Marĩpʉya Kerere Wereri Turi

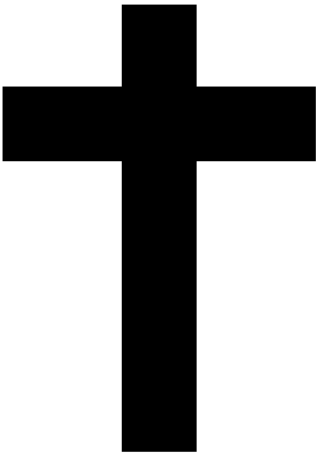

New Testament in Siriano

Marĩpuya Kerere Wereri Turi
New Testament in Siriano

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Siriano

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:
You must give Attribution to the work.
You do not sell this work for a profit.
You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.
Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Siriano

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 29 Jan 2022
1a0774e8-d152-5929-891b-95e0d2238786

Contents

SAN MATEO 1
SAN MARCOS 52
SAN LUCAS 83
SAN JUAN 137
LOS HECHOS 176
ROMANOS 222
1 CORINTIOS 243
2 CORINTIOS 264
GÁLATAS 277
EFESIOS 286
FILIPENSES 294
COLOSENSES 299
1 TESALONICENSES 304
2 TESALONICENSES 309
1 TIMOTEO 312
2 TIMOTEO 318
TITO 322
FILEMÓN 325
HEBREOS 327
SANTIAGO 344
1 SAN PEDRO 350
2 SAN PEDRO 356
1 SAN JUAN 360
2 SAN JUAN 365
3 SAN JUAN 366
SAN JUDAS 367
EL APOCALIPSIS 369

SAN MATEO

Jesucristo ñekũsãmarã ããrĩturiamʉrĩridea
(Lc 3.23-38)

1 Jesucristo ñekũsãmarã iripoegue marã ãsũ ããrĩnerã ããrĩmá. Jesucristo, David parãmi
ããrĩturiagʉ ããrĩdi ããrĩmí. David, Abraham parãmi ããrĩturiagʉ ããrĩdi ããrĩmí.
2 Abraham Isaac pagʉ, Isaac Jacob pagʉ,
Jacob Judásã pagʉ ããrĩdi ããrĩmí.
3 Judá pũrã Fares, Zara wãĩkʉrã ããrĩnerã ããrĩmá. Ĩgũsã pago Tamar wãĩkʉdeo ããrĩmó.
Fares Esrom pagʉ, Esrom Aram pagʉ,
4 Aram Aminadab pagʉ, Aminadab Naasón pagʉ,
Naasón Salmón pagʉ,
5 Salmón Booz pagʉ ããrĩdi ããrĩmí. Ĩgũ pago Rahab wãĩkʉdeo ããrĩmó.
Booz, Obed pagʉ ããrĩdi ããrĩmí. Ĩgũ pago Rut wãĩkʉdeo ããrĩmó.
Obed Isaí pagʉ ããrĩdi ããrĩmí.
6 Isaí Israel bumarã opʉ David pagʉ ããrĩdi ããrĩmí.
David, Urías marãpo ããrĩdeo merã Salomón wãĩkʉgʉre pũrãkʉdi ããrĩmí.
7 Salomón Roboam pagʉ, Roboam Abías pagʉ,
Abías Asa pagʉ,
8 Asa Josafat pagʉ,
Josafat Joram pagʉ, Joram Uzías pagʉ,
9 Uzías Jotam pagʉ, Jotam Acaz pagʉ,
Acaz Ezequías pagʉ,
10 Ezequías Manasés pagʉ,
Manasés Amón pagʉ, Amón Josías pagʉ,
11 Josías, Jeconíasã pagʉ ããrĩdi ããrĩmí. Ĩgũsã ããrĩripoere Israel bumarãrẽ Babilonia marã gapʉ
ñeã, ĩgũsãya nikũgue ãĩãnerã ããrĩmá.
12 Irasirigʉ, Jeconías Babilonia nikũgue Salatiel wãĩkʉgʉre pũrãkʉdi ããrĩmí.
Salatiel Zorobabel pagʉ,
13 Zorobabel Abiud pagʉ,
Abiud Eliaquim pagʉ, Eliaquim Azor pagʉ,
14 Azor Zadoc pagʉ, Zadoc Aquim pagʉ,
Aquim Eliud pagʉ,
15 Eliud Eleazar pagʉ,
Eleazar Matán pagʉ, Matán Jacob pagʉ,
16 Jacob, José pagʉ ããrĩdi ããrĩmí.
José, María marãpʉ ããrĩdi ããrĩmí. María, Jesús masakare taubu "Cristo" wãĩkʉgʉ pago
ããrĩdeo ããrĩmó.
17 Abraham merã keopʉrori, Daviguere marĩ keotũnumakũ, ããrĩpererã Abraham
parãmerã ããrĩturiarã catorce burigora masãporewãgãnerã ããrĩmá. David merã ĩgũ parãmerã
ããrĩturiarãrẽ keomakũ, Babiloniague Israel bumarãrẽ ĩgũsã ãĩaburo dupuyuro keotũnumakũ,
catorce burigora masãporewãgãnerã ããrĩmá. Dupaturi Babiloniague ĩgũsã ejadero pʉrʉ,
ĩgũsã parãmerã ããrĩturiarãrẽ keopʉrorimakũ, Cristo deyoadero pʉrʉ keotũnumakũ, catorce
burigora masãporewãgãnerã ããrĩmá doja.

Jesucristo deyoadea
(Lc 2.1-7)

18 Jesucristo deyoaburi ãsũ waayuro. Ĩgũ pago María, José merã marãpʉkʉbo
iriyupo. Ĩgũsã suro merã ããrĩrikʉburo dupuyuro Õãgũ deyomarĩgũ turari merã nijĩpo
ããrĩnʉgãsiayupo.
19 José igo merã mojõsiabu diayemarẽ irigʉ ããrĩyupʉ. Irasirigʉ, igo nijĩpo ããrĩrĩrẽ masĩgũ,
masaka ĩũrõgue igore: "Ñerõ irideo ããrĩmó", ãrĩ weresãdʉabi, ĩgũsã masĩbirimakũta igore
béobu iriadiyupʉ.
20 Irire ĩgũ gũñaripoe Marĩpʉre wereboegʉ, kẽrõgue ĩgũrẽ deyoa, ãsũ ãrĩyupʉ:
—José, David parãmi ããrĩturiagʉ, Maríare ñerõ gũñabirikõãka! Igo, Õãgũ deyomarĩgũ turari
merã nijĩpo ããrĩnʉgãsiamo. Irasirigʉ güiro marĩrõ igo merã mojõsiaka!
21 Igo majĩgũrẽ pũrãkʉgokumo. Ĩgũ ĩgũyarã masakare ĩgũsã ñerĩ iridea wajare taubu
ããrĩgʉkumi. Irasirigʉ ĩgũrẽ "Jesús"* wãĩyegʉkoa, ãrĩyupʉ Marĩpʉre wereboegʉ Josére.

---

* **1:21** "Jesús", ãrĩrõ: "Marĩ Opʉ marĩrẽ taumi", ãrĩdʉaro yáa.

22 I ããrĩpereri Marĩpн ĩgũya kerere weredupuyudire gojadorederosũta waayuro. Ãsũ ãrĩ
gojasũdero ããrĩbú:
23 Sugo nomeõ ũmúн merã ããrĩbirikerego, sugн majĩgũ pũrãkнgokumo. Ĩgũ "Emanuel"
wãĩkнgнkumi, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.✡
"Emanuel", ãrĩrõ: "Marĩpн marĩ merãta ããrĩmi", ãrĩdнaro yáa.
24 José kãrĩadi yobeja, pнrн Marĩpнre wereboegн ĩgũrẽ doreaderosũta María merã
mojõsiayupн.
25 Irasirikeregн, igo magũrẽ pũrãkнburo dupuyuro igore marãpokнbi irirosũ ããrĩkõãyupн.
Igo pũrãkнadero pнrн, majĩgũrẽ "Jesús" wãĩyeyupн.

2

Masĩrĩmasã Jesúre ĩãrã waadea

1 Herodes wãĩkнgн, Judea nikũ marã opн ããrĩripoe Jesús iri nikũma makã Belẽgue
deyoayupн. Ĩgũ deyoadero pнrн, abe mнrĩriro gapн marã neñukãrẽ õãrõ masĩrĩmasã
Jerusalẽgue ejañurã.
2 Irogue eja, iri makã marãrẽ sẽrẽñañurã:
—Sugн majĩgũ deyoadi judío masaka opн ããrĩbu, ¿noógue ããrĩrĩ? Gнaya nikũgue gнa
ããrĩmakũ, abe mнrĩriro gapн neñukãmн ĩgũ deyoarire ĩmugũ boyopнrorimakũ ĩãbú. Irasirirã
ĩgũrẽ bнremurã aarirã iriabн, ãrĩñurã.
3 Opн Herodes ĩgũsã irasũ ãrãdeare pébokagн, bнro gũñarikнyupн. Ããrĩpererã Jerusalén
marãde gũñarikнñurã.
4 Irasirigн Herodes ããrĩpererã paía oparãrẽ, Moisés doredeare buerimasãdere siiu neeõ,
ĩgũsãrẽ sẽrẽñayupн:
—Cristo, Marĩpн iriubu, ¿noógue deyoabu ããrãyuri? ãrĩyupн.
5 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, ãsũ ãrĩ yнjнñurã:
—Judea nikũma makã Belẽgue deyoagнkumi. Iripoegue Marĩpнya kerere weredupuyudi
ãsũ ãrĩ gojadi ããrĩmí:
6 Belén wãĩkнri makãgue sugн Opн deyoagнkumi. Ĩgũ Marĩpнyarã Israel bumarãrẽ korebu
ããrĩgнkumi.
Irasiriro Belén Judea nikũ ããrĩrĩ makãrĩ watope ubu ããrĩrĩ makã ããrĩkerero, gaji makãrĩ
nemorõ ããrĩrokoa, ãrĩ gojadi ããrĩmí, ãrĩ wereñurã Herodere.✡
7 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégн, Herodes masĩrĩmasãrẽ siiu, masaka péberogue sẽrẽñayupн:
—¿Naásũ ããrĩmakũ neñukãmн deyoari? ãrĩyupн.
8 "Irinнgue deyoami", ãrĩ yнjнmakũ pégн, ĩgũsãrẽ Belẽgue ãsũ ãrĩ iriuyupн:
—Iro marãrẽ: "¿Noógue ããrĩrĩ, majĩgũ deyoadi?" ãrĩ sẽrẽñarã waaka! Ĩgũrẽ bokajarã,
õõta goedujarika, yнre ĩgũ ããrĩrõrẽ weremurã! Yнde ĩgũrẽ bнremugũ waadнakoa, ãrĩyupн
ĩgũsãrẽ.
9-10 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pé, Belẽgue waakõãñurã. Maague waamakũ, neñukãmн, abe
mнrĩriro gapн boyoadi ĩgũsã dupuyuro waadupuyuyupн, ĩgũsã waarí maarẽ ĩmugũ. Ĩgũsã
neñukãmнrẽ ĩãrã, bнro нsнyañurã. Neñukãmн ĩgũsã dupuyuro waa, majĩgũ ĩgũ ããrĩrĩ wii
weka dujanнgãjayupн.
11 Irasirirã iri wiigue ñajãrã, majĩgũrẽ, ĩgũ pago María merã ããrĩgṹrẽ bokajañurã. Ĩgũrẽ ĩã,
ĩgũ pнro ñadнkнpuri merã ejamejã: "Õãtarimi", ãrĩ bнremuñurã. Ĩgũsã ãĩadea kũmarĩrẽ tũpã:
oro, incienso, mirra wãĩkнri sũrõrĩ wajaparire ĩgũrẽ sĩñurã.
12 Pнrн ĩgũsã kãrĩripoe Marĩpн kẽrõgue wereyupн:
—Mнsãya makãgue goedujáarã, Herodes pнro waarí maarẽ dujáabirikõãka! Gaji maa gapн
dujáaka! ãrĩ wereyupн. Irasirirã gaji maa gapн goedujáañurã.

José, María merã majĩgũrẽ Egiptogue ãĩduriadea

13 Masĩrĩmasã goedujáadero pнrн, Marĩpнre wereboegн Josére kẽrõgue deyoa, ãsũ ãrĩ
wereyupн:
—Yobeka! Majĩgũrẽ, ĩgũ pago merã Egipto nikũgue ãĩduriwãgãka! Yн mнrẽ: "Dujarika!" ãrĩ
weremakũgue dujarika! Herodes majĩgũrẽ ãmabu yámi ĩgũrẽ wẽjẽbu, ãrĩ wereyupн.
14 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, José yobe, majĩgũrẽ ãĩ, pago merã ñamita Egiptogue waakõãyupн.
15 Herodes okaropã irogue ããrĩñurã. Irasiriro Marĩpнya kerere weredupuyudi Marĩpн
magũrẽ ĩgũ ãrĩdeare gojaderosũta waayuro. Marĩpн ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: "Yн magũrẽ Egiptogue
ããrĩgṹrẽ siiubн".

Herodes ũma pũrãrẽ wẽjẽbéodoredea

✡ **1:23** Is 7.14 ✡ **2:6** Mi 5.2

16 Herodes, masĩrĩmasã ĩgũ ɒuro goedujáabirimakũ ĩãgũ, guatariakõãyuɒu. Irasirigu Belén
marãrẽ, iri makã turo ããrĩrãdere ũma pũrãgãrẽ wẽjẽpeokõãdoreyuɒu. Masĩrĩmasã ãrĩdeare
gũñagũ: “Õõpãta majĩgũ masãkumi”, ãrĩ gũñayuɒu. Irasirigu pe bojori oparãrẽ, pe bojori doka
oparãrẽ wẽjẽbéodoreyuɒu.
17 Ĩgũ irasiriri Jeremías Marĩɒuya kerere weredupuyudi gojaderosũta waayuro. Ãsũ ãrĩ
gojadi ããrĩmí:
18 Ramá wãĩkuɒrogue buro bujawereri merã dujaritua, orerãkuma. Raquel parãmerã
ããrĩturiarã Israel bumarã nome ĩgũsã pũrãrẽ buro orerãkuma.
Ĩgũsã pũrãrẽ wẽjẽmakũ ĩãrã, bujawereduúbirimakũ, gajerã ĩgũsãrẽ gũñaturamakũ iri-
masĩbirikuma, ãrĩ gojadi ããrĩmí.✡
19 Herodes boadero ɒuru, Marĩɒure wereboegu Josére Egiptogue ããrĩgúrẽ kẽrõgue deyoa,
ãsũ ãrĩyuɒu doja:
20 —Majĩgũrẽ wẽjẽduanerã boapereakõãma. Irasirigu majĩgũrẽ, pago merã Israel bu-
marãya nikũgue ãĩ dujáaka doja! ãrĩyuɒu.
21 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégu, José yobe, majĩgũrẽ, pago merãta Israel bumarãya nikũgue
ãĩãkõãyuɒu.
22 José gapu Judea nikũgue ejagu, Herodes magũ Arquelao wãĩkugu ĩgũ pagu dagure
gorawayudi ããrĩmi, ãrĩrĩ kerere pégu, güiyuɒu. Irasirigu, kẽrõgue Marĩɒu ĩgũrẽ wererosũta
Judea nikũrẽ taria, Galilea nikũgue waakõãyuɒu.
23 Iri nikũguere Nazaret wãĩkuri makãgue eja, ããrĩyuɒu. Irasiriro Marĩɒuya kerere
weredupuyunerã gojaderosũta waayuro. Ãsũ ãrĩ gojanerã ããrĩmá: “ ‘Cristo, Marĩɒu iriudi
Nazaretmuta ããrĩmi’, ãrĩrãkuma masaka”, ãrĩ gojanerã ããrĩmá.

3

Juan masakare wãĩyerimasũ buedea
(Mr 1.1-8; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

1 Iripoere Juan masakare wãĩyerimasũ Judea nikũ masaka marĩrõgue ĩgũ ɒuro ejarãrẽ
Marĩɒuyare buenugãyuɒu.
2 Ãsũ ãrĩ werenayuɒu:
—Musã ñerõ iririre bujawereka! Musã gũñarĩrẽ gorawayuka! Mérõ duyáa, Marĩɒu
ĩgũyarãrẽ doreri ejaburo, ãrĩ werenayuɒu.
3 Iripoeguemu Isaías Marĩɒuya kerere weredupuyudi, Juan iriburire ãsũ ãrĩ gojadi ããrĩmí:
Sugu, masaka marĩrõgue buro gainírĩ merã: “Marĩ Opu aariburi dupuyuro ĩgũ aariburi
maarẽ diayema maa õãrĩ maa ãmurã irirosũ diayemarẽ irika!” ãrĩ weregukumi, ãrĩ
gojadi ããrĩmí.✡
4 Juãya suríro camellu poari merã suadea suríro ããrĩyuro. Ĩgũya yujuwẽñarĩdade waibu
gasiro merã irideada ããrĩyuro. Poreroa, mume makãnúu marãyare baarikuyuɒu.
5 Jerusalén marã, ããrĩperero Judea nikũ marã, dia Jordán wãĩkudiya turo marãde ĩgũrẽ pérã
ejañurã.
6 Ĩgũsã ñerõ irideare bujawere, Marĩɒure weretarimakũ ĩãgũ, ĩgũsãrẽ deko merã
wãĩyeyuɒu dia Jordán wãĩkudiyague.
7 Juan, wárã fariseo bumarã, saduceo bumarã ĩgũrẽ wãĩyedorerã ejamakũ ĩãgũ, ãsũ
ãrĩyuɒu:
—Musã ãña irirosũ ñerã ããrã. ¿Noã musãrẽ õõguere aaridoreari? “Marĩɒu, gua ñerõ iriri
waja guare wajamoãbirikõãburo”, ãrĩrã, ¿yure wãĩyedorerã aarari?
8 Musã: “Gua ñerõ irideare bujawere, gũñarĩrẽ gorawayuabu”, ãrĩrã, musã ñerõ irideare
piri, õãrĩ gapure irika! Musã irasirimakũ, Marĩɒu musãrẽ wajamoãbirikumi.
9 Musã: “Gua Abraham parãmerã ããrĩturiarã ããrĩmakũ, Marĩɒu guare wajamoãbirikumi”,
ãrĩ gũñabirikõãka! Yu musãrẽ ãsũ ãrã: “Musã gũñarĩrẽ gorawayubirimakũ, musã Abraham
parãmerã ããrĩturiari wajamáa. Marĩɒu i ũtãyeri merã Abraham parãmerã ããrĩturiarã waa-
makũ irimasĩmi”.
10 Musã ñerĩ iririre piribirimakũ ĩãgũ, Marĩɒu musãrẽ béogukumi. Sugu yuku ñerĩ
dukakudire ĩã, kõme merã nugũrĩgue merãta diti, peamegue soebéorosũ musãrẽ béogukumi.
11 Musã ñerõ irideare bujawere, musã gũñarĩrẽ gorawayumakũ ĩãgũ, yu musãrẽ deko merã
wãĩyegukoa. Yu ɒuru aarigú, yu nemorõ turagu ããrĩmi. Yu gapu ubu ããrĩgú, ĩgũrẽ neõ
suropebirikoa. Ĩgũ musãrẽ Õãgũ deyomarĩgũ merã, peame merã wãĩyegukumi. Irasirigu
Õãgũ deyomarĩgũrẽ musã merã ããrĩnímakũ irigukumi, ñerĩrẽ soebéorosũ musãrẽ ñerĩrẽ
béoburo, ãrĩgũ.

✡ **2:18** Jer 31.15 ✡ **3:3** Is 40.3

12 Trigo gasirire korobéoguн irirosũ ããrĩmi. Gasirire koro odo, iri yerire baari duripíri wi-
igue duripíguн irirosũ õãrõ irirãrẽ ĩgũ pиrogue ãĩaguкumi. Gasiri gapиre peamegue soebéoguн
irirosũ ñerõ irirãrẽ peamegue béoguкumi. Iri peame neõ yaribirikoa, ãrĩ werenayupн Juan
masakare.

Juan Jesúre deko merã wãĩyedea
(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)

13 Juan masakare dia Jordán wãĩкиdiyague deko merã wãĩyeripoe Jesús Galileague ããrãdi
ĩgũrẽ wãĩyedoregн waayupн.
14 Irogue ejamakũ, Juan ĩgũrẽ wãĩyedиabiradiyupн:
—¿Mн gapн yиre wãĩyerono irigн yиre wãĩyedoregн aaríri? ãrĩyupн.
15-16 Jesús gapн ĩgũrẽ yиjиyupн:
—Yиre wãĩyeka! Marĩrẽ ããrĩpereri Marĩpн dorederosũta iriro gããmea.
Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн: "Jáн", ãrĩ, Jesúre wãĩyeyupн. Wãĩye odomakũ, Jesús diague níadi
majãnиgãmakũta, ũmиgasi tũpãkõãyuro. Õãgũ deyomarĩgũ buja irirosũ deyogн dijari, ĩgũ
weka ejabejamakũ ĩãyupн.
17 Marĩpн ũmиgasigue ããrĩgṹ ãsũ ãrĩyupн Jesúre:
—Ĩĩ yн magũ, yн maĩgũ ããrĩmi. Ĩgũ merã bиro иsиyáa, ãrĩyupн.

4

Wãtĩ Jesúre ãrĩmesãdidea
(Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)

1 Pиrн Õãgũ deyomarĩgũ Jesúre masaka marĩrõgue ãĩayupн, wãtĩ ĩgũrẽ ãrĩmesãburo, ãrĩgũ.
2 Iroguere Jesús cuarenta nиrĩ, cuarenta ñamĩrĩgora baabiriyupн. Pиrн иaboakõãyupн.
3 Ĩgũ иaboamakũ ĩãgũ, wãtĩ ĩgũ pиro eja, ãsũ ãrĩyupн:
—Diayeta Marĩpн magũ ããrĩgṹ, mн turaro merã i ũtãyerire pã duparu waamakũ irika!
ãrĩyupн.
4 Jesús gapн ĩgũrẽ yиjиyupн:
—Yиpиya wereníri gojadea pũgue: "Baari dita masakare okamakũ iribea. Ããrĩpereri
Marĩpиya wereníri gapн ĩgũsãrẽ okamakũ yáa", ãrĩ gojasũdero ããrĩbú, ãrĩ wereyupн Jesús
wãtĩrẽ.
5 Pиrн wãtĩ Marĩpиya makã Jerusalẽgue Jesúre ãĩa, Marĩpиya wii wekague ãĩmиrĩa,
6 ĩgũrẽ ãsũ ãrĩyupн:
—Diayeta Marĩpн magũ ããrĩgṹ, yebague parimadijaka! Ĩgũya wereníri gojadea pũgue:
Marĩpн ĩgũrẽ wereboerãrẽ mиrẽ koredoregиkumi, neõ ũtãyegue meébejabirikõãburo, ãrĩgũ,
ãrĩ gojasũdero ããrĩbú, ãrĩ wereyupн wãtĩ Jesúre.✡
7 Jesús ĩgũrẽ yиjиyupн:
—Yиpиya wereníri gojadea pũgue: "Bиremurĩ marĩrõ Marĩpиre: 'Mн turari merã yиre
gajino iri ĩmuka!' ãrĩbirikõãka!" ãrĩ gojasũdero ããrĩbú, ãrĩ wereyupн Jesús wãtĩrẽ.
8 Pиrн wãtĩ Jesúre ũmarĩ buúru wekague ãĩmиrĩayupн doja. Irogue ããrĩpereri i ũmиma
makãrĩrẽ, masaka oparidere ĩmupeokõãyupн.
9 Irire ĩmupeo, Jesúre ãsũ ãrĩyupн:
—Mн ñadикиpuri merã ejamejãja, yиre: "Mн, yн Opн ããrã", ãrĩ bиremumakũ, i ããrĩpererire
miиrẽ sĩgиra, ãrĩyupн.
10 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, Jesús ãsũ ãrĩyupн:
—Satanás, yн pиrore wirika! Yиpиya wereníri gojadea pũgue: "Marĩpн direta bиremuka!
Ĩgũ doreri direta irika!" ãrĩ gojasũdero ããrĩbú, ãrĩ wereyupн Jesús wãtĩrẽ.
11 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, wãtĩ waakõãyupн. Ĩgũ waadero pиrн, Marĩpиre wereboerã Jesúre
iritamurã ejañurã.

Jesús Galilea nikũgue masakare buenиgãdea
(Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)

12 Juãrẽ peresu iridea kerere pégн, Jesús Galilea nikũgue waakõãyupн.
13 Iro ããrĩrĩ makã Nazarere tariwãgã, Capernaum wãĩкиri makãgue ejayupн. Galilea
wãĩкиri ditaru tиro ããrĩbú Capernaum. Iri makã Zabulón bumarãya nikũ, Neftalí bumarãya
nikũ ããrĩunadero ããrĩbú.
14 Jesús irogue ejagн, iripoeguemн Marĩpиya kerere weredupuyudi Isaías gojaderosũta
iriyupн. Ãsũ ãrĩ gojadi ããrĩmí:
15 Zabulón bumarãya nikũ, Neftalí bumarãya nikũ ããrĩunadero, judío masaka ããrĩmerãya
nikũ ããrã. Ditaru tиro, dia Jordán wãĩкиdiya abe ñajãrõgue Galilea wãĩкиri nikũ ããrã.

✡ **4:6** Sal 91.11-12

16 Iro marã, naĩtĩãrõgue ããrĩrã irirosũ Marĩpʉyare masĩbema. Ĩgũsã masĩbiri waja peamegue
waabonerã ããrĩma. Irasũ ããrĩkererã, sĩãgorire ĩãrã irirosũ ĩgũsãrẽ taubure ĩãrãkuma.
Ĩgũta ĩgũsãrẽ Marĩpʉre masĩmakʉ̃ irigʉ aarigʉkumi. Irasirirã boyorogue ããrĩrã irirosũ
ããrĩrãkuma, ãrĩ gojadi ããrĩmí.✡

17 Jesús irogue ããrĩgʉ́, masakare ãsũ ãrĩ buenʉgãyupʉ:
—Mʉsã ñerĩ iririre bʉjawereka! Mʉsã gũñarĩrẽ gorawayuka! Mérõ dʉyáa, Marĩpʉ
ĩgũyarãrẽ doreri ejaburo, ãrĩyupʉ.

Jesús wapikʉrã waaí wẽjẽrĩmasãrẽ siiudea
(Mr 1.16-20; Lc 5.1-11)

18 Jesús Galilea wãĩkʉri ditaru tʉrogue ejagʉ, Simõrẽ, ĩgʉ̃ pagʉmʉ Andrére bokajayupʉ.
Simõta "Pedro" wãĩkʉyupʉ. Ĩgũsã waaí wẽjẽrĩmasã ããrĩñurã. Ditarugue ĩgũsãya buidire
meéyorã iriñurã.

19 Jesús ĩgũsãrẽ:
—Náka, yʉ merã! Daporare mʉsãrẽ waaí wẽjẽrĩmasã ããrĩrĩrẽ piri, Marĩpʉya kerere
wererimasã ããrĩmakʉ̃ irigʉkoa, ãrĩyupʉ.

20 Ĩgʉ̃ irasũ ãrĩmakʉ̃ pérã, mata ĩgũsãya buiriyukure píkõã, Jesús merã waakõãñurã.

21 Pʉrʉ Jesús yoaweyaro waa, Santiagore, ĩgʉ̃ pagʉmʉ Juãrẽ bokajayupʉ. Ĩgũsã Zebedeo
wãĩkʉgʉ pũrã ããrĩñurã. Ĩgũsãya doódirugue ĩgũsã pagʉ merã ĩgũsãya buiriyukure ãmurã
iriñurã. Jesús ĩgũsãrẽ: "Náka, yʉ merã!" ãrĩ siiuyupʉ.

22 Ĩgʉ̃ irasũ ãrĩmakʉ̃ pérã: "Jáʉ", ãrĩ, ĩgũsãya doódirure, pagʉre píkõã, Jesús merã
waakõãñurã.

Jesús wárã masakare buedea
(Lc 6.17-19)

23 Jesús ããrĩperero Galilea nikũrẽ judío masaka nerẽrĩ wiirigue buegorenayupʉ. Õãrĩ
kerere, Marĩpʉ ĩgʉ̃yarãrẽ doregʉ ããrĩrĩrẽ bueyupʉ. Irasũ ããrĩmakʉ̃ pũrĩrikʉrãrẽ ããrĩpereri
ĩgũsã pũrĩrĩrẽ tauyupʉ.

24 Ĩgʉ̃ irasiriri kerere ããrĩperero Siria nikũ marã masĩpereakõãñurã. Irasirirã gajerosũperi
sĩrĩrĩ oparãrẽ, pũrĩrikʉrãrẽ, wãtẽa ñajãsũnerãrẽ, ñamasĩrĩrĩ oparãrẽ, waamasĩmerãdere Jesús
pʉrogue ãĩãñurã. Irasirigʉ ããrĩpererãrẽ tauyupʉ Jesús.

25 Ĩgʉ̃ irasirimakʉ̃ ĩãrã, wárã Galilea nikũ marã, Decápolis wãĩkʉri nikũma makãrĩ marã,
Jerusalén marã, Judea nikũ marã, dia Jordán wãĩkʉdiya abe mʉrĩriro gapʉ marã ĩgʉ̃ merã
waañurã.

5

Jesús buúrugue masakare buedea

1 Jesús, masaka wárã ĩgʉ̃ pʉro ejamakʉ̃ ĩãgʉ̃, buúrugue mʉrĩa, eja doayupʉ. Ĩgʉ̃ irogue
doamakʉ̃, ĩgʉ̃ buerã ĩgʉ̃ pʉro nerẽnʉgãjañurã.

2 Ĩgũsã nerẽnʉgãjamakʉ̃ ĩãgʉ̃, Jesús ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩ buepʉroriyupʉ:

"Ãsũ irirãno ʉsʉyama", ãrĩ buedea
(Lc 6.20-23)

3 —"Marĩpʉ iritamubirimakʉ̃, ĩgʉ̃ gããmerĩrẽ irimasĩña marĩbokoa", ãrĩ gũñarãno,
ũmʉgasigue Marĩpʉ ĩgʉ̃yarãrẽ dorerogue waarãkuma. Iroguema ĩgũsãya ããrã. Irasirirã
ʉsʉyama.

4 'Bʉjawereri merã ããrĩrãrẽ Marĩpʉ ĩgũsãrẽ gũñaturamakʉ̃ irigʉkumi. Irasirirã ʉsʉyama.

5 '"Gajerã nemorõ ããrã", ãrĩ gũñamerã, Marĩpʉ ĩgũsãrẽ: "I nikũrẽ sĩgʉra", ãrĩdeare
oparãkuma. Irasirirã ʉsʉyama.

6 'Marĩpʉ gããmerĩrẽ iridʉarã, ʉaboarã baadʉarã, ñemesiburã iirídʉarã irirosũ ããrĩma.
Marĩpʉ ĩgũsãrẽ iritamugʉkumi, ĩgʉ̃ gããmerĩrẽ iriburo, ãrĩgʉ̃. Ĩgũsãrẽ iritamugʉ̃, iirí, baayapi-
anerã irirosũ ããrĩmakʉ̃ irigʉkumi. Irasirirã ʉsʉyama.

7 'Gajerãrẽ bopoñarĩ merã ĩãrãrẽ Marĩpʉ ĩgũsãrẽ bopoñarĩ merã ĩãgʉkumi. Irasirirã
ʉsʉyama.

8 'Ñerĩ opamerã Marĩpʉre ĩãrãkuma. Irasirirã ʉsʉyama.

9 'Gajerãrẽ õãrõ siuñajãrĩ merã ããrĩmakʉ̃ iridʉarãrẽ Marĩpʉ ĩgũsãrẽ: "Yʉ pũrã ããrĩma",
ãrĩgʉkumi. Irasirirã ʉsʉyama.

10 'Marĩpʉ gããmerĩrẽ iriri waja, gajerã ĩgũsãrẽ ñerõ tarimakʉ̃ irisũrã ũmʉgasigue Marĩpʉ
ĩgʉ̃yarãrẽ dorerogue waarãkuma. Iroguema ĩgũsãya ããrã. Irasirirã ʉsʉyama.

11 'Yʉre mʉsã bʉremurĩ waja gajerã mʉsãrẽ ñerõ wereníkerepʉrʉ, mʉsãrẽ ñerõ irik-
erepʉrʉ, ããrĩpereri gajerosũperi ñerĩ kere ãrĩkerepʉrʉ, ʉsʉyaka!

✡ **4:16** Is 9.1-2

12 Marĩpʉya kerere weredupuyunerãrẽ mʉsã dupuyuro ããrĩnerãrẽ ãsũta ñerõ irinerã
ããrĩmá. Irasirirã mʉsãrẽ ñerõ irikerepʉrʉ, õãrõ ʉsʉyari merã ããrĩrikʉka! Pʉrʉguere wáro
õãrĩ oparãkoa ũmʉgasiguere, ãrĩyupʉ Jesús.

I ũmʉguere Marĩpʉyare irirã moã, sĩãgori irirosũ ããrĩma, ãrĩ buedea
(Mr 9.50; Lc 14.34-35)

13 Irasũ ãrĩ odo, Jesús ãsũ ãrĩ buenemoyupʉ:
—Mʉsã i ũmʉguere Marĩpʉyare irirã moã okari irirosũ ããrã. Moã okadea ok-
abirimakũ, dupaturi okamakũ irimasĩbirikoa. Béokõãkoa. Béoadero pʉrʉ, masaka
kʉrawasiribéokõãkuma. Irasirirã mʉsã moã okari irirosũ Marĩpʉyare iriníkõãka!
14 'Mʉsã i ũmʉ marãrẽ sĩãgori irirosũ ããrã. Irasirirã Marĩpʉyare mʉsã irimakũ ĩãrã, ĩgũrẽ
masĩrãkuma. Buúru wekague ããrĩrĩ makãrẽ duúmasĩña máa.
15 Masaka sĩãgodirure sĩãgorã, dupa kũma dokague píbirikuma. Sĩãgo, wii dekogue siukuma,
iri wii marã ããrĩpererã õãrõ boyorogue ããrĩburo, ãrĩrã.
16 I irirosũ mʉsãde Marĩpʉyare õãrõ iriri merã masakare mʉsã ĩgũyarã ããrĩrĩrẽ masĩmakũ
irika, ĩgũrẽ ũmʉgasigue ããrĩgṹrẽ: "Õãtarigʉ ããrĩmi", ãrĩ bʉremuburo, ãrĩrã!

Jesús Moisés doredeare buedea

17 'Mʉsã yʉre ãsũ ãrĩ gũñabirikõãka: "Marĩpʉ Moisére doreri pídeare, irasũ ããrĩmakũ
Marĩpʉya kerere weredupuyunerã gojadeare béogʉ aarigú irikumi", ãrĩ gũñabirikõãka! Irire
béogʉ aarigú meta iribʉ. Iri ããrĩpererire keoro iriyuwarikʉgʉ aarigú iribʉ.
18 Diayeta mʉsãrẽ werea. Ʉmʉgasi, i nikũ ããrĩrõpãta Marĩpʉ neõ mérõgã su wãĩ ĩgũ doreri
pídeare béobirikumi. Ããrĩpereri ĩgũ: "Ãsũ irigʉra", ãrĩdeare keoro iriyuwarikʉgʉkumi.
19 Iri dorerire su wãĩrẽ tarinʉgãrãno, gajerãrẽ: "Gʉa irirosũ irika!" ãrĩ buerã, ũmʉgasigue
Marĩpʉ ĩgũyarãrẽ dorerogue ĩgũ ĩãmakũ ubu ããrĩrã ããrĩrãkuma. Gajerã gapʉ iri dorerire õãrõ
irirã, gajerãrẽ ĩgũsã irirosũ iridorerã, ũmʉgasigue ĩgũyarãrẽ dorerogue ĩgũ ĩãmakũ oparã
irirosũ ããrĩrãkuma.
20 Ire mʉsãrẽ werea. Mʉsã, Moisés doredeare buerimasã, fariseo bumarã nemorõ Marĩpʉ
gããmerĩrẽ iribirikererã, Marĩpʉ ĩgũyarãrẽ doreroguere neõ waabirikoa.

Jesús masaka guarimarẽ buedea
(Lc 12.57-59)

21 'Marĩpʉ mʉsã ñekũsãmarãrẽ doredeare mʉsã pénerã ããrĩbú. Ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩdi ããrĩmí:
"Masakare wẽjẽbirikõãka! Gajigʉre wẽjẽdinorẽ wajamoãka, ĩgũ wẽjẽdea waja!"
22 Yʉ gapʉ mʉsãrẽ werea. Sugʉ ĩgũyagʉ merã guagʉ, wajamoãsũgʉkumi. Ĩgũyagʉre:
"Mʉ wajamáa", ãrĩ bʉridagʉnorẽ marĩ oparã wajamoãrãkuma. Ĩgũyagʉre: "Waibʉ irirosũ
pémasĩrĩ opabea mʉ", ãrĩgũnorẽ peamegue waamagoegoráa.
23 'Irasirirã Marĩpʉya wiima soepeorogue ĩgũrẽ bʉremurã gajino pírã waamurã: "Yaagʉ
yʉ merã guami", ãrĩ gũñabokarã,
24 Marĩpʉre sĩburire píkõã, mʉsãyagʉ pʉrogue waa: "Yʉ mʉrẽ ñerõ irideare kãtika!" ãrĩ
sẽrẽka ĩgũrẽ! Mʉsã gãme ãmuadero pʉrʉ, dupaturi Marĩpʉya wiigue mʉsã sĩdʉadeare ĩgũrẽ
sĩrã waaka!
25 'Sugʉ mʉsãrẽ weresãdʉagʉ, weresãrĩrẽ beyerimasũ pʉrogue mʉsãrẽ ãĩdʉamakũ, mata
maague ĩgũ merã waarã, ĩgũ mʉsãrẽ weresãrĩrẽ ãmuka! Ĩgũ merã õãrõ ãmubirimakũ, bey-
erimasũguere mʉsãrẽ weresãgʉkumi. Ĩgũ mʉsãrẽ weresãmakũ pégʉ, beyerimasũ mʉsãrẽ
suraraguere wia, peresu iridoregʉkumi.
26 Diayeta mʉsãrẽ werea. Beyerimasũ mʉsãrẽ wajaridoredeare wajaripeobirimakũ, neõ
mʉsãrẽ wiubirikumi.

Jesús: "Gajigʉ marãpo merã ñerõ iribirikõãka!" ãrĩ buedea

27 'Iripoegue marã weredeare mʉsã pénerã ããrĩbú. Ãsũ ãrĩnerã ããrĩmá: "Gajigʉ marãpo
merã ñerõ iribirikõãka!"
28 Yʉ gapʉ mʉsãrẽ werea. Sugʉ nomeõrẽ ñerõ iridʉari merã ĩãgũ, ĩgũ gũñarĩgue igo merã
ñerõ irisiami.
29 'Irasirirã mʉsãya koyeru diaye gapʉmarũ merã ĩã, ñerõ irirã, irirure goreweabéorosũ
iri ñerõ iririre pirika! Mʉsã koyerure béomakũ, iriru dita dediria. Ñerõ iririre pirimerã
ããrĩpereri mʉsãya dupʉ merã peamegue béosũrãkoa.
30 Mʉsãya diayema mojõ merã ñerõ irirã, iri mojõrẽ dititá béorosũ iri ñerõ iririre pirika!
Mʉsãya mojõrẽ béomakũ, iri mojõ dita dediria. Ñerõ iririre pirimerã ããrĩpereri mʉsãya dupʉ
merã peamegue béosũrãkoa.

Jesús masakare: "Mʉsã marãposã nomerẽ béobirikõãka!" ãrĩ buedea
(Mt 19.1-12; Mr 10.11-12; Lc 16.18)

31 'Iripoegue marã idere ãrĩnerã ããrĩma: "Sugɯ ĩgũ marãpore béodɯagɯ: 'I waja merã mɯrẽ
béoa', ãrĩ gojari pũrẽ sĩrõ gããmea", ãrĩnerã ããrĩmá.
32 Yɯ gapɯ mɯsãrẽ werea. Sugɯ, ĩgũ marãpo gajigɯ merã ñerõ iribirikerepɯrɯ igore béogɯ,
igore gajigɯ merã marãpɯkɯmakũ irigɯ, igore ñerõ irimakũ irikumi. Irasũ ããrĩmakũ, ĩgũ
béodeo merã marãpokɯgɯde ñerõ irigɯ irikumi.

Jesús: "Ãsũ irigɯra", ãrĩrĩmarẽ buedea

33 'Iripoegue marãrẽ weredeare mɯsã pénerã ããrĩbú. Ãsũ ãrĩ werenerã ããrĩmá ĩgũsãrẽ:
" 'Marĩpɯ wãĩ merã ãsũ irigɯra', ãrĩderosũta marĩ Opɯ ĩũrõ keoro irika!"
34 Yɯ gapɯ mɯsãrẽ werea. Mɯsã gajerãrẽ: "Ãsũ irigɯra", ãrĩrã, Marĩpɯre wãĩpeobirikõãka!
"Ʊmɯgasima merã ãsũ irigɯra", ãrĩbirikõãka! Ʊmɯgasi, Marĩpɯ doaro ubu ããrĩrõ meta ããrã.
35 I nikũma merãdere wãĩpeobirikõãka! I nikũ Marĩpɯya nikũ ããrã. Irasirio ĩgũ kɯraña
doanírõ irirosũ ããrã. Jerusalén merãdere wãĩpeobirikõãka! Jerusalén marĩ Opɯ turatarigɯya
makã ããrã.
36 "Yaa dipuru merã ãsũ irigɯra", ãrĩ wãĩpeobirikõãka! Mɯsã irasũ ãrĩrĩ merã neõ mɯsãya
dipuruma poarire ñírĩda, o borerida waamakũ irimasĩbirikoa.
37 "Ãsũ irigɯra", o "Ãsũ iribirikoa", ãrĩrã, wãĩpeoro marĩrõ su diayeta wereka! Wãĩpeori
merã: "Ãsũ irigɯra", ãrĩrã, wãtĩ gããmerĩrẽ irirã yáa.

Jesús masaka ñerõ iri gãmirĩmarẽ buedea
(Lc 6.29-30)

38 'Iripoegue marã weredeare mɯsã pénerã ããrĩbú. Ãsũ ãrĩnerã ããrĩmá: "Mɯrẽ gajigɯ
mɯya koyerure pátĩãderosũta mɯde ĩgũya koyerure pátĩã gãmika! Mɯya guikarure ĩgũ
pánuaderosũta mɯde ĩgũya guikarure pánua gãmika!" ãrĩnerã ããrĩmá.
39 Yɯ gapɯ mɯsãrẽ werea. Mɯsãrẽ ñerõ iridire irasũ ĩãkõãka! Ĩgũrẽ ñerõ iri gãmibirikõãka!
Sugɯ mɯsãya wayupãrã diaye gapɯre pámakũ, kúgapɯma wayupãrãdere pádoreka!
40 Sugɯ mɯrẽ weresãrĩrẽ beyerimasũ pɯro ãĩa: "Ĩgũya surírore sĩdoreka, ĩgũ yɯre ñerõ iridea
waja", ãrĩ weresãmakũ, iriñerẽ sĩka! Irasũ ããrĩmakũ, mɯya wekamañedere sĩnemoka ĩgũrẽ!
41 Sugɯ surara gajinorẽ su kilómetro mɯrẽ ãĩwãgãdoremakũ, gaji kilómetro
ãĩwãgãnemobosaka doja!
42 Sugɯ mɯrẽ gajinorẽ sẽrẽmakũ, sĩka ĩgũrẽ! Gajino mɯrẽ wayumakũ sĩka ĩgũrẽ! "Wayu-
birikoa", ãrĩbirikõãka!

Jesús: "Mɯsãrẽ ĩãturirãrẽ maĩka!" ãrĩ buedea
(Lc 6.27-28, 32-36)

43 'Gaji iripoegue marã weredeare mɯsã pénerã ããrĩbú. Ãsũ ãrĩnerã ããrĩmá: "Mɯsã
merãmarãrẽ maĩka! Mɯsãrẽ ĩãturirã gapɯre ĩãturi doo, gãmika!" ãrĩnerã ããrĩmá.
44 Yɯ gapɯ mɯsãrẽ werea. Mɯsãrẽ ĩãturirãrẽ maĩka! Mɯsãrẽ ñerõ werenírãrẽ: "Õãrõ
ããrĩburo", ãrĩka! Mɯsãrẽ ĩãturi doorãrẽ õãrõ irika! Mɯsãrẽ ñerõ ãrĩ bɯridamakũ, mɯsãrẽ ñerõ
irimakũ, ĩgũsãya ããrĩburire Marĩpɯre sẽrẽbosaka!
45 Irasirirã Marĩpɯ ũmɯgasigue ããrĩgú pũrã ããrĩrãkoa. Marĩpɯ ñerãrẽ, õãrãdere abe
asimakũ yámi. Ĩgũ dorerire irirã pɯro, irimerã pɯrodere deko merẽmakũ yámi. Irasirirã
mɯsãde ĩgũ irirosũta masakare sɯrosũ õãrõ irika!
46 Mɯsãrẽ maĩrã direta maĩrã, ¿ñeénorẽ ũmɯgasigue wajatabokuri? Romano marã opɯre
niyeru wajaseabosarimasãde ñerã ããrĩkererã, ĩgũsãrẽ maĩrãrẽ maĩma.
47 Mɯsãyarã direta õãrõ bokatĩrĩñeãrã, ¿ñeéno õãrĩrẽ gajerã nemorõ iribokuri? Marĩpɯre
masĩmerãde ĩgũsãyarãrẽ õãrõ bokatĩrĩñeãma.
48 Irasirirã, Marĩpɯ ũmɯgasigue ããrĩgú neõ ñerĩ marĩgũ ããrĩrõsũta mɯsãde neõ ñerĩ marĩrã
ããrĩka! ãrĩ wereyupɯ Jesús.

6

Jesús õãrõ iririkɯrimarẽ buedea

1 Jesús ãsũ ãrĩ werenemoyupɯ:
—"Õãrĩrẽ irirã ããrã", ãrĩrã, masaka ĩũrõ mɯsã iririre iri ĩmubirikõãka! Mɯsã irire irasiri-
makũ, Marĩpɯ ũmɯgasigue ããrĩgú mɯsã irasiridea wajare sĩbirikumi.
2 Irasirirã boporãrẽ iritamurã, ããrĩpererãrẽ werebirikõãka! Irigatorimasã irirosũ
iribirikõãka! Ĩgũsã boporãrẽ iritamurã, marĩ nerẽrĩ wiirigue nerẽanerã, makã dekogue
ããrĩrã ĩũrõ: "Õãrã ããrĩma", ãrĩburo, ãrĩrã, iri ĩmuma. Diayeta mɯsãrẽ werea. Masaka ĩgũsãrẽ
õãrõ ãrĩrĩ merã wajatari opasiama.
3 Mɯsã gapɯ boporãrẽ gajino sĩrã, masaka ĩãberogue sĩka!
4 Marĩpɯ, mɯsã irasirimakũ ĩãgũ, mɯsãrẽ õãrõ wajatamakũ irigɯkumi.

Jesús Marĩpɯre sẽrẽrĩrẽ buedea
(Lc 11.2-4)

5 'Marĩpɯre sẽrẽrã, irigatorimasã irirosũ iribirikõãka! Ĩgũsã marĩ nerẽrĩ wiirigue, makã dekogue masaka ĩãburo, ãrĩrã, sẽrẽ ĩmuma. Diayeta mɯsãrẽ werea. Masaka ĩgũsãrẽ ĩãrĩ merã wajatari opasiama.
6 Mɯsã gapɯ Marĩpɯre sẽrẽrã, mɯsãya taribugue ñajãa, disipɯro bia, gajerã ĩãberogue ĩgũrẽ sẽrẽka! Ĩgũ deyomarĩgũ ããrĩkeregɯ, mɯsã merã ããrĩgɯkumi. Irasirigɯ, gajerã ĩãberogue mɯsã ĩgũrẽ sẽrẽmakũ ĩãgũ, mɯsãrẽ õãrõ wajatamakũ irigɯkumi.
7 'Marĩpɯre sẽrẽrã, ubu ããrĩrĩ werenírĩ merã dupaturi sẽrẽdujabirikõãka! Marĩpɯre masĩmerã irasũ yáma. "Wári werenírĩ merã gɯa sẽrẽmakũ, gɯare pégɯkumi", ãrĩ gũñama.
8 Ĩgũsã irirosũ iribirikõãka! Mɯsã sẽrẽburo dupuyuro Marĩpɯ mɯsã gããmerĩrẽ masĩsiami.
9 Irasirirã ãsũ ãrĩ sẽrẽrõ gããmea Marĩpɯre:

Gɯapɯ ũmɯgasigue ããrĩgũ, ããrĩpererã mɯrẽ goepeyari merã bɯremuburo.
10 Mɯ ããrĩpererãrẽ doreri aariburo. Ʊmɯgasigue marã mɯ gããmerõ irirosũta i nikũ marãde iriburo.
11 Ʊmɯrikɯ gɯare baari sĩka!
12 Gajerã gɯare ñerõ irideare gɯa kãtirosũta mɯde gɯa ñerõ irideare kãtika!
13 Gɯa ñerõ iridɯamakũ kãmutaka! Ñegũ gɯare ñerĩ ãrĩmesãrĩrẽ tau kãmutaka! Mɯ sugɯta gɯare doregɯ, turatarigɯ, gɯa bɯremugũ ããrĩníɡɯkoa, ãrĩ sẽrẽka Marĩpɯre!
14 'Gajerã mɯsãrẽ ñerõ irideare mɯsã kãtimakũ ĩãgũ, Marĩpɯ ũmɯgasigue ããrĩgũ mɯsã ñerõ irideare kãtigɯkumi.
15 Gajerã mɯsãrẽ ñerõ irideare mɯsã kãtibirimakũ, Marĩpɯ mɯsã ñerõ irideare kãtibirikumi.

Jesús bererimarẽ buedea

16 'Marĩpɯre bɯremurã bererã, irigatorimasã irirosũ iribirikõãka! Ĩgũsã bererã, ĩgũsãya diapure bɯjawererã irirosũ iri ĩmuma, masaka ĩgũsã bererire ĩãmasĩburo, ãrĩrã. Diayeta mɯsãrẽ werea. Masaka ĩgũsãrẽ ĩãrĩ merã wajatari opasiama.
17 Mɯsã gapɯ bererã, mɯsã irinarõsũta irika! Mɯsãya diapure waakoe, õãrõ wɯɯapukõãka!
18 Mɯsã irasirimakũ, gajerã mɯsã bererire masĩbirikuma. Marĩpɯ gapɯ deyomarĩgũ ããrĩkeregɯ, mɯsã merã ããrĩmi. Ĩgũ dita mɯsã gajerã ĩãberogue iririre ĩãgũ, mɯsãrẽ õãrõ wajatamakũ irigɯkumi.

Jesús marĩ ũmɯgasigue wajataburire buedea
(Lc 12.33-34)

19 'Wári i nikũmarẽ sea neeõ duripíbirikõãka! I nikũma borewiji boakõãrokoa. Boabirimakũ, burua baadediukõãrãkuma. Baadediubirimakũ, yajarimasã ñajãa, yajakõãrãkuma.
20 Irasirirã mɯsã ũmɯgasima opaburi gapɯre gũñaka! Ʊmɯgasima neõ borewiji boabirikoa. Iroguere burua mɯsã opaburire neõ baadediubirikuma. Yajarimasãde neõ ñajãa, yajabirikuma.
21 Mɯsã i ũmɯma direta: "Opadɯakoa", ãrĩ gũñarã, irire bɯro maĩrãkoa. Ʊmɯgasima gapɯre: "Opadɯakoa", ãrĩ gũñarã, irire bɯro maĩrãkoa.

Jesús masakaya koye sĩãgodiru irirosũ ããrĩrĩrẽ buedea
(Lc 11.34-36)

22 'Mɯsãya koye mɯsãya gũñarĩguere sĩãgodiru irirosũ ããrã. Mɯsã õãrĩ koye oparã irirosũ ããrĩmakũ, mɯsãya gũñarĩguere õãrõ sĩãgoro irirosũ ããrã. Irasirirã Marĩpɯyare masĩa.
23 Mɯsã ñerĩ koye oparã irirosũ ããrĩmakũ, mɯsãya gũñarĩguere naĩtĩãrõ irirosũ ããrã. Marĩpɯyare masĩbea. I naĩtĩãrĩ, ñetaria. Irire masĩbirimakũ ñegoráa.

Jesús: "Niyerure maĩrã, Marĩpɯre maĩbema", ãrĩ buedea
(Lc 16.13)

24 'Neõ sugɯ moãboerimasũ pẽrã oparãrẽ moãboemasĩbirikumi. Sugɯ opɯre maĩgũ, gajigɯ gapɯre maĩbirikumi, o sugɯ opɯre bɯremugũ, gajigɯ gapɯre yɯjɯbirikumi. Niyerudere maĩtarigɯ, Marĩpɯ gapɯre maĩbemi.

Jesús, Marĩpɯ ĩgũ pũrãrẽ korerimarẽ buedea
(Lc 12.22-31)

25 'Irasirigɯ mɯsãrẽ ire weregɯra. Mɯsã ããrĩrikɯrire gũñarã, "¿Ñeénorẽ baarãkuri, ñeénorẽ iirírãkuri, ñeénorẽ sãñarãkuri?" ãrĩ gũñarikɯbirikõãka! Marĩ okari gapɯ, baari nemorõ wajakɯa. Marĩya dupɯ, surí nemorõ wajakɯa.
26 Mirãrẽ ũmarõgue wúrãrẽ ĩãka! Ĩgũsã baadɯarã, otebema. Otedea dɯkare seabema. Baari duripíri wiiridere opabema. Marĩpɯ ũmɯgasigue ããrĩgũ gapɯ ĩgũsãrẽ baari sĩmi. Mɯsã gapɯ, mirã nemorõ wajakɯtarinɯgãa.

27 Mʉsã bʉro gũñarikʉri merã neõ mérõgã masãnemobirikoa. Mʉsã irasũ gũñarikʉri
wajamáa.
28 'Irire masĩkererã, ¿nasirirã mʉsã surí sãñaburire gũñarikʉri? Makãnúʉma goori masãrĩrẽ
gũñaka! Iri moãbirikerero, suabirikerero õãrĩ surí sãñarõ irirosũ deyoa.
29 Mʉsãrẽ werea. Opʉ Salomón surí õãrĩ sãñadero nemorõ iri goori gapʉ õãrĩ deyoa.
30 Iri goorire Marĩpʉ õãrĩ goori deyomakʉ̃ irikerepʉrʉ, mérõgã pʉrʉ ñaĩdija pereakõãa.
Gajinʉ gapʉ peamegue soebéokõãsũa. Iri mata pereburi ããrĩkerepʉrʉ, Marĩpʉ iri goorire
õãrĩ deyomakʉ̃ yámi. Iri goorire õãrĩ ããrĩmakʉ̃ irirosũ nemorõ mʉsãrẽ õãrõ irigʉkumi.
Suríre sĩgʉkumi. Mʉsã gapʉ ĩgʉ̃rẽ mérõgã bʉremurĩ opáa.
31 Irasirirã: "¿Ñeénorẽ baarãkuri, ñeénorẽ iiríãkuri, ñeénorẽ sãñarãkuri?" ãrĩ
gũñarikʉbirikõãka!
32 Marĩpʉre masĩmerã bʉro gũñarikʉri merã irire ãmaníkõãma. Marĩpʉ ʉ̃mʉgasigue ããrĩgʉ̃
gapʉ ããrĩpereri mʉsã gããmerĩrẽ masĩsiami. Irire mʉsãrẽ sĩgʉkumi.
33 Irasirirã, Marĩpʉ mʉsã Opʉ ããrĩrĩrẽ, ĩgʉ̃ gããmerĩrẽ, ĩgʉ̃ dorerire, ããrĩpereri nemorõ
gããmepʉrorika! Mʉsã irasirimakʉ̃, ããrĩpereri mʉsã baa, iiríburire, mʉsã surí sãñaburidere
sĩwekapeogʉkumi.
34 Irasirirã: "¿Naásũ waarokuri ñamigãrẽ?" ãrĩ gũñarikʉbirikõãka! Gajinʉmarẽ mʉsã
ñerõ tariburire gũñarikʉdupuyubirikõãka! Dapagãma direta gũñaka! Dapagãrẽ mʉsã ñerõ
tariburi ããrĩsiáa, ãrĩ wereyupʉ Jesús.

7

Jesús, gajerãrẽ: "Ñerã ããrĩma", ãrĩ werewʉabirikõãka! ãrĩ buedea
(Lc 6.37-38, 41-42)

1 Jesús irire ãrĩ odo, ãrĩnemoyupʉ doja:
—Gajerãrẽ: "Ñerã ããrĩma", ãrĩ werewʉabirikõãka! Mʉsã werewʉabirimakʉ̃ ĩãgʉ̃, Marĩpʉ
mʉsãrẽ: "Ñerã ããrĩma", ãrĩ ĩãbirikumi.
2 Gajerãrẽ: "Õãrõ iribema", ãrĩ ĩãrõsũta Marĩpʉ mʉsãrẽ ĩãgʉkumi. Gajerãrẽ: "Ãsũ ããrĩma",
ãrĩ ĩãrõsũta Marĩpʉ mʉsãrẽ ĩãgʉkumi.
3 Mʉsã ñerõ iridea, koyerugue wári turu oparosũ ñetariri ããrĩrĩrẽ gũñabirikererã, mʉsãyagʉ
ñerõ iridea, koyerugue nikũyegã oparosũ ããrĩrĩrẽ: "Ñegoráa", ãrĩ gũñáa.
4 Irasirirã mʉsã ñerõ iridea, koyerugue wári turu oparosũ ããrĩrã, mʉsãyagʉre ĩgʉ̃ya
koyerugue ããrĩrĩ nikũyegãrẽ: "¿Ãĩbéosi?" ãrĩmasĩbea.
5 Mʉsã ñerõ iririkʉrã, irigatorikʉrã ããrã. Mʉsãya koyerugue ããrĩrĩ turu gapʉre
ãĩbéopʉroriro irirosũ mʉsã ñerõ iririre piripʉrorika! Irasiri odo, mʉsãyagʉre: "Mʉ ñerõ
iririre pirikõãka!" ãrĩ masĩa.
6 'Marĩpʉre ñerõ ãrĩ bʉridarãrẽ ĩgʉ̃ya kerere werebirikõãka! Ĩgʉ̃sãrẽ wererã, diayéare
õãrĩrẽ sĩrã, o yeseare ñaguĩda wajaparidare sĩrã irirosũ iribokoa. Diayéa guarã, õãrĩ
sĩkerepʉrʉ, gãmenʉgã kũrĩkõãkuma. Yesea iridare noó gããmerõ kʉrawasiribéokuma. Ĩgʉ̃sã
irirosũ ããrĩrãrẽ, ubugorata Marĩpʉya kerere werebirikõãka!

Jesús: "Marĩpʉre sẽrẽrã, ãsũ ãrĩ sẽrẽka!" ãrĩdea
(Lc 11.9-13; 6.31)

7 'Marĩpʉre sẽrẽka! Ĩgʉ̃rẽ sẽrẽmakʉ̃, sĩgʉkumi. Õãrĩrẽ ãmarã, bokarãkoa. Wiigue ñajãdʉarã
oemakʉ̃, Marĩpʉ disipʉro tũpã ñajãdoregʉ irirosũ mʉsã sẽrẽrĩrẽ pégʉkumi.
8 Ĩgʉ̃rẽ sẽrẽrãnorẽ sĩgʉkumi. Ãmarãno, bokarãkuma. Wiigue ñajãdʉarã oerã irirosũ ĩgʉ̃rẽ
sẽrẽmakʉ̃ ĩãgʉ̃, ĩgʉ̃sãrẽ ñajãdoregʉ irirosũ ĩgʉ̃sã sẽrẽrĩrẽ õãrõ pégʉkumi.
9 'Mʉsã pũrã pãrẽ sẽrẽmakʉ̃, ʉ̃tãyere sĩbirikoa.
10 Waaí sẽrẽmakʉ̃dere, ãñarẽ sĩbirikoa.
11 Ñerã ããrĩkererã, mʉsã pũrãrẽ õãrĩrẽ sĩmasĩa. Marĩpʉ ʉ̃mʉgasigue ããrĩgʉ̃ gapʉ, mʉsã
nemorõ õãrĩrẽ sĩmasĩmi. Irasirigʉ ĩgʉ̃rẽ sẽrẽrãrẽ irire sĩgʉkumi.
12 'Mʉsã, gajerã mʉsãrẽ õãrõ irimakʉ̃ gããmerõsũta mʉsãde ĩgʉ̃sãrẽ õãrõ irika! Moisés
gojadea pũgue, Marĩpʉya kerere weredupuyunerã gojadea pũguedere irasũta iridoredero
ããrĩbú.

Jesús eyabiri disipʉrore ñajãri keori merã buedea
(Lc 13.24)

13 'Marĩpʉ pʉrogue ñajãdʉarã ĩgʉ̃yare irika! Irogue ñajãmakʉ̃ diasagoráa. Eyabiri disipʉro
ñajãrõ irirosũ ããrã. Peamegue waaró gapʉ eyari disipʉro ñajãrõ, eyari maarẽ waaró irirosũ
ããrã. Iri maarẽ waamakʉ̃ diasabea. Irasirirã wárã masaka irogue waarã yáma.
14 Marĩpʉ pʉro gapʉre waamakʉ̃ diasagoráa. Irasirirã mérãgãta masaka, eyabiri disipʉro
ñajãrõrẽ, irogue eyabiri maarẽ bokama. Irogue waarã, Marĩpʉ merã õãrõ ããrĩrãkuma.

Jesús yukɯre dɯka merã ĩãmasĩsũa, ãrĩ buedea
(Lc 6.43-44)

15 ’Õãrõ pémasĩka! “Marĩpɯya kerere weredupuyurimasã ããrã”, ãrĩgatorãrẽ pébirikõãka! Ĩgũsã oveja guamerã, õãrĩrẽ irirã irirosũ mɯsã pɯrogue ejarãkuma. Irasirikererã, ĩgũsã gũñarĩguere diayéa makãnúɯ marã guarã irirosũ, ñerã ããrĩma.

16 Ĩgũsã ñerõ irimakũ mɯsã ĩgũsãrẽ: “Ñerã ããrĩma”, ãrĩ ĩãmasĩrãkoa. Poragɯ iguire dɯkakɯbirikoa. Ñaagũde higo wãĩkɯrire dɯkakɯbirikoa.

17 Õãdi yukɯ õãrĩrẽ dɯkakɯa. Ñedi gapɯ ñerĩrẽ dɯkakɯa.

18 Yukɯ õãdi ñerĩrẽ dɯkakɯbirikoa. Ñedide õãrĩrẽ dɯkakɯbirikoa.

19 Õãrĩ dɯkakɯbiridire pábéo, peamegue soekõãma.

20 Irasirirã: “Marĩpɯya kerere weredupuyurimasã ããrã”, ãrĩgatorãrẽ ĩgũsã iriri merã: “Ãrĩgatorikɯrã ããrĩma”, ãrĩ ĩãmasĩrãkoa mɯsã.

Jesús ããrĩpererã masaka Marĩpɯ pɯrogue waabirikuma, ãrĩ buedea
(Lc 13.25-27)

21 ’Wárã yɯre: “Mɯta ããrã gɯa Opɯ”, ãrĩkererã, ããrĩpererã ũmɯgasigue Yɯpɯ ĩgũyarãrẽ dorerogue ñajãbirikuma. Yɯpɯ ũmɯgasigue ããrĩgṹ gããmerĩrẽ irirã dita ĩgũ ããrĩrõguere ñajãrãkuma.

22 Yɯpɯ ããrĩpererã ñerãrẽ wajamoãrĩnɯ ejamakũ, wárã yɯre: “Gɯa Opɯ, mɯyare masakare buebɯ. Mɯ wãĩ merã wãtẽãrẽ béowiu, wári õãrĩrẽ iri ĩmubɯ”, ãrĩrãkuma.

23 Ĩgũsã irasũ ãrĩkerepɯrɯ: “Mɯsãrẽ neõ masĩbiribɯ. Ñerĩrẽ irirã ããrã mɯsã. Irasirirã yɯ pɯrore wirika!” ãrĩgɯkoa.

Jesús pe wii keori merã buedea
(Mr 1.22; Lc 6.47-49)

24 ’Yɯ werenírĩrẽ péduripígɯno, yɯ dorerire irigɯno, õãrõ pémasĩgũ ããrĩmi. Sugɯ ũtãyegue ũkũãrĩ goberi máñajãa, wii õãrõ núdi irirosũ ããrĩmi.

25 Pɯrɯ deko merẽ, dia wáro yura, mirũ bɯro wẽjẽpukerepɯrɯ, iri wii ũkũãrõ núdea wii ããrĩsĩã, neõ mirũabirikoa.

26 Yɯ werenírĩrẽ pékeregɯ, yɯ dorerire iribi gapɯ sugɯ ĩmiparogue wii iridi irirosũ ããrĩmi.

27 Pɯrɯ deko merẽ, dia wáro yura, mirũ bɯro wẽjẽpumakũ, mata õjẽdija, kõmopereakõãkoa, ãrĩ wereyupɯ Jesús.

28 Ĩgũ bue odomakũ, masaka ĩgũ buerire pégɯkari merã: “Õãtariro buemi”, ãrĩ gũñañurã.

29 Moisés gojadeare buerimasã irirosũ buebiriyupɯ. Sugɯ doregɯ irirosũ bueyupɯ Jesús.

8

Jesús kãmi boagɯre taudea
(Mr 1.40-45; Lc 5.12-16)

1 Jesús buúrugue ããrãdi dijarimakũ ĩãrã, wárã masaka ĩgũrẽ tɯyañurã.

2 Sugɯ kãmi boagɯ Jesúre ĩãgũ, ĩgũ pɯro ñadɯkɯpuri merã ejamejã, ĩgũrẽ sẽrẽyupɯ:

—Yɯ Opɯ, mɯ yɯ pũrĩrikɯrire taudɯagɯ taumasĩa, ãrĩyupɯ.

3 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɯ, Jesús ĩgũya mojõ merã ĩgũrẽ moãñayupɯ.

—Mɯrẽ taugɯra. Kãmi marĩgũ dujaka! ãrĩyupɯ.

Ĩgũ irasũ ãrĩmakũta, kãmi yariakõãyuro.

4 Irasirigɯ Jesús ĩgũrẽ ãrĩyupɯ:

—Gajerã masakare mɯ tariadeare werebirikõãka! Paí pɯrogue mɯrẽ kãmi yariadeare ĩgũrẽ ĩmugũ waaka, ĩgũ mɯrẽ: “Kãmi marĩgũ ããrĩmi”, ãrĩburo, ãrĩgũ. Ĩgũ irasũ ãrãdero pɯrɯ, Moisés gojadea pũgue sĩdoredeare sĩka! Mɯ irire irimakũ ĩãrã, masaka mɯrẽ kãmi yariadeare masĩrãkuma, ãrĩyupɯ Jesús ĩgũrẽ.

Jesús surara opɯre moãboegɯre taudea
(Lc 7.1-10)

5 Pɯrɯ Jesús Capernaugue ejamakũ, romano marã surara opɯ ĩgũ pɯro ejanɯgã, ĩgũrẽ iritamurĩ sẽrẽyupɯ:

6 —Gɯa Opɯ, yɯre moãboegɯ bɯro pũrĩrikɯgɯ yaa wiigue oyami. Bɯari merã bɯro pũrĩsũgũ iriami, ãrĩyupɯ.

7 Jesús ĩgũrẽ ãrĩyupɯ:

—Ĩgũrẽ taugɯ waagɯra.

8 Surara opɯ ĩgũrẽ yɯjɯyupɯ:

—Yɯ Opɯ, yaa wiire mɯrẽ: “Ñajãrika!” ãrĩ masĩbirikoa. Yɯ ubu ããrĩgṹ ããrã. Irasirigɯ mɯ õõgueta doreri merã yɯre moãboegɯ tarigɯkumi.

9 Gajerã oparã yнre dorema. Yнde gajerã surarare dorea. Yн sugнre: “Waaka!” ãrĩmakũ, waami. Gajigнre: “Aarika!” ãrĩmakũ, aarími. Yн, yнre moãboegнre: “Ire irika!” ãrĩmakũ, irire yámi, ãrĩyupн.

10 Jesús surara opн irasũ ãrĩrĩrẽ pégн, pégнkakõãyupн. Ĩgũrẽ tнyarãrẽ ãsũ ãrĩyupн:

—Diayeta mнsãrẽ werea. Ĩĩ surara opн Israel bumн ããrĩbirikeregн, yнre bнremumi. Ĩĩ irirosũ yнre bнremugũ neõ sugн Israel bumнrẽ bokajabiribн.

11 Mнsãrẽ werea. Wárã masaka ĩĩ irirosũ yнre bнremurãkuma. Ĩgũsã ããrĩperero marã judío masaka ããrĩmerã ããrĩkererã, ũmнgasigue Marĩpн ĩgũyarãrẽ dorerogue eja, marĩ ñekũsãmarã Abraham, Isaac, Jacob merã doa, baarãkuma.

12 Gajerã judío masaka: “Gнa Opн ããrĩrõgue waamurã ããrã”, ãrĩkerepнrн, ĩgũsã bнremubiri waja Marĩpн ĩgũsãrẽ naĩtĩãrõgue béodediugнkumi. Iroguere pũrĩsũrã bнro ore, bнjawereri merã ĩgũsãya guikare kũrĩduútúrãkuma, ãrĩyupн Jesús.

13 Irasũ ãrĩ odo, surara opнre ãrĩyupн:

—Dujáaka mнya wiigue! Mн bнremurõsũta waarokoa mнrẽ moãboegнre, ãrĩyupн.

Ĩgũ irasũ ãrĩripoeta, ĩgũrẽ moãboegнre pũrĩrĩ tariakõãyuro.

Jesús, Pedro múñekõrẽ taudea
(Mr 1.29-31; Lc 4.38-39)

14 Pнrн Jesús Pedroya wiigue waayupн. Iri wiigue ñajãgũ, Pedro múñekõrẽ peyarogue bнro nimakнrikнgo oyagore bokajayupн.

15 Irasirigн igoya mojõrẽ moãñayupн. Ĩgũ moãñamakũta, nimakнri tariakõãyuro. Iri tarimakũ wãgãnнgã, ĩgũsãrẽ baari ejoyupo.

Jesús wárã pũrĩrikнrãrẽ taudea
(Mr 1.32-34; Lc 4.40-41)

16 Naĩmejãripoe ããrĩmakũ, masaka wárã wãtẽa ñajãsũnerãrẽ Jesús pнrogue ãĩjañurã. Ĩgũ werenírĩ merã wãtẽa ĩgũsãguere ñajãnerãrẽ béowiuyupн. Irasũ ããrĩmakũ, ããrĩpererã pũrĩrikнrãrẽ tauyupн.

17 Irire irigн, iripoeguemн Marĩpнya kerere weredupuyudi Isaías gojaderosũta iriyupн. Ãsũ ãrĩ gojadi ããrĩmí: “Marĩ turabirire, marĩ sĩrĩrĩrẽ marĩrẽ taubosami”, ãrĩ gojadi ããrĩmí.

Gajerã Jesúre: “Mнrẽ tнyadнakoa”, ãrĩdea
(Lc 9.57-62)

18 Jesús wárã masaka ĩgũ pнro nerẽmakũ ĩãgũ, ĩgũ buerãrẽ:

—Náka, ditaru sikoepнgue taribujarã! ãrĩyupн.

19 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, sugн Moisés gojadeare buerimasũ Jesús pнro eja, ãrĩyupн:

—Buegн, mн noó waaró mнrẽ tнyagнra, ãrĩyupн.

20 Jesús ĩgũrẽ yнjнyupн:

—Makãnúн marã diayéa ĩgũsã kãrĩrĩ toreri opama. Mirãde ĩgũsã kãrĩrõ opama. Yн ããrĩpererã tĩgũ gapн kãrĩrõ opabea, ãrĩyupн.

21 Gajigн ĩgũ buerire tнyagн ĩgũrẽ ãrĩyupн:

—Yн Opн, yнpн boamakũ ĩgũrẽ yáa odo, mнrẽ tнyagнra, ãrĩyupн.

22 Jesús ĩgũrẽ yнjнyupн:

—Yнre tнyadнagн, daporata yн merã aarika! Yнre bнremumerã, boanerã irirosũ ããrĩrãta boanerãrẽ yáaburo, ãrĩyupн.

Jesús mirũ, makũrĩrẽ toemakũ iridea
(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)

23 Irasũ ãrĩ odo, doódirugue ĩgũ buerã merã mнrĩñajãyupн.

24 Ĩgũsã mнrĩñajãa, taribujaripoe ditarure mirũ bнro waayuro. Makũrĩ doódirure páñajãmiũkõãdiyuro. Irasũ waaripoere Jesús gapн kãrĩgũ iriyupн.

25 Irasirirã ĩgũrẽ yobeñurã:

—Gнa Opн, gнare tauka! Marĩ mirĩmurã yáa, ãrĩñurã.

26 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ, Jesús yнjнyupн:

—¿Nasirirã bнro güiri mнsã? Yнre mérõgã bнremurĩ opáa mнsã, ãrĩyupн.

Irasũ ãrĩgũta wãgãnнgã: “Mirũ, makũrĩ iropãta, toeaka!” ãrĩyupн. Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, mirũ, makũrĩde toedijapereakõãyuro.

27 Ĩgũ irasirimakũ ĩãgнka, ãsũ ãrĩ gãme wereníñurã:

—¿Ñeémнno masakн ããrĩrĩ ĩĩ? Mirũ, makũrĩde ĩgũrẽ tarinнgãbea, ãrĩñurã.

Jesús Gadara marãrẽ wãtẽa ñajãnerãrẽ béowiudea
(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)

28 Pнгн Jesús ditarure taribuja, Gadara marãya nikũgue ejayupн. Irogue ejamakн̃, pẽrã
ũma masãgoberi watopegue ããrãnerã ĩgũrẽ bokatĩrĩñurã. Ĩgũsã wãtẽa ñajãsũnerã goerã
ããrĩñurã. Irasirirã iro waarí maarẽ masaka neõ waabiriñurã.
29 Ĩgũrẽ bokatĩrĩ, ãsũ ãrĩ gainíñurã:
—Jesús, ũmнgasigue marã Opн magн̃, ¿nasirigн aarigú yári mн gнa pнroguere? ¿Ĩgн̃
ããrĩpererã ñerãrẽ wajamoãrĩnн ejabirikerepнгн, gнare poyarikнmakн̃ irigн aaríri mн?
ãrĩñurã.
30 Ĩgũsã koregue wárã yesea ãma baarã iriñurã.
31 Irasirirã wãtẽa Jesúre ãsũ ãrĩ sẽrẽñurã:
—Gнare bẽowiugн, sĩĩsã yeseaguere ñajãdoreka! ãrĩñurã.
32 —Jáн, ĩgũsãrẽta ñajãrã waaka! ãrĩyupн Jesús.
Ĩgн̃ irasũ ãrĩmakн̃, ĩgũsã pẽrã ũmaguere ããrãnerã yeseaguere ñajãñurã. Ĩgũsã ñajãmakн̃ta,
yesea dupatнгнgue ũma mirẽbuáa, ditarugue meébia dijáa, mirĩ boapereakõãñurã.
33 Irasũ waamakн̃ ĩãrã, yeseare korerimasã gнkari merã makãgue ũmadujáa, ããrĩpereri
ĩgũsã ĩãdeare, irasũ ããrĩmakн̃ wãtẽa ñajãsũnerãrẽ waadeare wereñurã.
34 Irire pérã, iri makã marã ããrĩpererã Jesús pнrogue waa, ĩgũrẽ ĩãrã, turaro merã ĩgũsãya
nikũrẽ wiridoreñurã.

9

Jesús dupн bнadire taudea
(Mr 2.1-12; Lc 5.17-26)

1 Irasirigн Jesús doódirugue mнгĩñajãa, ditarure taribuja, ĩgũya makãgue ejayupн.
2 Iroguere sugн dupн bнadire ĩgн̃ peyaro merã Jesús pнro ãĩjañurã. Jesús, ĩgũsã ĩgũrẽ
bнremumakн̃ ĩãgн̃, dupн bнadire ãsũ ãrĩyupн:
—Gũñaturaka! Yн, mн ñerõ irideare kãtia, ãrĩyupн.
3 Ĩgн̃ irasũ ãrĩmakн̃ pérã, surãyeri Moisés gojadeare buerimasã ãsũ ãrĩ gũñañurã: “Ĩgн̃
wereníri merã Marĩpнre ñerõ wereníme”.
4 Jesús gapн ĩgũsã gũñarĩrẽ ĩãmasĩ, ãsũ ãrĩyupн:
—¿Nasirirã yнre ñerõ gũñarĩ mнsã?
5 ¿Naásũ ãrĩrĩ gapн diasaberi ĩĩ bнadire: “Yн, mн ñerõ irideare kãtia”, ãrĩrĩ, o “Wãgãnнgã,
waaka!” ãrĩrĩ gapн diasaberi?
6 Yн ããrĩpererã tĩgн̃ i ũmнgue ããrĩrãrẽ ĩgũsã ñerõ irideare Marĩpн dorero merã kãtimasĩa.
Irasirigн ĩĩ bнadire taugнra, mнsãrẽ irire masĩdoregн, ãrĩyupн. Irasũ ãrĩ odo, bнadire ãrĩyupн:
—Wãgãnнgã, mн oyaderore ãĩ, mнya wiigue waaka! ãrĩyupн.
7 Ĩgн̃ irasũ ãrĩmakн̃ pégн, bнadi ããrãdi wãgãnнgã, ĩgũya wiigue waakõãyupн.
8 Masaka, ĩgн̃ irasũ waaríre ĩãrã, ĩãgнkakõãñurã. Marĩpнre: “Õãtaria, mн turari masakнre
sĩrĩ”, ãrĩ, нsнyari sĩñurã.

Jesús Mateore siiudea
(Mr 2.13-17; Lc 5.27-32)

9 Pнгн Jesús iro merã waa, yнre ĩãbokami. Yн Mateo*, romano marã opнre niyeru
wajaseabosagн ããrĩbú. Jesús, yн moãrĩ taribugue doagнre ĩã, yнre: “Náka, yн merã!” ãrĩmi.
Ĩgн̃ irasũ ãrĩmakн̃ pégн, wãgãnнgã, ĩgн̃ merã waakõãbн.
10 Pнгн yaa wiigue Jesús ĩgн̃ buerã merã baaripoe wárã niyeru wajaseabosarimasã, gajerã
ñerõ irirãde baarã ejama.
11 Ĩgũsã merã ĩgн̃ baamakн̃ ĩãrã, fariseo bumarã gapн ĩgн̃ buerãrẽ sẽrẽñama:
—¿Nasirigн mнsãrẽ buegн niyeru wajaseabosarimasã, ñerõ irirã merã baari? ãrĩma.
12 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakн̃ pégн, Jesús ãrĩmi:
—Pũrĩrĩ marĩrã kúririmasн̃rẽ ãmabema. Pũrĩrikнrã gapн ĩgн̃rẽ ãmama.
13 Marĩpнya wereníri gojadea pũgue ĩgũsã gojadeare buerã waaka! Ãsũ ãrĩ gojasũdero
ããrĩbú iri pũguere: “Yнre bнremurã, waimнrãrẽ wẽjẽ soepeomakн̃ gããmebea. Gajerãrẽ
mнsã bopoñarĩ merã ĩãmakн̃ gããmea”, ãrĩmi Marĩpн, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú. “Õãrã ããrã”, ãrĩ
gũñarãrẽ siiugн aaribiribн. “Ñerõ irirã ããrã”, ãrĩ gũñarã direta siiugн aarigú iribн, ĩgũsã ñerõ
irideare bнjawere, gũñarĩrẽ gorawayuburo, ãrĩgн̃, ãrĩmi Jesús fariseo bumarãrẽ.

Jesúre bererimarẽ sẽrẽñadea
(Mr 2.18-22; Lc 5.33-39)

14 Pнгн Juan masakare wãĩyegн buerire tнyarã Jesúre sẽrẽñarã ejama:
—Gнa Marĩpнre bнremurã berea. Irasũ ããrĩmakн̃ fariseo bumarãde berema. ¿Nasirirã mн
buerã gapн gнa irirosũ iriberi? ãrĩma.

* **9:9** Mateo pe wãĩ opayupн. Ĩgũta Leví wãĩkнyupн.

15 Jesús ĩgũsãrẽ yиjиmi:
—Sugи mojõsiadi bosenи irimakũ, ĩgũ siiuanerã ĩgũ merã ããrĩrã bиjawerebirikuma. Pиrи
ĩgũrẽ gajerã ãĩãmakũ, bиjawereri merã bererãkuma†.
16 'Masaka maama suríro gasiro merã bиgиñerẽ seretúbirikuma. Irasũ seretúmakũ, maama
gasiro ĩgũsã koeadero pиrи, tũãneeõ, bиgиñerẽ wári gobe yeguenemomakũ irikoa.
17 Waimиrã gasiri merã iridea ajuri bиgи ajurigue maama igui dekore diribirikuma.
Irasũ dirimakũ, maama igui deko pãmu, bиgи ajuro sẽrãturabiri ooreakõãkoa. Irasiriro igui
deko, ajurode kõmokoa. Irasirirã maama igui dekore maama ajurogue diriro gããmea, ãrĩmi
Jesús ĩgũsãrẽ‡.

Jesús Jairo magõrẽ, gajego nomeõ ĩgũya surírore moãñagõrẽ taudea
(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)

18 Jesús ĩgũsãrẽ wereripoe judío masaka nerẽrĩ wii opи Jesús pиro eja, ñadиkиpuri merã
ejamejã, ĩgũrẽ ãrĩmi:
—Yи magõ daporata kõmoakõãmo. Igore mиya mojõ merã ñapeogи aarika! Irasirimakũ,
dupaturi okagokumo, ãrĩmi.
19 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pé, Jesús wãgãnиgã, ĩgũ merã waami. Gиa ĩgũ buerãde ĩgũ merã waabи.
20 Gиa maague waaripoe sugo nomeõ Jesús pиrиpи gapи eja, ĩgũya surío yuware
moãñayupo. Igo pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejari bojorigora dí wiriri merã
pũrĩrikиgo ããrĩyupo.
21 Ãsũ ãrĩ gũñayupo: "Ĩgũya surírore yи moãñarĩ merã dita yи pũrĩrikиri tarirokoa", ãrĩ
gũñayupo.
22 Igo moãñamakũ péña, Jesús gãmenиgã, igore ĩã, ãrĩmi:
—Gũñaturaka! Mи yиre bиremurĩ opáa. Irasirigo mи pũrĩrikиrire tausũa, ãrĩmi. Ĩgũ irasũ
ãrĩmakũta, pũrĩrĩ marĩgõ dujamo.
23 Pиrи Jesús Jairoya wiigue ejami. Irogue ñajãjagи, majĩgõ boadeore yáaburo dupuyuro
bayapeorimasãrẽ, gajerã bиro ore, gainírãrẽ bokaja,
24 ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩmi:
—Wiriaka mиsã! Majĩgõ boabemo. Kãrĩgõ yámo.
Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ĩgũrẽ bиrima.
25 Jesús ĩgũsãrẽ wiriadore, boadeo ããrĩrĩ taribugue ñajãa, igoya mojõrẽ ñeãyupи. Ĩgũ
ñeãmakũta masãbeja, wãgãnиgãyupo.
26 Masaka ããrĩperero iro ããrĩrã Jesús iriadea kerere pépereakõãñurã.

Jesús pẽrã koye ĩãmerãrẽ taudea

27 Jesús iro ããrãdi wiriamakũ, pẽrã koye ĩãmerã ĩgũrẽ gainí tиyama:
—David parãmi ããrĩturiagи, gиare bopoñaka! ãrĩma.
28 Jesús, wiigue ñajãmakũ, koye ĩãmerãde ñajãa, ĩgũ pиrogue ejanиgãma. Irasirigи Jesús
ĩgũsãrẽ sẽrẽñami:
—¿Yи mиsãrẽ koye ĩãmakũ irimasĩrĩrẽ bиremurĩ? ãrĩmi.
—Gиa Opи, bиremua, ãrĩ yиjиma.
29 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégи, ĩgũsãya koyere ñapeomi:
—Mиsã bиremurõsũta mиsãrẽ ĩãmakũ irigиra, ãrĩmi.
30 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, ĩgũsã õãrõ ĩãkõãma. Irasirigи Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩmi:
—Yи mиsãrẽ taurire gajerãrẽ werebirikõãka! ãrĩmi.
31 Ĩgũ irasũ ãrĩkerepиrи, ããrĩperero iro marãrẽ Jesús ĩgũsãrẽ iriadeare
werewasiripeokõãñurã.

Jesús wereníbire wereníмakũ iridea

32 Koye ĩãmerã ããrãnerã iri wiire wiriaripoeta, gajerã sugи wereníbi wãtĩ ñajãsũdire Jesús
pиro ãĩjama.
33 Jesús ĩgũrẽ ĩã, wãtĩ ĩgũguere ñajãdire béowiumi. Ĩgũ wãtĩrẽ béowiumakũta, wereníbiradi
wereníиgãmi. Ĩgũ irasirimakũ ĩãrã, ããrĩpererã ĩãgиka:
—Marĩ õõ Israel nikũrẽ ãsũ iririnorẽ neõ ĩãbiribи, ãrĩma.
34 Fariseo bumarã gapи Jesúre:
—Ĩĩ, wãtẽa opи turari merã wãtẽãrẽ béowiumi, ãrĩ werewиama.

Jesús masakare bopoñarĩ merã ĩãdea

---

† **9:15** Jesús irire irasũ ãrĩgũ: "Yи sugи mojõsiadi bosenи irigи irirosũ ããrã. Yи buerã, mojõsiadi siiuanerã irirosũ ããrĩma. Irasirirã, pиrиgue yи ĩgũsã merã ããrĩbirimakũ ĩãrã, bиjawereri merã bererãkuma", ãrĩgũ irimi. ‡ **9:17** Masaka, iripoegue iririkиdeama, maama bueri merã buemorẽdиamakũ ĩãgũ, Jesús irasũ ãrĩmi.

35 Jesús ããrĩpereri makãrĩrẽ judío masaka nerẽrĩ wiirigue masakare buegorenagũ waami.
Õãrĩ kerere, Marĩpɯ ĩgũyarãrẽ doregɯ ããrĩrĩmarẽ buenami. Irasũ ããrĩmakũ, pũrĩrikɯrãrẽ
ããrĩpereri gajerosũperi sĩrĩrĩ oparãrẽ taunami.
36 Masakare ĩãgũ, bopoñarĩ merã ĩgũsãrẽ ĩãmi. "Ĩgũsã bɯjawererã, gũñaturamerã, oveja
sugɯ ĩgũsãrẽ korerimasũ opamerã ririosũ ããrĩma", ãrĩ gũñayupɯ.
37 Irasirigɯ ãsũ ãrĩmi gɯare ĩgũ buerãrẽ:
—Marĩpɯyare neõ pémerã, pooegue oteri dɯka bɯribejadea ririosũ wárã ããrĩma. Ĩgũsãrẽ
ĩgũyare weremurã gapɯ iri pooere moãrĩmasã ririosũ mérãgã ããrĩma.
38 Irasirirã marĩ Opɯre iri pooe opɯ ririosũ ããrĩgṹrẽ: "Gajerã mɯyare weremurãrẽ
iriuka!" ãrĩ sẽrẽka! ãrĩmi Jesús gɯare.

10

Jesús pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarã ĩgũ buedoregɯ pímurãrẽ beyedea
(Mr 3.13-19; Lc 6.12-16)

1 Pɯrɯ Jesús gɯare pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarã ĩgũ buerã ããrĩmurãrẽ siiu, gɯare
ĩgũ turarire sĩmi, ããrĩpereri pũrĩrĩrẽ tau, wãtẽa masakare ñajãnerãdere béowiuburo, ãrĩgũ.
2 Ãsũ wãĩkɯrã ããrĩbú gɯa Jesús beyenerã: Simón wãĩkɯgɯ ããrĩmí. Ĩgũrẽta "Pedro" wãĩyemi
Jesús. Simón pagɯmɯ Andrés wãĩkɯmi. Gajigɯ Santiago ããrĩmí. Ĩgũ pagɯmɯ Juan wãĩkɯmi.
Ĩgũsã Zebedeo pũrã ããrĩmá.
3 Gajerã Felipe, Bartolomé, Tomás ããrĩmá. Yɯ Mateo, romano marã opɯre niyeru
wajaseabosarimasũ ããrĩdi ããrĩbú. Gajigɯ Santiago, Alfeo magũ ããrĩmí. Gajigɯ Tadeo ããrĩmí.
Ĩgũta Lebeo wãĩkɯmi.
4 Gajigɯ Simón, celote wãĩkɯri bumɯ ããrĩmí. Gajigɯ Judas Iscariote wãĩkɯgɯ ããrĩmí. Ĩgũta
Jesúre wẽjẽdɯarãguere ĩgũrẽ ĩmubu ããrĩmí.

Jesús ĩgũ buerãrẽ buedoregɯ iriudea
(Mr 6.7-13; Lc 9.1-6)

5 Jesús gɯare ĩgũ buerã pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarãrẽ turarire sĩ odo, ãsũ ãrĩ
were iriumi:
—Judío masaka ããrĩmerã pɯroguere waabirikõãka! Irasũ ããrĩmakũ, Samaria nikũma
makãrĩguedere waabirikõãka!
6 Israel bumarã Marĩpɯyare masĩmerã, oveja dedirinerã ririosũ ããrĩrã pɯro gapɯ waaka!
7 Ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩ wererã waaka: "Mérõ dɯyáa, Marĩpɯ ĩgũyarãrẽ doreri ejaburo", ãrĩka!
8 Pũrĩrikɯrãrẽ tauka! Boanerãrẽ masũka! Kãmi boarãdere tauka! Wãtẽa masakare
ñajãnerãrẽ béowiuka! Yɯ turarire mɯsãrẽ wajamarĩrõ sĩa. Irasirirã, yɯ mɯsãrẽ wajamarĩrõ
sĩrõsũta wajamarĩrõ ĩgũsãrẽ tauka!
9 'Waarã, neõ niyeru oro, plata, cobrere,
10 mɯsãya aju ãĩabirikõãka! Surí, sapatu mɯsã sãñarĩ merã dita waaka! Tuariyukure
ãĩabirikõãka! Moãrĩmasã ĩgũsã moãrĩ waja merã wajata baama. Irasirirã mɯsã masakare
bueri waja baari mɯsãrẽ sĩrãkuma.
11 'Makãrẽ ejarã, iri makã marã: "Ĩĩta õãrõ irigɯ ããrĩmi", ĩgũsã ãrĩgũ pɯro dujaka! Mɯsã iro
ããrĩrõpã ĩgũya wiire ããrĩka! Waarãgue iri wiire wirika!
12 Iri wiire ñajãrã, wii marãrẽ: "Marĩpɯ mɯsãrẽ siuñajãrĩ sĩburo", ãrĩ õãdoreka!
13 Mɯsãrẽ õãrõ bokatĩrĩñeãmakũ, Ĩgũsãrẽ: "Marĩpɯ siuñajãrĩ sĩrĩ merã õãrõ ããrĩrikɯka!"
ãrĩka! Mɯsãrẽ gããmemerã, i siuñajãrĩ merã ããrĩbirikuma.
14 Mɯsãrẽ ĩgũsã ñeãbirimakũ, mɯsã buerire pédɯabirimakũ ĩãrã, ĩgũsãya wiire, o ĩgũsãya
makãrẽ wiriarã, nikũwera mɯsãya guburigue tuadeare mojẽbéoka, ĩgũsãrẽ wajamoãburire
ĩmurã!
15 Diayeta mɯsãrẽ werea. Marĩpɯ ããrĩpererã ñerãrẽ wajamoãrĩnɯ ejamakũ Sodoma,
Gomorra marãrẽ wajamoãrõ nemorõ mɯsãrẽ gããmemerãrẽ wajamoãgɯkumi.

Jesúre bɯremurãrẽ gajerã ñerõ iriburire weredea

16 'Yɯre õãrõ péka! Ovejare makãnúɯ marã diayéa guarã watopegue iriurosũ ñerã masaka
watopegue mɯsãrẽ iriua. Irasirirã õãrõ pémasĩka! Ĩgũsã watopegue ñerõ iriro marĩrõ
ããrĩrikɯka!
17 Pémasĩka! Masaka mɯsãrẽ ĩgũsã oparãrẽ wiarãkuma, mɯsãrẽ wajamoãdorerã. Judío
masaka ĩgũsã nerẽrĩ wiiriguedere mɯsãrẽ tãrãrãkuma.
18 Irasũ ããrĩmakũ, mɯsã yɯre bɯremurĩ waja, ĩgũsãya makãrĩ marã oparã pɯrogue, ĩgũsãya
nikũ marã oparã pɯrogue ãĩãrãkuma mɯsãrẽ wajamoãdoremurã. Irasirirã mɯsãrẽ irogue
ãĩãmakũ, oparãrẽ, judío masaka ããrĩmerãdere yaa kerere wererãkoa mɯsã.

19 Mʉsãrẽ oparã pʉrogue ãĩãmakʉ̃: “¿Naásũ ãrĩrãkuri ĩgʉ̃sãrẽ?” ãrĩ gʉ̃ñarikʉbirikõãka!
Oparã mʉsãrẽ sẽrẽñamakʉ̃, Marĩpʉ gʉ̃ñarĩ sĩrĩ merã wererãkoa.
20 Irasirirã mʉsã gʉ̃ñarĩ merã werebirikoa. Marĩpʉ, Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃ merã mʉsãrẽ
masĩrĩ sĩrĩ merã werenírãkoa.
21 ’Iripoere masaka, ĩgʉ̃sãyarã yʉre bʉremumakʉ̃ ĩãrã, ĩgʉ̃sãrẽ oparãguere wẽjẽdorerã
wiarãkuma. Pagʉsãmarã ĩgʉ̃sã pʉ̃rãrẽ oparãguere wẽjẽdorerã wiarãkuma. Gajerã, ĩgʉ̃sã
pagʉsãmarãrẽ ĩãturi, oparãguere wẽjẽdorerã wiarãkuma.
22 Irasirirã masaka ããrĩperero i ʉ̃mʉ marã yʉre mʉsã bʉremurĩ waja mʉsãrẽ ĩãturi
doorãkuma. Marĩpʉ gapʉ yʉre piriro marĩrõ bʉremugʉ̃rẽ taugʉkumi.
23 Su makã marã mʉsãrẽ ñerõ irimakʉ̃, gaji makãgue duriwãgãka! Diayeta mʉsãrẽ werea.
Ããrĩpereri Israel nikʉ̃ma makãrĩrẽ mʉsã buegorena odoburo dupuyuro, yʉ ããrĩpererã tĩgʉ̃
Marĩpʉ iriudi i ʉ̃mʉgue dupaturi aarigʉkoa doja.
24 ’Neõ sugʉ buegʉ, ĩgʉ̃rẽ buegʉ nemorõ ããrĩbemi. Moãboerimasʉ̃de ĩgʉ̃ opʉ nemorõ
ããrĩbemi.
25 Sugʉ buegʉ ĩgʉ̃rẽ buedi irirosũ dujadʉamakʉ̃ õãgoráa. Moãboerimasʉ̃de ĩgʉ̃ opʉ irirosũ
dujadʉamakʉ̃ õãgoráa. Masaka yʉre mʉsã Opʉre: “Ĩĩ Beelzebú, wãtẽa opʉ ããrĩmi”, ãrĩrã,
mʉsã yaarãdere ñerõ ãrĩ werenírãkuma.

Jesús: “¿Noãrẽ güiri merã bʉremurõ gããmerĩ?” ãrĩ weredea
(Lc 12.2-7)

26 ’Irasirirã mʉsãrẽ ñerõ iridʉarãrẽ güibirikõãka! Ããrĩpereri gajerã ĩãberogue irideare,
durirogue irideadere pʉrʉgue masĩsʉ̃rokoa.
27 Yʉ mʉsãrẽ masaka péberogue weredeare ĩgʉ̃sã pérogue wereka! Yʉ mʉsãrẽ gajerã
ĩãberogue werenídeare makã dekogue bʉro bʉsʉro merã wereka!
28 Mʉsãrẽ wẽjẽrã mʉsãya dupʉ direta boamakʉ̃ irirãkuma. Mʉsãya yʉjʉpʉ̃rãrĩ gapʉre
boamakʉ̃ irimasĩbirikuma. Irasirirã güibirikõãka! Marĩpʉ gapʉre güika! Ĩgʉ̃ gapʉ mʉsãya
dupʉ, mʉsãya yʉjʉpʉ̃rãrĩrẽ peamegue béomasĩmi. Irasirirã ĩgʉ̃rẽ güiri merã bʉremuka!
29 ’Masaka pẽrã mirã wajarirã, su niyeru tigã, mérõgã wajakʉri tigãrẽ sĩkuma. Ĩgʉ̃sã
mérõgã wajakʉkerepʉrʉ, Marĩpʉ gapʉ ĩgʉ̃sãrẽ õãrõ koremi. Ĩgʉ̃sãrẽ: “Boaburo”,
ãrĩbirikerepʉrʉ, neõ sugʉgã yebague yuridija, boabemi.
30 Marĩpʉ ããrĩpereri mʉsã ããrĩrikʉrire masĩgʉ̃, mʉsãya poarire: “Irikʉ ããrã”, ãrĩ
masĩpeokõãmi.
31 Irasirirã güibirikõãka! Mʉsã, mirã nemorõ wajakʉa. Irasirigʉ Marĩpʉ mirãrẽ korero
nemorõ mʉsãrẽ koregʉkumi.

Jesús: “Masakare yʉre bʉremurĩrẽ wereka!” ãrĩdea
(Lc 12.8-9)

32 ’Sugʉ, masaka péuro: “Jesúyagʉ ããrã”, ãrĩ weremakʉ̃, yʉde Yʉpʉ ʉ̃mʉgasigue ããrĩgʉ̃́
péuro ĩgʉ̃rẽ: “Yaagʉ ããrĩmi ĩĩ”, ãrĩ weregʉra.
33 Sugʉ yʉre masĩkeregʉ, masaka péuro: “Ĩgʉ̃rẽ masĩbea”, ãrĩ weremakʉ̃, yʉde Yʉpʉ
ʉ̃mʉgasigue ããrĩgʉ̃́ péuro: “Yʉde ĩgʉ̃rẽ masĩbea”, ãrĩ weregʉra, ãrĩmi Jesús.

Jesús: “Masakare gãme dʉkawarirãkuma”, ãrĩ weredea
(Lc 12.51-53; 14.26-27)

34 Irasũ ãrĩ odo, masakare ãsũ werenemomi:
—Mʉsã yʉre: “Ĩgʉ̃ i ʉ̃mʉguere aarigú, masakare siuñajãrĩ merã ããrĩmakʉ̃ irigʉ aarimí”,
ãrĩ gʉ̃ñabirikõãka! Irasirigʉ aarigú meta iribʉ. Yʉ ejarita, masakare ĩgʉ̃sã basi gãme
dʉkawarimakʉ̃ yáa. Irasirirã surãyeri yʉre bʉremurãkuma. Gajerã yʉre bʉremumerã gapʉ
ĩgʉ̃sãrẽ ĩãturirãkuma.
35 Sugʉ yʉre bʉremurĩ waja, ĩgʉ̃ magʉ̃ ĩgʉ̃rẽ ĩãturigʉkumi. Sugo yʉre bʉremurĩ waja, igo
magõ igore ĩãturigokumo. Sugo múñekõ yʉre bʉremurĩ waja, igo bepo igore ĩãturigokumo.
36 Irasirirã su wii marã ĩgʉ̃sãyagʉ yʉre bʉremumakʉ̃ ĩãrã, ĩgʉ̃rẽ ĩãturirãkuma.
37 ’Sugʉ yʉre maĩrõ nemorõ ĩgʉ̃ pagʉsãmarã gapʉre maĩtarinʉgãgʉ̃, yaagʉ ããrĩmasĩbirikumi.
Yʉre maĩrõ nemorõ ĩgʉ̃ pʉ̃rã gapʉre maĩtarinʉgãgʉ̃de, yaagʉ ããrĩmasĩbirikumi.
38 Sugʉ yʉre tʉyadʉari waja curusague pábiatú wẽjẽsʉ̃bu irirosʉ̃ ããrĩkeregʉ, neõ piriro
marĩrõ yʉre tʉyaníkõãburo. Yʉre tʉyadʉabi, yaagʉ ããrĩmasĩbirikumi.
39 Sugʉ i ʉ̃mʉgue ĩgʉ̃ okarire maĩgʉ̃, peamegue béosʉ̃gʉkumi. Gajigʉ yʉre tʉyari waja
gajerã ĩgʉ̃rẽ wẽjẽkerepʉrʉ, Marĩpʉ gapʉ ĩgʉ̃rẽ taugʉkumi, ĩgʉ̃ pʉrogue ĩgʉ̃ merã ããrĩburo,
ãrĩgʉ̃.

Jesús marĩ ʉ̃mʉgasigue wajataburire weredea
(Mr 9.41)

40 ’Sugɯ mɯsãrẽ yaarãrẽ õãrõ bokatĩrĩñeãgũ, yɯdere bokatĩrĩñeãmi. Yɯre bokatĩrĩñeãgũ,
yɯre iriudidere bokatĩrĩñeãgɯkumi.
41 Marĩpɯ ĩgũya kerere weregɯre õãrĩ wajatamakũ irigɯkumi. Sugɯ Marĩpɯya kerere
weregɯ ããrĩrĩrẽ ĩãmasĩ, ĩgũrẽ õãrõ bokatĩrĩñeãgũ, ĩgũ irirosũ õãrĩ wajatagɯkumi. Sugɯ gajigɯ
ĩgũ õãgũ ããrĩrĩrẽ ĩãmasĩ, ĩgũrẽ õãrõ bokatĩrĩñeãgũ, ĩgũ irirosũ ĩgũde õãrĩ wajatagɯkumi.
42 Sugɯ ubu ããrĩgṹ yɯre tɯyagɯre gajigɯ ĩgũrẽ iritamudɯagɯ deko yɯsari tĩãmakũ ĩãgũ,
Marĩpɯ ĩgũdere õãrõ irigɯkumi, ãrĩ weremi Jesús.

11

Juan masakare wãĩyerimasũ ĩgũ buerire tɯyarãrẽ Jesús pɯro iriudea
(Lc 1.17; 7.18-35)

1 Jesús gɯare pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarã ĩgũ buerãrẽ irasũ ãrãdero pɯrɯ,
Galilea nikũgue ããrĩrĩ makãrĩ marãrẽ buegorenagũ waakõãmi.
2 Juan masakare wãĩyerimasũ peresugue ããrĩyupɯ. Irogue ããrĩgṹ, Cristo iriri kerere pégɯ,
ĩgũ buerire tɯyarãrẽ Jesúre ãsũ ãrĩ sẽrẽñarã waaka:
3 —“¿Mɯta ããrĩrĩ, Cristo masakare taugɯ aaribu iriayupɯ, ĩgũsã ãrĩdi, o gajigɯre yúrãkuri
gɯa?” ãrĩ sẽrẽñarã waaka! ãrĩ iriuyupɯ.
4 Irasirirã, Jesús pɯrogue ejarã, Juan sẽrẽñadoredeare ĩgũrẽ sẽrẽñama. Jesús ĩgũsãrẽ yɯjɯmi:
—Mɯsã périre, mɯsã ĩãrĩrẽ Juãrẽ wererã waaka!
5 Koye ĩãbiranerã õãrõ ĩãma. Waamasĩbiranerã waamasĩakõãma. Kãmi boanerã
yaripereakõãsũama. Gãmipũ pébiranerã péakõãma. Boanerãde masãkõãma. Boporã, Marĩpɯ
masakare tauri kerere weremakũ péma.
6 “Yɯre bɯremurĩrẽ piribi, ɯsɯyari opagɯkumi”, ãrĩ wererã waaka Juãrẽ! ãrĩmi Jesús.
7 Ĩgũsã waadero pɯrɯ, Jesús Juãyamarẽ masakare ãsũ ãrĩ werenɯgãmi:
—Mɯsã masaka marĩrõgue Juãrẽ ĩãrã waarã, güigɯre gũñaturabire ĩãrã waarã meta irikuyo.
Ĩgũ turabi, mirũ táborere wẽjẽpubéorosũ ããrĩbemi.
8 Irasũ ããrĩmakũ, mɯsã ĩgũrẽ irogue ĩãrã waarã, õãrĩ surí sãñagũrẽ ĩãrã waarã meta
irikuyo. Õãrĩ surí sãñarãno oparãya wiirigue ããrĩkuma. Juan ĩgũsã irirosũ ããrĩbemi.
9 Mɯsã irogue ĩgũrẽ ĩãrã waarã, Marĩpɯya kerere weredupuyurimasũrẽ ĩãrã waarã iriyo.
Mɯsãrẽ werea. Diayeta Juan Marĩpɯya kerere weredupuyunerã nemorõ ããrĩmi.
10 Marĩpɯya werenírĩ gojadea pũgue gojasũdero ããrĩbú Juan iriburire. Irasirigɯ Marĩpɯ ĩgũ
magũrẽ ãsũ ãrĩdi ããrĩmí:
Mɯ waaburo dupuyuro yaa kerere weredupuyurimasũrẽ iriugɯra mɯ waaburore
ãmuyudoregɯ, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.✡
11 ’Mɯsãrẽ diayeta werea. Juan aariburi dupuyuro neõ sugɯ ĩgũ nemorõ yaamarẽ masĩgũ
marĩdi ããrĩmí. Irasũ ããrĩkerepɯrɯ, sugɯ Marĩpɯ ũmɯgasigue ããrĩgṹyagɯ gapɯ Juan nemorõ
yaamarẽ masĩgũ ããrĩgɯkumi. Ããrĩpererã nemorõ ubu ããrĩgṹ ããrĩkeregɯ, masĩgũ ããrĩgɯkumi.
12 ’Juan masakare wãĩyedi buenɯgãdeapoegueta, daporaguedere masaka ũmɯgasigue
Marĩpɯ ĩgũyarãrẽ dorerogue ñajãdɯarãrẽ bɯro ñerõ tarimakũ yáma. Ĩgũsã turari merã
ĩgũsãrẽ peremakũ iridɯarã iriadima.
13 Juan aariburo dupuyuro ããrĩpererã Marĩpɯya kerere weredupuyunerã ĩgũsã gojadea
merã, Moisés gojadea merã Marĩpɯ ĩgũyarãrẽ doreri kerere werenerã ããrĩmá.
14 Iripoegue Marĩpɯ ĩgũya gojadea pũgue: “Yaa kerere weredupuyurimasũrẽ Elías irirosũ
ããrĩbure iriugɯra”, ãrĩdi ããrĩmí. Juan irasũ ãrĩsũdita ããrĩmi. Irire bɯremurõ gããmea.
15 Gãmipũrĩ oparã, yɯ wererire õãrõ péka!
16 ’Masaka dapora marã, ¿ñeémarãno irirosũ ããrĩrĩ? Majĩrã makã dekogue ĩgũsã
merãmarã merã bira gainí doanírã irirosũ ããrĩma. Ãsũ ãrĩ gainíma:
17 “Gɯa tẽrẽdiru purimakũ, bayabirabɯ. Bɯjawereri merã gɯa bayamakũ, orebirabɯ”,
ãrĩma.
18 Juan masakare wãĩyerimasũ pã baabiri, igui deko pãmudeare iiríbirimi. Ĩgũ irasirimakũ
ĩãrã: “Wãtĩ ñajãsũdi ããrĩmi ĩĩ”, ãrĩbɯ mɯsã ĩgũrẽ.
19 Pɯrɯ yɯ ããrĩpererã tĩgũ baa, iirímakũ ĩãrã: “Baapagɯ, iirípagɯ ããrĩmi”, ãrĩbɯ. “Romano
marã opɯre niyeru wajaseabosarimasã merãmɯ, ñerõ irirã merãmɯ ããrĩmi”, ãrĩbɯ mɯsã
yɯre. Mɯsã gɯare* bɯremubirikererã, gɯa iririre ĩãrã: “Marĩpɯ ĩgũsãrẽ masĩrĩ sĩmi”, ãrĩ
masĩbokoa, ãrĩmi Jesús.

Jesús makãrĩ marãrẽ ĩgũsã ĩgũrẽ bɯremubirire weredea
(Lc 10.13-15)

✡ **11:10** Mal 3.1 * **11:19** Jesús: “gɯare”, irasũ ãrĩgũ: “Ĩgũ basi iririre, Juan irideare”, ãrĩgũ irimi.

20 Pɯrɯ Jesús iroma makãrĩ marãrẽ turimi. Ĩgũsã wári ĩgũ Marĩpɯ turari merã iririre iri
ĩmumakũ ĩãkererã, ĩgũsã ñerõ iririre bɯjawerebiri, neõ piribirima. Irasirigɯ ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩmi:
21 —Mɯsã Corazín marã, Betsaida marãde ñerõ tarirãkoa. Iripoegue marã Tiro, Sidón
marã, mɯsã ĩũrõ Marĩpɯ ĩgũ turari merã iri ĩmurõsũ iri ĩmumakũ ĩãrã, ĩgũsã ñerõ irideare
piribonerã ããrĩmá. Ĩgũsã ñerõ irideare bɯro bɯjawererire ĩmurã, bɯjawereri surí sãña, nitĩrẽ
dipuru weka mawasiripeobonerã ããrĩmá. Mɯsã gapɯ Marĩpɯ turari merã yɯ iri ĩmurĩrẽ
ĩãkererã, mɯsã ñerõ iririre neõ piribea.
22 Irasirigɯ mɯsãrẽ werea. Marĩpɯ ããrĩpererã ñerãrẽ ĩgũ wajamoãrĩnɯ ejamakũ, Tiro, Sidón
marãrẽ wajamoãrõ nemorõ mɯsãrẽ wajamoãgɯkumi.
23 Mɯsã Capernaum marãde: "Ʊmɯgasigue mɯrĩãrãkoa", ãrĩ gũñadáa. Iroguere neõ
waabirikoa. Boanerã ããrĩrõgue béodijusũrãkoa. Sodoma marãrẽ yɯ mɯsãrẽ Marĩpɯ ĩgũ
turari merã iri ĩmuderosũta iri ĩmumakũ, iri makã daporadere ããrĩbokoa dapa.
24 Irasirigɯ mɯsãrẽ werea. Marĩpɯ ããrĩpererã ñerãrẽ ĩgũ wajamoãrĩnɯ ejamakũ, Sodoma
marãrẽ wajamoãrõ nemorõ mɯsã gapɯre wajamoãgɯkumi, mɯsã ñerõ iririre piribiri waja,
ãrĩmi Jesús.

Jesús: "Yɯ pɯrogue siuñajãrã aarika!" ãrĩdea
(Lc 10.21-22)

25 Iripoere Jesús ĩgũ Pagɯre ãsũ ãrĩmi:
—Aɯ, yɯ mɯrẽ: "Õãtaria mɯ", ãrĩ, ɯsɯyari sĩa. Mɯ ũmɯgasi marã, i nikũ marã Opɯ ããrã.
Irasirigɯ: "Masĩtarinɯgãrã, ããrĩpererire pémasĩa", ãrĩ gũñarãrẽ mɯyare masĩmakũ iribea.
Majĩrã irirosũ mɯrẽ bɯremurã gapɯre mɯyare masĩmakũ yáa.
26 Aɯ, irasũta ããrã. Mɯ gããmederosũta ɯsɯyari merã irasũ yáa, ãrĩmi Jesús ĩgũ Pagɯre.
27 Pɯrɯ masakare ãsũ ãrĩ werenemomi:
—Yɯpɯ yɯre ããrĩpereri irimasĩrĩrẽ sĩmi. Neõ sugɯ masakɯ yɯ ããrĩrikɯrire masĩbemi. Yɯpɯ
dita yɯre masĩmi. Neõ sugɯ masakɯ Yɯpɯ ããrĩrikɯrire masĩbemi. Yɯ dita ĩgũrẽ masĩa. Yɯ ĩgũrẽ
masĩdorerãde ĩgũrẽ masĩma.
28 Mɯsã Marĩpɯre tɯyadɯarã nɯkũrĩ ũũma õẽrã irirosũ ããrĩrã yɯ pɯro aarika! Yɯ mɯsãrẽ
siuñajãrĩ sĩgɯra.
29 Mɯsã yɯ iridoreri gapɯre irika! Yɯ iririkɯrire masĩka! Yɯ mɯsãrẽ bopoñarĩ merã ĩã,
iritamugũ ããrã. Irasirirã yɯ iridorerire irirã, yɯ merã õãrõ siuñajãrĩ bokarãkoa.
30 Yɯ iritamurõ merã yaare mɯsã irimakũ diasabea. Irasirirã yɯ dorerire irirã, nɯkũbiri
kãrãwɯriririre ũũmarõsũ ããrĩrãkoa, ãrĩmi Jesús.

12

Siuñajãrĩnɯ ããrĩmakũ, Jesús buerã trigo yerire tũrĩdea
(Mr 2.23-28; Lc 6.1-5)

1 Iripoere judío masaka siuñajãrĩnɯ ããrĩmakũ, Jesús trigo otedero watope waamakũ, gɯa
ĩgũ buerã ɯaboasĩã, trigo yerire tũrĩ koro baabɯ*.
2 Gɯa irasirimakũ ĩãrã, fariseo bumarã Jesúre ãsũ ãrĩma:
—Ĩãka! ¿Nasirirã siuñajãrĩnɯrẽ moãdorebirikerepɯrɯ, mɯ buerã irasũ yári? ãrĩma.
3 Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩmi:
—¿Iripoeguemɯ David, ĩgũ merãmarã merã ɯaboagɯ, ĩgũ irideare mɯsã buebiriri?
4 Ĩgũ merãmarã merã Marĩpɯya wiigue ñajãa, Marĩpɯ ĩũrõ peyari pã duparure baadi
ããrĩmí. Marĩpɯ paía ããrĩmerãrẽ: "Iri pã duparure baabirikõãka!" ãrĩdi ããrĩmí. David gapɯ
paí ããrĩbirikeregɯ, irire baagɯ, Marĩpɯ ĩũrõ ĩgũ dorerire tarinɯgãgũ meta iridi ããrĩmí.
5 Paía Marĩpɯya wiigue moãrã, siuñajãrĩnɯrĩrẽ siuñajãbema. Siuñajãbirikererã, Marĩpɯ
dorerire tarinɯgãbema. ¿Irire buebiriri mɯsã, Marĩpɯ Moisére doreri pídea pũguere?
6 Mɯsãrẽ werea. Marĩpɯya wiire bɯremurõ nemorõ yɯ gapɯre bɯremurõ gããmea.
7 Marĩpɯ ĩgũya wereníri gojadea pũgue ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: "Yɯre bɯremurã waimɯrãrẽ wẽjẽ
soepeomakũ gããmebea. Gajerãrẽ mɯsã bopoñarĩ merã ĩãmakũ gããmea", ãrĩdi ããrĩmí. Mɯsã
irire pémasĩrã yɯ buerã ñerõ iribirikerepɯrɯ, ĩgũsãrẽ: "Ñerõ yáma", ãrĩbiribokoa.
8 Yɯ ããrĩpererã tĩgũ ããrĩsĩã, siuñajãrĩnɯrẽ masaka gajino ĩgũsã iriburire doremasĩa, ãrĩmi
Jesús.

Jesús mojõ diíweredire taudea
(Mr 3.1-6; Lc 6.6-11)

9 Irasũ ãrĩ odo, waa, judío masaka nerẽrĩ wiigue ñajãmi.

---

* **12:1** Deuteronomio 23.25: Moisés gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: "Sugɯ masakɯ gajigɯya pooegue waagú, ĩgũya mojõrĩ merã trigo yerire tũrĩ koro baaburo. Wiirimajĩ merã diti ãĩabirikõãburo", ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.

10 Iro sugн masakн mojõ diíweredi ããrĩmí. Irasirirã fariseo bumarã Jesúre: “Ñerõ yámi”, ãrĩ
weresãdнarã, ĩgũrẽ sẽrẽñama:
—¿Siuñajãrĩnн ããrĩmakũ, sugн pũrĩrikнgнre taudoreri ããrĩrĩ? ãrĩma.
11 Jesús yнjнmi ĩgũsãrẽ:
—Siuñajãrĩnн ããrĩkerepнrн, mнsãyagн oveja gobegue meéñajãmakũ ĩãrã, ĩgũrẽ ãĩ wiukõãkoa.
12 Marĩpн sugн masakнre, oveja nemorõ maĩtarinнgãmi. Irasirirã siuñajãrĩnнrẽ masakare
õãrõ irirã, Moisés doredeare tarinнgãrã meta yáa, ãrĩmi.
13 Irasũ ãrĩ odo, mojõ diíweredire ãrĩmi:
—Mнya mojõrẽ soeoka!
Ĩgũya mojõrẽ soeomakũta, gaji mojõ irirosũ õãrĩ mojõ dujabн.
14 Ĩgũ irasirimakũ ĩãrã, fariseo bumarã gua wiria: “¿Nasirisĩã, marĩ Jesúre wẽjẽrãkuri?” ãrĩ
gãme wereníñurã.

Iripoeguemн Marĩpнya kerere weredupuyudi Jesús ĩgũ iriburire gojadea

15 Jesús ĩgũsã ĩgũrẽ wẽjẽdнarire masĩ, waakõãmi. Ĩgũ waamakũ, wárã masaka ĩgũrẽ
tнyama. Irasirigн ããrĩpererã pũrĩrikнrãrẽ taumi.
16 Ĩgũsãrẽ taugн: “Yaamarẽ gajerãrẽ werebirikõãka!” ãrĩmi.
17 Jesús irasirigн, Marĩpнya kerere weredupuyudi Isaías gojaderosũta irimi. Ãsũ ãrĩ gojadi
ããrĩmí:
18 Ãsũ ãrĩmi Marĩpн: “Ĩĩ yнre moãboegн, yн beyedi, yн maĩgũ ããrĩmi. Ĩgũ merã нsнyáa. Õãgũ
deyomarĩgũrẽ ĩgũrẽ sĩgнra. Irasirigн yн turari merã ããrĩpererã masakare diayema
iririre weregнkumi.
19 Ĩgũ guaseo, gainíbirikumi. Ĩgũ makã dekogue bнro gainígorenamakũ neõ pébirikuma.
20 Turamerãrẽ bopoñarĩ merã ĩã, iritamugнkumi. Irasirigн, ĩgũsã miũmerẽñu biu
peaboadiñu irirosũ ããrĩmakũ ĩãgũ, peabéogн irirosũ ĩgũsãrẽ iribirikumi.
Bнjawererãrẽ gũñaturamakũ irigнkumi. Irasirigн, ĩgũsã sĩãgodiru yauboadiru irirosũ
ããrĩmakũ ĩãgũ, yaubéogн irirosũ ĩgũsãrẽ iribirikumi. Ĩgũ Opн ñajãburi dupuyuro
ĩgũsãrẽ irasirigнkumi. Ĩgũ Opн ñajãdero pнrн, masakare diayema iririre irimakũ
irigнkumi.
21 Irasirirã ããrĩperero marã ĩgũ doreburire нsнyari merã yúrãkuma”, ãrĩmi, ãrĩ gojadi ããrĩmí
Isaías.✡

Jesúre: “Wãtĩ turari opami”, ãrĩ werewнadea
(Mr 3.19-30; Lc 11.14-23; 12.10)

22 Pнrн masaka wãtĩ ñajãsũdire Jesúre taudorerã ãĩjama. Ĩgũ wãtĩ ñajãsũdi: wereníbi, koye
ĩãbi ããrĩmí. Ĩgũsã ãĩjamakũ ĩã, Jesús ĩgũrẽ taumi. Ĩgũ irasirimakũ, õãrõ ĩã, wereníme.
23 Ããrĩpererã masaka, ĩgũ tarimakũ ĩãgнka, ãsũ ãrĩ gãme sẽrẽñama:
—¿Ĩĩ David parãmi ããrĩturiagн masakare taubu meta ããrĩkuri? ãrĩma.
24 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pérã, fariseo bumarã gapн ãsũ ãrĩma:
—Ĩĩ wãtẽa opн Beelzebú turari merã wãtẽãrẽ béowiumi, ãrĩma.
25 Jesús ĩgũsã gũñarĩrẽ masĩsĩã, ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩmi:
—Su nikũ marã ĩgũsã basi dнkawari gãmekẽãrã, pereakõãkuma. Su makã marã, o su wii
marã ĩgũsã basi dнkawari gãmekẽãrã, pereakõãkuma.
26 Irasũta wãtẽa opн ĩgũyarã wãtẽãrẽ béowiugн, ĩgũ basita ĩgũyarãrẽ dнkawari
pereakõãmakũ iribokumi. Irasirigн, ¿noãrẽ dorenemobokuri?
27 Mнsã yнre: “Wãtẽa opн Beelzebú turari merã wãtẽãrẽ béowiumi”, ãrĩ werewнáa. Mнsã
buerire tнyarã gapн wãtẽãrẽ béowiurã, ¿noã turari merã béowiukuri? Mнsã ĩgũsãrẽ: “Marĩpн
turari merã wãtẽãrẽ béowiuma”, ãrã. Irasiriro mнsã yнre werewнari diaye ããrĩbea.
28 Yн Õãgũ deyomarĩgũ turari merã wãtẽãrẽ béowiua. Irasiriro Marĩpн ĩgũyarãrẽ doreri
mнsã pнroguere ejasiáa, ãrĩ masĩsũa.
29 ’Irire keori merã mнsãrẽ werenemogнra. Neõ sugн masakн, turagнya wiire ĩgũrẽ
siapнroribirikeregн, ĩgũ oparire ẽmagũ ñajãmasĩbirikumi. Ĩgũrẽ siadero pнrнgue merẽ
ĩgũyare ẽmamasĩkumi, ãrĩmi†.
30 Irasũ ãrĩ odo, ãsũ ãrĩnemomi:
—Yнre gããmemerã, yнre ĩãturirã ããrĩma. Masakare yнre siiu neeõtamumerã, ĩgũsãrẽ
waawasirimakũ irirã ããrĩma.
31 ’Mнsãrẽ diayeta werea. Marĩpн ããrĩpereri masaka ñerõ iririre, ñerõ ãrĩ werenírĩdere
kãtimasĩmi. Õãgũ deyomarĩgũrẽ ĩgũsã ñerõ ãrĩ werenímakũ tamerãrẽ neõ kãtibirikumi.

✡ **12:21** Is 42.1-4 † **12:29** Jesús: “Wãtĩ nemorõ turagн ããrã”, ãrĩgũ, irasũ ãrĩmi.

32 Yн ããrĩpererã tĩgũrẽ ĩgũsã ñerõ ãrĩ werenímakũ, Marĩpн irire kãtimasĩmi. Õãgũ dey-
omarĩgũ gapнre ĩgũsã ñerõ ãrĩ werenímakũ, irire neõ kãtibirikumi. Dapora, i ũmн peredero
pнrнguedere ĩgũsã irasũ ãrĩdeare neõ kãtibirikumi, ãrĩmi Jesús.

Yukнre irigн dнka merã ĩãmasĩsũa, ãrĩ weredea
(Lc 6.43-45)

33 Irasũ ãrĩ odo, Jesús gaji keori merã buenemomi:
—Õãdi yukн õãrĩrẽ dнkakнa. Ñedi yukн ñerĩrẽ dнkakнa. Yukнre irigн dнka merã ĩãmasĩsũa‡.
34 Mнsã ãña irirosũ ñerã ããrã. Mнsã ñerã ããrĩsĩã, õãrĩrẽ werenímasĩbea. Marĩ gũñarõsũta
marĩ werenírĩ wirikõãa.
35 Õãgũ õãrĩ gũñarĩ opami. Irasirigн õãrĩrẽ werenímі. Ñegũ ñerĩ gũñarĩ opami. Irasirigн
ñerĩrẽ werenímі.
36 Mнsãrẽ werea. Marĩpн ããrĩpererã ñerãrẽ wajamoãrĩnн ejamakũ, ããrĩpereri masaka noó
gããmerõ werenímoãmadeare ĩgũsãrẽ masĩmakũ irigнkumi.
37 Mнsã õãrõ werenídea waja Marĩpн mнsãrẽ: “Waja opabema”, ãrĩgнkumi. Mнsã ñerõ
werenídea waja mнsãrẽ: “Waja opama”, ãrĩgнkumi, ãrĩmi Jesús fariseo bumarãrẽ.

Masaka ñerã Jesúre Marĩpн turari merã iri ĩmudoredea
(Mr 8.12; Lc 11.29-32)

38 Pнrн surãyeri fariseo bumarã, Moisés gojadeare buerimasã ĩgũrẽ ãrĩma:
—Buegн, Marĩpн turari merã gнare iri ĩmuka! ãrĩma. “Ĩgũ irire irimasĩbi, Marĩpн iriudi meta
ããrĩmi”, ãrĩdнarã irasũ ãrĩñurã.
39 Jesús yнjнmi:
—Mнsã dapora marã masaka ñerã, Marĩpнre gããmemerã ããrã. Mнsã yнre Marĩpн turari
merã gajino iri ĩmudorea. Mнsã irasiridorekerepнrн, Marĩpнya kerere weredupuyudi Jonás
iridea direta weregнra.
40 Jonás нrenн, нre ñami waaí wágнya paru poekague ããrĩderosũta yнde ããrĩpererã tĩgũ
нrenн, нre ñami yeba poekague ããrĩgнkoa.
41 Iripoegue Nínive marã Jonás Marĩpнya kerere weremakũ pérã, ĩgũsã ñerõ irideare
bнjawere, ĩgũsã gũñarĩrẽ gorawayunerã ããrĩmá. Dapora yн Jonás nemorõ masĩgũ õõgue
mнsã merã ããrã. Yн Marĩpнya kerere werekerepнrн, mнsã ñerõ iririkнrire bнjawerebea.
Irasirirã, Marĩpн ããrĩpererã ñerãrẽ wajamoãrĩnн ejamakũ, Nínive marã mнsã dapora
marãrẽ: “Ñegorabн”, ãrĩrãkuma.
42 Marĩpн ããrĩpererã ñerãrẽ wajamoãrĩnн ejamakũ, sugo iripoeguemo Sabá nikũ marã
opo mнsã dapora marãrẽ: “Ñegorabн”, ãrĩgokumo. Yoaromogue ããrĩkerego, õõgue i nikũgue
aarideo ããrĩmó, marĩ ñekũsãmarã opн Salomón wári masĩrĩ merã wererire pégo aarigó.
Dapora yн Salomón nemorõ masĩgũ õõgue mнsã merã ããrã. Yн mнsã merã ããrĩkerepнrн,
mнsã gapн yн wererire pédнabea, ãrĩmi Jesús.

Jesús, wãtĩ dupaturi masakнguere ñajãrĩmarẽ weredea
(Lc 11.24-26)

43 Irasũ ãrĩ odo, keori merã werenemomi doja:
—Wãtĩ masakнguere ããrãdi wiri, pнrн deko marĩrõgue ĩgũ siuñajãburore ãmagorenagũ
waakumi.
44 Irore bokabi, ãsũ ãrĩ gũñakumi: “Yн wiridi, yaa wii irirosũ ããrĩmí. Dupaturi yн
wiridiguereta goeñajãgнra doja”, ãrĩ gũñakumi. Irasirigн ĩgũguere dupaturi goeñajãgũ,
gajino marĩrĩ wii, õãrõ ãmu, ooaweadea wiire irirosũ bokajakumi.
45 Irasirigн gajerã wãtẽa su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejarã ĩgũ nemorõ ñerãrẽ
siiu, ĩgũsã ããrĩpererã merã masakнguere ããrĩníkõãkumi. Irasirigн masakн ĩgũ dupuyuro
ããrĩrikнdero nemorõ ñerõ ããrĩkumi. Dapora marã Marĩpнre gããmemerã, yнre pédнamerã
irasũta ñerõ waarãkuma, ãrĩmi Jesús.

Jesús pago ĩgũ pagнpũrã merã ĩgũrẽ ĩãgõ ejadea
(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)

46 Jesús masakare wereripoe ĩgũ pago, ĩgũ pagнpũrã merã ĩgũ ããrĩrĩ wii disipнro ejayupo
ĩgũ merã werenídнago.
47 Sugн igore ĩã, Jesúre weremi:
—Mнpo, mн pagнpũrã disipнro níama, mн merã werenídнarã, ãrĩmi.
48 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, Jesús ĩgũrẽ ãrĩmi:
—¿Noã ããrĩrĩ yнpo, yн pagнpũrã? ãrĩmi.
49 Irasũ ãrĩgũ, gнare ĩgũ buerãrẽ soepu, ãsũ ãrĩmi:

‡ **12:33** Jesús: “Yukнre irigн dнka merã ĩãmasĩsũa”, ãrĩgũ: “Marĩ, gajerã werenírĩrẽ pérã, ĩgũsã ããrĩrikнrire masĩa”, ãrĩgũ irimi.

—Ĩĩsã, yнpo, yн pagнpũrã irirosũ ããrĩma.
50 Yнpн ũmнgasigue ããrĩgũ gããmerĩrẽ irirãno, yн pagнmн, yн pagнmo, yнpo irirosũ ããrĩma,
ãrĩmi Jesús.

13

Jesús oterimasũ keori merã buedea
(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)

1 Irinнta Jesús wiigue ããrãdi ditarugue waa, iri ditaru tнro eja doami.
2 Masaka wárã ĩgũ pнro nerẽmakũ ĩãgũ, doódirugue mнrĩñajãa, eja doami. Ããrĩpererã
masaka ĩmiparogue dujanнgãma ĩgũ buerire pémurã.
3 Irasirigн wári keori merã ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩ buemi:
—Sugн oterimasũ ĩgũya oteri yerire meéwasirigн waakumi.
4 Ĩgũ meéwasiriwãgãmakũ, gaji yeri maague yurikoa. Iro yuriadea yerire mirã eja,
baapeokõãkuma.
5 Gaji yeri ũtãyerikнrogue yurikoa. Iro sĩmerẽrõgã nikũ ããrĩmakũ, iro yuriadea yeri mata
puriadikoa.
6 Iri nikũ sĩmerẽrõgã ããrĩmakũ, puriñajãdi, pнrн abe asimakũ, nugũrĩ marĩsĩã, ñaĩ,
boakõãkoa.
7 Gaji yeri pora watopegue yurikoa. Pora gapн puritarimнrĩa, oteri gapнre wẽjẽkõãkoa.
8 Gaji yeri õãrĩ nikũgue yurikoa. Iri yeri puri, õãrõ dнkakнkoa. Suñu cien yeri, gajiñu
sesenta yeri, gajiñu treinta yeri dнkakнkoa.
9 Mнsã gãmipũrĩ oparã, yн wererire péduripíka! ãrĩmi Jesús.

Jesús buerã ĩgũrẽ: "¿Nasirigн keori merã bueri?" ãrĩ sẽrẽñadea
(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)

10 Pнrн gнa ĩgũ buerã ĩgũ pнro waa, ĩgũrẽ sẽrẽñabн:
—¿Nasirigн masakare keori merã bueri? ãrĩbн.
11 Jesús gнare yнjнmi:
—Marĩpн ĩgũyarãrẽ doregн ããrĩrĩrẽ, iripoegue masĩbirideare mнsãrẽ masĩmakũ yámi.
Gajerã ĩgũrẽ bнremumerã gapнre irasiribemi.
12 Ĩgũyare masĩrãnorẽ masĩnemomakũ irigнkumi. Irasirirã wáro masĩrĩ oparãkuma. Gajerã
ĩgũrẽ bнremumerã ĩgũyare masĩmerãrẽ ĩgũsã mérõ masĩadideare pémasĩbirimakũ irigнkumi.
13 Irasirigн yн ĩgũsãrẽ keori merã buea. Ĩgũsã Marĩpн iririre ĩãkererã, ĩãmasĩbema. Ĩgũyare
pékererã, péduripíbema. Neõ pémasĩbema.
14 Irasirirã Marĩpнya kerere weredupuyudi Isaías gojaderosũta yáma. Ãsũ ãrĩ gojadi
ããrĩmí:
Ãsũ ãrĩmi Marĩpн: "Yaare pékererã, mнsã neõ pémasĩbea. Yн iririre ĩãkererã, mнsã neõ
ĩãmasĩbea.
15 Yaa werenírĩrẽ pédнabirisĩã, mнsã neõ pémasĩbea. Gãmipũrĩ pémerã, koye ĩãmerã irirosũ
ããrã. Mнsã irasũ ããrĩmerã, yaare ĩãmasĩ, õãrõ pémasĩbokoa. Yн pémasĩrĩ sĩrĩrẽ oparã
yнre bнremubokoa. Irasirigн mнsãrẽ taubokoa", ãrĩmi Marĩpн, ãrĩ gojadi ããrĩmí
Isaías.✡
16 Gнa gapнre ãrĩmi:
—Mнsã gapн pémasĩa. Irasirirã нsнyáa. Yн iririre ĩãrã, yн wererire pérã, yнre bнremua.
17 Diayeta mнsãrẽ werea. Wárã iripoegue marã Marĩpнya kerere weredupuyunerã,
gajerã Marĩpнre bнremunerã mнsã dapora ĩãrĩrẽ bнro ĩãdнanerã ããrãdima. Irire
ĩãdнakererã, irire ĩãbirinerã ããrĩmá. Mнsã dapora périre bнro pédнakererã, pébirinerã
ããrĩmá.

Jesús oterimasũ keori merã ĩgũ bueadeare: "Ãsũ ãrĩdнaro yáa", ãrĩ weredea
(Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)

18 'Irasirirã õãrõ péka! Yн oterimasũ keori merã bueadeare mнsãrẽ weregнra. Iri ãsũ
ãrĩdнaro yáa. Marĩpн ũmнgasigue ããrĩgũ ĩgũyarãrẽ doreri kere, oteri yeri irirosũ ããrã.
19 Surãyeri masaka iri kerere pékererã, pémasĩbema. Maa bнriri maa irirosũ ããrĩma. Iri
kerere péadero pнrн, oteri yeri iri maague yuridea yerire mirã baapeoderosũ, wãtĩ aari,
ĩgũsã péadideare ẽmapeokõãmi.
20-21 Gajerã masaka ũtãyerikнri yeba irirosũ ããrĩma. Iri kerere pérã, mata нsнyari merã:
"Õãgoráa", ãrĩ gũñama. Irire pékererã, oteri yeri ũtãyerikнrogue yuriadero pнrн, puri, nugũrĩ
puriñajãbiriderosũ waama. Mérõgã pнrн ĩgũsã Marĩpнyare pédнari waja gajerã ĩgũsãrẽ ñerõ
irimakũ ĩãrã, o ñerõ tarisĩã, mata ĩgũyare pirikõãma.

✡ **13:15** Is 6.9-10

22 Gajerã masaka porakɯri yeba irirosũ ããrĩma. Iri kerere pékererã, oteri yeri
porakɯrogue yuriadero pɯrɯ, pora gapɯ puritarimɯrĩa wẽjẽderosũ, i ũmɯmarẽ bɯro
gũñarikɯma. Doebiridere bɯro gããmenemoma. Irasirirã Marĩpɯyare kãtima. Otediñu dɯka
marĩdiñu irirosũ dujama.
23 Gajerã masaka õãrĩ nikũ irirosũ ããrĩma. Marĩpɯya kerere pérã, õãrõ pémasĩma.
Irasirirã oteri yeri õãrĩ nikũgue yuriadero pɯrɯ, puri õãrõ dɯkakɯderosũ õãrĩrẽ yáma.
Surãyeri cien yeri, gajerã sesenta yeri, gajerã treinta yeri dɯkakɯrosũ irirã ããrĩma, ãrĩmi
Jesús.

Jesús trigo otedea watopegue ñerĩ tá oteri keori merã buedea

24 Jesús irasũ ãrĩ odo, gaji keori merã gɯare buemi:
—Marĩpɯ ũmɯgasigue ããrĩgṹ ĩgũyarãrẽ doreri i irirosũ ããrã. Sugɯ pooe opɯ ĩgũya pooegue
õãrĩ yerire otekumi.
25 Su ñami merã ããrĩpererã kãrĩripoe ĩgũrẽ ĩãturigɯ pooegue eja, ĩgũ trigo oteadea
watopegue ñerĩ táre otekumi. Ote odo, waakõãkumi.
26 Trigo yeri puriwiriadero pɯrɯ, ñerĩ táde purikoa. Pɯrɯ trigo dɯkakɯkoa. Iri
dɯkakɯmakũ ĩãrã, iri pooe opɯre moãboerimasã ñerĩ tá ããrĩmakũ ĩãmasĩkuma.
27 Irasirirã iri pooe opɯre wererã waakuma:
—Gɯa opɯ, ¿nasiriro õãrĩ yeri direta mɯya pooere otesũdero ããrĩkerepɯrɯ, ñerĩ táde
puriyuri? ãrĩkuma.
28 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégɯ, ãsũ ãrĩkumi:
—Yɯre ĩãturigɯ iri ñerĩ táre otekumi, ãrĩkumi.
Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ĩgũrẽ moãboerimasã sẽrẽñakuma doja:
—¿Ñerĩ táre gɯa taáseabéorã waamakũ gããmekuri mɯ? ãrĩkuma.
29 —Taáseabirikõãka! Ñerĩ táre taásearã trigodere duuabokoa.
30 Iri, ñerĩ tá merãta puri masãkõãburo. Trigo ñaĩmakũ, gajerã dɯka seaboerimasãrẽ ãsũ
ãrĩ iriugɯra: "Ñerĩ táre taáseapɯrori, dupa dotori siaka, irire soemurã! Pɯrɯ trigore seaka,
irire yɯ duripíri wiigue duripímurã!" ãrĩgɯra, ãrĩkumi, ãrĩmi Jesús.

Jesús mostaza wãĩkɯri yegã puri masãdea keori merã buedea
(Mr 4.30-32; Lc 13.18-19)

31 Irasũ ãrĩ odo, gaji keori merã buemi:
—Marĩpɯ ũmɯgasigue ããrĩgṹ ĩgũyarãrẽ doreri sugɯ masakɯ ĩgũya pooegue suye oteriye
mostaza wãĩkɯri yegãrẽ oterosũ ããrã.
32 Iri oteri yegã ããrĩpereri oteri yeri nemorõ mérĩ yegã ããrĩkoa. Irasũ ããrĩkerero, otemakũ,
pɯrɯ yukɯ wádi irirosũ puri masãkoa. Irasirirã wúrã irigɯ dɯpɯrigue ĩgũsãya surí suakuma,
ãrĩmi Jesús*.

Jesús pã wemasãrĩ morẽrĩ poga keori merã buedea
(Lc 13.20-21)

33 Pɯrɯ gaji keori merã buemi:
—Marĩpɯ ũmɯgasigue ããrĩgṹ ĩgũyarãrẽ doreri i irirosũ ããrã. Sugo nomeõ pã du-
parure iribo, mérõgã pã wemasãmakũ iriri poga merã trigo pogare morẽkumo. Irire
wemasãseyaburo, ãrĩgõ, irasirikumo. Irasiriro Marĩpɯ ĩgũyarãrẽ doreri iri pã wemasãrĩ
morẽrĩ poga irirosũ ããrã, ãrĩmi†.

Jesús masakare keori merã buenadea
(Mr 4.33-34)

34 Jesús masakare i ããrĩpereri buerire weregɯ, keori merã dita buenami. Keori marĩrõ
ĩgũsãrẽ buenabirimi.
35 Irasirigɯ Marĩpɯya kerere weredupuyudi gojaderosũta irimi. Ãsũ ãrĩ gojadi ããrĩmí
Jesús masakare wereburimarẽ:
Keori merã weregɯkoa. Iri merã weregɯ, Marĩpɯ i ũmɯrẽ iridero pɯrɯgue marã neõ
masĩbirideare dapora marãrẽ weregɯra, ãrĩ gojadi ããrĩmí.✡

Jesús ñerĩ tá, trigo otedea watopegue puri masãdeare buenemodea

---

* **13:32** Jesús i kere merã buegɯ: "Marĩpɯ ũmɯgasigue ããrĩg'ũrẽ bɯremurã mérãgã ããrĩnɯgãkerepɯrɯ, pɯrɯgue gajerã
ĩgũsã merã ĩgũrẽ bɯremunɯgãmakũ, wárã ããrĩrãkuma; o sugɯ Marĩpɯre bɯremunɯgãgũ, mérõgã bɯremurĩ opami. Pɯrɯgue,
mostaza wãĩkɯri yegãrẽ otedero pɯrɯ yukɯ wádi puri, masãrõsũ Marĩpɯ iritamurĩ merã wáro ĩgũrẽ bɯremurĩ opagɯkumi",
ãrĩ buegɯ irimi. † **13:33** Jesús i kere merã buegɯ: "Marĩpɯre bɯremurã ããrĩperero i ũmɯguere ĩgũyarãrẽ doregɯ ããrĩrĩrẽ
masakare buerã waamakũ, ããrĩpereri buri marã watopegue wárã irire pé, ĩgũrẽ bɯremunɯgãrãkuma; o sugɯ Marĩpɯre
bɯremunɯgãgũ Marĩpɯ ĩgũyarãrẽ doregɯ ããrĩrĩrẽ buenígũ, Marĩpɯ iritamurĩ merã Marĩpɯ doreri direta iridɯagɯkumi",
ãrĩ buegɯ irimi. ✡ **13:35** Sal 78.2

36 Pɯrɯ Jesús masakare seretu odo, wiigue ñajãmi. Ĩgũ ñajãmakũ ĩã, gɯa ĩgũ buerã ĩgũ
pɯrogue ñajãa, ĩgũrẽ sẽrẽñabɯ:
—Trigo otedea watopegue ñerĩ tá puri masãdea keorire werenemoka! ¿Naásũ ãrĩdɯaro
iriari? ãrĩbɯ.
37 Gɯa irasũ ãrĩmakũ pégɯ, Jesús yɯjɯmi:
—Yɯ ããrĩpererã tĩgũ, iri pooe opɯ õãrĩ yeri otedi irirosũ ããrã.
38 Pooe gapɯ i ũmɯ irirosũ ããrã. Marĩpɯ ĩgũyarãrẽ dorerogue ããrĩmurã gapɯ õãrĩ yeri
irirosũ ããrĩma. Wãtĩyarã ñerĩ tá irirosũ ããrĩma.
39 'Wãtĩ pooe opɯre ĩãturigɯ irirosũ ããrĩmi. I ũmɯ pererinɯ iri otedea dɯkare searinɯ
irirosũ ããrã. Marĩpɯre wereboerã, pooe opɯre dɯka seaboerimasã irirosũ ããrĩma.
40 'Iri ñerĩ táre ĩgũsã taáseadeare peamegue soebéoderosũta i ũmɯ pererinɯ ejamakũ
waarokoa.
41 Irasũ waaripoe yɯ ããrĩpererã tĩgũ, yɯre wereboerãrẽ iriugɯkoa. Irasirirã ĩgũsã
masakare ñerĩ irimakũ irirãrẽ, Marĩpɯ dorerire tarinɯgãrãdere neeõrãkuma.
42 Neeõ odo, perebiri peamegue ĩgũsãrẽ béorãkuma. Irogue bɯro pũrĩsũrã ĩgũsãya guikare
kũrĩduútú orerãkuma.
43 Marĩpɯ gããmerĩrẽ irirã gapɯ ũmɯgasigue ĩgũyarãrẽ dorerogue ããrĩrã, abe ũmɯmɯ
irirosũ gosewasirirãkuma. Mɯsã gãmipũrĩ oparã, yɯ wererire péduripíka!

Jesús wáro niyeru yáapídea keori merã buedea

44 'Gaji mɯsãrẽ werea. Marĩpɯ ũmɯgasigue ããrĩgṹ ĩgũyarãrẽ doreri i irirosũ ããrã. Sugɯ
masakɯ wáro niyeru gajigɯya nikũ poekague yáapídeare bokakumi. Irire bokagɯ, bɯro
ɯsɯyakumi. Irasirigɯ ĩgũ bokadeare bɯro gããmesĩã, dupaturi yáapíkõãkumi doja. Irasirigɯ
ããrĩpereri ĩgũyare gajerãrẽ duakumi. Ĩgũ duadea waja merã iri nikũrẽ wajarikumi‡.

Jesús perla wãikɯriye keori merã buedea

45 'Gaji mɯsãrẽ werea doja. Marĩpɯ ũmɯgasigue ããrĩgṹ ĩgũyarãrẽ doreri i irirosũ ããrã.
Sugɯ wajaririmasũ wajapari yeri perla wãikɯri yerire ãma wajaridɯakumi.
46 Iri yerire ãmagṹ, wajapatariri yere bokakumi. Iri yere bɯro gããmesĩã, ããrĩpereri ĩgũyare
duakumi. Ĩgũ duadea waja merã iri yere wajarikumi.

Jesús buidi keori merã buedea

47 'Gaji mɯsãrẽ werea doja. Marĩpɯ ũmɯgasigue ããrĩgṹ ĩgũyarãrẽ doreri, waaí wẽjẽrĩmasã
buidi meéyo, ããrĩpererã waaí ããrĩrãkɯ ñeãrõ irirosũ ããrã.
48 Ĩgũsãya buidire waaí ɯtɯrimakũ ĩãrã, waaí wẽjẽrĩmasã ĩmiparogue tũãmajã, waairé
beyekuma. Õãrã waairé ĩgũsãya puuirigue seasãkuma. Ñerãrẽ béokõãkuma.
49 I ũmɯ pererinɯ ããrĩmakũ, masakare ãsũta waarokoa. Marĩpɯre wereboerã õãrãrẽ,
ñerãrẽ beyerã aarirãkuma.
50 Beye odo, ñerãrẽ perebiri peamegue béorãkuma. Irogue bɯro pũrĩsũrã ĩgũsãya guikare
kũrĩduútú orerãkuma, ãrĩmi Jesús.

Jesús iripoeguema buerire, maama bueridere weredea

51 Pɯrɯ gɯare sẽrẽñami:
—¿I ããrĩpererire pémasĩrĩ mɯsã? ãrĩmi.
—Ũũ, pémasĩa, ãrĩ yɯjɯbɯ.
52 Gɯa irasũ ãrĩmakũ, ãrĩmi:
—Sugɯ Moisés gojadeare buerimasũ Marĩpɯ ũmɯgasigue ããrĩgṹ ĩgũyarãrẽ doregɯ
ããrĩrĩmarẽ masĩgũ, wii opɯ irirosũ ããrĩgɯkumi. Irasirigɯ wii opɯ, iripoegue ĩgũ opadeare,
maama ĩgũ oparidere ãĩwiugɯ irirosũ, maama buerire, iripoeguema bueridere õãrõ masĩrĩ
merã weregɯkumi, ãrĩmi Jesús gɯare.

Jesús Nazaretgue goedujáadea
(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)

53 Jesús iri keori merã were odo, iro ããrãdi waa,
54 ĩgũ masãdea makãgue ejami. Irogue eja, judío masaka nerẽrĩ wiigue buemi. Masaka,
ĩgũ buemakũ pérã, pégɯkakõãma. Ãsũ ãrĩ gãme wereníma:
—¿Noógue bueyuri, ĩĩ iropã masĩbu? ¿Nasirisĩã, iri ĩmurĩrẽ irimasĩyuri?
55 Ĩĩ taboa moãdi magũ ããrĩmi. Ĩgũ pago María wãikɯmo. Santiago, José, Simón, Judas ĩgũ
pagɯpũrã ããrĩma.
56 Ĩgũ pagɯpũrã nomede i makã marãta ããrĩma. Ĩgũ marĩ irirosũ ããrĩkeregɯ, ¿nasirisĩã, i
ããrĩpererire masĩrĩ? ãrĩma.

‡ **13:44** Jesús i kere merã buegɯ: "Masakɯ ããrĩpereri ĩgũyare gããmerõ nemorõ Marĩpɯyare gããmegũ ããrĩkumi", ãrĩ buegɯ irimi.

57 Irasirirã ĩgũrẽ ьremudиabirima. Jesús gapи ĩgũsãrẽ ãrĩmi:

—Ããrĩpererogue sugи Marĩpиya kerere weredupuyugиre gajerã ьremuma. Ĩgũya nikũ marã, ĩgũya wii marã gapи ĩgũrẽ ьremubema, ãrĩmi.

58 Irasirigи Jesús, ĩgũsã ĩgũrẽ ьremubirimakũ ĩãgũ, iri makãrẽ wári Marĩpи turari merã iri ĩmubirimi.

14

Juan masakare wãĩyerimasũ boadea
(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)

1 Iripoere Herodes Galilea nikũ marã opи, Jesús iriri kerere péyupи.

2 Irire pégи, ĩgũrẽ moãboerãrẽ ãsũ ãrĩyupи:

—Ĩgũ irire irasũ irigи, Juan masakare wãĩyerimasũta boadigue masãdi ããrĩkumi. Irasirigи wári iri ĩmurĩrẽ irikumi, ãrĩyupи.

3 Juan boaburi dupuyuro Herodes ĩgũ pagиmи Felipe marãpo Herodías wãĩkиgore ẽma, marãpokиmakũ ĩãgũ,

4 ãsũ ãrĩdi ããrĩmí:

—Mи pagиmи marãpore marãpokиgи, Marĩpи dorerire tarinиgãgũ yáa, ãrĩdi ããrĩmí. Irasirigи Herodes ĩgũrẽ ñeã, peresu iridi ããrĩmí.

5 Ĩgũ Juãrẽ wẽjẽdиadi ããrĩmí. Judío masaka gapи: "Ĩĩ Juan Marĩpиya kerere weredupuyurimasũ ããrĩmi", ãrĩ gũñanerã ããrĩmá. Irasirigи Herodes: "Juãrẽ yи wẽjẽmakũ yи merã guabokuma", ãrĩgũ, ĩgũsãrẽ güidi ããrĩmí.

6 Pиrи Herodes ĩgũ deyoadea bosenи irigи iridi ããrĩmí. Ĩgũ irasiririnиrẽ Herodías magõ ĩgũ siiuanerã ĩũrõ baya ĩmudeo ããrĩmó. Igo baya ĩmumakũ ĩãgũ, Herodes bиro иsиyadi ããrĩmí. Irasirigи igore:

7 "Ãrĩgatoro marĩrõ, mи yиre sẽrẽrĩnorẽ sĩgиra", ãrĩdi ããrĩmí.

8 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégo, igo pagore: "¿Ñeénorẽ sẽrẽgokuri yи?" ãrĩdeo ããrĩmó. Irasirigo igo pago sẽrẽdoreaderosũta ĩgũrẽ sẽrẽdeo ããrĩmó:

—Juan masakare wãĩyerimasũya dipurure dititá, soropa wáripa merã ĩgũya dipurure yиre sĩka! ãrĩdeo ããrĩmó.

9 Igo irasũ ãrĩmakũ pégи, Herodes bиro bиjaweredi ããrĩmí. Ĩgũ siiuanerã péuro: "Ãrĩgatoro marĩrõ, mи yиre sẽrẽrĩnorẽ sĩgиra", ãrãdi ããrĩsĩã, gиyasĩrĩgũ, igore: "Mиrẽ sĩbirikoa", ãrĩmasĩbiridi ããrĩmí. Irasirigи, igo ĩgũrẽ sẽrẽrõsũta iridi ããrĩmí.

10 Irasirigи, ĩgũyagи surara Juan peresugue ããrĩgṹ pиro waa, ĩgũya dipurure dititádi ããrĩmí.

11 Pиrи soropa merã ĩgũya dipurure ãĩri, Herodías magõrẽ wiadi ããrĩmí. Ĩgũ wiamakũ ñeã, igo pagore ãĩa sĩdeo ããrĩmó.

12 Juan boadero pиrи, ĩgũ buerire tиyanerã ĩgũya dupиre ãĩwãgã, yáarã waanerã ããrĩmá. Yáa odo, Juan boadeare Jesúre wererã ejama.

Jesús cinco mil ũmarẽ baari ejodea
(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

13 Juãrẽ wẽjẽadea kerere pégи, Jesús doódirugue mиrĩñajãa, masaka marĩrõgue gиa ĩgũ buerã merã waakõãmi. Ĩgũ irogue waaríre pérã, masaka ĩgũsãya makãrĩrẽ wiri, ĩgũ dupuyuro maague waa, ejasianerã ããrĩmá.

14 Gиa ditaru gaji koepиgue taribujaja, Jesús doódirugue sãñadi majãnиgã, wárã masakare bokajami. Irasirigи ĩgũsãrẽ bopoñarĩ merã ĩã, pũrĩrikиrã ĩgũsã ãĩrianerãrẽ taumi.

15 Naĩmejãwãgãripoe gиa Jesús buerã ĩgũ pиro waa, ãsũ ãrĩbи ĩgũrẽ:

—Naĩmejãrõgue yáa. Õõ masaka marĩrõgue ããrã. Irasirigи masakare waadoreka! Makãrĩgue ĩgũsã baaburire wajarirã waaburo, ãrãdibи.

16 Gиa irasũ ãrĩmakũ pégи, Jesús ãrĩmi:

—Waabirikõãburo. Mиsã ĩgũsãrẽ baari sĩka! ãrĩmi.

17 Gиa ĩgũrẽ ãrĩbи:

—Su mojõma pã duparu, waaídere pẽrãta opáa, ãrĩbи.

18 —Irire yиre ãĩrika! ãrĩmi Jesús.

19 Pиrи masakare tá weka doadoremi. Irasirigи su mojõma pã duparure, pẽrã waairé ãĩ, ũmиgasigue ĩãmu, Marĩpиre: "Mиrẽ иsиyari sĩa", ãrĩmi. Ãrĩ odo, iri pã duparure pea, gиare ĩgũ buerãrẽ sĩmi masakare gueredoregи. Irasirirã gиa ĩgũsãrẽ irire guerebи.

20 Irasirirã ããrĩpererã baayapiakõãma. Pиrи ĩgũsã baadиáadeare pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejari puuirigora seasã, иtиudobobи.

21 Iro baanerã: nome, majĩrã keoña márĩrõ ũma direta keomakũ cinco mil gora ããrĩmá.

Jesús deko weka waadea
(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)

22 Pɯrɯ Jesús gɯa ĩgũ buerãrẽ doódirugue mɯrĩñajãdore, ditarugue ĩgũ dupuyuro taribujadoremi. Ĩgũ gapɯ irogue dujami dapa masakare seretubu.
23 Seretu odo, buúru wekague sugɯta waayupɯ Marĩpɯre sẽrẽgũ waagú. Ñami ejaripoe sugɯta ããrĩyupɯ iroguere.
24 Gɯa gapɯ ditaru dekogue ããrĩbú. Mirũ bɯro waabɯ. Irasiriro makũrĩ doódirure pátúpaukõãbɯ. Irasirirã taribujajabiribɯ dapa.
25 Pɯrɯ ãgãbo wereripoe Jesús ditarugue buaja, gɯa pɯrogue deko weka aarimí.
26 Ĩgũ deko weka aarimakũ, gɯa ĩgũrẽ ĩãmasĩbirisĩã, ĩãgɯkakõãbɯ. Güiri merã: "Masakɯ boadi wãtĩ ããrĩmi", ãrĩ gainíbɯ.
27 Gɯa güimakũ ĩãgũ, Jesús gɯare ãsũ ãrĩmi:
—Gũñaturaka! Yɯta ããrã. Güimerãta! ãrĩmi.
28 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɯ, Pedro ãrĩmi ĩgũrẽ:
—Mɯ, yɯ Opɯ ããrĩgṹ, yɯre deko weka waa, mɯ pɯrogue aaridoreka! ãrĩmi.
29 —Jáɯ, aarika! ãrĩmi Jesús.
Irasũ ãrĩmakũ pégɯ, Pedro doódirugue sãñadi dujinɯgã, deko weka Jesús pɯrogue waami.
30 Ĩgũ irasũ waakeregɯ, mirũ bɯro wẽjẽpumakũ ĩãgũ, güigorami. Irasirigɯ mirĩdijagɯ:
—Yɯ Opɯ, yɯre tauka! ãrĩ gainími.
31 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũta, Jesús ĩgũya mojõrẽ ñeã: "Yɯre mérõgã bɯremurĩ opáa. ¿Nasirigɯ yɯre bɯremuturaberi?" ãrĩmi.
32 Pɯrɯ Jesús Pedro merã doódirugue aari, mɯrĩñajãmakũ, mirũ waadea toeakõãbɯ.
33 Irasũ waamakũ ĩãrã, gɯa doódirugue ããrĩrã ñadɯkɯpuri merã Jesús pɯro eja doa, ĩgũrẽ:
—Mɯ diayeta Marĩpɯ magũ ããrã, ãrĩ bɯremubɯ.

Jesús Genesaret marãrẽ pũrĩrikɯrãrẽ taudea
(Mr 6.53-56)

34 Pɯrɯ taribujaja, Genesaret* wãĩkɯri nikũgue ejabɯ.
35 Iro marã Jesúre ĩãmasĩsĩã, ããrĩpererã iro ããrĩrãrẽ ĩgũ ejari kerere wereñurã. Irasirirã ããrĩpererã pũrĩrikɯrãrẽ taudorerã ĩgũ pɯrogue ãĩjama. Ĩgũrẽ ãsũ ãrĩ sẽrẽma:
36 —Mɯya suríro yuwa direta ĩgũsãrẽ moãñadoreka! ãrĩma. Irasirirã ããrĩpererã pũrĩrikɯrã ĩgũya surírore moãñanerã ĩgũsã sĩrĩrĩ opadeare tarisũma.

15

Masakare ñerã waamakũ iririre buedea
(Mr 7.1-23)

1 Pɯrɯ surãyeri fariseo bumarã, Moisés gojadeare buerimasãde Jerusalẽgue ããrãnerã Jesús pɯro eja, ĩgũrẽ sẽrẽñama:
2 —¿Nasirirã mɯ buerã, marĩ ñekũsãmarã iriunaderosũ iriberi? Marĩ ñekũsãmarã baaburi dupuyuro mojõkoederosũ iribema, ãrĩma.
3 Jesús ĩgũsãrẽ yɯjɯmi:
—Yɯde mɯsãrẽ sẽrẽñagɯra. ¿Nasirirã Marĩpɯ doreri gapɯre irirono irirã, mɯsã ñekũsãmarã iriunadeare yári?
4 Marĩpɯ ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: "Mɯpɯre, mɯpore bɯremuka! Sugɯ ĩgũ pagɯsãmarãrẽ ñerõ werenígũ wẽjẽdoresũgɯkumi", ãrĩdi ããrĩmí.
5 Ĩgũ irasũ ãrĩkerepɯrɯ, mɯsã gapɯ masakare ĩgũsã pagɯsãmarãya ããrĩburire buerã, ãsũ ãrã: "Sugɯ ĩgũ pagɯre, o ĩgũ pagore: 'Yɯ mɯsãrẽ sĩboadeare Marĩpɯre sĩpeokõãbɯ. Irasirigɯ mɯsãrẽ iritamumasĩbirikoa', ãrĩmakũ õãgoráa", ãrĩ buea.
6 Irasũ buerã, masakare ĩgũsã pagɯsãmarãrẽ iritamubirimakũ, Marĩpɯ dorerire ubu ĩãbéomakũ yáa, mɯsã ñekũsãmarã iriunadeare iritɯyadorerã.
7 Masaka ĩũrõ dita õãrõ yáa mɯsã. Ĩgũsã ĩãberogue ñerõ iririkɯrã ããrã. Iripoegue Marĩpɯya kerere weredupuyudi Isaías diayeta gojadi ããrĩmí mɯsã irigatorire gojagɯ. Ãsũ ãrĩ gojadi ããrĩmí:
8 Ĩĩsã masaka ĩgũsãya disi merã yɯre õãrõ wereníkererã, ĩgũsãya yɯjɯpũrãrĩgue yɯre neõ bɯremubema.
9 Irasiriro ĩgũsã yɯre bɯremurã nerẽrĩ wajamáa. Ĩgũsã bueri, yɯ doreri meta ããrã. Masaka doreri ããrã, ãrĩ gojadi ããrĩmí, ãrĩ yɯjɯmi Jesús fariseo bumarãrẽ.✡
10 Irasũ ãrĩ odo, masakare ĩgũ pɯro siiu, ãsũ ãrĩmi:
—Yɯ wererire õãrõ pékũĩnú péka!

---

* **14:34** Genesaret wãĩkɯri nikũ, Galilea wãĩkɯri ditaru tɯro ããrĩyuro.

✡ **15:9** Is 29.13

11 Sugн masakнya disigue baari ñajãri, ĩgũrẽ ñegũ waamakũ iribea. Ĩgũya disigue wiriri
gapн, ĩgũrẽ ñegũ waamakũ yáa, ãrĩmi.
12 Ĩgũ irasũ ãrãdero pнrн, gнa ĩgũ buerã ĩgũ pнro waa, ĩgũrẽ ãrĩbн:
—¿Mн masĩrĩ? Mн irasũ ãrãdeare pérã, fariseo bumarã guakõãma, ãrĩbн.
13 Gнa irasũ ãrĩmakũ, Jesús ãsũ ãrĩ yнjнmi:
—Yнpн ũmнgasigue ããrĩgṹ ããrĩpereri ĩgũ otebirideare nugũrĩ merãta duua béogн irirosũ
ĩgũsãrẽ béogнkumi.
14 Irasirirã ĩgũsãrẽ irasũ ĩãkõãka! Ĩgũsã Marĩpнyare masĩbirikererã, gajerã ĩgũyare
masĩmerãrẽ buema. Irasirirã koye ĩãmerã gajerã koye ĩãmerãrẽ tũãdupuyurã irirosũ
ããrĩma. Sugн koye ĩãbi gajigн koye ĩãbire tũãdupuyuwãgãgũ, ĩgũsã pẽrãgueta gobegue
meéñajãkõãrãkuma, ãrĩmi Jesús.
15 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, Pedro gapн Jesúre ãrĩmi:
—Gнare wereka! Masakн ĩgũya disi wiriri keori, ¿naásũ ãrĩdнaro yári? ãrĩmi.
16 Jesús yнjнmi:
—¿Mнsãde pémasĩberi dapa?
17 Ããrĩpereri marĩ baari, marĩya disigue ñajãa, parugue waa, pнrн tariwereakõãa.
18 Masaka wereníri, ĩgũsãya disi wiriri ããrã. Ĩgũsã gũñarĩgue ñerĩrẽ oparã ñerõ wereníma.
Iri ĩgũsãrẽ ñerã waamakũ yáa.
19 Ĩgũsã gũñarĩgue ñerĩ oparã ãsũ ããrĩma. Ñerĩ gũñarã, masakare wẽjẽbéorã, gajigн marãpo,
gajego marãpн merã ñerõ irirã, ũma nome merã, nome ũma merã ñerõ gãmebirarã, yajarã,
ãrĩgatorã, masakare ñerõ kere wererã ããrĩma.
20 Iri ñerĩ ĩgũsã gũñarĩgue opari, ĩgũsãrẽ ñerã waamakũ yáa. Masaka ĩgũsã ñekũsãmarã
iriunaderosũ baaburi dupuyuro mojõkoebirimakũ, ĩgũsãrẽ ñerã waamakũ iribea, ãrĩmi Jesús.

Judío masako ããrĩbeo Jesúre bнremudea
(Mr 7.24-30)

21 Pнrн Jesús Tiro, Sidón wãĩkнri makãrĩ ããrĩrõgue waami.
22 Irogue ejamakũ, sugo nomeõ Canaán nikũmo irogue ããrĩgõ Jesús pнro gainíjamo:
—Yн Opн, David parãmi ããrĩturiagн yнre bopoñaka! Yн magõ wãtĩ ñajãsũdeo bнro ñerõ
tarigo yámo, ãrĩmo.
23 Igo irasũ ãrĩmakũ pékeregн, Jesús igore yнjнbirimi. Irasirirã gнa ĩgũ buerã ĩgũrẽ ãrĩbн:
—Waadoreka igore! Marĩrẽ ñerõ gainí tнyawãgãrimo, ãrĩbн.
24 Gнa irasũ ãrĩmakũ pégн, Jesús igore ãrĩmi:
—Yнpн yнre, Israel bumarã oveja dedirinerã irirosũ ããrĩrã direta iritamudoregн iriumi,
ãrĩmi.
25 Igo Israel bumo ããrĩbirikerego, Jesús guburi pнro ñadнkнpuri merã ejamejã, ãsũ ãrĩmo:
—Yн Opн, yнre iritamuka! ãrĩmo.
26 Jesús igore yнjнmi:
—Wii opн ĩgũ pũrã baarire ẽma, diayéare ejomakũ õãbea, ãrĩmi.
27 Ĩgũ irasũ ãrĩkerepнrн, igo gapн ĩgũrẽ ãrĩmo doja:
—Yн Opн, irasũ ããrĩkerepнrн, diayéa gapн wii marã baawasiridijurire baaboema, ãrĩmo.
28 Igo irasũ ãrĩmakũ, Jesús igore yнjнmi:
—Mн yнre bнremurĩ opataria. Mн sẽrẽrõsũta waarokoa, ãrĩmi.
Ĩgũ irasũ ãrĩripoeta, igo magõguere wãtĩ ñajãdi wiriakõãyupн. Irasirigo tariyupo.

Jesús wárã pũrĩrikнrãrẽ taudea

29 Jesús irogue ããrãdi waa, Galilea wãĩkнri ditaru tнro tariwãgãmi. Pнrн buúrugue mнrĩa,
eja doami.
30 Ĩgũ iro doamakũ, wárã masaka ejama. Waamasĩmerãrẽ, koye ĩãmerãrẽ,
wereníma sĩmerãrẽ, poyarimasãrẽ, wárã gajerã pũrĩrikнrãrẽ ĩgũ pнro ãĩjapíma. Irasirigн
Jesús ĩgũsãrẽ taumi.
31 Irasirimakũ ĩãrã, masaka ĩãgнkakõãma. Wereníma sĩbirinerã wereníma kũ ĩãrã, poyari-
masã ããrĩñerã tarimakũ ĩãrã, waamasĩbirinerã waamasĩmakũ ĩãrã, koye ĩãbirinerã ĩãmakũ
ĩãrã, ĩãgнkakõãma. Irasirirã Marĩpнre: “Marĩ Israel bumarã Opн, turatarigн ããrĩmi”, ãrĩ,
нsнyari sĩma.

Jesús cuatro mil ũmarẽ baari ejodea
(Mr 8.1-10)

32 Pнrн Jesús gнare ĩgũ buerãrẽ siiu, ãrĩmi:
—Ĩĩsã masakare bopoñarĩ merã ĩãa. Yн merã нrenнgora ããrĩsiama. Ĩgũsãrẽ baari
pereakõãa. Ĩgũsãrẽ нa merã ĩgũsãya wiirigue goedujáamakũ gããmebirikoa. Ĩgũsã baamerãta
waarã, maa dekota turari perea kõmoakõãbokuma, ãrĩmi.

33 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, gʉa ĩgũ buerã ĩgũrẽ ãrĩbʉ:
—¿Nasirisĩã, marĩ õõ masaka marĩrõgue ĩĩsã wárã masaka baaburire bokabokuri? ãrĩbʉ.
34 Jesús gʉare sẽrẽñami:
—¿Diíkʉ pã duparure opari mʉsã? ãrĩmi.
—Su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejari duparu, irasũ ããrĩmakũ waaí mérãgã opáa, ãrĩ yʉjʉbʉ.
35 Irasirigʉ Jesús masakare yebague doadore,
36 su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejari pã duparure, waaigãdere ãĩ, Marĩpʉre ʉsʉyari sĩmi. Odo, pã duparure, waaigãdere pea, gʉare sĩmi. Irasirirã gʉa irire masakare guerebʉ.
37 Irasirirã ããrĩpererã irire baayapiakõãma. Pʉrʉ ĩgũsã baadʉáadeare su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejari puuirigora seasã, ʉtʉudobobʉ.
38 Iro baanerã: nome, majĩrã keoña marĩrõ ʉ̃ma direta keomakũ, cuatro mil gora ããrĩmá.
39 Pʉrʉ Jesús masakare seretu odomakũ, doódirugue mʉrĩñajãa, Magdala wãĩkʉrogue ĩgũ merã waakõãbʉ.

16

Fariseo bumarã, saduceo bumarã Jesúre Marĩpʉ turari merã iri ĩmudoredea
(Mr 8.11-13; Lc 12.54-56)

1 Jesús Magdala wãĩkʉrogue ejadero pʉrʉ, fariseo bumarã, saduceo bumarã ĩgũrẽ ĩãrã ejarã: "Marĩpʉ turari merã iri ĩmurĩrẽ irika!" ãrĩma. "Ĩgũ irire irimasĩbi, diayeta Marĩpʉ iriudi meta ããrĩmi", ãrĩdʉarã, irasũ ãrĩma.
2 Jesús gapʉ ĩgũsãrẽ yʉjʉmi:
—Mʉsã ñamika abe õãrõ diiañajãmakũ ĩãrã: "Õãrĩ ñami ããrĩrokoa", ãrã.
3 Boyoripoe ñípimakũ ĩãrã: "Dekonʉ ããrĩrokoa", ãrã. Ʉmarõmarẽ ĩãrã: "Ãsũ waarokoa", ãrĩ masĩa. Irire õãrõ masĩkererã, inʉ Marĩpʉ turari merã yʉ iri ĩmurĩ gapʉre ĩãrã, neõ õãrõ pémasĩbea.
4 Dapora marã masaka ñerã, Marĩpʉre gããmemerã ããrĩma. Yʉre Marĩpʉ turari merã gajino iri ĩmudorema. Ĩgũsã irasiridorekerepʉrʉ, Marĩpʉya kerere weredupuyudi Jonás iridea direta weregʉra, ãrĩmi.
Irasũ ãrĩ odo, ĩgũsãrẽ béowãgã, gajerogue waakõãmi.

Jesús fariseo bumarã, saduceo bumarã ñerĩ buerire weredea
(Mr 8.14-21)

5 Pʉrʉ gʉa ditarugue taribujarã, pãrẽ kãtikõãnerã ããrĩbú.
6 Irasirigʉ Jesús gʉare ãrĩmi:
—Fariseo bumarã, saduceo bumarã ĩgũsã pã wemasãrĩ morẽrĩrẽ õãrõ pémasĩka! ãrĩmi.
7 Ĩgũ irasũ ãrĩrĩrẽ gʉa gapʉ pémasĩbiribʉ. Irasirirã gʉa basi gãme ãsũ ãrĩ wereníbʉ:
—Marĩ pãrẽ ãĩribiradeare ĩãgũ, irasũ ãrĩkumi, ãrĩbʉ.
8 Gʉa irasũ ãrĩrĩrẽ masĩsĩã, gʉare sẽrẽñami:
—¿Nasirirã: "Pãrẽ ãĩribirabʉ", ãrĩ gãme werenírĩ mʉsã? Yʉre mérõgã bʉremurĩ opáa mʉsã.
9 ¿Mʉsã pémasĩberi dapa? ¿Yʉ cinco mil ʉ̃marẽ su mojõma pã duparure dʉkawa ejodeare gũñaberi mʉsã? Ĩgũsã baayapiadero pʉrʉ, ¿diíkʉ puuirigora ĩgũsã baadʉáadeare mʉsã seasã ʉtʉudobori?
10 ¿Pʉrʉ yʉ su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejari pã duparure dʉkawa, cuatro mil ʉ̃marẽ ejodeadere gũñaberi mʉsã? Ĩgũsã baayapiadero pʉrʉ, ¿diíkʉ puuirigora ĩgũsã baadʉáadeare mʉsã seasã ʉtʉudobori?
11 ¿Nasirirã mʉsã yʉ wererire pémasĩberi? Yʉ: "Fariseo bumarã, saduceo bumarã pã wemasãrĩ morẽrĩrẽ õãrõ pémasĩka!" ãrĩgũ, pãrẽ ãrĩgũ meta iriabʉ, ãrĩmi.
12 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, gʉa pémasĩbʉ. Pã wemasãrĩ morẽrĩrẽ ãrĩgũ meta irimi. Fariseo bumarã, saduceo bumarã ãrĩgatori merã bueri gapʉre: "Õãrõ pémasĩka!" ãrĩgũ irimi.

Pedro Jesúre: "Mʉ Cristo ãã̃rã", ãrĩ weredea
(Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)

13 Pʉrʉ Jesús Cesarea Filipo wãĩkʉri makã pʉrogue waami. Irogue eja, gʉare ĩgũ buerãrẽ sẽrẽñami:
—Masaka yʉre ãã̃rĩpererã tĩgũrẽ, ¿naásũ ãrĩ gũñarĩ? ãrĩmi.
14 Gʉa ĩgũrẽ yʉjʉbʉ:
—Surãyeri mʉrẽ: "Juan masakare wãĩyerimasũ ãã̃rĩmi", ãrĩma. Gajerã: "Elías ãã̃rĩmi", gajerã: "Jeremías ãã̃rĩmi, o gajigʉ Marĩpʉya kerere weredupuyurimasũ ãã̃rĩmi", ãrĩma, ãrĩbʉ.
15 Irasũ ãrĩmakũ, Jesús gʉare sẽrẽñami:
—Mʉsãkoa yʉre, ¿naásũ ãrĩ gũñarĩ? ãrĩmi.

16 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégu, Simón Pedro ĩgũrẽ ãrĩmi:
—Mu, Marĩpu iriudi, Cristo ããrã. Marĩpu okanígũ magũ ããrã mu, ãrĩmi.
17 Irasũ ãrĩmakũ, Jesús ĩgũrẽ yujumi:
—Simón, Jonás magũ, mu yure yujuri, masaka murẽ weredea meta ããrã. Yupu ũmugasigue ããrĩgṹ irire murẽ masĩmakũ yámi. Irasirigu mu usuyari opáa.
18 Murẽ werea. Mu "Pedro"* wãĩkua. I ũtãye weka turari wiire iriboderosũ yu mu merã yaarãrẽ yure buremuturarã ããrĩmakũ irigukoa. Irasirigu wãtĩ ĩgũ turari merã yure buremurãrẽ neõ tarinugãbirikumi.
19 Yu murẽ Marĩpu ĩgũyarãrẽ doreroguema sawire sĩgukoa, mu iroguemarẽ iridoreburire. Irasirigu mu Marĩpu ũmugasigue ããrĩgṹ dorerosũta: "I ũmuguere ãsũ waabirikõãburo", ãrĩmakũ, irire waabirimakũ irigukumi. Mu ĩgũ dorerosũta: "I ũmuguere ãsũ waaburo", ãrĩmakũ, irire waamakũ irigukumi, ãrĩmi Jesús.
20 Jesús irasũ ãrãdero purु, guare ãrĩmi:
—Gajerã masakare yure: "Marĩpu iriudi, Cristo ããrĩmi ĩĩ", ãrĩ werebirikõãka! ãrĩmi.

Jesús ĩgũ boaburire weredea
(Mr 8.31-9.1; Lc 9.22-27)

21 Ĩgũ irasũ ãrĩrĩnu merãta Jesús guare ĩgũ buerãrẽ ĩgũ boaburire werenugãmi:
—Yure Jerusalẽgue waaró ããrã. Irogue marã: judío masaka murã, paía oparã, Moisés gojadeare buerimasã yure buro ñerõ tarimakũ ririrãkuma. Yure wẽjẽrãkuma. Ĩgũsã irasirikerepuru, urenu waaró merã Marĩpu yure masũgukumi, ãrĩmi.
22 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégu, Pedro Jesúre yoaweyarogue ãĩa, ĩgũrẽ ãsũ ãrĩmi:
—Yu Opu, irire ãrĩbirikõãka! Marĩpu, mu ãrĩrõsũ murẽ waamakũ kãmutaburo. Mu ãrĩrõsũ murẽ waabirikõãburo, ãrĩmi.
23 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégu, Jesús gãmenugã, ĩgũrẽ ãsũ ãrĩmi:
—Satanás, yu purore wirika! Mu, Marĩpu yure dorerire iribirimakũ iriduagu yáa. Marĩpu gããmerĩrẽ gũñabea. Masaka gũñarõsũ gũñáa mu, ãrĩmi.
24 Ĩgũ irasũ ãrĩ odo, guare ãrĩmi:
—Sugu yure tuyaduagu ĩgũ iriduarire piriburo. Irasirigu yure tuyaduari waja curusague pábiatú wẽjẽsũbu irirosũ ããrĩkeregu, neõ piriro marĩrõ yure tuyaníkõãburo.
25 Sugu i ũmugue ĩgũya okari direta maĩgũ peamegue béosũgukumi. Gajigu gapu yure tuyari waja gajerã ĩgũrẽ wẽjẽkerepuru, Marĩpu purogue ĩgũ merã usuyari bokagukumi.
26 Sugu masaku i ũmumarẽ ããrĩpereri opakeregu, ĩgũ boari puru waaburi gapure gũñabiri waja peamegue waagú, õãrĩrẽ neõ wajatabirikumi. Irasirigu i ũmugue opari direta gũñagũ, ĩgũ boadero puru, peamegue béosũgukumi. Iroguere ĩgũ wiriduagu i ũmugue opari merã neõ wajarimasĩbirikumi.
27 Yu ããrĩpererã tĩgũ, Yupu gosewasiriri merã, ĩgũrẽ wereboerã merã i ũmuguere dupaturi aarigú, ããrĩpererã masakare ĩgũsã irideaku keoro wajarigukoa.
28 Diayeta werea yu. Surãyeri musã õõguere ããrĩrã musã boaburo dupuyuro yu ããrĩpererã tĩgũ, Opu ñajãmakũ ĩãrãkoa, ãrĩmi Jesús.

17

Jesús ĩgũ deyori gorawayudea
(Mr 9.2-13; Lc 9.28-36)

1 Su mojõma pere gaji mojõ suru pẽrẽbejarinurĩ puru, Jesús Pedrore, Santiagore, ĩgũ pagumu Juãrẽ ũmarĩ buúrugue siiu muĩrĩãmi.
2 Iri buúru wekague ĩgũsã murĩjadero puru, ĩgũsã ĩũrõ ĩgũ deyori gorawayuakõãyupu. Ĩgũ diapu abe ũmumu irirosũ gosewasiriyuro. Ĩgũya suríro goseriñe, õãrõ borero waayuro.
3 Irasũ waaripoeta iripoegue marã Moisés, Elías Jesús merã weretamunímakũ ĩãñurã.
4 Ĩgũsãrẽ ĩãgũ, Pedro Jesúre ãrĩyupu:
—Gua Opu, marĩ õõ ããrĩmakũ õãtariduáa. Mu gããmemakũ, õõguere ure wiigã irigura. Muya wii, Moiséya wii, Elíaya wii irigura, ãrĩyupu.
5 Ĩgũ irasũ ãrĩ wereníripoe, õãrõ gosewasiriri mikãyebo ĩgũsãrẽ túbiakõãyuro. Iri yebo poekague Marĩpu ãsũ ãrĩ wereníímakũ péñurã:
—Ĩĩ yu magũ, yu maĩgũ ããrĩmi. Ĩgũ merã buro usuyáa. Õãrõ péka ĩgũrẽ! ãrĩyupu.
6 Irasũ ãrĩmakũ pérã, Jesús buerã buro güiri merã, ejamejã, ĩgũsãya diapurire yebague moomejãkõãñurã.
7 Ĩgũsã irasirimakũ ĩãgũ, Jesús ĩgũsã puro waa, ĩgũsãrẽ moãña:
—Wãgãnugãka! Güibirikõãka! ãrĩyupu.

---

* **16:18** "Pedro", ãrĩrõ: "ũtãye", ãrĩduaro yáa.

8 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ ĩũrã, gajerãrẽ ĩãbiriñurã. Jesús direta ĩãñurã.
9 Pɯrɯ buúrugue ããrãnerã dijariñurã. Irogue dijarigɯ Jesús ĩgũsãrẽ turaro merã ãrĩyupɯ:
—Dapora mɯsã ĩãdeare gajerãrẽ werebirikõãka! Yɯ ããrĩpererã tĩgũ boa, masãdero pɯrɯgue irire wereka! ãrĩyupɯ.
10 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, ĩgũ buerã ĩgũrẽ sẽrẽñañurã:
—¿Nasirirã Moisés gojadeare buerimasã: "Cristo, Marĩpɯ iriubu aariburo dupuyuro Elías aaripɯrorigɯkumi", ãrĩrĩ? ãrĩ sẽrẽñañurã.
11 Jesús ĩgũsãrẽ yɯjɯyupɯ:
—Mɯsã ãrĩrõsũta Elías aaripɯrorigɯkumi ããrĩpererire ãmuyubu.
12 Yɯ gapɯ ãsũ ãrĩ weregɯra mɯsãrẽ. Elías ejasiami. Ĩgũ ejakerepɯrɯ, masaka ĩgũrẽ ĩãmasĩbirima. Irasirirã ĩgũsã gããmerõ iridɯarire ĩgũrẽ ñerõ irima. Ĩgũrẽ iriderosũta yɯ ããrĩpererã tĩgũrẽ ñerõ irirãkuma, ãrĩyupɯ.
13 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérãgue, pémasĩñurã. "Ĩgũ: 'Elías ejasiami', ãrĩgũ, Juan masakare wãĩyedire ãrĩgũ yámi", ãrĩ masĩñurã pama.

Jesús ñamasĩrĩrĩ opagɯre taudea
(Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)

14 Pɯrɯ ĩgũsã buúrugue ããrãnerã wárã masaka pɯro dijajama. Ĩgũsã dijajamakũ ĩãgũ, sugɯ masakɯ aari, Jesús pɯro ñadɯkɯpuri merã ejamejã, ĩgũrẽ ãrĩmi:
15 —Yɯ Opɯ, yɯ magũrẽ bopoñaka! Ĩgũ ñamasĩrĩrĩ opagɯ ããrĩmi. Bɯro ñerõ tarinami. Irasirigɯ peamegue meémejãma, diaguedere meébianokõãmi.
16 Irasirigɯ ĩgũrẽ mɯ buerã pɯrogue ãĩjadabɯ. Ĩgũsã ĩgũrẽ taumasĩbirama, ãrĩmi.
17 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɯ, Jesús yɯjɯmi:
—Mɯsã dapora marã, yɯre bɯremurĩ opamerã, diayemarẽ neõ pémasĩmerã ããrã. ¿Noópã yoaripoe mɯsã merã ããrĩgɯkuri? ¿Noópã yoaripoe mɯsã yɯre bɯremubirire gũñaturagɯkuri? Majĩgũrẽ õõ gapɯ ãĩrika! ãrĩmi.
18 Ĩgũrẽ ãĩjamakũ, Jesús wãtĩ majĩgũguere ããrĩgṹrẽ: "Wirika ĩgũrẽ!" ãrĩmi. Jesús ĩgũrẽ béowiumakũta, majĩgũ tariakõãmi.
19 Pɯrɯ gɯa Jesús buerã gajerã péberogue ĩgũrẽ sẽrẽñabɯ:
—¿Nasirirã gɯa gapɯ wãtĩrẽ béowiumasĩbirayuri? ãrĩbɯ.
20 Jesús yɯjɯmi:
—Mɯsã Marĩpɯre mérõgã bɯremurĩ opasĩã, ĩgũrẽ béowiumasĩbirabɯ. Diayeta mɯsãrẽ werea. Mɯsã bɯremurĩ opari mostaza wãĩkɯri yegãpã irirosũ ããrĩkerepɯrɯ, i buúrure: "Sõõgue waaburo", ãrĩ masĩbokoa. Mɯsã irasũ ãrĩmakũ, i buúru mɯsã dorerosũta waabokoa. Marĩpɯre bɯremurĩ oparã ããrĩpererire irimasĩa.
21 Ĩĩno wãtĩrẽ béowiudɯarã, bereri merã Marĩpɯre bɯro sẽrẽrõ gããmea, ãrĩmi.

Jesús ĩgũ boaburire werenemodea
(Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)

22 Pɯrɯ Galilea nikũgue gɯa waagorenabɯ. Irogue Jesús gɯare ãrĩmi:
—Masaka yɯre ããrĩpererã tĩgũrẽ ñeã, gajerãguere wiarãkuma.
23 Ĩgũsã yɯre wẽjẽrãkuma. Yɯre wẽjẽadero pɯrɯ, ɯrenɯ waaró merã Marĩpɯ yɯre masũgɯkumi, ãrĩmi. "Yɯre wẽjẽrãkuma", ãrĩmakũ pérã, gɯa bɯro bɯjawerebɯ.

Marĩpɯya wiima ããrĩburire niyeru wajasearire sẽrẽñadea

24 Pɯrɯ gɯa Jesús merã Capernaugue waabɯ. Irogue ejadero pɯrɯ, Marĩpɯya wiima ããrĩburire niyeru wajaseabosarimasã Pedro pɯro eja, ĩgũrẽ sẽrẽñama:
—¿Mɯsãrẽ buegɯ Marĩpɯya wiima ããrĩburire niyeru wajaririri? ãrĩma.
25 Pedro ĩgũsãrẽ yɯjɯmi:
—Wajarimi, ãrĩmi.
Pɯrɯ Pedro wiigue ñajãa, Jesúre sẽrẽñaburipoeta Jesús gapɯ ĩgũrẽ sẽrẽñapɯrorimi:
—Simón, ¿naásũ gũñarĩ mɯ? I ũmɯ marã oparã masakare niyeru wajaseadɯarã, ¿noã gapɯre wajaseakuri? ¿Ĩgũsãyarãrẽ, o gajero marã ĩgũsãya nikũgue ejanerã gapɯre wajaseakuri? ãrĩmi.
26 —Gajero marã gapɯre wajaseakuma, ãrĩ yɯjɯmi Pedro.
Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, Jesús ãrĩmi:
—Irasirigɯ sugɯ opɯ ĩgũyarãrẽ wajaseabirikumi.
27 Marĩpɯyarã marĩ ããrĩkererã, Marĩpɯya wiima ããrĩburire niyeru wajaseabosarãrẽ marĩ merã guamakũ iribirikoa. Irasirirã wajaririkoa. Wejerida ãĩ, ditarugue waaí wẽjẽgũ waaka! Baapɯrorigɯre túwea ãĩka! Ĩgũya disigue niyeru tire bokagɯkoa. Pɯrɯ iriti merã marĩ pẽrãyare Marĩpɯya wiima ããrĩburire wajarigɯ waaka! ãrĩmi.

18

Jesús sugн gajerã nemorõ ããrĩgṹyamarẽ weredea
(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)

1 Iripoere gнa Jesús buerã ĩgũ pнro eja, sẽrẽñabн:
—Ʊmнgasigue Marĩpн ĩgũyarãrẽ doreroguere, ¿noã gнa watopere ããrĩpererã nemorõ ããrĩgнkuri? ãrĩbн.
2 Gнa irasũ ãrĩmakũ, Jesús majĩgũrẽ siiu, ĩgũrẽ gнa watopegue ãĩnú, ãrĩmi:
3 —Diayeta mнsãrẽ werea. "Majĩgũ irirosũ ããrã, gajerã nemorõ ããrĩbea", ãrĩ gũñaka! Mнsã: "Gajerã nemorõ ããrã", ãrĩ gũñarĩrẽ gorawayumerã, ũmнgasigue Marĩpн ĩgũyarãrẽ doreroguere neõ waabirikoa.
4 Sugн ĩgũ basi: "Yн ubu ããrĩgṹ, majĩgũ irirosũ ããrã", ãrĩ gũñagũ, Marĩpн ũmнgasigue ããrĩgṹ ĩũrõ gajerã nemorõ ããrĩmi.
5 Sugн yaagнre, ĩĩ majĩgũ irirosũ ããrĩgṹrẽ õãrõ bokatĩrĩñeãgũ yнdere bokatĩrĩñeãmi.

Gajerãrẽ ñerõ irimakũ iribirikõãka! ãrĩ weredea
(Mr 9.42-48; Lc 17.1-2)

6 'Sugн yнre bнremurãrẽ ĩĩ majĩgũ irirosũ ããrĩrãrẽ ñerõ irimakũ irigнno, bнro wajamoãsũgнkumi. Irasiriro ĩgũ gajerãrẽ ñerõ irimakũ iriburi dupuyuro masaka ĩgũrẽ wáriye ũtãye merã wṹnugũgue siasiu, wádiyague meéyomakũ õãbokoa.
7 I ũmнguere masakare ñerõ irimakũ iriri ããrã. Irasirirã ñerõ tarima. I ĩgũsãrẽ ñerõ irimakũ iriri ããrĩníkõãrokoa. Gajerãrẽ ñerõ irimakũ irigнno gapн ñetariro tarigнkumi.
8 'Irasirirã mнsãya mojõ, o gubu merã ñerõ irirã, iri mojõrẽ, o iri gubure dititá béosũ iri ñerõ iririre pirika! Su mojõ, o su gubu opakererã, Marĩpн pнrogue waamakũ õãtarirokoa. Ñerõ iririre pirimerã gapн perebiri peamegue béosũrãkuma. Ĩgũsã pe mojõ, o pe gubu opakererã, peamegue waamakũ ñetarirokoa.
9 Mнsãya koyeru merã ĩã, ñerõ irirã, iririre goreweabéorosũ iri ñerõ iririre pirika! Su koyeru opakererã, Marĩpн pнrogue waamakũ õãtarirokoa. Ñerõ iririre pirimerã gapн perebiri peamegue béosũrãkuma. Ĩgũsã pe koyeru opakererã, peamegue waamakũ ñetarirokoa.

Jesús oveja dediridi keori merã buedea
(Lc 15.3-7)

10 'Neõ sugн ĩĩsã majĩrãrẽ ubu ĩãbéobirikõãka! Mнsãrẽ werea. Ʊmнgasigue Yнpнre wereboerã ĩgũsãrẽ korerã ĩgũ merã ããrĩníkõãma, ĩgũsãrẽ ĩgũ iritamudorerire irimurã.
11 Yн ããrĩpererã tĩgũ dediribonerãrẽ taugн aarigú iribн.
12 'Yн wererire, ¿naásũ gũñarĩ? Ovejare korerimasũ cien oveja opagн, sugн oveja dedirimakũ ĩãgũ, gajerã noventa y nueve ovejare makã tнro ĩgũsã baarogue duripíkõã, dediriadire ãmagṹ waakumi.
13 Diayeta mнsãrẽ werea. Ĩgũrẽ bokagн, gajerã noventa y nueve dediribiranerã nemorõ ĩgũrẽ нsнyakumi.
14 Ãsũta Marĩpн ũmнgasigue ããrĩgṹ ĩĩsã majĩrã irirosũ ããrĩrãrẽ dedirimakũ gããmebemi, ãrĩmi Jesús.

"Mнyagн mнrẽ ñerõ irimakũ ãsũ irika!" ãrĩdea
(Lc 17.3)

15 Irasũ ãrĩ odo, ãsũ ãrĩ werenemomi:
—Mнyagн mнrẽ ñerõ irimakũ, gajerã péberogue ĩgũ merã irire wereníka! Ĩgũ irire õãrõ merã ãmudнagн: "Mнrẽ ñerõ iribн! Kãtika yн irideare!" ãrĩmakũ, mнsã dupaturi нsнyari merã gãme wapikнrãkoa.
16 Ĩgũ irire ãmudнabirimakũ, sugн o pẽrãrẽ siiu, dupaturi ĩgũ pнro waaka! Ĩgũsã péurogue ĩgũ mнrẽ ñerõ irideare wereka! Irasiriro Marĩpнya wereníri gojadea pũgue dorederosũta pẽrã o нrerã iri ñerõ irideare wererire pédero pнrн: "Diayeta irasũ waabн", ãrĩ masĩrãkuma.
17 Mнrẽ ñerõ iridi ĩgũsã péurogue ãmudнabirimakũ, ããrĩpererã yнre bнremurã merã nerẽ, ĩgũsãrẽ ĩgũ ñerõ irideare wereka! Ĩgũsã péuroguedere ãmudнabirimakũ ĩãrã, ĩgũrẽ: "Marĩpнre bнremubi, o romano marã opнre ñegũ niyeru wajaseabosarimasũ irirosũ ããrĩmi", ãrĩ ĩãka!
18 'Diayeta mнsãrẽ werea. Mнsã Marĩpн ũmнgasigue ããrĩgṹ dorerosũta: "I ũmнguere ãsũ waabirikõãburo", ãrĩmakũ, irire waabirimakũ irigнkumi. Mнsã ĩgũ dorerosũta: "I ũmнguere ãsũ waaburo", ãrĩmakũ, irire waamakũ irigнkumi.
19 'Gajidere mнsãrẽ werea. Mнsã pẽrã sнrosũ gũñarĩ merã: "Ãsũ Marĩpнre sẽrẽrã!" ãrĩmakũ, Yнpн ũmнgasigue ããrĩgṹ mнsã sẽrẽrõsũta irigнkumi.
20 Pẽrã, o нrerã yнre bнremurã nerẽmakũ, yнde ĩgũsã watopegue ããrã, ãrĩmi Jesús.
21 Irasũ ãrĩmakũ pégн, Pedro Jesús pнro ejanнgã, ãsũ ãrĩ sẽrẽñami ĩgũrẽ:

—Yн Opн, ¿diíkнgora yaagн yнre ĩgũ ñerõ irimakũ kãtigнkuri? ¿Su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejarigora ĩgũ yнre ñerõ irimakũ kãtigнkuri? ãrĩmi.

22 Jesús ĩgũrẽ yнjнmi:

—"Su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejarigora ĩgũ yнre ñerõ irimakũ kãtigнkoa", ãrĩbirikõãka! Ĩgũ ñerõ irinarikн kãtika! ãrĩmi.

Jesús sugн moãboerimasũ ĩgũ merãmн ñerõ irideare kãtidнabi keori merã buedea

23 Irasũ ãrĩ odo, keori merã buemi gнare Jesús:

—Irasiriro Marĩpн ũmнgasigue ããrĩgṹ ĩgũyarãrẽ doreri ãsũ ããrã. Sugн opн ĩgũrẽ moãboerimasãrẽ ĩgũsã ĩgũrẽ wajamorĩrẽ wajaridorekumi.

24 Ĩgũsã ĩgũrẽ wajamorĩrẽ ãmunнgãripoe gajerã ĩgũyarã sugн wáro wajamogũrẽ ĩgũ pнro ãĩakuma.

25 Ĩgũ wajamorĩrẽ wajarimasĩbirimakũ ĩãgũ, ĩgũ opн ĩgũyarãrẽ: "Ĩgũrẽ, ĩgũ marãpore, ĩgũ pũrãrẽ ĩgũ opari ããrĩpereri merã gajerãguere duarã waaka!" ãrĩkumi. "Irasirigн ĩgũsãrẽ duari waja merã ĩgũ yнre wajamorĩrẽ wajarigнkumi", ãrĩkumi.

26 'Irasũ ãrĩmakũ pégн, wáro wajamogũ gapн ñadнkнpuri merã ejamejã, ĩgũ opнre bнro sẽrẽkumi: "Yн opн, gнare gajerãguere duabirikõãka! Yúka dapa! Bopoñaka yнre! Mнrẽ yн wajamorĩ ããrĩpererire wajaripeokõãgнkoa", ãrĩkumi.

27 'Irasũ ãrĩmakũ pégн, ĩgũrẽ bopoñarĩ merã ĩã, ĩgũrẽ wiukumi. "Ĩgũ wajamodea pereakõãa", ãrĩ, irire kãtipeokõãkumi.

28 Ĩgũ irasiriadero pнrн, wáro wajamodi waa, gajigн ĩgũ merãmн ĩgũ opнre moãboerimasũrẽ bokajakumi. Ĩgũ merãmн gapн ĩgũrẽ mérõgã wajamokumi. Ĩgũrẽ bokajagн, mata ĩgũya wṹnugũrẽ bнro ñeã: "Murĩgora, yнre mн wajamorĩrẽ wajaripurumuka!" ãrĩkumi.

29 'Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, ĩgũ merãmн gapн ñadнkнpuri merã ejamejã, ĩgũrẽ bнro sẽrẽkumi: "Yúka dapa! Bopoñaka yнre! Mнrẽ yн wajamorĩ ããrĩpererire wajaripeokõãgнkoa", ãrĩkumi.

30 Ĩgũ bнro sẽrẽmakũ pékeregн, ĩgũrẽ yнjнbirikumi. Irasirigн ĩgũrẽ peresugue iridorekumi. "Yнre ĩgũ wajamorĩrẽ wajaripeomakũgue wiuka!" ãrĩkumi.

31 'Wáro wajamodi ĩgũrẽ mérõgã wajamogũrẽ irasirimakũ ĩãrã, gajerã moãboerimasã bнro bнjawereri merã ĩgũ iriadea ããrĩpererire ĩgũsã opнre wererã waakuma.

32 Irire pégн, ĩgũsã opн wáro wajamodire siiu, ãsũ ãrĩkumi: "Mн ñetaria. Mн yнre bнro sẽrẽmakũ, mн yнre wajamodeare kãtipeokõãbн.

33 Yн irasirikerepнrн, mн gapн mн merãmнrẽ ĩgũ mнrẽ mérõgã wajamodeare kãtibirayuro. Mн yнre wajamodeare yн kãtiderosũta ĩgũ mнrẽ wajamodeadere mн kãtimakũ õãtariboakuyo. ¿Nasirigн ĩgũrẽ bopoñabirari mн?" ãrĩkumi.

34 'Irasũ ãrĩ odo, ĩgũ merã bнro guagн, ĩgũrẽ peresu irikumi bнro wajamoãdoregн. Ĩgũ wajamorĩrẽ wajaripeobi neõ wiribirikumi, ãrĩ weremi Jesús.

35 Pнrн ãsũ ãrĩnemomi:

—Yнpн ũmнgasigue ããrĩgṹ mнsãrẽ irasũta wajamoãgнkumi, mнsãyarã ĩgũsã mнsãrẽ ñerõ irideare mнsã õãrõ merã kãtibirimakũ, ãrĩmi.

19

Jesús masakare: "Mнsã marãposã nomerẽ béobirikõãka!" ãrĩ buedea
(Mr 10.1-12; Lc 16.18)

1 Jesús irire wereadero pнrн, Galilea nikũgue ããrãdi gнa ĩgũ buerã merã Judea nikũgue waa, dia Jordán wãĩkнdiya gaji koepнgue waami.

2 Irogue waamakũ ĩãrã, wárã masaka ĩgũrẽ tнyama. Irasirigн irogue pũrĩrikнrãrẽ taumi.

3 Irasirimakũ ĩãrã, surãyeri fariseo bumarã Jesús pнro eja, ĩgũrẽ ñerĩ ĩgũ werenímakũ iridнarã, sẽrẽñama:

—¿Sugн masakн ĩgũ gããmerõ ĩgũ marãpore béomakũ, marĩ doreri ããrĩkuri? ãrĩma.

4 Jesús ĩgũsãrẽ yнjнmi.

—¿Marĩpнya werenírĩ gojadea pũrẽ buebiriri mнsã? Ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: "Neõgoraguere Marĩpн i ũmнrẽ irigн, ũmúн, nomeõ iridi ããrĩmí", ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.

5 Ãsũ ãrĩ gojanemosũdero ããrĩbú doja: "Sugн ũmúн ĩgũ pagнsãmarãrẽ wiri, ĩgũ marãpo merã ããrĩgнkumi. Irasirirã ĩgũsã pẽrã ããrĩkererã, Marĩpн ĩũrõ su dupнta irirosũ ããrĩrãkuma", ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.

6 Irasirirã pẽrã irirosũ ããrĩbema. Su dupнta irirosũ ããrĩma. Marĩpн ĩgũsãrẽ su dupнta irirosũ ããrĩmakũ iridero pнrн, gajigн ĩgũsãrẽ gãme béomakũ iribirikõãrõ gããmea, ãrĩmi Jesús.

7 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, fariseo bumarã sẽrẽñama doja:

—Mɯ irasũ ãrĩkerepɯrɯ, Moisés gapɯ ãsũ ãrĩ gojadi ããrĩmí: “Sugɯ ĩgũ marãpore béodɯagɯ: ‘I waja merã mɯrẽ béoa’, ãrĩ gojari pũrẽ sĩrõ gããmea”, ãrĩ gojadi ããrĩmí. ¿Nasirigɯ irasũ ãrĩ gojayuri? ãrĩma.

8 Jesús ĩgũsãrẽ yɯjɯmi:

—Mɯsã ñekũsãmarã Marĩpɯ dorerire iridɯabirimakũ ĩãgũ: “Mɯsã marãposã nomerẽ béomasĩa”, ãrĩ gojadi ããrĩmí Moisés. Ĩgũ irasũ ãrĩ gojakerepɯrɯ, neõgoragueta Marĩpɯ mɯsã marãposã nomerẽ béomakũ gããmebiridi ããrĩmí.

9 Mɯsãrẽ werea. Sugo marãpɯkɯgo gajigɯ merã ñerõ iribirikerepɯrɯ, igo marãpɯ gapɯ igore béo, gajegore marãpokɯgɯ, igo merã ñerõ irigɯ yámi. Gajigɯ béodeore marãpokɯgɯde igo merã ñerõ irigɯ yámi, ãrĩmi.

10 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, gɯa ĩgũ buerã ãrĩbɯ:

—Ĩgũsã marãposã nomerẽ béo, gajego merã ããrĩmakũ õãbea. Irasirirã marãpo marĩmakũ õãbokoa, ãrĩbɯ.

11 Jesús gɯare yɯjɯmi:

—Ããrĩpererã masaka marãpo, o marãpɯ marĩrãta ããrĩbokatĩũbirikuma. Marĩpɯ marãpokɯdorebirinerã, o marãpɯkɯdorebirinerã dita bokatĩũmasĩma.

12 Surãyeri ũma marãpokɯmasĩbema. Ĩgũsã watopegue surãyeri ũma deyoarãgueta poyarimasã ããrĩnerã nomerẽ marãpokɯmasĩbema. Masaka gajerã ũmarẽ marãpokɯmasĩbirimakũ yáma. Gajerã ũma, Marĩpɯ ũmɯgasigue ããrĩgṹ ĩgũyarãrẽ doregɯya direta iridɯarã marãpokɯbema. Irasirirã marãpo, o marãpɯ marĩrã ããrĩbokatĩũdɯarã, ãsũta ããrĩníkõãburo, ãrĩmi Jesús.

Jesús majĩrãya ããrĩburire Marĩpɯre sẽrẽbosadea
(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)

13 Pɯrɯ masaka majĩrãrẽ Jesús pɯro ãĩjama, ĩgũsãrẽ ñapeo, Marĩpɯre ĩgũsãya ããrĩburire sẽrẽbosadorerã. Ĩgũsã ãĩjamakũ ĩãrã, gɯa ĩgũ buerã ĩgũsãrẽ bokatĩrĩ: “Ĩgũrẽ garibobirikõãka!” ãrĩbɯ.

14 Jesús gapɯ gɯare ãrĩmi:

—Majĩrã yɯ pɯrogue aariburo. Kãmutabirikõãka ĩgũsãrẽ! Ʊmɯgasigue Marĩpɯ ĩgũyarãrẽ dorerogue ããrĩmurã, ĩĩsã majĩrã yɯre ɯsɯyari merã bokatĩrĩñeãrã irirosũ ããrĩma, ãrĩmi.

15 Irasirigɯ majĩrãrẽ ñapeo, Marĩpɯre ĩgũsãya ããrĩburire sẽrẽbosa odo, gajerogue waakõãmi doja.

Sugɯ maamɯ wári doebiri opagɯ Jesús merã werenídea
(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)

16 Pɯrɯ sugɯ maamɯ Jesús pɯrogue eja, ĩgũrẽ sẽrẽñami:

—Õãgũ buegɯ, yɯ ũmɯgasigue perebiri okari opadɯagɯ, ¿ñeéno õãrĩrẽ irigɯkuri? ãrĩmi.

17 Jesús ĩgũrẽ ãrĩmi:

—¿Nasirigɯ yɯre: “Õãgũ ããrã”, ãrĩrĩ? Marĩpɯ sugɯta õãgũ ããrĩmi. Mɯ ũmɯgasigue perebiri okari opadɯagɯ, Marĩpɯ dorerire irika! ãrĩmi.

18 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɯ, maamɯ ãsũ ãrĩ sẽrẽñami doja:

—¿Dií gapɯre irigɯkuri? ãrĩmi.

Jesús ĩgũrẽ yɯjɯmi:

—Masakare wẽjẽbirikõãka! Gajigɯ marãpo merã ñerõ iribirikõãka! Yajabirikõãka! Gajerãyamarẽ ãrĩgatori merã werebirikõãka!

19 Mɯpɯ, mɯpore goepeyari merã bɯremuka! Mɯ basi maĩrõsũta mɯ pɯro ããrĩrãrẽ maĩka! ãrĩmi.

20 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, maamɯ Jesúre ãrĩmi doja:

—Iri doreri ããrĩpererire majĩgũgueta neõ tarinɯgãbiribɯ yɯ. ¿Ñeéno dɯyari, yɯre yɯ irinemoburi? ãrĩmi.

21 Jesús ĩgũrẽ ãrĩmi:

—Mɯ, Marĩpɯ ĩũrõ ĩgũ dorerire iripeodɯagɯ, mɯ oparire duagɯ waaka! Mɯ duadea wajare boporãrẽ sĩka! Irasirigɯ ũmɯgasiguere wári õãrĩ opagɯkoa. Irasiri odo, yɯ merã aarika! ãrĩmi.

22 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɯ, maamɯ ĩgũ wári oparire maĩsĩã, bɯro bɯjawereri merã waakõãmi.

23 Ĩgũ bɯjawereri merã waamakũ ĩãgũ, Jesús gɯare ĩgũ buerãrẽ ãrĩmi:

—Diayeta mɯsãrẽ werea. Wári doebiri oparãrẽ Marĩpɯ ũmɯgasigue ããrĩgṹ ĩgũyarãrẽ doreroguere waamakũ diasagoráa.

24 Mɯsãrẽ dupaturi werea. Camellu awiru gobegãrẽ ñajãtariweremasĩbirikumi. I nemorõ wári doebiri opagɯre Marĩpɯ ĩgũyarãrẽ doreroguere waamakũ diasáa, ãrĩmi.

25 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, gʉa ĩgũ buerã pégʉka, ãsũ ãrĩ gãme sẽrẽñabʉ:
—Iro merẽ, ¿noã gapʉ Marĩpʉ tausũmurã ĩgũ pʉrogue waamurã ãã̃rĩbokuri? ãrĩbʉ.
26 Jesús gʉare ĩã, ãrĩmi:
—Masaka ĩgũsã basi ĩgũsã iriri merã Marĩpʉ pʉrogue waamasĩbema. Marĩpʉ dita masakare ĩgũ pʉro ãã̃rĩmurã waamakũ irimasĩmi. Ãã̃rĩpererire irimasĩmi, ãrĩmi.
27 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégʉ, Pedro ĩgũrẽ ãrĩmi:
—Gʉa Opʉ, gʉa mʉrẽ tʉyarã, ãã̃rĩpereri gʉa opadeare pípeokõãbʉ. Irasirirã gʉa gapʉ, ¿ñeénorẽ oparãkuri? ãrĩmi.
28 Jesús gʉare ãsũ ãrĩ yʉjʉmi:
—Diayeta mʉsãrẽ werea. I ũmʉ peredero pʉrʉ ãã̃rĩpereri maama gorawayuripoe yʉ ãã̃rĩpererã tĩgũ ũmʉgasi gosewasirirogue Opʉ doarogue doagʉkoa. Yʉ iro doamakũ, mʉsãde yʉre tʉyarã, pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejari oparã doarigue doarãkoa. Irasirirã mʉsã Israel bumarãrẽ pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejari buri marãrẽ dorerãkoa.
29 Yʉ merã waarã, ĩgũsãya wiirire, ĩgũsã pagʉpũrãrẽ, pagʉsãmarãrẽ, pũrãrẽ, ĩgũsãya pooerire pípeorã, wári õãrĩ wajatarãkuma. Ĩgũsã iro dupuyuro opaderosũ cien nemorõ opanemorãkuma. Irasũ ãã̃rĩmakũ Marĩpʉ merã perebiri okari oparãkuma.
30 Wárã daporare oparã ãã̃rĩrã, pʉrʉguere ubu ãã̃rĩrã dujarãkuma. Wárã daporare ubu ãã̃rĩrã gapʉ, pʉrʉguere oparã ãã̃rĩrãkuma, ãrĩ weremi Jesús gʉare ĩgũ buerãrẽ.

20

Jesús igui pooe moãrã keori merã buedea

1 Irasirigʉ dupaturi Jesús keori merã buemi doja:
—Marĩpʉ ũmʉgasigue ãã̃rĩgṹ ĩgũyarãrẽ doreri ãsũ ãã̃rã. Sugʉ igui pooe opʉ boyodujimejãripoe ĩgũya pooere moãmurãrẽ siiugʉ waakumi. Ãsũ ãrĩkumi:
2 "Sunʉ moãrĩ waja suti niyeru ti wajarigʉra", ãrĩkumi ĩgũsãrẽ. Pʉrʉ ĩgũsãrẽ ĩgũya pooegue moãdoregʉ iriukumi.
3 Pʉrʉ goeripoe dupuyuro nueve hora ãã̃rĩmakũ, makã dekogue waa, gajerã moãrĩ opamerãrẽ bokajakumi.
4 Ĩgũsãrẽ bokaja, ãrĩkumi: "Mʉsãde yaa pooere moãrã waaka! Keoro wajarigʉra", ãrĩkumi. Irasirirã ĩgũya pooegue moãrã waakuma.
5 Pʉrʉ pooe opʉ goeripoe ãã̃rĩmakũdere gajerãrẽ moãdorekumi doja.
6 Pʉrʉ ñamikague cinco hora ãã̃rĩmakũ, makã dekogue waakumi doja. Irogue eja, gajerã moãrĩ opamerãrẽ bokaja, ĩgũsãrẽ sẽrẽñakumi: "¿Nasirirã dapagãrẽ moãbirikererã doaneãkõãrĩ mʉsã?" ãrĩkumi.
7 "Neõ sugʉ gʉare: 'Moãrã waaka!' ãrĩbirami", ãrĩ yʉjʉkuma. Irasirigʉ pooe opʉ ĩgũsãrẽ: "Mʉsãde yaa pooere moãrã waaka! Keoro wajarigʉra", ãrĩkumi. Irasirirã ĩgũsãde ĩgũya pooere moãrã waakuma.
8 'Abe ñajãripoegue ãã̃rĩmakũ, pooe opʉ ĩgũya pooere siiu moãgũrẽ ãsũ ãrĩkumi: "Moãrãrẽ siiu, moãrã ejatũnunerãrẽ wajaripʉrori, ĩgũsã ejaburi dupuyuro ejanerãrẽ wajari odo, ejapʉrorianerãrẽ wajaritũnuka!" ãrĩkumi.
9 Irasirigʉ, cinco hora ãã̃rĩmakũ moãnʉgãnerãrẽ sunʉ moãrĩ wajataropã suti niyeru ti wajarikumi.
10 Ĩgũ irasũ wajarimakũ ĩã̃rã, moãpʉrorianerã: "Gʉa gapʉre ĩgũsã nemorõ wajarigʉkumi", ãrĩ gũñadikuma. Ĩgũsãdere sʉrosũta wajarikõãkumi.
11 Irasũ wajarimakũ ĩã̃rã, pooe opʉ merã gua, ĩgũrẽ ãrĩkuma:
12 "Ĩĩsã gʉa pʉrʉgue ejanerã gapʉ su horata moãama. Gʉa gapʉ sunʉ õãrõ moãneãkõãbʉ. Bʉro abe asiripoe moãbʉ. Gʉa irasũ moãneãkerepʉrʉ, sʉrosũ wajarikõãbʉ mʉ", ãrĩkuma.
13 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégʉ, pooe opʉ gapʉ sugʉ ĩgũsã watope ãã̃rĩgṹrẽ ãrĩkumi: "Yʉ merãmʉ, yʉ mʉrẽ ñerõ irigʉ meta yáa. Yʉ mʉrẽ: 'Suti niyeru ti wajarigʉra', ãrĩmakũ pégʉ: 'Jáʉ', ãrãbʉ mʉ. Irasirigʉ yʉ ãrãderosũta mʉrẽ keoro wajariabʉ.
14 Irasirigʉ yʉ wajariadeare ãĩ, waakõãka! Ĩĩrẽ mʉ pʉrʉgue ejadidere mʉrẽ wajariaderopãta wajarigʉra.
15 I yaa niyeru ãã̃rã. Irasirigʉ yʉ gãã̃merõ wajarimasĩa. Gajerãrẽ yʉ õãrõ sĩmakũ ĩã̃gũ, ¿yʉre ĩã̃turiri mʉ?" ãrĩkumi pooe opʉ.
16 'I keori ãrĩrõsũta Marĩpʉ ĩgũyarã ãã̃rĩpʉrorinerãrẽ, ĩgũsã pʉrʉ ĩgũyarã ãã̃rĩrãdere sʉrosũ õãrĩrẽ sĩgʉkumi, ãrĩ weremi Jesús gʉare.

Dupaturi Jesús ĩgũ boaburire weredea
(Mr 10.32-34; Lc 18.31-34)

17 Jesús Jerusalén waarí maague waagú, gнare pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarã
ĩgũ buerãrẽ gajerã péberogue siiuwãgã, ãrĩmi:
18 —Õãrõ péka! Marĩ Jerusalẽgue waarã yáa. Irogue yн ããrĩpererã tĩgũ, paía oparãguere,
irasũ ããrĩmakũ Moisés gojadea buerimasãguere wiasũgнkoa. Ĩgũsã yнre: “Boaburo”,
ãrĩrãkuma.
19 Irasirirã judío masaka ããrĩmerãguere yнre wiarãkuma. Ĩgũsã yнre bнrida, tãrã, cu-
rusague pábiatú wẽjẽrãkuma. Ĩgũsã yнre wẽjẽadero pнrн, нrenн waaró merã masãgнkoa,
ãrĩmi Jesús.

Santiago, Juan pago Jesúre sẽrẽdea
(Mr 10.35-45)

20 Pнrн Zebedeo marãpo igo pũrã Santiago, Juan merã Jesús pнrogue eja, ĩgũrẽ sẽrẽbo
ñadнkнpuri merã ejamejãmo.
21 Igo irasirimakũ, Jesús igore sẽrẽñami:
—¿Ñeénorẽ gããmerĩ mн? ãrĩmi.
Igo ĩgũrẽ yнjнmo:
—Mн, Opн ñajãgũ, ĩĩsã yн pũrã pẽrãrẽ mн merã doremurã sóoka! Sugнre mн diaye gapн,
gajigнre kúgapн doadoreka! ãrĩmo Jesúre.
22 Igo irasũ ãrĩmakũ pégн, Jesús igo pũrãrẽ ãrĩmi:
—Mнsã yнre sẽrẽrĩrẽ pémasĩbea. Yн bнro ñerõ tarigнkoa. ¿Yн ñerõ tarirosũ mнsãde ñerõ
tarirã, bokatĩũrãkuri? ãrĩmi.
Ĩgũsã yнjнma:
—Bokatĩũkõãrãkoa, ãrĩma.
23 Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩmi:
—Diayeta ããrã. Yн irirosũ mнsãde ñerõ tarirãkoa. Yн gapн mнsãrẽ yн diaye, kúgapн
doamurãrẽ beyemasĩbea. Yнpн ãmusiadi ããrĩmí irire. Irasirirã ĩgũ beyenerã dita yн diaye,
kúgapн doarãkuma, ãrĩmi.
24 Gнa pe mojõmarã ĩgũ buerã gapн Santiago, Juan ĩgũsã Jesúre sẽrẽrĩrẽ pérã, ĩgũsã merã
guabн.
25 Gнa guamakũ ĩãgũ, Jesús ããrĩpererãrẽ gнare siiu neeõ, ãsũ ãrĩ weremi:
—I nikũ marã oparã Marĩpнre bнremumerã gapн ĩgũsãyarãrẽ dorerã, turaro merã
dorema. Ĩgũsã doka marãde irasũta dorema. Irire masĩa mнsã.
26 Mнsã tamerã ĩgũsã irirosũ iribirikoa. Mнsã watopeguere opн ããrĩdнagн, mнsãrẽ
moãboegн irirosũ ããrĩburo.
27 Sugн mнsã watopegue ããrĩgṹ, gajerã nemorõ ããrĩdнagн, moãboegн irirosũ ããrĩburo.
28 Yнde irasũta ããrã. Yн ããrĩpererã tĩgũ masaka yнre iritamuburo, ãrĩgũ meta aaribн́. Yн
gapн ĩgũsãrẽ iritamugũ aaribн́. Irasirigн wárã masakare yн boari merã ĩgũsã ñerõ iridea
wajare wajaribosagн aarigн́ iribн, ãrĩmi Jesús gнare.

Jesús pẽrã koye ĩãmerãrẽ taudea
(Mr 10.46-52; Lc 18.35-43)

29 Pнrн Jericógue ããrãnerã gнa wirimakũ, wárã masaka Jesúre tнyama.
30 Gнa waarí maa tнro, pẽrã koye ĩãmerã doama. Jesús iro tariwãgãrĩrẽ péñarã ãsũ ãrĩ
gainíma:
—Gнa Opн, David parãmi ããrĩturiagн, gнare bopoñaka! ãrĩma.
31 Ĩgũsã irasũ ãrĩ gainímakũ, masaka gapн ĩgũsãrẽ: “Toeaka!” ãrĩma. Ĩgũsã irasũ ãrĩkerepнrн,
ĩgũsã gainíadero nemorõ gainínemoma:
—Gнa Opн, David parãmi ããrĩturiagн, gнare bopoñaka! ãrĩma.
32 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pé, Jesús dujanнgãja, ĩgũsãrẽ siiu, ãsũ ãrĩ sẽrẽñami:
—¿Ñeénorẽ yн mнsãrẽ irimakũ gããmerĩ? ãrĩmi.
33 —Gнa Opн, gнare koye ĩãmakũ irika! ãrĩ yнjнma.
34 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ, Jesús ĩgũsãrẽ bopoña, ĩgũsãya koyere moãñami. Ĩgũ moãñamakũta,
ĩãkõãma. Irasirirã Jesúre tнyama.

21

Jesús Jerusalẽgue ejadea
(Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

1 Gнa Jesús merã Jerusalẽgue ejaburo dupuyuro Betfagé wãĩkнri makãgue ejapнroribн.
Betfagé, buúru Olivos wãĩkнri buúru pнro ããrĩbн́. Jesús irogue ejagн, gнa merãmarã pẽrãrẽ
2 ãsũ ãrĩ iriumi:

—Si makã marĩ bokatĩũrõ ããrĩrĩ makãgue waaka! Irogue ejarã, burra ĩgũsã sianúadeore majĩgũ merã bokajarãkoa. Ĩgũsãrẽ bokajarã, ĩgũsã siadeadare kura, ãĩrika!
3 Mʉsãrẽ: "¿Nasirimurã ĩgũsãrẽ kurari?" ãrĩmakũ pérã: "Marĩ Opʉ gããmeami. Dapora wiagʉkumi doja", ãrĩka! ãrĩ iriumi.
4 Ire irasũ irigʉ, Marĩpʉya kerere weredupuyudi gojaderosũta irimi. Ãsũ ãrĩ gojadi ããrĩmí:
5 Jerusalén marãrẽ ãsũ ãrĩ wereka: "Mʉsã Sión* marã ĩãka! Mʉsã Opʉ mʉsã pʉrogue mʉsãrẽ iritamugũ aarími.
Ubu ããrĩgṹ irirosũ burra majĩgũ weka peyawãgãrimi", ãrĩ gojadi ããrĩmí.✡
6 Irasirirã Jesús iriuanerã iri makãgue waa, ĩgũ iridoreaderosũta iriñurã.
7 Burrore, pago merã Jesús pʉrogue ãĩjamakũ, gʉaya surí wekamarẽ túwea, ĩgũsã weka peobʉ. Gʉa irasiriadero pʉrʉ, Jesús, majĩgũ wekague mʉrĩbejami.
8 Mʉrĩbeja, Jesús Jerusalẽgue peyawãgãmakũ ĩãrã, masaka wárã ĩgũsãya weka sãñarĩ suríre túwea ãĩ, ĩgũ waarí maarẽ sẽõpídupuyuma ĩgũrẽ bʉremurã. Irasũ ããrĩmakũ, gajerã yuku dʉpʉri pũrikʉrire diti ãĩ, maarẽ pídupuyuma, ĩgũ waarí maa õãrĩ maa ããrĩburo, ãrĩrã.
9 Irasirirã ĩgũ dupuyuro waarã, ĩgũ pʉrʉ tʉyarã ãsũ ãrĩ gainíma:
—Opʉ David parãmi ããrĩturiagʉre ʉsʉyari sĩrã! Ĩĩ Marĩpʉ marĩrẽ taugʉ iriudi õãrõ aariburo. Marĩpʉre: "Õãtaria mʉ ããrĩpererã Opʉ ũmʉgasigue ããrĩgṹ", ãrĩ, ʉsʉyari sĩrã! ãrĩma.
10 Jesús Jerusalẽgue ejamakũ, irogue ããrĩrã ĩãgʉkapereakõãma. Wárã ĩgũsã basi ãsũ ãrĩ gãme sẽrẽñama:
—¿Noã ããrĩrĩ ĩĩ? ãrĩma.
11 Gajerã masaka yʉjʉma ĩgũsãrẽ:
—Ĩĩ Marĩpʉya kerere weregʉ Jesús wãĩkʉgʉ ããrĩmi. Galilea nikũma makã Nazaretmʉ ããrĩmi, ãrĩma.

Jesús Marĩpʉya wiigue duarãrẽ béowiudea
(Mr 11.15-19; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

12 Pʉrʉ Jesús Marĩpʉya wiigue ñajãmi. Ñajãa, doebiri duarãrẽ, ĩgũsã duarire wajarirãdere bokajagʉ, ĩgũsãrẽ béowiumi. Niyeru gorawayurimasãya niyeru sãñarĩ kũmarĩrẽ yomeéwiunokõãmi. Bujare dua doanírãya doaripẽrĩdere irasũta irimi.
13 Ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩmi:
—Marĩpʉ ĩgũya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: "Yaa wii, yʉre bʉremurã yʉre sẽrẽrĩ wii ããrã", ãrĩdi ããrĩmí. Mʉsã gapʉ yajarimasãya wii irirosũ ããrĩmakũ yáa, ãrĩmi.
14 Jesús Marĩpʉya wiigue ããrĩripoe koye ĩãmerã, waamasĩmerãde ĩgũ pʉrogue ejama. Ĩgũsã ejamakũ ĩãgũ, ĩgũsãrẽ taumi.
15 Paía oparã, Moisés gojadeare buerimasã gapʉ ĩgũ turari merã iri ĩmumakũ ĩãrã, iri wiigue majĩrã ĩgũrẽ: "Opʉ David parãmi ããrĩturiagʉ õãtaria mʉ", ãrĩ gainímakũ pérã, ĩgũ merã guama.
16 Irasirirã Jesúre ãsũ ãrĩma:
—¿Ĩĩsã majĩrã ãrĩrĩrẽ péri mʉ? ãrĩma.
Jesús yʉjʉmi:
—Péa. ¿Marĩpʉya werenírĩ gojadea pũrẽ ire buebiriri mʉsã? Ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú:
Mʉ majĩrãrẽ, mirĩrãgãrẽ õãrõ ʉsʉyari merã mʉrẽ bayapeomakũ iribʉ, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú, ãrĩmi Jesús ĩgũsãrẽ.✡
17 Irasũ ãrĩ odo, ĩgũsãrẽ béowãgã, Betania wãĩkʉri makãgue waakõãmi. Irogue eja, kãrĩmi.

Jesús higueragʉre ñaĩnʉgãmakũ iridea
(Mr 11.12-14, 20-26)

18 Gajinʉ boyoripoe Jesús Jerusalẽgue goedujáagʉ, ʉaboakõãmi.
19 Irasũ ʉaboagʉ, maa tʉro nídi higuera wãĩkʉdire ĩãgũ, irigʉ dʉkare ãmagṹ waadimi. Dʉka marĩbʉ irigʉ gapʉ. Pũrĩ dita ããrĩbú. Dʉka marĩmakũ ĩãgũ, Jesús ãsũ ãrĩmi:
—Igʉ yukʉ neõ dupaturi dʉkakʉbirikoa, ãrĩmi.
Ĩgũ irasũ ãrĩrĩ merãta, irigʉ ñaĩnʉgãkõãbʉ.
20 Irigʉ irasũ waamakũ ĩãrã, gʉa ĩgũ buerã ĩãgʉkakõãbʉ.
—¿Nasiriro mata irigʉ ñaĩakõãrĩ? ãrĩ sẽrẽñabʉ Jesúre.
21 Jesús gʉare yʉjʉmi:
—Diayeta mʉsãrẽ werea. Mʉsã: "Marĩpʉ ãsũ irimasĩbirikumi", ãrĩ gũñarõ marĩrõ ĩgũrẽ bʉremurã, yʉ irigʉre ñaĩmakũ iriaderosũ mʉsãde irimasĩrãkoa. Irigʉre yʉ iriadero nemorõ diasarire irimasĩrãkoa. Irasirirã Marĩpʉre: "I buúrure dia wádiyague béoka!" ãrĩmakũ, mʉsã ãrĩrõsũta waarokoa.

---

* **21:5** Zacarías 9.9: Iripoegue marã Jerusalén wãĩkʉri makãrẽta "Sión" ãrĩnerã ããrĩmá. ✡ **21:5** Zac 9.9 ✡ **21:16** Sal 8.2

22 Mʉsã Marĩpʉre bʉremurĩ merã sẽrẽmakũ, mʉsã sẽrẽrõsũta Marĩpʉ mʉsãrẽ irigʉkumi,
ãrĩmi Jesús.

Judío masaka oparã Jesúre: "¿Noã mʉrẽ doreri?" ãrĩ sẽrẽñadea
(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)

23 Pʉrʉ Jesús Marĩpʉya wiigue ñajãmi. Ĩgũ irogue bueripoe paía oparã, gajerã judío masaka
mʉrã ĩgũ pʉrogue waa, ĩgũrẽ sẽrẽñama:
—¿Noã mʉrẽ doreri, mʉ irire irasirimakũ? ¿Noã mʉrẽ: "Ãsũ irika!" ãrĩrĩ? ãrĩma.
24 Jesús ĩgũsãrẽ yʉjʉmi:
—Yʉde mʉsãrẽ sẽrẽñagʉra. Mʉsã yʉjʉmakũ, yʉde mʉsãrẽ yʉjʉgʉra.
25 Juan masakare deko merã wãĩyemakũ, ¿noã ĩgũrẽ wãĩyedoregʉ iriuri, Marĩpʉ, o masaka?
ãrĩmi.
Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ĩgũsã basi ãsũ ãrĩ gãme wereníma:
—¿Naásũ ãrĩ yʉjʉrãkuri marĩ? "Marĩpʉ Juãrẽ doredi ããrĩmí", marĩ ãrĩmakũ, Jesús marĩrẽ:
"¿Nasirirã ĩgũ weredeare bʉremubiriri mʉsã?" ãrĩbokumi.
26 Ããrĩpererã masaka: "Juan Marĩpʉya kerere weredupuyudi ããrĩmí", ãrĩ gũñama. Marĩ:
"Masaka Juãrẽ wãĩyedorenerã ããrĩmá", ãrĩmakũ, masaka marĩ merã guabokuma, ãrĩma.
27 Irasirirã Jesúre ãsũ ãrĩ yʉjʉma:
—Juãrẽ wãĩyedoredire gʉa masĩbea, ãrĩma.
Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ, Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩmi:
—Mʉsã yʉre: "¿Noã mʉrẽ irire iridoreri?" ãrĩ sẽrẽñadeare yʉde mʉsãrẽ yʉjʉbea, ãrĩmi.

Jesús sugʉ pũrã pẽrã keori merã buedea

28 Jesús irasũ ãrĩ odo, ĩgũsãrẽ keori merã buemi:
—¿Naásũ ãrĩ gũñarĩ, yʉ ãsũ ãrĩ weremakũ pérã? Sugʉ pẽrã pũrã opakumi. Sugʉre ãsũ
ãrĩkumi: "Makʉ, igui otedea pooegue moãgũ waaka!" ãrĩkumi.
29 "Waabea", ãrĩ yʉjʉkumi. Pʉrʉ: "Waagʉra", ãrĩ gũña, pooegue moãgũ waakumi.
30 Pʉrʉ ĩgũsã pagʉ gajigʉ ĩgũ magũ pʉro waakumi. Ĩgũ ãrãderosũta ĩgũdere: "Pooegue
moãgũ waaka!" ãrĩkumi. Ĩgũ: "Jáʉ", ãrĩkeregʉ, waabirikumi.
31 ¿Nií gapʉ pagʉ dorerire iriyuri? ãrĩ sẽrẽñami Jesús.
—Ĩgũ moãdorepʉroriadi gapʉ iriyupʉ, ãrĩ yʉjʉma.
Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ, Jesús ãrĩmi:
—Mʉsãrẽ diayeta werea. Mʉsã romano marã opʉre niyeru wajaseabosarimasãrẽ, ũma
merã gãmebira wajatarimasã nomerẽ: "Ñerã ããrĩma", ãrĩkerepʉrʉ, ĩgũsã gapʉ mʉsã nemorõ
Marĩpʉ ĩgũyarãrẽ doreroguere waarãkuma.
32 Juan masakare wãĩyedi mʉsãrẽ: "Ãsũ irika, Marĩpʉ dorerire irirã!" ãrĩ buegʉ
aarikerepʉrʉ, mʉsã ĩgũ buerire neõ bʉremubiribʉ. Ĩĩsã romano marã opʉre niyeru
wajaseabosarimasã, ũma merã gãmebira wajatarimasã nome gapʉ ĩgũ buerire pérã, irire
bʉremuma. Ĩgũsã irasirimakũ ĩãkererã, mʉsã gapʉ mʉsã ñerõ iririre bʉjawere, mʉsã
gũñarĩrẽ neõ gorawayubiribʉ. Ĩgũ buerire neõ bʉremubiribʉ, ãrĩmi Jesús.

Jesús ñerã moãrã keori merã buedea
(Mr 12.1-12; Lc 20.9-19)

33 Jesús dupaturi ãsũ ãrĩ werenemomi:
—Gaji keori merã yʉ weremakũ péka doja! Sugʉ masakʉ ĩgũya nikũrẽ pooe opakumi.
Iri pooere iguidarire otekumi. Ote odo, iri pooe tʉrore sãrĩsãkõãkumi. Iro ũtãyegue igui
kʉrabipiri gobere irikumi. Wii ũmarĩ wiigãrẽ irikumi, iri pooere korerã õãrõ ĩã koreburo,
ãrĩgũ. Irasiri odo, gajerãrẽ iri pooere wayukumi. "Yaa oteri dʉkare deko merã sĩrãkoa, yʉ
mʉsãrẽ iri pooere wayuri waja", ãrĩkumi. Irasũ ãrĩ odo, gajerogue waakõãkumi.
34 Pʉrʉ igui ñíripoe ejamakũ, ĩgũrẽ moãboerãrẽ ĩgũya pooere moãrã pʉrogue ĩgũya oteri
dʉkare deko merã sẽrẽdoregʉ iriukumi.
35 Iri pooere moãrã gapʉ ĩgũ iriuanerã irogue ejamakũ ĩãrã, ĩgũsãrẽ ñerõ irikuma. Sugʉre
bʉro pá, gajigʉre wẽjẽ, gajigʉre ũtãyeri merã deakuma.
36 Ĩgũsã irasiriadeare pégʉ, iri pooe opʉ gajerã ĩgũrẽ moãboerãrẽ ĩgũ iriupʉrorianerã
nemorõ iriukumi. Ĩgũsã ejamakũ ĩãrã, iri pooere moãrã ĩgũsãdere irasũta ñerõ irikuma doja.
37 'Ĩgũsã irasiriadero pʉrʉ, pooe opʉ ĩgũ magũrẽ iriukumi. "Yʉ magũ gapʉre
bʉremurãkuma", ãrĩ gũñadikumi.
38 Iri pooere moãrã gapʉ ĩgũ magũ ejamakũ ĩãrã, ĩgũsã basi ãsũ ãrĩ gãme wereníkuma: "Ĩĩ
pʉrʉguere i pooere opabu ããrĩmi. Ĩgũrẽ wẽjẽkõãrã! Irasirirã marĩ basi i pooere oparãkoa",
ãrĩkuma.
39 Irasirirã ĩgũrẽ ñeã, pooe tʉrogue ãĩwãgã, wẽjẽbéokõãkuma, ãrĩmi Jesús.

40 Irasũ ãrĩ odo, judío masaka oparãrẽ sẽrẽñami:
—Iri pooere moãrã ĩgũ magũrẽ wẽjẽadero pɯrɯ, pooe opɯ irogue ejagɯ, ¿nasirigɯkuri
ĩgũsãrẽ? ãrĩmi.
41 Ĩgũrẽ yɯjɯma:
—Ĩgũsã ñerãrẽ bopoñarõ marĩrõ wẽjẽkõãgɯkumi. Pɯrɯ gajerãrẽ ĩgũya pooere
wayugɯkumi. Ĩgũsã gapɯ ĩgũ igui oteri dɯkare deko merã ĩgũrẽ sĩrãkuma, ãrĩma.
42 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ, Jesús ãsũ ãrĩmi ĩgũsãrẽ:
—¿Mɯsã Marĩpɯya wereníríĩ gojadea pũrẽ ire buebiriri? Ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú:
Suye ũtãye wii iririmasã ĩgũsã béoadeaye merã gajigɯ gapɯ õãrõ turari wii irigɯkumi.
Marĩpɯ irasiridi ããrĩmí. Marĩ ĩgũ irasirideare ĩãrã: "Õãtaria", ãrĩ gũñáa, ãrĩ gojasũdero
ããrĩbú.✡
43 Irasirigɯ mɯsãrẽ werea yɯ. Marĩpɯ ĩgũyarãrẽ dorerogue ããrĩmurãrẽ ĩgũ õãrĩ sĩrĩrẽ
mɯsãrẽ sĩbirikumi. Mɯsãrẽ ĩgũ sĩboadeare gajerã ĩgũ dorerire ririrã gapɯre sĩgɯkumi.
44 Sugɯ i ũtãye weka meémejãgũ, mɯtãkõãgɯkumi. I ũtãye gapɯ ĩgũ weka meébejaro, ĩgũrẽ
õãrĩ pogagãgue meémutũbéokõãrokoa, ãrĩmi Jesús. ((Jesús i keori merã weregɯ: "Sugɯ yɯre
gããmebi wajamoãsũgɯkumi", ãrĩgũ irimi.))
45 Paía oparã, fariseo bumarã iri keori merã Jesús irasũ ãrĩ weremakũ pérã: "Marĩrẽ ãrĩgũ
irasũ ãrĩkumi", ãrĩñurã.
46 Irasirirã ĩgũrẽ ñeãdɯadiñurã peresu irimurã. Irasũ ñeãdɯakererã, ãsũ ãrĩ gũñañurã:
"Masaka Jesúre: 'Marĩpɯya kerere weredupuyugɯ ããrĩmi', ãrĩma", ãrĩñurã. Irasirirã ĩgũsãrẽ
güisĩã, Jesúre ñeãmasĩbiriñurã.

22

Jesús sugɯ mojõsiari bosenɯ iriri keori merã buedea

1 Jesús dupaturi gaji keori merã ĩgũsãrẽ buenemomi. Ãsũ ãrĩmi:
2 —Marĩpɯ ũmɯgasigue ããrĩgṹ ĩgũyarãrẽ doreri ãsũ ããrã. Su nikũ marã opɯ ĩgũ magũ
mojõsiari bosenɯ irikumi.
3 Irasirigɯ opɯ ĩgũrẽ moãboerãrẽ: "Yɯ magũ mojõsiari bosenɯ ĩãrã aarika!" ĩgũ ãrĩnerãrẽ
siiudoregɯ iriukumi. Ĩgũsã siiumakũ ĩgũsã gapɯ: "Waabea", ãrĩkõãkuma.
4 Irasirigɯ opɯ gajerã ĩgũrẽ moãboerãrẽ iriukumi doja. "Yɯ siiunerãrẽ ãsũ ãrĩ wererã
waaka: 'Yɯre moãboerãrẽ yaarã wekɯare, gajerã yaarã ejorã õãrõ diíkɯrãrẽ wẽjẽdoresiabɯ.
Ããrĩpereri yɯ magũ mojõsiari bosenɯ baaburi ãmu odosiabɯ. Irasirirã: Bosebaarã aarika!'
ãrĩ wereka ĩgũsãrẽ!" ãrĩ iriukumi.
5 Ĩgũ siiunerã gapɯ irire pékererã, bosenɯrẽ ĩãrã waabirikuma. Sugɯ ĩgũya pooegue
waakõã, gajigɯ ĩgũ moãrĩrẽ ĩãgũ waakõãkumi.
6 Gajerã gapɯ opɯre moãboerãrẽ ñeã, pá, wẽjẽbéokõãkuma.
7 Ĩgũsã irasiririre pégɯ, opɯ bɯro guakumi. Irasirigɯ ĩgũyarã surarare iriukumi, ĩgũsãrẽ
wẽjẽanerãrẽ wajamoãdoregɯ. Irasirirã ĩgũyarã surara ĩgũsãrẽ wẽjẽpeokõã, ĩgũsãya makãrẽ
soebéokõãkuma.
8 Pɯrɯ opɯ gajerã ĩgũrẽ moãboerãrẽ ãsũ ãrĩkumi: "Yɯ magũ mojõsiari bosenɯmarẽ ãmusiabɯ.
Yɯ siiunerã gapɯ ñerã ããrĩsĩã, aaribirikuma.
9 Irasirirã ããrĩpererã makã dekoma maarĩgue ããrĩrãrẽ mɯsã bokajarãrẽ siiurã waaka!"
ãrĩkumi.
10 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, ĩgũrẽ moãboerã waa, ããrĩpererã ĩgũsã bokajarãrẽ: ñerãrẽ, õãrãrẽ siiu,
opɯya wiigue ãĩakuma. Irasirirã, ĩgũ bosenɯ iriri taribure ɯtɯriakõãkuma.
11 'Pɯrɯ opɯ ĩgũsãrẽ ĩãgũ ñajãgũ, sugɯre mojõsiari bosenɯma suríro sãñabire ĩãkumi.
12 Irasirigɯ ĩgũrẽ ãsũ ãrĩ sẽrẽñakumi: "Yɯ merãmɯ, ¿nasirigɯ mojõsiari bosenɯma suríro
sãñabirikeregɯ, ñajãriari mɯ?" ãrĩkumi. Ĩgũ irasũ ãrĩ sẽrẽñamakũ pégɯ, ĩgũ gapɯ yɯjɯbirikumi.
13 Ĩgũ yɯjɯbirimakũ ĩãgũ, opɯ ĩgũrẽ moãboerãrẽ ãsũ ãrĩkumi: "Ĩĩrẽ ñeã, ĩgũya mojõrĩrẽ,
guburidere sia, ãĩ wiria, naĩtĩãrõgue ĩgũrẽ béorã waaka! Irogue bɯro pũrĩsũgũ ĩgũya guikare
kũrĩduútú oregɯkumi", ãrĩkumi, ãrĩ weremi Jesús.
14 Irasũ ãrĩ odo, ãsũ ãrĩnemomi:
—Ĩĩ opɯ keori irirosũ Marĩpɯ wárã siiukerepɯrɯ, ĩgũ beyerã gapɯ mérãgã ããrĩma, ãrĩmi.

Romano marã opɯ masakare niyeru wajasearire Jesúre sẽrẽñadea
(Mr 12.13-17; Lc 20.20-26)

15 Jesús irasũ ãrãdero pɯrɯ, fariseo bumarã waakõãma. Ĩgũrẽ weresãdɯarã: "Ĩgũrẽ diaye
yɯjɯbirimakũ irimurã ire sẽrẽñarã!" ãrĩ gãme wereníñurã.

✡ **21:42** Sal 118.22-23

16 Irasirirã surãyeri ĩgũsã buerire tʉyarãrẽ, Herodeya bumarã merã Jesús pʉrogue iriuñurã. Ĩgũsã Jesús pʉrogue ejarã, ĩgũrẽ ãrĩma:
—Buegʉ, gʉa mʉ iririkʉrire masĩa. Mʉ ãrĩgatoro marĩrõ werenía. "¿Naásũ gũñarĩ masaka yʉre?" ãrĩ gũñarõ marĩrõ Marĩpʉyare diayeta ĩgũsãrẽ buea. Oparãrẽ, ubu ããrĩrãdere ããrĩpererãrẽ sʉrosũta ĩãa.
17 Irasirigʉ gʉare wereka! ¿Naásũ gũñarĩ mʉ? Romano marã opʉ marĩrẽ niyeru wajasearire marĩ wajarimakũ, ¿õãgorari, o õãberi? ãrĩma Jesúre.
18 Jesús gapʉ ĩgũsã ĩgũrẽ ñerõ iridʉarire masĩsĩã, ãsũ ãrĩmi:
—Irigatorikʉrã ããrã mʉsã. ¿Nasirirã yʉre ñerõ yʉjʉmakũ iridʉari mʉsã?
19 Niyeru tire mʉsã romano marã opʉre wajariburi tire ãĩrika! ãrĩmi.
Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, sunʉ moãrĩ waja wajataropã wajakʉri tire ãĩãma.
20 Ĩgũsã iri tire ãĩjamakũ, ĩgũsãrẽ sẽrẽñami:
—I tiguere, ¿noãya diapu keori, noãya wãĩ tuuyari? ãrĩmi.
21 —Romano marã opʉya diapu keori, ĩgũya wãĩta tuuyáa, ãrĩ yʉjʉma.
Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégʉ, Jesús ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩmi:
—Iro merẽ romano marã opʉya ããrĩrĩrẽ ĩgũrẽ sĩka! Marĩpʉya gapʉre Marĩpʉre sĩka! ãrĩmi.
22 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, pégʉka, ĩgũrẽ piriwãgãkõãma.

Saduceo bumarã, Marĩpʉ boanerãrẽ masũburire Jesúre sẽrẽñadea
(Mr 12.18-27; Lc 20.27-40)

23 Irinʉrẽta surãyeri saduceo bumarã Jesús pʉrogue ejama. Ĩgũsã: "Masaka boanerãgue masãbirikuma", ãrĩ bʉremurã ããrĩmá. Irasirirã Jesúre ãsũ ãrĩma:
24 —Buegʉ, Moisés ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: "Sugʉ marãpokʉdi pũrã marĩkeregʉ ĩgũ marãpore boaweomakũ, ĩgũ pagʉmʉ igore dúunorẽgʉkumi. Irasirirã, igo merã ĩgũ pũrãkʉrã, ĩgũ tĩgũ dagʉ pũrã irirosũta ããrĩrãkuma", ãrĩdi ããrĩmí.
25 Iripoegue gʉa watopeguere sugʉ pũrã su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejarã ããrĩunanerã ããrĩmá. Ĩgũsã tĩgũ gapʉ marãpokʉ, pũrã marĩgũta boakõãyupʉ. Irasirigʉ ĩgũ dagʉ dokamʉta ĩgũ marãpo ããrĩdeore dúunorẽyupʉ.
26 Ĩgũde ĩgũ tĩgũ dagʉ irirosũta pũrã marĩgũta boakõãyupʉ. Ĩgũsã pẽrã dokamʉde pũrã marĩgũta boakõãyupʉ. Irasũ dita pũrã marĩrãta boapereakõãñurã.
27 Ĩgũsã pʉrʉ ĩgũsã marãpode boakõãyupo pama.
28 Ĩgũsã su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejarã ũma ããrĩpererã igore marãpokʉñurã. Irasirirã boanerã masãmakũ, ¿niíno marãpogora ããrĩgokuri? ãrĩ sẽrẽñama.
29 Jesús ĩgũsãrẽ yʉjʉmi:
—Mʉsã diaye gũñabea. Marĩpʉya werenírĩ gojadeare, Marĩpʉ turaridere masĩbea.
30 Boanerã ĩgũsã masãdero pʉrʉ, ĩgũsã ũmʉgasigue Marĩpʉre wereboerã irirosũ ããrĩrãkuma. Iroguere marãpokʉbirikuma. Ĩgũsã pũrã nomedere nomesubirikuma.
31 ¿Marĩpʉya werenírĩ gojadea pũgue boanerã ĩgũsã masãburire mʉsã buebiriri? Ãsũ ãrĩdi ããrĩmí:
32 "Yʉ Abraham, Isaac, Jacob Opʉ ããrã", ãrĩdi ããrĩmí. Irasirirã ĩgũsã boanerã ããrĩkererã, Marĩpʉ merã okarã ããrĩma. Irasirigʉ Marĩpʉ okarã Opʉ ããrĩmi. Boanerã neõ dupaturi masãbirikõãmurã Opʉ ããrĩbemi, ãrĩmi Jesús.
33 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, masaka: "Õãrõ buemi", ãrĩ pégʉkakõãma.

"¿Dií gapʉ Marĩpʉ doreri gaji doreri nemorõ ããrĩrĩ?" ãrĩ sẽrẽñadea
(Mr 12.28-34)

34 Jesús saduceo bumarãrẽ ĩgũsã ĩgũrẽ sẽrẽñanemomasĩbirimakũ iririre pérã, fariseo bumarã nerẽma.
35 Irasirigʉ sugʉ ĩgũsã merãmʉ, Moisés gojadeare buerimasũ Jesúre diaye yʉjʉbirimakũ iridʉagʉ, ãsũ ãrĩ sẽrẽñami:
36 —Buegʉ, ¿dií gapʉ Marĩpʉ doreri gaji doreri nemorõ ããrĩrĩ? ãrĩmi.
37 Jesús ĩgũrẽ yʉjʉmi:
—Mʉya yʉjʉpũrã merã, mʉ ããrĩrikʉri merã, ããrĩpereri mʉ gũñarĩ merã Marĩpʉre mʉ Opʉre maĩka!
38 I doreri, gaji nemorõ ããrĩtarinʉgãrĩ ããrã.
39 I doreri pʉrʉma ãsũ ãrã: "Mʉ basi maĩrõsũta mʉ pʉro ããrĩrãrẽ maĩka!"
40 Marĩ i pe dorerire irirã, ããrĩpereri Moisés doredeare, Marĩpʉya kerere weredupuyunerã buedeare irirã yáa, ãrĩmi Jesús.

"¿Noã parãmi ããrĩturiagʉ ããrĩrĩ Cristo?" ãrĩ sẽrẽñadea
(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)

41 Fariseo bumarã irogue nerẽanerã ããrĩripoe Jesús ĩgũsãrẽ sẽrẽñami:

42 —¿Naásũ gũñarĩ mʉsã Cristo, Marĩpʉ iriudire? ¿Noã magʉ̃ ããrĩrĩ ĩgʉ̃? ãrĩmi.
—Cristo, David parãmi ããrĩturiagʉ ããrĩmi, ãrĩ yʉjʉma.
43 Ĩgʉ̃sã irasũ ãrĩmakʉ̃ pégʉ, Jesús ĩgʉ̃sãrẽ ãrĩmi:
—David, Cristo ñekʉ̃ ããrĩkeregʉ, ¿nasirigʉ Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃ ĩgʉ̃rẽ weredorederosũta Cristore: "Yʉ Opʉ ããrĩmi", ãrĩyuri? David ãsũ ãrĩ gojadi ããrĩmí:
44 Marĩpʉ yʉ Opʉre ãsũ ãrĩmi: "Õõ, yʉ diaye gapʉ doaka, yʉ merã dorebu!
Irasiriripoe mʉrẽ ĩãturirãrẽ mʉ dorerire tarinʉgãnemobirimakʉ̃ irigʉra", ãrĩmi.✡
45 David, Cristo ñekʉ̃ ããrĩkeregʉ, ĩgʉ̃rẽ: "Yʉ Opʉ ããrĩmi", ãrĩdi ããrĩmí. ¿Nasirigʉ, Cristo, David parãmi ããrĩturiagʉ ããrĩkerepʉrʉ, David ĩgʉ̃rẽ irasũ ãrĩyuri? ãrĩmi Jesús.
46 Ĩgʉ̃ irasũ ãrĩrĩrẽ pérã, neõ ĩgʉ̃rẽ yʉjʉmasĩbirima. Irasirirã güirã, ĩgʉ̃rẽ dupaturi sẽrẽñanemobirima.

23

Jesús fariseo bumarãrẽ, Moisés gojadeare buerimasãrẽ ĩgʉ̃sã ñerõ iririre weredea (Mr 12.38-40; Lc 11.37-54; 20.45-47)

1 Pʉrʉ Jesús masakare, gʉa ĩgʉ̃ buerãdere ãrĩmi:
2 —Moisés gojadeare buerimasã, fariseo bumarã, Marĩpʉ Moisére doreri pídeare: "Ãsũ ãrĩdʉaro yáa", ãrĩ wererã ããrĩma.
3 Irasirirã ĩgʉ̃sã wererire õãrõ iritʉyaka mʉsã! Ĩgʉ̃sã iririkʉri gapʉre ĩãkũĩbirikõãka! Ĩgʉ̃sã wererosũta iribema.
4 Masakare dorerã: "Ãsũ irika!" ãrĩrã, ĩgʉ̃sãrẽ gajino bʉro nʉkʉ̃rĩ kõãtãrĩrã irirosũ ããrĩmakʉ̃ yáma. Masaka ĩgʉ̃sã dorerire bokatĩũbirikerepʉrʉ, ĩgʉ̃sãrẽ neõ iritamubema, ĩgʉ̃sã dorerire iriburo, ãrĩrã.
5 'Masaka ĩãmakʉ̃ dita õãrĩrẽ iri ĩmuma. Marĩpʉya werenírĩ ĩgʉ̃sã gojadea pũrĩ sãrĩ kũmarĩgã gajerãya nemorõ eyari kũmarĩgãrẽ ĩgʉ̃sãya diapuserorire, ĩgʉ̃sãya dʉkaridere siatúma, masaka ĩgʉ̃sãrẽ: "Marĩpʉyare õãrõ masĩma", ãrĩdorerã. Irasũ ããrĩmakʉ̃, ĩgʉ̃sãya dipuru peyari gasirore gajerãya nemorõ yoari yuradari opari gasirire peyama, masaka ĩgʉ̃sãrẽ: "Marĩpʉre bʉremutarima", ãrĩdorerã.
6 Bosenʉrĩ ããrĩmakʉ̃, oparã doarigue dita doadʉama. Marĩ nerẽrĩ wiiriguedere ñajãrã, õãrĩ doaripẽrĩgue dita doadʉama.
7 Makã dekoguere masakare õãrõ bʉremurĩ merã ĩgʉ̃sãrẽ bokatĩrĩ õãdoremakʉ̃ gããmema. Gajerãrẽ ĩgʉ̃sãrẽ: "Gʉare buerã ããrĩma", ãrĩmakʉ̃ gããmema.
8 'Ĩgʉ̃sã irasũ ãrĩkerepʉrʉ, mʉsã gapʉ masakare: "Mʉsã gʉare buerã ããrã", ãrĩdorebirikõãka! Mʉsã sugʉ pũrãta ããrã. Yʉ mʉsãrẽ buegʉ sugʉta ããrã.
9 I ʉ̃mʉguere neõ sugʉ masakʉre: "Gʉapʉ ããrĩmi", ãrĩbirikõãka! Ʉmʉgasigue ããrĩgʉ́ dita Marĩpʉ ããrĩmi*.
10 Neõ sugʉ mʉsã watopegue ããrĩgʉ́rẽ: "Marĩ opʉ ããrĩmi", ãrĩbirikõãburo. Yʉ, Marĩpʉ iriudi Cristo, sugʉta mʉsã Opʉ ããrã.
11 Mʉsã watopegue ããrĩgʉ́ gajerã nemorõ ããrĩgʉ́, mʉsãrẽ moãboerimasʉ̃ irirosũ mʉsãrẽ iritamugʉ̃ ããrĩgʉkumi.
12 Sugʉ ĩgʉ̃ basi: "Gajerã nemorõ ããrã", ãrĩ gũñagʉ̃norẽ Marĩpʉ ĩgʉ̃rẽ ubu ããrĩgʉ́ dujamakʉ̃ irigʉkumi. Gajigʉ: "Gajerã nemorõ ããrĩbea", ãrĩ gũñagʉ̃ gapʉre Marĩpʉ ĩgʉ̃sã opʉ ããrĩmakʉ̃ irigʉkumi.
13 'Mʉsã Moisés gojadeare buerimasã, fariseo bumarã irigatorikʉrã ããrã. Mʉsã bueri merã masakare ʉ̃mʉgasigue Marĩpʉ ĩgʉ̃yarãrẽ dorerogue waabonerãrẽ kãmutarã yáa. Mʉsãde iroguere waabirikoa. Gajerã iroguere waadʉarãdere kãmutáa. Irasirirã ñerõ tarirãkoa.
14 'Mʉsã Moisés gojadeare buerimasã, fariseo bumarã irigatorikʉrã ããrã. Wapiweyarã nome wajamomakʉ̃ ĩã, ĩgʉ̃sãya wiirire ẽmanokõãa. Ĩgʉ̃sãrẽ bopoñabirikererã, yoaripoe Marĩpʉre sẽrẽ ĩmugatoa, masaka mʉsãrẽ: "Marĩpʉre õãrõ bʉremuma", ãrĩburo, ãrĩrã. Irasirirã ñerõ tarirãkoa. Marĩpʉ mʉsãrẽ gajerã nemorõ wajamoãgʉkumi.
15 'Mʉsã Moisés gojadeare buerimasã, fariseo bumarã irigatorikʉrã ããrã. Dia wádiyague taribuja, yoaroma makãrĩgue mʉsã buerire tʉyabure ãmarã waáa. Ĩgʉ̃rẽ boka, mʉsã bueri merã ĩgʉ̃rẽ mʉsã nemorõ perebiri peamegue waabu ããrĩmakʉ̃ yáa. Irasirirã ñerõ tarirãkoa.
16 'Mʉsã koye ĩãmerã gajerãrẽ tʉ̃ãdupuyuwãgãmasĩmerã irirosũ masakare Marĩpʉyare keoro buebea. Irasirirã ñerõ tarirãkoa. Ĩgʉ̃sãrẽ ãsũ ãrĩ buea: "Sugʉ: 'Marĩpʉya wii merã ãsũ irigʉra', ãrĩ wãĩpeodeare iribirimakʉ̃, waja opabemi", ãrã. Idere ãsũ ãrĩ buea: "Gajigʉ: 'Marĩpʉya wiima oro merã ãsũ irigʉra', ãrĩ wãĩpeodeare iribirimakʉ̃, waja opami", ãrã.

✡ **22:44** Sal 110.1 * **23:9** Jesús irire ãrĩgʉ̃: "I ʉ̃mʉguere neõ sugʉ masakʉ Marĩpʉ ããrĩnígʉ̃ irirosũ mámi", ãrĩgʉ̃ irimi.

17 Koye ĩãmerã irirosũ Marĩpнyare diaye gũñamerã, pémasĩmerã ããrã mнsã. Marĩpн ĩgũya wiire, iri wiima oro nemorõ õãrĩ ããrĩtarinнgãmakũ yámi. Irasirigн marĩrẽ, ¿dií gapнre bнremurĩ merã gũñamakũ gããmerĩ, orore, o ĩgũya wii gapнre?
18 Mнsã idere ãsũ ãrĩ buea: "Sugн: 'Marĩpнya wiima soepeoro merã ãsũ irigнra', ãrĩ wãĩpeodeare iribirimakũ, waja opabemi", ãrã. Idere ãsũ ãrĩ buea: "Gajigн: 'Iri soepeoro weka peodea merã ãsũ irigнra', ãrĩ wãĩpeodeare iribirimakũ, waja opami", ãrã.
19 Koye ĩãmerã irirosũ Marĩpнyare diaye gũñamerã, pémasĩmerã ããrã mнsã. Marĩpн ĩgũya wiima soepeorore, marĩ iro weka peodea nemorõ õãrĩ ããrĩtarinнgãmakũ yámi. Irasirigн marĩrẽ, ¿dií gapнre bнremurĩ merã gũñamakũ gããmerĩ, soepeorore, o iro weka peodea gapнre?
20 Irasirigн sugн: "Marĩpнya wiima soepeoro merã ãsũ irigнra", ãrĩ wãĩpeogн, ããrĩpereri iri soepeoro weka peyari merãdere wãĩpeogн irikumi.
21 Sugн: "Marĩpнya wii merã ãsũ irigнra", ãrĩ wãĩpeogн, Marĩpн iri wiigue ããrĩgṹ merãdere wãĩpeogн irikumi.
22 Sugн: "Ʊmнgasima merã ãsũ irigнra", ãrĩ wãĩpeogнde, Marĩpн irogue Opн doarogue doagн merãdere wãĩpeogн irikumi.
23 'Mнsã Moisés gojadeare buerimasã, fariseo bumarã irigatorikнrã ããrã. Irasirirã ñerõ tarirãkoa. Mнsã oteri mнtãrĩgã: menta, anís, comino wãĩkнri baari morẽrĩnorẽ sea neeõ, dнkawa, pe mojõma diruri irikoa. Sudiru Marĩpнya wiigue ãĩakoa, ĩgũ dorerire irimurã. Irasirikererã, iri nemorõ õãrĩ gapнre iribea. Diayema iririre, gajerãrẽ bopoñarĩ merã ĩãrĩrẽ, Marĩpнre bнremurĩrẽ neõ iribea. Irasirirã mнsã oterire Marĩpнre sĩduúro marĩrõ diayemadere irika! Gajerãrẽ bopoñaka! Marĩpнre bнremuka!
24 Koye ĩãmerã gajerãrẽ tнãdupuyuwãgãmasĩmerã irirosũ masakare Marĩpнyare keoro buebea. Ããrĩpereri mнsã doreri gapнre irikererã, iri nemorõ doreri gapнre neõ iribea.
25 'Mнsã Moisés gojadeare buerimasã, fariseo bumarã irigatorikнrã ããrã. Irasirirã ñerõ tarirãkoa. Mнsã masaka ĩũrõgue dita õãrõ irirã, soropa weka gapн dita õãrõ koeadeapa irirosũ ããrã. Irasirirã mнsã basi wári opadнarã gajerãyare yajarã, iripa poekague koeña marĩrĩpa gнrari нtнriripa irirosũ ããrã.
26 Mнsã fariseo bumarã, koye ĩãmerã irirosũ, Marĩpнyare pémasĩmerã ããrã. Irasirirã mнsã gũñarĩrẽ gorawayupнrorika, soropa poeka gapнre õãrõ koeadeapa irirosũ ããrĩmurã. Irasirirã, soropa weka gapнdere õãrõ koeadeapa irirosũ ããrĩrãkoa.
27 'Mнsã Moisés gojadeare buerimasã, fariseo bumarã irigatorikнrã ããrã. Irasirirã ñerõ tarirãkoa. Mнsã masãgoberi irirosũ ããrã. Masaka, iri masãgoberire нtã majĩrĩ boreri merã õãrõ wнkãdea majĩrĩ merã biamakũ ĩãrã: "Õãrõ deyoa", ãrĩ ĩãma. Iri õãrõ deyokerepнrн, poekague boanerãya gõãrĩ, ããrĩpereri ñerĩ boadea sãñakoa.
28 Mнsãde i irirosũta ããrã. Masaka mнsãrẽ ĩãmakũ, õãrã irirosũ ããrã. Irasũ ããrĩkererã, poekague mнsã gũñarĩguere ñerĩrẽ opataria. Irasirirã irigatorikнrã, ñerõ iririkнrã ããrã.
29 'Mнsã Moisés gojadeare buerimasã, fariseo bumarã irigatorikнrã ããrã. Irasirirã ñerõ tarirãkoa. Mнsã, iripoegue marã Marĩpнya kerere weredupuyunerãya masãgoberire õãrõ ãmua. Gajerã õãrõ irinerãya masãgoberi weka weanúdeadere õãrõ ãmua.
30 Ãmu odo, ãsũ ãrĩ werenía: "Marĩ ñekнsãmarã darã Marĩpнya kerere weredupuyunerãrẽ wẽjẽnerã ããrĩmá. Gнa ĩgнsã ããrĩdeapoegue ããrĩnerã tamerã ĩgнsãrẽ wẽjẽtamubiribokuyo", ãrã.
31 Mнsã irire irasũ ãrĩrã, mнsã basita: "Gнa Marĩpнya kerere weredupuyunerãrẽ wẽjẽnerã parãmerã ããrĩturiarã ããrã", ãrĩrã yáa.
32 Irasirirã mнsã ñekнsãmarã ñerõ iripнroriwãgãriderosũta iriyuwarikнkõãka mнsãde!
33 'Mнsã ñerõ iririkнrã ãña irirosũ ããrã. Mнsã ñerõ iriri waja Marĩpн mнsãrẽ peamegue béoburire neõ duribirikoa.
34 Irasirigн yн mнsã pнrogue Marĩpнya kerere weredupuyurãrẽ, ĩgũyare masĩrãrẽ, mнsãrẽ buerimasãdere iriugнra. Yн irasũ iriukerepнrн, mнsã gapн surãyerire wẽjẽrãkoa. Gajerãrẽ curusague pábiatú wẽjẽrãkoa. Gajerãrẽ mнsã nerẽrĩ wiirigue tãrã, noó ĩgнsã waarí makãrĩ waamakũ tнyagorenarãkoa ĩgнsãrẽ ñerõ iridнarã.
35 Irasirirã ããrĩpererã masaka õãrãrẽ wẽjẽdea waja, mнsã waja opáa. Mнsã ñekнsãmarã Abel diayemarẽ iridire wẽjẽpнroriwãgãrirã, Zacarías Berequías magũguere wẽjẽtũnunerã ããrĩmá. Ĩgũrẽ Marĩpнya wiima soepeoro Marĩpн ããrĩrĩ taribu watopegue wẽjẽnerã ããrĩmá.
36 Diayeta mнsãrẽ werea. Ããrĩpererãrẽ ĩgнsã wẽjẽdea waja dapora marã wajakнrãkuma.

Jesús Jerusalén marãrẽ bнjawereri merã weredea
(Lc 13.34-35)

37 'Mнsã Jerusalén marã, Marĩpнya kerere weredupuyurãrẽ wẽjẽkõãa. Marĩpн iriunerãrẽ нtãyeri merã dea wẽjẽa. Wári yн mнsãrẽ ãgãbo igo pũrãrẽ igoya kẽdнpнri merã neeõnúrõsũ neeõnú koredнadibн. Mнsã gapн yн irasũ irimakũ neõ gããmebiribн.

38 Irasiriro mʉsã ããrĩrĩ makã, béodea makã dujarokoa.
39 Diayeta mʉsãrẽ werea. Dapora merãta mʉsã yʉre ĩãnemobirikoa. Pʉrʉgue mʉsã: “Marĩpʉ iriudi õãtarigʉ ããrĩmi, õãrõ aariburo”, ãrĩrãgue, yʉre dupaturi ĩãrãkoa doja, ãrĩmi Jesús.

24

Jesús: “Marĩpʉya wii béosũrokoa”, ãrĩ weredea
(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)

1 Jesús Marĩpʉya wiigue ããrãdi wiriadero pʉrʉ, gʉa ĩgũ buerã ĩgũ pʉro waa, ãsũ ãrĩbʉ:
—Ĩãka i wiire! Õãrĩ wii, wári wii ããrã, ãrĩbʉ.
2 Jesús gapʉ yʉjʉmi:
—Mʉsã i wiire daporare ĩãdáa. Diayeta mʉsãrẽ werea. I wiima ããrĩpereri mʉsã ĩãdea, i ũtãyeride mʉtãdijapereakõãrokoa. Neõ suye ũtãye gajiye weka weamʉrĩadeade dujabirikoa, ãrĩmi.

Jesús: “I ũmʉ pereburi dupuyuro ãsũ waarokoa”, ãrĩ weredea
(Mr 13.3-23; Lc 21.7-24; 17.22-24)

3 Pʉrʉ Olivos wãĩkʉri buúrugue eja, irogue doami Jesús. Iro ĩgũ doamakũ, gʉa ĩgũ buerã ĩgũ pʉrogue eja, gajerã péberogue sẽrẽñabʉ:
—Gʉare wereka! ¿Naásũ ããrĩmakũ, mʉ ãrãderosũ waarokuri? ¿Ñeéno iri ĩmugʉkuri, mʉ dupaturi aarigʉ́? ¿Naásũ waarokuri, i ũmʉ pereburi dupuyuro? ãrĩbʉ.
4 Jesús yʉjʉmi:
—Õãrõ pémasĩka! Gajerã mʉsãrẽ ãrĩgatorire pébirikõãka!
5 Wárã ãrĩgatorimasã aarirãkuma. “Marĩpʉ iriudi, Cristo ããrã yʉ”, ãrĩrãkuma. Ĩgũsã ãrĩgatomakũ pérã, wárã masaka ĩgũsãrẽ bʉremurãkuma.
6 Masaka mʉsã pʉro gãmewẽjẽrĩrẽ pérã, yoarogue marã gãmewẽjẽrĩ kerere pérã, gʉkabirikõãka! Irasũta waarokoa. Irasũ waakerepʉrʉ, i ũmʉ pereburo dʉyarokoa dapa.
7 Su bumarã gaji bumarã merã gãmekẽãrãkuma. Su nikũ marã gaji nikũ marã merã gãmewẽjẽrãkuma. Masaka wárã ʉaboari merã boarãkuma. Gajerã pũrĩrikʉ ñerõ tarirãkuma. Wári makãrĩguere nikũ ñomerokoa.
8 I ããrĩpereri merã masaka ñerõ taripʉroriwãgãrirãkuma.
9 ’Irasirirã gajerã mʉsãrẽ ñeã, ãĩa, oparãguere ñerõ iridorerã wiarãkuma. Mʉsãrẽ wẽjẽrãkuma. Yʉre bʉremurĩ waja ããrĩpererã i ũmʉ marã mʉsãrẽ ĩãturi doorãkuma.
10 Irasũ waaripoe wárã yʉre bʉremuadinerã bʉremuduúrãkuma. Irasirirã gãme ĩãturi doo, ĩgũsã merãmarã ããrãdinerãrẽ ĩgũsãrẽ ĩãturirãguere wiarãkuma.
11 Wárã: “Marĩpʉya kerere weredupuyurimasã ããrã”, ãrĩgatorãkuma. Irasirirã wárã masaka ĩgũsãrẽ bʉremurãkuma.
12 Masaka iro dupuyuro ñerõ iridero nemorõ ñerõ irirãkuma. Irasirirã wárã ĩgũsã gãme maĩrĩrẽ pirirãkuma.
13 Ĩgũsã mʉsãrẽ ñerõ irikerepʉrʉ, mʉsã yʉre neõ bʉremuduúbirimakũ, Marĩpʉ mʉsãrẽ taugʉkumi, ĩgũ pʉro ããrĩníkõãburo, ãrĩgũ.
14 Marĩpʉyare wererã ããrĩpererã i ũmʉ marãrẽ ĩgũyarãrẽ doregʉ ããrĩrĩ kerere wererãkuma, ããrĩpereri bumarã irire masĩburo, ãrĩrã. Ĩgũsã ããrĩpererã iri kerere péperedero pʉrʉ, i ũmʉ pererokoa.
15 ’Iripoegue Marĩpʉya kerere weredupuyudi Daniel i ũmʉ pereburo dupuyuro waaburire ãsũ ãrĩ gojadi ããrĩmí: “Ñegũ Marĩpʉre ĩãturigʉ Marĩpʉya wii ñerĩ marĩrĩ wiigue ñajãgʉkumi”, ãrĩ gojadi ããrĩmí. ((Irasirirã iri wiigue ĩgũ ããrĩmakũ ĩãrã, i pũrẽ buerãno: “I ũmʉ pereburo yáa”, ãrĩ masĩrãkuma.))
16 Ñegũ irogue ããrĩmakũ ĩãrã, Judea nikũ marã buurígue ũmaduriburo.
17 Sugʉ ĩgũya wii wekague ããrĩgṹ, wii poekague ĩgũyare ãĩgũ ñajãbita ũmaduriburo.
18 Sugʉ ĩgũya pooegue ããrĩgṹde, ĩgũya suríre wiigue ãĩgũ dujáabita ũmaduriburo.
19 Irasũ waarínʉrĩrẽ nijĩpagosã nome, ĩgũsã pũrã mirĩrãgã oparã nomede ñerõ tarirãkuma.
20 Irasirirã Marĩpʉre ãsũ ãrĩ sẽrẽka: “Puibʉre, siuñajãrĩnʉ* ããrĩmakũ, gʉare i irasũ waabirikõãburo”, ãrĩka ĩgũrẽ!
21 Irasũ waarínʉrĩrẽ masaka bʉro ñerõ tarirãkuma. Marĩpʉ i ũmʉrẽ iripʉroridero pʉrʉre masaka ñerõ taridero nemorõ ñerõ tarirãkuma. I ĩgũsãrẽ ñerõ waaburi neõ dupaturi irasũ waanemobirikoa.

---

* **24:20** Judío masaka siuñajãrĩnʉ, sábado ããrã.

22 Irasirigɯ Marĩpɯ masakare i ñerõ waaríre: “Yoaripoe waabirikõãburo”, ãrĩgɯkumi. Ĩgũ
irasiribirimakũ, neõ sugɯ masakɯ taribiribokumi. Irasirigɯ ĩgũ beyenerãrẽ bopoñasĩã,
ĩgũsãrẽ ñerõ waaríre: “Iropãta waaburo”, ãrĩgɯkumi.
23 Gajerã mɯsãrẽ: “Ĩãka! Õõta Cristo ããrĩmi”, ãrĩmakũ pérã, o gajerã mɯsãrẽ: “Cristo sõõgue
ããrãmi”, ãrĩmakũ pérã, bɯremubirikõãka!
24 Wárã ãrĩgatorimasã aarirãkuma. Surãyeri: “Yɯ Cristo ããrã”, ãrĩrãkuma. Gajerã: “Marĩpɯya
kerere weredupuyurimasũ ããrã”, ãrĩrãkuma. Mɯsãrẽ ĩgũsã ãrĩgatorire bɯremudorerã,
wári gajino iri ĩmurãkuma. Irasirikererã, Marĩpɯ beyenerãrẽ ĩgũrẽ bɯremuduúmakũ iri-
masĩbirikuma.
25 Iri waaburi dupuyuro yɯ mɯsãrẽ weresiáa, irire masĩburo, ãrĩgũ.
26 Irasirirã gajerã masaka mɯsãrẽ: “Cristo sõõ masaka marĩrõgue ããrãmi”, ãrĩmakũ pérã,
ĩãrã waabirikõãka! Gajerã mɯsãrẽ: “Ĩãka! I wiima taribugue ããrĩmi”, ãrĩmakũ pérã, ĩgũsãrẽ
bɯremubirikõãka!
27 Yɯ ããrĩpererã tĩgũ gũñaña marĩrõ i ũmɯgue dupaturi aarigɯkoa. Ʊmarõgue, abe mɯrĩriro
gapɯ, ĩgũ ñajãrõ gapɯ bupu miãrõ irirosũ aarigɯkoa.
28 Mimua nerẽmakũ ĩãrã, masaka sugɯ waibɯ boadi ããrĩrõrẽ masĩkuma. I irirosũ yɯ
aarimakũ ĩãrã, ĩgũsã wajamoãsũburire masĩrãkuma, ãrĩ weremi Jesús.

Jesús ããrĩpererã tĩgũ: “Ãsũ aarigɯkoa”, ãrĩ weredea
(Mr 13.24-37; Lc 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

29 Irasũ ãrĩ odo, gɯare ãsũ ãrĩnemomi:
—Masaka ñerõ tariri nɯrĩ pɯrɯta abe ũmɯmɯ naĩtĩãkõãgɯkumi. Abe ñamimɯ boyonemo-
birikumi. Neñukã ũmɯgasigue ããrĩrã yuridijarirãkuma. Ʊmarõgue marã turarãde naradari
merã béosũrãkuma.
30 Irasũ waaripoere masaka yɯ ããrĩpererã tĩgũ ũmɯgasigue merã aarimakũ ĩãrãkuma.
Irasirirã ããrĩpereri i ũmɯma makãrĩ marã yɯ wári Marĩpɯ turari merã, ĩgũ gosewasiriri merã
mikãyebori weka aarimakũ ĩãrã, güirã orerãkuma.
31 Yɯ aarigú, yɯre wereboerãrẽ ããrĩperero i ũmɯguere iriugɯkoa. Puridiru bɯro bɯsɯmakũ,
ĩgũsã yɯ beyenerãrẽ ããrĩpererogue ããrĩrãrẽ neeõrãkuma.
32 ’Ire mɯsã masĩburo, ãrĩgũ, higueragɯ keori merã weregɯra. Irigɯ pũ maamamakũ ĩãrã:
“Bojori waaburo mérõgã dɯyáa”, ãrĩ masĩa.
33 Irigɯ waarósũta i ããrĩpereri yɯ ãrĩrĩ irasũ waamakũ ĩãrã: “Cristo dupaturi aariburo
mérõgã dɯyáa”, ãrĩ masĩrãkoa.
34 Diayeta mɯsãrẽ werea. I ããrĩpereri yɯ ãrĩrĩ, dapora marã pereburo dupuyuro irasũ
waarokoa.
35 Ʊmɯgasi, i nikũde pereakõãrokoa. Yɯ werenírĩ gapɯ neõ perebirikoa. Ããrĩpereri yɯ
ãrĩrõsũta waayuwarikɯrokoa.
36 ’Yɯ dupaturi aariburinɯrẽ, iri horare neõ sugɯ masĩbirikumi. Marĩpɯre wereboerã
ũmɯgasigue ããrĩrãde masĩbema. Yɯ Marĩpɯ magũde masĩbea. Yɯpɯ sugɯta masĩmi.
37 ’Noé ããrĩdeapoe marãrẽ waaderosũta yɯ ããrĩpererã tĩgũ aariburo dupuyurogãrẽ
waarokoa.
38 Iripoere i nikũ Marĩpɯ miũburo dupuyuro masaka õãrõ baa, iirí, mojõsia, ĩgũsã
pũrã nomerẽ nomesu ããrĩrikɯnerã ããrĩmá. Noésã doódirugue ñajãrĩnɯguedere irasũta
iriníkõãnerã ããrĩmá.
39 Gũñaña marĩrõ merã wáro deko merẽ, i nikũ mirĩpereakõãdero ããrĩbú. Ĩgũsãde
mirĩpereakõãnerã ããrĩmá. Irasũta yɯ ããrĩpererã tĩgũde gũñaña marĩrõ merã i ũmɯguere
dupaturi aarigɯkoa.
40 Irasũ waaripoere pẽrã pooegue moãrã ããrĩrãkuma. Sugɯ yɯre bɯremugũ ãĩãsũgɯkumi.
Gajigɯ yɯre bɯremubi irogueta béowãgãsũgɯkumi.
41 Nomede pẽrã nome ojodɯka biurã ããrĩrãkuma. Sugo yɯre bɯremugõ ãĩãsũgokumo.
Gajego yɯre bɯremubeo irogueta béowãgãsũgokumo.
42 ’Õãrõ pémasĩka! Yɯ mɯsã Opɯ dupaturi aariburi horare neõ masĩbea mɯsã.
43 Ire õãrõ masĩka! Wii opɯ ĩgũya wiire sugɯ yajarimasũ ñami merã ejaburi horare masĩgũ,
kãrĩrõ marĩrõ korekumi, ĩgũya wiire ñajãburire kãmutabu.
44 Yɯ ããrĩpererã tĩgũ gũñaña marĩrõ aarigɯkoa. Irasirirã, wii opɯ irirosũ mɯsãde yɯ
aariburire õãrõ yúro gããmea, ãrĩmi Jesús.

Jesús pẽrã moãboerimasã keori merã buedea
(Lc 12.41-48)

45 Pɯrɯ Jesús gaji keori merã gɯare buenemomi:

—Sugɯ moãboegɯ ĩgũ opɯre bɯremugũ, pémasĩgũ ãsũ irikumi. Ĩgũ opɯ gajerogue waagú, ĩgũrẽ ĩgũya wiire gajerãrẽ ĩgũrẽ moãboerãrẽ koredoregɯ píkumi. Irasirigɯ ĩgũrẽ ĩgũsãrẽ baarire keoro siiu baadoregɯ píkumi.
46 Irasirigɯ ĩgũ opɯ ĩgũya wii goedujajamakũ ĩãgũ, ĩgũrẽ moãboegɯ ĩgũ dorederosũta iridi ããrĩsĩã, ɯsɯyakumi.
47 Diayeta mɯsãrẽ werea. Ĩgũ píderosũta ĩgũ keoro irideare ĩãgũ, ĩgũ opɯ ĩgũrẽ ããrĩpereri ĩgũyare koredoregɯ pígɯkumi.
48-49 Ĩgũrẽ moãboegɯ ñegũ gapɯ ãsũ irikumi. "Yɯ opɯ mata goebirikumi", ãrĩ gũñagũ, gajerã ĩgũ opɯre moãboerãrẽ ñerõ pábira, mejãrikɯrã merã iirí baagorenakumi.
50 Ĩgũ irasirigorenarĩnɯrẽ gũñaña marĩrõ ĩgũ opɯ goejakumi. Ĩgũrẽ moãboegɯ gapɯ: "Ĩgũ iri hora goegɯkumi", ãrĩ masĩbirikumi.
51 Ĩgũ opɯ goejagɯ ĩgũrẽ moãboegɯ ñerõ irideare pégɯ, ĩgũrẽ bɯro wajamoãgɯkumi. Irasirigɯ irigatorikɯrãrẽ béorogue ĩgũrẽ béogɯkumi. Iroguere ĩgũ bɯro pũrĩsũgũ ĩgũya guikare kũrĩduútú oregɯkumi, ãrĩmi Jesús.

25

Jesús pe mojõmarã maamarã nome keori merã buedea

1 Pɯrɯ Jesús dupaturi keori merã gɯare ãsũ ãrĩ buemi doja:

—Marĩpɯ ũmɯgasigue ããrĩgṹ ĩgũyarãrẽ doreri ãsũ ããrã. Pe mojõmarã nóome ããrĩkuma. Su ñami ĩgũsãya sĩãgori duparu merã mojõsiadire bokatĩrĩrã waakuma.
2 Su mojõmarã nome sĩãgori duparu ĩgũsã ãĩaburire õãrõ ãmuyubirikuma. Gajerã su mojõmarã nome gapɯ ĩgũsã ãĩaburire õãrõ ãmuyukuma.
3 Ãmuyumerã nome ĩgũsãya sĩãgori duparure ãĩakererã, ĩgũsã gorawayuburire ɯye ãĩabirikuma.
4 Ãmuyurã nome gapɯ ĩgũsãya sĩãgori duparure ãĩ, gaji ɯye ĩgũsã gorawayuburire ãĩakuma.
5 Irasirirã, mojõsiadi mata ejabirimakũ, ĩgũsãrẽ wɯja ejamakũ kãrĩakõãkuma.
6 Pɯrɯ ñami deko ããrĩmakũ, gajerã masaka: "Mojõsiadi aarisiami. Ĩgũrẽ bokatĩrĩrã aarika!" ãrĩ gainímakũ pékuma.
7 Ĩgũsã gainímakũ pérã, yobe, ĩgũsãya sĩãgori duparure ãmukuma.
8 Ʊye gorawayuburire ãĩabiranerã nome gapɯ, gajerã gaji ɯye ãĩãnerã nomerẽ ãsũ ãrĩkuma: "Gɯaya sĩãgori duparu yariro yáa. Irasirirã mérõgã mɯsãya ɯyere gɯadere sĩka!" ãrĩ sẽrẽadikuma.
9 Ãmuyuanerã nome gapɯ ãsũ ãrĩ yɯjɯkuma: "Gɯaya ɯye mɯsãrẽ sĩmakũ, mɯsãrẽ, gɯadere ejabiribokoa. Irasirirã ɯye duarã pɯro mɯsã basi wajarirã waaka!" ãrĩkuma.
10 Irasirirã ãmuyubiranerã nome ɯye wajarirã waakõãkuma. Ĩgũsã waadero pɯrɯ, mojõsiadi ejakumi. Ĩgũ ejamakũ ĩãrã, ãmuyuanerã nome gapɯ ĩgũrẽ bokatĩrĩkuma. Irasirirã ĩgũ merã bosenɯ iriri wiigue ĩãrã ñajãkõãkuma. Ĩgũsã ñajãperemakũ, iri wii marã disipɯrore biakõãkuma.
11 Pɯrɯgue ãmuyubiranerã nome gapɯ ejakuma. "Gɯa Opɯ, gɯadere tũpãsóoka!" ãrĩkuma.
12 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégɯ, mojõsiadi ãsũ ãrĩ yɯjɯkumi: "Diayeta yɯ mɯsãrẽ masĩbea", ãrĩkumi ĩgũsã nomerẽ, ãrĩ weremi Jesús.
13 Irasũ ãrĩ odo, gɯare ãrĩmi:

—Yɯ ããrĩpererã tĩgũ dupaturi aariburinɯrẽ, iri horadere neõ masĩbea mɯsã. Irasirirã ãmuyunerã nome mojõsiadire bokatĩrĩrã waamurã ĩgũsãya sĩãgori duparure ãmuyuderosũ mɯsãde yɯ aariburire õãrõ ãmuyuka! ãrĩmi Jesús.

Jesús sugɯ opɯ ĩgũrẽ moãboerãrẽ niyeru sĩrĩ keori merã buedea

14 Irasũ ãrĩ odo, gaji keori merã gɯare ĩgũ buerãrẽ buenemomi doja:

—Marĩpɯ ĩgũyarãrẽ doregɯ, sugɯ wii opɯ irirosũ ããrĩmi. Wii opɯ gaji nikũgue waabu, ĩgũrẽ moãboerãrẽ siiu, ĩgũya niyerure koredoregɯ píkumi.
15 'Irasirigɯ, ĩgũsãrẽ: "Õõpã merã wajatanemorãkuma", ãrĩ ĩãmasĩsĩã, ĩgũya niyeru wajapari tirire dɯkawakumi. Sugɯre su mojõma tiri, gajigɯre pe ti, gajigɯre su ti sĩkumi. Ĩgũsãrẽ sĩ odo, waakõãkumi.
16 Irasirigɯ su mojõma tiri opagɯ, mata iri tiri merã gajino wajari, dua, gaji su mojõma tiri wajatanemokumi. Irasirigɯ pe mojõma tiri opakumi.
17 Pe ti opagɯde irasũta gaji pe ti wajatanemokumi. Irasirigɯ wapikɯri tiri opakumi.
18 Su ti opagɯ gapɯ yebague gobe má, iri gobegue ĩgũ opɯ sĩadea tire yáapíkõãkumi.
19 'Yoadero pɯrɯ, wii opɯ goekumi. Goeja, ĩgũya niyeru tiri merã ĩgũsã wajatanemodeare ãmubu, ĩgũrẽ moãboerãrẽ siiukumi.

20 Irasirigɯ su mojõma tiri sĩsũdi ĩgũ opɯ pɯrogue eja, pe mojõma tiri ĩgũrẽ wiakumi.
“Yɯ opɯ, su mojõma tiri yɯre sĩbɯ mɯ”, ãrĩkumi. “Ĩãka! Iri tiri merã gaji su mojõma tiri
wajatanemobɯ”, ãrĩkumi ĩgũ opɯre.
21 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɯ, ĩgũ opɯ ãrĩkumi: “Õãgoráa. Mɯ yɯre moãboegɯ õãgũ ããrã. Yɯ
dorederosũta yɯ mérõgã mɯrẽ pídea merã õãrõ iriyo. Irasirigɯ wári yaare koredoregɯ
píguɯra. Yɯ merã ããrĩgṹ, ɯsɯyari merã ããrĩka!” ãrĩkumi ĩgũ opɯ ĩgũrẽ.
22 Pɯrɯ pe ti sĩsũdide ĩgũ opɯ pɯrogue eja, ĩgũrẽ ãsũ ãrĩkumi: “Yɯ opɯ, pe ti yɯre sĩbɯ mɯ.
Ĩãka! Iri tiri merã gaji pe ti wajatanemobɯ”, ãrĩkumi.
23 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɯ, ĩgũ opɯ ãrĩkumi: “Õãgoráa. Mɯ yɯre moãboegɯ õãgũ ããrã. Yɯ
dorederosũta yɯ mérõgã mɯrẽ pídea merã õãrõ iriyo. Irasirigɯ wári yaare koredoregɯ
píguɯra. Yɯ merã ããrĩgṹ, ɯsɯyari merã ããrĩka!” ãrĩkumi ĩgũ opɯ ĩgũrẽ.
24 Pɯrɯ su ti sĩsũdi gapɯ, ĩgũ opɯ pɯrogue eja, ĩgũrẽ ãsũ ãrĩkumi: “Yɯ opɯ, mɯrẽ moãboerãrẽ
bɯro turaro merã moãdoregɯ ããrã. Mɯ basi moãbirikeregɯ, ĩgũsãrẽ oterire otedore, ĩgũsãrẽ
oteri dɯkare seadore, irire mɯ basita opáa. Mɯrẽ moãboerãya moãrĩ merã wajatarire mɯ
basita opáa. Irire masĩa yɯ.
25 Irasirigɯ mɯrẽ güigɯ, yebague gobe má, iri gobegue mɯya niyeru tire yáapíkõãbɯ. Ĩãka!
I ti ããrã mɯya niyeru ti”, ãrĩkumi ĩgũ opɯre.
26 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɯ, ĩgũ opɯ ãrĩkumi: “Mɯ yɯre moãboegɯ ñegũ ããrã. Térikɯgɯ ããrã. Mɯ
yɯre ãsũ ãrã: ‘Mɯ basi moãbirikeregɯ, mɯrẽ moãboerãrẽ oterire otedore, ĩgũsãrẽ oteri dɯkare
seadore, irire mɯ basita opáa. Mɯrẽ moãboerãya moãrĩ merã wajatarire mɯ basita opáa.
Irire masĩa yɯ’, ãrã mɯ yɯre.
27 Mɯ irasũ ãrĩgũ, ¿nasirigɯ, yɯ mɯrẽ sĩdea tire niyeru duripíri wiigue duripíbiriri? Irogue
duripímakũ, i wii moãrã iri ti merã wáro wajatanemobosabokuma mɯrẽ. Irasirigɯ, yɯ
goejamakũ, mɯ yɯre ĩgũsã iriri merã wajatanemobosadeare wiaboakuyo”, ãrĩkumi ĩgũ opɯ
ĩgũrẽ.
28 Irasũ ãrĩ odo, gajerãrẽ irogue ããrĩrãrẽ ãrĩkumi: “Ĩgũrẽ niyeru tire ẽma, pe mojõma tiri
opagɯ gapɯre sĩka!
29 Sugɯ wári opagɯ sĩnemosũguɯkumi. Irasirigɯ ĩgũ wári opadero nemorõ opaguɯkumi.
Gajigɯ opabi ĩgũ mérĩgã opadideare ẽmapeokõãsũguɯkumi.
30 Ĩĩ yɯre moãboegɯ keoro iribire naĩtĩãrõgue béokõãka! Iroguere bɯro pũrĩsũgũ ĩgũya
guikare kũrĩduútú oregɯkumi”, ãrĩkumi ĩgũsã opɯ, ãrĩ weremi Jesús.

Jesús i ũmɯ marãrẽ wajamoãburire weredea

31 Irasũ ãrĩ odo, gɯare ãrĩnemomi:
—Yɯ ããrĩpererã tĩgũ, ããrĩpererã yɯre wereboerã merã i ũmɯ marãrẽ doregɯ aarigɯ́, gose-
wasiriri merã Opɯ doarogue doaguɯkoa.
32 Yɯ irogue doamakũ, yɯre wereboerã ããrĩpereri buri marã masakare yɯ diaye
neeõrãkuma. Ĩgũsãrẽ neeõ odomakũ, sugɯ ejorã koregɯ ovejare, cabrare boje dɯkawanúrõsũ
yɯ ĩgũsãrẽ dɯkawanúguɯkoa.
33 Yɯre bɯremurãrẽ oveja irirosũ ããrĩrãrẽ yɯ diaye gapɯ núguɯkoa. Yɯre bɯremumerãrẽ
cabra irirosũ ããrĩrãrẽ yɯ kúgapɯ núguɯkoa.
34 Yɯ irasiriadero pɯrɯ, yɯ ããrĩpererã Opɯ, yɯ diaye gapɯ nírãrẽ ãsũ ãrĩ weregɯkoa:
“Yɯpɯ mɯsãrẽ õãrõ irisiami. I ũmɯrẽ irigɯgueta mɯsãya ããrĩburire ĩgũyarãrẽ doreroguere
ãmuyusiami. Irasirirã ĩgũ merã ããrĩrã aarika!
35 Yɯ ɯaboamakũ ĩãrã, mɯsã yɯre baari ejobɯ. Yɯ ñemesibumakũ, mɯsã yɯre iiríri tĩãbɯ. Yɯ
mɯsã pɯro gãmeñajãgũ ejamakũ, yɯre kãrĩrõ wayubɯ.
36 Surí marĩgũ yɯ ããrĩmakũ ĩãrã, mɯsã yɯre surí re sãbɯ. Pũrĩrikɯmakũ, mɯsã yɯre ĩãrã ejabɯ.
Peresugue yɯ ããrĩmakũdere yɯre ĩãrã ejabɯ”, ãrĩguɯkoa.
37 Yɯ irasũ ãrĩmakũ pérã, yɯ diaye gapɯ nírã Yɯpɯ: “Õãrã, waja opamerã ããrĩma”, ãrĩ ĩãnerã
yɯre sẽrẽñarãkuma: “Gɯa Opɯ, ¿naásũ ããrĩmakũ, mɯ ɯaboamakũ gɯa mɯrẽ baari ejori? ¿Naásũ
ããrĩmakũ, mɯ ñemesibumakũ mɯrẽ iiríri tĩãrĩ?
38 ¿Naásũ ããrĩmakũ, mɯ gɯa pɯro gãmeñajãgũ ejamakũ, kãrĩrõ wayuri? ¿Naásũ ããrĩmakũ,
mɯ surí marĩgũ ããrĩmakũ gɯa mɯrẽ surí sãrĩ?
39 ¿Naásũ ããrĩmakũ, mɯ pũrĩrikɯmakũ, o peresugue mɯ ããrĩmakũdere gɯa mɯrẽ ĩãrã ejari?”
ãrĩrãkuma yɯre.
40 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégɯ, yɯ ããrĩpererã Opɯ, ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩ yɯjɯguɯkoa: “Diayeta mɯsãrẽ
werea. Mɯsã sugɯ yaarã watopegue ããrĩpererã nemorõ ubu ããrĩgṹrẽ õãrõ irirã, yɯreta õãrõ
irirã iribɯ”, ãrĩguɯkoa ĩgũsãrẽ.

41 Ĩgũsãrẽ irasũ ãrĩ odo, yʉ kúgapʉ nírãrẽ ãsũ ãrĩ weregʉkoa: “Yʉpʉ wajamoãsũmurã ããrã
mʉsã. Yʉ pʉrore wirika! Perebiri peamegue waaka! Yʉpʉ iri peamerẽ wãtẽa opʉ, ĩgũyarã
merã ããrĩburore ãmuyusiami.
42 Yʉ ʉaboamakũ ĩãrã, mʉsã yʉre baari ejobiribʉ. Yʉ ñemesibumakũ, mʉsã yʉre iiríri
tĩãbiribʉ.
43 Yʉ mʉsã pʉro gãmeñajãgũ ejamakũ, yʉre kãrĩrõ wayubiribʉ. Surí marĩgũ yʉ ããrĩmakũ,
mʉsã yʉre surí sãbiribʉ. Yʉ pũrĩrikʉmakũ, peresugue yʉ ããrĩmakũdere mʉsã yʉre ĩãrã
ejabiribʉ”, ãrĩgʉkoa ĩgũsãrẽ.
44 Yʉ irasũ ãrĩmakũ pérã, ĩgũsã yʉre sẽrẽñarãkuma: “Gʉa Opʉ, ¿naásũ ããrĩmakũ, mʉ
ʉaboamakũ, ñemesibumakũ, gʉa pʉro gãmeñajãgũ ejamakũ, surí opabirimakũ, pũrĩrikʉmakũ,
peresugue mʉ ããrĩmakũ gʉa mʉrẽ iritamubiriri?” ãrĩrãkuma yʉre.
45 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ, yʉ ããrĩpererã Opʉ ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩ weregʉkoa: “Diayeta mʉsãrẽ
werea. Mʉsã sugʉ yaarã watopegue ããrĩpererã nemorõ ubu ããrĩgṹrẽ iritamumerã, yʉreta
iritamumerã iribʉ”, ãrĩgʉkoa ĩgũsãrẽ.
46 Pʉrʉ ĩgũsã perebiri peamegue wajamoãsũrãkuma. Yʉpʉ: “Õãrã, waja opamerã ããrĩma”,
ãrĩ ĩãnerã gapʉ ĩgũ pʉrogue perebiri okarire oparãkuma, ãrĩ weremi Jesús.

26

Oparã Jesúre ñeãburire ãmudea
(Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

1 Jesús iri ããrĩpererire bue odo, gʉare ĩgũ buerãrẽ ãrĩmi:
2 —Penʉ dʉyáa, pascua bosenʉ ejaburo. Irire mʉsã masĩa. Iri bosenʉ ããrĩmakũ, yʉ
ããrĩpererã tĩgũrẽ ñeã, oparãguere wiarãkuma, curusague pábiatú wẽjẽdoremurã, ãrĩmi.
3 Iripoere paía oparã, Moisés gojadeare buerimasã, judío masaka mʉrãde Caifás paía
opʉya wii disipʉroma yebague nerẽñurã.
4 Irogue nerẽrã, ĩgũsã Jesúre ãrĩgatori merã ñeã, wẽjẽburire ãmuñurã.
5 Irire ãmurã:
—Bosenʉ ããrĩmakũ, ĩgũrẽ ñeãbirikõãrã! Masaka marĩ merã guarã, marĩrẽ gainí turi-
bokuma, ãrĩñurã.

Sugo nomeõ Jesúre sũrõrĩ piupeodea
(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)

6 Ĩgũsã ĩgũrẽ wẽjẽburire ãmuripoere Jesús Betania wãĩkʉri makãgue Simón kãmi boadiya
wiigue ããrĩmí.
7 Irogue ĩgũ ããrĩmakũ, sugo nomeõ suru sũrõdiru opago, Jesús pʉro ejamo. Igo opadiru
“alabastro” wãĩkʉri ũtãye merã iridiru, sũrõrĩ wajapari opadiru ããrĩbú. Jesús baa doanípoe
ĩgũya dipurure iri sũrõrĩrẽ piupeomo.
8 Igo irasũ piupeomakũ ĩãrã, gʉa Jesús buerã guarã ãsũ ãrĩbʉ:
—¿Nasirigo igo irire irasiriwasiribéokõãrĩ?
9 Iri sũrõrĩrẽ duago, wáro niyerure wajataboakumo. Iri niyeru merã boporãrẽ irita-
muboakumo, ãrĩbʉ.
10 Jesús, gʉa irasũ ãrĩmakũ pégʉ, gʉare ãrĩmi:
—¿Nasirirã igore garibori mʉsã? Ire yʉre irasirigo, õãrĩrẽ irigo yámo.
11 Boporã mʉsã watopeguere ããrĩníkõãrãkuma. Yʉ tamerãrẽ mʉsã merã ããrĩnímakũ
ĩãbirikoa.
12 Igo i sũrõrĩ yʉre piupeogo, yaa dupʉre ĩgũsã yʉre yáaburo dupuyuro ãmuyugo irirosũ
irigo yámo.
13 Diayeta mʉsãrẽ werea. Marĩpʉ masakare tauri kerere wererã ããrĩperero i ũmʉgue
waagorenarã, igo yʉre irideadere gajerãrẽ wererãkuma, igore gũñaburo, ãrĩrã, ãrĩmi Jesús
gʉare.

Judas Iscariote Jesúre wẽjẽdʉarãguere ĩgũrẽ ĩmuburire ãmudea
(Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)

14 Jesús irasũ ãrãdero pʉrʉ, sugʉ gʉa Jesús buerã pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarã
watopemʉ Judas Iscariote wãĩkʉgʉ paía oparã merã werenígũ waayupʉ.
15 Ĩgũsãrẽ ãrĩyupʉ:
—Yʉ Jesúre mʉsãrẽ wiamakũ, ¿noópã niyeru wajarirãkuri yʉre? ãrĩyupʉ.
Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ĩgũrẽ treinta niyeru tiri plata merã iridea tirire wajariñurã.
16 Ĩgũsã wajarimakũ, Judas: “¿Naásũ ããrĩmakũ ĩgũsãrẽ yʉ Jesúre wiamakũ õãkuri?” ãrĩ
gũñayupʉ.

Jesús ĩgũ buerã merã baatũnudea
(Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

17 Pɨrɨ pã wemasãrĩ morẽña marĩrĩ baari bosenɨ pɨroririnɨ ããrĩmakũ, gɨa Jesús buerã ĩgũ pɨrogue waa, ĩgũrẽ sẽrẽñabɨ:
—¿Noógue mɨ pascua bosenɨ baaburire ãmumakũ gããmekuri? ãrĩbɨ.
18 Ĩgũ gɨare ãrĩmi:
—Jerusalẽgue waaka! Iro mɨsã bokajagɨre ãsũ ãrĩka: "Gɨare buegɨ mɨrẽ ãsũ ãrĩ weredoreami: 'Yɨ ñerõ tariburo mérõgã dɨyáa. Pascua bosenɨ ããrĩmakũ, yɨ buerã merã mɨya wiigue baagɨkoa', ãrãmi", ãrĩka! ãrĩmi Jesús.
19 Irasirirã, pascua bosenɨ ããrĩmakũ, Jesús doreaderosũta gɨa baaburire ãmunerã ããrĩmá.
20 Naĩmejãripoe Jesús gɨa ĩgũ buerã pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarã merã baa doaními.
21 Gɨa baaripoe gɨare ãrĩmi:
—Diayeta mɨsãrẽ werea. Sugɨ mɨsã watope ããrĩgṹ yɨre wẽjẽdɨarãguere yɨre ĩmugɨkumi, ãrĩmi.
22 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, gɨa bɨro bɨjawereri merã sugɨno dita ĩgũrẽ sẽrẽñayobɨ:
—Gɨa Opɨ, ¿yɨ ããrĩrĩ mɨrẽ ĩmubu? ãrĩbɨ.
23 Gɨa irasũ ãrĩ sẽrẽñamakũ, gɨare yɨjɨmi:
—Yɨ merã i pare pã yosa baagɨta ããrĩmi yɨre wẽjẽdɨarãguere yɨre ĩmubu.
24 Marĩpɨya werenírĩ gojadea pũgue gojaderosũta yɨ ããrĩpererã tĩgũrẽ waaró yáa. Yɨre ĩmubu gapɨre ñetariro waarokoa. Ĩgũ deyoabirimakũ õãboyo, ãrĩmi Jesús.
25 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, Judas Jesúre wẽjẽdɨarãguere ĩgũrẽ ĩmubu sẽrẽñami:
—Gɨare buegɨ, ¿yɨ mɨrẽ ĩmubu ããrĩrĩ? ãrĩmi.
Jesús ĩgũrẽ yɨjɨmi:
—Ũ̃ũ, mɨta ããrã, ãrĩmi.
26 Irasũ ãrĩ odo, gɨa baaripoe Jesús pãrẽ ãĩ, Marĩpɨre: "Mɨrẽ ɨsɨyari sĩa", ãrĩ, pãrẽ pea, gɨare ĩgũ buerãrẽ ãsũ ãrĩ gueremi:
—Ire baaka! Yaa dupɨ ããrã, ãrĩmi.
27 Pɨrɨ iiríripare ãĩ, Marĩpɨre: "Mɨrẽ ɨsɨyari sĩa", ãrĩ, gɨare iripare sĩu, ãsũ ãrĩmi:
—Mɨsã ããrĩpererã ire iiríka!
28 I yaa dí ããrã. Yɨ boagɨ, dí béori merã wárã masaka ñerõ iridea wajare wajaribosagɨkoa. Irasirigɨ yaa dí béori merã Yɨpɨ ĩgũsãrẽ: "Õãrõ irigɨra", ãrĩdeare iriyuwarikɨgɨkumi. Irasirigɨ ĩgũsã ñerõ irideare kãtigɨkumi.
29 Mɨsãrẽ werea. Igui dekore marĩ dapora iiríros̃ũ yɨ dupaturi neõ iirínemobirikoa. Pɨrɨ Yɨpɨ ĩgũyarãrẽ dorerogue mɨsã merã maama igui dekore iirígɨkoa, ãrĩmi Jesús gɨare.

Jesús Pedrore: "Yɨre masĩkeregɨ: 'Masĩbea', ãrĩgɨkoa", ãrĩ weredea
(Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

30 Pɨrɨ Marĩpɨre bayapeo odo, gɨa iri wiigue ããrãnerã wiria, Olivos wãĩkɨri buúrugue waabɨ.
31 Irogue ejagɨ, Jesús gɨare ãrĩmi:
—Dapagã ñami mɨsã ããrĩpererã gũñaturaro marĩrõ yɨre béowãgãpereakõãrãkoa. Mɨsã irasiriburire Marĩpɨya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: "Yɨ oveja koregɨre wẽjẽmakũ irigɨkoa. Irasirimakũ, ĩgũyarã oveja ũmawasiriakõãrãkuma", ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.
32 Yɨ boadigue masãdero pɨrɨ, mɨsã dupuyuro Galileague waadupuyugɨkoa, ãrĩmi gɨare.
33 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɨ, Pedro ãsũ ãrĩ yɨjɨmi:
—Gajerã ããrĩpererã mɨrẽ béowãgãkerepɨrɨ, yɨ gapɨ mɨrẽ neõ béowãgãbirikoa, ãrĩmi.
34 Jesús Pedrore ãrĩmi:
—Diayeta mɨrẽ werea. Dapagã ñami ãgãbo wereburo dupuyuro mɨ yɨre masĩkeregɨ, ɨrea gajerãrẽ: "Masĩbea", ãrĩgatogɨkoa, ãrĩmi.
35 Pedro ĩgũrẽ ãrĩmi:
—Yɨ mɨ merã boabu ããrĩkeregɨ: "Masĩbea", ãrĩgatobirikoa, ãrĩmi.
Ããrĩpererã gɨa ĩgũ buerã, Pedro ĩgũ ãrĩrõsũta ãrĩbɨ Jesúre.

Jesús Getsemaníguе Marĩpɨre sẽrẽdea
(Mr 14.32-42; Lc 22.39-46)

36 Pɨrɨ Jesús gɨa ĩgũ buerã merã waa, Getsemaní wãĩkɨrogue eja, gɨare ãrĩmi:
—Õõta doaka mɨsã dapa! Sõõgue Marĩpɨre sẽrẽgũ waagú yáa, ãrĩmi.
37 Irasũ ãrĩ odo, Pedrore, Zebedeo pũrã pẽrãguereta siiuwãgãmi. Ĩgũ bɨro gũñarikɨ, bɨjawereyupɨ.
38 Irasũ bɨjaweregɨ, ĩgũ siiuwãgãnerãrẽ ãrĩyupɨ:

—Bʉro bʉjawereri merã kõmoma goero péñakoa. Õõta dujaka! Mʉsãde yʉ kãrĩberosũta
kãrĩmerãta yʉre yúka! ãrĩyupʉ.
39 Irasũ ãrĩ odo, yoaweyaro waanemo, yebague ĩgũya diapure moomejã, Marĩpʉre ãsũ ãrĩ
sẽrẽyupʉ:
—Aʉ, yʉ ñerõ tariburire taudʉagʉ taumasĩa. Yʉ irasũ ãrĩkerepʉrʉ, yʉ gããmerõsũ
iribirikõãka! Mʉ gããmerõsũ gapʉ yʉre waaburo, ãrĩyupʉ.
40 Irasũ ãrĩ sẽrẽ odo, ʉrerã ĩgũ buerã pʉrogue ejagʉ, ĩgũsã kãrĩrãrẽ bokaja, Pedrore ãrĩyupʉ:
—¿Nasirirã su horanogãgora mʉsã yʉre kãrĩmerãta yúmasĩberi?
41 Kãrĩmerãta! Marĩpʉre sẽrẽka, wãtĩ ãrĩmesãrĩrẽ iribokoa, ãrĩrã! Mʉsã gũñarĩ merã õãrĩrẽ
idʉadáa. Irire idʉakererã, bokatĩũbea, ãrĩyupʉ.
42 Irasũ ãrĩ odo, dupaturi waa, Marĩpʉre sẽrẽyupʉ doja:
—Aʉ, i yʉ ñerõ tariburire taudʉabi, mʉ gããmerõsũ irika! ãrĩyupʉ.
43 Pʉrʉ ĩgũ buerã ʉrerã pʉro dupaturi ejagʉ, kãrĩrãrẽta bokajayupʉ doja. Ĩgũsãrẽ wʉja
pũrĩtariyuro.
44 Ĩgũsãrẽ ĩãkõã, dupaturi Marĩpʉre sẽrẽgũ waayupʉ doja. Ĩgũ sẽrẽaderosũta sẽrẽyupʉ.
45 Pʉrʉ ĩgũsã pʉro eja, ãrĩyupʉ:
—¿Mʉsã siuñajã, kãrĩrã yári dapa? Yʉre ããrĩpererã tĩgũrẽ ñerãguere ĩgũsã wiari hora ejasiáa.
46 Wãgãnʉgãka! Náka, waarã! Yʉre wẽjẽdʉarãguere yʉre ĩmubu aarisiami, ãrĩyupʉ Jesús.

Jesúre ñeãwãgãdea
(Mr 14.43-50; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

47 Ĩgũ irasũ ãrĩ wereripoe Judas, gʉa Jesús buerã pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarã
watopemʉ ããrãdi ejami. Wárã masaka sareri majĩrĩ, yukʉ dʉkari oparã ĩgũ merã ejama.
Ĩgũsã paía oparã, judío masaka mʉrã ĩgũsã iriuanerã ããrĩmá.
48 Ĩgũsã ejaburi dupuyuro Judas ĩgũsãrẽ Jesúre ĩmubu ãsũ ãrĩ weredi ããrĩmí: "Yʉ ĩgũya
wayupãrã mimigũta ããrĩgʉkumi. Ĩgũrẽ ñeãka!" ãrĩdi ããrĩmí.
49 Irasirigʉ Jesús pʉro ejagʉ, ĩgũrẽ ãrĩmi:
—Gʉare buegʉ, ¿ããrĩrĩ mʉ? ãrĩ, ĩgũya wayupãrãrẽ mimimi.
50 Ĩgũ irasirimakũ ĩãgũ, Jesús ĩgũrẽ ãrĩmi:
—Yʉ merãmʉ, ¿nasirigʉ aarigú iriari? Mʉ irigʉra, ãrãdeare irika! ãrĩmi.
Irasirirã masaka Jesús pʉro eja, ĩgũrẽ ñeãwãgãkõãma.
51 Ĩgũsã ĩgũrẽ ñeãwãgãripoe sugʉ ĩgũ buegʉ ĩgũya sareri majĩrẽ tũãwea ãĩ, paía opʉre
moãboegʉya gãmipũrẽ dititá dijukõãmi.
52 Ĩgũ irasirimakũ ĩãgũ, Jesús gapʉ ĩgũrẽ ãrĩmi:
—Mʉya sareri majĩrẽ duripíkõãka! Sareri majĩ merã gajerã merã gãmewẽjẽrãno, sareri
majĩ merãta wẽjẽsũrãkuma.
53 ¿Mʉsã masĩberi? Yʉpʉre yʉ sẽrẽmakũ, daporata ĩgũrẽ wereboerãrẽ pe mojõma pere su
gubu peru pẽrẽbejari burigora yʉre iritamumurãrẽ iriubokumi.
54 Yʉ sẽrẽmakũ, Marĩpʉya wereníri gojadea pũgue gojaderosũ waabiribokoa, ãrĩmi Jesús.
55 Irasũ ãrĩ odo, masakare ãrĩmi:
—¿Nasirirã sareri majĩrĩ merã, yukʉ dʉkari merã sugʉ yajarimasũrẽ ñeãrã aarirã irirosũ
yʉre ñeãrã aaríri? Ʉmʉrikʉ Marĩpʉya wiigue yʉ mʉsãrẽ bue doanímakũ, mʉsã yʉre neõ
ñeãbiribʉ.
56 Daporare i ããrĩpereri mʉsã yʉre irasirirã, Marĩpʉya kerere weredupuyunerã go-
jaderosũta irirã yáa, ãrĩmi Jesús.
Ĩgũrẽ ñeãmakũ ĩãrã, gʉa ĩgũ buerã ĩgũrẽ sugʉreta ũmaweonúwãgãkõãbʉ.

Jesúre oparã pʉrogue ãĩadea
(Mr 14.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

57 Irasirirã Jesúre ñeãnerã paía opʉ Caifáya wiigue ãĩãñurã. Iri wiiguere Moisés gojadeare
buerimasã, judío masaka mʉrãde nerẽsiañurã.
58 Pedro gapʉ yoaweyaro Jesúre tʉyañajãa, Caifáya wii disipʉro ñajãrõma yebague eja,
Marĩpʉya wiire korerã surara merã doayupʉ. "¿Naásũ iriyuwarikʉrãkuri?" ãrĩgũ, irogue
ĩã doaníyupʉ.
59 Paía oparã, judío masaka mʉrã, ããrĩpererã oparã irogue nerẽanerã Jesúre ãrĩgatori merã
weresãmurãrẽ ãmarã iriñurã ĩgũrẽ wẽjẽmurã.
60 Ĩgũsã pʉrogue wárã masaka ãrĩgatori merã ĩgũrẽ weresãrã ejakererã: "Ĩgũ i ñerõ iridea
waja boaburo", ãrĩ weresãrĩrẽ neõ bokabiriñurã. Pʉrʉ gajerã pẽrã ĩgũrẽ ãrĩgatori merã
weresãrã ejañurã.
61 Ãsũ ãrĩñurã:

—Ĩĩ ãsũ ãrĩmi: “Marĩpɨya wiire béomasĩa. Ɨrenɨ waaró merãta iri wiire dupaturi iri odomasĩa”, ãrĩmi, ãrĩĩñurã.
62 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégɨ, paía opɨ wãgãnɨgã, Jesúre ãrĩyupɨ:
—¿Ĩgũsãrẽ yɨjɨberi mɨ? ¿Nasirirã mɨrẽ irasũ ãrĩ weresãrĩ? ãrĩyupɨ.
63 Jesús gapɨ yɨjɨbiriyupɨ. Ĩgũ yɨjɨbirimakũ ĩãgũ, paía opɨ ĩgũrẽ ãrĩyupɨ:
—Marĩpɨ okanígũ péuro diaye wereka! ¿Mɨta ããrĩrĩ, Cristo Marĩpɨ magũ? ãrĩyupɨ.
64 Jesús ĩgũrẽ ãrĩyupɨ:
—Ĩgũta ããrã mɨ ãrĩrõsũta. Idere mɨsãrẽ werea. Pɨrɨ yɨ ããrĩpererã tĩgũrẽ Yɨpɨ turagɨ diaye gapɨ doamakũ ĩãrãkoa. Ɨmɨgasima mikãyebori weka yɨ aarimakũdere ĩãrãkoa, ãrĩyupɨ.
65 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɨ, paía opɨ ĩgũ guarire ĩmugũ, ĩgũya surírore tũãyegue, ãsũ ãrĩyupɨ:
—Ĩĩ irasũ ãrĩ werenígũ, Marĩpɨre ñerõ ãrĩgũ yámi. ¿Nasirimurã gajerã ĩgũrẽ weresãrĩrẽ neõ pénemobokuri marĩ? Mɨsã, ĩgũ basita Marĩpɨre ñerõ ãrĩrĩrẽ pésiáa.
66 ¿Naásũ gũñarĩ? ãrĩyupɨ.
—Marĩpɨre ĩgũ ñerõ ãrĩrĩ waja boaburo, ãrĩ yɨjɨñurã.
67 Irasũ ãrĩ odo, ĩgũ diapure síku eotú, ĩgũrẽ doteñurã. Gajerã ĩgũya diapure pá,
68 ãsũ ãrĩĩñurã:
—Mɨ Cristo ããrĩgũ, ãrĩbokaka: “¿Noã mɨrẽ pári?” ãrĩĩñurã.

Pedro Jesúre masĩkeregɨ: “Masĩbea”, ãrĩdea
(Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

69 Iri wii poekague ĩgũsã irasiriripoere Pedro disipɨro ñajãrõma yebague doaníyupɨ. Ĩgũ irogue doamakũ, sugo paía opɨre moãboego ĩgũ pɨro eja, ĩgũrẽ ãrĩyupo:
—Mɨde Jesús Galileamɨ merã ããrĩdita ããrã, ãrĩyupo.
70 Igo irasũ ãrĩmakũ pégɨ, Pedro ããrĩpererã iro ããrĩrã péurogue ãrĩgatori merã:
—Mɨ irasũ ãrĩrĩrẽ pémasĩbirikoa yɨ, ãrĩyupɨ.
71 Pɨrɨ iri wii tɨroma sãrĩrõ disipɨrogue waayupɨ. Irogue gajego ĩgũsãrẽ moãboego ĩgũrẽ ĩãgõ, iro ããrĩrãrẽ ãrĩyupo:
—Jesús Nazaretmɨ merã ããrĩdita ããrĩmi ĩĩ, ãrĩyupo.
72 Pedro ãrĩgatori merã dupaturi yɨjɨyupɨ:
—Marĩpɨ péuro diayeta werea. Yɨ ĩgũrẽ masĩbea, ãrĩyupɨ.
73 Mérõgã pɨrɨta masaka irogue ããrĩrã Pedro pɨrogue waa, ĩgũrẽ ãrĩĩñurã:
—Mɨ diayeta Jesús buerã merãmɨta ããrã. Pémasĩrõta ĩgũsã irirosũ werenía, ãrĩĩñurã.
74 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ, Pedro yɨjɨyupɨ:
—Marĩpɨ péuro diayeta werea. Yɨ mɨsãrẽ diaye werebirimakũ, Marĩpɨ yɨre wajamoãburo. Ĩgũrẽ neõ masĩbea yɨ, ãrĩyupɨ.
Ĩgũ irasũ ãrĩripoeta ãgãbo wereyupɨ.
75 Pedro, ãgãbo weremakũ pégɨ, Jesús ĩgũrẽ: “Ãgãbo wereburo dupuyuro mɨ yɨre masĩkeregɨ, ɨrea: ‘Masĩbea’, ãrĩgatogɨkoa”, ãrãdeare gũñabokayupɨ. Irire gũñaboka, wiria, bɨjawereri merã bɨro oreyupɨ.

27

Jesúre Pilato pɨro ãĩjadea
(Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32)

1 Boyodujimejãripoe ããrĩpererã paía oparã, judío masaka mɨrã merã nerẽ: “Ãsũ iri, Jesúre wẽjẽrã”, ãrĩ ãmuñurã.
2 Irasũ ãrĩ ãmu odo, Jesúre sia, ãĩwãgã, Poncio Pilato wãĩkɨgɨre Judea nikũ marã opɨre wiañurã.

Judas Iscariote boadea

3 Ĩgũsã Jesúre wẽjẽrãkuma, ãrĩrĩrẽ pégɨ, Judas gapɨ bɨro bɨjawereri merã ĩgũ Jesúre ĩmuadeare gũñayupɨ. Irasirigɨ treinta niyeru tiri plata merã iridea tiri ĩgũsã ĩgũrẽ wajaridea tirire paía oparãrẽ, judío masaka mɨrãrẽ wiagɨ waayupɨ. Irogue eja, ĩgũsãrẽ ãrĩyupɨ:
4 —Yɨ ñetariro iriakubɨ. Yɨ ñerĩ iribire oparãguere wiadire: “Boaburo”, ãrãñurã, ãrĩyupɨ.
Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, ĩgũrẽ yɨjɨñurã:
—Mɨ irasiriadea gɨaya meta ããrã. Mɨya ããrã, ãrĩĩñurã.
5 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégɨ, Judas Marĩpɨya wiigue niyeru tirire meéwasiribéo, waakõãyupɨ. Waa, pũgubudare siasiu, ĩgũ basi ĩgũya wṹnugũrẽ túsãnú, parimadija, boakõãyupɨ.
6 Paía oparã niyeru tirire sea neeõrã, ãsũ ãrĩĩñurã:
—I niyeru ĩgũsã masakɨre wẽjẽburi waja wajariadea ããrã. Irasirirã i niyerure Marĩpɨya wiima duripíri kũmague pímasĩbirikoa. Marĩrẽ doreri irasiridorebea, ãrĩĩñurã.

7 Pʉrʉ ãsũ ãrĩñurã: “I niyeru merã diiari sorori weagʉya nikũrẽ wajarimakʉ̃ õãrokoa.
Irasirirã gajero marã õõgue boamakʉ̃, iri nikũ ĩgʉ̃sãrẽ yáaburi nikũ ããrĩrokoa”, ãrĩñurã.
8 Irasirirã masaka iri nikũrẽ: “Dí béodea nikũ ããrã”, ãrĩ wãĩyema. Daporaguedere irasũta
wãĩkʉkõãa.
9 Ĩgʉ̃sã irasirimakʉ̃, Jeremías Marĩpʉya kerere weredupuyudi gojaderosũta waabʉ. Ãsũ
ãrĩ gojadi ããrĩmí: “Israel bumarã treinta niyeru tiri plata merã iridea tirire ĩgʉ̃rẽ wa-
jarideare ãĩma.
10 Irasirirã iri tiri merã diiari sorori weagʉya nikũrẽ wajarima. Irasirirã, Marĩpʉ yʉre:
‘Ãsũ irirãkuma’, ãrĩ gojadorederosũta yáma”, ãrĩ gojadi ããrĩmí.

Pilato Jesúre sẽrẽñadea
(Mr 15.2-5; Lc 23.3-5; Jn 18.33-38)

11 Pilato, Jesúre ĩgʉ̃ pʉrogue ĩgʉ̃sã ãĩjamakʉ̃, ĩgʉ̃rẽ sẽrẽñayupʉ:
—¿Mʉta ããrĩrĩ judío masaka Opʉ? ãrĩyupʉ.
—Mʉ ãrĩrõsũta ĩgʉ̃ta ããrã, ãrĩ yʉjʉyupʉ Jesús.
12 Paía oparã, judío masaka mʉrã ĩgʉ̃rẽ weresãrĩ gapʉre yʉjʉbiriyupʉ.
13 Irasirigʉ Pilato ĩgʉ̃rẽ ãrĩyupʉ:
—¿Ããrĩpereri ĩgʉ̃sã mʉrẽ weresãrĩrẽ péberi mʉ? ãrĩyupʉ.
14 Jesús gapʉ neõ yʉjʉbiriyupʉ. Ĩgʉ̃ yʉjʉbirimakʉ̃ ĩãgʉ̃, Pilato ĩãgʉkakõãyupʉ.

Jesúre wẽjẽdoredea
(Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

15 Bojorikʉ pascua bosenʉ ããrĩmakʉ̃, Pilato sugʉ peresugue ããrĩgʉ́rẽ masaka wiudoregʉre
wiunayupʉ.
16 Iripoere sugʉ Barrabás wãĩkʉgʉ peresugue ããrĩyupʉ. Masaka ĩgʉ̃ ñerõ irideare
masĩñurã.
17 Irasirigʉ ĩgʉ̃sã nerẽmakʉ̃ ĩãgʉ̃, Pilato ĩgʉ̃sãrẽ sẽrẽñayupʉ:
—¿Niĩ gapʉre yʉ wiumakʉ̃ gããmerĩ mʉsã? ¿Barrabáre, o Jesús: “Cristo” ĩgʉ̃sã ãrĩgʉ̃ gapʉre?
ãrĩyupʉ.
18 Wárã masaka Jesúre bʉremumakʉ̃ ĩãrã, oparã ĩgʉ̃rẽ ĩãturisĩã, Pilato pʉrogue ãĩãnerã
ããrĩmá. Pilato gapʉ ĩgʉ̃sã ĩãturirire masĩkõãyupʉ. Irasirigʉ Jesúre wiudʉadiyupʉ.
19 Pʉrʉ Pilato masaka weresãrĩrẽ beyerimasʉ̃ doarogue doaripoe, ĩgʉ̃ marãpo ĩgʉ̃rẽ kere
iriuyupo: “Ĩgʉ̃ diayema irigʉre gajerosũ neõ iribirikõãka! Dapagã ñami ĩgʉ̃rẽ waaburire
bʉro goero kẽãkubʉ”, ãrĩ kere iriuyupo.
20 Paía oparã, judío masaka mʉrã gapʉ masakare ãsũ ãrĩdoreñurã: “ ‘Barrabáre wiuka,
Jesús gapʉre wẽjẽka!’ ãrĩka!” ãrĩdoreñurã.
21 Pʉrʉ Pilato masakare dupaturi sẽrẽñayupʉ doja:
—¿Ĩgʉ̃sã pẽrãrẽ nií gapʉre yʉ wiumakʉ̃ gããmerĩ mʉsã? ãrĩyupʉ.
—Barrabás gapʉre wiuka! ãrĩ yʉjʉñurã.
22 Ĩgʉ̃sã irasũ ãrĩmakʉ̃ pégʉ, Pilato sẽrẽñayupʉ:
—¿Nasirigʉkuri yʉ, ĩĩ Jesús: “Cristo” ĩgʉ̃sã ãrĩgʉ̃ gapʉre? ãrĩyupʉ.
Ããrĩpererã:
—Curusague pábiatú wẽjẽka ĩgʉ̃rẽ! ãrĩ yʉjʉñurã.
23 Irasirigʉ Pilato ãsũ ãrĩyupʉ:
—¿Ñeéno ñerĩrẽ iriari ĩĩ, mʉsã irasũ ãrĩmakʉ̃? ãrĩyupʉ.
Masaka gapʉ dupaturi gainínemoñurã:
—Curusague pábiatú wẽjẽka ĩgʉ̃rẽ! ãrĩñurã.
24 Ĩgʉ̃sã ĩgʉ̃rẽ pédʉabirimakʉ̃, ĩgʉ̃sã guari merã gainímakʉ̃ pégʉ, Pilato dekore
ãĩwãgãridoreyupʉ. Iri merã masaka ĩũrõ mojõkoe, ãsũ ãrĩyupʉ:
—Ĩĩrẽ waja opabire wẽjẽdoreri, yʉ doreri meta ããrã. Mʉsã doreri ããrã, ãrĩyupʉ.
25 Ĩgʉ̃ irasũ ãrĩmakʉ̃ pérã, ããrĩpererã masaka ãsũ ãrĩñurã:
—Gʉa mʉrẽ ĩĩrẽ wẽjẽdoreri waja, gʉa, gʉa pũrã ããrĩpererã merã waja oparãkoa, ãrĩñurã.
26 Ĩgʉ̃sã irasũ ãrĩmakʉ̃ pégʉ, Pilato Barrabáre peresugue ããrĩgʉ́rẽ wiuyupʉ. Pʉrʉ surarare
Jesúre tãrãdore, ĩgʉ̃rẽ ĩgʉ̃sãrẽ wiayupʉ, ĩgʉ̃rẽ curusague pábiatú wẽjẽdoregʉ.
27 Irasirirã surara Jesúre Pilatoya wiima yebague ãĩjañurã. Irogue ããrĩpererã surarare
Jesús pʉro neeõñurã.
28 Pʉrʉ ĩgʉ̃ya surírore túwea ãĩ, opʉya suríro irirosũ deyoriñe diiariñerẽ ĩgʉ̃rẽ sãñurã.
29 Pora merã iriadea berore ĩgʉ̃ya dipurure peoñurã. Irasiri odo, yukʉre diaye gapʉ
moãsua, ĩgʉ̃ pʉro ñadʉkʉpuri merã ejamejã, ĩgʉ̃rẽ ãsũ ãrĩ bʉridañurã:
—Bʉremurã aarika judío masaka Opʉre! ãrĩñurã.
30 Ĩgʉ̃rẽ síku eotú, ĩgʉ̃sã moãsuadire tʉ̃ãwea ãĩ, irigʉ merãta ĩgʉ̃ya dipurure pánañurã.

31 Ĩgũrẽ bʉrida odo, ĩgũsã sãdea surírore túwea, ĩgũya suríro gapʉre sãñurã doja. Sã odo,
curusague pábiatú wẽjẽmurã ĩgũrẽ ãĩ wiriakõãñurã.

Jesúre curusague pábiatúdea
(Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

32 Ĩgũsã ĩgũrẽ ãĩwãgãrã, sugʉ masakʉre Simón wãĩkʉgʉ Cirenemʉrẽ bokatĩrĩma. Ĩgũrẽ Jesús
kõãdea curusare kõãdorema.
33 Ĩgũrẽ irasũ ãĩwãgãrã, Gólgota wãĩkʉrogue ãĩjama. “Gólgota”, ãrĩrõ: “Masakʉ dipuru
boaweadea pero”, ãrĩdʉaro yáa.
34 Irogue eja, igui deko sẽĩrĩ merã morẽdeare Jesúre tĩãdima. Jesús irire iiríña, pʉrʉ
iiríbirimi.
35 Ĩgũrẽ curusague pábiatú ãĩwãgũnú odo, surara ĩgũ surí sãñadeare: “Ubu ãrĩboka birarã:
‘¿Noãrẽ dujarokuri?’ ” ãrĩma, irire ĩgũsã basi gãme dʉkawamurã. Ĩgũsã irasirirã, Marĩpʉya
kerere weredupuyudi gojaderosũta irima. Ãsũ ãrĩ gojadi ããrĩmí: “Yaa suríre ĩgũsã basi
ãrĩboka bira dʉkawarãkuma”, ãrĩ gojadi ããrĩmí.
36 Irasiriadero pʉrʉ, surara curusa pʉro eja doama, Jesúre korerã.
37 “Ĩĩ ãsũ iridea waja boami”, ãrĩrã: “Ĩĩta judío masaka Opʉ ããrĩmi”, ãrĩ gojadea majĩrẽ
curusague Jesúya dipuru weka pábiatúma.
38 Pẽrã yajarimasãdere curusarigue pábiatú ãĩwãgũnúma. Sugʉre ĩgũ diaye gapʉ, gajigʉre
ĩgũ kúgapʉ pábiatú ãĩwãgũnúma.
39 Masaka Jesús pʉro tariwãgãnarã, ñerõ ãrĩ bʉrida, ĩgũsãya dipure yure, ãrĩma:
40 —Mʉ ãsũ ãrĩ wereníbʉ: “Marĩpʉya wiire béo, pʉrʉ ʉrenʉ waaró merãta iri wiire
dupaturi iri odogʉkoa”, ãrĩbʉ. Irasirigʉ mʉ basi tauka! Mʉ diayeta Marĩpʉ magũ ããrĩgṹ,
curusague merã dijarika! ãrĩma.
41 Irasũta paía oparã, Moisés gojadeare buerimasã, fariseo bumarã, judío masaka mʉrãde
ãrĩ bʉridama. Ãsũ ãrĩ gãme wereníma:
42 —Gajerã gapʉre taumi. Ĩgũ basi gapʉ taumasĩbemi. “Israel bumarã Opʉ ããrã”, ãrĩmi.
Irasirirã, curusague merã ĩgũ dijarimakũ ĩãrã, marĩ ĩgũrẽ bʉremurãkoa.
43 Ĩgũ: “Marĩpʉre bʉremua, ĩgũ magũ ããrã”, ãrĩmi. Irasirigʉ ĩgũ ãrĩderosũta Marĩpʉ ĩgũrẽ
maĩgũ, iritamuburo, ãrĩ bʉridama.
44 Yajarimasã Jesús pʉro curusarigue pábiatú ãĩwãgũnúsũanerãde irasũta ĩgũrẽ ñerõ ãrĩ
bʉridama.

Jesús boadea
(Mr 15.33-41; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

45 Goeripoe ããrĩmakũ, i nikũ ããrĩpererogue naĩtĩãkõãbʉ. Ʉre hora gora naĩtĩãbʉ.
46 Ʉre hora ejamakũta Jesús bʉro gainími:
—Elí, Elí, ¿lama sabactani? ãrĩmi. Irasũ ãrĩgũ: “Yʉ Opʉ, yʉ Opʉ, ¿nasirigʉ yʉre béori mʉ?”
ãrĩgũ irimi.
47 Surãyeri irogue ããrĩrã, ĩgũ irasũ ãrĩ gainímakũ pérã:
—Marĩpʉya kerere weredupuyudire Elíare siiugʉ yámi, ãrĩma.
48 Mata sugʉ ĩgũsã merãmʉ ũmawãgã, igui deko piari yosadea yʉsʉre yukʉ yuwague siatú,
ãĩwãgã, Jesúre iiríburo, ãrĩgũ, soemuúmi.
49 Ĩgũ irasirimakũ ĩãrã, gajerã gapʉ ãsũ ãrĩma:
—Iropãta irika! Elías ĩgũrẽ taugʉ aarimakũ ĩãñarã dapa marĩ, ãrĩma.
50 Jesús dupaturi bʉro gainínemo, kõmoakõãmi.
51 Ĩgũ kõmomakũta, Marĩpʉya wii poekama taribu disipʉro kãmutari gasiro ũmarõ gapʉ
merã yegue dijari, deko merã yeguesiajayuro. Nikũ bʉro ñomebʉ. Ʉtãyeri pagayeride
waariakõãbʉ.
52 Masãgoberi tũpãkõãyuro. Wárã Marĩpʉre bʉremurã boanerã masãñurã.
53 Jesús masãdero pʉrʉ, ĩgũsã masãgoberigue ããrĩnerã wiria, Marĩpʉya makãgue
Jerusalẽgue waañurã. Ĩgũsã irogue ejamakũ, masaka wárã ĩgũsãrẽ ĩãñurã.
54 Romano marã surara opʉ ĩgũyarã surara merã Jesúre koreanerã, nikũ ñomemakũ,
ããrĩpereri irasũ waaríre ĩãrã, bʉro gʉka, güiri merã ãsũ ãrĩma:
—Ĩĩ diayeta Marĩpʉ magũ ããrãdañumi, ãrĩma.
55 Wárã nome yoaweyarogue Jesúre ĩũníma. Ĩgũsã Galileague Jesúre iritamugorenanerã
nome ããrĩmá.
56 Ĩgũsã nome watopeguere María Magdalena wãĩkʉgo, gajego María wãĩkʉgo Santiago,
José pago, gajego Zebedeo marãpo ããrĩmá.

Jesúya dupʉre masãgobegue pídea
(Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

57 Pʉrʉ naĩmejãripoe ããrĩmakʉ̃, José wári opagʉ, Arimatea wãĩkʉri makãmʉ irogue ejami.
Ĩgʉ̃ Jesús buerire tʉyagʉ ããrĩmí.
58 Irasirigʉ Pilato pʉrogue waa, Jesúya dupʉre yáabu sẽrẽyupʉ. Ĩgʉ̃ ãrĩ sẽrẽmakʉ̃ pégʉ, Pilato
surarare Jesúya dupʉre sĩdoreyupʉ ĩgʉ̃rẽ.
59 Irasirigʉ José waa, Jesúya dupʉre ãĩdiju, õãrĩ suríro gasiro gʉrari marĩrĩ gasiro merã
ĩgʉ̃ya dupʉre õmayupʉ.
60 Õma odo, ĩgʉ̃rẽ yáabodea masãgobegue píyupʉ. Iri gobe, maama gobe ʉ̃tãyegue mádea
gobe ããrĩyuro. Irogue Jesúya dupʉre pí odo, wári majĩ ʉ̃tã majĩ merã iro ñajãrõrẽ õãrõ biakõã,
waakõãyupʉ.
61 Ĩgʉ̃ irasiriripoe María Magdalena, gajego María merã iri gobe bokatĩũrõ ĩũdoaníñurã.

Surara Jesúya dupʉre pídea gobere koredea

62 Gajinʉ gapʉ judío masaka siuñajãrĩnʉ* ããrĩmakʉ̃, paía oparã, fariseo bumarã Pilato
pʉrogue waañurã.
63 Ãsʉ̃ ãrĩñurã Pilatore:
—Gʉa opʉ, sõõ ããrĩdi okagʉgue ãrĩgatorikʉgʉ ãrĩdeare gʉa gũñáa. Ãsʉ̃ ãrĩmi: “Yʉ boa, ʉrenʉ
pʉrʉ masãgʉkoa”, ãrĩmi.
64 Irasirigʉ mʉyarã surarare ʉrenʉgora ĩgʉ̃ya dupʉre píaderogue koredoregʉ iriuka, ĩgʉ̃
buerã ñami merã ĩgʉ̃ya dupʉre yajabirikõãburo, ãrĩgʉ̃! Ĩgʉ̃sã yajadero pʉrʉ masakare:
“Jesús boadigue masãkõãmi”, ãrĩbokuma. Irasiriro ĩgʉ̃ ãrĩgatodea nemorõ ĩgʉ̃sã ãrĩgatori gapʉ
ñetarirokoa, ãrĩñurã.
65 Ĩgʉ̃sã irasʉ̃ ãrĩmakʉ̃, Pilato yʉjʉyupʉ:
—Jáʉ, ĩĩsã yaarã surara õõgue ããrĩma. Ĩgʉ̃sãrẽ ãĩaka, iri masãgobe gajerosʉ̃ waari, ãrĩrã!
Irasirirã mʉsã bokatĩũrõ ĩgʉ̃sãrẽ koredoreka! ãrĩyupʉ.
66 Ĩgʉ̃ irasʉ̃ ãrĩmakʉ̃, ĩgʉ̃sã waa, iri gobe biadea ʉ̃tã majĩrẽ õãrõ wĩtãbiatoñurã, masaka ĩgʉ̃sã
ñajãdeare ĩãmasĩrãra, ãrĩrã. Irasʉ̃ ããrĩmakʉ̃, surarare iri gobere õãrõ koredoreñurã.

28

Jesús masãdea
(Mr 16.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

1 Judío masaka siuñajãrĩnʉ pʉrʉ, gajinʉ boyodujimejãripoe gaji semana ñajãrĩnʉ ããrĩmakʉ̃,
María Magdalena, gajego María merã Jesúre pídea gobere ĩãrã waañurã.
2 Gũñaña marĩrõ nikʉ̃ bʉro ñomeyuro. Irasʉ̃ waaripoe marĩ Opʉre wereboegʉ ʉ̃mʉgasigue
merã dijari, masãgobere ĩgʉ̃sã biadea ʉ̃tã majĩrẽ tʉ̃pã, iri majĩ weka doayupʉ.
3 Ĩgʉ̃ bupu miãrõsʉ̃ õãrõ gosewasirigʉ ããrĩyupʉ. Ĩgʉ̃ya suríro õãrõ borero ããrĩyuro.
4 Surara iri gobere koreanerã ĩgʉ̃rẽ ĩãrã, bʉro güiri merã narada, kõmorã irirosʉ̃ waañurã.
5 Pʉrʉ Marĩpʉre wereboegʉ irogue ĩãrã waanerã nomerẽ ãrĩyupʉ:
—Güibirikõãka! Yʉ masĩa, mʉsã Jesús ĩgʉ̃sã curusague pábiatú wẽjẽadire ãmarã yáa.
6 Ĩgʉ̃ õõrẽ mámi. Ĩgʉ̃ ãrĩderosʉ̃ta masãsiami. Ĩgʉ̃ya dupʉre ĩgʉ̃sã píaderore ĩãrã aarika!
7 Pʉrʉ mumurõ merã ĩgʉ̃ buerãrẽ: “Ĩgʉ̃ boadi ããrĩkeregʉ, masãmi. Mʉsã dupuyuro
Galileague waagʉkumi. Irogue ĩgʉ̃rẽ ĩãrãkoa”, ãrĩ wererã waaka! Irire mʉsãrẽ weregʉ
arigʉ́ iriabʉ, ãrĩyupʉ Marĩpʉre wereboegʉ.
8 Ĩgʉ̃ irasʉ̃ ãrĩmakʉ̃ pérã, masãgobere ĩãrã waanerã nome güikererã, mumurõ merã ʉsʉyari
merã Jesús buerãrẽ wererã ʉ̃madujáañurã.
9 Ĩgʉ̃sã ʉ̃madujáarã nomerẽ Jesús ĩgʉ̃sãrẽ bokatĩrĩ, õãdoreyupʉ. Ĩgʉ̃rẽ ĩãrã, ĩgʉ̃ pʉro
ñadʉkʉpuri merã ejamejã, ĩgʉ̃ya guburire ñeã, ĩgʉ̃rẽ bʉremuñurã.
10 Jesús ĩgʉ̃sãrẽ ãsʉ̃ ãrĩyupʉ:
—Güibirikõãka! Yaarã yʉ buerãrẽ: “Galileague waaka!” ãrĩ wererã waaka! Irogue yʉre
ĩãrãkuma, ãrĩyupʉ.

Surara ĩgʉ̃sã ĩãdeare weredea

11 Ĩgʉ̃sã nome Jesús buerãrẽ wererã waaripoe surãyeri surara masãgobere korean-
erã Jerusalẽgue waañurã. Irogue eja, paía oparãrẽ ããrĩpereri masãgobegue waadeare
werepeokõãñurã.
12 Ĩgʉ̃sã irasʉ̃ ãrĩ weremakʉ̃ pérã, paía oparã, judío masaka mʉrã merã nerẽñurã. Irasirirã
ĩgʉ̃sã: “¿Nasirirãkuri?” ãrĩ ãmu odo, surarare wáro niyerure sĩ,
13 ãsʉ̃ ãrĩñurã:
—Masakare ãsʉ̃ ãrĩka: “Ñami merã gʉa kãrĩripoe Jesús buerã masãgobegue eja, ĩgʉ̃ya dupʉre
yajakõãnerã ããrãma”, ãrĩka!

---

* **27:62** Judío masaka siuñajãrĩnʉ, sábado ããrã.

14 Pilato mʉsã irasũ ãrĩ kerere pémakʉ̃, gʉa ĩgʉ̃ merã werenírãkoa, mʉsãrẽ wa-
jamoãbirikõãburo, ãrĩrã, ãrĩĩ̃ñurã.
15 Ĩgʉ̃sã irasũ ãrĩmakʉ̃ pérã, surara niyerure ñeã, waakõãñurã. Pʉrʉ paía oparã ĩgʉ̃sãrẽ
weredoreaderosũta gajerãrẽ wereñurã. Irasirirã, ĩgʉ̃sã irasũ ãrĩrĩ kerere wárã judío masaka
pénerã ããrĩmá. Daporaguedere ĩgʉ̃sã ãrĩgatodeare bʉremukõãma dapa.

Jesús ĩgʉ̃ buerãrẽ ĩgʉ̃yare buedoregʉ pídea
(Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

16 Pʉrʉ gʉa Jesús buerã pe mojõma pere su gubu suru pẽrẽbejarã Galileague waa, buúrugue
ĩgʉ̃ gʉare waadoredea buúrugue waabʉ.
17 Irogue eja, Jesúre ĩãrã, ĩgʉ̃rẽ bʉremubʉ. Surãyeri gʉa merã waanerã gapʉ: “¿Ĩgʉ̃ta
ããrĩkuriye ĩĩ?” ãrĩ gʉ̃ñama.
18 Irasirigʉ Jesús gʉa pʉro aari ejanʉgã, ãsũ ãrĩmi:
—Yʉpʉ yʉre ããrĩpererogue i nikũ, ʉ̃mʉgasiguedere dorebure sóosiami.
19 Irasirirã ããrĩpereri buri marã masakare yaa kerere buerã waaka, ĩgʉ̃sãde mʉsã irirosũta
yaa buerire tʉyaburo, ãrĩrã! Yʉpʉ wãĩ merã, yʉ wãĩ merã, Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃ wãĩ merã
ĩgʉ̃sãrẽ deko merã wãĩyeka!
20 Ããrĩpereri yʉ mʉsãrẽ doredeare ĩgʉ̃sãrẽ bueka, irire iriburo, ãrĩrã! Ire masĩka mʉsã! Yʉ
mʉsã merã ããrĩníkõãgʉkoa. I ʉ̃mʉ pereadero pʉrʉguedere mʉsã merã ããrĩníkõãgʉkoa, ãrĩ
weremi gʉare Jesús.
Iropãta ããrã.

SAN MARCOS

Juan masakare wãĩyerimasũ buedea
(Mt 3.1-12; Lc 1.80; 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

1 Marĩpɯ magũ Jesucristoya kere wereri, ãsũ nɯgãdero ããrĩbú:
2 Iripoegue Isaías Marĩpɯya kerere weredupuyudi, Marĩpɯ ĩgũ magũrẽ ãrĩdeare gojadi ããrĩmí. Marĩpɯ ĩgũ magũrẽ ãsũ ãrĩdi ããrĩmí:
Mɯ waaburo dupuyuro yaa kerere weredupuyubure iriugɯkoa, mɯ waaburore ãmuyudoregɯ.✡
3 Ĩgũ masaka marĩrõgue bɯro gainírĩ merã ãsũ ãrĩ weregɯkumi:
"Marĩ Opɯ aariburi dupuyuro ĩgũ aariburi maarẽ diayema maa õãrĩ maa ãmurã irirosũ diayemarẽ irika!" ãrĩ gainígɯkumi, ãrĩ gojadi ããrĩmí.✡
4 Irasirigɯ Juan masaka marĩrõgue masakare wãĩyepɯroriwãgãrigɯ, ãsũ ãrĩ werenayupɯ ĩgũsãrẽ:
—Mɯsã ñerõ irideare bɯjawereka! Mɯsã gũñarĩrẽ gorawayuka! Deko merã wãĩyesũanerã dujaka! Irasirirã mɯsã ñerõ irideare kãtisũrãkoa.
5 Ããrĩpererã Judea nikũ marã, Jerusalén marãde ĩgũ wererire pérã ejañurã. Ĩgũsã ñerõ irideare Marĩpɯre weretaripeomakũ ĩãgũ, Juan ĩgũsãrẽ dia Jordán wãĩkɯdiyague wãĩyeyupɯ.
6 Juãya surí camellua poari merã suadea ããrĩyuro. Ĩgũya yɯjɯwẽñarĩda waibɯ gasiro merã irideada ããrĩyuro. Poreroa, mume makãnúɯ marãyare baarikɯyupɯ.
7 Masakare ãsũ ãrĩ werenayupɯ:
—Gajigɯ yɯ pɯrɯ aaribu, yɯ nemorõ turagɯ ããrĩmi. Yɯ gapɯ ubu ããrĩgṹ, ĩgũrẽ neõ sɯropebirikoa.
8 Yɯ mɯsãrẽ deko merã wãĩyea. Ĩgũ gapɯ Õãgũ deyomarĩgũ merã wãĩyegɯkumi. Irasirigɯ Õãgũ deyomarĩgũ mɯsã merã ããrĩníkõãgɯkumi mɯsãrẽ iritamubu, ãrĩyupɯ.

Juan Jesúre deko merã wãĩyedea
(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22)

9 Iripoere Jesús Galilea nikũma makã, Nazaret wãĩkɯri makãgue ããrãdi, Juan pɯrogue ejayupɯ. Ĩgũ ejamakũ, Juan ĩgũrẽ dia Jordán wãĩkɯdiyague wãĩyeyupɯ.
10 Ĩgũ wãĩye odomakũ, Jesús diague ããrãdi majãnɯgãgũta ũmɯgasi tũpãmakũ ĩãyupɯ. Õãgũ deyomarĩgũ buja irirosũ deyogɯ ĩgũ weka dijariyupɯ.
11 Irasũ waaripoe Marĩpɯ ũmɯgasigue merã Jesúre ãsũ ãrĩ wereníyupɯ:
—Mɯ yɯ magũ, yɯ maĩgũ ããrã. Mɯ merã bɯro ɯsɯyáa, ãrĩyupɯ.

Wãtĩ Jesúre ãrĩmesãdidea
(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13)

12 Jesúre Juan wãĩyeri pɯrɯgãta Õãgũ deyomarĩgũ masaka marĩrõgue ãĩayupɯ.
13 Irasirigɯ Jesús irogue waa, cuarenta nɯrĩgora makãnúɯ marã waimɯrã guarã watopegue ããrĩyupɯ. Ĩgũ irogue ããrĩmakũ, wãtẽa opɯ Satanás wãĩkɯgɯ ĩgũrẽ ãrĩmesãdiyupɯ. Marĩpɯre wereboerã ĩgũrẽ iritamurã ejañurã.

Jesús Galilea nikũgue masakare buenɯgãdea
(Mt 4.12-17; Lc 4.14-15)

14 Herodes Juãrẽ peresugue sóodobodero pɯrɯ, Jesús Galilea nikũgue masakare Marĩpɯya kerere weregorenagũ wãgãyupɯ.
15 Ãsũ ãrĩ werenayupɯ:
—Marĩpɯ iripoegue: "Ãsũ waarokoa", ãrĩdea ejasiáa. Daporare mérõgã dɯyáa, ĩgũyarãrẽ doreri ejaburo. Irasirirã mɯsã ñerõ iririre bɯjawereka! Mɯsã gũñarĩrẽ gorawayuka! Ĩgũ masakare tauri kere gapɯre bɯremuka! ãrĩyupɯ Jesús.

Jesús wapikɯrã waaí wẽjẽrĩmasãrẽ siiudea
(Mt 4.18-22; Lc 5.1-11)

16 Pɯrɯ Jesús Galilea wãĩkɯri ditaru tɯro waagú, Simõrẽ, ĩgũ pagɯmɯ Andrére bokajayupɯ. Ĩgũsã waaí wẽjẽrĩmasã ããrĩsĩã, ditarugue ĩgũsãya buidire meéyorã iriñurã.
17 Jesús ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩyupɯ:
—Náka, yɯ merã! Daporare mɯsãrẽ waaí wẽjẽrĩmasã ããrĩrĩrẽ piri, masakare Marĩpɯya kerere wererimasã ããrĩmakũ irigɯkoa.
18 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, mata ĩgũsãya buiriyukure irota píkõã, ĩgũ merã waakõãñurã.

✡ **1:2** Mal 3.1 ✡ **1:3** Is 40.3

19 Pʉrʉ Jesús yoaweyaro waa, Zebedeo pũrã Santiagore, ĩgũ pagʉmʉ Juãrẽ doódirugue
ĩgũsãya buiriyukure ãmu sãñanímakũ ĩãyupʉ.
20 Jesús ĩgũsãrẽ siiuyupʉ. Ĩgũ siiumakũ pérã: “Jáʉ”, ãrĩ, ĩgũsãya doódirugue ĩgũsã pagʉ
Zebedeore, ĩgũrẽ iritamurã merã pí, Jesús merã waakõãñurã.

Wãtĩ ñajãsũdi Jesúre bokatĩrĩdea
(Lc 4.31-37)

21 Ĩgũ merã waa, Capernaum wãĩkʉri makãgue ejañurã. Irogue judío masaka siuñajãrĩnʉ*
ããrĩmakũ, Jesús ĩgũsã nerẽrĩ wiigue† ñajãa, masakare buenʉgãyupʉ.
22 Moisés gojadeare buerimasã irirosũ buebiriyupʉ. Õãrõ doreri opagʉ irirosũta
bueyupʉ. Ĩgũ irasũ buemakũ pérã, pégʉkakõãñurã.
23 Iri wiiguere ĩgũsã merã sugʉ wãtĩ ñajãsũdi ããrĩyupʉ. Ãsũ ãrĩ gainíyupʉ:
24 —Jesús Nazaretmʉ, ¿nasiribu gʉa pʉro aaríri? ¿Gʉare peamegue béogʉ aarigʉ́ yári? Yʉ
mʉrẽ ĩãmasĩkõãa. Mʉ, Mʉpʉ iriudi, õãtarigʉ ããrã, ãrĩyupʉ.
25 Jesús wãtĩrẽ:
—Wereníbita! Wirika ĩgũrẽ! ãrĩyupʉ.
26 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégʉ, wãtĩ masakʉre meémejã, naradamakũ iri, bʉro gainí, wiri-
akõãyupʉ.
27 Jesús wãtĩrẽ béowiumakũ ĩãrã, ããrĩpererã masaka ĩãgʉka, ĩgũsã basi ãsũ ãrĩ gãme
sẽrẽñañurã:
—¿Ñeéno ããrĩrĩ, ñeéno maama bueri ããrĩrĩ i? Ĩĩ wãtẽãrẽ ĩgũ turaro merã wiridoremakũ,
neõ ĩgũrẽ tarinʉgãbema, ãrĩñurã.
28 Mérõgã pʉrʉta ããrĩperero Galilea nikũ marã Jesús iriadea kerere péseyakõãñurã.

Jesús, Simón Pedro mʉ́ñekõrẽ taudea
(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

29 Jesús nerẽrĩ wiigue ããrãdi Santiago, Juan merã wiria, Simón, Andréya wiigue waayupʉ.
30 Simón mʉ́ñekõ bʉro nimakʉrikʉgo peyarogue oyayupo. Irasirirã Jesúre: “Sĩrĩgõ yámo”,
ãrĩ wereñurã.
31 Irasũ ãrĩmakũ pégʉ, Jesús igo pʉro ejanʉgã, igoya mojõrẽ ñeã tʉãwãgũnúmakʉ̃ta ni-
makʉri tariakõãyuro. Iri tarimakũ, ĩgũsãrẽ baari ejoyupo.

Jesús wárã pũrĩrikʉrãrẽ taudea
(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

32 Abe ñajãdero pʉrʉ naĩmejãripoe iri makã marã ããrĩpererã pũrĩrikʉrãrẽ, wãtẽa
ñajãsũnerãdere Jesús pʉrogue ãĩjañurã.
33 Irasirirã ããrĩpererã iri makã marã ĩgũ ããrĩrĩ wii disipʉrogue nerẽñurã.
34 Jesús wárã pũrĩrikʉrãrẽ tauyupʉ. Wárã wãtẽa masakare ñajãnerãdere béowiuyupʉ.
Wãtẽa, Jesús Marĩpʉ magũ ããrĩrĩrẽ masĩñurã. Irasirigʉ Jesús: “Werenímerãta!” ãrĩyupʉ.

Jesús Galilea nikũgue masakare buedea
(Lc 4.42-44)

35 Jesús gajinʉ gapʉ naĩtĩãweyaripoegãta yobe, iri makã tʉro masaka marĩrõgue Marĩpʉre
sẽrẽgũ waayupʉ.
36 Simón, ĩgũ merãmarã merã Jesús marĩmakũ ĩãgũ, ĩgũrẽ ãmagʉ́ waayupʉ.
37 Ĩgũrẽ bokagʉ:
—Ããrĩpererã masaka mʉrẽ ãmarã iriama, ãrĩyupʉ.
38 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, Jesús ãsũ ãrĩyupʉ:
—Náka, gaji makãrĩ õõ pʉro weya ããrĩrĩ makãrĩ marãdere buegʉ waadʉakoa. Ire iributa i
ũmʉguere aaribʉ́.
39 Irasirigʉ ããrĩperero Galilea nikũgue judío masaka nerẽrĩ wiirigue buegorenagũ, wãtẽa
masakare ñajãnerãrẽ béowiunayupʉ.

Jesús kãmi boagʉre taudea
(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

40 Jesús irasiriripoe sugʉ kãmi boagʉ ĩgũ pʉro eja, ñadʉkʉpuri merã ejamejãja, ĩgũrẽ
sẽrẽyupʉ:
—Mʉ, yʉ pũrĩrikʉrire taudʉagʉ taumasĩa, ãrĩyupʉ.
41 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégʉ, Jesús bʉro bopoñarĩ merã ĩgũrẽ ĩã, ĩgũya mojõ merã moãña, ãsũ
ãrĩyupʉ:

---

* **1:21** Judío masaka siuñajãrĩnʉ, sábado ããrã. † **1:21** Judío masaka nerẽrĩ wii, sinagoga wãĩkʉri wii ããrã. Irogue ĩgũsã siuñajãrĩnʉ ããrĩmakũ nerẽ, Marĩpʉya werenírĩ gojadea pũgue gojadeare buenama.

—Mɯrẽ taugɯra. Kãmi marĩgũ dujaka!
42 Ĩgũ irasũ ãrĩrĩ merãta kãmi yaripereakõãyuro. Irasirigɯ kãmi marĩgũ dujayupɯ.
43-44 Jesús ĩgũrẽ turaro merã ãsũ ãrĩyupɯ:
—Gajerã masakare mɯ tariadeare werebirikõãka! Paí pɯrogue mɯya kãmi yariadeare ĩgũrẽ ĩmugũ waaka, ĩgũ mɯrẽ: "Õãa, kãmi marĩgũ ããrã", ãrĩburo, ãrĩgũ! Ĩgũ irasũ ãrãdero pɯrɯ, Moisés gojadea pũgue sĩdoredeare sĩka! Mɯ irire irimakũ ĩãrã, masakade mɯya kãmi yariadeare masĩrãkuma.
45 Jesús ĩgũrẽ: "Gajerãrẽ yɯ mɯrẽ tauadeare werebirikõãka!" ãrĩkerepɯrɯ, kãmi boadi gapɯ irire masaka ããrĩperero marãrẽ werepɯroriyupɯ. Irasirigɯ Jesús masaka ĩũrõ makãrĩguere ñajãmasĩbiriyupɯ. Makã tɯrogue dita waanayupɯ. Irogue ĩgũ ããrĩkerepɯrɯ, masaka ããrĩperero marã ĩgũ pɯrogue ĩãrã ejanañurã.

2

Jesús dupɯ bɯadire taudea
(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

1 Mérõgã pɯrɯ Jesús dupaturi Capernaugue goedujáayupɯ. Ĩgũ goejadero pɯrɯ, iro marã masaka ĩgũ wiigue ããrĩrĩrẽ masĩñurã.
2 Irasirirã mata wárã masaka iri wiire nerẽ, disipɯrogueta ɯtɯriwirinɯgãjakõãñurã. Jesús ĩgũsãrẽ Marĩpɯya kerere weregɯ iriyupɯ.
3 Ĩgũ wereripoe wapikɯrã ũma dupɯ bɯadire Jesús pɯrogue ãĩjañurã.
4 Masaka wárã ããrĩmakũ, ĩgũrẽ ãĩñajãmasĩbiriñurã. Irasirirã iri wii wekague mɯrĩa, Jesús weka su gobe ãĩwea, ĩgũ oyaro merãta ĩgũrẽ dijuñurã.
5 Jesús, ĩgũsã ĩgũrẽ bɯremumakũ ĩãgũ, bɯadire ãsũ ãrĩyupɯ:
—Yɯ, mɯ ñerõ irideare kãtia.
6 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, surãyeri Moisés gojadeare buerimasã iri wiigue doarã Jesúre ãsũ ãrĩ gũñañurã:
7 "¿Nasirigɯ ĩĩ ĩgũ werenírĩ merã Marĩpɯre ñerõ ãrĩrĩ? Masaka ñerõ irideare neõ sugɯ masakɯ kãtimasĩbirikumi. Marĩpɯ sugɯta masĩkumi", ãrĩ gũñañurã.
8 Jesús ĩgũsã gũñarĩrẽ ĩãmasĩ, ãsũ ãrĩyupɯ:
—¿Nasirirã irasũ gũñarĩ mɯsã?
9 ¿Naásũ ãrĩrĩ gapɯ diasaberi ĩĩ bɯadire: "Yɯ, mɯ ñerõ irideare kãtia", ãrĩrĩ, o "Wãgãnɯgã, mɯ oyarore ãĩkõã waaka!" ãrĩrĩ gapɯ diasaberi?
10 Yɯ ããrĩpererã tĩgũ i ũmɯgue ããrĩrãrẽ ĩgũsã ñerõ irideare Marĩpɯ dorero merã kãtimasĩa. Irasirigɯ ĩĩ bɯadire taugɯra, mɯsãrẽ irire masĩdoregɯ, ãrĩyupɯ. Irasũ ãrĩ odo, bɯadire ãrĩyupɯ:
11 —Yɯ mɯrẽ ãsũ ãrã: Wãgãnɯgã, mɯ oyaderore ãĩkõã, mɯya wiigue waaka!
12 Ĩgũ irasũ ãrĩrĩ merãta ããrĩpererã masaka ĩũrõ wãgãnɯgã, ĩgũ oyaderore ãĩ, waakõãyupɯ. Irasiririre ĩãrã, ĩãgɯka, Marĩpɯre: "Õãtaria mɯ, neõ ãsũ iririnorẽ ĩãñamerã ããrĩbú", ãrĩ, ɯsɯyari sĩñurã.

Jesús Levíre siiudea
(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

13 Pɯrɯ Jesús dupaturi ditaru tɯrogue waayupɯ. Irogue wárã masaka ĩgũ pɯro nerẽmakũ ĩãgũ, ĩgũsãrẽ bueyupɯ.
14 Pɯrɯ iro ããrãdi waa, Alfeo magũrẽ Leví* wãĩkɯgɯre ĩgũ moãrĩ taribugue doagɯre ĩãyupɯ. Ĩgũ romano marã opɯre niyeru wajaseabosagɯ ããrĩyupɯ. Jesús ĩgũrẽ ĩã:
—Náka, yɯ merã! ãrĩyupɯ.
Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɯ, Leví wãgãnɯgã, ĩgũ merã waakõãyupɯ.
15 Jesús Levíya wiigue waamakũ ĩãrã, wárã niyeru wajaseabosarimasã, gajerã ñerõ irirãde ĩgũrẽ tɯyañurã. Levíya wiigue eja, Jesús ĩgũsã merã ĩgũ buerã merã baa doaníyupɯ.
16 Jesús ĩgũsã merã baa doanímakũ ĩãrã, fariseo bumarã, Moisés gojadeare buerimasãde Jesús buerãrẽ ãsũ ãrĩñurã:
—¿Nasirigɯ mɯsãrẽ buegɯ niyeru wajaseabosarimasã, ñerõ irirã merã iirí, baari?
17 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégɯ, Jesús ãrĩyupɯ:
—Pũrĩrĩ marĩrã kúririmasũrẽ ãmabema. Pũrĩrikɯrã gapɯ ĩgũrẽ ãmama. Yɯ: "Õãrã ããrã", ãrĩ gũñarãrẽ siiugɯ aaribiribɯ. "Ñerõ irirã ããrã", ãrĩ gũñarã gapɯre siiugɯ aaribú, ãrĩyupɯ.

Jesúre bererimarẽ sẽrẽñadea
(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

18 Juan buerã, fariseo bumarãde bererã iriñurã. Irasirirã gajerã masaka Jesús pɯro eja, ĩgũrẽ sẽrẽñañurã:

---

* **2:14** Leví pe wãĩ opayupɯ. Ĩgũta Mateo wãĩkɯyupɯ.

—Juan buerã, fariseo bumarã buerire tʉyarãde Marĩpʉre bʉremurã berenama. ¿Nasirirã
mʉ buerã gapʉ ĩgũsã irirosũ iriberi?
19 Jesús ĩgũsãrẽ yʉjʉyupʉ:
—Sugʉ mojõsiadi bosenʉ irimakũ, ĩgũ siiuanerã ĩgũ merã ããrĩrã, berebirikuma.
20 Pʉrʉ ĩgũrẽ gajerã ãĩãmakũ, bʉro bʉjawereri merã bererãkuma.
21 'Masaka maama suríro gasiro merã bʉgʉñerẽ seretúbirikuma. Irasũ seretúmakũ, maama
gasiro ĩgũsã koeadero pʉrʉ, tũãneeõ, bʉgʉñerẽ wári gobe yeguenemomakũ irikoa.
22 Waimʉrã gasiri merã iridea ajuri bʉgʉ ajurigue maama igui dekore diribirikuma.
Irasũ dirimakũ, maama igui deko pãmu, bʉgʉ ajuro sẽrãturabiri, ooreakõãkoa. Irasiriro
igui deko, ajurode kõmokoa. Irasirirã maama igui dekore maama ajurogue diriro gããmea,
ãrĩyupʉ†.

Siuñajãrĩnʉ ããrĩmakũ, Jesús buerã trigo yerire tʉ̃rĩdea
(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

23 Sunʉ, judío masaka siuñajãrĩnʉ ããrĩmakũ, Jesús trigo otedero watope waamakũ, ĩgũ
buerã trigo yerire tʉ̃rĩ, koro, baawãgãñurã‡.
24 Fariseo bumarã, Jesús buerã irasirimakũ ĩãrã, Jesúre ãrĩñurã:
—Ĩãka! ¿Nasirirã siuñajãrĩnʉrẽ moãdorebirikerepʉrʉ, mʉ buerã irasũ yári?
25 Jesús ĩgũsãrẽ yʉjʉyupʉ:
—¿Iripoegue opʉ David ĩgũ merãmarã merã ʉaboagʉ, ĩgũ irideare buebiriri?
26 Ĩgũ merãmarã merã Marĩpʉya wiigue ñajãa, Marĩpʉ ĩũrõ peyari pã duparure baadi
ããrĩmí. Abiatar paía opʉ ããrĩripoe irasiridi ããrĩmí. Marĩpʉ paía ããrĩmerãrẽ: "Iri pã duparure
baabirikõãka!" ãrĩdi ããrĩmí. David gapʉ paí ããrĩbirikeregʉ, irire baagʉ, Marĩpʉ ĩũrõ ĩgũ
dorerire tarinʉgãgũ meta iridi ããrĩmí, ãrĩyupʉ.
27 Irasũ ãrĩ odo, ãsũ ãrĩyupʉ doja:
—Iripoegue Marĩpʉ masakaya ããrĩburire siuñajãrĩnʉrẽ ĩgũsãrẽ pídi ããrĩmí. Masaka gapʉ
inʉnorẽ ĩgũsã iriburire doremasĩbema.
28 Yʉ ããrĩpererã tʉ̃gũ ããrĩsĩã, siuñajãrĩnʉrẽ masakare gajino ĩgũsã iriburire doremasĩa,
ãrĩyupʉ Jesús.

3

Jesús mojõ diíweredire taudea
(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

1 Gajinʉ Jesús judío masaka nerẽrĩ wiigue ñajãyupʉ doja. Iri wiigue sugʉ masakʉ diayema
mojõ gapʉ diíweredi ããrĩyupʉ.
2 Fariseo bumarã, Moisés gojadeare buerimasã Jesúre ĩãduripítʉya: "Siuñajãrĩnʉ ããrã,
irasirirã ĩĩ mojõ diíweredire ĩgũ taumakũ ĩgũrẽ weresãrã!" ãrĩ gũñañurã.
3 Jesús mojõ diíweredire:
—Wãgãnʉgã, masaka ĩũrõgue ejanʉgãgũ aarika! ãrĩyupʉ.
4 Irasũ ãrĩ odo, gajerã iri wii ããrĩrãrẽ ãsũ ãrĩ sẽrẽñayupʉ:
—¿Siuñajãrĩnʉrẽ Marĩpʉ marĩrẽ ñeénorẽ iridoreyuri, õãrĩrẽ, o ñerĩrẽ, masakare taurire, o
wẽjẽrĩrẽ?
Ĩgũsã gapʉ ĩgũrẽ yʉjʉbiriñurã.
5 Irasirigʉ Jesús ĩgũsãrẽ guari merã ĩãyupʉ. Ĩgũsã pémasĩdʉabirimakũ ĩãgũ, bʉjawereyupʉ.
Irasirigʉ mojõ diíweredire:
—Mʉya mojõrẽ soeoka! ãrĩyupʉ.
Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégʉ, soeoyupʉ. Ĩgũ soeomakũ, ĩgũya mojõ õãkõãyuro.
6 Irire ĩãrã, fariseo bumarã iri wiigue ããrãnerã wiria, Herodes merãmarã merã nerẽ:
"¿Nasirisĩã, marĩ ĩgũrẽ wẽjẽrãkuri?" ãrĩ gãme wereníñurã.

Jesús ditaru tʉrogue wárã masakare buedea

7 Jesús gapʉ ĩgũ buerã merã ditaru tʉrogue waakõãyupʉ. Gajerã masaka Galilea nikũ
marã wárã ĩgũrẽ tʉyañurã.
8 Judea nikũ marã, Jerusalén marã, Idumea nikũ marã, dia Jordán wãĩkʉdiya gaji koepʉ
marã, gajerã Tiro, Sidón wãĩkʉri makãrĩ tʉro marãde Jesús iriri kerere pérã, ĩgũrẽ ĩãrã
ejañurã.

---

† **2:22** Fariseo bumarã, Moisés gojadeare buerimasã iripoegue marã iriunadeama bueri, maama bueri merã buemorẽdʉamakʉ ĩãgũ, irasũ ãrĩyupʉ Jesús. ‡ **2:23** Deuteronomio 23.25: Moisés gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: "Sugʉ masakʉ gajigʉya pooegue waagú, ĩgũya mojõrĩ merãta trigo yerire tʉ̃rĩ, koro, baaburo. Wiirimajĩ merã diti ãĩabirikõãburo", ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.

9-10 Jesús wárã pũrĩrikʉrãrẽ taugʉ iriyupʉ. Ĩgũ irasũ taumakũ ĩãrã, ããrĩpererã pũrĩrikʉrã
ĩgũ pʉrogue ejanʉgãñurã ĩgũrẽ moãñamurã. Irasirigʉ, ĩgũsã wárãgora ããrĩmakũ ĩãgũ, Jesús ĩgũ
buerãrẽ suru doódirure ãmudoreyupʉ, masaka ĩgũrẽ kũñarõgãgora ejanʉgãbirikõãburo, ãrĩgũ.
11 Wãtẽa ĩgũrẽ ĩã, ĩgũ ĩũrõ ñadʉkʉpuri merã ejamejã:
—Mʉ ũmʉgasigue marã Opʉ magũ ããrã, ãrĩ gainíñurã.
12 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ, Jesús wãtẽãrẽ turaro merã:
—Yaamarẽ werenímerãta! ãrĩyupʉ.

Jesús pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarã ĩgũ buedoregʉ pímurãrẽ beyedea
(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

13 Gajinʉ Jesús buúru wekague mʉrĩa, ĩgũ gããmerãrẽ siiuyupʉ. Ĩgũ siiumakũ pé, ĩgũ pʉro
nerẽñurã.
14 Irasirigʉ Jesús pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarã ĩgũ merã ããrĩmurãrẽ, Marĩpʉya
kerere ĩgũ buedoremurãrẽ beyeyupʉ.
15 Ĩgũsãrẽ ĩgũ turarire sĩyupʉ, pũrĩrikʉrãrẽ tau, wãtẽa masakare ñajãnerãdere béowiuburo,
ãrĩgũ.
16 Ãsũ wãĩkʉrã ããrĩñurã: Simón wãĩkʉgʉ ããrĩyupʉ. Ĩgũrẽta “Pedro” wãĩyeyupʉ Jesús.
17 Gajigʉ Santiago, ĩgũ pagʉmʉ Juan ĩgũsã Zebedeo wãĩkʉgʉ pũrã ããrĩñurã. Jesús ĩgũsãrẽ
“Boanerges” wãĩyeyupʉ. “Boanerges”, ãrĩrõ: “Bupua masã”, ãrĩdʉaro yáa.
18 Gajerã: Andrés, Felipe, Bartolomé*, Mateo, Tomás, Santiago ããrĩñurã. Santiago, Alfeo
magũ ããrĩyupʉ. Gajerã: Tadeo, Simón ããrĩñurã. Simón, celote wãĩkʉri bumʉ ããrĩyupʉ.
19 Gajigʉ Judas Iscariote wãĩkʉgʉ ããrĩyupʉ. Ĩgũta Jesúre wẽjẽdʉarãguere ĩgũrẽ ĩmubu
ããrĩyupʉ.

Jesúre: “Wãtĩ turari opami”, ãrĩ werewʉadea
(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

Pʉrʉ Jesús ĩgũ buerã merã su wiigue ñajãyupʉ.
20 Dupaturi wárã masaka ĩgũ pʉro nerẽñurã doja. Irasirigʉ Jesús, ĩgũ buerã merã
baamasĩbiriyupʉ.
21 Jesúya wererã irasũ waaríre pérã: “Niãrõtãrĩakõãkumi”, ãrĩñurã. Irasirirã gajerogue
ĩgũrẽ ãĩadʉarã ejadiñurã.
22 Gajerã Moisés gojadeare buerimasã Jerusalẽgue merã aaranerã ãsũ ãrĩñurã:
—Ĩĩ, wãtẽa opʉ Beelzebú ñajãsũdi ããrĩmi. Irasirigʉ Beelzebú turari merã wãtẽãrẽ
béowiumi, ãrĩñurã.
23 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégʉ, Jesús masakare siiu, su keori merã ãsũ ãrĩ wereyupʉ:
—¿Nasirigʉ Satanás ĩgũ basita béowiubokuri?
24 Su nikũ marã ĩgũsã basi dʉkawari gãmekẽãrã, pereakõãkuma.
25 Su wii marã ĩgũsã basi dʉkawari gãmekẽãrã, pereakõãkuma.
26 Satanás ĩgũyarã merã dʉkawari gãmekẽãgũ, ĩgũ basita yuwarikʉdijakõãkumi.
27 ’Neõ sugʉ masakʉ, turagʉya wiire ĩgũrẽ siapʉroribirikeregʉ, ĩgũ oparire ẽmagũ
ñajãmasĩbirikumi. Ĩgũrẽ siadero pʉrʉgue merẽ ĩgũyare ẽmamasĩkumi, ãrĩyupʉ. Jesús wãtĩ
nemorõ turagʉ ããrã, ãrĩgũ, irasũ ãrĩyupʉ.
28 Pʉrʉ ãsũ ãrĩnemoyupʉ:
—Mʉsãrẽ diayeta werea. Marĩpʉ ããrĩpereri masaka ñerõ iririre, ĩgũsã ñerõ ãrĩ werenírĩdere
kãtimasĩmi.
29 Õãgũ deyomarĩgũrẽ ĩgũsã ñerõ ãrĩ werenímakũ tamerãrẽ neõ kãtibirikumi. Irasũ waja
opaníkõãrãkuma, ãrĩyupʉ.
30 Ĩgũsã ĩgũrẽ: “Wãtĩ ñajãsũdi ããrĩmi ĩĩ”, ãrĩ werewʉari waja irasũ ãrĩyupʉ Jesús.

Jesús pago ĩgũ pagʉpũrã merã ĩgũrẽ ĩãgõ ejadea
(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

31 Ĩgũ iro ããrĩripoe Jesús pago, ĩgũ pagʉpũrã merã ejayupo. Ĩgũ ããrĩrĩ wii disipʉrogueta
ejanʉgãja, iro ããrĩrãrẽ Jesúre siiudoreñurã.
32 Irasirirã Jesús pʉro doarã ĩgũrẽ ãrĩñurã:
—Mʉpo, mʉ pagʉpũrã disipʉrogue mʉrẽ ãmarã ejañurã.
33 Jesús gapʉ ãsũ ãrĩyupʉ:
—¿Noã ããrĩrĩ yʉpo, yʉ pagʉpũrã?
34 Irire ãrĩ odo, ĩgũ pʉro doarãrẽ ĩã, ãsũ ãrĩyupʉ:
—Ĩĩsã, yʉpo, yʉ pagʉpũrã irirosũ ããrĩma.
35 Marĩpʉ gããmerĩrẽ ririrãno, yʉ pagʉmʉ, yʉ pagʉmo, yʉpo irirosũ ããrĩma, ãrĩyupʉ.

---

* **3:18** “Bartolomé”, ãrĩrõ: “Tolomé magũ”, ãrĩdʉaro yáa. Ĩgũta Natanael wãĩkʉgʉ ããrĩdi ããrĩmí. San Juan 1.43-51: Jesús Natanaere siiudea kere ããrã.

4

Jesús oterimasũ keori merã buedea
(Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)

1 Gajinɨ Jesús ditaru tɨrogue buenɨgãyupɨ doja. Masaka wárã ĩgũ pɨro nerẽñurã.
Ĩgũsã wárã nerẽmakũ ĩã, Jesús doódirugue mɨrĩñajãa, eja doayupɨ. Masaka ĩmiparogue
dujanɨgãñurã ĩgũ buerire pémurã.
2 Irasirigɨ wári keori merã ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩ bueyupɨ:
3 —Õãrõ péka! Sugɨ oterimasũ ĩgũ oterire otegɨ waakumi.
4 Ĩgũ irire meéwasiriwãgãmakũ, gaji yeri maague yurikoa. Iro yuriadea yerire mirã eja,
baapeokõãkuma.
5 Gaji yeri ũtãyerikɨrogue yurikoa. Iro nikũ sĩmerẽrõgã ããrĩmakũ, iri yeri mata puriadikoa.
6 Puriñajãdi, pɨrɨ abe asimakũ nugũrĩ marĩsĩã, ñaĩ, boakõãkoa.
7 Gaji yeri pora watopegue yurikoa. Pora gapɨ puritarimɨrĩa, iro yuridea yerire
wẽjẽkõãkoa. Irasiriro dɨka marĩrĩta boakõãkoa.
8 Gaji yeri õãrĩ nikũgue yurikoa. Iri yeri puri, masã, õãrõ dɨkakɨkoa. Suñu treinta yeri,
gajiñu sesenta yeri, gajiñu cien yeri dɨkakɨkoa, ãrĩyupɨ.
9 Irire were odo:
—Gãmipũrĩ oparã, yɨ wererire péduripíka! ãrĩyupɨ Jesús.

Jesús buerã ĩgũrẽ: "¿Nasirigɨ keori merã bueri?" ãrĩ sẽrẽñadea
(Mt 13.10-17; Lc 8.9-10)

10 Masaka waadero pɨrɨ, Jesús sugɨta ããrĩmakũ ĩãrã, ĩgũ buerã pe mojõma pere su gubu
peru pẽrẽbejarã, gajerã ĩgũ merã ããrĩrãde iri keori merã bueadeare:
—¿Naásũ ãrĩdɨaro iriari, gɨare mɨ bueadea? ãrĩñurã.
11 Irasũ ãrĩmakũ pégɨ, Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩyupɨ:
—Marĩpɨ ĩgũyarãrẽ doregɨ ããrĩrĩrẽ iripoegue masĩbirideare mɨsãrẽ masĩmakũ yámi. Yɨ
gajerãrẽ ĩgũrẽ bɨremumerã gapɨre keori merã dita buea.
12 Irasirirã Marĩpɨ iririre ĩãkererã, ĩãmasĩbema. Ĩgũyare pékererã, õãrõ pémasĩbema. Marĩpɨ,
ĩgũsã ñerõ iriri gapɨre pirimakũ ĩãgũ, kãtibokumi, ãrĩyupɨ.

Jesús oterimasũ keori merã ĩgũ bueadeare: "Ãsũ ãrĩdɨaro yáa", ãrĩ weredea
(Mt 13.18-23; Lc 8.11-15)

13 Jesús gaji ĩgũsãrẽ ãrĩnemoyupɨ doja:
—¿Mɨsã, iri keori merã yɨ bueadeare pémasĩberi? Irire pémasĩmerã, ¿nasiri gaji gapɨre
pémasĩbokuri?
14 Marĩpɨya kerere weregɨ, oteri yerire otegɨ irirosũ ããrĩmi.
15 Surãyeri masaka bɨriri maa irirosũ ããrĩma. Marĩpɨya kerere péadero pɨrɨ, oteri yeri
iri maague yuridea yerire mirã baapeoderosũ, wãtẽa opɨ Satanás aari, ĩgũsã péadideare
ẽmapeokõãmi.
16-17 Gajerã masaka ũtãyerikɨri yeba irirosũ ããrĩma. Ĩgũsã Marĩpɨya kerere ɨsɨyari
merã péma. Irire pékererã, oteri yeri ũtãyerikɨrogue yuriadero pɨrɨ, puri nugũrĩ
puriñajãbiridero sũ waama. Irasirirã mérõgã pɨrɨ ĩgũsã Marĩpɨyare pédɨari waja gajerã
ĩgũsãrẽ ñerõ irimakũ ĩãrã, o ñerõ tarirã, ĩgũsã péadeare pirikõãma.
18 Gajerã masaka porakɨri yeba irirosũ ããrĩma. Marĩpɨya kerere péma. Irire pékererã,
oteri yeri porakɨrogue yuriadero pɨrɨ, pora gapɨ puritarimɨrĩa wẽjẽderosũ,
19 i ũmɨma gapɨre bɨro gũñarikɨma. "Wári oparã õãrõ ããrĩrãkoa", ãrĩ gũñarĩ, gajinorẽ
bɨro gããmenemorĩ Marĩpɨya kerere péadideare kãtimakũ yáa. Otediñu dɨka marĩdiñu irirosũ
dujama. Irasirirã Marĩpɨyare iribema.
20 Gajerã masaka õãrĩ nikũ irirosũ ããrĩma. Marĩpɨya kerere õãrõ péduripíma. "Õãgoráa",
ãrĩ, Marĩpɨyare õãrõ yáma. Irasirirã otediñu wári dɨkakɨrosũ ããrĩma. Surãyeri treinta yeri,
gajerã sesenta yeri, gajerã cien yeri dɨkakɨrosũ ããrĩma, ãrĩyupɨ Jesús.

Jesús sĩãgodiru keori merã buedea
(Mt 5.15-16; Lc 8.16-18)

21 Gaji Jesús ãrĩnemoyupɨ doja:
—Masaka sĩãgodirure ãĩa, dupa kũma dokague, o kãrĩrõ dokaguedere píbirikuma. Ubu gapɨ
ũmarõgue siukuma, õãrõ sĩãgoburo, ãrĩrã.
22 Masaka ĩãberogue duripídeare sĩãgorogue ĩãmasĩrõ irirosũ ããrĩpereri masaka
masĩbirideare masĩsũrokoa. Irasiriro yayedea irirosũ neõ ããrĩbirikoa.
23 Gãmipũrĩ oparã, yɨ wererire õãrõ péduripíka!
24 Irasũ ãrĩ odo, ãsũ ãrĩnemoyupɨ doja:

—Mʉsã périre õãrõ pémasĩka! Mérõgã pémasĩdʉarã, mérõgã pémasĩrãkoa. Wáro pémasĩdʉarã, wáro pémasĩrãkoa. Marĩpʉ ĩgʉ̃ya kerere mʉsã pémasĩdʉaropã pémasĩrĩrẽ sĩgʉkumi. Irasũ ããrĩmakʉ̃, wáro pémasĩdʉarãrẽ sĩnemogʉkumi.
25 Irasirigʉ ĩgʉ̃ya kerere õãrõ pémasĩrãrẽ wári pémasĩrĩ sĩnemogʉkumi. Gajerã pémasĩmerã gapʉre ĩgʉ̃sã pémasĩadideare ẽmasũrãkuma. Irasirirã neõ pémasĩmerã ããrĩrãkuma, ãrĩyupʉ.

Oteri masãrĩ keori merã buedea
26 Irasũ ãrĩ odo, gaji keori merã bueyupʉ doja:
—Marĩpʉ ĩgʉ̃yarãrẽ doreri ãsũ ããrã. Sugʉ masakʉ ĩgʉ̃ya pooegue oteri yerire meéwasirigʉ irirosũ ããrã.
27 Ĩgʉ̃ irasũ meéwasiriadero pʉrʉ, ñami merã kãrĩkumi. Pʉrʉ boyoripoe yobekumi. Ʉmʉrĩ, ñamirĩ tarikoa. Ĩgʉ̃ oteadea yeri puri masãkoa. Ĩgʉ̃ gapʉ irire: “Irasũ waakoa”, ãrĩ masĩbirikumi.
28 Iri yeri yeba poekague ããrĩsĩã, puri, pũrĩ wiripʉrori, pʉrʉ dupañerĩgã wiri, dʉka yeri deyoakoa. Pʉrʉgue pama õãrõ dʉka bʉribejakoa.
29 Iri bʉribeja odomakʉ̃ ĩã, ĩgʉ̃rẽ moãboerãrẽ irire sea duripímurãrẽ iriukumi, ãrĩyupʉ Jesús.

Jesús mostaza wãĩkʉri yegã puri masãdea keori merã buedea
(Mt 13.31-32; Lc 13.18-19)
30 Irasũ ãrĩ odo, gaji ãrĩnemoyupʉ doja:
—Marĩpʉ ĩgʉ̃yarãrẽ doreri, ¿ñeéno irirosũ ããrĩkuri? ¿Ñeéno keori merã weregʉkuri?
31 I irirosũ ããrã. Suye oteriye mostaza wãĩkʉri yegãrẽ oterosũ ããrã. Iri oteri yegã ããrĩpereri oteri yeri nemorõ mérĩ yegã ããrã.
32 Irasũ ããrĩkerero, otemakʉ̃, pʉrʉ yukʉ wádi dʉpʉri padi masãkoa. Irasirirã mirã irigʉ dʉpʉrigue, yʉsʉrogue ĩgʉ̃sãya surí suakuma, ãrĩyupʉ Jesús ĩgʉ̃ buerãrẽ, ĩgʉ̃sã merã ããrĩrãdere.

Jesús masakare keori merã buenadea
(Mt 13.34-35)
33 Jesús masakare ãsũ buenayupʉ. Marĩpʉya kerere weregʉ, wári keori merã masaka pémasĩrõgueta buenayupʉ.
34 Ĩgʉ̃sãrẽ buegʉ, keori merã dita buenayupʉ. Ĩgʉ̃ buerã merã dita ããrĩgʉ́ gapʉ: “Ãsũ ãrĩdʉaro yáa iri”, ãrĩ werenayupʉ ĩgʉ̃sãrẽ.

Jesús mirũ, makũrĩrẽ toemakʉ̃ iridea
(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)
35 Jesús masakare oteri keori merã bueadeanʉ naĩmejãripoe ĩgʉ̃ buerãrẽ ãsũ ãrĩyupʉ:
—Náka, ditaru sikoepʉgue taribujarã!
36 Ĩgʉ̃ irasũ ãrĩmakʉ̃ pé, masakare seretu, ĩgʉ̃ sãñadea doódirugue mʉrĩñajãa, ĩgʉ̃rẽ ãĩ taribujakõãñurã. Gajerã gaji doóriduparu merã wapikʉwãgãñurã.
37 Ĩgʉ̃sã taribujaripoe mirũ bʉro waa, makũrĩ ĩgʉ̃sãya doódirure páñajãmiũakõãdiyuro. Bʉro goero waayuro ĩgʉ̃sãrẽ.
38 Jesús gapʉ wejaturoma doaripẽrõgue peyari gasiro merã ẽõtú kãrĩbejakõãyupʉ. Irasirirã ĩgʉ̃ buerã ĩgʉ̃rẽ ãsũ ãrĩ yobeñurã:
—¿Gʉare buegʉ, mʉ ĩãberi? Marĩ mirĩmurã yáa, ãrĩñurã.
39 Ĩgʉ̃sã irasũ ãrĩmakʉ̃ pégʉ, Jesús wãgãnʉgã, mirũrẽ, makũrĩdere toedoreyupʉ:
—Iropãta, toeaka! ãrĩyupʉ. Ĩgʉ̃ irasũ ãrĩmakʉ̃, mirũ, makũrĩ bʉro waadea toedi-japereakõãyuro.
40 Pʉrʉ Jesús ĩgʉ̃ buerãrẽ ãrĩyupʉ:
—¿Nasirirã güiri mʉsã? ¿Yʉre bʉremurĩ opaberi dapa mʉsã iropã güirã?
41 Ĩgʉ̃sã gapʉ bʉro gʉka, ãsũ ãrĩ gãme wereníñurã:
—¿Ñeémʉno masakʉ ããrĩrĩ ĩĩ? Mirũ, makũrĩgueta ĩgʉ̃rẽ tarinʉgãbea, ãrĩñurã.

5

Jesús Gerasamʉrẽ wãtẽa ñajãnerãrẽ béowiudea
(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)
1 Jesús ĩgʉ̃ buerã merã ditarure taribuja, Gerasa* marãya nikũgue ejayupʉ.
2 Jesús doódirugue ããrãdi majãnʉgãripoe sugʉ masakʉ wãtĩ ñajãsũdi, masãgoberi watopegue ããrãdi Jesúre bokatĩrĩyupʉ.

* **5:1** Gerasa, Gadara wãĩkʉri makãrĩ Decápolis wãĩkʉri nikũgue ããrĩyuro.

3 Ĩgũ masãgoberi watopegue ããrĩgṹ ããrĩyupɯ. Neõ sugɯ ĩgũrẽ pũguburi merã, kõmedari
merãdere siapímasĩbiriñurã.
4 Wári ĩgũya guburire, mojõrĩdere kõmedari merã siapínadiñurã. Ĩgũsã siapírikɯ, ĩgũsã
siadeadarire tũãtawasiri béonokõãyupɯ. Neõ sugɯ ĩgũrẽ tarinɯgãmasĩbiriñurã.
5 Ʉmɯrikɯ, ñamirikɯ buurígue, masãgoberi watopegue gainígorenayupɯ. Ĩgũ basita ũtãyeri
merã ĩgũya dupɯre pá kãmitúnayupɯ.
6 Jesúre yoarogueta ĩãgũ, ũmawãgãri, ĩgũ ĩũrõ ñadɯkɯpuri merã ejamejãyupɯ.
7-8 Jesús ãrĩyupɯ:
—Wãtĩ, mɯ ñajãdire wirika!
Irasũ ãrĩmakũ pégɯ, bɯro gainírĩ merã ãsũ ãrĩyupɯ:
—Jesús, ũmɯgasigue ããrĩpererã nemorõ turagɯ magũ, ¿nasiribu yári mɯ yɯre? Mɯpɯ
ũmɯgasigue ããrĩgṹ péuro mɯrẽ sẽrẽa. Yɯre poyarikɯmakũ iribirikõãka!
9 Jesús ĩgũrẽ sẽrẽñayupɯ:
—¿Naásũ wãĩkɯri mɯ?
—Wárã ããrã gɯa. Irasirigɯ Legión wãĩkɯa yɯ, ãrĩyupɯ.
10 Irasũ ãrĩ odo, Jesúre bɯro sẽrẽyupɯ doja:
—Gɯare i nikũrẽ béowiubirikõãka! ãrĩyupɯ.
11 Iro buúru pɯro wárã yesea ãma baarã iriñurã.
12 Ĩgũsãrẽ ĩãrã, wãtẽa Jesúre sẽrẽñurã:
—Gɯare yeseaguere ñajãdoregɯ iriuka!
13 —Jáɯ, ĩgũsãrẽta ñajãrã waaka! ãrĩyupɯ Jesús wãtẽãrẽ. Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, masakɯguere
ããrãnerã wiria, yesea dos mil ããrĩrãrẽ ñajãñurã. Ĩgũsã ñajãmakũ, yesea ũma mirẽbuáa,
ditarugue meébia dijáa, mirĩ boapereakõãñurã.
14 Irasũ waamakũ ĩãrã, yeseare korerimasã gɯkari merã ũmadujáa, ĩgũsãya makã marãrẽ,
iri makã tɯro marãdere wererã waañurã. Ĩgũsã weremakũ pérã, masaka ããrĩpererã: “¿Naásũ
waáayuri?” ãrĩ, ĩãrã ejañurã.
15 Jesús pɯro ejarã, wãtẽa ñajãsũdi ããrãdire iro doagɯre ĩãñurã. Suríro sãñadi, õãrõ pémasĩrĩ
merã ããrĩyupɯ. Masaka ĩgũrẽ ĩãrã, bɯro güiñurã.
16 Jesús masakɯre wãtẽãrẽ béowiuadeare ĩãnerã yeseare waadeadere wereñurã.
17 Irire pérã, Gerasa marã Jesúre: “Waaka gɯaya nikũrẽ!” ãrĩñurã.
18 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégɯ, Jesús doódirugue mɯrĩñajãyupɯ. Ĩgũ mɯrĩñajãmakũ, wãtẽa
ñajãsũdi ããrãdi Jesúre: “Yɯde mɯ merã waadɯakoa”, ãrĩ sẽrẽadiyupɯ.
19 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɯ, Jesús ĩgũrẽ ãsũ ãrĩyupɯ:
—Yɯ merã waabirikõãka! Mɯya wiigue goedujáaka! Mɯrẽ mɯ Opɯ õãrõ iriadeare, ĩgũ
bopoñarĩ merã ĩãdeare mɯya wii marãrẽ weregɯ waaka! ãrĩyupɯ.
20 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɯ, Decápolis† wãĩkɯrogue waa, iroma makãrĩ marãrẽ ããrĩpereri
Jesús ĩgũrẽ irideare werenɯgãyupɯ. Ããrĩpererã ĩgũ wererire pérã, pégɯkakõãñurã.

Jesús Jairo magõrẽ, gajego nomeõ ĩgũya surírore moãñagõrẽ taudea
(Mt 9.18-26; Lc 8.40-56)

21 Jesús Gerasa marãya nikũgue ããrãdi doódirugue mɯrĩñajãa, gaji koepɯgue taribu-
jakõãyupɯ. Ĩgũ irogue ejamakũ ĩã, ditaru tɯrogue wárã masaka ĩgũ pɯro nerẽñurã.
22 Ĩgũ irogue ããrĩripoe sugɯ judío masaka nerẽrĩ wii oparã merãmɯ Jairo wãĩkɯgɯ ejayupɯ.
Jesúre ĩãgũ, ĩgũya guburi pɯro ñadɯkɯpuri merã ejamejãja, ĩgũrẽ bɯro sẽrẽyupɯ:
23 —Yɯ magõ kõmobogue iriamo. Mɯya mojõrĩ merã ñapeo, igore taugɯ aarika! Mɯ
irasirimakũ, okagokumo, ãrĩyupɯ.
24 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɯ, Jesús ĩgũ merã waayupɯ. Ĩgũ waamakũ, wárã masaka ĩgũrẽ
kũñarõgã tuuyañurã.
25 Ĩgũsã watopegue sugo nomeõ pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejari bojorigora dí
wiriri merã pũrĩrikɯgo ããrĩyupo.
26 Wárã kúririmasã igore kúrikerepɯrɯ, neõ taribiriyuro. Igo niyeru opadideare ããrĩpereri
ĩgũsãrẽ wajaripeokerepɯrɯ, sõõ gapɯ bɯro waayuro.
27-28 Igo, Jesús pũrĩrikɯrãrẽ taurire péyupo. Irasirigo masaka watopegue waa: “Ĩgũya
surírore yɯ moãñamakũ, pũrĩrĩ yɯre tarirokoa”, ãrĩ gũñarĩ merã, Jesús pɯrɯpɯ gapɯ ejanɯgã,
ĩgũya surírore moãñayupo.
29 Mata igo dí wiriadea tariakõãyuro. “Yɯre pũrĩrĩ tarikoa”, ãrĩ péñayupo.
30 Igo moãñamakũta, Jesús ĩgũ turaro merã sugo pũrĩrikɯgore tauadeare masĩkõãyupɯ.
Irasirigɯ masakare gãmenɯgã ĩã:
—¿Noã yaa surírore moãñarĩ? ãrĩyupɯ.

† **5:20** Gerasa, Gadara wãĩkɯri makãrĩ Decápolis wãĩkɯri nikũgue ããrĩyuro.

31 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ĩgũ buerã ĩgũrẽ ãrĩĩñurã:
—¿Mɯ ĩãberi? Wárã masaka mɯrẽ kũñarõgã tuuyama. ¿Nasirigɯ ĩgũsãrẽ: "¿Noã yɯre moãñarĩ?" ãrĩ sẽrẽñarĩ?
32 Jesús gapɯ masaka ããrĩpererãrẽ ĩãyupɯ, ĩgũrẽ moãñadeore ĩãbokabu.
33 Jesús igo pũrĩrikɯri tariadeare masĩmakũ ĩã, güi naradari merã ĩgũya guburi pɯro ñadɯkɯpuri merã ejamejã, ããrĩpererire diaye ãrĩrĩ merã werepeokõãyupo.
34 Jesús igore ãrĩyupɯ:
—Mɯ yɯre bɯremurĩ opáa. Irasirigo mɯ pũrĩrikɯrire tausũa. Ʊsɯyari merã waaka! Mɯ pũrĩrikɯadea tariakõãa, ãrĩyupɯ.
35 Jesús irasũ ãrĩripoe Jairoya wiigue ããrãnerã ejañurã:
—Mɯ magõ kõmoakõãmo. Iropãta marĩrẽ buegɯre garibonemoka! ãrĩĩñurã.
36 Ĩgũsã irasũ ãrĩkerepɯrɯ, Jesús Jairore ãsũ ãrĩyupɯ:
—Güibirikõãka! Bɯremurĩ opaka yɯre!
37 Irasirigɯ Jesús masakare: "Aaribirikõãka!" ãrĩ, Pedro, Santiago, ĩgũ pagɯmɯ Juãrẽ siiu, Jairoya wiigue ĩgũsã merã waayupɯ.
38 Iri wiigue ejagɯ, wárã masaka bɯro bɯsɯro orerãrẽ bokajayupɯ.
39 Jesús, wiigue ñajãa, ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩyupɯ:
—¿Nasirirã mɯsã iropã bɯsɯro oreri? Igo majĩgõ boabemo. Kãrĩgõ yámo.
40 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ĩgũrẽ bɯriñurã. Irasirigɯ Jesús ããrĩpererãrẽ wiriadoreyupɯ. Ĩgũsã wiriadero pɯrɯ, majĩgõ pagɯsãmarãrẽ, ĩgũ merãmarãrẽ igo peyarogue siiu ñajãyupɯ.
41 Ñajãja, igoya mojõrẽ ñeã, igore:
—Talita, cumi, ãrĩyupɯ. "Talita, cumi", ãrĩrõ: " 'Majĩgõ, wãgãnɯgãka!' ãrã", ãrĩdɯaro yáa.
42 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũta, majĩgõ wãgãnɯgã, waamasĩyupo. Igo pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejari bojori opago ããrĩyupo. Masaka, igo masãmakũ ĩãrã, ĩãgɯkatariakõãñurã.
43 Jesús gapɯ ĩgũsãrẽ turaro merã:
—Igo masãdeare gajerãrẽ werebirikõãka! ãrĩyupɯ. Irasũ ãrĩ odo, igo pagɯsãmarãrẽ: "Igore baari ejoka!" ãrĩyupɯ.

6

Jesús Nazaretgue goedujáadea
(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

1 Pɯrɯ Jesús iro ããrãdi ĩgũya nikũgue goedujáayupɯ. Ĩgũ buerãde ĩgũ merã waañurã.
2 Judío masaka siuñajãrĩnɯ ããrĩmakũ, Jesús ĩgũsã nerẽrĩ wiigue ñajãa, masakare buenɯgãyupɯ. Wárã masaka iro ããrĩrã ĩgũ buemakũ pérã, pégɯkakõãñurã:
—¿Noógue bueyuri ĩĩ iropã masĩbu? ¿Noã ĩgũrẽ iropã masĩrĩrẽ sĩyuri, ĩgũ turari merã iri ĩmuburire?
3 Ĩĩ taboa merã gajino irigɯ ããrĩmi. María magũ, Santiago, José, Simón, Judasã tĩgũ ããrĩmi. Ĩgũ pagɯpũrã nomede õõ marĩya makãta ããrĩma, ãrĩ gãme wereníñurã ĩgũsã basi. Irasirirã ĩgũrẽ bɯremudɯabiriñurã.
4 Jesús gapɯ ĩgũsãrẽ ãrĩyupɯ:
—Ããrĩpererogue sugɯ Marĩpɯya kerere weredupuyugɯre gajerã bɯremuma. Ĩgũya nikũ marã, ĩgũya wererã, ĩgũya wii marã gapɯ ĩgũrẽ bɯremubema, ãrĩyupɯ.
5 Irasirigɯ iro ããrĩgũ, wári Marĩpɯ turari merã iri ĩmubiriyupɯ. Surãyerita pũrĩrikɯrãrẽ ĩgũya mojõrĩ merã ñapeo tauyupɯ.
6 Iro marã ĩgũrẽ bɯremubirimakũ ĩãgũ, gɯkatariakõãyupɯ. Pɯrɯ iri makã tɯroma makãrĩ marãrẽ buegɯ waayupɯ.

Jesús ĩgũ buerãrẽ buedoregɯ iriudea
(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)

7 Irasirigɯ Jesús ĩgũ buerã pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarãrẽ siiu neeõ: "Yɯ turari merã wãtẽa masakare ñajãnerãrẽ béowiurã waaka!" ãrĩ, ĩgũsã ããrĩpererãrẽ pẽrã dita dɯkawa iriuyupɯ.
8 Ĩgũsãrẽ iriugɯ, gajino baari, aju, niyeru ãĩadorebiriyupɯ. Ĩgũsã tuari yuku direta ãĩadoreyupɯ.
9 Ĩgũsã sãñarĩ merã dita waadoreyupɯ. Gaji ĩgũsã surí sãñaburi ãĩadorebiriyupɯ.
10 Ãsũ ãrĩyupɯ:
—Sugɯ mɯsãrẽ õãrõ bokatĩrĩñeãmakũ, ĩgũya wiita dujaka! Iri makãrẽ wiri waarãgue iri wiire wirika!
11 Su makã marã mɯsãrẽ gããmebirimakũ ĩãrã, mɯsã werenírĩrẽ pédɯabirimakũ ĩãrã, iri makãrẽ tariwãgã, iri makãma nikũwera mɯsãya guburigue tuadeare mojẽbéokõãka! Ĩgũsã mɯsãrẽ gããmebiri waja irasirika, ĩgũsãrẽ Marĩpɯ wajamoãburire pémasĩburo, ãrĩrã! Yɯ mɯsãrẽ

diayeta werea. Marĩpʉ ããrĩpererã ñerãrẽ wajamoãrĩnʉ ejamakʉ̃, Sodoma, Gomorra marãrẽ wajamoãrõ nemorõ ĩgʉ̃sãrẽ wajamoãgʉkumi, ãrĩyupʉ.

12 Ĩgʉ̃ irasʉ̃ ãrãdero pʉrʉ, waakõãñurã. Waa, masakare: “Mʉsã ñerõ irideare bʉjawereka! Mʉsã gʉ̃ñarĩrẽ gorawayuka!” ãrĩñurã.

13 Irasʉ̃ ããrĩmakʉ̃, wárã wãtẽa masakare ñajãnerãrẽ béowiuñurã. Wárã pʉ̃rĩrikʉrãrẽ ʉye merã wʉ̃kã, tauñurã.

Juan masakare wãĩyerimasʉ̃ boadea
(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)

14 Ããrĩperero marã masaka Jesús ĩgʉ̃ iriri kerere péseyakõãñurã. Herodes, Galilea nikʉ̃ marã opʉde péyupʉ. Irire pégʉ, ãsʉ̃ ãrĩyupʉ:

—Juan masakare wãĩyerimasʉ̃ boadigue masãdi ããrĩkumi. Irasirigʉ turari merã wári iri ĩmurĩrẽ irikumi, ãrĩyupʉ.

15 Gajerã gapʉ ãrĩñurã:

—Ĩgʉ̃, Elías iripoegue Marĩpʉya kerere weredupuyudi ããrĩkumi.

Gajerã ãrĩñurã:

—Ĩgʉ̃, sugʉ iripoeguemʉ, Marĩpʉya kerere weredupuyudi irirosʉ̃ ããrĩgʉ́ ããrĩkumi, ãrĩñurã.

16 Herodes irire pé, ãsʉ̃ ãrĩyupʉ:

—Ĩgʉ̃, Juan ããrĩkumi. Yʉ ĩgʉ̃rẽta ĩgʉ̃ya dipurure dititádorebʉ. Daporare dupaturi masãkumi doja, ãrĩyupʉ.

17-18 Juan boaburi dupuyuro Herodes ĩgʉ̃ pagʉmʉ Felipe marãpore ẽma, igore marãpokʉdi ããrĩmí. Igo Herodías wãĩkʉdeo ããrĩmó. Ĩgʉ̃ irasirimakʉ̃ ĩã, Juan Herodere:

—Mʉ pagʉmʉ marãpore marãpokʉgʉ, Marĩpʉ dorerire tarinʉgãgʉ̃ yáa, ãrĩdi ããrĩmí. Ĩgʉ̃ irasʉ̃ ãrĩrĩ waja Herodes ĩgʉ̃yarã ʉ̃marẽ Juãrẽ peresu iridoredi ããrĩmí.

19-20 Herodías gapʉ Juãrẽ pʉ̃rĩsʉ̃gʉ̃ ĩãdeo ããrĩmó. Irasirigo ĩgʉ̃rẽ wẽjẽdʉadeo ããrãdimo. Herodes gapʉ Juãrẽ: “Õãrĩrẽ irigʉ, õãgʉ̃ ããrĩmi”, ãrĩ gʉ̃ña, bʉremurĩ merã ĩgʉ̃rẽ gʉ̃idi ããrĩmí. Juan weremakʉ̃ pégʉ, bʉro gʉ̃ñarikʉdi ããrĩmí. Irasʉ̃ gʉ̃ñarikʉkeregʉ, ʉsʉyari merã ĩgʉ̃ wererire pédi ããrĩmí. Irasirigʉ ĩgʉ̃rẽ wẽjẽdorebiridi ããrĩmí. Irasirigo Herodías ĩgʉ̃rẽ wẽjẽdʉakerego, wẽjẽdoremasĩbirideo ããrĩmó.

21 Pʉrʉ Herodías ĩgʉ̃rẽ wẽjẽdʉadeo ããrĩsĩã, õãrõ bokadeo ããrĩmó. Herodes ĩgʉ̃ deyoadeanʉ ããrĩmakʉ̃, ĩgʉ̃ya nikʉ̃ marã oparãrẽ, ĩgʉ̃yarã surara oparãrẽ, gajerã Galilea marã oparãdere siiu, ĩgʉ̃sã merã bosebaadi ããrĩmí.

22 Ĩgʉ̃ siiuanerã merã baari taribugue baaripoe Herodías magõ ñajãa, ĩgʉ̃sã ĩʉ̃rõ baya ĩmudeo ããrĩmó. Igo baya ĩmumakʉ̃ ĩãrã, Herodes, ĩgʉ̃ siiuanerãde ʉsʉyanerã ããrĩmá. Irasirigʉ Herodes igore ãrĩdi ããrĩmí:

—Mʉ gããmerĩnorẽ sẽrẽka yʉre! Mʉ sẽrẽrĩrẽ mʉrẽ sĩgʉra, ãrĩdi ããrĩmí.

23 Irasirigʉ iro ããrĩrã péuro: “Ãrĩgatoro marĩrõ mʉ sẽrẽrõsʉ̃ta mʉrẽ sĩgʉkoa. Yʉ opari, yaa nikʉ̃ ããrĩrĩ deko ejatuaropã mʉrẽ sĩgʉkoa”, ãrĩdi ããrĩmí.

24 Ĩgʉ̃ irasʉ̃ ãrĩmakʉ̃ pégo, igo pago pʉro waa, sẽrẽñadeo ããrĩmó:

—¿Ñeénorẽ sẽrẽgokuri yʉ?

—Juan masakare wãĩyerimasʉ̃ya dipurure sẽrẽka! ãrĩ yʉjʉdeo ããrĩmó.

25 Igo pago irasʉ̃ ãrĩmakʉ̃ pégo, mata opʉ Herodes pʉrogue waa, ĩgʉ̃rẽ ãrĩdeo ããrĩmó:

—Daporata Juan masakare wãĩyerimasʉ̃ya dipurure dititá, soropa wáripa merã sĩmakʉ̃ gããmekoa.

26 Igo irasʉ̃ ãrĩmakʉ̃, opʉ Herodes bʉro bʉjaweredi ããrĩmí. Ĩgʉ̃ siiuanerã péuro: “Mʉ sẽrẽrĩrẽ mʉrẽ sĩgʉra”, ãrãdi ããrĩsĩã, gʉyasĩrĩgʉ̃, igore: “Mʉ sẽrẽrĩrẽ sĩbirikoa”, ãrĩmasĩbiridi ããrĩmí.

27 Irasirigʉ mata ĩgʉ̃yagʉ surarare peresu iriri wiigue Juãya dipurure dititá ãĩwãgãridoregʉ iriudi ããrĩmí.

28 Irasirigʉ surara irogue waa, Juãya dipurure dititá, soropa merã ãĩadi ããrĩmí. Ãĩja, Herodías magõrẽ wiadi ããrĩmí. Ĩgʉ̃ igore iripare wiamakʉ̃, ñeã, igo pagore ãĩa sĩdeo ããrĩmó.

29 Juan buerã ĩgʉ̃rẽ waadea kerere pérã, irogue waa, ĩgʉ̃ya dupʉre ãĩwãgã, yáañurã.

Jesús cinco mil ʉ̃marẽ baari ejodea
(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

30 Jesús ĩgʉ̃yare buedoregʉ iriuanerã ĩgʉ̃ pʉro goedujajarã, ĩgʉ̃sã iriadeare ĩgʉ̃sã masakare bueadeare werepeokõãñurã.

31 Ĩgʉ̃sã goedujajadero pʉrʉ, wárã masaka ĩgʉ̃sã pʉro gãmeñajãrã ejañurã. Irasirirã Jesús buerã baamasĩbiriñurã. Irasirigʉ Jesús ĩgʉ̃sãrẽ:

—Náka, marĩ dita masaka marĩrõgue siuñajãrã! ãrĩyupʉ.

32 Irasirigɯ Jesús ĩgũ buerã merã doódirugue mɯrĩñajãa, ĩgũsã dita masaka marĩrõgue
waakõãñurã.
33 Ĩgũsã waamakũ ĩãrã, wárã masaka Jesúre ĩãmasĩñurã. Irasirirã ããrĩpereri makãrĩ marã
maague waa, Jesús ejaburogue ũmajasiañurã.
34 Jesús doódirugue sãñadi majãnɯgãja, wárã masakare ĩãyupɯ. Ĩgũsãrẽ ĩãgũ: "Ĩĩsã oveja
sugɯ ĩgũsãrẽ koregɯ opamerã irirosũ ããrĩma", ãrĩ gũñayupɯ. Irasirigɯ ĩgũsãrẽ bopoñarĩ merã
ĩã, wári buenɯgãyupɯ.
35 Ñamika ããrĩmakũ, Jesús buerã ĩgũ pɯro waa, ĩgũrẽ ãrĩñurã:
—Õõ masaka marĩrõgue ããrã. Ñamikague ããrĩsiáa.
36 Irasirigɯ masakare waadoreka! Makãrĩgue, makãrĩ tɯroma wiirigue baari wajarirã
waaburo. Marĩ õõguere baari opabea, ãrĩñurã.
37 Jesús gapɯ:
—Mɯsã ĩgũsãrẽ baari sĩka! ãrĩyupɯ.
Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã:
—¿Gɯa ĩgũsã baaburire wajarirã waamakũ gããmekuri? Ĩgũsã baaburi doscientos nɯrĩ moã
wajataropã wajakɯrokoa, ãrĩñurã.
38 Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩyupɯ:
—¿Dííkɯ pã duparu opari mɯsã? Ĩãrã waaka!
—Jáɯ, ãrĩ, baarire ĩãrã waa:
—Su mojõma pã duparu ããrã, waaí pẽrãta ããrĩma, ãrĩñurã.
39 Irasirigɯ Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩyupɯ:
—Masakare tá weka boje yebori dita doayodoreka!
40 Irasirirã su yebore cien, gaji yebore cincuenta doajañurã. Ããrĩpererã irasũ dita
doajañurã.
41 Ĩgũsã eja doaperemakũ, Jesús su mojõma pã duparu, pẽrã waairé ãĩ, ũmɯgasigue ĩãmu,
Marĩpɯre: "Mɯrẽ ɯsɯyari sĩa", ãrĩyupɯ. Ãrĩ odo, iri pã duparure pea, ĩgũ buerãrẽ sĩyupɯ,
masakare gueredoregɯ. Waaídere irasũta iriyupɯ, ããrĩpererãrẽ gueredoregɯ.
42 Irasirirã ããrĩpererã õãrõ baayapiakõãñurã.
43 Pɯrɯ ĩgũsã baadɯáadeare Jesús buerã seasãrã, pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejari
puuirigora ɯtɯudoboñurã.
44 Pã duparure baanerã: nome, majĩrã keoña marĩrõ ũma direta keomakũ, cinco mil gora
ããrĩñurã.

Jesús deko weka waadea
(Mt 14.22-27; Jn 6.16-21)

45 Pɯrɯ Jesús ĩgũ buerãrẽ doódirugue mɯrĩñajãdore, Betsaida wãĩkɯri makãgue ĩgũ
dupuyuro taribujadoreyupɯ. Ĩgũsã taribujaripoe Jesús masakare: "Õãrõ waaka!" ãrĩ
seretuyupɯ.
46 Seretu odo, buúrugue Marĩpɯre sẽrẽgũ mɯrĩayupɯ.
47 Naĩwãgãriripoe Jesús sugɯta buúru wekague ããrĩyupɯ. Ĩgũ buerã gapɯ ditaru dekogora
ããrĩñurã.
48 Mirũ ĩgũsãrẽ taribujamasĩña marĩrõ ĩgũsã diaye wẽjẽpumakũ ĩãyupɯ Jesús. Pɯrɯ boyo
mɯrĩriripoe ditarugue buaja, deko weka ĩgũsã pɯro aari, ejanɯgã, ĩgũsãrẽ tariwãgãbu irirosũ
iriyupɯ.
49 Ĩgũ irasũ deko weka ejanɯgãmakũ ĩãrã: "Masakɯ boadi wãtĩ ããrĩmi", ãrĩ gũña, bɯro
gɯkari merã gainíñurã.
50 Ããrĩpererã ĩgũrẽ ĩãrã, bɯro gɯkañurã. Ĩgũsã gɯkamakũ ĩãgũ, mata Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩyupɯ:
—Gũñaturaka! Yɯta ããrã. Güimerãta!
51 Ĩgũ irasũ ãrãdero pɯrɯ, ĩgũsã sãñadiru doódirugue mɯrĩñajãyupɯ. Ĩgũ mɯrĩñajãmakũta,
mirũ toeakõãyuro. Irasũ waamakũ ĩãrã, ĩãgɯkatariakõãñurã.
52 Ĩgũ pã duparure Marĩpɯ turari merã iri ĩmuadeare pémasĩbiriñurã. Ĩgũyamarẽ õãrõ
pémasĩturabiriñurã.

Jesús Genesaret marãrẽ pũrĩrikɯrãrẽ taudea
(Mt 14.34-36)

53 Jesús doódirugue mɯrĩñajãmakũ, ĩgũ merã taribuja, Genesaret* wãĩkɯri nikũgue eja,
doódirure siatúpau majãkõãñurã.
54 Ĩgũsã majãmakũ, mata masaka Jesúre ĩãmasĩñurã.

---

* **6:53** Genesaret wãĩkɯri nikũ, Galilea wãĩkɯri ditaru tɯro ããrĩyuro.

55 Irasirirã ĩgũsãya nikũ ããrĩpererogue ũmawãgã, pũrĩrikɯrãrẽ ĩgũsã peyari merãta ĩgũ
ããrĩrõgue ãĩjañurã.
56 Ããrĩperero ĩgũ waaró ĩgũ ejaburi dupuyuro paga makãrĩ marã, mɯtã makãrĩgã marã,
makãrĩ tɯro marãde pũrĩrikɯrãrẽ wiiri disipɯrorigue ãĩwiupíñurã. Ĩgũsã pɯro ĩgũ ejamakũ ĩã,
ĩgũrẽ:
—Mɯya suríro yuwa direta ĩgũsãrẽ moãñadoreka! ãrĩ sẽrẽñurã. Irasirirã ããrĩpererã ĩgũya
surírore moãñarã ĩgũsã pũrĩrikɯadeare tarisũñurã.

7

Masakare ñerã waamakũ iririre buedea
(Mt 15.1-20)

1 Pɯrɯ fariseo bumarã, Moisés gojadeare buerimasãde Jerusalẽgue ããrãnerã eja, Jesús
pɯro nerẽñurã.
2 Irasũ nerẽrã, ĩgũsã: "Baaburi dupuyuro mojõkoeka!" ãrĩdeare surãyeri Jesús buerã
mojõkoero marĩrõ baamakũ ĩãrã, ĩgũsãrẽ werewɯañurã.
3 Fariseo bumarã, ããrĩpererã judío masaka ĩgũsã ñekũsãmarã iriunaderosũ ĩgũsãya
mojõrĩrẽ mojõkoepɯrori baanañurã.
4 Ĩgũsã baari duarogue ejanerãde mojõkoepɯrorisĩã, baanañurã. Wári gaji ĩgũsã
ñekũsãmarã iriunadeare iritɯyañurã. Irasirirã ĩgũsã ñekũsãmarã: "Ãsũ dita irika!"
ãrĩdeare irirã, ĩgũsã iiríriduparure, ĩgũsã iiríburi duripíriduparure, ĩgũsãya kõmesororire, ĩgũsã
doaripẽrĩrẽ koenañurã.
5 Irasirirã fariseo bumarã, Moisés gojadeare buerimasãde Jesúre ãsũ ãrĩ sẽrẽñañurã:
—¿Nasirirã mɯ buerã marĩ ñekũsãmarã iriunaderosũ baaburi dupuyuro mojõkoeberi?
ãrĩñurã.
6 Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩyupɯ:
—Mɯsã masaka ĩãberogue ñerõ iririkɯrã, irigatorikɯrã ããrã. Iripoegue Marĩpɯya kerere
weredupuyudi Isaías mɯsã dapora irigatorire gojagɯ, diayeta ãsũ ãrĩ gojadi ããrĩmí:
Masaka ĩgũsãya disi merã yɯre õãrõ wereníkererã, ĩgũsãya gũñarĩgue yɯre neõ bɯremubema.
7 Irasiriro ĩgũsã yɯre bɯremurã nerẽrĩ wajamáa. Ĩgũsã bueri, yɯ doreri meta ããrã. Masaka
doreri ããrã, ãrĩ gojadi ããrĩmí.✡
8 Irasirirã mɯsã ñekũsãmarã iriunaderosũ irimurã Marĩpɯ dorerire pirikõãa, ãrĩyupɯ Jesús.
9 Ãsũ ãrĩnemoyupɯ doja:
—Mɯsã ñekũsãmarã doredeare iritɯyarã, Marĩpɯ doreri gapɯre béokõãa.
10 Iripoegue Moisés ãsũ ãrĩ gojadi ããrĩmí: "Mɯpɯre, mɯpore bɯremuka! Sugɯ ĩgũ
pagɯsãmarãrẽ ñerõ wereníguũ wẽjẽdoresũgɯkumi", ãrĩ gojadi ããrĩmí.
11 Mɯsã gapɯ masakare ãsũ ãrĩ buea: "Sugɯ ĩgũ pagɯre, o ĩgũ pagore: 'Yɯ mɯsãrẽ sĩboadeare
Marĩpɯre sĩpeokõãbɯ. Irasirigɯ mɯsãrẽ iritamumasĩbirikoa', ãrĩmakũ õãgoráa", ãrĩ buea.
12 Mɯsã masakare irasũ ãrĩ buerã, masakare ĩgũsã pagɯsãmarãrẽ iritamubirimakũ yáa.
13 Irasirirã mɯsã ñekũsãmarã pídeare gajerãrẽ irire iritɯyadorerã, ĩgũsãrẽ Marĩpɯ doreri
gapɯre ubu ĩãmakũ yáa. Gaji wári irinorẽ yáa, ãrĩyupɯ Jesús fariseo bumarãrẽ.
14 Irasũ ãrĩ odo, Jesús masakare siiu, ãsũ ãrĩyupɯ:
—Yɯ wererire ããrĩpererã õãrõ pékũĩnú, péka!
15 Masakaya disigue ñajãri ĩgũsãrẽ ñerã waamakũ iribea. Ĩgũsãya disi wiriri gapɯ, ĩgũsãrẽ
ñerã waamakũ yáa.
16 Gãmipũrĩ oparã, yɯ wererire péduripíka! ãrĩyupɯ.
17 Pɯrɯ Jesús masaka merã ããrãdi, wiigue ñajãkõãyupɯ. Irogue ĩgũ buerã ĩgũ keori merã
wereadeare sẽrẽñañurã.
18 Ĩgũsã sẽrẽñamakũ pégɯ, ãrĩyupɯ:
—¿Mɯsãde pémasĩberi dapa? Ããrĩpereri baari masakaya disigue ñajãri, ĩgũsãrẽ ñerã waa-
makũ irimasĩbea. ¿Irire pémasĩberi mɯsã?
19 Ĩgũsã baadea ĩgũsã gũñarĩgue ñajãbea. Ĩgũsãya paru gapɯ ñajãa, pɯrɯ tariwiria, ãrĩyupɯ.
Irire ãrĩgũ: "Ããrĩpereri baari õãrĩ ããrã", ãrĩgũ iriyupɯ.
20 Gaji ãrĩnemoyupɯ doja:
—Masaka ĩgũsã gũñarĩguere opari gapɯ, ĩgũsãrẽ ñerã waamakũ yáa.
21 Ĩgũsã gũñarĩgue ñerĩ oparã, ãsũ ããrĩma. Ñerĩ gũñarã, gajerã marãposã nomerẽ
gãmebirarã, nome merã ñerĩ iririkɯrã, masakare wẽjẽbéorã,
22 gajerãyare yajarã, gajigɯ oparinorẽ bɯro ɯaribejarã, gajerãrẽ ñerõ irirã, ãrĩgatorã, ñerã,
gajino oparãrẽ ĩãturirã, gajerãrẽ ñerõ kere wererã, "Gajerã nemorõ ããrã yɯ", ãrĩ gũñakererã
pémasĩrĩ marĩrõ irirã ããrĩma.

✡ **7:7** Is 29.13

23 Iri ããrĩpereri ñerĩ masaka gũñarĩgue opari ĩgũsãrẽ ñerã waamakũ yáa, ãrĩyupɯ Jesús ĩgũ buerãrẽ.

Judío masako ããrĩbeo Jesúre bɯremudea
(Mt 15.21-28)

24 Pɯrɯ Jesús iro ããrãdi waa, Tiro, Sidón wãĩkɯri makãrĩ tɯrogue ejayupɯ. Irogue eja, su wiigue ñajãyupɯ masaka ĩgũ ããrĩrõrẽ masĩbirikõãburo, ãrĩgũ. Irasirikeregɯ, masĩkõãsũyupɯ.
25 Sugo nomeõ wãtĩ ñajãsũdeo pago ĩgũ ejadeare pégo, mata ĩgũ pɯro waa, ĩgũya guburi pɯro ñadɯkɯpuri merã ejamejãyupo.
26 Igo judío masako ããrĩbeo ããrĩyupo. Igo deyoadea makã Sirofenicia wãĩkɯri makã ããrĩyuro. Jesús pɯro ñadɯkɯpuri merã ejamejãja, ĩgũrẽ sẽrẽyupo:
—Wãtĩrẽ béowiuka yɯ magõrẽ! ãrĩyupo.
27 Jesús igore ãrĩyupɯ:
—Wii opɯ pũrã baarire ẽma, diayéare ejomakũ õãbea.
28 Igo ĩgũrẽ yɯjɯyupo:
—Irasũta ããrã yɯ Opɯ. Irasũ ããrĩkerepɯrɯ, diayéagueta baari peyaro doka majĩrã baawasiridijurire baaboema, ãrĩyupo.
29 Jesús igore ãrĩyupɯ:
—Mɯ õãrõ yɯjɯa. Irasirigo mɯya wiigue goedujáaka! Wãtĩ mɯ magõrẽ ñajãdi wirisiami, ãrĩyupɯ.
30 Ĩgũ irasũ ãrãdero pɯrɯ, igoya wiigue goedujáa, igo magõrẽ peyarogue oyagore bokajayupo. Wãtĩ igore ñajãdi wiriasiayupɯ. Irasirigo tariyupo.

Jesús sugɯ werenírĩ kukugɯre gãmipũ pébire taudea

31 Jesús Tiro wãĩkɯri makã tɯrogue ããrãdi dupaturi wiri, Sidón wãĩkɯri makãrẽ tariwãgã, Decápolis wãĩkɯri nikũrẽ tariwere, Galilea wãĩkɯri ditarugue ejayupɯ doja.
32 Irogue ejamakũ ĩã, iro marã sugɯ gãmipũ pébire werenírĩ kukugɯre Jesús pɯro ãĩa:
—Mɯya mojõrĩ merã ñapeoka ĩgũrẽ! ãrĩ sẽrẽñurã.
33 Irasirigɯ Jesús masaka ĩãbero gapɯ ĩgũrẽ ãĩa, mojõsũrĩ merã pébiya gãmipũrĩrẽ soesóo, síku eopeo, ĩgũya nedirure moãñayupɯ.
34 Pɯrɯ ũmɯgasigue ĩãmu, siuñajãnɯgãja, ãsũ ãrĩyupɯ:
—Efata! ãrĩyupɯ. "Efata", ãrĩrõ: "Toyoka!" ãrĩdɯaro yáa.
35 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũta, pébiya gãmipũrĩ toyoakõãyuro. Mata ĩgũya nediru turadea nirõãmakũ, õãrõ werenímasĩyupɯ.
36 Jesús gapɯ ĩgũrẽ taumakũ ĩãnerãrẽ: "Gajerãrẽ werebirikõãka!" ãrĩyupɯ. Ĩgũ: "Werebirigorakõãka!" ãrĩkerepɯrɯ, ĩgũsã gapɯ gajerãrẽ werepeokõãñurã.
37 Bɯro ĩãgɯka, ɯsɯyari merã ãsũ ãrĩñurã:
—Ããrĩpererire õãrõ yámi. Gãmipũ pémerãrẽ õãrõ pémakũ yámi. Werenímasĩmerãdere õãrõ werenímasĩmakũ yámi, ãrĩñurã.

8

Jesús cuatro mil ũmarẽ baari ejodea
(Mt 15.32-39)

1 Pɯrɯ dupaturi wárã masaka Jesús pɯrogue nerẽanerãrẽ baari peremakũ ĩãgũ, ĩgũ buerãrẽ siiu, ãrĩyupɯ:
2 —Ɯrenɯgora waáa, ĩĩsã masaka yɯ merã ããrĩrõ. Ĩgũsãrẽ baari pereakõãa. Irasirigɯ ĩgũsãrẽ bopoñarĩ merã ĩãa.
3 Surãyeri yoarogue aarinerã ããrĩmá. Ĩgũsã baamerãrẽta ĩgũsãya wiirigue goedujáadoremakũ, maa dekota turabiriakõãbokuma, ãrĩyupɯ.
4 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ĩgũ buerã yɯjɯñurã:
—¿Nasirisĩã, õõ masaka marĩrõguere baari boka ejobokuri marĩ ĩgũsãrẽ?
5 Jesús ĩgũsãrẽ sẽrẽñayupɯ:
—¿Diíkɯ pã duparu opari mɯsã?
—Su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejari duparu opáa, ãrĩ yɯjɯñurã.
6 Irasirigɯ Jesús masakare yebague doadore, iri pã duparure ãĩ, Marĩpɯre: "Mɯrẽ ɯsɯyari sĩa", ãrĩyupɯ. Irasiri odo, pã duparure pea, ĩgũ buerãrẽ sĩyupɯ, masakare gueredoregɯ.
7 Waaigãdere mérãgã opañurã. Jesús ĩgũsãgãrẽ ãĩ, Marĩpɯre: "Mɯrẽ ɯsɯyari sĩa", ãrĩ, iridere ĩgũ buerãrẽ masakare gueredoreyupɯ.
8 Ããrĩpererã irire baayapiakõãñurã. Pɯrɯ ĩgũsã baadɯáadeare Jesús buerã su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejari puuiri seasã ɯtɯudoboñurã.
9 Iro baanerã: nome, majĩrã keoña marĩrõ ũma direta keomakũ, cuatro mil gora ããrĩñurã.

10 Pʉrʉ Jesús ĩgũsãrẽ seretu, ĩgũ buerã merã doódirugue mʉrĩñajãa, Dalmanuta wãĩkʉri
makã tʉrogue waayupʉ.

Fariseo bumarã Jesúre Marĩpʉ turari merã iri ĩmudoredea
(Mt 16.1-4; Lc 12.54-56)

11 Pʉrʉ fariseo bumarã Jesús merã werenírã ejañurã. Irasũ ejarã: "Marĩpʉ turari merã
iri ĩmurĩrẽ irika!" ãrĩñurã. "Ĩgũ irire irimasĩbi, Marĩpʉ iriudi meta ããrĩmi", ãrĩdʉarã, irasũ
ãrĩñurã.

12 Ĩgũsã irasiridoremakũ pégʉ, Jesús bʉro bʉjawereri merã siuñajãnʉgãja, ãrĩyupʉ:
—Mʉsã dapora marã masaka, ¿nasirimurã Marĩpʉ turari merã iri ĩmurĩrẽ ĩãdʉari? Diayeta
mʉsãrẽ werea. Marĩpʉ turari merã iri ĩmurĩrẽ mʉsã ĩũrõ neõ iribirikoa, ãrĩyupʉ.

13 Ĩgũsãrẽ irasũ ãrĩ odo, ĩgũsã iro nírõta, doódirugue mʉrĩñajãa, ditaru sikoepʉgue taribu-
jakõãyupʉ ĩgũ buerã merã.

Jesús Fariseo bumarã, Herodeya bumarã ñerĩ buerire weredea
(Mt 16.5-12)

14 Irogue taribujarã, ĩgũsã baaburire kãtikõãñurã. Doódiruguere suruta pã opañurã.

15 Irasirigʉ Jesús ĩgũsãrẽ goepeyari merã wereyupʉ:
—Fariseo bumarã, Herodeyarãya pã wemasãrĩ morẽrĩrẽ õãrõ pémasĩka! ãrĩyupʉ.

16 Ĩgũ buerã gapʉ ĩgũ irasũ ãrĩrĩrẽ pémasĩmerã, ĩgũsã basi ãsũ ãrĩ gãme wereníñurã:
—Marĩ pã opabirimakũ ĩãgũ, irasũ ãrĩkumi, ãrĩñurã.

17 Jesús, ĩgũsã irasũ ãrĩrĩrẽ masĩkõãyupʉ. Irasirigʉ ĩgũsãrẽ ãrĩyupʉ:
—¿Nasirirã: "Pã opabea", ãrĩ gãme werenírĩ? ¿Masĩberi? ¿Pémasĩberi mʉsã dapa?

18 ¿Koye opakererã, ĩãberi? ¿Gãmipũrĩ opakererã, péberi? ¿Yʉ irideare gũñaberi mʉsã?

19 ¿Yʉ cinco mil masaka ũmarẽ pe mojõma pã duparure yʉ dʉkawa sĩdeare gũñaberi? Ĩgũsã
baayapiadero pʉrʉ, ¿diíkʉ puuiri ĩgũsã baadʉáadeare seasã ʉtʉudobori? ãrĩyupʉ Jesús.
—Pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejari puuiri, ãrĩ yʉjʉñurã.

20 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégʉ:
—Pʉrʉ su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejari pã duparure cuatro mil masakare yʉ
sĩdero pʉrʉ, ¿diíkʉ puuiri ĩgũsã baadʉáadeare seasã ʉtʉudobori?
—Su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejari puuiri, ãrĩ yʉjʉñurã.

21 Ĩgũsã irasũ ãrĩ yʉjʉmakũ, ĩgũsãrẽ:
—¿Mʉsã irire gũñakererã, pémasĩberi dapa? ãrĩyupʉ Jesús.

Jesús Betsaidamʉrẽ koye ĩãbire taudea

22 Ditarure taribuja, pʉrʉ Betsaida wãĩkʉri makãrẽ ejañurã. Ĩgũsã irogue ejamakũ ĩãrã,
iro marã sugʉ koye ĩãbire Jesús pʉro ãĩa:
—Mʉya mojõ merã moãñaka, ĩgũrẽ taridoregʉ! ãrĩ, bʉro sẽrẽñurã.

23 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégʉ, Jesús koye ĩãbiya mojõrẽ ñeã, iri makã tʉrogue ĩgũrẽ tũãwãgã,
síku merã ĩgũya koyere eopeoyupʉ. Irasiri odo, ĩgũya mojõrĩ merã ĩgũrẽ ñapeo:
—¿Mʉrẽ gajino deyori? ãrĩ sẽrẽñayupʉ Jesús.

24 Ĩgũ ĩãpã, ĩãdiyupʉ. Irasirigʉ Jesúre:
—Masakare ĩãdáa. Ĩgũsã yuku irirosũ deyorã waanamakũ ĩãa, ãrĩyupʉ.

25 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, Jesús dupaturi ĩgũya mojõrĩ merã ĩgũya koyere ñapeoyupʉ doja.
Iropãgueta ããrĩpereri õãrõ deyoyuro ĩgũ ĩãmakũ.

26 Irasirigʉ Jesús ĩgũrẽ:
—Mʉya wiigue diayeta goedujáakõãka! Makãguere waabirikõãka! I mʉrẽ yʉ iriadeare
gajerã masakare iro ããrĩrãrẽ werebirikõãka! ãrĩyupʉ.

Pedro Jesúre: "Mʉ Cristo ããrã", ãrĩ weredea
(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

27 Pʉrʉ Jesús ĩgũ buerã merã Cesarea Filipo wãĩkʉri makã tʉro ããrĩrĩ makãrĩgue waañurã.
Maa waagú, ĩgũ buerãrẽ ãsũ ãrĩ sẽrẽñayupʉ:
—Masaka yʉre, ¿naásũ ãrĩ gũñarĩ? ãrĩyupʉ.

28 Ĩgũ buerã ĩgũrẽ yʉjʉñurã:
—Surãyeri mʉrẽ: "Juan, masakare wãĩyerimasũ ããrĩmi", ãrĩma. Gajerã: "Elías ããrĩmi",
gajerã: "Marĩpʉya kerere weredupuyurimasã merãmʉ ããrĩmi", ãrĩma, ãrĩñurã.

29 —Mʉsãkoa yʉre, ¿naásũ gũñarĩ? ãrĩ sẽrẽñayupʉ.
Pedro ĩgũrẽ yʉjʉyupʉ:
—Mʉ, Marĩpʉ iriudi, Cristo ããrã, ãrĩyupʉ.

30 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, Jesús ĩgũsãrẽ:
—Yʉ ããrĩrikʉrire gajerãrẽ werebirikõãka! ãrĩyupʉ.

Jesús ĩgũ boaburire weredea
(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

31 Pɯrɯ ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩ buenɯgãyupɯ:
—Yɯ ããrĩpererã tĩgũ bɯro ñerõ tarigɯkoa. Judío masaka mɯrã, paía oparã, Moisés gojadeare buerimasã yɯre gããmemerã yɯre wẽjẽrãkuma. Yɯre wẽjẽkerepɯrɯ, ɯrenɯ waaró merã masãgɯkoa doja, ãrĩyupɯ Jesús.
32 Ĩgũsãrẽ pémasĩma õãrõ wereyupɯ. Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɯ, Pedro gapɯ Jesúre gajero gapɯ ãĩjanɯgã, ĩgũrẽ turaro merã: "Irire ãrĩbirikõãka!" ãrĩyupɯ.
33 Jesús gapɯ gãmegoronɯgã, ĩgũ buerãrẽ ĩã, Pedrore ãrĩyupɯ:
—Satanás, yɯ pɯrore wirika! Mɯ, Marĩpɯ yɯre dorerire kãmutadɯagɯ yáa. Mɯ gũñarĩ, Marĩpɯ gũñarĩ ããrĩbea. Masaka gũñarõsũ gũñáa mɯ, ãrĩyupɯ.
34 Irasũ ãrĩ odo, masakare, ĩgũ buerãrẽ siiu, ãrĩyupɯ:
—Sugɯ yɯre tɯyadɯagɯ ĩgũ iridɯarire piriburo. Irasirigɯ yɯre tɯyari waja curusague pábiatú wẽjẽsũbu irirosũ ããrĩkeregɯ, neõ piriro marĩrõ yɯre tɯyaníkõãburo.
35 Sugɯ i ũmɯgue ĩgũya okari direta maĩgũ, peamegue waagɯkumi. Gajigɯ yɯre bɯremugũ, Marĩpɯ masakare tauri kerere ĩgũ wereri waja gajerã ĩgũrẽ wẽjẽkerepɯrɯ, ĩgũ gapɯ tarigɯkumi.
36 Sugɯ masakɯ i ũmɯmarẽ ããrĩpereri opakeregɯ, ĩgũ boari pɯrɯ waaburi gapɯre gũñabiri waja peamegue waagú, õãrĩrẽ neõ wajatabirikumi.
37 Irasirigɯ peameguere wiridɯagɯ, i ũmɯ opari merã neõ wajarimasĩbirikumi.
38 Dapora marã ñerã Marĩpɯre gããmemerã ããrĩma. Noó yɯre, yɯ werenírĩrẽ masĩkererã, gɯyasĩrĩrĩ merã yɯre: "Masĩbea", ãrĩmakũ, yɯde gɯyasĩrĩrĩ merã ĩgũsãrẽ: "Masĩbea", ãrĩgɯkoa. Yɯ ããrĩpererã tĩgũ, Yɯpɯ gosewasiriri merã, ĩgũrẽ wereboerã õãrã merã i ũmɯguere dupaturi aarigú, yɯre gɯyasĩrĩnerãrẽ yɯde gɯyasĩrĩgɯkoa, ãrĩ wereyupɯ Jesús ĩgũsãrẽ.

9

1 Jesús ãrĩnemoyupɯ doja:
—Diayeta mɯsãrẽ werea. Surãyeri mɯsã õõguere ããrĩrã, mɯsã boaburo dupuyuro, Marĩpɯ ĩgũ turaro merã ĩgũyarãrẽ doreri aarimakũ ĩãrãkoa, ãrĩyupɯ.

Jesús ĩgũ deyori gorawayudea
(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

2 Jesús, su mojõma pere gaji mojõ suru pẽrẽbejarinɯrĩ pɯrɯ Pedrore, Santiagore, Juãrẽ ũmarĩ buúrugue ĩgũsã direta siiu mɯrĩayupɯ. Irogue ĩgũsã ĩũrõ ĩgũ deyori gorawayuakõãyupɯ.
3 Ĩgũya suríro goseriñe, õãrõ borero waayuro. Neõ sugo nomeõ surí koego irasũ boreri waamakũ irimasĩgõ mámo.
4 Irasũ waaripoeta iripoegue marã Moisés, Elías deyoanɯgã, Jesús merã weretamunímakũ ĩãñurã.
5-6 Irasirirã bɯro güiñurã. Pedro naásũ ãrĩmasĩbirisĩã, Jesúre:
—Gɯare buegɯ, marĩ õõ ããrĩmakũ õãtaridɯáa. Irasirirã ɯre wiigã irirãra. Mɯya wii, Moiséya wii, Elíaya wii irirãra, ãrĩyupɯ.
7 Ĩgũ irasũ ãrĩripoe su yebo mikãyebo dijari ĩgũsãrẽ túbiakõãyuro. Iri yebo poekague Marĩpɯ ãsũ ãrĩ werenímakũ péñurã:
—Ĩĩ yɯ magũ, yɯ maĩgũ ããrĩmi. Ĩgũrẽ õãrõ péka!
8 Irasũ ãrĩmakũ, Pedrosã gãmenɯgã ĩũrã, Moisére, Elíare ĩãbiriñurã. Jesús direta nímakũ ĩãñurã.
9 Pɯrɯ Jesús buúru wekague ĩgũrẽ waamakũ ĩãdeare: "Gajerãrẽ werebirikõãka!" ãrĩ dijariyupɯ.
—Yɯ ããrĩpererã tĩgũ boa, masãdero pɯrɯgue irire gajerãrẽ wereka! ãrĩyupɯ.
10 Irasirirã ĩgũ doreaderosũta gajerãrẽ werebirikererã, ĩgũsã basi gãme ãsũ ãrĩ sẽrẽñañurã:
—"Yɯ boa, masãdero pɯrɯ", ãrĩgũ, ¿nasirigɯ irasũ ãrãyuri? ãrĩñurã.
11 Irasirirã Jesúre ãsũ ãrĩ sẽrẽñañurã:
—¿Nasirirã Moisés gojadeare buerimasã: "Cristo, Marĩpɯ iriubu aariburi dupuyuro Elías aaripɯrorigɯkumi", ãrĩrĩ? ãrĩ sẽrẽñañurã.
12 Jesús ĩgũsãrẽ yɯjɯyupɯ:
—Mɯsã ãrĩrõsũta Elíata aaripɯrorigɯkumi, ããrĩpererire ãmuyubu. Marĩpɯya werenírĩ gojadea pũgue yɯre ããrĩpererã tĩgũrẽ waaburire ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú:
Ĩgũta bɯro ñerõ tarigɯkumi. Masaka ĩgũrẽ gããmebirikuma, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.✡

✡ **9:12** Is 53.2-3

13 Yн gapн mнsãrẽ: “Elías ejasiami”, ãrã. Ĩgũ irasũ ejamakũ, masaka ĩgũsã gããmerõ iridнarire
ĩgũrẽ ñerõ irima. Ĩgũrẽ waaburire iripoegue Marĩpнya werenírĩ gojadea pũgue gojaderosũta
ĩgũrẽ irisiama, ãrĩyupн Jesús Pedrosãrẽ.

Jesús sugн majĩgũrẽ wãtĩ ñajãsũdire taudea
(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)

14 Jesús Pedrosã merã buúrugue ããrãdi dijajagн, gajerã ĩgũ buerã pнro wárã masaka
nerẽanerãrẽ bokajayupн. Moisés gojadeare buerimasãde ããrĩñurã. Ĩgũ buerã merã gãme
guaseorã iriñurã.

15 Pнrн Jesúre ĩãrã, ããrĩpererã ĩãgнka, ĩgũ pнro ũmawãgã, ĩgũrẽ õãdoreñurã.

16 Jesús ĩgũ buerãrẽ:

—¿Ñeénorẽ gãme guaseoari, mнsã ĩgũsã merã? ãrĩ sẽrẽñayupн.

17 Ĩgũ sẽrẽñamakũ pégн, sugн ĩgũsã watope ããrĩgṹ Jesúre ãrĩyupн:

—Buegн, mнrẽ yн magũrẽ wãtĩ ñajãsũdire ãĩriabн. Wãtĩ ĩgũrẽ wereníbirimakũ irinami.

18 Noó ĩgũ waaró wãtĩ ĩgũrẽ yebague ñeã meépiunokõãmi. Ĩgũ irasirimakũ ĩgũya disigue
sũmu wiri, ĩgũya guikare kũrĩduútúa, bнanokõãmi. Yн mн buerãrẽ: “Majĩgũrẽ wãtĩrẽ
béowiubosaka!” ãrãdabн. Neõ bokatĩũbirama, ãrĩyupн.

19 Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩyupн:

—Mнsã yнre bнremurĩ opabirigorakõãa. ¿Noópã yoaripoe mнsã merã ããrĩgнkuri? ¿Noópã
yoaripoe mнsã yнre bнremubirire gũñaturagнkuri? Majĩgũrẽ õõ gapн ãĩrika! ãrĩyupн.

20 Irasirirã majĩgũrẽ Jesús pнro ãĩãñurã. Ĩgũ pнro ãĩjamakũ, wãtĩ Jesúre ĩãgũ, majĩgũrẽ
narada, yebague tũrũjamejã, sũmutumakũ iriyupн.

21 Irasũ waamakũ ĩãgũ, Jesús ĩgũ pagнre sẽrẽñayupн:

—¿Diípoegue ãsũ waanнgãrĩ ĩgũ? ãrĩyupн.

Ĩgũ pagн yнjнyupн:

—Majĩgũgãgueta irasũ ããrĩmí.

22 Wãtĩ ĩgũrẽ wẽjẽdнagн peamegue meémejã, diaguedere meébiamakũ irinami. Irasirigн
mн gнare iritamumasĩgũ, bopoñarĩ merã ĩã, gнare iritamuka! ãrĩyupн Jesúre.

23 Jesús ãrĩyupн ĩgũrẽ:

—Marĩpн, mн yнre bнremumakũ ĩãgũ, mнya ããrĩburire irigн, ããrĩpererire irimasĩmi, ãrĩyupн.

24 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, majĩgũ pagн ãsũ ãrĩ gainíyupн:

—Mнrẽ bнremua. Nemorõ bнremumakũ irika yнre! ãrĩyupн.

25 Jesús, wárã masaka ĩgũsã pнro ũma nerẽmakũ ĩãgũ, wãtĩrẽ wiridoreyupн:

—Ĩĩ majĩgũrẽ wereníbirimakũ, pébirimakũ iridi ĩgũrẽ wirika! Dupaturi ĩgũrẽ ñajãbita pama!
ãrĩyupн.

26 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, wãtĩ gainí, majĩgũrẽ bнro naradari merã yebague
tũrũjamejãmakũ, kõmoadi irirosũ waamakũ irisĩã, ĩgũrẽ wiriyupн. Irasũ waamakũ ĩãrã,
ããrĩpererã masaka: “Kõmoakõãmi”, ãrĩñurã.

27 Jesús ĩgũya mojõrẽ ñeã, ĩgũrẽ tнãwãgũnúmakũ, wãgãnнgãyupн.

28 Pнrн Jesús, wiigue ñajãjamakũ, ĩgũ buerã masaka péberogue ĩgũrẽ sẽrẽñañurã:

—¿Nasirirã gнa gapн wãtĩrẽ béowiumasĩbirayuri?

29 Jesús ĩgũsãrẽ yнjнyupн:

—Ĩĩno wãtĩrẽ béowiudнarã, bereri merã Marĩpнre bнro sẽrẽrõ gããmea, ãrĩyupн.

Jesús ĩgũ boaburire werenemodea
(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

30-31 Pнrн Jesús irogue ããrãdi ĩgũ buerã merã waa, Galilea nikũgue tariwerewãgãyupн. Ĩgũ
waaróre gajerã masĩmakũ gããmebiradiyupн. Ĩgũ buerãrẽ buegн irasiriyupн. Ãsũ ãrĩ bueyupн
ĩgũsãrẽ:

—Masaka yнre ããrĩpererã tĩgũrẽ ñeã, gajerãguere wẽjẽdorerã wiarãkuma. Ĩgũsã yнre
wẽjẽadero pнrн, нrenн waaró merã masãgнkoa doja, ãrĩyupн.

32 Ĩgũ irasũ ãrĩrĩrẽ ĩgũsã gapн pémasĩbiriñurã. Pémasĩbirikererã, ĩgũrẽ güirã: “¿Naásũ ãrĩdнagн
iriari, irasũ ãrĩgũ?” ãrĩ sẽrẽñabiriñurã.

Jesús sugн gajerã nemorõ ããrĩgṹyamarẽ weredea
(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

33 Jesús Capernaugue eja, pнrн wiigue ñajãja, ĩgũ buerãrẽ sẽrẽñayupн:

—Mнsã maa aarirã, ¿ñeénorẽ gãme werení guaseowãgãrirã iriari? ãrĩyupн.

34 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, yнjнbiriñurã. Maa aarirã, ĩgũsã basi: “¿Noã marĩ watopere
ããrĩpererã nemorõ ããrĩgнkuri?” ãrĩ werení guaseowãgãrirã iriñurã. Irasirirã Jesúre
yнjнbiriñurã.

35 Ĩgũsã yɨjɨbirimakũ ĩãgũ, Jesús eja doaja, ĩgũ buerã pe mojõma pere su gubu peru
pẽrẽbejarãrẽ siiu, ãsũ ãrĩyupɨ:
—Sugɨ ããrĩpererãrẽ doregɨ ããrĩdɨagɨ ããrĩpererãrẽ moãboegɨ irirosũ ããrĩpererãrẽ irita-
murõ gããmea, ãrĩyupɨ.
36 Irasũ ãrĩ, majĩgũrẽ ĩgũsã dekogue ãĩnú, ĩgũrẽ kõã, ĩgũya gosowekague ãĩpeo, ãrĩyupɨ:
37 —Sugɨ yaagɨre ĩĩ majĩgũ irirosũ ããrĩgũrẽ õãrõ bokatĩrĩñeãgũ yɨdere bokatĩrĩñeãmi.
Yɨre bokatĩrĩñeãgũ yɨ direta bokatĩrĩñeãgũ meta yámi. Yɨpɨ yɨre iriudidere bokatĩrĩñeãmi,
ãrĩyupɨ Jesús.

Jesús: "Marĩrẽ ĩãturibi, marĩ merãmɨ ããrĩmi", ãrĩ weredea
(Mt 10.42; Lc 9.49-50)

38 Pɨrɨ Juan Jesúre ãrĩyupɨ:
—Gɨare buegɨ, sugɨ masakɨ mɨ wãĩ merã wãtẽãrẽ: "Wirika mɨsã ñajãdire!" ãrĩ
béowiumakũ ĩãbɨ. Ĩgũ, marĩ merã ããrĩbirimakũ ĩãrã, ĩgũrẽ: "Irire neõ irinemobirikõãka!"
ãrãbɨ, ãrĩyupɨ.
39 Jesús gapɨ ãrĩyupɨ:
—Kãmutabirikõãka ĩgũrẽ! Neõ sugɨ yɨ wãĩ merã gajino iri ĩmugũ, pɨrɨ yɨre ñerõ
wereníbirikumi.
40 Marĩrẽ ĩãturibi, marĩ merãmɨta ããrĩmi.
41 Diayeta mɨsãrẽ werea. Mɨsãrẽ: "Cristoyarã ããrĩma", ãrĩ, mɨsãrẽ deko tĩãrãnorẽ diayeta
Marĩpɨ ĩgũsãrẽ wajatari opamakũ irigɨkumi.

Gajerãrẽ ñerõ irimakũ iribirikõãka! ãrĩ weredea
(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)

42 'Sugɨ yɨre bɨremurãrẽ ĩĩ majĩgũ irirosũ ããrĩrãrẽ ñerõ irimakũ irigɨno, bɨro wa-
jamoãsũgɨkumi. Irasiriro, ĩgũ gajerãrẽ ñerõ irimakũ iriburi dupuyuro masaka ĩgũrẽ wáriye
ũtãye merã wũnugũgue siasiu, wádiyague meéyomakũ õãbokoa.
43 Irasirirã mɨsãya mojõ merã ñerõ irirã, iri mojõrẽ dititá béorosũ ñerõ iririre pirika! Su
mojõ merãta Marĩpɨ pɨrogue waamakũ õãtarirokoa. Ñerõ iririre pirimerã gapɨ perebiri
peamegue béosũrãkuma. Ĩgũsã pe mojõ opakererã, irogue waamakũ ñetarirokoa. Iroguere
peame neõ yaribirikoa.
44 Beka irogue waarãrẽ baaníkõãrãkuma. Neõ boabirikuma. Peame neõ yaribirikoa.
45 'Mɨsãya gubu merã ñerõ irirã, iri gubure dititá béorosũ ñerõ iririre pirika! Su
gubu merãta, Marĩpɨ pɨrogue waamakũ õãtarirokoa. Ñerõ iririre pirimerã gapɨ perebiri
peamegue béosũrãkuma. Ĩgũsã pe gubu opakererã, irogue waamakũ ñetarirokoa. Iroguere
peame neõ yaribirikoa.
46 Beka irogue waarãrẽ baaníkõãrãkuma. Neõ boabirikuma. Peame neõ yaribirikoa.
47 'Mɨsãya koyeru merã ĩã, ñerõ irirã, irirure gorewea, béorosũ ñerõ iririre pirika!
Su koyeruta opakererã, Marĩpɨ ĩgũyarãrẽ dorerogue waamakũ õãtarirokoa. Ñerõ iririre
pirimerã gapɨ perebiri peamegue béosũrãkuma. Ĩgũsã pe koyegueta opakererã, irogue
waamakũ ñetarirokoa.
48 Beka irogue waarãrẽ baaníkõãrãkuma. Neõ boabirikuma. Peame neõ yaribirikoa.
49 'I ũmɨguere ããrĩpererã Marĩpɨre bɨremurã moã okari irirosũ ããrĩrã, peamegue ũjũ
pũrĩsũrõsũ ñerõ tariri merã õãrõ ããrĩrãkuma.
50 Moã okamakũ õãgoráa. Irasirirã gajerã merã õãrõ ããrĩrã moã okari irirosũ ããrã. Moã
okadea okabirimakũ, dupaturi okamakũ irimasĩbirikoa. Irasirirã moã okari irirosũ ããrĩka!
Gajerã merã õãrõ ããrĩníkõãka! ãrĩ wereyupɨ Jesús ĩgũsãrẽ.

10

Jesús masakare: "Mɨsã marãposã nomerẽ béobirikõãka!" ãrĩ buedea
(Mt 19.1-12; Lc 16.18)

1 Jesús Capernaugue ããrĩdi waa, Judea nikũgue eja, dia Jordán wãĩkɨdiya gaji koepɨgue
ejayupɨ doja. Irogue wárã masaka ĩgũ pɨro nerẽmakũ ĩãgũ, ĩgũ irinarõsũta dupaturi ĩgũsãrẽ
bueyupɨ.
2 Ĩgũ bueripoe fariseo bumarã Jesúre ñerĩ werenímakũ iridɨarã, ãsũ ãrĩ sẽrẽñarã ejañurã:
—Sugɨ masakɨ ĩgũ marãpore béomakũ, ¿marĩ doreri ããrĩkuri? ãrĩñurã.
3 Jesús ĩgũsãrẽ yɨjɨyupɨ:
—¿Naásũ doreyuri Moisés mɨsãrẽ?
4 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, ĩgũrẽ ãsũ ãrĩñurã:
—"Sugɨ masakɨ ĩgũ marãpore béodɨagɨ: 'I waja mɨrẽ béoa', ãrĩ gojari pũrẽ sĩrõ gããmea",
ãrĩ gojadi ããrĩmí, ãrĩñurã.

5 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ, ãsũ ãrĩyupɯ Jesús:
—Mɯsã ñekũsãmarã Marĩpɯ dorerire iridɯabirimakũ ĩãgũ: “Ĩgũsã marãposã nomerẽ
béodɯarã, béokõãburo”, ãrĩ gojadi ããrĩmí Moisés.
6 Ĩgũ irasũ ãrĩ gojakerepɯrɯ, neõgoragueta Marĩpɯ i ũmɯrẽ irigɯ, ũmúɯ, nomeõ iridi ããrĩmí.
7 Sugɯ ũmúɯ ĩgũ pagɯsãmarãrẽ wiri, ĩgũ marãpo merã ããrĩgɯkumi.
8 Irasirirã ĩgũsã pẽrã ããrĩkererã, Marĩpɯ ĩũrõ su dupɯta irirosũ ããrĩrãkuma. Irasirirã pẽrã
ããrĩbema. Su dupɯta irirosũ ããrĩma.
9 Marĩpɯ ĩgũsãrẽ su dupɯta irirosũ ããrĩmakũ iridero pɯrɯ, gajigɯ ĩgũsãrẽ gãme béomakũ
iribirikõãrõ gããmea, ãrĩyupɯ.
10 Jesús irasũ ãrĩ odo, ĩgũ buerã merã wiigue ñajãkõãyupɯ. Irogue ĩgũ buerã irire
sẽrẽñanemoñurã doja.
11 Jesús ĩgũsãrẽ yɯjɯyupɯ:
—Sugɯ masakɯ ĩgũ marãpore béodi gajego merã marãpokɯgɯ, igo merã ñerõ irigɯ yámi.
12 Nomeõde igo marãpɯre béogo, gajigɯ merã marãpɯkɯgo, ĩgũ merã ñerõ irigo yámo,
ãrĩyupɯ.

Jesús majĩrãya ããrĩburire Marĩpɯre sẽrẽbosadea
(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

13 Pɯrɯ masaka majĩrãrẽ Jesúre moãñadorerã ĩgũ pɯro ãĩjañurã. Ĩgũsã ãĩjamakũ ĩãrã, ĩgũ
buerã gapɯ ĩgũsãrẽ bokatĩrĩ: “Ĩgũrẽ garibobirikõãka!” ãrĩñurã.
14 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégɯ, Jesús ĩgũsã merã gua, ãsũ ãrĩyupɯ:
—Majĩrã yɯ pɯrogue aariburo. Kãmutabirikõãka ĩgũsãrẽ! Marĩpɯ ĩgũyarãrẽ dorerogue
ããrĩmurã ĩĩsã majĩrã yɯre ɯsɯyari merã bokatĩrĩñeãrã irirosũ ããrĩma.
15 Diayeta mɯsãrẽ werea. Ĩĩsã majĩrã Marĩpɯre ĩgũsã Opɯre gããmerã irirosũ ããrĩmerãno,
ĩgũyarãrẽ doreroguere waabirikuma, ãrĩyupɯ.
16 Irasũ ãrĩ odo, majĩrãrẽ ãĩ, kõã, ĩgũsãrẽ ñapeo, Marĩpɯre ĩgũsãya ããrĩburire sẽrẽbosayupɯ.

Sugɯ maamɯ wári doebiri opagɯ Jesús merã werenídea
(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)

17 Jesús irogue ããrãdi waaripoe sugɯ maamɯ ũmaja, ĩgũ ñadɯkɯpuri merã Jesúya guburi
pɯro ejamejãja, sẽrẽñayupɯ:
—Õãgũ buegɯ, yɯ ũmɯgasigue perebiri okarire wajatadɯagɯ, ¿ñeénorẽ irigɯkuri? ãrĩyupɯ.
18 Jesús ĩgũrẽ yɯjɯyupɯ:
—¿Nasirigɯ yɯre: “õãgũ”, ãrĩrĩ? Marĩpɯ sugɯta õãgũ ããrĩmi.
19 Mɯ, ĩgũ doreri pídeare masĩa: “Masakare wẽjẽbirikõãka! Gajigɯ marãpo merã ñerõ
iribirikõãka! Yajabirikõãka! Gajerã irideare ãrĩgatori merã werebirikõãka! Gajerãyare
ãrĩgatori merã ãĩbirikõãka! Mɯ pagɯsãmarãrẽ goepeyari merã bɯremuka!” ãrĩ wereyupɯ
Jesús ĩgũrẽ.
20 Maamɯ Jesúre yɯjɯyupɯ:
—Buegɯ, iri doreri ããrĩpererire majĩgũgueta tarinɯgãbiribɯ yɯ, ãrĩyupɯ.
21 Jesús ĩgũrẽ maĩrĩ merã ĩã, ãsũ ãrĩyupɯ:
—Mɯrẽ su wãĩ dɯyáa. Mɯ oparire duagɯ waaka! Mɯ duadea wajare boporãrẽ sĩka!
Irasirigɯ ũmɯgasiguere wári õãrĩ opagɯkoa. Irasiri odo, yɯ merã aarika! ãrĩyupɯ.
22 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɯ, ĩgũ wári oparire maĩsĩã, bɯro bɯjawereri merã waakõãyupɯ.
23 Ĩgũ bɯjawereri merã waamakũ ĩãgũ, Jesús ĩgũ buerãrẽ ĩã, ãrĩyupɯ:
—Wári doebiri oparãrẽ Marĩpɯ ĩgũyarãrẽ doreroguere ĩgũsã waadɯamakũ diasagoráa,
ãrĩyupɯ.
24 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, ĩgũsã gapɯ pégɯka, pémasĩbiriñurã. Jesús dupaturi werenemoyupɯ
doja ĩgũsãrẽ:
—Yɯ buerã, mɯsãrẽ werea. Masaka: “Wári opari merã õãrõ waarokoa yɯre”, ãrĩ gũñarãrẽ
Marĩpɯ ĩgũyarãrẽ doreroguere ĩgũsã waamakũ diasagoráa.
25 Camellu awiru gobegãgue ñajãtariweremasĩbirikumi. I nemorõ, wári doebiri opagɯre
Marĩpɯ ĩgũyarãrẽ doreroguere waamakũ diasáa, ãrĩyupɯ.
26 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, nemorõ pégɯka, ĩgũsã basi gãme sẽrẽñanurã:
—Iro merẽ, ¿noã gapɯ Marĩpɯ tausũmurã ĩgũ pɯrogue waamurã ããrĩbokuri? ãrĩñurã.
27 Jesús ĩgũsãrẽ ĩã, ãrĩyupɯ:
—Masaka ĩgũsã basi ĩgũsã iriri merã Marĩpɯ pɯrogue waamasĩbema. Marĩpɯ dita ĩgũsãrẽ
ĩgũ pɯro ããrĩmurã waamakũ irimasĩmi. Ĩgũ dita ããrĩpererire irimasĩmi, ãrĩyupɯ.
28 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɯ, Pedro ĩgũrẽ ãrĩyupɯ:
—Gɯa Opɯ, gɯa mɯrẽ tɯyarã, ããrĩpereri gɯa opadeare pípeokõãbɯ, ãrĩyupɯ.
29 Jesús yɯjɯyupɯ:

—Diayeta mʉsãrẽ werea. Yʉ merã Marĩpʉya kerere wererã waarã, ĩgũsãya wiirire, ĩgũsã pagʉpũrãrẽ, pagʉsãmarãrẽ, pũrãrẽ, ĩgũsãya pooerire pípeorã, wári õãrĩ wajatarãkuma.
30 Ĩgũsã iro dupuyuro opaderosũ i ũmʉguere cien nemorõ ĩgũsãya wiiri, ĩgũsã pagʉpũrã, pagosã nome, pũrã, ĩgũsãya pooeri oparãkuma. Ĩgũsã, yaarã ããrĩmakʉ̃ ĩãrã, gajerã ĩgũsãrẽ ñerõ tarimakʉ̃ irikerepʉrʉ, wári õãrĩ wajatarãkuma. I ũmʉ peremakʉ̃, ũmʉgasigue perebiri okari oparãkuma.
31 Wárã daporare wári oparã, pʉrʉguere neõ gajino opamerã dujarãkuma. Opamerã gapʉ, pʉrʉguere wári oparã dujarãkuma, ãrĩyupʉ Jesús.

Dupaturi Jesús ĩgʉ̃ boaburire weredea
(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

32 Pʉrʉ Jesús Jerusalẽgue waarí maague ĩgʉ̃ buerã dupuyuro majãyupʉ. Ĩgʉ̃ dupuyumakʉ̃ ĩãrã, ĩãgʉkakõãñurã. "¿Marĩrẽ irogue naásũ waarokuri?" ãrĩ gũña, güiri merã ĩgʉ̃ pʉrʉ tʉyañurã. Irasirigʉ Jesús ĩgʉ̃ buerã pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarãrẽ siiu, ĩgũrẽ waaburire werenʉgãyupʉ doja:
33 —Õãrõ péka! Marĩ Jerusalẽgue waarã yáa. Irogue yʉ ããrĩpererã tĩgʉ̃, paía oparãguere, Moisés gojadeare buerimasãguere wiasũgʉkoa. Ĩgũsã yʉre: "Boaburo", ãrĩrãkuma. Irasirirã judío masaka ããrĩmerãguere wiarãkuma.
34 Ĩgũsã yʉre bʉrida, síku eotúbira, bʉro tãrãrãkuma. Irasiri odo, yʉre wẽjẽrãkuma. Ĩgũsã yʉre wẽjẽadero pʉrʉ, ʉrenʉ waaró merã masãgʉkoa, ãrĩyupʉ Jesús.

Santiago, Juan merã Jesúre sẽrẽdea
(Mt 20.20-28)

35 Pʉrʉ Zebedeo pũrã Santiago, Juan Jesús pʉro waa ejanʉgã, ĩgũrẽ ãsũ ãrĩ sẽrẽñurã:
—Gʉare buegʉ, gʉa sẽrẽrõsũta gʉare irika! ãrĩñurã.
36 Jesús ĩgũsãrẽ sẽrẽñayupʉ:
—¿Ñeénorẽ yʉ irimakʉ̃ gããmerĩ mʉsã?
37 Ĩgũrẽ yʉjʉñurã:
—Mʉ Opʉ ñajãgʉ̃, gʉadere mʉ merã doremurã sóoka! Sugʉre mʉ diaye gapʉ, gajigʉre kúgapʉ doadoreka! ãrĩñurã.
38 Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩyupʉ:
—Mʉsã yʉre sẽrẽrĩrẽ pémasĩbea. Yʉ bʉro ñerõ tarigʉkoa. ¿Yʉ ñerõ tarirosũ mʉsãde ñerõ tarirã, bokatĩũrãkuri? ¿Yʉre ĩgũsã wẽjẽrõsũ mʉsãdere ĩgũsã wẽjẽmakʉ̃, bokatĩũrãkuri? ãrĩyupʉ.
39 —Bokatĩũkõãrãkoa, ãrĩ yʉjʉñurã.
Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩyupʉ:
—Yʉ irirosũ mʉsãde ñerõ tari, boarãkoa.
40 Yʉ gapʉ mʉsãrẽ yʉ diaye, kúgapʉ doamurãrẽ beyemasĩbea. Yʉpʉ ãmusiadi ããrĩmí irire. Irasirirã ĩgʉ̃ beyenerã dita yʉ diaye, kúgapʉ doarãkuma, ãrĩyupʉ.
41 Gajerã Jesús buerã pe mojõmarã gapʉ Santiago, Juan ĩgũsã Jesúre sẽrẽrĩrẽ pérã, ĩgũsã merã guañurã.
42 Ĩgũsã guamakʉ̃ ĩãgʉ̃, Jesús ĩgũsãrẽ ĩgʉ̃ pʉro siiu neeõ, ãrĩyupʉ:
—I nikũ marã oparã Marĩpʉre bʉremumerã ĩgũsãyarãrẽ turaro merã dorema, ĩgũsã dorerire iridorerã. Irire masĩa mʉsã.
43 Mʉsã tamerã ĩgũsã irirosũ iribirikoa. Mʉsã watopeguere opʉ ããrĩdʉagʉ, mʉsãrẽ moãboegʉ irirosũ ããrĩrõ gããmea.
44 Sugʉ mʉsã watopegue ããrĩgʉ́ gajerã nemorõ ããrĩdʉagʉ, ããrĩpererãrẽ moãboegʉ irirosũ ããrĩburo.
45 Yʉde irasũta ããrã. Yʉ ããrĩpererã tĩgʉ̃ masaka yʉre iritamuburo, ãrĩgʉ̃ meta aaribʉ́. Yʉ gapʉ ĩgũsãrẽ iritamugʉ̃ aaribʉ́. Irasirigʉ wárã masakare yʉ boari merã ĩgũsã ñerõ iridea wajare wajaribosagʉ aarigʉ́ iribʉ, ãrĩyupʉ Jesús.

Jesús Bartimeo wãĩkʉgʉre koye ĩãbire taudea
(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

46 Pʉrʉ Jesús ĩgʉ̃ buerã merã Jericógue ejayupʉ. Iri makãrẽ tariwãgãmakʉ̃, wárã masaka ĩgũsã merã waañurã. Ĩgũsã waarí maa tʉro sugʉ koye ĩãbi doayupʉ. Ĩgʉ̃ Bartimeo wãĩkʉgʉ, Timeo magʉ̃ ããrĩyupʉ. Ʉmʉrikʉ iri maa tʉro masakare niyeru sẽrẽ doanínayupʉ.
47 Masaka: "Jesús Nazaretmʉ aarími", ãrĩmakʉ̃ pégʉ, ãsũ ãrĩ gainínʉgãyupʉ:
—Jesús, David parãmi ããrĩturiagʉ, yʉre bopoñarĩ merã ĩãka! ãrĩyupʉ.
48 Ĩgʉ̃ irasũ ãrĩ gainímakʉ̃ pérã, wárã masaka: "Toeaka!" ãrãdiñurã. Ĩgũsã irasũ ãrĩkerepʉrʉ, ĩgʉ̃ gapʉ ĩgʉ̃ gainíadero nemorõ:
—David parãmi ããrĩturiagʉ, yʉre bopoñarĩ merã ĩãka! ãrĩ gainíyupʉ.

49 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pé, Jesús dujanɯgãja, masakare:
—Siiurika ĩgũrẽ! ãrĩyupɯ.
Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, gajerã ĩgũrẽ siiu: “Ʊsɯyaka! Wãgãnɯgãka! Mɯrẽ siiumi”, ãrĩñurã.
50 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pé, ĩgũya suríro wekamañerẽ túweapí, pari wãgãnɯgã, Jesús pɯro ejanɯgãjayupɯ.
51 Jesús ĩgũrẽ sẽrẽñayupɯ:
—¿Ñeénorẽ yɯ mɯrẽ irimakũ gããmerĩ? ãrĩyupɯ.
Bartimeo yɯjɯyupɯ:
—Buegɯ, yɯre koye ĩãmakũ irika! ãrĩyupɯ.
52 Jesús ĩgũrẽ ãrĩyupɯ:
—Mɯ yɯre bɯremurĩ opáa. Irasirigɯ tausũa, ãrĩyupɯ.
Ĩgũ irasũ ãrĩmakũta, koye ĩãbiradi õãrõ ĩãmasĩakõãyupɯ. Pɯrɯ maague Jesúre tɯyawãgãyupɯ.

11

Jesús Jerusalẽgue ejadea
(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

1 Pɯrɯ Jesús ĩgũ buerã merã Jerusalẽgue ejaburo dupuyuro, Betfagé, Betania wãĩkɯri makãrĩ pɯro ejapɯroriyupɯ. Iri makãrĩ Olivos wãĩkɯri buúru ããrĩdujimejãrõ ããrĩyuro. Irogue ejagɯ, Jesús pẽrã ĩgũ buerãrẽ ãsũ ãrĩ iriuyupɯ:
2 —Si makã marĩ bokatĩũrõ ããrĩrĩ makãgue waaka! Irogue ejarã, sugɯ burrore ĩgũsã sianúadire neõ suñarõ peyasũña marĩgũrẽ bokajarãkoa. Ĩgũrẽ kura, ãĩrika!
3 Sugɯ mɯsãrẽ: “¿Nasirimurã yári?” ãrĩmakũ: “Marĩ Opɯ gããmeami. Dapora wiagɯkumi doja”, ãrĩka! ãrĩ iriuyupɯ.
4 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, pẽrã waa, maa tɯro ããrĩrĩ wii disipɯro burrore ĩgũsã sianúadire bokaja, ĩgũrẽ kurañurã.
5 Ĩgũsã irasirimakũ ĩãrã, iro ããrĩrã sẽrẽñañurã:
—¿Nasirirã yári? ¿Nasirimurã burrore kurari? ãrĩñurã.
6 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pérã, Jesús ãrãderosũta wereñurã. Ĩgũsã irasũ ãrĩ weremakũ pérã: “Ãĩaka!” ãrĩ yɯjɯñurã.
7 Pɯrɯ burrore Jesús pɯrogue ãĩãñurã. Ãĩja, ĩgũsãya wekama suríre túwea, burro weka peoñurã. Jesús ĩgũ wekague mɯrĩbeja waayupɯ.
8 Masaka wárã ĩgũsãya wekama suríre túwea ãĩ, ĩgũ waaburi maarẽ sẽõpídupuyuñurã ĩgũrẽ bɯremurã. Gajerã yukɯ dɯpɯri pũrikɯrire diti, maarẽ pídupuyuñurã, ĩgũ waarí maa õãrĩ maa ããrĩburo, ãrĩrã.
9 Irasirirã ĩgũ dupuyuro waarã, ĩgũ pɯrɯ tɯyarãde ãsũ ãrĩ gainíñurã:
Marĩ Opɯre ʉsɯyari sĩrã! Ĩĩ Marĩpɯ marĩrẽ taugɯ iriudi õãrõ aariburo.
10 Marĩ Opɯ ñajãburi õãrõ aariburo. Marĩ ñekũ David opɯ ããrĩderosũta õãrõ ããrĩburo.
Marĩpɯre: “Õãtaria mɯ ããrĩpererã Opɯ ũmɯgasigue ããrĩgũ”, ãrĩ, ʉsɯyari sĩrã! ãrĩñurã.✡
11 Irasirigɯ Jesús Jerusalẽgue eja, Marĩpɯya wiigue ñajãa, ããrĩpereri iri wiimague ããrĩrĩrẽ ĩãpeokõãyupɯ. Ĩã odo, Betaniague ĩgũ buerã pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarã merã waayupɯ. Ĩgũsã irogue waaripoere ñamikague ããrĩsiayuro.

Jesús higueragɯ dɯka marĩdire ñaĩmakũ iridea
(Mt 21.18-19)

12 Gajinɯ gapɯ Betaniague ããrãnerã Jerusalẽgue goedujáañurã doja. Jesús irogue goedujáagɯ, ʉaboakõãyupɯ.
13 Yoarogue merã higuera wãĩkɯdire õãrõ pũrikɯdire ĩã: “Dɯkakɯkoa”, ãrĩgũ ĩãgũ waadiyupɯ. Irigɯ gapɯ dɯka marĩyuro. Dɯkakɯripoe ããrĩbiriyuro. Irasirigɯ pũrĩ direta bokajayupɯ.
14 Irigɯ dɯka marĩmakũ ĩãgũ, Jesús ãsũ ãrĩyupɯ:
—Igɯ dɯkare masaka neõ dupaturi baabirikuma. Neõ dɯkakɯbirikoa, ãrĩyupɯ.
Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, ĩgũ buerã péñurã.

Jesús Marĩpɯya wiigue duarãrẽ béowiudea
(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

15 Pɯrɯ Jerusalẽgue eja, Jesús Marĩpɯya wiigue ñajãyupɯ. Irogue doebiri duarãrẽ, wajarirãdere béowiuyupɯ. Niyeru gorawayurimasãya niyeru sãñarĩ kũmarĩrẽ yomeéwiunokõãyupɯ. Bujare dua doanírãya doaripẽrĩdere irasũta iriyupɯ.
16 “Neõ duari ãĩ ñajãbirikõãka, Marĩpɯya wiiguere!” ãrĩyupɯ Jesús masakare.

✡ **11:10** Sal 118.25-26

17 Ãsũ ãrĩ bueyupɯ ĩgũsãrẽ:
—Marĩpɯ ĩgũya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: “Yaa wii, yɯre bɯremurã yɯre
sẽrẽrĩ wii wãĩkɯrokoa. Irasirirã ããrĩpereri nikũ marã i wiigue yɯre sẽrẽrã aarirãkuma”, ãrĩdi
ããrĩmí. Mɯsã gapɯ, ĩgũ irasũ ãrĩkerepɯrɯ, yajarimasãya wii irirosũ ããrĩmakũ yáa, ãrĩyupɯ
Jesús.
18 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, ããrĩpererã masaka pégɯkakõãñurã. Irasirirã paía oparã, Moisés
gojadeare buerimasãde ĩgũrẽ güiñurã. “¿Nasiri ĩĩrẽ wẽjẽrãkuri?” ãrĩ gũñamañurã.
19 Pɯrɯ naĩmejãripoe Jesús ĩgũ buerã merã iri makãrẽ wiriwãgãkõãyupɯ doja.

Jesús buerã higueragɯ boanɯgãdire ĩãdea
(Mt 21.20-22)

20 Gajinɯ boyoripoe maague waarã, higueragɯ nugũrĩgue merãta ñaĩnɯgãdire ĩãñurã.
21 Pedro irigɯre Jesús ãrãdeare gũña, ĩgũrẽ ãrĩyupɯ:
—Buegɯ, ĩãka! Igɯ higueragɯ mɯ boadoredi boakõãsiayo, ãrĩyupɯ.
22 Jesús yɯjɯyupɯ:
—Marĩpɯre bɯremuka!
23 Diayeta mɯsãrẽ werea. Sugɯ Marĩpɯre bɯremugũ, ĩgũrẽ: “I buúrure dia wádiyague
béoka!” ãrĩmakũ, ĩgũ ãrãderosũta waarokoa. Mɯsã: “Marĩpɯ ãsũ irimasĩbirikumi”, ãrĩ gũñarõ
marĩrõ: “Ĩgũrẽ yɯ sẽrẽaderosũta waarokoa”, ãrĩ bɯremumakũ, Marĩpɯ diayeta irasirigɯkumi.
24 Irasirigɯ mɯsãrẽ irire weregɯra doja. Marĩpɯre sẽrẽrã: “Yɯ sẽrẽrõsũta waarokoa yɯre”,
ãrĩ bɯremumakũ, mɯsã sẽrẽrõsũta irigɯkumi.
25 Irasirirã Marĩpɯre mɯsã sẽrẽburo dupuyuro gajerã mɯsãrẽ ñerõ iridea waja ĩgũsã merã
guarire pirika! Ĩgũsã ñerõ irideare kãtika! Irasirimakũ ĩãgũ, Mɯsãpɯ ũmɯgasigue ããrĩgṹ
mɯsã ñerõ irideare kãtigɯkumi.
26 Gajerã mɯsãrẽ ñerõ irideare mɯsã kãtibirimakũ ĩãgũ, ĩgũde mɯsã ñerõ irideare
kãtibirikumi, ãrĩyupɯ Jesús.

Judío masaka oparã Jesúre: “¿Noã mɯrẽ doreri?” ãrĩ sẽrẽñadea
(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)

27 Ĩgũ irasũ ãrãdero pɯrɯ, dupaturi Jerusalẽgue waañurã doja. Irogue eja, Jesús Marĩpɯya
wiigue waanamakũ ĩãrã, paía oparã, Moisés gojadeare buerimasãde, judío masaka mɯrã
merã ĩgũ pɯrogue waa ejanɯgã,
28 ĩgũrẽ sẽrẽñañurã:
—¿Noã mɯrẽ doreri mɯ irasirimakũ? ¿Noã mɯrẽ: “Ãsũ irika!” ãrĩrĩ? ãrĩñurã.
29 Jesús ĩgũsãrẽ yɯjɯyupɯ:
—Yɯde mɯsãrẽ sẽrẽñagɯra. Mɯsã yɯjɯmakũ, yɯde mɯsãrẽ yɯjɯgɯra.
30 ¿Noã Juãrẽ masakare deko merã wãĩyedoregɯ iriuyuri, Marĩpɯ, o masaka? Yɯjɯka!
ãrĩyupɯ Jesús.
31 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ĩgũsã basi ãsũ ãrĩ gãme wereníñurã:
—“Marĩpɯ Juãrẽ doredi ããrĩmí”, marĩ ãrĩmakũ, Jesús marĩrẽ: “¿Nasirirã ĩgũ weredeare
bɯremubiriri mɯsã?” ãrĩbokumi.
32 Ããrĩpererã masaka: “Diayeta Juan Marĩpɯya kerere weredupuyudi ããrĩmí”, ãrĩ gũñama.
Marĩ: “Masaka Juãrẽ wãĩyedorenerã ããrĩmá”, ãrĩmakũ, masaka marĩ merã guabokuma,
ãrĩñurã. Masakare güisĩã, irire irasũ ãrĩñurã.
33 Irasirirã: “Masĩbirikoa”, ãrĩ yɯjɯñurã Jesúre.
Irasirigɯ Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩyupɯ:
—Mɯsã yɯre: “¿Noã mɯrẽ irire doreri?” ãrĩ sẽrẽñadeare yɯde mɯsãrẽ yɯjɯbea, ãrĩyupɯ.

12

Jesús ñerã moãrã keori merã buedea
(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

1 Pɯrɯ Jesús paía oparãrẽ, Moisés gojadeare buerimasãrẽ, judío masaka oparãrẽ keori
merã ãsũ ãrĩ wereyupɯ:
—Sugɯ masakɯ ĩgũya pooegue iguidarire otekumi. Ote odo, iri pooe tɯro ũtãyeri merã
sãrĩsãkumi. Ʊtãyegue igui kɯrabipiri gobere irikumi. Wii ũmarĩ wiigãrẽ irikumi, iri pooere
korerã õãrõ ĩã koreburo, ãrĩgũ. Irasiri odo, gajerãrẽ iri pooere wayu: “Yaa oteri dɯkare yɯre
deko merã sĩrãkoa, yɯ mɯsãrẽ iri pooere wayuri waja”, ãrĩkumi. Irasũ ãrĩ odo, gajerogue
waakõãkumi.
2 Pɯrɯ igui ñíripoe ejamakũ, ĩgũrẽ moãboegɯre ĩgũya pooere moãrã pɯrogue iriukumi,
ĩgũya pooema oteri dɯkare deko merã sẽrẽdoregɯ.
3 Iri pooere moãrã gapɯ ĩgũ irogue ejamakũ ĩãrã, ĩgũrẽ ñeã, pákuma. Neõ gajino sĩrõ marĩrõ
ĩgũrẽ iridujukuma.

4 Pɨrɨ iri pooe opɨ gajigɨ ĩgũrẽ moãboegɨre iriukumi doja. Ĩgũrẽ dipurure pá, kãmitúkuma.
Ĩgũrẽ bɨrida, iridujukuma.
5 Iri pooe opɨ gajigɨre iriukumi doja. Ĩgũrẽ wẽjẽkõãkuma. Pɨrɨ wárã iriukumi doja.
Surãyerire pá, gajerãrẽ wẽjẽkõãkuma.
6 'Irasirigɨ iri pooe opɨ magũ, ĩgũ bɨro maĩgũ dita dɨyakumi. "Yɨ magũrẽ bɨremurãkuma",
ãrĩ gũñarĩ merã ĩgũrẽ iriutũnuadikumi.
7 Iri pooere moãrã gapɨ ĩgũ magũ ejamakũ ĩãrã, ĩgũsã basi ãsũ ãrĩ gãme wereníkuma: "Ĩĩta
pɨrɨguere i pooere opabu ããrĩmi. Ĩgũrẽ wẽjẽkõãrã! Irasirirã marĩ basi i pooere oparãkoa",
ãrĩkuma.
8 Irasirirã ĩgũrẽ ñeã, wẽjẽ, pooe tɨrogue ĩgũya dupɨre ãĩwãgã béokõãkuma, ãrĩyupɨ Jesús.
9 Irasũ ãrĩ odo, ĩgũsãrẽ sẽrẽñayupɨ:
—Iro merẽ pooe opɨ, ¿nasirigɨkuri ĩgũya pooere moãrãrẽ? Ãsũ irigɨkumi. Irogue waa,
ĩgũsãrẽ wẽjẽ, ĩgũya pooere gajerã gapɨre sĩgɨkumi.
10 '¿Mɨsã Marĩpɨya werenírĩ gojadea pũrẽ ire buebiriri? Ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú:
Suye ũtãye wii iririmasã ĩgũsã béoadeaye merã gajigɨ gapɨ õãrõ turari wii irigɨkumi.
11 Marĩpɨ irasiridi ããrĩmí. Marĩ ĩgũ irasirideare ĩãrã: "Õãtaria", ãrĩ gũñáa, ãrĩ gojasũdero
ããrĩbú, ãrĩ wereyupɨ Jesús ĩgũsãrẽ.✡
12 Judío masaka oparã ĩgũ i keori merã irasũ ãrĩ weremakũ pérã: "Marĩrẽ: 'Ĩgũsã irirosũ
ñerã ããrã', ãrĩgũ irikumi", ãrĩ pémasĩ, ĩgũrẽ ñeã, peresu iridɨadiñurã. Irasiridɨakererã:
"Masaka ĩgũrẽ marĩ irasirimakũ ĩãrã, marĩ merã guabokuma", ãrĩ gũñañurã. Irasirirã
ĩgũsãrẽ güi, Jesúre pirikõã, gajerogue waakõãñurã.

Romano marã opɨ masakare niyeru wajasearire Jesúre sẽrẽñadea
(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)

13 Pɨrɨ Jesúre weresãdɨarã, surãyeri fariseo bumarãrẽ, Herodeya bumarãdere Jesús
pɨrogue ĩgũrẽ wári sẽrẽña, diaye yɨjɨbirimakũ iridorerã iriuñurã.
14 Ĩgũsã iriuanerã Jesús pɨrogue ejarã, ãsũ ãrĩñurã:
—Buegɨ, mɨ iririkɨrire masĩa. Mɨ ãrĩgatoro marĩrõ werenía. Marĩpɨyare diayeta
buea. "¿Naásũ gũñarĩ masaka yɨre?" ãrĩ gũñarõ marĩrõ diayeta ĩgũsãrẽ werea. Oparãrẽ,
ubu ããrĩrãdere ããrĩpererãrẽ sɨrosũta ĩãa. Irasirigɨ gɨare wereka! Romano marã opɨ
marĩrẽ niyeru wajasearire marĩ wajarimakũ, ¿õãgorari, o õãberi? ¿Wajariro gããmerĩ, o
wajaribirikõãrõ gããmerĩ? ãrĩñurã.
15 Jesús gapɨ ĩgũsã irigatori merã ĩgũrẽ ñerõ iridɨarire masĩsĩã, ãsũ ãrĩyupɨ:
—¿Nasirirã yɨ ñerõ yɨjɨmakũ iridɨari mɨsã? Niyeru tire yɨre ãĩrika! Iri tire ĩãmurã! ãrĩyupɨ.
16 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, suti ãĩãñurã. Jesús ĩgũsãrẽ sẽrẽñayupɨ:
—I tiguere, ¿noãya diapu keori, noãya wãĩ tuuyari? ãrĩyupɨ.
—Romano marã opɨya diapu keori, ĩgũ wãĩta tuuyáa, ãrĩ yɨjɨñurã.
17 Irasirigɨ Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩyupɨ:
—Iro merẽ romano marã opɨya ããrĩrĩrẽ ĩgũrẽ sĩka! Marĩpɨya gapɨre Marĩpɨre sĩka!
ãrĩyupɨ.
Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɨkakõãñurã.

Saduceo bumarã, Marĩpɨ boanerãrẽ masũrĩrẽ Jesúre sẽrẽñadea
(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)

18 Pɨrɨ surãyeri saduceo bumarã Jesús pɨrogue ejañurã. Ĩgũsã: "Masaka boanerãgue
masãbirikuma", ãrĩ bɨremurã ããrĩñurã. Irasirirã Jesúre ãsũ ãrĩñurã:
19 —Buegɨ, Moisés marĩrẽ ãsũ ãrĩ gojapídi ããrĩmí: "Sugɨ marãpokɨdi pũrã marĩkeregɨ igore
boaweomakũ, ĩgũ pagɨmɨ igore dúunorẽgɨkumi. Irasirirã, ĩgũ igo merã pũrãkɨrã ĩgũ tĩgũ
dagɨ pũrã irirosũta ããrĩrãkuma", ãrĩdi ããrĩmí.
20 Iripoeguere sugɨ pũrã su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejarã ããrĩunanerã ããrĩmá.
Ĩgũsã tĩgũ gapɨ marãpokɨ, pũrã marĩgũta boakõãyupɨ.
21 Irasirigɨ ĩgũ dagɨ dokamɨta ĩgũ marãpo ããrĩdeore dúunorẽyupɨ. Ĩgũde, ĩgũ tĩgũ dagɨ
irirosũta pũrã marĩgũta boakõãyupɨ. Ĩgũsã pẽrã dokamɨde pũrã marĩgũta boakõãyupɨ.
22 Irasũ dita pũrã marĩrãta boapereakõãñurã. Ĩgũsã pɨrɨ ĩgũsã marãpode boakõãyupo
pama.
23 Ĩgũsã su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejarã ũma igore marãpokɨadiñurã. Irasirirã
boanerã masãmakũ, ¿niíno marãpogora ããrĩgokuri? ãrĩñurã.
24 Jesús ĩgũsãrẽ yɨjɨyupɨ:
—Mɨsã diaye gũñabea. Marĩpɨya werenírĩ gojadeare, ĩgũ turaridere mɨsã neõ masĩbea.

✡ **12:11** Sal 118.22-23

25 Boanerã ĩgũsã masãdero pʉrʉ, ĩgũsã ũmʉgasigue Marĩpʉre wereboerã irirosũ
ããrĩrãkuma. Iroguere marãpokʉbirikuma. Ĩgũsã pũrã nomedere nomesubirikuma.
26 ¿Moisés gojadea pũguere boanerã ĩgũsã masãburire buebiriri? Iripoeguere yukʉgãgue
ũjũrõgue Marĩpʉ Moisére ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: "Yʉ Abraham, Isaac, Jacob Opʉta ããrã", ãrĩdi
ããrĩmí.
27 Irasirirã ĩgũsã boanerã ããrĩkererã, Marĩpʉ merã okarã ããrĩma. Irasirigʉ Marĩpʉ
boanerã dupaturi masãbirimurã Opʉ ããrĩbemi. Okarã, boanerãgue dupaturi masãmurã Opʉ
ããrĩmi. Irasirirã mʉsã: "Boanerã masãbirikuma", ãrĩ gũñarã, diaye gũñabea, ãrĩyupʉ Jesús.

"¿Diĩ gapʉ Marĩpʉ doreri gaji doreri nemorõ ããrĩrĩ?" ãrĩ sẽrẽñadea
(Mt 22.34-40)

28 Ĩgũsã Jesús merã wereníripoe sugʉ Moisés gojadeare buerimasũ ĩgũsã pʉro ejayupʉ.
Jesús ĩgũ õãrõ yʉjʉrire pé, ãsũ ãrĩ sẽrẽñayupʉ ĩgũrẽ:
—¿Diĩ gapʉ Marĩpʉ doreri gaji doreri nemorõ ããrĩrĩ?
29 Jesús ĩgũrẽ yʉjʉyupʉ:
—Gaji doreri nemorõ ããrĩrĩ i ããrã: "Israel bumarã õãrõ péka! Marĩpʉ sugʉta mʉsã Opʉ
ããrĩmi.
30 Irasirirã mʉsãya yʉjʉpũrãrĩ merã, mʉsã ããrĩrikʉri merã, ããrĩpereri mʉsã gũñarĩ merã,
mʉsã turari merã Marĩpʉre mʉsã Opʉre maĩka!"
31 I doreri pʉrʉma ãsũ ãrã: "Mʉ basi maĩrõsũta mʉ pʉro ããrĩrãrẽ maĩka!" I pe dorerita gaji
ããrĩpereri doreri nemorõ ããrã, ãrĩyupʉ Jesús.
32 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, Moisés gojadeare buerimasũ ãsũ ãrĩ yʉjʉyupʉ:
—Buegʉ, irasũta ããrã. Mʉ ãrĩrĩ diayeta ããrã. Marĩpʉ sugʉta ããrĩmi. Gajigʉ ĩgũ irirosũ
ããrĩgũ mámi.
33 Marĩrẽ marĩya yʉjʉpũrãrĩ merã, marĩ gũñarĩ merã, ããrĩpereri marĩ turari merã Marĩpʉre
maĩrõ gããmea. Marĩ basi maĩrõsũta gajerãrẽ maĩrõ gããmea. Marĩpʉre bʉremurã ĩgũ ĩũrõ
waimʉrã wẽjẽ soepeomakũ õãgoráa. I nemorõ Marĩpʉre, masakadere marĩ maĩmakũ õãtaria,
ãrĩyupʉ.
34 Ĩgũ pémasĩrĩ merã õãrõ yʉjʉmakũ ĩã, Jesús ĩgũrẽ ãrĩyupʉ:
—Mérõ dʉyáa, Marĩpʉ mʉ Opʉ ããrĩrĩrẽ mʉ pémasĩburo, ãrĩyupʉ.
Jesús irire irasũ ãrãdero pʉrʉ, neõ sugʉ ĩgũrẽ sẽrẽñanemobiriñurã.

"¿Noã parãmi ããrĩturiagʉ ããrĩrĩ Cristo?" ãrĩ sẽrẽñadea
(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

35 Jesús Marĩpʉya wiigue buegʉ, ãsũ ãrĩ sẽrẽñayupʉ:
—¿Nasirirã Moisés gojadeare buerimasã: "Cristo, David parãmi ããrĩturiagʉ ããrĩmi", ãrĩrĩ?
36 David, Cristo ñekũ ããrĩkeregʉ, Õãgũ deyomarĩgũ ĩgũrẽ weredorederosũta ãsũ ãrĩ gojadi
ããrĩmí:
Marĩpʉ yʉ Opʉre ãsũ ãrĩmi: "Õõ, yʉ diaye gapʉ doaka, yʉ merã dorebu! Irasiriripoe mʉrẽ
ĩãturirãrẽ mʉ dorerire tarinʉgãnemobirimakũ irigʉra", ãrĩmi, ãrĩ gojadi ããrĩmí David.✡
37 David, Cristo ñekũ ããrĩkeregʉ, Ĩgũrẽ: "Yʉ Opʉ ããrĩmi", ãrĩdi ããrĩmí. ¿Nasirigʉ, Cristo, David
parãmi ããrĩturiagʉ ããrĩkerepʉrʉ, David ĩgũrẽ irasũ ãrĩyuri? ãrĩyupʉ Jesús.
Wárã masaka iri wiigue ããrĩrã ĩgũ wererire ʉsʉyari merã péñurã.

Jesús Moisés gojadeare buerimasãyamarẽ weredea
(Mt 23.1-36; Lc 11.37-54; 20.45-47)

38 Jesús ãsũ ãrĩ buenemoyupʉ:
—Moisés gojadeare buerimasã ñerõ iririre õãrõ pémasĩka! Oparã irirosũ surí yoari sãña,
masaka ĩũrõgue waagorenama. Makã dekoguere masakare õãrõ bʉremurĩ merã ĩgũsãrẽ
bokatĩrĩ õãdoremakũ gããmema.
39 Marĩ nerẽrĩ wiiriguere ñajãrã, õãrĩ doaripẽrĩgue dita doadʉama. Bosenʉrĩ ããrĩmakũdere
oparã doarigue dita doadʉama.
40 Wapiweyarã nome wajamomakũ ĩã, ĩgũsãya wiirire ẽmanokõãma. Ĩgũsãrẽ bopoñarĩ
merã ĩãbirikererã, yoaripoe Marĩpʉre sẽrẽ ĩmugatoma, masaka ĩgũsãrẽ: "Marĩpʉre õãrõ
bʉremuma", ãrĩburo, ãrĩrã. Ĩgũsã irasiriri waja, Marĩpʉ ĩgũsãrẽ gajerãrẽ wajamoãrõ nemorõ
wajamoãgʉkumi, ãrĩyupʉ Jesús.

Wapiweyo bopogo Marĩpʉya wiigue igo niyeru tiri sãdea
(Lc 21.1-4)

41 Pʉrʉ Jesús Marĩpʉya wiima ĩgũsã ãmuburi niyeru neeõrĩ kũma pʉro masaka ĩgũsã niyeru
sãmakũ ĩã doaníyupʉ. Wári doebiri oparã iri kũmaguere wáro niyeru sãñurã.
42 Sugo wapiweyo iri kũma pʉro ejanʉgã, pe tigã mérõgã wajakʉri tirigãrẽ sãyupo.

✡ **12:36** Sal 110.1

43 Iri tirire igo sãmakũ ĩãgũ, Jesús ĩgũ buerãrẽ siiu, ãrĩyupɯ:
—Diayeta mɯsãrẽ werea. Igo wapiweyo bopogo niyeru sĩgõ, Marĩpɯ ĩũrõ gajerã ããrĩpererã
sĩadero nemorõ sĩamo.
44 Gajerã wári doebiri oparã wáro sĩkerepɯrɯ, ĩgũsãya wáro dɯyáa. Igo gapɯ bopogo
ããrĩkerego, igo baari wajariboadeare ããrĩpereri sĩpeokõãmo Marĩpɯre bɯremugõ, ãrĩyupɯ
Jesús.

13

Jesús: "Marĩpɯya wii béosũrokoa", ãrĩ weredea
(Mt 24.1-2; Lc 21.5-6)

1 Jesús Marĩpɯya wiigue ããrãdi wiriaripoe sugɯ ĩgũ buegɯ ãsũ ãrĩyupɯ:
—Gɯare buegɯ, ĩãka i wiire pagari ũtãyeri merã iridea wii miẽrẽ, ãrĩyupɯ.
2 Jesús ĩgũrẽ yɯjɯyupɯ:
—Mɯsã i wiire wári wiire daporare ĩãdáa. Pɯrɯgue neõ suye ũtãye gajiye weka
weamɯrĩadeade dujabirikoa. Ããrĩpereri mɯtãdijapereakõãrokoa, ãrĩyupɯ Jesús.

Jesús: "I ũmɯ pereburi dupuyuro ãsũ waarokoa", ãrĩ weredea
(Mt 24.3-38; Lc 21.7-36)

3 Pɯrɯ Jesús ĩgũ buerã merã Olivos wãĩkɯri buúru Marĩpɯya wii bokatĩũrõ ããrĩrĩ buúrugue
waayupɯ. Jesús irogue eja doamakũ, Pedro, Santiago, Juan, Andrés ĩgũrẽ ĩgũsã seyaro
sẽrẽñañurã:
4 —Gɯare wereka! ¿Naásũ ããrĩmakũ, mɯ ãrãderosũ waarokuri? ¿Ñeéno iri ĩmugɯkuri, iri
ããrĩpereri irasũ waaburi dupuyuro? ãrĩñurã.
5 Jesús ĩgũsãrẽ yɯjɯyupɯ:
—Õãrõ pémasĩka! Gajerã mɯsãrẽ ãrĩgatorire pébirikõãka!
6 Wárã ãrĩgatorimasã aarirãkuma. "Yɯ Marĩpɯ iriudi Cristo ããrã", ãrĩrãkuma. Ĩgũsã irasũ
ãrĩgatomakũ pérã, wárã masaka ĩgũsãrẽ bɯremurãkuma.
7 'Masaka mɯsã pɯro gãmewẽjẽrĩrẽ pérã, yoarogue marã gãmewẽjẽrĩ kerere pérã,
gɯkabirikõãka! Irasũta waarokoa. Irasũ waakerepɯrɯ, i ũmɯ pereburo dɯyarokoa dapa.
8 Su bumarã, gaji bumarã merã gãmewẽjẽrãkuma. Su nikũ marã, gaji nikũ marã merã
gãmewẽjẽrãkuma. Wári makãrĩguere nikũ ñomerokoa. Masaka wárã ɯaboari merã boarãkuma.
I ããrĩpereri merã masaka ñerõ taripɯroriwãgãrirãkuma.
9 'Gajerã mɯsãrẽ ñeã, ãĩa, oparãguere ñerõ iridorerã wiarãkuma. Mɯsã judío masaka
nerẽrĩ wiirigue ããrĩmakũ, mɯsãrẽ párãkuma. Mɯsã yɯre bɯremurĩ waja makãrĩ marã oparã
pɯrogue, iri nikũ marã oparã pɯrogue ãĩãsũrãkoa. Irasirimakũ, mɯsã Marĩpɯya õãrĩ kerere
wererãkoa ĩgũsãrẽ. Irasirirã mɯsã basi õãrõ pémasĩka!
10 I ũmɯ pereburo dupuyuro Marĩpɯyare wererã ããrĩpereri buri marãrẽ ĩgũya kerere
wererãkuma.
11 Masaka mɯsãrẽ oparã pɯrogue ãĩãmakũ: "¿Naásũ ãrĩrãkuri ĩgũsãrẽ?" ãrĩ gũñarikɯmerãta
waaka! Oparã mɯsãrẽ sẽrẽñamakũ, Marĩpɯ gũñarĩ sĩrĩ merã wererãkoa. Irasirirã mɯsã basi
wereníbirikoa. Õãgũ deyomarĩgũ iritamurĩ merã, ĩgũ wereníri sĩrĩ merã wererãkoa.
12 'I ũmɯ pereburo dupuyuro masaka ĩgũsã pagɯpũrãrẽ, ĩgũsã tĩrãrẽ oparãguere wẽjẽdorerã
wiarãkuma. Pagɯsãmarã ĩgũsã pũrãrẽ, pũrã ĩgũsã pagɯsãmarãrẽ oparãguere wẽjẽdorerã
wiarãkuma.
13 Yɯre mɯsã bɯremurĩ waja ããrĩperero marã masaka mɯsãrẽ ĩãturi doorãkuma. Mɯsãrẽ
ĩgũsã ñerõ irikerepɯrɯ, yɯre bɯremurĩrẽ piribirimakũ, Marĩpɯ mɯsãrẽ taugɯkumi.
14 'I ũmɯ pereburo dupuyuro ñegũrẽ Marĩpɯre ĩãturigɯre ĩãrãkoa. Marĩpɯya wiigue ĩgũrẽ
ããrĩdorebiridea wiigue nímakũ ĩãrãkoa. Iripoegue Marĩpɯya kerere weredupuyudi Daniel
ĩgũrẽ gojadi ããrĩmí. Ĩgũ gojadeare buegɯno, pémasĩburo. Ãsũ ãrĩ gojadi ããrĩmí: "Iro ĩgũ nímakũ
ĩãrã, Judea nikũgue ããrĩrã buurígue ũmaduriburo".
15 Irasũ waaripoere masakare ñerõ waarokoa. Sugɯ ĩgũya wii wekague ããrĩgṹ wii
poekague ĩgũyare ãĩgũ ñajãbirikõãburo.
16 Sugɯ ĩgũya pooerigue ããrĩgṹde ĩgũya suríre wiigue ãĩgũ dujáabirikõãburo.
17 Irasũ waarínɯrĩrẽ nijĩpagosã nome, gajerã ĩgũsã pũrã mirĩrãgã oparã nomede bɯro ñerõ
tarirãkuma.
18 Irasirirã Marĩpɯre ãsũ ãrĩ sẽrẽka: "Puibɯ ããrĩmakũ, irasũ waabirikõãburo", ãrĩ sẽrẽka!
19 'Irasũ waarínɯrĩrẽ masaka ñerõ tarirãkuma. Marĩpɯ i ũmɯrẽ iripɯroridero pɯrɯre
masaka ñerõ taridero nemorõ ñerõ tarirãkuma. I ĩgũsãrẽ ñerõ waaburi neõ dupaturi irasũ
waanemobirikoa.

20 Irasirigʉ Marĩpʉ masakare i ñerõ waaríre: “Yoaripoe waabirikõãburo”, ãrĩgʉkumi. Ĩgũ irasiribirimakũ, neõ sugʉ masakʉ taribiribokumi. Irasirigʉ ĩgũ beyenerãrẽ bopoñasĩã, ĩgũsãrẽ ñerõ waaríre: “Iropãta waaburo”, ãrĩgʉkumi.

21 ’Irasũ ñerõ waaripoere gajerã mʉsãrẽ: “Ĩãka! Õõta Cristo ããrĩmi”, o “Sõõ ããrãmi Cristo”, ãrĩmakũ pérã, bʉremubirikõãka!

22 Wárã ãrĩgatorikʉrã aarirãkuma. Surãyeri: “Yʉ Marĩpʉ iriudi Cristo ããrã”, o “Marĩpʉya kerere weredupuyurimasã ããrã”, ãrĩrãkuma. Irasirirã masakare ĩgũsã ãrĩgatorire bʉremudorerã, wári gajino iri ĩmurãkuma. Irasirikererã, Marĩpʉ beyenerãrẽ ĩgũrẽ bʉremuduúmakũ irimasĩbirikuma.

23 Iri irasũ waaburi dupuyuro mʉsãrẽ i ããrĩpererire weresiáa. Irasirirã õãrõ pémasĩka! ãrĩ wereyupʉ Jesús ĩgũ buerãrẽ.

Jesús i ũmʉgue ĩgũ dupaturi aariburire weredea
(Mt 24.29-35, 42-44; Lc 21.25-36)

24 Jesús ãsũ ãrĩ werenemoyupʉ ĩgũsãrẽ:

—Irasũ ñerõ waarínʉrĩ pʉrʉ, abe ũmʉmʉ naĩtĩãkõãgʉkumi. Ñamimʉde boyonemobirikumi.

25 Neñukã ũmʉgasigue ããrĩrã yuridijarirãkuma. Ʉmarõgue marã turarãde naradari merã béosũrãkuma.

26 Irasũ waaripoere masaka yʉ ããrĩpererã tĩgũ, bʉro turari merã, gosewasiriri merã mikãyebogue i nikũguere dupaturi aarimakũ ĩãrãkuma.

27 Yʉre wereboerãrẽ ããrĩperero i nikũguere iriugʉra. Irasirirã yaarãrẽ Marĩpʉ beyenerãrẽ ããrĩpererogue ããrĩrãrẽ yʉ pʉrogue neeõrãkuma.

28 ’Ire mʉsã masĩburo, ãrĩgũ, higueragʉ keori merã weregʉra. Irigʉ pũ maamamakũ ĩãrã: “Bojori waaburo mérõgã dʉyáa”, ãrĩ masĩa.

29 Irigʉ waarósũta i ããrĩpereri yʉ ãrĩrĩ irasũ waamakũ ĩãrã: “Marĩpʉ iriudi dupaturi aariburo mérõgã dʉyáa”, ãrĩ masĩrãkoa.

30 Diayeta mʉsãrẽ werea. I ããrĩpereri yʉ ãrĩrĩ, dapora marã ĩgũsã boapereburo dupuyuro irasũ waarokoa.

31 Ʉmʉgasi, i nikũde pereakõãrokoa. Yʉ werenírĩ gapʉ neõ perebirikoa. Ããrĩpereri yʉ mʉsãrẽ ãrĩrõsũta waayuwarikʉrokoa.

32 ’Yʉ dupaturi aariburinʉrẽ, iri horare neõ sugʉ masĩbemi. Marĩpʉre wereboerã ũmʉgasigue ããrĩrãde masĩbema. Yʉ Marĩpʉ magũde masĩbea. Yʉpʉ sugʉta masĩmi.

33 ’Mʉsãde yʉ aariburinʉrẽ masĩbea. Irasirirã õãrõ pémasĩrĩ merã yúka! “Gʉare iritamuka!” ãrĩ sẽrẽka Marĩpʉre!

34 I keori merã mʉsãrẽ weregʉra. Wii opʉ yoarogue gãmeñajãgũ waaburi dupuyuro ĩgũrẽ moãboerãrẽ ĩgũya wiire koredorekumi. Surãyerire ĩgũ moãrĩrẽ píkumi. Gajigʉre wii disipʉro koredorekumi, ĩgũ dujariburire õãrõ yúdoregʉ.

35 Irasiri odo, waakõãkumi. Ĩgũrẽ moãboerã gapʉ ĩgũ dujariburinʉrẽ neõ masĩbirikuma. Ñamika, o ñami deko, ãgãbo wereripoe, o boyoripoe aaribokumi. Ĩgũsã õãrõ yúbirimakũ, ĩgũ gũñaña marĩrõ aarigú, ĩgũsãrẽ kãrĩrãrẽ bokajagʉkumi. Wii opʉre moãboerã ĩgũ dujariburinʉrẽ ĩgũsã masĩbiriderosũta mʉsãde yʉ dupaturi aariburinʉrẽ masĩbea.

36 Gũñaña marĩrõ yʉ aariburire masĩrã, yʉre õãrõ pémasĩrĩ merã yúka! Sugʉ kãrĩgũ irirosũ ããrĩgũ yʉre õãrõ yúbirikumi. Ĩgũ irirosũ ããrĩbirikõãka!

37 Yʉ mʉsãrẽ ãrĩrĩrẽ ããrĩpererãrẽ ãrĩgʉra. Õãrõ pémasĩrĩ merã yúka! ãrĩ wereyupʉ Jesús ĩgũ buerãrẽ.

14

Oparã Jesúre ñeãburire ãmudea
(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

1 Penʉ pascua bosenʉ, judío masaka pã̃ wemasãrĩ morẽña marĩrĩ baari bosenʉ dʉyaripoe paía oparã, Moisés gojadeare buerimasã nerẽñurã. Jesúre ãrĩgatori merã ĩgũsã ĩgũrẽ ñeã, wẽjẽburire ãmuñurã.

2 Irire ãmurã, ãsũ ãrĩñurã:

—I bosenʉ ããrĩmakũ ĩgũrẽ ñeãbirikõãrã! Masaka marĩ merã guarã, marĩrẽ gainí turibokuma, ãrĩñurã.

Sugo nomeõ Jesúre sũrõrĩ piupeodea
(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

3 Jesús Betania wãĩkʉri makãgue, Simón kãmi boadiya wiigue ããrĩyupʉ. Ĩgũ iri wiigue ããrĩrã merã baa doaníripoe sugo nomeõ suru sũrõdiru opago Jesús pʉro ejanʉgãyupo. Igo

opadiru “alabastro” wãĩkɯri ũtãye merã iridiru, sũrõrĩ “nardo” wãĩkɯri wajapari opadiru
ããrĩyuro. Ririrure tũpã, Jesúya dipurure piupeoyupo.
4 Gajerã iri wiigue ããrĩrã igo irasirimakũ ĩãrã, gua, ãsũ ãrĩ gãme wereníñurã:
—¿Nasirigo iri sũrõrĩrẽ irasiriwasiribéokõãrĩ?
5 Igo irire duamakũ, trescientos niyeru tiri su bojori moã wajataropã wiriboakuyo. Iri
waja merã boporãrẽ iritamuboakumo, ãrĩñurã. Igo irasiririre suyubiriñurã.
6 Jesús gapɯ ĩgũsãrẽ ãrĩyupɯ:
—Igore garibobirikõãka! ¿Nasirirã igore garibori? Igo yɯre õãrĩrẽ yámo.
7 Boporã mɯsã watopeguere ããrĩníkõãrãkuma. Irasirirã ĩgũsãrẽ iritamudɯarã iritamu-
masĩa. Yɯ tamerãrẽ mɯsã merã ããrĩnímakũ ĩãbirikoa.
8 Igo õãrõ iridɯaro bokatĩũrõ yɯre õãrõ iriamo. Yaa dupɯre masãgobegue ĩgũsã píburi
dupuyuro ãmuyugo, yɯre sũrõrĩ piupeosiamo.
9 Diayeta mɯsãrẽ werea. Marĩpɯ masakare tauri kerere wererã ããrĩperero i ũmɯgue
waagorenarã, igo yɯre irideadere gajerãrẽ wererãkuma, igore gũñaburo, ãrĩrã, ãrĩyupɯ Jesús.

Judas Iscariote Jesúre wẽjẽdɯarãguere ĩgũrẽ ĩmuburire ãmudea
(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

10 Pɯrɯ Judas Iscariote wãĩkɯgɯ sugɯ Jesús buerã pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarã
watopemɯ paía oparã pɯrogue waa, ĩgũ Jesúre ĩgũsãguere ĩgũrẽ ĩmuburire wereníyupɯ.
11 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ɯsɯyari merã: “Ĩgũrẽ mɯ gɯare ĩmumakũ, niyeru mɯrẽ wa-
jarirãkoa”, ãrĩñurã.
Irasirigɯ Judas: “¿Naásũ ããrĩmakũ ĩgũsãrẽ yɯ Jesúre wiamakũ õãkuri?” ãrĩ gũñayupɯ.

Jesús ĩgũ buerã merã baatũnudea
(Mt 26.17-29; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

12 Pɯrɯ judío masaka pã wemasãrĩ morẽña marĩrĩ baari bosenɯ pɯroririnɯ ããrĩmakũ,
Marĩpɯ ĩũrõ oveja majĩrãrẽ wẽjẽ baañurã. Irinɯta Jesús buerã ĩgũrẽ ãsũ ãrĩ sẽrẽñañurã:
—¿Noógue mɯ pascua bosenɯ baaburire ãmumakũ gããmekuri? ãrĩñurã.
13 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pé, Jesús ĩgũ buerã pẽrãrẽ ãsũ ãrĩ iriuyupɯ:
—Jerusalẽgue waaka! Irogue sugɯ dekosoro kõãwãgãgũ mɯsãrẽ bokatĩrĩgɯkumi. Ĩgũrẽ
tɯyaka!
14 Ĩgũ, wiigue ñajãmakũ, iri wii opɯre: “Gɯare buegɯ, ãsũ ãrĩ sẽrẽñadoreami: ‘¿Dií taribugue
yɯ buerã merã i pascua bosenɯrẽ baagɯkuri?’ ãrãmi”, ãrĩka!
15 Mɯsã irasũ ãrĩmakũ pé, wári taribu ũmarõgue ãmuadea taribuguere ĩmugɯkumi. Irogue
marĩ baaburire ãmuka! ãrĩyupɯ Jesús.
16 Irasirirã iri makãgue waa, irogue eja, Jesús wereaderosũta bokaja, pascua bosenɯ
baaburire ãmuñurã.
17 Pɯrɯ naĩmejãripoe Jesús ĩgũ buerã pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarã merã iri
taribugue baagɯ ejayupɯ.
18 Ĩgũsã baa doaníripoe Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩyupɯ:
—Diayeta mɯsãrẽ werea. Sugɯ mɯsã watopemɯ yɯ merã baa doanígũta yɯre
wẽjẽdɯarãguere yɯre ĩmugɯkumi, ãrĩyupɯ.
19 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, bɯro bɯjawereri merã sugɯno dita ĩgũrẽ sẽrẽñayoñurã:
—¿Yɯ ããrĩrĩ mɯrẽ ĩmubu? ãrĩñurã. Gajerãde irasũ dita ããrĩñurã.
20 Jesús ĩgũsãrẽ yɯjɯyupɯ:
—Sugɯ mɯsã pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarã watopemɯ yɯ merã baagɯta ããrĩmi.
21 Marĩpɯya werenírĩ gojadea pũgue gojaderosũta yɯre ããrĩpererã tĩgũrẽ waaró yáa. Yɯre
ĩmubu gapɯre ñetariro waarokoa. Ĩgũ deyoabirimakũ õãboyo, ãrĩyupɯ.
22 Jesús, ĩgũsã baaripoe pãrẽ ãĩ, Marĩpɯre: “Mɯrẽ ɯsɯyari sĩa”, ãrĩ, pea, ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩ
guereyupɯ:
—Ire baaka! Yaa dupɯ ããrã, ãrĩyupɯ.
23 Pɯrɯ iiríripare ãĩ, Marĩpɯre: “Mɯrẽ ɯsɯyari sĩa”, ãrĩ, ĩgũsãrẽ iripare sĩyupɯ. Irasirirã
ããrĩpererã iiríñurã.
24 Ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩyupɯ:
—I yaa dí ããrã. Yɯ masakare boabosagɯ yaa dí béori merã wárãrẽ Yɯpɯ: “Ĩgũsãrẽ õãrõ
irigɯra”, ãrĩdeare iriyuwarikɯgɯkoa.
25 Diayeta mɯsãrẽ werea. Igui dekore marĩ dapora iiríosũ yɯ dupaturi neõ
iirínemobirikoa. Pɯrɯ Yɯpɯ ĩgũyarãrẽ dorerogue mɯsã merã maama igui dekore iirígɯkoa,
ãrĩyupɯ Jesús ĩgũ buerãrẽ.

Jesús Pedrore: “Yɯre masĩkeregɯ: ‘Masĩbea’, ãrĩgɯkoa”, ãrĩ weredea
(Mt 26.30-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

26 Pɯrɯ Marĩpɯre bayapeo odo, Olivos wãĩkɯri buúrugue waakõãñurã doja.
27 Irogue Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩyupɯ:
—Mɯsã ããrĩpererã gũñaturaro marĩrõ yɯre béowãgãpereakõãrãkoa. Mɯsã irasiriburire
Marĩpɯya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú:
Yɯ oveja koregɯre wẽjẽmakũ irigɯkoa. Irasirimakũ, ĩgũyarã oveja ũmawasiriakõãrãkuma, ãrĩ
gojasũdero ããrĩbú.✡
28 Yɯ boadigue masãdero pɯrɯ, mɯsã dupuyuro Galileague waadupuyugɯkoa, ãrĩyupɯ.
29 Pedro gapɯ Jesúre ãrĩyupɯ:
—Ĩgũsã ããrĩpererã mɯrẽ béowãgãkerepɯrɯ, yɯ gapɯ mɯrẽ neõ béowãgãbirikoa, ãrĩyupɯ.
30 Jesús ĩgũrẽ yɯjɯyupɯ:
—Mɯrẽ diayeta werea. Dapagã ñami ãgãbo pea wereburi dupuyuro mɯ yɯre masĩkeregɯ
ɯrea gajerãrẽ: "Masĩbea", ãrĩgatogɯkoa, ãrĩyupɯ.
31 Pedro ĩgũrẽ ãrĩyupɯ:
—Yɯ mɯ merã boabu ããrĩkeregɯ: "Masĩbea", ãrĩgatobirikoa, ãrĩyupɯ.
Ããrĩpererã ĩgũ buerã Pedro ãrĩrõsũ dita ãrĩñurã.

Jesús Getsemaníɡue Marĩpɯre sẽrẽdea
(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)

32 Pɯrɯ Getsemaní wãĩkɯrogue ejañurã. Irogue Jesús ĩgũ buerãrẽ:
—Õõta doaka mɯsã dapa! Marĩpɯre sẽrẽgũ waagú yáa, ãrĩyupɯ.
33 Irasũ ãrĩ odo, Pedro, Santiago, Juãrẽ siiuwãgãyupɯ. Ĩgũ bɯro gũñarikɯ, bɯjawereyupɯ.
34 Ĩgũsãrẽ ãrĩyupɯ:
—Bɯro bɯjawereri merã kõmoma goero péñakoa. Kãrĩmerãta õõ doa yúka! ãrĩyupɯ.
35-36 Irasũ ãrĩ odo, yoaweyaro waanemo, yebague moomejãja, Marĩpɯre ãsũ ãrĩ sẽrẽyupɯ:
—Aɯ, ããrĩpererire irimasĩa mɯ. I yɯ ñerõ tariburire taudɯagɯ tauka! Yɯ irasũ ãrĩkerepɯrɯ,
yɯ gããmerõsũ iribirikõãka! Mɯ gããmerõsũ gapɯ yɯre waaburo, ãrĩyupɯ.
37 Pɯrɯ ĩgũsã pɯrogue ejagɯ, ĩgũsã kãrĩrãrẽ bokajayupɯ. Pedrore ãrĩyupɯ:
—Simón, ¿kãrĩgũ yári? ¿Nasirigɯ su horanogora yɯre kãrĩbita yúmasĩberi?
38 Kãrĩmerãta! Marĩpɯre sẽrẽka, wãtĩ ãrĩmesãrĩrẽ iribokoa, ãrĩrã! Mɯsã gũñarĩ merã õãrĩrẽ
iridɯadáa. Irire iridɯakererã, bokatĩũbea, ãrĩyupɯ.
39 Irasũ ãrĩ odo, Marĩpɯre ĩgũ sẽrẽaderosũta dupaturi sẽrẽgũ waayupɯ doja.
40 Dupaturi ĩgũsã pɯro ejagɯ, kãrĩrãrẽta bokajayupɯ doja. Ĩgũsãrẽ wɯja pũrĩtariyuro.
Irasirirã, naásũ ãrĩ yɯjɯmasĩbiriñurã.
41 Ʊreagora kãrĩrãrẽ bokajagɯ, Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩyupɯ:
—Siuñajã, kãrĩka pama! Iropãta ejáa. Yɯre ããrĩpererã tĩgũrẽ ñerãguere wiari hora ejasiáa.
42 Wãgãnɯgãka! Náka, waarã! Yɯre wẽjẽdɯarãguere yɯre ĩmubu aarisiami, ãrĩyupɯ Jesús.

Jesúre ñeãwãgãdea
(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

43 Ĩgũ irasũ ãrĩ wereripoe Judas, Jesús buerã pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarã
watopemɯ ããrãdi ejayupɯ. Wárã masaka sareri majĩrĩ, yukɯ dɯkari opanerã Jesús pɯrore
ĩgũ merã ejañurã. Ĩgũsã paía oparã, Moisés gojadeare buerimasã, judío masaka mɯrã
iriuanerã ããrĩñurã.
44 Ĩgũsã Jesús pɯro ejaburi dupuyuro Judas ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩ weredi ããrĩmí: "Yɯ ĩgũya
wayupãrãrẽ mimigũta ããrĩgɯkumi. Ĩgũrẽ ñeã, õãrõ sia, ãĩaka!" ãrĩdi ããrĩmí.
45 Judas, Jesús pɯro ejagɯta: "Gɯare buegɯ", ãrĩ, ĩgũya wayupãrãrẽ mimiyupɯ.
46 Ĩgũ mimimakũ ĩãrã, Judas merã aaranerã Jesúre turaro merã ñeãwãgãñurã.
47 Sugɯ Jesús buegɯ gapɯ paía opɯre moãboegɯre sareri majĩ merã ĩgũya gãmipũrẽ dititá
dijukõãyupɯ.
48 Jesús gapɯ ĩgũsãrẽ ãrĩyupɯ:
—¿Nasirirã sareri majĩrĩ merã, yukɯ dɯkari merã sugɯ yajarimasũrẽ ñeãrã aarirã irirosũ
yɯre ñeãrã aaríri?
49 Ʊmɯrikɯ Marĩpɯya wiigue mɯsã watopegue buebɯ. Iroguere mɯsã yɯre neõ ñeãbiribɯ.
Mɯsã irasiriri Marĩpɯya werenírĩ gojadea pũgue gojaderosũta waaró yáa yɯre, ãrĩyupɯ Jesús.
50 Jesúre ñeãmakũ ĩãrã, ããrĩpererã ĩgũ buerã sugɯreta ũmaweonúwãgãkõãñurã.
51 Sugɯ maamɯ ĩgũ õmasiariñe merã dita Jesúre tɯyayupɯ. Ĩgũdere ñeãkõãñurã.
52 Ĩgũsã ĩgũrẽ ñeãmakũ, ĩgũ õmasiariñerẽ meépí, surí marĩgũ ũmaduriwãgãkõãyupɯ.

Jesúre oparã pɯrogue ãĩadea
(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

✡ **14:27** Zac 13.7

53 Рʉrʉ Jesúre paía opʉ рʉrogue ãĩjañurã. Iroguere paía oparã, Moisés gojadeare bueri-
masã, judío masaka mʉrã ããrĩpererã nerẽñurã.
54 Pedro gapʉ yoaweyaro Jesúre tʉyañajãa, paía opʉya wii disipʉro ñajãrõma yebague eja,
Marĩpʉya wiire korerã surara merã peame tʉro sũma doaníyupʉ.
55 Paía oparã, judío masaka mʉrã, ããrĩpererã irogue nerẽanerã Jesúre ãrĩgatori merã
weresãmurãrẽ ãmarã iriñurã ĩgũrẽ wẽjẽmurã. Irasirikererã, bokabiriñurã.
56 Wárã gajerã ãrĩgatori merã Jesúre weresãkerepʉrʉ, keoro ejabiriyuro.
57 Gajerãde wãgãnʉgãja, ãrĩgatori merã ãsũ ãrĩ weresãñurã:
58 —Gʉa, ĩgũ ãsũ ãrĩmakũ pébʉ: “Marĩpʉya wii masaka iridea wiire béokõãgʉra. Рʉrʉ ʉrenʉ
waaró merã gaji wii, masaka iribiri wiire irigʉra”, ãrĩmi, ãrĩñurã.
59 Ĩgũsã irasũ ãrĩrĩde keoro ejabiriyuro.
60 Irasirigʉ paía opʉ ĩgũsã watopegue wãgãnʉgãja, Jesúre sẽrẽñayupʉ:
—¿Ĩgũsãrẽ yʉjʉberi mʉ? ¿Nasirirã mʉrẽ irasũ ãrĩ weresãrĩ? ãrĩyupʉ.
61 Jesús gapʉ yʉjʉbiriyupʉ. Ĩgũ yʉjʉbirimakũ ĩã, paía opʉ dupaturi sẽrẽñayupʉ doja:
—¿Mʉ Marĩpʉ õãtarigʉ magũ Cristota ããrĩrĩ?
62 Jesús ĩgũrẽ ãrĩyupʉ:
—Yʉ ĩgũta ããrã. Yʉ ããrĩpererã tĩgũrẽ Yʉpʉ turagʉ diaye gapʉ doamakũ ĩãrãkoa. Ʊmʉgasima
mikãyebori weka yʉ aarimakũdere ĩãrãkoa, ãrĩyupʉ Jesús.
63 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégʉ, paía opʉ ĩgũ guarire ĩmugũ, ĩgũya surírore tũãyegue, ãsũ ãrĩyupʉ:
—¿Nasirimurã gajerã ĩgũrẽ weresãrĩrẽ pénemobokuri marĩ?
64 Mʉsã, ĩgũ basita Marĩpʉre ñerõ ãrĩrĩrẽ pésiáa. ¿Naásũ gũñarĩ? ãrĩyupʉ.
Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ããrĩpererã ãsũ ãrĩñurã:
—Marĩpʉre ĩgũ ñerõ ãrĩrĩ waja boaburo, ãrĩñurã.
65 Irasirirã surãyeri Jesúre síku eotú, suríro gasiro merã ĩgũya koyere siabiato, ĩgũrẽ pá:
—“¿Noã mʉrẽ pári?” ãrĩbokaka! ãrĩñurã. Marĩpʉya wiire korerã Jesúre ãĩa, ĩgũya diapure
bʉro pánañurã.

Pedro Jesúre masĩkeregʉ: “Masĩbea”, ãrĩdea
(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-29)

66 Pedro gapʉ paía opʉya wii disipʉro ñajãrõma yebague doaníyupʉ. Iro ĩgũ doaripoe sugo
nomeõ paía opʉre moãboego ejayupo.
67 Ĩgũ peame tʉro sũma doanímakũ ĩãgõ, ĩgũrẽ ãsũ ãrĩyupo:
—Mʉde Jesús Nazaretmʉ merã ããrĩdita ããrã, ãrĩyupo.
68 Pedro ãrĩgatori merã ãsũ ãrĩ yʉjʉyupʉ igore:
—Ĩgũrẽ masĩbea. Mʉ irasũ ãrĩrĩrẽ pémasĩbirikoa yʉ, ãrĩyupʉ.
Irasũ ãrĩ, iri wii tʉroma sãrĩrõ disipʉrogue wiriaripoeta ãgãbo wereyupʉ.
69 Moãboego Pedrore dupaturi ĩã, iro ããrĩrãrẽ ãrĩyupo doja:
—Ĩĩ, Jesús merãmʉta ããrĩmi, ãrĩyupo.
70 Pedro dupaturi igore ãrĩgatoyupʉ doja:
—Ããrĩbea yʉ, ãrĩyupʉ.
Mérõgã pʉrʉta iro ããrĩrã Pedrore ãrĩñurã doja:
—Mʉ diayeta Jesús buerã merãmʉta ããrã. Mʉ Galileamʉta ããrã. Pémasĩrõta ĩgũsã irirosũ
werenía, ãrĩñurã.
71 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ, Pedro ãrĩyupʉ:
—Marĩpʉ péuro diayeta werea. Yʉ mʉsãrẽ diaye werebirimakũ, Marĩpʉ yʉre wa-
jamoãburo. Yʉ mʉsã wereníg̃ũrẽ masĩbea, ãrĩyupʉ.
72 Ĩgũ irasũ ãrĩripoeta dupaturi ãgãbo wereyupʉ. Pedro, ãgãbo weremakũ pégʉ, Jesús ĩgũrẽ:
“Ãgãbo pea wereburo dupuyuro mʉ yʉre masĩkeregʉ, ʉrea: ‘Masĩbea’, ãrĩgatogʉkoa”, ãrãdeare
gũñaboka, bʉro oreyupʉ.

15

Jesúre Pilato pʉro ãĩjadea
(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

1 Boyodujimejãripoe ããrĩpererã judío masaka oparã, paía oparã, mʉrã, Moisés gojadeare
buerimasã nerẽ: “¿Nasirirãkuri marĩ Jesúre?” ãrĩ wereníñurã. Werení odo, ĩgũrẽ sia, ãĩwãgã,
Pilatore wiañurã.
2 Pilato Jesúre sẽrẽñayupʉ:
—¿Mʉta ããrĩrĩ judío masaka Opʉ? ãrĩyupʉ.
—Mʉ ãrĩrõsũta ĩgũta ããrã, ãrĩ yʉjʉyupʉ Jesús.
3 Paía oparã Jesúre: “Ĩĩ ñerõ iridi ããrĩmi”, ãrĩ, wári weresãñurã.

4 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégɯ, Pilato dupaturi Jesúre ãsũ ãrĩ sẽrẽñayupɯ:
—¿Neõ yɯjɯberi? Péka! Ĩgũsã mɯrẽ wári weresãrã yáma, ãrĩyupɯ.
5 Jesús gapɯ neõ yɯjɯbiriyupɯ. Irasirigɯ Pilato ĩãgɯkakõãyupɯ.

Jesúre wẽjẽdoredea
(Mt 27.15-31; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

6 Bojorikɯ pascua bosenɯ ããrĩmakũ, Pilato sugɯ peresugue ããrĩgṹrẽ masaka wiudoregɯre wiunayupɯ.
7 Iripoere Barrabás wãĩkɯgɯ gajerã romano marã oparãrẽ béodɯarã masakare wẽjẽnerã merã peresugue ããrĩyupɯ.
8 Iri bosenɯ ããrĩmakũ, Pilato pɯrogue wárã masaka nerẽ:
—Mɯ bojorikɯ irinarõsũta irika doja! ãrĩ sẽrẽñurã.
9 Pilato ĩgũsãrẽ yɯjɯyupɯ:
—¿Mɯsã judío masaka Opɯre yɯ wiumakũ gããmerĩ? ãrĩyupɯ.
10 Pilato, paía oparã Jesúre ĩãturisĩã, ĩgũsã ĩgũrẽ wiamakũ masĩgũ, irasũ ãrĩyupɯ.
11 Paía oparã gapɯ masakare: "Barrabáre wiuka!" ãrĩ gainídoreñurã.
12 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pé, Pilato ĩgũsãrẽ sẽrẽñayupɯ:
—Mɯsã judío masaka Opɯ, ãrĩgũ merã gapɯre, ¿nasirimakũ gããmekuri?
13 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, bɯro gainírĩ merã:
—Curusague pábiatú wẽjẽka ĩgũrẽ! ãrĩñurã.
14 Pilato ĩgũsãrẽ ãrĩyupɯ:
—¿Ñeéno ñerĩrẽ iriari ĩgũ, mɯsã irasũ ãrĩmakũ?
Ĩgũsã gapɯ dupaturi:
—Curusague pábiatú wẽjẽka ĩgũrẽ! ãrĩ gainíñurã.
15 Irasirigɯ Pilato ĩgũsã ĩgũ merã õãrõ dujamakũ iridɯagɯ, ĩgũsã gããmerõsũta Barrabáre wiuyupɯ. Jesús gapɯre tãrãdore, pɯrɯ surarare wiayupɯ, ĩgũrẽ curusague pábiatúdoregɯ.
16 Irasirirã surara Jesúre Pilatoya wii disipɯroma yebague ãĩjañurã. Irogue ããrĩpererã surarare Jesús pɯro neeõñurã.
17 Pɯrɯ suríro bɯro diiariñerẽ ĩgũrẽ sãñurã. Ĩgũya dipurure pora bero ĩgũsã iriadea berore peoñurã.
18 Pɯrɯ: "Bɯremurã aarika judío masaka Opɯre!" ãrĩ gainíñurã.
19 Ĩgũya dipurure yukɯ dɯka merã pá, ĩgũrẽ síku eotúbiranañurã. Ĩgũrẽ bɯridarã ñadɯkɯpuri merã ejamejãjanañurã.
20 Pɯrɯ irasiri bɯrida odo, suríro diiariñerẽ túwea, ĩgũya surírore sãñurã doja. Irasiri odo, ĩgũrẽ curusague pábiatú wẽjẽmurã ãĩãkõãñurã.

Jesúre curusague pábiatúdea
(Mt 27.32-44; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

21 Ĩgũrẽ ãĩãrã, sugɯ Cirenemɯ Simón wãĩkɯgɯre pooegue ããrãdi dujarigɯre bokatĩrĩñurã. Ĩgũ Alejandro, Rufo wãĩkɯrã pagɯ ããrĩyupɯ. Ĩgũrẽ bokatĩrĩ, Jesús kõãdea curusare kõãdoreñurã.
22 Gólgota wãĩkɯrogue Jesúre ãĩjañurã. "Gólgota", ãrĩrõ: "Masakɯ dipuru boaweadea pero", ãrĩdɯaro yáa.
23 Irogue eja, Jesúre igui deko mirra wãĩkɯri merã morẽadeare tĩãdiñurã. Jesús gapɯ iiríbiriyupɯ.
24-25 Pɯrɯ irogue ñamigãgã nueve hora ããrĩmakũ Jesúre curusague pábiatú ãĩwãgãnúkõãñurã pama. Odo, ĩgũya suríre: "¿Noãrẽ dujarokuri?" ãrĩboka birañurã, irire ĩgũsã basi gãme dɯkawamurã.
26 "Ĩĩ ãsũ iridea waja boami", ãrĩrã: "Ĩĩta judío masaka Opɯ ããrĩmi", ãrĩ gojadea majĩrẽ curusague ĩgũ weka pábiatúñurã.
27 Jesús merã pẽrã yajarikɯrãrẽ gaji curusarigue pábiatú ãĩwãgũnúñurã. Sugɯre ĩgũ diaye gapɯ, gajigɯre kúgapɯ pábiatú ãĩwãgũnúñurã.
28 Jesúre ĩgũsã irasirimakũ, Marĩpɯya wereníri gojadea pũgue gojaderosũta waayuro: "Ĩgũ ñerĩ irigɯ irirosũ ñerã merã wẽjẽsũgɯkumi", ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.
29 Masaka irogue ããrĩrã Jesús pɯro ejanɯgãja, bɯridari merã ĩgũrẽ ĩgũsãya dipure sagui, ñerõ wereníñurã.
—Jṹṹ, mɯ Marĩpɯya wiire béo, pɯrɯ ɯrenɯ waaró merãta iri wiire dupaturi iri odogɯkoa, ãrĩ wereníbɯ.
30 Irasirigɯ mɯ basi tauka! Curusague merã dijarika! ãrĩñurã.
31 Paía oparã, Moisés gojadeare buerimasãde ĩgũrẽ ãsũ ãrĩ bɯridañurã:
—Gajerã gapɯre taumi. Ĩgũ basi gapɯ taumasĩbemi.

32 Diayeta Cristo, Israel bumarã Opʉ ããrĩgʉ̃, curusague merã ĩgʉ̃ dijarimakʉ̃ ĩãrã,
marĩ ĩgʉ̃rẽ bʉremurãkoa, ãrĩ bʉridañurã. Ĩgʉ̃ merã pábiatú ãĩwãgʉ̃núsʉ̃anerãde irasʉ̃ta ãrĩ
bʉridañurã.

Jesús boadea
(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

33 Goeripoe ããrĩmakʉ̃, i nikʉ̃ ããrĩpererogue naĩtĩãkõãyuro. Ʉre hora gora naĩtĩãyuro.
34 Ʉre hora ejamakʉ̃ta Jesús bʉro gainíyupʉ:
—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? ãrĩyupʉ. Irasʉ̃ ãrĩgʉ̃: "Yʉ Opʉ, yʉ Opʉ ¿nasirigʉ yʉre béori mʉ?"
ãrĩgʉ̃ iriyupʉ.
35 Surãyeri iro ããrĩrã, ĩgʉ̃ irasʉ̃ ãrĩ gainímakʉ̃ pérã:
—Péka! Marĩpʉya kerere weredupuyudire Elíare siiugʉ yámi, ãrĩñurã.
36 Sugʉ ĩgʉ̃sã merãmʉ ʉ̃mawãgã, igui deko piari yosadea yʉsʉre yukʉ yuwague siatú, Jesúre
iiríburo, ãrĩgʉ̃ soemuúyupʉ. Irasʉ̃ soemuúgʉ̃, ãsʉ̃ ãrĩyupʉ:
—Ĩãñarã marĩ, ĩgʉ̃ curusague ããrĩgʉ́rẽ Elías ãĩdijugʉ aarimakʉ̃, ãrĩyupʉ.
37 Jesús bʉro gainí, kõmoakõãyupʉ.
38 Ĩgʉ̃ kõmomakʉ̃ta Marĩpʉya wii poekama taribu disipʉro kãmutari gasiro ʉ̃marõ gapʉ
merã yegue dijari, deko merã yeguesiajayuro.
39 Jesús boamakʉ̃ ĩãgʉ̃, romano surara opʉ:
—Ĩĩ diayeta Marĩpʉ magʉ̃ ããrãdañumi, ãrĩyupʉ.
40 Nomede yoaweyarogue Jesúre ĩʉ̃níñurã. Ĩgʉ̃sã nome watopeguere María Magdalena
ããrĩyupo. Gajego María Santiago, ĩgʉ̃ tĩgʉ̃ José pago ããrĩyupo. Gajego Salomé ããrĩyupo.
41 Jesús Galileague ããrĩmakʉ̃, ĩgʉ̃rẽ iritamunerã nome ããrĩñurã. Gajerã nome wárã
ããrĩñurã, Jerusalẽgue ĩgʉ̃ merã waanerã nome.

Jesúya dupʉre masãgobegue pídea
(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

42-43 Naĩmejãripoe ããrĩmakʉ̃, judío masaka siuñajãrĩnʉ ñajãburo dupuyuro José, Arimatea
wãĩkʉri makãmʉ Pilato pʉrogue ejayupʉ. Judío masaka oparã watopemʉ ããrĩyupʉ. Ĩgʉ̃
Marĩpʉ ĩgʉ̃yarãrẽ doreburire yúgʉ iriyupʉ. Irasirigʉ güiro marĩrõ Pilato pʉro eja, Jesúya
dupʉre yáabu sẽrẽyupʉ.
44 Ĩgʉ̃ irasʉ̃ ãrĩ sẽrẽmakʉ̃, Pilato pégʉkakõãyupʉ. Irasirigʉ surara opʉre siiu:
—¿Jesús ããrĩrõta boakõãrĩ? ãrĩ sẽrẽñayupʉ.
45 Surara opʉ ĩgʉ̃rẽ: "Boakõãmi", ãrĩ yʉjʉmakʉ̃ pégʉ, Pilato Josére Jesúya dupʉre
ãĩdijudoreyupʉ.
46 Irasirigʉ José õãrĩ suríro gasiro wajari, Jesúya dupʉre ãĩdiju, iri gasiro merã õmayupʉ.
Pʉrʉ su gobe masãgobe ʉ̃tãyegue mádea gobegue píyupʉ. Irasiri odo, iri gobere ʉ̃tã majĩ merã
biayupʉ.
47 Ĩgʉ̃ Jesúya dupʉre yáamakʉ̃, María Magdalena, gajego María José pago ĩãñurã.

16

Jesús masãdea
(Mt 28.1-10; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

1 Judío masaka siuñajãrĩnʉ* tariadero pʉrʉ, María Magdalena, gajego María, Santiago
pago, gajego Salomé, sʉ̃rõrĩ wajariñurã Jesúya dupʉre piupeomurã.
2 Semana ããrĩpʉroririnʉrẽ† ĩgʉ̃sã nome ñamigãgã, abe mʉrĩriripoe Jesúya dupʉre yáadea
masãgobegue waañurã.
3 Irogue waarã:
—¿Noã marĩrẽ iri masãgobe biadea ʉ̃tã majĩrẽ tʉ̃pãbosarãkuri? ãrĩ wereníwãgãñurã.
4 Irogue ejarã, iri gobere biadea ʉ̃tã majĩ miẽrẽ gajerogue oyamakʉ̃ ĩãñurã.
5 Irasirirã iri gobegue ñajãa, sugʉ maamʉ diayemapãrẽ gapʉ suríro yoaro õãrõ borero
sãñadi doamakʉ̃ ĩãñurã. Ĩgʉ̃rẽ ĩãrã, ĩãgʉkakõãñurã.
6 Ĩgʉ̃ gapʉ ĩgʉ̃sãno merẽ ãrĩyupʉ:
—Gʉkabirikõãka! Mʉsã Jesús Nazaretmʉrẽ, ĩgʉ̃sã curusague pábiatú wẽjẽadire ãmarã yáa.
Masãsiami. Õõrẽ mámi. Ĩãka, ĩgʉ̃sã ĩgʉ̃rẽ píaderore!
7 Ĩgʉ̃ buerãrẽ, irasʉ̃ ããrĩmakʉ̃ Pedrore wererã waaka! Ĩgʉ̃ mʉsã dupuyuro Galileague
waasiami. Irogue mʉsã ĩgʉ̃rẽ ĩãrãkoa ĩgʉ̃ ãrĩderosʉ̃ta, ãrĩyupʉ.
8 Ĩgʉ̃ irasʉ̃ ãrĩmakʉ̃ pé, bʉro gʉka naradari merã waakõãñurã. Bʉro güisĩã, gajerãrẽ ĩgʉ̃sã
ĩãdeare werebiriñurã.

---

* **16:1** Judío masaka siuñajãrĩnʉ, sábado ããrã. † **16:2** Semana ããrĩpʉrorinʉno, domingo ããrã.

Jesús María Magdalenarẽ deyoadea
(Jn 20.11-18)

9 Jesús semana ããrĩpʉroririnʉ boyoripoe, ĩgũ masãdero pʉrʉ María Magdalenarẽ
deyoapʉroriyupʉ. Igo su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejarã wãtẽãrẽ ĩgũ béowiusũdeo
ããrĩyupo.
10 Jesús igore deyoadero pʉrʉ, ĩgũ buerãrẽ igo ĩãdeare werego waayupo. Ĩgũsã bʉro
bʉjawereri merã orerã iriñurã.
11 Igo ĩgũsãrẽ: "Jesús okami, ĩgũrẽ ĩãbʉ", ãrĩ wererire pérã, bʉremubiriñurã.

Jesús ĩgũ buerire tʉyarã pẽrãrẽ deyoadea
(Lc 24.13-35)

12 Pʉrʉ Jesús gajerã pẽrãrẽ makã tʉrogue waarãrẽ deyoayupʉ. Ĩgũ deyoapʉrorigʉ,
deyoderosũ deyobiriyupʉ. Irasirirã ĩgũrẽ ĩãmasĩbiriñurã.
13 Ĩgũrẽ ĩãmasĩ, pʉrʉ ĩgũ buerã ããrĩrõgue waa, Jesús ĩgũsãrẽ deyoadeare wereñurã.
Ĩgũsãdere bʉremudʉabiriñurã.

Jesús ĩgũ buerãrẽ ĩgũyare buedoregʉ pídea
(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

14 Jesús ĩgũ boa, masãdero pʉrʉ, ĩgũ buerã pe mojõma pere su gubu suru pẽrẽbejarãrẽ ĩgũsã
baa doanírõgue deyoa, ãrĩyupʉ:
—¿Nasirirã, yʉ masãdea kerere pékererã, bʉremuberi, ĩgũsã mʉsãrẽ werekerepʉrʉ?
Bʉremurĩ opabea mʉsã, ãrĩyupʉ.
15 Pʉrʉ ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩyupʉ doja:
—Ããrĩpererogue marãrẽ Marĩpʉ masakare tauri kerere wererã waaka!
16 Yʉre bʉremurã, deko merã wãĩyesũrã tausũrãkuma. Yʉre bʉremumerã gapʉ peamegue
béosũrãkuma.
17 Yʉre bʉremurã yʉ wãĩ merã, yʉ turaro merã wãtẽãrẽ masakaguere ñajãnerãrẽ
béowiurãkuma. Gaji masã ya ĩgũsã dupuyuro werenímasĩbirideare werenírãkuma.
18 Ãñarẽ ñeãmakũ, ĩgũsãrẽ ñerõ waabirikoa. Nima iirímakũdere pũrĩbirikoa. Pũrĩrikʉrãrẽ
ĩgũsãya mojõrĩ merã ñapeomakũ, ĩgũsãrẽ pũrĩrĩ tarirokoa, ãrĩyupʉ Jesús ĩgũ buerãrẽ.

Jesús ũmʉgasigue mʉrĩadea
(Lc 24.50-53)

19 Marĩ Opʉ Jesús irasũ ãrĩ were odoadero pʉrʉ, Marĩpʉ ĩgũrẽ ũmʉgasigue ãĩmʉrĩayupʉ.
Irasirigʉ irogue ejagʉ, Marĩpʉ diaye gapʉ eja doayupʉ.
20 Ĩgũ buerã ĩgũ masakare tauri kerere ããrĩpererogue wererã waañurã. Ĩgũsã irasũ were-
gorenamakũ, marĩ Opʉ Jesús ĩgũsãrẽ iritamuníkõãyupʉ. Irasirigʉ ĩgũ turari merã ĩgũsãrẽ iri
ĩmurĩrẽ irimakũ irinayupʉ, masakare ĩgũsã wererire: "Diayeta ããrã", ãrĩ bʉremudoregʉ.
Iropãta ããrã.

SAN LUCAS

Lucas, opн Teófilo wãĩkнgнre gojadea

1-2 Opн Teófilo, yн mнrẽ õãdorea. Gнa watopere Jesús irinнgãdeare ĩãnerã gнare ĩgũya kerere buema. Wárã gajirã, ĩgũsã gнare buederosũta keoro gojanнgãsianerã ããrĩmá.

3-4 Yнde ããrĩpereri Jesús irinнgãdeare masĩpeodнagн, õãrõ buebн. Irasirigн mнrẽ gajirã buedeare: "Diayeta ããrã", ãrĩ masĩburo, ãrĩgũ, irire keoro gojáa.

Marĩpнre wereboegн Juan masakare wãĩyerimasũ deyoaburire weredea

5 Herodes, Judea nikũ marã opн ããrĩripoe sugн paí Zacarías wãĩkнgн ããrĩyupн. Ĩgũ, paí Abías wãĩkнgнya bumн ããrĩyupн. Ĩgũ marãpo Isabel wãĩkнgo, paí Aarón wãĩkнgн parãmeõ ããrĩturiagogue ããrĩyupo.

6 Ĩgũsã pẽrãgueta Marĩpн ĩũrõrẽ diayemarẽ irirã, Moisére doreri pídeadere tarinнgãbiriñurã. Irasirirã gajirã ĩgũsãrẽ: "Ñerĩ irirã ããrĩma", ãrĩmasĩbiriñurã.

7 Isabel pũrã marĩgõno ããrĩyupo. Irasirirã pũrã marĩrãta, muñuakõãñurã.

8 Sunн Zacaríaya bumarãrẽ Marĩpнya wiigue Marĩpн ĩũrõ moãrĩ ããrĩyuro. Irasirirã, ĩgũ paíare iridorederosũta irirã irogue waañurã.

9 Irogue ejadero pнrн, ĩgũsã paía irinarõsũ Zacaríare sũrõrĩ soemubure beyebokañurã. Irasirigн Zacarías Marĩpнya wiima taribugue soemugũ ñajãyupн.

10 Ĩgũ irire soemuripoe iri taribu wirinнgãrõgue wárã masaka Marĩpнre sẽrẽrã iriñurã.

11 Ĩgũ soemuripoe sugн Marĩpнre wereboegн sũrõrĩ soemurõ diaye gapн Zacaríare deyoayupн.

12 Zacarías ĩgũrẽ ĩãgũ, ĩãgнka, nasirimasĩbiriyupн. Bнro güiyupн.

13 Ĩgũ güimakũ ĩãgũ, Marĩpнre wereboegн gapн ãsũ ãrĩyupн:

—Zacarías, güibirikõãka! Marĩpн mн sẽrẽrĩrẽ pémi. Mн marãpo Isabel sugн majĩgũ pũrãkнgokumo. Ĩgũrẽ "Juan" wãĩyeka!

14 Ĩgũ merã bнro нsнyagнkoa. Wárã gajirã ĩgũ deyoamakũ, нsнyarãkuma.

15 Ĩgũ Marĩpн ĩũrõrẽ ubu ããrĩgṹ meta ããrĩgнkumi. Igui deko pãmurĩrẽ, siburidere neõ iiríbirikumi. Ĩgũ deyoaburi dupiyurogueta Õãgũ deyomarĩgũrẽ opatarisiagнkumi.

16 Wárã Israel bumarãrẽ Marĩpнre gũñaduúnerãrẽ dupaturi gũñamakũ irigнkumi doja.

17 Marĩ Opн aariburi dupiyuro Elías Marĩpнya kerere weredupiyudi werederosũta Õãgũ deyomarĩgũ turari merã masakare weregнkumi. Pagнsãmarã ĩgũsã pũrã merã õãrõ ããrĩburo, ãrĩgũ; tarinнgãrĩmasãdere oparã dorerire õãrõ yнjнburo, ãrĩgũ, Marĩpнyare weregнkumi. Irasirigн masaka marĩ Opнre õãrõ нsнyari merã bokatĩrĩñeãburo, ãrĩgũ, irire weregнkumi, ãrĩyupн Marĩpнre wereboegн Zacaríare.

18 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, Zacarías sẽrẽñayupн:

—¿Nasirigн yн ire: "Diayeta ããrã", ãrĩmasĩbukuri? Yн bнgнrogora ããrã. Yн marãpode búro ããrĩmo, ãrĩyupн.

19 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, ãsũ ãrĩ yнjнyupн:

—Yн Marĩpнre wereboegн, Gabriel wãĩkнgн, Marĩpн pнro ããrĩgṹ ããrã. Ĩgũta yнre iriuami, mнrẽ i õãrĩ kerere weredoregн.

20 Dapagorare yн wererire mн bнremubiri waja, wereníbi dujagнkoa. Mн magũ deyoadero pнrн, wereníгнkoa doja. Marĩpн: "Irasũ waaburo", ãrĩmakũ, yн mнrẽ ãrãderosũta waarokoa, ãrĩyupн Gabriel Zacaríare.

21 Ĩgũ irasũ ãrĩ wereripoere masaka, iri taribu wirinнgãrõgue ããrĩrã Zacaríare yúrã iriñurã. "¿Naásũ waayuri, ĩgũ iropa yoaripoe deyomarĩgũ?" ãrĩ gũñañurã.

22 Zacarías iri taribugue ããrãdi wirijagн, ĩgũsãrẽ weredнagн, neõ wereníмasĩbiriyupн. Irasirigн ĩgũya mojõrĩ merã irikeoyupн. Masaka, ĩgũ irasirimakũ ĩãrã: "Iri taribugue Marĩpн ĩmuadeare ĩãgнkakõãkumi", ãrĩ gũñañurã.

23 Zacarías Marĩpнya wiigue Marĩpн ĩũrõ moãrĩrẽ iripeo, ĩgũya wiigue goedujáakõãyupн.

24 Pнrн ĩgũ marãpo Isabel nijĩpo ããrĩnнgãdero pнrн, su mojõma pere gaji mojõ suru pẽrẽbejari abe waaró merã Marĩpн ĩgũrẽ wereboegн Gabriere Galilea nikũma makã Nazaret wãĩkнri makãgue,

27 sugo nomeõ María wãĩkɯgo, neõ sugɯ ũmúɯ merã ããrĩbeo pɯrogue iriuyupɯ. Igo, José
wãĩkɯgɯ opɯ David parãmi ããrĩturiagɯ merã marãpɯkɯbo iriyupo.
28 Gabriel, igo ããrĩrõgue ñajãa, igore:
—Mɯrẽ õãdorea. Marĩpɯ mɯrẽ õãrõ irigɯ ããrĩmi. Ĩgũ marĩ Opɯ mɯ merã ããrĩmi. Ããrĩpererã
nome nemorõ mɯrẽ õãrõ iritarinɯgãgɯkumi, ãrĩ õãdoreyupɯ.
29 María, ĩgũrẽ ĩãgõ, ĩgũ irasũ ãrĩrĩrẽ pégo, pégɯkakõãyupo. “¿Naásũ ãrĩdɯaro irikuri ĩgũ yɯre
õãdoreri?” ãrĩ, bɯro gũñayupo.
30 Igo gɯkamakũ ĩãgũ, Marĩpɯre wereboegɯ ãrĩyupɯ:
—María, güibirikõãka! Marĩpɯ ĩũrõrẽ mɯ õãrĩ bokabɯ. Mɯ merã ɯsɯyami.
31 Irasirigo mɯ dapagorare nijĩpo ããrĩnɯgãgokoa. Sugɯ majĩgũ pũrãkɯgokoa. Ĩgũrẽ “Jesús”
wãĩyegokoa.
32-33 Ĩgũ ubu ããrĩgṹ meta ããrĩgɯkumi. Marĩpɯ ããrĩpererã nemorõ turagɯ, ĩgũrẽ: “Yɯ magũ
ããrã mɯ”, ãrĩgɯkumi. David, mɯ magũ ñekũ, Israel bumarã opɯ ããrĩdi ããrĩmí. Marĩpɯ Davire
opɯ píderosũta mɯ magũdere Opɯ pígɯkumi Israel bumarãrẽ doreníbure. Ĩgũ doreri neõ
perebirikoa, ãrĩyupɯ.
34 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégo, María ĩgũrẽ sẽrẽñayupo:
—¿Nasiriro yɯre irasũ waabukuri, yɯ neõ sugɯ ũmúɯ merã ããrĩbirikeremakũ? ãrĩyupo.
35 Igo irasũ ãrĩmakũ pégɯ, ãsũ ãrĩyupɯ:
—Õãgũ deyomarĩgũ mɯguere dijarigɯkumi. Marĩpɯ ããrĩpererã Opɯ turari, su ĩĩmikãyebo
túbiaro irirosũ ejarokoa mɯrẽ. Irasirigɯ mɯ magũ deyoabu, Marĩpɯyagɯ õãgũ ããrĩgɯkumi.
Masaka ĩgũrẽ: “Marĩpɯ magũ ããrĩmi”, ãrĩrãkuma.
36 Mɯ basudeo Isabede, búro ããrĩkerego, sugɯ majĩgũ pũrãkɯgokumo. Masaka igore: “Pũrã
marĩgõ ããrĩmo”, ãrĩkeremakũ, su mojõma pere gaji mojõ suru pẽrẽbejari abegora opasiamo.
37 Marĩpɯre ĩgũ iridɯari, neõ diasabea, ãrĩyupɯ.
38 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégo, María ãrĩyupo:
—Yɯ marĩ Opɯre moãboego ããrã. Marĩpɯ, mɯ ãrĩrõsũta iriburo yɯre, ãrĩyupo.
Igo irasũ ãrãdero pɯrɯ, Marĩpɯre wereboegɯ waakõãyupɯ.

María Isabere ĩãgõ waadea

39 Irinɯrĩta María mumurõ merã Judea nikũ ũtãyuku watopegue ããrĩrĩ makãgue waayupo.
40 Irogue eja, Zacaríaya wiigue ñajãa, Isabere õãdoreyupo.
41 Igo õãdorerire pémakũ, Isabel magũ igoya patoregue ããrĩgṹ bɯro gãmeñayupɯ. Igo, Õãgũ
deyomarĩgũrẽ opatariyupo.
42 Irasirigo turaro merã ãsũ ãrĩyupo:
—Marĩpɯ ããrĩpererã nome nemorõ mɯrẽ õãrõ iritarinɯgãmi. Mɯ magũdere õãrõ yámi.
43 Mɯ, yɯ Opɯ pago yɯre ĩãgõ ejamakũ õãtaria.
44 Mɯ õãdorerire yɯ pémakũta, yɯ magũ yaa patoregue ããrĩgṹ bɯro ɯsɯyari merã gãmeñami.
45 Marĩpɯre wereboegɯ mɯrẽ wereadeare: “Keoro waarokoa”, ãrĩ bɯremusĩã, õãrõ
ɯsɯyari merã ããrã, ãrĩyupo Isabel Maríare.
46 Irasirigo María ãsũ ãrĩyupo:
Yaa yɯjɯpũrãgue yɯ Opɯre: “Õãtaria mɯ”, ãrĩ, ɯsɯyari sĩa.
47 Marĩpɯ yɯre taugɯ merã bɯro ɯsɯyáa.
48 Yɯ ubu ããrĩgõ ããrĩkeremakũ, Marĩpɯ yɯre ĩgũrẽ moãboegore gũñami. Irasirirã da-
pagora merã masaka yɯre: “Marĩpɯ igore õãrõ iridea merã bɯro ɯsɯyadeo ããrĩmó”,
ãrĩníkõãrãkuma.
49 Marĩpɯ turatarigɯ yɯre wári õãrĩrẽ yámi. Ĩgũ õãtarigɯ, neõ ñerĩ opabi ããrĩmi.
50 Ããrĩpererã goepeyari merã ĩgũrẽ bɯremurãrẽ bopoñaníkõãgɯkumi.
51 Ĩgũ turari merã wári õãrĩrẽ iri ĩmumi. “Gɯa gajirã nemorõ ããrã”, ãrĩ gũñarãnorẽ ubu ããrĩrã
dujamakũ yámi.
52 Oparãrẽ ubu ããrĩrã dujamakũ yámi. Ubu ããrĩrã: “Gajirã nemorõ ããrĩbea”, ãrĩ gũñarã
gapɯre oparã dujamakũ yámi.
53 Ʉaboarimasãrẽ wári õãrĩ sĩmi. Wári oparã gapɯre neõ gajino opamerã dujamakũ yámi.
54-55 Marĩ ñekũsãmarãrẽ: “Iritamugɯra”, ãrĩderosũta Abrahãrẽ, ĩgũ parãmerã ããrĩturiarãdere
iritamuníkõãmi. Irasirigɯ marĩ Israel bumarãrẽ, ĩgũrẽ moãboerãrẽ ĩgũ ãrĩdeare neõ
kãtiro marĩrõ bopoñarĩ merã iritamuníkõãmi, ãrĩyupo María.✡
56 María, Isabel merã ɯrerã abegora ããrĩyupo. Pɯrɯ igoya wiigue goedujáakõãyupo.

Juan masakare wãĩyerimasũ deyoadea

57 Pɯrɯ Isabel majĩgũ deyoarinopoe nijĩwãgũdero pɯrɯ, igo magũ deyoayupɯ.

✡ **1:54-55** 1 S 2.1-10; Sal 113.5-9; Gn 17.7

58 Irasirirã igo pʉro ããrĩrã, igoyarã, Marĩpʉ igore õãrõ iridea kerere pérã, igore
ʉsʉyatamurã waañurã.
59 Igo magũ deyoadero pʉrʉ, su mojõma pere gaji mojõ ʉreru pẽrẽbejarinʉrĩ waaró merã
majĩgũrẽ ĩgũya dʉpʉma gasirogãrẽ* wiirirã waañurã. Ĩgũrẽ ĩgũ pagʉ "Zacarías" wãĩrẽ
wãĩyedʉadiñurã.
60 Isabel gapʉ ĩgũsãrẽ:
—Ããrĩbea. Ĩgũ: "Juan" wãĩkʉgʉkumi, ãrĩyupo.
61 Igo irasũ ãrĩmakũ pérã, igore:
—¿Nasirigʉ irasũ wãĩkʉbukuri? Neõ mʉyarã irasũ wãĩkʉrã máma, ãrĩñurã.
62 Irasirirã Zacaríare: "¿Mʉ naásũ wãĩyedʉakuri?" ãrĩrã, mojõrĩ merã irikeo, sẽrẽñañurã.
63 Irasirigʉ Zacarías su taboa majĩ sẽrẽ, iri majĩgue:
—"Juan wãĩkʉgʉkumi", ãrĩ gojayupʉ. Ĩgũ gojarire ĩãrã, gʉkakõãñurã.
64 Irire gojagʉta Zacarías wereníbi ããrãdi wereníakõãyupʉ doja. Irasirigʉ Marĩpʉre:
"Õãtaria mʉ", ãrĩ, ʉsʉyari sĩyupʉ.
65 Ããrĩpererã Zacarías pʉro ããrĩrã, ĩgũ wereními makũ pérã, gʉkakõãñurã. Ããrĩpererogue Judea
nikũ marã ũtãyuku watopegue ããrĩrãrẽ Juan deyoadeare wereñurã.
66 Ĩgũ deyoadea kerere pérã, ããrĩpererã gũña, ãsũ ãrĩ gãme sẽrẽñañurã:
—Ĩi majĩgũ bʉgʉro waagʉ́, ¿naásũ ããrĩrikʉgʉkuri Marĩpʉ turari merã deyoadi? ãrĩñurã.

Zacarías Marĩpʉre bayapeodea

67 Zacarías, Õãgũ deyomarĩgũrẽ opatarigʉ Marĩpʉ ĩgũrẽ weredorerire ãsũ ãrĩ wereyupʉ:
68 Marĩpʉre Israel bumarã Opʉre ʉsʉyari sĩrã! Marĩ ĩgũyarã pʉrogue marĩrẽ taugʉ aarími.
69 Irasirigʉ marĩrẽ taubure turatarigʉre iriugʉkumi. Ĩgũ, David Marĩpʉre moãboerimasũ
ããrĩdi parãmi ããrĩturiagʉgue ããrĩmi.
70 Iripoegue Marĩpʉ, Ĩgũya kerere weredupiyurimasã ñerĩ marĩrã merã marĩrẽ tauburire
ãsũ ãrĩ weredi ããrĩmí:
71 "Ããrĩpererã mʉsãrẽ ĩãturirãrẽ, wajarãkʉrãrẽ, mʉsãrẽ tariweremakũ irigʉra", ãrĩ weredi
ããrĩmí.
72 Irasirigʉ marĩ ñekũsãmarãrẽ: " 'Mʉsãrẽ bopoñarĩ merã ĩãgũ, õãrõ irigʉra', ãrĩdeare neõ
kãtibirikoa", ãrĩ weredi ããrĩmí.
73 Irire Marĩpʉ marĩ ñekũ Abrahãrẽ weredi ããrĩmí.
74 Irasirigʉ marĩrẽ ĩãturirãrẽ wijatagʉkumi, güiri marĩrõ ĩgũ dorerire iritʉyaburo, ãrĩgũ.
75 Ããrĩperero marĩ okaro bokatĩũrõ marĩrẽ ĩgũyarã, diayemarẽ irirã ããrĩmakũ irigʉkumi,
ãrĩyupʉ Zacarías.
Irasũ ãrĩ odo, ĩgũ magũgãrẽ ãrĩyupʉ:
76 Makʉ, masaka mʉrẽ: "Marĩpʉ ããrĩpererã nemorõ turagʉya kerere weredupiyurimasũ
ããrĩmi", ãrĩrãkuma. Mʉ, marĩ Opʉ aariburi dupiyuro ĩgũ aariburi maarẽ diayema
maa ãmugʉ́ irirosũ ĩgũyare weregʉ waagʉkoa.
77 Marĩpʉyarãrẽ ãsũ ãrĩ weregʉkoa: "Marĩpʉre: 'Gʉa ñerõ irideare kãtika!' ãrĩ sẽrẽmakũ,
mʉsãrẽ kãtigʉkumi. Irasirigʉ mʉsãrẽ perebiri peamegue waabonerãrẽ taugʉkumi",
ãrĩgʉkoa.
78 Marĩpʉ marĩrẽ bopoñarĩ merã maĩsĩã, ũmʉ, maamanʉ boyoro irirosũ waamakũ
irigʉkumi, ũmʉgasigue merã marĩrẽ taubure iriugʉ.
79 Naĩtĩãrõgue ããrĩrãrẽ boyori sĩgʉkumi perebiri peamegue waabonerãrẽ ĩgũrẽ masĩburo,
ãrĩgũ. Irasirigʉ marĩrẽ ĩgũ merã õãrõ siñajãrĩ bokamakũ irigʉkumi, ãrĩ wereyupʉ
Zacarías.✡
80 Majĩgũ õãrĩ gũñarĩ merã, Marĩpʉ turari merã masãyupʉ. Masaka marĩrõgue yoaripoe
ããrĩyupʉ. Irogue ããrĩgʉ́ta Israel bumarãrẽ buenʉgãyupʉ.

2

Jesús deyoadea
(Mt 1.18-25)

1 Marĩpʉ magũ deyoaburi dupiyuro romano marã opʉ Augusto wãĩkʉgʉ ĩgũya nikũ
marãrẽ ããrĩpererãrẽ keoñabu, ĩgũsã wãĩrẽ gojatúdoreyupʉ.
2-3 Irasirirã ããrĩpererã masaka ĩgũsã ñekũsãmarã deyoadea makãrĩgue ĩgũsã wãĩrẽ gojatúrã
waañurã. Siria nikũ marã opʉ Cirenio wãĩkʉgʉ ããrĩripoe gojatúnʉgãñurã.

---

* **1:59** Gn 17.1-14: Iripoegue Marĩpʉ Abrahãrẽ ĩgũ pũrã ũmarẽ: "Yaarã ããrĩburo", ãrĩgũ, ĩgũsãya dʉpʉma gasirogãrẽ wiiridoredi ããrĩmí. Pʉrʉ iri dorerire Moisére pídi ããrĩmí. Irasirirã judío masaka Abraham parãmerã ããrĩturiarã iri dorerire irirã, ĩgũsã pũrã ũmarẽ su mojõma pere gaji mojõ ʉreru pẽrẽbejarinʉrĩ waaró merã ĩgũsã deyoadero pʉrʉ irasũ yáma.

✡ **1:79** Mal 3.1; Is 9.2

4 Irasirigн Joséde, Galilea nikũma makã Nazaretgue ããrãdi, Judea nikũma makã Belẽgue waayupн. Belén, David deyoadea makã ããrĩyuro. Ĩgũ, David parãmi ããrĩturiagн ããrĩsĩã, irogue waayupн.
5 Ĩgũ marãpo ããrĩbo María merã ĩgũ wãĩrẽ gojatúgн waayupн. María gapн nijĩpo ããrĩyupo.
6 Irasirigo irogue ããrĩgõ, nijĩwãgũyupo.
7 Kãrĩrĩ wii нtнrimakũ ĩã, José, María merã wekнa wiigue kãrĩrã waañurã. Iri wiigue María neõ pũrãkнbeo ããrĩdeo, majĩgũ pũrãknнgãyupo. Ĩgũ deyoamakũ, surí gasiri merã õma, wekнa baari korogue ĩgũrẽ sãyupo.

Marĩpнre wereboerã oveja korerimasãrẽ deyoadea

8 Belén tнrogue ovejare korerimasã ããrĩñurã. Ñamirikн irogue dita ĩgũsãyarã ovejare koreboyoanañurã.
9 Irogue ĩgũsãrẽ gũñaña marĩrõ sugн Marĩpнre wereboegн deyoayupн. Ĩgũ deyoamakũ, Marĩpн gosesiriri ĩgũsãrẽ boyoyuro. Irasũ waamakũ ĩãgнka, bнro güiñurã.
10 Marĩpнre wereboegн ãsũ ãrĩyupн ĩgũsãrẽ:
—Güibirikõãka! Mнsãrẽ õãrĩ kerere ãĩrigн yáa, ããrĩpererã masaka нsнyaburire.
11 Dapagã ñami, David deyoadea makãguere mнsãrẽ taubu deyoami. Ĩgũ Marĩpн iriudi, Cristo mнsã Opн ããrĩmi.
12 Mнsã majĩgũrẽ ĩãrã waarã, surí gasiri merã õmadire, wekнa baari korogue sãñagũrẽ bokajarãkoa. Irasirirã ĩgũrẽ ĩãrã: "Diayeta ããrãñumi", ãrĩrãkoa, ãrĩyupн.
13 Ĩgũ irire ãrĩripoeta gajirã wárã Marĩpнre wereboerã deyoa, Marĩpнre bнremurã ãsũ ãrĩ bayañurã:
14 Marĩpн ũmнgasigue ããrĩgũrẽ: "Õãtaria mн", ãrĩ, нsнyari sĩrã! I ũmнgue ĩgũ merã õãrõ ããrĩrã siñajãrĩ opaburo, ãrĩ bayañurã.
15 Marĩpнre wereboerã ũmнgasigue mнrĩadero pнrн, ovejare korerimasã ĩgũsã basi gãme wereníñurã:
—Náka, dapagorata Belẽgue! Marĩpнre wereboegн marĩrẽ wereaderosũta ĩãrã waarã! ãrĩñurã.
16 Irasirirã mumurõ merã ĩãrã waañurã. Irogue eja, Josére, Maríare bokajañurã. Majĩgũ gapнre wekнa baari korogue sãñagũrẽ ĩãñurã.
17 Ĩgũrẽ ĩãrã, iro ããrĩrãrẽ Marĩpнre wereboegн majĩgũyamarẽ wereadeare wereñurã.
18 Ĩgũsã irire weremakũ pérã, ããrĩpererã pégнkakõãñurã.
19 María gapн ããrĩpereri ĩgũsã wererire pégo, igoya yнjнpũrãgueta gũñaduripíyupo.
20 Ovejare korerimasã Marĩpнre wereboegн wereaderosũta ããrĩpereri ĩgũsã péadea, ĩãdea keoro waamakũ ĩãrã, Marĩpнre: "Õãtaria mн", ãrĩ, нsнyari merã goedujáakõãñurã.

Jesúre Marĩpнya wiigue ãĩadea

21 Pнrн su mojõma pere gaji mojõ нreru pẽrẽbejarinнrĩ waaró merã majĩgũrẽ ĩgũya dнpнma gasirogãrẽ wiiriñurã. Wiiri odo, Marĩpнre wereboegн María re, igo nijĩpo ããrĩburo dupiyuro ãrĩderosũta ĩgũrẽ "Jesús" wãĩyeñurã.
22 Pнrн Moisés: "Ãsũ irika ũmúнrẽ pũrãknadero pнrн!" ãrĩdeare iripeo, José, María merã Jesúre Jerusalẽgue ãĩãñurã, Marĩpнya wiigue Marĩpнre: "Mнyagн ããrĩmi", ãrĩ ĩmurã waarã.
23 Irire irirã, Marĩpн dorederosũta iriñurã. Ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú Marĩpн doreri gojadea pũgue: "Ããrĩpererã ũma deyoapнrorirã Marĩpнyarã ããrĩburo", ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.
24 Irasirirã José, María merã Jerusalẽgue Marĩpн dorederosũta irirã waañurã. Ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú doja: "Pẽrã buja, o ĩgũsã marĩmakũ buja irirosũ deyorãgã pẽrã sĩka, Marĩpн ĩũrõ wẽjẽ soepeoburo, ãrĩrã".
25 Iripoere Jerusalẽguere sugн bнgнro Simeón wãĩknгн ããrĩyupн. Ĩgũ õãgũ, Marĩpнre bнremugũ ããrĩyupн. Israel bumarãrẽ taugн aaribure yúgн iriyupн. Õãgũ deyomarĩgũ ĩgũ merã ããrĩníkõãyupн.
26 Iripoegue Õãgũ deyomarĩgũ ĩgũrẽ ãsũ ãrĩ weredi ããrĩmí: "Cristo, Marĩpн iriubure ĩãbita boabirikoa mн", ãrĩdi ããrĩmí.
27-28 Jesúre ĩgũ pagнsãmarã Jerusalẽgue ãĩjarinнrẽ Õãgũ deyomarĩgũ Simeõrẽ Marĩpнya wiigue waadoreyupн. Marĩpн dorederosũta Jesúre iri wiigue ãĩjamakũ ĩã, Simeón ĩgũrẽ kõã, Marĩpнre нsнyari sĩ, ãsũ ãrĩyupн:
29 Yн Opн, mн iripoegue ãrĩderosũta keoro yáa. Irasirigн dapagorare yн mнrẽ moãboegн нsнyari merã boamasĩa.
30 Ĩĩ majĩgũrẽ masakare taubure yaa koye merã ĩãa.
31 Ĩgũrẽ masĩdoregн, ããrĩpererã masaka ĩũrõgue iriubн.
32 Ĩgũta judío masaka ããrĩmerãrẽ mнrẽ masĩmakũ irigн, sĩãgori sĩgũ irirosũ irigнkumi.

Ããrĩpererã masaka: “Marĩpн ĩgũyarã Israel bumarãrẽ õãrõ iritamumi”, ãrĩrãkuma, ãrĩyupн Simeón.✡

33 Simeón majĩgũyamarẽ irasũ ãrĩmakũ pérã, ĩgũ pagнsãmarã pégнkakõãñurã.

34 Simeón ĩgũsãrẽ: “Marĩpн mнsãrẽ õãrõ iriburo”, ãrĩ odo, Jesús pagore ãsũ ãrĩyupн:

—Ĩĩ majĩgũ Marĩpн beyedi ããrĩmi. Wárã Israel bumarã ĩgũrẽ bнremumerã perebiri peamegue béodijusũrãkuma. Ĩgũrẽ bнremurã gapн ũmнgasigue ãĩmнrĩãsũrãkuma. Marĩpн turari merã ĩgũ iri ĩmumakũ ĩãrã, wárã masaka ñerõ werenírãkuma ĩgũrẽ.

35 Irasiriri merã ããrĩpererã masaka ĩgũsãya yнjнpũrãrĩgue gũñarĩrẽ masĩsũrokoa. Mн gapн i merã mнya yнjнpũrãrẽ sareri majĩ merã saremakũ pũrĩsũrõsũ bнro bнjaweregokoa, ãrĩyupн Simeón Maríare.

36 Gajigo Marĩpнya wiiguere Marĩpнya kerere weredupiyugode ããrĩyupo. Igo Ana wãĩkнgo, Fanuel magõ, Aser bumo, búro ããrĩyupo. Maamogora marãpнkнdeo ããrãdimo. Pнrн, su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejari bojori waaró merã igo marãpн boakõãyupн.

37 Irasirigo wapiweyo dujayupo. Ĩgũsã Jesúre Marĩpнya wiigue ãĩjaripoere ochenta y cuatro bojorigora opayupo. Iri wiiguere ũmнrikн, ñamirikн bereri merã Marĩpнre sẽrẽnayupo.

38 Jesúre ãĩjamakũ ĩãgõ, ĩgũ pнro aari ejanнgã, Marĩpнre нsнyari sĩyupo. Pнrн ããrĩpererã Jerusalén marãrẽ taubure yúrãrẽ Jesús deyoadeare wereyupo.

Nazaretgue goedujáadea

39 José, María Jerusalẽgue ããrãnerã, Marĩpн doredero sũta ããrĩpereri iripeo, Galilea nikũ ĩgũsãya makã Nazaretgue goedujáakõãñurã.

40 Irogue majĩgũ turagн õãrõ masĩgũ masãyupн. Marĩpн ĩgũrẽ õãrõ iritamuyupн.

Jesús Marĩpнya wiigue waadea

41 Bojorikн Jesús pagнsãmarã pascua bosenнrĩ ããrĩmakũ, Jerusalẽgue waanañurã.

42 Jesús pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejari bojori oparipoe ĩgũsã irinarõsũ ĩgũ merã iri bosenнrẽ irogue taurã waañurã.

43 Iri bosenн tariadero pнrн, ĩgũsãya makãgue Nazaretgue goedujáakõãñurã. Jesús gapн Jerusalẽgueta dujakõãyupн. Ĩgũ pagнsãmarã ĩgũ irogue dujarire masĩbiriñurã.

44 “Gajirã marĩ merãmarã merã aarikumi”, ãrĩ gũñadiñurã. Pнrн Jerusalẽrẽ ĩgũsã wiriadeanн ñamika ããrĩmakũ, ĩgũsã merãmarã watopegue ĩgũrẽ ãmadiñurã.

45 Ãma, ĩgũrẽ bokabiri, maa deko merãta gãme dujáakõãñurã doja Jerusalẽgue ãmarã waarã.

46 Ůrenн pнrн Marĩpнya wiigue Moisés gojadeare buerimasã watopegue doagнre bokañurã. Ĩgũsã werenírírẽ pé, ĩgũsãrẽ sẽrẽñanayupн.

47 Ĩgũ masĩrĩ merã wererire, ĩgũ õãrõ yнjнrire pérã, ããrĩpererã pégнkakõãñurã.

48 Ĩgũ irogue doamakũ ĩãrã, ĩgũ pagнsãmarã ĩãgнkakõãñurã. Pago ĩgũrẽ ãrĩyupo:

—Makн, ¿nasirigн gнare irasiriari mн? Yн, mнpн merã bнro gũñarikнri merã mнrẽ ãmaabн, ãrĩyupo.

49 Jesús pagore ãsũ ãrĩ yнjнyupн:

—¿Nasirirã yнre ãmaarĩ? Yнpнyare yнre iriro gããmea ĩgũya wiiguere. ¿Irire masĩberi mнsã? ãrĩyupн.

50 Ĩgũ irasũ ãrĩrĩrẽ ĩgũ pagнsãmarã gapн pémasĩbiriñurã.

51 Pнrн Jesús ĩgũsã merã Nazaretgue goedujáakõãyupн. Ĩgũ irinírõsũta ĩgũsã dorerire tarinнgãrõ marĩrõ yнjнnayupн. Ĩgũ pago gapн ããrĩpereri ĩgũ Jerusalẽgue iriadeare igoya yнjнpũrãgue gũñaduripíyupo.

52 Jesús wári masĩrĩ merã masãyupн. Marĩpн ĩgũrẽ: “Õãgũ ããrĩmi”, ãrĩ ĩãyupн. Masakade ããrĩpererã irasũta ãrĩ ĩãñurã.

3

Juan masakare wãĩyerimasũ buedea
(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28; 8.31-47)

1 Pe mojõma pere su gubu pẽrẽbejari bojori Tiberio wãĩkнgн romano marã opн ããrĩrĩ ñajãdero pнrн, gajirã ĩgũ dokamarã ĩĩsãkн ããrĩñurã: Poncio Pilato, Judea nikũ marã opн ããrĩyupн. Herodes, Galilea nikũ marã opн ããrĩyupн. Ĩgũ pagнmн Felipe: Iturea, Traconite, pe nikũ marã opн ããrĩyupн. Gajigн Lisanias, Abilinia nikũ marã opн ããrĩyupн.

2 Gajirã pẽrã: Anás, Caifás wãĩkнrã paía oparã ããrĩñurã. Ĩgũsã oparã ããrĩripoere Zacarías magũ Juãrẽ masaka marĩrõgue ããrĩgũrẽ Marĩpн ĩgũyare weredoreyupн.

3 Irasirigн Juan ããrĩperero dia Jordán wãĩkнdiya tнrogue masaka irogue ejarãrẽ:

✡ **2:32** Is 42.6; 49.6; 52.10

—Mʉsã ñerõ irideare bʉjawereka! Mʉsã gũñarĩrẽ gorawayu, wãĩyedoreka! Irasirimakʉ̃, mʉsãrẽ Marĩpʉ mʉsã ñerõ irideare kãtigʉkumi, ãrĩ werenayupʉ.
4 Juan irire irigʉ, iripoegue Marĩpʉya kerere weredupiyudi Isaías gojaderosũta iriyupʉ. Ãsũ ãrĩ gojadi ããrĩmí:
Masaka marĩrõgue sugʉ bʉro gaguinírĩ merã weregʉkumi: "Marĩ Opʉ aariburi dupiyuro ĩgʉ̃ aariburi maarẽ diayema maa õãrĩ maa ãmurã irirosũ diayemarẽ irika!
5 Dupa tʉrʉri ããrãdeare yasurope piusũrokoa. Ʉtãyuku ããrãdeade keoro dujarokoa. Maarĩ dupaberori ããrãdeade diayema maarĩ dujarokoa. Goberikʉri maarĩde su báparogueta dujarokoa.
6 Marĩpʉ marĩrẽ taubure iriumakʉ̃, ããrĩpererã masaka ĩãrãkuma", ãrĩ gojadi ããrĩmí.✡
7 Wárã masaka Juan pʉrogue wãĩyedorerã ejañurã. Juan ĩgʉ̃sãrẽ ãrĩyupʉ:
—Mʉsã ãña irirosũ ñerã ããrã. ¿Noã mʉsãrẽ õõguere aaridoreari? Marĩpʉ, gʉa ñerõ iriri waja wajamoãbirikõãburo, ãrĩrã, ¿mʉsã yʉre wãĩyedorerã aarari?
8 Mʉsã: "Gʉa ñerõ irideare bʉjawere, gũñarĩrẽ gorawayuabʉ", ãrĩrã, mʉsã ñerõ irideare piri, õãrĩ gapʉre irika! Mʉsã: "Gʉa Abraham parãmerã ããrĩturiarã ããrĩmakʉ̃, Marĩpʉ gʉare wajamoãbirikumi", ãrĩ gũñabirikõãka! Yʉ mʉsãrẽ ãsũ ãrã: "Mʉsã gũñarĩrẽ gorawayubirimakʉ̃, mʉsã Abraham parãmerã ããrĩturiari wajamáa. Marĩpʉ i ʉ̃tãyeri merã Abraham parãmerã ããrĩturiarã waamakʉ̃ irimasĩmi".
9 Mʉsã ñerĩ iririre piribirimakʉ̃ ĩãgʉ̃, Marĩpʉ mʉsãrẽ béogʉkumi. Sugʉ yukʉ ñerĩ dʉkakʉdire ĩã, kõme merã nugũrĩgue merãta diti, peamegue soebéorosũ mʉsãrẽ béogʉkumi, ãrĩyupʉ Juan.
10 Ĩgʉ̃ irasũ ãrĩmakʉ̃ pérã, Juãrẽ sẽrẽñañurã:
—¿Gʉare nasiriro gããmerĩ?
11 Juan ĩgʉ̃sãrẽ yʉjʉyupʉ:
—Sugʉ peñe suríro opagʉ, opabire suñe sĩburo. Baari opagʉ, baari opabire dʉkawaburo, ãrĩyupʉ.
12 Gajirã romano marã oparãrẽ niyeru wajaseabosarã, Juan pʉro wãĩyedorerã ejañurã. Ĩgʉ̃sãde Juãrẽ sẽrẽñañurã:
—Gʉare buegʉ, ¿gʉare nasiriro gããmerĩ?
13 Ĩgʉ̃sã irasũ ãrĩmakʉ̃, Juan ãrĩyupʉ:
—Mʉsã oparã mʉsãrẽ wajaseadoreaderopata wajaseaka! Ĩgʉ̃sã doreadero nemorõ wajaseabirikõãka! ãrĩyupʉ.
14 Gajirã surara Juãrẽ sẽrẽñañurã:
—¿Gʉakoare nasiriro gããmerĩ? ãrĩñurã.
Ĩgʉ̃sã irasũ ãrĩmakʉ̃, ãsũ ãrĩ yʉjʉyupʉ:
—Gajirã oparire ẽmabirikõãka! Ĩgʉ̃sãrẽ niyeru ẽmadʉarã ãrĩkatori merã ĩgʉ̃sã iribirideaguereta weresãbirikõãka! Mʉsã moã wajatari merã ʉsʉyaka! ãrĩyupʉ.
15 Masaka: "¿Naásũ ããrĩmakʉ̃ Marĩpʉ iriubu aarigʉkuri?" ãrĩ gũñarã iriñurã. Irasirirã, Juan wererire pérã: "¿Ĩĩ Juan, Cristo ããrĩkuri?" ãrĩ gũñañurã.
16 Juan ããrĩpererã masakare ãsũ ãrĩyupʉ:
—Yʉ mʉsãrẽ deko merã wãĩyea. Gajigʉ yʉ pʉrʉ aarigʉ́, yʉ nemorõ turagʉ ããrĩmi. Yʉ gapʉ ubu ããrĩgʉ́, ĩgʉ̃rẽ neõ sʉropebirikoa. Ĩgʉ̃ aarigʉ́, mʉsãrẽ Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃ merã, peame merã wãĩyegʉkumi. Irasirigʉ mʉsãrẽ Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃ mʉsã merã ããrĩnímakʉ̃ irigʉkumi, ñerĩrẽ soebéorosũ mʉsãrẽ ñerĩrẽ béoburo, ãrĩgʉ̃.
17 Trigo gasirire korobéogʉ irirosũ ããrĩmi. Gasirire koro odo, iri yerire baari duripíri wiigue duripígʉkumi. Iri gasiri gapʉre peamegue soebéokõãgʉkumi. Iri peame neõ yaribirikoa, ãrĩyupʉ.
18 Juan gaji wári irasũ wereri merã masakare: "Ãsũ irika!" ãrĩ werenayupʉ. Irasirigʉ iri merã Marĩpʉya õãrĩ kerere werenayupʉ.
19 Iripoere opʉ Herodes ĩgʉ̃ pagʉmʉ Felipe marãpore Herodías wãĩkʉgore ẽma, marãpokʉyupʉ. Iri waja, gaji wári ñerõ iridea waja, Juan ĩgʉ̃rẽ: "Mʉ irasirimakʉ̃ ñetaria", ãrĩ wereyupʉ.
20 Herodes, Juan wererire pérono irigʉ, ñerõ irinemo, ĩgʉ̃rẽ peresu iriri wiigue sóodoreyupʉ.

Juan Jesúre deko merã wãĩyedea
(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

21 Juan peresu iriri wiigue sóosũburi dupiyuro ããrĩpererã masaka ĩgʉ̃ pʉro wãĩyedorerã ejarãrẽ wãĩyeyupʉ. Jesúde ĩgʉ̃ pʉrogue wãĩyedoregʉ ejayupʉ. Juan ĩgʉ̃rẽ wãĩye odomakʉ̃, Jesús Marĩpʉre sẽrẽripoe ʉ̃mʉgasi tũpãkõãyuro.

✡ **3:6** Is 40.3-5

22 Õãgũ deyomarĩgũ, buja irirosũ deyogʉ dijari, Jesús weka ejabejayupʉ. Marĩpʉ ũmʉgasigue ããrĩgũ ãsũ ãrĩyupʉ Jesúre:
—Mʉ yʉ magũ, yʉ maĩgũ ããrã. Mʉ merã bʉro ʉsʉyáa, ãrĩyupʉ.

Jesucristo ñekũsãmarã ããrĩturiadea
(Mt 1.1-17)

23 Jesús treinta bojori opagʉ masakare buenʉgãyupʉ. Masaka Jesúre: "José magũ ããrĩmi ĩĩ", ãrĩ gũñadiñurã.
José, Elí magũ ããrĩyupʉ.
24 Elí Matat magũ,
Matat Leví magũ, Leví Melqui magũ,
Melqui Jana magũ, Jana José magũ,
José Matatías magũ,
25 Matatías Amós magũ,
Amós Nahum magũ, Nahum Esli magũ,
Esli Nagai magũ, Nagai Maat magũ,
26 Maat Matatías magũ, Matatías Semeí magũ,
Semeí José magũ, José Judá magũ,
27 Judá Joana magũ, Joana Resa magũ,
Resa Zorobabel magũ, Zorobabel Salatiel magũ,
Salatiel Neri magũ, Neri Melqui magũ,
28 Melqui Adi magũ, Adi Cosam magũ,
Cosam Elmodam magũ, Elmodam Er magũ,
Er Josué magũ,
29 Josué Eliezer magũ,
Eliezer Jorim magũ, Jorim Matat magũ,
Matat Leví magũ,
30 Leví Simeón magũ,
Simeón Judá magũ, Judá José magũ,
José Jonán magũ, Jonán Eliaquim magũ,
Eliaquim Melea magũ,
31 Melea Mainán magũ,
Mainán Matata magũ, Matata Natán magũ,
Natán opʉ David magũ ããrĩdi ããrĩmí.
32 David Isaí magũ, Isaí Obed magũ,
Obed Booz magũ, Booz Salmón magũ,
Salmón Naasón magũ,
33 Naasón Aminadab magũ,
Aminadab Aram magũ, Aram Esrom magũ,
Esrom Fares magũ, Fares Judá magũ,
Judá Jacob magũ ããrĩdi ããrĩmí.
34 Jacob Isaac magũ, Isaac Abraham magũ ããrĩdi ããrĩmí.
Abraham Taré magũ, Taré Nacor magũ,
Nacor Serug magũ,
35 Serug Ragau magũ,
Ragau Peleg magũ, Peleg Heber magũ,
Heber Sala magũ,
36 Sala Cainán magũ,
Cainán Arfaxad magũ, Arfaxad Sem magũ,
Sem Noé magũ ããrĩdi ããrĩmí.
Noé Lamec magũ, Lamec Matusalén magũ,
37 Matusalén Enoc magũ, Enoc Jared magũ,
Jared Mahalaleel magũ, Mahalaleel Cainán magũ,
Cainán Enós magũ, Enós Set magũ,
Set Adán magũ ããrĩdi ããrĩmí.
38 Adán neõgorague Marĩpʉ iridi, ĩgũ magũ ããrĩdi ããrĩmí.

4

Wãtĩ Jesúre ãrĩmesãdidea
(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)

1 Jesús Õãgũ deyomarĩgũrẽ opatariakõãyupʉ. Irasirigʉ Õãgũ deyomarĩgũ ĩgũ dia Jordán wãĩkʉdiyague ããrãdire masaka marĩrõgue ãĩayupʉ.

2 Irogue Jesús cuarenta nɯrĩgora ããrĩyupɯ. Irogue ããrĩripoe wãtĩ ĩgũrẽ ãrĩmesãgũ ejayupɯ.
Iri cuarenta nɯrĩrẽ Jesús neõ baabiriyupɯ. Irasirigɯ ɯaboakõãyupɯ.
3 Ĩgũ ɯaboamakũ ĩãgũ, wãtĩ Jesúre ãsũ ãrĩyupɯ:
—Diayeta Marĩpɯ magũ ããrĩgṹ, mɯ turaro merã i ũtãyere pã waamakũ irika! ãrĩyupɯ.
4 Jesús ĩgũrẽ yɯjɯyupɯ:
—Yɯpɯya wereníríĩ gojadea pũgue: “Baari dita masakare okamakũ iribea. Ããrĩpereri
Marĩpɯya wereníríĩ gapɯ ĩgũsãrẽ okamakũ yáa”, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú, ãrĩ wereyupɯ Jesús
wãtĩrẽ.
5 Pɯrɯ wãtĩ Jesúre ũtãũ wekague ãĩmɯrĩayupɯ. Irogue suñarõta ããrĩpereri i ũmɯma makãrĩrẽ
ĩmupeokõãyupɯ.
6 Irire ĩmupeo odo, ãsũ ãrĩyupɯ:
—I yɯre sĩdea ããrã. Irasirigɯ yɯ sĩdɯagɯre sĩgɯkoa, ĩgũ i ããrĩpereri opɯ ããrĩburo, ãrĩgũ.
7 Mɯ yɯre ñadɯkɯpuri merã ejamejãja, bɯremumakũ, i ããrĩpereri mɯrẽ sĩgɯra, ãrĩ
wereyupɯ wãtĩ Jesúre.
8 Jesús ĩgũrẽ yɯjɯyupɯ:
—Satanás, yɯ pɯrore wirika! Yɯpɯya wereníríĩ gojadea pũgue: “Marĩpɯ ditare bɯremuka!
Ĩgũ doreri ditare irika!” ãrĩ gojasũdero ããrĩbú, ãrĩ wereyupɯ Jesús wãtĩrẽ.
9 Pɯrɯ wãtĩ Jesúre Jerusalẽgue ãĩa, Marĩpɯya wii wekague ãĩmɯrĩa, ĩgũrẽ ãsũ ãrĩyupɯ doja:
—Diayeta Marĩpɯ magũ ããrĩgṹ, õõgue merã yebague parimadijaka!
10-11 Marĩpɯya wereníríĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú:
Marĩpɯ ĩgũrẽ wereboerãrẽ mɯrẽ koredoregɯkumi, neõ ũtãyegue meébejabirikõãburo, ãrĩgũ,
ãrĩ gojasũdero ããrĩbú, ãrĩ wereyupɯ wãtĩ Jesúre.✡
12 Jesús ĩgũrẽ ãrĩyupɯ:
—Yɯpɯya wereníríĩ gojadea pũgue: “Bɯremurĩ marĩrõ Marĩpɯre: ‘Mɯ turari merã yɯre
gajino iri ĩmuka!’ ãrĩbirikõãka!” ãrĩ gojasũdero ããrĩbú, ãrĩ wereyupɯ Jesús wãtĩrẽ.
13 Irasirigɯ wãtĩ Jesúre gaji ãrĩmesãrĩ bokabiri, waakõãyupɯ dapa.

Jesús Galilea nikũgue masakare buenɯgãdea
(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)

14 Pɯrɯ Jesús masaka marĩrõgue ããrãdi Galilea nikũgue goedujáayupɯ. Õãgũ deyomarĩgũ
turarire opatariyupɯ. Ããrĩperero Galilea nikũ marã ĩgũ iridea kerere masĩpereakõãñurã.
15 Jesús irogue ejagɯ, makãrĩkɯ judío masaka nerẽrĩ wiirigue* buenayupɯ. Ĩgũ buemakũ
pérã, ããrĩpererã: “Õãrõ buemi”, ãrĩ bɯremuñurã.

Jesús Nazaretgue goedujáadea
(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6; Jn 4.44)

16 Pɯrɯ Jesús Nazaretgue ĩgũ masãdea makãgue goedujáayupɯ. Ĩgũ irinarõsũta judío
masaka siñajãrĩnɯ† ããrĩmakũ, ĩgũsã nerẽrĩ wiigue waa, ñajãyupɯ. Iri wiigue Marĩpɯya
wereníríĩ gojadea pũrẽ bue ĩmubu wãgãnɯgãyupɯ.
17 Irasirigɯ iri wii koregɯ Jesúre Marĩpɯya kerere weredupiyudi Isaías gojadea pũrẽ
sĩyupɯ. Ĩgũ sĩmakũ, Jesús iri pũgue ãsũ ãrĩ gojadeare boka, bue ĩmuyupɯ:
18 Yɯ Opɯ, Õãgũ deyomarĩgũ yɯ merã ããrĩmakũ yámi, ĩgũ dorerire iriburo, ãrĩgũ. Ĩgũyare
iridoregɯ yɯre beyepídi ããrĩmí.
Irasirigɯ boporãrẽ ĩgũya kerere weredoregɯ, bɯro bɯjawererãrẽ ɯsɯyamakũ iridoregɯ,
peresugue ããrĩrãrẽ taudoregɯ, koye ĩãmerãrẽ ĩãmakũ iridoregɯ, ñerõ irisũrãrẽ tau-
doregɯ yɯre iriudi ããrĩmí.
19 Marĩ Opɯ ĩgũyarãrẽ taugɯ aariburire weredoredi ããrĩmí, ãrĩ gojadi ããrĩmí Isaías, ãrĩ bue
ĩmuyupɯ Jesús.✡
20 Bue ĩmu odo, ĩgũ bueadea pũrẽ tũrã, iri wii koregɯre wia, eja doayupɯ. Ããrĩpererã iri
wiigue ããrĩrã ĩgũrẽ ĩãduúbiriñurã.
21 Jesús ãsũ ãrĩ werenɯgãyupɯ ĩgũsãrẽ:
—Dapagã merã yɯ mɯsãrẽ bue ĩmumakũ, Isaías gojaderosũta waáa.
22 Jesús irasũ ãrĩmakũ pérã, ããrĩpererã pégɯkakõãñurã. “Õãrĩ wereníríĩ merã weremi”, ãrĩ
gũñañurã. Irasũ gũñakererã, ĩgũsã basi gãme sẽrẽñañurã:
—¿Ĩĩ José magũ meta ããrĩrĩ? ãrĩñurã.
23 Jesús, ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégɯ, ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩyupɯ:

✡ **4:10-11** Sal 91.11-12 * **4:15** Judío masaka nerẽrĩ wii, sinagoga wãĩkɯri wii ããrã. Irogue ĩgũsã siñajãrĩnɯ ããrĩmakũ nerẽ, Marĩpɯya wereníríĩ gojadea pũgue gojadeare buenama. † **4:16** Judío masaka siñajãrĩnɯ, sábado ããrã. ✡ **4:19** Is 61.1-2

—Masaka ĩgũsã ãrĩnarõsũ mʉsã yʉre: “Mʉ õãrõ kúrigʉ ããrĩrĩrẽ ĩmugũ, mʉ basita kúrika!” ãrĩkoa. Gajidere ãrĩkoa: “Gʉa, mʉ Capernaugue iri ĩmudea kerere pébʉ. Irasirigʉ iroguere mʉ iriderosũta i makã, mʉ masãdea makãdere iri ĩmuka!” ãrĩkoa, ãrĩyupʉ.
24 Irasũ ãrĩ odo, ãsũ ãrĩnemoyupʉ:
—Diayeta mʉsãrẽ werea. Neõ sugʉ Marĩpʉya kerere weredupiyurimasʉrẽ ĩgũya nikũ marã õãrõ bokatĩrĩñeãbema.
25 Irasirigʉ mʉsãrẽ ire õãrõ masĩmakũ gããmea. Iripoegue Elías Marĩpʉya kerere weredupiyudi ããrĩdeapoere masaka Marĩpʉre bʉremubiri waja, ʉre bojori gaji bojori dekogora neõ deko merẽbiridero ããrĩbú. Ããrĩpereroguere baaride marĩdero ããrĩbú. Marĩya nikũrẽ wárã wapiweyarã nome ããrĩnerã ããrĩmá.
26 Ĩgũsã wárã ããrĩkeremakũ, Marĩpʉ Elíare ĩgũsãrẽ iritamudoregʉ neõ iriubiridi ããrĩmí. Gaji nikũmo Sarepta wãĩkʉri makãmo Sidón pʉro ããrĩgõ gapʉre iritamudoregʉ Elíare iriudi ããrĩmí.
27 Eliseo Marĩpʉya kerere weredupiyudi ããrĩdeapoedere wárã kãmi boarã marĩya nikũrẽ ããrĩunanerã ããrĩmá. Ĩgũsã wárã ããrĩkeremakũ, Marĩpʉ Eliseore ĩgũsãrẽ taudoregʉ neõ iriubiridi ããrĩmí. Siria nikũmʉ Naamán wãĩkʉgʉ gapʉre taudoregʉ Eliseore iriudi ããrĩmí, ãrĩ wereyupʉ Jesús.
28 Jesús irasũ ãrĩmakũ pérã, ããrĩpererã iri wiigue ããrĩrã ĩgũ merã bʉro guañurã.
29 Irasirirã wãgãnʉgã, ĩgũrẽ ñeã, ãĩãkõãñurã. Iri makã ũtãũ weka iridea makã ããrĩyuro. Irasirirã iri makã tʉrogue ĩgũrẽ ãĩa, túmeédijudʉarã iriadiñurã.
30 Jesús gapʉ ĩgũsã watopeta tariwerewãgãkõãyupʉ.

Wãtĩ ñajãsũdi Jesúre bokatĩrĩdea
(Mr 1.21-28)

31 Pʉrʉ Jesús Capernaugue waayupʉ. Iri makã Galilea nikũgue ããrĩyuro. Irogue eja, judío masaka siñajãrĩnʉ ããrĩmakũ, ĩgũsã nerẽrĩ wiigue ĩgũsãrẽ bueyupʉ.
32 Sugʉ doregʉ irirosũ õãrõ masĩrĩ merã ĩgũ buemakũ pérã, pégʉkakõãñurã.
33 Iri wiiguere ĩgũsã merã sugʉ wãtĩ ñajãsũdi ããrĩyupʉ. Ãsũ ãrĩ gaguiníyupʉ:
34 —Jesús Nazaretmʉ, ¿nasiribu gʉa pʉro aaríri? ¿Gʉare peamegue béogʉ aarigú yári? Yʉ mʉrẽ ĩãmasĩkõãa. Mʉ, Marĩpʉ iriudi, õãtarigʉ ããrã, ãrĩyupʉ.
35 Jesús wãtĩrẽ:
—Wereníbita! Wirika ĩgũrẽ! ãrĩyupʉ.
Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, wãtĩ masaka ĩũrõ ĩgũ ñajãdire yebague túmeépí, ñerõ iriro marĩrõ wiriakõãyupʉ.
36 Jesús wãtĩrẽ béowiumakũ ĩãrã, ããrĩpererã masaka ĩãgʉka, ĩgũsã basi ãsũ ãrĩ gãme wereníñurã:
—¿Ñeéno wereníri ããrĩrĩ i? Ĩgũ turaro merã wãtẽãrẽ wiriadoremakũ, mata wirianokõãma, ãrĩñurã.
37 Pʉrʉ Jesús iriadeare ããrĩperero iri makã tʉro marãrẽ weresiriñurã.

Jesús, Simón Pedro mʉñekõrẽ taudea
(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

38 Jesús, nerẽrĩ wiigue ããrãdi wiria, Simõya wiigue waayupʉ. Simón mʉñekõ bʉro nimakʉrikʉgo iriyupo. Jesús ejamakũ ĩãrã, igore taudorerã ĩgũrẽ sẽrẽñurã.
39 Ĩgũsã irasũ sẽrẽmakũ pégʉ, Jesús igo pʉro waa ejanʉgã: “Pũrĩrĩ tarika igore!” ãrĩyupʉ. Ĩgũ irasũ ãrĩrĩ merãta igore nimakʉri ããrãdea tariakõãyuro. Irasirigo wãgãnʉgã, ĩgũsãrẽ baari ejoyupo.

Jesús wárã pũrĩrikʉrãrẽ taudea
(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

40 Ñamika, abe ñajãdero pʉrʉ, iri makã marã ããrĩpererã gajirosũperi pũrĩrikʉrãrẽ Jesús pʉrogue ãĩjañurã. Jesús pũrĩrikʉrãrẽ, ĩgũya mojõrĩ merã ñapeo, tauyupʉ.
41 Wárã wãtẽa masakare ñajãnerãdere béowiuyupʉ. Wãtẽa wirirã, Jesúre ãsũ ãrĩ gaguiníñurã:
—Mʉ, Marĩpʉ magũ ããrã, ãrĩñurã. Ĩgũsã Jesúre, ĩgũ Cristo, Marĩpʉ iriudi ããrĩrĩrẽ masĩñurã. Irasirigʉ Jesús wãtẽãrẽ werenídorebiriyupʉ.

Jesús Galilea nikũgue masakare buedea
(Mr 1.35-39)

42 Gajinʉ boyoripoe Jesús makã tʉro masaka marĩrõgue waayupʉ. Ĩgũ waadero pʉrʉ, masaka ĩgũrẽ ãma, ĩgũ pʉrogue ejañurã. Ĩgũrẽ: “Gʉa merã dujaka dapa!” ãrãdiñurã.
43 Jesús gapʉ ĩgũsãrẽ ãrĩyupʉ:

—Marĩpн ĩgũyarã Opн ããrĩrĩrẽ yнre weredoregн iriudi ããrĩmí. Irasirigн gaji makãrĩ
marãdere ire weregн waagнra, ãrĩyupн.
44 Irasirigн ããrĩperero Galilea nikũ marãrẽ judío masaka nerẽrĩ wiirigue buegorenayupн.

5

Jesús ĩgũ buerãrẽ wárã waaí wẽjẽmakũ iridea
(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20; Jn 21.3, 6)

1 Gajinн Jesús Genesaret* wãĩkнri ditaru tнrogue ããrĩmakũ, wárã masaka ĩgũ pнrore
нtнrinнgãjañurã Marĩpнya kerere pédнarã.
2 Jesús iri ditaru tнro waaí wẽjẽrĩmasãya doóriduparu peru masaka marĩrĩ payamakũ
ĩãyupн. Waaí wẽjẽrĩmasã gapн ĩgũsãya buiriyukure koerã iriñurã.
3 Jesús Simõyarugue mнrĩñajãa, ĩgũrẽ soewijudoreyupн. Soewijupau odomakũ ĩã, Jesús
irirugue eja doa, masakare buenнgãyupн.
4 Bue odo, Simõrẽ ãsũ ãrĩyupн:
—Doódiru merã ditaru deko ũkũãrõgue wija, mнsãya buiriyukure meéyoka waaí ñeãmurã,
ãrĩyupн.
5 Simón ĩgũrẽ yнjнyupн:
—Gнare buegн, dapagã ñamirẽ wẽjẽboyoakõãdabн. Neõ wẽjẽbirakubн. Mн dorerosũta
buidire meéyoñagнra doja, ãrĩyupн.
6 Ĩgũsã meéyomakũ, waaí wárã ñajãa, buidire ooreakõãdiñurã.
7 Wárã ñajãmakũ ĩã, ĩgũsã merãmarã gajiru doódirugue ããrĩrãrẽ bнadeañurã, ĩgũsãrẽ
ñeãtamudorerã. Irasirirã ĩgũsã eja, waairé seasãmakũ, perugueta mirĩboyakõãyuro.
8 Irasũ waamakũ ĩãgũ, Simón Pedro Jesús pнro ñadнkнpuri merã ejamejãja, ĩgũrẽ ãrĩyupн:
—Yн Opн, mн õãtarigн ããrã. Yн gapн ñegũ ããrã. Irasirigн yн pнrore ããrĩbirikõãka! ãrĩyupн.
9 Simón, wárã waaí ñajãmakũ ĩãgнkagн, irasũ ãrĩyupн. Ĩgũ merã ããrĩrãde ĩãgнkakõãñurã.
10 Gajiru doódiru ããrĩrã ĩgũ merãmarã Zebedeo pũrã Santiago, Juan ããrĩñurã. Ĩgũsãde
ĩãgнkakõãñurã. Jesús gapн Simõrẽ ãrĩyupн:
—Güibirikõãka! Dapagorare mн waaí wẽjẽrĩmasũ ããrĩrĩrẽ piri, Marĩpнya kerere masakare
wererimasũ ããrĩgнkoa, ãrĩyupн.
11 Irasirirã ĩgũsãya doóriduparure ditaru tнro tũãmajũpíkõã, ããrĩpereri ĩgũsãyare píkõã, Jesús
merã waakõãñurã.

Jesús kãmi boagнre taudea
(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

12 Pнrн Jesús su makãgue ããrĩripoe sugн kãmi boagн ejayupн. Jesúre ĩãgũ, ĩgũ pнro
ñadнkнpuri merã ejamejã, ĩgũya diapure yebague moomejãja, ĩgũrẽ sẽrẽyupн:
—Yн Opн, mн yн pũrĩrikнrire taudнagн taumasĩa, ãrĩyupн.
13 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, Jesús ĩgũya mojõ merã ĩgũrẽ moãña, ãsũ ãrĩyupн:
—Mнrẽ taugнra. Kãmi marĩgũ dujaka! ãrĩyupн. Ĩgũ irasũ ãrĩrĩ merãta kãmi
yaripereakõãyuro.
14 Irasirigн turaro merã Jesús ĩgũrẽ ãrĩyupн:
—Gajirã masakare mн tariadeare werebirikõãka! Paíre mнrẽ kãmi yariadeare ĩmugũ
waaka! Ĩgũ mнrẽ ĩãgũ: "Kãmi marĩgũ ããrã", ãrĩgнkumi. Pнrн Moisés gojadea pũgue
sĩdoredeare sĩka! Mн irire irimakũ ĩãrã, ããrĩpererã masaka mнrẽ kãmi yariadeare
masĩrãkuma, ãrĩyupн.
15 Jesús ĩgũrẽ: "Gajirãrẽ mн tariadeare werebirikõãka!" ãrĩkeremakũ, ããrĩpererogue marã
masaka Jesús ĩgũrẽ iriadeare pépereakõãñurã. Irasirirã wárã masaka ĩgũ pнrogue ĩgũ
buerire pérã, ĩgũsã pũrĩrikнridere taudorerã, ejañurã.
16 Jesús gapн masaka marĩrõgue Marĩpнre sẽrẽgũ waanayupн.

Jesús dнpн bнadire taudea
(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

17 Sunн Jesús buemakũ, surãyeri fariseo bumarã gajirã Moisés gojadeare buerimasãde
irogue doañurã. Ĩgũsã ããrĩperero Galilea nikũma makãrĩ marã, Judea nikũma makãrĩ marã,
Jerusalén marã ããrĩñurã. Jesús pũrĩrikнrãrẽ taubu, Marĩpн turarire opayupн.
18 Ĩgũ bueripoe gajirã iro marã sugн dнpн bнadire ĩgũ oyaro merãta ãĩjañurã. Ĩgũrẽ wiigue
ãĩñajãa, Jesús pнrogue pídнarã iriadiñurã.
19 Masaka wárã ããrĩmakũ, ãĩñajãmasĩbiri, iri wii wekague mнrĩa, su gobe ãĩwea, ĩgũrẽ
masaka watopegue ĩgũ oyaro merãta Jesús pнro dijuñurã.

---

* **5:1** Genesaret wãĩkнri nikũ, Galilea wãĩkнri ditaru tнro ããrĩyuro. Irasiriro Galilea ditaruta Genesaret wãĩkнyuro.

20 Jesús, ĩgũsã ĩgũrẽ bʉremumakũ ĩãgũ, bʉadire ãrĩyupʉ:
—Yʉ, mʉ ñerõ irideare kãtia.
21 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, fariseo bumarã, Moisés gojadeare buerimasã ãsũ ãrĩ gũñañurã:
"¿Ñeémʉno masakʉ ããrĩrĩ ĩĩ? Ĩgũ werenírĩ merã Marĩpʉre ñerõ ãrĩmi. Masaka ñerõ irideare
neõ sugʉ masakʉ kãtimasĩbirikumi. Marĩpʉ sugʉta masĩkumi", ãrĩñurã.
22 Jesús ĩgũsã gũñarĩrẽ ĩãmasĩ, ãsũ ãrĩyupʉ:
—¿Nasirirã irasũ gũñarĩ mʉsã?
23 ¿Naásũ ãrĩrĩ gapʉ diasaberi ĩĩ bʉadire: "Yʉ, mʉ ñerõ irideare kãtia", ãrĩrĩ, o "Wãgãnʉgã,
waaka!" ãrĩrĩ gapʉ diasaberi?
24 Yʉ ããrĩpererã tĩgũ i ũmʉgue ããrĩrãrẽ ĩgũsã ñerõ irideare Marĩpʉ dorero merã kãtimasĩa.
Irasirigʉ ĩĩ bʉadire taugʉra, mʉsãrẽ irire masĩdoregʉ, ãrĩyupʉ. Irasũ ãrĩ odo, bʉadire ãrĩyupʉ:
—Yʉ mʉrẽ ãsũ ãrã. Wãgãnʉgã, mʉ oyaderore ãĩ, mʉya wiigue waaka! ãrĩyupʉ.
25 Ĩgũ irasũ ãrĩrĩ merãta ĩgũsã ĩũrõ wãgãnʉgã, ĩgũ oyaderore ãĩ, ĩgũya wiigue waagú,
Marĩpʉre: "Õãtaria mʉ", ãrĩ, ʉsʉyari sĩyupʉ.
26 Masaka, Jesús irasiririre ĩãgʉka, ĩgũsãde Marĩpʉre: "Õãtaria mʉ", ãrĩ, ʉsʉyari sĩñurã.
Bʉro güiri merã ãsũ ãrĩñurã:
—Dapagãrẽ neõ marĩ ĩãbirideare ĩãa, ãrĩñurã.

Jesús Levíre siiudea
(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

27 Pʉrʉ Jesús iro merã waa, Leví† wãĩkʉgʉre bokajayupʉ. Leví romano marã opʉre niyeru
wajaseabosagʉ ããrĩyupʉ. Ĩgũ moãrĩ taribugue doamakũ ĩãgũ, Jesús ĩgũrẽ ãrĩyupʉ:
—Náka, yʉ merã!
28 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégʉ, Leví wãgãnʉgã, ĩgũ moãdea ããrĩpererire pípeo, Jesús merã
waakõãyupʉ.
29 Pʉrʉ Leví ĩgũya wiigue eja, Jesúre bosenʉ iripeoyupʉ. Wárã niyeru wajaseabosarimasã,
gajirã masaka ĩgũsã merã baa doaníñurã.
30 Jesús ĩgũsã merã doamakũ ĩãrã, fariseo bumarã, Moisés gojadeare buerimasã Jesús
buerãrẽ ãsũ ãrĩ werewʉañurã:
—¿Nasirirã niyeru wajaseabosarimasã, ñerõ irirã merã iirí, baari mʉsã? ãrĩñurã.
31 Jesús ĩgũsãrẽ yʉjʉyupʉ:
—Pũrĩrĩ marĩrã kúririmasũrẽ ãmabema. Pũrĩrikʉrã gapʉ ĩgũrẽ ãmama.
32 Yʉ: "Õãrã ããrã", ãrĩ gũñarãrẽ siiugʉ aaribiribʉ. "Ñerõ irirã ããrã", ãrĩ gũñarã ditare siiugʉ
arigú iribʉ, ĩgũsã ñerõ irideare bʉjawere, gũñarĩrẽ gorawayuburo, ãrĩgũ, ãrĩyupʉ.

Jesúre bererimarẽ sẽrẽñadea
(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

33 Jesús irasũ ãrĩmakũ pérã, ĩgũrẽ sẽrẽñañurã:
—Juan buerã, fariseo bumarã buerire tʉyarãde Marĩpʉre bʉremurã bere, ĩgũrẽ sẽrẽnama.
¿Nasirirã mʉ buerã gapʉ õãrõ iirí, baari? ãrĩñurã.
34 Jesús ĩgũsãrẽ yʉjʉyupʉ:
—¿Sugʉ mojõsʉadi bosenʉ irimakũ, mʉsã ĩgũ siiuanerãrẽ ĩgũ merã ããrĩrãrẽ bʉjawereri
merã beremakũ irimasĩbukuri?
35 Pʉrʉ ĩgũrẽ gajirã ãĩãmakũ, bʉjawereri merã bererãkuma, ãrĩyupʉ.
36 Irire ãrĩ odo, keori merã ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩ wereyupʉ doja:
—Masaka neõ suríro maamañerẽ tábirikuma bʉgʉñerẽ seretúmurã. Irasũ seretúrã, maa-
mañerẽ poyanorẽrã irikuma. Maama gasiro merã bʉgʉñerẽ seretúadero õãrõ deyobirikoa.
37 Waimʉrã gasiri merã iridea ajuri bʉgʉ ajurigue maama igui dekore diribirikuma.
Irasũ dirimakũ, maama igui deko pãmu, bʉgʉ ajuri sẽrãturabiri, ooreakõãkoa. Irasiriro igui
deko, ajuride kõmokoa.
38 Irasirirã maama igui dekore maama ajurigue diriro gããmea.
39 Masaka igui deko pãmurĩrẽ iirírã, maama igui dekore gããmebirikuma, maama buerire
pédʉaberosũ. "Igui deko pãmudea gapʉ, maama igui deko nemorõ õãa", ãrĩrãkuma, ãrĩyupʉ
Jesús ĩgũsãrẽ.

6

Siñajãrĩnʉ ããrĩmakũ, Jesús buerã trigo yerire tũrĩdea
(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

† **5:27** Leví pe wãĩ opayupʉ. ĩgũta Mateo wãĩkʉyupʉ.

1 Gajinɯ, judío masaka siñajãrĩnɯ ããrĩmakũ, Jesús trigo otedero watope waamakũ, ĩgũ
buerã trigo yerire tũrĩ koro baawãgãñurã*.
2 Ĩgũsã irasirimakũ ĩãrã, surãyeri fariseo bumarã ĩgũsãrẽ sẽrẽñañurã:
—¿Nasirirã siñajãrĩnɯrẽ moãdorebirikeremakũ, irasũ yári mɯsã? ãrĩñurã.
3 Jesús ĩgũsãrẽ yɯjɯyupɯ:
—¿Mɯsã iripoeguemɯ David ĩgũ merãmarã merã ɯaboagɯ, ĩgũ irideare buebiriri?
4 Ĩgũ merãmarã merã Marĩpɯya wiigue ñajãa, Marĩpɯ ĩũrõ peyari pã duparure baadi
ããrĩmí. Marĩpɯ paía ããrĩmerãrẽ: "Iri pã duparure baabirikõãka!" ãrĩdi ããrĩmí. David gapɯ
paí ããrĩbirikeregɯ, irire baagɯ, Marĩpɯ ĩũrõ ĩgũ dorerire tarinɯgãgũ meta iridi ããrĩmí, ãrĩyupɯ.
5 Irasũ ãrĩ odo, ãsũ ãrĩyupɯ doja:
—Yɯ ããrĩpererã tĩgũ ããrĩsĩã, siñajãrĩnɯrẽ masaka gajino ĩgũsã iriburire doremasĩa, ãrĩyupɯ
Jesús.

Jesús mojõ diíweredire taudea
(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

6 Gajinɯ siñajãrĩnɯ ããrĩmakũ, Jesús judío masaka nerẽrĩ wiigue ñajãa, ĩgũsãrẽ bueyupɯ. Iri
wiigue sugɯ masakɯ diayema mojõ gapɯ diíweredi ããrĩyupɯ.
7 Fariseo bumarã, Moisés gojadeare buerimasã Jesúre bɯro ĩãduripítɯya: "Siñajãrĩnɯ ããrã,
irasirirã ĩĩ mojõ diíweredire ĩgũ taumakũ, ĩgũrẽ weresãrãra", ãrĩ gũñañurã.
8 Jesús ĩgũsã gũñarĩrẽ ĩãmasĩ, mojõ diíweredire:
—Wãgãnɯgã, masaka ĩũrõgue ejanɯgãgũ aarika! ãrĩyupɯ. Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɯ, mojõ
diíweredi wãgãnɯgã, Jesús pɯro ejanɯgãyupɯ.
9 Ĩgũ ejanɯgãmakũ, Jesús gajirã irogue ããrĩrãrẽ ãsũ ãrĩyupɯ:
—Mɯsãrẽ sẽrẽñadɯakoa. ¿Siñajãrĩnɯrẽ Marĩpɯ marĩrẽ ñeénorẽ iridoreyuri, õãrĩrẽ, o ñerĩrẽ,
masakare taurire, o wẽjẽrĩrẽ? ãrĩyupɯ.
10 Sẽrẽña odo, masaka ããrĩpererãrẽ ĩã, mojõ diíweredire ãrĩyupɯ:
—Mɯya mojõrẽ soeuka!
Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɯ, soeuyupɯ. Ĩgũ soeumakũ, ĩgũya mojõ õãkõãyuro.
11 Ĩgũ irasirimakũ ĩãrã, fariseo bumarã, Moisés gojadeare buerimasã bɯro guañurã:
"¿Nasirirãkuri marĩ ĩĩrẽ?" ãrĩ gãme wereníñurã.

Jesús pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarã ĩgũ buedoregɯ pímurãrẽ beyedea
(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

12 Irinɯrĩrẽ Jesús ũtãũgue Marĩpɯre sẽrẽgũ waayupɯ. Irogue iri ñamirẽ Marĩpɯre
sẽrẽboyoakõãyupɯ.
13 Boyoripoe ĩgũ buerire tɯyarãrẽ siiu neeõ, ĩgũsã watopegue ããrĩrãrẽ pe mojõma pere su
gubu peru pẽrẽbejarã ũmarẽ beyeyupɯ: "Mɯsãrẽ yaa kerere buegorenamurãrẽ beyepía",
ãrĩyupɯ.
14 Ĩĩsãkɯ ããrĩñurã: Simón wãĩkɯgɯ ããrĩyupɯ. Ĩgũrẽta "Pedro" wãĩyeyupɯ Jesús. Simón
pagɯmɯ Andrés; gajirã: Santiago, Juan, Felipe, Bartolomé†,
15 Mateo, Tomás, Santiago ããrĩñurã. Santiago, Alfeo magũ ããrĩyupɯ. Gajigɯ Simón
ããrĩyupɯ. Ĩgũ celote wãĩkɯri bumɯ ããrĩyupɯ.
16 Gajigɯ Judas ããrĩyupɯ. Ĩgũ Santiago magũ ããrĩyupɯ. Gajigɯ Judas Iscariote wãĩkɯgɯ
ããrĩyupɯ. Ĩgũta Jesúre wẽjẽdɯarãguere ĩgũrẽ ĩmubu ããrĩyupɯ.

Jesús wárã masakare buedea
(Mt 4.23-25)

17 Jesús iri ũtãũgue ããrãdi ĩgũsã merã dijija, iri ũtãũ ããrĩdijimejãrõgue ããrĩyupɯ. Ĩgũ
beyeanerã, gajirã wárã ĩgũ buerire tɯyarã merã ããrĩyupɯ. Gajirã wárã ããrĩperero Judea nikũ
marã, Jerusalén marã, wádiya tɯro marã Tiro, Sidón marã ããrĩñurã. Ĩgũsã Jesús pɯro ĩgũ
buerire pérã, ĩgũsã pũrĩrikɯrire taudorerã ejanerã ããrĩñurã.
18 Jesús wãtẽa ñajãsũnerãdere tauyupɯ.
19 Ĩgũ ããrĩpererãrẽ Marĩpɯ turaro merã taumakũ ĩãrã, ããrĩpererã masaka ĩgũrẽ
moãñadɯañurã.

Jesús ɯsɯyari, bɯjawereridere buedea
(Mt 5.1-12)

20 Pɯrɯ Jesús ĩgũ buerãrẽ ĩã, ãsũ ãrĩyupɯ:

---

* **6:1** Deuteronomio 23.25: Moisés gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: "Sugɯ masakɯ gajigɯya pooegue waagú, ĩgũya mojõrĩ merã trigo yerire tũrĩ koro baaburo. Wiirimajĩ merã diti ãĩabirikõãburo", ãrĩ gojasũdero ããrĩbú. † **6:14** "Bartolomé", ãrĩrõ: "Tolomé magũ", ãrĩdɯaro yáa. Ĩgũta Natanael wãĩkɯgɯ ããrĩdi ããrĩmí. San Juan 1.43-51: Jesús Natanaere siiudea kere ããrã.

—Marĩpʉ mʉsã Opʉ ããrĩmi. Irasirirã boporã ããrĩkererã, ʉsʉyaka!
21 'Dapagorare mʉsã ʉaboari merã ããrĩrã, pʉrʉguere yapirãkoa. Irasirirã ʉsʉyaka!
'Dapagorare bʉro bʉjawereri merã orerã, pʉrʉguere ʉsʉyari merã bʉrirãkoa. Irasirirã ʉsʉyaka!
22 'Mʉsã yʉre ããrĩpererã tĩgʉ̃rẽ bʉremumakʉ̃ ĩãrã, gajirã mʉsãrẽ ĩãturi doorãkuma. Mʉsãrẽ: "Gʉa merã ããrĩmerãta!" ãrĩ béorãkuma. Mʉsãrẽ ñerõ werenírãkuma. "Ñerã ããrĩma", ãrĩ werewʉarãkuma. Ĩgʉ̃sã irasũ ãrĩkeremakʉ̃, ʉsʉyari merã ããrĩrikʉka!
23 Iripoegue marĩ ñekʉ̃sãmarã Marĩpʉya kerere weredupiyunerãrẽ irasũta iriunanerã ããrĩmá. Irasirirã dapagora marã mʉsãrẽ mʉrãrõta ñerõ irimakʉ̃ ĩãrã, bʉro ʉsʉyaka! Bʉro ʉsʉyari merã ããrĩrikʉka! Mʉsã ʉ̃mʉgasigue waamakʉ̃, Marĩpʉ õãrĩ wáro wajatari sĩgʉkumi mʉsãrẽ.
24 'Mʉsã i ʉ̃mʉmarẽ wári oparã gapʉ ʉsʉyari bokasiáa. Pʉrʉguere ʉsʉyari neõ bokabirikoa. Irasiriro mʉsãrẽ ñegoráa.
25 'Mʉsã dapagorare yapirã, pʉrʉguere bʉro ʉaboarãkoa. Ʉsʉyari neõ bokabirikoa. Irasiriro mʉsãrẽ ñegoráa.
'Dapagorare Marĩpʉyare bʉridarã, pʉrʉguere bʉro bʉjawereri merã orerãkoa. Ʉsʉyari neõ bokabirikoa. Irasiriro mʉsãrẽ ñegoráa.
26 'Masaka ããrĩpererã mʉsãrẽ: "Õãrã ããrĩma", ãrĩkeremakʉ̃, ʉsʉyari neõ bokabirikoa. Iripoegue mʉsã ñekʉ̃sãmarã Marĩpʉyare ãrĩkatori merã wererimasãrẽ: "Õãrã ããrĩma", ãrĩunanerã ããrĩmá.

Jesús: "Mʉsãrẽ ĩãturirãrẽ maĩka!" ãrĩ buedea
(Mt 5.38-48; 7.12)

27 'Yʉ werenírĩrẽ õãrõ péduripírãnorẽ ãsũ ãrĩ weregʉra. Mʉsãrẽ ĩãturirãrẽ maĩka! Mʉsãrẽ doorãrẽ õãrõ irika!
28 Mʉsãrẽ: "Ñerõ waaburo", ãrĩrãrẽta õãdoreka! Mʉsãrẽ ñerõ ãrĩ bʉridarãrẽta Marĩpʉre ĩgʉ̃sã õãrõ ããrĩburire sẽrẽbosaka!
29 Sugʉ masakʉ mʉsãya wayupãrãrẽ pámakʉ̃, gajipãrẽ gapʉdere pádoreka! Mʉsãya suríro wekamañerẽ ẽmamakʉ̃, mʉsãya camisadere sĩka!
30 Ããrĩpererã mʉsãrẽ gajino sẽrẽrãnorẽ sĩka! Sugʉ masakʉ mʉsã oparire ãĩãmakʉ̃, ĩgʉ̃rẽ: "Wiaka!" ãrĩbirikõãka!
31 Gajirã mʉsãrẽ õãrõ irimakʉ̃ gããmerõsũta mʉsãde ĩgʉ̃sãrẽ õãrõ irika!
32 'Mʉsãrẽ maĩrã ditare maĩmakʉ̃ õãbea. Mʉsã irasũ maĩrĩ wajamáa. Gajirã, ñerã ããrĩkererã, ĩgʉ̃sãrẽ maĩrãrẽ maĩkuma.
33 Mʉsãrẽ õãrõ irirã ditare õãrõ irimakʉ̃ õãbea. Mʉsã irasiriri wajamáa. Ñerãde ĩgʉ̃sãrẽ õãrõ irirãrẽ õãrõ irikuma.
34 Gajirãrẽ wayurã ĩgʉ̃sãrẽ: "Gʉa wayuadeare keoro wiaka doja!" ãrĩmakʉ̃ õãbea. Mʉsã irasiriri wajamáa. Ñerõ irirãde gajirã ñerãrẽ wayukuma. Ĩgʉ̃sã wayuadeare: "Ããrĩpereri wiarãkuma doja", ãrĩ gũñakuma.
35 Irasirirã ñerã irirosũ iribirikõãka! Mʉsãrẽ ĩãturirãdere maĩka! Ĩgʉ̃sãrẽ õãrõ irika! Ĩgʉ̃sãrẽ wayurã, mʉsã wayuadeare: "Wiaka doja!" ãrĩbirikõãka! Irasirirã wári õãrĩ wajatari bokarãkoa. Marĩpʉ ããrĩpererã nemorõ turagʉ pũrã ããrĩrãkoa. Masaka Marĩpʉre ʉsʉyari sĩbirikeremakʉ̃, ĩgʉ̃sãrẽ bopoñarĩ merã ĩãmi dapa. Ñerã ããrĩkeremakʉ̃, ĩgʉ̃sãrẽ irasũ ĩãmi dapa.
36 Irasirirã mʉsãde Mʉsãpʉ ʉ̃mʉgasigue ããrĩgʉ̃ masakare bopoñarĩ merã ĩãrõsũta gajirãrẽ bopoñarĩ merã ĩãka!

Jesús: "Gajirãrẽ: 'Ñerã ããrĩma', ãrĩ werewʉabirikõãka!" ãrĩ buedea
(Mt 7.1-5; Jn 13.16; 15.20)

37 'Gajirãrẽ: "Ñerã ããrĩma", ãrĩ werewʉabirikõãka! Mʉsã werewʉabirimakʉ̃ ĩãgʉ̃, Marĩpʉ mʉsãrẽ: "Ñerã ããrĩma", ãrĩ ĩãbirikumi. Gajirã mʉsãrẽ ñerõ irimakʉ̃ ĩãrã: "Marĩpʉ ĩgʉ̃sãrẽ wajamoãburo", ãrĩbirikõãka! Mʉsã irasũ ãrĩbirimakʉ̃, Marĩpʉ mʉsãrẽ: "Wajamoãgʉra", ãrĩbirikumi. Gajirã mʉsãrẽ ñerõ irideare kãtika! Mʉsã kãtimakʉ̃, Marĩpʉde mʉsã ñerõ irideare kãtigʉkumi.
38 Gajirãrẽ sĩka! Mʉsã sĩmakʉ̃, Marĩpʉ mʉsãrẽ wári õãrĩ sĩgʉkumi. Ajuro wári ajuro gajino ʉtʉriri ajuro õãrõ ñadiuadea ajuro irirosũ sĩgʉkumi. Mʉsã gajirãrẽ sĩderopata Marĩpʉ mʉsãrẽ sĩgʉkumi, ãrĩyupʉ Jesús.
39 Irasũ ãrĩ odo, keori merã wereyupʉ doja:
—Sugʉ masakʉ koye ĩãbi gajigʉ koye ĩãbire tʉ̃ãdupiyuwãgãmasĩbirikumi. Ĩgʉ̃sã pẽrãgueta maarẽ ĩãmerã gobegue meéñajãkõãkuma.
40 Sugʉ buerimasʉ̃ ĩgʉ̃ buerã nemorõ masĩkumi. Ĩgʉ̃ buerãde ĩgʉ̃ buederosũ buepeosĩã, ĩgʉ̃sãrẽ buedi masĩderosũta ĩgʉ̃sãde masĩrãkuma.

41 ’Mʉsã ñerõ iridea, koyerugue wári turu oparosũ ñetariri ããrĩrĩrẽ gũñabirikererã,
mʉsãyagʉ ñerõ iridea, koyerugue nikũyegã oparosũ ããrĩrĩrẽ: “Ñegoráa”, ãrĩ gũñáa.
42 Irasirirã mʉsã ñerõ iridea, koyerugue wári turu oparosũ ããrĩrã, mʉsãyagʉre ĩgũya
koyerugue ããrĩrĩ nikũyegãrẽ: “¿Ãĩbéosi?” ãrĩmasĩbea. Mʉsã ñerõ iririkʉrã, irikatorikʉrã ããrã.
Mʉsãya koyerugue ããrĩrĩ turu gapʉre ãĩbéopʉroriro irirosũ mʉsã ñerõ iririre piripʉrorika!
Irasiri odo, mʉsãyagʉre: “Mʉ ñerõ iririre pirikõãka!” ãrĩ masĩa, ãrĩyupʉ Jesús.

Jesús yukʉre dʉka merã ĩãmasĩsũa, ãrĩ buedea
(Mt 7.17-20; 12.34-35)

43 Irasũ ãrĩ odo, gaji keori merã wereyupʉ doja:
—Yukʉ õãdi ñerĩ dʉkakʉbirikoa. Yukʉ ñedide õãrĩ dʉkakʉbirikoa.
44 Ããrĩpereri yukure dʉka merã ĩãmasĩsũa. Poragʉ higo wãĩkʉrire dʉkakʉbirikoa. Ñaagũde
iguire dʉkakʉbirikoa.
45 Irasirigʉ sugʉ masakʉ õãgũ, yukʉ õãrĩ dʉkakʉdi irirosũ ããrĩmi. Ĩgũ gũñarĩgue õãrĩ gũñarĩ
opasĩã, õãrĩrẽ yámi. Gajigʉ ñegũ, ĩgũ gũñarĩgue ñerĩ gũñasĩã, ñerĩrẽ yámi. Marĩ gũñarĩgue
gũñarõsũta werenírãkoa. Irasirirã masaka ñerĩ gũñarĩ oparã, ñerĩ werenírãkuma. Õãrĩ gũñarĩ
oparã gapʉ õãrĩ werenírãkuma.

Jesús pe wii keori merã buedea
(Mt 7.24-27)

46 ’¿Nasirirã mʉsã yʉre: “Yʉ Opʉ ããrã mʉ”, ãrĩkererã, yʉ dorerire neõ iriberi?
47 Sugʉ yʉ pʉro eja, yʉ werenírĩrẽ péduripí, pʉrʉ yʉ dorerire irigʉ, ãsũpero irigʉ irirosũ
ããrĩmi.
48 Sugʉ ũtãyegue ũkũãrĩ goberi máñajãa, wii õãrõ nugũdi irirosũ ããrĩmi. Pʉrʉ dia wáro
yura, ĩgũya wiiguere deko ũma meétúkeremakũ, neõ mirũabirikoa.
49 Yʉ werenírĩrẽ pékeregʉ, yʉ dorerire iribi gapʉ sugʉ ĩmiparogue wii iridi irirosũ ããrĩmi.
Dia wáro yuraro, ĩgũya wiire ũmabéokõãkoa. Irasiriro ããrĩpereri kõmopereakõãkoa, ãrĩ
wereyupʉ Jesús masakare.

7

Jesús surara opʉre moãboegʉre taudea
(Mt 8.5-13)

1 Jesús masakare irire were odo, Capernaugue waakõãyupʉ.
2 Iroguere romano marã surara opʉ ããrĩyupʉ. Ĩgũrẽ moãboegʉ sĩrĩgũ kõmorĩ pʉrogãgue
ããrĩyupʉ. Surara opʉ ĩgũrẽ bʉro maĩyupʉ.
3 Irasirigʉ, Jesús iridea kerere pégʉ, judío masaka mʉrãrẽ Jesús pʉrogue iriuyupʉ, ĩgũrẽ
moãboegʉre taugʉ aaridoregʉ.
4 Ĩgũsã Jesús pʉrogue ejarã, ĩgũrẽ turaro merã ãsũ ãrĩ sẽrẽñurã:
—Surara opʉ gʉare mʉ pʉro iriuadi, õãgũ ããrĩmi. Irasirigʉ ĩgũrẽ iritamuka!
5 Ĩgũ judío masakʉ ããrĩbirikeregʉ, marĩya nikũ marãrẽ bʉro maĩmi. Ĩgũta ĩgũya niyeru merã
gʉa nerẽrĩ wiire moãdoremi. Irasirigʉ ĩgũrẽ iritamuka! ãrĩñurã.
6 Irire pégʉ, Jesús ĩgũsã merã waayupʉ. Surara opʉ, ĩgũya wii pʉro ĩgũsã ejawãgãrimakũ
ĩãgũ, ĩgũ merãmarãrẽ Jesúre ãsũ ãrĩ weredoregʉ iriuyupʉ:
—Yʉ Opʉ, mʉrẽ garibonemodʉabirikoa. Yʉ ubu ããrĩgṹ ããrĩsĩã, yaa wiire mʉ ñajãrimakũ,
bʉro gʉyasĩrĩkoa.
7 Irasirigʉ yʉde mʉ pʉrogue waabea. Mʉ werenírĩ turari merã yʉre moãboegʉre: “Sĩrĩrĩ
tarika ĩgũrẽ!” ãrĩmakũ tarigʉkumi.
8 Gajirã oparã yʉre dorema. Yʉde gajirã surarare dorea. Yʉ sugʉre: “Waaka!” ãrĩmakũ,
waami. Gajigʉre: “Aarika!” ãrĩmakũ, aarími. Yʉ, yʉre moãboegʉre: “Ire irika!” ãrĩmakũ, irire
yámi, ãrĩka Jesúre! ãrĩ iriuyupʉ.
9 Ĩgũ weredoreadeare ĩgũsã weremakũ pégʉ, Jesús gʉkakõãyupʉ. Ĩgũrẽ tʉyarãrẽ gãmenʉgã
ĩã, ãsũ ãrĩyupʉ:
—Mʉsãrẽ werea. Sĩĩ surara opʉ Israel bumʉ ããrĩbirikeregʉ, yʉre bʉremumi. Israel bumarã
watopeguere sĩĩ irirosũ yʉre bʉremugũrẽ neõ bokajabiribʉ, ãrĩyupʉ Jesús.
10 Ĩgũ irasũ ãrãdero pʉrʉ, surara opʉ iriuanerã ĩgũya wiigue goedujáañurã. Irogue
goedujajarã, sĩrĩgũ ããrãdire tariadiguere bokajañurã.

Jesús wapiweyo magũrẽ masũdea

11 Pʉrʉ Jesús Capernaugue ããrãdi Naín wãĩkʉri makãgue waayupʉ. Ĩgũ buerã, gajirã
masaka wárã ĩgũ merã waañurã.

12 Iri makãrẽ ejaripoe iri makã marã, sugɯ masakɯ boadire kõãwãgãriñurã ĩgũrẽ yáarã
waarã. Ĩgũ wapiweyo magũ, sugɯ ããrĩgṹ ããrãdiyupɯ. Ĩgũ pago ĩgũrẽ yáamurã merã waamakũ,
wárã masaka wapikɯwãgãriñurã.
13 Igore ĩãgũ, marĩ Opɯ Jesús bɯro bopoñarĩ merã ĩã, ãsũ ãrĩyupɯ:
—Orebirikõãka!
14 Irasirigɯ Jesús masãpore pɯro ejanɯgã, moãñayupɯ. Ĩgũ moãñamakũ ĩãrã, iri porere kõãrã
dujanɯgãñurã. Jesús boadire ãsũ ãrĩyupɯ:
—Yɯ mɯrẽ ãrã: “Wãgãnɯgãka!”
15 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, boadi wãgãdoa, werenínɯgãyupɯ. Irasirigɯ Jesús ĩgũrẽ pagore
wiayupɯ.
16 Irire ĩãrã, ããrĩpererã masaka ĩãgɯkakõãñurã. Marĩpɯre: “Õãtaria mɯ”, ãrĩ, ɯsɯyari sĩñurã.
Ĩgũsã basi ãsũ ãrĩ gãme wereníñurã:
—Ĩĩ Marĩpɯya kerere wererimasũ, turatarigɯ, marĩ watopeguere ejami.
Idere ãrĩñurã:
—Marĩpɯ ĩĩrẽ iriuñumi ĩgũyarãrẽ iritamudoregɯ, ãrĩñurã.
17 Irasirirã ããrĩpererogue Judea nikũ marã, iri nikũ tɯro marãde Jesús ĩgũrẽ masũdea kerere
pépereakõãñurã.

Juan masakare wãĩyerimasũ ĩgũ buerire tɯyarãrẽ Jesús pɯrogue iriudea
(Mt 11.2-19)

18 Juan masakare wãĩyerimasũ peresugue ããrĩripoe ĩgũ buerire tɯyarã ããrĩpereri Jesús
irideare ĩgũrẽ wererã waañurã. Juan irire pégɯ, ĩgũsã merãmarã pẽrãrẽ siiu:
19 —Jesúre ãsũ ãrĩ sẽrẽñarã waaka! “¿Mɯta ããrĩrĩ Cristo gɯare taugɯ aaribu iriayupɯ, ĩgũsã
ãrĩdi, o gajigɯre yúrãkuri gɯa?” ãrĩ sẽrẽñarã waaka! ãrĩ iriuyupɯ.
20 Irasirirã, Jesús pɯro ejarã, ĩgũrẽ ãrĩñurã:
—Juan masakare wãĩyerimasũ gɯare mɯrẽ ãsũ ãrĩ sẽrẽñadoreami: “¿Mɯta ããrĩrĩ Cristo gɯare
taugɯ aaribu iriayupɯ, ĩgũsã ãrĩdi, o gajigɯre yúrãkuri gɯa?”
21 Ĩgũsã ejaripoere Jesús wárã pũrĩrikɯrãrẽ, wãtẽa ñajãsũnerãrẽ, koye ĩãmerãdere taugɯ
iriyupɯ.
22 Irasirigɯ Jesús ãsũ ãrĩ yɯjɯyupɯ Juan iriuanerãrẽ:
—Mɯsã ĩãrĩrẽ, mɯsã périre, Juãrẽ wererã waaka! Koye ĩãbiranerã õãrõ ĩãma. Waa-
masĩbiranerã waamasĩakõãma. Kãmi boanerã yaripereakõãsũama. Gãmipũ pébiranerã
péakõãma. Boanerãde masãkõãma. Boporã, Marĩpɯ masakare tauri kerere weremakũ péma.
23 “Yɯre bɯremurĩrẽ piribi, ɯsɯyari opagɯkumi”, ãrĩ wererã waaka Juãrẽ! ãrĩyupɯ Jesús.
24 Ĩgũsã waadero pɯrɯ, Jesús Juãyamarẽ masakare ãsũ ãrĩ werenɯgãyupɯ:
—Mɯsã masaka marĩrõgue Juãrẽ ĩãrã waarã, güigɯre gũñaturabire ĩãrã waarã meta irikuyo.
Ĩgũ turabi, mirũ táborere wẽjãpubéorosũ ããrĩbemi.
25 Irasũ ããrĩmakũ, mɯsã ĩgũrẽ irogue ĩãrã waarã, õãrĩ surí sãñagũrẽ ĩãrã waarã meta
irikuyo. Õãrĩ surí sãñarãno oparãya wiirigue ããrĩkuma. Juan ĩgũsã irirosũ ããrĩbemi.
26 Mɯsã irogue ĩgũrẽ ĩãrã waarã, Marĩpɯya kerere weredupiyurimasũrẽ ĩãrã waarã iriyo.
Mɯsãrẽ werea. Juan diayeta Marĩpɯya kerere weredupiyunerã nemorõ ããrĩmi.
27 Marĩpɯya wereníri gojadea pũgue gojasũdero ããrĩbú Juan iriburire. Irasirigɯ Marĩpɯ ĩgũ
magũrẽ ãsũ ãrĩdi ããrĩmí:
Mɯ waaburo dupiyuro yaa kerere weredupiyubure iriugɯra, mɯ waaburore ãmuyudoregɯ,
ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.✡
28 ’Mɯsãrẽ werea. Juan aariburi dupiyuro neõ sugɯ ĩgũ nemorõ yaamarẽ masĩgũ marĩdi
ããrĩmí. Irasũ ããrĩkerepɯrɯ, sugɯ Marĩpɯ ũmɯgasigue ããrĩgṹyagɯ gapɯ Juan nemorõ yaamarẽ
masĩgũ ããrĩgɯkumi. Ããrĩpererã nemorõ ubu ããrĩgṹ ããrĩkeregɯ, masĩgũ ããrĩgɯkumi, ãrĩyupɯ
Jesús.
29 Ĩgũ irasũ ãrĩrĩrẽ pérã, ããrĩpererã masaka, romano marã opɯre niyeru wajaseabosari-
masãde Juan wãĩyesũnerã ããrĩsĩã: “Marĩpɯ diayeta irigɯ ããrĩmi”, ãrĩ masĩñurã.
30 Fariseo bumarã, Moisés gojadeare buerimasã gapɯ Juãrẽ wãĩyedorebirinerã ããrĩsĩã,
Marĩpɯ ĩgũsãrẽ iridɯarire gããmebiriñurã.
31 Irasirigɯ marĩ Opɯ Jesús ãsũ ãrĩnemoyupɯ:
—Masaka dapagora marã, ¿ñeémarãno irirosũ ããrĩrĩ?
32 Majĩrã makã dekogue ĩgũsã merãmarã merã bira gaguiní doanírã irirosũ ããrĩma. Ãsũ
ãrĩ gaguiníma: “Gɯa tẽrẽdiru purimakũ, bayabirabɯ. Bɯjawereri merã gɯa bayamakũ,
orebirabɯ”, ãrĩma.

✡ **7:27** Mal 3.1

33 Juan masakare wãĩyerimasʉ̃ pã̃ baabirimakʉ̃, igui deko pãmudeare iiríbirimakʉ̃ ĩã̃rã̃, ĩgʉ̃rẽ: “Wãtĩ ñajãsʉ̃di ãã̃rĩmi ĩĩ”, ã̃rĩbʉ mʉsã̃.
34 Pʉrʉ yʉ ãã̃rĩpererã̃ tĩgʉ̃ baa, iirímakʉ̃ ĩã̃rã̃: “Baapagʉ, iirípagʉ ãã̃rĩmi”, ã̃rĩbʉ. “Romano marã̃ opʉre niyeru wajaseabosarimasã̃ merã̃mʉ, ñerõ irirã̃ merã̃mʉ ãã̃rĩmi”, ã̃rĩbʉ mʉsã̃ yʉre.
35 Mʉsã̃ yaamarẽ, Juãyamarẽ masĩbirikeremakʉ̃, gʉare masĩrã̃ gapʉ: “Diayeta Marĩpʉ iriunerã̃ ãã̃rĩma”, ã̃rĩ masĩma, ã̃rĩyupʉ Jesús.

Jesús, fariseo bumʉ Simón wãĩkʉgʉya wiigue ejadea

36 Ĩgʉ̃ irasʉ̃ ã̃rã̃dero pʉrʉ, sugʉ fariseo bumʉ Jesúre ĩgʉ̃ya wiigue baadoregʉ siiuayupʉ. Irasirigʉ Jesús ĩgʉ̃ya wiigue waa, eja, baari peoro pʉro eja, doayupʉ.
37 Sugo nomeõ iri makã̃mo, ñerõ iririmasõ, Jesús fariseoya wiigue baagʉ ejadea kerere pé, irogue waayupo. Suru borewariru “alabastro” wãĩkʉri ʉ̃tã̃ye merã̃ iridirure õã̃rõ sʉ̃rõrĩ opadirure ã̃ĩayupo.
38 Ã̃ĩa, Jesús pʉrʉpʉ gapʉ ejanʉgã̃ja, igo ñerõ irideare bʉro bʉjawereri merã̃ gũña, ore, Jesús pʉro meédoaja, ĩgʉ̃ya guburi wekare igoya kódeko meébejamakʉ̃ ĩã̃, igoya poañapu merã̃ túkoe bojoyupo. Túkoe bojo, bʉremurĩ merã̃ ĩgʉ̃ya guburire mimi, igo sʉ̃rõrĩ ã̃ĩadea merã̃ ĩgʉ̃ya guburire pípeoyupo.
39 Igo irasirimakʉ̃ ĩã̃gʉ̃, fariseo bumʉ Jesúre baadoregʉ siiuadi ĩgʉ̃ basi gũñayupʉ: “Igo ĩgʉ̃ya guburire moãñagõ ñerõ iririmasõ ã̃ã̃rĩmo. Ĩĩ diayeta Marĩpʉya kerere weregʉ ã̃ã̃rĩgʉ́, irire masĩsiabukumi”, ã̃rĩ gũñayupʉ.
40 Jesús ĩgʉ̃ gũñarĩrẽ ĩã̃masĩ, ĩgʉ̃rẽ ã̃rĩyupʉ:
—Simón, yʉ mʉrẽ gajino weredʉakoa, ã̃rĩyupʉ.
—Buegʉ, wereka yʉre! ã̃rĩyupʉ Simón.
41 Ĩgʉ̃ irasʉ̃ ã̃rĩmakʉ̃ pégʉ, Jesús i keori merã̃ wereyupʉ ĩgʉ̃rẽ:
—Sugʉ masakare niyeru wayurimasʉ̃ ã̃ã̃rĩkumi. Pẽrã̃ ʉ̃ma wajamokuma ĩgʉ̃rẽ. Sugʉ wári niyeru koeri quinientos moã̃rĩnʉrĩ wajataropa wajamokumi. Gajigʉ mérĩ koerigã̃ cincuenta moã̃rĩnʉrĩ wajataropa wajamokumi.
42 Ĩgʉ̃sã̃ pẽrã̃, ĩgʉ̃sã̃ wajamorĩrẽ wajariri opabirimakʉ̃ ĩã̃gʉ̃, niyeru wayudi ĩgʉ̃sã̃rẽ pẽrã̃guereta: “Iropata, mʉsã̃ wajamorĩ pereburo. Irire kã̃tigʉkoa”, ã̃rĩkumi. Irasirimakʉ̃, ¿nií gapʉ niyeru wayudire bʉro maĩkuri? wáro wajamodi, o mérõgã̃ wajamodi gapʉ, ã̃rĩyupʉ Jesús.
43 Simón yʉjʉyupʉ:
—Wáro wajamodi gapʉ bʉro maĩbukumi, ã̃rĩyupʉ.
—Diayeta yʉjʉa mʉ, ã̃rĩyupʉ Jesús ĩgʉ̃rẽ.
44 Irasʉ̃ ã̃rĩ odo, Jesús nomeõrẽ ĩã̃, Simõrẽ ã̃rĩyupʉ:
—¿Igo yʉre iriadeare ĩã̃rĩ mʉ? Mʉya wiigue yʉ ñajã̃jamakʉ̃, mʉ yʉre yaa guburi koeburire deko sĩbirabʉ. Igo gapʉ yaa guburire igoya kódeko merã̃ koe, igoya poañapu merã̃ túkoe bojoamo.
45 Yʉ õã̃doremakʉ̃, mʉ yʉre bokatĩrĩ pábʉa, mimibirabʉ. Igo gapʉ yʉ ñajã̃jadero pʉrʉgue yaa guburire mimiadeo neõ mimiduúbemo.
46 Mʉ gapʉ yaa dipurure ʉye õã̃rĩ sʉ̃rõrĩ merã̃ pípeobirabʉ. Igo gapʉ yaa guburire sʉ̃rõrĩ pípeoamo.
47 Irasirigʉ Simón, yʉ mʉrẽ werea. Igo ñerõ iridea wári ã̃ã̃rĩkeremakʉ̃, yʉ irire kã̃tia. Yʉ irasirimakʉ̃, yʉre bʉro maĩmo. Gajigʉ gapʉ, yʉ ĩgʉ̃ ñerõ irideare kã̃timakʉ̃: “Yʉ mérõgã̃ta ñerõ irideare opáa”, ã̃rĩ gũñasĩã̃, yʉre sĩrũ̃ta maĩmi, ã̃rĩyupʉ Jesús.
48 Ĩgʉ̃rẽ irasʉ̃ ã̃rĩ odo, nomeõrẽ ã̃sʉ̃ ã̃rĩyupʉ:
—Mʉ ñerõ irideare kã̃tia yʉ, ã̃rĩyupʉ.
49 Ĩgʉ̃ irasʉ̃ ã̃rĩmakʉ̃ pérã̃, gajirã̃ masaka iri wiigue ĩgʉ̃ merã̃ baadoregʉ siiuanerã̃ ã̃sʉ̃ ã̃rĩ gã̃me wereníñurã̃:
—¿Ñeémʉno masakʉ ã̃ã̃rĩrĩ ĩĩ, irasʉ̃ ñerõ irideare kã̃tigʉ? ã̃rĩñurã̃.
50 Jesús gapʉ nomeõrẽ ã̃rĩyupʉ doja:
—Yʉre bʉremusĩã̃, perebiri peamegue waabodeo tausʉ̃siáa. Irasirigo õã̃rõ siñajã̃rĩ merã̃ waaka! ã̃rĩyupʉ.

8

Nome Jesúre iritamudea

1 Pʉrʉ Jesús paga makã̃rĩ marã̃rẽ, mʉtã̃ makã̃rĩgã̃ marã̃dere Marĩpʉ ĩgʉ̃yarã̃rẽ doreri kerere weregorenagʉ̃ waayupʉ. Ĩgʉ̃ buerã̃ pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarã̃ ĩgʉ̃ merã̃ waañurã̃.

2 Nomede ĩgũ merã waañurã. Pũrĩrikɯrã ããrĩnerã Jesús taunerã nome ããrĩñurã. Gajirã
nome, wãtẽa ñajãnerãrẽ Jesús bẽowiusũnerã ããrĩñurã. Sugo María Magdalena wãĩkɯgo
ããrĩyupo. Igo su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejarã wãtẽãrẽ Jesús bẽowiusũdeo ããrĩyupo.
3 Gajigo Juana wãĩkɯgo, Cuza wãĩkɯgɯ marãpo ããrĩyupo. Cuza Herodeya wiigue
moãboerimasã opɯ ããrĩyupɯ. Gajigo Susana wãĩkɯgo ããrĩyupo. Gajirã nomede wárã Jesús
merã waañurã ĩgũ buerire pédɯarã. Ĩgũsã nome, ĩgũsã opari merã Jesúre, ĩgũ buerãdere
iritamuñurã.

Jesús oterimasũ keori merã buedea
(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

4 Wárã masaka wári makãrĩ marã Jesús pɯro ĩgũrẽ ĩãdɯarã nerẽñurã. Ĩgũsã wárã
nerẽmakũ, Jesús i keori merã ãsũ ãrĩ bueyupɯ ĩgũsãrẽ:
5 —Sugɯ oterimasũ ĩgũya oteri yerire meésirigɯ waakumi. Ĩgũ meésiriwãgãmakũ, gaji yeri
maague yurikoa. Masaka iri maague waarã, iro yuriadea yerire kɯramutũkõãkuma. Mirãde
iri yerire boka, baapeokõãkuma.
6 Gaji yeri ũtãyerikɯrogue yurikoa. Iri yeri puriadikoa. Puriadi, deko marĩmakũ ñaĩ,
boakõãkoa.
7 Gaji yeri pora watopegue yurikoa. Pora gapɯ puritarimɯrĩa, oteri gapɯre wẽjẽkõãkoa.
8 Gaji yeri õãrĩ nikũgue yurikoa. Iri yeri õãrõ puri, wári dɯkakɯkoa. Su dupañu cien
yerigora dɯkakɯkoa, ãrĩyupɯ.
Iri keori merã were odo, ĩgũsãrẽ turaro merã ãsũ ãrĩyupɯ doja:
—Mɯsã gãmipũrĩ oparã, yɯ wererire péduripíka! ãrĩyupɯ Jesús masakare.

Jesús buerã ĩgũrẽ: "¿Nasirigɯ keori merã bueri?" ãrĩ sẽrẽñadea
(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

9 Pɯrɯ ĩgũ buerã ĩgũrẽ sẽrẽñañurã:
—¿Naásũ ãrĩdɯaro iriari, gɯare mɯ wereadea? ãrĩñurã.
10 Jesús ĩgũsãrẽ yɯjɯyupɯ:
—Marĩpɯ ĩgũyarãrẽ doregɯ ããrĩrĩrẽ iripoegue masĩbirideare dapagorare mɯsãrẽ masĩmakũ
yámi. Gajirã gapɯre keori merã dita buea. Irasirirã ĩgũsã Marĩpɯ iririre ĩãkererã,
ĩãmasĩbirikuma. Ĩgũyare pékererã, pémasĩbirikuma.

Jesús oterimasũ keori merã ĩgũ bueadeare: "Ãsũ ãrĩdɯaro yáa", ãrĩ weredea
(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)

11 'Yɯ iri keori merã bueadea ãsũ ãrĩdɯaro yáa. Iri oteri yeri Marĩpɯya werenírĩ irirosũ
ããrã.
12 Surãyeri masaka Marĩpɯya werenírĩrẽ pékererã, pémasĩbema. Maa bɯriri maa irirosũ
ããrĩma. Ĩgũya werenírĩrẽ péadero pɯrɯ, oteri yeri iri maague yuridea yerire mirã
baapeoderosũ, wãtĩ ĩgũsã gũñarĩgue eja, ĩgũsã péadideare ẽmapeokõãmi. Ĩgũsã Marĩpɯre
bɯremubiri, tausũbirikõãburo, ãrĩgũ, irasũ yámi.
13 Gajirã masaka ũtãyerikɯri yeba irirosũ ããrĩma. Ĩgũsã Marĩpɯya werenírĩrẽ ɯsɯyari
merã pékeremakũ, oteri yeri ũtãyerikɯrogue yuriadero pɯrɯ, nugũrĩ marĩderosũ ĩgũsãrẽ waáa.
Irasirirã yoaweyaripoe bɯremuadima. Pɯrɯ Marĩpɯyare iridɯari waja gajirã ĩgũsãrẽ ñerõ
irimakũ ĩãrã, mata ĩgũyare pirikõãma.
14 Gajirã masaka porakɯri yeba irirosũ ããrĩma. Marĩpɯya werenírĩrẽ pékererã, oteri
yeri porakɯrogue yuriadero pɯrɯ, pora gapɯ puritarimɯrĩa, wẽjẽderosũ, i ũmɯmarẽ bɯro
gũñarikɯma. Irasirirã wári oparire gũñataria, ĩgũsã gããmerõ iridɯasĩã, Marĩpɯya werenírĩrẽ
kãtima.
15 Gajirã masaka õãrĩ nikũ irirosũ ããrĩma. Irasirirã Marĩpɯya werenírĩrẽ õãrõ pérã,
péduripíma. Õãrĩ gũñarĩrẽ oparã, Marĩpɯyare iridɯarã ããrĩma. Gajirã ĩgũsãrẽ ñerõ irikere-
makũ, ĩgũyare piribema. Wári õãrĩ dɯkakɯdiñu irirosũ ããrĩma, ãrĩyupɯ.

Jesús sĩãgodiru keori merã buedea
(Mt 5.15-16; Mr 4.21-25)

16 Pɯrɯ gaji keori merã bueyupɯ doja:
—Masaka sĩãgodirure sĩãgorã, kõmesoro merã muúpíbirikuma. Kãrĩrõ dokaguedere dobo-
birikuma. Ʊmarõ, wii dekogue siukuma. Irasirirã gajirã iri wiire ñajãrã, sĩãgodiru ũjũgorore
õãrõ ĩã, ñajãkuma.
17 Ããrĩpereri masaka iripoegue masĩbirideare masĩsũrokoa. Masaka ĩãberogue duripídeare
sĩãgoro ããrĩrõgue ĩãmasĩrõ irirosũ masĩsũrokoa. Yayedea irirosũ neõ ããrĩbirikoa.
18 'Irasirirã Marĩpɯya werenírĩrẽ pérã, õãrõ pémasĩka! Irire õãrõ péduripígɯnorẽ Marĩpɯ
wári pémasĩrĩ sĩnemogɯkumi. Gajigɯ õãrõ pébirikeregɯ: "Masĩa yɯ", ãrĩ gũñami. Ĩgũ irasũ

ãrĩ gũñakeregɯ, õãrõ pémasĩbemi. Ĩgũ pémasĩadideare ẽmasũgɯkumi. Irasirigɯ neõ pémasĩbi dujagɯkumi pama, ãrĩyupɯ Jesús.

Jesús pago, ĩgũ pagɯpũrã merã ĩgũrẽ ĩãgõ ejadea
(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)

19 Pɯrɯ Jesús pago, ĩgũ pagɯpũrã merã ĩgũrẽ ĩãgõ ejayupo. Masaka wárã ĩgũ pɯrogue
ããrĩmakũ, ejamasĩbiriyupo.
20 Irasirigɯ sugɯ irogue ããrĩgṹ Jesúre wereyupɯ:
—Mɯpo, mɯ pagɯpũrã merã mɯrẽ ĩãdɯarã, masaka pɯrɯpɯgue níama, ãrĩyupɯ.
21 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɯ, Jesús ãsũ ãrĩ yɯjɯyupɯ:
—Marĩpɯya werenírĩrẽ õãrõ péduripírã, ĩgũyare õãrõ iritɯyarã, yɯpo, yɯ pagɯpũrã irirosũ
ããrĩma, ãrĩyupɯ.

Jesús mirũ, makũrĩrẽ toemakũ iridea
(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)

22 Sunɯ Jesús ditaru tɯrogue ããrĩgṹ, ĩgũ buerã merã doódirugue mɯrĩñajãa, ĩgũsãrẽ:
—Náka, ditaru sipãrẽgue taribujarã! ãrĩyupɯ.
—Jáɯ, ãrĩ, waakõãñurã.
23 Iro taribujagɯ, Jesús kãrĩñajãkõãyupɯ. Pɯrɯ ditaruguere bɯro mirũ waayuro.
Doódiruguere makũrĩ páñajãa, miũkõãdiyuro. Bɯro goero waayuro ĩgũsãrẽ.
24 Irasũ waamakũ ĩãrã, Jesúre yobeñurã:
—Gɯare buegɯ, marĩ mirĩmurã yáa, ãrĩ gaguiníñurã.
Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégɯ, Jesús yobe, mirũ, makũrĩrẽ toedoreyupɯ. Ĩgũ toedoremakũ,
mirũ, makũrĩ bɯro waadea toedijapereakõãyuro.
25 Pɯrɯ ĩgũ buerãrẽ ãrĩyupɯ:
—¿Mɯsã yɯre bɯremurĩ opaberi?
Ĩgũsã gapɯ gɯkanerã ããrĩsĩã, ĩãgɯka, ĩgũsã basi gãme sẽrẽñañurã:
—¿Ñeémɯno masakɯ ããrĩrĩ ĩĩ? Ĩgũ mirũrẽ, makũrĩrẽ toedoremakũ toedijakõãa, neõ
tarinɯgãbea ĩgũrẽ, ãrĩñurã.

Jesús Gadaramɯrẽ wãtẽa ñajãnerãrẽ béowiudea
(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)

26 Pɯrɯ Galilea nikũ bokatĩũrõ, Gadara wãĩkɯrogue taribujajañurã.
27 Jesús doódirugue ããrãdi majãnɯgãmakũ, sugɯ masakɯ iri makãmɯ ĩgũ pɯro ejanɯgãyupɯ.
Ĩgũ wãtẽa ñajãsũdero pɯrɯ yoakõãyuro. Neõ surí sãñabi, wiiguere ããrĩbi, masãgoberi
watopegue dita ããrĩgṹ ããrĩyupɯ.
28-29 Wãtĩ masakɯre wári ñeã meémejãnayupɯ. Irasirirã masaka ĩgũrẽ ñeã, ĩgũya mojõrĩrẽ,
guburidere kõmedari merã sɯanadiñurã ĩgũrẽ biadobomurã. Ĩgũ gapɯ ĩgũsã sɯarikɯ,
tũãtanokõãyupɯ. Irasirigɯ wãtĩ ĩgũrẽ masaka marĩrõgue waamakũ irinayupɯ.
Jesús wãtĩrẽ: "Wirika mɯ ñajãdire!" ãrĩyupɯ. Masakɯ Jesúre ĩãgũ, ĩgũ pɯro ñadɯkɯpuri merã
ejamejã, bɯro gaguiníyupɯ:
—Jesús, ũmɯgasigue marã Opɯ ããrĩpererã nemorõ turagɯ magũ, ¿nasiribu yári mɯ yɯre?
"Yɯre poyarikɯmakũ iribirikõãka!" ãrĩ, bɯro sẽrẽa, ãrĩyupɯ.
30 Jesús ĩgũrẽ sẽrẽñayupɯ:
—¿Ñeémɯ wãĩkɯri mɯ? ãrĩyupɯ.
—"Legión" wãĩkɯa yɯ, ãrĩ yɯjɯyupɯ. "Legión", ãrĩrõ: "wárã", ãrĩdɯaro yáa. Wárã wãtẽa
ñajasũdi ããrĩsĩã, irasũ wãĩkɯyupɯ.
31 Wãtẽa masakɯguere ñajãnerã Jesúre:
—Gɯare bɯro ũkũãrĩ gobegue waadorebirikõãka! ãrĩ sẽrẽñurã.
32 Iro ũtãũgue wárã yesea ãma baarã iriñurã. Ĩgũsãrẽ ĩãrã, wãtẽa Jesúre sẽrẽñurã:
—Yeseaguere gɯare ñajãdoreka!
—Jáɯ, ĩgũsãguereta ñajãrã waaka! ãrĩyupɯ.
33 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, wãtẽa masakɯguere ããrãnerã wirirã, yeseaguere ñajãñurã. Ĩgũsã
ñajãmakũ, yesea ũma mirẽbuáa, ditarugue meébia dijáa, mirĩ boapereakõãñurã.
34 Irasũ waamakũ ĩãrã, yeseare korerimasã gɯkari merã ũmadujáa, ĩgũsãya makã marãrẽ,
iri makã tɯro marãdere wererã waañurã.
35 Irire pérã: "¿Naásũ waáayuri?" ãrĩ, Jesús pɯro ĩãrã waañurã. Irogue eja, wãtẽa
béowiusũadire bokajañurã. Jesús pɯro, suríro sãñadi, õãrõ pémasĩrĩ merã doayupɯ. Masaka
ĩgũrẽ ĩãrã, bɯro güiri merã ĩãñurã.
36 Wãtẽãrẽ béowiumakũ ĩãnerã irogue ejarãrẽ irire wereñurã.
37 Irire pérã, ããrĩpererã Gadara nikũ marã bɯro güisĩã, Jesúre: "Waaka õõrẽ!" ãrĩñurã.
Ĩgũsã waadoremakũ pégɯ, Jesús doódirugue mɯrĩñajãyupɯ.

38 Ĩgũ mʉrĩñajãmakũ ĩãgũ, wãtẽa béowiusũadi Jesúre:
—Yʉde mʉ merã waadʉakoa, ãrĩ sẽrẽadiyupʉ.
Jesús gapʉ ĩgũrẽ ãrĩyupʉ:
—Yʉ merã waabirikõãka!
39 Mʉya wiigue goedujáaka! Ããrĩpereri Marĩpʉ mʉrẽ õãrĩ iriadeare weregʉ waaka! ãrĩyupʉ.
Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégʉ, ĩgũya makãgue waakõãyupʉ. Irogue eja, Jesús ĩgũrẽ õãrĩ iriadeare ããrĩpererã ĩgũya makã marãrẽ wereyupʉ.

Jesús Jairo magõrẽ, gajigo nomeõ ĩgũya surírо moãñagõrẽ taudea
(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

40 Jesús Gadara nikũgue ããrĩripoe wárã masaka Galilea nikũgue ĩgũrẽ yúrã iriñurã. Irasirirã, ĩgũ taribujajamakũ ĩãrã, bʉro ʉsʉyari merã bokatĩrĩñurã.
41 Iripoere sugʉ judío masaka nerẽrĩ wii opʉ Jairo wãĩkʉgʉ Jesús pʉrogue ejayupʉ. Eja, Jesúya guburi pʉro ñadʉkʉpuri merã ejamejãja, ĩgũrẽ: "Yaa wiigue waaka!" ãrĩ, bʉro sẽrẽyupʉ.
42 Ĩgũ magõ bʉro sĩrĩgõ kõmorĩ pʉrogãgue ããrĩyupo. Igo sugota ããrĩyupo. Pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejari bojori opayupo. Jesús Jairoya wiigue waamakũ, wárã masaka ĩgũrẽ kũñarõgã tuuyañurã.
43 Ĩgũsã watopegue sugo nomeõ pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejari bojorigora dí wiriri merã pũrĩrikʉgo ããrĩyupo. Irasirigo igo opadea niyerure kúririmasãrẽ wajari peremejãkõãyupo. Ĩgũsã kúrikeremakũta, igo pũrĩrikʉri neõ taribiriyuro.
44 Jesús iro waamakũ ĩãgõ, ĩgũ pʉrʉpʉ gapʉ waa ejanʉgã, ĩgũya surírо yuware moãñayupo. Igo moãñamakũta, igo dí wiririadea tariakõãyuro.
45 Irasirigʉ Jesús sẽrẽñayupʉ:
—¿Noã yʉre moãñarĩ? ãrĩyupʉ.
Ããrĩpererã: "Gʉa neõ moãñabea", ãrĩñurã.
Pedro, ĩgũ merãmarã merã:
—Gʉare buegʉ, ¿nasirigʉ irasũ ãrĩ sẽrẽñarĩ? Masaka wárã kũñarõgã tuuyama mʉrẽ, ãrĩñurã.
46 Jesús gapʉ ĩgũsãrẽ ãrĩyupʉ:
—Sugo nomeõ moãñañumo yʉre. Igo moãñamakũ, yʉ turari merã igo pũrĩrikʉrire tauayo. Irire masĩa yʉ, ãrĩyupʉ.
47 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégo: "Yʉ iriadeare masĩmi", ãrĩ gũña, bʉro güi naradari merã ĩgũ guburi pʉro ñadʉkʉpuri merã ejamejãja, ããrĩpererã péuro Jesúre: "Yʉ mʉya surírore moãñamakũta yʉ pũrĩrikʉadea tariakõãbʉ", ãrĩ wereyupo.
48 Jesús igore ãrĩyupʉ:
—Mʉ yʉre bʉremurĩ opáa. Irasirigo mʉ pũrĩrikʉrire tausũa. Ʉsʉyari merã waaka! ãrĩyupʉ.
49 Jesús irasũ ãrĩripoe sugʉ masakʉ Jairoya wii ããrãdi ejayupʉ, Jairore weregʉ ejagʉ:
—Mʉ magõ kõmoakõãmo. Marĩrẽ buegʉre garibonemobirikõãka! ãrĩyupʉ.
50 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégʉ, Jesús Jairore ãsũ ãrĩyupʉ:
—Güibirikõãka! Bʉremurĩ opaka yʉre! Mʉ magõ tarigokumo, ãrĩyupʉ.
51 Irasirigʉ Jairoya wiigue eja, gajirãrẽ ñajãdorebiriyupʉ. Pedrore, Juãrẽ, ĩgũ tĩgũ Santiagore, boadeo pagʉsãmarã ditare siiu ñajãyupʉ.
52 Ĩgũsã ñajãjaripoere ããrĩpererã iri wiigue ããrĩrã bʉro orerã iriñurã. Jesús ãrĩyupʉ ĩgũsãrẽ:
—Orebirikõãka! Majĩgõ boabemo. Kãrĩgõ yámo.
53 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, oreanerã gapʉ ĩgũrẽ bʉriñurã. "Igo boadeare masĩa gʉa", ãrĩ gũñañurã.
54 Jesús gapʉ boadeo pʉro ejanʉgã, igoya mojõrẽ ñeã, turaro merã igore ãsũ ãrĩyupʉ:
—Majĩgõ, wãgãnʉgãka!
55 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, igoya yʉjʉpũrã goeyuro. Irasirigo mata wãgãdoakõãyupo. Jesús igo pagʉsãmarãrẽ: "Baari ejoka igore!" ãrĩyupʉ.
56 Igo okamakũ ĩãrã, igo pagʉsãmarã gʉkatariakõãñurã. Jesús igore ĩgũ masũadeare gajirãrẽ weredorebiriyupʉ.

9

Jesús ĩgũ buerãrẽ buedoregʉ iriudea
(Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

1 Pʉrʉ Jesús ĩgũ buerãrẽ pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarãrẽ siiu neeõ, ĩgũ turarire sĩyupʉ: "Iri turari merã ããrĩpererã wãtẽãrẽ béowiumasĩrãkoa. Pũrĩrĩdere taumasĩrãkoa", ãrĩyupʉ.

2 Irasirigɯ ĩgũsãrẽ Marĩpɯ ĩgũyarãrẽ doreri kerere weredoregɯ, pũrĩrikɯrãdere taudoregɯ
ãsũ ãrĩ iriuyupɯ:
3 —Waarã, gajinorẽ neõ ãĩabirikõãka! Mɯsã tuadire, ajuro, baari, niyeru, gaji surí mɯsã
gorawayuburidere ãĩabirikõãka!
4 Makã ejarã, mɯsã ejadea wiita ããrĩkõãka! Iri makãrẽ waarãgue iri wiire wirika!
5 Gaji makã marã masaka mɯsãrẽ gããmebirimakũ, iri makãrẽ diayeta tariakõãka! Irasũ
tariarã, nikũwera mɯsãya guburigue tuadeare mojẽbéokõãka! Ĩgũsã mɯsãrẽ gããmebiri waja
Marĩpɯ ĩgũsãrẽ wajamoãburire masĩburo, ãrĩrã, irasirika! ãrĩyupɯ Jesús.
6 Ĩgũ irasũ ãrĩ odoadero pɯrɯ, waakõãñurã. Irasirirã ããrĩpereri makãrĩgue Marĩpɯ
masakare tauri kerere weregorenarã, pũrĩrikɯrãdere taugorenarã waañurã.

Juan masakare wãĩyerimasũ boadea
(Mt 14.1-12; Mr 6.14-29)

7 Iripoere Galilea nikũ marã opɯ Herodes ããrĩpereri Jesús iriri kerere péyupɯ. Gajirã Jesúre
masĩmerã: "Ĩgũ, Juan masakare wãĩyerimasũta boadigue masãdi ããrĩkumi", ãrĩñurã. Herodes
gapɯ irire pégɯ: "¿Nasiriro irasũ waáari?" ãrĩ, bɯro gũñarikɯyupɯ.
8 Gajirã: "Elías iripoegue ããrĩunadi deyoakumi", ãrĩñurã. Gajirã: "Sugɯ Marĩpɯya kerere
weredupiyudi iripoegue ããrĩunadi masãkumi", ãrĩñurã.
9 Herodes gapɯ ãsũ ãrĩyupɯ: "Yɯta Juãrẽ ĩgũya dipurure dititádorebɯ. ¿Niíno gapɯ ããrĩbukuri
iropa wári werenísũgũ?" ãrĩyupɯ. Irasirigɯ Jesúre bɯro ĩãdɯadiyupɯ.

Jesús cinco mil ũmarẽ baari ejodea
(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

10 Jesús ĩgũ buerã buedoregɯ iriunerã goedujajarã, ĩgũsã irideare werepeokõãñurã ĩgũrẽ.
Pɯrɯ Jesús ĩgũsãrẽ masaka marĩrõgue Betsaida wãĩkɯri makã tɯrogue siiuayupɯ.
11 Ĩgũsã irogue waarí kerere pérã, wárã masaka Jesúre tɯyañurã. Jesús ĩgũsãrẽ õãdore,
Marĩpɯ ĩgũyarãrẽ doreri kerere wereyupɯ. Pũrĩrikɯrã ĩgũrẽ taudorerãrẽ tauyupɯ.
12 Ñamika ããrĩmakũ, Jesús buerã pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarã ĩgũ pɯro eja, ĩgũrẽ
ãrĩñurã:
—Masakare waadoreka! Õõ pɯro ããrĩrĩ makãrĩma wiirigue ĩgũsã kãrĩrĩ, baari ãmarã
waaburo. Õõ marĩ ããrĩrõguere neõ gajino máa, ãrĩñurã.
13 Jesús gapɯ ãrĩyupɯ:
—Mɯsã ĩgũsãrẽ baari sĩka!
Ĩgũsã yɯjɯñurã:
—Gɯa pã duparu su mojõma duparuta, waaídere pẽrãta opáa. Mérõgã baari ããrã. Masaka
gapɯ wárãgora ããrĩma. Irasirirã gɯa gaji baari wajarirã waamerã ĩgũsãrẽ ejobirikoa,
ãrĩñurã.
14 Wárã masaka ããrĩñurã ĩgũsã merã. Ʊma ditare keomakũ, cinco mil ããrĩñurã. Irasirigɯ
Jesús ĩgũ buerãrẽ ãrĩyupɯ:
—Masaka ããrĩpererãrẽ boje yebori cincuenta dita dɯkawa, ĩgũsãrẽ doadoreka! ãrĩyupɯ.
15 Irasirirã ĩgũ buerã ĩgũ ãrĩrõsũta ããrĩpererã masakare doadoreñurã.
16 Masaka doaperemakũ, Jesús su mojõma pã duparure, pẽrã waairé ãĩ, ũmɯgasigue ĩãmu,
Marĩpɯre ɯsɯyari sĩ, irire peayupɯ. Pea, ĩgũ buerãrẽ masakare gueredoregɯ sĩyupɯ.
17 Irasirirã ããrĩpererã masaka irire baayapiakõãñurã. Pɯrɯ ĩgũsã baadɯáadeare Jesús
buerã pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejari puuirigora seasã ɯtɯudoboñurã.

Pedro Jesúre: "Mɯ Cristo ããrã", ãrĩ weredea
(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29; Jn 6.68-69; 12.24-25)

18 Gajinɯ Jesús ĩgũ sugɯta Marĩpɯre sẽrẽgũ iriyupɯ. Ĩgũ buerã ĩgũ merã ããrĩñurã. Irasirigɯ
Jesús ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩ sẽrẽñayupɯ:
—Masaka yɯre, ¿naásũ ãrĩ gũñarĩ? ãrĩyupɯ.
19 Ĩgũsã yɯjɯñurã:
—Surãyeri mɯrẽ: "Juan, masakare wãĩyerimasũ ããrĩmi", ãrĩma. Gajirã: "Elías iripoegue
ããrĩunadi ããrĩmi", gajirã: "Sugɯ Marĩpɯya kerere weredupiyudi iripoegue ããrĩunadi, masãdi
ããrĩmi", ãrĩma, ãrĩñurã.
20 Irasũ ãrĩmakũ, Jesús ĩgũsãrẽ sẽrẽñayupɯ:
—Mɯsãkoa yɯre, ¿naásũ ãrĩ gũñarĩ? ãrĩyupɯ.
Pedro ãrĩyupɯ ĩgũrẽ:
—Mɯ, Marĩpɯ iriudi, Cristo ããrã, ãrĩyupɯ.

Jesús ĩgũ boaburire weredea
(Mt 16.20-28; Mr 8.30-9.1; Jn 12.24-25)

21 Pedro irasũ ãrĩrĩrẽ pégɯ, Jesús ĩgũ buerãrẽ bɯro turaro merã: “Gajirãrẽ ire werebirikõãka!” ãrĩyupɯ.
22 Irasũ ãrĩ odo, ãsũ ãrĩyupɯ doja:
—Yɯre ããrĩpererã tĩgũrẽ bɯro ñerõ tariro ããrã. Judío masaka mɯrã, paía oparã, Moisés gojadeare buerimasã yɯre gããmebirisĩã, gajirãrẽ yɯre wẽjẽdorerãkuma. Ĩgũsã yɯre wẽjẽadero pɯrɯ, ɯrenɯ waaró merã Marĩpɯ yɯre masũgɯkumi, ãrĩyupɯ.
23 Pɯrɯ ããrĩpererã masakare ãrĩyupɯ:
—Yɯre tɯyadɯarãno ĩgũsã iridɯarire piriburo. Irasirirã yɯre tɯyari waja curusague pábiatú, wẽjẽsũmurã irirosũ ããrĩkererã, piriro marĩrõ yɯre tɯyaníkõãburo.
24 I ũmɯgue ĩgũsãya okari ditare maĩrãno perebiri peamegue béosũrãkuma. Gajirã gapɯ yɯre tɯyari waja, masaka ĩgũsãrẽ wẽjẽkeremakũ, Marĩpɯ pɯrogue waarãkuma, ĩgũ merã õãrõ ããrĩnímurã.
25 Sugɯ masakɯ i ũmɯmarẽ ããrĩpereri opakeregɯ, ĩgũ boari pɯrɯ waaburi gapɯre gũñabiri waja peamegue waagú, õãrĩrẽ neõ wajatabirikumi.
26 Masaka yɯre, yaa kerere gɯyasĩrĩmakũ, yɯde ĩgũsãrẽ gɯyasĩrĩgɯkoa. Yɯ ããrĩpererã tĩgũ yɯ gosesiriri merã, Yɯpɯ, ĩgũrẽ wereboerã õãrã gosesiriri merã dupaturi aarigɯkoa. Irasũ aarigú, yɯre gɯyasĩrĩnerãrẽ gɯyasĩrĩgɯkoa.
27 Diayeta mɯsãrẽ werea. Surãyeri mɯsã õõgue ããrĩrã, mɯsã boaburi dupiyuro Marĩpɯ ĩgũyarãrẽ doregɯ ããrĩrĩrẽ ĩãrãkoa, ãrĩyupɯ Jesús.

Jesús ĩgũ deyori gorawayudea
(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)

28 Ĩgũ irasũ ãrãdero pɯrɯ su mojõma pere gaji mojõ ɯreru pẽrẽbejarinɯrĩ waadero pɯrɯ, Jesús ũtãũ wekague Marĩpɯre sẽrẽgũ waagú, Pedro, Santiago, Juãrẽ siiu mɯrĩayupɯ.
29 Irogue Marĩpɯre sẽrẽripoe ĩgũya diapu deyori gorawayuakõãyuro. Ĩgũya suríro bɯro borero kũmijũrĩñe waayuro.
30 Irasũ waaripoe ĩgũ pɯro ũma pẽrã deyoa, ĩgũ merã weretamuníñurã. Ĩgũsã iripoegue marã Moisés, Elías ããrĩñurã.
31 Ĩgũsãde gosesiriri merã deyoañurã. Iripoegue: “Ĩgũrẽ ãsũ waarokoa”, ãrĩderosũta Jerusalẽgue ĩgũ boaburire Jesús merã wereníñurã.
32 Pedrosã bɯro wɯjakɯkererã, kãrĩrõ marĩrõ Jesús gosesiririre, ĩgũ merã ããrĩrãrẽ ĩãñurã.
33 Moisés, Elías Jesús pɯro ããrãnerã waaripoe Pedro ãrĩyupɯ:
—Gɯare buegɯ, marĩ õõgue ããrĩmakũ õãtaridɯáa. Irasirirã ɯre wiigã irirãra. Mɯya wii, Moiséya wii, Elíaya wii irirãra, ãrĩyupɯ.
Ĩgũ irasũ ãrĩkeregɯta, ĩgũ ãrĩrĩrẽ neõ pémasĩbiriyupɯ.
34 Ĩgũ irasũ ãrĩripoe su yebo ĩĩmikãyebo túbiayuro ĩgũsãrẽ. Iri ĩgũsãrẽ túbiamakũ, bɯro güiñurã.
35 Marĩpɯ ĩĩmikãyebo poekague ãsũ ãrĩ werenímakũ péñurã:
—Ĩĩ yɯ magũ, yɯ beyedi ããrĩmi. Ĩgũrẽ õãrõ péka! ãrĩyupɯ.
36 Marĩpɯ werenídero pɯrɯ, Jesús ditare ĩãñurã. Pedrosã gapɯ Jesús i nikũgue ããrĩrĩnɯrĩrẽ neõ sugɯ masakɯre ĩgũsã ĩãdeare werebiriñurã.

Jesús sugɯ majĩgũrẽ wãtĩ ñajãsũdire taudea
(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)

37 Gajinɯ gapɯ ĩgũsã ũtãũgue ããrãnerã dijijadero pɯrɯ, wárã masaka Jesúre bokatĩrĩñurã.
38 Sugɯ masakɯ ĩgũsã watopegue ããrĩgũ turaro merã ãrĩyupɯ:
—Gɯare buegɯ, yɯ mɯrẽ bɯro sẽrẽa. Yɯ magũ sugɯta ããrĩgũrẽ bopoñarĩ merã ĩãka!
39 Wãtĩ ĩgũrẽ ñeã, gũñaña marĩrõ gaguiní, naradamakũ irinami. Irasirigɯ majĩgũ ĩgũya disigue sũmu wirisũnami. Wãtĩ ĩgũrẽ bɯro ñerõ tarimakũ irinami. Ĩgũrẽ neõ piridɯabemi.
40 Mɯ buerãrẽ wãtĩrẽ bɯro béowiudoreadabɯ. Ĩgũsã neõ bokatĩũbirama, ãrĩyupɯ.
41 Jesús yɯjɯyupɯ:
—Mɯsã dapagora marã, yɯre bɯremurĩ opamerã, diayemarẽ neõ pémasĩmerã ããrã. ¿Noópa yoaripoe mɯsã merã ããrĩgɯkuri? ¿Noópa yoaripoe mɯsã yɯre bɯremubirire gũñaturagɯkuri? ãrĩyupɯ. Irasũ ãrĩ odo, wãtĩ ñajãsũdi pagɯre:
—Mɯ magũrẽ ãĩrika! ãrĩyupɯ.
42 Majĩgũ Jesús pɯro waa ejanɯgãmakũ, wãtĩ ĩgũrẽ yebague túmeépíkõãyupɯ. Ĩgũrẽ dupaturi bɯro naradamakũ iriyupɯ. Jesús gapɯ wãtĩrẽ: “Majĩgũrẽ wirika!” ãrĩ, tauyupɯ. Irasiri odo, ĩgũrẽ pagɯre wiayupɯ.
43 Masaka ããrĩpererã Marĩpɯ wári turari merã iririre ĩãrã, ĩãgɯkakõãñurã.

Jesús dupaturi ĩgũ boaburire weredea
(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)

Ĩgũsã ããrĩpererã Jesús iriadeare: “Õãtaria”, ãrĩ gũñaripoeta Jesús ĩgũ buerãrẽ ãrĩyupɯ:
44 —Yɯ mɯsãrẽ wererire õãrõ péduripíka! Kãtibirikõãka! Masaka yɯre ããrĩpererã tĩgũrẽ ñeã, gajirãguere wiarãkuma, ãrĩyupɯ.
45 Ĩgũsã gapɯ ĩgũ irasũ ãrĩrĩrẽ õãrõ pémasĩbiriñurã. Marĩpɯ ĩgũsãrẽ irire pémasĩmakũ iribiriyupɯ dapa. Irasirirã Jesúre güirã: “¿Naásũ ãrĩdɯagɯ iriari, mɯ irasũ ãrĩgũ?” ãrĩ sẽrẽñabiriñurã.

Jesús sugɯ gajirã nemorõ ããrĩgũyamarẽ weredea
(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37; Jn 13.20)
46 Pɯrɯ ĩgũ buerã ãsũ ãrĩ guaseonɯgãñurã: “Marĩ watopere, ¿noã marĩ ããrĩpererã nemorõ ããrĩrĩ?” ãrĩñurã.
47 Jesús ĩgũsã gũñarĩrẽ ĩãmasĩkõãyupɯ. Irasirigɯ sugɯ majĩgũrẽ ĩgũ pɯro ãĩnú, ãrĩyupɯ:
48 —Sugɯ yaagɯre, ĩĩ majĩgũ irirosũ ããrĩgũrẽ õãrõ bokatĩrĩñeãgũ, yɯdere bokatĩrĩñeãmi. Yɯre õãrõ bokatĩrĩñeãgũ, yɯre iriudidere bokatĩrĩñeãmi. Sugɯ mɯsã watopemɯ: “Gajirã nemorõ ããrĩbea”, ãrĩ gũñagũ, gajirã nemorõ ããrĩmi, ãrĩyupɯ.

Jesús: “Marĩrẽ ĩãturibi, marĩ merãmɯ ããrĩmi”, ãrĩ weredea
(Mr 9.38-40)
49 Pɯrɯ Juan Jesúre ãrĩyupɯ:
—Gɯare buegɯ, sugɯ masakɯ mɯ wãĩ merã wãtẽãrẽ: “Wirika mɯsã ñajãdire!” ãrĩ béowiumakũ ĩãbɯ. Ĩgũ, marĩ merãmɯ ããrĩbirimakũ ĩãrã, ĩgũrẽ: “Irire neõ irinemobirikõãka!” ãrãbɯ, ãrĩyupɯ.
50 Jesús gapɯ ãrĩyupɯ:
—Kãmutabirikõãka ĩgũrẽ! Sugɯ marĩrẽ ĩãturibi, marĩ merãmɯta ããrĩmi, ãrĩyupɯ.

Jesús Santiagore, Juãrẽ weredea
51 Pɯrɯ Jesús ũmɯgasigue mɯrĩaburi dupiyuro ejawãgãriripoe: “Jerusalẽgue waagɯra”, ãrĩyupɯ.
52 Ĩgũ waaburi dupiyuro gajirãrẽ Samaria nikũgue ããrĩrĩ makãgue ĩgũ kãrĩburore ãmayudoregɯ iriuyupɯ.
53 Samaria marã gapɯ judío masaka merã gãmesɯribirisĩã, Jesús Jerusalẽgue waaburire pérã, ĩgũrẽ bokatĩrĩñeãdɯabiriñurã.
54 Jesús buerã Santiago, Juan Samaria marã ĩgũrẽ bokatĩrĩñeãdɯabirimakũ ĩãrã, ãsũ ãrĩñurã:
—Gɯa Opɯ, ¿iripoegue Elías Marĩpɯya kerere weredupiyudi iriderosũ, ũmɯgasima peamerẽ diju, ĩgũsãrẽ wẽjẽdoremakũ gããmekuri? ãrĩñurã.
55 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pé, Jesús ĩgũsãrẽ gãmenɯgã, ĩã, ãrĩyupɯ:
—Irasũ ãrĩbirikõãka! Mɯsãrẽ irasũ werenímakũ irigɯre masĩbea. Mɯsã werenírĩ Õãgũ deyomarĩgũ wereri ããrĩbea.
56 Yɯ ããrĩpererã tĩgũ masakare béogɯ aaribiribɯ. Ĩgũsãrẽ taugɯ aarigũ iribɯ, ãrĩyupɯ. Irasũ ãrĩ odo, gaji makãgue waakõãyupɯ doja.

Gajirã Jesúre: “Mɯrẽ tɯyadɯakoa”, ãrĩdea
(Mt 8.19-22)
57 Ĩgũsã maague waamakũ, sugɯ masakɯ ĩgũsã pɯro eja, Jesúre ãrĩyupɯ:
—Yɯ Opɯ, mɯ noó waaró mɯrẽ tɯyagɯra, ãrĩyupɯ.
58 Jesús ĩgũrẽ yɯjɯyupɯ:
—Makãnúɯ marã diayéa ĩgũsã kãrĩrĩ toreri opama. Mirãde ĩgũsã kãrĩrõ opama. Yɯ ããrĩpererã tĩgũ gapɯ kãrĩrõ opabea, ãrĩyupɯ.
59 Pɯrɯ Jesús gajigɯre ãrĩyupɯ:
—Náka, yɯ merã!
Ĩgũ gapɯ yɯjɯyupɯ:
—Yɯ Opɯ, yɯpɯ boamakũ ĩgũrẽ yáa odo, mɯrẽ tɯyagɯra, ãrĩyupɯ.
60 Jesús ĩgũrẽ yɯjɯyupɯ:
—Yɯre bɯremumerã, boanerã irirosũ ããrĩrãta boanerãrẽ yáaburo. Mɯ gapɯ Marĩpɯ ĩgũyarãrẽ doreri kerere weregɯ aarika! ãrĩyupɯ.
61 Gajigɯ Jesúre ãrĩyupɯ:
—Yɯ Opɯ, mɯrẽ tɯyagɯra. Yɯ mɯrẽ tɯyaburi dupiyuro yaa wii marãrẽ seretugɯ waadɯakoa dapa, ãrĩyupɯ.
62 Jesús ĩgũrẽ ãrĩyupɯ:
—Sugɯ masakɯ moãnɯgãgũ waadi, moãdɯabi gãmenɯgãdujáagɯ, moãbirikumi. Marĩpɯ dorerire iritɯyanɯgãgũ, ĩgũ gããmerĩrẽ piribi, gãmenɯgãdujáagɯ irirosũ ããrĩkumi. Irasirigɯ Marĩpɯyare õãrõ iritɯyabirikumi, ãrĩyupɯ.

10

Jesús setenta y dos ĩgũ buerãrẽ iriudea

1 Pʉrʉ marĩ Opʉ Jesús gajirã setenta y dos ũmarẽ beye, pẽrã dita dʉkawa, ĩgũsãrẽ ããrĩpereri
ĩgũ waaburi makãrĩguere
2 ãsũ ãrĩ iriuyupʉ:
—Wárã masaka Marĩpʉyare neõ pémerã, pooegue oteri dʉka bʉribejadea irirosũ ããrĩma.
Ĩgũsãrẽ Marĩpʉyare weremurã gapʉ, iri pooere moãrĩmasã irirosũ mérãgã ããrĩma. Irasirirã
marĩ Opʉre: "Gajirã mʉyare weremurãrẽ iriuka!" ãrĩ sẽrẽka!
3 Mʉsãde Marĩpʉyare wererã waaka! Oveja majĩrãrẽ makãnúʉ marã diayéa watopegue
iriurosũ yʉ mʉsãrẽ ñerã ããrĩrõguere iriua, Marĩpʉyare weredoregʉ.
4 Mʉsãya ajuri, niyeru ãĩabirikõãka! Gubu surí, mʉsã sãñarĩ merã dita waaka! Maague
masakare bokajarã, õãdore yoaripoe weretamunı́birikõãka!
5 'Su wiino ñajãrã, iri wii marãrẽ: "Marĩpʉ mʉsãrẽ siñajãrĩ sĩburo", ãrĩ õãdorepʉrorika!
6 Iri wii marã Marĩpʉ siñajãrĩ sĩrĩrẽ opadʉarã mʉsãrẽ õãrõ bokatĩrĩñeãrã, Marĩpʉ siñajãrĩ
sĩrĩ merã õãrõ ããrĩrikʉrãkuma. Mʉsãrẽ gããmemerã, i siñajãrĩ merã ããrĩbirikuma.
7 Mʉsã ejadea wiita dujaka! Iri wii marã mʉsãrẽ ejorire baa, iiríka! Sugʉ moãrĩmasũ ĩgũ
moãrĩ waja keoro wajatakumi. Mʉsã Marĩpʉyare buerã, moãrĩmasã irirosũ ããrã. Mʉsãrẽ
iri wii marã ejori, mʉsã ĩgũsãrẽ Marĩpʉyare bueri waja ããrã. Irasirirã gaji wiirigue
ããrĩgorenabirikõãka!
8 Mʉsã su makãgue ejarã, iro marã mʉsãrẽ õãrõ bokatĩrĩñeã, ĩgũsã baari ejomakũ, õãrõ
baaka!
9 Iri makã marã pũrĩrikʉrãrẽ tauka! Ãsũ ãrĩ wereka: "Mérõ dʉyáa, Marĩpʉ doreri mʉsã
pʉrogue aariburo", ãrĩka!
10 'Gaji makãgue mʉsã ejamakũ, iro marã mʉsãrẽ bokatĩrĩñeãbirimakũ, wiriwãgãrã, ãsũ
ãrĩka ĩgũsãrẽ:
11 "Mʉsãya makãma nikũwera gʉaya guburire tuadeare mojẽbéoa. Mʉsã gʉare gããmebiri
waja Marĩpʉ mʉsãrẽ wajamoãburire masĩmakũ irirã, irasũ yáa. Ire õãrõ pémasĩka! Mʉsã
gʉare gããmebirikeremakũ, mérõ dʉyáa, Marĩpʉ doreri aariburo", ãrĩka ĩgũsãrẽ!
12 Mʉsãrẽ werea. Marĩpʉ ããrĩpererã ñerãrẽ wajamoãrĩnʉ ejamakũ, mʉsãrẽ
gããmebirinerãrẽ Sodoma marãrẽ wajamoãrõ nemorõ wajamoãgʉkumi, ãrĩyupʉ Jesús.

Jesús makãrĩ marãrẽ ĩgũsã ĩgũrẽ bʉremubirire weredea
(Mt 11.20-24)

13 Pʉrʉ Jesús gaji makãrĩ marãrẽ ãsũ ãrĩyupʉ:
—Mʉsã Corazín marã, Betsaida marãde ñerõ tarirãkoa. Iripoegue marã Tiro, Sidón marã,
mʉsã ĩũrõ Marĩpʉ ĩgũ turari merã iri ĩmurõsũ iri ĩmumakũ ĩãrã, ĩgũsã ñerõ irideare piribonerã
ããrĩmá. Ĩgũsã ñerõ irideare bʉro bʉjawererire ĩmurã, bʉjawereri surí sãña, nitĩkʉrogue
doabonerã ããrĩmá. Ĩgũsã ñerõ irideare piri, õãrĩ gapʉre iribonerã ããrĩmá. Mʉsã gapʉ Marĩpʉ
turari merã iri ĩmurĩrẽ ĩãkererã, mʉsã ñerõ iririre neõ piribea.
14 Irasirigʉ mʉsãrẽ werea. Marĩpʉ ĩgũ ããrĩpererã ñerãrẽ wajamoãrĩnʉ ejamakũ, Tiro, Sidón
marãrẽ wajamoãrõ nemorõ mʉsãrẽ wajamoãgʉkumi.
15 Mʉsã Capernaum marã: "Ʉmʉgasigue mʉrĩãrãkoa", ãrĩ gũñadáa. Iroguere neõ
waabirikoa. Boanerã ããrĩrõgue béodijusũrãkoa, ãrĩyupʉ.
16 Irasũ ãrĩ odo, ĩgũ buerãrẽ ãrĩyupʉ:
—Mʉsã wererire péduripírãno yʉ wereridere péduripíma. Mʉsãrẽ gããmemerãno yʉdere
gããmebema. Yʉre gããmemerãno yʉre iriudidere gããmebema, ãrĩyupʉ.

Jesús setenta y dos iriunerã goedea

17 Pʉrʉ Jesús setenta y dos iriunerã bʉro ʉsʉyari merã goejañurã:
—Gʉa Opʉ, wãtẽãrẽ mʉ dorero merã, mʉ wãĩ merã gʉa béowiumakũ, õãrõ yʉjʉama, ãrĩñurã.
18 Jesús ãrĩyupʉ ĩgũsãrẽ:
—Bupu miãrõ irirosũ wãtẽa opʉ Satanás ũmʉgasigue ããrãdi, yurimadijarimakũ ĩãbʉ.
19 Õãrõ péka! Yʉ mʉsãrẽ turari sĩbʉ, ãñarẽ, korebabare kʉrapeo, ããrĩpereri wãtĩ turaridere
neõ ñerõ irisũrõ marĩrõ tarinʉgãburo, ãrĩgũ.
20 Mʉsã wãtẽãrẽ wiridoremakũ ĩgũsã õãrõ yʉjʉadeare ʉsʉyabirikõãka! Mʉsã Marĩpʉyarã
ããrĩmakũ, ũmʉgasigue mʉsã wãĩ gojatúsũdero ããrĩbú. Iri gapʉre ʉsʉyaka! ãrĩyupʉ.

Jesús ĩgũ Pagʉre ʉsʉyari sĩdea
(Mt 11.25-27; 13.16-17)

21 Ĩgũ irasũ ãrĩripoe Õãgũ deyomarĩgũ Jesúre bʉro ʉsʉyamakũ iriyupʉ. Irasirigʉ Jesús ĩgũ
Pagʉre ãsũ ãrĩyupʉ:

—Aн, yн mнrẽ: “Õãtaria mн”, ãrĩ, нsнyari sĩa. Mн ũmнgasi marã, i nikũ marã Opн ããrã. Irasirigн: “Masĩtarinнgãrã, ããrĩpererire pémasĩa”, ãrĩ gũñarãrẽ mнyare masĩmakũ iribea. Majĩrã irirosũ mнrẽ bнremurã gapнre mнyare masĩmakũ yáa. Aн, irasũta ããrã. Mн gããmederosũta нsнyari merã irasũ yáa, ãrĩyupн.

22 Pнrн masakare ãrĩyupн:

—Yнpн yнre ããrĩpereri irimasĩrĩrẽ sĩmi. Neõ sugн masakн yн ããrĩrikнrire masĩbemi. Yнpн dita masĩmi. Neõ sugн masakн Yнpн ããrĩrikнrire masĩbemi. Yн dita masĩa. Yн ĩgũrẽ masĩdorerãde ĩgũrẽ masĩma, ãrĩyupн.

23 Irasũ ãrĩ odo, ĩgũ buerãrẽ ĩã, ĩgũsã ditare ãsũ ãrĩyupн:

—Mнsãya koye merã yнre ĩãa. Irasirirã нsнyáa.

24 Mнsãrẽ werea. Wárã iripoegue marã Marĩpнya kerere weredupiyunerã, irasũ ããrĩmakũ oparã iripoegue ããrĩnerã mнsã dapagora ĩãrĩrẽ ĩãdнanerã ããrãdima. Irire ĩãdнakererã, ĩãbirinerã ããrĩmá. Mнsã dapagora périre pédнakererã, pébirinerã ããrĩmá, ãrĩyupн.

Jesús õãgũ Samariamн keori merã weredea

25 Pнrн sugн Moisés gojadeare buerimasũ Jesúre diaye yнjнbirimakũ iridнagн wãgãnнgã, ĩgũrẽ ãsũ ãrĩ sẽrẽñayupн:

—Buegн, ¿ñeénorẽ yнre iriro gããmerĩ, ũmнgasigue perebiri okari opabu? ãrĩyupн.

26 Jesús ĩgũrẽ yнjнyupн:

—¿Naásũ ãrĩ gojasũyuri, Moisés gojadea pũgue? Mн irire buegн, ¿naásũ péñarĩ? ãrĩyupн.

27 Moisés gojadeare buerimasũ ĩgũrẽ yнjнyupн:

—Ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: “Marĩpн mн Opнre bнro maĩka! Mнya yнjнpũrã merã, mн ããrĩrikнri merã, mн turari, ããrĩpereri mнya gũñarĩ merã ĩgũrẽ maĩka! Mн basi maĩrõsũta mн pнro ããrĩrãdere maĩka!” ãrĩ gojasũdero ããrĩbú, ãrĩyupн.

28 Irire pégн, Jesús ĩgũrẽ ãrĩyupн:

—Diayeta yнjнa mн. Irire irigн, ũmнgasigue perebiri okarire opagнkoa, ãrĩyupн.

29 Moisés gojadeare buerimasũ gapн masaka ĩgũrẽ: “Õãgũ ããrĩmi”, ãrĩ gũñamakũ gããmegũ, Jesúre sẽrẽñayupн doja:

—¿Noã ããrĩrĩ, yн pнro ããrĩrã? ãrĩyupн.

30 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, Jesús keori merã wereyupн ĩgũrẽ:

—Sugн masakн Jerusalẽgue ããrãdi Jericó waarí maague buáakumi. Ĩgũ irogue buáamakũ, yajarimasã ĩgũrẽ bokatĩrĩ, ñeã, ĩgũ opadea ããrĩpererire ẽmapeo, ĩgũya surídere túwea, ãĩ, ĩgũrẽ bнro pá, kãmitú, waakõãkuma.

31 Ĩgũsã irasũ iriadero pнrн, sugн paí iri maarẽ waakumi. Ĩgũrẽ ĩãkeregн, yoarogue ĩãtariakõãkumi.

32 Ĩgũ pнrн, gajigн Levíya bumн iri maarẽ waakumi. Ĩgũde ĩgũrẽ ĩãkeregн, yoarogue ĩãtariakõãkumi.

33 Pнrн sugн Samariamн iri maarẽ waakumi. Ĩgũrẽ ĩãboka, bнro bopoñarĩ merã ĩgũrẽ ĩãkumi.

34 Irasirigн ĩgũ pнro waa ejanнgã, ĩgũya kãmirẽ нye, igui deko pãmudea merã pípeo, surí gasiri merã õmakumi. Õma odo, ĩgũyagн burro wekague ãĩpeo, ĩgũrẽ ãĩãkõãkumi. Ãĩa, su wii naarĩmasã kãrĩrĩ wiigue eja, irogue ĩgũrẽ korekumi dapa.

35 Gajinн gapн ĩgũya niyeru penн moã wajataropa iri wii opнre sĩkumi. “Õãrõ koreka ĩĩrẽ!” ãrĩkumi. “Dupaturi aarigú, mнrẽ wajarinemogнra ĩĩrẽ koreri waja”, ãrĩkumi, ãrĩyupн Jesús.

36 Irire were odo, Moisés gojadeare buerimasũrẽ sẽrẽñayupн:

—¿Naásũ gũñarĩ mн irire pégн? ¿Niíno gapн ĩĩsã нrerã watopemн yajarimasã pádire ĩgũ pнro ããrĩgúrẽ irirosũ õãrõ iriyuri? ãrĩyupн.

37 Moisés gojadeare buerimasũ yнjнyupн:

—Ĩgũrẽ bopoñarĩ merã ĩã iritamudi gapн, ãrĩyupн.

Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, Jesús ĩgũrẽ ãrĩyupн:

—Mнde ĩĩ bopoñarĩ merã ĩãdi iriderosũta gajirãrẽ irigн waaka! ãrĩyupн.

Jesús Marta, Maríaya wiigue ejadea

38 Pнrн Jesús ĩgũ buerã merã waa, su makãgue ejayupн. Iri makãguere sugo Marta wãĩkнgo ĩgũrẽ bokatĩrĩñeã, igoya wiigue ñajãdoreyupo.

39 Jesús iri wiigue ñajãjamakũ, Marta pagнmo María wãĩkнgo ĩgũya guburi pнro eja doayupo ĩgũ werenírĩrẽ pédнago.

40 Marta gapн ããrĩpereri igo moãrĩrẽ bнro gũñarikнyupo. Irasirigo igo pagнmo Jesúya guburi pнro doamakũ ĩãgõ, ĩgũ pнro waa, ĩgũrẽ ãrĩyupo:

—Gнa Opн, yн sugota ããrĩpererire moãgõ irikõãdáa. ¿Mн ĩãberi, yн pagнmo yнre neõ iritamubirimakũ? Igore iritamudoreka yнre! ãrĩyupo.

41 Igo irasũ ãrĩmakũ pégн, Jesús yнjнyupн:

—Marta, mʉ wári gajino moãrĩrẽ gũñarikʉa.
42 Su wãĩrẽta iriro gããmea marĩrẽ. María i õãrĩrẽ beyemo. Irasirirã, yʉ wereníríre igo
pédʉamakũ, gajirã neõ igore irire pirimakũ iribirikuma, ãrĩyupʉ.

11

Jesús Marĩpʉre sẽrẽrĩrẽ buedea
(Mt 6.9-15; 7.7-11)

1 Sunʉ Jesús gajirogue Marĩpʉre sẽrẽgũ iriyupʉ. Ĩgũ sẽrẽ odomakũ, sugʉ ĩgũ buegʉ ãrĩyupʉ
ĩgũrẽ:
—Gʉa Opʉ, Juan masakare wãĩyerimasũ ĩgũ buerãrẽ Marĩpʉre sẽrẽrĩrẽ buederosũ gʉadere
bueka! ãrĩyupʉ.
2 Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩyupʉ:
—Marĩpʉre sẽrẽrã, ãsũ ãrĩka:
"Gʉapʉ ũmʉgasigue ããrĩgṹ, ããrĩpererã mʉrẽ goepeyari merã bʉremuburo. Mʉ ããrĩpererãrẽ
doreri aariburo. Ʉmʉgasigue marã mʉ gããmerõ irirosũta i nikũ marãde iriburo.
3 Ʉmʉrikʉ gʉare baari sĩka!
4 Gajirã gʉare ñerõ irideare gʉa kãtirosũta mʉde gʉa ñerõ irideare kãtika! Gʉa ñerõ
iridʉamakũ kãmutaka!
Ñegũ gʉare ñerĩ ãrĩmesãrĩrẽ tau kãmutaka!" ãrĩka Marĩpʉre sẽrẽrã! ãrĩyupʉ Jesús.
5 Irasũ ãrĩ odo, keori merã wereyupʉ ĩgũsãrẽ:
—Yʉ ire weremakũ pérã, ¿naásũ gũñarĩ mʉsã? Ñami deko ããrĩmakũ, sugʉ masakʉ ĩgũ
merãmʉya wiigue waa, ĩgũrẽ ãsũ ãrĩ sẽrẽkumi: "Yʉ merãmʉ, ʉreru pã duparu sĩka yʉre!
6 Gajigʉ yʉ merãmʉ yaa wiigue naagũ ejáami. Yʉ ĩgũrẽ gajino mérõ ejorino neõ opabi-
rakubʉ. Irasirigʉ mʉrẽ sẽrẽgũ aarabʉ", ãrĩkumi.
7 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pékeregʉ, wii poekague ããrĩgṹ gapʉ ãsũ ãrĩ yʉjʉkumi: "Yʉre garibo-
birikõãka! Makãpʉrore õãrõ biakõãsiabʉ. Yʉ pũrã yʉ merã kãrĩrãgue yáma. Wãgãnʉgã, mʉrẽ
sĩgũ waasubirikoa", ãrĩkumi ĩgũrẽ.
8 Ire mʉsãrẽ werea. Ĩgũ merãmʉ ããrĩkeremakũ, ĩgũrẽ sĩbirikumi. Sĩbirikeregʉ, ĩgũrẽ
piriro marĩrõ sẽrẽmakũ ĩã, ĩgũrẽ: "Garibonemobirikõãburo", ãrĩgũ, ããrĩpereri ĩgũ gããmerĩrẽ
sĩkõãkumi pama.
9 Irasirigʉ mʉsãrẽ werea. Marĩpʉre sẽrẽka! Mʉsã sẽrẽmakũ, sĩgʉkumi. Õãrĩrẽ ãmarã,
bokarãkoa. Wiigue ñajãdʉarã oemakũ, Marĩpʉ makãpʉro tũpã ñajãdoregʉ irirosũ mʉsã
sẽrẽrĩrẽ pégʉkumi.
10 Ĩgũrẽ sẽrẽrãnorẽ sĩgʉkumi. Ãmarãno bokarãkuma. Wiigue ñajãdʉarã oerã irirosũ ĩgũrẽ
sẽrẽmakũ ĩãgũ, ĩgũsãrẽ ñajãdoregʉ irirosũ ĩgũsã sẽrẽrĩrẽ õãrõ pégʉkumi.
11 Mʉsã pũrã pãrẽ sẽrẽmakũ, ũtãyere sĩbirikoa. Waaí sẽrẽmakũdere ãñarẽ sĩbirikoa.
12 Ãgãbo diu sẽrẽmakũ, korebabare sĩbirikoa.
13 Ñerã ããrĩkererã, mʉsã pũrãrẽ õãrĩrẽ sĩmasĩa. Marĩpʉ ũmʉgasigue ããrĩgṹ gapʉ mʉsã
nemorõ õãrĩrẽ sĩmasĩmi. Irasirigʉ Õãgũ deyomarĩgũrẽ sĩgʉkumi ĩgũrẽ sẽrẽrãrẽ, ãrĩyupʉ Jesús.

Jesúre: "Wãtĩ turari opami", ãrĩ werewʉadea
(Mt 12.22-30; Mr 3.20-27)

14 Pʉrʉ Jesús wãtĩ masakʉre wereímasĩbirimakũ irigʉre béowiugʉ iriyupʉ. Wãtĩrẽ
béowiumakũ, wereíbiradi wereíakõãyupʉ. Masaka, ĩgũ irasirimakũ ĩãrã, ĩãgʉkakõãñurã.
15 Gajirã gapʉ Jesúre ãsũ ãrĩ werewʉañurã:
—Ĩĩ wãtẽa opʉ Beelzebú turaro merã wãtẽãrẽ béowiumi, ãrĩñurã.
16 Gajirãde ĩgũrẽ:
—Mʉ diayeta turari opagʉ, iri turari merã gajino ũmʉgasimarẽ iri ĩmuka! ãrĩñurã.
17 Jesús gapʉ ĩgũsã gũñarĩrẽ masĩsĩã, ãsũ ãrĩyupʉ:
—Su nikũ marã ĩgũsã basi dʉkawari gãmekẽãrã, pereakõãkuma. Su wii marã ĩgũsã basi
dʉkawari gãmekẽãrã, pereakõãkuma.
18 Mʉsã yʉre: "Wãtẽa opʉ Beelzebú turari merã wãtẽãrẽ béowiumi", ãrĩ werewʉáa. Yʉre
ĩgũ turari merã wãtẽãrẽ béowiudoregʉ, ĩgũ basi ĩgũyarãrẽ béobukumi. Irasirirã ĩgũsã basi
dʉkawari gãmekẽãrã, pereakõãbukuma.
19 Iri irasũ ããrĩmakũ, mʉsã buerire tʉyarã gapʉ wãtẽãrẽ béowiurã, ¿noã turari merã
béowiukuri? Mʉsã ĩgũsãrẽ: "Marĩpʉ turari merã wãtẽãrẽ béowiuma", ãrã. Irasiriro mʉsã yʉre
werewʉari diaye ããrĩbea.
20 Yʉ gapʉ Marĩpʉ turari merã wãtẽãrẽ béowiumakũ, Marĩpʉ doreri mʉsã pʉroguere
ejasiáa, ãrĩ masĩsũa.
21 'Sugʉ wii opʉ turagʉ ããrĩpereri mojõkʉgʉ, ĩgũya wiimarẽ õãrõ koremasĩkumi. Gajirã ĩgũ
oparire ẽmamasĩbirikuma.

22 “I mojõkʉsĩã, yaa wiire õãrõ koremasĩa”, ãrĩ gũñakeremakʉ̃, gajigʉ ĩgʉ̃ nemorõ turagʉ
gapʉ ĩgʉ̃rẽ tarinʉgã, ããrĩpereri ĩgʉ̃ mojõkʉrire ẽmagʉkumi. Irasirigʉ ĩgʉ̃ oparire ãĩpeo, ĩgʉ̃
merãmarãrẽ guereguʉkumi.
23 Yʉre gããmemerã, yʉre ĩãturirã ããrĩma. Masakare yʉre siiu neeõtamumerã, ĩgʉ̃sãrẽ
waasirimakʉ̃ irirã ããrĩma, ãrĩyupʉ.

Jesús, wãtĩ dupaturi masakʉguere ñajãrĩmarẽ weredea
(Mt 12.43-45)

24 Irasʉ̃ ãrĩ odo, gaji keori merã ĩgʉ̃sãrẽ wereyupʉ doja:
—Wãtĩ masakʉguere ããrãdi wiri, pʉrʉ deko marĩrõgue ĩgʉ̃ siñajãburore ãmagorenagʉ̃
waakumi. Irore bokabi, ãsʉ̃ ãrĩ gũñakumi: “Yʉ wiridi, yaa wii irirosʉ̃ ããrĩmí. Dupaturi yʉ
wiridiguereta goeñajãgʉra doja”, ãrĩ gũñakumi.
25 Irasirigʉ ĩgʉ̃guere dupaturi goeñajãgʉ̃, gajino marĩrĩ wii, õãrõ ãmu, ooaweadea wiire
irirosʉ̃ bokajakumi.
26 Irasirigʉ gajirã wãtẽa su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejarã ĩgʉ̃ nemorõ ñerãrẽ
siiu, ĩgʉ̃sã ããrĩpererã merã masakʉguere ããrĩníkõãkumi. Irasirigʉ masakʉ ĩgʉ̃ dupiyuro
ããrĩrikʉdero nemorõ ñerõ ããrĩkumi, ãrĩyupʉ Jesús.

Jesús diayema ʉsʉyarimarẽ weredea

27 Jesús irire wereripoe sugo nomeõ masaka watopegue ããrĩgõ gaguiníyupo:
—Mʉrẽ pũrãkʉ masũdeo ʉsʉyatarikumo, ãrĩyupo Jesúre.
28 Jesús gapʉ igore ãrĩyupʉ:
—Marĩpʉya werenírĩrẽ pérã, ĩgʉ̃ dorerire irirã gapʉ õãrõ ʉsʉyarãkuma, ãrĩyupʉ.

Masaka ñerã Jesúre Marĩpʉ turari merã iri ĩmudoredea
(Mt 12.38-42; Mr 8.12)

29 Pʉrʉ Jesús ĩgʉ̃ pʉro masaka wárã nerẽwãgãriripoe ãsʉ̃ ãrĩ wereyupʉ ĩgʉ̃sãrẽ:
—Dapagora marã masaka ñetarirã ããrĩma. Yʉre Marĩpʉ turari merã gajino iri
ĩmudorekeremakʉ̃, Marĩpʉya kerere weredupiyudi Jonás iridea ditare weregʉra.
30 Iripoegue Marĩpʉ Jonárẽ Nínive wãĩkʉri makã marãrẽ weredorederosʉ̃ yʉre ããrĩpererã
tĩgʉ̃rẽ dapagora marã masakare weredoremi.
31 Marĩpʉ ããrĩpererã ñerãrẽ wajamoãrĩnʉ ejamakʉ̃, sugo iripoeguemo Sabá nikʉ̃ marã opo
mʉsã dapagora marãrẽ: “Ñegorabʉ”, ãrĩgokumo. Yoaromogue ããrĩkerego, õõgue i nikʉ̃gue
aarideo ããrĩmó, marĩ ñekʉ̃sãmarã opʉ Salomón wári masĩrĩ merã wererire pégo aarigó.
Dapagora yʉ Salomón nemorõ masĩgʉ̃ õõgue mʉsã merã ããrĩkeremakʉ̃, mʉsã gapʉ yʉ
wererire pédʉabea.
32 Iripoegue Nínive marã Jonás Marĩpʉya kerere weremakʉ̃ pérã, ĩgʉ̃sã ñerõ irideare
bʉjawere, ĩgʉ̃sã gũñarĩrẽ gorawayunerã ããrĩmá. Dapagora yʉ Jonás nemorõ masĩgʉ̃ õõgue
mʉsã merã ããrã. Yʉ Marĩpʉya kerere werekeremakʉ̃, mʉsã ñerõ iririkʉrire bʉjawerebea.
Irasirirã, Marĩpʉ ããrĩpererã ñerãrẽ wajamoãrĩnʉ ejamakʉ̃, Nínive marã mʉsã dapagora
marãrẽ: “Ñegorabʉ”, ãrĩrãkuma, ãrĩyupʉ.

Jesús masakaya koye sĩãgodiru irirosʉ̃ ããrĩrĩrẽ buedea
(Mt 5.15; 6.22-23)

33 Irasʉ̃ ãrĩ odo, gaji keori merã wereyupʉ:
—Masaka sĩãgodirure sĩãgorã, deyomarĩrõgue duúbirikuma. Dupa kũma dokaguedere
píbirikuma. Sĩãgo, wii dekogue siukuma, gajirã iri wiire ñajãrã iri sĩãgodiru boyorore õãrõ
ĩã ñajãburo, ãrĩrã.
34 Mʉsãya koye mʉsãya gũñarĩguere sĩãgodiru irirosʉ̃ ããrã. Mʉsã õãrĩ koye oparã irirosʉ̃
ããrĩmakʉ̃, mʉsãya gũñarĩguere õãrõ sĩãgoro irirosʉ̃ ããrã. Irasirirã Marĩpʉyare masĩa. Mʉsã
ñerĩ koye oparã irirosʉ̃ ããrĩmakʉ̃, mʉsã gũñarĩguere naĩtĩãrõ irirosʉ̃ ããrã. Marĩpʉyare
masĩbea.
35 Irasirirã pémasĩka, mʉsãya gũñarĩgue sĩãgori, naĩtĩãrĩ waabirikõãburo, ãrĩrã!
36 Mʉsãya gũñarĩgue sĩãgori, naĩtĩãrõ marĩrõ irirosʉ̃ ããrĩmakʉ̃, ããrĩpereri Marĩpʉyare
pémasĩrãkoa. Irasirirã sĩãgori boyorogue ĩãrõsʉ̃ õãrõ pémasĩrĩ merã ĩgʉ̃yare iritʉyarãkoa,
ãrĩyupʉ Jesús.

Jesús fariseo bumarãrẽ, Moisés gojadeare buerimasãrẽ ĩgʉ̃sã ñerõ iririre weredea
(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

37 Jesús irasʉ̃ ãrĩ odoadero pʉrʉ, sugʉ fariseo bumʉ ĩgʉ̃ya wiigue baadoregʉ siiuayupʉ
ĩgʉ̃rẽ. Irasirigʉ Jesús ĩgʉ̃ merã waa, ĩgʉ̃ya wiigue ñajãa, eja doayupʉ ĩgʉ̃ merã baabu.
38 Fariseo bumʉ gapʉ judío masaka irinírõsʉ̃ Jesús baaburi dupiyuro ĩgʉ̃ mojõkoebirimakʉ̃
ĩãgʉ̃, ĩãgʉkakõãyupʉ.
39 Ĩgʉ̃ ĩãgʉkamakʉ̃ ĩãgʉ̃, marĩ Opʉ Jesús ĩgʉ̃rẽ ãrĩyupʉ:

—Mʉsã fariseo bumarã masaka ĩũrõgue dita õãrõ irirã, soropa weka gapʉ dita õãrõ
koeadeapa irirosũ ããrã. Irasirirã gajirãyare yajadʉarã, ñerĩ ditare iridʉarã ããrĩsĩã, iripa
poekague gʉrari ʉtʉriro irirosũ ããrã.
40 Irasirirã neõ pémasĩbea. Marĩpʉ, marĩya dʉpʉre irigʉ, marĩ gũñarĩdere iridi ããrĩmí. ¿Irire
pémasĩberi mʉsã?
41 Mʉsã oparire gajirãrẽ sĩrã, õãrõ gũñarĩ merã sĩka! Irasirirã soropa poeka gapʉdere
koeadeapa irirosũ ããrĩrãkoa.
42 'Mʉsã fariseo bumarã bʉro ñerõ tarirãkoa. Mʉsã oteri mʉtãrĩgã: menta, ruda wãĩkʉri
baari morẽrĩnorẽ, ããrĩpereri oteridari dʉkakʉrinogãdere sea neeõ, keoro dʉkawa, pe mojõma
diruri irikoa. Sudiru Marĩpʉya wiigue ãĩa: "Ĩgũrẽ yʉ sĩrĩ ããrã", ãrĩ, irogue píkoa, ĩgũ dorerire
irimurã. Irasirikererã, gajirãrẽ diayema iririre iribea. Marĩpʉre maĩbea. Irasirirã mʉsã
oterire ĩgũrẽ sĩduúro marĩrõ diayemadere irika! Marĩpʉre maĩrĩ merã bʉremuka!
43 'Mʉsã fariseo bumarã bʉro ñerõ tarirãkoa. Mʉsã nerẽrĩ wiiriguere nerẽrã, õãrĩ doarigue
dita doadʉáa. Makã dekoguere masakare mʉsãrẽ goepeyari merã bokatĩrĩ õãdoremakũ
gããmea.
44 'Mʉsã Moisés gojadeare buerimasã, fariseo bumarãde bʉro ñerõ tarirãkoa. Mʉsã
masãgoberi irirosũ ããrã. Irasirirã masaka iri goberi ããrĩrõ weka tãpítariarã, iri goberi
poekague ããrĩrĩrẽ masĩberosũ mʉsã ñerõ oparire masĩbema, ãrĩyupʉ Jesús.
45 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégʉ, sugʉ Moisés gojadeare buerimasũ ãrĩyupʉ ĩgũrẽ:
—Buegʉ, mʉ fariseo bumarãrẽ irasũ ãrĩgũ, gʉadere ãrĩ turigʉ yáa, ãrĩyupʉ.
46 Jesús gapʉ ĩgũrẽ ãsũ ãrĩyupʉ:
—Mʉsãde, Moisés gojadeare buerimasã bʉro ñerõ tarirãkoa. Mʉsã gajirãrẽ: "Ãsũ irika!"
ãrĩ, dorerã, ĩgũsãrẽ gajino bʉro nʉkũrĩ kõãtãrĩrã irirosũ ããrĩmakũ yáa. Irasirirã iri dorerire
bokatĩũbema. Ĩgũsã mʉsã dorerire bokatĩũbirikeremakũ, ĩgũsãrẽ neõ iritamubea iri dorerire
iriburo, ãrĩrã.
47 'Irasirirã mʉsã bʉro ñerõ tarirãkoa. Iripoegue marã Marĩpʉya kerere weredupiyunerã
masãgoberi weka weanúdeare mʉsã ãmua. Ĩgũsãrẽta mʉsã ñekũsãmarã wẽjẽnerã ããrĩmá.
48 Ĩgũsã irasũ wẽjẽdero pʉrʉgue, dapagora mʉsã ĩgũsã iripoegue irideare iriwekabe-
jakõãa, ĩgũsã wẽjẽnerãya masãgoberi weka weanúdeare ãmurã. Irasirirã mʉsã ĩgũsã
wẽjẽdeare: "Ñegorabʉ", ãrĩ gũñabea. Mʉsã ñekũsãmarã Marĩpʉya kerere weredupiyunerãrẽ
gããmebiriderosũ mʉsãde yʉre gããmebea.
49 'Irasirigʉ iripoegue Marĩpʉ ĩgũ masĩrĩ merã ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: "Yaa kerere weredupiyuri-
masãrẽ, yaare buerimasãdere iriugʉra. Irire buemakũ ĩã, surãyerire masaka wẽjẽrãkuma.
Gajirãrẽ ñerõ iridʉarã, noó ĩgũsã waaró tʉyagorenarãkuma", ãrĩdi ããrĩmí Marĩpʉ.
50-51 Marĩpʉ i ũmʉrẽ iriadero pʉrʉ, Abere ĩgũ tĩgũ wẽjẽdi ããrĩmí. Pʉrʉ Marĩpʉya kerere
weredupiyunerãrẽ wẽjẽnerã ããrĩmá. Pʉrʉ Zacaríadere Marĩpʉya wiima soepeoro Marĩpʉ
ããrĩrĩ taribu watopegue wẽjẽnerã ããrĩmá. Irasirigʉ Marĩpʉ ããrĩpererãrẽ ĩgũsã wẽjẽdea waja
dapagora marãrẽ wajamoãgʉkumi.
52 'Mʉsã Moisés gojadeare buerimasã bʉro ñerõ tarirãkoa. Mʉsã Marĩpʉyare masĩkererã,
mʉsã basi irire iridʉabea. Irasirirã gajirãrẽ irire masĩdʉarãrẽ masĩbirimakũ yáa, ãrĩyupʉ
Jesús.
53 Ĩgũ irasũ ãrãdero pʉrʉ, Moisés gojadeare buerimasã, fariseo bumarãde ĩgũ merã
guatariakõãñurã. Irasirirã bʉro ĩgũrẽ werewʉa, wári ĩgũrẽ sẽrẽñanʉgãñurã.
54 Ĩgũ diaye yʉjʉbirimakũ pérã, ĩgũrẽ weresãdʉarã, irasiriñurã.

12

Jesús fariseo bumarã irikatorire weredea

1 Ĩgũsã irasiriripoe Jesús pʉro masaka wárã nerẽñurã. Ĩgũsã wárã ããrĩsĩã, gãme
kʉratĩãnokõãñurã. Jesús ĩgũ buerãrẽ ãsũ ãrĩ werenʉgãyupʉ:
—Fariseo bumarã irikatorire õãrõ pémasĩka! Ĩgũsã irikatori pã wemasãrĩ morẽrĩ irirosũ
ããrã.
2 Ããrĩpereri gajirã ĩãberogue irideare, durirogue irideadere pʉrʉgue masĩsũrokoa.
3 Mʉsã naĩtĩãrõgue irirosũ gajirã péberogue werenídeare boyorogue irirosũ Marĩpʉ ĩgũsãrẽ
pémakũ irigʉkumi. Mʉsã wii poekague yayero werenídeadere makã dekogue gaguinírõsũ
gajirãrẽ õãrõ pémakũ irigʉkumi.

Jesús: "¿Noãrẽ güiri merã bʉremurõ gããmerĩ?" ãrĩ weredea
(Mt 10.26-31)

4 'Mʉsãrẽ yʉ merãmarãrẽ werea. Mʉsãrẽ wẽjẽrã, mʉsãya dʉpʉ ditare boamakũ irirãkuma.
Pʉrʉguere mʉsãrẽ neõ ñerõ irinemobirikuma. Irasirirã mʉsãrẽ wẽjẽdʉarãrẽ güibirikõãka!

5 Yн mнsã goepeyari merã güibure weregнra. Marĩpн gapнre güiri merã bнremuka!
Masakare ĩgũsã okarire ẽmamasĩmi. Ĩgũ ẽmadero pнrн, ĩgũsãrẽ perebiri peamegue béomasĩmi.
Irasirirã ĩgũ gapнre güiri merã bнremuka!
6 'Masaka su mojõmarã mirã wajarirã, pe niyeru koegã, mérõgã wajakнri koerigãrẽ
sĩkuma. Ĩgũsã mérõgã wajakнkeremakũ, Marĩpн gapн ĩgũsãrẽ õãrõ koremi. Neõ sugнre
kãtibemi.
7 Marĩpн ããrĩpereri mнsã ããrĩrikнrire masĩgũ, mнsãya poarire: "Irikн ããrã", ãrĩ
masĩpeokõãmi. Irasirirã güibirikõãka! Mнsã, mirã nemorõ wajakнa. Irasirigн Marĩpн mirãrẽ
korero nemorõ mнsãrẽ koregнkumi.

Jesús: "Masakare yнre bнremurĩrẽ wereka!" ãrĩdea
(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 'Mнsãrẽ werea. Sugн, masaka péuro: "Jesúyagн ããrã", ãrĩ weremakũ, yн ããrĩpererã tĩgũde
Marĩpнre wereboerã péuro: "Yaagн ããrĩmi ĩĩ", ãrĩ weregнkoa.
9 Sugн yнre masĩkeregн, masaka péuro: "Ĩgũrẽ masĩbea", ãrĩ weremakũ, yн ããrĩpererã tĩgũde
Marĩpнre wereboerã péuro: "Yнde ĩgũrẽ masĩbea", ãrĩ weregнkoa.
10 'Sugн yнre ããrĩpererã tĩgũrẽ ñerõ ãrĩ werenímakũ, Marĩpн kãtimasĩmi. Õãgũ deyomarĩgũ
gapнre ñerõ ãrĩ werenímakũ, neõ kãtibirikumi.
11 'Masaka mнsãrẽ ĩgũsã nerẽrĩ wiiri oparã pнrogue, weresãrĩrẽ beyerimasã pнrogue,
o makãrĩ marãrẽ dorerã pнrogue mнsãrẽ ĩgũsã weresãmurã ãĩmakũ: "¿Naásũ yнjнrãkuri, o
naásũ ãrĩrãkuri ĩgũsãrẽ?" ãrĩ, bнro gũñarikнbirikõãka!
12 Ĩgũsã mнsãrẽ sẽrẽñamakũta, Õãgũ deyomarĩgũ masĩrĩ sĩrĩ merã ĩgũsãrẽ wererãkoa,
ãrĩyupн Jesús.

Jesús: "Wári doebiri oparãrẽ goegoráa", ãrĩ weredea

13 Pнrн sugн masaka watopegue ããrĩgṹ Jesúre ãrĩyupн:
—Buegн, gнapн boagн ĩgũ opadeare gнare pími. Irasirigн yн tĩgũrẽ irire keoro dнkawa,
yнdere sĩdoreka! ãrĩyupн.
14 Jesús gapн ĩgũrẽ yнjнyupн:
—Mнsãpн pídeare mнsãrẽ dнkawabu ããrĩbea yн, ãrĩyupн.
15 Irasũ ãrĩ odo, ããrĩpererãrẽ ãrĩyupн:
—Pémasĩka mнsã! Doebirire, gajinodere wáro gããmebirikõãka! Masaka wári oparã, õãrĩ
okari gapнre opabema, wári opari ditare gũñarã, ãrĩyupн.
16 Irasũ ãrĩ odo, keori merã wereyupн ĩgũsãrẽ:
—Sugн masakн wári doebiri opakumi. Ĩgũ otedeade wárigora dнkakнkoa.
17 Irasirigн ĩgũ basi gũñakumi: "¿Nasirigнkuri? Yaa oteri dнka sea duripíburi wii máa",
ãrĩkumi.
18 Pнrн gũñakumi doja: "Ãsũ irigнra. Yн gajino duripíri wii ããrĩpнroridea wiire béo,
nemorõ wári wii irigнra. Iri odo, iri wiigue yaa oteri dнkare ããrĩpereri, yaa doebiridere
duripígнra.
19 Pнrн yн basi ãsũ ãrĩgнra: 'Wári doebiri opáa. Wári bojorima baaburidere opáa. Irasirigн
siñajã, baa, iirí, нsнyagнra' ", ãrĩkumi.
20 Marĩpн gapн ĩgũrẽ ãrĩkumi: "Mн neõ pémasĩbi ããrã. Dapagã ñamita boagнkoa. Mн
boamakũ, ¿noã oparãkuri mн duripíadeare?" ãrĩkumi.
21 Irasũta waarãkuma, masaka ĩgũsãya doebiri ditare gũñarã. Ĩgũsãya ããrĩburi ditare gũña,
wári doebirire duripírãkuma. Irasirikererã, Marĩpнre gũñamerã, ĩgũ ĩũrõrẽ boporã irirosũ
ããrĩrãkuma, ãrĩyupн Jesús.

Jesús, Marĩpн ĩgũ pũrãrẽ korerimarẽ buedea
(Mt 6.25-34)

22 Pнrн Jesús ĩgũ buerãrẽ ãsũ ãrĩyupн doja:
—Irasirigн mнsãrẽ ire weregнra. Mнsã ããrĩrikнrire gũñarã: "¿Ñeénorẽ baarãkuri, ñeénorẽ
iirírãkuri, ñeénorẽ sãñarãkuri?" ãrĩ, bнro gũñarikнbirikõãka!
23 Marĩ okari gapн, baari nemorõ wajakнa. Marĩya dнpн, surí nemorõ wajakнa. Irasiriro
mнsã ããrĩrikнri, mнsã opari nemorõ wajakнa.
24 Mirãrẽ gũñaka! Ĩgũsã baadнarã, otebema. Otedea dнkare seabema. Baari duripíri wiiri-
dere opabema. Marĩpн gapн ĩgũsãrẽ baari sĩmi. Mнsã gapн, mirã nemorõ wajakнtarinнgãa.
25 Mнsã bнro gũñarikнri merã neõ mérõgã masãnemobirikoa.
26 Mнsã irasũ gũñarikнri wajamarĩkeremakũ, ¿nasirirã gajinorẽ bнro gũñarikнri? Mнsã
gũñarikнri merã ããrĩpererire neõ irimasĩbirikoa.

27 'Makãnúɯma goori masãrĩrẽ gũñaka! Iri moãbirikerero, suabirikerero, õãrĩ surí sãñarõ
irirosũ deyoa. Mɯsãrẽ werea. Opɯ Salomón surí õãrĩ sãñadero nemorõ iri goori gapɯ õãrĩ
deyoa.
28 Iri goori makãnúɯgue mata puridea goori ããrĩkeremakũ, Marĩpɯ õãrĩ goori deyomakũ
irikeremakũ, mérõgã pɯrɯ ñaĩdija pereakõãa. Gajinɯ gapɯ peamegue soebéokõãsũa. Iri mata
pereburi ããrĩkeremakũ, Marĩpɯ iri goorire õãrĩ deyomakũ yámi. Iri goorire õãrĩ ããrĩmakũ
irirosũ nemorõ mɯsãrẽ õãrõ irigɯkumi. Mɯsã ĩgũrẽ mérõgã bɯremukeremakũ, mɯsãrẽ surí
sĩgɯkumi.
29 Irasirirã ũmɯrikɯ mɯsã baaburire, mɯsã iiríburire bɯro gũñarikɯri merã ãmabirikõãka!
30 I ũmɯ marã Marĩpɯre bɯremumerã bɯro gũñarikɯri merã irire ãmaníkõãma. Ĩgũsã irasũ
ããrĩkeremakũ, Marĩpɯ mɯsã gããmerĩrẽ masĩsiami. Irire mɯsãrẽ sĩgɯkumi.
31 Irasirirã mɯsã Marĩpɯre masĩrã, ĩgũ mɯsã Opɯ ããrĩrĩrẽ gããmepɯrorika! Mɯsã irasirimakũ, mɯsã baa, iiríburire, mɯsã surí sãñaburidere sĩwekapeogɯkumi.

Jesús marĩ ũmɯgasigue wajataburire buedea
(Mt 6.19-21)

32 'Mɯsã yaarã, mérãgã, oveja su yebo marã irirosũ ããrã. Irasũ ããrĩkererã, güibirikõãka!
Mɯsãpɯ ũmɯgasigue ããrĩgũ ĩgũyarãrẽ dorerogue mɯsã ĩgũ merã ããrĩmakũ gããmemi, ĩgũ merã
doreburo, ãrĩgũ.
33 Irasirirã mɯsã oparire duaka! Iri duadea wajare niyerure boporãrẽ sĩka!
Ʊmɯgasiguemarẽ gũñaka! Irasirirã irogue perebiri wajatarire, ajurogue doebiri neõ
perebirire oparosũ oparãkoa. Irogue wajatarire yajarimasã ñajãa, ãĩmasĩbirikuma. Buruade
baadedeubirikuma.
34 Mɯsã i ũmɯma ditare: "Opadɯakoa", ãrĩ gũñarã, irire bɯro maĩrãkoa. Ʊmɯgasima
gapɯre: "Opadɯakoa", ãrĩ gũñarã, irire bɯro maĩrãkoa.

Jesús i ũmɯgue dupaturi aariburi dupiyuro õãrõ ãmuyudoredea

35 'Yɯ i ũmɯgue dupaturi aariburi dupiyuro õãrõ ãmuyuanerãgue ããrĩka! Sĩãgodirure
sĩãgoanerã irirosũ yɯre yúka!
36 Sugɯ masakɯ, mojõsɯadi pɯrogue mojõsɯari bosenɯ waamakũ, ĩgũrẽ moãboerã ĩgũ du-
jariburire yúkuma. Ĩgũsã opɯ ĩgũya wiigue goedujaja, ñajãdɯagɯ makãpɯrore ĩgũ dotemakũ
pérã, ĩgũrẽ moãboerã mata tũpãkuma. Ĩgũsã yúrosũta mɯsãde yɯ dujariburire yúka!
37 Ĩgũsã opɯ goemakũ, ĩgũ doreaderosũta irirã, ɯsɯyarãkuma. Ĩgũsã irasirimakũ ĩãgũ, ĩgũsã
opɯ ĩgũsãrẽ moãboegɯ irirosũ ĩgũsãrẽ: "Baari peoro pɯro doarã aarika!" ãrĩgɯkumi ĩgũsãrẽ
baari ejobu.
38 Ĩgũrẽ moãboerã ĩgũ ñami deko ããrĩmakũ, o boyoripoe ããrĩmakũ, ĩgũ goeburire õãrõ
yúanerã ããrĩsĩã, ɯsɯyarãkuma.
39 Ire masĩka! Sugɯ wii opɯ ĩgũya wiigue yajarimasũ ejaburi horare masĩgũ, ĩgũrẽ yúkumi
ĩgũya wiigue ñajãburire kãmutabu.
40 Irasirirã mɯsãde õãrõ yúka! Yɯ ããrĩpererã tĩgũ gũñaña marĩrõ aarigɯkoa. Irasirirã yaare
iririre neõ piriro marĩrõ yɯre yúka mɯsã! ãrĩyupɯ Jesús.

Jesús pẽrã moãboerimasã keori merã buedea
(Mt 24.45-51)

41 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, Pedro gapɯ sẽrẽñayupɯ:
—Gɯa Opɯ, i keori merã weregɯ, ¿gɯa ditare weregɯ yári, o ããrĩpererãrẽ wereri? ãrĩyupɯ.
42 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, Jesús gaji keori merã ãsũ ãrĩ wereyupɯ ĩgũsãrẽ doja:
—Sugɯ moãboerimasũ ĩgũ opɯre bɯremugũ õãrõ pémasĩgũ ãsũ irikumi. Ĩgũ opɯ gajirogue
waagú, ĩgũrẽ: "Yaa wii marãrẽ õãrõ koreka!" ãrĩ píkumi. Irasirigɯ baaripoe ããrĩmakũ, gajirã
moãboerimasãrẽ baarire keoro ejokumi.
43 Irasirigɯ, ĩgũ opɯ ĩgũya wii goedujajamakũ ĩãgũ, ĩgũ opɯ dorederosũta iriadi ããrĩsĩã, õãrõ
ɯsɯyakumi.
44 Diaye mɯsãrẽ werea. Ĩgũ irasirimakũ ĩãgũ, ĩgũ opɯ ããrĩpereri ĩgũyare ĩgũrẽ koredoregɯ
pígɯkumi.
45 Gajigɯ moãboerimasũ ñegũ gapɯ ãsũ irikumi. "Yɯ opɯ yoaripoe deyobemi", ãrĩ gũñagũ,
gajirã ĩgũ opɯre moãboerãrẽ ũmarẽ, nomedere ñerõ pábira, baa, iirí, mejãkumi.
46 Ĩgũ irasiriripoe gũñaña marĩrõ ĩgũ opɯ goejakumi. Ĩgũrẽ moãboegɯ gapɯ: "Ĩgũ iri hora
goegɯkumi", ãrĩmasĩbirikumi. Irasirigɯ ĩgũ opɯ goejagɯ, ĩgũ ñerõ irideare pégɯ, ĩgũrẽ bɯro
wajamoãgɯkumi. Marĩpɯre bɯremumerãrẽ béorogue ĩgũrẽ béogɯkumi.
47 'Irasirigɯ sugɯ moãboerimasũ ĩgũ opɯ iridorerire masĩkeregɯ, õãrõ ãmubiri, irire neõ
iribirimakũ ĩãgũ, ĩgũ opɯ ĩgũrẽ wajamoã, bɯro tãrãgɯkumi.

48 Gajigɯ moãboerimasũ gapɯ ĩgũ opɯ iridorerire masĩbi, irire iribirimakũ ĩãgũ, ĩgũ opɯ
ĩgũrẽ sĩrũweyata tãrãgɯkumi. Marĩpɯ masakare ĩgũ iridorerire masĩmakũ yámi. Irasirigɯ õãrõ
masĩgũrẽ ĩgũ iridorerire õãrõ iridoremi. Pɯrɯ ĩgũrẽ masĩnemomakũ irigɯ, ĩgũ iridea nemorõ
õãrĩrẽ iridoremi, ãrĩyupɯ Jesús.

Jesús: "Masakare gãme dɯkawarirãkuma", ãrĩ weredea
(Mt 10.34-36)

49 Pɯrɯ Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩyupɯ doja:
—Béoadeare peame merã soebéorosũ i ũmɯ marã ñerõ iririre béogɯ aarigú iribɯ. Dapagor-
agãta iri ñerĩ ããrĩpererire soebéomakũ ĩãdɯasiadáa.
50 Yɯ ñerõ tarigɯkoa. Yɯ ñerõ tariburire gũñagũ, bɯro bɯjawereri merã ããrĩrikɯa. Irasirigɯ
irire tariwerepeogɯgue bɯro ɯsɯyagɯkoa.
51 Mɯsã yɯre: "Ĩgũ i nikũguere aarigú, masakare siñajãrĩ merã gãme ããrĩrikɯmakũ
irigɯ aarimí", ¿ãrĩ gũñarĩ? Irasũ ããrĩbea. Mɯsãrẽ werea. Masakare ĩgũsã basi
gãme dɯkawarimakũ irigɯ aaribú. Irasirirã surãyeri yɯre bɯremurãkuma. Gajirã yɯre
bɯremubirikuma.
52 Dapagã merã su wii marã su mojõ marã yaa kerere péadero pɯrɯ, ĩgũsã basi gãme
dɯkawarirãkuma. Ɯrerã, pẽrã merã, pẽrã, ɯrerã merã gãme ĩãturirãkuma.
53 Surãyeri masaka yɯre bɯremunɯgãdero pɯrɯ, gajirã yɯre bɯremubiridero pɯrɯ, ãsũ
waarãkuma. Sugɯ ĩgũ magũrẽ ĩãturigɯkumi yɯre bɯremumakũ ĩãgũ. Gajigɯ ĩgũ pagɯre
ĩãturigɯkumi. Gajigo igo magõrẽ ĩãturigokumo. Gajigo igo pagore ĩãturigokumo. Sugo múñekõ
igo bepore ĩãturigokumo. Sugo bepo igo múñekõrẽ ĩãturigokumo yɯre bɯremumakũ ĩãgõ,
ãrĩyupɯ Jesús.

Masaka Jesús iririre ĩãmasĩbiridea
(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)

54 Pɯrɯ Jesús masakare ãsũ ãrĩ wereyupɯ doja:
—Mɯsã abe ñajãrõ gapɯ ĩĩmikãyeborire ĩãrã: "Deko merẽburo yáa", ãrã. Mɯsã ãrãderosũta
waáa.
55 Sur gapɯ merã mirũ aarimakũ: "Asirinɯ ããrĩrokoa", ãrã. Mɯsã ãrãderosũta asirinɯ ããrã.
56 Mɯsã irikatorikɯrã, i nikũmarẽ, ũmarõmarẽ ĩãrã: "Õãrĩnɯ, o ñerĩnɯ waarokoa", ãrĩ masĩa.
Irire õãrõ masĩkererã, ¿nasirirã inɯrĩrẽ Marĩpɯ turari merã yɯ iri ĩmurĩ gapɯre ĩãrã, neõ õãrõ
pémasĩberi? ãrĩyupɯ.

Marĩrẽ ĩãturigɯre õãrõ merã gãme ãmudoredea
(Mt 5.25-26)

57 Irasũ ãrĩ odo, ãsũ ãrĩnemoyupɯ doja:
—¿Mɯsã diayema iririre ĩã beyemasĩberi dapa?
58 Sugɯ mɯsãrẽ weresãdɯamakũ, ĩgũ merã oparã pɯrogue waarã, ĩgũrẽ: "Dupaturi irasũ
iribirikoa", ãrĩ gãme ãmuka! Mɯsã ĩgũrẽ ãmubirimakũ, weresãrĩrẽ beyerimasũguere mɯsãrẽ
weresãgɯkumi. Pɯrɯ beyerimasũ mɯsãrẽ peresu iridoregɯ, suraraguere wiagɯkumi.
59 Mɯsãrẽ werea. Beyerimasũ mɯsãrẽ wajaridorerire mɯsã wajaripeobirimakũ, neõ
mɯsãrẽ wiubirikumi, ãrĩyupɯ.

13

Jesús masakare: "Mɯsã gũñarĩrẽ gorawayuka!" ãrĩdea

1 Jesús irasũ ãrĩripoe gajirã ĩgũrẽ ãsũ ãrĩ wereñurã:
—Galilea marã Marĩpɯ ĩũrõ waibɯre wẽjẽ, soepeo bɯremuripoe Pilato gapɯ ĩgũsãrẽ
wẽjẽyupɯ. Ĩgũ irasũ wẽjẽmakũ, waibɯ dí merã masaka dí morẽãkõãyuro, ãrĩñurã.
2 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégɯ, Jesús ãrĩyupɯ:
—Pilato wẽjẽnerãrẽ, ¿naásũ gũñarĩ? ¿Ĩgũsã irasũ wẽjẽsũrã, gajirã Galilea marã nemorõ
ñerã ããrĩdea waja boayuri?
3 Ããrĩbea. Mɯsãrẽ werea. Mɯsãde ñerĩ iririre bɯjaweremerã, mɯsã gũñarĩrẽ gor-
awayumerã, boarã, perebiri peamegue waarãkoa.
4 Irinɯgue gajirã dieciocho masakare Siloé wãĩkɯri wii ũmarĩ wii ĩgũsã weka tɯridija, tãũ
wẽjẽyuro. ¿Naásũ gũñarĩ mɯsã ĩgũsãrẽ waadeare? ¿Ĩgũsã irasũ boarã, gajirã Jerusalén marã
nemorõ ñerã ããrĩdea waja boayuri?
5 Ããrĩbea. Mɯsãrẽ werea. Mɯsãde ñerĩrẽ bɯjaweremerã, mɯsã gũñarĩrẽ gorawayumerã,
boarã, perebiri peamegue waarãkoa, ãrĩyupɯ Jesús.

Jesús higueragɯ dɯka marĩdi keori merã weredea

6 Jesús ĩgũsãrẽ irasũ ãrĩ odo, keori merã wereyupɯ:

—Pooe opн ĩgũya pooegue ĩgũ otedi higueragн wãĩkнdire opakumi. Sunн: “Dнkakнkoa”, ãrĩ, ĩãgũ waakumi. Neõ bokabirikumi. Dнka marĩkoa.
7 Bokabirisĩã, iri pooe moãgũrẽ werekumi: “Ĩãka! Ʊre bojorigora igн dнkare ãmadáa. Dнka máa. Irasirigн irigнre pábéokõãka! Dнka marĩkerero, gajino oteboaderore kãmutanía”, ãrĩkumi.
8 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, ĩgũrẽ moãboegн ãsũ ãrĩkumi: “Yн opн, i bojorigora tamerãrẽ níñaburo dapa. Yн irigн pнrore nikũrẽ sea odo, waibн gнra merã ũjãtũñagнra.
9 Yн irasũ iriadero pнrн, gajipoe iriro dнkakнbukoa. Dнka marĩmakũ ĩãgũ, pábéodoreka!” ãrĩkumi, ãrĩ wereyupн Jesús.

Siñajãrĩnн ããrĩmakũ, Jesús dupamutĩrõ nígõrẽ taudea

10 Sunн judío masaka siñajãrĩnн ããrĩmakũ, Jesús ĩgũsã nerẽrĩ wiigue buegн iriyupн.
11 Iro sugo nomeõ dieciocho bojorigora pũrĩrikнgo ããrĩyupo. Wãtĩ igore dupamutĩrõ nímakũ iriyupн. Irasirigo diaye nímasĩbiriyupo.
12 Igo irasũ ããrĩmakũ ĩãgũ, Jesús igore: “Aarika!” ãrĩ siiuyupн:
—Nomeõ, mн pũrĩrikнri tausũsiáa, ãrĩyupн.
13 Irasũ ãrĩgũta, igore ĩgũya mojõrĩ merã ñapeoyupн. Ĩgũ ñapeomakũta, diaye níyupo. Pнrн Marĩpнre: “Õãtaria mн”, ãrĩ, нsнyari sĩnнgãyupo.
14 Jesús siñajãrĩnн igore taumakũ ĩãgũ, iri nerẽrĩ wii opн gapн ĩgũ merã guayupн. Irasirigн, masakare ãsũ ãrĩyupн:
—Semanarikн, marĩ moãrĩnнrĩ, su mojõma pere gaji mojõ suru pẽrẽbejarinнrĩ ããrã. Irasirirã mнsã pũrĩrikнrã taudoredнarã, irinнrĩrẽ taudorerã aarika! Dapagãno marĩ siñajãrĩnнrẽ irinorẽ iribirikõãrõ gããmea, ãrĩyupн.
15 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, marĩ Opн Jesús ãsũ ãrĩyupн:
—Mнsã irikatorikнrã ããrã. Mнsã wekнre, o burrore oparã siñajãrĩnн ããrĩkeremakũ, ĩgũsãrẽ sнadeadarire kura, ĩgũsãrẽ deko iirídorerã ãĩbuáa.
16 Igore Abraham parãmeõ ããrĩturiagore wãtẽa opн Satanás dieciocho bojorigora pũrĩrikнmakũ irimi. Iro merẽ siñajãrĩnн ããrĩmakũ, ¿igore taubirikõãrõ gããmeadayuri? ãrĩyupн Jesús.
17 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, Jesúre ĩãturirã ããrĩpererã gнyasĩrĩpereakõãñurã. Gajirã gapн ããrĩpereri Jesús õãrĩ iririre ĩãrã, нsнyañurã.

Jesús mostaza wãĩkнri yegã puri masãdea keori merã weredea
(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

18 Pнrн ãrĩyupн doja:
—Marĩpн ĩgũyarãrẽ doreri, ¿ñeéno irirosũ ããrĩkuri? ¿Ñeéno keori merã weregнkuri?
19 I irirosũ ããrã. Suye oteriye mostaza wãĩkнri yegãrẽ oterosũ ããrã. Iri yegãrẽ sugн masakн ĩgũya pooegue otekumi. Ĩgũ oteadero pнrн, yukн wádi irirosũ puri, masãkoa. Irasirirã mirã wárã irigн dнpнrigue ĩgũsãya surí suakuma, ãrĩyupн.

Jesús pã wemasãrĩ morẽrĩ poga keori merã weredea
(Mt 13.33)

20 Dupaturi keori merã werenemoyupн:
—Marĩpн ĩgũyarãrẽ dorerire, ¿ñeéno keori merã werenemogнkuri?
21 I irirosũ ããrã. Pã wemasãrĩ morẽrĩ poga irirosũ ããrã. Sugo nomeõ pã irigo, mérõgã pã wemasãmakũ iriri poga merã trigo pogare morẽkumo. Igo irasũ morẽadero pнrн, iri poga mérõgã ããrĩkerero, wemasãseyakõãkoa, ãrĩyupн.

Jesús eyabiri makãpнrore ñajãri keori merã weredea
(Mt 7.13-14, 21-23)

22 Pнrн Jesús Jerusalẽgue waagú, paga makãrĩrẽ, mнtã makãrĩgãdere buetariwãgãyupн.
23 Irogue sugн masakн ĩgũrẽ ãsũ ãrĩ sẽrẽñayupн:
—Yн Opн, ¿Marĩpн perebiri peamegue waabonerãrẽ taumurã mérãgã ããrĩkuri? ãrĩyupн.
Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, Jesús i keori merã wereyupн:
24 —Marĩpн pнrogue ñajãdнarã, ĩgũyare irika! Mнsãrẽ werea. Wárã ĩgũ pнrogue ñajãdнakererã, ñajãmasĩbirikuma. Irogue ñajãdнamakũ diasagoráa. Eyabiri makãpнro ñajãrõ irirosũ ããrã.
25 Marĩpн, sugн wii opн irirosũ ããrĩmi. Wii opн wãgãnнgã, makãpнrore biadero pнrн, mнsã gapн makãpнrogue ããrĩrã ĩgũya wiire ñajãdнarã, ãsũ ãrĩrãkoa ĩgũrẽ: “Gнa opн, gнare tũpãsóogн aarika!” ãrĩrãkoa. Irasũ ãrĩkeremakũ, wii opн gapн: “Mнsãrẽ masĩbea. Noó marã ããrĩrã ããrĩkoa”, ãrĩgнkumi.
26 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, mнsã gapн ãsũ ãrĩrãkoa: “Gнa mн merãta baa, iirí iribн. Gнaya makãguedere buegorenabн”, ãrĩrãkoa.

27 Mʉsã irasũ ãrĩmakʉ̃, ãsũ yʉjʉgʉkumi: “ ‘Mʉsãrẽ masĩbea. Noó marã ããrĩrã ããrĩkoa’
ãrĩsiáa. Mʉsã ñerõ irirã ããrã. Irasirirã ããrĩpererã waaka! Yʉ pʉrore wirika!” ãrĩgʉkumi
wii opʉ mʉsãrẽ.
28 Irasirirã, Abraham, Isaac, Jacob, ããrĩpererã Marĩpʉya kerere weredupiyunerã merã
Marĩpʉ ĩgʉ̃yarãrẽ dorerogue ããrĩmakʉ̃ ĩãrã, mʉsã gapʉ makãpʉrogue béosũnerã ããrĩsĩã,
pũrĩsũrã mʉsãya guikare kũrĩduútú orerãkoa.
29 Irasũ waaripoere norte marã, sur marã, abe mʉrĩriro marã, abe ñajãrõ marã Marĩpʉ
ĩgʉ̃yarãrẽ dorerogue eja, ʉsʉyari merã baa doanírãkuma.
30 Irasirirã dapagorare ubu ããrĩrã, pʉrʉguere oparã dujarãkuma. Dapagorare:
“Oparãgora ããrã”, ãrĩrã gapʉ pʉrʉguere ubu ããrĩrã dujarãkuma, ãrĩyupʉ Jesús.

Jesús Jerusalén marãrẽ ĩãgʉ̃ oredea
(Mt 23.37-39)

31 Jesús irasũ ãrĩripoe surãyeri fariseo bumarã ĩgʉ̃ pʉrogue eja, ãsũ ãrĩñurã:
—Herodes mʉrẽ wẽjẽdʉami. Irasirigʉ gajirogue waaka! ãrĩñurã.
32 Jesús gapʉ ĩgʉ̃sãrẽ yʉjʉyupʉ:
—Ãsũ ãrĩ wererã waaka, ĩgʉ̃ ãrĩkatorikʉgʉre: “Dapagãrẽ, ñamigãdere ãsũta irigʉra. Wãtẽãrẽ
béowiugʉkoa. Pũrĩrikʉrãrẽ taugʉkoa. Irasirigʉ ñamigã sinʉ gapʉ odogʉkoa”, ãrãmi, ãrĩ
wereka ĩgʉ̃rẽ!
33 Dapagã, ñamigã, ñamigã sinʉ gapʉdere Jerusalẽgue waagʉra. Iro marã Marĩpʉya kerere
weredupiyunerãrẽ wẽjẽnerã ããrĩmá. Irasirigʉ yʉre Marĩpʉya kerere weredupiyugʉre ĩgʉ̃sã
wẽjẽbure iri makãgue ããrĩrõ gããmea.
34 ’Mʉsã Jerusalén marã Marĩpʉya kerere weredupiyurimasãrẽ wẽjẽkõãa. Ĩgʉ̃ iriunerãrẽ
ʉ̃tãyeri merã dea wẽjẽa. Wári yʉ mʉsãrẽ, ãgãbo igo pũrãrẽ, igoya kẽdʉpʉri merã neeõnúrõsũ
neeõnúdʉadibʉ. Mʉsã gapʉ yʉ irasũ irimakʉ̃ neõ gããmebiribʉ.
35 Irasiriro mʉsã ããrĩrĩ makã, béodea makã dujarokoa. Mʉsãrẽ diayeta werea. Mʉsã
yʉre dupaturi ĩãbirikoa. Pʉrʉgue mʉsã: “Marĩpʉ iriudi õãtarigʉ õãrõ aariburo”, ãrĩrã, yʉre
dupaturi ĩãrãkoa doja, ãrĩyupʉ Jesús.

14

Jesús sugʉ bijiri pũrĩrikʉgʉre taudea

1 Sunʉ Jesús, judío masaka siñajãrĩnʉ ããrĩmakʉ̃, sugʉ fariseo bumarã opʉya wiigue baagʉ
waayupʉ. Irogue ããrĩrã gajirã fariseo bumarã ĩgʉ̃rẽ ĩãnʉrʉ̃níkõãñurã.
2 Ĩgʉ̃sã baaro pʉrogue sugʉ masakʉ bijiri pũrĩrikʉgʉ Jesús diaye ããrĩyupʉ.
3 Irasirigʉ Jesús, Moisés gojadeare buerimasãrẽ, fariseo bumarãdere ãsũ ãrĩ sẽrẽñayupʉ:
—Siñajãrĩnʉ ããrĩmakʉ̃, ¿sugʉ pũrĩrikʉgʉre taudoreri, o taudoreberi? ãrĩyupʉ.
4 Ĩgʉ̃ irasũ ãrĩmakʉ̃ pérã, neõ yʉjʉbiriñurã. Ĩgʉ̃sã yʉjʉbirimakʉ̃ ĩãgʉ̃, Jesús bijiri
pũrĩrikʉgʉre tauyupʉ. Odo, ĩgʉ̃rẽ: “Õãrõ waaka!” ãrĩyupʉ.
5 Pʉrʉ ĩgʉ̃sãrẽ sẽrẽñayupʉ doja:
—Siñajãrĩnʉ ããrĩkeremakʉ̃, mʉsãyagʉ burro, o mʉsãyagʉ wekʉ gobegue meéñajãdire ĩãrã,
¿mata ãĩ wiubiribukuri? ãrĩyupʉ.
6 Ĩgʉ̃sã gapʉ, ĩgʉ̃ irasũ ãrĩ sẽrẽñarĩrẽ yʉjʉmasĩbiriñurã.

Mojõsʉari bosenʉ siiusũnerãya keori merã weredea

7 Jesús fariseo bumarã opʉya wiigue ããrĩgʉ́, iri wiimʉ siiuanerã ejamakʉ̃ ĩãyupʉ. Ĩgʉ̃sã
õãrĩ doaripẽrĩrẽ beyeñurã, oparã irirosũ doamurã. Ĩgʉ̃sã irasirimakʉ̃ ĩãgʉ̃, Jesús i keori
merã wereyupʉ ĩgʉ̃sã ããrĩpererãrẽ:
8-9 —Sugʉ wii opʉ mojõsʉari bosenʉ irigʉ mʉsãrẽ siiuadero pʉrʉ, mʉsã ĩgʉ̃ya wiigue ejarã,
oparã doarire beye doabirikõãka! Iri wii opʉ gajirã ĩgʉ̃ siiuanerãrẽ mʉsã nemorõ goepeyarã
ejamakʉ̃ ĩãgʉ̃, mʉsãrẽ ãsũ ãrĩgʉkumi: “Ĩĩsã gapʉre mʉsã doarire sĩka! Mʉsã gapʉ sõõgue
doarã waaka!” ãrĩgʉkumi. Ĩgʉ̃ irasũ ãrĩmakʉ̃ pérã, mʉsã gʉyasĩrĩrĩ merã ubu ããrĩrã doarigue
doarã waarãkoa.
10 Irasirirã, wii opʉ mʉsãrẽ siiumakʉ̃, ubu ããrĩrã doarigue doaka! Mʉsã irasirimakʉ̃ ĩãgʉ̃,
iri wii opʉ mʉsãrẽ: “Oparã doarigue doarã aarika!” ãrĩgʉkumi. Ĩgʉ̃ irasirimakʉ̃ ĩãrã, gajirã
ĩgʉ̃ siiuanerã mʉsãrẽ bʉremurĩ merã ĩãrãkuma.
11 Sugʉ ĩgʉ̃ basi: “Gajirã nemorõ ããrã”, ãrĩ gũñagʉ̃norẽ Marĩpʉ ĩgʉ̃rẽ ubu ããrĩgʉ́ dujamakʉ̃
irigʉkumi. Gajigʉ: “Gajirã nemorõ ããrĩbea”, ãrĩ gũñagʉ̃ gapʉre Marĩpʉ ĩgʉ̃rẽ gajirã nemorõ
ããrĩmakʉ̃ irigʉkumi, ãrĩyupʉ.
12 Irasũ ãrĩ odo, ĩgʉ̃rẽ siiuadire ãsũ ãrĩyupʉ:

—Mʉ bosenʉ irigʉ, mʉ merãmarãrẽ, mʉ pagʉpũrãrẽ, mʉyarãrẽ, doebiri oparãrẽ siiubirikõãka! Mʉ ĩgũsãrẽ siiumakʉ̃, mʉrẽ ĩgũsãde siiu gãmibukuma. Ĩgũsã irasiriri merã ĩgũsã baadeare mʉrẽ ejo gãmibukuma.
13 Mʉ bosenʉ irigʉ, boporãrẽ, poyarimasãrẽ, guburi bʉanerãrẽ, koye ĩãmerãrẽ siiuka!
14 Mʉ irasirimakʉ̃, Marĩpʉ mʉrẽ õãrõ irigʉkumi. Ĩgũsãrẽ mʉ siiudea waja, ĩgũsã mʉrẽ siiu gãmibirikuma. Irasirigʉ Marĩpʉ diayemarẽ irirã boanerãrẽ masũrĩnʉ ããrĩmakʉ̃, mʉrẽ õãrĩrẽ wajarigʉkumi, ãrĩyupʉ Jesús.

Jesús bosebaarinʉ keori merã buedea

15 Ĩgʉ̃ irasũ ãrĩmakʉ̃ pégʉ, sugʉ irogue baa doanígʉ̃ ĩgʉ̃rẽ ãrĩyupʉ:
—Marĩpʉ ĩgʉ̃yarãrẽ dorerogue ĩgʉ̃ pʉro baa doanírã bʉro ʉsʉyarãkuma, ãrĩyupʉ.
16 Ĩgʉ̃ irasũ ãrĩmakʉ̃, Jesús keori merã wereyupʉ ĩgʉ̃rẽ:
—Sugʉ wári bosebaarinʉ irigʉ wárã masaka siiukumi.
17 Ĩgʉ̃ siiuadero pʉrʉ, bosenʉ ããrĩrĩnʉrẽ ĩgʉ̃rẽ moãboegʉre ĩgʉ̃ siiuanerãrẽ weredoregʉ iriukumi. “Aarika! Ããrĩpereri bosenʉmarẽ ãmusiami”, ãrĩ weredorekumi.
18 Ĩgʉ̃ irire weremakʉ̃ pérã, ããrĩpererã: “Masĩña máa, waabirikoa”, ãrĩkuma. Ĩgʉ̃ siiupʉrorisũadi moãboegʉre ãsũ ãrĩkumi: “Dapagorata nikũ wajari odoa. Irore ĩãgʉ̃ waabu yáa. Irasirigʉ mʉ opʉre: ‘Masĩña máa, waabirikoa’, ãrãmi, ãrĩ wereka!” ãrĩkumi.
19 Gajigʉ ãsũ ãrĩkumi: “Wekʉa pe mojõmarã wajariabʉ. Ĩgũsãrẽ keoñagʉ̃ waabu yáa. Irasirigʉ mʉ opʉre: ‘Masĩña máa, waabirikoa’, ãrãmi, ãrĩ wereka!” ãrĩkumi.
20 Gajigʉ ãsũ ãrĩkumi: “Yʉ dapagorata mojõsʉa odoa. Irasirigʉ iri bosenʉrẽ waabirikoa”, ãrĩkumi.
21 Ĩgʉ̃ irasũ ãrĩmakʉ̃, moãboegʉ gapʉ goedujáa, ĩgʉ̃ opʉre ĩgũsã ãrãdeare werekumi. Ĩgʉ̃ weremakʉ̃ pégʉ, opʉ bʉro gua, ãsũ ãrĩkumi ĩgʉ̃rẽ moãboegʉre: “Murĩgoráa. Makã dekoma maarĩgue ããrĩrãrẽ ãmagʉ́ waaka! Irasirigʉ boporãrẽ, poyarimasãrẽ, koye ĩãmerãrẽ, gubu bʉanerãrẽ mumurõ merã yaa wiigue ãĩrika!” ãrĩkumi.
22 Pʉrʉ moãboegʉ ĩgʉ̃ opʉre werekumi: “Yʉ opʉ, mʉ doreaderosũta masakare siiuabʉ. Wii gapʉre ʉtʉribema dapa”, ãrĩkumi.
23 Ĩgʉ̃ irasũ ãrĩmakʉ̃ pégʉ, ĩgʉ̃ opʉ ĩgʉ̃rẽ dorekumi doja: “Maarĩgue waaka! Paga maarĩgue, mʉtã maarĩgãgue mʉ bokajarãrẽ turaro merã siiuwãgãrika! Irasirimakʉ̃, yaa wiire ʉtʉrirãkuma.
24 Diayeta mʉrẽ werea. Neõ sugʉ yʉ siiupʉroriadinerã baaboadideare mérõgã baabirikuma”, ãrĩkumi opʉ ĩgʉ̃rẽ moãboegʉre, ãrĩ wereyupʉ Jesús.

Jesús: “Sugʉ yʉre tʉyadʉamakʉ̃ diasagoráa”, ãrĩ weredea
(Mt 10.37-38)

25 Wárã masaka Jesúre tʉyañurã. Irasirigʉ ĩgũsãrẽ gãmenʉgã ĩã, ãsũ ãrĩyupʉ:
26 —Sugʉ yaa buerire buetʉyadʉagʉ, ĩgʉ̃ pagʉre, pagore, marãpore, pũrãrẽ, pagʉpũrãrẽ, pagʉpũrã nomerẽ, ĩgʉ̃ basi maĩrõ nemorõ yʉ gapʉre maĩrõ gããmea.
27 Sugʉ yʉre tʉyadʉari waja curusague pábiatú wẽjẽsũbu irirosũ ããrĩkeregʉ, yʉre neõ piriro marĩrõ yʉre tʉyaníkõãburo. Yʉre tʉyadʉabi, yʉ buegʉ ããrĩmasĩbirikumi.
28 Sugʉ, mʉsã watopegue ããrĩgʉ́, ʉ̃marĩ wiire iriburo dupiyuro: “¿Ñeéno merã iripeogʉkuri?” ãrĩ gũñagʉ̃, iri wiire iriburi wajakʉburire keopʉrorikumi.
29 Wajakʉburire keopʉroribi, iri wiire iripeobirikumi. Ĩgʉ̃ iripeobirimakʉ̃ ĩãrã, gajirã ĩgʉ̃rẽ bʉridakuma.
30 “Ĩãka! Ĩĩ wiire iriadiñumi. Iripeomasĩbiriñumi”, ãrĩ bʉridakuma ĩgʉ̃rẽ.
31 Su nikũ marã opʉ, gajigʉ opʉ merã gãmewẽjẽburo dupiyuro ĩgʉ̃yarã surarare keopʉrorikumi. “¿Yʉ diez mil surara merã, gajigʉ veinte mil surara opagʉ merã gãmewẽjẽgʉ̃ waagʉ́ bokatĩũbukuri?” ãrĩ gũñakumi.
32 Keoña: “Bokatĩũbirikoa”, ãrĩkumi. Irasirigʉ, gajigʉ opʉ ĩgʉ̃yarã surara merã gãmewẽjẽgʉ̃ aarimakʉ̃, yoarogue ĩgʉ̃ ããrĩmakʉ̃ta: “Gãmewẽjẽbirikõãrã”, ãrĩ kere iriukumi ĩgʉ̃yagʉre.
33 I irirosũta yʉ buerã ããrĩdʉarã mʉsã iriburire õãrõ gũñadupiyuro gããmea. Ãsũ ããrã. Mʉsã gããmerĩrẽ piridʉamerã yʉ buerã ããrĩmasĩbea.

Moã õãrõ okari irirosũ ããrĩrõ gããmea, ãrĩ weredea
(Mt 5.13; Mr 9.50)

34 ’Moã õãrõ okari ããrĩmakʉ̃ õãgoráa. Moã okadea okabirimakʉ̃, dupaturi okamakʉ̃ irimasĩña máa.
35 Moã okabirimakʉ̃ õãbea. Béokõãrõ gããmea. Irasirirã mʉsã moã okabirimakʉ̃ béosũburi irirosũ neõ ããrĩbirikõãka! Gãmipũrĩ oparã, ire õãrõ péka! ãrĩ wereyupʉ Jesús.

15

Jesús oveja dederidi keori merã buedea
(Mt 18.10-14)

1 Gajinн wárã romano marã opнre niyeru wajaseabosarimasã, ñerõ iririmasãde Jesús pнro ĩgũ buerire pérã ejañurã.
2 Ĩgũsã irasũ ejamakũ ĩãrã, fariseo bumarã, Moisés gojadeare buerimasãde Jesúre ãsũ ãrĩ werewнañurã:
—Ĩĩ ñerãrẽ bokatĩrĩñeã, ĩgũsã merã baami, ãrĩñurã.
3 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégн, Jesús i keori merã wereyupн ĩgũsãrẽ:
4 —Oveja korerimasũ cien oveja opagн, sugн oveja dederimakũ ĩãgũ, noventa y nueve ovejare makã tнro ĩgũsã baarogue duripíkõã, dederiadire ãmagṹ waakumi. Ĩgũrẽ bokagнgue ãmuduúkumi.
5 Ĩgũrẽ bokagн, нsнyari merã ĩgũrẽ ãĩkõã,
6 ĩgũya wiigue ãĩ dujáakõãkumi. Ãĩ dujaja, ĩgũ pнro ããrĩrãrẽ, ĩgũyarãrẽ siiu neeõkumi. “Yaagн oveja dederiadire bokáabн. Irasirirã yн merã нsнyaka!” ãrĩkumi.
7 ’Mнsãrẽ werea. Sugн ñerõ irigн, oveja dederiadi irirosũ ããrĩmi. Irasirigн ĩgũ ñerõ iririre bнjawere, ĩgũ gũñarĩrẽ gorawayumakũ, Marĩpн pнro ããrĩrã bнro нsнyama. Gajirã wárã masaka ĩgũsã noventa y nueve oveja, makã tнrogue duripínerã irirosũ ããrĩrã, ãsũ ãrĩ gũñadima: “Ñerõ iribea gнa gapн. Irasirirã gнa ñerõ iririre bнjawereri opabea”, ãrĩ gũñama. Ĩgũsã irasũ ãrĩ gũñamakũ, Marĩpн pнro ããrĩrã нsнyabema.

Jesús niyeru koe dederidea keori merã buedea
8 ’Sugo nomeõ pe mojõma niyeru koeri wajapari koeri opakumo. Su koe dederimakũ ĩãgõ, sĩãgodirure sĩãgo, wiire ooa, õãrõ ãmapeokumo. Iri koere bokagogue ãmaduúkumo.
9 Iri koere bokago, igo pнro ããrĩrãrẽ, igoyarãrẽ siiu neeõkumo. “Yaa niyeru koe, dederiadea koere bokáabн. Irasirirã yн merã нsнyaka!” ãrĩkumo.
10 Mнsãrẽ werea. Sugн ñerĩrẽ irigн ĩgũ ñerĩ iririre bнjawere, ĩgũ gũñarĩrẽ gorawayumakũ, Marĩpнre wereboerã bнro нsнyarãkuma. Ĩgũ dederiboadi dederibirimakũ ĩãrã, bнro нsнyarãkuma, ãrĩyupн Jesús.

Jesús sugн pẽrã pũrãkнdi keori merã buedea
11 Irasũ ãrĩ odo, Jesús gaji keori merã bueyupн doja:
—Sugн masakн pẽrã ũma pũrãkнkumi.
12 Sunн pagнmн gapн pagнre ãsũ ãrĩkumi: “Aн, mн boagн, yнre sĩburire dapagorata yнre sĩweoka!” ãrĩkumi. Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, ĩgũ pũrã pẽrãguereta ĩgũ oparire dнkawa, sĩkumi.
13 Mérõgã pнrнta, pagнmн gapн ĩgũ pagн sĩadeare ããrĩpereri duapeokõãkumi. Pнrн ĩgũ duadea waja niyeru merã yoarogue gaji nikũgue waakõãkumi. Irogue eja, ĩgũya niyerure ñerõ iriri merã irisiripeokõãkumi.
14 Ĩgũya niyeru irisiribéoadero pнrн, iri nikũguere baari pereakõãkoa. Irasirigн bнro нaboapнrorinнgãkumi.
15 Irasirigн, sugн iri nikũmн pнro, moãrĩ ãmagṹ waakumi. Ĩgũ gapн ĩgũrẽ ĩgũya moãrĩ ããrĩrõgue yeseare koredoregн iriukumi.
16 Yapidнagн, yeasea baarireta baadнadikumi. Neõ gajirã ĩgũrẽ baari ejobirikuma.
17 Irasirigн ãsũ ãrĩ gũñanнgãkumi: “Yнpнya wiire wárã ĩgũrẽ moãboerã ããrĩkeremakũ, baari wáro dнyanabн. Yн gapн õõguere bнro нaboari merã kõmogũgue irikoa.
18 Irasirigн yнpн pнrogue goedujáagнra doja. Ãsũ ãrĩgнra ĩgũrẽ: ‘Aн, yн Marĩpн ĩũrõrẽ ñerõ irikubн. Mнdere irasũta irikubн’, ãrĩgнra.
19 ‘Ñegũ ããrã. Yнre: “Yн magũ ããrã”, ãrĩbirikõãka! Irasirigн yнre sugн mнrẽ moãboegн irirosũ opaka!’ ãrĩgнra yнpнre”, ãrĩ gũñakumi.
20 Irasũ ãrĩ gũña, maague waa, ĩgũ pagнya wiigue goedujáakõãkumi.
’Ĩgũ yoarogue aarimakũta, ĩgũ pagн ĩgũrẽ ĩã, bнro bopoñakumi. Pнrн ũmawãgã, ĩgũrẽ bokatĩrĩ, pábнa, mimi irikumi.
21 Irasirigн ĩgũ pagнre ãrĩkumi: “Aн, yн Marĩpн ĩũrõrẽ ñerõ irikubн. Mнdere irasũta irikubн. Ñegũ ããrã. Yнre: ‘Yн magũ ããrã’, ãrĩbirikõãka! Irasirigн yнre sugн mнrẽ moãboegн irirosũ opaka!” ãrĩkumi ĩgũ pagнre.
22 Ĩgũ irasũ ãrĩkeremakũ, ĩgũ pagн gapн ĩgũrẽ moãboerãrẽ ãrĩkumi: “Murĩgoráa. Surí õãrĩrẽ ãĩrã waa, sãka! Mojõsũrũ túsãrĩ berodere sãka! Gubu surídere sãka!
23 Wekн majĩgũ õãrõ diíкнgнre ãĩrã waa, wẽjẽka, ĩgũrẽ baa, yн magũ goejari bosenн irimurã.

24 Ĩĩ ʏʉ magʉ̃ boakõãkumi, ãrãdi goejami. Okami. Dederidire marĩ bokáa”, ãrĩkumi. Pʉrʉ
bosenʉ irinʉgãkuma.
25 ’Ĩgʉ̃sã bosenʉ iriripoe, masã tĩgʉ̃ gapʉ pooegue ããrĩkumi. Irogue ããrãdi goedujarigʉ, wii
pʉro ejagʉ, ĩgʉ̃sã bayarire pékumi.
26 Ĩgʉ̃sã bayamakʉ̃ pégʉ, sugʉ ĩgʉ̃ pagʉre moãboegʉre siiu, sẽrẽñakumi: “¿Naásũ waáari
wiiguere?” ãrĩkumi.
27 “Mʉ pagʉmʉ pũrĩrĩ marĩgʉ̃, õãgʉ̃ goejami. Irasirigʉ mʉpʉ ʉsʉyari merã wekʉ majĩgʉ̃
diíkʉgʉre wẽjẽdoreami”, ãrĩ ʏʉjʉkumi moãboegʉ ĩgʉ̃rẽ.
28 Ĩgʉ̃ irasũ ãrĩ weremakʉ̃ pégʉ, masã tĩgʉ̃ gapʉ bʉro guakumi. Wiigue ñajãbirikumi. Ĩgʉ̃
ñajãbirimakʉ̃ ĩãgʉ̃, ĩgʉ̃ pagʉ wiria, ĩgʉ̃rẽ: “Ñajãrika!” ãrãdikumi.
29 “Aʉ, péka! Yʉ wári bojori mʉ dorerire neõ suñarõ tarinʉgãrõ marĩrõ mʉrẽ moãbosabʉ.
Yʉ irasirikeremakʉ̃, neõ sugʉ waibʉ sĩbiribʉ, yʉ merãmarã merã bosenʉ iriburo, ãrĩgʉ̃.
30 Ĩĩ mʉ magʉ̃ gapʉ ñerã nome merã mʉyare irisiribéodi ããrĩmí. Irire irisiribéo odo, ĩgʉ̃
goejamakʉ̃, wekʉ diíkʉgʉre ĩgʉ̃rẽ wẽjẽ, ejoa”, ãrĩkumi ĩgʉ̃ pagʉre.
31 “Makʉ, mʉ yʉ merã ããrĩníkõãa. Irasiriro ããrĩpereri yʉ opari mʉya dita ããrã.
32 Ĩĩ mʉ pagʉmʉ boakõãkumi, ãrãdi goejami. Okami. Dederidire marĩ bokáa. Irasirirã ĩgʉ̃
goejamakʉ̃, marĩ bosenʉ iri ʉsʉyamakʉ̃ õãgoráa”, ãrĩkumi ĩgʉ̃ magʉ̃rẽ, ãrĩ wereyupʉ Jesús.

16

Jesús, wári doebiri opagʉyare koreboegʉ keori merã weredea

1 Jesús irasũ ãrĩ odo, ĩgʉ̃ buerãrẽ i keori merã wereyupʉ:
—Sugʉ masakʉ wári doebiri opagʉ ããrĩkumi. Irasirigʉ, ĩgʉ̃yare koregʉre opakumi. Gajirã
gapʉ ĩgʉ̃ õãrõ korebirimakʉ̃ ĩãrã, ĩgʉ̃ opʉguere: “Mʉya niyerure irisirigʉ iriami”, ãrĩ
weresãkuma.
2 Ĩgʉ̃sã weresãmakʉ̃ pégʉ, ĩgʉ̃yare koregʉre siiu: “Gajirã yaa niyeru mʉ irisiririre
weresãma. Yaare mʉ moãrĩrẽ gojatúri pũrẽ yʉre ĩmuka! Irasirigʉ yaare korenemobirikõãka
pama!” ãrĩkumi ĩgʉ̃ opʉ ĩgʉ̃rẽ.
3 Ĩgʉ̃ irasũ ãrĩmakʉ̃, niyeru koregʉ ãsũ ãrĩ gũñakumi: “Yʉ opʉ yʉre béowiubu yámi.
Yʉ turabea. Irasirigʉ turaro moãrĩrẽ bokatĩũbirikoa. Gajirãrẽ niyeru sẽrẽ doanígʉ̃,
gʉyasĩrĩgorakoa. ¿Nasirigʉkuri yʉ?” ãrĩ gũñakumi.
4 Pʉrʉ gũñanemokumi doja: “Dapagorare yʉ iriburire masĩsiáa. Yʉre moãrĩ marĩmakʉ̃, yʉ
ãsũ irimakʉ̃ ĩãrã, yʉre gajirã ĩgʉ̃sãya wiirigue ñajãdorerãkuma”, ãrĩ gũñakumi.
5 Irasirigʉ, ĩgʉ̃ opʉre wajamorãrẽ sugʉno ditare siiu, sẽrẽñakumi ejapʉrorigʉre: “¿Yʉ
opʉre noópa wajamorĩ mʉ?” ãrĩ sẽrẽñakumi.
6 Wajamogʉ̃ ĩgʉ̃rẽ yʉjʉkumi: “Cien dʉkari olivo wãĩkʉdi ʉyere wajamokoa”, ãrĩkumi. Ĩgʉ̃
irasũ ãrĩ weremakʉ̃, ãsũ ãrĩkumi ĩgʉ̃rẽ: “Doaka, murĩgoráa! Mʉ wajamorĩrẽ gojatúdea pũ, i
pũ ããrã. Iri pũrẽ ãĩ, gaji pũguere cincuenta dʉkarita gojatúka!” ãrĩkumi.
7 Pʉrʉ gajigʉre sẽrẽñakumi: “¿Mʉkoa, noópa wajamorĩ?” ãrĩkumi. Wajamogʉ̃ ĩgʉ̃rẽ
yʉjʉkumi: “Cien trigo ajuri wajamokoa”, ãrĩkumi. Ĩgʉ̃ irasũ ãrĩmakʉ̃, ãsũ ãrĩkumi ĩgʉ̃rẽ: “Mʉ
wajamorĩrẽ gojatúdea pũ, i pũ ããrã. Iri pũrẽ ãĩ, gaji pũguere ochenta ajurita gojatúka!”
ãrĩkumi.
8 Ĩgʉ̃ opʉ, ĩgʉ̃ irasũ õãrõ irikatomerẽmakʉ̃ ĩãgʉ̃: “Mʉ ñegʉ̃ ããrĩkeregʉ, mʉ masĩrĩ merã õãrõ
niyerure moãmasĩa”, ãrĩkumi. I ʉ̃mʉgue marã Marĩpʉre masĩbirikererã, Marĩpʉyarã ĩgʉ̃sãya
niyerure moãmasĩrõ nemorõ moãmasĩma, ãrĩ wereyupʉ Jesús.
9 Irasũ ãrĩ odo, ãsũ ãrĩ werenemoyupʉ:
—Mʉsã i ʉ̃mʉma oparire boporãrẽ sĩka, mʉsãrẽ maĩburo, ãrĩrã! Mʉsã irasũ sĩmakʉ̃, mʉsã
opadea pereadero pʉrʉ ʉ̃mʉgasigue mʉsã ejamakʉ̃, irogue ããrĩrã mʉsãrẽ ʉsʉyari merã
bokatĩrĩñeãrãkuma.
10 ’Sugʉ mérĩgã opari merã õãrõ irigʉ, wári opari merãdere õãrõ irigʉkumi. Gajigʉ mérĩgã
opari merã õãrõ iribi, wári opari merãdere õãrõ iribirikumi.
11 Mʉsã i ʉ̃mʉma merã õãrõ iribirimakʉ̃, ¿noã Marĩpʉyare diaye õãrĩ oparire sĩbukuri
mʉsãrẽ?
12 Gajigʉyare mʉsã õãrõ iribirimakʉ̃, ¿noã mʉsã õãrõ ããrĩburire sĩbukuri mʉsãrẽ?
13 ’Neõ sugʉ moãrĩmasʉ̃ pẽrã oparãrẽ moãboemasĩbirikumi. Sugʉ opʉre maĩgʉ̃, gajigʉ gapʉre
maĩbirikumi, o sugʉ opʉre bʉremugʉ̃, gajigʉ gapʉre yʉjʉbirikumi. Ĩgʉ̃sã irirosũta niyerure
maĩtarigʉ, Marĩpʉ gapʉre maĩbemi, ãrĩyupʉ Jesús.
14 Ĩgʉ̃ irasũ ãrĩmakʉ̃ pérã, fariseo bumarã gapʉ niyerure maĩrã ããrĩsĩã, ĩgʉ̃rẽ bʉridañurã.
15 Ĩgʉ̃sã irasũ bʉridamakʉ̃ pégʉ, Jesús ĩgʉ̃sãrẽ wereyupʉ:

—Mʉsã, masaka ĩũrõrẽ õãrõ iriadáa. Ĩgũsã, mʉsã iririre ĩãrã: “Õãrã diayemarẽ irirã ããrĩma”, ãrĩrĩrẽ bʉro pédʉáa. Marĩpʉ gapʉ mʉsã gũñarĩrẽ masĩmi. Masaka ĩgũsã basi iririre: “Õãtaria”, ãrĩ gũñadima. Marĩpʉ gapʉ ĩgũsã iririre: “Ñetaria”, ãrĩ ĩãmi.

Jesús, Marĩpʉ dorerire, ĩgũ marĩ Opʉ ããrĩrĩrẽ weredea

16 ’Juan masakare wãĩyedi ejaburo dupiyuro Marĩpʉ ĩgũ Moisére doreri pídea merã, ĩgũya kerere weredupiyunerã buedea merã marĩrẽ doredi ããrĩmí. Dapagora gapʉre Juan ejadero pʉrʉ, Marĩpʉya õãrĩ kerere, ĩgũyarãrẽ dorerire yʉ werea. Yʉ irire weremakʉ̃ pérã, masaka ĩgũsã turari merã ĩgũyarãrẽ doreroguere bʉro ñajãdʉama.

17 ’Ʉmʉgasi, i nikũde pererokoa. Iri perekeremakʉ̃, Marĩpʉ Moisére doreri pídeare neõ béobirikumi. Iri doreri merã ããrĩpereri ĩgũ: “Ãsũ irigʉra”, ãrĩdeare iriyuwarikʉgʉkumi ĩgũ ãrĩderosũta, ãrĩyupʉ Jesús.

Jesús masakare: “Mʉsã marãposã nomerẽ béobirikõãka!” ãrĩ buedea
(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12)

18 Irasũ ãrĩ odo, ãsũ ãrĩnemoyupʉ:

—Sugʉ ĩgũ marãpore béo, gajigo merã marãpokʉgʉ, igo merã ñerõ irigʉ yámi. Gajigʉ béodeore marãpokʉgʉde igo merã ñerõ irigʉ yámi, ãrĩyupʉ.

Jesús doebiri wári opagʉya, gajigʉ Lázaro wãĩkʉgʉya keori merã buedea

19 Pʉrʉ Jesús gaji keori merã wereyupʉ doja:

—Sugʉ wári doebiri opagʉ ããrĩdi ããrĩmí. Surí wajaparire sãñadi ããrĩmí. Irasirigʉ wári opagʉ ããrĩsĩã, ʉ̃mʉrikʉ bosenʉ irigʉ irirosũ õãrĩ ditare baarikʉdi ããrĩmí.

20 Gajigʉ bopogʉ Lázaro wãĩkʉgʉ, ĩgũya dʉpʉ ããrĩperero kãmikʉgʉ wári doebiri opagʉya wii makãpʉro doanadi ããrĩmí.

21 Wári doebiri opagʉ baamakʉ̃, bopogʉ gapʉ ĩgũ baasiridijuri pogare baayapidʉagʉ, sea, baadi ããrĩmí. Ĩgũ iro doaripoe diayéa ĩgũ pʉro eja, ĩgũya kãmirẽ neerẽnerã ããrĩmá.

22 ’Pʉrʉ bopogʉ boakõãdi ããrĩmí. Ĩgũ boamakʉ̃, Marĩpʉre wereboerã paraíso wãĩkʉrogue Abraham ããrĩrõgue ĩgũrẽ ãĩmʉrĩãnerã ããrĩmá. Mérõgã pʉrʉ wári doebiri opagʉde boakõãdi ããrĩmí. Ĩgũ boamakʉ̃, ĩgũrẽ yáanerã ããrĩmá.

23 Irasirigʉ doebiri opagʉ ããrãdi boanerã ããrĩrõgue ejagʉ, bʉro poyari merã ããrĩdi ããrĩmí. Ĩgũ irogue ããrĩgʉ́, ʉ̃mʉgasigue ĩãmu, Abrahãrẽ yoarogue ããrĩmakʉ̃ ĩãdi ããrĩmí. Lázarodere ĩgũ merã ããrĩmakʉ̃ ĩãdi ããrĩmí.

24 Irasirigʉ bʉro gaguinídi ããrĩmí: “Yʉ ñekʉ̃ Abraham, bopoñarĩ merã ĩãka yʉre! Lázarore iriuka! Ĩgũ yʉre ĩgũya mojõsũrũ merã dekore yosa, yaa nedirure yʉsañajãmakʉ̃ irigʉ aariburo. Yʉ i peameguere bʉro poyagʉ irikoa”, ãrĩdi ããrĩmí.

25 Ĩgũ irasũ ãrĩkeremakʉ̃, Abraham gapʉ ĩgũrẽ ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: “Makʉ, okagʉ ããrĩgʉ́gue ããrĩpererire õãrĩrẽ opabʉ mʉ. Lázaro gapʉre ʉ̃mʉrikʉ ñerõ waabʉ. Dapagorare mʉ ñerõ tariripoere ĩgũ gapʉ õõguere ʉsʉyari merã ããrĩkõãgũ yámi.

26 ’Gaji ãsũ ããrã. Ʉkʉ̃ãrĩ gobe miẽ ããrã. Irasirirã õõguere ããrĩrã mʉ pʉroguere waamasĩbema. Mʉ pʉrogue ããrĩrã õõgue aaridʉakererã, aarimasĩbema”, ãrĩdi ããrĩmí Abraham.

27 Ĩgũ irasũ ãrĩmakʉ̃, doebiri opadi ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: “Yʉ ñekʉ̃ Abraham, mʉrẽ bʉro sẽrẽa. Lázarore yʉpʉya wiigue iriuka!

28 Yʉ su mojõma pererã pagʉpũrãkʉa. Lázarore weredoregʉ iriuka, ĩgũsãrẽ õõguere ñerõ waaróguere aaribirikõãburo, ãrĩgũ”, ãrĩdi ããrĩmí.

29 Ĩgũ irasũ ãrĩmakʉ̃, Abraham gapʉ yʉjʉdi ããrĩmí: “Marĩpʉ ĩgũ dorerire Moisére pídeare, Marĩpʉya kerere weredupiyunerã gojadeadere opama mʉ pagʉpũrã. Irasirirã irire bue, bʉremuburo”, ãrĩdi ããrĩmí.

30 Ĩgũ irasũ ãrĩmakʉ̃, doebiri opadi gapʉ yʉjʉdi ããrĩmí: “Yʉ ñekʉ̃ Abraham, ĩgũsã irire opakererã, õãrõ bʉremubirikuma. Lázaro boadigue masã, ĩgũsã pʉro waa, ĩgũsãrẽ weremakʉ̃, ĩgũsã ñerõ iririre bʉjawere, ĩgũsã gũñarĩrẽ gorawayurãkuma. Irasirirã õãrĩ gapʉre irirãkuma pama yʉ pagʉpũrã”, ãrĩdi ããrĩmí.

31 Ĩgũ irasũ ãrĩmakʉ̃, Abraham gapʉ ĩgũrẽ ãsũ ãrĩ weredi ããrĩmí: “Mʉ pagʉpũrã Marĩpʉ ĩgũ dorerire Moisére pídeare, ĩgũya kerere weredupiyunerã gojadeadere bʉremumerã, Lázaro boadigue masã, ĩgũsãrẽ weremakʉ̃dere Marĩpʉre bʉremubirikuma”, ãrĩdi ããrĩmí Abraham, ãrĩ wereyupʉ Jesús.

17

Gajirãrẽ ñerõ irimakʉ̃ iribirikõãka! ãrĩ weredea
(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)

1 Jesús ĩgũ buerãrẽ ãsũ ãrĩ wereyupʉ:

—Masakare ñerõ irimakũ iriri, ããrĩníkõãrokoa. Gajirãrẽ ñerõ irimakũ irigɯno gapɯ ñetariro tarigɯkumi.
2 Sugɯ yɯre bɯremugũrẽ majĩgũ irirosũ ããrĩgṹrẽ ñerõ irimakũ irigɯ, bɯro wajamoãsũgɯkumi. Irasiriro, ĩgũ gajigɯre ñerõ irimakũ iriburi dupiyuro masaka ĩgũrẽ wáriye ũtãye merã wṹnugũgue sɯasiu, wádiyague meéyomakũ õãbukoa.
3 Irasirirã õãrõ pémasĩka mɯsã! Mɯyagɯ mɯrẽ ñerõ irimakũ ĩãgũ: "Irinorẽ iribirikõãka!" ãrĩka ĩgũrẽ! Irasirigɯ ĩgũ ñerõ iriadeare bɯjawere, ĩgũ gũñarĩrẽ gorawayumakũ ĩãgũ, ĩgũ ñerõ iriadeare kãtika!
4 Irasirigɯ sunɯrẽ su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejarigora mɯrẽ ñerõ irimakũ ĩãgũ, irikɯta mɯrẽ kãtiri sẽrẽgũ ejamakũ, kãtika! ãrĩyupɯ.

Marĩpɯre bɯremurĩrẽ weredea
(Mt 13.31-32)

5 Jesús irasũ ãrĩmakũ pérã, ĩgũ buerã ãsũ ãrĩñurã:
—Gɯare Marĩpɯre bɯremunemomakũ irika!
6 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ, marĩ Opɯ Jesús ãrĩyupɯ:
—Marĩpɯre mɯsã bɯremurĩ opari, mostazayegã irirosũ mérõgã ããrĩkeremakũ, igɯ sicómoro wãĩkɯdire: "Tũãduuawãgã, wádiyague ejanɯgãrõ waaka!" ãrĩbukoa. Mɯsã bɯremurĩ merã doremakũ, mɯsã ãrĩrõsũta waakoa, ãrĩyupɯ.

Sugɯ moãboerimasũ iririre weredea

7 Irasũ ãrĩ odo, ãsũ ãrĩnemoyupɯ doja:
—Mɯsã watopegue ããrĩgṹ sugɯ moãboegɯre opakumi. Ĩgũ pooegue moãkumi, o wekɯare korekumi. ¿Ĩgũ moã odo, wiigue dujajamakũ ĩãrã, ĩgũrẽ: "Murĩgora, baagɯ aarika!" ãrĩbukuri?
8 Ãrĩbirikoa. Ãsũ gapɯ ãrĩkoa: "Yɯ baaburire ãmuka! Pɯrɯ yɯ baa, iirí iriripoere yɯre baari sĩnemobu yúka! Yɯ baa odoadero pɯrɯ, mɯde baagɯkoa pama", ãrĩkoa mɯsãrẽ moãboegɯre.
9 ¿Ĩgũ mɯsã moãdorerire õãrõ irimakũ ĩãrã, ĩgũrẽ: "Õãa, mɯ merã ɯsɯyáa", ãrĩbukuri? Ãrĩbirikoa.
10 Mɯsãde ĩgũ irirosũta ããrĩpereri Marĩpɯ dorerire iri odo, ãsũ ãrĩka! "Gɯa ĩgũrẽ moãboerã, ubu ããrĩrã ããrã. Ĩgũ doreri gɯare pídea ditare iriabɯ", ãrĩka! ãrĩyupɯ.

Jesús pe mojõmarã kãmi boarãrẽ taudea

11 Gajinɯ Jesús Jerusalẽgue waagú, Samaria nikũ, Galilea nikũ watope tariwãgãyupɯ.
12 Iro ããrĩrĩ makãgue ĩgũ ejaripoe pe mojõmarã ũma kãmi boarã ĩgũrẽ bokatĩrĩrã aariñurã. Kãmi boarã ããrĩsĩã, yoaweyarogue dujanɯgã, suro merã gaguiníñurã:
13 —Jesús, buegɯ, gɯare bopoñarĩ merã ĩãka! ãrĩñurã.
14 Jesús ĩgũsãrẽ ĩãgũ, ãsũ ãrĩyupɯ:
—Paíare mɯsãya dɯpɯre ĩmurã waaka! ãrĩyupɯ.
Ĩgũsã maague waaripoe ĩgũsãya kãmi yaripereakõãyuro. Kãmi marĩrã dujañurã.
15 Irasirigɯ sugɯ ĩgũsã watopemɯ ĩgũya kãmi yarimakũ ĩãgũ, Jesús pɯrogue gãmedujarigɯ, bɯsɯro merã Marĩpɯre: "Õãtaria mɯ", ãrĩ, ɯsɯyari sĩyupɯ.
16 Jesús pɯro ejagɯ, ĩgũya guburi pɯro ñadɯkɯpuri merã ejamejãja, ĩgũya diapure yebague moomejãja, Jesúre: "Õãa", ãrĩ, ɯsɯyari sĩyupɯ. Ĩgũ Samariamɯ ããrĩyupɯ.
17 Jesús, ĩgũ sugɯta irasirimakũ ĩãgũ, ãsũ ãrĩyupɯ:
—Pe mojõmarã ããrãma kãmi tausũanerã. ¿Gajirã su mojõma pere gaji mojõ wapikɯdiru pẽrẽbejarã gapɯ noógue ããrĩkuri?
18 Ĩĩ gɯaya nikũmɯ ããrĩbi dita Marĩpɯre ɯsɯyari sĩgũ gãmedujariañumi. ¿Nasirirã gajirã ĩgũ merã ããrãnerã gapɯ aaribirayuri? ãrĩyupɯ.
19 Irasũ ãrĩ odo, ĩgũrẽ ãsũ ãrĩyupɯ:
—Wãgãnɯgã, waaka! Mɯ Marĩpɯre bɯremurĩ opasĩã, kãmi marĩgũ dujabɯ, ãrĩyupɯ.

Jesús, Marĩpɯ doreri ejaburire weredea
(Mt 24.23-28, 36-41)

20 Iro ããrĩrã fariseo bumarã Jesúre ãsũ ãrĩ sẽrẽñañurã:
—¿Naásũ ããrĩmakũ, Marĩpɯ ĩgũyarãrẽ doreri ejarokuri? ãrĩñurã. Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégɯ, yɯjɯyupɯ:
—Marĩpɯ ĩgũyarãrẽ doreri ejamakũ, mɯsã ĩãmasĩbea.
21 "Marĩpɯ ĩgũyarãrẽ doreri õõgue ããrãbɯ, o sõõgue ããrã", ãrĩmasĩña máa. Ĩgũyarãrẽ doreri mɯsã watopegue ããrĩsiáa, ãrĩyupɯ.
22 Irasũ ãrĩ odo, ĩgũ buerãrẽ ãsũ ãrĩyupɯ:

—Pʉrʉgue yʉ ããrĩpererã tĩgũ i ũmʉgue dupaturi aariburire bʉro ĩãdʉarãkoa. Yʉ aariburi dupiyuro sunʉ yʉre ĩãdʉakererã, neõ sunʉ ĩãbirikoa.

23 Gajirã mʉsãrẽ ãsũ ãrĩrãkuma. “Ĩãka! Cristo õõta ããrĩmi”, o gajirã: “Cristo sõõgue ããrãmi”, ãrĩrãkuma. Ĩgũsã irasũ ãrĩkeremakũ, ĩgũsãrẽ neõ tʉyabirikõãka!

24 Yʉ ããrĩpererã tĩgũ i ũmʉguere dupaturi aarigú, bupu ããrĩperero ũmarõrẽ gũñaña marĩrõ miãrõsũ, gũñaña marĩrõ aarigʉkoa.

25 Yʉ dupaturi aariburo dupiyuro yʉre bʉro ñerõ tariro ããrã. Dapagora marã yʉre gããmebirikuma.

26 Noé ããrĩdeapoe marãrẽ waaderosũta yʉ ããrĩpererã tĩgũ aariburo dupiyurogãrẽ waarokoa.

27 Noé ããrĩdeapoere masaka baa, iirí, mojõsʉaunanerã ããrĩmá. Ĩgũsã pũrã nomerẽ nomesunanerã ããrĩmá. Noé doódiru wádirugue ñajãrĩnʉguedere irasũta iriníkõãunanerã ããrĩmá. Pʉrʉ Marĩpʉ ĩgũsã ããrĩpererãrẽ miũbéopeokõãdi ããrĩmí. Irasũta waarokoa yʉ dupaturi aarimakũdere.

28 Lot ããrĩdeapoedere mʉrãrõta iriunanerã ããrĩmá. Baa, iirí, wajari, dua, ote, wiirire iriunanerã ããrĩmá.

29 Ĩgũsã irasũ iriripoe ĩgũsãya makã Sodoma wãĩkʉri makãrẽ Lot wirideanʉrẽ deko merẽrõsũ, ũmʉgasima peame, azufre wãĩkʉri poga ũjũdijari, ĩgũsãrẽ wẽjẽpeokõãdero ããrĩbú.

30 Yʉ ããrĩpererã tĩgũ gũñaña marĩrõ i ũmʉgue dupaturi aaríínʉrẽ masakare irasũta waarokoa.

31 ’Irasũ waaripoere sugʉ ĩgũya wii wekague ããrĩgṹ, wii poekague ĩgũyare ãĩgũ di-jabirikõãburo. Mʉrãrõta gajigʉ ĩgũya pooegue ããrĩgṹ, ĩgũya wiigue dujáabirikõãburo.

32 Lot marãpo igoya makãrẽ ĩãgãmedujugo, moã turu irirosũ poyanʉgãdeare gũñaka!

33 Sugʉ ĩgũya ããrĩburi ditare gũñagũ perebiri peamegue waadederigʉkumi. Gajigʉ yaare gũñagũ tarigʉkumi. Marĩpʉ pʉrogue waagʉkumi ĩgũ merã õãrõ ããrĩníbu.

34 ’Mʉsãrẽ werea. Irasũ waaburi ñamirẽ, pẽrã peyarogue kãrĩrãkuma. Sugʉ yʉre bʉremugũ ãĩsũgʉkumi. Gajigʉ yʉre bʉremubi dujagʉkumi.

35 Nomede pẽrã ojodʉka biurã ããrĩrãkuma. Sugo yʉre bʉremugõ ãĩsũgokumo. Gajigo yʉre bʉremubeo dujagokumo.

36 Pẽrã pooeguere moãrã ããrĩrãkuma. Sugʉ ãĩsũgʉkumi. Gajigʉ dujagʉkumi, ãrĩyupʉ.

37 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ĩgũ buerã sẽrẽñañurã:

—Gʉa Opʉ, ¿noógue irasũ waarokuri? ãrĩñurã.

Jesús yʉjʉyupʉ:

—Mimua nerẽmakũ ĩãrã, masaka sugʉ waibʉ boadi ããrĩrõrẽ masĩkuma. I irirosũ yʉ aarimakũ ĩãrã, ĩgũsã wajamoãsũburire masĩrãkuma, ãrĩ wereyupʉ Jesús.

18

Jesús sugo wapiweyo, weresãrĩrẽ beyerimasũ keori merã buedea

1 Pʉrʉ Jesús ĩgũ buerãrẽ buegʉ, ãsũ ãrĩyupʉ: “Mʉsã Marĩpʉre sẽrẽrã, piriro marĩrõ gũñaturari merã sẽrẽka!” ãrĩyupʉ. Irasirigʉ i keori merã wereyupʉ.

2 Ãsũ ãrĩyupʉ:

—Su makãrẽ sugʉ weresãrĩrẽ beyerimasũ ããrĩkumi. Ĩgũ Marĩpʉre, masakadere bʉremubirikumi.

3 Iri makãrẽta sugo wapiweyo ããrĩkumo. Igo ĩgũ pʉrogue ĩgũrẽ iritamurĩ sẽrẽgõ waanakumo: “Yʉre ĩãturigʉre wajamoãdoreka!” ãrĩnakumo.

4 Igo irasũ ãrĩrikʉ, igore: “Iribirikoa”, ãrĩnakumi. Ĩgũ irasũ ãrĩkeremakũ, wári ĩgũrẽ sẽrẽ, garibokumo. Igo gariborire piribirimakũ ĩãgũ, ãsũ ãrĩ gũñakumi ĩgũ basi: “Yʉ Marĩpʉre, masakadere bʉremubi ããrĩkeremakũ,

5 igo yʉre garibotarimo. Yʉre irasũ garibogo yʉre gariboreamakũ yámo. Irasirigʉ igore ĩãturigʉre igo weresãrĩrẽ pé, ĩgũrẽ wajamoãdoregʉkoa pama”, ãrĩkumi, ãrĩ wereyupʉ Jesús.

6 Irasũ ãrĩ odo, marĩ Opʉ werenemoyupʉ:

—Ĩĩ weresãrĩrẽ beyerimasũ ñegũ ããrĩkeregʉ, igo sẽrẽnírĩrẽ pékumi. Ĩgũ irasirideare õãrõ pémasĩka mʉsã!

7 Ĩgũ nemorõ Marĩpʉ gapʉ ĩgũ beyenerãrẽ ũmʉrĩ, ñamirĩ ĩgũrẽ bʉro sẽrẽnírãrẽ iritamugʉkumi. “Iritamubirikoa”, ãrĩbirikumi ĩgũsãrẽ.

8 Mʉsãrẽ werea. Marĩpʉ gajirã ĩgũsãrẽ ñerõ irimakũ ĩãgũ, ĩgũsã sẽrẽrĩrẽ pé, yooboro marĩrõ ĩgũsãrẽ iritamugʉkumi. ¿Ĩgũ irasũ õãrõ pégʉ ããrĩkeremakũ, yʉ ããrĩpererã tĩgũ i ũmʉgue dupaturi aarigú, Marĩpʉre bʉremurãrẽ ĩgũrẽ sẽrẽrãrẽ bokagʉkuri? ãrĩyupʉ.

Jesús fariseo bumʉ, gajigʉ romano marã opʉre niyeru wajaseabosarimasũ keori merã buedea

9 Jesús irasũ ãrĩ odo, gaji keori merã bueyupɯ. “Gɯa gapɯ õãrã ããrã. Gajirã gapɯ ñerõ irirã
ããrĩma”, ãrĩ gũñarãrẽ i keori merã ãsũ ãrĩ wereyupɯ:
10 —Pẽrã ũma Marĩpɯya wiigue ĩgũrẽ sẽrẽrã waakuma. Sugɯ fariseo bumɯ, gajigɯ romano
marã opɯre niyeru wajaseabosarimasũ ããrĩkuma.
11 Fariseo bumɯ gapɯ ejanɯgã, ĩãmu, ãsũ ãrĩ wereníkumi: “Gɯapɯ, yɯ mɯrẽ ɯsɯyari sĩa.
Yɯ, gajirã yajarimasã, ñerĩ iririmasã, nome merã ñerõ iririmasã irirosũ ããrĩbea. Irasũ
ããrĩmakũ, neõ ĩĩ romano marã opɯre niyeru wajaseabosarimasũ irirosũ ããrĩbea. Irasirigɯ
mɯrẽ ɯsɯyari sĩa.
12 Semanarikɯ penɯ berea mɯrẽ bɯremugũ. Pe mojõma niyeru koeri wajatagɯ, su koe
mɯrẽ sĩa. Ããrĩpereri yɯ wajatarire mɯrẽ irasũ dita sĩa”, ãrĩkumi.
13 Niyeru wajaseabosarimasũ gapɯ neõ ñajãrõgue dujanɯgã, muúsiunɯgãja, ĩgũ ñerĩ
oparire gũña, bɯjawere, ũmɯgasigue neõ ĩãmurõ marĩrõ ĩgũya koretibire pá, ãsũ ãrĩkumi
Marĩpɯre: “Yɯ ñegũ ããrã, irasirigɯ yɯre bopoñarĩ merã ĩãka!” ãrĩkumi.
14 Mɯsãrẽ werea. Ĩĩ niyeru wajaseabosarimasũ, Marĩpɯ ĩũrõ õãgũgue ĩgũya wiigue
dujáakumi. Fariseo bumɯ gapɯ, Marĩpɯ ĩũrõ waja opagɯta ĩgũya wiigue dujáakõãkumi. Ãsũ
ããrã. Sugɯ ĩgũ basi: “Gajirã nemorõ õãgũ ããrã”, ãrĩ gũñagũnorẽ Marĩpɯ ĩgũrẽ ubu ããrĩgṹ
ããrĩmakũ irigɯkumi. Gajigɯ Marĩpɯre: “Ñerõ iriabɯ, irasirigɯ yɯre bopoñarĩ merã ĩãka!” ãrĩgũ
gapɯre Marĩpɯ ĩgũ ĩũrõ õãgũ ããrĩmakũ irigɯkumi, ãrĩ wereyupɯ Jesús.

Jesús majĩrãya ããrĩburire Marĩpɯre sẽrẽbosadea
(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)

15 Pɯrɯ masaka majĩrãgãrẽ Jesúre moãñadorerã ĩgũ pɯro ãĩjañurã. Ĩgũsã ãĩjamakũ ĩãrã, Jesús
buerã ĩgũsãrẽ bokatĩrĩ: “Ĩgũrẽ garibobirikõãka!” ãrĩñurã.
16 Jesús gapɯ majĩrãgãrẽ ĩgũ pɯro siiu, ĩgũ buerãrẽ ãrĩyupɯ:
—Majĩrã yɯ pɯrogue aariburo. Kãmutabirikõãka ĩgũsãrẽ! Marĩpɯ ĩgũyarãrẽ dorerogue
ããrĩmurã, ĩĩsã majĩrã yɯre ɯsɯyari merã bokatĩrĩñeãrã irirosũ ããrĩma.
17 Diayeta mɯsãrẽ werea. Ĩĩsã majĩrã Marĩpɯre ĩgũsã Opɯre gããmerã irirosũ ããrĩmerãno,
ĩgũyarãrẽ doreroguere waabirikuma, ãrĩyupɯ.

Sugɯ maamɯ wári doebiri opagɯ Jesús merã wereníde
(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)

18 Pɯrɯ sugɯ judío masaka oparã merãmɯ Jesúre sẽrẽñayupɯ:
—Õãgũ buegɯ, yɯ ũmɯgasigue perebiri okarire wajatadɯagɯ, ¿ñeénorẽ irigɯkuri? ãrĩyupɯ.
19 Jesús ĩgũrẽ ãrĩyupɯ:
—¿Nasirigɯ yɯre: “Õãgũ”, ãrĩrĩ? Marĩpɯ sugɯta õãgũ ããrĩmi.
20 Mɯ, ĩgũ doreri pídeare masĩa: Gajigɯ marãpo merã ñerõ iribirikõãka! Masakare
wẽjẽbirikõãka! Yajabirikõãka! Gajirãyamarẽ ãrĩkatori merã werebirikõãka! Mɯ pagɯsãmarãrẽ
goepeyari merã bɯremuka! ãrĩyupɯ.
21 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɯ, Jesúre yɯjɯyupɯ:
—Iri doreri ããrĩpererire majĩgũgãgueta iripeosiabɯ yɯ, ãrĩyupɯ.
22 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɯ, Jesús ĩgũrẽ ãsũ ãrĩyupɯ:
—Mɯrẽ su wãĩ dɯyáa. Ããrĩpereri mɯ oparire duagɯ waaka! Mɯ duadea wajare boporãrẽ
guereka! Irasirigɯ ũmɯgasiguere wári õãrĩ opagɯkoa. Odo, yɯ merã aarika! ãrĩyupɯ.
23 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɯ, ĩgũ gapɯ ĩgũ wári oparire maĩsĩã, bɯro bɯjawereri merã
ããrĩnɯgãyupɯ.
24 Ĩgũ bɯjaweremakũ ĩãgũ, Jesús ãsũ ãrĩyupɯ:
—Wári doebiri oparãrẽ Marĩpɯ ĩgũyarãrẽ dorerogue ĩgũsã waadɯamakũ diasatariakõãa.
25 Camellu awiru gobegãgue ñajãtariweremasĩbirikumi. I nemorõ wári doebiri opagɯre
Marĩpɯ ĩgũyarãrẽ dorerogue waamakũ diasáa, ãrĩyupɯ.
26 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, masaka ãsũ ãrĩñurã:
—Iro merẽ, ¿noã gapɯ Marĩpɯ tausũmurã ĩgũ pɯrogue waamurã ããrĩbukuri? ãrĩñurã.
27 Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩyupɯ:
—Masaka ĩgũsã basi ĩgũsã iriri merã Marĩpɯ pɯrogue waamasĩbema. Marĩpɯ dita ĩgũsãrẽ
ĩgũ pɯro ããrĩmurã waamakũ irimasĩmi, ãrĩyupɯ.
28 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɯ, Pedro ĩgũrẽ ãrĩyupɯ:
—Gɯa Opɯ, gɯa mɯrẽ tɯyarã, ããrĩpereri gɯa opadeare pípeokõãbɯ, ãrĩyupɯ.
29 Ĩgũrẽ Jesús ãsũ ãrĩ yɯjɯyupɯ:
—Diayeta mɯsãrẽ werea. Marĩpɯ ĩgũyarãrẽ doreri kerere wererã waarã, ĩgũsãya wiirire,
marãposã nomerẽ, ĩgũsã pagɯpũrãrẽ, pagɯsãmarãrẽ, pũrãrẽ pípeorã, wári õãrĩ wajatarãkuma.
30 Ĩgũsã iro dupiyuro opaderosũ i ũmɯguere nemorõ wári õãrĩ wajatarãkuma. Pɯrɯ i ũmɯ
peremakũ, ũmɯgasigue perebiri okari oparãkuma Marĩpɯ merã ããrĩnímurã, ãrĩyupɯ.

Dupaturi Jesús ĩgũ boaburire weredea
(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)

31 Pʉrʉ Jesús ĩgũ buerãrẽ pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarã ditare siiuwãgã, ãrĩyupʉ:
—Õãrõ péka! Marĩ Jerusalẽgue waarã yáa. Irogue ããrĩpereri Marĩpʉya kerere weredupiyunerã yʉre ããrĩpererã tĩgũrẽ gojaderosũta yʉre waarokoa.
32 Irasirirã yʉre ñeã, judío masaka ããrĩmerãguere wiarãkuma. Ĩgũsã yʉre bʉrida, ñerõ werení, síku eotúbirarãkuma.
33 Yʉre bʉro tãrãrãkuma. Irasiri odo, wẽjẽrãkuma. Ĩgũsã yʉre wẽjẽadero pʉrʉ, ʉrenʉ waaró merã masãgʉkoa, ãrĩyupʉ.
34 Ĩgũ buerã ĩgũ irasũ ãrĩ wererire ããrĩpererire neõ pémasĩbiriñurã. Marĩpʉ irire ĩgũsãrẽ pémasĩmakũ iribiriyupʉ dapa.

Jesús Jericómʉrẽ koye ĩãbire taudea
(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)

35 Pʉrʉ Jesús Jericó wãĩkʉri makã tʉrogue ejaripoe ĩgũ waarí maa tʉro sugʉ koye ĩãbi niyeru sẽrẽ doaníyupʉ.
36 Irasirigʉ masaka wárã ĩgũ pʉro tariwãgãnamakũ pégʉ, iro ããrĩrãrẽ sẽrẽñayupʉ: “¿Nasirirã masaka wárã tariwãgãnarĩ?” ãrĩyupʉ.
37 —Jesús Nazaretmʉ aarigʉ́ yámi, ãrĩñurã.
38 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégʉ, ãsũ ãrĩ gaguiníyupʉ:
—Jesús, David parãmi ããrĩturiagʉ, yʉre bopoñarĩ merã ĩãka! ãrĩyupʉ.
39 Ĩgũ irasũ ãrĩ gaguinímakũ, masaka ĩgũ dupiyuro ããrĩrã gapʉ ĩgũrẽ: “Toeaka!” ãrĩñurã. Ĩgũsã irasũ ãrĩkeremakũ, ĩgũ gaguiníadero nemorõ gaguinínemoyupʉ:
—David parãmi ããrĩturiagʉ, yʉre bopoñarĩ merã ĩãka! ãrĩyupʉ.
40 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pé, Jesús dujanʉgãja, masakare: “Ãĩrika ĩgũrẽ!” ãrĩyupʉ. Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, gajirã ĩgũrẽ ãĩwãgãñurã. Ĩgũ pʉrogue ãĩjamakũ, Jesús ĩgũrẽ sẽrẽñayupʉ:
41 —¿Neénorẽ yʉ mʉrẽ irimakũ gããmerĩ? ãrĩyupʉ.
—Yʉ Opʉ, yʉre koye ĩãmakũ irika! ãrĩ yʉjʉyupʉ.
42 —Jáʉ, ĩãka pama! Mʉ yʉre bʉremurĩ opáa. Irasirigʉ tausũa, ãrĩyupʉ Jesús ĩgũrẽ.
43 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũta, õãrõ ĩãmasĩakõãyupʉ. Irasirigʉ Jesúre tʉyawãgã, Marĩpʉre: “Õãtaria mʉ”, ãrĩ, ʉsʉyari sĩyupʉ. Ããrĩpererã ĩgũrẽ irasũ waamakũ ĩãrãde, Marĩpʉre ʉsʉyari sĩñurã.

19

Jesús Zaqueore ĩãbokadea

1 Pʉrʉ Jesús Jericógue eja, iri makãrẽ tariwãgãgũ iriyupʉ.
2 Irore sugʉ masakʉ Zaqueo wãĩkʉgʉ wári doebiri opagʉ, romano marã opʉre niyeru wajaseaboerimasã opʉ ããrĩyupʉ.
3 Ĩgũ Jesúre ĩãdʉadiyupʉ. Masaka wárã watopeguere ũmabi ããrĩsĩã, Jesúre neõ ĩãbokabiriyupʉ.
4 Irasirigʉ ũmadupiyuwãgã, Jesús tariwãgãburo pʉromʉ yukʉ sicómoro wãĩkʉdigue mʉrĩayupʉ ĩgũrẽ: “Ĩãgʉra”, ãrĩgũ.
5 Jesús irigʉ pʉro tariagʉ, ũmarõgue peyagʉre ĩãboka, ĩgũrẽ ãsũ ãrĩyupʉ:
—Zaqueo, murĩgora, dijirika! Yʉ dapagãrẽ mʉya wiita dujagʉkoa, ãrĩyupʉ.
6 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pé, Zaqueo mumurõ merã dijiri, Jesúre bʉro ʉsʉyari merã bokatĩrĩgũ waayupʉ.
7 Ĩgũ irasirimakũ ĩãrã, ããrĩpererã masaka werewʉañurã: “¿Nasirigʉ Jesús ñegũya wiigue dujagʉ waáari?” ãrĩñurã.
8 Irasirigʉ Zaqueo ĩgũya wiigue ejadero pʉrʉ, wãgãnʉgã, marĩ Opʉ Jesúre ãrĩyupʉ:
—Yʉ Opʉ, péka! Gajino boporãrẽ yʉ oparire deko merã dʉkawagʉra. Yʉ gajirãrẽ ãrĩkatori merã yajadeare wapikʉri ããrĩnemorõ ĩgũsãrẽ wiagʉra, ãrĩyupʉ.
9 Jesús irire pégʉ, iri wii ããrĩrãrẽ ãsũ ãrĩyupʉ:
—Dapagã merã ĩgũ, ĩgũya wii marã, ĩgũsã ñerõ iridea wajare tausũma. Ĩgũde Abraham parãmi ããrĩturiagʉ, yʉre bʉremugũ ããrĩmi.
10 Yʉ ããrĩpererã tĩgũ perebiri peamegue waadederibonerãrẽ ãma, taugʉ aarigʉ́ iribʉ, ãrĩyupʉ.

Jesús pe mojõma niyeru koeri keori merã buedea

11 Jesús Zaqueo merã werenímakũ masaka péñurã. Ĩgũ Jerusalén tʉrogue ããrĩmakũ ĩãrã, ãsũ gũñañurã: “Gũñaña marĩrõ Marĩpʉ ĩgũyarãrẽ dorero ejaburo yáa”, ãrĩ gũñañurã. Irasirigʉ Jesús keori merã ĩgũsãrẽ

12 ãsũ ãrĩ wereyupʉ:
—Sugʉ masakʉ, opʉ ñajãburo dupiyuro yoarogue gaji nikũgue waakõãkumi. Ĩgũrẽ opʉ
sóoadero pʉrʉ, ĩgũya nikũrẽ goekumi.
13 Ĩgũ waaburo dupiyuro ĩgũrẽ moãboerã pe mojõmarãrẽ siiukumi. Siiu, ĩgũsãkʉ su koe
wajapari niyeru koe sĩ, ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩkumi: "Yʉ irogue ããrĩripoe i niyeru koe merã gajino
wajari, duaka, gaji niyeru koeri wajatanemomurã!" ãrĩkumi.
14 Irasũ ãrĩ odo, opʉ ñajãbu waakõãkumi pama. Ĩgũya nikũ marã gapʉ ĩgũrẽ gããmebirikuma.
Irasirirã, ĩgũ waadero pʉrʉ, gajirãrẽ ĩgũrẽ weredorerã iriukuma. Irasirirã ĩgũrẽ: "Mʉ, gʉa
opʉ ããrĩmakũ gããmebea", ãrĩkuma.
15 Ĩgũsã ĩgũrẽ gããmebirikeremakũ, ĩgũsã opʉ ñajãkumi. Opʉ ñajãa odo, ĩgũya nikũgue goe-
dujáakumi. Irasũ goedujajagʉ, ĩgũrẽ moãboerãrẽ ĩgũsã niyeru koe merã wajatanemoadeare
masĩbu, ĩgũsãrẽ siiukumi.
16 Ĩgũ pʉro ejapʉrorigʉ ãsũ ãrĩkumi: "Yʉ opʉ, mʉ niyeru koe yʉre sĩdea koe merã gaji pe
mojõma koeri wajatanemobʉ", ãrĩkumi.
17 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégʉ, ĩgũ opʉ ãrĩkumi: "Õãgoráa. Mʉ yʉre moãboegʉ õãgũ ããrã. Yʉ
doredero sũta yʉ mérõgã mʉrẽ pídea merã õãrõ iriyo. Irasirigʉ pe mojõma makãrĩrẽ doregʉ
ããrĩgʉkoa", ãrĩkumi ĩgũ opʉ ĩgũrẽ.
18 Pʉrʉ gajigʉ ãsũ ãrĩkumi: "Yʉ opʉ, mʉ niyeru koe yʉre sĩdea koe merã gaji su mojõma koeri
wajatanemobʉ yʉde", ãrĩkumi.
19 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégʉ, ĩgũ opʉ ãrĩkumi: "Su mojõma makãrĩrẽ doregʉ ããrĩgʉkoa", ãrĩkumi.
20 'Pʉrʉ gajigʉ ãsũ ãrĩkumi: "Yʉ opʉ, mʉya niyeru koe õõ ããrã. Iri koere suríro gasiro merã
õma, duripíbʉ.
21 Mʉ gajirãrẽ bʉro turaro merã moãdoregʉ ããrã. Mʉ basi moãbirikeregʉ, otebi ããrĩkeregʉ,
mʉrẽ moãboerãrẽ oterire otedore, ĩgũsãrẽ oteri dʉkare seadore, irire mʉ basita opáa.
Irasirigʉ mʉrẽ güiabʉ", ãrĩkumi ĩgũ opʉre.
22 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégʉ, ĩgũ opʉ ãrĩkumi: "Mʉ yʉre moãboegʉ ñegũ ããrã. Irasirigʉ mʉrẽ
wajamoãgʉra. Mʉ yʉre wereri merãta mʉrẽ weregʉra. Mʉ yʉre ãsũ ãrã: 'Mʉ gajirãrẽ bʉro
turaro merã moãdoregʉ ããrã. Mʉ basi moãbirikeregʉ, otebi ããrĩkeregʉ, mʉrẽ moãboerãrẽ
oterire otedore, ĩgũsãrẽ oteri dʉkare seadore, irire mʉ basita opáa', ãrã mʉ yʉre.
23 Mʉ irasũ ãrĩgũ, ¿nasirigʉ yʉ mʉrẽ sĩdea koere niyeru duripíri wiigue duripíbiriri? Irogue
duripímakũ, i wii moãrã iri koe merã wáro wajatanemobosabukuma mʉrẽ. Irasirigʉ, yʉ
goejagʉ, mʉ yʉre ĩgũsã iriri merã wajatanemobosadeare ñeãboakuyo", ãrĩkumi ĩgũ opʉ ĩgũrẽ.
24 Irasũ ãrĩ odo, gajirãrẽ ĩgũ pʉro ããrĩrãrẽ ãrĩkumi: "Ĩgũrẽ niyeru koere ẽma, pe mojõma
koeri opagʉ gapʉre sĩka!" ãrĩkumi.
25 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, ĩgũsã ãsũ ãrĩkuma ĩgũrẽ: "Gʉa opʉ, pe mojõma koeri opagʉ opasiami",
ãrĩkuma.
26 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ, opʉ ãsũ ãrĩ yʉjʉkumi: "Mʉsãrẽ werea. Ããrĩpererã ĩgũsã opari
merã õãrõ irirã õãrĩrẽ sĩnemosũrãkuma. Gajirã õãrõ irimerã ĩgũsã mérõgã opadideare
ẽmapeokõãsũrãkuma.
27 Dapagorata yʉre ĩãturirãrẽ yʉre opʉ ñajãmakũ gããmemerãrẽ yʉ pʉrogue ãĩrika! Yʉ ĩũrõ
wẽjẽka ĩgũsãrẽ!" ãrĩkumi opʉ ĩgũrẽ moãboerãrẽ, ãrĩ wereyupʉ Jesús.

Jesús Jerusalẽgue ejadea
(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)

28 Irasũ ãrĩ odo, gajirã dupiyuro Jerusalẽgue waayupʉ doja.
29 Irogue waa, Betfagé, Betania wãĩkʉri makãrĩ pʉro ejapʉroriyupʉ. Iri makãrĩ, Olivos
wãĩkʉdi ũtãũ ããrĩdujimejãrõgue ããrĩyuro. Irogue ejagʉ, ĩgũ buerã pẽrãrẽ ãsũ ãrĩ iriuyupʉ:
30 —Si makã marĩ bokatĩũrõ ããrĩrĩ makãgue waaka! Iro ejarã, sugʉ burrore ĩgũsã
sʉanúadire neõ suñarõ peyasũña marĩgũrẽ bokajarãkoa. Ĩgũrẽ kura, õõgue ãĩrika!
31 Sugʉ mʉsãrẽ: "¿Nasirimurã ĩgũrẽ kurari?" ãrĩmakũ: "Marĩ Opʉ gããmeami", ãrĩka! ãrĩ
iriuyupʉ.
32 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, ĩgũ buerã pẽrã makãgue waañurã. Irogue Jesús ĩgũ ãrãderosũta
waayuro.
33 Irasirirã burrore ĩgũsã kuramakũ ĩãrã, ĩgũ oparã ĩgũsãrẽ sẽrẽñañurã:
—¿Nasirimurã burrore kurari? ãrĩñurã.
34 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pérã, ãsũ ãrĩ yʉjʉñurã:
—Marĩ Opʉ ĩgũrẽ gããmeami, ãrĩñurã.
35 Pʉrʉ burrore Jesús pʉrogue ãĩãñurã. Ãĩja, ĩgũsãya wekama suríre túwea, burro weka peo,
Jesúre ĩgũ wekague mʉrĩbejamakũ iriñurã.
36 Jesús peyawãgãrimakũ, masaka ĩgũsãya wekama suríre túwea ãĩ, ĩgũ waaburi maarẽ
sẽõpídupiyuñurã ĩgũrẽ bʉremurã.

37 Irasirirã Jerusalén pʉrogue eja, Olivos wãĩkʉdi ũtãũ dijarirã, ããrĩpererã Jesúre bʉremurã
ĩgũrẽ irogue tʉyanerã ããrĩpereri ĩgũ Marĩpʉ turaro merã iri ĩmumakũ ĩãdeare gũñarã, ʉsʉyari
merã Marĩpʉre: “Õãtaria mʉ”, ãrĩ, bʉro gaguiníñurã ĩgũrẽ bʉremurã.
38 Ãsũ ãrĩñurã:
Marĩ Opʉre ʉsʉyari sĩrã! Ĩĩ Marĩpʉ marĩrẽ taugʉ iriudi õãrõ aariburo. Ʉmʉgasigue ããrĩrã
siñajãburo.
Ĩgũsãde Marĩpʉre: “Õãtaria mʉ ããrĩpererã Opʉ ããrĩgũ”, ãrĩ, ʉsʉyari sĩburo, ãrĩñurã.✡
39 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pérã, surãyeri fariseo bumarã irogue ããrĩrã Jesúre ãrĩñurã:
—Buegʉ, mʉ buerãrẽ wereka! Toedoreka ĩgũsãrẽ! ãrĩñurã.
40 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ, Jesús ĩgũsãrẽ yʉjʉyupʉ:
—Mʉsãrẽ werea. Ĩgũsã ʉsʉyari merã wereníbirimakũ, Marĩpʉ i ũtãyerire gaguinímakũ
iribukumi, ãrĩyupʉ.
41 Pʉrʉ Jesús Jerusalén tʉro eja, iri makãrẽ ĩã, oreyupʉ.
42 Ãsũ ãrĩyupʉ:
—Jerusalén marã, dapagã Marĩpʉ mʉsãrẽ õãrõ siñajãrĩ sĩdʉarire pémasĩmakũ õãtariboakuyo.
Marĩpʉ irasũ sĩdʉakeremakũ, mʉsã irire neõ pémasĩdʉabea. Irasirigʉ Marĩpʉ mʉsãrẽ irire
pémasĩdorebemi.
43 Irasiriro mʉsãrẽ ñerõ waarínʉ ejarokoa. Mʉsãrẽ ĩãturirã mʉsãya makã tʉrore wea
kãmutamejãjarãkuma. Mʉsã wiriboadeare ããrĩpererogue biapeokõãrãkuma mʉsãrẽ ñeãmurã.
44 Irasirirã mʉsãrẽ yebague wẽjẽmeépírãkuma. Mʉsãrẽ iri makã marã ããrĩpererãrẽ
wẽjẽpeokõãrãkuma. Ʉtãyeri weadeade neõ gajiye weka dujabirikoa. Mʉsãrẽ Marĩpʉ ĩgũ
taudʉarinʉ ejakeremakũ, mʉsã ĩgũrẽ ĩãmasĩbiridea waja, ĩgũrẽ béodea waja irasũ waarokoa,
ãrĩ wereyupʉ Jesús.

Jesús Marĩpʉya wiigue duarãrẽ béowiudea
(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)

45 Pʉrʉ Jerusalẽgue ejagʉ, Jesús Marĩpʉya wiigue ñajãyupʉ. Irogue ñajãa, doebiri duarãrẽ,
ĩgũsã duarire wajarirãdere bokaja, ĩgũsãrẽ béowiuyupʉ.
46 Ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩyupʉ:
—Marĩpʉ ĩgũya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: “Yaa wii, yʉre bʉremurã yʉre
sẽrẽrĩ wii ããrã”, ãrĩdi ããrĩmí. Mʉsã gapʉ yajarimasãya wii irirosũ ããrĩmakũ yáa, ãrĩyupʉ Jesús.
47 Ʉmʉrikʉ Jesús Marĩpʉya wiigue masakare buegʉ waanayupʉ. Ĩgũ irasũ buegʉ ejamakũ
ĩã, Moisés gojadeare buerimasã, paía oparã, gajirã judío masaka oparãde: “¿Nasiri ĩgũrẽ
wẽjẽrãkuri?” ãrĩ gũñamañurã.
48 Ĩgũsã ĩgũrẽ wẽjẽdʉakeremakũ, masaka ããrĩpererã ĩgũ wereníríre õãrõ pénʉrũñurã.
Irasirirã Jesúre wẽjẽdʉarã: “Ãsũ irirã, ĩgũrẽ wẽjẽmurã”, ãrĩ, ãmumasĩbiriñurã.

20

Judío masaka oparã Jesúre: “¿Noã mʉrẽ doreri?” ãrĩ sẽrẽñadea
(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

1 Gajinʉ Jesús Marĩpʉya wiigue ããrĩrãrẽ Marĩpʉ masakare tauri kerere buegʉ iriyupʉ.
Ĩgũ irasũ buemakũ, paía oparã, Moisés gojadeare buerimasã, judío masaka mʉrã merã ĩgũ
pʉrogue eja,
2 ĩgũrẽ sẽrẽñañurã:
—Wereka gʉare! ¿Noã mʉrẽ doreri, mʉ irasirimakũ? ¿Noã mʉrẽ: “Ãsũ irika!” ãrĩrĩ?
ãrĩñurã.
3 Jesús ĩgũsãrẽ yʉjʉyupʉ:
—Yʉde mʉsãrẽ sẽrẽñagʉra. Yʉjʉka yʉdere!
4 Juan masakare deko merã wãĩyemakũ, ¿noã ĩgũrẽ wãĩyedoregʉ iriuyuri, Marĩpʉ, o
masaka? ãrĩyupʉ.
5 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ĩgũsã basi ãsũ ãrĩ gãme wereníñurã:
—¿Naásũ ãrĩ yʉjʉrãkuri marĩ? “Marĩpʉ Juãrẽ doredi ããrĩmí”, marĩ ãrĩmakũ, Jesús marĩrẽ:
“¿Nasirirã ĩgũ weredeare bʉremubiriri mʉsã?” ãrĩbukumi.
6 Ããrĩpererã masaka: “Diayeta Juan Marĩpʉyare weredupiyudi ããrĩmí”, ãrĩ gũñama. Marĩ:
“Masaka Juãrẽ wãĩyedorenerã ããrĩmá”, ãrĩmakũ, masaka marĩrẽ ũtãyeri merã dearãkuma,
ãrĩñurã.
7 Irasirirã Jesúre ãsũ ãrĩ yʉjʉñurã:
—Juãrẽ wãĩyedoredire gʉa masĩbea, ãrĩñurã.
8 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ, Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩyupʉ:

✡ **19:38** Sal 118.26

—Iro merẽ mʉsã yʉre: “¿Noã mʉrẽ irire doreri?” ãrĩ sẽrẽñadeare yʉde mʉsãrẽ yʉjʉbea, ãrĩyupʉ.

Jesús ñerã moãrã keori merã buedea
(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

9 Pʉrʉ Jesús i keori merã masakare ãsũ ãrĩ buenʉgãyupʉ:
—Sugʉ masakʉ ĩgũya pooegue iguidarire otekumi. Ote odo, gajirãrẽ iri pooere wayu: “Yʉ otedea dʉkare deko merã sĩrãkoa, yʉ mʉsãrẽ iri pooere wayuri waja”, ãrĩkumi. Irasũ ãrĩ odo, gajirogue waakõãkumi. Yoaripoe deyomarĩkumi.
10 Pʉrʉ igui ñíripoe ããrĩmakʉ̃, ĩgũrẽ moãboegʉre ĩgũya pooema oteri dʉkare deko merã sẽrẽdoregʉ iriukumi. Pooere moãrã gapʉ ĩgũ iriuadire irogue ejamakʉ̃ ĩãrã, ĩgũrẽ pákuma. Neõ sutõ iguitõ sĩrõ marĩrõ ĩgũrẽ iridujukuma.
11 Pʉrʉ pooe opʉ gajigʉ ĩgũrẽ moãboegʉre iriuadikumi doja. Pooere moãrã gapʉ ĩgũdere pá, ñerõ irikuma. Neõ gajino sĩrõ marĩrõ ĩgũdere iridujukuma.
12 Pʉrʉ pooe opʉ gajigʉ ĩgũrẽ moãboegʉre iriuadikumi doja. Pooere moãrã gapʉ ĩgũrẽ kãmitú, iri pooe tʉrogue béokõãkuma.
13 ’Ĩgũsã irasiriadero pʉrʉ, pooe opʉ ãsũ ãrĩ gũñakumi: “¿Nasirigʉkuri yʉ?” ãrĩkumi. “Ãsũ irigʉra. Yʉ magũ yʉ maĩgũrẽ iriugʉra. Ĩgũrẽ iriumakʉ̃, ĩgũrẽ bʉremurãkuma”, ãrĩ gũñadikumi.
14 Irasirigʉ ĩgũ magũrẽ iriukumi. Ĩgũ irogue ejamakʉ̃ ĩãrã, pooe moãrã gapʉ ĩgũsã basi ãsũ ãrĩ gãme wereníkuma: “Ĩĩta pʉrʉguere i pooere opabu ããrĩmi. Ĩgũrẽ wẽjẽkõãrã! Irasirirã marĩ basi i pooere oparãkoa”, ãrĩkuma.
15 Irasirirã ĩgũrẽ ñeã, pooe tʉrogue ãĩwãgã, wẽjẽbéokõãkuma, ãrĩyupʉ Jesús.
Irasũ ãrĩ odo, ĩgũsãrẽ sẽrẽñayupʉ:
—Mʉsã péñamakʉ̃, ĩgũ magũrẽ wẽjẽadero pʉrʉ, ¿nasirigʉkuri pooe opʉ ĩgũya pooere moãrãrẽ? Ãsũ irigʉkumi.
16 Irogue waa, ĩgũsãrẽ wẽjẽ, iri pooere gajirã gapʉre sĩgʉkumi, ãrĩyupʉ Jesús.
Ĩgũ irasũ ãrĩmakʉ̃ pérã, masaka gapʉ ãsũ ãrĩñurã:
—Neõ marĩrẽ irasũ waabirikõãburo, ãrĩñurã.
17 Jesús gapʉ ĩgũsãrẽ ĩã, ãsũ ãrĩ sẽrẽñayupʉ:
—Marĩpʉya wereníri gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdea, ¿naásũ ãrĩdʉaro yári? Ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú:
Suye ʉ̃tãyere wii iririmasã béoadeaye merã gajigʉ gapʉ õãrõ turari wii irigʉkumi.✡
18 Sugʉ i ʉ̃tãye weka meémejãgʉ̃, mʉtãkõãgʉkumi. I ʉ̃tãye gapʉ ĩgʉ̃ weka meébejaro ĩgũrẽ õãrĩ pogagãgue meémutũbéokõãrokoa, ãrĩyupʉ Jesús.

Romano marã opʉ masakare niyeru wajasearire Jesúre sẽrẽñadea
(Mt 21.45-46; 22.15-22; Mr 12.12-17)

19 Paía oparã, Moisés gojadeare buerimasãde ĩgũ i keori merã irasũ ãrĩ weremakʉ̃ pérã: “Marĩrẽ: ‘Pooe moãrã irirosũ ñerã ããrã’, ãrĩgũ irikumi”, ãrĩ péña, ĩgũrẽ peresu irimurã bʉro ñeãdʉadiñurã. Irasũ ñeãdʉakererãta: “Masaka, ĩgũrẽ marĩ irasirimakʉ̃ ĩãrã, marĩ merã guarãkuma”, ãrĩñurã. Irasirirã ĩgũsãrẽ güisĩã, ñeãmasĩbiriñurã.
20 Irasirirã: “Gajinʉ ĩgũrẽ ñeãrãra”, ãrĩ, ĩãnʉrʉ̃tʉyañurã. Ĩgũ ñerõ yʉjʉmakʉ̃ weresãmurã pédʉarã iriadiñurã. Irasirirã gajirãrẽ irikatorãrẽ ĩgũ pʉro iriuñurã ĩgũ werenírírẽ pédorerã. “Ĩgũrẽ sẽrẽñarã waarã, masaka ĩũrõrẽ diaye irirã irirosũ ããrĩka!” ãrĩ, ĩgũsãrẽ iriuñurã. “Jesús ñerõ werenímakʉ̃ pérã, iri nikũ marã opʉ pʉrogue peresu iridorerã ãĩwãgãrãra”, ãrĩrã, ĩgũsãrẽ iriuadiñurã.
21 Ĩgũsã Jesús pʉrogue ejarã, ãsũ ãrĩñurã:
—Buegʉ, mʉ iririkʉrire masĩa. Mʉ ãrĩkatoro marĩrõ werenía. Marĩpʉyare diayeta buea. “¿Naásũ gũñarĩ masaka yʉre?” ãrĩ gũñarõ marĩrõ diayeta ĩgũsãrẽ werea. Oparãrẽ, ubu ããrĩrãdere ããrĩpererãrẽ surosũta ĩãa.
22 Irasirigʉ gʉare wereka! Romano marã opʉ marĩrẽ niyeru wajasearire marĩ wajarimakʉ̃, ¿õãgorari, o õãberi? ãrĩñurã Jesúre.
23 Jesús gapʉ ĩgũsã ñerõ iridʉarire masĩsĩã, ĩgũsãrẽ ãrĩyupʉ:
24 —Niyeru koere ãĩrika! I koeguere, ¿noãya diapu keori, noãya wãĩ tuuyari? ãrĩyupʉ.
—Romano marã opʉya diapu keori, ĩgũ wãĩta tuuyáa, ãrĩ yʉjʉñurã.
25 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakʉ̃ pégʉ, Jesús ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩyupʉ:
—Iro merẽ romano marã opʉya ããrĩrĩrẽ ĩgũrẽ sĩka! Marĩpʉya gapʉre Marĩpʉre sĩka! ãrĩyupʉ.
26 Irasirirã masaka péuro neõ ĩgũrẽ ñerõ ãrĩ werenímakʉ̃ irimasĩbiriñurã. Ubu gapʉ ĩgʉ̃ yʉjʉrire pérã pégʉka, toekõãñurã.

✡ **20:17** Sal 118.22

Saduceo bumarã, Marĩpʉ boanerãrẽ masũburire Jesúre sẽrẽñadea
(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

27 Pʉrʉ surãyeri saduceo bumarã Jesús pʉrogue ejañurã. Ĩgũsã: "Masaka boanerãgue masãbirikuma", ãrĩ bʉremurã ããrĩñurã. Irasirirã Jesúre ãsũ ãrĩñurã:
28 —Buegʉ, Moisés marĩrẽ ãsũ ãrĩ gojapídi ããrĩmí: "Sugʉ marãpokʉdi pũrã marĩkeregʉ igore boaweomakũ, ĩgũ pagʉmʉ igore dúunorẽgʉkumi. Irasirirã, ĩgũ igo merã pũrãkʉrã ĩgũ tĩgũ dagʉ pũrã irirosũta ããrĩrãkuma", ãrĩ gojapídi ããrĩmí.
29 'Iripoeguere sugʉ pũrã, su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejarã ããrĩunanerã ããrĩmá. Ĩgũsã tĩgũ gapʉ marãpokʉ, pũrã marĩgũta boakõãyupʉ.
30 Irasirigʉ ĩgũ dagʉ dokamʉta ĩgũ marãpo ããrĩdeore dúunorẽyupʉ. Ĩgũde, ĩgũ tĩgũ dagʉ irirosũta pũrã marĩgũta boakõãyupʉ.
31 Ĩgũsã pẽrã dokamʉde pũrã marĩgũta boakõãyupʉ. Irasũ dita pũrã marĩrãta boapereakõãñurã.
32 Ĩgũsã pʉrʉ ĩgũsã marãpode boakõãyupo pama.
33 Ĩgũsã su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejarã ũma igore marãpokʉadiñurã. Irasirirã boanerã masãmakũ, ¿niíno marãpogora ããrĩgokuri? ãrĩñurã.
34 Jesús ĩgũsãrẽ yʉjʉyupʉ:
—I ũmʉgue ããrĩrã, ũma, nome merã marãpokʉma. Ĩgũsã pũrã nomedere nomesuma.
35 Ĩgũsã irasirikeremakũ, ũmʉgasigue ããrĩmurã gapʉ irasũ ããrĩbirikuma. Marĩpʉ: "Õãrã ããrĩma", ãrĩ ĩãrã, boanerãgue masã, pʉrʉ ĩgũ pʉrogue mʉrĩãrãkuma. Iroguere marãpokʉbirikuma. Ĩgũsã pũrã nomedere nomesubirikuma.
36 Marĩpʉre wereboerã irirosũ neõ dupaturi boabirimurã ããrĩsĩã, irasiribirikuma. Ĩgũsã Marĩpʉ masũnerã, ĩgũ pũrã ããrĩrãkuma.
37 Iripoeguere Moisés ĩgũ yukʉgãgue ũjũrõgue waadeare gojadi ããrĩmí. Ĩgũ irogue ããrĩmakũ, Marĩpʉ ãsũ ãrĩdi ããrĩmí ĩgũrẽ: "Yʉ Abraham, Isaac, Jacob Opʉta ããrã", ãrĩdi ããrĩmí. I merã boanerã masãburire marĩ masĩa.
38 Abraham, Isaac, Jacob boanerã ããrĩkererã, Marĩpʉ merã okarã ããrĩma. Irasirigʉ Marĩpʉ boanerã dupaturi masãbirimurã Opʉ ããrĩbemi. Okarã Opʉ ããrĩmi. Ããrĩpererã masaka boakererã, Marĩpʉ ĩũrõ okarã ããrĩma, ãrĩyupʉ Jesús.
39 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, surãyeri Moisés gojadeare buerimasã ãsũ ãrĩñurã:
—Buegʉ, mʉ õãrõ yʉjʉa, ãrĩñurã.
40 Irasirirã neõ dupaturi gaji ĩgũrẽ sẽrẽñadʉabiriñurã.

"¿Noã parãmi ããrĩturiagʉ ããrĩrĩ Cristo?" ãrĩ sẽrẽñadea
(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

41 Jesús gapʉ ãsũ ãrĩyupʉ:
—¿Nasirirã Moisés gojadeare buerimasã: "Cristo, David parãmi ããrĩturiagʉ ããrĩmi", ãrĩrĩ?
42 David, Salmos wãĩkʉri gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojadi ããrĩmí:
Marĩpʉ, yʉ Opʉre ãsũ ãrĩmi: "Õõ, yʉ diaye gapʉ doaka yʉ merã dorebu!
43 Irasiripoe mʉrẽ ĩãturirãrẽ mʉ dorerire tarinʉgãnemobirimakũ irigʉra", ãrĩmi, ãrĩ gojadi ããrĩmí David.✡
44 David, Cristo ñekũ ããrĩkeregʉ, ĩgũrẽ: "Yʉ Opʉ ããrĩmi", ãrĩdi ããrĩmí. ¿Nasirigʉ, Cristo, David parãmi ããrĩturiagʉ ããrĩkeremakũ, David ĩgũrẽ irasũ ãrĩyuri? ãrĩyupʉ Jesús.

Jesús, Moisés gojadeare buerimasãrẽ: "Ñerõ yáa", ãrĩ weresãdea
(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

45 Ããrĩpererã masaka péurogue Jesús ĩgũ buerãrẽ ãsũ ãrĩyupʉ:
46 —Moisés gojadeare buerimasã ñerõ iririre õãrõ pémasĩka! Oparã irirosũ surí yoari sãña, masaka ĩũrõgue waagorenama. Makã dekoguere masakare õãrõ bʉremurĩ merã bokatĩrĩ õãdoremakũ gããmema. Nerẽrĩ wiiriguere ñajãrã, õãrĩ doaripẽrĩgue dita doadʉama. Bosenʉrĩ ããrĩmakũdere oparã doarigue dita doadʉama.
47 Wapiweyarã nome wajamomakũ ĩã, ĩgũsãya wiirire ẽmanokõãma. Ĩgũsãrẽ bopoñarĩ merã ĩãbirikererã, yoaripoe Marĩpʉre sẽrẽ ĩmukatoma, masaka ĩgũsãrẽ: "Marĩpʉre õãrõ bʉremuma", ãrĩburo, ãrĩrã. Ĩgũsã irasiriri waja Marĩpʉ ĩgũsãrẽ gajirã nemorõ wajamoãgʉkumi, ãrĩyupʉ Jesús.

21

Wapiweyo bopogo Marĩpʉya wiigue niyeru koeri sãdea
(Mr 12.41-44)

✡ **20:43** Sal 110.1

1 Jesús Marĩpɯya wiigue ããrĩgṹ, iri wiima ĩgũsã ãmuburi niyeru neeõrĩ kũmague wári
doebiri oparã ĩgũsã niyeru sãmakũ ĩãyupɯ.
2 Sugo wapiweyo bopogode iri kũmague pe koegã, mérõgã wajakɯri koerigãrẽ sãmakũ
ĩãyupɯ.
3 Iri koerire igo sãmakũ ĩãgũ, ãsũ ãrĩyupɯ:
—Diayeta mɯsãrẽ werea. Igo wapiweyo bopogo i kũmague niyeru sãgõ, Marĩpɯ ĩũrõ gajirã
ããrĩpererã ĩgũsã sĩadero nemorõ sãamo.
4 Gajirã wári doebiri oparã wáro sĩkeremakũ, ĩgũsãya wáro dɯyáa. Igo gapɯ bopogo
ããrĩkerego, igo baari wajariboadeare sĩpeokõãmo Marĩpɯre bɯremugõ, ãrĩyupɯ.

Jesús Marĩpɯya wiire béoburimarẽ weredea
(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

5 Surãyeri ĩgũ buerã Marĩpɯya wiimarẽ ĩãrã, ãsũ ãrĩñurã:
—Õãrĩ ũtãyeripa merã iridea wii ããrã. Masaka iri wiire ĩgũsã sĩdeade õãrĩ ããrã, ãrĩñurã.
Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégɯ, Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩyupɯ:
6 —Mɯsã i wiimarẽ dapagorare ĩãdáa. Sunɯ i wiima ããrĩpereri marĩ ĩãdea, i ũtãyeride
mɯtãdijapereakõãrokoa. Neõ suye ũtãye gajiye weka weamɯrĩadeade dujabirikoa, ãrĩyupɯ.

Jesús: "I ũmɯ pereburi dupiyuro ãsũ waarokoa", ãrĩ weredea
(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)

7 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ĩgũrẽ sẽrẽñañurã:
—Gɯare buegɯ, ¿naásũ ããrĩmakũ mɯ ãrãderosũ waarokuri? ¿Ñeéno iri ĩmugɯkuri, iri irasũ
waaburi dupiyuro? ãrĩñurã.
8 Jesús yɯjɯyupɯ:
—Õãrõ pémasĩka! Gajirã wárã ãrĩkatorimasã aarirãkuma. "Yɯ Marĩpɯ iriudi, Cristo ããrã",
ãrĩrãkuma. "Dapagorare i ũmɯ pereburo aarisiáa", ãrĩrãkuma. Ĩgũsã ãrĩkatorire pébirikõãka!
9 Masaka mɯsã pɯro gãmewẽjẽrĩrẽ pérã, gajirogue marã ĩgũsã oparãrẽ béori kerere pérã,
gɯkabirikõãka! I ũmɯ pereburi dupiyuro irasũ waapɯrorirokoa. Irasũ waakeremakũ, i ũmɯ
pereburo dɯyarokoa dapa, ãrĩyupɯ.
10 Irasũ ãrĩ odo, ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩnemoyupɯ doja:
—Su bumarã, gaji bumarã merã gãmewẽjẽrãkuma. Su nikũ marã, gaji nikũ marã merã
gãmewẽjẽrãkuma.
11 Wári makãrĩguere nikũ bɯro ñomerokoa. Masaka wárã ɯaboari merã boarãkuma.
Pũrĩrikɯri merã ñerõ tarirãkuma. Ʊmɯgasiguere bɯro goeri, wári gajino deyoarire ĩãrã,
masaka bɯro güirãkuma.
12 'I ããrĩpereri irasũ waaburo dupiyuro mɯsã yɯre bɯremurĩ waja gajirã mɯsãrẽ ñeã, ñerõ
irirãkuma. Irasirirã marĩ judío masaka nerẽrĩ wiirigue mɯsãrẽ weresã, peresu irirãkuma.
Makãrĩ marã oparã pɯrogue ãĩãnarãkuma mɯsãrẽ wajamoãdorerã.
13 Ĩgũsã irogue mɯsãrẽ ãĩjamakũ, mɯsã gapɯ Marĩpɯya õãrĩ kerere wererãkoa ĩgũsãrẽ.
14 Ĩgũsã mɯsãrẽ oparã pɯrogue ãĩwãgãmakũ ĩãrã, oparãrẽ yɯjɯburire gũñarikɯbirikõãka!
"¿Naásũ ãrĩrãkuri ĩgũsãrẽ?" ãrĩ gũñarikɯbirikererãta ããrĩka!
15 Mɯsã werenímakũ iritamugɯra. Mɯsãrẽ irasũ iritamugũ, masĩrĩ merã õãrĩ werenírĩ
merã weremakũ irigɯra. Mɯsã irasũ weremakũ pérã, mɯsãrẽ ĩãturirã gapɯ mɯsã werenírĩrẽ
bokatĩũbirikuma. "Iri diaye ããrĩbea", ãrĩmasĩbirikuma.
16 Surãyeri mɯsã pagɯsãmarã, mɯsã pagɯpũrã, mɯsãya makã marã, mɯsã merãmarãde
mɯsãrẽ oparãguere wẽjẽdorerã wiarãkuma. Irasirirã mɯsãrẽ surãyerire wẽjẽrãkuma.
17 Yɯre mɯsã bɯremurĩ waja ããrĩperero marã masaka mɯsãrẽ ĩãturi doorãkuma.
18 Ĩgũsã irasirikeremakũ, sudagã mɯsãya poadagã neõ dederibirikoa.
19 Irasirirã mɯsãrẽ ñerõ irikeremakũ, yɯre bɯremurĩrẽ pirimerã, Marĩpɯ pɯrogue perebiri
okari oparãkoa.
20 'Irasirirã wárã surara Jerusalén tɯro gãmegorobiatúmakũ ĩãrã, iri makãrẽ ĩgũsã béoburo
mérõgã dɯyáa, ãrĩ masĩrãkoa.
21 Irasũ waamakũ ĩãrã, Judea nikũgue ããrĩrã ũtãyukugue ũmaduriburo. Jerusalẽgue ããrĩrãde
iri makãrẽ wiriburo. Iri makã tɯro ããrĩrã Jerusalẽguere dupaturi goedujáabirikõãburo.
22 Irasũ waarínɯrĩ Marĩpɯ ñerãrẽ wajamoãrĩnɯrĩ ããrĩrokoa. Irasiriro ããrĩpereri ĩgũya
werenírĩ gojadea pũgue gojaderosũta waarokoa.
23 I nikũ marã bɯro pũrĩrõ péñarãkuma. Marĩpɯ ĩgũsãrẽ bɯro wajamoãgɯkumi. Irasũ
waamakũ, nijĩpagosã nome, ĩgũsã pũrã mirĩrãgã oparã nomede bɯro ñerõ tarirãkuma.
24 Surãyeri i makã marã gãmewẽjẽrõgue boarãkuma. Boamerã gapɯre ããrĩpereri nikũgue
ãĩwãgã, peresu irirãkuma. Judío masaka ããrĩmerã Jerusalẽrẽ ñerõ irirãkuma. Irasirirã iri
makã marãrẽ tarinɯgãrãkuma. Marĩpɯ, judío masaka ããrĩmerãrẽ: "Iri makã marãrẽ neõ
opabirikõãka pama!" ãrĩmakũgue opaduúrãkuma.

Jesús i ũmɯgue ĩgũ dupaturi aariburire weredea
(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)

25 'I ũmɯ pereburi dupiyuro abe ũmɯmɯ, abe ñamimɯ, neñukãde deyori gorawayuakõãrãkuma. Wádiya turaro bɯsɯri, makũrĩ nikũguere bɯro ejarokoa. Irasirirã i ũmɯ marã ããrĩpererã bɯro gɯkari merã diaye gũñamasĩbirikuma.
26 Ʊmarõgue marã turarã naradari merã béosũrãkuma. Irasũ waamakũ ĩãrã, masaka i ũmɯ pereburire: "¿Aarisiakuri?" ãrĩ gũñarã, bɯro güiri merã kõmorã irirosũ neõ gũñajabirikuma.
27 Irasũ waaripoere masaka yɯ ããrĩpererã tĩgũ, wáro Marĩpɯ turari merã, ĩgũ gosesiriri merã ĩĩmikãyebogue i nikũguere yɯ dupaturi aarimakũ ĩãrãkuma.
28 Yɯ ãrĩderosũta iri goerire waapɯrorimakũ ĩãrã, mɯsã yaarã ããrĩrã güibirikõãka! Gũñaturari merã ũmɯgasigue ĩãmuka! Mérõgã dɯyáa, Marĩpɯ mɯsãrẽ perebiri peamegue waabonerãrẽ tauri ejaburo, ãrĩyupɯ Jesús.
29 Irasũ ãrĩ odo, i keori merã ĩgũsãrẽ werenemoyupɯ:
—Higueragɯ, o gajigɯ yukɯ noó gããmedire ĩãka!
30 Irigɯ pũ maamamakũ ĩãrã: "Bojori waaburo mérõgã dɯyáa", ãrĩ masĩa.
31 Irigɯ waarósũta i ããrĩpereri yɯ ãrĩrĩ irasũ waamakũ ĩãrã: "Marĩpɯ ĩgũyarãrẽ doreri aariburo mérõgã dɯyáa", ãrĩ masĩrãkoa.
32 Diayeta mɯsãrẽ werea. I ũmɯ marã boapereburo dupiyuro i ããrĩpereri yɯ ãrĩrĩ irasũ waarokoa.
33 Ʊmɯgasi, i nikũde pereakõãrokoa. Yɯ werenírĩ gapɯ neõ perebirikoa. Ããrĩpereri yɯ ãrĩrõsũta waayuwarikɯrokoa.
34-35 'Yɯ dupaturi aariburinɯrẽ neõ masĩbea mɯsã. Irasirirã õãrõ pémasĩka! Bosenɯrĩrẽ irirã, ñerĩrẽ iribirikõãka! Mejãbirikõãka! I ũmɯmarẽ bɯro güñarikɯbirikõãka! Mɯsã ire irasirimerã, gũñaña marĩrõ i ũmɯguere yɯ aarimakũ ĩãrã, gɯkabirikoa. Waibɯ gũñaña marĩrõ weadeadague ĩgũ meésiajarosũta gũñaña marĩrõ yɯ aaririnɯ masakare ããrĩpereri nikũ marãrẽ waarokoa.
36 Irasirirã õãrõ pémasĩrĩ merã yúka! Marĩpɯre ãsũ ãrĩ sẽrẽníkõãka! "I ũmɯ peremakũ, gɯare iritamuka! Turarire sĩka, gɯare õãrõ tariburo, ãrĩgũ! Irasirirã gɯa ããrĩpererã tĩgũrẽ güiro marĩrõ bokatĩrĩrãkoa", ãrĩ sẽrẽka ĩgũrẽ! ãrĩyupɯ Jesús.
37 Jesús ũmɯrikɯ Marĩpɯya wiigue buenayupɯ. Ñamirikɯ bue odogɯ, Olivos wãĩkɯdi ũtãũgue waa, irogue ããrĩboyoanayupɯ.
38 Boyoripoe ããrĩmakũ, ããrĩpererã masaka Marĩpɯya wiigue ĩgũ buerire pérã waanañurã.

22

Judas Iscariote Jesúre wẽjẽdɯarãguere ĩgũrẽ ĩmuburire ãmudea
(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)

1 Iripoere judío masaka pã wemasãrĩ morẽña marĩrĩ baari bosenɯ, mérõgã dɯyayuro. Iri bosenɯ pascua wãĩkɯyuro.
2 Paía oparã, Moisés gojadeare buerimasã Jesúre wẽjẽdɯarã: "¿Nasiri ĩgũrẽ wẽjẽrãkuri marĩ?" ãrĩñurã. Ĩgũsã Jesúre wẽjẽdɯakererã, masakare güiñurã.
3 Iripoere wãtĩ, Judas Iscariote wãĩkɯgɯguere ñajãyupɯ ñerõ iridoregɯ. Judas, Jesús buerã pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarã watopemɯ ããrãdiyupɯ.
4 Wãtĩ ñajãdero pɯrɯ, Judas paía oparã, Marĩpɯya wiire korerã surara oparã pɯro waayupɯ. Irogue eja, ĩgũ Jesúre ĩmuburire ĩgũsã merã wereníyupɯ.
5 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ɯsɯyari merã: "Ĩgũrẽ mɯ gɯare ĩmumakũ, mɯrẽ niyeru wajarirãkoa", ãrĩñurã.
6 Judas: "Jáɯ", ãrĩ, pɯrɯ: "¿Naásũ ããrĩmakũ, masaka ĩãberogue oparãguere yɯ Jesúre wiamakũ õãrokuri?" ãrĩ gũñayupɯ.

Jesús ĩgũ buerã merã baatũnudea
(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

7 Pɯrɯ pã wemasãrĩ morẽña marĩrĩ baari bosenɯ ããrĩnɯgãrĩnɯ ããrĩyuro. Irinɯ pascua bosenɯ iririnɯ ããrĩmakũ, Marĩpɯ ĩũrõ oveja majĩgũrẽ ĩgũsã wẽjẽrĩnɯ ããrĩyuro.
8 Irinɯta Jesús Pedrore, Juãrẽ ãsũ ãrĩ iriuyupɯ:
—Marĩ pascua bosenɯ baaburire ãmurã waaka!
9 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ãsũ ãrĩ sẽrẽñañurã:
—¿Noógue marĩ pascua bosenɯ baaburire ãmumakũ gããmekuri? ãrĩñurã.
10-11 Jesús ĩgũsãrẽ yɯjɯyupɯ:
—Jerusalẽgue waaka! Irogue sugɯ dekosoro kõãwãgãgũrẽ bokajarãkoa. Ĩgũrẽ tɯyaka! Ĩgũ ñajãri wiigue ejarã, iri wii opɯre: "Gɯare buegɯ, ãsũ ãrĩ sẽrẽñadoreami: '¿Díí taribugue yɯ buerã merã i pascua bosenɯrẽ baagɯkuri?' ãrãmi", ãrĩka!

12 Mʉsã irasũ ãrĩmakʉ̃ pé, wári taribu, ʉ̃marõgue ĩgʉ̃sã ãmu odoadea taribure ĩmugʉkumi.
Irogue marĩ baaburire ãmuka! ãrĩyupʉ Jesús.
13 Irasirirã iri makãgue waa, irogue eja, Jesús wereaderosũta bokaja, pascua bosenʉ
baaburire ãmuñurã.
14 Ĩgʉ̃sã baaripoe ejamakʉ̃, Jesús ĩgʉ̃ buerã pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarã merã
baa doaníyupʉ.
15 Irogue baa doanígʉ̃, ĩgʉ̃sãrẽ ãrĩyupʉ:
—Yʉ boaburo dupiyuro i pascua bosenʉ baarire mʉsã merã bʉro baadʉáa.
16 Mʉsãrẽ werea. I bosenʉrẽ marĩ dapagora irirosũ yʉ dupaturi neõ irinemobirikoa. Pʉrʉ
Yʉpʉ ĩgʉ̃yarãrẽ dorerogue dupaturi iriyuwarikʉgʉkoa, ãrĩyupʉ.
17 Irasũ ãrĩ odo, iiríripare ãĩ, Marĩpʉre: “Mʉrẽ ʉsʉyari sĩa”, ãrĩ, ĩgʉ̃sãrẽ ãsũ ãrĩyupʉ:
—Ire ãĩ, dʉkawa iiríka!
18 Mʉsãrẽ werea. I igui dekore marĩ dapagora iiríros̃ũ yʉ dupaturi neõ iiríne̜mobirikoa.
Yʉpʉ ĩgʉ̃yarãrẽ doreri ejadero pʉrʉgue dupaturi iirígʉkoa doja, ãrĩyupʉ.
19 Pʉrʉ pãrẽ ãĩ, Marĩpʉre: “Mʉrẽ ʉsʉyari sĩa”, ãrĩ, pãrẽ pea, ĩgʉ̃sãrẽ ãsũ ãrĩ guereyupʉ:
—I yaa dʉpʉ ããrã. Yʉ mʉsã ñerõ iridea waja boagʉkoa. Irasirirã mʉsã dapagora
iriaderosũ nerẽ, pãrẽ baarikʉ, yʉ mʉsãrẽ boabosarire gũñaka! ãrĩyupʉ.
20 Ĩgʉ̃sã baa odoadero pʉrʉ, pãrẽ ãĩaderosũta iiríripadere ãĩ, ĩgʉ̃sãrẽ ãsũ ãrĩyupʉ:
—Yʉ mʉsãrẽ boabosagʉ, yaa dí béori merã Yʉpʉ mʉsãrẽ: “Õãrõ irigʉra”, ãrĩdeare
iriyuwarikʉgʉkoa.
21 ’Dapagorare yʉre wẽjẽdʉarãguere yʉre ĩmubu õõ yʉ merã baa doaníme̜i.
22 Marĩpʉ ãrĩderosũta yʉre ããrĩpererã tĩgʉ̃rẽ waaró yáa. Yʉre ĩmubu gapʉre ñetariro
waarokoa, ãrĩyupʉ.
23 Ĩgʉ̃ irasũ ãrĩmakʉ̃ pérã, ĩgʉ̃sã basi ãsũ ãrĩ gãme sẽrẽñañurã:
—¿Noã marĩ watopeguere irasiribukuri? ãrĩñurã.

Jesús buerã: “Marĩ watopere, ¿noã ããrĩpererã nemorõ ããrĩgʉkuri?” ãrĩ guaseodea

24 Pʉrʉ Jesús buerã ãsũ ãrĩ gãme guaseoñurã:
—Marĩ watopere, ¿noã ããrĩpererã nemorõ ããrĩgʉkuri? ãrĩñurã.
25 Jesús gapʉ ĩgʉ̃sãrẽ ãrĩyupʉ:
—I nikũ marã oparã Marĩpʉre bʉremumerã gapʉ ĩgʉ̃sãyarãrẽ dorerã, turaro merã
dorema. Irasirirã ĩgʉ̃sã oparãrẽ: “Masakare õãrõ iritamurã ããrĩma”, ãrĩma.
26 Mʉsã tamerã i nikũ marã oparã irirosũ iribirikõãka! Ãsũ gapʉ irika! Mʉsã watopeguere
sugʉ gajirã nemorõ ããrĩdʉagʉ, mʉsã nemorõ ubu ããrĩgʉ́ maamʉ irirosũ ããrĩburo. Mʉsãrẽ
doredʉagʉ, moãboegʉ irirosũ mʉsãrẽ iritamugʉ̃ ããrĩburo.
27 Mʉsã gũñamakʉ̃, ¿niíno gapʉ gajigʉ nemorõ ããrĩgʉ́ ããrĩrĩ? ¿Baa doanígʉ̃ gapʉ, o ĩgʉ̃rẽ
baari ejogʉ gapʉ ããrĩrĩ? Ãsũ ããrã. Baa doanígʉ̃ gajigʉ nemorõ ããrĩmi. Yʉ gapʉ mʉsã
watopegue ããrĩgʉ́, mʉsãrẽ moãboegʉ irirosũta mʉsãrẽ iritamugʉ̃ aaribʉ́.
28 ’Masaka yʉre ñerõ irikeremakʉ̃, mʉsã yʉ merã ããrĩníkõãbʉ.
29 Irasirigʉ, Yʉpʉ yʉre ĩgʉ̃yarã Opʉ píderosũ, yʉ mʉsãdere oparã sóogʉra.
30 Irasirirã, yʉ ĩgʉ̃yarã Opʉ ããrĩrõgue mʉsãde, yʉ merã iirí, baa doanírãkoa. Irogue mʉsã
pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejari oparã doarire doarãkoa. Irasirirã Israel bumarãrẽ
pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejari buri marãrẽ dorerãkoa, ãrĩyupʉ.

Jesús Pedrore: “Yʉre masĩkeregʉ: ‘Masĩbea’, ãrĩgʉkoa”, ãrĩ weredea
(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)

31 Irasũ ãrĩ odo, marĩ Opʉ Jesús Pedrore ãsũ ãrĩyupʉ:
—Simón, yʉre péka! Wãtẽa opʉ Satanás Yʉpʉre sẽrẽadami, trigo gasirire koro, yʉsasiribéoro
irirosũ mʉsãrẽ yʉre bʉremurĩrẽ pirimakʉ̃ iridʉagʉ.
32 Ĩgʉ̃ irasũ iridʉakeremakʉ̃, yʉ gapʉ mʉya ããrĩburire Yʉpʉre sẽrẽbosabʉ, mʉ yʉre
bʉremurĩrẽ piribirikõãburo, ãrĩgʉ̃. Irasirigʉ yʉre dupaturi õãrõ gũñaturadero pʉrʉ, mʉyarã
yʉre bʉremurãrẽ gũñaturamakʉ̃ irika! ãrĩyupʉ.
33 Ĩgʉ̃ irasũ ãrĩmakʉ̃ pégʉ, Pedro ãrĩyupʉ:
—Yʉ Opʉ, mʉrẽ peresu irirã, yʉdere mʉ merãta peresu iriburo. Mʉrẽ wẽjẽrã, yʉdere mʉ
merãta wẽjẽburo, ãrĩyupʉ.
34 Jesús ĩgʉ̃rẽ ãrĩyupʉ:
—Pedro, mʉrẽ werea. Dapagã ñami ãgãbo wereburo dupiyuro yʉre masĩkeregʉ ʉrea
gajirãrẽ: “Masĩbea”, ãrĩkatogʉkoa, ãrĩyupʉ.

Jesúre ĩgʉ̃sã ñeãburo dupiyuro waadea

35 Irasũ ãrĩ odo, Jesús ĩgʉ̃ buerãrẽ ãsũ ãrĩ sẽrẽñayupʉ doja:

—¿Sõõ ããrĩdeapoere mʉsã niyeru, surí ãĩãrĩ ajuri, gubu surí opamerã mʉsãrẽ yʉ iriudeapoere ñeénorẽ gããmenemorĩ?
—Neõ gajino gããmenemobiribʉ, ãrĩ yʉjʉñurã.
36 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ, ãrĩyupʉ doja:
—Dapagora gapʉre surí, niyeru ãĩãrĩ ajuri oparã, irire ãĩaka! Mʉsãrẽ sareri majĩrĩ marĩmakũ ĩãrã, mʉsãya surí wekamarẽ dua, su majĩ wajarika!
37 Ire mʉsãrẽ werea. Marĩpʉya wereníri gojadea pũgue gojaderosũta yʉre waaró yáa. Ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: " 'Ĩgũde ñegũ irirosũ ñerã watopeguere ããrĩdi ããrĩmi', ãrĩsũgʉkumi", ãrĩ gojasũdero ããrĩbú, ãrĩyupʉ. Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pẽrã, ĩgũ buerã ĩgũrẽ ãrĩñurã:
38 —Gʉa Opʉ, pe majĩ sareri majĩrĩ opáa, ãrĩñurã.
—Õãsiáa, ãrĩ yʉjʉyupʉ Jesús.

Jesús Getsemanígue Marĩpʉre sẽrẽdea
(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42)

39 Pʉrʉ Jesús ĩgũ irinarõsũ Olivos wãĩkʉdi ũtãũgue waakõãyupʉ. Ĩgũ buerãde ĩgũ merã waañurã.
40 Irogue ejagʉ, Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩyupʉ:
—Marĩpʉre sẽrẽka, wãtĩ ãrĩmesãrĩrẽ iribukoa, ãrĩrã, ãrĩyupʉ.
41 Irasũ ãrĩ odo, ĩgũ sugʉta yoaweyaro waa, ñadʉkʉpuri merã ejamejãja, Marĩpʉre ãsũ ãrĩ sẽrẽyupʉ:
42 —Aʉ, yʉ ñerõ tariburire taudʉagʉ, tauka! Yʉ irasũ ãrĩkeremakũ, yʉ gããmerõsũ iribirikõãka! Mʉ gããmerõsũ gapʉ yʉre waaburo, ãrĩyupʉ.
43 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, Marĩpʉre wereboegʉ ũmʉgasigue ããrãdi Jesúre deyoayupʉ ĩgũrẽ gũñaturamakũ irigʉ.
44 Jesús bʉro pũrĩsũgũ Marĩpʉre sẽrẽadero nemorõ ĩgũrẽ sẽrẽnemoyupʉ doja. Ĩgũ ñajãsʉririta dí yeri pagayeri wiri, yebague yuriyuro.
45 Marĩpʉre irasũ ãrĩ sẽrẽ odo, wãgãnʉgã, ĩgũ buerã pʉrogue ejagʉ, bʉro bʉjawereri merã kãrĩrãrẽ bokajayupʉ.
46 Irasirigʉ ĩgũsãrẽ ãrĩyupʉ:
—¿Nasirirã kãrĩrĩ? Yobeka! Marĩpʉre sẽrẽka, wãtĩ ãrĩmesãrĩrẽ iribukoa, ãrĩrã, ãrĩyupʉ.

Jesúre ñeãwãgãdea
(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)

47 Ĩgũ irasũ ãrĩ wereripoe masaka wárã ejañurã. Judas pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarã buerã watopemʉ ããrãdi masakare dupiyuyupʉ. Jesús pʉro eja, ĩgũrẽ bokatĩrĩ, ĩgũya wayupãrãrẽ mimiyupʉ.
48 Ĩgũ irasũ mimimakũ ĩãgũ, Jesús gapʉ ĩgũrẽ ãrĩyupʉ:
—Judas, ¿yʉre ããrĩpererã tĩgũrẽ yʉre ĩãturirãguere wiagʉ, yaa wayupãrãrẽ mimirĩ mʉ? ãrĩyupʉ.
49 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, Jesús buerã ĩgũrẽ masaka ñeãburire masĩrã: "Gʉa Opʉ, ¿gʉa sareri majĩrĩ merã ĩgũsã merã gãmekẽãsi?" ãrĩñurã.
50 Irasũ ãrĩ, sugʉ Jesús buegʉ ĩgũya sareri majĩ merã paía opʉre moãboagʉre diaye gapʉma gãmipũrẽ dititá dijukõãyupʉ.
51 Ĩgũ irasirimakũ ĩãgũ, Jesús ãrĩyupʉ:
—Iropata irika! Inorẽ irinemobita! ãrĩyupʉ.
Ãrĩ odo, gãmipũ ããrãderore moãñayupʉ. Ĩgũ moãñamakũ, ĩgũya gãmipũ õãkõãyuro doja.
52 Irasiri odo, ĩgũrẽ ñeãmurãrẽ: paía oparãrẽ, Marĩpʉya wiire korerã surara oparãrẽ, judío masaka mʉrãdere ãrĩyupʉ:
—¿Nasirirã sareri majĩrĩ merã, yukʉ dʉkari merã sugʉ yajarimasũrẽ ñeãrã aarirã irirosũ yʉre ñeãrã aaríri?
53 Ʉmʉrikʉ Marĩpʉya wiigue mʉsã merã yʉ ããrĩmakũ, yʉre neõ ñeãbiribʉ. Irasũ ããrĩkeremakũ, dapagora mʉsã yʉre ñerõ iriripoe ejasiáa. Wãtĩ naĩtĩãrõgue ããrĩgṹ mʉsãrẽ dorerire irirã yáa mʉsã, ãrĩyupʉ.

Pedro Jesúre masĩkeregʉ: "Masĩbea", ãrĩdea
(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

54 Pʉrʉ Jesúre ñeã, paía opʉya wiigue ãĩãñurã. Ĩgũsã ĩgũrẽ ãĩãmakũ, Pedro ĩgũsãrẽ yoaweyarogue tʉyayupʉ.
55 Irogue ejarã, makãpʉro ñajãrõma yeba dekogue peame diiuñurã. Irasirirã irime tʉro sũma doaníñurã. Pedro ĩgũsã pʉro eja, ĩgũsã watopegue doayupʉ.
56 Sugo moãboerimasõ, ĩgũ peame tʉro doamakũ ĩãgõ, ĩgũrẽ õãrõ ĩã, gajirãrẽ ãsũ ãrĩ wereyupo:

—Ĩĩde ĩgũ merã ããrĩdita ããrãmi, ãrĩyupo.
57 Igo irasũ ãrĩmakũ pégɯ, Pedro ãrĩkatori merã:
—Yɯ ĩgũrẽ neõ masĩbea, ãrĩ yɯjɯyupɯ.
58 Mérõgã pɯrɯ gajigɯ ĩgũrẽ ĩã, ãsũ ãrĩyupɯ:
—Mɯde Jesús buerã merãmɯta ããrã, ãrĩyupɯ.
—Neõ ããrĩbea yɯ, ãrĩyupɯ Pedro.
59 Su hora pɯrɯ gajigɯ gajirãrẽ ãsũ ãrĩ wereyupɯ:
—Ĩĩ diayeta ĩgũ merã ããrĩdita ããrĩmi. Galileamɯta ããrĩmi, ãrĩyupɯ.
60 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, Pedro yɯjɯyupɯ:
—Yɯ, mɯ werenígũrẽ masĩbea, pémasĩbirikoa, ãrĩyupɯ.
Ĩgũ irasũ ãrĩripoeta ãgãbo wereyupɯ.
61 Ĩgũ weremakũ, marĩ Opɯ Jesús yoaweyarogue ããrĩgṹ Pedrore ĩã gãmeuyupɯ. Ĩgũ irasũ ĩãmakũ, Pedro, Jesús ĩgũrẽ: “Dapagã ñami ãgãbo ĩgũ wereburo dupiyuro mɯ yɯre masĩkeregɯ, ɯrea: ‘Masĩbea’, ãrĩkatogɯkoa”, ãrĩdeare gũñabokayupɯ.
62 Irire gũñaboka, wiria, bɯjawereri merã bɯro oreyupɯ.

Jesúre ñerõ iri bɯridadea
(Mt 26.67-68; Mr 14.65)
63 Jesúre korerã surara ĩgũrẽ bɯrida, páñurã.
64 Irasũ ĩgũrẽ párã, suríro gasiro merã ĩgũya koyere sɯabiato:
—¿Noã mɯrẽ pári? Ãrĩbokaka! ãrĩñurã.
65 Wári gaji ñerõ ãrĩ bɯridañurã.

Jesúre oparã pɯrogue ãĩadea
(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)
66 Gajinɯ gapɯ boyodujimejãripoe judío masaka mɯrã, paía oparã, Moisés gojadeare buerimasãde nerẽñurã. Pɯrɯ ĩgũsã nerẽrõgue Jesúre ãĩja, ãsũ ãrĩ sẽrẽñañurã:
67 —Wereka gɯare! ¿Mɯ, Marĩpɯ iriudi Cristota ããrĩrĩ? ãrĩñurã.
Jesús ĩgũsãrẽ yɯjɯyupɯ:
—Mɯsãrẽ: “Yɯ ĩgũta ããrã”, ãrĩmakũ, yɯre bɯremubirikoa.
68 Mɯsãrẽ gajinorẽ yɯ sẽrẽñamakũ, yɯre yɯjɯbirikoa.
69 Mɯsã yɯre bɯremubirikeremakũ, mérõgã pɯrɯ Yɯpɯ turatarigɯ yɯre ããrĩpererã tĩgũrẽ ĩgũ diaye gapɯ doamakũ irigɯkumi, ãrĩyupɯ.
70 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ããrĩpererã ĩgũrẽ sẽrẽñañurã:
—¿Irasũ ãrĩgũ, Marĩpɯ magũta ããrĩrĩ mɯ? ãrĩñurã.
—Ĩgũta ããrã mɯsã ãrĩrõsũta, ãrĩ yɯjɯyupɯ Jesús.
71 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, ãsũ ãrĩñurã:
—Nasirimurã gajirã ĩgũrẽ weresãrĩrẽ pénemobirikoa marĩ! Ĩgũ werenírĩrẽ marĩ basita pésiáa, ãrĩñurã.

23

Jesúre Pilato pɯro ãĩjadea
(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)
1 Irasũ ãrĩ odo, ããrĩpererã wãgãnɯgã, Jesúre opɯ Pilato wãĩkɯgɯ pɯrogue ãĩãñurã.
2 Jesúre irogue ãĩjarã, ãsũ ãrĩ weresãnɯgãñurã:
—Ĩĩ marĩya nikũ marãrẽ ñerõ iridoremakũ péabɯ. Romano marã opɯ niyeru wajasearire: “Wajaribirikõãka!” ãrĩrĩrẽ péabɯ. Gajidere: “Yɯ judío masaka Opɯ, Cristo ããrã”, ãrãmi, ãrĩñurã.
3 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégɯ, Pilato Jesúre sẽrẽñayupɯ:
—¿Mɯta ããrĩrĩ, judío masaka Opɯ?
—Mɯ ãrĩrõsũta ĩgũta ããrã, ãrĩ yɯjɯyupɯ Jesús.
4 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, Pilato paía oparãrẽ, masaka irogue ããrĩrãrẽ ãrĩyupɯ:
—Ĩĩrẽ neõ ñerĩ iridea máa, yɯ ĩãmakũ, ãrĩyupɯ.
5 Ĩgũ irasũ ãrĩkeremakũ, ĩgũsã gapɯ bɯro weresãnemoñurã:
—Ĩgũ bueri merã masaka oparãrẽ tarinɯgãmakũ iriami. Galilea nikũgue irire irinɯgãmi. Dapagorare i makãguedere irasũta irigɯ ejáami, ãrĩñurã.

Jesúre Herodes pɯro ãĩjadea
6 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégɯ, Pilato gapɯ sẽrẽñayupɯ:
—¿Ĩĩ Galileamɯta ããrĩrĩ? ãrĩyupɯ.

7 “Iromцta ããrĩmi”, ãrĩ, ĩgũsã yцjцmakũ pégц, Pilato surarare: “Jesúre Galilea nikũ marã opц Herodes pцro ãĩaka!” ãrĩyupц. Iripoere Herodes Jerusalẽgue ããrĩyupц.
8 Iro dupiyuro Herodes Jesús iridea kerere pédi ããrĩmí. Irasirigц yoaripoe ĩgũrẽ bцro ĩãdцagц iriadiyupц. Jesús ĩgũ turari merã iri ĩmumakũ ĩãdцagц iriadiyupц. Irasirigц ĩgũ pцro ĩgũsã Jesúre ãĩjamakũ ĩãgũ, bцro цsцyayupц.
9 Wári Jesúre sẽrẽñadiyupц. Ĩgũ sẽrẽñakeremakũ, Jesús gapц ĩgũrẽ neõ yцjцbiriyupц.
10 Paía oparã, Moisés gojadeare buerimasãde Herodes pцro ejanerã, Jesúre turaro merã weresãñurã.
11 Pцrц Herodes ĩgũya surara merã Jesúre bцrida, ñerõ iriñurã. Ĩgũrẽ bцridarã, õãrĩ surírore opцyañerẽ sãñurã. Irasiri odo, Herodes: “Ĩgũrẽ Pilato pцrogue ãĩaka doja!” ãrĩyupц.
12 Herodes, Pilato merã iro dupiyuroguere gãme ĩãdцabirinerã ããrĩkererã, irinц merã gãmesцriñurã.

Jesúre wẽjẽdoredea
(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39-19.16)

13 Pцrц Pilato paía oparãrẽ, judío masaka oparãrẽ, masakadere siiu neeõ,
14 ãsũ ãrĩyupц:
—Mцsã ĩĩrẽ yц pцro ãĩjarã: “Ĩĩ masakare ñerõ iridoremi”, ãrãbц mцsã yцre. Mцsã ĩũrõ, yц ĩĩrẽ sẽrẽñapeoabц. Mцsã ĩĩrẽ weresãkeremakũ, ĩĩ ñerõ iridea máa, yц ĩãmakũ.
15 Herodede: “Ĩĩrẽ neõ ñerĩ iridea máa”, ãrãyupц. Dupaturi ĩĩrẽ yц pцro iriuañumi doja. Irasiriro ĩĩrẽ wẽjẽdoreri máa. Mцsãde ire masĩa.
16 Irasirigц yц ĩgũrẽ tãrãdoregцkoa. Pцrц ĩgũrẽ wiugцra, ãrãdiyupц Pilato.
17 Pilato, bojorikц pascua bosenц ããrĩmakũ, sugц peresugue ããrãdire ĩgũsã wiudoregцre wiunayupц.
18 Irasirirã, Pilato: “Jesúre wiugцra”, ĩgũ ãrĩmakũ pérã, ããrĩpererã masaka suro merã ãsũ ãrĩ gaguinínцgãñurã:
—Jesúre wẽjẽkõãka! Barrabás gapцre wiuka! ãrĩñurã.
19 Ĩĩ Barrabáre iro dupiyuro Jerusalẽgue oparãrẽ ĩgũ béodцadea waja, gajirãrẽ ĩgũ wẽjẽdea waja, peresu irinerã ããrĩmá.
20 Pilato Jesús gapцre wiudцadiyupц. Irasirigц masakare ĩgũrẽ wiuburire dupaturi sẽrẽñayupц doja.
21 Ĩgũ Jesúre wiudцakeremakũ, ĩgũsã gaguiníadero nemorõ gaguiníñurã doja:
—Curusague pábiatú wẽjẽka ĩgũrẽ! Wẽjẽkõãka ĩgũrẽ! ãrĩñurã.
22 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ, Pilato цrea waaró merã ĩgũsãrẽ ãsũ ãrãdiyupц doja:
—¿Ñeéno ñerĩrẽ iriari ĩĩ, mцsã irasũ ãrĩ gaguinímakũ? Yц ĩãmakũ, neõ ĩgũrẽ ñerĩ iridea máa. Irasiriro ĩĩrẽ wẽjẽdoreri máa. Irasirigц ĩgũrẽ tãrãdore, wiugцra, ãrãdiyupц.
23 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, masaka, paía oparãde bцro gaguinínemo: “Curusague pábiatú wẽjẽka ĩgũrẽ!” ãrĩñurã. Pilato, ĩgũsã irasũ ãrĩ gaguinímakũ neõ bokatĩũbiri: “Mцsã gããmerõ irika!” ãrĩyupц.
24 Irasirigц, ĩgũsã ãrĩrõsũta Jesúre curusague pábiatú wẽjẽdoreyupц.
25 Pцrц ĩgũsã sẽrẽrõsũta Barrabáre peresugue ããrĩgṹrẽ, oparãrẽ béodцadire, masakare wẽjẽdi gapцre wiuyupц. Irasiri odo, Pilato: “Mцsã gããmerõsũ irika Jesúre!” ãrĩyupц.

Jesúre curusague pábiatúdea
(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)

26 Jesúre curusague wẽjẽmurã ĩgũsã ãĩwãgãripoe sugц Simón wãĩkцgц Cirene wãĩkцri makãmц Jerusalén tцrogue ããrãdi goedujariyupц. Irasirirã ĩgũrẽ bokatĩrĩ, ñeã, Jesús kõãdea curusare kõãtцyadoreñurã.
27 Wárã masaka Jesúre waaburire ĩãrã ĩgũrẽ tцyañurã. Ĩgũsã watopegue nome ĩgũrẽ ĩãrã, gaguiní bцjawereri merã oretцyañurã.
28 Ĩgũsã oremakũ pégц, Jesús ĩgũsãrẽ ĩãgãmeu, ãsũ ãrĩyupц:
—Jerusalén marã nome yцre orebirikõãka! Mцsã basi, mцsã pũrãya ããrĩburire oreka!
29 Pцrцgue masaka ñetariro tarirãkuma. Ãsũ ãrĩrãkuma: “Neõ pũrãkцmerã, miũñamerã nome ããrĩmakũ õãtaribuyo”, ãrĩrãkuma.
30 Ʊtãyukure ãsũ ãrĩrãkuma: “Gцare tãũ wẽjẽ, dedeukõãburo”, ãrĩrãkuma.
31 Masaka yцre waja opabire ñerõ irimakũ, waja oparã gapц ñetariro tarirãkuma, ãrĩyupц.
32 Jesúre ãĩwãgãrã, pẽrã ñerõ iririmasãdere ĩgũ merã wẽjẽsũmurãrẽ ãĩwãgãñurã.
33 Ĩgũsãrẽ ãĩwãgãrã, masakц dipuru boaweadea pero wãĩkцrogue eja, Jesúre curusague pábiatú ãĩwãgũnúñurã. Ñerõ iririmasãdere curusarigue pábiatú ãĩwãgũnúñurã. Sugцre ĩgũ diaye gapц, gajigцre ĩgũ kúgapц pábiatú ãĩwãgũnúñurã.
34 Ĩgũsã Jesúre curusague pábiatú ãĩwãgũnúmakũ, Jesús ãrĩyupц:

—Aʉ, ĩgũsã ñerõ iririre kãtika! Ĩgũsã yʉre irasiririre pémasĩbema, ãrĩyupʉ.
Surara ĩgũ surí sãñadeare: “Ubu ãrĩboka birarã: ‘¿Noãrẽ dujarokuri?’ ” ãrĩĩñurã irire ĩgũsã basi gãme dʉkawamurã.
35 Masaka irogue ããrĩrã ĩãníĩñurã. Oparãgueta Jesúre ãsũ ãrĩ bʉridañurã:
—Gajirã gapʉre taumi. Irasirigʉ diayeta Cristo, Marĩpʉ beyedi ããrĩgṹ ĩgũ basi tauburo, ãrĩĩñurã.
36 Surarade ĩgũrẽ bʉridañurã. Ĩgũ pʉro waa ejanʉgãrã, igui deko sũĩrĩrẽ ĩgũrẽ iirídoreadiñurã.
37 Irire ririrã, ĩgũrẽ ãsũ ãrĩĩñurã:
—Mʉ diayeta judío masaka Opʉ ããrĩgṹ, mʉ basi tauka! ãrĩĩñurã.
38 “Ĩĩ ãsũ iridea waja boami”, ãrĩrã: “Ĩĩta judío masaka Opʉ ããrĩmi”, ãrĩ gojadea majĩrẽ curusague ĩgũ weka pábiatúñurã. Griego ya merã, latín ya merã, hebreo ya merã gojasũyuro.
39 Sugʉ ñerõ iridi, Jesús merã ĩgũsã pábiatú ãĩwãgũnúdi Jesúre ñerõ ãrĩ turiyupʉ:
—Mʉ diayeta Cristo ããrĩgṹ, mʉ baside tau, gʉadere tauka! ãrĩyupʉ.
40 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégʉ, gajigʉ gapʉ ĩgũrẽ ãsũ ãrĩyupʉ:
—Irasũ ãrĩbirikõãka! ¿Marĩpʉre güiberi irasũ ãrĩgũ? Marĩrẽ suro merã wajamoãma.
41 Marĩ gapʉre marĩ ñerĩ iridea waja diayeta wajamoãma. Ĩĩ gapʉ ñerĩrẽ neõ iribi ããrĩmi, ãrĩyupʉ.
42 Irasũ ãrĩ odo, Jesúre ãsũ ãrĩyupʉ:
—Jesús, mʉyarã Opʉ ñajãgũ, yʉdere gũñaka! ãrĩyupʉ.
43 —Diayeta mʉrẽ werea. Dapagãta yʉ merã paraíso wãĩkʉrogue ããrĩgʉkoa, ãrĩyupʉ Jesús ĩgũrẽ.

Jesús boadea
(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)

44 Pʉrʉ goeripoe ããrĩmakũ, i nikũ ããrĩpererogue naĩtĩãkõãyuro. Ʉre hora gora naĩtĩãyuro.
45 Abede deyomarĩyupʉ irasũ waaripoere. Marĩpʉya wii poekama taribu makãpʉro kãmutari gasiro deko merã yeguesiajakõãyuro.
46 Irasirigʉ Jesús turaro merã ãsũ ãrĩ gaguiníyupʉ:
—Aʉ, yaa yʉjʉpũrãrẽ mʉrẽ wiáa, ãrĩyupʉ.
Irasũ ãrĩgũta, kõmoakõãyupʉ.
47 Romano marã surara opʉ irasũ waamakũ ĩãgũ, Marĩpʉre ʉsʉyari sĩyupʉ. Ãsũ ãrĩyupʉ:
—Diayeta ĩĩ ñerõ iribi ããrãdañumi, ãrĩyupʉ.
48 Ããrĩpererã masaka iro Jesúre waaríre ĩãrã ejanerã ĩgũ boamakũ ĩãrã, bʉro bʉjawereri merã ĩgũsãya koretibirire páwãgã, ĩgũsãya wiirigue dujáakõãñurã.
49 Ããrĩpererã Jesús merãmarã, Galileague ĩgũrẽ tʉyanerã nomede yoarogue Jesúre irasũ waaríre ĩãníĩñurã.

Jesúya dʉpʉre masãgobegue pídea
(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)

50-51 Irogue sugʉ José wãĩkʉgʉ Judea nikũmʉ, Arimatea wãĩkʉri makãmʉ ããrĩyupʉ. Ĩgũ õãgũ, diayemarẽ irigʉ, Marĩpʉ ĩgũyarãrẽ doreri ejaburire yúgʉ ããrĩyupʉ. Ĩgũ judío masaka oparã watopemʉ ããrĩkeregʉ, Jesúre ĩgũsã: “Wẽjẽka!” ãrĩmakũ pégʉ: “Jáʉ”, ãrĩbiridi ããrĩmí.
52 Irasirigʉ Pilato pʉrogue waa, Jesúya dʉpʉre yáabu sẽrẽyupʉ.
53 Sẽrẽ odo, Jesúya dʉpʉre curusague ããrĩrĩ dʉpʉre ãĩdiju, õãrĩ surí gasiro merã õmayupʉ. Õma odo, ʉtãyegue mádea gobegue píyupʉ. Iri gobe neõ sugʉ boadire yáasũña marĩrĩ gobe ããrĩyuro.
54 José Jesúre yáarinʉ judío masaka siñajãrĩnʉma ããrĩburire ĩgũsã ãmuyurinʉ ããrĩyuro. I siñajãrĩnʉ ñajãburo mérõgã dʉyayuro.
55 Galileague Jesúre tʉyanerã nome masãgobegue José waamakũ ĩãrã, waañurã. Iri gobegue Jesúya dʉpʉre ĩgũ pímakũ ĩãñurã.
56 Ĩgũsã irasũ ĩãdero pʉrʉ, ĩgũsã ããrĩrĩ wiigue dujáakõãñurã. Dujaja, sũrõrĩrẽ ĩgũya dʉpʉre pípeoburire ãmuñurã. Ãmu odo, siñajãrĩnʉ ããrĩmakũ, Moisés dorederosũta siñajãñurã.

24

Jesús masãdea
(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

1 Semana ããrĩpʉroririnʉ* ããrĩmakũ, boyodujimejãripoe ĩgũsã nome dupaturi Jesúya
dʉpʉre yáadea masãgobegue waañurã. Ĩgũsã sũrõrĩ ãmuadeare ãĩãñurã. Gajirã nomede ĩgũsã
merã wapikʉwãgãñurã.
2 Irogue ejarã, iri gobe biadea ũtã majĩrẽ gajirogue oyamakũ ĩãñurã.
3 Irire ĩãrã, diayeta ñajãkõãñurã. Irogue ñajãjarã, neõ marĩ Opʉ Jesúya dʉpʉre bok-
abiriñurã.
4 Irasirirã bʉro gʉka, naásũ irimasĩbiriñurã. "¿Naásũ waáayuri?" ãrĩ gũñaripoeta gũñaña
marĩrõ pẽrã ũma surí gosesiriri sãñarã ĩgũsã pʉro nímakũ ĩãñurã.
5 Ĩgũsãrẽ ĩãrã, bʉro güiri merã muúsiañurã. Ĩgũsã irasirimakũ ĩãrã, ũma ĩgũsãrẽ ãrĩñurã:
—¿Nasirimurã boanerãrẽ yáarogue okagʉre ãmarĩ?
6 Õõrẽ mámi. Masãsiami. Gũñaka, ĩgũ mʉsã merã Galileague ããrĩgṹ mʉsãrẽ ãrĩdeare!
7 Ãsũ ãrĩmi: "Yʉ ããrĩpererã tĩgũ ããrĩgṹ masaka ñerãguere wiasũgʉkoa. Ĩgũsã yʉre curusague
pábiatú wẽjẽmakũ, ʉrenʉ waaró merã Marĩpʉ yʉre masũgʉkumi", ãrĩmi, ãrĩñurã.
8 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pérã, Jesús ãrĩdeare gũñabokañurã.
9 Irasirirã masãgobegue ããrãnerã goedujajarã, ããrĩpereri ĩgũsã ĩãdeare Jesús buerã pe
mojõma pere su gubu suru pẽrẽbejarãrẽ wereñurã. Irasũ ããrĩmakũ, gajirãrẽ Jesúre bʉremurã
ããrĩpererãrẽ irire wereñurã.
10 Jesús buerãrẽ iri kerere wererã ejanerã nome ĩĩsãkʉ ããrĩñurã: María Magdalena, Juana,
gajigo María Jacob pago, irasũ ããrĩmakũ gajirã nome ããrĩñurã.
11 Ĩgũsã ĩãdeare werekeremakũ, Jesús buerã gapʉ bʉremubiriñurã. "Irasũ ãrĩkõãrã yáma
ĩĩsã nome", ãrĩ gũñañurã.
12 Pedro gapʉ masãgobegue ĩãgũ ũmawãgãyupʉ. Iri gobegue ĩãgũ ejagʉ, Jesúya dʉpʉre
õmadea gasiro gajiro gapʉ túpeoadea gasiro ditare ĩãyupʉ. Irire ĩãgʉka: "¿Naásũ waáayuri?"
ãrĩ gũña, ĩgũ ããrĩrĩ wiigue dujákõãyupʉ.

Emaús wãĩkʉri makã waarí maague Jesús pẽrãrẽ deyoadea
(Mr 16.12-13)

13 Jesús masãdeanʉrẽta pẽrã ĩgũ buerire tʉyarã Emaús wãĩkʉri makã waarí maague waarã
iriñurã. Emaúgue waaró, Jerusalén merã wiriwãgãmakũ pe mojõma pere su gubu suru
pẽrẽbejari kilómetro yoaro ããrĩyuro.
14 Maa waarã, ããrĩpereri Jesúre waadeare wereníñurã.
15 Irire wereníripoe Jesús ĩgũsã pʉro aari, ĩgũsã merã waayupʉ.
16 Ĩgũ, ĩgũsã merã waamakũ ĩãkeremakũ, gajino ĩgũsãrẽ ĩgũrẽ ĩãmasĩbirimakũ iriyuro.
17 Jesús ĩgũsãrẽ sẽrẽñayupʉ:
—¿Ñeénorẽ wereníra yári, mʉsã maa waará? ãrĩyupʉ.
Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, bʉro bʉjawereri merã maa deko dujanʉgãñurã.
18 Cleofas wãĩkʉgʉ Jesúre ãsũ ãrĩ yʉjʉyupʉ:
—Ããrĩpererã inʉrĩ Jerusalẽgue waadeare masĩma. ¿Mʉ sugʉta irogue ããrãdi irasũ
waadeare masĩberi? ãrĩyupʉ.
19 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, Jesús ĩgũsãrẽ:
—¿Naásũ waáari? ãrĩyupʉ.
Ĩgũrẽ ãrĩñurã:
—Jesús Nazaretmʉrẽ ĩgũsã iriadeare wereníra iriabʉ. Ĩgũ Marĩpʉya kerere weregʉ
ããrãdimi. Ããrĩpererã masaka ĩũrõ, Marĩpʉ ĩũrõguedere ĩgũ turari sĩrĩ merã irigʉ, ĩgũyare
weregʉ ããrãdimi.
20 Paía oparã, gajirã marĩ oparã merã ĩgũrẽ wẽjẽdorerã, romano marã oparãrẽ wiáama.
Ĩgũsã irasũ wiamakũ, curusague pábiatú wẽjẽama.
21 "Ĩgũ marĩrẽ taubu, marĩ Israel bumarã Opʉ ããrĩbu, marĩ yúdi ããrĩmi", ãrĩ gũñadibʉ gʉa
ĩgũrẽ. Irasiriro dapagã merã ʉrenʉ waáa, ĩgũrẽ wẽjẽadero pʉrʉ.
22 Surãyeri gʉa merãmarã nome, ĩgũsã wereri merã gʉare gʉkamakũ iriama. Dapagã
ñamigãgora ĩgũrẽ yáaderogue ejañurã.
23 Irogue eja, ĩgũya dʉpʉre bokamerãta, gʉa pʉrogue goedujajama. "Irogue gʉare kẽrõ
irirosũ waamakũ, Marĩpʉre wereboerãrẽ ĩãbʉ", ãrãma. Marĩpʉre wereboerã ĩgũsãrẽ: "Jesús
okami", ãrãdeadere wereama gʉare ĩgũsã nome.
24 Pʉrʉ gajirã gʉa merãmarã ĩgũrẽ yáaderogue eja, ĩgũsã nome ãrãderosũta ĩãñurã. Ĩgũsãde
Jesúre ĩãbirañurã, ãrĩ wereñurã Cleofasã Jesúre.
25 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégʉ, Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩyupʉ:
—Mʉsã pémasĩmerã ããrã. ¿Noópa yoaripoe Marĩpʉya kerere weredupiyunerã gojadeare
õãrõ pémasĩrĩ merã bʉremubirikõãrĩ mʉsã?

* **24:1** Semana ããrĩpʉroririnʉno, domingo ããrã.

26 Marĩpн iriudi Cristo ĩgũ ũmнgasigue mнrĩaburo dupiyuro, ĩgũyarã Opн ñajãburo
dupiyuro ĩgũrẽ ñerõ tarigнkumi, ãrĩ gojanerã ããrĩmá. ¿Ire masĩberi mнsã? ãrĩyupн.
27 Jesús irasũ ãrĩ odo, Marĩpнya kerere weredupiyunerã gojadea pũgue ããrĩpereri
ĩgũsã ĩgũrẽ gojayudeare: “Ãsũ ãrĩdнaro yáa”, ãrĩ wereyupн ĩgũsãrẽ. Moisés gojadeare
werenнgãyupн. Pнrн ããrĩpererã Marĩpнya kerere weredupiyunerã gojadeare wereyupн.
28 Pнrн ĩgũsã waaró Emaúgue ejamakũ, Jesús iri makãrẽ tariwãgãgũ irirosũ iriyupн.
29 Ĩgũ irasũ tariwãgãmakũ ĩãrã, ĩgũrẽ ãsũ ãrĩĩñurã:
—Gнa merã dujaka! Ñamikague ããrã. Naĩmejãrõgue yáa, ãrĩĩñurã.
Irasirigн Jesús ĩgũsã merã waa, ĩgũsãya wiigue ñajãkõãyupн ĩgũsã merã dujagн.
30 Pнrн ĩgũsã merã baa doanígũ, pãrẽ ãĩ, Marĩpнre: “Mнrẽ нsнyari sĩa”, ãrĩ, pãrẽ pea, ĩgũsãrẽ
guereyupн.
31 Ĩgũ irasirimakũ ĩãrãgueta: “Jesúta ããrĩmi”, ãrĩ ĩãmasĩñurã. Ĩgũsã ĩãmasĩmakũta, dederi-
akõãyupн ĩgũsãrẽ.
32 Ĩgũ irasũ dederiadero pнrн, ĩgũsã basi ãsũ ãrĩ gãme wereníñurã:
—Maague ĩgũ marĩrẽ: “Marĩpнya wereníri gojadeare: ‘Ãsũ ãrĩdнaro yáa’ ”, ãrĩ weremakũ
pérã, bнro нsнyari merã: “Õãtaria”, ãrĩ péñabн, ãrĩñurã.
33 Irasirirã mata Jerusalẽgue gãme dujáakõãñurã. Irogue eja, Jesús buerã, pe mojõma pere
su gubu suru pẽrẽbejarã nerẽanerãrẽ, gajirã ĩgũsã merãmarãdere bokajañurã.
34 Ĩgũsã ejamakũ ĩãrã, iro nerẽanerã ãsũ ãrĩñurã:
—Diayeta marĩ Opн masãñumi. Simõrẽ deyoayupн, ãrĩñurã.
35 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pérã, Emaúgue waanerãde ĩgũsãrẽ maague waadeare wereñurã.
Jesús pãrẽ pea, ĩgũsãrẽ ĩgũ sĩmakũ, ĩgũrẽ ĩãmasĩadeare wereñurã iro nerẽanerãrẽ.

Jesús ĩgũ buerãrẽ deyoadea
(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23)

36 Ĩgũsã irire irasũ ãrĩ wereníripoe Jesús ĩgũsãrẽ deyoa, ãsũ ãrĩ õãdoreyupн:
—¿Ããrĩrĩ mнsã? Siñajãrĩ merã ããrĩrikнka! ãrĩyupн.
37 Ĩgũ deyoamakũ, ĩãgнkakõãñurã. “Boadi yнjнpũrã deyoamakũ ĩãrã irikoa marĩ”, ãrĩ
gũñañurã. Irasirirã bнro güiñurã.
38 Ĩgũsã güimakũ ĩãgũ, Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩyupн:
—¿Nasirirã ĩãgнkari mнsã? ¿Nasirirã yнre ĩãrã: “Ĩgũ boadi dupaturi okabiribukumi”, ãrĩ
gũñarĩ mнsã? Irire gũñabirikõãka!
39 Ĩãka, yaa mojõrĩrẽ, yaa guburidere! Yнta ããrã. Yнre moãñaka! Irasirirã masĩrãkoa yн
ããrĩrĩrẽ. Sugн boadi ĩgũ yнjнpũrã merã deyoagн dнpн opabemi. Dií, gõãrĩ opabi ããrĩkumi. Yн
gapн diíre, gõãrĩrẽ opáa, ãrĩyupн Jesús.
40 Irasũ ããrĩgṹta, ĩgũya mojõrĩrẽ soeu, ĩgũya guburidere ĩmuyupн ĩgũsãrẽ.
41 Ĩgũsã gapн mérõgã bнremurĩ opakererã, bнro нsнyari merã: “¿Diayeta ĩgũta ããrĩkuri?”
ãrĩ gũñañurã.
Ĩgũsã irasũ mérõgã bнremurĩ opamakũ, Jesús masĩkõãyupн. Irasirigн ĩgũsãrẽ sẽrẽñayupн:
—¿Mнsã baari opari õõrẽ? ãrĩyupн.
42 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pé, waaí mupũadea dнkare sĩñurã. Mume dekodere ĩgũrẽ sĩñurã
baaburo, ãrĩrã.
43 Irire sĩmakũ, ĩgũsã ĩũrõ ãĩ baayupн.
44 Baa odo, Jesús ĩgũsãrẽ wereyupн doja:
—Sõõ ããrĩdeapoe mнsã merã ããrĩgṹ, yн mнsãrẽ werederosũta dapagorare yнre waabн.
Moisés yaamarẽ gojaderosũta yнre waabн. Marĩpнya kerere weredupiyunerã go-
jaderosũta, Salmos wãĩkнri pũrẽ gojanerãde ĩgũsã yнre gojaderosũta waabн. Ããrĩpereri
Marĩpн ĩgũsãrẽ irasũ gojadorederosũta yнre waabн, ãrĩyupн Jesús.
45 Irasũ ãrĩ odo, Marĩpнya wereníri gojadeare ĩgũsãrẽ pémasĩmakũ iriyupн.
46 Ãsũ ãrĩyupн:
—Iripoegue Marĩpнya kerere weredupiyunerã gojadea pũgue ãsũ gojasũdero ããrĩbú:
“Cristo, Marĩpн iriudi boakõãgнkumi. Ĩgũ boagн, нrenн waaró merã masãgнkumi doja.
47 Ĩgũ masãdero pнrн, ĩgũrẽ bнremurã ĩgũya wãĩ, ĩgũ turaro merã ããrĩpereri nikũ marãguere
ĩgũya kerere weregorenarãkuma. Jerusalén marãrẽ werepнroriwãgãrãkuma. Ãsũ ãrĩ wer-
erãkuma: ‘Mнsã ñerĩ iririre bнjawereka! Mнsã gũñarĩrẽ gorawayuka! Irasirigн Marĩpн mнsã
ñerĩ irideare kãtigнkumi’ ”, ãrĩrãkuma, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.
48 Mнsã i ããrĩpereri yнre waadeare ĩãnerã ããrã. Irasirirã irire gajirãrẽ wererãkoa.

49 Yнpн iripoegue ãrĩderosũta yн mнsãrẽ Õãgũ deyomarĩgũrẽ iriugнra, ĩgũ mнsãguere
ããrĩníkõãburo, ãrĩgũ. Irasirirã õõ Jerusalẽta dujaka dapa, ĩgũ mнsãrẽ ũmнgasima turarire
sĩgũ aarimakũ, ãrĩyupн Jesús.

Jesús ũmнgasigue mнrĩadea
(Mr 16.19-20)

50 Pнrн Jesús ĩgũsãrẽ Betania wãĩkнri makã tнrogue ãĩayupн. Irogue eja, Jesús ĩgũya mojõrĩ
soemu: "Yнpн mнsãrẽ õãrõ iritamuburo", ãrĩyupн.
51 Irasũ ãrĩgũta ĩgũsãrẽ píkõã, ũmнgasigue ãĩmнrĩãkõãsũyupн.
52 Ĩgũsã, ĩgũ mнrĩãmakũ ĩãrã: "Õãtarigн ããrĩmi", ãrĩ bнremuñurã. Pнrн bнro нsнyari merã
Jerusalẽgue goedujáakõãñurã.
53 Ʊmнrikн Marĩpнya wiigue ĩgũrẽ: "Õãtaria mн", ãrĩ, нsнyari sĩnañurã.
Ãsũ ããrã. Irasũta ããrĩburo.
Lucas

SAN JUAN

Jesucristo Marĩpɯya werenírĩrẽ weregɯ marĩ irirosũ dɯpɯkɯgɯ ããrĩnɯgãrĩmarẽ gojadea

1 Neõgoragueta i ũmɯ ããrĩburi dupiyuro Jesucristo Marĩpɯya werenírĩrẽ weregɯ ããrĩsiadi
ããrĩmí. Marĩpɯ merã ããrĩgṹ, Marĩpɯta ããrĩmi.
2 Neõgoragueta ĩgũ Marĩpɯ merã ããrĩsiadi ããrĩmí.
3 Irasirigɯ Marĩpɯ ĩgũ merã i ũmɯma ããrĩburi ããrĩpererire iridi ããrĩmí. Irasiriro i ũmɯma
ããrĩpereri Marĩpɯ ĩgũ merã iridea ããrã.
4 Jesucristo, Marĩpɯ merã perebiri okarire sĩgũ ããrĩmi. I okari merã masakare sĩãgori sĩgũ
ããrĩmi. Irasirigɯ ĩgũsãrẽ Marĩpɯre masĩmakũ yámi.
5 Marĩpɯre masĩmerã naĩtĩãrõgue ããrĩrã irirosũ ããrĩma. Jesucristo sĩãgori sĩgũ ããrĩgṹ
ĩgũsãrẽ Marĩpɯre masĩmakũ yámi. Naĩtĩãrĩ sĩãgorire neõ yaumasĩbea.
6 Jesucristo i ũmɯgue aariburi dupiyuro Marĩpɯ Juan* wãĩkɯgɯre iriudi ããrĩmí.
7 Juan, Jesús masakare sĩãgori sĩgũ ããrĩgṹ ĩgũ i ũmɯgue aariburire weremi, ããrĩpererã irire
pérã ĩgũrẽ bɯremuburo, ãrĩgũ.
8 Juan masakare sĩãgori sĩgũ ããrĩgṹ meta ããrĩmí. Ĩgũsãrẽ Jesucristo aariburi gapɯre
weredupiyudi ããrĩmí.
9 Jesucristo diayeta ããrĩpererã masakare sĩãgori sĩgũ ããrĩgṹ i ũmɯgue ããrĩrãrẽ Marĩpɯre
masĩmakũ irigɯ aaridi ããrĩmí.
10 Jesucristo i ũmɯguere ããrĩdi ããrĩmí. Marĩpɯ ĩgũ merã i ũmɯrẽ irikeremakũ, i ũmɯ marã
gapɯ ĩgũrẽ neõ masĩbirinerã ããrĩmá.
11 Ĩgũya nikũgue aarikeremakũ, ĩgũya nikũ marã gapɯ ĩgũrẽ bokatĩrĩñeãbirinerã ããrĩmá.
12 Ĩgũrẽ bokatĩrĩñeã, bɯremurã gapɯre Marĩpɯ pũrã ããrĩmakũ yámi.
13 Ĩgũsã pagɯsãmarã ĩgũsãrẽ pũrãkɯrã, Marĩpɯ pũrã ããrĩmakũ iribema. Irasũ ããrĩmakũ,
ĩgũsã pagɯ ĩgũ gããmerõ iriri merã ĩgũsãrẽ Marĩpɯ pũrã ããrĩmakũ iribemi. Marĩpɯ gapɯ ĩgũsãrẽ
ĩgũ pũrã ããrĩmakũ yámi.
14 Jesucristo, Marĩpɯya werenírĩrẽ weregɯ marĩ irirosũ dɯpɯkɯgɯ ããrĩnɯgãdero pɯrɯ, i
ũmɯgue gɯa merã ããrĩgṹ, masakare bɯro maĩrĩ merã, diaye werenígũ ããrĩmí. Gɯa ĩgũ
gosesiririre ĩãbɯ. Ĩgũ Marĩpɯ magũ sugɯ ããrĩgṹ, ĩgũ irirosũta turagɯ, õãgũ ããrĩmi.
15 Juan masakare wãĩyedi Jesucristore ĩãgũ, gɯare ãsũ ãrĩ weremi:
—Ĩĩ ããrĩmi yɯ mɯsãrẽ weredi. Mɯsãrẽ ãsũ ãrĩ werebɯ: "Ĩgũ yɯ pɯrɯ aarikeregɯ, yɯ
deyoaburo dupiyuro ããrĩsiadi ããrĩmí. Irasirigɯ yɯ nemorõ ããrĩmi".
16 Jesucristo marĩrẽ maĩtarigɯ ããrĩsĩã, marĩ ããrĩpererãrẽ õãrõ iritamuníkõãmi.
17 Marĩpɯ ĩgũ dorerire Moisés merã marĩrẽ pídi ããrĩmí. Jesucristo merã gapɯre Marĩpɯ ĩgũ
marĩrẽ maĩrĩrẽ, ĩgũ werenírĩ diaye ããrĩrĩrẽ ĩmumi.
18 Neõ sugɯ masakɯ Marĩpɯre ĩãdi mámi. Jesucristo ĩgũ magũ sugɯ ããrĩgṹ gapɯ ĩgũ Pagɯ
merã ããrĩsĩã, marĩrẽ ĩgũrẽ masĩmakũ yámi.

Juan masakare wãĩyerimasũ Jesucristoyare weredea
(Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17)

19 Judío masaka oparã Jerusalén ããrĩrã paíare, Levíya bumarãdere Juan pɯrogue ĩgũrẽ:
"¿Noã ããrĩrĩ mɯ?" ãrĩ sẽrẽñadorerã iriuñurã.
20 Ĩgũsã irasũ ãrĩ sẽrẽñarã ejamakũ, Juan ĩgũsãrẽ pémasĩma õãrõ ãsũ ãrĩ yɯjɯmi:
—Yɯ, Cristo Marĩpɯ masakare taudoregɯ iriudi ããrĩbea, ãrĩmi.
21 Irasirirã ĩgũrẽ dupaturi sẽrẽñama doja:
—Iro merẽ, ¿niíno gapɯ ããrĩrĩ? ¿Iripoeguemɯ Marĩpɯya kerere weredupiyudi Elías ããrĩrĩ?
ãrĩma.
Juan ĩgũsãrẽ yɯjɯmi:
—Ããrĩbea, ãrĩmi.
Ĩgũ irasũ yɯjɯmakũ pérã, dupaturi ĩgũrẽ sẽrẽñama doja:
—¿Mɯ, sõõ ããrĩdeapoe masaka Marĩpɯya kerere weredupiyugɯ aaribu ããrãyupɯ, ĩgũsã ãrĩdi
ããrĩrĩ? ãrĩma.
Juan yɯjɯmi:
—Ããrĩbea.
22 Irasirirã ĩgũrẽ ãsũ ãrĩma:

---

* **1:6** Jesucristo i ũmɯgue aariburi dupiyuro Marĩpɯ iriudi, Juan wãĩkɯgɯ masakare wãĩyedi ããrĩmí.

—¿Niíno gapн ããrĩrĩ? Gнare iriuanerã ĩgũsã pнrogue mн yнjнrire gнa ãĩãmakũ gããmema. Irasirigн wereka gнare! Mн basi, ¿naásũ ãrĩ gũñarĩ? ãrĩma.
23 Irasirigн Juan iripoeguemн Isaías Marĩpнya kerere weredupiyudi gojadea merã ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩ yнjнmi:
—Masaka marĩrõgue sugн bнro bнsнro merã were gaguinígorenagũ ãsũ ãrĩ werea: "Marĩ Opн aariburi dupiyuro ĩgũ aariburi maarẽ diayema maa õãrĩ maa ãmurã irirosũ diayemarẽ irika!" ãrĩ werea, ãrĩmi Juan.
24-25 Ĩgũ irasũ ãrĩ yнjнmakũ pérã, fariseo bumarã iriuanerã ĩgũrẽ sẽrẽñama doja:
—Mн, Cristo Marĩpн iriudi, o Elías, o sõõ ããrĩdeapoe Marĩpнya kerere weredupiyudi ããrã, ãrĩbi, ¿nasirigн masakare wãĩyeri?
26 Juan ĩgũsãrẽ ãrĩmi:
—Ỹн masakare deko merã wãĩyea. Sugн mнsã watopeguere mнsã masĩbi ããrĩmi.
27 Ĩgũ, yн pнrн aarikeregн, yн nemorõ ããrĩmi. Yн ubu ããrĩgṹ, ĩgũrẽ neõ sнropebirikoa, ãrĩmi.
28 Juan ĩgũ masakare wãĩyenarõgue Betania wãĩkнro, dia Jordán wãĩkнdiya abe mнrĩriro gapн i ããrĩpererire ĩgũsãrẽ weremi.

Marĩpн Jesúre oveja majĩgũ irirosũ ããrĩgṹrẽ iriudi ããrĩrĩmarẽ Juan weredea

29 Gajinн gapн Juan, Jesús ĩgũ pнro aarimakũ ĩãgũ, gнare ãsũ ãrĩmi:
—Ĩãka! Ĩĩ Marĩpн iriudi, oveja majĩgũ† irirosũ ããrĩmi. Ĩgũ boari merã i ũmн marãrẽ ĩgũsã ñerõ iridea wajare peremakũ irigнkumi.
30 Ĩĩta ããrĩmi yн mнsãrẽ iro dupiyuro ãsũ ããrĩmi, ãrĩ weredi. "Ĩgũ yн pнrн aarikeregн, yн deyoaburo dupiyuro ããrĩsiadi ããrĩmí. Irasirigн yн nemorõ ããrĩmi", ãrĩ werebн.
31 Yнde ĩgũrẽ: "Marĩpн iriudi ããrĩmi", ãrĩmasĩbiribн. Ĩgũrẽ masĩbirikeregн, Israel bumarã masakare deko merã wãĩyegн aarigн ribн, ĩgũsã ĩgũrẽ masĩburo, ãrĩgũ, ãrĩmi.
32 Irasũ ãrĩ odo, Juan ãsũ ãrĩ werenemomi doja:
—Õãgũ deyomarĩgũ ũmнgasigue merã buja irirosũ deyogн dijari, Cristo weka ejamakũ ĩãbн.
33 Marĩpн yнre masakare deko merã wãĩyedoredi dupiyurogue ãsũ ãrĩmi: "Mн Õãgũ deyomarĩgũ dijari, sugн masakн weka ejamakũ ĩãgнkoa. Ĩgũta masakare Õãgũ deyomarĩgũ merã wãĩyegнkumi, ĩgũ ĩgũsã merã ããrĩníkõãburo, ãrĩgũ", ãrĩmi Marĩpн yнre.
34 Irasũ waamakũ ĩãgũ: "Ĩgũta Marĩpн magũ ããrĩmi", ãrĩ masĩbн. Irasirigн mнsãrẽ irire werea, ãrĩmi Juan.

Jesús buerã ĩgũ merã ããrĩpнroridea

35 Gajinн gapн irogueta Juan dupaturi ããrĩmí doja. Gнa pẽrã ĩgũ buerã ĩgũ merã ããrĩbн́.
36 Jesús gнa pнro tariamakũ ĩãgũ, Juan ãsũ ãrĩmi:
—Ĩãka! Ĩĩ oveja majĩgũ irirosũ Marĩpн iriudi ããrĩmi.
37 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, gнa pẽrã Juan buerã Jesúre tнyabн.
38 Irasirigн, gнa ĩgũrẽ tнyamakũ gãmenнgã ĩã:
—¿Ñeénorẽ gããmerĩ? ãrĩmi.
Gнa ĩgũrẽ ãrĩbн:
—¿Buegн, noógue ããrãrĩ mн?
39 Ĩgũ gнare ãrĩmi:
—Ĩãrã aarika!
Irasirirã gнa ĩgũ merã waa, ĩgũ kãrĩrõgue ñamika cuatro hora ããrĩmakũ ejabн. Irogue eja, iri ñamirẽ ĩgũ merã ããrĩbн́.
40 Gнa pẽrã: yн, Andrés merã Juan weredeare pénerã ããrĩsĩã, Jesúre tнyabн. Andrés, Simón Pedro pagнmн ããrĩmí.
41 Gajinн gapн, Andrés ĩgũ tĩgũ Simón Pedrore ãmapurumugũ waami. Ĩgũ pнrogue eja, ĩgũrẽ ãrĩyupн:
—Marĩpн iriudi Mesíare bokajabн, ãrĩyupн. "Mesías", ãrĩrõ: "Cristo", ãrĩdнaro yáa.
42 Irasirigн Andrés Simõrẽ Jesús pнrogue ãĩjami. Jesús ĩgũrẽ ĩãgũ, ãsũ ãrĩmi:
—Mн, Simón wãĩkнgн Jonás magũ ããrã. Pнrн mн "Cefas" wãĩkнgнkoa, ãrĩmi. "Cefas", ãrĩrõ: "Pedro", ãrĩdнaro yáa.

Jesús Felipere, Natanaere siiudea

---

† **1:29** Exodo 29.38-43; Números 28.1-4,9, 16-19; 29.7-8: Iripoegue Marĩpн Moisére ĩgũ dorerire ãsũ ãrĩ pídi ããrĩmí: "Israel bumarãrẽ ãsũ ãrĩka: 'Mнsã yн dorerosũta yнre bнremurã, oveja majĩgũrẽ õãgũrẽ yн ĩũrõ wẽjẽ soepeoka! Mнsã irasirimakũ ĩãgũ: "Mнsã ñerõ iridea wajare opamerã ããrã, mнsãrẽ wajamoãbirikoa", ãrĩ ĩãgнkumi', ãrĩka!" ãrĩdi ããrĩmí.

43 Gajinн gapн Jesús: “Galilea nikũgue waagнra”, ãrĩ, Felipere bokaja:
—Náka, yн merã! ãrĩmi.
44 Felipe Betsaida wãĩkнri makãmн ããrĩmí. Pedro, Andrésãde iri makã marãta ããrĩmá.
45 Jesús ĩgũrẽ: “Náka!” ãrĩmakũ pégн, Felipe Natanaere siiugн waami. Ĩgũ pнrogue eja, ĩgũrẽ ãrĩyupн:
—Moisés ĩgũya doreri gojadea pũgue ĩgũ gojadire bokajabн. Marĩpнya kerere weredupiyunerãde ĩgũrẽta gojanerã ããrĩmá. Ĩgũsã gojadi Jesús Nazaretmн, José magũ ããrãmi, ãrĩyupн Felipe.
46 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, Natanael gapн ĩgũrẽ ãrĩyupн:
—Neõ sugн Nazaretmн õãrõ irigн mámi, ãrĩyupн.
Felipe gapн ĩgũrẽ ãrĩyupн:
—Náka, ĩmusi.
47 Jesús, Natanael ĩgũ pнro ejarimakũ ĩãgũ, ãsũ ãrĩmi:
—Ĩĩ õãgũ, diayeta Israel bumнgora, ãrĩkatori marĩgũ ããrĩmi.
48 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, Natanael ĩgũrẽ sẽrẽñami:
—¿Naásũpero merã yнre masĩrĩ mн?
Jesús ãrĩmi:
—Felipe, mнrẽ siiuburi dupiyuro higueragн doka mн ããrĩmakũ ĩãbн, ãrĩmi.
49 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, Natanael ĩgũrẽ ãrĩmi:
—Buegн, mн Marĩpн magũ, Israel bumarã Opн ããrã, ãrĩmi.
50 Jesús ĩgũrẽ ãrĩmi:
—Yн mнrẽ: “Higueragн doka mн ããrĩmakũ ĩãbн”, ãrĩrĩ ditare pésĩã, yнre bнremua. Pнrнguere i nemorõ Marĩpн turari merã yн iri ĩmurĩrẽ ĩãgнkoa, ãrĩmi.
51 Ãsũ ãrĩnemomi doja:
—Diayeta mнsãrẽ werea. Pнrнguere ũmнgasi tũpãmakũ ĩãrãkoa. Irasũ tũpãmakũ, Marĩpнre wereboerã yн ããrĩpererã tĩgũ pнrore mнrĩãna, dijarina irimakũ ĩãrãkoa, ãrĩmi Jesús.

2

Jesús Caná wãĩkнri makãgue mojõsнadiya bosenнrẽ ĩãgũ waadea

1 Jesús Felipere, Natanaere siiudero pнrн, нrenн waaró merã, Galilea nikũguere Caná wãĩkнri makãrẽ sugн mojõsнadiya bosenн ããrĩbú. Jesús pagode iri bosenнrẽ ĩãgõ waamo.
2 Gнa Jesús buerãdere, ĩgũ merã iri bosenнrẽ ĩãdorerã siiuma.
3 Pнrн iri bosenнma igui deko peremakũ ĩãgõ, Jesús pago ĩgũrẽ ãrĩmo:
—Igui deko pereakõãbн ĩgũsãrẽ.
4 Igo irasũ ãrĩmakũ pégн, Jesús ãrĩmi:
—¿Nasirigo irire yнre wereri mн? Masaka yнre masĩburo dнyakõãa dapa, ãrĩmi.
5 Igo gapн, ĩgũ irasũ ãrĩkeremakũ, tĩãboerãrẽ ãrĩmo:
—Yн magũ mнsãrẽ dorerosũta irika!
6 Iri wiiguere su mojõma pere gaji mojõ suru pẽrẽbejari sorori ũtãyeri merã iridea sorori ããrĩbú. Judío masaka Marĩpн doderosũ irirã ĩgũsã gнrari koeburi deko duripíri sorori ããrĩbú. Sororikн wáro deko cincuenta o setenta litros ejari sorori ããrĩbú.
7 Jesús tĩãboerãrẽ ãrĩmi:
—I sororire deko piusã нtнudobopeokõãka! ãrĩmi.
Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, iri sororire piusã, нtнudobopeokõãma.
8 Ĩgũsã odomakũ, Jesús ãrĩmi:
—Mérõ ãĩsĩã, bosenн siiu irigнre tĩãrã waaka! ãrĩmi.
“Jáн” ãrĩ, ãĩãma.
9 Iri bosenн siiu irigн Jesús dekoreta igui deko iriadeare masĩbirimi. Tĩãboerã dita irire masĩma. Irasirigн iri bosenн siiu irigн irire iiríñagũ, mojõsнadire siiu, ãsũ ãrĩmi:
10 —Gajirã igui deko õãrĩrẽ tĩãdorepнrorikuma. Pнrн ĩgũsã siiuanerã wáro iiríadero pнrн, igui deko ubu ããrĩrĩrẽ tĩãdorekuma pama. Mн gapн igui deko õãrĩrẽ duripíayo gнare tĩãtũnubu, ãrĩmi.
11 Jesús Galilea nikũma makã Caná wãĩkнri makãgue irire irigн, Marĩpн turaro merã iri ĩmupнrorimi. Ĩgũ irasirimakũ ĩãrã, gнa ĩgũ buerã: “Diayeta Marĩpн iriudi ããrĩmi”, ãrĩ bнremubн.
12 Pнrн Jesús Capernaum wãĩkнri makãgue waakõãmi. Ĩgũ pago, ĩgũ pagнpũrã, gнa ĩgũ buerãde ĩgũ merãta waabн. Iri makãgue eja, yoaweyaripoe ããrĩbú.

Jesús Marĩpнya wiigue duarimasãrẽ béowiudea
(Mt 21.12-13; Mr 11.15-18; Lc 19.45-46)

13 Pascua bosenн mérõ dнyaripoe Jesús Jerusalén wãĩkнri makãgue waami.

14 Irogue ejagн, Marĩpнya wiigue ñajãa, wekнa, oveja, buja duarimasãrẽ bokajami. Irasũ
ããrĩmakũ, niyeru gorawayurimasã ĩgũsãya kũmarĩ pнro doarãrẽ bokajami.
15 Ĩgũsã irasirimakũ ĩãgũ, pũgubu merã tãrãridari iri, ĩgũsãrẽ, ĩgũsãyarã ovejare, wekнare
makãgue tãrãnнrũwiumi. Niyeru gorawayurimasãrẽ ĩgũsãya niyeru kũmarĩrẽ túmeépísirimi.
16 Irasiri odo, buja duarimasãrẽ ãsũ ãrĩmi:
—Ĩĩsãrẽ ãĩwiriaka! Yнpнya wiire doebiri duari wii iribirikõãka! ãrĩmi Jesús.
17 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, gнa ĩgũ buerã Marĩpнya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojadeare
gũñabokabн:
Yн Opн, mнya wiire bнro maĩa. Ĩgũsã iri wiire ñerõ irimakũ ĩãgũ, bнro bнjawereri merã ããrã,
ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.✡
18 Judío masaka oparã Jesús irasirimakũ ĩãrã, ĩgũrẽ sẽrẽñama:
—¿Nasirigн ĩgũsãrẽ béowiuari? Marĩpн irire mнrẽ iridoremakũ, ĩgũ turari merã iri ĩmuka,
gнa masĩma õãrõ! ãrĩma.
19 Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩmi:
—I wiire mнsã béomakũ, нrenн merãta yн dupaturi odonúgнkoa doja, ãrĩmi.
20 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ãrĩma:
—I wiire irirã, cuarenta y seis bojorigora irima. ¿Nasiribu mн gapн нrenн merãta
odobukuri?
21 Jesús iri wiire weregн, ĩgũya dнpн gapнre weregн irimi.
22 Jesús boa, masãdero pнrн, gнa ĩgũ buerã ĩgũ irasũ ãrĩdeare gũña, pémasĩbн. Irasirirã
Marĩpнya werenírĩ gojadea pũgue ĩgũrẽ gojadeare, ĩgũ weredeadere: “I diayeta ããrĩyo”, ãrĩ
bнremubн.

Jesús ããrĩpererã masaka gũñarĩrẽ ĩãmasĩdea

23 Pascua bosenн ããrĩmakũ, Jesús Jerusalẽgue ããrĩmí. Masaka ĩgũ Marĩpн turari merã iri
ĩmumakũ ĩãrã, wárã: “Marĩpн iriudi ããrĩmi”, ãrĩ bнremuma.
24 Ĩgũsã irasũ bнremukeremakũ, Jesús gapн ããrĩpererã ĩgũsã gũñarĩrẽ ĩãmasĩkõãmi.
Irasirigн ĩgũsãrẽ: “Yнre gũñaturari merã bнremuníkõãrãkuma”, ãrĩ ĩãbirimi.
25 Masaka gũñarĩrẽ õãrõ ĩãmasĩgũ ããrĩsĩã: “¿Naásũ gũñarĩ ĩgũsã?” ãrĩ sẽrẽñabirikeregн,
ĩãmasĩmi.

3

Nicodemo Jesús merã werenídea

1 Sugн judío masaka oparã merã fariseo bumн Nicodemo wãĩkнgн ããrĩmí.
2 Su ñami Jesúre ĩãgũ ejayupн. Ĩgũ pнrogue eja, ĩgũrẽ ãrĩyupн:
—Buegн, Marĩpн mн merã ããrĩmi. Irasirigн ĩgũ turari merã mн iri ĩmumasĩa. Mн iri ĩmurĩrẽ
ĩãrã, gнa masĩa. Marĩpн mнrẽ iriudi ããrĩmí gнare buedoregн, ãrĩyupн.
3 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, Jesús ĩgũrẽ ãrĩyupн:
—Diayeta mнrẽ werea. Sugн masakн dupaturi deyoagн irirosũ ããrĩgṹ dita Marĩpн
ĩgũyarãrẽ dorerogue waamasĩmi, ãrĩyupн.
4 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, Nicodemo Jesúre sẽrẽñayupн:
—¿Nasiri irasũ waabukuri? Sugн masakн bнgнrogue dupaturi deyoabu, ĩgũ pagoya
patoreguere ñajãmasĩbirikumi, ãrĩyupн.
5 Jesús ĩgũrẽ yнjнyupн:
—Diayeta mнrẽ werea. Sugн masakн deko merã, Õãgũ deyomarĩgũ merã deyoagн dita
Marĩpн ĩgũyarãrẽ dorerogue waamasĩmi.
6 Masaka pũrãkнmakũ, ĩgũsã pũrã masakata ããrĩma. Õãgũ deyomarĩgũ ĩgũ merã deyoarã
gapнre Marĩpн pũrã ããrĩmakũ yámi.
7 Irasirigн mн: “Ããrĩpererã dupaturi deyoarã irirosũ ããrĩrõ gããmea”, ãrĩrĩrẽ pégн,
pégнkabirikõãka!
8 Mirũ noó gããmerõ wẽjãpuwãgãa. Iri bнsнrire péa. Irire pékererã, sõõ merã aara, iro
waaró yáa, ãrĩ masĩña máa. Irasũta ããrã, Õãgũ deyomarĩgũ ĩgũ merã deyoarãrẽ Marĩpн pũrã
ããrĩmakũ iriri ãsũ waaró yáa, ãrĩ masĩña máa, ãrĩyupн Jesús.
9 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, Nicodemo ãsũ ãrĩ sẽrẽñayupн Jesúre doja:
—¿Nasiriro irasũ ããrĩbukuri? ãrĩyupн.
10 Jesús ĩgũrẽ yнjнyupн:
—¿Mн Israel bumarãrẽ Marĩpнyare bueguн ããrĩkeregн, ire masĩberi?
11 Diayeta mнrẽ werea. Gнa masĩrĩrẽ, gнa ĩãdeare mнsãrẽ werea. Mнsã gapн irire
bнremubea.

✡ **2:17** Sal 69.9

12 Yн i ũmнma ubu ããrĩrĩrẽ weremakũ mañurẽ bнremubea. ¿Nasirimurã ũmнgasimarẽ yн
wereri gapнre bнremubukuri?
13 'Neõ sugн masakн ũmнgasiguere mнrĩa, pнrн dijaridi mámi. Yн sugнta ããrĩpererã tĩgũ
ũmнgasigue ããrĩdi õõ i ũmнgue dijaribн.
14 'Iripoegue masaka marĩrõgue Moisés kõme merã ãña keori irideare yukнgue ãĩsiu,
ãĩwãgũnúdi ããrĩmí. I ãña keorire yukнgue ãĩsiu, ãĩwãgũnúderosũ masaka yнre ããrĩpererã
tĩgũrẽ curusague pábiatú, ãĩwãgũnúrãkuma.
15 Irasirirã ããrĩpererã yнre bнremurãno perebiri peamegue waabirikuma. Ʊmнgasigue
perebiri okari gapнre oparãkuma.

Jesús Nicodemorẽ: "Marĩpн i ũmн marãrẽ bнro maĩmi", ãrĩ weredea

16 'Marĩpн i ũmн marãrẽ bнro maĩsĩã, ĩgũ magũ sugн ããrĩgṹrẽ iriudi ããrĩmí. Ĩgũrẽ
bнremurãno perebiri peamegue waabirikuma. Ʊmнgasigue Marĩpн merã perebiri okari
gapнre oparãkuma.
17 Marĩpн ĩgũ magũrẽ masakare peamegue waabonerãrẽ taudoregн i ũmнguere ĩgũrẽ
iriudi ããrĩmí. Masakare wajamoãdoregн meta i ũmнguere ĩgũrẽ iriudi ããrĩmí.
18 'Marĩpн ĩgũ magũrẽ bнremurãrẽ neõ wajamoãbirikumi. Ĩgũrẽ bнremumerã gapнre:
"Wajamoãgнra", ãrĩ weresiami. Ĩgũ magũrẽ sugнta ããrĩgṹrẽ bнremubiridea waja ĩgũsãrẽ
wajamoãgнkumi.
19 Marĩpн magũ i ũmнguere aarimí, masakare Marĩpнre masĩmakũ iribu. Irasirigн ĩgũsãrẽ
sĩãgori sĩgũ ããrĩmi. Ĩgũrẽ bнremumerã gapн ĩgũrẽ gããmebema. Ĩgũsã ñerĩ iriri gapнre bнro
gããmema. Irasirirã boyorogue ããrĩmerã, naĩtĩãrõgue ããrĩdнarã irirosũ ããrĩma. Irasirigн
Marĩpн ĩgũsãrẽ wajamoãgнkumi.
20 Ããrĩpererã ñerõ irirã Marĩpн magũrẽ gããmebema. Boyorogue ããrĩdнamerã irirosũ
ããrĩma, gajirã ĩgũsã ñerõ iririre masĩbirikõãburo, ãrĩrã.
21 Marĩpнyare keoro irirã gapн ĩgũ magũrẽ gããmema. Boyorogue ããrĩdнarã irirosũ
ããrĩma, gajirã ĩgũsã õãrĩrẽ irimakũ ĩãrã: "Marĩpн ĩgũsãrẽ iritamumi", ãrĩ masĩburo, ãrĩrã, ãrĩ
wereyupн Jesús.

Juan masakare wãĩyerimasũ Jesúyare weredea

22 Pнrн Jesús gнare ĩgũ buerãrẽ Judea nikũgue siiuwãgãmi. Irogue eja, iro marã merã
yoaweyaripoe ããrĩ, ĩgũsãrẽ wãĩyerã iribн.
23 Juãde masakare Enón wãĩkнri makãgue wãĩyeyupн. Enón, Salim wãĩkнri makã pнro
ããrĩbú. Irogue dia wádiya ããrĩbú. Irasirirã masaka ĩgũ pнrogue wãĩyedorerã waanañurã.
24 Gajirã ĩgũrẽ peresu iriburi dupiyuro ããrĩyuro.
25 Iripoere surãyeri Juan buerã sugн judío masakн merã ĩgũsã koerikнri merã
guaseopнroriñurã.
26 Pнrн Juan pнrogue waa, ĩgũrẽ ãsũ ãrĩ wereñurã:
—Buegн, dia Jordán wãĩkнdiya gaji koepнgue mн merã ããrĩdi, gнare mн weredi, dapago-
rare masakare wãĩyegн iriami. Ããrĩpererã ĩgũ pнrogue waarã iriama, ãrĩñurã.
27 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégн, Juan ãrĩyupн:
—Sugн masakн Marĩpн turari merã õãrĩrẽ iriri, Marĩpн ĩgũrẽ pídea ããrã.
28 Mнsã yн weredeare pébн. "Marĩpн iriudi Cristo ããrĩbea yн", ãrĩbн. Yн Cristo
ããrĩbirikeremakũ, Marĩpн gapн Cristo aariburi dupiyuro yнre ĩgũyare weredupiyudoregн
iriumi.
29 Ãsũ ããrã. Sugн mojõsнamakũ, nomeõ ĩgũ merã ããrĩgõ waakumo. Ĩgũ merãmн,
mojõsнamakũ ĩãgũ, ĩgũ werenímakũ pégн, bнro нsнyakumi. Irasirigн mojõsнadi merãmн
нsнyaderosũta masaka Cristo merã waamakũ ĩãgũ, yнde нsнyari opataria.
30 Masaka Cristore tнyaro gããmea. Yн gapнre tнyaduúkõãrõ gããmea, ãrĩyupн Juan.

Jesucristo ũmнgasigue merã dijaridi ããrĩmi, ãrĩ weredea

31 Irasũ ãrĩ odo, Juan ãsũ ãrĩnemoyupн doja:
—Ʊmнgasigue merã dijaridi ããrĩpererã nemorõ masĩgũ ããrĩmi. Sugн masakн i ũmнmн, i
ũmнmarẽ wereníkumi. Ʊmнgasigue merã dijaridi gapн ããrĩpererã nemorõ masĩgũ ããrĩmi.
32 Ĩgũ ĩãdeare, ĩgũ pédeare weremi. Ĩgũ irire werekeremakũ, neõ sugн ĩgũ wererire
bнremubemi.
33 Ĩgũ wererire bнremurã gapн: "Marĩpн diaye ããrĩrĩmarẽ ãrĩkatori marĩrõ ãrĩgũ ããrĩmi",
ãrĩ ĩmuma.
34 Marĩpн Cristore ĩgũ iriudire Õãgũ deyomarĩgũrẽ opatarimakũ iridi ããrĩmí. Irasirigн
Cristo Marĩpнya werenírĩrẽ weremi.
35 Marĩpн ĩgũ magũ Cristore bнro maĩmi. Irasirigн ĩgũrẽ ããrĩpereri, ããrĩpererãrẽ doregн
ããrĩmakũ iridi ããrĩmí.

36 Marĩpʉ magʉ̃rẽ bʉremurã ʉ̃mʉgasigue ĩgʉ̃ merã perebiri okarire opama. Ĩgʉ̃ magʉ̃rẽ
bʉremudʉamerã gapʉ iri okarire neõ opabirikuma. Marĩpʉ ĩgʉ̃sãrẽ bʉro wajamoãgʉkumi,
ãrĩyupʉ Juan.

4

Jesús Samaria nikʉ̃mo merã werenídea

1 Jesús buerã, Juan buerã nemorõ wárã ããrĩrĩ kerere, Jesús, Juan nemorõ masakare
wãĩyeri kerere, fariseo bumarã péñurã.
2 Ĩgʉ̃sã iri kerere pékeremakʉ̃, Jesús gapʉ ĩgʉ̃ basi masakare wãĩyebirimi. Gʉa ĩgʉ̃ buerã gapʉ
ĩgʉ̃sãrẽ wãĩyebʉ.
3 Fariseo bumarã iri kerere péadeare masĩgʉ̃, Jesús Judea nikʉ̃gue ããrãdi, Galilea nikʉ̃ gapʉ
gʉare siiu, goedujáami.
4 Galileague goedujáagʉ, Samaria nikʉ̃gue tariwãgãmi.
5 Iro tariwãgãgʉ̃, iri nikʉ̃ma makã Sicar wãĩkʉri makãgue ejami. Iri makã, Jacob
iripoeguemʉ ĩgʉ̃ magʉ̃ Josére sĩdea nikʉ̃ pʉro ããrĩbʉ́.
6 Iroguere deko gobe Jacob iridea gobe ããrĩbʉ́. Jesús yoaro aaradi, garibore, iri gobe pʉro
siñajã eja doami. Goeripoe ejaburi dupiyuro ããrĩbʉ́.
7-8 Ĩgʉ̃ irogue doaripoeta gʉa ĩgʉ̃ buerã makãgue baari wajarirã waabʉ. Gʉa waadero pʉrʉ,
iri gobeguere sugo nomeõ Samariamo deko wágo ejayupo.
Igo irogue ejamakʉ̃ ĩãgʉ̃, Jesús igore ãrĩyupʉ:
—Yʉre deko tĩãka!
9 Ĩgʉ̃ irasʉ̃ ãrĩmakʉ̃ pégo, ĩgʉ̃rẽ ãrĩyupo:
—¿Nasirigʉ mʉ judío masakʉ ããrĩkeregʉ, yʉre Samariamorẽ: “Deko tĩãka!” ãrĩ sẽrẽrĩ?
ãrĩyupo. Iripoere judío masaka Samaria marã merã neõ gãmesʉribirima. Irasirigo irasʉ̃
ãrĩyupo ĩgʉ̃rẽ.
10 Igo irasʉ̃ ãrĩmakʉ̃, Jesús ãrĩyupʉ:
—Mʉ Marĩpʉ masakare sĩrĩrẽ masĩgõ, yʉdere masĩgõ, yʉre: “Okari sĩrĩ dekore sĩka*”! ãrĩ
sẽrẽboakuyo. Mʉ sẽrẽmakʉ̃, yʉ iri dekore sĩboakuyo, ãrĩyupʉ.
11 Ĩgʉ̃ irasʉ̃ ãrĩmakʉ̃, ĩgʉ̃rẽ ãrĩyupo doja:
—Mʉ deko ãĩburi sorore opabea, i gobe ʉ̃kʉ̃ãgoráa. ¿Noógue mʉ i okari sĩrĩ deko
bokagʉkuri?
12 Iripoegue marĩ ñekʉ̃ Jacob i gobema dekore iirídi ããrĩmí. Ĩgʉ̃ pũrã, ĩgʉ̃yarã ejorãde
iirínerã ããrĩmá. Ĩgʉ̃ marĩrẽ i gobere pídi ããrĩmí. ¿Mʉ gapʉ ĩgʉ̃ nemorõ masĩgʉ̃ ããrĩrĩ? ãrĩyupo.
13 Jesús igore yʉjʉyupʉ:
—Ããrĩpererã i gobema deko iirírã, dupaturi ñemesiburi oparãkuma.
14 Yʉ sĩburi gapʉre iirírã, neõ ñemesiburi opabirikuma. Ĩgʉ̃sãrẽ ĩgʉ̃sãya yʉjʉpũrãrĩguere
deko ʉ̃mayoro irirosʉ̃ ããrĩrokoa. Irasirirã i merã perebiri okari oparãkuma, ãrĩyupʉ.
15 Ĩgʉ̃ irasʉ̃ ãrĩmakʉ̃ pégo, ĩgʉ̃rẽ ãrĩyupo:
—Iri dekore sĩka yʉre! Mʉ yʉre sĩmakʉ̃, yʉ neõ dupaturi ñemesiburi opabirikoa. Irasʉ̃
ããrĩmakʉ̃, i gobeguere neõ dupaturi deko wágo aaribirikoa pama, ãrĩyupo.
16 Jesús igore ãrĩyupʉ:
—Mʉ marãpʉre siiugo waaka! Ĩgʉ̃rẽ siiu, õõgue ĩgʉ̃ merã dupaturi aarika! ãrĩyupʉ.
17 Igo ĩgʉ̃rẽ yʉjʉyupo:
—Yʉ, marãpʉ marĩgõ ããrã.
Jesús igore ãrĩyupʉ:
—Mʉ yʉre: “Marãpʉ marĩgõ ããrã”, ãrĩgõ, diayeta yʉjʉa.
18 Mʉ su mojõmarã ʉ̃ma merã marãpʉkʉsiadibʉ. Dapagora mʉ merã ããrĩgʉ́ mʉ marãpʉ
diaye ããrĩbemi, mʉ ĩgʉ̃rẽ neõ mojõsʉabiribʉ. Irasiriro mʉ yʉjʉri diayeta ããrã.
19 Ĩgʉ̃ irasʉ̃ ãrĩmakʉ̃ pégo, ãrĩyupo:
—“Mʉ Marĩpʉya kerere weredupiyurimasʉ̃ ããrĩkoa”, ãrĩ gʉ̃ñáa yʉ.
20 Gʉa ñekʉ̃sãmarã Samaria marã sigʉ ʉ̃tãʉ̃gue Marĩpʉre bʉremunerã ããrĩmá. Mʉsã judío
masaka gapʉ gʉare: “Jerusalẽgue Marĩpʉre bʉremurõ ããrã. Irogue Marĩpʉre bʉremurã
waaka!” ãrã gʉare mʉsã, ãrĩyupo.
21 Igo irasʉ̃ ãrĩmakʉ̃ pégʉ, Jesús ãsʉ̃ ãrĩyupʉ:
—Yʉ werenírĩrẽ péka! Pʉrʉgue mʉsã i ʉ̃tãʉ̃guere, Jerusalẽguedere Marĩpʉre bʉremurã
waabirikoa. Mʉsã irasiriburo mérõgã dʉyáa.

---

* **4:10** Jn 11.25: Jesús ãrĩmi: —Yʉ boanerãrẽ masãmakʉ̃ irigʉ, ĩgʉ̃sãrẽ okari sĩgʉ̃ ããrã. Yʉre bʉremugʉ̃ boadigue ããrĩkeregʉ, okagʉkumi. Jn 14.6: Jesús ãrĩmi: —Yʉ dita Yʉpʉ pʉrogue waarí maa irirosʉ̃ ããrã. Yʉ diayema ããrĩrĩrẽ masakare masĩmakʉ̃ irigʉ, ĩgʉ̃sãrẽ okamakʉ̃ irigʉ ããrã. Yʉ merãta Yʉpʉ pʉrogue waarãkuma.

22 Mнsã Samaria marã mнsã bнremugũrẽ masĩbea. Gнa judío masaka gapн gнa
bнremugũrẽ õãrõ masĩa. Ĩgũ masakare taubu judío masakн ããrĩmi.
23 Marĩpнre diayeta bнremurã ĩgũsãya yнjнpũrãrĩgue bнremurãkuma. Marĩpн ĩgũrẽ
bнremurãrẽ ãsũta bнremurõ gããmemi. Ĩgũrẽ ãsũ bнremuripoe ejaro, dapagorare ejasiáa.
24 Marĩpн deyomarĩgũ ããrĩmi. Irasirigн ĩgũrẽ bнremurãya yнjнpũrãrĩgue ããrĩmi. Irasirirã
ĩgũsãya yнjнpũrãrĩgue diayeta ĩgũrẽ bнremurõ gããmea ĩgũsãrẽ, ãrĩyupн.
25 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, ĩgũrẽ ãrĩyupo:
—Yн masĩa. Mesías, Marĩpн iriudi Cristo aarigнkumi. Ĩgũ aarigн, marĩrẽ ããrĩpererire
weregнkumi, ãrĩyupo.
26 Igo irasũ ãrĩmakũ pégн, ãsũ ãrĩ deyoromuyupн:
—Yн mн merã werenígũ Marĩpн iriudita ããrã, ãrĩyupн Jesús.
27 Ĩgũsã irasũ weretamuripoe gнa baari wajarirã ejanerã Jesús pнrogue goedujajabн.
Ĩgũ sugo nomeõ Samariamo merã werenímakũ ĩãrã, ĩãgнkakõãbн. Ĩgũrẽ neõ: “¿Ñeénorẽ
gããmeari? o ¿ñeénomarẽ igo merã wereníari?” ãrĩ sẽrẽñabiribн Jesúre.
28 Pнrн nomeõ igo deko wárisorore irota béodobokõã, makãgue waakõãmo. Irogue ejago,
masakare wereyupo:
29 —Náka, mнsãde ĩãrã aarika! Sõõ sugн ũmúн ããrãmi. Ĩgũ ããrĩpereri yн irideare
masĩpeokõãmi, irire werepeokõãmi yнre. ¿Ĩgũ Cristo, Marĩpн iriudi ããrĩkuri? ãrĩyupo igoya
makã marãrẽ.
30 Igo irasũ ãrĩmakũ pérã, Jesús pнrogue ĩgũrẽ ĩãrã waañurã.
31 Ĩgũsã ĩgũ pнro aariburi dupiyuro gнa ĩgũrẽ ãrĩbн:
—Buegн, gнa mнrẽ ãĩriadea baarire baaka! ãrĩ sĩadibн.
32 Jesús gapн gнare ãrĩmi:
—Yн baari opáa, irire mнsã masĩbea.
33 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, gнa basi ãsũ ãrĩ gãme sẽrẽñapнroribн:
—¿Gajipoe irirã gajirã ĩgũrẽ baari ejoayuri? ãrĩbн.
34 Jesús gapн gнare ãrĩmi:
—Yнre iriudi gããmerĩrẽ irigн, ĩgũ yнre moãdoredeare iriyuwarikнgн, baayapigн irirosũ
ããrã.
35 Mнsã ãsũ ãrã: “Wapikнrã abe dнyáa, ĩgũsã otedea dнka sĩburo”. Yн gapн mнsãrẽ ãsũ ãrã:
“Ĩgũsã otederore ĩãka! Dнka borerire searipoe ejasiáa”.
36 Sugн otedea dнkare searimasũ ĩgũ moãdea wajare wajatami. Marĩpнya werenírĩrẽ
weregн ĩgũ irirosũ ããrĩmi. Ĩgũ wererire pérã, yнre bнremuma. Irasirirã ũmнgasigue pere-
biri okarire oparãkuma. Ĩgũsã, ĩgũ otedea dнka seari irirosũ ããrĩma. Irasirirã oterimasũ, ĩgũ
otedea dнkare searimasũ irirosũ ããrĩrã, нsнyama, masaka yнre bнremumakũ ĩãrã.
37 Masaka ãsũ ãrĩ werewнakuma: “Sugн masakн otekumi. Pнrн gajigн i otedea dнkare
seakumi”, ãrĩkuma. Ĩgũsã irasũ ãrĩ werewнadea diayeta ããrã.
38 Iripoegue Marĩpнya werenírĩrẽ weredupiyunerã oterimasã irirosũ ããrĩnerã ããrĩmá.
Dapagora yн mнsãrẽ iriua. Mнsã ĩgũsã iripoegue otedea dнkare searimasã irirosũ
ããrã. Irasirirã ĩgũsã moãdea wajare mнsã wajatarã irirosũ ããrã. Ĩgũsã moãderoguere
moãwekabejarã irirosũ irirã yáa, ãrĩmi Jesús.
39 Samariamo makãgue ejadero pнrн: “Sõõ ããrãdi ããrĩpereri yн irideare masĩpeokõãmi”,
ãrĩmakũ pérã, wárã iri makã marã Jesúre bнremuñurã.
40 Irasirirã Jesús pнro aarirã, ĩgũrẽ: “Gнa merã dujaka!” ãrĩ sẽrẽma. Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ
pégн, Jesús ĩgũsã merã penн dujami.
41 Ĩgũ wererire pérã, gajirãde wárã ĩgũrẽ bнremuma.
42 Irasirirã nomeõrẽ ãrĩma:
—Gнa mн wereadea ditare pérã, Jesúre bнremuadabн. Dapagora tamerãrẽ gнa basi
ĩgũ wererire pésĩã, ĩgũrẽ bнremua. Gнa masĩa. Ĩgũ diayeta Marĩpн iriudi, i ũmн marãrẽ
peamegue waabonerãrẽ taugн ããrĩmi, ãrĩma.

Jesús Galilea nikũ marã opн dokamн magũrẽ taudea

43 Jesús penн Samariague ããrãdi, Galilea nikũgue waami.
44 Iro dupiyuro Jesús ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: “Marĩpнya kerere weredupiyugнre ĩgũya nikũ marã
ĩgũrẽ bнremubema”, ãrĩdi ããrĩmí.
45 Galileague ejamakũ, iro marã ĩgũrẽ õãrõ bokatĩrĩñeãma. Iro dupiyuro ĩgũsãde
Jerusalẽgue pascua bosenн ĩãrã ejanerã ããrĩmá. Irasirirã ããrĩpereri Jesús irogue irideare
ĩãnerã ããrĩmá.

46 Jesús Galileague ejadero pʉrʉ, Caná wãĩkʉri makãgue ĩgũ dekoreta igui deko iridea
makãgue goemi. Iri makãguere sugʉ Galilea marã opʉ dokamʉ ããrĩmí. Ĩgũ magũ Capernaum
wãĩkʉri makãgue ããrĩgṹ, pũrĩrikʉgʉ iriyupʉ.
47 Irasirigʉ opʉ dokamʉ, Jesús Judeague ããrãdi ĩgũ Galileague ejari kerere pégʉ, Jesús pʉro
aarimí. Ãsũ ãrĩ sẽrẽmi ĩgũrẽ:
—Yʉ magũ boabu iriami. Ĩgũrẽ taubosagʉ aarika! ãrĩmi.
48 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégʉ, Jesús ãrĩmi:
—Marĩpʉ turari merã yʉ iri ĩmurĩrẽ ĩãbirikererã, neõ yʉre bʉremubea mʉsã, ãrĩmi.
49 Opʉ dokamʉ gapʉ Jesúre ãrĩmi:
—Gʉa Opʉ, yʉ magũ boaburo dupiyuro aarika!
50 Jesús ĩgũrẽ ãrĩmi:
—Mʉya wiigue dujáaka! Mʉ magũ okagʉkumi, ãrĩmi.
Opʉ dokamʉ, ĩgũ irasũ ãrĩrĩrẽ pégʉ, bʉremurĩ merã ĩgũya wiigue dujáakõãmi.
51 Ĩgũya wiigue ejawãgãriripoe ĩgũrẽ moãboerã bokatĩrĩ wereñurã:
—Mʉ magũ okami, ãrĩñurã.
52 Ĩgũsã irire ãrĩmakũ pégʉ: “¿Naásũ ããrĩmakũ õãrĩ?” ãrĩ sẽrẽñayupʉ. Ĩgũsã ĩgũrẽ ãrĩñurã:
—Ñamika goeripoe pʉrʉgãta nimakʉri tariabʉ ĩgũrẽ, ãrĩñurã.
53 Irasũ ãrĩmakũ pégʉ, ĩgũ pagʉ ãrĩyupʉ: “Jesús yʉre: ‘Mʉ magũ okagʉkumi’, ãrĩ wereripoeta
nimakʉri tariakuyo”, ãrĩyupʉ. Irasirigʉ, ããrĩpererã ĩgũya wii marã merã Jesúre bʉremuyupʉ.
54 Jesús Judea ããrãdi dupaturi Galileague ejadero pʉrʉ, opʉ dokamʉ magũrẽ ĩgũ tauadea
merã Caná wãĩkʉri makãgue pea Marĩpʉ turari merã iri ĩmumi.

5

Jesús dʉpʉ bʉadire taudea

1 Pʉrʉ Jesús Jerusalẽgue judío masaka bosenʉ ĩãgũ waami.
2 Iri makã tʉro sãrĩrõgue su makãpʉro “Oveja” wãĩkʉri makãpʉro pʉro wári gobe deko
gobe ĩgũsã iridea gobe ããrĩbú. Iri gobe hebreo ya merã “Betzata” wãĩkʉbʉ. Iri gobe
tʉroguere su mojõma taridupabu tiiaña marĩrĩ ããrĩbú.
3-4 Iri taridupabugue wárã masaka pũrĩrikʉrã oyama. Koye ĩãmerã, waamasĩmerã, guburi
bʉasũnerã ããrĩmá. Gajipoere Marĩpʉre wereboegʉ iri gobegue dijajanayupʉ. Irogue dija-
jagʉ, dekore gãmeñamakũ irinayupʉ. Ĩgũ irasiriadero pʉrʉ, iri gobegue buañajãpʉrorigʉno
ĩgũ sĩrĩrĩrẽ tarisũnayupʉ. Irasirirã deko gãmeñaburire yúrã irogue oyama.
5 Irogue sugʉ dʉpʉ bʉadi oyami. Ĩgũ treinta y ocho bojorigora pũrĩrikʉgʉ ããrĩyupʉ.
6 Jesús iri gobe tʉro tariwãgãgũ, ĩĩ bʉadi oyagʉre ĩãmi. “Yoaripoe pũrĩrikʉgʉ ããrĩmi”, ãrĩ
masĩkõãmi. Irasirigʉ ĩgũrẽ ãsũ ãrĩ sẽrẽñami:
—¿Mʉ pũrĩrikʉrire taumakũ gããmerĩ? ãrĩmi.
7 Ĩgũ Jesúre yʉjʉmi:
—Yʉ Opʉ, sugʉ yʉre iritamugũ neõ mámi. Deko gãmeñamakũ, yʉ iri gobe ñajãdʉamakũ,
gajirã yʉ dupiyuro ñajãpʉrorinama, ãrĩmi.
8 Jesús ĩgũrẽ ãrĩmi:
—Wãgãnʉgãka! Mʉ oyarore ãĩaka! ãrĩmi.
9 Irasũ ãrĩmakũta, ĩgũ pũrĩrikʉri taribʉ. Irasirigʉ wãgãnʉgã, ĩgũ oyarore tuútũrã, ãĩãkõãmi.
Jesús ĩgũrẽ tauadeanʉ judío masaka siñajãrĩnʉ* ããrĩbú.
10 Irasirirã judío masaka oparã Jesús tausũadi ĩgũ oyarore ãĩãmakũ ĩãrã, ĩgũrẽ ãrĩñurã:
—Dapagã marĩ siñajãrĩnʉ ããrã. Mʉ oyarore kõãgũ, marĩ dorerire tarinʉgãgũ yáa, ãrĩñurã.
11 Ĩgũ ĩgũsãrẽ yʉjʉyupʉ:
—Yʉre tauadi: “Mʉ oyarore ãĩaka!” ãrãmi.
12 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ĩgũrẽ ãsũ ãrĩ sẽrẽñañurã:
—Irire mʉrẽ irasũ ãrãdi, ¿noãno ããrãrĩ?
13 Jesús bʉadire tauadero pʉrʉ, iro ããrĩrã masaka wárã watopegue waakõãmi. Irasirigʉ
bʉadi ããrãdi ĩgũrẽ tauadire: “Ĩgũta ããrĩmi”, ãrĩ masĩbiriyupʉ.
14 Pʉrʉ Jesús Marĩpʉya wiigue ĩgũrẽ bokajagʉ, ãrĩmi:
—Pémasĩka! Dapagorare mʉ pũrĩrikʉri marĩgũ ããrã. Irasirigʉ ñerĩrẽ irinemobirikõãka!
Dupaturi ñerĩrẽ irigʉ, mʉ pũrĩrikʉdero nemorõ ñerõ tarigʉkoa, ãrĩmi.
15 Ĩgũ irasũ ãrãdero pʉrʉ, bʉadi ããrãdi judío masaka oparã pʉrogue waa, ĩgũsãrẽ
wereyupʉ:
—Yʉre tauadi Jesús wãĩkʉgʉ ããrĩmi, ãrĩyupʉ.

* **5:9** Judío masaka siñajãrĩnʉ, sábado ããrã.

16 Irire pérã, judío masaka oparã ĩgũsã siñajãrĩnɯ ããrĩmakũ Jesús bɯadire tauadea waja
ĩgũrẽ ñerõ iripɯrori, wẽjẽdɯadiñurã.
17 Ĩgũsã ĩgũrẽ ñerõ iridɯamakũ ĩãgũ, Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩmi:
—Yɯpɯ piriro marĩrõ moãgũ yámi. Yɯde moãa, ãrĩmi.
18 Ĩgũ irire ãrĩmakũ pérã, judío masaka oparã dupiyuro ĩgũrẽ wẽjẽdɯadero nemorõ
wẽjẽdɯadiñurã. Ĩgũsã siñajãrĩnɯ ããrĩmakũ bɯadire ĩgũ tauadea waja, ĩgũ Marĩpɯre: "Yɯpɯ",
ãrĩrĩ waja ĩgũrẽ irasũ wẽjẽdɯadiñurã. "Ĩgũ: 'Yɯpɯ', ãrĩgũ, ĩgũ basi: 'Yɯ Marĩpɯ suro merã ããrã',
ãrĩgũ yámi", ãrĩ gũñañurã.

Jesús ĩgũ Pagɯ ĩgũrẽ dorerosũta ĩgũ iririre weredea

19 Irasirigɯ Jesús ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩ weremi:
—Diayeta mɯsãrẽ werea. Yɯ Marĩpɯ magũ yɯ gããmerõ neõ iribea. Yɯpɯ iririre ĩãgũ, iri
ditare yáa.
20 Yɯpɯ yɯre ĩgũ magũrẽ maĩmi. Irasirigɯ ããrĩpereri ĩgũ iririre yɯre ĩmumi. I dapagorare
ĩgũ turari merã yɯ iridea nemorõ gajire yɯre iridoregɯkumi. Ĩgũ turari merã irire yɯ iri
ĩmumakũ ĩãrã, ĩãgɯkarãkoa mɯsã.
21 Yɯpɯ boanerãrẽ masũ, okari sĩrõsũta yɯde yɯ okari sĩdɯarãrẽ sĩgɯkoa.
22 Yɯpɯ masaka ñerõ iridea waja ĩgũsãrẽ wajamoãbemi. Yɯ gapɯre ããrĩpereri ĩgũ turarire
pími, ĩgũsãrẽ wajamoãbure.
23 Ããrĩpererã ĩgũrẽ bɯremurõsũta yɯdere bɯremuburo, ãrĩgũ, yɯre irasiridoremi. Yɯre ĩgũ
magũrẽ bɯremumerã Yɯpɯdere bɯremubema. Ĩgũ yɯre iriudi ããrĩmi.
24 'Diayeta mɯsãrẽ werea. Yɯ werenírĩrẽ pérã, yɯre iriudire bɯremurã, ũmɯgasigue Yɯpɯ
merã perebiri okari opama. Wajamoãsũbirikuma. Ĩgũsã perebiri peamegue waabonerã
tarisiama.
25 Diayeta mɯsãrẽ werea. Peamegue waabonerã yɯ Marĩpɯ magũ werenímakũ péripoe
dapagorare ejasiáa. Yɯ wererire pérã, yɯre bɯremurã Marĩpɯ merã okarãkuma.
26 Yɯpɯ masakare okari sĩgũ ããrĩmi. Irasirigɯ yɯ ĩgũ magũrẽ ĩgũ irirosũta ĩgũsãrẽ okari
sĩmakũ yámi.
27 Yɯ ããrĩpererã tĩgũ ããrã. Irasirigɯ Yɯpɯ yɯre masaka ñerõ iridea waja ĩgũsãrẽ wa-
jamoãdoremi.
28 Mɯsã ire pérã, pégɯkabirikõãka! Sunɯ boanerã ããrĩpererã yɯ werenímakũ pérãkuma.
29 Ĩgũsã, yɯ werenímakũ pérã, masãgoberigue ããrĩnerã masã, wiripereakõãrãkuma. Õãrĩrẽ
irinerã masãrãkuma, ũmɯgasigue perebiri okari opamurã. Ñerĩ irinerã gapɯ masãrãkuma,
perebiri peamegue wajamoãsũmurã.

Jesús ĩgũyamarẽ werenemodea

30 'Yɯ gããmerõ neõ irimasĩbea. Yɯpɯ yɯre iriudi gããmerĩrẽ, ĩgũ yɯre masakare wa-
jamoãdorerosũta yáa. Irasirigɯ ĩgũsãrẽ wajamoãgũ diayeta yáa.
31 Yɯ basi: "Yɯ Marĩpɯ magũ ĩgũ iriudi ããrã", ãrĩ weremakũ: "Mɯ werenírĩ neõ diaye
ããrĩbea", ãrĩbukoa mɯsã.
32 Gajigɯ ããrĩmi yaamarẽ weregɯ. Ĩgũ Yɯpɯ ããrĩmi. Ĩgũ yaamarẽ wereri diayeta ããrã. Irire
yɯ õãrõ masĩa.
33 Mɯsã gajirãrẽ Juãrẽ masakare wãĩyerimasũrẽ yaamarẽ sẽrẽñadorerã iriubɯ. Ĩgũde
yaamarẽ diayeta weremi.
34 Yɯ gapɯ sugɯ masakɯre yɯre: "Marĩpɯ iriudi ããrĩmí", ãrĩ werebure neõ ãmabea. Irasũ
ãmabirikeregɯ, Juan yaamarẽ weredeare: "Diayeta ããrã", ãrĩ werea, mɯsã yɯre bɯremu,
peamegue waabirikõãburo, ãrĩgũ.
35 Juan mɯsãrẽ sĩãgodiru irirosũ ããrĩmí. Ĩgũ wereri sĩãgodiru ũjũgoro irirosũ ããrĩbú. Ĩgũ
wererire pérã, yoaweyaripoe mɯsã ɯsɯyadibɯ.
36 Juan weredea nemorõ yɯ iriri merã yɯ ããrĩrikɯrire masĩsũa. Yɯpɯ turari merã ĩgũ yɯre
iriyuwarikɯdoredeare irigɯ yáa. I merã yɯre ĩgũ iriudi ããrĩrĩrẽ masĩsũa.
37 Yɯpɯ yɯre iriudi, yaamarẽ õãrõ weremi. Ĩgũ irasũ werekeremakũ, ĩgũ werenírĩrẽ mɯsã
neõ pébea. Ĩgũ deyorire neõ ĩãbea.
38 Yɯre Yɯpɯ iriudire mɯsã neõ bɯremubea. Irasirirã ĩgũya kerere neõ péduripíbea.
39 Yɯpɯya werenírĩ gojadea pũrẽ mɯsã õãrõ bueníkõãa. "Gɯa i pũrẽ buerã, Marĩpɯ merã
perebiri okarire bokarãkoa", ãrĩ gũñáa mɯsã. Iri pũguere yaamarẽta gojasũdero ããrĩbú.
40 Iri pũguere yaamarẽ irasũ gojasũkeremakũ, mɯsã gapɯ yɯre gããmebea. Irasirirã i okari
yɯ sĩrĩrẽ opabirikoa.
41 'Masakare yaamarẽ õãrõ werenímurãrẽ ãmabea.
42 Yɯ mɯsã masaka ããrĩrikɯrire masĩa. Mɯsã Marĩpɯre maĩrã meta ããrã.

43 Yнpн gããmerõsũta yн aarikeremakũ, mнsã yнre gããmebea. Gajigн gapн ĩgũ basi ĩgũ
gããmerõ aarimakũ, mнsã ĩgũrẽ gããmerãkoa.
44 ¿Nasirirã yнre bнremubukuri mнsã? Mнsã basi: “Õãrõ yáa”, ãrĩ gãme werenírĩrẽ gããmea.
Marĩpн sugн ããrĩgṹ mнsãrẽ: “Õãrõ yáa”, ãrĩ werenírĩ gapнre gããmebea.
45 Mнsã yнre gããmebiri waja: “Ĩgũ Pagнguere gнare weresãgнkumi”, ãrĩ gũñabirikõãka!
“Moisés dorerire irirã, Marĩpн merã õãrõ ããrĩrãkoa”, ãrĩ gũñakeremakũ, Moisés gapн mнsãrẽ
weresãgнkumi.
46 Moisés ĩgũ gojadea pũgue yaamarẽ gojadi ããrĩmí. Irasirirã ĩgũ gojadeare bнremurã,
yнdere bнremuboayo mнsã.
47 Moisés gojadeare mнsã bнremumerã, ¿nasirirã yн wereri gapнre bнremubukuri? ãrĩmi
Jesús.

6

Jesús cinco mil ũmarẽ baari ejodea
(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)

1 Jesús Jerusalẽgue dнpн bнadire taudero pнrн, gнa ĩgũ buerã ĩgũ merã Galilea wãĩkнri
ditaru gaji koepнgue taribujabн. Iri ditaruta “Tiberias” wãĩkнbн.
2 Masaka Jesús ĩgũ turari merã pũrĩrikнrãrẽ taumakũ ĩãsĩã, wárã ĩgũrẽ tнyama.
3 Ditaru gaji koepнgue ĩgũ ejadero pнrн, gнa merã ũtãũgue mнrĩa, doami.
4 Irinн judío masaka bosenн, pascua bosenн ejaburo mérõgã dнyabн.
5 Jesús wárã masaka ĩgũ pнro aarimakũ ĩãgũ, Felipere sẽrẽñami:
—¿Noógue marĩ ĩĩsã masaka ããrĩpererã baaburire wajarirãkuri? ãrĩmi.
6 Jesús ĩgũ basi ĩgũ iriburire masĩkeregн: “Felipe yнre, ¿naásũ yнjнgнkuri?” ãrĩgũ, irasũ
ãrĩmi.
7 Felipe ĩgũrẽ yнjнmi:
—Marĩ dosciento nнrĩ moãdea waja wajataropa pã duparu wajari, masakare marĩ
gueremakũ, neõ ejabirikoa, ãrĩmi.
8 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, gнa merãmн Andrés, Simón Pedro pagнmн Jesúre ãrĩmi:
9 —Õõ ĩĩ majĩgũ su mojõma pã duparu, pẽrã waaí opami. Masaka gapн wárãgora ããrĩma.
Irasiriro ĩgũsãrẽ baari neõ ejabirikoa.
10 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, Jesús gнare ĩgũ buerãrẽ ãrĩmi:
—Masakare ããrĩpererãrẽ doadoreka! ãrĩmi.
Iro õãrõ tákнro ããrĩbн́. Irasirirã iri weka doama. Ʊma ditare keomakũ, cinco mil gora
ããrĩmá.
11 Ĩgũsã eja doaperemakũ ĩãgũ, Jesús pã duparure ãĩ, Marĩpнre: “Õãa”, ãrĩ, нsнyari
sĩmi. Irasiri odo, gнare ããrĩpererã iro doarãrẽ irire gueredoremi. Waaídere gueredoremi.
Irasirirã ããrĩpererãrẽ ĩgũsã baadнaropa guereyobн.
12 Ĩgũsã yapimakũ ĩãgũ, Jesús gнare ĩgũ buerãrẽ ãrĩmi:
—Ĩgũsã baadнáarire seaka! Ubugorata kõmobukoa, ãrĩmi.
13 Su mojõma pã duparure masaka baadнáadeare seasãrã, pe mojõma pere su gubu peru
pẽrẽbejari puuirigora нtнudobobн.
14 Masaka Jesús Marĩpн turari merã ĩgũsãrẽ baari sĩmakũ ĩãrã, ãsũ ãrĩma:
—Diayeta ããrã. “Ĩĩ Marĩpнya kerere weredupiyurimasũ i ũmнgue aaribu ããrãyupн”, ĩgũsã
ãrĩdita ããrĩmi.
15 Irasirirã Jesúre turaro merã ãĩa, ĩgũsã Opн ããrĩbure sóodнarã iriadima. Ĩgũ gapн irire
masĩkõãmi. Irasirigн dupaturi sugнta ũtãũgue mнrĩãkõãmi.

Jesús deko weka waadea
(Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)

16 Naĩtĩãwãgãriripoe ããrĩmakũ, gнa ĩgũ buerã ditarugue buabн.
17 Buaja, doódirugue ñajãa, Capernaugue taribujapнroribн. Naĩtĩãrõgue iribн. Jesús gнa
pнrogue ejabirimi dapa.
18 Gнa taribujamakũ, mirũ bнro wẽjãpuwãgãribн. Pagari makũrĩ wãgãbн.
19 Su mojõma kilómetro gнa waadero pнrн, gнayaru pнro Jesús deko wekague aarimakũ
ĩãbн. Ĩgũ irasũ aarimakũ ĩãrã, bнro güibн.
20 Jesús gapн gнare ãrĩmi:
—Yнta ããrã. Güimerãta!
21 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, gнa ĩgũrẽ õãrõ bokatĩrĩ ñajãdorebн. Ĩgũ ñajãdero pнrн, mata gнa
waaderoguere ejabн.

Masaka Jesúre ãmadea

22 Gajinʉ gapʉ masaka ditaru gaji koepʉgue dujanerã iri ñamirẽ gʉayaru suru dujadiru
merã gʉa taribujamakũ, Jesús gʉa merã waabirideadere masĩñurã.
23 Irogue ĩgũsã ããrĩripoere gaji doóriduparu Tiberias wãĩkʉri makãgue ããrãdea duparu,
Jesús Marĩpʉre: “Õãa”, ãrĩ, ʉsʉyari sĩ, masakare baari gueredero pʉroweyague ejayuro.
24 Irasirirã Jesús, gʉa ĩgũ buerã marĩmakũ ĩãrã, iri doóriduparugue ñajãa, Capernaugue
taribujañurã Jesúre ãmarã waarã.

Jesús pã irirosũ ĩgũ ããrĩrĩmarẽ weredea

25 Ditarure taribuja, Jesúre bokajarã, ĩgũrẽ sẽrẽñama:
—Buegʉ, ¿naásũ ããrĩmakũ õõguere aarari mʉ? ãrĩma.
26 Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩmi:
—Diayeta mʉsãrẽ werea. Yʉ Marĩpʉ turari merã iri ĩmurĩrẽ ĩãkererã, ĩgũ iriudi yʉ ããrĩrĩrẽ
bʉremubea. Irasirirã, yʉ mʉsãrẽ ejodeare baayapinerã dita ããrĩsĩã, yʉre ãmáa.
27 Mʉsã baari pereburi gapʉ ditare wajatamurã, moãbirikõãka! Gaji baari yʉ ããrĩpererã
tĩgũ sĩburi gapʉre ãmaka! Iri baarire ãmarã, Marĩpʉ merã perebiri okari oparãkoa. Yʉpʉ yʉre
irire mʉsãrẽ sĩdoregʉ ããrĩmi. Ĩgũ iriudi yʉ ããrĩrĩrẽ mʉsãrẽ ĩmusiami, ãrĩmi.
28 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ĩgũrẽ sẽrẽñama:
—¿Nasirirãkuri Marĩpʉ iridorerire õãrõ iriyuwarikʉmurã?
29 Jesús ĩgũsãrẽ yʉjʉmi:
—Marĩpʉ mʉsãrẽ iridoreri ãsũ ããrã. Yʉre ĩgũ iriudire bʉremudoremi, ãrĩmi.
30 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ĩgũrẽ ãrĩma:
—Gʉare mʉrẽ bʉremudoregʉ, ¿ñeénorẽ mʉ turari merã iri ĩmugʉkuri? ¿Naásũperire iri
ĩmugʉkuri?
31 Masaka marĩrõgue marĩ ñekũsãmarã maná wãĩkʉrire baanerã ããrĩmá. Marĩpʉya
werenírĩ gojadea pũgue ãrĩderosũta ũmʉgasima baarire ĩgũsãrẽ sĩdi ããrĩmí, ãrĩma Jesúre.
32 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégʉ, Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩmi:
—Diayeta mʉsãrẽ werea. Moisés ũmʉgasima baarire mʉsãrẽ sĩbiridi ããrĩmí. Yʉpʉta baari
ũmʉgasima, diayemarẽ mʉsãrẽ sĩgũ ããrĩmi.
33 Yʉ ũmʉgasigue ããrĩdi Marĩpʉ iriudi, ĩgũ baari irirosũ ããrĩgʉ́, i ũmʉ marãrẽ okari sĩgũ
ããrã, ãrĩmi.
34 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ĩgũrẽ ãrĩma:
—Gʉa Opʉ, iri baarire gʉare sĩníkõãka!
35 Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩmi:
—Yʉ okarire sĩgũ, baari irirosũ ããrĩgʉ́ ããrã. Yʉre tʉyagʉ, neõ ʉaboabi irirosũ ããrĩgʉkumi.
Yʉre bʉremugũ, neõ ñemesibubi irirosũ ããrĩgʉkumi.
36 Dupiyuro yʉ mʉsãrẽ ãrĩderosũta, mʉsã gapʉ yʉre ĩãkererã, bʉremubea dapa.
37 Ããrĩpererã Yʉpʉ yʉre sĩnerã yʉre tʉyarãkuma. Ĩgũsãrẽ yʉ neõ béobirikoa.
38 Ʉmʉgasigue ããrĩdi yʉ gããmerĩrẽ irigʉ aarigʉ́ meta iribʉ. Yʉre iriudi gããmerĩ gapʉre irigʉ
aaribʉ́.
39 Yʉre iriudi ãsũ gããmemi. Ĩgũ yʉre sĩnerãrẽ neõ sugʉre yʉ dedeubirimakũ gããmemi. I ũmʉ
peremakũ, yʉ ĩgũsãrẽ masũmakũ gããmemi.
40 Yʉpʉ yʉre iriudi ããrĩpererã yʉre ĩgũ magũrẽ ĩãrã, yʉre bʉremurã ĩgũ merã perebiri
okarire opamakũ gããmemi. Irasirigʉ i ũmʉ peremakũ, ĩgũsãrẽ masũgʉkoa, ãrĩmi Jesús.
41 Jesús: “Yʉ ũmʉgasigue merã dijaridea baari irirosũ ããrĩgʉ́ ããrã”, ãrĩrĩrẽ pérã, judío
masaka oparã ĩgũrẽ werewʉama.
42 Ãsũ ãrĩma:
—¿Ĩĩ Jesús, José magũ ããrĩberi? Marĩ ĩgũ pagʉ, ĩgũ pagore masĩa. ¿Nasirigʉ ĩgũ: “Ʉmʉgasigue
ããrĩdi dijaribʉ”, ãrĩrĩ?
43 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégʉ, Jesús ãsũ ãrĩ yʉjʉmi:
—Mʉsã yʉre werewʉarire pirika!
44 Neõ sugʉ ĩgũ gããmerõ yʉre tʉyabirikumi. Yʉpʉ gapʉ yʉre iriudi masaka yʉre
bʉremumakũ irigʉ ããrĩmi. I ũmʉ peremakũ, yʉre bʉremurãrẽ masũgʉkoa.
45 Marĩpʉya kerere weredupiyunerã ãsũ ãrĩ gojanerã ããrĩmá: “Marĩpʉ ããrĩpererãrẽ
buegʉkumi”. Irasirirã ããrĩpererã Yʉpʉya buerire pé bʉremurã, ĩgũyare masĩrã yʉre
tʉyarãkuma.
46 ’Neõ sugʉ masakʉ Yʉpʉre ĩãgũ mámi. Yʉ sugʉta ĩgũ merã ããrĩdi ĩgũrẽ masĩa.
47 Diayeta mʉsãrẽ werea. Yʉre bʉremugũ Yʉpʉ merã perebiri okari opami.
48 Yʉ baari irirosũ ããrĩgʉ́ okari sĩgũ ããrã.
49 Mʉsã ñekũsãmarã masaka marĩrõgue manárẽ baanerã ããrĩmá. Irire baakererã, boanerã
ããrĩmá.
50 Yʉ ũmʉgasigue merã dijaridea baari gapʉre werea. Irire baagʉ, neõ boabirikumi.

51 Yн ũmнgasigue merã dijaridea baari okari sĩrĩ irirosũ ããrĩgṹ yнta ããrã. I baarire baagн,
Yнpн merã okanígнkumi. I baari yн sĩrĩ, yaa dнpн ããrã. I ũmн marã Yнpн merã okaníkõãburo,
ãrĩgũ, yaa dнpнre sĩgнkoa, ãrĩmi Jesús.
52 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, judío masaka oparã ĩgũsã basi gãme guaseo, ãsũ ãrĩma:
—¿Nasirigн marĩrẽ ĩgũya dнpнre baadoregн sĩbukuri?
53 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégн, Jesús ãrĩmi:
—Diayeta mнsãrẽ werea. Yн ããrĩpererã tĩgũ ããrã. Mнsã yaa dнpнre baamerã, yaa díre
iirímerã okari opabea.
54 Yaa dнpнre baagн, yaa díre iirígн, Yнpн merã perebiri okari opami. I ũmн peremakũ,
ĩgũrẽ masũgнkoa.
55 Yaa dнpн diayema baari ããrã. Yaa dí diayema iiríri ããrã.
56 Yaa dнpнre baagн, yaa díre iirígн yн merã õãrõ ããrĩmi. Yнde ĩgũ merã õãrõ ããrã.
57 Yнpн yнre iriudi okanígũ ããrĩmi. Ĩgũ okanígũ ããrĩsĩã, yнdere okanímakũ yámi. Irasirigн
yнre baagнre yн irirosũ okanímakũ irigнkoa.
58 Yн irire ãrĩgũ, ũmнgasigue merã dijaridea baarire werea. I baari, maná mнsã
ñekũsãmarã baadea irirosũ ããrĩbea. Ĩgũsã irire baakererã, boanerã ããrĩmá. Ũmнgasigue
merã dijaridea baari gapнre baagнno, okaníkõãgнkumi, ãrĩmi Jesús.
59 Jesús Capernaugue judío masaka nerẽrĩ wiigue buegн, irire weremi.

Jesús werenírĩrẽ pérã perebiri okari opaburire weredea

60 Ĩgũ irasũ ãrĩ buemakũ pérã, wárã Jesúre tнyarã ãsũ ãrĩ gãme wereníma ĩgũsã basi:
—Ĩgũ wereri marĩ pémakũ, diasagoráa. ¿Noã ire bokatĩũbukuri? ãrĩma.
61 Ĩgũsã werenírĩrẽ Jesús pékõãmi. Irasirigн ĩgũsãrẽ sẽrẽñami:
—¿Yн wererire pédнabirikuri?
62 Yн ããrĩpererã tĩgũ yн ããrĩderogue mнrĩãmakũ ĩãrã, ¿naásũ gũñabukuri mнsã?
63 Õãgũ deyomarĩgũ masakare okarire sĩmi. Ĩgũsãya dнpн gapн ĩgũsãrẽ okamakũ irimasĩña
máa. Yн wererire pérã Õãgũ deyomarĩgũ okari sĩrĩrẽ opama.
64 Irasũ ããrĩkeremakũ, gajirã mнsã merãmarã gapн yнre bнremubema dapa, ãrĩmi Jesús.
Neõgoraguere ĩgũrẽ bнremumerã ããrĩmurãrẽ, irasũ ããrĩmakũ ĩgũrẽ wẽjẽdнarãguere ĩgũrẽ
ĩmubure masĩsiayupн.
65 Ãsũ ãrĩmi:
—Ãsũ ãrĩ wereabн mнsãrẽ. Neõ sugн ĩgũ gããmerõ yнre tнyabirikumi. Yнpн, yнre
bнremumakũ irigн ããrĩmi. Ĩgũ irasiribirimakũ, neõ sugнno yнre bнremubiribukumi, ãrĩmi
Jesús.
66 Ĩgũ irasũ ãrĩrĩrẽ pérã, wárã Jesúre tнyanerã neõ tнyanemobirima.
67 Ĩgũsã irasirimakũ ĩãgũ, Jesús gнare pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarã ĩgũ buerãrẽ
sẽrẽñami:
—¿Mнsãde yнre tнyaduúrã yári? ãrĩmi.
68 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, Simón Pedro ĩgũrẽ yнjнmi:
—Gнa Opн, ¿noãrẽ gнa tнyabukuri? Mн wereri, gнare Marĩpн merã perebiri okari
opamakũ yáa.
69 Gнa mнrẽ bнremusiáa. Gнa ire masĩsiáa. Mн õãgũ, Marĩpн iriudi ããrã, ãrĩmi.
70 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, Jesús gнare ãrĩmi:
—Yн mнsãrẽ pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarãrẽ beyebн. Yн irasirikeremakũ, sugн
mнsã merã ããrĩgṹ wãtĩyagн ããrĩmi.
71 Jesús irasũ ãrĩgũ, Judare Simón Iscariote magũrẽ ãrĩgũ iriyupн. Judas pe mojõma pere
su gubu peru pẽrẽbejarã gнa merã ããrĩkeregн, Jesúre wẽjẽdнarãguere ĩgũrẽ ĩmubu ããrĩmí.

7

Jesús pagнpũrã ĩgũrẽ bнremudнabiridea

1 Jesús masakare irire buedero pнrн, Galilea nikũgue naagũ waami. Judío masaka oparã
ĩgũrẽ wẽjẽdнarire masĩgũ, Judea nikũguere ããrĩdнabirimi.
2 Iripoere judío masaka ñekũsãmarã masaka marĩrõgue ããrĩrã, wiirigã irideare gũñarĩ
bosenн ejaburo dupiyuro ããrĩbú.
3 Irasirirã Jesús pagнpũrã ĩgũrẽ ãrĩma:
—Õõrẽ dujabita, Judeague bosenнrẽ ĩãgũ waaka! Irasirirã irogue mн buerã mн turari
merã iri ĩmurĩrẽ ĩãrãkuma.
4 Masaka mнrẽ masĩmakũ gããmegũ, mн turari merã iri ĩmurĩrẽ ããrĩpererã ĩũrõ iri ĩmugũ
waaka! Ĩgũsã ĩãberogue iribirikõãka! ãrĩma.
5 Ĩgũ pagнpũrã ããrĩkererã, Jesúre bнremubirima.

6 Irasirigɯ Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩmi:
—Masaka ĩgũsã yɯre masĩburo dɯyakõãa dapa. Mɯsãrẽ iri bosenɯrẽ ĩãrã waadɯamakũ
õãgoráa.
7 I ũmɯ marã mɯsãrẽ ĩãturibema. Yɯ gapɯre ĩgũsã ñerõ irideare yɯ weremakũ ĩãturima.
8 Mɯsã bosenɯrẽ ĩãrã waaka! Yɯre yɯ waaburo dɯyakoa dapa. Irasirigɯ iri bosenɯrẽ ĩãgũ
waabea dapa, ãrĩmi Jesús.
9 Ĩgũ irire ãrãdero pɯrɯ, Galileague dujami.

Jesús ĩgũsã wiirigã iriri bosenɯrẽ ĩãgũ waadea

10 Ĩgũ pagɯpũrã bosenɯrẽ ĩãrã waadero pɯrɯ, Jesúde masaka ĩmurõ marĩrõ waami, ĩgũsã
ĩgũ waaríre masĩbirikõãburo, ãrĩgũ.
11 Iri bosenɯrẽ judío masaka oparã ĩgũrẽ ãmarã iriñurã. Ãsũ ãrĩ sẽrẽñañurã:
—¿Noógue ããrĩkuri ĩgũ? ãrĩñurã.
12 Wárã masaka Jesúyamarẽ werenírã iriñurã. Gajirã: “Õãgũ ããrĩmi”, ãrĩñurã. Gajirã gapɯ:
“Õãgũ meta, masakare ãrĩkatorikɯgɯ ããrĩmi”, ãrĩñurã.
13 Judío masaka oparãrẽ güirã, ããrĩpererã péurogue: “Jesús ãsũ ããrĩmi”, ãrĩ werebiriñurã.
14 Jesús irogue eja, iri bosenɯ dekokɯaripoe Marĩpɯya wiigue ñajãa, masakare buemi.
15 Ĩgũ buemakũ pérã, judío masaka oparã pégɯka, ãsũ ãrĩma:
—Ĩĩ buebiridi ããrĩkeregɯ, ¿nasirigɯ õãrõ masĩrĩ?
16 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégɯ, Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩmi:
—Yɯ bueri, yaa meta ããrã. Yɯre iriudiya bueri gapɯ ããrã.
17 Marĩpɯ gããmerĩrẽ iridɯarã yɯ buerire pérã: “Marĩpɯ ĩgũrẽ buedorerosũta buemi. Ĩgũ
gããmerõ werebemi”, ãrĩrãkuma.
18 Sugɯ ĩgũ gããmerõ weregɯ, gajirãrẽ: “Ĩgũ õãrõ weremi”, ãrĩ bɯremumakũ iridɯagɯ
ããrĩmi. Gajigɯ Marĩpɯ ĩgũrẽ iriudi gããmerĩrẽ weregɯ gapɯ masakare: “Marĩpɯ õãtarimi”, ãrĩ
bɯremumakũ yámi. Ĩgũ ãrĩkatori marĩrõ diayeta weregɯ ããrĩmi.
19 ’Moisés Marĩpɯ doreri gojadea pũrẽ mɯsãrẽ pídi ããrĩmí. Mɯsã gapɯ neõ sugɯ iri dorerire
iribea. ¿Nasirirã mɯsã yɯre wẽjẽdɯari? ãrĩmi.
20 Masaka ĩgũrẽ ãrĩma:
—Mɯ wãtĩ ñajãsũdi ããrã. ¿Noã mɯrẽ wẽjẽdɯari?
21 Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩmi:
—Suñarõ siñajãrĩnɯ ããrĩmakũ yɯ sugɯ pũrĩrikɯgɯre taumakũ ĩãrã, mɯsã ããrĩpererã
ĩãgɯkakõãbɯ.
22 Iripoegue Moisés mɯsã pũrã ũmarẽ ĩgũsãya dɯpɯma gasirogãrẽ* wiiridoredi ããrĩmí. Ĩgũ
irire doreburo dupiyuro mɯsã ñekũsãmarã irasirisianerã ããrĩmá. Irasirirã mɯsã majĩrãgãrẽ
su mojõma pere gaji mojõ ɯreru pẽrẽbejarinɯrĩ waaró merã ĩgũsã deyoadero pɯrɯ siñajãrĩnɯ
ããrĩkeremakũ, ĩgũsãrẽ irasirináa.
23 Irasirirã Moisés doredero sũta irirã, siñajãrĩnɯ ããrĩkeremakũ mɯsã majĩrãgã ũmarẽ
ĩgũsãya dɯpɯma gasirogãrẽ wiiria. Siñajãrĩnɯ ããrĩmakũ yɯ sugɯre ããrĩpereri ĩgũya dɯpɯmarẽ
õãmakũ iribɯ. ¿Nasirimurã yɯ merã guari mɯsã?
24 Mɯsã yɯ irideare ĩãdero pɯrɯ: “Ñerõ irimi”, ãrĩ werewɯabirikõãka! Yɯ irideare õãrõ
keoro pémasĩ odorãgue wereníka! ãrĩmi Jesús.

Jesús ũmɯgasigue merã aaribɯ́, ãrĩ weredea

25 Ĩgũ irasũ ãrĩripoere gajirã Jerusalén marã ãsũ ãrĩ wereníma:
—¿Ĩĩ marĩ oparã wẽjẽdɯagɯ meta ããrĩrĩ?
26 Ĩgũ ããrĩpererã ĩũrõgue buegɯ yámi. Sugɯno gapɯta ĩgũrẽ gajino neõ ãrĩbema. Gajipoe irirã
marĩ oparã: “Ĩĩ diayeta Cristo, Marĩpɯ iriudi ããrĩmi”, ¿ãrĩ gũñabukuri?
27 Marĩ ĩĩ aariderore masĩa. Cristo, Marĩpɯ iriugɯ gapɯre aarimakũ, ĩgũ ããrĩderoguere
masĩbirikoa. Irasirigɯ Cristo ããrĩbirikumi ĩĩ, ãrĩma.
28 Jesús Marĩpɯya wiigue bueripoe ĩgũsã irasũ ãrĩ wereníma kũ pégɯ, bɯro bɯsɯro merã ãsũ
ãrĩ weremi:
—Mɯsã yɯre masĩa, ãrã. Ĩgũ aariderodere masĩa, ãrã. Yɯ gããmerõ aaribiribɯ. Yɯre iriudi
keoro irigɯ ããrĩmi. Mɯsã ĩgũrẽ masĩbea.
29 Yɯ ĩgũ pɯrogue ããrĩdi ããrĩsĩã, ĩgũrẽ masĩa. Ĩgũta yɯre iriumi, ãrĩmi Jesús.

---

* **7:22** Gn 17.1-14: Iripoegue Marĩpɯ Abrahãrẽ ĩgũ pũrã ũmarẽ: “Yaarã ããrĩburo”, ãrĩgũ, ĩgũsãya dɯpɯma gasirogãrẽ wiiridoredi ããrĩmí. Pɯrɯ iri dorerire Moisére pídi ããrĩmí. Irasirirã judío masaka Abraham parãmerã ããrĩturiarã iri dorerire irirã, ĩgũsã pũrã ũmarẽ su mojõma pere gaji mojõ ɯreru pẽrẽbejarinɯrĩ waaró merã ĩgũsã deyoadero pɯrɯ irasũ yáma.

30 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ĩgũrẽ peresu iridʉakererã, ñeãbirima. Ĩgũ ñerõ tariburinʉ dʉyabʉ
dapa. Irasirirã ĩgũrẽ ñeãbirima.
31 Gajirã wárã masaka ĩgũrẽ bʉremuma. Ãsũ ãrĩma:
—Neõ sugʉ, ĩĩ nemorõ Marĩpʉ turari merã iri ĩmugũ mámi. Irasirigʉ ĩĩ Cristo, Marĩpʉ iriudi
ããrĩmi.

Fariseo bumarã Jesúre peresu iridoredea

32 Fariseo bumarã, masaka Jesúre: "Ĩĩ Marĩpʉ iriudi ããrĩmi", ãrĩrĩrẽ péñurã. Irasirirã ĩgũsã
paía oparã merã Marĩpʉya wiire korerã surarare ĩgũrẽ ñeã, peresu iridorerã iriuadiñurã.
33 Irasirigʉ Jesús masakare ãsũ ãrĩmi:
—Yoaweyaripoe mʉsã merã ããrĩgʉkoa. Pʉrʉ yʉre iriudi pʉrogue waagʉkoa.
34 Yʉ ããrĩburore mʉsã waamasĩbirikoa. Irasirirã yʉre ãmakererã, neõ bokabirikoa.
35 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, judío masaka oparã ĩgũsã basi ãsũ ãrĩ gãme sẽrẽñama:
—Ĩgũ marĩrẽ: "Yʉre mʉsã neõ bokabirikoa", ãrĩgũ, ¿noógue waagʉkuri? ¿Ĩgũ judío masaka
griego ããrĩrõgue makãrĩ waanerã pʉrogue griego masakare buegʉ waabukuri?
36 Ĩgũ marĩrẽ: "Yʉ ããrĩburore mʉsã waamasĩbirikoa. Irasirirã yʉre ãmakererã, neõ bok-
abirikoa", ãrĩrĩ, ¿naásũ ãrĩdʉaro iriayuri? ãrĩma.

Jesús okari sĩrĩ dekomarẽ weredea

37 Ĩgũsã bosenʉ iritũnurĩnʉ dupanʉgora ããrĩmakũ, Jesús wãgãnʉgã, bʉro bʉsʉro merã
masakare ãsũ ãrĩ weremi:
—Ñemesiburã yʉ pʉrogue iirírã aarika!
38 Marĩpʉya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: "Yʉre bʉremurãya
yʉjʉpũrãrĩguere okari sĩrĩ deko ũmayoro irirosũ ããrĩníkõãrokoa", ãrĩ gojasũdero ããrĩbú, ãrĩmi.
39 Jesús irire ãrĩgũ: "Yʉre bʉremurã Õãgũ deyomarĩgũrẽ oparãkuma", ãrĩgũ irimi. Jesús
ũmʉgasigue mʉrĩaburo dupiyuro Õãgũ deyomarĩgũ ejabirimi dapa.

Masaka dʉkawaridea

40 Jesús ãrĩrĩrẽ pérã, gajirã ãsũ ãrĩma:
—Ĩĩ diayeta Marĩpʉya kerere weredupiyurimasũ: "Marĩ pʉro aaribu ããrãyupʉ", ĩgũsã ãrĩdi
ããrĩmi.
41 Gajirã ãsũ ãrĩma:
—Ĩĩ, Cristo Marĩpʉ iriudi ããrĩmi.
Gajirã gapʉ:
—Cristo, ¿nasiribu Galileamʉ ããrĩbukuri? ãrĩma.
42 Marĩpʉya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ gojasũdero ããrĩbú: "Cristo Marĩpʉ iriubu, opʉ
David parãmi ããrĩturiagʉ ããrĩgʉkumi. David deyoadea makã Belén wãikʉri makãgue
deyoagʉkumi", ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.
43 Irasirirã Jesúre surosũ gũñabirisĩã, gãme dʉkawariakõãma.
44 Surãyeri Jesúre ñeã, peresu iridʉakererã, iribirima.

Judío masaka oparã Jesúre bʉremubiridea

45 Irasirirã Marĩpʉya wiire korerã surara Jesúre ñeãdorerã iriunerã, paía oparã, fariseo
bumarã pʉrogue goedujáañurã. Ĩgũsã goedujajamakũ ĩãrã, ĩgũsãrẽ sẽrẽñañurã:
—¿Nasirirã Jesúre ñeã, ãĩribirari?
46 Surara ĩgũsãrẽ yʉjʉñurã:
—Neõ sugʉ ĩgũ irirosũ werenígũ mámi.
47 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pérã, fariseo bumarã ĩgũsãrẽ ãrĩñurã:
—¿Mʉsãde ĩgũ ãrĩkatori merã weremakũ: "Diayeta weremi", ãrĩ bʉremurĩ?
48 Neõ sugʉ marĩ oparã, neõ sugʉ gʉa fariseo bumarã ĩgũrẽ bʉremugũ mámi.
49 Sĩĩsã masaka gapʉ ĩgũ wererire bʉremurã, Marĩpʉ Moisére doreri pídeare masĩbema.
Wajamoãsũmurã ããrĩma.
50 Nicodemo fariseo bumʉ iro dupiyuro ñami merã Jesúre ĩãgũ ejadi, ĩgũsã merã ããrĩyupʉ.
Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégʉ, ĩgũsãrẽ ãrĩyupʉ:
51 —Marĩrẽ doreri ãsũ ãrã. Sugʉ masakʉ ĩgũ irideare weremakũ marĩ péburo dupiyuro
ĩgũrẽ: "Ñerõ iribʉ", ãrĩ wajamoãmasĩbea, ãrĩyupʉ.
52 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ãsũ ãrĩ yʉjʉñurã:
—¿Mʉde ĩgũ irirosũ Galileamʉ ããrĩrĩ? Marĩpʉya werenírĩ gojadea pũrẽ bueka! Iri pũrẽ
buegʉ: "Neõ sugʉ Galileamʉ Marĩpʉya kerere weredupiyurimasũ mámi", ãrĩ masĩgʉkoa.

Ʉmúʉ merã ñerõ irigore weresãdea

53 Ĩgũsã irasũ ãrãdero pʉrʉ, ĩgũsãya wiirigue dujáakõãñurã.

8

1 Jesús gapн ũtãũ Olivos wãĩkнdigue waami.
2 Gajinн gapн boyoripoe ããrĩmakũ, Marĩpнya wiigue waami doja. Ĩgũ ejamakũ ĩãrã, masaka ããrĩpererã ĩgũ pнro nerẽma. Irasirigн eja doa, ĩgũsãrẽ buenнgãmi.
3 Moisés gojadeare buerimasã, fariseo bumarã sugo nomeõrẽ gajigн igo marãpн ããrĩbi merã igo ñerõ irigore bokajañurã. Irasirirã Jesús bueripoe iri wiigue ããrĩpererã masaka ĩũrõ igore ãĩñajãnú, Jesúre ãrĩma:
4 —Buegн, igo marãpнkнgo ããrĩkerego, gajigн merã ñerõ irigore bokajabн.
5 Moisés Marĩpн doreri gojadea pũgue igo nomeõ irirosũ irigonorẽ ũtãyeri merã dea wẽjẽdoredi ããrĩmí. Mнkoa, ¿naásũ ãrĩrĩ?
6 "¿Naásũ yнjнgнkuri?" ãrĩrã, ĩgũrẽ irasũ ãrĩ sẽrẽñadima. "Ĩgũ keoro yнjнbirimakũ, marĩ oparãguere weresãrãkoa", ãrĩ gũñañurã. Ĩgũsã irasũ sẽrẽñamakũ pégн, Jesús gapн muúbia doaja, nikũgue ĩgũya mojõsũrũ merã gojami.
7 Ĩgũsã ĩgũrẽ sẽrẽñaduúbirimakũ pégн, Jesús wãgãnнgã, ãsũ ãrĩmi:
—Mнsã merãmн ñerõ iribino igore ũtãye merã deapнroriburo.
8 Irasũ ãrĩ odo, dupaturi muúbia doaja, nikũgue gojami doja.
9 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ĩgũsã ñerĩ irideare pémasĩ, gнyasĩrĩrĩ merã, mнrã sugн pнrн, gajigн pнrн wiriapнrorima. Irasirirã Jesúre sugнta nomeõ iro dujago merã píkõã, waakõãma.
10 Jesús wãgãnнgã, igore ãrĩmi:
—¿Noógue ããrĩrĩ mнrẽ weresãnerã? ¿Neõ sugн mнrẽ wajamoãdoregн márĩ?
11 —Mámi, yн Opн, ãrĩ yнjнmo.
Igo irasũ ãrĩmakũ, Jesús igore ãrĩmi:
—Yнde mнrẽ wajamoãdorebea. Irasirigo waaka! Dupaturi ñerĩrẽ neõ irinemobirikõãka!

Jesús i ũmн marãrẽ sĩãgori sĩgũ ããrĩrĩmarẽ weredea

12 Jesús dupaturi masakare ãsũ ãrĩ weremi:
—Yн i ũmн marãrẽ sĩãgori sĩgũ ããrã. Yнre tнyarã naĩtĩãrõgue ããrĩrã irirosũ ããrĩbema. Boyorogue ããrĩrã irirosũ ããrĩma. Irasirirã yн okari sĩrĩrẽ oparãkuma.
13 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, fariseo bumarã ãrĩma:
—Mн basi mн ããrĩrikнrire werea. Irasiriro mн wereníríĩ neõ wajamáa.
14 Jesús ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩ yнjнmi:
—Yн aariderore, yн waaburodere yн masĩa. Mнsã gapн irire neõ masĩbea. Irasirigн yн basi yн ããrĩrikнrire werekeremakũ, yн wereníríĩ diayeta ããrã.
15 Mнsã i ũmн marã irirosũ yнre werewнáa. Yн gapн neõ sugнre mнsã irirosũ werewнabea.
16 Yн masaka ããrĩrikнrire: "I gapн õãa, i gapн õãbea", ãrĩgũ, keoro ãrã. Yн sugнta yн gããmerõ irire ãrĩbea. Yнpн yнre iriudi merã irire irasũ yáa.
17 Mнsãrẽ doreri gojadea pũgue ãsũ ãrã: "Pẽrã masaka ĩgũsã ĩãdeare surosũ weremakũ: 'Diayeta ããrã', ãrĩ bнremurõ gããmea", ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.
18 Yн basi yн ããrĩrikнrire werea. Yнpн yнre iriudide yн ããrĩrikнrire weremi, ãrĩmi.
19 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ĩgũrẽ sẽrẽñama:
—¿Noógue ããrĩrĩ mнpн?
Jesús ĩgũsãrẽ yнjнmi:
—Mнsã yнre, Yнpнdere masĩbea. Yнre masĩrã, Yнpнdere masĩboayo.
20 Jesús irasũ ãrĩ weregн, Marĩpнya wiigue ããrĩmí. Masaka niyeru sĩrã, ĩgũsã sãrĩ kũmarĩ pнro ããrĩmí. Ĩgũ ñerõ tariburinн ejabiribн dapa. Irasirirã neõ sugн ĩgũrẽ ñeã, peresu iribirima.

Jesús: "Yн waaburore mнsã waamasĩbirikoa", ãrĩ weredea

21 Jesús dupaturi judío masaka oparãrẽ weremi:
—Yн ããrĩderogue waagнkoa. Yн waadero pнrн, mнsã yнre ãmarãkoa. Mнsã ñerĩ iridea waja, waja oparã boarãkoa. Yн waaburoguere mнsã waamasĩbirikoa.
22 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, gãme sẽrẽñama:
—¿Nasirigн: "Yн waaburoguere mнsã waamasĩbirikoa", ãrĩrĩ? ¿Ĩgũ basi wẽjẽ boagнkuri irasũ ãrĩgũ?
23 Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩmi:
—Mнsã gapн i ũmнgue ããrĩrã, i ũmн marã ããrã. Yн gapн ũmнgasigue ããrĩdi, i ũmнmн meta ããrã.

24 Irasirigɥ mɥsãrẽ: “Mɥsã ñerĩ iridea waja, waja oparã boarãkoa”, ãrãbɥ. Mɥsã: “Yɥ ĩgũ
ããrã*”, ãrĩ wereadeare bɥremubirisĩã, mɥsã ñerĩ iridea waja, waja oparã boarãkoa.
25 Irasũ ãrĩgũ pérã ĩgũrẽ sẽrẽñama:
—¿Noãno ããrĩrĩ mɥ?
Jesús ĩgũsãrẽ yɥjɥmi:
—Buenɥgãgũgueta mɥsãrẽ: “Yɥ ĩgũ ããrã”, ãrĩ weresiabɥ.
26 Yɥ mɥsãyamarẽ, mɥsã ñerõ iridea waja mɥsãrẽ wajamoãburire weredɥari, wári ããrã.
Yɥre iriudi gapɥ diaye weremi. Irasirigɥ ĩgũ weremakũ yɥ pédea ditare mɥsã i ũmɥ marãrẽ
werea, ãrĩmi.
27 Jesús: “Yɥre iriudi”, ãrĩgũ, ĩgũ Pagɥreta werenígũ irimi. Ĩgũsã gapɥ irire pémasĩbirima.
28 Irasirigɥ Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩmi:
—Yɥre ããrĩpererã tĩgũrẽ mɥsã curusague pábiatú ãĩwãgũnúrãkoa. Mɥsã irasũ irirã: “Yɥ ĩgũ
ããrã”, ãrĩ wereadeare: “Diayeta ããrã”, ãrĩ masĩrãkoa. Yɥ gããmerõ neõ iribi, irasũ ããrĩmakũ
Yɥpɥ yɥre buedea ditare yɥ weregɥ ããrĩrĩrẽ masĩrãkoa.
29 Yɥre iriudi yɥ merã ããrĩmi. Ĩgũ gããmerĩ ditare irinía. Irasirigɥ ĩgũ yɥre neõ béobemi.
30 Jesús irasũ ãrĩmakũ pérã, wárã masaka ĩgũrẽ bɥremuma.

Jesús Marĩpɥ pũrãyamarẽ, ñerõ iririmasãyamarẽ weredea

31 Jesús, judío masaka: “Marĩpɥ iriudi ããrĩmi”, ãrĩ bɥremurãrẽ ãsũ ãrĩmi:
—Yɥ werenírírẽ bɥremuduúmerã, diayeta yɥ buerã ããrã.
32 Irasirirã diayema ããrĩrĩrẽ masĩrãkoa. Irire masĩrã, ñerõ iririre pirirãkoa. Moãboeanerã
mɥsã opɥre wirianerã irirosũ ããrĩrãkoa.
33 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ĩgũrẽ ãrĩma:
—Gɥa Abraham parãmerã ããrĩturiarãgue ããrã. Irasirirã neõ gajirãyarã ĩgũsãrẽ moãboerã
ããrĩbea. Irasirigɥ: “Moãboeanerã mɥsã opɥre wirianerã irirosũ ããrĩrãkoa”, ãrĩgũ, ¿naásũ
ãrĩdɥagɥ irasũ ãrĩrĩ mɥ?
34 Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩmi:
—Diayeta mɥsãrẽ werea. Ããrĩpererã ñerĩrẽ irirã, ñerĩrẽ iridoregɥyarã ĩgũ dokamarã
irirosũ ããrĩma.
35 Sugɥ moãboegɥ wii opɥ magũ irirosũ neõ ããrĩbemi. Wii opɥ magũ gapɥ ĩgũ pagɥya wiimɥ
ããrĩníkõãkumi.
36 Yɥ, ũmɥgasigue ããrĩgṹ magũ ããrã. Irasirigɥ mɥsãrẽ ñerĩrẽ iridoregɥyarã irirosũ
ããrĩbirimakũ irigɥ, diayeta moãboeanerã mɥsã opɥre wirianerã irirosũ ããrĩmakũ irigɥkoa.
37 Yɥ mɥsã Abraham parãmerã ããrĩturiarire masĩa. Irasũ ããrĩkererã, mɥsã yɥ wererire
pédɥabea. Irasirirã yɥre wẽjẽdɥáa.
38 Yɥpɥ yɥre masĩmakũ irideare mɥsãrẽ werea. Mɥsã gapɥ mɥsãpɥ dorerire yáa.
39 Ĩgũsã ĩgũrẽ ãrĩma:
—Abraham gɥa ñekũ ããrĩdi ããrĩmí.
Jesús gapɥ ĩgũsãrẽ ãrĩmi:
—Mɥsã diayeta Abraham parãmerã ããrĩturiarã ããrĩrã ĩgũ iriunaderosũta iririkɥboayo.
40 Yɥpɥ yɥre diaye wererire mɥsãrẽ yɥ werekeremakũ, yɥre wẽjẽdɥáa. Abraham gapɥ
mɥsã irirosũ neõ irasiribiridi ããrĩmí.
41 Mɥsã mɥsãpɥ irirosũta yáa.
Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ãrĩma:
—Gɥa, pagɥ marĩrã irirosũ ããrĩbea. Marĩpɥ sugɥta gɥapɥ ããrĩmi.
42 Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩmi:
—Yɥpɥ diayeta mɥsãpɥ ããrĩmakũ, mɥsã yɥre maĩboayo. Yɥ ĩgũ merã ããrĩdita õõ mɥsã
pɥrogue aaribú. Yɥ gããmerõ aaribiribɥ. Yɥpɥ yɥre iriumi.
43 ¿Nasirirã yɥ wererire pémasĩberi mɥsã? Mɥsã yɥ wererire pédɥabirisĩã, pémasĩbea.
44 Mɥsãpɥ wãtĩ ããrĩmi. Mɥsã ĩgũyarã ããrã. Irasirirã ĩgũ gããmerĩrẽ iridɥáa. Neõgoragueta
masakare wẽjẽbéodi ããrĩgṹ yámi. Ĩgũguere diayema neõ máa. Irasirigɥ ĩgũ neõ diayemarẽ
werebemi. Neõgoraguere masakare ãrĩkatopɥroridi ããrĩmí. Irasirigɥ ĩgũ irasũ ãrĩkatorikɥgɥ
ããrĩsĩã, ãrĩkatori ditare weremi.
45 Yɥ gapɥ diayemarẽ werea. Irasirirã yɥ wererire pérã, mɥsã irire bɥremubea.
46 ¿Noã yɥre: “Mɥ ãsũ irigɥ, ñerõ iriabɥ”, ãrĩ masĩbukuri? Yɥ mɥsãrẽ diayemarẽ werekere-
makũ, ¿nasirirã yɥ wererire bɥremuberi?

---

* **8:24** Exodo 3.13-15: Iripoegue Moisés Marĩpɥre sẽrẽñadi ããrĩmí: “Israel bumarã yɥre: ‘Mɥ iriudi wãĩ, ¿naásũ ããrĩrĩ?’ ãrĩ sẽrẽñamakũ, ¿naásũ ãrĩ weregɥkuri?” Marĩpɥ ĩgũrẽ ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: “Yɥ wãĩ ‘YO SOY EL QUE SOY’ ããrã. Irasirigɥ Israel bumarãrẽ ãsũ ãrĩ wereka: ‘YO SOY yɥre mɥsãguere weredoregɥ iriumi’, ãrĩka!” ãrĩdi ããrĩmí. “YO SOY EL QUE SOY”, ãrĩrõ: “Yɥ ããrĩnígũta ããrã, o ĩgũta ããrã yɥ”, ãrĩdɥaro yáa.

47 Yɥpɥ pũrã ĩgũ werenírĩrẽ péma. Mɥsã gapɥ ĩgũ pũrã ããrĩbirisĩã, irire pédɥabea, ãrĩmi Jesús.

Cristo Abraham dupiyuro ããrĩdeamarẽ weredea

48 Jesús irasũ ãrĩmakũ pérã, judío masaka ĩgũrẽ ãrĩma:

—Gɥa: "Mɥ Samariamɥ, wãtĩ ñajãsũdi ããrã", ãrĩrã, diayeta ãrĩrã yáa.

49 Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩmi:

—Yɥ wãtĩ ñajãsũdi ããrĩbea. Yɥ iriri merã masaka Yɥpɥre: "Õãtaria mɥ", ãrĩmakũ yáa. Mɥsã gapɥ yɥ iririre ĩãkererã: "Ñerĩrẽ irigɥ ããrĩmi", ãrã.

50 Yɥre: "Õãrõ yáa", ãrĩ bɥremurãrẽ ãmabea yɥ. Yɥpɥ gapɥ masakare yɥre bɥremumakũ gããmemi. Ĩgũta yɥ iririre ĩãgũ, yɥre: "Õãrõ yáa", ãrĩmi.

51 Diayeta mɥsãrẽ werea. Yɥ wererire irigɥ neõ boabirikumi.

52 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ĩgũrẽ ãrĩma:

—Dapagora gɥa ire masĩa. Mɥ wãtĩ ñajãsũdi ããrã. Abraham iripoegue boakõãdi ããrĩmí. Marĩpɥya kerere weredupiyunerãde boakõãnerã ããrĩmá. Mɥ gapɥ: "Yɥ wererire irigɥ neõ boabirikumi", ãrã.

53 ¿Gɥa ñekũ Abraham nemorõ ããrĩrĩ mɥ? Ĩgũ, Marĩpɥya kerere weredupiyunerãde boakõãnerã ããrĩmá. ¿Noã ããrĩrĩ mɥ irasũ ãrĩ weregɥ?

54 Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩmi:

—Yɥ, yɥ basi õãrõ werenírĩ wajamáa. Yɥpɥ gapɥ mɥsã: "Gɥapɥ ããrĩmi", ãrĩgũ gapɥ yɥre õãrõ weremi.

55 Mɥsã gapɥ Yɥpɥre neõ masĩbea. Yɥ ĩgũrẽ masĩa. Yɥ: "Ĩgũrẽ masĩbea", ãrĩgũ, mɥsã irirosũ ãrĩkatorikɥgɥ ããrĩbukoa. Yɥ gapɥ ĩgũrẽ õãrõ masĩa. Irasũ ããrĩmakũ, ĩgũ wererire yáa.

56 Mɥsã ñekũ Abraham yɥ i ũmɥgue aariburire masĩdi ããrĩmí. Irasirigɥ yɥ aarimakũ ĩãgũ, bɥro ɥsɥyari merã ããrĩdi ããrĩmí.

57 Ĩgũsã Jesúre ãrĩma:

—Mɥ cincuenta bojori opabirikeregɥ, ¿nasirigɥ Abrahãrẽ ĩãdi ããrĩbukuri?

58 Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩmi:

—Diayeta mɥsãrẽ werea. Abraham dupiyuro ããrĩdi yɥta ããrã.

59 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ĩgũsã ũtãyeri ãĩ, ĩgũrẽ dea wẽjẽdɥamakũ, Marĩpɥya wiigue ããrãdi ĩgũsã watope duriwiriakõãmi.

9

Deyoagɥgueta koye ĩãmasĩbire Jesús taudea

1 Gajinɥ Jesús maague waagú, deyoagɥgueta koye ĩãmasĩbire bokajami.

2 Gɥa ĩgũrẽ ĩãrã, Jesúre sẽrẽñabɥ:

—Buegɥ, ¿noã ñerõ iridea waja ĩgũ koye ĩãmasĩbi deyoayuri? ¿Ĩgũ pagɥsãmarã ñerõ iridea waja, o ĩgũ basi ĩgũ ñerõ iridea waja ĩgũrẽ irasũ waayuri? ãrĩbɥ.

3 Jesús gɥare ãrĩmi:

—Ĩgũ ñerõ iridea, ĩgũ pagɥsãmarã ñerõ iridea ĩgũ deyoagɥgueta koye ĩãmasĩbi ããrĩmakũ iribiribɥ. Marĩpɥ ĩgũ turari merã ĩgũrẽ õãrĩ iririre masakare ĩmugɥkumi. Irasirigɥ ĩgũ koye ĩãmasĩbi deyoami.

4 Ʊmɥ merã masaka moãmasĩrã irirosũ dapagora Marĩpɥ yɥre iriugɥ pídeare marĩrẽ iriro gããmea. Ñami merã moãmasĩmerã irirosũ pɥrɥgue ĩgũ pídeare irimasĩbirikoa pama.

5 Yɥ i ũmɥguere ããrĩgṹ, masakare sĩãgori sĩgũ ããrã. Irasirigɥ ĩgũsãrẽ Marĩpɥre masĩmakũ yáa, ãrĩmi.

6 Irasũ ãrĩ odo, nikũgue síkure eomeépí, iri merã morẽ, koye ĩãmasĩbiya koyeguere túwũkãmi.

7 Irasiri odo, ĩgũrẽ ãrĩmi:

—Siloé wãĩkɥri deko gobegue ĩgũsã iridea gobegue mɥya koyere koegɥ waaka! ãrĩmi. "Siloé", ãrĩrõ: "Iriugɥ", ãrĩdɥaro yáa.

Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɥ, koye ĩãmasĩbi irogue ĩgũya koyere koegɥ waakõãmi. Koe odo, koye ĩãmasĩgũgue dujariyupɥ.

8 Ĩgũya wiigue dujajamakũ, ĩgũya wii pɥro ããrĩrã, iro dupiyuro ĩgũ niyeru sẽrẽdi ããrĩmakũ ĩãnerã, sẽrẽñañurã:

—¿Ĩĩ dupiyuro niyeru sẽrẽ doanídita ããrĩrĩ?

9 Gajirã ãrĩñurã:

—Ĩgũta ããrĩmi.

Gajirã gapɥ ãrĩñurã:

—Ĩgũ ããrĩbemi. Ĩgũ irirosũ deyogɥ ããrĩmi.

Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégu, koye ĩãmasĩbi ããrãdi gapu ãsũ ãrĩyupu:
—Ĩgũta ããrã yu.
10 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, masaka ĩgũrẽ sẽrẽñañurã:
—Mu ĩãmasĩbiradi ããrĩgṹ, ¿nasirigu dapagorare irasũ ĩãmasĩrĩ?
11 Ĩgũsãrẽ yujuyupu:
—Jesús wãĩkugu ĩgũya síku nikũ merã moãmorẽ, yu koyere túwũkãmi. Túwũkã odo, yure: “Siloé wãĩkuri deko gobegue ĩgũsã iridea gobegue muya koyere koegu waaka!” ãrãmi. Yu irogue waa, koyere koe odo, ĩãmasĩpuroriabu.
12 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, ĩgũrẽ sẽrẽñañurã doja:
—Murẽ irasiriadi, ¿noógue ããrãrĩ?
—Masĩbirikoa. Noó ããrĩgṹ ããrĩkumi, ãrĩyupu.

Fariseo bumarã koye ĩãmasĩbi ããrĩdire sẽrẽñadea

13 Puru ĩgũsã koye ĩãmasĩbiridire fariseo bumarã purogue ãĩãñurã.
14 Jesús ĩgũya síku nikũ merã moãmorẽ, koye ĩãmasĩbire taudeanu judío masaka siñajãrĩnu ããrĩbú.
15 Irasirirã fariseo bumarã koye ĩãmasĩbiridire sẽrẽñañurã:
—¿Nasirigu dapagorare õãrõ ĩãrĩ?
Ĩgũsãrẽ yujuyupu:
—Sugu ĩgũya síku nikũ merã moãmorẽ, yaa koyere túwũkãmi. Irasirigu yaa koyere koeadero purु, ĩãmasĩpuroribu.
16 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, surãyeri fariseo bumarã merãmarã ãrĩñurã:
—Ĩgũrẽ irasiridi, marĩ siñajãrĩnurĩma dorerire iribi ããrĩmi. Irasirigu Marĩpu iriudi ããrĩbemi.
Gajirã gapu ãrĩñurã:
—Ĩgũ ñerõ irigano ããrĩgṹ, i iri ĩmurĩrẽ irimasĩbiriboayupu. Irasirirã ĩgũsã surosũ gũñabirisĩã, dukawariñurã.
17 Irasirirã dupaturi koye ĩãmasĩbiridire sẽrẽñañurã doja:
—Mukoa, ¿naásũ ãrĩrĩ murẽ koye ĩãmasĩmakũ iridire?
Ĩgũ yujuyupu:
—Ĩgũ Marĩpu kerere weredupiyugu ããrĩmi, ãrã yu, ãrĩyupu.
18-19 Judío masaka oparã gapu: “Ĩĩ koye ĩãmasĩgũ, dupiyuro koye ĩãmasĩbi ããrĩdi ããrĩbemi”, ãrĩ gũñadiñurã. Irasirirã ĩgũ pagusãmarãrẽ siiu, sẽrẽñañurã:
—“¿Ĩĩ mu magũ neõ deyoagugueta koye ĩãmasĩbi ããrĩdi ããrĩmi”, ãrĩrĩ? Ĩgũ diayeta koye ĩãmasĩbiridi ããrĩgṹ, ¿nasiri dapagorare õãrõ ĩãmasĩrĩ?
20 Ĩgũ pagusãmarã yujuñurã:
—Ire gua masĩa. Ĩĩ gua magũta ããrĩmi. Ĩgũ deyoagugueta koye ĩãmasĩbiridita ããrĩmi.
21 Ĩgũ dapagora koye ĩãmasĩrĩ gapure, ĩgũrẽ ĩãmakũ iridídere masĩbea. Ĩgũrẽ sẽrẽñaka! Buguro ããrĩmi. Ĩgũ basi musãrẽ yujumasĩmi.
22 Judío masaka oparã dupiyurogue ãsũ ãrĩñurã:
—Jesúre: “Marĩpu iriudi Cristo ããrĩmi”, ãrĩgũnorẽ marĩ nerẽrĩ wiirigue neõ ñajãdorebirikõãrã! ãrĩñurã. Irasirirã, ĩgũsã ãrĩdeare pénerã ããrĩsĩã, koye ĩãmasĩbiridi pagusãmarã ĩgũsãrẽ güigorañurã.
23 Irasirirã ĩgũsãrẽ: “Buguro ããrĩmi. Ĩgũrẽ sẽrẽñaka!” ãrĩñurã.
24 Judío masaka oparã irire pérã, dupaturi koye ĩãmasĩbiridire siiu, ĩgũrẽ ãrĩñurã doja:
—Marĩpu mu wererire pémi. Irasirigu ĩgũ péurogue guare diaye wereka! Gua ire masĩa. Jesús ñerõ irigu ããrĩmi.
25 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégu, ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩ yujuyupu:
—Jesúre ĩgũ ñegũ, o õãgũ ããrĩrĩrẽ masĩbirikoa yu. I ditare masĩa. Yu dupiyuroguere koye ĩãmasĩbi ããrĩbú. Dapagorare ĩãa, ãrĩyupu.
26 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, dupaturi ĩgũrẽ sẽrẽñañurã doja:
—¿Nasiriri ĩgũ murẽ? ¿Nasirigu ĩgũ murẽ koye ĩãmasĩmakũ iriri?
27 Ĩgũ yujuyupu ĩgũsãrẽ:
—Irireta musãrẽ weresiabu. Yu irasũ ãrĩ werekeremakũ, musã gapu yu wererire pédubirabu. ¿Nasirirã dupaturi yu irire weremakũ pédubari? ¿Musãde ĩgũ buerã ããrĩdukuri?
28 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ĩgũrẽ turiñurã:
—Mu ĩgũ buegu ããrã. Gua gapu Moisés gojadeare buerã ããrã.
29 Ire gua masĩa. Marĩpu Moisére weredi ããrĩmí. Jesúre iriudi gapure gua masĩbea.

30 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ, ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩ yиjиyupи:
—Mиsã irasũ ãrĩmakũ, pégиkakõãkoa. Ĩgũ yиre koye ĩãmasĩmakũ irikeremakũ, mиsã ĩgũrẽ iriudire masĩbea, ãrã.
31 Marĩ ire õãrõ masĩa. Marĩpи ñerõ irirã ĩgũrẽ sẽrẽmakũ pébemi. Ĩgũrẽ bиremugũ, ĩgũ dorerire irigиre ĩgũ sẽrẽrĩ ditare pémi.
32 Marĩ neõ sugи deyoagиgueta koye ĩãmasĩbire ĩãmakũ irigи ããrĩrĩrẽ pébea.
33 Marĩpи Jesúre iriubirimakũ, yиre koye ĩãmasĩmakũ iribiriboañumi, ãrĩyupи.
34 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ãrĩñurã:
—Mи deyoagиgueta ñerĩ merã deyoadi ããrĩkeregи, ¿irire weredиari gиare buebu? ãrĩñurã. Irasirirã judío masaka nerẽrĩ wiigue ĩgũrẽ ñajãdorebiriñurã.

Jesús ĩgũyare pémerã koye ĩãmasĩmerã irirosũ ããrĩma, ãrĩ weredea

35 Jesús koye ĩãmasĩbiridire ĩgũsã béowiuadeare pémi. Irasirigи ĩgũrẽ bokajagи, sẽrẽñami:
—¿Marĩpи magũ ããrĩpererã tĩgũrẽ bиremurĩ mи?
36 Ĩgũ Jesúre ãrĩmi:
—Yи Opи, ¿noã ããrĩrĩ ĩgũ? Wereka yиre! Ĩgũrẽ masĩgũ, bиremugиra.
37 Jesús ĩgũrẽ ãrĩmi:
—Mи ĩgũrẽ ĩãsiáa. Yи mи merã werenígũ, ĩgũta ããrã.
38 Irire ãrĩmakũ pégи, Jesús pиro ñadиkиpuri merã ejamejã, ĩgũrẽ:
—Yи Opи, mиrẽ bиremua, ãrĩmi.
39 Pиrи Jesús ãsũ ãrĩmi:
—Yи masaka irideare: “I gapи õãa, i gapи õãbea”, ãrĩgũ, i ũmиguere aaribú. Yиpи gããmerĩrẽ masĩmerã, koye ĩãmasĩmerã irirosũ ããrĩma. Irasirigи koye ĩãmasĩmerã irirosũ ããrĩrãrẽ ĩgũ gããmerĩrẽ masĩburo, ãrĩgũ, “Gиa õãrõ masĩa”, ãrĩ gũñarã gapиre koye ĩãmasĩmerã irirosũ waaburo, ãrĩgũ aaribú.
40 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, surãyeri fariseo bumarã ĩgũrẽ ãrĩma:
—¿Mи irire ãrĩgũ, gиadere: “Koye ĩãmasĩmerã irirosũ ããrã”, ãrĩgũ yári?
41 Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩmi:
—Mиsã koye ĩãmasĩmerã irirosũ Yиpи gããmerĩrẽ masĩmerã ããrĩrã, mиsã ñerĩ iridea wajare opabiribukoa. “Gиa õãrõ masĩa”, ãrĩrã ããrĩsĩã, mиsã ñerõ iridea wajare opáa dapa, ãrĩmi.

10

Jesús oveja korerimasũ iririkиri keori merã weredea

1 Jesús irire ãrĩ odoadero pиrи, keori merã ãsũ ãrĩ weremi:
—Diayeta mиsãrẽ werea. Oveja korerimasũ ĩgũsãrẽ duripíri sãrĩrõ makãpиrore ñajãgũ irirosũ iribino, yajarimasũ ããrĩkumi. Makãpиro marĩrõgue ñajãkumi.
2 Makãpиro ñajãgũ gapи oveja korerimasũ ããrĩkumi.
3 Makãpиrore koregи tũpãkumi, oveja korerimasũrẽ ñajãridoregи. Oveja korerimasũ ñajãmakũ, oveja ĩgũ werenímakũ pékuma. Ĩgũyarãrẽ ĩgũsã wãĩ merã oekumi. Irasũ oegи, ĩgũsãrẽ siiu wiukumi.
4 Ĩgũyarã ããrĩpererãrẽ oe, siiu wiu odo, ĩgũsãrẽ dupiyuwãgãkumi. Oveja ĩgũ werenírĩrẽ masĩrã ããrĩsĩã, ĩgũrẽ tиyakuma.
5 Gajigиre ĩgũsã ĩãmasĩbire tиyabirikuma. Ĩgũ werenírĩrẽ masĩmerã ããrĩsĩã, ĩgũrẽ güi ũmaduriwãgãkõãkuma.
6 Jesús iri keori merã ĩgũsãrẽ weremakũ pérã gapи pémasĩbirima. “Ãsũ ãrĩdиaro irikoa i”, ãrĩmasĩbirima.

Jesús ovejare õãrõ koregи irirosũ ããrĩrĩmarẽ weredea

7 Irasirigи Jesús ĩgũsãrẽ werenemomi doja:
—Diayeta mиsãrẽ werea. Yи ovejare duripíri sãrĩrõ makãpиro irirosũ ããrã.
8 Ããrĩpererã ñerã yи dupiyuro aarinerã, yajarimasã irirosũ ããrĩma. Yaarã oveja irirosũ ããrĩrã gapи ĩgũsãrẽ pébema.
9 Yи makãpиro irirosũ ããrã. Yиre bиremurã iri makãpиrore ñajãrã irirosũ ããrĩma. Ĩgũsãrẽ peamegue waabonerãrẽ taugиkoa. Oveja güiro marĩrõ ĩgũsãrẽ duripíri sãrĩrõ makãpиrore ñajãrã, wirirã ĩgũsã baaburi bokarã irirosũ ããrĩrãkuma.
10 ’Yajarimasã ovejare yajamurã, wẽjẽmurã, poyanorẽmurã aaríma. Yи gapи ĩgũsãrẽ okarire opamakũ irigи aaribú. Ããrĩpereri õãrĩrẽ opaburo, ãrĩgũ, aaribú.
11 Yи ovejare õãrõ koregи irirosũ ããrã. Ovejare õãrõ koregи wẽjẽsũbu ããrĩkeregи, ĩgũsãrẽ béobirikumi. Ĩgũsã õãrõ ããrĩburire boabosagиkumi.

12 Gajigн moãrĩmasũ gapн ĩgũ moãwajatari ditare gũñami. Ovejare õãrõ koregн irirosũ
ããrĩbemi. Oveja ĩgũyarã ããrĩbema. Irasirigн makãnúumн diayée ovejare ñeã wẽjẽgũ aari-
makũ ĩãgũ, ovejare béo, güi ũmaduriwãgãkõãmi. Ĩgũsãrẽ béowãgãdero pнrн, makãnúumн
diayée ovejare ñeãmakũ ĩãrã, gajirã oveja ũmasiriwãgãkõãma.
13 Moãrĩmasũ ĩgũ moãwajatari ditare gããmemi. Irasirigн ovejare ĩgũsã õãrõ ããrĩburire
gũñabemi.
14-15 'Yн ovejare õãrõ koregн irirosũ ããrã. Yнpн yнre masĩmi. Yнde Yнpнre masĩa. I irirosũ
yaarã ovejare yн masĩa. Yaarãde yнre masĩma. Irasirigн yн okarire maĩbea. Ĩgũsã õãrõ
ããrĩburire boabosagнkoa.
16 Gajirã oveja gaji duripíri sãrĩrõ marã irirosũ ããrĩma. Ĩgũsãde yaarã ããrĩma. Ĩgũsãdere
ãĩgнkoa. Yн werenírĩrẽ pérãkuma. Irasirirã yaarã ããrĩpererã su buta ããrĩrãkuma. Yн sugнta
ĩgũsãrẽ koregнkoa.
17 'Yaarã õãrõ ããrĩburire boabosagнkoa. Yн okarire maĩbi ããrĩsĩã, irasirigнkoa masã,
dupaturi okabu. Yн irasiribu ããrĩmakũ, Yнpн yнre maĩmi.
18 Yн gããmebirimakũ, neõ sugн yнre boamakũ irimasĩbiribukumi. Yн gããmerõ merã
boagнkoa. Yн turaro merã yн gããmerĩrẽ irimasĩgũ ããrĩsĩã, yн gããmerõ merã boa, pнrн
masãgнkoa. Yнpн yнre irireta iridoremi, ãrĩmi Jesús.
19 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, judío masaka dupaturi surosũ ĩgũrẽ gũñabirisĩã, dнkawarima.
20 Gajirã wárã ĩgũsã merãmarãrẽ ĩgũyamarẽ ãrĩma:
—Ĩgũ wãtĩ ñajãsũdi, niãsũgũ yámi. ¿Nasirirã ĩgũrẽ péri mнsã?
21 Gajirã gapн ãrĩma:
—Wãtĩ ñajãsũdi, ĩgũ irirosũ õãrõ wereníbiribukumi. Koye ĩãmasĩbidere ĩãmakũ iri-
masĩbiribukumi, ãrĩma.

Judío masaka Jesúre gããmebiridea

22 Puibн ããrĩmakũ, Jerusalẽgue judío masaka bosenн irima. Iripoegue marã Marĩpнya
wiire iripeodeare gũñarĩ bosenн ããrĩbú.
23 Iri bosenнrẽ Jesús, Pórtico de Salomón wãĩkнri taribu Marĩpнya wii tнro biaña marĩrĩ
taribugue waagorenami.
24 Irogue ĩgũ ããrĩmakũ ĩãrã, judío masaka oparã ĩgũ pнro nerẽ, ĩgũrẽ sẽrẽñama:
—¿Naásũ ããrĩmakũ gнare õãrõ diaye weregнkuri? ¿Mн Cristo, Marĩpн iriudita ããrĩrĩ?
25 Jesús ĩgũsãrẽ yнjнmi:
—Mнsãrẽ weresiabн. Mнsã gapн yн wererire bнremubea. Yн, Yнpн yнre dorerosũta ĩgũ
turari merã iri ĩmurĩrẽ irinagũ yáa. I merã yн ããrĩrikнrire masĩsũa.
26 Yн ĩgũ turari merã iri ĩmurĩrẽ ĩãkererã, mнsã gapн yнre bнremubea. Mнsã yaarã
ããrĩbirisĩã, yнre bнremubea. Yн dupiyuro werederosũta mнsã gajigнyarã oveja irirosũ ããrã.
27 Yaarã oveja yн werenírĩrẽ masĩma. Yн ĩgũsãrẽ masĩa. Irasirirã yнre tнyama.
28 Yн ĩgũsãrẽ ũmнgasigue perebiri okari opamakũ yáa. Irasirirã perebiri peamegue neõ
waabirikuma. Yн ĩgũsãrẽ korea. Gajirã ĩgũsãrẽ neõ yнre ẽmamasĩbema.
29 Yнpн ĩgũsãrẽ yнre sĩdi ããrĩmí. Ĩgũ ããrĩpererã nemorõ turagн ããrĩmi. Ĩgũde ĩgũsãrẽ
koremi. Gajirã ĩgũsãrẽ neõ ĩgũdere ẽmamasĩbema.
30 Yн, Yнpн merã sugнta ããrã, ãrĩmi Jesús.
31 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, dupaturi judío masaka ũtãyeri ãĩma, ĩgũrẽ dea wẽjẽdнarã.
32 Ĩgũsã irasiridнamakũ ĩãgũ, Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩmi:
—Yн, Yнpн yнre dorederosũta wári ĩgũ turari merã iri ĩmurĩrẽ iribн. Mнsã irire ĩãbн. ¿Ñeéno
yн iridea waja mнsã yнre ũtãyeri merã dea wẽjẽdнari?
33 Ĩgũsã ĩgũrẽ ãrĩma:
—Mн õãrõ iriri waja gнa mнrẽ ũtãyeri merã dea wẽjẽdнabea. Mн Marĩpнre ñerõ werenírĩ
waja mнrẽ ũtãyeri merã dea wẽjẽdнáa. Mн masakн ããrĩkeregн: "Marĩpн ããrã yн", ãrĩ werenía.
34 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégн, Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩmi:
—Marĩpн ãsũ ãrĩdi ããrĩmí ĩgũ mнsãrẽ doreri gojadea pũgue: "Mнsã yн irirosũ ããrã", ãrĩdi
ããrĩmí.
35 Marĩ ire masĩa. Marĩpн ĩgũya werenírĩ gojadea pũgue ãrĩrĩ diayeta ããrã. Marĩrẽ neõ
irire: "Diaye ããrĩbea", ãrĩ masĩña máa. Irasiriro iri pũguere ĩgũya kerere pérãrẽ: "Yн irirosũ
ããrĩma", ãrĩrĩ diayeta ããrã.
36 Marĩpн yнre beyesĩã, i ũmнguere iriumi. Irasũ ããrĩkeremakũ: "Yн Marĩpн magũ ããrã",
ãrĩdea waja mнsã gapн yнre: "Marĩpнre ñerõ werenímí", ãrã. ¿Nasirirã yнre irasũ ãrĩrĩ mнsã?
37 Yнpн yнre dorerosũta ĩgũ turari merã yн iri ĩmubirimakũ ĩãrã, yн wereri gapнre
bнremubirikõãka!

38 Yнpн yнre dorerosũta yн iri ĩmumakũ ĩãrã, yн wererire bнremubirikererã, yн iriri
gapнre: “Marĩpн turari merã iriri ããrã”, ãrĩ bнremuka! Mнsã irire ãrĩ bнremurã, Yнpн
yнguere õãrõ ããrĩrĩrẽ, irasũ ããrĩmakũ yн ĩgũ merã sugнta ããrĩrĩrẽ masĩrãkoa.
39 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, ĩgũrẽ peresu iridнarã ñeãdнarã iriadima doja. Ĩgũ gapн ĩgũsãrẽ
duriwiriakõãmi.
40 Wiria, Juan masakare wãĩyepнroriderogue dia Jordán wãĩkнdiya gaji koepнgue dupa-
turi waa, irogue dujami.
41 Masaka wárã ĩgũrẽ ĩãrã ejama. Ãsũ ãrĩma:
—Juan masakare wãĩyedi Marĩpн turari merã iririre iri ĩmubirikeregн, ããrĩpereri Jesúyamarẽ
weredea diayeta ããrã, ãrĩma.
42 Irasirirã wárã iroguere Jesúre bнremuma.

11

Lázaro boadea
(Lc 10.38-42)

1-2 Iripoere Betania wãĩkнri makãmн Lázaro wãĩkнgн pũrĩrikнgн iriyupн. Iri makã, ĩgũ tĩrã
nome María, Marta wãĩkнrãya makã ããrĩbú. María marĩ Opн Jesúya gubure sũrõrĩ merã
piupeo, igo poari merã túkoebo ããrĩmó.
3 Lázaro pũrĩrikнmakũ ĩãrã, ĩgũ tĩrã nome gajirã merã Jesúre kere iriuñurã:
—Gнa Opн, mн maĩgũ pũrĩrikнgн yámi, ãrĩ kere iriuñurã.
4 Jesús iri kerere pégн, ãrĩmi:
—Iri pũrĩrĩ ĩgũrẽ boamakũ iriburi ããrĩbea. Iri merã Marĩpн masakare ĩgũ turarire
ĩmugнkumi. Ĩgũ irire ĩmugũ, yн ĩgũ magũ ããrĩrĩrẽ, ĩgũ turari opagн ããrĩrĩdere ĩmugнkumi.
5-6 Irasirigн Jesús Martare, igo pagнmorẽ, Lázarore bнro maĩsĩã, Lázaro pũrĩrikнri kere
péadero pнrн, penн ĩgũ ããrĩrõguere dujanemomi.
7 Penн pнrн gнare ĩgũ buerãrẽ ãrĩmi:
—Náka, dupaturi Judea nikũgue waarã doja!
8 Gнa ĩgũrẽ ãrĩbн:
—Buegн, irinнgue marĩ irogue ããrĩmakũ, judío masaka mнrẽ ũtãyeri merã dea wẽjẽdнama.
¿Nasirigн mн irogue dupaturi waadнari?
9 Gнa irasũ ãrĩmakũ, Jesús keori merã gнare ãsũ ãrĩ weremi:
—Sunнrẽ pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejari horagora ããrã. Irasirirã, i ũmнguere
sĩãgori ããrĩyumakũ, iri boyori merã masaka noó waaró waarã, gubutнabirikuma.
10 Ñami merã sĩãgori marĩrõ waarã gapн gubutнama.
11 Ĩgũ irire ãrĩ odo, gнare ãrĩmi:
—Marĩ merãmн Lázaro kãrĩakõãmi. Yн ĩgũrẽ yobegн waagнkoa.
12 Gнa ĩgũrẽ ãrĩbн:
—Gнa Opн, Lázaro kãrĩmakũ, ĩgũ sĩrĩrĩ tarirokoa, ãrĩbн.
13 Jesús: “Kãrĩakõãmi”, ãrĩgũ, ĩgũ kõmoadeare weregн iridi ããrĩmí. Gнa gapн: “Ĩgũ kãrĩrĩrẽ
weremi”, ãrĩ gũñadibн.
14 Irasirigн Jesús pémasĩma õãrõ gнare weremi:
—Lázaro boakõãmi.
15 Yн нsнyáa, yн marĩrõ boami. Ĩgũ boari merã mнsã yнre bнremunemorãkoa. Náka, marĩ
ĩgũrẽ ĩãrã! ãrĩmi.
16 Jesús irire ãrĩmakũ pégн, Tomás “Sнdнadi” ĩgũsã ãrĩgũ gнare ãrĩmi:
—Marĩ Jesús merã waarã! Ĩgũ irogue boamakũ, marĩde ĩgũ merãta boakõãrã!

Jesús boanerãrẽ masãmakũ irigн, okari sĩgũ ããrĩrĩmarẽ weredea

17 Jesús Betaniague ejamakũ, iro marã ĩgũrẽ werema:
—Wapikнrinн taria, Lázaro dagнre ĩgũsã yáadero pнrн, ãrĩma.
18 Betania, Jerusalén pнrogã, pe kilómetro gaji kilómetro deko yoaro ããrĩbú.
19 Irasirirã judío masaka wárã Lázaro boadea kerere pérã, Marta, Maríare ĩãrã waañurã,
ĩgũsãrẽ ĩã gũñaturaburo, ãrĩrã.
20 Jesús ĩgũsã pнro ejaburi kerere pégo, Marta ĩgũrẽ bokatĩrĩgõ aarimó. María gapн
wiigueta dujakõãdeo ããrĩmó.
21 Marta Jesús pнro ejago, ĩgũrẽ ãrĩmo:
—Yн Opн, mн õõgue ããrĩmakũ, yн pagнmн boabiriboadi ããrãmi.
22 Yн masĩa. Mн Marĩpнre sẽrẽmakũ, ããrĩpereri mн sẽrẽrõsũta irigнkumi.
23 Jesús igore ãrĩmi:
—Mн pagнmн dupaturi okagнkumi.
24 Igo ĩgũrẽ ãrĩmo:

—Yʉ masĩa. I ʉ̃mʉ peremakʉ̃ ããrĩpererã boanerã masãmakʉ̃, ĩgʉ̃de dupaturi okagʉkumi.
25 Igo irasʉ̃ ãrĩmakʉ̃, Jesús ãsʉ̃ ãrĩmi:
—Yʉ boanerãrẽ masãmakʉ̃ irigʉ, ĩgʉ̃sãrẽ okari sĩgʉ̃ ããrã. Yʉre bʉremugʉ̃ boadigue ããrĩkeregʉ, okagʉkumi.
26 Irasirirã okarã yʉre bʉremurãno neõ boabirikuma*. ¿Mʉ ire bʉremurĩ?
27 Igo ĩgʉ̃rẽ ãrĩmo:
—Yʉ Opʉ, mʉrẽ bʉremua. Mʉ, Cristo Marĩpʉ magʉ̃, i ʉ̃mʉgue aarigʉkumi, ĩgʉ̃sã ãrĩdi ããrã.

Jesús Lázaroya dʉpʉre yáadea masãgobe pʉro oredea

28 Marta irasʉ̃ ãrĩ odo, igo pagʉmo Maríare siiugo waamo. Gajirã péberogã igore ãsʉ̃ ãrĩyupo:
—Marĩrẽ buegʉ ejasiami. Mʉrẽ siiuami.
29 Igo irasʉ̃ ãrĩmakʉ̃ pégo, mata María ĩgʉ̃ pʉrogue mumurõ merã aarimó.
30 Jesús makãgue ejabirimi dapa. Marta ĩgʉ̃rẽ bokatĩrĩaderogueta ããrĩmí.
31 Judío masaka wiigue Maríare ĩã gũñaturaburo, ãrĩrã, igo merã ããrãnerã, igo mumurõ merã waamakʉ̃ ĩãrã, igore tʉyawãgãñurã. “Igo pagʉmʉ yáa masãgobegue orego waagó irikumo”, ãrĩ gũñañurã.
32 María Jesús pʉrogue ejago, ĩgʉ̃rẽ ĩã, ĩgʉ̃ guburi pʉro ñadʉkʉpuri merã ejamejã:
—Yʉ Opʉ, mʉ õõgue ããrĩmakʉ̃, yʉ pagʉmʉ boabiriboadi ããrãmi, ãrĩmo.
33-34 Igo, igore tʉyanerã merã oremakʉ̃ ĩãgʉ̃, Jesús bʉro bopoña, bʉjawereri merã ĩgʉ̃sãrẽ ĩã:
—¿Noógue ĩgʉ̃rẽ yáari mʉsã? ãrĩ sẽrẽñami.
Ĩgʉ̃sã ĩgʉ̃rẽ ãrĩma:
—Gʉa Opʉ, ĩãgʉ̃ aarika!
35 Jesús oremi.
36 Ĩgʉ̃ oremakʉ̃ ĩãrã, judío masaka ãrĩma:
—Ĩãka! Noópagora ĩgʉ̃rẽ maĩayuriye!
37 Gajirã ĩgʉ̃sã merãmarã gapʉ ãrĩma:
—Koye ĩãmasĩbire ĩãmakʉ̃ iridi ããrĩmi. ¿Lázaro boaburi dupiyuro ĩgʉ̃rẽ ĩãgʉ̃ taukõãboayuri?

Jesús Lázarore masũdea

38 Jesús bʉro bʉjawereri merã masãgobe pʉro waami. Iri gobe ʉ̃tãtore ããrĩbʉ́. Iri gobe ñajãrõrẽ wári majĩ ʉ̃tã majĩ merã biasũbʉ.
39 Jesús ãrĩmi:
—Ʉ̃tã majĩrẽ ãĩ weanúka!
Ĩgʉ̃ irasʉ̃ ãrĩmakʉ̃ pégo, Marta boadi tĩgõ ãrĩmo:
—Yʉ Opʉ, ĩgʉ̃ya dʉpʉ daro ʉ̃rĩasiakuyo. Wapikʉrinʉ tarisiáa, ĩgʉ̃ boadero pʉrʉ.
40 Jesús gapʉ igore ãrĩmi:
—Mʉrẽ wereabʉ: “Yʉre bʉremugõ Marĩpʉ turarire ĩãgokoa”, ãrãbʉ.
41 Ĩgʉ̃ irasʉ̃ ãrĩ odomakʉ̃, ĩgʉ̃sã ʉ̃tã majĩrẽ ãĩ weanúma. Jesús ʉ̃mʉgasigue ĩãmu, Marĩpʉre ãsʉ̃ ãrĩmi:
—Aʉ, yʉ sẽrẽrĩrẽ mʉ pésiabʉ. Irasirigʉ mʉrẽ: “Õãa”, ãrĩ, ʉsʉyari sĩa.
42 Yʉ masĩa. Yʉ mʉrẽ sẽrẽrĩrẽ irasʉ̃ pénĩkõãa. Yʉ irire masĩkeregʉ, õõ nírã yʉ mʉ iriudi ããrĩrĩrẽ masĩburo, ãrĩgʉ̃, ĩgʉ̃sã péurogue mʉrẽ: “Yʉ sẽrẽrĩrẽ mʉ pésiabʉ”, ãrĩ werea.
43 Irasʉ̃ ãrĩ odo, Jesús bʉro bʉsʉro merã ãrĩmi:
—Lázaro, irore wirika!
44 Ĩgʉ̃ irasʉ̃ ãrĩmakʉ̃ta, masãgobegue wiririmi. Ĩgʉ̃ya mojõrĩ, guburire surí gasiri merã dʉrasʉ̃di, ĩgʉ̃ya diapure suríro gasiro merã õmasʉ̃di ããrĩmí. Irasirigʉ Jesús ĩgʉ̃sãrẽ:
—Kuranoka ĩgʉ̃ waamakʉ̃! ãrĩmi.

Judío masaka opará Jesúre ñeãdʉadea
(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)

45 Wárã judío masaka María merã masãgobegue wapikʉnerã Jesús iriadeare ĩãrã, ĩgʉ̃rẽ bʉremuma.
46 Gajirã ĩgʉ̃sã merãmarã gapʉ fariseo bumarã pʉrogue waa, Jesús iriadeare ĩgʉ̃sãrẽ wereñurã.
47 Irasirirã fariseo bumarã, irasʉ̃ ããrĩmakʉ̃ paía oparã gajirã judío masaka oparã merã nerẽ, ãsʉ̃ ãrĩ wereníñurã:
—¿Nasirirãkuri marĩ? Jesús wári turari merã iri ĩmugʉ̃ yámi.

---

* **11:26** Jesús: “Okarã yʉre bʉremurãno neõ boabirikuma”, ãrĩgʉ̃, ĩgʉ̃sã ʉ̃mʉgasigue perebiri okaburire, perebiri peamegue neõ waabiriburire werenígʉ irimi.

48 Marĩ ĩgũrẽ: “Iropata irika!” ãrĩbirimakũ, ããrĩpererã masaka ĩgũrẽ bʉremurãkuma.
Irasirirã romano marã oparã aarirãkuma, Marĩpʉya wiire béo, marĩrẽ marĩya nikũrẽ
ẽmamurã, ãrĩñurã.
49 Sugʉ ĩgũsã merãmʉ, Caifás wãĩkʉgʉ iri bojorire paía opʉ ããrĩmí. Ĩgũsã irire irasũ ãrĩmakũ
pégʉ, ĩgũsãrẽ ãrĩyupʉ:
—Mʉsã irima ããrĩpererire neõ masĩbea.
50 Ire pémasĩbea. Sugʉta marĩ judío masakaya ããrĩburire boabosamakũ õãrokoa. Ĩgũ
boabirimakũ, marĩ ããrĩpererã judío masaka gapʉ pereakõãbukoa.
51 Ĩgũ Jesús judío masakaya ããrĩburire boabosaburire weregʉ, ĩgũ basi gũñarĩ merã irasũ
ãrĩbiriyupʉ. Iri bojorire ĩgũ paía opʉ ããrĩmakũ, Marĩpʉ ĩgũrẽ irire ãrĩmakũ iriyupʉ.
52 Jesús boagʉ, judío masakaya ããrĩburire, irasũ ããrĩmakũ ããrĩpererã Marĩpʉ pũrã ããrĩperero
ããrĩrãdere ĩgũsãya ããrĩburidere boami, su buta ããrĩburo, ãrĩgũ.
53 Caifás ĩgũsãrẽ irasũ ãrãdero pʉrʉ: “¿Nasiri Jesúre wẽjẽrãkuri marĩ?” ãrĩ werenírã iriñurã.
54 Jesús, ĩgũsã ĩgũrẽ wẽjẽdʉarire masĩkõãmi. Irasirigʉ judío masaka oparã ĩũrõgue neõ
waagorenabirimi. Judea nikũma makã, masaka marĩrõ pʉro ããrĩrĩ makã Efraín wãĩkʉri
makãgue waakõãmi. Irogue gʉa ĩgũ buerã merã dujami.
55 Iripoere pascua bosenʉ gʉa judío masaka bosenʉ ããrĩburo mérõgã dʉyabʉ. Irasirirã
bosenʉ dupiyuro masaka wárã gaji makãrĩ marãde Jerusalẽgue iri bosenʉmarẽ baaburo
dupiyuro Marĩpʉ dorederosũta koerã waama ĩgũ ĩgũsãrẽ: “Ñerĩ opamerã, õãrã ããrĩma”, ãrĩ
ĩãburo, ãrĩrã.
56 Ĩgũsã irogue ejarã, Jesúre ãmagorenañurã. Marĩpʉya wiigue ããrĩrã, ãsũ ãrĩ gãme
wereníñurã:
—¿Naásũ gũñarĩ? ¿Bosenʉrẽ ĩãgũ aarigʉkuri, o aaribirikuri?
57 Paía oparã, fariseo bumarã masakare doreñurã. Ãsũ ãrĩñurã:
—Jesús ããrĩrõrẽ masĩrã, gʉare wereka! Ĩgũrẽ ñeã, peresu iridʉarã irasũ ãrĩñurã.

12

María Jesúya guburire sũrõrĩ piupeodea
(Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)

1 Su mojõma pere gaji mojõ suru pẽrẽbejarinʉrĩ pascua bosenʉ waaburi dupiyuro Jesús
Betaniague waami. Iri makã, Lázaro boadiguere Jesús masũdiya makã ããrĩbʉ.
2 Irogue Jesúre bosenʉ iripeoma. Marta baarire gueremo. Lázaro ĩgũ merã baa doami.
Gʉade ĩgũsã merã baabʉ.
3 Gʉa ĩgũsã merã baaripoe María suru sũrõdiru wádiru su litro deko opadirure Jesús pʉro
ãĩja, ĩgũya guburire piupeomo. Iri sũrõrĩ “nardo” wãĩkʉri sũrõrĩ, gajino merã morẽña marĩrĩ,
wajapari sũrõrĩ ããrĩyuro. Irire piupeo odo, igoya poañapu merã ĩgũya guburire túkoemo. Iri
wii ããrĩperero sũrõseyakõãbʉ.
4 Igo irasirimakũ ĩãgũ, gʉa Jesús buerã watopemʉ Jesúre wẽjẽdʉarãguere ĩgũrẽ ĩmubu Judas
Iscariote ãsũ ãrĩmi:
5 —¿Nasirigo i sũrõrĩrẽ duabirari? Irire duago, trescientos nʉrĩ moãdea wajare wajataropa
wajataboakuyo. Irasirigo iri niyerure boporãrẽ sĩboakuyo, ãrĩmi.
6 Yajarikʉsĩã, irasũ ãrĩmi. Boporãrẽ iritamudʉagʉ meta ããrĩmí. Ĩgũ gʉaya niyeru ajurore
koregʉ ããrĩmí. Iri ajurogue gʉa niyeru duripírire yajanokõãmi.
7 Jesús ĩgũrẽ ãrĩmi:
—Iropata ãrĩka! Igo iri sũrõrĩ duripíadeare yʉre piupeogo, ĩgũsã yʉre yáaburi dupiyuro
iriburire irasũ yámo.
8 Boporã mʉsã merã ããrĩníkõãrãkuma. Yʉ gapʉ mʉsã pʉro ããrĩníbirikoa.

Judío masaka oparã Lázarore wẽjẽdʉadea

9 Jesús Betaniague ããrĩrĩ kerere pérã, judío masaka wárã irogue ĩgũrẽ ĩãrã aarirã, ĩgũ
ditare ĩãrã aaribirima. Lázaro boadiguere Jesús masũdidere ĩãrã aarimá.
10-11 Jesús ĩgũrẽ masũmakũ ĩãdero pʉrʉ, wárã judío masaka paía oparã bueri gapʉre
tʉyanemobiri, Jesúre bʉremupʉroriñurã. Irasirirã paía oparã Jesúre wẽjẽdʉarosũta
Lázarodere wẽjẽdʉañurã.

Jesús Jerusalẽgue ejadea
(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40)

12 Gajinʉ gapʉ wárã masaka Jerusalẽgue pascua bosenʉrẽ ĩãrã ejanerã, Jesús irogue
waaburi kerere péñurã.
13 Irasirirã beje pũ diti ãĩwãgã, ĩgũrẽ ãsũ ãrĩ gaguiní bokatĩrĩrã aarimá:
—Marĩ Opʉre ʉsʉyari sĩrã! Ĩĩ Marĩpʉ marĩrẽ taugʉ iriudi õãrõ aariburo. Ĩgũ marĩ Israel
bumarã Opʉta ããrĩmi, ãrĩma.

14 Jesús burrore bokaja, ĩgũ weka mʉrĩbejami. Irasirigʉ Marĩpʉya werenírĩ gojadea pũgue
ãrĩderosũta irimi. Ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbʉ́:
15 Jerusalén marã güibirikõãka!
Ĩãka! Mʉsã Opʉ burro weka peyawãgãrimi, ãrĩ gojasũdero ããrĩbʉ́.✡
16 Gʉa ĩgũ buerã iri gojadeare pémasĩbiribʉ. “Dapagora Jesús iri gojaderosũta irigʉ yámi”,
ãrĩ gũñabiribʉ. Ʉmʉgasigue ĩgũ mʉrĩadero pʉrʉ, iri gojadeare gũñaboka, pémasĩbʉ. “Marĩpʉya
werenírĩ gojadea pũgue ãrĩderosũta Jesúre waabʉ”, ãrĩ gũñabʉ.
17 Jesús Lázarore ĩgũsã yáadea gobere wiridore, ĩgũrẽ masũmakũ ĩãnerã gajirãrẽ ĩgũsã
ĩãdeare wererã irima.
18 Irasirirã wárã masaka Lázarore Jesús masũdea kerere pénerã ããrĩsĩã, Jesúre bokatĩrĩrã
aarimá.
19 Ĩgũsã irasirimakũ ĩãrã, fariseo bumarã ĩgũsã basi ãsũ gãme ãrĩ wereníñurã:
—Ĩãka! Ããrĩpererã ĩgũ merã dita waarã yáma. Marĩ neõ ĩgũsã iririre kãmutamasĩbea.

Surãyeri griego masaka Jesúre ĩãdʉadea

20 Jerusalẽgue pascua bosenʉ ããrĩmakũ, Marĩpʉre bʉremurã ejanerã watopere surãyeri
griego masaka ããrĩmá.
21 Ĩgũsã Jesúre ĩãdʉarã, Felipere wererã aarimá. Felipe Betsaida wãĩkʉri makãmʉ ããrĩmí.
Betsaida, Galilea nikũgue ããrĩrĩ makã ããrĩbʉ́. Ãsũ ãrĩma ĩgũrẽ:
—Jesúre ĩãdʉakoa gʉa.
22 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégʉ, Felipe Andrére weregʉ waami. Irasirirã ĩgũsã pẽrãgueta Jesúre
wererã waama.
23 Jesús, griego masaka ĩgũrẽ ĩãdʉarire pégʉ, gʉare ãrĩmi:
—Mérõgã dʉyáa yʉ ããrĩpererã tĩgũ boa, masã, ũmʉgasigue mʉrĩaburo.
24 Diayeta mʉsãrẽ werea. Oteri yere otebirimakũ, suyeta dujarokoa. Iri yere otedero
pʉrʉ, yeba poekague boa, pʉrʉ puri wiri, wári dʉka sĩkoa.
25 Sugʉ ĩgũ i ũmʉgue okarire maĩgũno, perebiri peamegue waagʉkumi. Ĩgũ i ũmʉgue
okarire maĩbi gapʉ ũmʉgasigue perebiri okari opagʉkumi.
26 Yʉ dorerire iridʉagʉ, yʉre tʉyaburo. Yʉre tʉyagʉ, yʉ ããrĩburoguere yʉ merã ããrĩgʉkumi.
Yʉpʉ yʉ dorerire irigʉre: “Õãrõ irigʉ yámi”, ãrĩ, ĩgũrẽ õãrõ irigʉkumi.

Jesús ĩgũ boaburire weredea

27 ’Dapagorare yʉ bʉro bʉjawereri merã ããrã. ¿Naásũ ãrĩgʉkuri? “Aʉ, yʉ ñerõ tariburore
tauka!” ¿ãrĩgʉkuri? Irire ãrĩbea. Ñerõ taributa i ũmʉguere aaribʉ́, ãrĩmi.
28 Irasũ ãrĩ odo, ĩgũ Pagʉre: “Aʉ, mʉ turagʉ ããrĩrĩrẽ masakare ĩmuka!” ãrĩmi.
Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, Marĩpʉ ũmʉgasigue ããrĩgʉ́ wereníríre pébʉ. Ãsũ ãrĩmi:
—Yʉ turagʉ ããrĩrĩrẽ masakare ĩmusiabʉ. Irire dupaturi ĩmugʉra doja.
29 Masaka irogue ããrĩrã ĩgũ wereníríre pérã, ãrĩma:
—Bupu bʉsʉkumi.
Gajirã ãrĩma:
—Marĩpʉre wereboegʉ Jesúre wereníami.
30 Jesús gapʉ ãsũ ãrĩmi:
—Yʉpʉ irire werenígũ, yʉre pédoregʉ meta wereníami. Mʉsã gapʉre pédoregʉ wereníami.
31 Dapagorare waarí merã, i ũmʉ marã ĩgũsã ñerĩ iridea waja wajamoãsũrãkuma. Irasũ
ããrĩmakũ, ñegũ i ũmʉ marãrẽ doregʉ béosũgʉkumi.
32 Curusague ĩgũsã yʉre pábiatú, ãĩwãgũnúmakũ, ããrĩpererã masakare siiugʉkoa, yʉ merã
ããrĩburo, ãrĩgũ.
33 Irasũ ãrĩgũ, ĩgũ curusague boaburire weregʉ irimi.
34 Ĩgũ ãrĩrĩrẽ pérã, masaka ĩgũrẽ ãrĩma:
—Marĩpʉya wereníríĩ gojadea pũgue ĩgũsã bue ĩmumakũ pébʉ. “Marĩpʉ iriudi Cristo
okaníkõãgʉkumi”, ãrĩ bue ĩmuma. ¿Nasirigʉ mʉ gapʉ: “Ããrĩpererã tĩgũrẽ curusague pábiatú,
ãĩwãgũnúrãkuma”, ãrĩrĩ? ¿Noã ããrĩrĩ ããrĩpererã tĩgũ?
35 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ, Jesús ãrĩmi:
—Yʉ masakare sĩãgori sĩgũ ããrã. Yoaweyaripoe mʉsã pʉrogue ããrĩgʉkoa dapa, Marĩpʉre
masĩburo, ãrĩgũ. Irasirirã sĩãgori merã õãrõ waamasĩrã irirosũ ããrĩka! Naĩtĩãrõgue waagore-
nagũno, ĩgũ waaburore neõ masĩbirikumi.
36 Yʉ mʉsãrẽ sĩãgori sĩgũ ããrĩgʉ́ mʉsã merã ããrã, Marĩpʉre masĩburo, ãrĩgũ. Irasirirã, mʉsã
merã yʉ ããrĩtũnuburo dupiyuro yʉre bʉremuka! Yʉre bʉremurã, boyorogue ããrĩrã irirosũ,
yaarã ããrĩrãkoa.
Irasũ ãrĩ odo, ĩgũsãrẽ duriwãgãkõãmi.

✡ **12:15** Zac 9.9

Judío masaka Jesúre buremubiridea

37 Jesús wári Marĩpu turari merã iri ĩmumakũ ĩãkererã, ĩgũrẽ buremubirima.
38 Marĩpuya werenírĩ gojadea pũgue Isaías gojaderosũta irima. Ãsũ ãrĩ gojadi ããrĩmí Isaías:
Gua Opu, masaka gua muya kere wererire pékererã, buremubema. Mu turari merã mu iri
ĩmurĩrẽ ĩãkererã: "Gua Opu iriri ããrã i", ãrĩbema, ãrĩ gojadi ããrĩmí.✡
39 Ĩgũsã Marĩpure buremumasĩbirideadere Isaías gajirogue Marĩpuya werenírĩ gojadea pũgue
ãsũ ãrĩ gojadi ããrĩmí:
40-41 Marĩpu ĩgũsãrẽ koye ĩãmasĩmerã irirosũ ããrĩmakũ iridi ããrĩmí. Ĩgũyare pémasĩbirimakũ
iridi ããrĩmí.
Irasirirã ĩgũ turari merã iri ĩmurĩrẽ ĩãkererã, irire neõ ĩãmasĩbema. Ĩgũyare pékererã, irire neõ
pémasĩbema. Ĩgũrẽ neõ buremuduabema.
Ĩgũrẽ buremumakũ, ĩgũsãrẽ taubukumi, ãrĩ, Isaías Jesús turarire, ĩgũ gosesiririre ĩãdi ããrĩsĩã,
irasũ ãrĩ gojadi ããrĩmí.✡
42 Gajirã Jesúre buremubirikeremakũ, wárã judío masaka, ĩgũsã oparãgueta ĩgũrẽ
buremuñurã. Irasũ buremukererã, fariseo bumarãrẽ güisĩã, gajirãrẽ Jesúre ĩgũsã
buremurĩrẽ werebiriñurã. Fariseo bumarã ĩgũsãrẽ: "Neõ marĩ judío masaka nerẽrĩ wiigue
ñajãnemobirikõãka!" ãrĩbukuma, ãrĩrã, irasiriñurã.
43 Irasirirã Jesúre buremukererã, gajirã masaka, Marĩpu nemorõ ĩgũsãrẽ: "Õãrã ããrĩma",
ãrĩmakũ gããmeñurã.

Masaka Jesús wererire pédubiri waja wajamoãsũrãkuma, ãrĩ gojadea

44 Jesús masaka péburo, ãrĩgũ, buro busuro merã ãsũ ãrĩ weremi:
—Yure buremugũ yu ditare buremubemi. Yupu yure iriudidere buremumi.
45 Yure ĩãgũ, yure iriudidere ĩãmi.
46 Yu sĩãgori sĩgũ ããrĩgṹ i ũmuguere yure buremurã yure iriudire masĩmerã irirosũ
ããrĩbirikõãburo, ãrĩgũ aaribú. Irasirirã naĩtĩãrõgue ããrĩrã irirosũ ããrĩbirikuma.
47 Yu wererire pékererã, irire irimerãrẽ yu wajamoãbirikoa. Yu i ũmuguere masakare
wajamoãgũ aaribiribu. Ubu gapu taugu aaribú, ĩgũsã perebiri peamegue waabirikõãburo,
ãrĩgũ.
48 Yure gããmemerã, yu wererire pédumerã wajamoãsũrãkuma. Ĩgũsãrẽ wajamoãbu,
Yupu ããrĩmi. I ũmu peremakũ, yu ĩgũya werenírĩ wererire pébiridea waja ĩgũsãrẽ wa-
jamoãgukumi.
49 Yu gããmerõ werebea. Yupu yure iriudi ĩgũ weredorerosũta werea. Ĩgũ yure bue-
dorerosũta buea.
50 Yupu dorerosũta iriguno, ũmugasigue perebiri okarire opagukumi. Irasirigu Yupu yure
weredorerosũta musãrẽ werea, ãrĩmi Jesús.

13

Jesús ĩgũ buerãya guburire koedea

1 Pascua bosenu waaburo mérõgã duyabu. Jesús i ũmurẽ wiri, ĩgũ Pagu puro waaburo
mérõgã duyarire masĩsiami. Ĩgũyarã i ũmugue ããrĩrãrẽ neõ maĩduúbirimi. Ĩgũsãrẽ buro
maĩrĩrẽ ĩmuburo mérõgã duyabu.
2-4 Wãtĩ Judare Simón Iscariote magũrẽ ĩgũya gũñarĩgue Jesúre wẽjẽduarãguere ĩgũrẽ
ĩmudoresiadi ããrĩmí. Jesús ĩgũ Pagu puro merã aarideare, purु ĩgũ irogue waaburire masĩmi.
Marĩpu ĩgũ Pagu ããrĩpererãrẽ dorebure pídeadere masĩmi. Irasirigu gua ĩgũ buerã merã baa
doaníadi, wãgãnugã, ĩgũya suríro wekamañerẽ túwea, túkoeri gasiro merã ĩgũya yujurure
suami.
5 Sua odo, soropa merã deko piusã, guare ĩgũ buerãrẽ guaya guburire koenugãmi. Sugu ya
guburire koe odo, ĩgũ suadea gasiro merã túkoemi. Gajirãya guburidere irasũ dita irimi.
6 Ĩgũ Simón Pedroya guburire koebu irimakũ ĩãgũ, Pedro ĩgũrẽ ãrĩmi:
—Yu Opu, ¿yaa guburire koeri mu?
7 Jesús ĩgũrẽ ãrĩmi:
—Dapagora yu iririre mu pémasĩbea. Purugue pémasĩgukoa.
8 Pedro ĩgũrẽ ãrĩmi:
—Yaa guburire mu neõ koebirikoa.
Jesús ĩgũrẽ ãrĩmi:
—Murẽ yu koebirimakũ, yaagu ããrĩbirikoa.
9 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégu, Simón Pedro ĩgũrẽ ãrĩmi:

✡ **12:38** Is 53.1 ✡ **12:40-41** Is 6.10

—Yн Opн, yaa guburi ditare koebirikõãka! Yaa guburire koegн, yaa mojõrĩ, yaa dipurudere koeka!
10 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, Jesús ãsũ ãrĩmi:
—Sugн masakн õãrõ guuadigue dupaturi guuabirikumi. Naagorena odoadero pнrн, ĩgũya guburi ditare koekumi. Ããrĩpererã mнsã gнrari marĩrã irirosũ ããrã. Irasũ ããrĩkeremakũ, sugн mнsã merãmн ñegũ, gнrarikнgн irirosũ ããrĩmi.
11 Jesús, Judas ĩgũrẽ wẽjẽdнarãguere ĩgũrẽ ĩmuburire masĩsiami. Irire masĩsĩã: "Sugн mнsã merãmн ñegũ, gнrarikнgн irirosũ ããrĩmi", ãrĩgũ irimi.
12 Gнaya guburire koe odo, ĩgũya wekamañerẽ sãña, ĩgũ doaderogue dupaturi eja doaja, gнare ãsũ ãrĩmi:
—¿Yн mнsãrẽ dapagora iririre pémasĩrĩ mнsã?
13 Mнsã yнre: "Gнare buegн, gнa Opн ããrã", ãrĩrã, keoro werea. Diayeta yн mнsãrẽ buegн, mнsã Opн ããrã.
14 Yн mнsãrẽ buegн, mнsã Opн ããrĩkeregн, mнsãya guburire koeabн. Irasirirã mнsãdere mнsãya guburire gãme koero gããmea.
15 Mнsã gãme iritamumakũ gããmegũ, mнsãrẽ irasiri ĩmuabн, yн mнsãrẽ iriaderosũta iriburo, ãrĩgũ.
16 Diayeta mнsãrẽ werea. Neõ sugн moãboerimasũ, ĩgũ opн nemorõ ããrĩbirikumi. Sugн iriusũdi, ĩgũrẽ iriudi nemorõ ããrĩbirikumi.
17 Mнsã ire pémasĩrã, ire irirã, нsнyari merã ããrĩrãkoa.
18 'Yн irire ãrĩgũ, mнsã ããrĩpererãrẽ ãrĩbea. Yн beyenerãrẽ masĩa. Marĩpнya werenírĩ gojadea pũgue ãrĩderosũta keoro waarokoa. Ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: "Yн merã baagнta yнre ĩãturigн dujami", ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.
19 I waaburi dupiyuro yн mнsãrẽ werea. Irasirirã yн weredea keoro waadero pнrн: "Ĩgũ ããrã yн*", ãrĩdeare bнremurãkoa.
20 Diayeta mнsãrẽ werea. Yн iriunerãrẽ õãrõ merã bokatĩrĩñeãgũno, yнdere bokatĩrĩñeãmi. Yнre õãrõ merã bokatĩrĩñeãgũ, yнre iriudidere bokatĩrĩñeãmi, ãrĩmi Jesús.

Judas Jesúre wẽjẽdнarãguere ĩgũrẽ ĩmuburire weredea
(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23)

21 Irasũ ãrĩ odo, Jesús bнro bнjawereri merã ããrĩmí. Gнare pémasĩma õãrõ ãsũ ãrĩ weremi:
—Diayeta mнsãrẽ werea. Sugн mнsã merãmн yнre wẽjẽdнarãguere yнre ĩmugнkumi.
22 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, gнa: "¿Noãrẽ irasũ ãrĩrĩ?" ãrĩrã, gãme ĩã oya doaníbн.
23 Yн Juan, Jesús buegн ĩgũ maĩsũgũ, ĩgũ pнrogã doabн.
24 Simón Pedro ĩgũya mojõ merã yнre soepumi, Jesúre ĩgũ irasũ ãrĩrĩrẽ sẽrẽñadoregн.
25 Irasirigн yн Jesús pнrogã gãme doaweya, ĩgũrẽ sẽrẽñabн:
—Yн Opн, ¿noã ããrĩrĩ ĩgũ?
26 Jesús yнre ãrĩmi:
—Yн pãrũrẽ moãwa, yosa, ĩgũrẽ sĩgнkoa. Ĩgũta ããrĩmi yнre ĩmubu.
Irasũ ãrĩ odo, pãrũrẽ moãwa, yosa, Judare Simón Iscariote magũrẽ sĩmi.
27 Judas ire ñeãmakũ, mata wãtĩ ĩgũguere ñajãdi ããrĩmí. Irasirigн Jesús Judare ãrĩmi:
—Mн iriburire iripurumuka!
28 Jesús ĩgũrẽ irasũ ãrĩrĩrẽ pékererã, gнa irogue baa doanírã irire pémasĩbiribн.
29 Surãyeri gнa ãsũ ãrĩ gũñabн: "Judas gнa niyerure koregн ããrĩmi. Irasirigн Jesús ĩgũrẽ gнa bosenн baaburire wajaridoregн iriuami, o boporãrẽ niyerure sĩdoregн iriuami", ãrĩbн.
30 Judas iri pãrũrẽ moãwa, yosadeare ñeã odogнta gнa pнrogue ããrĩdi wiriakõãmi. Ĩgũ wiriaripoe ñamigue ããrĩbú.

Jesús maama dorerire weredea

31 Judas waadero pнrн, Jesús gнare ãrĩmi:
—Dapagora Marĩpн yн ããrĩpererã tĩgũ yн turagн ããrĩrĩrẽ masakare ĩmugнkumi. Irasũ ããrĩmakũ, yн merã ĩgũ turagн ããrĩrĩdere ĩmugнkumi.
32 Yн merã ĩgũ turagн ããrĩrĩrẽ ĩmugũ, yн turagн ããrĩrĩdere ĩmugнkumi. Dapagorata iripurumugнkumi.
33 Yaarã, yнre péka! Yoaweyaripoeta mнsã merã ããrĩgнkoa. Mнsã yнre ãmarãkoa. Irasirigн yн judío masakare dupiyurogue ãrĩderosũta dapagora mнsãdere: "Yн waaburore mнsã waamasĩbea", ãrĩ werea.

---

* **13:19** Exodo 3.13-15: Iripoegue Moisés Marĩpнre sẽrẽñadi ããrĩmí: "Israel bumarã yнre: '¿Mн iriudi wãĩ naásũ ããrĩrĩ?' ãrĩ sẽrẽñamakũ, ¿naásũ ãrĩ weregнkuri?" Marĩpн ĩgũrẽ ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: "Yн wãĩ 'YO SOY EL QUE SOY' ããrã. Irasirigн Israel bumarãrẽ ãsũ ãrĩ wereka: 'YO SOY yнre mнsãguere weredoregн iriumi', ãrĩka!" ãrĩdi ããrĩmí. "YO SOY EL QUE SOY", ãrĩrõ: "Yн ããrĩnígũta ããrã, o ĩgũ ããrã yн", ãrĩdнaro yáa.

34 Maama dorerire mʉsãrẽ pígʉra. Ãsũ ãrã. Gãme maĩka! Yʉ mʉsãrẽ maĩrõsũta gãme maĩka!
35 Mʉsã gãme maĩmakʉ̃ ĩãrã, ããrĩpererã masaka mʉsãrẽ yʉ buerã ããrĩrĩrẽ masĩrãkuma, ãrĩmi Jesús.

Jesús Pedrore: "Yʉre masĩkeregʉ: 'Masĩbea', ãrĩgʉkoa", ãrĩ weredea
(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Lc 22.31-34)

36 Simón Pedro Jesúre sẽrẽñami:
—Yʉ Opʉ, ¿noógue waagʉkuri mʉ? ãrĩmi.
Jesús ĩgʉ̃rẽ ãrĩmi:
—Yʉ dapagora waaburoguere mʉ yʉ merã waamasĩbea. Pʉrʉ yʉ pʉrogue waagʉkoa.
37 Ĩgʉ̃ irasũ ãrĩmakʉ̃ pégʉ, Pedro ĩgʉ̃rẽ ãrĩmi:
—Yʉ Opʉ, ¿nasiribu dapagorata yʉ mʉ merã waamasĩbirikuri? Ĩgʉ̃sã yʉre wẽjẽdʉakeremakʉ̃, yʉ mʉrẽ béobirikoa. Mʉya ããrĩburire boabosagʉkoa.
38 Jesús ĩgʉ̃rẽ ãrĩmi:
—"Mʉya ããrĩburire boabosagʉkoa", ãrã mʉ. ¿Ããrĩrõta yʉre iribosagʉkuri? Diayeta mʉrẽ werea. Ãgãbo wereburo dupiyuro mʉ yʉre ʉrea gajirãrẽ: "Ĩgʉ̃rẽ masĩbea", ãrĩgʉkoa, ãrĩmi.

14

Jesúre bʉremurã Marĩpʉ pʉro waaburire weredea

1 Jesús gʉare ãsũ ãrĩmi:
—Bʉro gũñarikʉbirikõãka! Marĩpʉre bʉremuka! Yʉdere bʉremuka!
2 Yʉpʉ pʉroguere su wii wári taridupabu opari wii irirosũ ããrã. Irogue mʉsã ããrĩburore ãmuyugʉ waagʉkoa. Iri diaye ããrĩbirimakʉ̃, mʉsãrẽ irire werebiriboayo.
3 Mʉsã ããrĩburore ãmu odo, dupaturi aarigʉkoa mʉsãrẽ ãĩabu. Irasirirã mʉsãde yʉ pʉrogue yʉ merã ããrĩrãkoa.
4 Mʉsã yʉ waaburore, yʉ irogue waaburi maarẽ masĩa, ãrĩmi Jesús.
5 Tomás ĩgʉ̃rẽ ãrĩmi:
—Gʉa Opʉ, mʉ waaburore masĩbea. ¿Nasiri mʉ waaburi maarẽ gʉa masĩrãkuri?
6 Jesús ĩgʉ̃rẽ ãrĩmi:
—Yʉ dita Yʉpʉ pʉrogue waarí maa irirosũ ããrã. Yʉ diayema ããrĩrĩrẽ masakare masĩmakʉ̃ irigʉ, ĩgʉ̃sãrẽ okamakʉ̃ irigʉ ããrã. Yʉ merãta Yʉpʉ pʉrogue waarãkuma.
7 Mʉsã yʉre masĩrã, Yʉpʉdere masĩboayo. Dapagora merã ĩgʉ̃rẽ masĩsiáa. Ĩgʉ̃rẽ ĩãsiáa.
8 Ĩgʉ̃ irasũ ãrĩmakʉ̃, Felipe ĩgʉ̃rẽ ãrĩmi:
—Gʉa Opʉ, Marĩpʉre ĩmuka gʉare! Iropata gããmea gʉa.
9 Jesús ĩgʉ̃rẽ ãrĩmi:
—Felipe, yʉ yoaripoe mʉsã merã ããrĩkeremakʉ̃, ¿yʉre masĩberi? Sugʉ yʉre ĩãgũno, Yʉpʉdere ĩãmi. ¿Nasirigʉ mʉ yʉre: "Marĩpʉre ĩmuka gʉare!" ãrĩrĩ?
10 ¿Yʉpʉ yʉguere ããrĩrĩrẽ, irasũ ããrĩmakʉ̃ yʉ ĩgʉ̃ merã ããrĩrĩrẽ bʉremuberi? Yʉ mʉsãrẽ weregʉ, yʉ gããmerõ werebea. Yʉpʉ yʉguere ããrĩgʉ́ yʉ merã iri ĩmugʉ̃ yámi.
11 Yʉ mʉsãrẽ: "Yʉpʉ yʉguere ããrĩmi, irasũ ããrĩmakʉ̃ yʉ ĩgʉ̃ merã ããrã", ãrĩ wererire: "Diayeta ããrã", ãrĩ bʉremuka! Mʉsã yʉ wererire pédero pʉrʉ bʉremumerã, Yʉpʉ turari merã yʉ iri ĩmurĩ gapʉre gũñaka! Irire gũñarã, yʉ wereridere bʉremuka!
12 Diayeta mʉsãrẽ werea. Yʉre bʉremugʉ̃, yʉ iriderosũta irigʉkumi. Yʉ, Yʉpʉ pʉrogue waabu yáa. Yʉ waamakʉ̃, yʉre bʉremugʉ̃ yʉ nemorõ wári Yʉpʉ turari merã iri ĩmurĩrẽ irigʉkumi.
13 Mʉsã yʉre bʉremumakʉ̃, ããrĩpereri mʉsã yʉ wãĩ merã yʉre sẽrẽrĩrẽ pégʉkoa. Irasirigʉ mʉsã yʉre sẽrẽrõsũta irigʉkoa. Yʉ irasiriri merã mʉsãrẽ Yʉpʉ turagʉ ããrĩrĩrẽ masĩmakʉ̃ irigʉkoa.
14 Mʉsã yʉ wãĩ merã yʉre sẽrẽrõsũta irigʉkoa.

Jesús: "Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃rẽ mʉsãrẽ iriugʉra", ãrĩ weredea

15 'Mʉsã yʉre maĩrã, yʉ dorerire irirãkoa.
16 Yʉpʉre mʉsãya ããrĩburire sẽrẽbosagʉkoa. Irasirimakʉ̃, Yʉpʉ gajigʉre iriugʉkumi, mʉsãrẽ iritamuburo, ãrĩgʉ̃. Ĩgʉ̃ iriubu mʉsã merã ããrĩníkõãgʉkumi.
17 Ĩgʉ̃ Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃ mʉsãrẽ diayemarẽ masĩmakʉ̃ irigʉ ããrĩmi. I ʉ̃mʉ marã yʉre bʉremumerã gapʉ ĩgʉ̃rẽ masĩbema. Irasirirã ĩgʉ̃rẽ bokatĩrĩñeãmasĩbema. Ĩgʉ̃ mʉsã merã ããrĩmi. Irasũ ããrĩmakʉ̃, mʉsãguere ããrĩníkõãgʉkumi. Irasirirã ĩgʉ̃rẽ masĩa.
18 Yʉ mʉsãrẽ béowãgãbirikoa. Mʉsã merãta ããrĩgʉ́ aarigʉkoa doja.
19 Mérõgã dʉyáa yʉ waaburo. Yʉ waadero pʉrʉ, i ʉ̃mʉ marã yʉre bʉremumerã neõ ĩãbirikuma. Mʉsã gapʉ yʉre ĩãrãkoa. Yʉ okáa. Irasirirã mʉsãde okarãkoa.

20 Yн aariburinнrẽ yн, Yнpн merã sugнta ããrĩrĩrẽ masĩrãkoa. Irasũ ããrĩmakũ, mнsã yн merã
ããrĩrĩrẽ, yн mнsãguere ããrĩrĩrẽ masĩrãkoa.
21 Yн dorerire masĩgũ irire irigн yнre maĩgũta ããrĩmi. Yнpн yнre maĩgũrẽ maĩgнkumi.
Yнde ĩgũrẽ maĩgнkoa. Ĩgũrẽ yaamarẽ õãrõ masĩmakũ irigнkoa, ãrĩmi Jesús.
22 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, gajigн Judas wãĩkнgн Jesúre sẽrẽñami. Judas Iscariote meta ããrĩmí.
—Gнa Opн, ¿nasirigн gнa ditare mн ããrĩrikнrire masĩmakũ irigнkuri? ¿Nasirigн i ũmн marã
gapнre irire masĩmakũ iribirikuri?
23 Jesús ĩgũrẽ ãrĩmi:
—Yнre maĩgũ yн dorerire irigнkumi. Yнpн ĩgũrẽ maĩgнkumi. Yнpн, irasũ ããrĩmakũ yн ĩgũ
merã ããrĩrã aarirãkoa.
24 Yнre maĩbi gapн yн dorerire iribemi. Yн mнsãrẽ wereri, yaa wereníríĩ ããrĩbea. Yнpн yнre
iriudiya gapн wereníríĩ ããrã.
25 'Yн mнsã merã ããrĩgṹ, i ããrĩpererire mнsãrẽ werea.
26 Yн sẽrẽmakũ, Yнpн Õãgũ deyomarĩgũrẽ mнsãguere iriugнkumi. Irasirigн Õãgũ dey-
omarĩgũ mнsãrẽ iritamubu ããrĩsĩã, ããrĩpererire buegнkumi. Ããrĩpereri yн mнsãrẽ weredeare
gũñamakũ irigнkumi.
27 'Yн mнsãrẽ siñajãrĩ merã ããrĩmakũ irigнkoa. Yн siñajãrĩ merã ããrĩgṹ irirosũ mнsãdere
siñajãrĩ merã ããrĩmakũ irigнkoa. Yн mнsãrẽ siñajãrĩ merã ããrĩmakũ iriri, i ũmнma irirosũ
ããrĩbea. Bнro gũñarikн, güibirikõãka!
28 Yн mнsãrẽ: "Waa, dupaturi mнsã merãta ããrĩgṹ aarigнkoa doja", ãrĩ weremakũ pébн
mнsã. Yнpн yн nemorõ ããrĩmi. Irasirirã ĩgũ pнrogue yн waaburire pédero pнrн, mнsã yнre
diaye maĩrã, нsнyari merã ããrĩboayo.
29 Yн mнsãrẽ ire wereyugн iriabн. Irasirirã ire keoro waamakũ, yн mнsãrẽ weredeare:
"Diayeta gнare weremi", ãrĩ bнremurãkoa.
30 'I ũmн marãrẽ doregн ñegũ ããrĩmi. Ĩgũ aaribu yámi. Irasirigн yн mнsãrẽ mérõgã
wereníneмogнra. Ĩgũ yнre neõ doremasĩbemi.
31 Yн, Yнpн gapнre maĩa. Irasirigн ĩgũ yнre doreri gapнre yáa, yн ĩgũrẽ maĩrĩrẽ i ũmн marãrẽ
masĩburo, ãrĩgũ. Wãgãnнgãka! Náka waarã! ãrĩmi Jesús.

15

Jesús iguida keori merã weredea

1 Jesús keori merã gнare ãsũ ãrĩ weremi:
—Yн diayeta iguida irirosũ ããrã. Yнpн iridare koregн irirosũ ããrĩmi.
2 Yaarã iridama dнpнri irirosũ ããrĩma. Yнpн iguidare koregн dнka marĩrĩ dнpнrire
ditibéogн irirosũ yámi. Gaji dнkakнri dнpнri gapнre ditiwea ãmugṹ irirosũ yámi
dнkakнnemoburo, ãrĩgũ.
3 Mнsã yн weredeare bнremurã ããrã. Irasirigн Yнpн mнsãrẽ ñerĩ opamerã ããrĩmakũ
irisiami.
4 Yн merã õãrõ ããrĩka! Irasirigн mнsãguere õãrõ ããrĩníkõãgнkoa. Su iguidama dнpн
iridaguere marĩrõ iri dнpн seyaro dнkakнbirikoa. I irirosũta yн merã õãrõ ããrĩmerã neõ
õãrĩ dнka sĩbiri dнpнri irirosũ ããrĩma.
5 'Yн iguida irirosũ ããrã. Mнsã yaarã iridama dнpнri irirosũ ããrã. Yн merã õãrõ ããrĩnírãno,
yнde ĩgũsãguere õãrõ ããrĩnímakũ, ĩgũsã õãrõ dнkakнri dнpнri irirosũ ããrĩma. Mнsã yн merã
õãrõ ããrĩmerã, õãrĩrẽ neõ irimasĩbea.
6 Yн merã õãrõ ããrĩmerã ditibéodea dнpнri bojegue ñaĩ oyaníríĩ dнpнrire sea, peamegue
soebéoro irirosũ ããrĩrãkuma.
7 'Mнsã yн merã õãrõ ããrĩnírã, yн buerire kãtimerã, mнsã gããmerĩnorẽ Yнpнre: "Sĩka!" ãrĩ
sẽrẽmakũ, sĩgнkumi.
8 Mнsã wári õãrĩ dнkakнri dнpнri irirosũ ããrĩmakũ ĩãrã, gajirã masaka Yнpнre: "Õãtarigн
ããrĩmi", ãrĩ masĩrãkuma. Irasirirã mнsã wári õãrĩ irirã, diayeta yн buerã ããrĩrĩrẽ gajirãrẽ
masĩmakũ yáa.
9 Yнpн yнre maĩrõsũta yнde mнsãrẽ maĩa. Irasirirã yн mнsãrẽ maĩgũ merã ããrĩníka, yн
maĩrĩrẽ masĩmurã!
10 Yн, Yнpн yнre maĩgũ dorerire irigн, ĩgũ merã õãrõ ããrĩníkõãa. Irasũta mнsãde yн dorerire
irirã, yн mнsãrẽ maĩgũ merã õãrõ ããrĩníkõãa.
11 'Ire mнsãrẽ werea mнsã yн merã нsнyaburo, ãrĩgũ. Irasirirã нsнyari opatarirãkoa.
12 Yн doreri ãsũ ãrã. Yн mнsãrẽ maĩrõsũta gãme maĩka!
13 Sugн masakн ĩgũ merãmarãrẽ boabosagн, gajirã nemorõ ĩgũsãrẽ maĩmi.
14 Mнsã yн dorerire irirã yн merãmarã ããrã.

15 Dapagorare yн mнsãrẽ: “Yнre moãboerã ããrã”, ãrĩbirikoa. Moãboerã ĩgũsã opн iririre
masĩbirikuma. Yн gapн Yнpн yнre weredeare mнsãrẽ werepeobн. Irasirigн mнsãrẽ: “Yн
merãmarã”, ãrã.
16 Mнsã yнre beyebiribн. Yн gapн mнsãrẽ beyebн wári õãrĩrẽ irirã waaburo, ãrĩgũ. Mнsã
õãrĩ iriri, õãrĩ dнka neõ boabiri irirosũ ããrã. Irasirirã mнsã yнre bнremumakũ, Yнpн mнsã
yн wãĩ merã ĩgũrẽ sẽrẽrõsũta mнsãrẽ sĩgнkumi.
17 Yн mнsãrẽ dorea. Mнsã basi gãme maĩka!

I ũmн marã Jesúre, ĩgũyarãrẽ ĩãturiburire weredea

18 ’I ũmн marã mнsãrẽ ĩãturimakũ ĩãrã, yнre ĩãturipнrorideare masĩka!
19 Mнsã diayeta i ũmн marã ããrĩmakũ, ĩgũsã merãmarãrẽ maĩrõsũta mнsãdere maĩbukuma.
Yн mнsãrẽ i ũmн marã watopegue ããrĩrãrẽ beyebн. Irasirirã i ũmн marãgora ããrĩbea. Mнsã
ĩgũsã irirosũ ããrĩbirimakũ ĩãrã, i ũmн marã mнsãrẽ ĩãturima.
20 Yн mнsãrẽ ãrĩdeare gũñaka! “Neõ sugн moãboerimasũ, ĩgũ opн nemorõ ããrĩbirikumi”, ãrĩbн.
Ĩgũsã yнre ñerõ irirã, mнsãdere ñerõ irirãkuma. Yн buerire pérã, mнsã bueridere pérãkuma.
21 I ũmн marã yнre iriudire masĩbema. Irasirirã mнsã yнre bнremumakũ ĩãrã, mнsãrẽ
ããrĩpereri ñerĩ irirãkuma.
22 ’Yн ĩgũsãrẽ weregн aaribirimakũ, neõ ñerĩ iridea wajare opabiribukuma. Dapagorare
yн ĩgũsãrẽ weredero pнrн: “Ñerĩ iridea wajare opabea gнa”, ãrĩmasĩbema.
23 Yнre ĩãturigн Yнpнdere ĩãturimi.
24 Yн, Yнpн turari merã iri ĩmugũ, gajirã neõ iribirideare iribн. Yн ĩgũ turari merã iri
ĩmubirimakũ, neõ waja opabiribukuma. Ĩgũsã yн iri ĩmurĩrẽ ĩãma. Irire ĩãdero pнrн, yнre,
Yнpнdere ĩãturima.
25 I ĩãturiri, Marĩpнya werenírĩ gojadea pũgue gojaderosũta keoro waaró yáa. Ãsũ ãrĩ
gojasũdero ããrĩbú: “Ĩgũsã yнre: ‘Ñerõ yámi’, ãrĩmasĩbirikererã, ĩãturima”, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.
26 ’Õãgũ deyomarĩgũ, mнsãrẽ iritamugũ aarigнkumi. Ĩgũ mнsãrẽ diayema ããrĩrĩrẽ
masĩmakũ irigнkumi. Yн ĩgũrẽ Yнpн merã ããrĩgṹrẽ mнsãrẽ iriugнkoa. Ĩgũ yaamarẽ
weregнkumi mнsãrẽ.
27 Yн mнsãrẽ buepнrorimakũgueta yн merã ããrĩbú. Irasirirã mнsãde yaamarẽ wererãkoa,
ãrĩmi Jesús.

16

1 Jesús gнare ãsũ ãrĩnemomi doja:
—Yн mнsãrẽ irire wereabн, yнre piribirikõãburo, ãrĩgũ.
2 Judío masaka ĩgũsã nerẽrĩ wiirigue mнsã ããrãnerãrẽ béowiurãkuma. Gajipoe gajirã
mнsãrẽ wẽjẽrã: “Marĩpн gããmerĩrẽ yáa”, ãrĩ gũñarãkuma.
3 Yнre, Yнpнdere masĩmerã ããrĩsĩã, irasirirãkuma.
4 Yн irire werea mнsã, ĩgũsã irasirimakũ ĩãrã: “Jesús gнare irireta weremi”, ãrĩ gũñaburo,
ãrĩgũ.

Jesús, Õãgũ deyomarĩgũ iririmarẽ weredea

’Yн neõgorague mнsã merã ããrĩsĩã, ire werebiribн.
5 Dapagorare yнre iriudi pнrogue waagнkoa. Yн mнsãrẽ ire werekeremakũ, neõ sugн
yнre: “¿Noógue waagнkuri?” ãrĩ sẽrẽñabea.
6 Irasirirã yн waaburire weremakũ pérã, yн waaburo gapнre sẽrẽñabirisĩã, bнro
bнjawereri merã ããrã.
7 Diayeta mнsãrẽ werea. Yн waadero pнrн, õãrokoa mнsãrẽ. Yн waabirimakũ, Õãgũ
deyomarĩgũ mнsãrẽ iritamubu aaribiribukumi. Yн irogue waagú, ĩgũrẽ mнsãrẽ iriugнkoa,
mнsã merã ããrĩníkõãburo, ãrĩgũ.
8 Ĩgũ aarigú, i ũmн marãrẽ ĩgũsã ñerõ irirã ããrĩrĩrẽ, yн diayema irigн ããrĩrĩrẽ, ĩgũsã ñerõ
iridea waja Marĩpн ĩgũsãrẽ wajamoãburire masĩmakũ irigнkumi.
9 Ĩgũsã yнre bнremubirisĩã, ñerã ããrĩma.
10 Yн, Yнpн pнrogue waamakũ, mнsã yнre ĩãnemobirikoa. Yн irogue waamakũ, Õãgũ
deyomarĩgũ aarigнkumi, i ũmн marãrẽ yн diayema irigн ããrĩrĩrẽ masĩmakũ iribu.
11 I ũmн marãrẽ doregн ñegũ ĩgũsãrẽ ñerĩ iridoreri waja, Yнpн ĩgũrẽ wajamoãdoresiami.
Irasirigн Õãgũ deyomarĩgũ aarigú, ĩgũsãrẽ Yнpн ĩgũrẽ wajamoãdoredeare masĩmakũ
irigнkumi.
12 ’Wári ããrã mнsãrẽ yн wereburi. Dapagorare yн ire weremakũ, mнsã pémasĩbiribukoa.
13 Õãgũ deyomarĩgũ gapн aarigнkumi. Ĩgũ mнsãrẽ diayema ããrĩrĩrẽ masĩmakũ irigнkumi.
Irasirigн mнsãrẽ i ããrĩpererire buegнkumi. Ĩgũ gããmerõ werebirikumi. Yнpн ĩgũrẽ were-
dorerire, pнrнgue waaburidere mнsãrẽ weregнkumi.

14 Yн ĩgũrẽ wererire pédeare mнsãrẽ masĩmakũ irigн, yн õãrõ ããrĩrĩrẽ masĩmakũ irigнkumi.
15 Ããrĩpereri Yнpн opari, yaa ããrã. Irasirigн yн mнsãrẽ: “Õãgũ deyomarĩgũ mнsãrẽ yaamarẽ masĩmakũ irigнkumi”, ãrãbн.

Bнjawerenerã, нsнyari merã ããrĩburire weredea

16 ’Mérõgã pнrн mнsã yнre ĩãnemobirikoa. Yoaweyaripoe pнrн yнre ĩãrãkoa doja. I Yнpн pнrogue waadero pнrн, irasũ waarokoa, ãrĩmi.
17 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, gнa surãyeri ãsũ ãrĩ gãme wereníbн:
—¿Naásũ ãrĩdнaro irikuri ĩgũ irasũ ãrĩrĩ? Ĩgũ marĩrẽ: “Mérõgã pнrн mнsã yнre ĩãnemobirikoa. Yoaweyaripoe pнrн yнre ĩãrãkoa doja”. Ire ãrĩ odo: “I Yнpн pнrogue waadero pнrн, irasũ waarokoa”, ãrĩmi.
18 Ĩgũ marĩrẽ: “Mérõgã pнrн”, ãrĩmakũ, ¿naásũ ãrĩdнaro irikuri? Ĩgũ irasũ ãrĩrĩrẽ marĩ pémasĩbea, ãrĩbн.
19 Jesús ĩgũrẽ gнa sẽrẽñadнarire masĩkõãmi. Irasirigн gнare ãrĩmi:
—Yн mнsãrẽ: “Mérõgã pнrн mнsã yнre ĩãnemobirikoa. Yoaweyaripoe pнrн yнre ĩãrãkoa doja”, ¿ãrĩ wererire gãme sẽrẽñarã yári?
20 Diayeta mнsãrẽ werea. Yн boamakũ ĩãrã, bнro bнjawereri merã orerãkoa. I ũmн marã yнre bнremumerã gapн нsнyari merã ããrĩrãkuma. Mнsã bнjawererã, pнrн нsнyarãkoa.
21 Ãsũ ããrã. Nomeõ majĩgũ kõãburo dupiyurogã, igore pũrĩrĩrẽ bнjawereri merã gũñakumo. Majĩgũgã deyoadire ĩãgõ, нsнyakumo. Igore pũrĩadeare gũñanemobirikumo.
22 Mнsãde irasũta dapagorare bнjawereri merã ããrã. Pнrн yн mнsãrẽ dupaturi ĩãgũ aarigнkoa. Yн irasirimakũ ĩãrã, mнsã нsнyari opatarirãkoa. Mнsã irasũ нsнyari merã ããrĩmakũ, gajirã mнsãrẽ bнjaweremakũ irimasĩbirikuma.
23 ’Irinнrẽ yнre neõ sẽrẽñabirikoa. Diayeta mнsãrẽ werea. Mнsã yнre bнremumakũ ĩãgũ, Yнpн ããrĩpereri mнsã yн wãĩ merã ĩgũrẽ sẽrẽrĩrẽ pégн, mнsã sẽrẽrõsũta sĩgнkumi.
24 Iro dupiyurogue mнsã yн wãĩ merã Yнpнre neõ sẽrẽbiribн. Dapagorare yн wãĩ merã ĩgũrẽ sẽrẽka! Mнsã irasũ sẽrẽmakũ, mнsã sẽrẽrõsũta sĩgнkumi. Irasirirã нsнyari opatarirãkoa.

Jesús i ũmн marã ñerãrẽ tarinнgãdeare weredea

25 ’Yн keori merã mнsãrẽ wereabн. Pнrн keori merã werebirikoa. Irasirirã, Yнpнyamarẽ yн wererire õãrõ pémasĩrãkoa.
26 Mнsã Yнpнyamarẽ õãrõ pémasĩrĩnнrẽ yн wãĩ merã ĩgũrẽ sẽrẽrãkoa. Irasũ ãrĩgũ: “Mнsãya ããrĩburire yн ĩgũrẽ sẽrẽbosagнkoa”, ãrĩgũ meta yáa.
27 Yнpн mнsãrẽ maĩmi. Irasirirã mнsã yн wãĩ merã mнsã basi ĩgũrẽ sẽrẽrãkoa. Mнsã yнre maĩa. Irasũ ããrĩmakũ mнsã yнre: “Marĩpн pнrogue ããrĩdi, ĩgũ iriudi ããrã”, ãrĩ bнremua.
28 Yн, Yнpн pнrogue ããrĩdi, i ũmнguere aaribú. Dapagorare i ũmнgue ããrãdi, Yнpн pнrogue waagнkoa doja, ãrĩmi Jesús.
29 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, gнa ĩgũ buerã ĩgũrẽ ãrĩbн:
—Dapagorare keori merã mн gнare werebea. Irasirirã mн wererire pémasĩa.
30 Dapagorare gнa masĩa. Mн ããrĩpererire masĩpeokõãa. Gajirã mнrẽ sẽrẽñabirikeremakũ, ĩgũsã gũñarĩgue sẽrẽñadнarire mн masĩa. Irasirirã: “Marĩpн pнrogue ããrĩdi, ĩgũ iriudi ããrã”, ãrĩ bнremua, ãrĩbн.
31 Jesús gнare ãrĩmi:
—¿Dapagorare bнremurĩ?
32 Mérõgã dнyáa, mнsã yнre béowãgãburo. Mнsãya wiirigue waasiri, yнre sugнta dujamakũ irirãkoa. Mнsã irasirikeremakũ, Yнpн gapн yн merã ããrĩmi. Irasirigн yн sugнta ããrĩbea.
33 Mнsã yн merã õãrõ siñajãrĩ opaburo, ãrĩgũ, mнsãrẽ i ããrĩpererire wereabн. Mнsã i ũmнgue ããrĩripoe i ũmн marã mнsãrẽ ñerõ tarimakũ irirãkuma. Ĩgũsã irasirikeremakũ, yн merã gũñaturaka! Yн i ũmн marã ñerãrẽ tarinнgãdigue ããrã. Irasirirã yн merã gũñatura нsнyaka! ãrĩmi Jesús.

17

Jesús ĩgũ buerãya ããrĩburire Marĩpнre sẽrẽbosadea

1 Jesús irasũ ãrĩ odo, ũmнgasigue ĩãmu, ĩgũ Pagнre ãsũ ãrĩmi:
—Aн, dapagorare mн ãrĩderosũta yнre waaburi ejasiáa. Irasirigн masakare yн mн magũ, mн iriudi ããrĩrĩrẽ ĩmuka! Mн irasirimakũ, yн mн turagн, mн õãgũ ããrĩrĩrẽ ĩgũsãrẽ ĩmugнkoa.
2 Mн yнre masaka ããrĩpererãrẽ doregн píbн, mн yнre sĩnerãrẽ ũmнgasigue perebiri okari opamakũ iridoregн.
3 Masaka mн diayeta Marĩpн sugн ããrĩgṹ ããrĩrĩrẽ, irasũ ããrĩmakũ yн Jesucristo mн iriudi ããrĩrĩrẽ masĩrã, ũmнgasigue perebiri okari opamurã ããrĩma.
4 ’I ũmнguere mн yнre iridoredeare yн iriyuwarikнbн. Irasirigн i ũmн marãrẽ mн turagн, õãgũ ããrĩrĩrẽ ĩmubн.

5 Aн, mн i ũmнrẽ iriburo dupiyuro yн mн merã õãrõ ããrĩbы̃. Mн ããrĩrikнrire opabн.
Irasirigн dapagorare mн ããrĩrõgue yн mн merã õãrõ ããrĩmakũ mнrãrõta irika!
6 'Mн yнre sĩnerãrẽ i ũmн marã watope ããrĩrãrẽ beyenerãrẽ mн ããrĩrikнrire masĩmakũ
ribн. Mн yнre sĩnerã mнyarã ããrĩma. Mн dorerire irima.
7 Dapagorare masĩma. Ããrĩpereri yн opari, mн yнre sĩdea ããrã.
8 Mн yнre weredoredeare ĩgũsãrẽ werebн. Yн wererire pérã, bнremuma. Yн diayeta mн
pнro ããrĩdi ããrĩrĩrẽ masĩma. Yн mн iriudi ããrĩrĩrẽ: "Diayeta ããrã", ãrĩ bнremuma.
9 'Yн ĩgũsãya ããrĩburire sẽrẽbosáa. Gajirã i ũmн marã yнre bнremumerãya ããrĩburi gapнre
sẽrẽbosabea. Yнre bнremurã mн yнre sĩnerã mнyarã ããrĩma. Irasirigн ĩgũsãya ããrĩburire
sẽrẽbosáa.
10 Ããrĩpererã yaarã, mнyarã ããrĩma. Irasirirã mнyarãde, yaarã ããrĩma. Ĩgũsã yaarã
ããrĩsĩã, yн õãrõ ããrĩrikнrire masakare masĩmakũ yáma.
11 'Yн i ũmнguere dujabirikoa. Mн yнre sĩnerã gapн i ũmнguere dujarãkuma. Aн, mн õãgũ
ããrã. Mн wãĩ merã mн turari merã ĩgũsãrẽ koreka, marĩ sugн ããrĩnírõsũta ĩgũsãde suro merã
ããrĩníkõãburo, ãrĩgũ.
12 Yн i ũmнguere mн yнre sĩnerã merã ããrĩgṹ, mн turari merã ĩgũsãrẽ õãrõ korebн. Neõ
sugн dederibirima. Sugнta peamegue waadederibu ããrĩmi. Mнya werenírĩ gojadea pũgue
ãrĩderosũta iri irasũ waabн.
13 'Dapagorare yн mн pнrogue waabu yáa. Yн waaburi dupiyuro i ũmнgue ããrĩgṹ i
ããrĩpererire yнre bнremurãrẽ werea, ĩgũsãde yн irirosũta нsнyari opatariburo, ãrĩgũ.
14 Mнya kerere ĩgũsãrẽ werebн. Yн i ũmнmн ããrĩbea. Irasirirã yнre bнremurãde i ũmн marã
irirosũ ããrĩbema. Irasirirã i ũmн marã yнre ĩãturirosũta yнre bнremurãdere ĩãturima.
15 Yн mнrẽ: "Yнre bнremurãrẽ i ũmнrẽ ãĩaka!" ãrĩ sẽrẽbea. Ãsũ gapн ãrĩ sẽrẽa. Ĩgũsãrẽ õãrõ
koreka, wãtĩ ñerĩ iridorerire pébirikõãburo, ãrĩgũ!
16 Yн i ũmнmн ããrĩbea. Irasirirã yнre bнremurãde i ũmн marã irirosũ ããrĩbema.
17 Mнya kere diayema ããrã. Irasirigн iri merã ĩgũsãrẽ mн dorerire irirã ããrĩmakũ irika!
18 Mн yнre mнya kerere i ũmн marãrẽ weredoregн iriuderosũta yнre bнremurãrẽ mнya
kerere i ũmн marãrẽ weredoregн iriua.
19 Ĩgũsãya ããrĩburire mн dorerire irigн yáa, ĩgũsãde diayeta mн dorerire iriburo, ãrĩgũ.
20 'Yн ĩgũsãya ããrĩburi ditare sẽrẽbosabea. Ĩgũsã mнya kere wererire pérã, gajirãde yнre
bнremurãkuma. Irasirigн yн ĩgũsãya ããrĩburidere sẽrẽbosáa.
21 Yн irire sẽrẽbosáa, yнre bнremurã ããrĩpererã suro merã ããrĩburo, ãrĩgũ. Aн, mн yнguere
õãrõ ããrã. Yн mн merã ããrã. Irasirirã marĩ ããrĩrõsũta ĩgũsã marĩ merã õãrõ ããrĩburo. Ĩgũsãrẽ
suro merã ããrĩmakũ irika, i ũmн marã yн mн iriudi ããrĩrĩrẽ bнremuburo, ãrĩgũ!
22 Mн ããrĩrikнrire yнre sĩbн. Irasirigн ĩgũsãrẽ yн irirosũ ããrĩrikнmakũ ribн, yн mн merã
sugн ããrĩrõsũta ĩgũsãde suro merã ããrĩburo, ãrĩgũ.
23 Yн ĩgũsãguere ããrã. Mн yнguere ããrã. Marĩ ĩgũsã merã ããrã, ĩgũsã diayeta suro merã
ããrĩburo, ãrĩrã. Ĩgũsã suro merã ããrĩmakũ ĩãrã, i ũmн marã yн mн iriudi ããrĩrĩrẽ, mн yнre
maĩrõsũta yнre bнremurãrẽ maĩrĩrẽ masĩrãkuma.
24 'Aн, mн i ũmнrẽ iriburo dupiyuro yнre maĩbн. Irasirigн mн ããrĩrikнrire yнre sĩbн. Yнre
mн sĩnerãrẽ yн ããrĩburogue yн merã ããrĩmakũ gããmea mн yнre ããrĩrikнri sĩdeare masĩburo,
ãrĩgũ.
25 Aн, mн keoro irigн ããrã. I ũmн marã yнre bнremumerã mнrẽ masĩbema. Yн gapн mнrẽ
masĩa. Yнre bнremurã yн mн iriudi ããrĩrĩrẽ masĩma.
26 Mн ããrĩrikнrire ĩgũsãrẽ masĩmakũ ribн. Yн ĩgũsãguere ããrĩgṹ mнrẽ irasũ masĩmakũ
iriníkõãgнkoa, mн yнre maĩrõsũta ĩgũsãde gãme maĩburo, ãrĩgũ, ãrĩmi Jesús.

18

Jesúre peresu ñeãwãgãdea
(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53)

1 Jesús ĩgũ Pagнre sẽrẽ odoadero pнrн, gнa ĩgũ buerã merã Jerusalẽrẽ wiri, Cedrón wãĩkнri
ũmayuridijari márẽ taribuja, olivos wãĩkнri yuku otederogue waami.
2 Iro dupiyuro wári Jesús irogue gнare siiuwãgãnami. Irasirigн Judas Jesúre ĩãturirãguere
ĩgũrẽ ĩmubu irore masĩmi.
3 Jesús gнa merã irogue ejadero pнrн, Judas subu surara merã aarimí. Gajirã surara
Marĩpнya wiire korerãde ĩgũ merã aarimá. Ĩgũsã paía oparã, fariseo bumarã iriunerã surara
ããrĩmá. Ĩgũsã mojõkнri merã, sĩãgoriduparu, sĩãgori tururi merã aarimá.
4 Jesús ĩgũrẽ waaburire masĩsiami. Irasirigн, ĩgũsã ĩgũ pнro ejarimakũ, bokatĩrĩ sẽrẽñami:
—¿Noãrẽ ãmarĩ mнsã?
5 Ĩgũrẽ yнjнma:

—Jesús Nazaretmʉrẽ ãmáa.
Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩmi:
—Ĩgũta ããrã yʉ*.
Judas Jesúre wẽjẽdʉarãguere ĩgũrẽ ĩmubu surara merã ããrĩmí.
6 Jesús: "Ĩgũta ããrã yʉ", ãrĩmakũ pérã, duusirimawãgã, yebague meémejãkõãma.
7 Jesús ĩgũsãrẽ dupaturi sẽrẽñami doja:
—¿Noãrẽ ãmarĩ mʉsã?
Ĩgũrẽ yʉjʉma:
—Jesús Nazaretmʉrẽ ãmáa.
8 Jesús ĩgũsãrẽ ãrĩmi:
—Yʉ mʉsãrẽ: "Yʉ ĩgũta ããrã", ãrĩ weresiabʉ. Yʉre ãmarã, ĩĩsã yʉ merãmarãrẽ waadoreka!
9 Ĩgũ: "Yʉpʉ yʉre sĩnerãrẽ neõ sugʉre dedeubiribʉ", ãrĩdeare keoro waaburo, ãrĩgũ, irire irasũ ãrĩmi.
10 Ĩgũsã Jesúre ñeãmurã irimakũ ĩãgũ, Simón Pedro sareri majĩrẽ opagʉ tũãwea ãĩ, paía opʉre moãboegʉre Malco wãĩkʉgʉre diaye gapʉma gãmipũrẽ dititá dijukõãmi.
11 Jesús gapʉ Pedrore ãrĩmi:
—Mʉya sareri majĩrẽ duripíka! Yʉpʉ yʉre ñerõ taridorederosũta ñerõ tarigʉra, ãrĩmi.

Jesúre paía opʉ pʉrogue ãĩadea
(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lc 22.54; Jn 11.49-50)

12 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, surara, ĩgũsã opʉ, Marĩpʉya wiire korerã surara Jesúre ñeã, sʉama.
13 Sʉa odo, ĩgũrẽ Anás wãĩkʉgʉya wiigue ãĩwãgãpʉrorima. Anás, Caifás wãĩkʉgʉ múñekũ ããrĩmí. Caifás iri bojorire paía opʉ ããrĩmí.
14 Ĩgũta iro dupiyuro judío masaka oparãrẽ: "Sugʉta masakʉ marĩ judío masakaya ããrĩburire boabosamakũ õãrokoa", ãrĩdi ããrĩmí.

Pedro Jesúre masĩkeregʉ: "Masĩbea", ãrĩdea
(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57)

15 Ĩgũsã Jesúre ãĩãmakũ, yʉ, Simón Pedro merã Jesúre yoaweyarogue ĩãtʉyabʉ. Paía opʉ yʉre masĩmi. Irasirigʉ yʉ Jesúre ĩãtʉyawãgã, paía opʉya wii makãpʉroma yebague ñajãbʉ.
16 Pedro gapʉ iri wii tʉro ñajãri makãpʉrogue dujanʉgãmi. Ĩgũ iro dujanʉgãmakũ ĩãgũ, yʉ iri makãpʉro korego merã werení, Pedrore siiu ñajãbʉ.
17 Ĩgũ ñajãmakũ, makãpʉro korego Pedrore sẽrẽñamo:
—¿Mʉ sĩĩ buerã merãmʉ ããrĩberi?
Pedro igore ãrĩmi:
—Ããrĩbea yʉ.
18 Yʉsagorabʉ. Irasirirã iri wii moãboerimasã, surara merã ĩgũsã peame diudeame tʉro sũma níma. Pedrode ĩgũsã pʉrota sũma nímí.

Paía opʉ Jesúre sẽrẽñadea
(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Lc 22.66-71)

19 Paía opʉ Anás Jesúre sẽrẽñayupʉ:
—¿Noã ããrĩrĩ mʉ buerã? ¿Ñeénorẽ ĩgũsãrẽ bueri? ãrĩyupʉ.
20 Jesús ĩgũrẽ yʉjʉyupʉ:
—Yʉ ããrĩpererã péurogue buebʉ. Marĩ judío masaka nerẽrĩ wiirigue, irasũ ããrĩmakũ Marĩpʉya wiiguedere masaka nerẽrõgue buebʉ. Gajirogue durisĩã, neõ buebiribʉ.
21 ¿Nasirigʉ yʉre sẽrẽñarĩ? Yʉ buerire sẽrẽñadʉagʉ, yʉre pénerãrẽ sẽrẽñaka! Ĩgũsã yʉ weredeare masĩma, ãrĩyupʉ.
22 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégʉ, Marĩpʉya wii koregʉ surara ĩgũ mojõ merã Jesúya diapure pá, ĩgũrẽ ãrĩyupʉ:
—¿Nasirigʉ irasũ yʉjʉri paía opʉre? Irasũ ãrĩbita ĩgũrẽ!
23 Jesús ĩgũrẽ yʉjʉyupʉ:
—Yʉ ñerõ werenímakũ: "Ñeéno werenía", ãrĩka yʉre! Yʉ diayema gapʉre keoro weremakũ, ¿nasirigʉ yʉre pári?
24 Jesús irasũ ãrãdero pʉrʉ, Anás ĩgũrẽ ĩgũsã sʉadire paía opʉ Caifás pʉrogue iriuyupʉ.

Pedro Jesúre masĩkeregʉ, dupaturi: "Masĩbea", ãrĩdea
(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62)

---

* **18:5** Exodo 3.13-15: Iripoegue Moisés Marĩpʉre sẽrẽñadi ããrĩmí: "Israel bumarã yʉre: '¿Mʉ iriudi wãĩ naásũ ããrĩrĩ?' ãrĩ sẽrẽñamakũ, ¿naásũ ãrĩ weregʉkuri?" Marĩpʉ ĩgũrẽ ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: "Yʉ wãĩ 'YO SOY EL QUE SOY' ããrã. Irasirigʉ Israel bumarãrẽ ãsũ ãrĩ wereka: 'YO SOY yʉre mʉsãguere weredoregʉ iriumi', ãrĩka!" ãrĩdi ããrĩmí. "YO SOY EL QUE SOY", ãrĩrõ: "Yʉ ããrĩnígũta ããrã, o ĩgũta ããrã yʉ", ãrĩdʉaro yáa.

25 Irasiriripoe Simón Pedro peame tʉrota sũma níkõãmakʉ̃ ĩãrã, iro ããrĩrã ĩgʉ̃rẽ sẽrẽñama:
—¿Mʉ sĩĩ buerã merãmʉ meta ããrĩrĩ?
Pedro ĩgʉ̃sãrẽ ãrĩmi:
—Ããrĩbea yʉ.
26 Ĩgʉ̃ irasũ ãrãdero pʉrʉ, sugʉ paía opʉre moãboegʉ Pedro ĩgʉ̃ya gãmipũ dititádiyagʉ Pedrore ãrĩmi:
—Yʉ olivos otederogue mʉ ĩgʉ̃ merã ããrĩmakʉ̃ ĩãbʉ.
27 Pedro dupaturi: "Ããrĩbea, ĩgʉ̃ merã ããrĩbirabʉ", ãrĩmi. Irire ãrĩripoeta, ãgãbo weremi.

Pilato Jesúre sẽrẽñadea
(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Lc 23.1-5)

28 Pʉrʉ Jesúre Caifáya wii ããrãdire Pilato pʉrogue ãĩãma. Boyoripoe ããrĩbʉ́. Pilato romanomʉ judío masakare doregʉ ããrĩmí. Jesúre ĩgʉ̃ pʉrogue ãĩãrã, ĩgʉ̃ya wiiguere ñajãbirima. "Marĩ judío masaka, ĩgʉ̃ judío masakʉ ããrĩbiya wiiguere ñajãrã, marĩ dorerire tarinʉgãbukoa. Irasirirã pascua bosenʉ baaburire baabiribukoa", ãrĩ gũñama.
29 Ĩgʉ̃sã ñajãbirimakʉ̃ ĩãgʉ̃, Pilato ĩgʉ̃sã merã werenígʉ̃ wiririmi. Ĩgʉ̃sãrẽ sẽrẽñami:
—¿Neénorẽ iriari ĩĩ, mʉsã yʉre wajamoãdorerã aarimakʉ̃?
30 Ĩgʉ̃sã Pilatore ãrĩma:
—Ĩĩ ñerĩ iribirimakʉ̃, mʉrẽ wiarã aaribiriboakuyo.
31 Ĩgʉ̃sã irasũ ãrĩmakʉ̃, Pilato ãrĩmi:
—Ãĩaka! Mʉsãrẽ doreri ãrĩrõsũta mʉsã basi ĩgʉ̃rẽ wajamoãka!
Ĩgʉ̃sã ĩgʉ̃rẽ ãrĩma:
—Gʉa judío masaka sugʉre mʉ gʉare: "Wẽjẽka!" ãrĩrõ marĩrõ wẽjẽmasĩbea.
32 Ĩgʉ̃sã irire irasũ ãrĩrã, Jesúre ĩgʉ̃ curusague boaburire iro dupiyuro weredea keoro waamakʉ̃ irima[†].
33 Ĩgʉ̃sã irasũ ãrĩmakʉ̃ pégʉ, Pilato wiigue gãmenʉgã ñajãa, Jesúre siiu, sẽrẽñayupʉ:
—¿Mʉta judío masaka Opʉ ããrĩrĩ?
34 Jesús ĩgʉ̃rẽ ãrĩyupʉ:
—¿Mʉ basi gũñarõ merã yʉre irasũ sẽrẽñarĩ, o gajirã mʉrẽ yaamarẽ wereari?
35 Pilato ĩgʉ̃rẽ ãrĩyupʉ:
—Yʉ judío masakʉ meta ããrã. Mʉya nikũ marã judío masaka, irasũ ããrĩmakʉ̃ paía oparã mʉrẽ õõ yʉ pʉrogue ãĩjama. ¿Ñeénorẽ iriari mʉ?
36 Jesús ãrĩyupʉ:
—Yʉ Opʉ ããrĩrĩ, i ʉ̃mʉma ããrĩbea. I ʉ̃mʉma ããrĩmakʉ̃, yaarã gãmekẽãbukuma, judío masaka yʉre ñeã, peresu iribirikõãburo, ãrĩrã. Yʉ Opʉ ããrĩrĩ, gajiroguema ããrã.
37 Ĩgʉ̃ irasũ ãrĩmakʉ̃ pégʉ, Pilato ĩgʉ̃rẽ ãrĩyupʉ:
—¿Mʉ irasũ ãrĩgʉ̃: "Opʉ ããrã", ãrĩrĩ?
Jesús ĩgʉ̃rẽ ãrĩyupʉ:
—Mʉ ãrĩrõsũta Opʉ ããrã. Yʉ deyoabʉ i ʉ̃mʉ marãguere diayemarẽ werebu. Ããrĩpererã diayema ããrĩrĩrẽ pédʉarã, yʉ wererire péma.
38 Ĩgʉ̃ irasũ ãrĩmakʉ̃, Pilato ĩgʉ̃rẽ ãrĩyupʉ:
—¿Ñeéno ããrĩrĩ diayema?

Judío masaka Pilatore: "Jesúre wẽjẽka!" ãrĩ doredea
(Mt 27.15-31; Mr 15.6-20; Lc 23.13-25)

Irasũ ãrĩ odo, Pilato judío masaka oparã merã werenígʉ̃ wiriri, ĩgʉ̃sãrẽ ãrĩmi doja:
—Ĩĩrẽ neõ ñerĩ iridea máa yʉ ĩãmakʉ̃.
39 Bojorikʉ pascua bosenʉ ããrĩmakʉ̃, mʉsã irinarõsũta sugʉ peresu ããrĩgʉ́rẽ yʉre wiudorea. ¿Mʉsã judío masaka Opʉre mʉsãrẽ wiumakʉ̃ gããmekuri?
40 Ĩgʉ̃ irasũ ãrĩmakʉ̃ pérã, ĩgʉ̃sã gaguiníma:
—Ĩgʉ̃rẽ wiubirikõãka! Barrabás gapʉre gʉare wiuka! ãrĩma. Barrabás yajarimasʉ̃ ããrĩmí.

19

1 Ĩgʉ̃sã irasũ ãrĩ gaguinímakʉ̃ pégʉ, Pilato ĩgʉ̃yarã surarare Jesúre tãrãdoreyupʉ.
2 Jesúre tãrã odo, pora bero iri, ĩgʉ̃ya dipurure peoñurã. Peo odo, opʉya suríro irirosũ deyoriñe diiañiweyariñerẽ ĩgʉ̃rẽ sãñurã.
3 Sã odo, ĩgʉ̃ pʉro ejanʉgã, ãsũ ãrĩ bʉridañurã:

---

† **18:32** Judío masaka sugʉ ñerõ irigʉre ʉ̃tãyeri merã dea wẽjẽnerã ããrĩmá ĩgʉ̃rẽ wajamoãrã. Romano masaka gapʉ ĩgʉ̃rẽ wajamoãrã, curusague pábiatú wẽjẽnerã ããrĩmá.

—Õãrõ ããrĩburo judío masaka Opʉ! ãrĩñurã, Irasũ ãrĩrãta, ĩgʉ̃sãya mojõrĩ merã ĩgʉ̃ya diapure páñurã.
4 Pilato dupaturi masakare weregʉ wiriri, ãsũ ãrĩmi:
—Ĩgʉ̃rẽ neõ ñerĩ iridea máa yʉ ĩãmakʉ̃. Irasirigʉ mʉsãrẽ masĩburo, ãrĩgʉ̃, ĩgʉ̃rẽ siiu wiugʉra mʉsãrẽ ĩãdoregʉ.
5 Irasũ ãrĩ odo, Jesúre siiu wiumi. Irasirigʉ, Jesús pora berore peyadi, opʉya surírore sãñadi ĩgʉ̃ wiririmakʉ̃, Pilato masakare ãrĩmi:
—Ĩãka! Ĩĩta ããrĩmi ĩgʉ̃.
6 Paía oparã, Marĩpʉya wii korerã surara Jesúre ĩãrã, gaguinínʉgãma:
—Ĩgʉ̃rẽ curusague pábiatú wẽjẽka! Curusague pábiatú wẽjẽka! ãrĩ gaguiníma.
Pilato ĩgʉ̃sãrẽ ãrĩmi:
—Yʉ ĩãmakʉ̃, ĩgʉ̃rẽ neõ ñerĩ iridea máa. Irasirirã mʉsã ĩgʉ̃rẽ ãĩaka! Mʉsã basita ĩgʉ̃rẽ curusague pábiatú wẽjẽrã waaka!
7 Judío masaka oparã ĩgʉ̃rẽ ãrĩma:
—Ĩgʉ̃: “Yʉ Marĩpʉ magʉ̃ ããrã”, ãrĩmi. Gʉare doreri irasũ ãrĩgʉ̃norẽ wẽjẽdorea.
8 Ĩgʉ̃sã: “Ĩgʉ̃: ‘Yʉ Marĩpʉ magʉ̃ ããrã’, ãrĩmi”, ãrĩmakʉ̃ pégʉ, Pilato ĩgʉ̃ dupiyuro güiadero nemorõ güimi.
9 Irasirigʉ Jesúre dupaturi siiu ñajãa, sẽrẽñayupʉ doja:
—¿Noómʉ ããrĩrĩ mʉ? ãrĩyupʉ.
Jesús gapʉ ĩgʉ̃rẽ neõ yʉjʉbiriyupʉ.
10 Ĩgʉ̃ yʉjʉbirimakʉ̃ ĩãgʉ̃, Pilato ĩgʉ̃rẽ ãrĩyupʉ:
—¿Nasirigʉ yʉre yʉjʉberi? Yʉ yaarã surarare mʉrẽ peresu ããrĩgʉ́rẽ wiudoremakʉ̃, mʉrẽ wiurãkuma, o ĩgʉ̃sãrẽ mʉrẽ curusague pábiatú wẽjẽdoremakʉ̃, mʉrẽ pábiatú wẽjẽrãkuma. ¿Irire masĩberi mʉ?
11 Jesús ĩgʉ̃rẽ yʉjʉyupʉ:
—Mʉ yʉre irasũ iridoreri, Yʉpʉ ʉ̃mʉgasigue ããrĩgʉ́ mʉrẽ pídea ããrã. Irasirigʉ yʉre mʉguere wiadi, mʉ nemorõ waja opami, ãrĩyupʉ.
12 Ĩgʉ̃ irasũ ãrĩmakʉ̃ pégʉ, Pilato Jesúre: “¿Nasiri wiugʉkuri yʉ ĩgʉ̃rẽ?” ãrĩ pémaádiyupʉ. Ĩgʉ̃rẽ irasũ wiudʉamakʉ̃ ĩãrã, judío masaka gapʉ gaguiníma:
—Mʉ ĩgʉ̃rẽ wiugʉ, romano marã opʉ merãmʉ ããrĩbirikoa. Sugʉ: “Yʉ judío masaka opʉ ããrã”, ãrĩgʉ̃no romano marã opʉre marĩrẽ doregʉre béodʉagʉ, ĩgʉ̃rẽ ĩãturigʉ yámi, ãrĩma.
13 Ĩgʉ̃sã irasũ ãrĩmakʉ̃ pégʉ, Pilato Jesúre wiigue ããrĩgʉ́rẽ ʉ̃tã majĩrĩ merã ĩgʉ̃sã iridea yebague wiriridoremi. Ĩgʉ̃, masaka weresãrĩrẽ beyerimasʉ̃ doarogue eja doami. Iri ʉ̃tã majĩrĩ merã ĩgʉ̃sã iridea yeba, hebreo ya merã Gabata wãĩkʉbʉ.
14 Irasũ waaríʉ, gʉa pascua bosenʉma baaburi ãmurĩnʉ ããrĩbʉ́. Goeripoe dupiyuro ããrĩbʉ́. Pilato ĩgʉ̃ doarogue eja doa, judío masakare ãsũ ãrĩ weremi:
—Ĩĩta ããrĩmi mʉsã Opʉ.
15 Ĩgʉ̃ irasũ ãrĩmakʉ̃ pérã, judío masaka gaguiníma:
—Boaburo ĩgʉ̃. Boaburo. Curusague pábiatú wẽjẽka ĩgʉ̃rẽ! ãrĩma.
Pilato ĩgʉ̃sãrẽ ãrĩmi:
—¿Yʉ yaarã surarare mʉsã Opʉre curusague pábiatú wẽjẽdoremakʉ̃ gããmerĩ mʉsã?
Paía oparã ĩgʉ̃rẽ yʉjʉma:
—Gʉa opʉ, romano marã opʉ ããrĩmi. Gajigʉ gʉa opʉ mámi.
16 Ĩgʉ̃sã irasũ ãrĩmakʉ̃ pégʉ, Pilato Jesúre ĩgʉ̃sãrẽ wiami, curusague pábiatú wẽjẽdoregʉ. Irasirirã ĩgʉ̃rẽ ãĩãkõãma.

Jesúre curusague pábiatú wẽjẽdea
(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43)

17 Irasirigʉ Jesús curusare kõã, “Masakʉ dipuru boaweadea pero” wãĩkʉrogue waami. Hebreo ya merã Gólgota wãĩkʉbʉ.
18 Irogue eja, Jesúre curusague pábiatúma. Gajirã pẽrãrẽ pábiatúma. Sugʉre ĩgʉ̃ diaye gapʉ, gajigʉre ĩgʉ̃ kúgapʉ curusague pábiatú ãĩwãgũnúma. Jesúre ĩgʉ̃sã deko ãĩwãgũnúma.
19 Pilato taboa majĩrẽ ĩgʉ̃ gojadea majĩrẽ curusague Jesús dipuru weka pábiatúdoreyupʉ. Ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbʉ́: “Ĩĩ Jesús Nazaretmʉ, judío masaka Opʉ ããrĩmi”.
20 Hebreo ya merã, latín ya merã, griego ya merã gojadea ããrĩbʉ́. Jesúre curusague ĩgʉ̃sã pábiatú ãĩwãgũnúdero, makã pʉrogã ããrĩbʉ́. Irasirirã wárã judío masaka irogue aari, iri gojadeare ĩã buema.
21 Paía oparã judío masaka ããrĩsĩã, Pilato gojadeare gããmebiriñurã. Irasirirã ĩgʉ̃rẽ wererã waañurã. Ãsũ ãrĩñurã:

—Mɯ: “Ĩĩ judío masaka Opɯ ããrĩmi”, ãrĩ gojadeare gorawayuka! Ãsũ gapɯ gojaka: “Ĩĩ: ‘Judío masaka opɯ ããrã’, ãrĩmi”, ãrĩ gojaka! ãrĩñurã.
22 Pilato gapɯ ĩgũsãrẽ ãrĩyupɯ:
—Yɯ gojadeare gorawayubirikoa, ãrĩyupɯ.
23 Jesúre curusague pábiatú ãĩwãgũnúadero pɯrɯ, wapikɯrã surara ĩgũya surí ããrãdeare sea, ĩgũsãkɯ suñeno dita gãme dɯkawama. Suñe suríro su gasirota suadea suríro, eañeãña marĩrõ merã iridea gasiro ããrĩbú.
24 Iri suríro irasũ ããrĩmakũ ĩãrã, gãme ãrĩ wereníma:
—Iñe surírore yeguebirikõãrã! Ubu ãrĩboka birarã! “¿Noãrẽ dujarokuri?” ãrĩma.
Ĩgũsã irasirimakũ, Marĩpɯya werenírĩ gojadea pũgue gojaderosũta keoro waabɯ. Ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: “Yaa suríre: ‘¿Noãrẽ dujarokuri?’ ãrĩboka birarãkuma, irire gãme ĩgũsã basi dɯkawamurã”, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú. Iri pũgue gojaderosũta surara irasirima.
25 Jesúya curusa pɯro ĩgũ pago, igo tĩgõ, María Cleofas marãpo, María Magdalena níma.
26 Jesús, ĩgũ pagore, irasũ ããrĩmakũ yɯ ĩgũ maĩsũgũ igo pɯro nímakũ ĩãgũ, igore ãrĩmi:
—Meõ, ĩĩ mɯ magũ ããrĩmi.
27 Irasũ ãrĩ odo, yɯre:
—Igo, mɯpo ããrĩmo, ãrĩmi.
Irasirigɯ Jesús pagore yaa wiigue ãĩa opabɯ.

Jesús boadea
(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49)

28 Jesús irasũ ãrĩ odo: “Ããrĩpereri Yɯpɯ yɯre iridoregɯ pídeare iripeo odosiáa”, ãrĩ masĩmi. Irasirigɯ ãsũ ãrĩmi:
—Ñemesibukoa yɯre. Irire ãrĩgũ, Marĩpɯya werenírĩ gojadea pũgue gojadeare iriyuwarikɯmi.
29 Irogue suru borewariru igui deko sũĩrĩ deko ɯtɯudiru ããrĩbú. Irasirirã iro ããrĩrã Jesús irasũ ãrĩmakũ pérã, iri igui deko sũĩrĩ merã yurayɯsɯ merã yosa, hisopo wãĩkɯdima dɯpɯ yuwague sɯatú, Jesúya disire soemuúma.
30 Jesús iri yurayɯsɯ igui deko sũĩrĩ yosadeare mimimi. Mimi odo, ãsũ ãrĩmi:
—Ããrĩpereri iripeo odosiáa, ãrĩmi. Ire ãrĩgũta, ĩgũya dipurure mumusiudija, ĩgũya yɯjɯpũrãrẽ Marĩpɯre wia, boakõãmi.

Surara Jesúre curusague boadire saredea

31 Jesús boarinɯ gɯa pascua bosenɯma baaburire ãmurĩnɯ ããrĩbú. Gajinɯ gapɯ gɯa judío masaka siñajãrĩnɯ, irasũ ããrĩmakũ pascua bosenɯ gɯa iririnɯ, ubu ããrĩrĩnɯ meta ããrĩbú. Irinɯrẽ boanerã curusarigue ããrĩmakũ judío masaka oparã gããmebirima. Irasirirã Pilato pɯrogue ĩgũrẽ sẽrẽrã waañurã: “Mɯyarã surarare curusarigue pábiatúsũnerãrẽ mata boaburo, ãrĩrã, ĩgũsãya ñigã gõãrĩrẽ pánuadoreka! Pɯrɯ ĩgũsãya dɯpɯrire ãĩdiju, gajirogue pídoreka!” ãrĩñurã.
32 Irasirirã surara Jesús merã curusarigue pábiatúsũnerãya ñigã gõãrĩrẽ pánuama. Sugɯre irasũ iripɯrori, gajigɯdere irasũta irima.
33 Jesús pɯro waa ejanɯgãrã, boadiguere ĩãma. Irasirirã ĩgũya ñigã gõãrĩrẽ pánuabirima.
34 Sugɯ surara ĩgũya sareri merã Jesúre ĩgũya arupãma doka saremi. Ĩgũ saremakũ, mata ĩgũya dí, deko merã wiribɯ.
35 Yɯ, i waamakũ ĩãbɯ. Irasirigɯ yɯ i pũrẽ gojagɯ, diayema ããrĩrĩrẽ mɯsãrẽ werea. Yɯ ire masĩa. Yɯ ĩãdea diayeta waabɯ. Yɯ wereri diayeta ããrã. Irasirigɯ mɯsãrẽ irire werea, mɯsãde Jesúre bɯremuburo, ãrĩgũ.
36 Surara Jesúya ñigã gõãrĩrẽ pánuabirimakũ, Marĩpɯya werenírĩ gojadea pũgue ãrĩderosũta waabɯ. Iri pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: “Ĩgũya gõãrĩrẽ, neõ su gõãrẽ pánuabirima”, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.
37 Gajirogue Marĩpɯya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: “Ĩgũsã saredire ĩãrãkuma”, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.

José Jesúya dɯpɯre masãgobegue ãĩwãgã yáadea
(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56)

38 Jesús boadero pɯrɯ, José Arimatea wãĩkɯri makãmɯ Pilatore Jesúya dɯpɯre sẽrẽgũ waayupɯ. José judío masaka oparãrẽ güisĩã, Jesúre bɯremugũ ããrĩrĩrẽ gajirãrẽ werebiridi ããrĩmí. Pilato ĩgũrẽ: “Jáɯ, ĩgũya dɯpɯre ãĩaka!” ãrĩmakũ, José curusa pɯro waa, Jesúya dɯpɯre ãĩdijumi.
39 Nicodemode wári sũrõrĩrẽ treinta kilo nɯkũrĩrẽ ãĩjami, Jesúya dɯpɯre õãrõ ãmubu. Ĩgũ iro dupiyuro ñami merã Jesúre werenígũ ejadi ããrĩmí. Ĩgũ ãĩdea: mirra wãĩkɯri sũrõrĩ, áloes wãĩkɯri sũrõrĩ merã morẽdea ããrĩyuro.

40 Irasirirã ĩgũsã pẽrã Jesúya dɨpɨre iri sũrõrĩ merã piupeo, õãrĩ surí gasiri merã õmama.
Judío masaka ĩgũsã boanerãya dɨpɨre yáaburi dupiyuro ãmunaderosũta irima.
41 Jesúre curusague pábiatú wẽjẽdero pɨro pooe ããrĩbú. Iri pooeguere masãgobe ũtãyegue
mádea gobe ããrĩbú. Iri gobere neõ sugɨ boadire yáabirima dapa.
42 Gɨa judío masaka siñajãrĩnɨ ejaburo iribɨ. Irasirirã iri gobe curusa ãĩwãgũnúadero
pɨrogã ããrĩmakũ, Jesúya dɨpɨre irogue yáama.

20

Jesús masãdea
(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)

1 Judío masaka siñajãrĩnɨ* waadero pɨrɨ, boyoburo dupiyurogã María Magdalena ĩgũsã
Jesúya dɨpɨre yáaderogue ĩãgõ waayupo. Irogue ejago, iri gobere biadea ũtã majĩrẽ bojegue
ããrĩmakũ ĩãyupo.
2 Irasirigo, gɨa pẽrã Simón Pedro, irasũ ããrĩmakũ yɨ Jesús maĩsũgũ pɨrogue ũmawãgãrimo.
Igo gɨa pɨrogue ejago, gɨare ãrĩmo:
—Marĩ Opɨya dɨpɨre ãĩkõãnerã ããrãma. Ĩgũrẽ ĩgũsã píaderore marĩ masĩbea, ãrĩmo.
3 Igo irasũ ãrĩmakũ pérã, yɨ, Pedro merã ĩgũsã Jesúya dɨpɨre yáaderogue ĩãrã waabɨ.
4 Irogue waarã, gɨa pẽrãgueta ũmawãgãbɨ. Yɨ gapɨ Pedrore ũmatariwãgã, masãgobegue
ejapɨroribɨ.
5 Irogue ejagɨ, iri gobere muúbia ĩã sóobɨ. Irasũ ĩã sóogɨ, Jesúya dɨpɨre õmadea surí gasiri
ditare ĩãbɨ. Iri gobegue ñajãbiribɨ.
6 Mérõgã pɨrɨ Simón Pedro ejami. Irogue eja, iri gobegue ñajãa, ĩgũde Jesúya dɨpɨre
õmadea surí gasiri ditare ĩãmi.
7 Ĩgũya dipurure ĩgũsã õmadea suríro gasirodere ĩãmi. Iri gasiro túpeasũbɨ. Gaji surí gasiri
merã peyabiribɨ.
8 Pedro irasũ ñajãmakũ ĩãgũ, yɨde iri gobegue ejapɨroridi ñajãa, iri ditare ĩãgũ, bɨremubɨ.
9 Gɨa, Jesúya dɨpɨre masãgobegue marĩmakũ ĩãkererã, Marĩpɨya wereníríĩ gojadea pũgue
Jesús boadigue masãgɨkumi, ãrĩdeare pémasĩbiribɨ. Keoro waarokoa, ãrĩ gũñabiribɨ.
10 Irire ĩã odorã, gɨaya wiigue goedujáakõãbɨ.

Jesús María Magdalenarẽ deyoadea
(Mr 16.9-11)

11 María gapɨ masãgobegueta dujáa, bɨro oreyupo. Oregota, iri gobegue muúbia ĩã sóoyupo.
12 Irasũ ĩã sóogo, pẽrã Marĩpɨre wereboerãrẽ boreri surí sãñarãrẽ Jesúya dɨpɨ
peyaderogue ĩgũsã doamakũ ĩãyupo. Sugɨ, ĩgũya dipuru ããrĩdero gapɨ, gajigɨ, ĩgũya guburi
ããrĩdero gapɨ doañurã.
13 Ĩgũsã igore sẽrẽñañurã:
—¿Nasirigo orego yári?
Igo ĩgũsãrẽ ãrĩyupo:
—Yɨ Opɨya dɨpɨre ãĩkõãnerã ããrãma. Ĩgũrẽ ĩgũsã píderore yɨ masĩbea, ãrĩyupo.
14 Irire ãrĩ odo, gãmenɨgã ĩãgõ, Jesúre iro nímakũ ĩãyupo. Ĩgũrẽ ĩãkerego: “Jesúta ããrĩmi”, ãrĩ
ĩãmasĩbiriyupo.
15 Jesús igore ãrĩyupɨ:
—¿Nasirigo orego yári? ¿Noãrẽ ãmarĩ?
Igo gapɨ: “Ĩĩ, i pooere koregɨ ããrĩkumi”, ãrĩ gũñagõ, ĩgũrẽ ãrĩyupo:
—Mɨ ĩgũya dɨpɨre gajirogue ãĩadi, yɨre wereka! ¿Noógue píari? Mɨ weremakũ, ĩgũya
dɨpɨre ãĩgõ waagoráa.
16 Igo irasũ ãrĩmakũ, Jesús igore ãrĩyupɨ:
—María.
Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégo, gãmenɨgã, hebreo ya merã ĩgũrẽ:
—Rabuni, ãrĩyupo. “Rabuni”, ãrĩrõ, hebreo ya merã: “Buegɨ”, ãrĩdɨaro yáa.
17 Jesús igore ãrĩyupɨ:
—Yɨre pirika! Yɨpɨ pɨrogue mɨrĩabea dapa. Gajirã yaarã pɨrogue waaka! Ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩ
wereka: “Jesús ãrãmi: ‘Yɨpɨ pɨrogue waabu yáa. Ĩgũ mɨsãdere mɨsãpɨta ããrĩmi. Ĩgũ yɨ Opɨ,
irasũ ããrĩmakũ mɨsãdere mɨsã Opɨta ããrĩmi’, ãrãmi”, ãrĩka ĩgũsãrẽ!
18 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégo, María Magdalena gɨa Jesús buerã pɨrogue aari, gɨare igo marĩ
Opɨre ĩãdeare, ĩgũ igore weredoreadeare weremo.

Jesús ĩgũ buerãrẽ deyoadea
(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49)

---

* **20:1** Judío masaka siñajãrĩnɨ, sábado ããrã.

19 Irinʉ semana ããrĩpʉrorinʉta† ñamigue gʉa Jesús buerã gʉaya wiigue nerẽrã, judío
masaka oparãrẽ gũirã, makãpʉrorire õãrõ biabʉ. Gʉa irogue ããrĩripoe Jesús gʉa dekogue
deyoa, gʉare õãdoregʉ, ãsũ ãrĩmi:
—Mʉsã õãrõ siñajãrĩ merã ããrĩrikʉka!
20 Irasũ ãrĩ odo, ĩgũya mojõrĩrẽ, ĩgũrẽ arupãma doka sarederore gʉare ĩmumi. Gʉa ĩgũrẽ
marĩ Opʉre ĩãrã, bʉro ʉsʉyabʉ.
21 Dupaturi Jesús gʉare ãrĩmi doja:
—Õãrõ siñajãrĩ merã ããrĩrikʉka mʉsã! Yʉpʉ yʉre iriuderosũta yʉde mʉsãrẽ iriua, ãrĩmi.
22 Irasũ ãrĩ odo, gʉare puripeo, ãsũ ãrĩmi:
—Õãgũ deyomarĩgũrẽ bokatĩrĩñeãka, mʉsãrẽ iritamubure!
23 Mʉsã masakare ĩgũsã ñerõ irideare kãtimakũ, ĩgũsã ñerõ irideare kãtisũrãkuma. Mʉsã
gajirãrẽ ĩgũsã ñerõ irideare kãtibirimakũ, ĩgũsã ñerõ irideare kãtisũbirikuma, ãrĩmi Jesús.

Tomás Jesúre masãdire ĩãdea

24 Jesús gʉare deyoamakũ, Tomás Jesús buegʉ "Sʉdʉadi" ĩgũsã ãrĩdi gʉa merã ããrĩbirimi.
25 Pʉrʉ ĩgũ gʉa merã ããrĩmakũ, ĩgũrẽ ãrĩbʉ:
—Gʉa marĩ Opʉre ĩãbʉ.
Tomás gapʉ gʉare ãrĩmi:
—Ĩgũya mojõrĩgue ĩgũsã pábiadea goberire ĩãbi, iri goberire yaa mojõsũrũ merã puuñabi,
irasũ ããrĩmakũ ĩgũ arupãma dokare ĩgũsã saredea gobere yaa mojõ merã soesóoñabi, ĩgũ
masãdea kerere neõ bʉremubirikoa.
26 Su semana Jesús gʉare deyoadero pʉrʉ, gʉa ĩgũ buerã dupaturi wiigue nerẽbʉ. Iripoere
Tomás gʉa merã ããrĩmí. Iri wii biadea wii ããrĩkeremakũ, Jesús ñajãa, gʉa dekogue deyoa,
gʉare õãdoregʉ, ãsũ ãrĩmi:
—Mʉsã siñajãrĩ merã õãrõ ããrĩrikʉka!
27 Irasũ ãrĩ odo, Tomárẽ ãrĩmi:
—Ĩãka yaa mojõrĩrẽ! Mʉ mojõsũrũ merã yaa mojõrĩgue ĩgũsã pábiadea goberire puuñaka!
Mʉ mojõ merã yʉ arupãma doka ĩgũsã saredea gobere soesóoñaka! Yʉ masãdeare: "Diaye
ããrĩbea", ãrĩbirikõãka! "Diaye ããrã", ãrĩ bʉremuka!
28 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, Tomás ãsũ ãrĩmi:
—Mʉ, yʉ Opʉ, yʉ bʉremugũ ããrã.
29 Jesús ĩgũrẽ ãrĩmi:
—Mʉ yʉre ĩãsĩã: "Diayeta boadigue masãdi ããrã", ãrĩ bʉremua. Gajirã gapʉ yʉre
ĩãbirikererã, yʉ boadigue masãdeare bʉremurãkuma. Irasirirã ĩgũsã bʉro ʉsʉyari merã
ããrĩrãkuma, ãrĩmi.

I pũgue ããrĩrĩrẽ nasiriburo, ãrĩ gojadea

30 Jesús gʉa merã ããrĩgṹ, wári gaji Marĩpʉ turari merã iri ĩmurĩrẽ irimi. Iri ããrĩpereri ĩgũ
irideare i pũguere gojapeobiribʉ.
31 Irire gojapeobirikeregʉ, surãyeri Jesús irideare gojáa, ĩgũ Marĩpʉ iriudi Cristo ããrĩrĩrẽ,
ĩgũ diayeta Marĩpʉ magũ ããrĩrĩrẽ bʉremuburo, ãrĩgũ. Irasũ ããrĩmakũ mʉsã ĩgũrẽ bʉremurĩ
merã okari opaburo, ãrĩgũ, irasũ ãrĩ gojáa.

21

Jesús dupaturi ĩgũ buerãrẽ deyoadea

1 Pʉrʉ Jesús Tiberias wãĩkʉri ditaru tʉro dupaturi gʉare ĩgũ buerãrẽ deyoami. Gʉare
deyoagʉ ãsũ irimi.
2 Gʉa irogue ããrĩrã ĩĩsãkʉ ããrĩbú: Simón Pedro, Tomás "Sʉdʉadi" ĩgũsã ãrĩdi, Natanael
Galilea nikũma Caná wãĩkʉri makãmʉ, gʉa pẽrã Zebedeo pũrã, irasũ ããrĩmakũ gajirã pẽrã
ããrĩbú.
3 Gʉa irogue ããrĩripoe Simón Pedro ãrĩmi:
—Waaí wẽjẽgũ waagú yáa.
—Gʉade mʉ merã waarãra, ãrĩbʉ.
Irasũ ãrĩ, buáa, doódiru merã waabʉ. Iri ñamirẽ waaí wẽjẽboyotamuakõãdibʉ.
4 Boyowãgãriripoe Jesús ditaru tʉro nímakũ ĩãbʉ. Ĩgũrẽ ĩãkererã, ĩãmasĩbirikubʉ.
5 Irasirigʉ gʉare ãrĩmi:
—¿Waaí wẽjẽãrĩ?
—Neõ wẽjẽbirakubʉ, ãrĩ yʉjʉbʉ.
6 Gʉa irasũ ãrĩmakũ pégʉ, Jesús ãrĩmi:

† **20:19** Semana ããrĩpʉrorinʉno, domingo ããrã.

—Doódiru diaye gapʉ buidire meéyoka! Iro gapʉ waaí wẽjẽrãkoa. Ĩgũ ãrĩrõsũta meéyomakũ, wárã waaí ñajãma. Wárã waaí ñajãmakũ, buidire doódirugue neõ ãĩsãturabiribʉ.
7 Irasũ waamakũ ĩãgũ, yʉ Jesús maĩsũgũ Pedrore ãrĩbʉ:
—Ĩgũta marĩ Opʉ ããrĩmi.
Yʉ irasũ ãrĩmakũ pégʉ, Simón Pedro ĩgũya wekama surírore túweadi, sãña, ditarugue meébia báwãgãmi.
8 Gʉa ĩgũ merãmarã ditaru tʉrore cien metros yoaro payarã, buidire waaí wárã ñajãdire gʉayaru merã tũãnumuabʉ.
9 Majãnʉgãrã, peame nitĩ dita gose oyanírĩme weka waairé Jesús mupũnugũnerãrẽ, pãdere ĩãbʉ.
10 Jesús gʉare ãrĩmi:
—Gajirã waaí, mérã mʉsã wẽjẽrãrẽ ãĩrika!
11 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, Simón Pedro doódirugue ñajãa, buidire ĩmiparogue tũãmajãmi. Pagarã waaí ñajãnerã ciento cincuenta y tres ããrĩmá. Wárã waaí ñajãnerã ããrĩkererã, buidire neõ yeguebirima.
12 Jesús gʉare ãrĩmi:
—Baa yoberã aarika!
Gʉa neõ sugʉno ĩgũrẽ: "¿Noãno ããrĩrĩ mʉ?" ãrĩ sẽrẽñabiribʉ. "Ĩgũ marĩ Opʉta ããrĩmi", ãrĩ masĩbʉ.
13 Jesús peame pʉro waa, pã, waairé ãĩ, gʉare gueremi.
14 Jesús boadigue masãdero pʉrʉ, pea gʉare deyoasiami. Irasirigʉ ditaru tʉrogue deyoagʉ, ʉrea gʉare ĩgũ buerãrẽ deyoagʉ irimi.

Jesús Pedro merã werenídea

15 Gʉa baadero pʉrʉ, Jesús Simón Pedrore sẽrẽñami:
—Simón, Jonás magũ, ¿mʉ ĩĩsã nemorõ yʉre maĩrĩ?
Pedro ĩgũrẽ ãrĩmi:
—Yʉ Opʉ, mʉrẽ maĩa. Mʉ irire masĩa.
Jesús ãrĩmi:
—Irasirigʉ ovejare koregʉ oveja majĩrãrẽ õãrõ kororosũta yʉre bʉremurãrẽ majĩrã irirosũ ããrĩrãrẽ õãrõ koreka!
16 Irasũ ãrĩ odo, dupaturi Simón Pedrore sẽrẽñami doja:
—Simón, Jonás magũ, ¿yʉre maĩrĩ mʉ?
—Yʉ Opʉ, mʉrẽ maĩa. Mʉ irire masĩa, ãrĩmi.
Jesús ãrĩmi doja:
—Ovejare koregʉ ovejare õãrõ kororosũta yʉre bʉremurãrẽ õãrõ koreka! ãrĩmi.
17 Irasũ ãrĩ odo, dupaturi Simón Pedrore sẽrẽñami:
—Simón, Jonás magũ, ¿diayeta yʉre maĩrĩ mʉ?
Ʉrea ĩgũrẽ irasũ sẽrẽñamakũ pégʉ, Simón Pedro bʉro bʉjawereri merã ããrĩmí. Ĩgũrẽ ãrĩmi:
—Yʉ Opʉ, mʉ ããrĩpereri masĩa. Mʉrẽ yʉ maĩrĩrẽ masĩa.
Irasirigʉ Jesús ĩgũrẽ ãrĩmi:
—Ovejare koregʉ ovejare õãrõ kererosũta yʉre bʉremurãrẽ õãrõ koreka!
18 Diayeta mʉrẽ werea. Mʉ maamʉ ããrĩgṹ suríre sãña, mʉ gããmerõ noó waadʉaro waaunabʉ. Pʉrʉ bʉguro ããrĩgṹ, mʉya mojõrĩrẽ soemugʉkoa. Gajigʉ mʉrẽ suríre sãgʉkumi. Mʉ waadʉaberogue mʉrẽ ãĩwãgãgʉkumi.
19 Jesús, Simón Pedro ĩgũ boaburi merã masakare Marĩpʉ turagʉ, õãgũ ããrĩrĩrẽ masĩmakũ iriburire irasũ ãrĩ weremi. Irire were odo, Jesús ĩgũrẽ ãrĩmi:
—Yʉre tʉyaka!

Jesús Juãrẽ ĩgũ maĩgũrẽ weredea

20 Pedro gãmenʉgã, yʉ ĩgũsãrẽ tʉyawãgãmakũ ĩãmi. Yʉ, Jesús maĩgũ, iro dupiyuro Jesús pʉro baa doanígũ ĩgũrẽ: "Yʉ Opʉ, ¿noã mʉrẽ wẽjẽdʉarãguere mʉrẽ ĩmubu ããrĩkuri?" ãrĩ sẽrẽñadi ããrĩbú.
21 Pedro yʉre ĩãgũ, Jesúre sẽrẽñami:
—Yʉ Opʉ, ¿naásũ waarokuri ĩgũrẽ?
22 Jesús ĩgũrẽ ãrĩmi:
—Yʉ i ũmʉguere dupaturi aariripoeta ĩgũ okamakũ yʉ iridʉarire, o iridʉabirire mʉya meta ããrã. Irire gũñarikʉbirikõãka! Yʉre tʉyaka!
23 Jesús irasũ ãrĩrĩ kerere pérã, gajirã ĩgũrẽ bʉremurã: "Juan boabirikumi", ãrĩ gãme weresirima. Jesús: "Juan boabirikumi", ãrĩdi meta ããrĩmí. "Yʉ i ũmʉguere dupaturi aariripoeta ĩgũ okamakũ yʉ iridʉarire, o iridʉabirire mʉya meta ããrã", ãrĩdi ããrĩmí.

24 Yʉ Jesús buegʉ, yʉ ĩãdeare i pũrẽ gojáa. Irasirirã mʉsã yʉ gojarire: “Diayeta ãã̃rã”, ãrĩ
masĩa.
25 Jesús wári gaji irimi. Iri ãã̃rĩpererire yʉ gojapeomakʉ̃, wári pũrĩ ãã̃rĩbukoa. Yʉ péñamakʉ̃,
masaka iri pũrĩrẽ i ʉ̃mʉguere duripídʉamakʉ̃, ʉtʉriakõãbukoa.
Iropata ãã̃rã.
Juan

LOS HECHOS

Jesús ĩgũ buedoregu beyenerãrẽ: "Õãgũ deyomarĩgũ aarigukumi", ãrĩ weredea (Lc 1.1-4)

1 Opu Teófilo, yu murẽ gojadupiyudea pũguere Jesús neõgorague irinugãdeare, ĩgũ buedea
ããrĩpererire gojabu.
2 Ĩgũ ũmugasigue murĩaburo dupiyuro Õãgũ deyomarĩgũ turaro merã ĩgũ buedoregu
beyenerãrẽ: "Ãsũ irirãkoa", ãrĩ weredeadere gojabu.
3 Jesús ĩgũ boa, masãdero purु, ĩgũsãrẽ cuarenta nurĩgora deyoayupu. Irasirigu ĩgũ
dupaturi okarire ĩgũsãrẽ õãrõ masĩmakũ iriyupu. Marĩpu ĩgũyarãrẽ doreri kerere ĩgũsãrẽ
wereyupu.
4 Jesús ĩgũsã merã ããrĩgṹ, ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩyupu:
—Jerusalẽta dujaka dapa! Iripoegue Yupu: "Õãgũ deyomarĩgũrẽ musãrẽ iriugura",
ãrĩdeare yúka! Irire weresiabu.
5 Juan musãrẽ deko merã wãĩyedi ããrĩmí. Yu gapu mérõgã purु musãrẽ Õãgũ deyomarĩgũ
merã wãĩyegukoa, ĩgũ musã merã ããrĩníkõãburo, ãrĩgũ, ãrĩyupu.

Jesús ũmugasigue murĩadea

6 Purु ũtãũ Olivos wãĩkudigue Jesús merã nerẽ, ĩgũrẽ sẽrẽñañurã:
—Gua Opu, ¿dapagorare gajigu guaya nikũmurẽ guare dorebure, opu píguku̇ri? ãrĩñurã.
7 Jesús ĩgũsãrẽ yujuyupu:
—Yupu suguta masĩmi. Ĩgũ irasũta waaburo, ãrĩmakũ irasũta waarokoa. Musãya meta ããrã
i.
8 Mérõgã purु Yupu Õãgũ deyomarĩgũrẽ iriugu, musãrẽ ĩgũ turarire opamakũ irigukumi.
Ĩgũ irasirimakũ, musã güiro marĩrõ gũñaturari merã masakare yaa kerere wererã waarãkoa.
Jerusalén marãrẽ, Judea nikũ marãrẽ, Samaria nikũ marãrẽ, ããrĩperero i nikũgue ããrĩrãrẽ
wererã waarãkoa, ãrĩyupu Jesús ĩgũ buedoregu beyenerãrẽ.
9 Ĩgũ irasũ ãrĩ wereadero purु, Marĩpu ũmugasigue ĩgũrẽ ãĩmurĩãkõãyupu. Ĩgũsã ĩgũrẽ
ĩãmutuyamakũ, su yebo ĩĩmikãyebo túbiakõãyuro. Irasirirã ĩgũrẽ neõ ĩãnemobiriñurã.
10 Ĩgũsã ĩãmutuyaripoe gũñaña marĩrõ pẽrã ũma surí boreri sãñanerã ĩgũsã purु deyoa,
11 ãsũ ãrĩñurã:
—Galilea marã, ¿nasirirã ũmugasire ĩãmunírĩ? Jesús ũmugasigue murĩaguta dupaturi i
ũmuguere aarigukumi doja. Musã ĩgũrẽ murĩãmakũ ĩãrõsũta aarimakũ ĩãrãkoa, ãrĩñurã.

Judare gorawayurã, Matías wãĩkugure beyedea

12 Irasiri, purु Jesús buedoregu beyenerã Olivos wãĩkudi ũtãũgue ããrãnerã dijáa,
Jerusalẽgue dujáakõãñurã doja. Iri makã purु gã ããrĩyuro iri ũtãũ.
13 Dujaja, ĩgũsã kãrĩrĩ taribu ũmarõma taribugue ñajãkõãñurã. Ĩĩsãku ããrĩñurã: Pedro,
Santiago, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Simón celote wãĩkuri bumu,
Santiago Alfeo magũ, Judas Santiago magũ ããrĩñurã.
14 Gajirãde ĩgũsã merã nerẽñurã: Jesús pagupũrã, Jesús pago María, gajirã nome ããrĩñurã.
Ũmurikु iri taribugue Marĩpure sẽrẽmurã nerẽnañurã.
15 Sunu ĩgũsã merã gajirã Jesúre buremurã ciento veinte gora nerẽñurã. Irasirigu Pedro
ĩgũsã watopegue wãgãnugã, ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩyupu:
16-17 —Yaarã, gua Judas merã pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarãgora ããrãdibu. Jesús
guare beyederosũta ĩgũdere beyeadimi, gua merã ĩgũya kerere weredoregu. Judas gapu
Jesúre peresugue ñeãwãgãmurãrẽ ĩgũrẽ ĩmumi. Õãgũ deyomarĩgũ Judas waaburire Davire
iripoegue gojadorederosũta diayeta waabu.
18 Ĩgũ Jesúre oparãguere ĩmudea wajare ĩgũsãrẽ wia, makã ojarogue waa, dipuru gapu merã
meémejã, ĩgũya paru meé ooreakõã, guramisĩ wirisiri kõmoakõãyupu. Irasirirã oparã iri
niyeru merã ĩgũ meémejãdea nikũrẽ wajariñurã.
19 Judas irasũ waadeare ããrĩpererã Jerusalén marã péperekõãñurã. Irasirirã, ĩgũ irasũ
waaderore: "Acéldama" wãĩyeñurã. "Acéldama", ãrĩrõ, ĩgũsã ya merã: "Dí béodero", ãrĩduaro
irikoa.
20 Iripoegue Salmos wãĩkuri pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú Judare:
Ĩgũya wii ããrĩdero masaka marĩrõ dujaburo. Neõ sugu ĩgũ ããrĩderore dupaturi
ããrĩbirikõãburo, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.✡
Ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú doja:

✡ **1:20** Sal 69.25

Gajigн ĩgũya moãdeare gorawayuburo, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.✡
21-22 'Irasirirã marĩrẽ sugн Judas gorawayugнre beyero gããmea. Sugн, gнa merã ããrĩdire, Juan marĩ Opн Jesúre deko merã wãĩyemakũ ĩãdire, ããrĩpereri Jesús irideare ĩãdire, Marĩpн ĩgũrẽ ũmнgasigue ãĩmнrĩãmakũ ĩãdire beyero gããmea. Irasirigн, Jesús boadigue masãdeare gнa merã weregн waagнkumi, ãrĩyupн Pedro.
23 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pé, pẽrãrẽ beyeñurã. Sugн José wãĩkнyupн. Gajirã ĩgũrẽta "Justo", gajirã "Barsabás" wãĩyenerã ããrĩmá. Gajigн Matías wãĩkнyupн.
24-25 Beye odo, ãsũ ãrĩ sẽrẽñurã Marĩpнre:
—Gнa Opн, mн ããrĩpererã masaka gũñarĩrẽ õãrõ masĩa. Judas ĩgũ dapagora ããrĩrõgue waagú, mнya kere weredoredeare pirikõãmi. Sugн ĩgũ gorawayubure beyesiabн mн. Irasirigн mн beyeadire ĩmuka gнare! ãrĩñurã.
26 Irasũ ãrĩ odo, peye ũtãyegãgue Matías, José wãĩrẽ goja, puuigãgue sã, suye ãĩ ĩãñurã. Matías wãĩ gojatúadeayere ãĩ bokañurã. Irasirirã Matíare: "Gнa pe mojõma pere su gubu suru pẽrẽbejarã ããrãnerã merã Jesúya kerere weregн waagнkoa", ãrĩñurã ĩgũrẽ.

2

Õãgũ deyomarĩgũ Jesúre bнremurãrẽ ejadea

1 Pentecostés* wãĩkнri bosenн ããrĩmakũ, ããrĩpererã Jesúre bнremurã ĩgũsã nerẽdea wigueta nerẽñurã.
2 Pнrн gũñaña marĩrõ ũmнgasigue mirũ bнro aarirósũ, ĩgũsã ããrĩrõguere bнro bнsн dijiriyuro.
3 Irasũ waaripoe peame ũjũrĩ pũrã dijari, nediru irirosũ deyori masakakнre dipu weka deyoayuro.
4 Ããrĩpererã Õãgũ deyomarĩgũrẽ opatari, ĩgũ iritamurĩ merã gaji masã ya ĩgũsã dupiyuro wereníbirideare wereníнgãñurã.
5 Iripoere wárã judío masaka ããrĩpereri nikũ marã Jerusalẽgue ejanerã ããrĩmá. Ĩgũsã bнremurĩrẽ õãrõ tнyarimasã ããrĩñurã.
6 Irasũ bнsнrire pérã, Jesúre bнremurã pнrogue nerẽwãgãñurã. Irogue masakakн ĩgũsãya werenírĩ merã Jesúre bнremurã wereníмakũ péñurã. Irasũ waaríre pémasĩbiriñurã.
7-8 Irasirirã ĩãgнka, ãsũ ãrĩ gãme wereníñurã:
—¿Nasirirã ĩgũsã Galilea marã ããrĩkererã, marĩ yare õãrõ werenírĩ? Marĩ deyoadea nikũ marã irirosũ wereníma.
9 Marĩ gajiro marã ããrã. Partia marã, Media marã, Elam marã, Mesopotamia marã, Judea marã, Capadocia marã, Ponto marã, Asia marã,
10 Frigia marã, Panfilia marã, Egipto marã, Libia Cirene wãĩkнri nikũ tнro marã ããrã. Marĩ Roma marãde õõguere naarĩmasã ããrã.
11 Surãyeri judío masaka, gajirã judío masaka ããrĩbirikererã, judío masaka irirosũ bнremurã õõguere ããrã. Creta marã, Arabia marãde marĩ merã ããrĩma. Irasirirã marĩ ããrĩpererã gajiro marã ããrĩkererã, marĩ ya merã ĩĩsã õãrõ wereníмakũ péa. Ĩgũsã Marĩpн õãrõ iridea kerere wereníгã yáma, ãrĩñurã.
12 Irasirirã ããrĩpererã pégнkakõãñurã.
—¿Nasiriro irasũ waari? ãrĩ gãme wereníñurã.
13 Gajirã gapн:
—Mejãrã yáma, ãrĩ bнridañurã.

Pedro masakare weredea

14 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégн, Pedro gajirã pe mojõma pere su gubu suru pẽrẽbejarã Jesús buedoregн beyenerã merã wãgãnнgã, bнro bнsнro wereníyupн:
—Mнsã ããrĩpererã judío masaka õõgue Jerusalẽgue ããrĩrã õãrõ péka yн wererire!
15 Mнsã gнare: "Mejãrã yáma", ãrĩ gũñarã, diaye gũñabea. Goeripoe dupiyuro ããrã dapa. Irasirirã gнa mejãrã meta yáa.
16 Gнa irasũ wereníгrẽ Joel Marĩpнya kerere weredupiyudi ãsũ ãrĩ gojadi ããrĩmí:
17-18 Marĩpн ãsũ ãrĩmi: "I ũmн pereburo dupiyuro Õãgũ deyomarĩgũrẽ iriugнra, masaka ããrĩpereri buri marãrẽ. Irasirirã mнsã pũrã ũma, nomede yaa kerere wererãkuma. Maamarã kẽrõ irirosũ, mнrã kẽrõgue yн ĩmurĩrẽ ĩãrãkuma. Yн dorerire irirãrẽ ũmarẽ, nomedere Õãgũ deyomarĩgũrẽ iriugнra. Irasirirã, yaa kerere wererãkuma.
19 Yн ũmнgasiguere gajirosũperi deyoamakũ irigнra. I nikũdere dí, peame, ĩĩmikã deyoamakũ irigнra.

✡ **1:20** Sal 109.8 * **2:1** Pascua bosenн waadero pнrн, cincuenta nнrĩ pнrн, Pentecostés wãĩkнri bosenн waayuro.

20 Abe ũmɯnɯ naĩtĩãgɯkumi. Abe ñamimɯ dí irirosũ deyogɯ waagɯkumi. Mɯsã Opɯ
i ũmɯguere dupaturi aariburo dupiyuro irasũ waarokoa. Ĩgũ aaririnɯ goerinɯ
ããrĩrokoa. Ubu ããrĩrĩnɯ ããrĩbirikoa.
21 'Yɯ Opɯ, tauka yɯre!' ãrĩgũnorẽ taugɯra", ãrĩmi Marĩpɯ, ãrĩ gojadi ããrĩmí Joel.✡
22 'Mɯsã Israel bumarã yɯ wererire õãrõ péka! Marĩpɯ Jesúre Nazaretmɯrẽ iriudi ããrĩmí.
Jesús mɯsã pɯrogue ããrĩgũ, Marĩpɯ turari merã pũrĩrikɯrãrẽ tau, wãtẽa masakare ñajãnerãrẽ
béowiu, boanerãrẽ masũdi ããrĩmí. Irasirigɯ Jesús, Marĩpɯ iriudi ããrĩsĩã, ĩgũ turari merã irire
iri ĩmudi ããrĩmí. Irire mɯsã õãrõ masĩa.
23 Mɯsã ñerãrẽ ĩgũrẽ curusague pábiatú wẽjẽdoremakũ, Marĩpɯ iripoegue Jesúre irasũ
waarokoa, ãrĩderosũta waabɯ.
24 Irasũ waakeremakũ, Marĩpɯ gapɯ ĩgũ boadiguere masũkõãdi ããrĩmí. Boanerã ããrĩrõrẽ
ĩgũrẽ wiudi ããrĩmí. Irasirimakũ, boari Jesúre tarinɯgãmasĩbiridero ããrĩbú.
25 Iripoegue David ãsũ ãrĩ gojadi ããrĩmí, Jesús Marĩpɯre wereníburire:
Yɯ Opɯ, mɯrẽ ĩãníkõãa. Mɯ yɯ diaye gapɯ, yɯ merã ããrĩníkõãa. Irasirigɯ yɯ neõ güibea.
26-27 Yaa yɯjɯpũrãgue bɯro ɯsɯyari merã ããrã. Irasirigɯ ɯsɯyari merã werenía. Yɯ boamakũ,
boanerã ããrĩrõgue béobirikoa. Yɯ masãgobegue ããrĩmakũ, yaa dɯpɯ neõ boabirikoa.
Yɯre dupaturi okamakũ irigɯkoa doja. Irasirigɯ yɯ güiro marĩrõ ããrĩgɯkoa.
28 Mɯ, yɯ dupaturi okaburire yɯre õãrõ masĩmakũ yáa. Irasirigɯ yɯ merã mɯ ããrĩmakũ, bɯro
ɯsɯyari merã ããrã, ãrĩ gojadi ããrĩmí David.✡
29 'Yaarã, yɯ mɯsãrẽ diayeta weregɯra. Marĩ ñekũ David boadi ããrĩmí. Marĩ ñekũsãmarã
ĩgũrẽ yáanerã ããrĩmá. Ĩgũya masãgobe i makãguere ããrã dapa.
30-31 Iripoegue Marĩpɯ Davire ãsũ ãrĩ weredi ããrĩmí:
Yɯ mɯrẽ diayeta werea: "Pɯrɯguere mɯ parãmi i nikũ marã Opɯ ããrĩgɯkumi. Yɯ mɯrẽ
píderosũta píguɯkoa ĩgũdere", ãrĩdi ããrĩmí.
David Marĩpɯya kerere weredupiyugɯ ããrĩdi ããrĩmí. Irasirigɯ Jesúre Marĩpɯ píburire
masĩsĩã, ãsũ ãrĩ weredi ããrĩmí ĩgũ masãburire:
Ĩgũ boadero pɯrɯ, boanerã ããrĩrõgue neõ béosũbirikumi. Ĩgũya dɯpɯ masãgobegue neõ
boabirikoa, ãrĩ gojadi ããrĩmí.✡
32 Marĩpɯ Jesúre boadiguere masũdi ããrĩmí. Ĩgũrẽ masũadero pɯrɯ, gɯa ããrĩpererã ĩgũrẽ ĩãbɯ.
"Dupaturi okami", ãrĩ masĩa.
33 Ĩgũ Pagɯ ĩgũrẽ masũ, ũmɯgasigue ãĩmɯrĩa, ĩgũ diaye gapɯ dobodi ããrĩmí. Ĩgũ ãrĩderosũta
Jesúre Õãgũ deyomarĩgũrẽ iriudi ããrĩmí. Irasirigɯ Jesús gɯare Õãgũ deyomarĩgũrẽ iriumi.
Irasirirã mɯsã, ĩgũ gɯaguere ejamakũ ĩãa. Ĩgũ iritamurĩ merã gɯa werenímakũ péa.
34-35 David† gapɯ ĩgũ boadero pɯrɯ, Jesús mɯrĩaderosũ mɯrĩabiridi ããrĩmí. Ĩgũ boaburo
dupiyuro ãsũ ãrĩ gojadi ããrĩmí, Marĩpɯ Jesúre ãrĩdeare gojagɯ:
Marĩpɯ yɯ Opɯre ãsũ ãrĩmi: "Õõ yɯ diaye gapɯ doaka, yɯ merã dorebu! Irasiriripoe mɯrẽ
ĩãturirãrẽ mɯ dorerire tarinɯgãnemobirimakũ irigɯra", ãrĩmi, ãrĩ gojadi ããrĩmí.✡
36 'Irasirirã mɯsã Israel bumarã ããrĩpererã õãrõ pémasĩka! Marĩpɯ Jesúre, mɯsã curusague
pábiatú wẽjẽdire marĩ Opɯ ããrĩmakũ iridi ããrĩmí. Marĩpɯ ĩgũrẽ iriudi ããrĩmí, marĩrẽ tauburo,
ãrĩgũ, ãrĩ wereyupɯ Pedro masakare.
37 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ĩgũsãya yɯjɯpũrãrĩgue bɯro bɯjawereri merã gũñarikɯ, Pedrore,
gajirã Jesús buedoregɯ beyenerãrẽ ãsũ ãrĩ sẽrẽñañurã:
—Gɯayarã, ¿nasirirãkuri gɯa?
38 Pedro ĩgũsãrẽ yɯjɯyupɯ:
—Mɯsã ñerõ irideare bɯjawere, mɯsã gũñarĩrẽ gorawayuka! Irasirirã mɯsã ããrĩpererã
Jesucristore bɯremua, ãrĩ, gɯare deko merã wãĩyedoreka! Mɯsã irasirimakũ, Marĩpɯ mɯsã
ñerõ irideare kãtigɯkumi. Õãgũ deyomarĩgũrẽ iriugɯkumi, mɯsã merã ããrĩníkõãburo, ãrĩgũ.
39 Marĩpɯ ãrĩderosũta mɯsãrẽ, mɯsã pũrã ããrĩturiarãrẽ, gajiro marãdere ããrĩpererã ĩgũ
beyenerãrẽ Õãgũ deyomarĩgũrẽ iriugɯkumi, ãrĩyupɯ.
40 Irire ãrĩ odo, gaji wári werenemoyupɯ Pedro ĩgũsãrẽ:
—Õãrõ pémasĩka mɯsã! I nikũ marã Jesúre wẽjẽnerã ñerã ããrĩma. Ĩgũsã ñerõ iridea
waja Marĩpɯ ĩgũsãrẽ wajamoãgɯkumi. Ĩgũsã ñerã irirosũ neõ irinemobirikõãka pama!
Irasiribirimakũ, Marĩpɯ ĩgũsãrẽ wajamoãgũ, mɯsã gapɯre wajamoãbirikumi, ãrĩyupɯ.
41 Wárã ĩgũ wererire õãrõ péñurã. Irasirirã deko merã wãĩyesũñurã Jesúre bɯremurĩrẽ
ĩmurã. Irasirirã Jesúre bɯremupɯrorinerã merã ããrĩnɯgãñurã. Pedro ĩgũsãrẽ wereadeanɯ
merãta wárã tres mil gora masaka bɯremunɯgãñurã.

✡ **2:21** Jl 2.28-32 ✡ **2:28** Sal 16.8-11 ✡ **2:30-31** Sal 132.11 † **2:34-35** David ĩgũ boadero pɯrɯ, ĩgũ dɯpɯ merã ũmɯgasigue mɯrĩabiridi ããrĩmí. Irasirigɯ Jesús mɯrĩaderosũ mɯrĩabiridi ããrĩmí. ✡ **2:34-35** Sal 110.1

42 Irasirirã ũmɯrikɯ Jesúre bɯremupɯrorinerã merã nerẽnañurã, ĩgũ buedoregɯ beyenerã
buerire pémurã. Irasũ nerẽnarã, Marĩpɯre sẽrẽ, pãrẽ dɯkawa, siiu baanañurã.

Jesúre bɯremupɯrorinerã iridea

43 Jesús buedoregɯ beyenerã ĩgũ iriderosũta wári Marĩpɯ turari merã iri ĩmunañurã.
Irasirirã pũrĩrikɯrãrẽ tau, wãtẽa masakare ñajãnerãrẽ béowiu, boanerãrẽ masũnañurã. Ĩgũsã
irasirimakũ ĩãrã, masaka ããrĩpererã ĩãgɯkanañurã.

44 Ããrĩpererã Jesúre bɯremurã su bumarã irirosũ õãrõ ããrĩrikɯñurã. Irasirirã ĩgũsã oparire
gãme sĩnañurã.

45 Gajinorẽ oparã, irire dua, iri waja merã gajino opamerãrẽ sĩnañurã.

46 Ʊmɯrikɯ ããrĩpererã surosũ gũñarĩ oparã Marĩpɯya wiigue nerẽnañurã. Ĩgũsãya wiirigue
pãrẽ dɯkawa, õãrõ ɯsɯyari merã siiu baanañurã.

47 Marĩpɯre: "Õãtaria mɯ", ãrĩ, ɯsɯyari sĩnañurã. Gajirã masaka ĩgũsãrẽ: "Õãrã ããrĩma",
ãrĩ ĩãñurã. Ʊmɯrikɯ marĩ Opɯ Jesús gajirãrẽ ĩgũrẽ bɯremumakũ iriyupɯ. Irasirirã ĩgũrẽ
bɯremurã wárã ããrĩñurã.

3

Sugɯ waamasĩbire waamasĩmakũ iridea

1 Sunɯ, ñamika tres ããrĩmakũ Pedro, Juan merã Marĩpɯya wiigue waañurã. Iri horata
masaka Marĩpɯre sẽrẽnañurã.

2 Iri wiima makãpɯrore sugɯ masakɯ deyoagɯgueta waamasĩbi ããrĩdi doayupɯ. Iri
makãpɯro: "Õãrĩ makãpɯro" wãĩkɯyuro. Ʊmɯrikɯ ĩgũ merãmarã ĩgũrẽ ãĩwãgã, iri
makãpɯrogue dobonañurã, iri wii ñajãrãrẽ niyeru sẽrẽ doanídorerã.

3 Pedrosã iri wii ñajãmurã iriripoe ĩgũsãrẽ ĩã, niyeru sẽrẽyupɯ.

4 Ĩgũsã pẽrãgueta ĩgũrẽ ĩã, Pedro gapɯ ĩgũrẽ ãrĩyupɯ:

—Gɯare ĩãka!

5 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ: "Yɯre niyeru sĩmurã irikuma", ãrĩ gũñarĩ merã bɯro ĩãyupɯ.

6 Pedro gapɯ ĩgũrẽ ãrĩyupɯ:

—Niyerure opabea. Irire opabirikeregɯ, yɯ opari merã mɯrẽ iritamugɯra. Jesucristo
Nazaretmɯ wãĩ merã, ĩgũ turaro merã wãgãnɯgã waaka! ãrĩyupɯ.

7 Pedro ĩgũrẽ irasũ ãrĩgũta, diayema mojõrẽ ñeã, tũãwãgũnúyupɯ. Irasirimakũta, ĩgũya
guburi, ĩgũya ãñagubuyeri turanɯgãjayuro.

8 Irasirigɯ pari wãgãnɯgãja, waapɯrori, pɯrɯ ĩgũsã merã Marĩpɯya wiigue Marĩpɯre:
"Õãtaria mɯ", ãrĩ gaguiní, pariñajãyupɯ.

9-10 Ĩgũ ɯsɯyari merã Marĩpɯre: "Õãtaria mɯ", ãrĩ, pariñajãmakũ ĩãrã, iri wiigue ããrĩrã
ããrĩpererã ĩgũrẽ ĩãmasĩ:

—Ĩĩ, i wii õãrĩ makãpɯrogue niyeru sẽrẽ doaníadita ããrĩmi, ãrĩñurã. Irasirirã ĩgũ waa-
masĩmakũ ĩãrã, "¿Naásũ waari?" ãrĩ ĩãgɯkakõãñurã.

Pedro masakare Marĩpɯya wiigue weredea

11 Waamasĩbiradi Pedrosãrẽ duúbirimakũ, ããrĩpererã masaka iri wii ããrĩrã ĩãgɯkari merã,
ĩgũsã pɯrogue "Pórtico de Salomón" wãĩkɯrogue ũmanerẽñurã.

12 Ĩgũsã irasũ ũmanerẽmakũ ĩãgũ, Pedro ĩgũsãrẽ ãrĩyupɯ:

—Mɯsã, Israel bumarã, ¿nasirirã iropa gɯkari? ¿Nasirirã gɯare bɯro ĩãrĩ? "Ĩgũsã Marĩpɯre
bɯremurĩ merã, ĩgũsã turaro merã ĩĩrẽ waamasĩmakũ iriama", ãrĩ gũñabirikõãka!

13 Jesús ĩgũ turaro merã ĩgũrẽ waamasĩmakũ iriami. Marĩ ñekũsãmarã Abraham, Isaac,
Jacob Marĩpɯre ũmɯgasigue ããrĩgṹrẽ bɯremunerã ããrĩmá. Marĩpɯ ĩgũ magũ Jesúre, ĩgũ
doreri õãrõ iridire: "Õãtarigɯ ããrĩmi", ãrĩdi ããrĩmí. Mɯsã gapɯ ĩgũrẽta oparãguere wiabɯ.
Pilato ĩgũrẽ wiudɯakeremakũ, mɯsã gapɯ gããmebiribɯ.

14 Jesús õãgũ, ñerĩrẽ neõ iribi ããrĩkeremakũ, ĩgũrẽ neõ wiudorebiribɯ. Sugɯ ñegũ masakare
wẽjẽdi gapɯre wiudorebɯ mɯsã.

15 Irasirirã, Jesús marĩrẽ okari sĩgũ gapɯre wẽjẽdorebɯ. Ĩgũ boadero pɯrɯ, Marĩpɯ gapɯ
ĩgũrẽ masũdi ããrĩmí. Gɯa ĩgũrẽ Marĩpɯ masũdire ĩãbɯ, ãrĩ masĩa.

16 Jesúta ĩgũ turaro merã ĩĩ waamasĩbiradire mɯsã ĩãmasĩgũrẽ waamasĩmakũ iriami. Gɯa
Jesús taumasĩrĩrẽ bɯremumakũ ĩãgũ, ĩgũrẽ tauami. Mɯsã ããrĩpererã ĩgũ tauadire ĩgũ
waamasĩmakũ ĩãa.

17 'Yaarã, mɯsã, mɯsã oparãde Jesúre: "Marĩpɯ magũta ããrĩmi", ãrĩ pémasĩbirisĩã, ĩgũrẽ
wẽjẽdorebɯ.

18 Iripoegue Marĩpɯ ĩgũya kerere weredupiyunerã ããrĩpererãrẽ: "Cristo yɯ iriubu ñerõ
tarigɯkumi", ãrĩderosũta Jesúre waabɯ.

19 Irasirirã mʉsã ñerõ irideare bʉjawere, mʉsã gũñarĩrẽ gorawayuka! Marĩpʉ dorerire
irika! Irasirimakʉ̃, Marĩpʉ mʉsãrẽ mʉsã ñerõ irideare kãti, siñajãrĩ merã ããrĩrikʉmakʉ̃
irigʉkumi.
20 Irasirigʉ mʉsãrẽ Cristore dupaturi iriugʉkumi. Cristo, Marĩpʉ beyedi mʉsãrẽ taugʉ,
Jesúta ããrĩmi.
21 Jesucristo ʉ̃mʉgasigue mʉrĩadi, irogueta ããrĩmi dapa. Marĩpʉ iripoegue ĩgʉ̃ iriburire
ĩgʉ̃ya kerere weredupiyunerãrẽ weredorederosũta ããrĩpererire õãrõ ãmu, pʉrʉ Jesúre ir-
iugʉkumi.
22 Iripoegue Moisés irimarẽ marĩ ñekʉ̃sãmarãrẽ ãsũ ãrĩdi ããrĩmí:
Pʉrʉgue Marĩpʉ marĩ Opʉ sugʉ ĩgʉ̃ya kerere werebure iriugʉkumi. Yʉre iriuderosũta
ĩgʉ̃dere iriugʉkumi. Ĩgʉ̃de marĩyagʉta ããrĩgʉkumi. Ããrĩpereri ĩgʉ̃ wererire péka! Ĩgʉ̃
dorerire õãrõ iritʉyaka!
23 Ĩgʉ̃ dorerire iritʉyamerã gapʉ béosũrãkuma. Irasirirã Marĩpʉyarã merã neõ
ããrĩnemobirikuma pama, ãrĩdi ããrĩmí Moisés.✡
24 'Ããrĩpererã iripoegue marã Marĩpʉya kerere weredupiyunerãkʉ, Samuel pʉrʉ marãde
dapagora waaríre irasũta ãrĩ gojanerã ããrĩmá.
25 Iripoegue Marĩpʉ marĩ ñekʉ̃ Abrahãrẽ: "Yʉ, mʉ parãmi ããrĩturiagʉ merã i ʉ̃mʉ marã
ããrĩpererãrẽ õãrõ irigʉra", ãrĩdi ããrĩmí. Ĩgʉ̃ya kerere weredupiyunerãrẽ ĩgʉ̃ Abrahãrẽ
ãrĩdeare weredoredi ããrĩmí marĩ ñekʉ̃sãmarãrẽ. Irasirigʉ Marĩpʉ ĩgʉ̃sãrẽ ãrĩderosũta mʉsãrẽ
iridi ããrĩmí.
26 Irasirigʉ ĩgʉ̃ magʉ̃ Jesús boadiguere masũ, marĩrẽ judío masakare iriupʉroridi ããrĩmí,
marĩrẽ õãrĩ gapʉre iri, marĩ ñerõ iririre piriburo, ãrĩgʉ̃, ãrĩ wereyupʉ Pedro ĩgʉ̃sãrẽ.

4

Pedrore, Juãrẽ oparã pʉrogue ãĩadea

1-2 Pedro, Juan merã masakare werenírípoe paía, Marĩpʉya wii korerã surara opʉ, gajirã
saduceo bumarã ejañurã. Pedrosã masakare: "Jesús boadero pʉrʉ masãdi ããrĩmí. Irasirirã
marĩde boadero pʉrʉ ããrĩpererã masãrãkoa", ãrĩ buenañurã. Ĩgʉ̃sã irasũ ãrĩ buemakʉ̃ pérã,
saduceo bumarã, masaka boanerã masãrĩrẽ bʉremubirisĩã, ĩgʉ̃sã merã bʉro guañurã.
3 Irasirirã abe ñajãripoe ããrĩmakʉ̃, Pedrosãrẽ ñeã, iri ñamirẽ peresu iriñurã.
4 Irasirikeremakʉ̃, gajirã wárã Jesúya kerere pénerã, ĩgʉ̃rẽ bʉremunʉgãrã ããrĩñurã.
Irasirirã dupiyurogue Jesúre bʉremupʉrorinerã merã wárã ããrĩñurã. Ʉma ditare keomakʉ̃,
cinco mil ããrĩñurã.
5 Pedrosãrẽ peresu iriadero pʉrʉ, gajinʉ gapʉ Jerusalẽgue judío masaka oparã, gajirã
mʉrã, gajirã Moisés gojadeare buerimasã nerẽñurã.
6 Gajirãde, paía opʉ Anás, Caifás, Juan, Alejandro, gajirã paía opʉyarã ĩgʉ̃sã merã ããrĩñurã.
7 Irogue nerẽ, Pedrosãrẽ ĩgʉ̃sã pʉro ãĩridore, ĩgʉ̃sã ejamakʉ̃:
—¿Noã mʉsãrẽ doreri, noã mʉsãrẽ inorẽ irasiridoreri? ãrĩ sẽrẽñañurã.
8-9 Pedro Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃rẽ opatarisĩã, ãsũ ãrĩ yʉjʉyupʉ ĩgʉ̃sãrẽ:
—¿Mʉsã judío masaka oparã, mʉrãde gʉare ĩĩ waamasĩbiradire õãrõ iriadeare, ĩgʉ̃rẽ
tauadeare sẽrẽñarã yári?
10 Mʉsãrẽ ire weregʉra, ããrĩpererã Israel bumarã õãrõ pémasĩburo, ãrĩgʉ̃. Jesucristo
Nazaretmʉ turaro merã, ĩgʉ̃ wãĩ merã ĩĩ waamasĩbiradi waamasĩami. Mʉsã ĩgʉ̃rẽta cu-
rusague pábiatú wẽjẽdorebʉ. Ĩgʉ̃ boadero pʉrʉ, Marĩpʉ gapʉ ĩgʉ̃rẽ masũ, dupaturi okamakʉ̃
iridi ããrĩmí.
11 Iripoegue Marĩpʉya kerere weredupiyudi ãsũ ãrĩ gojadi ããrĩmí: "Suye ʉ̃tãye wii
iririmasã ĩgʉ̃sã béoadeaye merã gajigʉ gapʉ õãrõ turari wii irigʉkumi", ãrĩ gojadi ããrĩmí.
Jesús iri ʉ̃tãye ĩgʉ̃sã béoadeaye irirosũ ããrĩmi. Marĩpʉ ĩgʉ̃rẽ beyedi ããrĩmí marĩrẽ taubure.
12 I nikũguere Jesús sugʉta marĩrẽ taugʉ ããrĩmi. Gajigʉ marĩrẽ taugʉ neõ mámi. Marĩpʉ
ĩgʉ̃rẽta iriudi ããrĩmí marĩrẽ taubure, ãrĩ wereyupʉ Pedro ĩgʉ̃sãrẽ.
13 Judío masaka oparã Pedro, Juan buebirinerã ããrĩkererã, õãrõ gũñaturari merã, pémasĩrĩ
merã weremakʉ̃ pérã, pégʉkakõãñurã. Ĩgʉ̃sãrẽ: "Diayeta Jesús merãmarãta ããrĩma", ãrĩ
ĩãmasĩñurã.
14 Waamasĩbiradi Pedrosã pʉro nímakʉ̃ ĩãrã, ĩgʉ̃sãrẽ: "Ñerõ irirã iriabʉ", ãrĩ
werewʉamasĩbiriñurã.
15 Irasirirã, ĩgʉ̃sãrẽ ĩgʉ̃sã nerẽrĩ taribugue ããrĩrãrẽ wiriadoreñurã, ĩgʉ̃sã basi gãme
werenímurã:
16 Ãsũ ãrĩñurã:

✡ **3:23** Dt 18.15-19; 34.10

—¿Nasirirãkuri Ĩgũsãrẽ? Ĩĩ waamasĩbiradire ĩgũsã waamasĩmakũ iriadeare Jerusalén marã
péperea kõãñurã. Irasirirã: “Iribirama”, ãrĩmasĩbirikoa marĩ.
17 Gajirãrẽ irire neõ pénemomakũ iribirikõãrõ gããmea marĩrẽ. Irasirirã: “Jesúyamarẽ
gajirãguere neõ werenemobirikõãka pama!” ãrĩrã ĩgũsãrẽ, ãrĩ wereníñurã.
18 Irasũ ãrĩ werení odo, Pedrosãrẽ siiu, ãsũ ãrĩñurã:
—Gajirãguere neõ Jesúyamarẽ werenemobirikõãka! Neõ ĩgũya kerere buenemobirikõãka!
ãrĩñurã.
19 Ĩgũsã irasũ ãrĩkeremakũ, Pedro, Juan gapɯ ãsũ ãrĩ yɯjɯñurã ĩgũsãrẽ:
—¿Marĩpɯ mɯsã gɯare dorerire irimakũ gããmerĩ, o ĩgũ doreri gapɯre gɯa irimakũ gããmerĩ?
¿Naásũ gũñarĩ mɯsã irire?
20 Gɯa ĩgũ dorerire iritɯyarã ããrã. Irasirirã gɯa ĩãdeare, gɯa pédeare neõ wereduúmasĩña
máa, ãrĩñurã.
21-22 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pérã, judío masaka oparã gapɯ dupaturi ãrĩñurã:
—Jesúyamarẽ neõ werenemomerãta pama! Irire pirimerã, wajamoãsũrãkoa, ãrĩñurã.
Gajirã gapɯ ɯsɯyari merã Marĩpɯre: “Mɯ ĩĩ waamasĩbiradire tauadea õãtariabɯ”, ãrĩñurã.
Ĩgũ cuarenta bojori nemorõ opagɯ ããrĩyupɯ. Irasirirã oparã gapɯ Pedrosãrẽ: “Ñerõ irirã
iriama”, ãrĩmasĩbiri, wajamoãmerãta ĩgũsãrẽ wiukõãñurã.

Jesúre bɯremurã Marĩpɯre iritamurĩ sẽrẽdea

23 Pedrosã irogue ããrãnerã wiria, ĩgũsã merãmarã pɯrogue waakõãñurã. Irogue eja, paía
oparã, judío masaka mɯrã ĩgũsãrẽ ãrãdeare ĩgũsã merãmarãrẽ wereñurã.
24 Ĩgũsã weremakũ pérã, ããrĩpererã iro ããrĩrã Marĩpɯre sẽrẽñurã:
—Gɯa Opɯ, mɯ diayeta ũmɯgasi, i nikũ, dia wádiya, i ũmɯma ããrĩpererire iridi ããrã.
25 Iripoegue gɯa ñekũ Davire mɯrẽ moãboegɯre Õãgũ deyomarĩgũ merã ãsũ ãrĩ weredoredi
ããrĩbú:
Judío masaka ããrĩmerã Marĩpɯ merã bɯro guama. Israel bumarãde Marĩpɯyare:
“Gããmebea”, ãrĩ gũñadima.
26 I nikũ marã oparã Marĩpɯ merã gãmekẽãdɯarã nerẽrãkuma. Ĩgũ beyedi merãdere irasũta
gãmekẽãrãkuma, ãrĩ weredoredi ããrĩbú.✡
27 ’Mɯ weredorederosũta diayeta waabɯ. I makãguere opɯ Herodes, Poncio Pilato, gajirã
Israel bumarã, gajirã judío masaka ããrĩmerã nerẽma Jesús mɯ magũrẽ wẽjẽmurã. Ĩgũ õãgũ,
mɯ beyedi ããrĩmi.
28 Irasirirã, iripoegue mɯ turaro merã mɯ beyedire: “Irasũ waarokoa ĩgũrẽ”, ãrĩderosũta
irima.
29 Gɯa Opɯ, dapagora paía oparã mɯya kerere: “Werebirikõãka! Mɯsã irire wererã,
wajamoãsũrãkoa”, ãrãma gɯare. Ĩgũsã irasũ ãrãdeare gũñaka mɯ! Gɯa mɯrẽ moãboerã ããrã.
Irasirigɯ gɯare mɯyare gajirãrẽ güiro marĩrõ weremakũ irika!
30 Gɯare mɯ turaro merã pũrĩrikɯrãrẽ taumakũ irika! Irasirigɯ gɯare mɯ turaro merã
Jesús mɯ magũ, õãgũ wãĩ merã iri ĩmurĩrẽ irimakũ irika! ãrĩ sẽrẽñurã Marĩpɯre.
31 Ĩgũsã irasũ ãrĩ sẽrẽadero pɯrɯ, ĩgũsã ããrĩrĩ wii gãmeñayuro. Ããrĩpererã Õãgũ dey-
omarĩgũrẽ opatariñurã. Irasirirã, ĩgũ iritamurĩ merã güiro marĩrõ Marĩpɯya kerere wererã
waañurã.

Jesúre bɯremurã ĩgũsã oparire gãme dɯkawadea

32-33 Irasirirã Jesús buedoregɯ beyenerã Marĩpɯ turaro merã masakare: “Marĩ Opɯ Jesús
boadero pɯrɯ masãdi ããrĩmí. Ĩgũ dupaturi okadero pɯrɯ, gɯa ĩgũrẽ ĩãbɯ”, ãrĩ wereñurã.
Ããrĩpererã Jesúre bɯremurã surosũ gũñañurã. Irasirirã ĩgũsã oparire: “Yaa ããrã”, ãrĩrõ
marĩrõ gãme dɯkawañurã. Marĩpɯ ĩgũsãrẽ ããrĩpererãrẽ õãrõ iritamuyupɯ.
34-35 Irasirirã wiiri oparã, nikũ oparã, gajirãrẽ irire duañurã. Ĩgũsã duadea wajare Jesús
buedoregɯ beyenerãrẽ sĩnañurã. Jesús buedoregɯ beyenerã irire ĩgũsã watope ããrĩrãrẽ
gajino opamerãrẽ dɯkawañurã. Irasirirã ĩgũsã watopegue boporã marĩñurã pama.
36 Iripoere sugɯ Jesúre bɯremugũ José wãĩkɯgɯ ããrĩyupɯ. Ĩgũ Chipre wãĩkɯri nɯgũrõmɯ,
Levíya bumɯ ããrĩyupɯ. Jesús buedoregɯ beyenerã ĩgũrẽ “Bernabé” wãĩyeñurã. “Bernabé”,
ãrĩrõ, griego ya merã: “Masakare õãrõ yɯjɯpũrãkɯmakũ irigɯ”, ãrĩdɯaro irikoa.
37 Ĩgũ nikũ opagɯ ããrĩsĩã, su pooe ejatuaro gajirãrẽ duayupɯ. Ĩgũ duadea wajare Jesús
buedoregɯ beyenerãrẽ sĩpeokõãyupɯ.

5

Ananías, Safira merã ãrĩkatodea

1 Gajigɯ Ananías wãĩkɯgɯ ĩgũ marãpo Safira merã su pooe ejatuaro nikũrẽ duayupɯ.

✡ **4:26** Sal 2.1-2

2 Ĩgũ duadea wajare ĩgũ basi deko merã duripíkõãyupɯ. Irasirigɯ ããrĩpereri niyerure
Jesús buedoregɯ beyenerãrẽ sĩpeobirikeregɯ: “Iropata wajariama”, ãrĩkatoyupɯ. Ĩgũ marãpo
ããrĩpereri ĩgũ irasiriadeare masĩyupo.
3 Pedro ãsũ ãrĩyupɯ ĩgũrẽ:
—Ananías, ¿nasirigɯ wãtĩrẽ mɯya gũñarĩguere ñajãdoreari? Ĩgũ ñajãmakũta, mɯya nikũ
duadea wajare gɯare sĩpeobirikeregɯ, mɯ Õãgũ deyomarĩgũrẽ ãrĩkatoa.
4 Iri nikũ mɯ duaburo dupiyuro mɯya nikũ ããrĩbú. Mɯ duadea waja mɯya niyeruta
ããrã. Noó mɯ sĩdɯaropa sĩboakuyo. ¿Nasiribu irasũ ãrĩkatori? Gɯa ditare ãrĩkatogɯ meta yáa.
Marĩpɯdere ãrĩkatoa mɯ, ãrĩyupɯ.
5 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɯ, mata Ananías meémejã kõmoakõãyupɯ. Ĩgũ irasũ waadea kerere
pérã, ããrĩpererã bɯro güiñurã.
6 Ĩgũ kõmoadero pɯrɯ, gajirã maamarã ñajãja, ĩgũya dɯpɯre suríro gasiro merã õma,
ãĩwiriakõãñurã ĩgũrẽ yáarã waarã.
7 Ʊre hora pɯrɯ, Ananías marãpo ããrãdeo ñajãjayupo. Ĩgũ boadeare neõ masĩbiriyupo.
8 Igo ñajãmakũ ĩãgũ, Pedro igore sẽrẽñayupɯ:
—Wereka yɯre! ¿Mɯsãya pooere duarã, iropata niyeru wajatari mɯsã? ãrĩyupɯ. Igo ĩgũrẽ
yɯjɯyupo:
—Iropata wajatabɯ, ãrĩyupo.
9 Pedro ãrĩyupɯ igore:
—¿Nasirirã mɯsã, marĩ Opɯ Õãgũ deyomarĩgũrẽ ãrĩkatoari? “Gɯa irasirimakũ masĩbirikumi”,
¿ãrĩ gũñadari mɯsã? Ĩãka! Mɯ marãpɯre yáarã ejanerã sĩĩsã dujarima. Mɯya dɯpɯdere
ãĩwiriarãkuma, mɯ marãpɯya dɯpɯre ãĩwiriaderosũta, ãrĩyupɯ.
10 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũta, igode Pedroya guburi pɯro meémejã kõmoakõãyupo. Irasirirã
maamarã igo kõmoadeoguere bokaja, igoya dɯpɯre ãĩwiria, igo marãpɯ dagɯre ĩgũsã yáadero
pɯrogueta igodere yáañurã.
11 Irasirirã ããrĩpererã Jesúre bɯremurã, gajirãde Ananías, Safirare waadea kerere pérã,
bɯro güiñurã.

Jesús buedoregɯ beyenerã Marĩpɯ turaro merã iri ĩmudea

12 Iripoere masaka watopegue Jesús buedoregɯ beyenerãrẽ Marĩpɯ ĩgũ turari merã wári
iri ĩmurĩrẽ irimakũ iriyupɯ. Ããrĩpererã Jesúre bɯremurã Marĩpɯya wii tɯro biaña marĩrĩ
taribu “Pórtico de Salomón” wãĩkɯri taribugue nerẽnañurã.
13 Masaka ĩgũsãrẽ: “Õãrã ããrĩma”, ãrĩkeremakũ, gajirã gapɯ ĩgũsãrẽ güiñurã. Ĩgũsã merã
neõ nerẽdɯabiriñurã.
14 Gajirã gapɯ marĩ Opɯ Jesúre wárã ũma, nomede bɯremuñurã.
15 Irasirirã pũrĩrikɯrãrẽ ĩgũsã peyari gasiri merã Pedro waaburi maa tɯro píñurã. “Pedro
ĩgũsãrẽ ñapeobirikeremakũ, ĩgũ wãtĩ meépíro ĩgũsã weka ejamakũ, ĩgũsãrẽ pũrĩrĩ tarirokoa”,
ãrĩ gũñarã, irasiriñurã.
16 Wárã Jerusalén tɯro marãde pũrĩrikɯrãrẽ, wãtẽa ñajãsũnerãrẽ irogue ãĩãnañurã. Irasirirã
Jesús buedoregɯ beyenerã ĩgũsã ããrĩpererãrẽ taunañurã.

Oparã Jesús buedoregɯ beyenerãrẽ ĩãturidea

17 Irasirirã paía opɯ, gajirã ĩgũ merãmarã saduceo bumarãde Jesús buedoregɯ beyenerãrẽ
bɯro ĩãturi,
18 ĩgũsã merã bɯro gua, ĩgũsãrẽ ñeã, peresu iriñurã.
19 Irasirikeremakũ, sugɯ Marĩpɯre wereboegɯ iri ñamita peresu wii makãpɯrorire tũpã,
ĩgũsã ããrĩrĩ taribugue ñajãja, ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩ ãĩwiriayupɯ:
20 —Marĩpɯya wiigue waaka! Irogue eja, Marĩpɯ Jesúre bɯremurãrẽ ĩgũ merã õãrõ
ããrĩmakũ iriburi kerere wereka masakare! ãrĩyupɯ Marĩpɯre wereboegɯ ĩgũsãrẽ.
21 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ĩgũsã peresu ããrãnerã wiriakõãñurã. Gajinɯ gapɯ boyoripoe
ããrĩmakũ, Marĩpɯya wiigue ñajãa, masakare buenɯgãñurã, Marĩpɯre wereboegɯ ĩgũsãrẽ
weredoreaderosũta.
Ĩgũsã irogue bueripoe paía opɯ gapɯ, ĩgũ merãmarãde, Pedrosã peresu ããrãnerã wiri-
adeare masĩbiriñurã dapa. Irasirirã ĩgũsã Israel bumarã oparãrẽ ããrĩpererãrẽ neeõñurã.
Ĩgũsã nerẽperemakũ ĩãrã, surarare peresu iriri wiigue Jesús buedoregɯ beyenerãrẽ ĩgũsã
biadoboanerãrẽ ãĩridoreñurã.
22 Irasirirã surara ĩgũsãrẽ ãĩrã waadiñurã. Irogue eja, Pedrosãrẽ neõ bokabiriñurã.
Ĩgũsãrẽ bokabirisĩã, oparãguere wererã dujáakõãñurã doja.
23 Dujaja, oparãrẽ:

—Peresu iriri wii makãpнrori õãrõ biadea makãpнrori ããrãdabн. Irogue biadoboanerãrẽ korerãde iri makãpнrorikн níadama. Irasũ ããrĩkeremakũ, gнa ĩgũsã ããrãdea taribure makãpнro tũpãmakũ neõ marãma, ãrĩñurã.

24 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pérã, paía opн, Marĩpнya wii marã surara opн, paía oparãde: "¿Naásũ waayuri ĩgũsãrẽ?" ãrĩ gũñarikнñurã.

25 Ĩgũsã irasũ gũñarikнripoe sugн masakн ĩgũsã pнro eja:

—Mнsã peresu irianerã Marĩpнya wiigue ããrãma. Masakare buerã iriama, ãrĩyupн.

26 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, Marĩpнya wii marã surara opн, ĩgũyarã surara merã ĩgũsãrẽ ñeãrã waañurã. Irogue eja, ĩgũsãrẽ ñeã, paía oparã pнro ãĩãñurã doja. Masakare güisĩã, ĩgũsãrẽ tãrãbiriñurã. "Gнa ĩgũsãrẽ tãrãmakũ ĩãrã, masaka gнare ũtãyeri merã deabukuma", ãrĩ gũñañurã.

27 Ĩgũsãrẽ judío masaka oparã pнro ãĩjamakũ, paía opн ĩgũsãrẽ turiyupн:

28 —Gнa mнsãrẽ: "Jesúyare neõ buenemobirikõãka!" ãrãdibн. Gнa irasũ ãrĩkeremakũ, mнsã ããrĩperero Jerusalén marãrẽ buegorenáa. Jesús boadea waja gнare waja opamakũ iridнarã yáa mнsã, ãrĩyupн.

29 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, Pedro gajirã Jesús buedoregн beyenerã merã ĩgũrẽ ãsũ ãrĩ yнjнyupн:

—Masaka doreri nemorõ Marĩpнya gapнre iriro gããmea. Gнa mнsã dorerire ririã, Marĩpн doreri gapнre iribiribukoa.

30 Mнsã Jesúre curusague pábiatú wẽjẽdoredire Marĩpн, marĩ ñekũsãmarã Opн gapн ĩgũrẽ masũdi ããrĩmí.

31 Ĩgũrẽ masũ odo, ũmнgasigue ãĩmнrĩagн, ĩgũ diaye gapн dobodi ããrĩmí. Marĩrẽ taubure, marĩ Opн ããrĩbure irasiridi ããrĩmí. Irasirigн marĩ judío masaka marĩ ñerõ irideare bнjawere, gũñarĩrẽ gorawayumakũ kãtigнkumi.

32 Gнa ããrĩpereri Jesús irideare ĩãnerã ããrã. Irasirirã irire werea. Õãgũ deyomarĩgũde gнare irire pémasĩmakũ yámi. Irasirirã ĩgũ iritamurĩ merã werea. Marĩpн dorerire pérãnodere Õãgũ deyomarĩgũrẽ iriugнkumi, ãrĩ wereyupн Pedro paía opнre.

33 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, oparã gapн guataria, Pedrosãrẽ wẽjẽdнadiñurã.

34 Sugн fariseo bumн Gamaliel wãĩkнgн gapн wãgãnнgãyupн ĩgũsãrẽ werebu. Ĩgũ judío masaka oparã merãmн Moisés gojadeare buerimasũ ããrĩyupн. Masaka ĩgũrẽ: "Õãgũ ããrĩmi", ãrĩ bнremuñurã. Ĩgũ wãgãnнgã, surarare: "Ĩĩsãrẽ ãĩwiriaka dapa!" ãrĩyupн.

35 Ĩgũsãrẽ ãĩwiriadero pнrн, oparãrẽ ãsũ ãrĩyupн:

—Mнsã Israel bumarã, mнsã ĩgũsãrẽ iridнarire õãrõ gũñaka!

36 Teudas wãĩkнgн waadeare gũñaka! Irinнguere ĩgũ masakare: "Masĩtarinнgãgũ ããrã yн", ãrĩdi ããrãdimi. Irasirirã wárã cuatrocientos ũma ĩgũ merãmarã ããrĩnerã ããrãdima ĩgũ buerire pédнarã. Pнrн gajirã ĩgũrẽ wẽjẽkõãnerã ããrĩmá. Ĩgũrẽ wẽjẽadero pнrн, ĩgũ merãmarã ããrãdinerã waasiriakõãnerã ããrĩmá. Irasũ waadero pнrн, ĩgũ buedea pereakõãdero ããrĩbú.

37 Pнrн i nikũ marãrẽ ĩgũsã keoripoe gajigн Judas wãĩkнgн Galileamн ããrĩdi ããrãdimi. Wárã ĩgũ merãmarã ããrĩnerã ããrãdima. Pнrн gajirã ĩgũdere wẽjẽkõãnerã ããrĩmá. Ĩgũrẽ wẽjẽadero pнrн, ĩgũ merãmarã ããrãdinerã waasiripereakõãnerã ããrĩmá.

38 Irasirigн mнsãrẽ werea. Sĩĩsãrẽ, marĩ peresugue biadoboanerãrẽ wiuka! Mнsã ĩgũsãrẽ iridнarire iribirikõãka! Ĩgũsã bueri, Marĩpнya bueri ããrĩbero, pereakõãrokoa Teudas, Judas buedea perederosũta.

39 Ĩgũsã bueri, Marĩpнya bueri ããrĩrõ, neõ perebirikoa. Ĩgũsãrẽ irire pirimakũ iribirikoa. Irasirirã irire õãrõ pémasĩka! Ĩgũsã bueri, diayeta Marĩpнya bueri ããrĩmakũ, mнsã ĩgũsãrẽ wẽjẽdнarã, Marĩpн merã gãmekẽãdнarã irirosũ iribukoa, ãrĩyupн Gamaliel.

40 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã: "Jáн, marĩrẽ diayeta weremi ĩĩ", ãrĩ péñurã. Irasirirã Jesús buedoregн beyenerãrẽ siiu, surarare tãrãdoreñurã. "Jesúyare neõ werenemobirikõãka!" ãrĩñurã. Irasũ ãrĩ odo: "Waaka!" ãrĩ, wiuñurã ĩgũsãrẽ pama.

41 Irasirirã Jesús buedoregн beyenerã judío masaka oparã pнro ããrãnerã waakõãñurã. "Marĩ Jesúyare bueri waja marĩrẽ tãrãdoreama gнyasĩrĩburo, ãrĩrã", ãrĩñurã. "Marĩpн gapн marĩrẽ: 'Irire bokatĩũkõãma', ãrĩ masĩmi", ãrĩñurã. Irasirirã oparã ĩgũsãrẽ ñerõ irikeremakũ, bнro нsнyañurã.

42 Irasirirã ũmнrikн Marĩpнya wiigue, wiiriguedere masakare: "Jesúta Marĩpн iriudi, Cristo ããrĩmi", ãrĩ buenañurã.

6

Jesús buedoregн beyenerã ĩgũsãrẽ iritamumurãrẽ beyedea

1 Irasirirã irinɯrĩrẽ wárã judío masaka Jesúre bɯremunɯgãñurã. Surãyeri hebreo ya merã wereníñurã. Gajirã griego ya merã wereníñurã. Ĩgũsã wapiweyarã nomerẽ ũmɯrikɯ ĩgũsã baarire keoro guerebirimakũ ĩãrã, hebreo ya merã werenírã gapɯre turiñurã.
2 Irasirirã Jesús buedoregɯ beyenerã Jesúre bɯremurãrẽ ããrĩpererãrẽ ĩgũsã pɯrogue siiu neeõ, ãsũ ãrĩ wereñurã:
—Gɯa baarire guererã, Marĩpɯya kere gapɯre wereduúmakũ õãbiribukoa.
3 Irasirirã mɯsã gɯayarã, Jesúre bɯremurã mɯsã watope ããrĩrãrẽ su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejarãgora beyeka! "Õãrõ masĩrã, Õãgũ deyomarĩgũ turarire opatarirã ããrĩma", mɯsã ãrĩ ĩãrãrẽ beyeka! Mɯsã beye odomakũ, gɯa ĩgũsãrẽ baari gueremurãrẽ sóorãkoa.
4 Irasirirã gɯa ũmɯrikɯ Marĩpɯre sẽrẽ, ĩgũyare buerãkoa, ãrĩñurã.
5 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pérã, ããrĩpererã: "Jáɯ, irasũta irirãra", ãrĩ, Esteban wãĩkɯgɯre beyeñurã. Ĩgũ Jesúre õãrõ bɯremugũ, Õãgũ deyomarĩgũrẽ opatarigɯ ããrĩyupɯ. Gajirã Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, Nicolás wãĩkɯrãrẽ beyeñurã. Nicolás Antioquíamɯ judío masakɯ ããrĩbirikeregɯ, judío masaka irirosũ bɯremugũ ããrĩyupɯ.
6 Ĩgũsãrẽ beye odo, Jesús buedoregɯ beyenerã pɯro ãĩãñurã. Ĩgũsã ãĩjamakũ ĩãrã, Marĩpɯre: "Õãrõ iritamuka ĩgũsãrẽ!" ãrĩ sẽrẽbosa, ĩgũsãya dipu weka mojõrĩ merã ñapeoñurã.
7 Irasirirã Marĩpɯya kerere weregorenamakũ, wárã masaka irire péñurã. Wárã Jerusalén marã masaka, paíade Jesúre bɯremunɯgãñurã.

Estebãrẽ peresu iridoredea

8 Esteban Marĩpɯ iritamurĩ merã ĩgũ turaro merã pũrĩrikɯrãrẽ tau, gaji õãrĩ iri ĩmurĩrẽ iriyupɯ masaka wárã watopere.
9 Ĩgũ irasirimakũ ĩãrã, surãyeri judío masaka "Esclavos Libertado" wãĩkɯri bumarã ĩgũ merã guaseopɯroriñurã. Ĩgũsã: Cirene marã, Alejandría marã, Cilicia marã, Asia marã su wii judío masaka ĩgũsã nerẽrĩ wiigue nerẽnarã ããrĩñurã.
10 Esteban, Õãgũ deyomarĩgũ ĩgũrẽ õãrĩ masĩrĩ sĩrĩ merã werenímakũ pérã, ĩgũrẽ neõ werení bokatĩũbiriñurã.
11 Irasirirã masaka ĩãberogue gajirãrẽ niyeru wajari: "Ãsũ ãrĩkatoka masakare!" ãrĩñurã:
—"Esteban Moisére, Marĩpɯre ñerõ werenímakũ péabɯ gɯa", ãrĩka! ãrĩñurã.
12 Irasirirã ĩgũsã ãrĩkatodoresũanerã irire weremakũ pérã, iri makã marã, mɯrã, Moisés gojadeare buerimasãde Esteban merã bɯro gua, ĩgũrẽ ñeã, oparã pɯro ãĩãñurã.
13 Ĩgũrẽ irogue ãĩja, gajirãrẽ ãsũ ãrĩkatonemodoreñurã doja:
—Ĩĩ ũmɯrikɯ Marĩpɯya wiire, Moisés gojadeadere ñerõ werenígorenami.
14 Masakare: "Jesús Nazaretmɯ, Marĩpɯya wiire béogɯkumi. Moisés marĩrẽ pídeadere gorawayugɯkumi", ãrĩmakũ péabɯ gɯa, ãrĩkatoñurã oparãrẽ.
15 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pérã, oparã ããrĩpererã irogue doarã Estebãrẽ bɯro ĩãñurã. Ĩgũsã ĩãmakũ, ĩgũya diapu Marĩpɯre wereboegɯya diapu irirosũ deyoyuro.

7

Esteban oparãrẽ weredea

1 Ĩgũsã Estebãrẽ ĩãripoe paía opɯ ĩgũrẽ sẽrẽñayupɯ:
—¿Diayeta ãrĩrĩ, ĩgũsã mɯrẽ weresãrã? ãrĩyupɯ.
2 Esteban yɯjɯyupɯ ĩgũrẽ:
—Yaarã, yɯre õãrõ péka! Marĩ ñekũ Abraham, Harán wãĩkɯri makãgue waaburo dupiyuro Mesopotamiague ããrĩdi ããrĩmí Caldea masaka ããrĩrõgue. Ĩgũ irogue ããrĩripoe Marĩpɯ õãrõ gosesiriri merã ĩgũrẽ deyoa,
3 ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: "I nikũrẽ, mɯyarãrẽ béowãgãka! Mɯ waamakũ, yɯ gaji nikũ mɯ ããrĩburi nikũrẽ ĩmugɯkoa", ãrĩdi ããrĩmí Marĩpɯ Abrahãrẽ.
4 Marĩpɯ irasũ ãrĩmakũ pégɯ, Abraham Caldea nikũ ããrãdi Harãgue waadi ããrĩmí. Irogue ejadero pɯrɯ, ĩgũ pagɯ boadi ããrĩmí. Ĩgũ boadero pɯrɯ, Marĩpɯ Abrahãrẽ wiridoredi ããrĩmí doja. Irasirigɯ Abraham õõ, marĩ ããrĩrĩ nikũrẽ ejadi ããrĩmí pama.
5 Ĩgũ õõgue ejamakũ, Marĩpɯ ĩgũrẽ neõ nikũrẽ sĩbiridi ããrĩmí dapa. Sĩbirikeregɯ, ĩgũrẽ: "Pɯrɯgue mɯya, mɯ parãmerã ããrĩturiarãya nikũ ããrĩrokoa", ãrĩdi ããrĩmí. Ĩgũ irasũ ãrĩripoere Abraham neõ pũrã marĩdi ããrĩmí dapa.
6 Gaji Marĩpɯ ĩgũrẽ ãrĩnemodi ããrĩmí doja: "Mɯ parãmerã ããrĩturiarã gaji nikũgue waarãkuma dapa. Cuatrocientos bojorigora iri nikũ marãrẽ moãboerãkuma. Ĩgũsãrẽ moãdore, pábirarãkuma.

7 Yн gapн iri nikũ marãrẽ wajamoãgнra ĩgũsã irasiriri waja. Yн ĩgũsãrẽ wajamoã odoadero pнrн, mн parãmerã ããrĩturiarã iri nikũrẽ wirirãkuma. Wiri, yн ĩgũsãrẽ sĩburi nikũgue eja, yнre bнremurã yн dorerire irirãkuma", ãrĩdi ããrĩmí Marĩpн Abrahãrẽ.

8 Ĩgũ irasũ ãrãdero pнrн, ãsũ iridoredi ããrĩmí doja: "Ããrĩpererã ũmarẽ ĩgũsãya dнpнma gasirogãrẽ* wiirika! Irasirirã mнsã yн werenírĩ bнremurĩrẽ yнre ĩmurãkoa", ãrĩdi ããrĩmí. Irasirigн Abraham ĩgũ magũ Isaare su semana ĩgũ deyoadero pнrн, ĩgũrẽ wiiridi ããrĩmí. Mнrãrõta Isaade ĩgũ magũ Jacore iridi ããrĩmí. Jacode mнrãrõta ĩgũ pũrãrẽ pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejari buri ããrĩmurãrẽ iridi ããrĩmí.

9-10 'Jacob pũrã marĩ ñekũsãmarã ĩgũsã pagнmнrẽ Josére ĩãturisĩã, Egiptogue waarãrẽ duanerã ããrĩmá, iro marãrẽ moãboegн ããrĩburo, ãrĩrã. Marĩpн gapн ĩgũ merã ããrĩníkõãdi ããrĩmí ĩgũrẽ iritamugũ. Ĩgũ ñerõ tarikeremakũ, ããrĩpereri ĩgũ ñerõ tariririre taudi ããrĩmí. Wári masĩrĩ sĩdi ããrĩmí. Irasirigн faraón† Egiptomн i nikũ marã opн Josére beyedi ããrĩmí, ĩgũ dokamн opн ããrĩburo, ãrĩgũ. Ĩgũya wiimadere moãdoregн sóodi ããrĩmí.

11 'Pнrн ããrĩperero Egiptoguere, Canaán nikũguedere baari pereakõãdero ããrĩbú. Irasirirã masaka bнro ñerõ tarinerã ããrĩmá. Marĩ ñekũsãmarã нaboanerã ããrĩmá.

12 Irasirigн Egiptogue trigo ããrĩrĩ kerere pégн, Jacob ĩgũ pũrãrẽ marĩ ñekũsãmarãrẽ: "Wajarirã waaka!" ãrĩ iriudi ããrĩmí. Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, neõ waarã irinerã ããrĩmá iroguere. Irogue eja, baari wajari odo, gãme dujarikõãnerã ããrĩmá doja.

13 Ĩgũsã baari wajariadeare baapeo, dupaturi wajarirã waanerã ããrĩmá doja. Iripoeta pama José ĩgũsãrẽ: "Mнsã pagнmнta ããrã yн", ãrĩ weredi ããrĩmí. Irasirigн Egipto marã opн José tĩrãrẽ masĩdi ããrĩmí.

14 Pнrн José ĩgũ tĩrã merã kerere iriudi ããrĩmí ĩgũ pagнre. "Yнpн, ĩgũyarã merã aariburo", ãrĩ iriudi ããrĩmí. Jacoyarã setenta y cinco gora ããrĩnerã ããrĩmá.

15 José kere iriuadeare pégн, Jacob ĩgũ pũrã merã Egiptogue waadi ããrĩmí. Jacob irogue boadi ããrĩmí. Ĩgũ pũrã, marĩ ñekũsãmarãde boanerã ããrĩmá.

16 Pнrнgue ĩgũsã parãmerã ããrĩturiarã ĩgũsãya gõãrĩrẽ Siquem wãĩkнri makãgue Abraham, Hamor pũrãrẽ ĩgũ ũtãgobe wajaridea gobegue pímurã ãĩãnerã ããrĩmá.

17 'Marĩpн Abrahãrẽ: "Mн parãmerã ããrĩturiarãrẽ i nikũrẽ sĩgнra", ãrĩdero ejawãgãripoe Abraham parãmerã ããrĩturiarã Egiptogue ããrĩrã wárã masãporenerã ããrĩmá.

18 Ĩgũsã irogue ããrĩmakũ, José boadero pнrн yoadero pнrн, gajigн iri nikũ marã opн ñajãdi ããrĩmí doja. Ĩgũ, José õãrõ irideare õãrõ masĩbiridi ããrĩmí.

19 Irasirigн marĩ ñekũsãmarã wárã masãporemakũ ĩãgũ, ĩgũsãrẽ tarinнgãdнagн, ñerõ iridi ããrĩmí. Ʊma pũrã deyoarãrẽ boaburo, ãrĩgũ, béodoredi ããrĩmí.

20 Iripoeta Moisés deyoadi ããrĩmí. Ĩgũ Marĩpн ĩũrõrẽ õãgũ ããrĩdi ããrĩmí. Irasirirã ĩgũ deyoadero pнrн, ĩgũ pagнsãmarã ĩgũsãya wiigue нrerã abegora duri merã ĩgũrẽ masũnerã ããrĩmá.

21 Ĩgũrẽ duúnemomasĩmerã, diague puui merã paubéonerã ããrĩmá. Pнrн Egipto marã opн magõ ĩgũrẽ boka, igoya wiigue ãĩmajã, igo magũ diaye irirosũ masũdeo ããrĩmó.

22 Moisés iri wiigue masã, ããrĩpereri Egipto marã buerire buepeodi ããrĩmí. Irasirigн ĩgũ masĩrĩ merã werení, ããrĩpereri õãrõ iridi ããrĩmí.

23 'Pнrн cuarenta bojori opagн ĩgũyarãrẽ Israel bumarãrẽ ĩãdнagн, ĩgũsã pнrogue waadi ããrĩmí.

24 Irogue ejagн, sugн Egiptomн ĩgũyagнre ñerõ irimakũ ĩãdi ããrĩmí. Irasirigн ĩgũrẽ gãmibosagн Egiptomнrẽ wẽjẽkõãdi ããrĩmí.

25 Ĩgũ basi: "Marĩpн yaarãrẽ wijatadoregн iriuami, ĩgũsã irire õãrõ pémasĩkuma", ãrĩ gũñadi ããrĩmí. Ĩgũsã gapн ĩgũ gũñarõsũ gũñabirinerã ããrĩmá.

26 Gajinн gapн Moisés ĩgũsã pнrogue waadi ããrĩmí doja. Irogue ejagн, gajirã ĩgũyarã pẽrã ĩgũsã basi gãmekẽãmakũ ĩãdi ããrĩmí. "Iropata gãmekẽãka! ¿Nasirimurã su bumarã ããrĩkererã, iropa gãmekẽãkõãrĩ?" ãrĩdi ããrĩmí Moisés ĩgũsãrẽ.

27 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, bнro pádi gapн, Moisére túmeénú: " '¿Noã mнrẽ gнa opн, gнare dorebu ããrĩburo', ãrĩ sóoari?

28 ¿Ñamika Egiptomнrẽ mн wẽjẽaderosũ yнdere wẽjẽdнagн yári?" ãrĩdi ããrĩmí Moisére.

29 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégнka, Moisés Egiptore wiri, gaji nikũ Media wãĩkнri nikũgue waadi ããrĩmí. Irogue ĩgũsã watopegue ããrĩgũ, iromorẽ marãpokн, pẽrã ũma pũrãkнdi ããrĩmí.

---

* **7:8** Gn 17.1-14: Iripoegue Marĩpн Abrahãrẽ ĩgũ pũrã ũmarẽ: "Yaarã ããrĩburo", ãrĩgũ, ĩgũsãya dнpнma gasirogãrẽ wiiridoredi ããrĩmí. Pнrн iri dorerire Moisére pídi ããrĩmí. Irasirirã judío masaka Abraham parãmerã ããrĩturiarã iri dorerire irirã, ĩgũsã pũrã ũmarẽ su mojõma pere gaji mojõ нreru pẽrẽbejarinнrĩ waaró merã ĩgũsã deyoadero pнrн irasũ yáma.

† **7:9-10** "Faraón", ãrĩrõ, Egipto marã ya merã: "opн", ãrĩdнaro yáa.

30 ’Moisés cuarenta bojorigora iri nikũguere ããrĩdi ããrĩmí. Irikʉ bojori pʉrʉ Sinaí wãĩkʉdi ũtãũ pʉro, masaka marĩrõgue waadi ããrĩmí. Irogue sugʉ yukʉgã dʉpʉri watopegue peame ũjũmakũ ĩãdi ããrĩmí. Marĩpʉre wereboegʉ iri peame ũjũrĩ pũrã dekogue deyoadi ããrĩmí ĩgũrẽ.
31 Moisés iri peame ũjũmakũ ĩãgũ, ĩãgʉkakõãdi ããrĩmí. “¿Naásũ waari?” ãrĩ, iri yukʉgã pʉrogãgue ĩãgũ waagú, marĩ Opʉ ãsũ ãrĩ werenímakũ pédi ããrĩmí:
32 “Yʉ, mʉ ñekũsãmarã: Abraham, Isaac, Jacob Opʉ ããrã”, ãrĩdi ããrĩmí. Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégʉ, bʉro güi narada, neõ ĩãnemodʉabiridi ããrĩmí.
33 Marĩpʉ ĩgũrẽ: “Yʉ pʉrota nía mʉ. Irasirigʉ mʉya gubu suríre túweaka, yʉre bʉremurĩrẽ ĩmubu.
34 Yaarã Egiptogue ããrĩrãrẽ bʉro poyamakũ ĩãa. Ĩgũsã bʉro bʉjawereri merã gaguinímakũ péa. Irasirigʉ ĩgũsãrẽ taubu dijijabʉ. Irasirigʉ mʉrẽ Egiptogueta iriugʉra ĩgũsãrẽ iritamudoregʉ”, ãrĩ weredi ããrĩmí Marĩpʉ Moisére.
35 ’Ĩĩ Moiséreta marĩ ñekũsãmarã ĩgũrẽ gããmemerã: “ ‘¿Noã mʉrẽ gʉa opʉ, gʉare dorebu ããrĩburo’, ãrĩ sóoari?” ãrĩnerã ããrĩmá. Marĩpʉ gapʉ ĩgũrẽ: “Ĩgũsã opʉ píguʉra mʉrẽ”, ãrĩ, ĩgũrẽ iriudi ããrĩmí ĩgũsãrẽ taudoregʉ. Marĩpʉ ĩgũrẽ wereboegʉ yukʉgã dʉpʉri watopegue peame ũjũderogue deyoadi merã ĩgũrẽ iriudi ããrĩmí.
36 Irasirigʉ Moisés Egiptogue eja, Marĩpʉ turaro merã wári iri ĩmurĩrẽ iridi ããrĩmí. Pʉrʉ marĩ ñekũsãmarãrẽ Egiptogue ããrãnerãrẽ siiuwãgã, wádiya deko diiadiyague eja, Marĩpʉ turaro merã irasũta iridi ããrĩmí doja. Pʉrʉ cuarenta bojorigora masaka marĩrõgue ĩgũsã waagorenamakũdere, irasũta iridi ããrĩmí doja.
37 Moiséta marĩ ñekũsãmarã Israel bumarãrẽ ãsũ ãrĩ weredi ããrĩmí: “Pʉrʉgue marĩyagʉre Marĩpʉ iriugʉkumi ĩgũya kerere werebure. Yʉre ĩgũ iriuderosũta ĩgũdere iriugʉkumi. Ĩgũ wererire õãrõ péduripíka!” ãrĩ weredi ããrĩmí.
38 Marĩ ñekũsãmarã masaka marĩrõgue nerẽmakũ, Moisés ĩgũsã merã ããrĩdi ããrĩmí. Irogue Sinaí wãĩkʉdi ũtãũgue Marĩpʉre wereboegʉ ĩgũrẽ weredi ããrĩmí. Ĩgũ irasũ weremakũ péadeare Moisés marĩ ñekũsãmarãrẽ weretaudi ããrĩmí. Marĩ irire pémakũ, Marĩpʉ marĩrẽ ĩgũ merã õãrõ ããrĩmakũ yámi. Iri neõ perebirikoa.
39 ’Moisés irire werekeremakũ, marĩ ñekũsãmarã gapʉ neõ bʉremubirinerã ããrĩmá. Ĩgũdere bʉremubiri: “Egiptogue dujáakõãrã”, ãrĩ gũñanerã ããrĩmá.
40 Irasirirã Moisés ũtãũgue ããrĩripoe ĩgũ tĩgũ Aarõrẽ: “Marĩrẽ Egiptogue ããrĩrãrẽ ãĩridi, ¿naásũ waayuri? Marĩ neõ masĩbea”, ãrĩnerã ããrĩmá. Irasirirã Aarõrẽ: “Keori weabosaka gʉare! I keori weadea merã kõãdupiyurãkoa, marĩ waaburi maarẽ ĩmuburo, ãrĩrã”, ãrĩnerã ããrĩmá.
41 Irasũ ãrĩ odo, sugʉ wekʉ majĩgũ keori oro merã weanerã ããrĩmá. Pʉrʉ ĩgũsãyarã waimʉrã ejorãrẽ wẽjẽ, soepeonerã ããrĩmá iri weadeare bʉremurã. Pʉrʉ irire ʉsʉyari merã ĩãrã, bosenʉ irinʉgãnerã ããrĩmá.
42 Ĩgũsã weadeare bʉremumakũ ĩãgũ, Marĩpʉ ĩgũsãrẽ béodi ããrĩmí, ĩgũsã gããmerõ iriburo, ãrĩgũ. Irasirirã neñukãrẽ, abeare bʉremunʉgãnerã ããrĩmá. Marĩpʉya kerere weredupiyunerã ãsũ ãrĩ gojanerã ããrĩmá Marĩpʉ ãrĩdeare gojarã:

Mʉsã, Israel bumarã masaka marĩrõgue cuarenta bojori ããrĩrã, yʉ gapʉre mʉsãyarãrẽ waimʉrã ejorãrẽ wẽjẽ soepeo bʉremubiribʉ.

43 Irasirirã mʉsã Moloc wãĩkʉgʉ keorire bʉremurã, ĩgũrẽ bʉremurĩ wiire, mʉsã surí gasiri merã iridea wiire kõãgorenabʉ.

Gajigʉ Refán wãĩkʉgʉ neñukãmʉ keori mʉsã weadeadere bʉremubʉ. Mʉsã iri keorire weabʉ bʉremudʉarã. Irasirigʉ, mʉsã yʉre bʉremubiridea waja mʉsãrẽ Babilonia wãĩkʉro koregue béogʉra, ãrĩ gojanerã ããrĩmá.✡

44 Irasũ ãrĩ odo, Esteban oparãrẽ Marĩpʉya wiima gapʉre wereyupʉ doja:

—Marĩ ñekũsãmarã masaka marĩrõgue ããrĩrã, Marĩpʉre bʉremurĩ wii, waimʉrã gasiri merã ĩgũsã iridea wiire opanerã ããrĩmá. Iri wiiguere Marĩpʉ pe mojõma doreri gojadea majĩ ũtã majĩ ããrĩdero ããrĩbú. Ĩgũsã iri wiire iriburo dupiyuro Marĩpʉ Moisére iri wii keorire: “Ãsũpero irika!” ãrĩdi ããrĩmí. Irasirirã marĩ ñekũsãmarã iri wiire Marĩpʉ doredérosũta keoro irinerã ããrĩmá.
45 Ĩgũsã boadero pʉrʉ, ĩgũsã pʉrʉ marã iri wiire opaturianerã ããrĩmá. Pʉrʉ Josué ĩgũsãrẽ siiuwãgãmakũ, iri wiire ĩgũsã noó waaró ãĩãnanerã ããrĩmá. Ĩgũsã õõgue ejamakũ, Marĩpʉ i nikũ marãrẽ judío masaka ããrĩbirinerãrẽ béokõãdi ããrĩmí. Yoaripoe marĩ ñekũsãmarã Marĩpʉre iri wiigue bʉremunerã ããrĩmá. David opʉ ñajãdero pʉrʉguedere opanerã ããrĩmá.

✡ **7:43** Am 5.25-27

46 Marĩpн Davire ĩgũ ĩũrõ õãrõ iridire нsнyari merã ĩãdi ããrĩmí. Irasirigн David Marĩpнre
ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: “Gнa ñekũ Jacob bнremudi ããrã mн. Irasirigн yн mнrẽ wári wii mн ããrĩburi
wiire iribosasi”, ãrĩdi ããrĩmí. Ĩgũ irasiridнakeregн, iri wiire iribiridi ããrĩmí.
47 Ĩgũ magũ Salomón gapн iri wiire iridi ããrĩmí pama.
48 Irasirikeremakũ, Marĩpн gapн ããrĩpererãrẽ doregн ããrĩsĩã, masaka iridea wiirigue dita
ããrĩbemi. Iripoegue ĩgũya kerere weredupiyudi ãsũ ãrĩ gojadi ããrĩmí Marĩpн ãrĩdeare gojagн:
49 Yн, ããrĩpererã Opн ããrã. Ʊmнgasi yн doaro irirosũ ããrã. I nikũ yaa guburi kнraña doanírõ
irirosũ ããrã. Irasirirã, yн ããrĩburi wiire irimasĩbea mнsã.
50 Yнta ããrĩpererire iribн, ãrĩmi Marĩpн, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.✡
51 Esteban irasũ ãrĩ odo, ãsũ ãrĩ werenemoyupн doja:
—Mнsã Marĩpн dorerire tarinнgãa. Ĩgũrẽ masĩmerã irirosũ ĩgũ wererire neõ pédнabea.
Õãgũ deyomarĩgũ dorerire neõ iridнabea. Marĩ ñekũsãmarã iriderosũta iririkнkõãa.
52 Ĩgũsã ããrĩpererã Marĩpнya kerere weredupiyunerãrẽ ñerõ waamakũ irinerã ããrĩmá.
Gajirãrẽ: “Jesús marĩrẽ taubu, Marĩpн doreri iribu aarigнkumi”, ãrĩ wererãrẽ wẽjẽnerã
ããrĩmá. Ĩgũrẽta ĩgũ ejadero pнrн, mнsã gapн ñeã, gajirãrẽ wia wẽjẽdorebн.
53 Marĩpн ĩgũrẽ wereboerã merã ĩgũ dorerire marĩ ñekũsãmarãrẽ píkeremakũ, mнsã irire
bнro tarinнgãa, ãrĩ wereyupн Esteban oparãrẽ.

Estebãrẽ wẽjẽdea

54 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, bнro guari merã ĩgũsãya guikare kũrĩduútúñurã.
55 Esteban gapн Õãgũ deyomarĩgũrẽ opatariyupн. Ʊmнgasigue ĩãmu, Marĩpн gosesiririre
ĩãyupн. Marĩpн diaye gapн Jesús nímakũ ĩãyupн.
56 Esteban ĩgũrẽ ĩãgũ: “Ĩãka!” ãrĩyupн. “Ʊmнgasi tũpãmakũ ĩãa. Jesús ããrĩpererã tĩgũ Marĩpн
diaye gapн nímakũ ĩãa yн”, ãrĩyupн oparãrẽ.
57-58 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pédнamerã, bнro gaguiní, ĩgũsãya gãmipũrĩrẽ biañurã. Suro merã
ũmawãgã, ĩgũrẽ ñeã, iri makã tнrogue ãĩãñurã. Ĩgũsãya surí wekamarẽ túwea pí, sugн maamн
Saulo wãĩkнgнre irire koredoreñurã. Odo, Estebãrẽ ũtãyeri merã dea wẽjẽñurã.
59 Ĩgũsã irasirimakũ, Esteban ãsũ ãrĩ sẽrẽyupн:
—Jesús yн Opн, yн kõmomakũ, yaa yнjнpũrãrẽ ñeãka! ãrĩyupн.
60 Pнrн ĩgũya ñadнkнpuri merã ejamejãja, bнro gaguinírĩ merã:
—Yн Opн, kãtika, ĩĩsãrẽ yнre ĩgũsã irasiririre, ãrĩyupн. Irasũ ãrĩ, kõmoakõãyupн pama.

8

Saulo Jesúre bнremurãrẽ ñerõ iridea

1 Saulo ĩgũsã Estebãrẽ dea wẽjẽmakũ ĩãgũ: “Õãrõ irirã irasũ yáma”, ãrĩ gũñayupн. Irinнta
Jesúre bнremumerã ĩgũrẽ bнremurãrẽ Jerusalẽgue ããrĩrãrẽ ñerõ irinнgãñurã. Irasirimakũ
ĩã, Jesúre bнremurã gapн ããrĩpererã Judea nikũgue, Samaria nikũgue waasiriakõãñurã. Jesús
buedoregн beyenerã dita Jerusalẽguere dujañurã. Gajirogue waabiriñurã.
2 Gajirã ũma Marĩpнre bнremurã Estebãya dнpнre yáarã, bнro ore bнjawereñurã.
3 Saulo gapн neõ sugн Jesúre bнremugũ marĩkõãburo, ãrĩgũ, Jesúre bнremurãya wiirigue
ñajãa, ũmarẽ, nomedere ñeã, peresu iribu ãĩãnayupн.

Felipe Samaria marãrẽ buedea

4 Ĩgũ irasirimakũ, Jesúre bнremurã Jerusalẽrẽ wirirã, noó ĩgũsã waaró Marĩpн masakare
tauri kerere werenañurã.
5 Felipe wãĩkнgн Samaria nikũ ããrĩrĩ makãgue waa, irogue eja, iro marãrẽ Jesucristoya
kerere werenayupн.
6 Ĩgũ iri kerere weremakũ pérã, ĩgũ Marĩpн turaro merã iri ĩmumakũ ĩãrã, ĩgũ pнro
nerẽnañurã ĩgũ wererire õãrõ pémurã.
7 Wárã wãtẽa ñajãsũnerãrẽ tauyupн. Wãtẽa gapн ĩgũsãguere ããrĩnerã bнro gaguinírĩ merã
wiriñurã. Wárã dнpн bнarãrẽ, waamasĩmerãdere tauyupн.
8 Irasirimakũ ĩãrã, iri makã marã bнro нsнyañurã.
9 Iri makãrẽ sugн Simón wãĩkнgн yé ããrĩyupн. Ĩgũ yoaripoe yéa iririkнrire irigorenamakũ
ĩãrã, Samaria marã ĩãgнkanokõãñurã. “Yн masĩtarinнgãgũ ããrã”, ãrĩ werenayupн ĩgũsãrẽ.
10 Irasirirã ããrĩpererã iri makã marã oparã, oparã ããrĩmerãde ĩgũrẽ: “Ĩĩ ũmнgasigue marã
Opн irirosũ turari opagн ããrĩkumi”, ãrĩ gũñadiñurã.
11 Ĩgũ sõõ gapн merã wári yéa iririkнrire irimakũ ĩãrã, wárã masaka ĩgũrẽ bнremuñurã.

✡ **7:50** Is 66.1-2

12 Felipe gapн Samaria marãrẽ: “Marĩpн ããrĩpererã Opн ããrĩmi. Ĩgũ magũ Jesucristo marĩrẽ taugн ããrĩmi”, ãrĩ wereyupн. Ʊma, nome, ĩgũ wererire pé bнremumakũ ĩãgũ, ĩgũsãrẽ deko merã wãĩyeyupн.
13 Simõde Jesúre: “Bнremua yн”, ãrĩmakũ pégн, Felipe ĩgũdere wãĩyeyupн. Pнrн Felipe merã waagorenayupн. Felipe Marĩpн turaro merã iri ĩmumakũ ĩãgũ, ĩãgнkanokõãyupн.
14 Jesús buedoregн beyenerã Jerusalẽgue ããrĩrã: “Samaria marã Marĩpнyare õãrõ bнremunнgãñurã”, ãrĩrĩ kerere pérã, Pedro, Juãrẽ ĩãdorerã iriuñurã.
15 Irogue ejarã, Jesúre bнremurãrẽ Marĩpнre sẽrẽbosañurã, Õãgũ deyomarĩgũrẽ bokatĩrĩĩñeãburo, ãrĩrã.
16 Ĩgũsã marĩ Opн Jesúre bнremunнgãdero pнrн, ĩgũ wãĩ merã dita wãĩyesũñurã. Õãgũ deyomarĩgũ ĩgũsãrẽ ejabiriyupн dapa.
17 Irasirirã Pedrosã ĩgũsãya mojõrĩ merã Jesúre bнremunнgãnerãya dipu weka ñapeoñurã. Ĩgũsã ñapeomakũ, Õãgũ deyomarĩgũ ĩgũsãguere ejayupн.
18 Pedrosã ñapeomakũ, Õãgũ deyomarĩgũ ejamakũ ĩãgũ, Simón gapн ĩgũsã turarire gããmegũ, niyeru merã wajaridнadiyupн. Ãsũ ãrĩyupн:
19 —Iri turarire sĩka yнdere! Yн ñapeorãguere Õãgũ deyomarĩgũ ejamakũ iridнakoa, ãrĩyupн.
20 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, Pedro ĩgũrẽ yнjнyupн:
—Mн Marĩpн turari sĩrĩrẽ: “Niyeru merã wajarigнkoa” ãrĩ gũñarĩ waja, mнya niyeru, mн merãta béosũrokoa.
21 Marĩpн ĩũrõrẽ mн gũñarĩ diaye ããrĩbea. Irasirigн gнa irirosũ irimasĩbirikoa.
22-23 Mн ñerõ iririre iripautariadi ããrã. Irasirigн mн ñerõ iririre bнjawere, mн gũñarĩrẽ gorawayuka! Marĩpнre sẽrẽka, mн ñerõ gũñarĩrẽ kãtiburo, ãrĩgũ. Gajipoe irigн irire kãtibukumi mн ĩgũrẽ sẽrẽmakũ, ãrĩyupн.
24 Irasũ ãrĩmakũ pégн, Simón ĩgũsãrẽ ãrĩyupн:
—Mнsã Marĩpнre sẽrẽbosaka, yнre mнsã ãrãdea waabirikõãburo, ãrĩrã, ãrĩyupн.
25 Pedrosã, Jesús irimakũ ĩãdeare, ĩgũ buemakũ pédeare iri makã marãrẽ were odo, Jerusalẽgue goedujáañurã. Goedujáarã, wárã masakare Samaria nikũ ããrĩrĩ makãrĩ marãdere Jesúya kerere werewãgãñurã.

Felipe Etiopíamнrẽ weredea

26 Pнrн sugн Marĩpнre wereboegн Felipere ãsũ ãrĩyupн:
—Jerusalén merã ããrĩnнgãwãgãrĩ maa, Gaza wãĩkнri makã buari maague waaka! Iri maa masaka marĩrõgue ããrĩwãgãa, ãrĩyupн.
27 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pé, Felipe iri maague buagн, sugн Etiopíamнrẽ bokajayupн. Ĩgũ iri nikũ marã opo dokamн, ããrĩpereri igoya niyerure korerimasũ ããrĩyupн. Ĩgũ Jerusalẽgue Marĩpнre bнremugũ ejadi ããrĩyupн.
28 Irogue ejadi ĩgũya nikũgue goedujáagн, ĩgũya tũrũdiru caballua tũãdiru wekague doagн, Isaías Marĩpнya kerere weredupiyudi gojadea pũrẽ buegн iriyupн.
29 Ĩgũ bueripoe Õãgũ deyomarĩgũ Felipere:
—Iriru pнroweya waaka! ãrĩyupн.
30 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pé, Felipe iriru pнro ũmawãgã, Etiopíamн Isaías gojadea pũrẽ buemakũ péyupн. Ĩgũ irire buemakũ pégн:
—¿Mн buerire pémasĩrĩ? ãrĩ sẽrẽñayupн.
31 Ĩgũ gapн yнjнyupн:
—¿Nasiri pémasĩbukuri, yн gajigн yнre i irasũ ãrĩdнaro yáa, ãrĩgũ marĩkeremakũ? Mнrĩñajãka, irire yнre buebu, ãrĩyupн Felipere.
32 Ĩgũ bueri ãsũ ãrĩyuro:
Ovejare ñeã wẽjẽderosũta ĩgũdere ñeã wẽjẽrãkuma. Oveja majĩgũrẽ ĩgũya poarire ĩgũsã peramakũ, ĩgũ gaguiníbiriderosũta ĩĩ masakнde gaguiníbirikumi.
33 Masaka ĩgũrẽ bнridarãkuma. Ĩgũ ñerõ iribirikeremakũ, neõ sugн ĩgũrẽ: “Waja opabemi”, ãrĩbirikuma.
Irasirirã, ĩgũ i nikũgue ããrĩripoe ĩgũya nikũ marã ĩgũrẽ ñerõ iri, wẽjẽrãkuma. Ĩgũsã ñerõ irideare neõ sugн werepeomasĩbirikumi, ãrĩ gojadea ããrĩyuro.✡
34 Irire bue odo, Felipere sẽrẽñayupн:
—Wereka yнre! ¿Noãrẽ gojagн iriyuri Isaías, ĩgũ basi, o gajigнguere?
35 Felipe ãsũ ãrĩ yнjнyupн ĩgũrẽ:
—Iri Jesúre ãrĩ gojadea ããrã, ãrĩyupн. Irasirigн Jesúyare ĩgũ õãrõ iridea kerere wereyupн ĩgũrẽ.
36 Irasũ wereníwãgãrã, ditarugue ejañurã. Iri ditarure ĩãgũ, Etiopíamн Felipere:

✡ **8:33** Is 53.7-8

—Ĩãka! Deko ããrã. ¿Mɯ yɯre wãĩyemakũ õãgorabukuri? ãrĩyupɯ.
37 Felipe gapɯ ĩgũrẽ:
—Mɯ Jesucristore õãrõ bɯremumakũ, mɯrẽ deko merã wãĩyegɯra, ãrĩyupɯ. Etiopíamɯ ĩgũrẽ ãrĩyupɯ doja:
—Jesucristore bɯremua yɯ. Ĩgũta Marĩpɯ magũ ããrĩmi, ãrĩyupɯ.
38 Irasirigɯ Etiopíamɯ ĩgũya tũrũdiru wejatugɯre dujupídore, ĩgũsã pẽrã dijinɯgã, ditarugue ñumuwija, Felipe ĩgũrẽ deko merã wãĩyeyupɯ.
39 Ĩgũrẽ wãĩye odo, ñumuwãgãriripoe gũñaña marĩrõ merã Õãgũ deyomarĩgũ Felipere gajirogue ãĩãkõãyupɯ. Etiopíamɯ ĩgũrẽ dupaturi ĩãnemobirikeregɯ, ĩgũrẽ waadeare gũña, bɯro ɯsɯyari merã ĩgũya makãgue dujáakõãyupɯ.
40 Felipe gapɯ Õãgũ deyomarĩgũ ĩgũrẽ ãĩadero pɯrɯ, Azote wãĩkɯri makãgue ejayupɯ. Irogue eja, makãrĩkɯ Jesúya kerere weregorenagũ, Cesarea wãĩkɯri makãgue weretũnujayupɯ.

9

Saulo Jesúre bɯremunɯgãdea
(Hch 22.6-16; 26.12-18)

1 Felipe buegorenaripoe Saulo gapɯ Jesúre bɯremurãrẽ ĩãturigɯ: “Wẽjẽpeokõãgɯra”, ãrĩrĩrẽ piribirisĩã, paía opɯ pɯrogue waa, ãsũ ãrĩyupɯ:
2 —Yɯre papera pũ ãmubosaka, Damascogue waaburire. Iri pũrẽ marĩ nerẽrĩ wiiri marã oparãrẽ wiabu yáa. Iri makã marã Jesúre bɯremurãrẽ ũma, nomerẽ, noó yɯ bokajarãrẽ ñeã ãĩrigɯra Jerusalẽgue peresu iribu, ãrĩ sẽrẽyupɯ Saulo paía opɯre.
3 Iri pũrẽ sĩadero pɯrɯ, Saulo gajirã merã Damascogue waakõãyupɯ. Ĩgũ iri makã ejabu iriripoe gũñaña marĩrõ ũmɯgasigue merã bɯro kũmijũrõ ĩgũ pɯrore gosesiridijuyuro.
4 Irasũ waamakũ, Saulo yebague meémejãgũ, ãsũ ãrĩ werenímakũ péyupɯ:
—Saulo, ¿nasirigɯ yɯre ñerõ yári mɯ?
5 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɯ: “¿Noã ããrĩrĩ mɯ?” ãrĩyupɯ.
—Yɯ Jesús, mɯ ñerõ irigɯta ããrã. Mɯ yɯre ñerõ irigɯ, mɯ basita ñerõ yáa, ãrĩyupɯ.
6 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, Saulo bɯro güi naradari merã:
—Yɯ Opɯ, ¿naásũpero gapɯ yɯ irimakũ gããmerĩ? ãrĩyupɯ.
Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, ĩgũrẽ:
—Wãgãnɯgã, makãgue waaka! Irogue sugɯ yɯ mɯrẽ iridoreburire weregɯkumi, ãrĩyupɯ Jesús Saulore.
7 Saulo merã waanerãde Jesús werenírĩrẽ pérã gɯka, werenímasĩbiriñurã. Irire pékererã, Jesús gapɯre neõ ĩãbiriñurã.
8 Saulo yebague oyadi wãgãnɯgãja, ĩãpãgũ, neõ ĩãbiriyupɯ. Irasirirã ĩgũ merãmarã ĩgũrẽ tũãwãgãñurã Damascogue waarã.
9 Irogue eja, ɯrenɯgora koye ĩãbiri, neõ baabiri, iiríbiri iriyupɯ.
10 Damascoguere sugɯ Jesúre bɯremugũ Ananías wãĩkɯgɯ ããrĩyupɯ. Kẽrõ irirosũgue Jesús ĩgũrẽ wereníyupɯ:
—¿Ananías, ããrĩrĩ mɯ?
—Yɯ Opɯ, õõta ããrã, ãrĩ yɯjɯyupɯ.
11 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, Jesús ĩgũrẽ:
—Wãgãnɯgãka! “Diayema maa” wãĩkɯri maague waaka! Iri maague waagú, Judaya wiigue ñajãa, sugɯ Tarsomɯrẽ Saulo wãĩkɯgɯre sẽrẽñaka! Dapagorare ĩgũ yɯre sẽrẽgũ yámi.
12 Ĩgũdere neãgue kẽrõ irirosũ ããrĩrĩ merã ĩmuabɯ. Mɯ ĩgũ pɯro ñajãa, ĩgũya dipurure ñapeori merã dupaturi ĩgũya koye ĩãburire ĩmuabɯ. Mɯ wãĩdere ĩmuabɯ ĩgũrẽ, ãrĩyupɯ Jesús Ananíare.
13 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɯ, ãsũ ãrĩyupɯ:
—Yɯ Opɯ, ĩgũ mɯrẽ bɯremurãrẽ Jerusalẽgue ããrĩrãrẽ ñerõ iriadeare wárã masaka yɯre wereama.
14 I makã marãdere mɯrẽ bɯremurãrẽ ããrĩpererã mɯ wãĩ merã Marĩpɯre sẽrẽrãrẽ peresu iribu, paía oparã: “Ãsũ irika!” ãrĩ iriuadea pũ merã ejáayupɯ, ãrĩ wereyupɯ.
15 Ĩgũ irasũ ãrĩkeremakũ, Jesús gapɯ:
—Ĩgũ pɯrogue waaka! Ĩgũ yɯ beyesũdi ããrĩmi. Irasirigɯ yaa kerere gaji nikũ marãrẽ, ĩgũsã oparãrẽ, Israel bumarãdere weregɯkumi.
16 Irire weregorenagũ, bɯro ñerõ tarigɯkumi. Yɯ basi ĩgũrẽ weregɯra, ãrĩyupɯ.
17 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pé, Ananías Judaya wiigue waa, iri wiigue ñajãa, Saulore bokaja, ĩgũya dipurure ñapeo, ãsũ ãrĩyupɯ:

—Yaagн Saulo, péka yнre! Marĩ Opн Jesúta mнrẽ maague deyoadi yнre iriuami, mнrẽ dupaturi koye ĩãburo, ãrĩgũ. Õãgũ deyomarĩgũdere opatariburo, ãrĩgũ, iriuami, ãrĩyupн.
18 Ĩgũ irasũ ãrĩripoeta Sauloya koyeguere waaí nнtũrĩ irirosũ deyori tuuyadea yurisiridi-jakõãyuro. Õãrõ ĩãkõãyupн doja. Irasirigн wãgãnнgã, deko merã wãĩyesũadi dujayupн.
19 Pнrн baa, turakõãyupн. Iri makãguere yoaweyaripoe Jesúre bнremurã merã dujayupн dapa.

Saulo Damasco marãrẽ Jesúyare buennгãdea

20 Iro ããrĩgṹ, judío masaka nerẽrĩ wiirigue waa, irogue ããrĩrãrẽ: "Jesús, Marĩpн magũ ããrĩmi", ãrĩ werenayupн.
21 Ĩgũ weremakũ pérã, ããrĩpererã pégнka, ĩgũsã basi ãsũ ãrĩ gãme wereníñurã:
—Ĩĩ Jerusalẽgue Jesúre bнremurãrẽ ĩgũ wãĩ merã Marĩpнre sẽrẽrãrẽ wẽjẽdoredita ããrĩmi. Dapagorare i makãguedere õõ marãrẽ Jesúre bнremurãrẽ ñeãgũ aarigú iriañumi Jerusalẽgue ãĩa, paía oparãguere wiabu, ãrĩñurã.
22 Ĩgũsã irasũ ãrĩkeremakũ, Saulo gapн ũmнrikн judío masakare, Damascogue ããrĩrãrẽ güiro marĩrõ õãrõ merã: "Jesús diayeta Marĩpн iriudi, Cristo ããrĩmi", ãrĩ werenayupн. Ĩgũ irasũ ãrĩ weremakũ pérã, ĩgũrẽ: "Ãrĩkatogн yámi ĩĩ", ãrĩmasĩbiriñurã.

Saulo judío masakare duriwãgãdea

23 Yoadero pнrн, surãyeri judío masaka Saulore ĩgũsã wẽjẽburire wereními urã nerẽñurã.
24 Irasirirã ũmнrikн, ñamirikн makã tнro ĩgũsã ũtã koeri merã weadea sãrĩrõ makãpнrore korenañurã ĩgũrẽ wẽjẽdнarã. Saulo gapн ĩgũsã ĩgũrẽ wẽjẽdнarire masĩkõãyupн.
25 Irasirirã su ñami Jesúre bнremurã wári puui merã ĩgũrẽ iri sãrĩrõma gobegue yótaudijuñurã. Ãsũ irisĩã, Saulo iri makãrẽ wiriyupн.

Saulo Jerusalẽgue goedujáadea

26 Pнrн Jerusalẽgue goedujayupн doja. Irogue ejagн, Jesúre bнremurã merã ããrĩdнadiyupн. Ĩgũsã gapн ĩgũrẽ güigorañurã. "Jesúre bнremugũ ããrĩbemi ĩĩ", ãrĩñurã.
27 Ĩgũsã irasirimakũ ĩãgũ, Bernabé gapн Saulore Jesús buedoregн beyenerã pнro ãĩayupн. Irogue eja, ĩgũsãrẽ Saulo maague waagú ĩgũ Jesúre ĩãdeare, Jesús ĩgũ merã wereníadeare, ĩgũ Damascogue Jesúya kerere güiro marĩrõ merã wereadeadere ĩgũsãrẽ wereyupн.
28-29 Ĩgũ irasũ ãrĩ wereadero pнrн, Saulo ĩgũsã merã ããrĩnнgãyupн. Irasirigн ĩgũsã merã Jerusalẽgue güiro marĩrõ marĩ Opн Jesúya kerere weregorenayupн. Iri kerere weregore-nagũ, surãyeri judío masaka, griego ya merã werenírãrẽ were, ĩgũsã merã gãme wereníyupн. Ĩgũsã gapн ĩgũ wererire pédнabirisĩã, ĩgũrẽ wẽjẽdнadiñurã.
30 Irasirirã ĩgũsã wẽjẽdнamakũ ĩãrã, Jesúre bнremurã gapн ĩgũrẽ Cesarea wãĩkнri makãgue ãĩa, irogue eja, ĩgũya makã Tarsogue iriukõãñurã pama.
31 Ĩgũ irogue waadero pнrн, ããrĩpererã Jesúre bнremurã Judea marã, Galilea marã, Samaria marã siñajãrĩ merã dujañurã. Õãgũ deyomarĩgũ iritamurõ merã bнremunemoñurã. Jesúyare goepeyari merã iritнyañurã. Gajirã wárã ĩgũrẽ bнremunнgãñurã.

Pedro Enearẽ taudea

32 Pedro ããrĩpereri makãrĩ marãrẽ Jesúre bнremurãrẽ ĩãgorenagũ waagú, Lida wãĩkнri makãguedere ejayupн.
33 Irogue eja, sugн Eneas wãĩkнgнre bokajayupн. Su mojõma pere gaji mojõ нreru pẽrẽbejari bojorigora ĩgũya wiiguere dнpн bнadi peyayupн.
34 Pedro ĩgũrẽ ãrĩyupн:
—Eneas, Jesucristo mнrẽ taugнkumi. Wãgãnнgã, mн peyaderore ãmu duripíka!
Ĩgũ irasũ ãrĩmakũta, Eneas wãgãnнgãkõãyupн.
35 Ããrĩpererã Lida marã, Sarón marãde ĩgũrẽ ĩãrã, iripoegue ĩgũsã bнremunadeare piri, Jesús gapнre bнremunнgãñurã.

Pedro Dorcare masũdea

36 Gaji makã Jope wãĩkнri makãgue sugo nomeõ Jesúre bнremugõ "Tabita" wãĩkнgo ããrĩyupo. Griego ya merã "Dorcas" wãĩkнyupo. Igo õãrĩrẽ irigo, boporãrẽ õãrõ iritamugõ ããrĩyupo.
37 Iripoere Pedro Lidague ããrĩripoe igo pũrĩrikн kõmoakõãyupo. Igo kõmoadero pнrн, ĩgũsã irinaderosũta igo merãmarã igoya dнpн darore koeñurã. Koe odo, ũmarõma taribugue píñurã.
38 Jope, Lida pнrogã ããrĩyuro. Irasirirã Jope marã Jesúre bнremurã Pedro Lidague ããrĩmakũ pérã, ũma pẽrãrẽ ĩgũ pнrogue iriuñurã. Irogue ejarã, ĩgũrẽ:

—Mumurõ merã Jopegue waaka! ãrĩñurã.
39 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégɯ, mata Pedro ĩgũsã merã Jopegue waayupɯ. Irogue ejarã, ĩgũrẽ
Dorcas boadeo peyari taribugue siiu mɯrĩãñurã. Ĩgũ iri taribugue ejamakũ, wapiweyarã
nome Pedro pɯro nerẽnɯgãjañurã. Orerãta, igo ĩgũsãrẽ surí eabosadeare ĩmuñurã ĩgũrẽ.
40 Pedro iri taribugue ããrĩrãrẽ ããrĩpererãrẽ wiriadoreyupɯ. Ĩgũsã wiriadero pɯrɯ,
ñadɯkɯpuri merã ejamejãja, Marĩpɯre sẽrẽyupɯ. Sẽrẽ odo, boadeore gãmenɯgã ĩã:
—Tabita, wãgãnɯgãka! ãrĩyupɯ.
Ĩgũ irasũ ãrĩmakũta, koye ĩãpã, Pedrore ĩãgõta wãgãdoayupo.
41 Pedro igoya mojõgue ñeã, tũãwãgũnú, pɯrɯ wapiweyarã nomerẽ gajirã Jesúre
bɯremurãdere siiumu, ĩgũsãrẽ wiayupɯ igore.
42 Ããrĩpererã Jope marã igore ĩgũ masũadea kerere pépereakõãñurã. Irasirirã wárã Jesúre
bɯremunɯgãñurã.
43 Pedro yoaripoe Jopeguere sugɯ Simón wãĩkɯgɯ, waimɯrã gasirire ãmurĩmasũya wiigue
ããrĩyupɯ.

10

Cornelio Pedrore siiudoredea

1 Cesareaguere Cornelio wãĩkɯgɯ wárã surara, “Italiano” wãĩkɯri bumarã opɯ ããrĩyupɯ.
2 Cornelio, ããrĩpererã ĩgũya wii marã merã Marĩpɯre goepeyari merã bɯremuñurã.
Irasirigɯ judío masaka boporãrẽ iritamugũ wári niyeru sĩnayupɯ. Ʊmɯrikɯ Marĩpɯre
sẽrẽnayupɯ.
3 Sunɯ ñamika tres ããrĩmakũ, kẽrõ irirosũgue sugɯ Marĩpɯre wereboegɯ deyoa, ĩgũ pɯro
ñajãmakũ ĩãyupɯ. Ñajãa, ĩgũrẽ:
—Cornelio, ãrĩyupɯ.
4 Cornelio bɯro güiri merã ĩgũ ditare ĩã:
—Yɯ Opɯ, ¿ñeénorẽ gããmerĩ? ãrĩyupɯ.
Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, Marĩpɯre wereboegɯ ĩgũrẽ ãrĩyupɯ:
—Marĩpɯ mɯ sẽrẽrĩrẽ pémi. Mɯ boporãrẽ niyeru sĩrĩdere ĩãmi.
5 Irasirigɯ Simón Pedro wãĩkɯgɯre siiudoregɯ, Jopegue iriuka mɯyarã ũmarẽ!
6 Ĩgũ gajigɯ Simón wãĩkɯgɯ waimɯrã gasirire ãmurĩmasũya wiigue ããrĩmi. Iri wii wádiya
tɯro ããrã, ãrĩyupɯ.
7 Marĩpɯre wereboegɯ irasũ ãrĩ odo, waadero pɯrɯ, Cornelio ĩgũrẽ moãboerã pẽrãrẽ, gajigɯ
surara ĩgũrẽ iritamugũrẽ Marĩpɯre goepeyari merã bɯremugũrẽ siiuyupɯ.
8 Ĩgũsãrẽ siiu, ããrĩpereri Marĩpɯre wereboegɯ ĩgũrẽ wereadeare wereyupɯ. Were odo,
ĩgũsãrẽ Jopegue iriukõãyupɯ.
9 Ĩgũsã waadeanɯ gajinɯ gapɯ goeripoe ããrĩmakũ, Jopegue ejamurã iriripoe Pedro ĩgũ
ããrĩrĩ wii wekague Marĩpɯre sẽrẽgũ mɯrĩayupɯ.
10 Ĩgũ irogue ããrĩgṹ bɯro ɯaboa, baadɯadiyupɯ. Iri wii marã ĩgũsã baari ãmuripoe kẽrõ
irirosũ waasũ, ũmɯgasi tũpãmakũ ĩãyupɯ.
11 Irasũ tũpãmakũ, suñe suríro irirosũ deyori gasiro wapikɯri tɯrori sɯadea gasiro miẽ,
yebague dijarimakũ ĩãyupɯ.
12 Iri gasiro poekaguere ããrĩpererã waimɯrã: paárã, yebague sĩgũwãgãrã, wúrã sãñañurã.
13 Marĩpɯ ĩgũrẽ:
—Pedro, wãgãnɯgã, ĩĩsãrẽ wẽjẽ baaka! ãrĩyupɯ.
14 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ:
—Yɯ Opɯ, yɯ ĩgũsãnorẽ neõ baañabea. Ñerãrẽ, mɯ gɯare baadorebirinerãrẽ neõ baabea,
ãrĩyupɯ.
15 Marĩpɯ ĩgũrẽ dupaturi ãrĩnemoyupɯ doja:
—Yɯ: “Õãrã ããrĩma”, ãrĩrãrẽ, ĩgũsãrẽ: “Ñerã, baaya marĩrã ããrĩma”, ãrĩbirikõãka!
16 Ʊrea ĩgũrẽ irire ĩmuadero pɯrɯ, iri gasirore ũmɯgasigue ãĩmɯrĩãkõãyupɯ doja.
17 Pedro: “¿Naásũ ãrĩdɯaro irikuri iri yɯre ĩmuadea?” ãrĩ gũñarikɯripoe Cornelio iriuanerã
ĩgũ ããrĩrĩ wii makãpɯro: “¿Simõya wii noógue ããrĩrĩ?” ãrĩ sẽrẽñarã ejañurã.
18 Irogue eja, iri wii marãrẽ: “¿Õõta ããrĩrĩ, Simón Pedro wãĩkɯgɯ?” ãrĩ oeñurã.
19 Pedro ĩgũ ĩãdeare gũñagũ iriyupɯ dapa. Ĩgũ irire gũñaripoe Õãgũ deyomarĩgũ ĩgũrẽ:
—Ĩãka! Ʊma ɯrerã ãmarã yáma mɯrẽ.
20 Murĩgora dijapurumuka! “¿Naásũ waarokuri yɯre?” ãrĩ, neõ gũñarikɯro marĩrõ ĩgũsã
merã waaka! Yɯ ĩgũsãrẽ iriuabɯ mɯrẽ, ãrĩyupɯ Pedrore.
21 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɯ, Pedro dija, ĩgũsãrẽ:
—Yɯta ããrã mɯsã ãmagṹ. ¿Nasirirã aarari? ãrĩyupɯ.

22 Ĩgũsã ĩgũrẽ ãrĩñurã:
—Surara opн Cornelio wãĩkнgн gнare iriuami. Ĩgũ õãrĩrẽ irigн, Marĩpнre goepeyari merã
bнremugũ ããrĩmi. Ããrĩpererã judío masaka ĩgũrẽ: “Õãgũ ããrĩmi”, ãrĩ ĩãma. Sugн Marĩpнre
wereboegн mнrẽ ĩgũya wiigue waadoregн siiudoreayupн. Mн ĩgũ pнro waamakũ, mн
wererire pégнkumi. Irasirirã mнrẽ siiurã aarirã iriabн, ãrĩñurã.
23 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégн, Pedro: “Ñajãrika! Õõ kãrĩka dapagã ñamirẽ!” ãrĩyupн.
Gajinн gapн Ĩgũsã merã waakõãyupн. Gajirãde Jope marã Jesúre bнremurã ĩgũsã merã
wapikнwãgãñurã.
24 Gajinн gapн Cesareaguere ejañurã. Cornelio gapн, ĩgũyarãrẽ, ĩgũ merãmarãdere ĩgũya
wiigue siiu neeõ, Pedrore yúyupн.
25 Pedro ĩgũya wii ejamakũ, Cornelio makãpнrogue bokatĩrĩgũ wiria, ñadнkнpuri merã
ejamejãyupн ĩgũrẽ bнremugũ.
26 Ĩgũ irasirimakũ ĩã, Pedro gapн ĩgũrẽ tũãwãgũnú:
—Wãgãnнgãka! Yнde mн irirosũta masakн ããrã, ãrĩyupн.
27 Ĩgũya wiigue weretamu ñajãrã, Pedro wárã masaka irogue nerẽanerãrẽ bokajayupн.
28 Irasũ bokajagн, ĩgũsãrẽ ãrĩyupн:
—Gнa judío masaka ããrĩrã, judío masaka ããrĩmerãya wiiriguere ñajãrã, Moisés gнare
pídeare tarinнgãbukoa. Mнsã irire õãrõ masĩa. Marĩpн gapн gaji bumarãrẽ: “Ñerã ããrĩma”,
ãrĩdorebirami yнre.
29 Irasirigн mн iriuanerã yнre siiurimakũ, “Waabea”, ãrĩrõ marĩrõ mata aarabн. Da-
pagora yн õõgue ejasĩã, mнsãrẽ: “¿Nasiribu yнre siiuari?” ãrĩ sẽrẽñadнakoa, ãrĩyupн.
30 Cornelio ĩgũrẽ ãrĩyupн:
—Wapikнrinн taria i horanota tres ããrĩmakũ, i wii yн bere, Marĩpнre sẽrẽripoe gũñaña
marĩrõ sugн ũmн suríro bнro goseriñe sãñagũ deyoa:
31 “Cornelio, Marĩpн mн sẽrẽrĩrẽ pémi. Mн boporãrẽ iritamurĩdere ĩãmi”, ãrĩmi yнre.
32 “Mнyarã ũmarẽ iriuka, Jopegue Simón Pedro wãĩkнgнre siiudoregн. Ĩgũ gajigн Simón
wãĩkнgн waimнrã gasirire ãmugũya wiigue wádiya tнro ããrĩrĩ wiigue ããrĩmi. Ĩgũ mн pнro
ejagн, mнrẽ weregнkumi”, ãrĩ weremi yнre.
33 Irasirigн mata yaarã ũmarẽ mнrẽ siiudoregн iriuabн. Irasirigн mн gнa pнro õãrõ
aarayo. Marĩ ããrĩpererã õõrẽ Marĩpн ĩũrõ ããrã. Irasirirã ããrĩpereri mнrẽ Marĩpн were-
dorerire mн gнare weremakũ pédнakoa, ãrĩyupн Cornelio Pedrore.

Pedro Cornelioya wii ããrĩrãrẽ weredea

34 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, Pedro ãsũ ãrĩ werenнgãyupн ĩgũsãrẽ:
—Yн dapagoragueta pémasĩa. Diayeta ããrã. Marĩpн marĩ ããrĩpererãrẽ surosũ ĩãmi.
35 Irasirigн ããrĩpereri bumarã ĩgũrẽ bнremu, õãrĩrẽ ririrãnorẽ ĩãbéobirikumi.
36 Marĩpн ĩgũya kerere judío masakare pídi ããrĩmí. “Jesucristo merã siñajãrĩ bokarãkuma”,
ãrĩdi ããrĩmí. Ĩgũta ããrĩpererã Opн ããrĩmi.
37 Ããrĩpereri gнa judío masaka ããrĩrĩ nikũgue waadeare õãrõ masĩkoa mнsã. Juan
masakare bue, ĩgũsãrẽ deko merã wãĩyemi. Ĩgũ irasiriadero pнrн, Jesús Galileague
buenнgãmi.
38 Idere masĩkoa mнsã. Ĩĩ Jesús Nazaretmнrẽ Marĩpн Õãgũ deyomarĩgũ merã ĩgũrẽ turarire
sĩdi ããrĩmí. Marĩpн ĩgũ merã ããrĩníkõãdi ããrĩmí. Irasirigн Jesús masakare õãrĩrẽ irigorenami.
Noó ĩgũ waaró ããrĩpererã wãtĩ doreri ririrãrẽ taumi.
39 Gнa judío masaka ããrĩrĩ nikũgue Jerusalẽguedere ããrĩpereri ĩgũ irideare ĩãbн. Irogue
ĩgũrẽ curusague pábiatú wẽjẽma.
40 Ĩgũsã wẽjẽkeremakũ, нrenн waaró merã Marĩpн gapн ĩgũrẽ masũkõãdi ããrĩmí. Ĩgũrẽ
masũ, pнrн gнare deyoamakũ irimi, ĩgũ dupaturi okarire masĩburo, ãrĩgũ.
41 Jesús ããrĩpererã masakare deyoabiridi ããrĩmí. Gнa ditare deyoami. Ĩgũ deyoamakũ, gнa
ĩgũ merã baa, iiríbн. Iripoegueta Marĩpн gнare beyedi ããrĩmí, Jesúre ĩgũ masũadire ĩãmurãrẽ.
42 Marĩpн Jesúreta masaka ããrĩpererã okarãrẽ, boanerãdere: “Õãrãrẽ taugнkoa, ñerã
gapнre wajamoãgнkoa!” ãrĩ beyebure pídi ããrĩmí. Irire masakare weredoremi gнare Jesús.
43 Ããrĩpererã Jesúre bнremurãrẽ Marĩpн ĩgũsã ñerõ irideare kãtigнkumi, ãrĩrĩrẽ gojanerã
ããrĩmá ããrĩpererã Marĩpнya kerere weredupiyunerã, ãrĩ wereyupн Pedro Cornelioya wii
nerẽanerãrẽ.

Judío masaka ããrĩmerãde Õãgũ deyomarĩgũrẽ opanнgãdea

44 Pedro werenírĩrẽ pérãguere Õãgũ deyomarĩgũ dijijayupн.
45-46 Ĩgũ ejadero pнrн, ĩgũsã gajirã ya merã werenímasĩbirideare werenínнgã, нsнyari merã
Marĩpнre: “Õãtarigн ããrã mн”, ãrĩ bнremuñurã. Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pérã, Pedro merã irogue

ejanerã judío masaka Jesúre bʉremurã pégʉkakõãñurã. “Marĩpʉ Õãgũ deyomarĩgũrẽ iriumi judío masaka ããrĩmerãdere”, ãrĩñurã.
47 Irasirigʉ Pedro ĩgũ merãmarãrẽ ãrĩyupʉ:
—Marĩpʉ Õãgũ deyomarĩgũrẽ marĩ judío masakare iriuderosũta ĩĩsãdere iriumi. Irasirirã ĩgũsã Õãgũ deyomarĩgũrẽ opamakũ ĩãrã, marĩ ĩgũsãrẽ deko merã wãĩyebirikõãrã, ãrĩmasĩña máa.
48 Irasirirã: “Mʉsã Jesucristore bʉremurã ĩgũyarã ããrã”, ãrĩ wãĩyeka ĩgũsãrẽ! ãrĩ wereyupʉ Pedro ĩgũ merãmarãrẽ.
Ĩgũsãrẽ wãĩyeadero pʉrʉ, Pedrosãrẽ: “Yoaweyaripoe dujaka gʉa merã dapa!” ãrĩñurã.

11

Pedro Jerusalén marãrẽ Jesúre bʉremurãrẽ weredea

1 Jesús buedoregʉ beyenerã, gajirã ĩgũrẽ bʉremurã Judeague ããrĩrã: “Judío masaka ããrĩmerãde Marĩpʉyare bʉremuma”, ãrĩrĩ kerere péñurã.
2 Pedro Cesareague ããrãdi Jerusalẽgue dujajamakũ ĩãrã, iro marã judío masaka Jesúre bʉremurã ĩgũrẽ ãsũ ãrĩ werewʉa, sẽrẽñañurã:
3 —¿Nasirigʉ judío masakʉ ããrĩkeregʉ, judío masaka ããrĩmerãya wiigue ñajãa, ĩgũsã merã baáari?
4 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ, Pedro ããrĩpereri ĩgũrẽ irogue waadeare ãsũ ãrĩ wereyupʉ:
5 —Yʉ Jopegue ããrĩgṹ, Marĩpʉre sẽrẽripoe kẽrõ irirosũ waabʉ yʉre. Ʉmʉgasigue suñe suríro irirosũ deyori gasiro wapikʉri tʉrori sʉadea gasiro miẽ, yʉ pʉro dijarimakũ ĩãbʉ.
6 Yʉ iri gasiro poekaguere: “¿Ñeéno ããrĩrĩ?” ãrĩ, õãrõ ĩãgũ, ããrĩpererã waimʉrã: paárã, makãnúʉ marã, yebague sĩgũwãgãrã, wúrã sãñamakũ ĩãbʉ.
7 Yʉ ĩgũsãrẽ ĩãníripoe Marĩpʉ yʉre: “Pedro, wãgãnʉgãka! Ĩgũsãrẽ wẽjẽ baaka!” ãrĩmakũ pébʉ.
8 Yʉ gapʉ ĩgũrẽ yʉjʉbʉ: “Baabea yʉ Opʉ. Gajirã waimʉrã gʉa judío masaka baaya marĩrã ããrĩma. Neõ suñarõ ĩgũsãnorẽ baañabi ããrĩkubʉ”, ãrĩbʉ ĩgũrẽ.
9 Yʉ irasũ ãrĩmakũ, Marĩpʉ ũmʉgasigue ããrĩgṹ dupaturi ãrĩmi doja: “Yʉ baadorerãrẽ: ‘Baaya marĩrã ããrĩma’ ”, ãrĩbirikõaka! ãrĩmi yʉre.
10 Ʉrea ĩgũ irire ĩmuadero pʉrʉ, iri gasirore ããrĩpererã merã ũmʉgasigue ãĩmʉrĩãkõãmi doja.
11 Irasiriripoeta ʉrerã ũma Cesarea marã yʉre siiudorerã iriuanerã yʉ ããrĩrĩ wiiguere ejama.
12 Õãgũ deyomarĩgũ yʉre: “ ‘Ĩgũsã judío masaka ããrĩmerã merã waabea’, ãrĩ gũñabita waaka!” ãrĩmi. Irasirigʉ yʉ Jope marã Jesúre bʉremurã su mojõma pere gaji mojõ suru pẽrẽbejarã merã waa, Cesareaguere eja, gʉa ããrĩpererã Cornelioya wiigue ñajãbʉ.
13 Gʉa iro ñajãjamakũ, Cornelio gʉare: “Sugʉ Marĩpʉre wereboegʉ yaa wii ñajãjamakũ ĩãbʉ. Ĩgũ yʉre: ‘Jopegue ũma mʉyarãrẽ iriuka, Simón Pedro wãĩkʉgʉre siiudoregʉ!’ ãrĩmi”, ãrĩ weremi.
14 “ ‘Ĩgũ mʉrẽ Marĩpʉyare weremakũ bʉremugũ, mʉ, mʉyarã ããrĩpererã õãrõ tarirãkoa. Ʉmʉgasiguere Marĩpʉ merã õãrõ ʉsʉyari bokarãkoa’, ãrĩ weremi yʉre Marĩpʉre wereboegʉ”, ãrĩmi Cornelio.
15 Irasirigʉ yʉ ĩgũsãrẽ werenʉgãripoe Õãgũ deyomarĩgũ marĩrẽ neõgora ĩgũ dijijaderosũta ĩgũsãguere dijijami.
16 Irasirimakũ ĩãgũ, Jesús ãrĩdeare gũñabokabʉ. Ãsũta ãrĩmi: “Juan mʉsãrẽ deko merã wãĩyedi ããrĩmí. Yʉ gapʉ mʉsãrẽ Õãgũ deyomarĩgũ merã wãĩyegʉkoa, ĩgũ mʉsã merã ããrĩníkõãburo, ãrĩgũ”.
17 Marĩpʉ marĩrẽ iriuderosũta Õãgũ deyomarĩgũrẽ iriumi, judío masaka ããrĩmerãdere, marĩ Opʉ Jesucristore ĩgũsã bʉremumakũ. Ĩgũ irasirimakũ ĩãgũ, Marĩpʉre: “Irasiribirikõãka ĩgũsãrẽ!” ãrĩmasĩbiribʉ yʉ, ãrĩ wereyupʉ Pedro iro ããrĩrãrẽ.
18 Ĩgũ wereadero pʉrʉ, toeperea:
—Marĩpʉ judío masaka ããrĩmerãdere ĩgũsã ñerõ irideare bʉjawere, piridoremi, ĩgũsãde ũmʉgasigue ĩgũ merã õãrõ ʉsʉyari bokaburo, ãrĩgũ, ãrĩ, ʉsʉyari sĩñurã Marĩpʉre.

Antioquía marã Jesúre bʉremudea

19 Estebãrẽ wẽjẽadero pʉrʉ, Jesúre bʉremurãrẽ ñerõ iriñurã. Irasirirã surãyeri Feniciague, gajirã Chipre nʉgũrõgue, gajirã Antioquíague duriwãgãñurã. Ĩgũsã irogue ejarã, Jesúya kerere wereñurã judío masaka ditare.
20 Surãyeri Jesúre bʉremurã Chipre marã, Cirene marã ããrĩñurã. Ĩgũsã Antioquíague eja, judío masaka ããrĩmerãrẽ Jesúya kerere wereñurã. “Jesús, marĩrẽ taugʉ, ããrĩpererã Opʉ ããrĩmi”, ãrĩ wereñurã ĩgũsãrẽ.

21 Marĩpн irasũ ãrĩ wererãrẽ õãrõ iritamuyupн. Irasirirã ĩgũsã weremakũ pérã, iro marã
wárã Jesúre bнremunнgãñurã. Ĩgũsã dupiyuro bнremudeare pirikõãñurã.
22 “Ĩgũsãde Jesúre bнremuma”, ãrĩrĩ kerere pérã, Jerusalén marã Jesúre bнremurã Bern-
abére Antioquíague iriuñurã: “ ‘¿Naásũ waáari?’ ãrĩ ĩãgũ waaka!” ãrĩrã.
23 Irasirigн irogue eja, Marĩpн ĩgũsãrẽ ĩgũ iritamuadeare ĩã, bнro нsнyari merã:
—Marĩ Opн Jesúre õãrõ bнremuníka! Ĩgũrẽ bнremurĩrẽ neõ piribirikõãka! ãrĩ wereyupн
ĩgũsãrẽ.
24 Bernabé Õãgũ deyomarĩgũrẽ opatarigн, õãgũ, Jesúre õãrõ bнremugũ ããrĩyupн. Irasirirã
ĩgũ weremakũ pérã, wárã masaka Jesúre bнremuñurã.
25 Pнrн Bernabé Antioquíague ããrãdi Saulore Tarsogue ããrĩgṹrẽ ãmagṹ waayupн.
26 Ĩgũrẽ bokaja, ĩgũsã pẽrãgueta Antioquíague goedujaja, Jesúre bнremurã merã su bojorig-
ora iri makãguere ããrĩñurã. Iroguere wárã masakare Jesúyare bueñurã. Iripoe merãta iro
marãrẽ Jesúre bнremurãrẽ: “Cristoyarã, Cristiano ããrĩma”, ãrĩ wãĩyepнroriñurã.
27 Bernabé, Saulo merã Antioquíague ããrĩripoe gajirã Jerusalén marã Marĩpнya kerere
weredupiyurã iroguere waañurã.
28 Sugн ĩgũsã merã, Agabo wãĩkнgн ããrĩyupн. Ĩgũ irogue eja, Õãgũ deyomarĩgũ masĩrĩ sĩrĩ
merã iro marãrẽ:
—Ããrĩpereroguere masaka нaboarãkuma, ãrĩ wereyupн ĩgũsãrẽ. Claudio wãĩkнgн romano
marã opн ñajãdero pнrн Agabo ĩgũ ãrĩdea waayuro.
29 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, Antioquía marã Jesúre bнremurã ãsũ ãrĩñurã:
—Marĩ Judeague ããrĩrãrẽ Jesúre bнremurãrẽ marĩ niyeru oparire, marĩ sĩrõ bokatĩũrõ
iriurã! ãrĩñurã.
30 Irasirirã niyeru neeõ, Bernabé, Saulo merã: “Jesús buedoregн beyenerãrẽ iritamurãrẽ
wiaka!” ãrĩ iriuñurã.

12

Santiagore wẽjẽdea, Pedrore peresu iridea

1 Iripoere Herodes wãĩkнgн Judea marã opн, surãyeri Jesúre bнremurã Jerusalẽgue
ããrĩrãrẽ ñerõ irinнgãyupн.
2 Irasirigн ĩgũyarã surarare Santiagore Juan tĩgũrẽ sareri majĩ merã wẽjẽdoreyupн.
3 Ĩgũrẽ wẽjẽmakũ ĩãrã, judío masaka нsнyañurã. Herodes ĩgũsã нsнyamakũ ĩãgũ, Pedrore
ñeãdore, peresu iriyupн. Irasiriripoe pã wemasãrĩ morẽña marĩrĩ baari bosenн pascua
bosenн ããrĩyuro.
4 Ĩgũrẽ peresu iriadero pнrн, wapikнri bu surarare gorawayu koredoreyupн. Iri burikн
wapikнrã dita ããrĩñurã. “Pascua bosenн pнrн, ãĩwiugнra masaka ĩũrõgue ĩgũrẽ wẽjẽdorebu”,
ãrĩ gũñadiyupн Herodes.
5 Irasirirã Pedrore surara õãrõ koreníkõãñurã. Ĩgũ irogue ããrĩripoe Jesúre bнremurã gapн
Marĩpнre bнro sẽrẽbosaníkõãñurã.

Marĩpн Pedrore peresugue ããrĩgṹrẽ taudea

6 Herodes Pedrore masaka ĩũrõgue ĩgũrẽ ãĩwiuburi ñamirẽ pẽrã surara watopegue peda
kõmeda merã sнasũadi kãrĩyupн. Gajirã surara pẽrã makãpнro wiriarore koreñurã.
7 Ããrĩpererã kãrĩripoe gũñaña marĩrõ sugн Marĩpнre wereboegн Pedro ããrĩrĩ taribugue
deyoayupн. Irasiriro iri taribu poekague õãrõ boyosiriakõãyuro. Marĩpнre wereboegн
Pedroya dнkare túkare, ĩgũrẽ yobeyupн.
—Murĩgora wãgãnнgãka! ãrĩyupн. Ĩgũ irasũ ãrĩmakũta, Pedroya mojõrĩrẽ ĩgũsã kõmedari
sнadea kuradijakõãyuro.
8 Marĩpнre wereboegн ĩgũrẽ:
—Yнjнtúka! Mнya gubu suríre sãñaka! ãrĩyupн.
Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, yнjнtú, ĩgũya gubu suríre sãñayupн. Ĩgũ sãña odomakũ, ãrĩyupн doja:
—Wekamañe surírore sãñaka! Náka, yн merã! ãrĩyupн.
9 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, Pedro ĩgũrẽ tнyawiriayupн. “¿Diayeta Marĩpнre wereboegн yнre
ãĩwiriagн irikuri? Gajipoe irigн kẽgũ iribukoa”, ãrĩ gũñayupн.
10 Marĩpнre wereboegн, Pedro merã surara korerã ããrĩpнrorirãrẽ tari, pнrн gajirãrẽ
tari, iri wii ñajãpнroriri kõme makãpнrogue ejañurã. Iro ĩgũsã ejamakũ, iri makãpнro
basi tũpãkõãyuro. Iri makãpнrore tariwiria, yoaweyaro waa, Marĩpнre wereboegн dede-
riakõãyupн. Pedro sugнta dujayupн pama.
11 Marĩpнre wereboegн dederiadero pнrн, Pedro ĩgũrẽ waadeare õãrõ pémasĩ:

—Diayeta Marĩpн yнre wijatadoregн, ĩgũrẽ wereboegнre iriuañumi Herodes yнre ñerõ iribirikõãburo, ãrĩgũ, gaji ããrĩpereri judío masaka yнre ñerõ iridнarire kãmutadoregн, ãrĩ gũñayupн.

12 Irire gũñawãgã, Maríaya wiigue ejayupн. Igo, Juan Marcos wãĩkнgн pago ããrĩyupo. Iri wiiguere masaka wárã nerẽ, Marĩpнre sẽrẽbosarã iriñurã ĩgũrẽ.

13 Irogue ejagн, Pedro iri wii tнro ñajãri makãpнrore doteyupн. Ĩgũ dotemakũ pégo, sugo Rode wãĩkнgo iri wii marãrẽ moãboego: "¿Noã ããrĩrĩ?" ãrĩ ĩãgõ waayupo.

14 Ĩgũ werenírĩrẽ pémasĩ, makãpнrore tũpãbeota нsнyari merã ũmañajãa, iro nerẽanerãrẽ: "Pedro makãpнro ããrĩgṹ kárinami", ãrĩ wereyupo.

15 Igo irasũ ãrĩmakũ pérã, igore: "Mн irasũ ãrĩmoãmakõãgõ yáa", ãrĩ, igo wererire bнremubiriñurã.

Igo gapн ĩgũsãrẽ: "Diayeta ãrã yн", ãrĩyupo.

"Iro merẽ Pedroya yнjнpũrã ããrĩkoa", ãrĩñurã.

16 Pedro gapн makãpнrore dotegн iriyupн dapa. Irasirimakũ waa, iri makãpнrore tũpã, ĩgũ iro nímakũ ĩãrã, gнkakõãñurã.

17 Ĩgũ gapн ĩgũya mojõ merã irikeo, ĩgũsãrẽ toedoreyupн. Pнrн wiigue ñajãja, ĩgũ peresu ããrĩgṹrẽ Marĩpн ĩgũrẽ ãĩwiriadeare wereyupн ĩgũsãrẽ:

—Irire wereka, Santiagore, gajirã Jesúre bнremurãrẽ! ãrĩ were odo, gajirogue waakõãyupн.

18 Pнrн boyoripoe peresu korerã Pedro marĩmakũ ĩãrã: "¿Naásũ waáayuri?" ãrĩ gãme gaguiníñurã ĩgũsã basi.

19 Irasirigн Herodes ĩgũyarã surarare Pedrore ãmadoreyupн. Ĩgũsã bokabirimakũ ĩãgũ, Pedrore koreadinerãrẽ bнro sẽrẽña, ĩgũsã yнjнbirimakũ, ĩgũsãrẽ wẽjẽdoreyupн. Pнrн Judeare wiri, Cesareague ããrĩgṹ waayupн Herodes.

Herodes boadea

20 Iripoere Herodes Tiro, Sidón wãĩkнri makãrĩ marã merã bнro guayupн. Iri makãrĩ marã baari, Herodeya nikũ marã duadea ããrĩyuro. Irasirirã, ĩgũ guamakũ ĩãrã: "Gнare baari duabiribukumi", ãrĩ, ĩgũ pнrogue irire ãmurã waañurã. Irogue eja, Herodeya wii koregн Blasto wãĩkнgнre: "Iritamuka gнare!" ãrĩñurã. Ĩgũ: "Jáн", ãrĩmakũ pérã: "Herodere wereníbosaka, ĩgũ gнa merã guanemobirikõãburo, ãrĩgũ!" ãrĩñurã ĩgũrẽ.

21 Irasirigн Herodes ĩgũsã merã werenídнarinн ejamakũ, opн sãñarĩ suríre sãña, masaka ĩũrõ opн doarogue doa, ĩgũsãrẽ wereníyupн.

22 Ĩgũ irasũ werenímakũ pérã, masaka gaguiníñurã:

—Ĩĩ õõ werenígũ masakн ããrĩbemi. Ʊmнgasigue marã Opн ããrĩmi, ãrĩñurã.

23 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégн, Herodes ĩgũsãrẽ: "Masakнta ããrã yн", ãrĩbiriyupн. Irasirigн Marĩpнre bнremubiri waja, mata Marĩpнre wereboegн Herodere pũrĩrikнmakũ iriyupн. Irasirigн Herodes beka baaweasũ boakõãyupн.

24 Iri irasũ waadero pнrн, Jesúre bнremurã Marĩpнya kerere ããrĩpereroguere weregorenañurã. Wárã masaka irire péñurã.

25 Bernabé, Saulo merã Jerusalẽgue gajirã Jesúre bнremurãrẽ iritamu odo, Antioquíague gãme dujáañurã. Juan Marcos wãĩkнgнde ĩgũsã merã waayupн.

13

Bernabé, Saulo merã Jesúya kerere buennгãdea

1 Antioquíaguere Jesúre bнremurã watopegue surãyeri Marĩpнya kerere weredupiyurã, gajirã masakare buerimasã ããrĩñurã. Bernabé ĩgũsã merãmн ããrĩyupн. Gajigн Simón wãĩkнgн ããrĩyupн. Ĩgũrẽta masaka: "Ñígũ" ãrĩ wãĩyeñurã. Gajigн Lucio wãĩkнgн Cirenemн ããrĩyupн. Gajigн Manaén wãĩkнgн, Herodes Galilea marã opн dagн merã suro merã masãdi ããrĩyupн. Gajigн Saulo ããrĩyupн.

2 Sunн ĩgũsã bere, Marĩpнre sẽrẽripoe Õãgũ deyomarĩgũ ĩgũsãrẽ wereyupн:

—Bernabére, Saulore beyepíka! Ĩgũsã yнre moãboemurã, yн beyesũnerã ããrĩma, ãrĩyupн.

3 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ĩgũsã bere, Marĩpнre sẽrẽ odo, ĩgũsãya dipure ñapeo, seretu iriuñurã.

Bernabé, Saulo merã Chipre marãrẽ buedea

4 Pнrн Bernabé, Saulo merã Õãgũ deyomarĩgũ ĩgũsãrẽ iriuderosũta Seleucia wãĩkнri makãgue waa, irogue eja, doódiru merã Chipre wãĩkнri nнgũrõgue waañurã.

5 Iri nнgũrõma makã Salamina wãĩkнri makãrẽ eja, judío masaka nerẽrĩ wiirigue Marĩpнya kerere wereñurã. Juan Marcode ĩgũsãrẽ iritamugorenayupн.

6 Pнrн iri nнgũrõrẽ tariwerewãgã, Pafos wãĩkнri makãgue ejañurã. Irogue ejarã, sugн judío masakнre yé ããrĩgṹrẽ bokajañurã. Ĩgũ Barjesús wãĩkнgн ããrĩyupн. Griego ya merã Elimas wãĩkнyupн. Iri makã marãrẽ: "Umнgasigue marã Opнya kerere weredupiyurimasũ ããrã yн", ãrĩkatogorenayupн.

7 Sergio Paulo wãĩkнgн merãmн ããrĩyupн. Sergio Paulo iri nнgũrõ marã opн, wári masĩgũ ããrĩyupн. Ĩgũ Marĩpнya kerere pédнagн, Bernabé, Saulore siiudoreyupн.

8 Irasirirã ĩgũsã ĩgũ pнrogue wererã waañurã. Elimas, yé ããrĩgṹ gapн Sergio Paulo Jesúre bнremumakũ gããmebiriyupн. Irasirigн ĩgũsã wererire kãmutadнadiyupн.

9 Irasirimakũ, Saulo Õãgũ deyomarĩgũrẽ opatarigн, ĩgũrẽ bнro ĩãyupн. Saulota, "Pablo" wãĩkнyupн.

10 Ãsũ ãrĩyupн:

—Mн ãrĩkatorikнgн, ñegũ, ããrĩpereri õãrõ iririre kãmutadнagн, wãtĩ irirosũ ããrã. Marĩ Opнya diayemarẽ gorawayudнagн ããrã.

11 Mн irasiriri waja marĩ Opн mнrẽ wajamoãgнkumi. Irasirigн mн koye ĩãbi dujagнkoa. Marĩ Opн mнrẽ wajamoãrõpa abe gosesiririre ĩãbirikoa, ãrĩyupн Pablo ĩgũrẽ. Ĩgũ irasũ ãrĩrĩ merãta ĩgũrẽ naĩtĩãkõãyuro. Neõ koye ĩãbi dujayupн. Irasirigн ĩgũrẽ tũãwãgãbure ãmayupн.

12 Ĩgũ irasũ waamakũ ĩãgũ, Sergio Paulo marĩ Opн Jesúya buerire pégнkakõãyupн. Irasirigн Jesúre bнremuyupн.

Pablo, Bernabé merã Pisidia nikũma makã Antioquía wãĩkнri makãgue ejadea

13 Pнrн Pablo ĩgũ merãmarã merã Pafogue ããrãnerã wiri taribuja, Perge wãĩkнri makãgue ejañurã. Iri makã Panfilia wãĩkнri nikũgue ããrĩyuro. Ĩgũsã Pergegue ejamakũ, Juan Marcos gapн ĩgũsãrẽ iro pí, Jerusalẽgue gãme dujáakõãyupн doja.

14 Pнrн Pergegue ããrãnerã gaji makã Antioquía wãĩkнri makãgue waañurã. Iri makã Pisidia wãĩkнri nikũgue ããrĩyuro. Irogue eja, judío masaka siñajãrĩnн* ããrĩmakũ ĩgũsã nerẽrĩ wiigue† ñajãa, doañurã.

15 Iri wii marã oparã Moisés gojadeare, Marĩpнya kerere weredupiyunerã gojadeare bueadero pнrн, Pedrosãrẽ siiu:

—Gнayarã, masakare weredнarã, wereka, ĩgũsãrẽ õãrõ ããrĩrikнburo, ãrĩrã! ãrĩñurã.

16 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégн, Pablo wãgãnнgã, ĩgũya mojõ merã irikeo, ĩgũsãrẽ wereyupн:

—Mнsã Israel bumarã, gajirã ĩgũsã irirosũ Marĩpнre bнremurã, õõ ããrĩrã, yн wererire õãrõ péka!

17 Marĩpн, gнa judío masaka Israel bumarã bнremugũ, gнa ñekũsãmarãrẽ beyedi ããrĩmi. Irasirigн iripoegue ĩgũsã Egiptogue ããrĩrãrẽ wárã masãporemakũ iridi ããrĩmí. Pнrн iri nikũgue ããrĩrãrẽ ĩgũ turaro merã ãĩwiridi ããrĩmí.

18 Ĩgũsã Egiptore wiridero pнrн, cuarenta bojorigora masaka marĩrõgue waagorenanerã ããrĩmá. Irogue ĩgũsã ĩgũ dorerire tarinнgãkeremakũ, Marĩpн ĩgũsãrẽ õãrõ koredi ããrĩmí.

19 Pнrн ĩgũsã Canaán nikũgue ejamakũ, iri nikũ marãrẽ su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejari buri marãrẽ Marĩpн béosĩã, gнa ñekũsãmarãrẽ pídi ããrĩmí iro ããrĩdoregн.

20 Marĩpн ĩgũsãrẽ iri nikũgue pídero pнrн, cuatrocientos cincuenta bojorigora ããrĩnerã ããrĩmá. Ĩgũsã irogue ããrĩmakũ, Marĩpн ĩgũsãrẽ doremurãrẽ pídi ããrĩmí. Ĩgũsã Samuel wãĩkнgн Marĩpнya kerere weredupiyudi ĩgũ ããrĩnнgãripoegue doretũnunerã ããrĩmá.

21 Gнa ñekũsãmarã Samuere: "Sugн gнa opн gããmekoa", ãrĩ sẽrẽmakũ pégн, Marĩpн ĩgũsã opн ããrĩbure Saúre pídi ããrĩmí. Saúl, Cis wãĩkнgн magũ, Benjamĩya bumн ããrĩdi ããrĩmí. Ĩgũ cuarenta bojorigora ĩgũsã opн ããrĩdi ããrĩmí.

22 Pнrн Marĩpн Saúre Israel bumarã opн ããrĩrĩrẽ béo, David wãĩkнgнre ĩgũsã opн ããrĩbure pídi ããrĩmí. Ãsũ ãrĩdi ããrĩmí ĩgũrẽ: "Davire Isaí magũrẽ bokabн. Bнro нsнyáa ĩgũ merã. Ããrĩpereri yн gããmerĩrẽ irigнkumi", ãrĩdi ããrĩmí.

23 "Sugн David parãmi ããrĩturiagн, mнsãrẽ Israel bumarãrẽ taugн aarigнkumi", ãrĩ weredi ããrĩmí Marĩpн gнa ñekũsãmarãrẽ. Irasirigн ĩgũ ãrĩderosũta Jesúre iriudi ããrĩmí.

24 Jesús masakare buennнgãburi dupiyuro Juan ããrĩpererã Israel bumarãrẽ: "Mнsã ñerõ irideare bнjawere, mнsã gũñarĩrẽ gorawayuka! Mнsã irasirimakũ ĩãgũ, mнsãrẽ deko merã wãĩyegнkoa", ãrĩ buedi ããrĩmí.

25 Ĩgũ buetũnuburi dupiyuro ĩgũsãrẽ ãrĩdi ããrĩmí: "Mнsã yнre: 'Gнare taugн ããrĩmi', ãrĩ gũñadáa. Ããrĩbea yн. Yн pнrн gajigн aarigнkumi. Yн gapн ubu ããrĩgṹ, ĩgũrẽ neõ sнropebirikoa", ãrĩdi ããrĩmí.

---

* **13:14** Judío masaka siñajãrĩnн, sábado ããrã. † **13:14** Judío masaka nerẽrĩ wii, sinagoga wãĩkнri wii ããrã. Irogue ĩgũsã siñajãrĩnн ããrĩmakũ nerẽ, Marĩpнya wereníríĩ gojadea pũrẽ buenama.

26 'Yaarã, Abraham parãmerã ããrĩturiarã, gajirã ĩgũsã irirosũ Marĩpɯre bɯremurã õõ
ããrĩrãde õãrõ péka! Marĩpɯ marĩrẽ: "Taugɯra", ãrĩ kere iriudi ããrĩmí.
27 Jerusalén marã, ĩgũsã oparãde Jesús marĩrẽ taugɯre ĩãmasĩbirinerã ããrĩmá.
Siñajãrĩnɯrikɯ Marĩpɯya kerere weredupiyunerã gojadeare buekererã, neõ pémasĩbirinerã
ããrĩmá. Pémasĩbirisĩã, Jesúre wẽjẽdorerã, Marĩpɯya werenírĩ gojadea pũgue ãrĩderosũta
irinerã ããrĩmá.
28 Jesús ĩgũ ñerõ irideare bokabirikererã, Pilatore: "Wẽjẽka ĩgũrẽ!" ãrĩ sẽrẽñurã.
29 Irasirirã iripoegue Marĩpɯya kerere weredupiyunerã gojadea pũgue ãrĩderosũta Jesúre
ããrĩpererire iri odo, ĩgũrẽ curusague boadire ãĩdiju, masãgobe ũtãyegue mádea gobegue pínerã
ããrĩmá.
30 Ĩgũrẽ wẽjẽkeremakũ, Marĩpɯ gapɯ boadiguere masũdi ããrĩmí.
31 Ĩgũ masãdero pɯrɯ, wárinɯrĩ deyoadi ããrĩmí ĩgũ merãmarãrẽ. Dupiyurogue ĩgũsã ĩgũ
merã Galileague wiri, Jerusalẽgue wapikɯgorenarã waanerã ããrĩmá. Dapagorare ĩĩsãta ĩgũ
masãdire ĩãnerã, ĩgũyare werema gɯayarãrẽ.
32-33 'Irasirirã yɯ, yɯ merãmɯ Bernabé mɯsãrẽ Jesúya kerere wererã aaribú. Iripoegue
Marĩpɯ ĩgũ Jesús merã õãrõ iriburire weredi ããrĩmí gɯa ñekũsãmarãrẽ. Ĩgũ ãrĩderosũta gɯare
ĩgũsã parãmerã ããrĩturiarãrẽ irasiridi ããrĩmí Jesúre boadiguere masũgũ. Salmos wãĩkɯri
gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: "Yɯ magũ ããrã mɯ. Dapagã mɯrẽ masãmakũ yáa",
ãrĩdi ããrĩmí Marĩpɯ.
34 Gaji pũgue Marĩpɯ ãsũ ãrĩdi ããrĩmí, Jesúre boadiguere masũburire, ĩgũ dɯpɯ
boabiriburire: "Iripoegue yɯ Davire: 'Õãrõ irigɯra', ãrĩderosũta mɯrẽ irigɯkoa", ãrĩdi
ããrĩmí.
35 Gaji Salmos pũ David ĩgũ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojadi ããrĩmí: "Mɯ dorerire õãrõ iridiya
dɯpɯre neõ boadorebirikoa", ãrĩ gojadi ããrĩmí.
36 Diayeta werea. David okagɯ, Marĩpɯ gããmederosũta ĩgũ ããrĩdeapoe marãrẽ irita-
muníkõãdi ããrĩmí. Ĩgũ boadero pɯrɯ, ĩgũ ñekũsãmarã darãrẽ yáaderogueta gajirã ĩgũrẽ yáanerã
ããrĩmá. Ĩgũrẽ yáadero pɯrɯ, ĩgũya dɯpɯ boakõãyuro.
37 Jesús Marĩpɯ masũdiya dɯpɯ gapɯ neõ boabiridero ããrĩbú.
38-39 Mɯsã ããrĩpererã Jesúya kerere yɯ weremakũ, õãrõ péka! Ĩgũ merã marĩ ñerõ irideare
kãtiri bokarãkoa. Ĩgũrẽ bɯremurãnorẽ ĩgũsã ñerõ irideare Marĩpɯ kãtigɯkumi. Moisés doreri
iriri merã neõ kãtiri bokabirikoa.
40 Irasirirã mɯsã dapagora marã õãrõ pémasĩka! Mɯsã õãrõ pémasĩbirimakũ, iripoegue
marã Marĩpɯya kerere weredupiyunerã gojaderosũta mɯsãdere waarokoa.
41 Ãsũ ãrĩ gojanerã ããrĩmá Marĩpɯya werenírĩ gojadea pũgue:
Õãrõ péka, yɯre bɯridarimasã! Mɯsã okarinɯrĩrẽ mɯsãrẽ gajino bɯro goerire ĩmugɯra.
Gajirã mɯsãrẽ irire weremakũ pékererã, bɯremubirikoa. Irasirirã mɯsã
bɯremubiridea waja béosũrãkoa, ãrĩ gojanerã ããrĩmá,✡
ãrĩ wereyupɯ Pablo Antioquía marãrẽ.
42 Pablosã irire were odo, wiriamakũ, judío masaka ããrĩmerã iri wiigue nerẽanerã ĩgũsãrẽ:
—Gaji siñajãrĩnɯ ããrĩmakũ, gɯare irireta werenemoka doja! ãrĩ sẽrẽñurã.
43 Irasirirã iri wii nerẽanerã wiriamakũ, wárã judío masaka, judío masaka irirosũ
bɯremurãde Pablosã wererire bɯremusĩã, ĩgũsãrẽ tɯyañurã. Irasirirã Pablosã ĩgũsãrẽ:
"Marĩpɯ mɯsãrẽ bɯro maĩrĩ merã ĩãgũrẽ bɯremurĩrẽ neõ piribirikõãka!" ãrĩñurã.
44 Gaji semana siñajãrĩnɯ ããrĩmakũ, wárã iri makã marã Marĩpɯya kerere pémurã iri
wiigue nerẽñurã doja.
45 Ĩgũsã wárã nerẽmakũ ĩãrã, judío masaka Pablore bɯro ĩãturiñurã. Irasirirã ñerõ werenírĩ
merã Pablo wererire: "Diaye ããrĩbea", ãrĩñurã.
46 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pérã, Pablo, Bernabé güiro marĩrõ merã ĩgũsãrẽ ãrĩñurã:
—Marĩpɯ dorederosũta gɯa mɯsãrẽ judío masakare ĩgũya kerere werepɯroriadabɯ. Mɯsã
gapɯ irire neõ gããmebea. Marĩpɯ pɯro perebiri okari opaburidere gããmebea. Irasirirã gɯa
judío masaka ããrĩmerã gapɯre iri kerere wererãkoa.
47 Ãsũta doredi ããrĩmí Marĩpɯ ĩgũya werenírĩ gojadea pũguere:
Mɯsãrẽ judío masaka ããrĩmerãrẽ yaa kerere weredoregɯ pígɯkoa. Irasirigɯ ĩgũsãrẽ
ããrĩpererã i nikũ marã mɯsã irire weremakũ pérãnorẽ taugɯkoa perebiri peamegue
waabonerãrẽ, ãrĩdi ããrĩmí Marĩpɯ, ãrĩ wereñurã.✡
48 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pérã, judío masaka ããrĩmerã bɯro ɯsɯyari merã: "Marĩpɯya kere
gapɯ õãrĩ ããrã", ãrĩñurã. Irasirirã Marĩpɯ beyesũnerã, ĩgũ pɯrogue perebiri okari ĩgũ
sĩsũmurã, Jesúre bɯremuñurã.
49 Irasirirã Marĩpɯyare ããrĩpererogue iri nikũ marãrẽ weregorenañurã.

✡ **13:41** Hab 1.5 ✡ **13:47** Is 49.6

50 Irasirimakũ ĩãrã, surãyeri judío masaka Pablosãrẽ ñerõ wereníñurã. Ĩgũsã wererire pérã, gajirã wáro niyeru oparã judío masaka iririkɯrire bɯremurã nome Pablosã merã guañurã. Iri makã marã oparãde ĩgũsã merã guañurã. Irasirirã ĩgũsãrẽ ñerõ irinɯgã, ĩgũsãya nikũrẽ béowiukõãñurã.
51 Irasirirã Pablo, Bernabé ĩgũsãya gubu suríre tuadea nikũwerare mojẽbéoñurã, iri makã marã ĩgũsã ñerĩ iriri waja ĩmurã. Irasiri odo, Iconiogue waakõãñurã.
52 Ĩgũsã waakeremakũ, Jesúre bɯremurã gapɯ irogue ããrĩrã Õãgũ deyomarĩgũrẽ opatari, bɯro ɯsɯyari merã dujañurã.

14

Pablo, Bernabé merã Iconiogue ejadea

1 Pablo, Bernabé merã Iconiogue eja, judío masaka nerẽrĩ wiigue ñajãa, Jesúya kerere wereñurã. Ĩgũsã weremakũ pérã, judío masaka, gajirã judío masaka ããrĩmerãde wárã Jesúre bɯremunɯgãñurã.
2 Judío masaka Jesúyare pédɯamerã gapɯ, Jesúre bɯremurãrẽ ñerõ wereníñurã. Judío masaka ããrĩmerãrẽ, Jesúre bɯremurã merã guamakũ iriñurã. Irasirirã judío masaka ããrĩmerã Jesúre bɯremurãrẽ ñerõ gũñañurã.
3 Ĩgũsã irasũ gũñamakũ ĩãrã, Pablosã gapɯ yoaripoe irore duja, güiro marĩrõ merã: "Marĩpɯ masakare bɯro maĩrĩ merã ĩãmi", ãrĩ bueñurã. Ĩgũsã buemakũ, Marĩpɯ ĩgũyare: "Diayeta buema", ãrĩgũ, ĩgũ turaro merã iri ĩmurĩrẽ ĩgũsã irimakũ iritamuyupɯ.
4 Irasirirã iri makã marã dɯkawariñurã. Surãyeri judío masaka buerire gããmerã, gajirã Pablosã buerire gããmerã dujañurã.
5 Jesúya kerere gããmemerã: judío masaka, judío masaka ããrĩmerãde, oparã merã nerẽ, Pablosãrẽ ñerõ ãrĩ, ũtãyeri merã dea wẽjẽdɯañurã.
6-7 Ĩgũsã irasũ wẽjẽdɯarire pérã, Pablo, Bernabé merã Licaonia nikũgue duriwãgãñurã. Irogue eja, iro marãrẽ Jesúya kerere buegorenañurã. Ĩgũsã irasũ buegorenarã, iri nikũ ããrĩrĩ makãrĩ Listra, Derbe wãĩkɯri makãrĩgue ejañurã.

Listragueue Pablore ũtãyeri merã deadea

8 Listragueue eja, sugɯ neõ deyoagɯgueta waamasĩbiridire iro doagɯre bokajañurã.
9 Irasirigɯ irogue doagɯ, Pablo buemakũ péyupɯ. Ĩgũ pémakũ, Pablo su diayeta ĩãyupɯ ĩgũrẽ. "Ĩĩ Jesúre bɯremumi. 'Ĩgũ yɯre taumasĩmi', ãrĩ gũñakumi", ãrĩ gũñayupɯ Pablo ĩgũrẽ ĩãgũ.
10 Irasirigɯ turaro merã:
—Wãgãnɯgãka! ãrĩyupɯ ĩgũrẽ.
Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɯ, pariwãgãnɯgã waayupɯ.
11 Pablo ĩgũrẽ irasirimakũ ĩãrã, Licaonia marã ĩgũsã ya merã ãsũ ãrĩ gaguiníñurã:
—Marĩ bɯremurã ũmarõgue ããrãnerã ũma irirosũ deyorã marĩ pɯrogue dijajama, ãrĩ gaguiníñurã.
12 Irasirirã Bernabére: "Marĩ bɯremurã opɯ Zeus wãĩkɯgɯ ããrĩmi", ãrĩ wãĩyeñurã. Pablo gapɯre ĩgũsãrẽ werepɯroridi ããrĩmakũ: "Marĩ bɯremugũ Hermes wãĩkɯgɯ ããrĩmi", ãrĩ wãĩyeñurã.
13 Iri makã ñajãrõ tɯro Zeure bɯremurĩ wii ããrĩyuro. Sugɯ paí iri wiire koregɯ wekɯare, goori ĩgũ ãmuadeare ãĩwãgãyupɯ. Ĩgũ, iro marã merã wekɯare wẽjẽ soepeodɯadiyupɯ Pablosãrẽ bɯremudɯagɯ.
14 Ĩgũsã irasũ iridɯamakũ ĩãrã, Pablosã ĩgũsãya suríre yegue, iro ããrĩrã watopegue ũmawãgã, ãsũ ãrĩ gaguiníñurã:
15 —Mɯsã gɯare, ¿nasirimurã irasũ yári? Gɯade mɯsã irirosũta masaka ããrã. Gɯa mɯsãrẽ Marĩpɯya kerere ãsũ ãrĩ wererã aaribú. Keori weadeare béokõãka! Marĩpɯ okagɯ gapɯre bɯremuka! Ĩgũta ũmɯgasi, i nikũ, dia, ããrĩpererã i ũmɯgue ããrĩrãrẽ iridi ããrĩmi.
16 Iripoegue ããrĩpereri buri marãrẽ ĩgũsã gããmerõ irimakũ kãmutabiridi ããrĩmí.
17 Masaka ĩgũrẽ bɯremubirikeremakũ, marĩrẽ õãrõ irigɯ, ĩgũ õãrõ ããrĩrikɯrire ĩmumi ããrĩpererãrẽ. Irasirigɯ deko merẽmakũ yámi. Marĩ oterire dɯkakɯmakũ yámi marĩ baaburire sĩgũ. Irasirigɯ ɯsɯyari merã ããrĩmakũ yámi marĩrẽ, ãrĩñurã Pablosã ĩgũsãrẽ.
18 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pékererã, Pablosãrẽ bɯremudɯarã, wekɯare wẽjẽ soepeodɯadiñurã dapa. Pablosã gapɯ ĩgũsãrẽ: "Iropata irika! Iririre pirikõãka!" ãrĩmakũ pérã, irire pirikõãñurã pama.
19 Pɯrɯ gajirã judío masaka, Antioquía marã, Iconio marãde Listrague ejañurã. Irogue ejarã, Pablore ñerõ wereníñurã. Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pérã, iro marãde ĩgũ merã gua, ĩgũrẽ ũtãyeri merã deañurã. Dea odo: "Ĩĩ kõmoakõãmi", ãrĩ, iri makã tɯrogue tũãwãgã meépíbéokõãñurã.

20 Ĩgũsã irasirikeremakũ, Jesúre bʉremurã gapʉ ĩgũ pʉro nerẽjañurã. Ĩgũsã nerẽjamakũ, wãgãnʉgã, ĩgũsã merã makãgue dujáakõãyupʉ doja. Gajinʉ gapʉ Bernabé merã Derbegue waayupʉ.

21 Irogue eja, Jesúya kerere wereñurã. Ĩgũsã weremakũ pérã, wárã iro marã Jesúre bʉremuñurã. Irire were odo, Listrague goedujáañurã. Iro eja, Iconiogue waañurã. Pʉrʉ Pisidiama makã Antioquíague ejañurã.

22 Iri makãrĩgue weregorenarã, Jesúre bʉremurãrẽ õãrõ ããrĩrikʉmakũ iriñurã. “Jesúre bʉremurĩrẽ neõ piribirikõãka! Marĩpʉ ĩgũyarãrẽ doreroguere waadʉarã, õõguere wári poyari merã ããrĩrãkoa”, ãrĩ bueñurã ĩgũsãrẽ.

23 Pʉrʉ iri makãrĩkʉ marãrẽ Jesúre bʉremurãrẽ iritamumurãrẽ beyeñurã. Beye odo, bere, ãsũ ãrĩ sẽrẽñurã Marĩpʉre ĩgũsã bʉremugũrẽ:

—Gʉa Opʉ, ĩĩsã mʉyarãrẽ iritamuka! ãrĩñurã.

Pablo, Bernabé merã Siria nikũma makã Antioquíague dujáadea

24 Ĩgũsã Pisidia nikũgue weregorenadero pʉrʉ, Panfilia nikũgue ejañurã.

25 Iri nikũma makã Pergere Marĩpʉya kerere were odoadero pʉrʉ, Atalia wãĩkʉri makãgue waañurã.

26 Iri makã ããrãnerã Antioquíague dujáarã, doódiru merã waañurã. Iripoegue iri makã marã Jesúre bʉremurã Pablosãrẽ iriupʉrorirã, Marĩpʉre ĩgũsãya ããrĩburire ãsũ ãrĩ sẽrẽbosanerã ããrĩmá: “Gʉapʉ, mʉ maĩrĩ merã ĩĩsãrẽ mʉyare buegorenamakũ, õãrõ koreka!” ãrĩ sẽrẽnerã ããrĩmá. Irasirirã Pablo, Bernabé merã ĩgũsã buedoreadeare buepeo, iri makãrẽ goeñurã doja.

27 Irasirirã iri makãrẽ goejarã, gajirã Jesúre bʉremurã merã nerẽ, ããrĩpereri ĩgũsã Marĩpʉ turari merã iriadeare, Marĩpʉ judío masaka ããrĩmerãdere Jesúre bʉremumakũ iriadeare wereñurã ĩgũsãrẽ.

28 Yoaripoe iroguere Jesúre bʉremurã merã ããrĩñurã.

15

Jerusalẽgue Jesúre bʉremurã nerẽdea

1 Pablo, Bernabé Antioquíague ããrĩripoe gajirã Judea nikũ marã irogue eja, Jesúre bʉremurãrẽ ãsũ ãrĩ buenʉgãñurã.

—Moisés doderosũta ããrĩpererã mʉsãya dʉpʉma gasirogãrẽ wiiribirimakũ, Marĩpʉ mʉsãrẽ taubirikumi, ãrĩñurã.

2 Ĩgũsã irire ãrĩmakũ pérã, Pablosã ĩgũsã merã bʉro gãme guaseoñurã. Irasirirã Antioquía marã Jesúre bʉremurã Pablore, Bernabére, gajirã iro marãdere Jerusalẽgue waamurãrẽ beyeñurã. Ãsũ ãrĩñurã: “Jerusalẽgue waaka! Jesús buedoregʉ beyenerãrẽ, ĩgũsãrẽ irita-murãdere: ‘¿Judea marã buerire diayeta ããrĩrĩ?’ ãrĩ sẽrẽñarã waaka!” ãrĩ iriuñurã.

3 Irasirirã Jesúre bʉremurã ĩgũsãrẽ iriuadero pʉrʉ, Pablo, Bernabé merã Fenicia nikũ waa, pʉrʉ Samaria nikũrẽ tariwãgã, judío masaka ããrĩmerã ĩgũsã ñekũsãmarã bʉremunadeare piri, Marĩpʉya gapʉre bʉremunʉgãrĩ kerere wererã iriñurã Jesúre bʉremurãrẽ. Irire pérã, ããrĩpererã bʉro ʉsʉyañurã.

4 Pablosã Jerusalẽgue ejamakũ ĩãrã, Jesúre bʉremurã, Jesús buedoregʉ beyenerã, ĩgũsãrẽ iritamurãde õãrõ ʉsʉyari merã bokatĩrĩñurã. Irasirirã Pablo, Bernabé merã ããrĩpereri ĩgũsã Marĩpʉ turari merã irideare wereñurã.

5 Iroguere surãyeri fariseo bumarã Jesúre bʉremurã ããrĩñurã. Pablosã weremakũ pékererã, ĩgũsã gapʉ wãgãnʉgã, ãsũ ãrĩñurã:

—Judío masaka ããrĩmerã Jesúre bʉremurã, ĩgũsãya dʉpʉma gasirogãrẽ wiiriburo. “Moisés doredeare irika mʉsãde!” ãrĩrõ gããmea ĩgũsãrẽ, ãrĩñurã.

6 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pé, Jesús buedoregʉ beyenerã, gajirã ĩgũsãrẽ iritamurã nerẽ, irire ãmudʉarã wereníñurã.

7 Ĩgũsã yoaripoe wereníadero pʉrʉ, Pedro wãgãnʉgã, wereyupʉ ĩgũsãrẽ:

—Yaarã, õãrõ péka yʉre! Iripoegue, yʉ mʉsã merã ããrĩgṹrẽ Marĩpʉ beyedi ããrĩmí, yʉre ĩgũya kerere judío masaka ããrĩmerãrẽ weredoregʉ. Irasirigʉ ĩgũ masakare tauri kerere werea, Jesúre bʉremuburo, ãrĩgũ.

8 Marĩpʉ ããrĩpererã gũñarĩrẽ masĩgũ, judío masaka ããrĩmerãrẽ Jesúre bʉremurãrẽ: “Yaarã ããrĩma”, ãrĩ ĩmubu, ĩgũsãdere Õãgũ deyomarĩgũrẽ iriumi marĩrẽ iriuderosũta.

9 Irasirigʉ marĩrẽ ĩgũsã merã surosũ ĩãmi. Ĩgũsã Jesúre bʉremumakũ, ĩgũsãdere ĩgũsã gũñarĩgue õãrõ ããrĩrikʉmakũ yámi.

10 Marĩpʉ Moisére doreri pídeare marĩ ñekũsãmarã bokatĩũbirinerã ããrĩmá. Marĩde ĩgũsã irirosũ bokatĩũbirikererã, ¿nasirimurã Jesúre bʉremurãrẽ judío masaka ããrĩmerãrẽ irire

iridorebukuri? ¿Nasirimurã Marĩpʉ judío masaka ããrĩmerãrẽ ĩgũyarã ããrĩmakũ iririre: “Iro
ããrĩbea”, ãrĩ gũñabukuri?
11 Ãsũ gapʉ gũñarõ gããmea. Marĩ Opʉ Jesús marĩrẽ maĩrĩ merã, Marĩpʉ marĩrẽ taumi.
Irasirigʉ marĩrẽ taurosũta judío masaka ããrĩmerãdere taumi, ãrĩyupʉ Pedro ĩgũsãrẽ.
12 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ããrĩpererã toepereakõãñurã. Irasirirã Pablo, Bernabé merã judío
masaka ããrĩmerã watopegue Marĩpʉ turari merã ĩgũsã iri ĩmudeare weremakũ õãrõ péñurã.
13 Ĩgũsã irire were odoadero pʉrʉ, Santiagode wereyupʉ:
—Yaarã, péka yʉre!
14 Marĩpʉ judío masaka ããrĩmerãrẽ ĩgũyarã ããrĩnʉgãmakũ neõ irideare weresiami Simón
Pedro mʉsãrẽ.
15 Marĩpʉya kerere weredupiyunerã werederosũta waabʉ judío masaka ããrĩmerãrẽ.
Marĩpʉya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojanerã ããrĩmá ĩgũ ãrĩdeare gojarã:
16 Pʉrʉ Daviya bumarã ĩgũsã oparã ããrĩdea pereadero pʉrʉgue dupaturi ĩgũ parãmi
ããrĩturiagʉre ĩgũsã Opʉ sóogʉra doja. Irasirigʉ ĩgũyarãrẽ ĩgũsã õãrõ ããrĩrikʉmakũ
irigʉkoa.
17-18 Irasirirã ããrĩpererã judío masaka ããrĩmerã yʉ beyenerã, yʉre ĩgũsã Opʉre
bʉremurãkuma, ãrĩmi Marĩpʉ masakare irire masĩdoregʉ, ãrĩ gojanerã ããrĩmá.✡
19 ’Irasirigʉ ãsũ gũñáa yʉ. Judío masaka ããrĩmerãrẽ Jesúre bʉremunʉgãrãrẽ wári: “Ãsũ
irika!” ãrĩ garibobirikõãrõ gããmea marĩrẽ.
20 Irasirirã marĩ ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩ gojarã: “Keori weadea pʉro baari pídeare baabirikõãka!
Nome merã ñerõ iribirikõãka! Nomede ũma merã ñerõ iribirikõãka! Waimʉrã wũnugũ biu
wẽjẽanerãya díkʉri diíre baabirikõãka! Díre iiríbirikõãka!” ãrĩ gojarã!
21 Iripoegueta marĩ nerẽrĩ wiirigue siñajãrĩnʉrikʉ Marĩpʉ Moisére doreri pídeare masaka
buema. Irasirirã ããrĩpereri makãrĩ marã iri dorerire masĩkuma. Irasirirã yʉ ãrãdea ditare
gojarã! ãrĩyupʉ Santiago ĩgũsãrẽ.

Judío masaka ããrĩmerãrẽ gojadea

22 Irasirirã Jesús buedoregʉ beyenerã, ĩgũsãrẽ iritamurã, gajirã ããrĩpererã Jesúre
bʉremurã merã Santiago ãrãdeare: “Irasũta irirã!” ãrĩ, ĩgũsã merãmarã pẽrãrẽ beyeñurã
Antioquíague Pablo, Bernabé merã waamurãrẽ. Irasirirã Judare, Silare beyeñurã. Judata,
“Barsabás” wãĩkʉyupʉ. Ĩgũsã Jesúre bʉremurã watopegue ããrĩrã oparã ririosũ ããrĩrã
ããrĩñurã.
23 Pʉrʉ ĩgũsã gojadea pũrẽ ĩgũsã merã iriuñurã. Ãsũ ãrĩ gojañurã:
Gʉa, Jesús buedoregʉ beyenerã, gʉare iritamurã, gajirã Jesúre bʉremurã õõgue ããrĩrã
õãdorea mʉsãrẽ.
Ããrĩpererã judío masaka ããrĩmerã Antioquíague, Siriague, Ciliciague ããrĩrãrẽ Jesúre
bʉremurãrẽ õãdorea.
24 Gajirã gʉa merãmarã mʉsã pʉrogue ejarã, mʉsãrẽ garibogorenañurã. Mʉsãya
dʉpʉma gasirogãrẽ wiiridore: “Ããrĩpereri Moisés doredeare irika!” ãrĩgorenañurã. Gʉa
gapʉ ĩgũsãrẽ irire: “Buerã waaka!” ãrĩbiradibʉ.
25 Irasirirã gʉa ããrĩpererã nerẽ, gʉa merãmarã Judas, Silas wãĩkʉrãrẽ beyeabʉ mʉsã
pʉrogue iriumurã. Ĩgũsã marĩ maĩrã Pablo, Bernabé merã waarãkuma.
26 Masaka Pablosãrẽta Jesucristo marĩ Opʉya kerere güiro marĩrõ merã buemakũ
wẽjẽboyaunanerã ããrĩmá. Mérõgã tarinerã ããrĩmá.
27 Judasã mʉsã pʉrogue ejarã, gʉa gojadeare wererãkuma.
28 Õãgũ deyomarĩgũ gʉare gũñarĩ sĩrõsũta: “Gaji dorerire píbirikoa mʉsãrẽ”, ãrĩ gũñáa.
Irasirirã i doreri ditare pírãkoa:
29 “Keori weadea pʉro baari pídeare baabirikõãka! Díre iiríbirikõãka! Waimʉrã wũnugũ
biu wẽjẽanerãya díkʉri diíre baabirikõãka! Nome merã ñerõ iribirikõãka! Nomede ũma
merã ñerõ iribirikõãka!” I gʉa dorerire irirã, õãrĩrẽ irirãkoa mʉsã. Iropata ããrã mʉsãrẽ gʉa
weredʉari, ãrĩ gojañurã Jesúre bʉremurã Jerusalẽgue ããrĩrã.
30 Iri pũrẽ goja odo, Pablosãrẽ: “Õãrõ waaka!” ãrĩ seretuñurã. Pʉrʉ Pablosã Antioquíague
waañurã. Irogue eja, Jesúre bʉremurãrẽ siiu neeõ, iri pũrẽ wiañurã.
31 Iri pũrẽ bue odo, õãrĩ ĩgũsã were gojadeare ĩãrã, bʉro ʉsʉyañurã.
32 Judas, Silas merã Marĩpʉya kerere weredupiyurã ããrĩñurã. Irasirirã Jesúre
bʉremurãrẽ Marĩpʉ ĩgũsãrẽ weredoredeare wereñurã. Ĩgũsã weremakũ pérã, Jesúre
bʉremurã gapʉ ʉsʉya, õãrõ gũñaturari merã dujañurã.
33 Judas iroguere yoaweyaripoe ããrĩ: “Dujáagʉ yáa”, ãrĩ seretuyupʉ iro marãrẽ. Irasũ
ãrĩmakũ pé: “Õãrõ waaka! Bʉro siñajãrĩ merã dujáaka Jerusalẽgue. Õãburo iro marã,

✡ **15:17-18** Am 9.11-12

mʉsãrẽ iriuanerã”, ãrĩ dujuñurã. Ĩgũsã irasũ ãrãdero pʉrʉ, Judas, gajirã merã Jerusalẽgue dujáakõãyupʉ doja.
34 Silas gapʉ: “Õõgue dujagʉra”, ãrĩ gũñasĩã, Antioquíague dujakõãyupʉ dapa.
35 Pablo, Bernabé merã yoaweyaripoe iroguere dujañurã. Irasirirã wárã gajirã merã iro marãrẽ bue, marĩ Opʉ Jesúya kerere weregorenañurã.

Dupaturi Pablo Jesúya kerere buegorenagʉ̃ waadea

36 Mérõgã pʉrʉ Pablo Bernabére wereyupʉ:
—Náka, ããrĩpereri makãrĩ marĩ Opʉ Jesúya kerere marĩ buegorenadea makãrĩ marãrẽ: “¿Naásũ ããrĩrikʉri?” ãrĩ, ĩãgorenarã! ãrĩyupʉ.
37 Ĩgũ irasũ ãrĩmakʉ̃ pégʉ, Bernabé gapʉ Juan Marcore ãĩadʉadiyupʉ.
38 Dupiyurogue Juan Marcos ĩgũsã merã Panfiliague ããrĩgʉ́, ĩgũsã moãrĩrẽ bokatĩũbiridea waja Pablo dupaturi ĩgʉ̃rẽ ãĩadʉabiriyupʉ. Irasirigʉ Bernabére: “Ĩgʉ̃rẽ ãĩabirimakʉ̃dere õãrokoa”, ãrĩyupʉ.
39 Irasirirã ĩgũsã basi irire bʉro gãme guaseo, dʉkawariakõãñurã. Irasirigʉ Bernabé gapʉ Juan Marcore ãĩayupʉ, doódiru merã Chipre nʉgʉ̃rõgue waagʉ́.
40 Pablode Silare beyeyupʉ ĩgʉ merã waabure. Ĩgũsã buerã waaburi dupiyuro Jesúre bʉremurã ĩgũsãrẽ: “Marĩ Opʉ mʉsãrẽ maĩgʉ õãrõ koreburo”, ãrĩ sẽrẽbosa, iriuñurã.
41 Irasirirã Siria nikũ, Cilicia nikũdere tariwãgã, Jesúre bʉremurãrẽ ĩgʉ̃yare bue, õãrõ gũñaturamakʉ̃ iriñurã ĩgũsãrẽ.

16

Timoteo, Pablo, Silasãrẽ wapikʉwãgãdea

1 Pʉrʉ Pablo, Silas merã Derbegue, Listrague ejañurã. Irogue ejarã, Timoteore Jesúre bʉremugʉ̃rẽ bokajañurã. Ĩgʉ̃ pagode Jesúre bʉremugõ, judío masako ããrĩyupo. Pagʉ gapʉ griego masakʉ ããrĩyupʉ.
2 Jesúre bʉremurã Listra marã, Iconio marãde Timoteore: “Õãgʉ̃ ããrĩmi”, ãrĩ ĩãñurã.
3 Irasirigʉ Pablo Timoteore ĩgʉ̃rẽ wapikʉbure ãĩadʉayupʉ. Judío masaka iri nikũ marã gapʉ Timoteo pagʉ griego masakʉ ããrĩrĩrẽ masĩñurã. Irasirigʉ Pablo ĩgũsã merã guamakʉ̃ iridʉabi, Timoteoya dʉpʉma gasirogãrẽ wiiriyupʉ judío masaka irinarõsũ irigʉ.
4 Pʉrʉ Pablo, Timoteo merã waa, ĩgũsã gojadea pũmarẽ Jesúre bʉremurãrẽ ĩgũsã ejari makãrĩ marãrẽ wereñurã. Iri pũ Jerusalẽgue Jesús buedoregʉ beyenerã, ĩgũsãrẽ iritamurã: “Ãsũ irika!” ãrĩ gojadea pũ ããrĩyuro.
5 Ĩgũsã irire weremakʉ̃ pérã, Jesúre bʉremurã: “Jáʉ”, ãrĩ, gũñaturari merã Jesúre bʉremunemoñurã. Gajirãde ʉ̃mʉrikʉ Jesúre bʉremubirinerã, bʉremunemowãgãñurã.

Pablo kẽrõgue irirosũ Macedoniamʉrẽ ĩãdea

6-7 Pʉrʉ Pablosã Asia nikũgue Jesúya kerere buerã waadʉarãrẽ Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃ waadorebiriyupʉ. Irasirirã ĩgũsã Frigia nikũrẽ taria, Galacia nikũdere taria, Misia nikũ tʉrogue eja, Bitinia nikũgue waadʉadiñurã. Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃ gapʉ iroguedere waadorebiriyupʉ.
8 Irasirirã Misia nikũ tʉrore tariwãgã, Troas wãĩkʉri makãgue buajañurã.
9 Irogue iri ñamirẽ Pablo kẽrõgue irirosũ sugʉ Macedonia nikũmʉ ĩgʉ̃ pʉro nímakʉ̃ ĩãyupʉ. “Gʉare Macedonia marãrẽ iritamugʉ̃ aarika!” ãrĩ siiuyupʉ.
10 Pablo kẽrõ irirosũ waadeare gʉare weremakʉ̃ pérã: “Marĩpʉ iri nikũ marãrẽ ĩgʉ̃ya kerere weredoregʉ iriugʉ irikumi marĩrẽ”, ãrĩ gũña, gʉayare ãmu, Macedoniague waakõãbʉ. ((Yʉ Lucas i pũrẽ gojabude ĩgũsã merã waabʉ.))

Pablo, Silas merã Filipogue waadea

11 Irasirirã Troague ããrãnerã doódiru merã Samotracia wãĩkʉri nʉgʉ̃rõgue taribuja, gajinʉ gapʉ Neápoligue waabʉ.
12 Iri makãrẽ taria, Filipo romano marãya makãgue ejabʉ. Iri makãta Macedonia nikũma makãrĩrẽ doreri makã ããrĩbʉ́. Iroguere yoaweyaripoe ããrĩbʉ́.
13 Judío masaka siñajãrĩnʉ ããrĩmakʉ̃, ĩgũsã Marĩpʉre sẽrẽrã nerẽnarõrẽ ãmarã waarã, iri makã tʉro, dia wekague waabʉ. Irogue eja, iro nerẽanerã nomerẽ Jesúya kerere were doaníbʉ.
14 Iroguere sugo Tiatira wãĩkʉri makãmo, Lidia wãĩkʉgo õãrĩ surí diiari suríre duarimasõ ããrĩmó. Marĩpʉre bʉremugõ ããrĩmó. Irasirigʉ Marĩpʉ igore Pablo wererire õãrõ pémasĩrĩ merã pé bʉremumakʉ̃ irimi.
15 Irasirigʉ Pablo igore, igoya wii marã ããrĩpererãrẽ deko merã wãĩyemi. Ĩgʉ̃ wãĩyeadero pʉrʉ, ãsũ ãrĩmo:

—Mнsã yнre: “Diayeta Jesúre bнremugõ ããrĩmo”, ãrĩ gũñarã, yaa wiigue dujaka! ãrĩmo gнare.

Igo irasũ ãrĩmakũ pérã, igoya wiigue dujabн.

16 Sunн iro marã Marĩpнre sẽrẽrã nerẽnarõgue dupaturi waarã, wãtĩ ñajãsũdeore bokajabн. Igo gajirãrẽ moãboego ããrĩmó. Irasirigo wãtĩ masĩrĩ sĩrĩ merã masakare: “Ãsũ waarokoa mнsãrẽ”, ãrĩboka, wáro niyeru wajatabosamo igo oparãrẽ.

17 Igo gнa noó waaró gнa merã waagó, ãsũ ãrĩ gaguinímo:

—Ĩgũsã Marĩpн ããrĩpererãrẽ doregнre moãboerimasã ããrĩma. Marĩpн marĩrẽ tauri kerere werema mнsãrẽ, ãrĩ gaguinímo.

18 Wárinнrĩ gнare garibomakũ, Pablo gãmenнgã, wãtĩ igoguere ããrĩgṹrẽ ãsũ ãrĩmi:

—Jesucristo wãĩ merã, ĩgũ turari merã mнrẽ: “Igore iropata wirika!” ãrĩmi.

Ĩgũ irasũ ãrĩmakũta, wãtĩ igore wiriakõãmi.

19 Wãtĩ igore wiriadero pнrн, masakare: “Ãsũ waarokoa”, ãrĩ weremasĩbiri, igo oparãrẽ niyeru wajatanemobosabirimo pama. Irasirirã, igo oparã gapн Pablo, Silare ñeã, iri makã marã oparã pнrogue ãĩãma.

20 Pнrн weresãrĩrẽ beyerimasã pнrogue ĩgũsãrẽ ãĩja, ãsũ ãrĩma:

—Ĩĩsã judío masaka ããrĩma. Marĩya makã marãrẽ gariborã yáma.

21 Ĩgũsã marĩrẽ buerã, marĩ romano marã iririkнrire iridorebema. Irasirirã ĩgũsã buerire gããmebea. Ĩgũsã doreridere irimasĩbea, ãrĩma.

22 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pérã, masaka wárã irogue ããrĩrã Pablosã merã guama. Weresãrĩrẽ beyerimasã gapн Pablosãya suríre túweadore, yuku merã tãrãdorema.

23 Ĩgũsãrẽ bнro tãrã odo, peresu irima. Ĩgũsãrẽ korebure õãrõ ĩãduripídorema.

24 Irasirigн ĩgũsãrẽ koregн gapн iri wii dekoma taribugue ĩgũsãrẽ ĩgũsãya guburire taboa majĩrĩma goberigue sнadobo, õãrõ biadobokõãyupн.

25 Pнrн ñami deko ããrĩmakũ, Pablosã Marĩpнre sẽrẽ, bayapeoñurã. Ĩgũsã irasũ bayamakũ, gajirã peresugue ããrĩrã péñurã.

26 Ĩgũsã bayaripoe gũñaña marĩrõ nikũ bнro ñomeyuro. Irasiriro iri wiide bнro gãmeña, suro merã ããrĩpereri iri wiima makãpнrori tũpãpereakõãyuro. Peresugue ããrĩrãrẽ ĩgũsã kõmedari merã sнadeadaride kurakõãyuro.

27 Irasũ waamakũ, ĩgũsãrẽ koregн yobe, iri wiima makãpнrori toyomakũ ĩãgũ: “Peresu ããrãnerã duriwiriapereakõãñuma”, ãrĩ gũñayupн. Irasirigн ĩgũya sareri majĩrẽ ãĩ, ĩgũ basi sareboadнagн iriadiyupн.

28 Ĩgũ irasirimakũ ĩãgũ, Pablo ĩgũrẽ gaguiníyupн:

—Mн basi ñerõ neõ iribirikõãka! Ããrĩperekõãa gнa, ãrĩyupн.

29 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, sĩãgodore, Pablosã pнro ũmawãgã, ĩgũsãya guburi pнro naradari merã ejamejãyupн.

30 Pнrн ĩgũsãrẽ ãĩwiu, ãsũ ãrĩ sẽrẽñayupн:

—¿Nasirigнkuri, yн Marĩpн yнre taumakũ gããmegũ?

31 Pablosã yнjнñurã:

—Marĩ Opн Jesucristore bнremuka! Mнya wii marãde ĩgũrẽ bнremuburo. Mнsã ĩgũrẽ bнremumakũ ĩãgũ, Marĩpн mнsãrẽ taugнkumi, ãrĩñurã.

32 Irasũ ãrĩ odo, ĩgũya wii marãdere Jesúya kerere wereñurã.

33 Ñami deko pнrн ĩgũsãrẽ koreadi ĩgũsãya kãmirẽ koeyupн. Ĩgũ koe odoadero pнrн, Pablosã ĩgũrẽ, ĩgũya wii marãdere deko merã wãĩyeñurã.

34 Ĩgũsãrẽ wãĩyeadero pнrн, Pablosãrẽ ĩgũya wiigue ãĩa, baari ejoyupн. Ĩgũ, ĩgũya wii marã merã Marĩpнre bнremusĩã, bнro нsнyañurã.

35 Boyoripoe oparã surarare iriuñurã, peresu wii koregнre Pablosãrẽ wiudorerã.

36 Iri wii koregн irire pégн, Pablosãrẽ ãrĩyupн:

—Oparã mнsãrẽ wiridoreañurã. Irasirirã güiro marĩrõ нsнyari merã wirika! ãrĩyupн.

37 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, Pablo gapн ãrĩyupн surarare:

—Oparã gнa ñerõ irideare bokabirikererã, masaka wárã ĩũrõ gнare tãrãdoreama. Ĩgũsã, gнa romano marã ããrĩkeremakũ, tãrãdoreama. Pнrн peresu iriama. ¿Dapague gнare masaka ĩãbero wiudнari? Ããrĩbea. Ĩgũsã basita wiurã aariburo gнare, ãrĩyupн Pablo.

38 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, surara Pablo ãrãdeare oparãrẽ wererã waañurã. Pablo, Silas romano marã ããrĩma, ãrĩrĩ kerere pérã, oparã güigorañurã.

39 Irasirirã Pablosã pнro ejarã, ãsũ ãrĩñurã:

—Kãtika, gнa mнsãrẽ peresu iriadeare! Irasũ ãrĩ odo, ĩgũsãrẽ peresugue ããrãnerãrẽ wiu: “Gнaya makãrẽ wirika!” ãrĩñurã.

40 Irasirirã Pablosã peresugue ããrãnerã wiria, Lidiaya wiigue waañurã. Irogue eja, Jesúre
bʉremurã nerẽanerãrẽ bokajarã, õãrõ gũñaturanemomakũ iriñurã. Pʉrʉ waakõãñurã.

17

Tesalónica marã Pablo, Silas merã guadea

1 Pablo, Silas merã waarã, Anfípolire, Apoloniare taria, Tesalónicague ejañurã. Iri
makãguere judío masaka nerẽrĩ wii ããrĩyuro.
2 Irogue eja, Pablo iri wiigue waayupʉ ĩgũ gaji makãrĩrẽ irinaderosũta. Ʉre semana judío
masaka siñajãrĩnʉrĩ ããrĩmakũ, iro marãrẽ Marĩpʉyare werenayupʉ.
3 Ãsũ ãrĩ bueyupʉ:
—Marĩpʉ iriudi, Cristo ããrĩmi. Marĩ ñerõ iridea waja ñerõ taridi ããrĩmí. Ĩgũ boadero pʉrʉ,
Marĩpʉ gapʉ ĩgũrẽ masũdi ããrĩmí marĩ õãrõ ããrĩburire. Ĩĩ Jesús yʉ ãsũ ãrĩ weregʉ, ĩgũta Cristo
ããrĩmi marĩrẽ taugʉ. Ãsũta ãrĩ werea, Marĩpʉya kerere ĩgũsã gojadea pũguere, ãrĩ wereyupʉ.
4 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, surãyeri judío masaka ĩgũ wererire: "Diayeta ããrã", ãrĩ
bʉremuñurã. Irasirirã Pablosã merã waañurã. Gajirã wárã griego masaka Marĩpʉre
bʉremurĩmasã, oparã nomede, Pablo wererire pérã, bʉremuñurã. Irasirirã ĩgũsãde ĩgũsã
merã waañurã.
5 Gajirã judío masaka irasirimakũ ĩãrã, Pablosãrẽ ĩãturi, wárã ñerã moãmerãrẽ siiu neeõ:
"Pablo ĩgũ merãmarã merã ñerõ irigʉ yámi", ãrĩ gaguinírã waaka i makã marãrẽ, ãrĩ iriuñurã.
Irasũ ãrĩ gaguinírã, ããrĩpererã iri makã marãrẽ Pablosã merã guamakũ iriñurã. Irasirirã
Jesúre bʉremugũ Jasón wãĩkʉgʉya wiima makãpʉrore turaro merã tũãkoro, ñajãa, Pablosãrẽ
ãmadiñurã masakaguere wiadʉarã.
6 Ĩgũsãrẽ bokabirisĩã, Jasõrẽ, gajirã Jesúre bʉremurãdere ñeã tũãwãgã, iri makã marã
oparã pʉrogue ãĩa, irogue eja, gaguiníñurã:
—Pablosã ããrĩpererogue masakare gariborã iriama. Dapagorare marĩya makãrẽ ejasiama.
7 Ĩĩ Jasón ĩgũsãrẽ ĩgũya wiigue ñajãdoreami. Ĩĩsã ããrĩpereri marĩ romano marã opʉ dorerire
tarinʉgãma. "Gajigʉ mʉsã Opʉ, Jesús wãĩkʉgʉ ããrĩmi", ãrĩ buema masakare, ãrĩ gaguiníñurã
oparãrẽ.
8 Ĩgũsã irasũ ãrĩ gaguinímakũ pérã, ããrĩpererã iri makã marã, ĩgũsã oparãde Pablosã merã
guañurã. "¿Naásũ waáari?" ãrĩ gaguinísirikõãñurã.
9 Irasirirã oparã Jasõrẽ, ĩgũ merãmarãdere peresu waadoremerã: "Dupaturi Pablosãrẽ
iritamubirikõãka!" ãrĩ, niyeru wajaridore, wiukõãñurã.

Pablo, Silas merã Bereague ejadea

10 Pʉrʉ iri ñamita Jesúre bʉremurã Pablosãrẽ Bereague iriukõãñurã. Irogue eja, judío
masaka nerẽrĩ wiigue waañurã.
11 Judío masaka Berea marã gapʉ Tesalónica marã nemorõ Jesúya kerere õãrõ pédʉañurã.
Irasirirã irire: "¿Diayeta ããrĩrĩ?" ãrĩ masĩdʉarã, ʉmʉrikʉ Marĩpʉya wereníri gojadea pũmarẽ
bueníkõãñurã.
12 Irasirirã wárã Jesúre bʉremuñurã. Gajirã griego masakade, iri makã marã oparã
nomede bʉremuñurã.
13 Pablo, Berea marãrẽ Marĩpʉyare wereri kerere pérã, Tesalónica marã judío masaka
ejañurã. Irore eja, Berea marãrẽ kere ãrĩ, Pablosã merã guamakũ iriñurã.
14 Ĩgũsã irasirimakũ ĩãrã, Jesúre bʉremurã Pablore mumurõ merã dia wádiya tʉrogue
iriuñurã. Ĩgũ merãmarã gapʉ Silas, Timoteo merã Bereague dujañurã.
15 Pablore ãĩwãgãnerã Atenas wãĩkʉri makãgue eja, ĩgũrẽ irogue pí, Bereague gãme
dujáakõãñurã doja. Irogue dujajarã, Pablo ĩgũ: "Murĩgora Silas, Timoteode õõgue aariburo",
ãrĩ kere iriuadeare wereñurã ĩgũsãrẽ.

Pablo Atenague ããrĩdea

16 Pablo Atenague Silas, Timoteore yúgʉ, iri makã marã keori weadeare wári opamakũ
ĩãgũ, bʉro bʉjawereyupʉ.
17 Irasirigʉ judío masaka nerẽrĩ wiigue ĩgũsã merã werenígũ waayupʉ. Iroguere gajirã
judío masaka ããrĩmerã Marĩpʉre bʉremurã ããrĩñurã. Ĩgũsã merãdere wereníyupʉ. Ʉmʉrikʉ
iri makã marã ĩgũ bokajarã merã wereníyupʉ.
18 Gajirã ũmade Epicúreos wãĩkʉri bumarãyare buerimasã, gajirã Estoicos wãĩkʉri bu-
marãyare buerimasã Pablo merã wereníñurã. Ĩgũ weremakũ pérã, ãsũ ãrĩ gãme sẽrẽñañurã:
—¿Naásũ ãrĩ weredʉagʉ yári, ĩĩ iropa werenígũ? ãrĩñurã.
Pablo Jesúyare, ĩgũ masã mʉrĩadeare weremakũ pérã, gajirã ãsũ ãrĩñurã:
—Gajiro marã ĩgũsã bʉremurãyare weregʉ irikumi, ãrĩñurã.
19 Irasirirã ĩgũsã nerẽrõ Areópago wãĩkʉrogue Pablore ãĩãñurã. Irogue ãĩja, ĩgũrẽ ãrĩñurã:

—Gʉa maama bueri mʉ wererire masĩdʉakoa.
20 Mʉ bueri gajirosũ ããrã. Irasirirã gʉa: “¿Naásũ ãrĩdʉaro yári iri?” ãrĩ masĩdʉakoa, ãrĩñurã Pablore.
21 Ããrĩpererã Atenas marã, gajiro marã iri makã ejanerãde maama bueri ditare werenídʉañurã.
22 Irasirigʉ Pablo Areópagogue ĩgũrẽ ãĩjadero pʉrʉ, wãgãnʉgã, ãsũ ãrĩ wereyupʉ ĩgũsãrẽ:
—Keori weadeare mʉsã ããrĩpererã õãrõ bʉremua. Irire masĩa yʉ.
23 I makã mʉsãya makãrẽ naagorenagũ, mʉsã bʉremurõrẽ ĩãbʉ. Sugʉ mʉsã bʉremugũrẽ sĩdea soepeorogue gojatúdeadere ĩãbʉ. “Ʉmʉgasigue marã Opʉ marĩ masĩña marĩgũrẽ bʉremurõ ããrã”, ãrĩ gojatúdeare ĩãbʉ. Mʉsã ĩgũrẽ masĩbirikeremakũ, ĩgũrẽta werea yʉ mʉsãrẽ, ãrĩyupʉ Pablo. Irasũ ãrĩ odo, ãrĩnemoyupʉ doja:
24 —Marĩpʉ i ũmʉrẽ ããrĩpereri iridi ããrĩmí. Ʉmʉgasi, i nikũ Opʉ ããrĩmi. Masaka iridea wiirire ããrĩbemi.
25 Marĩ iritamurĩrẽ gããmebemi. Ĩgũ gapʉ marĩrẽ iritamumi. Marĩ ããrĩrikʉrire, ããrĩpereri gajinodere sĩmi. Okari opamakũ yámi. Yʉjʉãĩmakũ yámi marĩrẽ.
26 ’Marĩpʉ sugʉ ũmʉ́ʉ merãta ããrĩpereri buri marã ããrĩmakũ iridi ããrĩmí, ĩgũsãrẽ i nikũ ããrĩpereroguere ããrĩburo, ãrĩgũ. “Õõpa yoaripoe okarãkuma ĩgũsã ããrĩrõguere”, ãrĩ pídi ããrĩmí.
27 Marĩpʉ: “Yʉre ãmarã bokaburo”, ãrĩgũ, irasiridi ããrĩmí. Ĩgũrẽ marĩ bokaburo, ãrĩgũ, yoarogue ããrĩbemi. Marĩ merãta ããrĩmi.
28 Marĩpʉ marĩrẽ ããrĩmakũ yámi. Ĩgũ marĩmakũ marĩbukuyo. Marĩ okari, marĩ irimasĩrĩ, marĩ ããrĩrikʉrire sĩgũ ããrĩmi. Mʉsã bayarire gojarimasãde ãsũ ãrĩ gojanerã ããrĩmá: “Marĩde ũmʉgasigue marã Opʉ pũrã ããrã”, ãrĩ gojanerã ããrĩmá.
29 Irasirirã marĩ ĩgũ pũrã ããrĩrã, keori masaka weadeare ĩgũsã gũñarõ merã irideare: “Marĩpʉ irirosũ ããrĩmi”, ãrĩ gũñabirikõãrã! Marĩpʉ, masaka oro, plata, ũtãyeri merã keori weadea irirosũ ããrĩbemi.
30 Marĩpʉ iripoegue marã ĩgũrẽ masĩmerã ĩgũrẽ bʉremubirimakũ irasũ ĩãkõãdi ããrĩmí. Irasirigʉ, dapaguere pama marĩrẽ ããrĩpererã i nikũgue ããrĩrãrẽ: “Mʉsã ñerõ irideare bʉjawereka! Mʉsã gũñarĩrẽ gorawayuka!” ãrĩmi.
31 Pʉrʉ Marĩpʉ ããrĩpererã ñerãrẽ wajamoãrĩnʉ ejamakũ, ĩgũ beyedi Jesús merã ããrĩpererã i nikũgue ããrĩrãrẽ diayeta irigʉkumi õãrãrẽ beye, ñerã gapʉre béobu. Jesús boadero pʉrʉ, Marĩpʉ ĩgũrẽ masũgũ, ĩgũ beyedi ããrĩrĩrẽ ĩmudi ããrĩmí ããrĩpererãrẽ, ãrĩ wereyupʉ Pablo Atenas marãrẽ.
32 Ĩgũ Jesús boadigue masãdeare weremakũ pérã, gajirã ĩgũrẽ ubu bʉrikõãñurã. Gajirã gapʉ:
—Dupaturi ire mʉ weremakũ pédʉakoa doja, ãrĩñurã.
33 Pablo ĩgũsãrẽ piri waakõãyupʉ.
34 Gajirã, ĩgũ wererire pénemodʉarã ĩgũ merã waañurã. Irasirirã Jesúre bʉremunʉgãñurã. Ĩgũsã merã sugʉ Dionisio wãĩkʉgʉ Areópagogue oparã merã nerẽrĩmasũ ããrĩyupʉ. Gajigo Dámaris wãĩkʉgode gajirã merã Jesúre bʉremunʉgãyupo.

18

Pablo Corintogue ejadea

1 Pʉrʉ Pablo Atenague ããrãdi waa, Corinto wãĩkʉri makãgue ejayupʉ.
2 Irogue judío masakʉ Aquila wãĩkʉgʉre Ponto nikũmʉrẽ bokajayupʉ. Aquila, ĩgũ marãpo Priscila merã Italia nikũgue ããrĩnerã ããrãdima. Ĩgũsã irogue ããrĩripoe romano marã opʉ Claudio wãĩkʉgʉ ããrĩpererã judío masakare Romarẽ wiridoremakũ, Aquila ĩgũ marãpo merã Corintogue ejanerã ããrĩmá. Ĩgũsã irogue ããrĩmakũ, Pablo ĩgũsãrẽ ĩãgũ waayupʉ.
3 Ĩgũde ĩgũsã moãrikʉrinorẽta moãgũ ããrĩyupʉ. Irasirigʉ dujakõãyupʉ ĩgũsã merã moãbu. Ĩgũsã surí gasiri merã wiiri irirã ããrĩñurã.
4 Pablo, judío masaka siñajãrĩnʉrikʉ ĩgũsã nerẽrĩ wiigue waa, judío masakare, judío masaka ããrĩmerãdere Jesúya kerere werenayupʉ, ĩgũsã iri kerere: “Diayeta ããrã”, ãrĩ gũñaburo, ãrĩgũ.
5 Timoteo, Silas merã Macedoniague ããrãnerã Pablo pʉrogue ĩgũsã ejadero pʉrʉ, Pablo surí gasiri merã wiiri moãrĩrẽ piri, ũmʉrikʉ judío masakare Jesúya kerere diaye ãrĩrĩ merã bueyupʉ:
—Jesús ããrĩmi marĩ yoaripoe yúdi. Ĩgũta Marĩpʉ iriudi, Cristo ããrĩmi, ãrĩyupʉ.
6 Ĩgũ irasũ ãrĩ buekeremakũ, judío masaka gapʉ ĩgũrẽ pédʉabiriñurã. Irasirigʉ ĩgũsã ñerõ werenírĩ merã ĩgũrẽ werewʉamakũ pégʉ, Pablo ĩgũsãrẽ: “Buenemobirikoa”, ãrĩ ĩmugũ ĩgũya suríre iroma nikũ tuadeare pásiri, ãsũ ãrĩyupʉ:

—Marĩpн dorederosũta mнsãrẽ bueabн. Mнsã gapн yнre pédнabea. Irasirirã mнsã pédнabiri waja perebiri peamegue waarãkoa. Irasirigн yн mнsãrẽ bueadeare pirigнkoa. Dapagorare judío masaka ããrĩmerãrẽ buegн waagнra, ãrĩyupн.

7 Irasũ ãrĩ, iri wiigue ããrãdi wiria, Ticio Justo wãĩkнya wiigue waayupн. Ĩgũya wii judío masaka nerẽrĩ wii tнro ããrĩyuro. Ĩgũ Marĩpнre bнremugũ ããrĩyupн.

8 Nerẽrĩ wii opн Crispo wãĩkнgн, ããrĩpererã ĩgũya wii marãde Jesúre bнremuñurã. Gajirã Corinto marãde wárã Jesúya kerere pérã, ĩgũrẽ bнremunнgãñurã. Irasirirã deko merã wãĩyesũñurã, ĩgũsã Jesúre bнremurĩrẽ ĩmurã.

9 Su ñami Pablore kẽrõgue irirosũ marĩ Opн ĩgũrẽ ãsũ ãrĩ wereyupн:

—Güibirikõãka! Neõ piriro marĩrõ yaa kerere bueníkõãka i makã marãrẽ!

10 Yн, mн merã ããrã. Irasirirã masaka mнrẽ ñerõ irimasĩbema. I makãrẽ wárã yaarã ããrĩma, ãrĩyupн.

11 Irasirigн Pablo iro marã merã su bojori gaji bojori deko ããrĩyupн Marĩpнya kerere buegн.

12 Iripoere romanomн Galión wãĩkнgн Acaya nikũ marã opн ããrĩripoe judío masaka suro merã nerẽ, Pablore ñeã, Galión pнrogue ãĩja,

13 ãsũ ãrĩĩñurã:

—Ĩĩ masakare: “Ãsũ gapн irika, Marĩpнre bнremurã!” ãrĩ buegн, i nikũma doreri gapнre béodoremi, ãrĩĩñurã Galiõrẽ.

14 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ, Pablo ĩgũsãrẽ werebu iriripoeta Galión gapн judío masakare ãrĩyupн:

—Ĩgũ ñerõ iriadero pнrн tamerãrẽ yн péboakuyo mнsã judío masaka weresãrĩrẽ.

15 Mнsã dorerire tarinнgãmakũ, mнsã basi ãmuka! Ire masĩbea yн. Irasirigн irire: “Irasũta irika!” ãrĩmasĩbirikoa, ãrĩyupн.

16 Irasũ ãrĩgũta ĩgũyarã surarare Pablore weresãrãrẽ béowiudoreyupн.

17 Irasirimakũ ĩãrã, ããrĩpererã iri wii ããrĩrã Sóstenẽrẽ judío masaka nerẽrĩ wii opнre ñeã, Galión ĩũrõ páñurã. Ĩgũsã pámakũ ĩãgũ, Galión gapн: “Ĩgũsã gããmerõ iriburo”, ãrĩ ĩãkõãyupн.

Pablo Antioquíague goedujáa, dupaturi buegorenadea

18 Pablo Corintogue yoaripoe ããrĩyupн dapa. Pнrн Jesúre bнremurãrẽ: “Waagú yáa”, ãrĩ odo, doódiru merã Priscila, Aquila merã Siriama makãgue waakõãñurã. Ĩgũ doódiru merã waaburi dupiyuro Cencreague ããrĩgṹ, Marĩpнre: “Ãsũ irigнra mнrẽ bнremugũ”, ãrĩderosũta ĩgũya poarire wннapeokõãdoreyupн.

19 Pнrн ĩgũsã merã waa, Efeso wãĩkнri makãgue eja, Priscila, Aquilare píkõã, judío masaka nerẽrĩ wiigue waayupн. Iri wiigue eja, judío masaka iro nerẽanerã merã Marĩpнyare wereyupн.

20 Ĩgũ irasũ weremakũ pérã, ĩgũrẽ: “Yoaripoe dujaka gнa merã!” ãrãdiñurã. Ĩgũ gapн: “Dujabea mнsã merã”,

21 ãrĩgũta ĩgũsãrẽ seretuyupн:

—Jerusalẽgue bosenн ĩãgũ waagú yáa. Marĩpн gããmemakũ dupaturi ĩãgũ dujaribukoa mнsãrẽ, ãrĩyupн.

Irasũ ãrĩ odo, Efesogue ããrãdi doódiru merã waakõãyupн.

22 Irasirigн Cesareare tariwãgã, Jerusalẽgue eja, iro marã Jesúre bнremurãrẽ õãdoregн ejayupн. Pнrн Antioquíague waayupн doja.

23 Irore yoaweyaripoe ããrĩ, pнrн Galaciama makãrĩgue Frigiama makãrĩrẽ dupaturi eja, iri makãrĩ marãrẽ Jesúre bнremurãrẽ bue, ĩgũsãrẽ õãrõ нsнyari merã ããrĩrikнmakũ iriyupн.

Apolos Efesogue buedea

24 Iripoere judío masakн Apolos wãĩkнgн, Alejandría wãĩkнri makãmн Efesogue ejayupн. Ĩgũ õãrõ weregн, Marĩpнya wereníri gojadeare masĩgũ ããrĩyupн.

25 Gajirã ĩgũrẽ marĩ Opн Jesúya kerere weresianerã ããrĩmá. Irasirigн нsнyari merã Jesús irideare diaye ãrĩrĩ merã wereyupн. Irasirikeregн, Juan masakare deko merã wãĩyedea ditare masĩyupн.

26 Güiro marĩrõ judío masaka nerẽrĩ wiigue ããrĩrãrẽ buennнgãyupн. Ĩgũ buerire péanerã Priscila, Aquila ĩgũsãya wiigue ĩgũrẽ ãĩa, irogue õãrõ diaye ãrĩrĩ merã wereñurã ĩgũ Marĩpнyare masĩbirire.

27 Pнrн Apolos Acayague waadнamakũ, Jesúre bнremurã ĩgũrẽ su pũ gojabosañurã. Irasirirã Jesúre bнremurãrẽ Acayague ããrĩrãrẽ: “Apolore õãrõ bokatĩrĩñeãka!” ãrĩrĩ pũrẽ ĩgũ merã iriuñurã. Irasirigн Apolos irogue ejamakũ, Marĩpн ĩgũsãrẽ maĩgũ, ĩgũ merã õãrõ iritamuyupн.

28 Irasirigн Apolos ããrĩpererã ĩũrõ judío masakare õãrõ turari merã:

—Marĩpʉ iriudi, mʉsã yoaripoe yúdi, Cristo ããrĩmi. Ĩgũta Jesús ããrĩmi, ãrĩyupʉ. Irasirirã Marĩpʉya wereníri gojadea pũrẽ keoro weremakũ pérã, judío masaka: “Diaye ããrĩbea”, ãrĩmasĩbiriñurã.

19

Pablo Efesogue buedea

1 Apolos Corintogue ããrĩripoe Pablo gapʉ ũtãyuku watopegue taria, Efesogue eja, wárã Jesúre bʉremurãrẽ bokajayupʉ.

2 Bokaja, ĩgũsãrẽ sẽrẽñayupʉ:

—¿Mʉsã Jesúre bʉremurã, Õãgũ deyomarĩgũrẽ bokatĩrĩñeãrĩ? ãrĩyupʉ.

Ĩgũrẽ yʉjʉñurã:

—“Õãgũ deyomarĩgũ ããrĩmi”, ãrĩmakũ, neõ pébiribʉ gʉa.

3 Pablo ĩgũsãrẽ sẽrẽñayupʉ doja:

—¿Noãya buerire pédero pʉrʉ, deko merã wãĩyeri mʉsãrẽ? ãrĩyupʉ. Ĩgũsã gapʉ yʉjʉñurã:

—Juãya buerire gʉa pédero pʉrʉ, gʉare wãĩyema, ãrĩñurã.

4 Pablo ãsũ ãrĩyupʉ doja:

—Juan masakare ĩgũsã ñerĩ irideare bʉjawere, gũñarĩrẽ gorawayurãrẽ wãĩyedi ããrĩmí. Irasũ wãĩyekeregʉ: “Yʉ pʉrʉ aaribure bʉremuka!” ãrĩ buedi ããrĩmí. Irasũ ãrĩgũ: “Jesúre Marĩpʉ iriudire bʉremuka mʉsã!” ãrĩgũ iridi ããrĩmí, ãrĩyupʉ Pablo.

5 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, marĩ Opʉ Jesús wãĩ merã wãĩyesũñurã ĩgũrẽ bʉremurĩrẽ ĩmurã.

6 Pʉrʉ Pablo ĩgũsãya dipu weka ĩgũya mojõrĩ merã ñapeomakũ, Õãgũ deyomarĩgũ dijijayupʉ ĩgũsãrẽ. Ĩgũ dijijamakũ, gaji masã ya wereníri merã ĩgũsã wereníma sĩbirideare wereníñurã. Marĩpʉ ĩgũsãrẽ weredorerire wereñurã.

7 Ĩgũsã ããrĩpererã pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarãgora ããrĩñurã.

8 Pablo iri makãguere ʉrerã abe ããrĩgṹ, judío masaka nerẽrĩ wiigue ñajãa, güiro marĩrõ Marĩpʉ marĩ Opʉ ããrĩrĩ kerere masakare werenayupʉ. Irire gũñaturari merã weremakũ pérã: “I diayeta ããrã”, ãrĩñurã.

9 Gajirã gapʉ Marĩpʉyare pédʉamerã, ĩgũ wererire bʉremubiriñurã. Irasirirã masaka péurogue marĩ Opʉya bueri: “Ñegoráa”, ãrĩ wereñurã. Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégʉ, Pablo gapʉ Jesúre bʉremurãrẽ siiu wiria, Tiranno wãĩkʉgʉya bueri wiigue waayupʉ. Iroguere ʉ̃mʉrikʉ masakare buenayupʉ.

10 Pe bojorigora bueyupʉ ĩgũsãrẽ iri wiiguere. Ĩgũ irasũ buemakũ, ããrĩpererã Asia nikũ marã judío masaka, judío masaka ããrĩmerãde marĩ Opʉyare pépereakõãñurã.

11 Pablo iri makãgue ããrĩmakũ, Marĩpʉ ĩgũ turari merã ĩgũrẽ wári iri ĩmurĩrẽ irimakũ iriyupʉ.

12 Irasirimakũ ĩãrã, masaka surí gasiri, Pabloya dʉpʉ pẽrẽadea gasirire pũrĩrikʉrã pʉro ãĩãnañurã. Ĩgũsã ãĩãmakũ, pũrĩrikʉrã iri gasirire moãña, tarinañurã. Wãtẽa ñajãsũnerãde irire moãña, wirisũnañurã.

13-14 Iripoere gajirã judío masaka wãtẽãrẽ béowiugorenarã iriñurã. Ĩgũsã Esceva wãĩkʉgʉ pũrã su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejãrãgora ããrĩñurã. Esceva paía opʉ ããrĩyupʉ. Ĩgũ pũrã Pablo irirosũta marĩ Opʉ Jesús wãĩ merã wãtẽãrẽ béowiudʉarã, ãsũ ãrĩñurã:

—Jesús, Pablo weredi wãĩ merã dorea mʉsãrẽ. Wirika mʉsã ñajãdire! ãrĩ béowiuadiñurã.

15 Ĩgũsã irasũ ãrĩkeremakũ, wãtĩ masakʉguere ñajãdi ãsũ ãrĩyupʉ:

—Jesúre, Pablore masĩa. Mʉsã gapʉre masĩbea. ¿Niísãno ããrĩrĩ mʉsã? ãrĩyupʉ.

16 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũta, wãtĩ ñajãsũdi gapʉ pari meébeja, bʉro turaro merã ĩgũsã ããrĩpererãrẽ ñeã, tarinʉgãyupʉ. Ĩgũsãrẽ pá, kãmitú, ĩgũsãya suríre yeguepeokõãyupʉ. Irasirirã surí marĩrã, kãmikʉrãgue ũmawiriañurã.

17 Ĩgũsã irasũ waadea kerere pérã, ããrĩpererã Efeso marã, judío masaka, judío masaka ããrĩmerãde pégʉka, bʉro güiñurã. Irasirirã marĩ Opʉ Jesús wãĩrẽ õãrõ goepeyari merã bʉremuñurã pama.

18 Irasirirã wárã dupiyuro Jesúre bʉremunʉgãnerã gapʉ ĩgũsã ñerõ irideare masaka péurogue weretarirã ejañurã.

19 Ĩgũsã merã wárã yéa ããrĩrã ããrĩñurã. Irasirirã ĩgũsã bayirima gojadea papera turirire irogue ãĩa, masaka ĩũrõ irire soebéokõãñurã. Ããrĩpereri iri wajakʉdeare ĩgũsã keoñamakũ, cincuenta mil niyeru koeri wajakʉadiyuro.

20 Ĩgũsã irasirimakũ ĩãdero pʉrʉ, ʉ̃mʉrikʉ wárã masaka Marĩpʉya kerere pérã, ĩgũ turari merã Jesúre bʉremunʉgãñurã.

21 Irasũ waadero ᵽᵤᵣᵤ, Pablo ãsũ ãrĩ gũñayupᵽ: “Macedonia nikũ waapᵽrori, iri nikũrẽ
taria, Acaya nikũdere taria, Jerusalẽgue waagᵽra. Iro merãta Romarẽ ĩãgũ waagᵽra”, ãrĩ
gũñayupᵽ.
22 Irasirigᵽ ĩgũ waaburi dupiyuro pẽrã ĩgũrẽ iritamurãrẽ Erasto, Timoteore iriuyupᵽ
Macedoniague. Pablo gapᵽ sugᵽta dujayupᵽ dapa Asiaguere.

Efeso marã Pablo merã gua, gaguinídea

23 Pablo Efesogue ããrĩripoe gajirã iro marã bᵽro werenírĩ merã ĩgũrẽ ĩãturiñurã, masaka
wárã Jesúre bᵽremumakũ ĩãrã.
24 Sugᵽ plata wãĩkᵽri kõme merã moãrĩmasũ Demetrio wãĩkᵽgᵽ Pablore ĩãturiwãgũyupᵽ.
Ĩgũ plata merã iro marã bᵽremugõ Artemisa wãĩkᵽgo bᵽremurĩ keori wiirigãrẽ weanayupᵽ.
Ĩgũ, gajirã moãrã merã ĩgũsã weadeare masakare duarã, wáro wajatanañurã.
25 Irasirigᵽ Demetrio ĩgũ merã moãrãrẽ, gajirã ĩgũ irirosũ plata moãrãrẽ siiu neeõ, ãsũ
ãrĩyupᵽ:
—Yᵽ merãmarã, õãrõ péka! Irire masĩa mᵽsã. Marĩ weadeare duari merã wáro wajata,
õãrõ ããrĩkõãa.
26 Pablo buedeadere masĩa. Ãsũ ãrĩ buegorenami: “Masaka bᵽremurã keori weadea,
turari oparã irirosũ ããrĩbea. Ʊmᵽgasigue marã Opᵽ irirosũ neõ ããrĩbea, keori weadea ããrã”,
ãrĩ buemi. Irire pérã, wárã masaka õõ marã, ããrĩperero Asia marãde ĩgũ buedeare: “Diayeta
ããrã”, ãrĩ gũñama.
27 I marĩrẽ bᵽro goea. Marĩya moãrĩ wajamarĩãkõãburo yáa. Marĩ bᵽremugõ Artemisaya
wiide ubu ããrĩrĩ wii dujakõãrokoa. Dapagueta ããrĩperero Asia marã bᵽremuadima igore.
Masaka Pablo wererire bᵽremurã sõõ gapᵽ merã igore bᵽremunemobirikuma pama,
ãrĩyupᵽ Demetrio ĩgũsãrẽ.
28 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, bᵽro guari merã:
—Artemisa, Efeso marã bᵽremugõ turago ããrĩmo, ãrĩ gaguinípᵽroriñurã.
29 Ĩgũsã gaguinímakũ, gajirã wárã Efeso marã: “¿Naásũ waari?” ãrĩ pémasĩbirikererã,
ĩgũsãde gaguinípereakõãñurã. Irasũ gaguinírãta Gayore, Aristarcore ñeã, iri makã
marã nerẽrõgue ĩgũsãrẽ tũãwãgãñurã. Gayo, Aristarco Macedonia marã, Pablore
wapikᵽwãgãnerã ããrĩñurã.
30 Ĩgũsãrẽ ñeãmakũ ĩãgũ, Pablo gapᵽ masaka wárã watopegue ĩgũsãrẽ weregᵽ
waadᵽadiyupᵽ. Jesúre bᵽremurã gapᵽ waadorebiriñurã.
31 Gajirã iri nikũ marã oparãde, Pablo merãmarã ĩgũrẽ: “Gᵽa mᵽrẽ dorea: ‘Ĩgũsã nerẽrõgue
waabirikõãka!’ ” ãrĩ kere iriuñurã.
32 Irogue nerẽanerã bᵽro gaguinírã iriñurã dapa. “¿Nasirirã marĩ õõgue nerẽrĩ?”
ãrĩmasĩmerã ĩgũsã gããmerõ gaguinímirẽkõãñurã.
33 Irasirirã judío masaka ĩgũsãyagᵽre Alejandro wãĩkᵽgᵽre gaguinírã ĩũrõgue túmeénúñurã
ĩgũsãrẽ weredorerã. Irasirigᵽ ĩgũ gapᵽ ĩgũya mojõ merã irikeo: “Iropata gaguiníka, toeaka!”
ãrĩdᵽadiyupᵽ. “Gᵽa judío masaka ñerõ iribea”, ãrĩ weredᵽadiyupᵽ.
34 Ĩgũ judío masakᵽ ããrĩrĩrẽ ĩãmasĩrã, ããrĩpererã suro merã pe hora gaguiníñurã:
—Artemisa, Efeso marã bᵽremugõ turago ããrĩmo, ãrĩ gaguiníñurã.
35 Ĩgũsã bᵽro gaguinímakũ ĩãgũ, sugᵽ iri makã marã oparãrẽ iritamugũ masakare toedore,
ãsũ ãrĩyupᵽ:
—Mᵽsã, Efeso marã õãrõ péka! Artemisa, marĩ bᵽremugõ turago ããrĩmo. Igore bᵽremurĩ
wiire, igo keori ũmᵽgasigue dijarideadere korerã ããrã marĩ. Irire ããrĩperero marã õãrõ
masĩma.
36 “I diaye ããrĩbea”, ãrĩmasĩbema. Irasirirã iropata gaguiníka, toeaka!
Gaguinínemobirikõãka pama! Diaye gũñaka mᵽsãde! Noó gããmerõ pémasĩrĩ marĩrõ gajinorẽ
iribirikõãka!
37 Ĩĩsã mᵽsã ñeãnerã marĩ bᵽremurĩ wiirimarẽ neõ yajabirama. Marĩ bᵽremugõrẽ ñerõ
neõ ãrĩ wereníbirama. Ĩgũsã ñerõ iribirikeremakũ, ĩgũsãrẽ ñeã, õõgue ãĩriayo.
38 Demetrio, ĩgũ merã moãrã ĩgũsãrẽ weresãdᵽarã, weresãrĩrẽ beyerimasã pᵽrogue
waaburo. Irogue i nikũ marã oparã ĩũrõgue ĩgũsãrẽ weresãdeare ãmumasĩma.
39 Oparã i makã marãrẽ siiu neeõmakũ ĩãrã, gajino sẽrẽdᵽarã, werenírã aarika!
40 Dapagã mᵽsã guari merã gaguiníadea kerere marĩ oparã pérã: “Marĩrẽ tarinᵽgãdᵽarã
yáma”, ãrĩ weresãbukuma. Irasirirã marĩ bᵽro gaguiníadea waja marĩrẽ weresãmakũ neõ
yᵽjᵽmasĩbiribukoa, ãrĩyupᵽ oparãrẽ iritamugũ ĩgũsãrẽ.
41 Irire were odo: “Iropata ããrã. Waaka mᵽsãya wiirigue!” ãrĩyupᵽ.

20

Pablo Macedoniague, Greciague ejadea

1 Ĩgũsã irasũ ãrĩ gaguinímirẽdero ɥɤɥ, Pablo gapɥ Jesúre bɥremurãrẽ siiu neeõ, ĩgũsãrẽ
õãrõ ããrĩrikɥdoregɥ, wereyupɥ. Were odo, mojõ ñeã, ĩgũsãrẽ seretu, Macedoniague
waakõãyupɥ.
2 Irogue eja, iroma makãrĩ marãrẽ Jesúre bɥremurãrẽ ĩgũ wereníríĩ merã õãrõ
gũñaturamakũ iriyupɥ. Pɥrɥ Greciague waayupɥ.
3 Irore ɥrerã abegora ããrĩyupɥ. Pɥrɥ Siria nikũgue doódiru merã taribujabu iriripoe
judío masaka: "Mɥrẽ ñerõ iridɥarã iriama", ãrĩrĩ kerere péyupɥ. Irasirigɥ: "Maa merã
Macedoniagueta dujáagɥra doja", ãrĩ gũñayupɥ.
4-5 Gɥa, ĩgũ merã waaburi dupiyuro gajirã ĩgũ merãmarã Troas wãĩkɥri makãgue waa,
gɥare yúñurã. Ĩĩsãkɥ ããrĩmá: Sópater wãĩkɥgɥ Bereamɥ, Pirro wãĩkɥgɥ magũ ããrĩmí. Gajirã
Tesalónica marã pẽrã Aristarco, Segundo wãĩkɥrã ããrĩmá. Gajigɥ Derbemɥ Gayo wãĩkɥgɥ,
gajigɥ Timoteo, gajirã Asia marã Tíquico, Trófimo ããrĩmá.
6 Ĩgũsã yúripoe gɥa gapɥ pã wemasãrĩ morẽña marĩrĩ baari bosenɥ pɥrɥ, Filipogue
ããrãnerã doódiru merã su mojõma nɥrĩ taribuja, Troague ejabɥ. Irogue ĩgũsãrẽ bokaja, ĩgũsã
merã su semana dujabɥ.

Troague Pablo naadea

7 Siñajãrĩnɥ ããrĩmakũ, gajirã Jesúre bɥremurã merã pãrẽ dɥkawa baamurã nerẽbɥ. Pablo
gajinɥ gapɥ waabu ããrĩsĩã, yoaripoe buemi ĩgũsãrẽ. Ñami deko ããrĩmakũ bue odobirimi
dapa.
8-9 Gɥa nerẽrĩ taribu, ɥre kaya wekama taribu, sĩãgori wári opari taribu ããrĩbú. Pablore
iro ããrĩrã péripoe sugɥ maamɥ Eutico wãĩkɥgɥ ventanague doami. Pablo ĩgũsãrẽ yoaripoe
buemakũ, ĩgũrẽ wɥja ejayuro. Irasirigɥ kãrĩtari, yebague yuridijakõãmi. Ĩgũ yuridijamakũ
ĩãrã, ĩgũ pɥro waa, kõmoadiguere ãĩwãgũ doboma.
10 Ĩgũsã irasũ irimakũ ĩãgũ, Pablo dijari, maamɥrẽ pábɥa ãĩwãgũnú, ĩgũsãrẽ weremi:
—Gɥkabirikõãka! Okami dapa, ãrĩmi.
11 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, maamɥ kõmoadigue ããrĩkeregɥ, masãkõãmi. Ĩgũ masãmakũ ĩãgũ,
Pablo dupaturi mɥrĩa, pãrẽ dɥkawa, ĩgũsã merã baami. Ĩgũ irasiriadero pɥrɥ, yoaripoe
buenemomi doja. Boyoburo dupiyurogã ĩgũsãrẽ bue odo, wiriakõãmi.
12 Ĩgũ wiriadero pɥrɥ, irogue nerẽanerã Eutico kõmoadigue masãdire ɥsɥyari merã ĩgũya
wiigue ãĩãma.

Pablosã Troas ããrãnerã Miletogue waadea

13 Pablo gɥare ãrĩderosũta doódiru merã ĩgũ dupiyuro Asogue waabɥ. Ĩgũ gapɥ ĩgũ
waadɥaderosũta maague waami.
14 Asogue gɥare bokaja, gɥa merã doódirugue ñajãa, Mitilenegue waami.
15-16 Gajinɥ iro merã waarã, Quío wãĩkɥri nɥgũrõ bokatĩũrõgue ejabɥ. Gajinɥ waarã,
Samogue ejabɥ doja. Iro merã waa, Trogilio wãĩkɥrogue kãrĩbɥ. Pablo, Pentecostés
bosenɥ dupiyuro Jerusalẽguere ejadɥagɥ, gɥare: "Asiare yoaripoe ããrĩdɥabirikoa yɥ",
ãrĩmi. "Irasirirã Efesore diayeta taria, Miletogue waapurumurã!" ãrĩmi. Irasirirã gajinɥ
gapɥ waa, Miletogue ejabɥ.

Pablo Efeso marã Jesúre bɥremurã oparãrẽ weredea

17 Pablo Miletogue ããrĩgṹ, Efeso marã Jesúre bɥremurã oparãrẽ kere iriumi ĩgũ pɥro
aaridoregɥ.
18 Ĩgũsã ĩgũ pɥro ejamakũ, ĩgũsãrẽ ãrĩmi:
—Asiague ejagɥ, mɥsã merã neõgora yɥ irideare õãrõ masĩa mɥsã.
19 Mɥsã merã ããrĩgṹ, marĩ Opɥyare iribɥ. Irasirigɥ mɥsãrẽ neõ tarinɥgãbiribɥ. Masaka
Jesúre bɥremubirimakũ ĩãgũ, orebɥ. Judío masaka yɥre wẽjẽdɥakeremakũ, mɥsãrẽ buebɥ.
20 Mɥsã nerẽrõgue, mɥsãya wiiriguedere ããrĩpereri mɥsã õãrõ ããrĩrikɥburire buebɥ.
21 Judío masakare, judío masaka ããrĩmerãdere irireta buebɥ. "Õãrõ péka! Mɥsã ñerõ iririre
piri, Marĩpɥya gapɥre õãrõ irinɥgãka! Marĩ Opɥ Jesúre bɥremuka!" ãrĩ buebɥ.
22 Irasirigɥ dapagorare Õãgũ deyomarĩgũ dorederosũta Jerusalẽgue waagú yáa. Irogue
yɥre ãsũ waarokoa, ãrĩmasĩbirikoa dapa.
23 Yɥ ejadea makãrĩkɥ Õãgũ deyomarĩgũ ãsũ ãrĩmi yɥre: "Mɥ irogue waamakũ, masaka
mɥrẽ peresu iri, ñerõ tarimakũ irirãkuma", ãrĩmi. Iri ditare masĩa.
24 Irire masĩkeregɥ, güibea. Yaa okaridere maĩbea. Marĩpɥ masaka ããrĩpererãrẽ maĩrĩ
merã ĩãmi, ãrĩrĩ kerere marĩ Opɥ Jesús weredoremi yɥre. I ditare ĩgũ yɥre moãrĩ pídeare
iripeodɥáa.
25 'Yɥ mɥsã merã ããrĩgṹ, Marĩpɥ ĩgũyarãrẽ doreri kerere weregorenabɥ. Dapagorare
mɥsã neõ dupaturi yɥre ĩãnemobirikoa. Irire masĩa yɥ.

26-27 Irasirigʉ dapagãrẽ irire werea mʉsãrẽ. Ããrĩpereri Marĩpʉyare ĩgũ yʉre weredoredeare werebʉ mʉsãrẽ. Irasirirã mʉsã ããrĩpererã irire: “Neõ pébea yʉ”, ãrĩmasĩbirikoa. Perebiri peamegue waamakũ, ĩgũsã pédʉabiridea waja ããrĩrokoa. Yaa waja ããrĩbirikoa.

28 Irasirirã Marĩpʉyare õãrõ péduripíka! Mʉsã Jesúre bʉremurãrẽ, Õãgũ deyomarĩgũ mʉsãrẽ koredorerãdere: “Õãrõ péka mʉsãde!” ãrĩ wereka! Ĩgũ magũ boagʉ dí béodea merã Marĩpʉ ĩgũsãrẽ Ĩgũyarã ããrĩmakũ iridi ããrĩmí. Irasirirã ĩgũsãrẽ õãrõ koreka, oveja korerã ĩgũsãyarã ovejare õãrõ korederosũta!

29 Yʉ waadero pʉrʉ, gajirã ãrĩkatorimasã, makãnúʉ marã diayéa ovejare wẽjẽdʉarã irirosũ mʉsã pʉro ejarãkuma. Ĩgũsã bueri merã mʉsãrẽ dʉkawarimakũ iridʉarãkuma.

30 Pʉrʉguere gajirã mʉsã merãmarãta mʉsãrẽ Jesúre bʉremurãrẽ ãrĩkatorãkuma ĩgũsã buerire pédorerã.

31 Irasirirã õãrõ pémasĩka! Ʉre bojorigora ʉ̃mʉrĩ, ñamirĩ oreri merã mʉsã ããrĩpererãrẽ werebʉ. Irasirirã yʉ weredeare gũñaníkõãka!

32 ’Dapagorare Marĩpʉre sẽrẽbosagʉra mʉsãrẽ koreburo, ãrĩgũ. Ĩgũ mʉsãrẽ maĩrĩ merã ĩãrĩ kerere buerã, õãrõ ããrĩrikʉrãkoa. Ʉmʉrikʉ ĩgũ turari merã mʉsãrẽ ĩgũrẽ bʉremunemomakũ yámi. Mʉsãrẽ ĩgũyarãrẽ ããrĩpererãrẽ õãrĩrẽ sĩgʉkumi ĩgũ iripoegue ãrĩderosũta.

33 Yʉ mʉsã merã ããrĩgṹ, mʉsãya niyerure, mʉsãya surídere: “Yʉre sĩka!” neõ ãrĩbiribʉ.

34 Yʉ basi moãdea waja merã, yʉ gããmerĩrẽ, yʉ merãmarã gããmerĩdere bokabʉ. Irire õãrõ masĩa mʉsã.

35 Marĩ moã wajatadea merã gajino opamerãrẽ iritamurõ gããmea. Ire mʉsãrẽ iri ĩmubʉ: “Ãsũ iririkʉka mʉsãde!” ãrĩgũ. Marĩ Opʉ Jesús ãrĩdeare gũñaka! Ãsũ ãrĩyupʉ: “Sugʉ gajino sĩgũ gapʉ ĩgũ sĩrĩrẽ ñeãgũ nemorõ ʉsʉyami”, ãrĩ weremi Pablo Efeso marã Jesúre bʉremurãrẽ.

36 Irasũ ãrĩ odo, Pablo ĩgũsã merã ñadʉkʉpuri merã ejamejã, Marĩpʉre sẽrẽmi.

37-38 Sẽrẽ odo: “Mʉsã dupaturi neõ ĩãnemobirikoa yʉre”, ĩgũ ãrĩdeare gũñarã, bʉro bʉjawereri merã dujama. Irasirirã ããrĩpererã ĩgũrẽ pábʉa, orema. Pʉrʉ ĩgũrẽ perague tʉyabuajama gʉa doódiru merã waamakũ ĩãtʉyarã.

21

Pablo dupaturi Jerusalẽgue waadea

1 Gʉa Efeso marãrẽ Jesúre bʉremurãrẽ seretu odo, doódiru merã Cos wãĩkʉri nʉgũrõgue diaye waakõãbʉ. Gajinʉ Rodas wãĩkʉri nʉgũrõrẽ taria, Pátara wãĩkʉri makãgue ejabʉ.

2 Irogue eja, doódiru Feniciague waaburidirure bokaja, iriru merã waabʉ doja.

3 Waa, Chipre wãĩkʉri nʉgũrõrẽ tariarã, iri nʉgũrõ kúgapʉ dujamakũ ĩãbʉ. Irore taria, Siria nikũrẽ eja, Tiro wãĩkʉri makãma perague ejabʉ. Irogue doódirure moãrã iriruma doebirire píma.

4 Irogue eja, Jesúre bʉremurãrẽ bokaja, su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejarinʉrĩ ĩgũsã merã ããrĩbú. Ĩgũsã Õãgũ deyomarĩgũ masĩrĩ sĩsũnerã ããrĩsĩã, Pablore: “Jerusalẽgue waabirikõãka mʉrẽ wẽjẽrĩ!” ãrĩ werema.

5 Ĩgũsã irasũ ãrĩkeremakũ, su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejarinʉrĩ pʉrʉ, waakõãbʉ. Gʉa waamakũ, ããrĩpererã Jesúre bʉremurã, ĩgũsã marãposã nome, ĩgũsã pũrã iri makã tʉrogue gʉare ĩãtʉyarã ejama. Irasirirã gʉa ããrĩpererã ĩgũsã merã perague buáa, iroma ĩmiparogue ñadʉkʉpuri merã ejamejãja, Marĩpʉre sẽrẽbʉ.

6 Pʉrʉ ĩgũsãrẽ pábʉa seretu odo, doódiru merã waakõãbʉ. Ĩgũsã gapʉ ĩgũsãya wiirigue majãkõãma.

7 Irasirirã gʉa Tirore ããrãnerã waa, Tolemaida wãĩkʉri makãgue ejabʉ. Irogue eja, Jesúre bʉremurãrẽ õãdore, sunʉ ĩgũsã merã ããrĩbú.

8 Gajinʉ gapʉ Pablo gʉa merã maague waami, Cesarea wãĩkʉri makãgue waagú. Irogue eja, Felipe wãĩkʉgʉ Jesúya kerere weregorenagʉya wiigue waa, ĩgũ merã ããrĩbú. Felipe Jesúre bʉremurã su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejarã baari guerenerã watope ããrĩdi ããrĩmí.

9 Felipe pũrã wapikʉrã nóome, marãpʉ marĩrã nome ããrĩmá. Ĩgũsã Marĩpʉ weredorederosũta ĩgũya kerere wereturiarã nome ããrĩmá.

10 Gʉa irore yoaweyaripoe ããrãdero pʉrʉ, Agabo wãĩkʉgʉ Marĩpʉya kerere weredupiyugʉ Judeague ããrãdi gʉare ĩãgũ ejami.

11 Ĩgũ gʉa pʉro eja, Pabloya yʉjʉwẽñarĩdare ãĩ, ĩgũ basi ĩgũya guburire, ĩgũya mojõrĩrẽ sʉami. Sʉa odo, gʉare ãrĩmi:

—Ãsũ ãrĩmi Õãgũ deyomarĩgũ yʉre: “Idare opagʉ Jerusalẽgue ejamakũ, mʉ basi ida merã sʉaderosũta judío masaka sʉarãkuma ĩgũrẽ. Sʉa odo, judío masaka ããrĩmerãrẽ ĩgũrẽ wiarãkuma”, ãrĩmi yʉre, ãrĩ weremi Agabo gʉare.

12 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, gʉa Cesarea marã merã Pablore: “Jerusalẽguere waabirikõãka!”
ãrĩ werebʉ.
13 Pablo gapʉ gʉare ãrĩmi:
—¿Nasirimurã iropa ore, yʉre bʉro bʉjaweremakũ yári? Jerusalẽgue ĩgũsã yʉre sʉa, peresu
irimakũ õãrokoa. Marĩ Opʉ Jesúya kerere weredea waja yʉ boamakũ õãrokoa. Ñerõ yʉre
ããrĩkeremakũ waagʉra, ãrĩmi.
14 Irasirirã gʉa ĩgũrẽ: “Waabirikõãka!” ãrãnerã pirikõãbʉ pama. Ãsũ ãrĩbʉ:
—Marĩ Opʉ ĩgũ gããmerõsũta iriburo, ãrĩkõãbʉ.
15 Pʉrʉ gʉayare ãmu, Jerusalẽgue waakõãbʉ.
16 Irogue waamakũ, gajirã Cesarea marã Jesúre bʉremurã gʉa merã waama. Ĩgũsã
merãmʉ Mnasón wãĩkʉgʉ Chipremʉ ããrĩdi, yoaripoe Jesúre bʉremugũ ããrĩmí. Irasirirã
Jerusalẽgue eja, ĩgũya wiigue ĩgũ merã ããrĩbú.

Pablo Santiagore ĩãgũ ejadea

17 Gʉa Jerusalẽgue ejamakũ, iro marã Jesúre bʉremurã ʉsʉyari merã bokatĩrĩma.
18 Gajinʉ Pablo gʉa merã Santiagore ĩãgũ waami. Ĩgũ pʉroguere ããrĩpererã Jesúre
bʉremurã oparã, nerẽnerã ããrĩmá.
19 Pablo ĩgũsãrẽ õãdore odo, judío masaka ããrĩmerãrẽ ããrĩpereri Marĩpʉ ĩgũ merã irideare
weremi.
20 Ĩgũ weremakũ pérã, Marĩpʉre: “Õãtaria mʉ”, ãrĩ, ʉsʉyari sĩma. Pʉrʉ ãsũ ãrĩma Pablore:
—Gʉayagʉ, ire õãrõ masĩa mʉ. Wárã judío masaka Jesúre bʉremukererã, ããrĩpererã:
“Moisés doredeadere iriro gããmea dapa”, ãrĩma.
21 Gajirã masaka ãsũ ãrĩ werewʉama mʉrẽ: “Ĩgũ judío masaka ããrĩmerã ããrĩrõgue ããrĩgṹ,
judío masaka irogue ããrĩrãrẽ Moisés doredeare iridorebemi. Ĩgũsã pũrãrẽ ĩgũsãya dʉpʉma
gasirogãrẽ wiiridorebemi. Marĩ judío masaka iririkʉrire iridorebemi”, ãrĩ werewʉama.
22 Ĩgũsã mʉ õõrẽ ejayupʉ, ãrĩrĩ kerere pérã, nerẽ, mʉrẽ turirãkuma. Iro tamerãrẽ,
¿nasirigʉkuri mʉ?
23 Ãsũ irika! Õõrẽ wapikʉrã ũma ããrĩma. “Marĩpʉre bʉremurã, ãsũ irirãra!” ãrĩnerã
ããrĩma.
24 Ĩgũsã merã Marĩpʉya wiigue waaka! Mʉde ĩgũsã irirosũta irika! Moisés doredeare irirã
waamurã yáma. Irasirigʉ Marĩpʉ ĩũrõrẽ ĩgũsã iriri wajare wajaribosaka! Mʉ irasiriadero
pʉrʉ, ĩgũsãya poarire wʉʉadorerãkuma. Mʉ irasirimakũ ĩãrã, ããrĩpererã masaka mʉrẽ
werewʉadeare: “Ãrĩkatorã iriñuma”, ãrĩrãkuma. “Ĩgũde Moisés doredeare õãrõ irigʉ ããrĩmi”,
ãrĩrãkuma.
25 Judío masaka ããrĩmerãrẽ Jesúre bʉremurãrẽ gʉa gojadea pũrẽ iriusiabʉ. Ãsũ ãrĩ
gojabʉ: “Keori weadea pʉro baari pídeare, waimʉrã wṹnugũ biu wẽjẽanerãya díkʉri diíre
baabirikõãka! Díre iiríbirikõãka! Nome merã ñerõ iribirikõãka! Nomede ũma merã ñerõ
iribirikõãka!” ãrĩ gojabʉ gʉa, ãrĩma Pablore.

Marĩpʉya wiigue judío masaka Pablore ñeãdea

26 Irasirigʉ Pablo gajinʉ gapʉ wapikʉrã ũma merã Marĩpʉ ĩũrõ Moisés doredeare irigʉ
waayupʉ. Pʉrʉ Marĩpʉya wiigue ñajãa, Pablo paíre ãrĩyupʉ: “Su semana dʉyáa, gʉa Moisés
doredeare iri odoburo. Gʉa odorinʉ ããrĩmakũ, gʉakʉ waimʉrã ejorãrẽ ãĩrĩrãkoa. Marĩpʉ ĩũrõ
ĩgũsãrẽ wẽjẽ soepeoka! ãrĩrã!” ãrĩyupʉ.
27 Ĩgũsã Moisés doredeare iri odoburipoe Asia marã judío masaka Pablore Marĩpʉya
wiigue ããrĩgṹrẽ ĩãñurã. Irasirirã gajirãrẽ iri wii ããrĩrãrẽ ĩgũ merã guamakũ iri, Pablore ñeã,
ãsũ ãrĩ gaguiníñurã:
28 —Gʉayarã Israel bumarã, gʉare iritamuka! Ĩĩta ããrĩmi, ããrĩpereroguere marĩrẽ ñerõ ãrĩ
werenígorenagũ. “Judío masaka ñegorama. Moisés doredea wajamáa. I wiide ñegoráa”, ãrĩ
buegorenami masakare. Gajire griego masakare i wiigue ãĩñajãgũ ñerõ irigʉ yámi i wiire,
ãrĩñurã.
29 Pablo iro dupiyuro Trófimo merã makãgue ããrĩmakũ ĩãnerã ããrĩsĩã, Pablo ĩgũrẽ
Marĩpʉya wiigue ãĩñajãgũ irikumi, ãrĩ gũñañurã. Trófimo Efesomʉ judío masakʉ ããrĩbi
ããrĩyupʉ. Irasiriro ĩgũnorẽ iri wiiguere ñajãmasĩña marĩyuro.
30 Pablore weresã gaguinímakũ pérã, iri makã marã ããrĩpererã bʉro guañurã. Irasirirã
ũmañajãa, Pablore ñeã tũãwiria, iri wii makãpʉrorire mata biakõãñurã.
31 Ĩgũsã Pablore wẽjẽmurã iriripoe gajirã surara opʉguere wererã waañurã. Ĩgũ pʉrogue
eja: “Ããrĩpererã Jerusalén marã nerẽ, bʉro guari merã gaguinírã iriama”, ãrĩ wereñurã.
32 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégʉ, surara opʉ ĩgũyarã surarare, ĩgũsãrẽ dorerãdere siiu neeõ,
ĩgũsã merã Pablore wẽjẽdʉarã pʉrogue ũmawãgãyupʉ. Ĩgũsã ejamakũ ĩãrã, Pablore pánerã
piriñurã.

33 Surara opн Pablo pнrogue eja, ĩgũyarã surarare ĩgũrẽ ñeãdore, pe kõmeda merã
sнadoreyupн. Ĩgũsã sнa odomakũ ĩãgũ, surara opн masakare sẽrẽñayupн:
—¿Niíno ããrĩrĩ ĩĩ? ¿Nasiriari, ĩgũ mнsã irasirimakũ? ãrĩ sẽrẽñayupн.
34 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, masaka gapн: "Ãsũ iriami", ãrĩ, gajirã gajirosũ, gajirã gajirosũ
gaguinímirẽkõãñurã. Ĩgũsã irasũ gaguinímakũ, surara opн neõ diaye pébiriyupн. Irasirigн
ĩgũyarã surara ããrĩrĩ wiigue Pablore ãĩadoreyupн.
35-36 Ĩgũsã irogue ĩgũrẽ ãĩãmakũ ĩãrã, wárã masaka: "Wẽjẽkõãka ĩgũrẽ!" ãrĩ gaguiní,
tнyañurã. Irasirirã surara ĩgũsãya wii makãpнro mнrĩaro ejarã, Pablore ãĩkõã mнrĩãñurã,
masaka ĩgũrẽ wẽjẽrĩ, ãrĩrã.

Pablo masakare: "Neõ ñerõ iribea yн", ãrĩ weredea

37 Iri wiigue eja, ĩgũrẽ peresu irimurã iriripoe surara opнre:
—Yн, mн merã werenídнakoa, ãrĩyupн.
Pablo griego ya merã werenímakũ pégн, surara opн gapн ãrĩyupн:
—¿Mн griego yare masĩrĩ?
38 ¿Sõõ ããrãdi, Egiptomн meta ããrĩrĩ mн? Ĩgũ romano marã oparã merã gãmekẽãdнagн,
wárã cuatro mil wẽjẽrĩmasãrẽ siiu neeõ, masaka marĩrõgue ãĩayupн. ¿Ĩgũ meta ããrĩrĩ mн?
39 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, Pablo yнjнyupн:
—Yн, ĩgũ meta ããrã. Judío masakн ããrã. Tarso, Cilicia nikũ ããrĩrĩ makã deyoabн. Ubu
ããrĩrĩ makãmн ããrĩbea. Irasirigн mнrẽ sẽrẽa. Ĩĩsã masaka merã werenídoreka yнre! ãrĩyupн.
40 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, surara opн: "Jáн, wereníka!" ãrĩyupн. Irasirigн Pablo mнrĩrogue
mнrĩnнgã, ĩgũya mojõ merã masakare toeburo, ãrĩgũ, irikeoyupн. Ĩgũ irasirimakũ ĩãrã,
toekõãñurã. Ĩgũsã toemakũ, Pablo hebreo ya merã wereyupн ĩgũsãrẽ:

22

1 —Yaarã, yн irideare mнsãrẽ weremakũ, õãrõ péka! ãrĩyupн Pablo.
2 Ĩgũ hebreo ya merã werenímakũ pérã, masaka toepereakõãñurã. Irasirigн Pablo ĩgũsãrẽ
ãsũ ãrĩ wereyupн:
3 —Yн judío masakнta ããrã. Cilicia nikũ Tarso wãĩkнri makãgue deyoabн. Iro
deyoadi ããrĩkeregн, õõ Jerusalén masãbн. Gamaliel wãĩkнgн buemi yнre. Irasirigн marĩ
ñekũsãmarãrẽ Moisés doreri pídeare õãrõ masĩa. Irasirigн mнsã irirosũta yнde Marĩpн
doredeare õãrõ yáa.
4 Iripoeguere Jesúre bнremurãrẽ ñerõ iriunabн. Surãyerire wẽjẽdorebн. Ʊmarẽ, nomedere
ñeã, peresu iriunabн.
5 Paía opн, ããrĩpererã judío masaka oparã yн ãrĩrĩrẽ: "Irasũta iriunami", ãrĩ weremasĩma
mнsãrẽ. Ĩgũsãta yнre su pũ gojabosama marĩyarã Damasco marãrẽ Jesúre bнremurãrẽ
ñeãdorerã. Irasirigн iri pũ merã Jesúre bнremurãrẽ ñeãgũ waadibн, õõ Jerusalẽgue ĩgũsãrẽ
ãĩja peresu iribu.

Pablo ĩgũ Jesúre bнremunнgãdeare weredea

6 'Goeripoe ããrĩmakũ, yн Damascogue ejabu iriripoe gũñaña marĩrõ ũmнgasi bнro
kũmijũrõ yн pнrore gosesiribн.
7 Irasũ waamakũ, yebague meémejã, pнrн ãsũ ãrĩ werenímakũ pébн. "Saulo, ¿nasirigн yнre
ñerõ yári mн?"
8 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн: "¿Noã ããrĩrĩ mн?" ãrĩ sẽrẽñabн. Ĩgũ gapн: "Yн, Jesús Nazaretmн
mн ñerõ irigнta ããrã", ãrĩmi yнre.
9 Yн merã ããrĩnerã iri gosesiririre ĩãgнkakõãma. Irire ĩãkererã, Jesús yнre werenímakũ
pébirima.
10 Pнrн: "Yн Opн, ¿nasirigнkuri yн?" ãrĩ sẽrẽñabн ĩgũrẽ. Ĩgũ yнre yнjнmi: "Wãgãnнgã,
Damascogue waaka! Irogue sugн ããrĩpereri yн mнrẽ iridoreburire mнrẽ weregнkumi",
ãrĩmi.
11 Bнro kũmijũrõ waadea yaa koyere neõ deyomarĩmakũ irikubн. Irasirirã yн merãmarã
yaa mojõgue ñeã, Damascogue ãĩãma.
12 'Yн iro ejadero pнrн, Ananías wãĩkнgн, Marĩpнre bнremugũ, Moisés doredeare õãrõ irigн
yнre ĩãgũ ejami. Ĩgũ iro marã judío masaka ããrĩpererã bнremugũ ããrĩmí.
13 Ĩgũ yн pнro ejannнgãja: "Yaagн Saulo, mн dupaturi koye ĩãgнkoa doja", ãrĩmi. Ĩgũ irasũ
ãrĩmakũta, dupaturi ĩãbн doja. Irasirigн Ananías yн pнro nímakũ õãrõ ĩãbн.
14 Yн ĩãmasĩadero pнrн, yнre ãrĩmi doja: "Iripoegue Marĩpн marĩ ñekũsãmarã bнremudi
mнrẽ beyesiadi ããrĩmí, ĩgũ dorerire õãrõ iribure, ĩgũ magũrẽ ñerĩ opabire ĩãbure, ĩgũ
werenírĩrẽ pébure.
15 Irasirigн ããrĩpererã masakare mн ĩãdeare, mн pédeare weregorenagнkoa.

16 Dapagorare yoaripoe yúbirikõãka! Wãgãnɯgã, deko merã wãĩyedoreka, mɯ marĩ Opɯ
Jesúre bɯremurĩrẽ ĩmugũ! Marĩpɯre: ‘Jesúre bɯremua, irasirigɯ yɯ ñerõ irideare kãtika!’ ãrĩ
sẽrẽka, mɯ ñerõ irideare kãtiburo, ãrĩgũ!” ãrĩmi Ananías yɯre.

Pablo judío masaka ããrĩmerãrẽ Marĩpɯ ĩgũrẽ buedoredeare weredea

17 ’Pɯrɯ Damascogue ããrãdi i makã Jerusalẽgue dujajagɯ, Marĩpɯya wiigue ĩgũrẽ sẽrẽgũ
waabɯ. Irogue kẽrõ irirosũ waaríre ĩãbɯ.
18 Irogue Jesús yɯre deyoa, weremi: “Jerusalén marã yaare mɯ weremakũ pédɯabema.
Irasirigɯ murĩgora gajirogue waaka!” ãrĩmi.
19 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɯ, ĩgũrẽ ãrĩbɯ: “Yɯ Opɯ, Jerusalén marã yɯ irideare õãrõ masĩma.
Yɯ judío masaka nerẽrĩ wiirigue ããrĩrãrẽ mɯrẽ bɯremurãrẽ ñeã pá, peresu iribɯ.
20 Mɯya kerere weredi Estebãrẽ ĩgũsã wẽjẽmakũ, ĩgũrẽ wẽjẽrãya surí wekamarẽ kore-
bosabɯ. ‘Õãrõ irirã, wẽjẽma’, ãrĩ gũñabɯ”, ãrĩ werebɯ yɯ Opɯre.
21 Yɯ irasũ ãrĩmakũ pégɯ, yɯ Opɯ weremi: “Yoarogue waaka! Judío masaka ããrĩmerãrẽ
buedoregɯ iriugɯra mɯrẽ”, ãrĩmi, ãrĩ wereyupɯ Pablo ĩgũsãrẽ.

Surara opɯ Pablo merã werenídea

22 Pablo: “Yɯ Opɯ Jesús judío masaka ããrĩmerãrẽ buedoregɯ iriugɯra”, ãrĩrĩrẽ pérã, bɯro
guari merã gaguiníñurã:
—Dapagorare ĩĩ ããrĩnemobirikõãburo. Dapagorata boaburo, ãrĩ gaguiníñurã.
23 Irasũ ãrĩ gaguinírã, ĩgũsãya surí wekamarẽ wẽjãsiri, nikũwera merã meésiriñurã.
24 Irasirimakũ ĩãgũ, surara opɯ ĩgũyarãrẽ Pablore ĩgũsãya wiigue ãĩñajãadoreyupɯ. Pablore:
“¿Nasirirã masaka mɯrẽ guari merã gaguinírĩ?” ãrĩ masĩdɯagɯ ĩgũrẽ tãrãdoreyupɯ.
25 Irasirirã ĩgũrẽ sɯa, tãrãmurã iriripoe Pablo gapɯ ĩgũ pɯro nígũrẽ surarare doregɯre
ãrĩyupɯ:
—Yɯ romano marãya nikũmɯ ããrã. Irasirirã weresãrĩrẽ beyerimasũ yɯre: “Ãsũ iriami ñerõ
irigɯ”, ãrĩ weresãbirikeremakũ, ubugorata tãrãmasĩbea mɯsã yɯre, ãrĩyupɯ.
26 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɯ, surarare doregɯ ĩgũ opɯre weregɯ waayupɯ:
—Õãrõ pémasĩka! “Romano marãya nikũmɯ ããrã yɯ”, ãrãmi. Irasirigɯ ñerõ iribirikõãka
ĩgũrẽ! ãrĩyupɯ.
27 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, surara opɯ Pablore sẽrẽñagũ waayupɯ:
—¿Diayeta romano marãya nikũmɯ ããrĩrĩ mɯ? Wereka yɯre!
Pablo gapɯ ĩgũrẽ:
—Ĩgũta ããrã, ãrĩ yɯjɯyupɯ.
28 Surara opɯ ĩgũrẽ ãrĩyupɯ:
—Yɯ romanomɯ ããrĩdɯagɯ wáro niyeru wajaribɯ.
Pablo ĩgũrẽ ãrĩyupɯ doja:
—Yɯ tamerã romanoma makãgue deyoabɯ. Irasirigɯ deyoagɯgueta romanomɯ ããrĩdi ããrã
yɯ.
29 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ĩgũrẽ tãrãboanerã güi wiriakõãñurã. Surara opɯde Pablo
romanomɯ ããrĩrĩrẽ pégɯ, kõmedari merã ĩgũrẽ sɯa tãrãdoreadeare gũñagũ, güiyupɯ.

Pablo judío masaka oparã pɯro ããrĩdea

30 Irasirigɯ gajinɯ gapɯ judío masaka Pablore weresãdeare masĩdɯagɯ, paía oparãrẽ, gajirã
ããrĩpererã judío masaka oparãrẽ siiu neeõyupɯ. Ĩgũsã nerẽmakũ ĩãgũ, Pablore ĩgũsã sɯadea
kõmedarire kura, ãĩ, ĩgũsã ĩũrõ doboyupɯ.

23

1 Pablo judío masaka oparãrẽ ĩãbokatĩũnɯgãja, ãsũ ãrĩyupɯ:
—Yaarã, yɯ okaro bokatĩũrõ Marĩpɯ ĩũrõ õãrõ ããrĩrikɯa, ãrĩ péñáa. Irasirigɯ gũñarikɯro
marĩrõ ããrĩkõãa.
2 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɯ, paía opɯ Ananías Pablo werenírĩrẽ pédɯabi ĩgũ pɯro ããrĩrãrẽ ĩgũya
disire pádoreyupɯ.
3 Irasirigɯ Pablo Ananíare ãsũ ãrĩyupɯ:
—Marĩpɯ mɯrẽ wajamoãgɯkumi gajirãrẽ mɯ yɯre pádoreri waja. Mɯ irikatorikɯgɯ ããrã.
Yɯre: “Moisés doredeare tarinɯgãa”, ãrĩ ĩãkeregɯ, mɯ gapɯ iri dorerire tarinɯgãa, gajirãrẽ
yɯre pádoregɯ, ãrĩyupɯ.
4 Irasũ ãrĩmakũ pérã, iro ããrĩrã ãsũ ãrĩñurã Pablore:
—Ñerõ ãrĩ wereníbirikõãka paía opɯre Marĩpɯ beyedire!
5 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégɯ, Pablo ãrĩyupɯ doja:

—Yaarã, yн masĩbirakubн ĩgũ paía opн ããrĩrĩrẽ. Masĩgũ irasũ ãrĩbiriboakuyo. Marĩpнya wereníríĩ gojadea pũguere: “Mнsãya makã marã opнre ñerõ ãrĩ wereníbirikõãka!” ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.

6 Irogue ããrĩrã: Saduceo bumarã, gajirã fariseo bumarã ããrĩñurã. Irasirigн ĩgũsãrẽ ĩãgũ, Pablo bнsнro wereníyupн:

—Yaarã, yнde fariseota ããrã. Fariseo bumн magũta ããrã. Irasirirã masaka boanerã masãrĩrẽ yн bнremurĩ waja yнre wajamoãdнakoa, ãrĩyupн.

7 Ĩgũ boanerã masãrĩrẽ weremakũ pérã, fariseo, saduceo bumarã merã gãme guaseonнgãñurã. Irasirirã iri wiigue suro merã ããrãnerã ããrĩkererã, gãme dнkawariakõãñurã.

8 Saduceo bumarã: “Masaka boanerã masãbirikuma. Marĩpнre wereboerã marĩkuma. Masaka boanerã yнjнpũrãrĩde marĩkoa”, ãrĩ wererã ããrĩñurã. Fariseo bumarã gapн ããrĩpereri irimarẽ bнremurã ããrĩñurã.

9 Irasirirã irimarẽ gãme guaseo, bнro gaguinínнgãñurã. Irasirirã surãyeri fariseo bumarã Moisés doredeare buerimasã wãgãnнgã, wereñurã:

—Masakн boadi, o Marĩpнre wereboegн diayeta ĩĩ merã wereníakumi. Irasirirã ĩgũrẽ ñerõ iriami, neõ ãrĩmasĩbea. Ĩgũrẽ wajamoãrã, Marĩpнre ñerõ irirã iribukõãa marĩ, ãrĩñurã.

10 Ĩgũsã bнro gaguinímakũ ĩãgũ, surara opн gapн Pablore güisãyupн. “Ĩgũrẽ ñeã, tũãwẽjãsiribéokõãbukuma”, ãrĩgũ, ĩgũyarã surarare: “Pablore ãĩaka, dupaturi marĩ ããrĩrĩ wiigue!” ãrĩ iriuyupн.

11 Iri ñamita marĩ Opн Jesús Pablore deyoa, wereyupн:

—Gũñaturaka! Güibirikõãka! I makã Jerusalén marãrẽ yaa kerere wereaderosũta Roma marãdere weregн waaka! ãrĩyupн.

Judío masaka Pablore wẽjẽdнadea

12 Gajinн gapн surãyeri judío masaka Pablore wẽjẽdнarã nerẽ, ãsũ ãrĩĩñurã:

—Dapagã merã neõ baabiri, iiríbirikõãrã! Ĩgũrẽ wẽjẽmerã нamerãta boarã! Ĩgũrẽ wẽjẽbirimakũ, Marĩpн marĩrẽ wajamoãburo, ãrĩñurã.

13 Irasũ ãrĩ werenírã cuarenta nemorõ ããrĩñurã.

14 Pнrн paía oparã, gajirã judío masaka oparã pнrogue wererã waañurã:

—“Dapagã merã neõ baabirikõãrã! Ĩgũrẽ wẽjẽmerã нamerãta boarã! Ĩgũrẽ wẽjẽbirimakũ, Marĩpн marĩrẽ wajamoãburo”, ãrãbн, ãrĩñurã.

15 Irasirirã mнsã, mнsã merãmarã oparãde ãrĩkatori merã kere iriuka surara opнguere! “Ñamigã Pablore dupaturi ĩgũ irideare weremakũ pédнakoa”, ãrĩka ĩgũrẽ! Surara opн iri kerere pégн, Pablore õõgue ãĩwãgãridoregнkumi. Irasirirã maague yúrã, ĩgũ õõrẽ ejaburo dupiyuro ĩgũrẽ wẽjẽmurã, ãrĩñurã.

16 Pablo tĩgõ magũ gapн ĩgũsã irasũ ãrĩ werenímakũ péyupн. Irasirigн Pablore surara ããrĩrĩ wiigue ããrĩgũrẽ weregн waayupн.

17 Pablo irire pégн, sugн surarare siiu wereyupн:

—Ĩĩ maamн mн opнre gajino weredнayupн. Irasirigн ĩgũ pнrogue ãĩaka! ãrĩyupн.

18 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, surara Pablo tĩgõ magũrẽ ĩgũ opн pнrogue ãĩja, ãrĩyupн:

—Pablo peresugue ããrĩgṹ yнre ĩĩ maamнrẽ mн pнro iriuami. Ĩgũ mнrẽ gajino weregн aarigú iriami, ãrĩyupн.

19 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, surara opн maamнrẽ ĩgũya mojõrẽ ñeã tũãwãgã, masaka péberogue sẽrẽñayupн:

—¿Naásũ ãrĩbu iriari mн yнre?

20 Maamн gapн ĩgũrẽ ãrĩyupн:

—Judío masaka oparã mнrẽ ĩgũsã pнrogue Pablore ãĩadorerãkuma. Mнrẽ ãsũ ãrĩ wereníama: “Ñamigãrẽ dupaturi Pablore sẽrẽñadнakoa ĩgũ irideare õãrõ masĩmurã”, ãrĩkatorãkuma.

21 Irasirigн ĩgũsãrẽ yнjнbirikõãka! Ʊma cuarenta nemorõ maague Pablore wẽjẽmurã duriri merã yúsiama. “Dapagã merã neõ baabirikõãrã! Ĩgũrẽ wẽjẽmerã нamerãta boarã! Ĩgũrẽ wẽjẽbirimakũ, Marĩpн marĩrẽ wajamoãburo”, ãrãma, ãrĩ wereyupн maamн surara opнre.

22 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, surara opн gapн:

—Waaka doja! Irire gajirãrẽ neõ werebirikõãka! ãrĩyupн ĩgũrẽ.

Surara opн Pablore Félix pнrogue iriudea

23 Maamн waadero pнrн, opн pẽrã ĩgũyarã surarare dorerãrẽ siiu wereyupн:

—Yaarã surarare doscientos gubu merã waamurãrẽ, setenta caballu weka peyamurãrẽ, doscientos sareri yuku oparãdere Cesareague waamurãrẽ ĩgũsãyare ãmudorerã waaka! Ĩgũsã ãmu odomakũ, dapagã ñami nueve ããrĩmakũ, ĩgũsãrẽ siiuaka!

24 Pablo peyamurã caballuadere ãmubosaka! Irasirigɨ õãrõ waagɨkumi. Õãrõ pírã waaka, ĩgũrẽ opɨ Félix pɨro Cesareague! ãrĩyupɨ surara opɨ ĩgũ dokamarãrẽ.

25 Irasũ ãrĩ odo, Félire su papera pũ ãsũ ãrĩ gojayupɨ:

26 Yɨ, Claudio Lisias, mɨrẽ opɨ Félire yɨ bɨremugũrẽ õãdorea.

27 Judío masaka ĩĩ Pablo wãĩkɨgɨre ñeã, wẽjẽadima. Ĩgũ romano marã nikũmɨ ããrĩrĩrẽ masĩgũ, yɨ gapɨ ĩgũrẽ ĩgũsã wẽjẽboadire yaarã surara merã wijatagɨ ejabɨ.

28 Irasirigɨ ĩgũrẽ ĩgũsã weresãdeare masĩdɨagɨ judío masaka oparã pɨro ãĩjabɨ.

29 Judío masakaya doreri ditare ĩgũ tarinɨgãdea waja ĩgũsã weresãmakũ pégɨ, ĩgũrẽ peresu iribiribɨ. Ñeéno waja wẽjẽmasĩña marĩbɨ ĩgũrẽ.

30 Irasirigɨ judío masaka ĩgũrẽ wẽjẽkõãrã, ãrĩrĩ kerere pégɨ, mɨ pɨrogue iriua. Ĩgũrẽ weresãnerã mɨ pɨrogueta waa, mɨrẽ weresãrã waaburo, ãrĩbɨ ĩgũsãrẽ. Iropata ããrã, ãrĩ gojayupɨ surara opɨ Félire.

31 Irasirirã surara ĩgũsã opɨ doreaderosũta iri ñami merã Pablore Antípatris wãĩkɨri makãgue ãĩãñurã.

32 Gajinɨ gapɨ surara gubu merã waanerã iro merãta ĩgũsã ããrĩrĩ wiigue gãme dujáakõãñurã. Caballua weka waanerã dita Pablore Cesareague ãĩ tariañurã.

33 Pɨrɨ Cesareague Pablore ãĩja, surara opɨ ĩgũ iriuadea pũrẽ Félire wiañurã. Irasirirã Pablore Félix pɨrogueta píkõãñurã.

34 Félix iri pũrẽ bueña odo, ãsũ ãrĩ sẽrẽñayupɨ:

—¿Dií nikũmɨ ããrĩrĩ ĩĩ?

—Cilicia nikũmɨ ããrĩmi, ãrĩ yɨjɨñurã.

35 Félix Pablore ãrĩyupɨ:

—Mɨrẽ weresãnerã õõrẽ ejamakũ, mɨ wererire pégɨra, ãrĩyupɨ.

Irasũ ãrĩ odo, opɨ Herodes dagɨya wiigue Pablore pí, ĩgũyarã surarare koredoreyupɨ.

24

Pablore Félix ĩũrõ weresãdea

1 Su mojõma nɨrĩ tariadero pɨrɨ, paía opɨ Ananías Cesareague waayupɨ. Ĩgũ merã gajirã judío masaka oparã, gajigɨ masakare wereníbosarimasũ Tértulo wãĩkɨgɨde opɨ Félire Pablore weresãrã waañurã.

2 Pablore ĩgũsã nerẽrõgue ãĩjamakũ, Tértulo ĩgũrẽ Félire ãsũ ãrĩ weresãnɨgãyupɨ:

—Gɨa opɨ, wári masĩrĩ merã gɨare i nikũ marãrẽ doregɨ ããrã mɨ. Mɨ doreri merãta i nikũ õãrĩ gorawayuro yáa. Gãmekẽãrõ marĩrõ õãrõ ããrĩkõãa.

3 Irasirirã gɨa ããrĩperero marãgue mɨ merã õãrõ ɨsɨyáa.

4 Yoaripoe mɨ merã wereníbirikoa. Irasirigɨ yɨ mɨ merã mérõgã werenímakũ péka dapa!

5 Gɨa ire weredɨakoa mɨrẽ. Ĩĩ Pablo wãĩkɨgɨ gɨare garibotarimi. Ããrĩpereri nikũgue judío masakare guari merã gaguiní, ĩgũsã basi gãme dɨkawarimakũ irigorenami. “Nazarenos” wãĩkɨri bumarã opɨ ããrĩmi.

6 Marĩpɨya wiire ĩgũ ñerõ iridɨamakũ ĩãrã, ĩgũrẽ peresu irimurã ñeãbɨ, gɨa judío masakaya dorerire ĩgũ tarinɨgãrĩ waja ĩgũrẽ wajamoãdɨarã.

7 Gɨa irasiridɨamakũ ĩãgũ, surara opɨ Lisias wãĩkɨgɨ gapɨ gɨa pɨro eja, ĩgũrẽ turaro merã ẽmakõãmi.

8 Pɨrɨ Lisias, gɨa ĩgũrẽ weresãnerãrẽ mɨ pɨrogue iriuami. Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, õõgue aarabɨ. Mɨ basita ĩgũrẽ sẽrẽñagũ, ããrĩpereri gɨa ĩgũrẽ weresãrĩrẽ diayeta ãrĩma, ãrĩgɨkoa, ãrĩyupɨ Tértulo Félire.

9 Gajirã judío masaka iro ããrĩrãde: “Tértulo diayeta wereními”, ãrĩñurã.

10 Ĩgũsã irasũ ãrĩmakũ pégɨ, opɨ Félix Pablore mojõ merã irikeo, weredoreyupɨ. Pablo ãrĩyupɨ ĩgũrẽ:

—Wári bojori i nikũ marãrẽ mɨ dorerire õãrõ masĩa yɨ. Irasirigɨ yaamarẽ ɨsɨyari merã mɨrẽ weregɨra.

11 Pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarinɨrĩta taria, yɨ Jerusalẽgue Marĩpɨre bɨremugũ ejadero pɨrɨ. Irire diaye masĩdɨagɨ, gajirãrẽ sẽrẽñaka!

12 Yɨ iri makãgue ããrĩmakũ, yɨre weresãnerã yɨ gajirã merã guaseomakũ neõ ĩãbirama. Marĩpɨya wiire, judío masaka nerẽrĩ wiiriguedere, noó gajiro iri makã marãrẽ gua gaguinímakũ iribirabɨ.

13 Irasirirã yɨre weresãnerã: “Ãsũ iriami, irasirigɨ waja opami”, ãrĩmasĩbema.

14 Mʉrẽ gaji gapʉre weregʉra. Gʉa ñekʉ̃sãmarã Marĩpʉre, Moisés doreri pídeare, Marĩpʉya
kerere weredupiyunerã gojadeare bʉremuderosũta yʉ bʉremua. Irire bʉremukeregʉ,
Jesús buedeadere bʉremua. Yʉre weresãnerã: “Jesús buedea ãrĩkatori ããrã”, ãrĩ wereníma.
15 Ĩgʉ̃sã: “Marĩpʉ ããrĩpererã masaka boanerãrẽ õãrãrẽ, ñerãdere masũgʉkumi”, ãrĩ
gũñarõsũta yʉde gũñáa.
16 Irasirigʉ yʉ Marĩpʉ ĩũrõ, masaka ĩũrõdere yʉ turaro bokatĩũrõ õãrõ iridʉakoa.
17 ’Yaa makã Jerusalẽrẽ yʉ wiriadero pʉrʉ, wári bojori gajirogue naagorena, pʉrʉ
irogueta dujáabʉ. Irogue eja, yaarã boporãrẽ niyeru sĩgʉ̃ ejabʉ. Irogue ããrĩgʉ́, Marĩpʉ ĩũrõ
waibʉre soepeodʉadibʉ ĩgʉ̃rẽ bʉremugʉ̃.
18 Marĩpʉya wiigue waa, ĩgʉ̃ ĩũrõ Moisés doredeare yʉ iriripoe judío masaka Asia marã
yʉre bokajama. Yʉ merã gajirã masaka mérãgã ããrĩmá. Neõ ĩgʉ̃sãrẽ gua gaguinímakʉ̃
iribiribʉ.
19 Judío masaka Asia marã yʉ Marĩpʉya wiigue irideare ĩãnerã, yʉre: “Ñerõ iriami”, ãrĩ
weresãdʉarã, õõgue mʉ ĩũrõgue weresãrã aariburo.
20 Ĩgʉ̃sã aaribirimakʉ̃, judío masaka oparã õõgue ããrĩrã yʉ ĩgʉ̃sã oparãrẽ wereadeare
péanerã: “Ãsũ ããrã”, ãrĩ weresãdʉarã, weresãburo.
21 I tamerãrẽ yʉre weresãmasĩma. Yʉ ĩgʉ̃sã merã ããrĩgʉ́, bʉro turaro merã: “ ’Boanerã
masãrãkuma’, ãrĩdea waja yʉre wajamoãdʉakoa”, ãrĩbʉ ĩgʉ̃sãrẽ, ãrĩ wereyupʉ Pablo Félire.
22 Ĩgʉ̃ irasũ ãrĩmakʉ̃ pégʉ, Félix gapʉ Jesúre bʉremurã iririkʉrire õãrõ masĩsĩã, ãsũ ãrĩyupʉ
Pablore:
—Iropata pégʉra. Surara opʉ Lisias ejadero pʉrʉ, mʉrẽ yʉ iriburire weregʉkoa, ãrĩyupʉ.
23 Irasũ ãrĩ odo, Pablore koregʉre: “Peresugue õãrõ koreka ĩgʉ̃rẽ! Iri wiigueta naáa
ããrĩkõãburo. Ĩgʉ̃ merãmarã ĩgʉ̃rẽ iritamudʉamakʉ̃ kãmutabirikõãka!” ãrĩyupʉ.
24 Yoaweyaripoe tariadero pʉrʉ, Félix ĩgʉ̃ marãpo judío masako Drusila wãĩkʉgo merã eja,
Pablore ãĩridoreyupʉ, Jesucristore ĩgʉ̃ bʉremurĩrẽ weremakʉ̃ pédʉarã.
25 Pablo ĩgʉ̃sãrẽ ãsũ ãrĩyupʉ: “Marĩpʉ masakare diayemarẽ irimakʉ̃, ĩgʉ̃sã basi
ñerõ iridʉarire iribirimakʉ̃ gããmemi. I ʉ̃mʉ peremakʉ̃, Marĩpʉ ããrĩpererã ñerãrẽ wa-
jamoãgʉkumi”, ãrĩ weremakʉ̃, Félix gapʉ pégʉka, güi, “Waaka!” ãrĩyupʉ ĩgʉ̃rẽ:
—Gajipoe yʉre gajino moãrĩ marĩmakʉ̃ siiugʉra doja mʉrẽ, ãrĩyupʉ.
26 Félix irasũ ãrĩkeregʉ: “Pablo yʉre niyeru sĩburo”, ãrĩgʉ̃, ĩgʉ̃ merã werenígʉ̃ wári ĩgʉ̃rẽ
siiunayupʉ. “Gajipoe irigʉ niyeru sĩmakʉ̃ ĩgʉ̃rẽ wiubukoa”, ãrĩ gũñadiyupʉ.
27 Pe bojori pʉrʉ, Porcio Festo wãĩkʉgʉ Félire gorawayugʉ, opʉ ñajãyupʉ. Irasirigʉ Félix
gapʉ ĩgʉ̃ opʉ ããrĩrĩrẽ wirigʉ, judío masaka merã õãrõ ããrĩdʉagʉ, Pablore peresugueta
ããrĩdorekõãyupʉ dapa.

25

Pablo, Festo merã werenídea

1 Ʉrenʉ ĩgʉ̃ opʉ ããrĩrĩ ñajãdero pʉrʉ, Festo Cesareague ããrãdi, Jerusalẽgue waayupʉ.
2 Ĩgʉ̃ irogue ejadero pʉrʉ, paía oparã, gajirã judío masaka oparã Pablore ĩgʉ̃sã weresãdeare
Festoguere wererã waañurã.
3 Ĩgʉ̃ pʉro eja, turaro merã: “Gʉare iritamuka! Pablore õõ Jerusalẽgue ãĩridoreka!” ãrĩ
sẽrẽñañurã. Ĩgʉ̃sã ĩgʉ̃rẽ maague aarigʉ́re: “Wẽjẽkõãrã!” ãrĩ ãmuyusiadiñurã.
4 Festo gapʉ ĩgʉ̃sãrẽ yʉjʉyupʉ:
—Pablo Cesareague peresu ããrĩmi dapa. Mérõgã pʉrʉ irogue goedujáagʉkoa doja.
5 Pablo ñerõ iririkʉgʉ ããrĩmakʉ̃ ĩãrã, mʉsã oparã Cesareague yʉ merãta waa, ĩgʉ̃rẽ
weresãrã waaburo, ãrĩyupʉ.
6 Irasirigʉ Festo su semana pere, gaji semana ʉrenʉ waaró merã Jerusalẽgue ããrãdi
Cesareague goedujáakõãyupʉ. Ĩgʉ̃ dujajadero pʉrʉ, gajinʉ gapʉ weresãrĩrẽ beyeri wiigue
waayupʉ. Iro eja, opʉ doarogue doa, Pablore ãĩridoreyupʉ.
7 Pablo irogue ejamakʉ̃ ĩãrã, judío masaka Jerusalén merã aaranerã ĩgʉ̃ pʉro waa
ejanʉgã, ĩgʉ̃rẽ wári ñerĩ weresãdiñurã. Irasũ ãrĩ weresãkererã: “Ãsũ irimakʉ̃ ĩãbʉ”, neõ
ãrĩmasĩbiriñurã.
8 Pʉrʉ Pablo ĩgʉ̃ irideare wereyupʉ:
—Judío masaka dorerire, Marĩpʉya wiima dorerire, romano marã opʉ doreridere neõ
tarinʉgãbiribʉ yʉ, ãrĩyupʉ.
9 Festo gapʉ judío masaka merã õãrõ ããrĩdʉagʉ, Pablore sẽrẽñayupʉ:
—¿Jerusalẽgue waadʉakuri? Irogue mʉ irideare yʉre weremakʉ̃, ĩgʉ̃sã mʉrẽ weresãdeare
weremakʉ̃ pédʉakoa, ãrĩyupʉ.
10 Ĩgʉ̃ irasũ ãrĩmakʉ̃, Pablo yʉjʉyupʉ:

—Yн õõ romano marãrẽ weresãrĩrẽ beyerogue ããrĩsiáa. Irasirigн Jerusalẽguere waadнabirikoa. Õõta yнre irire beyero gããmea. Judío masakare neõ ñerõ iribiribн. Mн irire õãrõ masĩkoa.
11 Yн ñerõ iridi tamerã: "Yнre wẽjẽbirikõãka!" ãrĩbiriboakuyo. Ĩgũsã yнre ãrĩkatori merã weresãdea ããrĩmakũ, neõ sugн opнguere wiamasĩña máa. Yн irideare romano marã opнre beyemakũ gããmekoa, ãrĩyupн Pablo Festore.
12 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, Festo ĩgũ merãmarã merã werení odo, Pablore ãrĩyupн doja:
—Mн irideare romano marã opнre weredнamakũ, ĩgũ pнrogue iriugнra mнrẽ, ãrĩyupн.

Pablo, opн Agripare weredea

13 Yoaweyaripoe pнrн Festo opн ñajãdero pнrн, Judea marã opн Agripa wãĩkнgн, ĩgũ tĩgõ Berenice merã Cesareague Festore õãdorerã waañurã.
14 Agripa irore yoaripoe ããrĩmakũ, Festo Pablore ĩgũsã irideare wereyupн ĩgũrẽ:
—Õõrẽ sugн ããrĩmi Félix peresu iridi.
15 Yн Jerusalẽgue ããrĩmakũ, paía oparã, gajirã judío masaka oparã ĩgũrẽ yнre weresãrã ejama. "Ĩgũ ñerõ iridea waja wẽjẽdoreka!" ãrĩ sẽrẽma yнre.
16 Yн gapн: "Gнa romano marã ubugorata gajirãrẽ neõ wẽjẽdorebea. Irasirirã sugн masakнre weresãnerã ĩgũsã weresãdi merã weresãrĩrẽ beyerimasũ ĩũrõ gãme wereníbirikererã: 'Wẽjẽkõãka!' ãrĩmasĩbema", ãrĩ yнjнbн.
17 Irasirigн ĩgũrẽ weresãnerã yн merã õõgue ĩgũsã ejadero pнrн, yooboro marĩrõ gajinн gapн weresãrĩrẽ beyeri wiigue waabн. Iro eja, opн doarogue doa, ĩgũsã weresãdire ãĩridorebн.
18 Ĩgũ yн pнro ejamakũ ĩãrã, ĩgũrẽ weresãnerã wãgãnнgãma. Ĩgũsã wãgãnнgãmakũ ĩãgũ: "Ĩgũ ñerĩ irideare wári weremurã yáma", ãrĩ gũñadibн. Ĩgũsã gapн: "Ĩgũ ñerĩ irimakũ ĩãbн", ãrĩ neõ weremasĩbirima.
19 Judío masaka bнremurĩ ditare weresãma. "Jesús wãĩkнgн boa, pнrн masãdi ããrĩmí", ĩgũ ãrĩdea waja weresãma ĩgũrẽ.
20 Nasirimasĩbirisĩã, ĩgũrẽ sẽrẽñabн: "¿Jerusalẽgue mнde yн merã waadнakuri? Irogue yн merã waasĩã, mн irideare wereaso yнre", ãrĩbн ĩgũrẽ.
21 Yн irasũ ãrĩmakũ pégн: "Iroguere waadнabirikoa, Romano marã opн gapнre yн irideare weregн waadнakoa", ãrĩmi. Irasirigн yн gapн ĩgũrẽ õõta píkõãbн dapa. "Yн mнrẽ iriumakũ, romano marã opн Augusto pнro waagнkoa mн", ãrĩbн ĩgũrẽ, ãrĩ wereyupн Festo Agripare.
22 Agripa Festore ãrĩyupн:
—Yнde ĩgũ weremakũ pédнakoa.
—Jáн, ñamigãta ĩgũrẽ pégнkoa mн, ãrĩyupн.
23 Gajinн gapн Agripa, ĩgũ tĩgõ Berenice merã iri makã marã nerẽrĩ taribugue waañurã. Irogue ñajãrã, oparã sãñarĩ surí merã ñajãñurã. Gajirã surara oparã, iri makã marã oparãde ĩgũsã merã ñajãñurã. Ĩgũsã nerẽadero pнrн, Festo Pablore ãĩridoreyupн.
24 Pablo ĩgũsã pнrogue ñajãjamakũ, Festo iro ããrĩrãrẽ ãrĩyupн:
—Opн Agripa, ããrĩpererã i taribugue nerẽanerã õãrõ péka yнre! Wárã judío masaka Jerusalén marã, i makã marãde ĩĩrẽ weresãma yнre. "Wẽjẽkõãka ĩgũrẽ!" ãrĩ gaguiníma.
25 Ĩgũsã irasũ ãrĩkeremakũ, yн gapн ĩgũsã ĩgũrẽ wẽjẽrõ gããmea, ãrĩrĩ wajare bokabiribн. Irasirigн opн Augustore ĩgũ irideare weregн waadнakoa, ãrĩmakũ: "Ĩgũ pнrogue iriugнra", ãrĩ gũñabн.
26 Yн gapн ĩgũrẽ ĩgũsã weresãdeare õãrõ masĩbirisĩã, opн Augustore irimarẽ gojabiribн dapa. Irasirigн ĩgũrẽ ãĩridoreabн, ĩgũ irideare mнsã péuro weredoregн. Opн Agripa, ĩgũ irideare weremakũ mн péadero pнrн, ĩgũrẽ sẽrẽña, pнrн yн õãrõ gojagнkoa pama marĩ opн Augustore.
27 Sugн masakнre ĩgũ ñerõ irideare masĩbirikererã, marĩ opн Augusto pнrogue iriumasĩña máa. Ĩgũrẽ weresãdeare õãrõ masĩbirikererã ĩgũrẽ iriurã, ubugorata iriubukoa, ãrĩyupн Festo Agripare.

26

Pablo Agripare weredea

1 Irasirigн Agripa Pablore:
—Wereka yнre mн irideare! Ĩgũsã mнrẽ weresãdeare mн yнjнmakũ pédнakoa, ãrĩyupн.
Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, Pablo ĩgũya mojõrẽ soemu, ĩgũ irideare werenнgãyupн:
2 —Opн Agripa, dapagorare mн yнre weredoremakũ, bнro нsнyáa. Irasirigн yн irideare, judío masaka yнre weresãdeare ããrĩpererire mнrẽ weregнra.
3 Gнa judío masaka iririkнrire gнa gãme werenírĩdere õãrõ masĩkoa. Irasirigн bopoñarĩ merã yн weremakũ, õãrõ péka!

Pablo Jesúre ƀʉremuburi dupiyuro ĩgũ ããrĩrikʉdeare weredea

4 'Ããrĩpererã judío masaka yaa nikũ marã, Jerusalén marãde yʉ majĩgũgueta ĩgũsã merã
ããrĩdeare masĩma.
5 Yʉ maamʉgueta fariseo bumʉ ããrĩdi ããrĩbú. Mʉrẽ irire weredʉarã, weremasĩma.
Ããrĩpererã gʉa judío masaka watopeguere fariseo bumarã gʉa ƀʉremurĩrẽ gajirã nemorõ
õãrõ yáma.
6 Marĩpʉ gʉa ñekũsãmarãrẽ masaka boanerãrẽ masũgʉra, ãrĩdeare yʉ ƀʉremurĩ waja yʉre
weresãrã õõgue iriuma wajamoãburo, ãrĩrã.
7 Gʉa judío masaka, Israel bumarã pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejari buri marãgora,
Marĩpʉ marĩ boadero pʉrʉ masũburire ʉsʉyari merã yúa. Irasirirã ũmʉrĩ, ñamirĩ Marĩpʉre
ƀʉremuníkõãa. Opʉ Agripa, gʉa irire yúkeremakũ, surãyeri judío masaka weresãma yʉ irire
ƀʉremurĩ waja.
8 Mʉsã gapʉ, ¿nasirirã Marĩpʉ boanerãrẽ masũburire ƀʉremuberi?

Pablo Jesúre ƀʉremurãrẽ ĩgũ ñerõ iriunadeare weredea

9 'Iripoegue Jesús Nazaretmʉrẽ ƀʉremurãrẽ yʉ bokatĩũrõ ñerõ iridʉadibʉ.
10 Jerusalẽguere paía oparã dorero merã wárã Jesúre ƀʉremurãrẽ peresu iribʉ. Irasirigʉ
oparã ĩgũsãrẽ wẽjẽdoremakũ, yʉde neõ kãmutabiribʉ.
11 Ããrĩpereri ĩgũsã nerẽrĩ wiirigue ñajãa, Jesúre ƀʉremurãrẽ ñerõ iriunabʉ, ĩgũrẽ
ƀʉremurĩrẽ piriburo, ãrĩgũ. Ĩgũsã merã ƀʉro guabʉ. Gaji makãrĩguedere irasũta ñerõ
irigorenabʉ.

Pablo Jesúre ƀʉremunʉgãdeare weredea

12 'Irasirigʉ Damascogue Jesúre ƀʉremurãrẽ ñerõ irigʉ waadibʉ, paía oparã yʉre: "Gʉa
dorero merã waaka!" ãrĩmakũ pégʉ.
13 Opʉ Agripa, yʉ maague waamakũ, ãsũ waabʉ. Goeripoe ããrĩmakũ, ũmʉgasigue abe
ũmʉmʉ gosero nemorõ gosesiribʉ yʉ pʉro, yʉ merã waanerã pʉrodere.
14 Gʉa ããrĩpererã yebague meémejãbʉ. Sugʉ yʉre hebreo ya merã werenímakũ pébʉ.
"Saulo, ¿nasirigʉ yʉre ñerõ yári mʉ? Mʉ yʉre ñerõ irigʉ, mʉ basita ñerõ yáa", ãrĩmi yʉre.
15 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégʉ, yʉ gapʉ: "¿Noã ããrĩrĩ mʉ?" ãrĩ sẽrẽñabʉ. Marĩ Opʉ gapʉ ãsũ ãrĩmi:
"Yʉ, Jesús, mʉ ñerõ irigʉta ããrã.
16 Wãgãnʉgãka! Yʉ mʉrẽ deyoa, yʉre moãboegʉ ããrĩburo, ãrĩgũ. Irasirigʉ mʉ yʉre ĩãdeare,
pʉrʉgue yʉ mʉrẽ ĩmuburidere gajirãrẽ weregʉkoa.
17 Yʉ mʉrẽ judío masaka ããrĩmerãrẽ buebure iriugʉra. Judío masaka, judío masaka
ããrĩmerãde mʉrẽ ñerõ irimakũ wijatagʉra.
18 Yʉ mʉrẽ judío masaka ããrĩmerãrẽ buedoregʉ iriugʉkoa, yaa kerere masĩburo, ãrĩgũ.
Irasirirã ñerĩrẽ pirirãkuma. Koye ĩãpãmerã, naĩtĩãrõgue ããrĩrã irirosũ ããrĩbirikuma. Boy-
orogue ããrĩrã irirosũ ããrĩrãkuma. Wãtĩ ĩgũsã opʉ ããrĩbirikumi pama. Marĩpʉ gapʉ ĩgũsã Opʉ
ããrĩgʉkumi. Irasirigʉ, ĩgũsã yʉre ƀʉremumakũ ĩãgũ, Marĩpʉ ĩgũsã ñerĩ irideare kãtigʉkumi.
Ĩgũsãrẽ ĩgũyarã ããrĩmakũ irigʉkumi", ãrĩmi Jesús yʉre.

Pablo, Jesús dorerire yʉjʉdea

19 'Opʉ Agripa, ũmʉgasigue Jesús yʉre werenídeare tarinʉgãbiribʉ.
20 Irasirigʉ Damasco marãrẽ ĩgũya kerere werepʉroribʉ. Pʉrʉ Jerusalén marãrẽ,
ããrĩpererogue Judea marãrẽ werebʉ. Judío masaka ããrĩmerãdere werebʉ. "Mʉsã ñerõ
irideare ƀʉjawere, mʉsã gũñarĩrẽ gorawayuka! Marĩpʉ gããmerĩ gapʉre irika! Irasirirã
mʉsã gũñarĩ gorawayuadeare ĩmurãkoa", ãrĩ buebʉ ĩgũsãrẽ.
21 Yʉ irire buedea waja judío masaka Marĩpʉya wiigue yʉ ããrĩgṹrẽ ñeã wẽjẽdʉarã irima.
22 Ĩgũsã irasirikeremakũ, Marĩpʉ gapʉ yʉre iritamuníkõãmi. Irasirigʉ ããrĩpererã oparãrẽ,
ubu ããrĩrãdere yʉ ĩgũya kerere wererire neõ piribea. Iripoegue Moisés, gajirã Marĩpʉya
kerere weredupiyunerã, pʉrʉgue ãsũ waarokoa, ãrĩdeare werea. Ãsũ ãrĩ gojanerã ããrĩmá:
23 "Cristo, Marĩpʉ iriudi ƀʉro ñerõ tarigʉkumi. Ĩgũ boadero pʉrʉ, ĩgũta masãpʉrori, neõ
dupaturi boabirikumi. Irasirigʉ ĩgũ masakare taugʉ ããrĩrĩrẽ judío masakare judío masaka
ããrĩmerãdere masĩmakũ irigʉkumi", ãrĩ gojanerã ããrĩmá, ãrĩ wereyupʉ Pablo Agripare.

Pablo Agripare: "Jesúre ƀʉremuka!" ãrĩ weredea

24 Ĩgũ irasũ ãrĩripoeta Festo gaguiníyupʉ:
—Pablo, mirẽgũ yáa. Wári buetarisĩã, mirẽrĩmasũ waáa, ãrĩyupʉ.
25 Pablo gapʉ Festore ãrĩyupʉ:
—Yʉ opʉ, mirẽbea. Yʉ wereri diayeta ããrã. Irasirigʉ ire goepeyaro merã werea.
26 Opʉ Agripa gapʉ, yʉ wereri ããrĩpererire õãrõ masĩkumi. Irire masĩa yʉ. Irasirigʉ ĩgũrẽ
güiro marĩrõ werea. Yʉ Jesúyare weregʉ, yayerogue werebea, ãrĩyupʉ Pablo Festore. Irasũ
ãrĩ odo, ãsũ ãrĩyupʉ Agripare:

27 —Opн Agripa, Marĩpнya kerere weredupiyunerã gojadeare bнremua mн. Mн irire
bнremurĩrẽ masĩa yн, ãrĩyupн.
28 Agripa ĩgũrẽ yнjнyupн:
—Iropagã werekeregн, ¿yнre Jesúre bнremumakũ iridнari? ãrĩyupн.
29 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégн, Pablo yнjнyupн ĩgũrẽ:
—Jesúyare wári, o mérõgã weregн, mнsã ããrĩpererãrẽ yн irirosũ ĩgũrẽ bнremumakũ
gããmea. Marĩpнguere irire sẽrẽbosáa. Yн peresugue ããrĩgṹ irirosũ mнsã ããrĩmakũ tamerãrẽ
gããmebea, ãrĩyupн.
30-31 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, Agripa, Festo, Berenice gajirã ĩgũsã merã doanerãde
wãgãnнgã, gaji taribugue waa, ĩgũsã basi ãsũ ãrĩ gãme wereníñurã:
—Ĩgũrẽ i waja wẽjẽrõ gããmea, ãrĩrĩ máa. I waja peresu iriro gããmea, ãrĩrĩde máa, ãrĩ gãme
wereníñurã.
32 Irasirigн Agripa ãsũ ãrĩyupн Festore:
—Pablo romano marã opнre yн irideare weredнakoa, ĩgũ ãrĩbirimakũ, marĩ ĩgũrẽ pere-
sugue ããrĩgṹrẽ wiukõãboakuyo, ãrĩyupн.

27

Pablore Romague iriudea

1 Irasirirã Pablore, gajirã peresu ããrĩrãdere doódiru merã Italia nikũma makã Romague
gнa merã iriuma. Julio wãĩkнgн surara opнdere iriuma ĩgũsãrẽ koredorerã. Ĩgũsã romano
marã opн Augusto wãĩkнgнyarã surara ããrĩmá.
2 Gнa Adramitio wãĩkнri makã marãya doódiru Asia nikũma perague waadiru merã
waabн. Gajigн Aristarco wãĩkнgн Macedonia nikũma makã Tesalónica wãĩkнri makãmнde
gнa merã waami.
3 Gajinн gapн Sidón wãĩkнri makãma perague ejabн. Irogue ejadero pнrн, Julio Pablore
bopoñarĩ merã ĩã, ĩgũrẽ ĩgũ merãmarã pнro naadoregн iriumi, ĩgũsã ĩgũ gããmerĩrẽ sĩburo,
ãrĩgũ.
4 Gнa iri makãgue ããrãnerã doódiru merã waamakũ, bнro mirũ gнare gajipãrẽgue
wẽjãputaribujubн. Irasirirã Chipre wãĩkнri nнgũrõ kúgapн dujamakũ taribн. Iro gapн mirũ
wẽjãpubiriweyabн.
5 Ciliciare, Panfiliadere taribн. Pнrн Licia nikũma makã Mira wãĩkнri makãgue ejabн.
6 Gнa irogue ejamakũ, surara opн gajiru doódiru bokajami. Iriru Alejandríague aaradiru,
Italiague waaburidiru ããrĩbú. Irasirigн gнare irirugue ñajãdoremi.
7 Iriru merã waarã, mirũ gнare bнro wẽjãpu kãmutamakũ, yoaripoe yoobobн. Bнro ñerõ
tariri merã waa, Gnido wãĩkнri makã bokatĩũrõ ejabн. Irore gнa tarimakũ, mirũ dupaturi
bнro wẽjãpubн. Gнa waaderoguere ejamasĩbiribн. Irasirirã Creta wãĩkнri nнgũrõgue waa,
Salmón wãĩkнri ñorõrẽ tariadero pнrн, mirũ gнare neõ wẽjãputaribujubiribн pama.
8 Iri nнgũrõ tнro taria, gariboretarianerãgue "Õãrĩ pera" wãĩkнrogue ejabн. Iri pera Lasea
wãĩkнri makã pнrogue ããrĩbú.
9 Gнa yoaripoe yooboadea waja puibн waaburo mérõgã dнyabн. Irasirigн Pablo doódiru
moãrãrẽ weremi:
10 —Péka! Marĩ dapagora waamakũ, iru doódiru, doebiride dederibukoa. Marĩdere
mirĩboama goegoráa, ãrãdimi.
11 Ĩgũ irasũ ãrĩkeremakũ, surara opн Pablo wererire pébirimi. Doódiru opн, iriru wejatugн
wereri gapнre bнremнmi.
12 Ĩgũsã ejadea pera gapн puibн tamumakũ, ñegorayuro. Irasirirã: "Fenice wãĩkнri
makãgue waakõãdorea. Gajipoe irirã irogue puibн tamubukoa", ãrĩma. Fenice, Creta
nнgũrõma makã abe ñajãrõ gapн ããrĩrĩ makã ããrĩyuro. Iri makãma pera gapнre mirũ
wẽjãpubiriweyayuro.

Wádiyague bнro mirũ waadea

13 Irasirirã sur gapн mirũ wẽjãpuweyamakũ ĩãrã, doódiru moãrã: "Õãrĩnн ããrĩrokoa", ãrĩ
gũñadima. Gнa irirure ñajãa, Creta nнgũrõ tнro waabн Fenicegue waadнarã.
14 Mérõgã pнrн bнro mirũ nordeste wãĩkнri aaribú.
15 Irasiriro gнaya doódirure mirũ wẽjãpubéokõãbн. Mirũ iro wẽjãpumakũ gãme goroa-
masĩbiri, mirũ wẽjãpuro gapнta waabн.
16 Gнa Cauda wãĩkнri nнgũrõgã tнrogue ejamakũ, mirũ wẽjãpubiriweyabн. Irasirirã gнa
bнro moãtarianerãgue doódirumarũ médiru kũmagãrẽ õãrõ tũãmu sнapeobн. Iriru wádiru
mirĩmakũ, ĩgũsã ñajãburidirugã ããrĩbú.

17 Irirugãrẽ sʉapeo odo, wádirure pũgubudari merã sʉanemoma mirũ merã waaríri, ãrĩrã. Pʉrʉ güi, Sirte wãĩkʉri ĩmiparo miẽgue marĩrẽ mirũ ãĩãrĩ, ãrĩrã, ĩgũsã mirũ ñeãrĩ gasiri sʉatúdea gasirire kuradijukõãma. Ĩgũsã kuradijuadero pʉrʉ, mirũ wẽjãpuro gapʉta waabʉ.
18 Gajinʉ gapʉ mʉrãrõta bʉro mirũ wẽjãpumakũ ĩãrã, iriruma doebirire diague béobʉ.
19 Gajinʉ gapʉdere iriruma ããrĩrĩrẽ diague béobʉ.
20 Yoaripoe ñípirinʉrĩ ããrĩmakũ, abe ũmʉmʉ, neñukãde neõ deyomarĩma. Bʉro mirũ wẽjãpubʉ dapa. Irasirirã: "Iro diaye waakõãa", ãrĩ masĩña marĩbʉ gʉare. "Mirĩ boakõãrãkoa", ãrĩ gũñabʉ.
21 Irasirigʉ yoaripoe gʉa baabirimakũ ĩãgũ, Pablo gʉa watopegue ããrãdi wãgãnʉgã, ããrĩpererãrẽ ãrĩmi:
—Mʉsã yʉ Cretague weredeare pémakũ õãgorabukuyo. Marĩ iro wirimerã, irure poyanorẽ, doebiridere dedeubiriboakuyo.
22 Irasirirã dapagorare yʉ weremakũ péka! Gũñaturaka! Güibirikõãka! Neõ sugʉ boabirikoa. Iru doódiru dita dederirokoa.
23 Yʉ Marĩpʉyagʉ ããrã. Ĩgũrẽ bʉremua. Dapagã ñami ĩgũrẽ wereboegʉ yʉre deyoami.
24 Ãsũ ãrãmi: "Pablo, neõ güibirikõãka! Mʉ romano marã opʉre mʉ irideare weregʉkoa. Marĩpʉ mʉrẽ maĩrĩ merã ĩãgũ, mʉ sẽrẽaderosũta mʉrẽ, mʉ merãmarã irugue ããrĩrãdere taugʉkumi", ãrãmi.
25 Irasirirã gũñaturaka! Marĩpʉ ĩgũrẽ wereboegʉ yʉre ãrãderosũta waamakũ irigʉkumi, ãrĩ bʉremua.
26 Irasiriro marĩrẽ nʉgũrõgue mirũ wẽjãpumeétúrokoa, ãrĩ weremi Pablo.
27 Su ñami, pe semana gʉa Cretare wiriadero pʉrʉ, wádiya Adria wãĩkʉdiya mirũ bʉro wẽjãpuro gapʉta waabʉ dapa. Ñami deko ããrĩmakũ, doódiru moãrã: "Marĩ nikũgue ejarã irisuyua", ãrĩma.
28 Irasirirã pũgubudague kõmerũrẽ sʉatúdiju keoñama. Ĩgũsã keoñamakũ, treinta y seis metrogora ũkũãbʉ. Mérõta waa, dupaturi keoñamakũ, veintisiete metrogora ũkũãbʉ.
29 Irasirirã ñami ããrĩyomakũ, ũtãyerigue meétuabukoa, ãrĩ güirã, ãsũ irima. Wapikʉri majĩ kõme majĩrĩpare iriyaburigue pũgubudari merã sʉatúadeare wejaturo gapʉ meéyoma irirure tũãñeãpauburo, ãrĩrã. Irasiri odo: "Murĩgora boyoro gããmeadáa", ãrĩ gũñarikʉma.
30 Iri ñamita irirure moãrã gapʉ duridʉarã irima. Irasiri gaji kõme majĩrĩrẽ wejadupiyuro gapʉ meéyomurã yáa, ãrĩkato, doódirumarũ médirugãrẽ ãĩdiju, iriru merã duridʉarã irima.
31 Ĩgũsã duridʉamakũ ĩãgũ, Pablo surara opʉre ĩgũyarã suraradere weremi:
—Ĩĩsã iru moãrã médirugã merã waamakũ, mʉsã ããrĩpererã taribirikoa, ãrĩmi.
32 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, surara gapʉ médirugã ĩgũsã sʉadeadarire dititá, diague béokõãma.
33 Boyoburi dupiyuro Pablo ĩgũsãrẽ baadoregʉ, ãsũ ãrĩmi:
—Pe semanagora waáa, mʉsã baamerãta bʉro gũñarikʉro.
34 Irasirigʉ taridʉarã baaka! ãrĩ, bʉro sẽrẽa. Neõ sugʉ mʉsã dederibirikoa. Mʉsãya poadaride neõ dederibirikoa, ãrĩmi.
35 Irasũ ãrĩ odo, Pablo pãrẽ ãĩ, ããrĩpererã ĩũrõ Marĩpʉre: "Mʉ merã ʉsʉyáa", ãrĩ, irire dʉkawa baami.
36 Ĩgũ baamakũ ĩãrã, ĩgũsãde ããrĩpererã gũñatura baama.
37 Gʉa irirugue ããrĩrã ããrĩpererã doscientos setenta y seis gora ããrĩbʉ́.
38 Irasirirã ĩgũsã ããrĩpererã baayapi, pʉrʉ irirugue ããrĩrĩ, wári trigore diague béoma, kãrãwʉridiru dujaburo, ãrĩrã.

Doódiru ĩmiparogue soemʉrĩbeja mirĩdea

39 Boyoripoe doódiru moãrã nʉgũrõrẽ ĩãboka: "Ãsũ wãĩkʉri nʉgũrõ ããrã", ãrĩ ĩãmasĩbirima. Dupatũgũguere ĩmiparo ããrĩmakũ ĩãrã: "Sõõ bʉanumuarã! Gajipoe irirã iro majãbukoa", ãrĩma.
40 Irasirirã kõme majĩrĩrẽ ĩgũsã sʉadeadarire ditimeédijubéokõãma. Iri odo, wejadupabu wejaturi ĩgũsã sʉadeadarire kurama. Pʉrʉ iriru wejadupiyuro gapʉ ããrĩrĩ surí gasirore ãĩwãgũnúma mirũ ãĩaburo, ãrĩrã. Irasiriro ĩmiparo pʉro gapʉ numuabʉ.
41 Numua, wejadupiyuro gapʉ ĩmiparo ũkũãberogue soemʉrĩbejabʉ. Neõ soebumasĩña marĩbʉ. Iriru wejaturo gapʉ makũrĩ pagari meétuamakũ waariakõãbʉ.
42 Irasũ waamakũ ĩãrã, surara gapʉ ãrĩma:
—Iru mirĩmakũ, marĩ peresu irianerã bánumuã, duriakõãbukuma. Irasirirã ĩgũsãrẽ wẽjẽpeokõãrã! ãrĩ wereníma ĩgũsã basi.
43 Ĩgũsã opʉ gapʉ Pablore taudʉagʉ: "Neõ sugʉre wẽjẽbirikõãka! Ããrĩpererã bámasĩrã mata nʉgũrõ tʉrogue bánumuaka!" ãrĩmi.

44 “Gajirã taboa majĩrĩ merã, gaji iriruma waariadea majĩrĩ merã payanumuaka!” ãrĩmi.
Irasirirã ããrĩpererã iri merã bánumuã, õãrõ tariperekõãbɯ.

28

Pablo, Malta wãĩkɯri nɯgũrõgue ejadea

1 Ããrĩpererã tɯrogue majãnɯgãdero pɯrɯ iri nɯgũrõrẽ ĩãmasĩbɯ. Malta wãĩkɯri nɯgũrõ
ããrĩdero ããrĩbɯ́.
2 Iri nɯgũrõ marã masaka gɯare õãrõ irima. Deko merẽmakũ, gɯare bɯro yɯsakubɯ.
Irasirirã gɯare peame diubosa, sũmadorema.
3 Pablode pea bojoñajãri seagɯ waa, seatĩãmi. Ĩgũ seatĩãripoe ãña ĩgũ seadeague ããrãdi
peame asiri güiwirigɯ, Pablore ĩgũya mojõgue kũrĩmeésiami.
4 Ĩgũrẽ kũrĩmeésiamakũ ĩãrã, iri nɯgũrõ marã ĩgũsã basi ãsũ ãrĩ gãme werenĩma:
—Ĩĩ masakare wẽjẽdi ããrĩkumi. Ĩgũ dia wádiyare tariadi ããrĩkeremakũ, marĩ bɯremugõ
masakare wajamoãdorego ĩgũrẽ okadorebirikumo, ãrãdima.
5 Pablo gapɯ ãñarẽ peamegue wẽjãsiri meépeokõãmi. Neõ pũrĩsũbirimi.
6 Irasirimakũ ĩãrã, iro marã gapɯ: “Bijiakõãrokoa”, ãrĩma. Ĩgũrẽ bijibirimakũ ĩãrã: “Gũñaña
marĩrõ kõmoakõãgɯkumi”, ãrĩma doja. Yoaripoe ĩgũ pũrĩsũbirimakũ ĩãrã: “Ĩĩ sugɯ ũmɯgasigue
marã opɯ ããrĩkumi”, ãrĩma.
7 Gɯa majãdero pɯro iri nɯgũrõ marã opɯ Publio wãĩkɯya nikũ ããrĩbɯ́. Gɯare ĩgũya wiigue
siiuami. Irasirirã gɯa ɯrenɯ ĩgũ merã ããrĩmakũ, gɯare õãrõ irimi.
8 Publio pagɯ nimakɯri yojo merã sĩrĩgũ ĩgũ kãrĩrõgue peyami. Irasirigɯ Pablo ĩgũrẽ ĩãgũ
waa, ĩgũya taribugue ñajãa, Marĩpɯre sẽrẽ odo, ĩgũya mojõrĩ merã ĩgũ weka ñapeo, taumi.
9 Ĩgũrẽ taumakũ ĩãrã, ããrĩpererã gajirã iri nɯgũrõ marã pũrĩrikɯrã Pablo pɯro ejama. Ĩgũsã
ejamakũ ĩãgũ, Pablo ĩgũsãdere taumi.
10 Ĩgũ irasirimakũ ĩãrã, wári gajino sĩma, gɯare ĩgũsã bɯremurĩrẽ ĩmurã. Pɯrɯ gɯa waaburi
dupiyurogã ããrĩpereri gɯa gããmerĩ, gɯa baaburidere doódirugue durisãbosama.

Pablo Romague ejadea

11 Gɯa iri nɯgũrõgue ɯrerã abe ããrãdero pɯrɯ, doódiru Alejandríague aaradiru merã waabɯ
doja. Iriru iri nɯgũrõgue puibɯ tamudero ããrĩbɯ́. Iriru wejadupiyurore pẽrã masaka
bɯremurã Cástor, Pólux wãĩkɯrã keori weadea ããrĩbɯ́.
12 Gɯa iriru merã waa, Siracusa wãĩkɯri makãma peragueejabɯ. Irore ɯrenɯ ããrĩbɯ́.
13 Iri makãrẽ wiriwãgã, iri nɯgũrõ tɯro taria, Regio wãĩkɯri makãgue ejabɯ. Gajinɯ gapɯ
gɯa waaripoe gɯa pɯrɯ gapɯ mirũ wẽjãpuwãgãribɯ. Irasirirã gajinɯ gapɯta Puteoli wãĩkɯri
makãgue ejabɯ.
14 Irogue gajirã Jesúre bɯremurãrẽ bokajabɯ. Ĩgũsã gɯare: “Su semana gɯa merã dujaka!”
ãrĩmakũ pérã, su semanagora ĩgũsã merã dujabɯ. Pɯrɯ Romague waarã, maa merã waabɯ.
15 Gajirã Roma marã Jesúre bɯremurã gɯa waarí kerere pérã, Apio wãĩkɯri makãgue gɯare
bokatĩrĩrã ejama. Iri makã doebiri duari makã ããrĩbɯ́. Pɯrɯ maague yoaweyaro waaripoe
naarã kãrĩrĩ wiiri, ɯre wii ããrĩrõgora gajirã gɯare bokatĩrĩrã ejama. Ĩgũsã bokatĩrĩrã
ejamakũ ĩãgũ, Pablo ɯsɯyari merã Marĩpɯre: “Mɯrẽ ɯsɯyari sĩa”, ãrĩ, siñajã gũñaturakõãmi.
16 Romague gɯa ejadero pɯrɯ, surara opɯ peresu ããrĩrãrẽ Pablo merã ãĩãnerãrẽ iro marã
peresu ããrĩrãrẽ korerã opɯre wiami. Pablo gapɯre: “Sugɯta ããrĩdɯamakũ õãrokoa”, ãrĩ, sugɯ
surara ĩgũrẽ korebure pími.

Pablo Roma marãrẽ buedea

17 Ɯrenɯ pɯrɯ Pablo judío masaka oparãrẽ iro ããrĩrãrẽ siiu neeõmi. Ĩgũsã nerẽperemakũ
ĩãgũ, ãsũ ãrĩmi:
—Yaarã, yɯ marĩyarãrẽ, marĩ ñekũsãmarã iriunadeadere tarinɯgãbirikeremakũ, Jerusalén
marã yɯre ñeã, romano marã oparãguere wia, yɯre peresu irima.
18 Romano marã oparã gapɯ yɯre sẽrẽña wiudɯadima wẽjẽrõ gããmea, ãrĩrĩ bokabirisĩã.
19 Marĩyarã judío masaka gapɯ neõ yɯre wiudɯabirima. Ĩgũsã irasirimakũ ĩãgũ: “Romano
marã opɯre yɯ irideare weredorerã iriuka!” ãrĩ sẽrẽbɯ. Irire sẽrẽgũ, yɯ gapɯ marĩyarãrẽ:
“Ñerõ irima”, ãrĩ weresãbiribɯ.
20 Irasirigɯ mɯsãrẽ ire werebu siiuabɯ. Marĩ judío masaka yoaripoe yúdi, marĩrẽ taugɯ,
Jesucristo ããrĩmi. Yɯ ĩgũrẽ bɯremurĩ waja peresugue i kõmeda merã sɯasũdi ããrã, ãrĩ
weremi Pablo judío masaka oparãrẽ.
21 Ĩgũsã ĩgũrẽ ãrĩma:
—Neõ su papera pũ, marĩyarã Judea marã, mɯyamarẽ gojadea pũrẽ ñeãbea. Ĩgũsã õõgue
naarã ejanerãde mɯrẽ neõ ñerõ ãrĩ weresãbirima. Gajirãde: “Ñerõ irimi”, ãrĩ werebirima
gɯare.

22 I ditare masĩa. Ããrĩpererogue marã masaka mʉ merãmarãrẽ: “Ĩgʉ̃sã bueri ñegoráa”, ãrĩ wereníma. Irasirirã mʉ buerire pédʉakoa, ãrĩma.
23 Irasirirã sunʉ irire wereníburinʉrẽ beye odo, waakõãma. Pʉrʉ irinʉ ejamakʉ̃ ĩãrã, wárã masaka Pablo ããrĩrĩ wiigue ejama. Irasirigʉ boyoripoe ããrĩmakʉ̃, ĩgʉ̃sãrẽ buenʉgãdi, bueneãkõãmi. Marĩpʉ ĩgʉ̃yarãrẽ doreri kerere buemi. Moisés gojadeare, Marĩpʉya kerere weredupiyunerã gojadeadere buemi, Jesúre bʉremuburo, ãrĩgʉ̃.
24 Surãyeri ĩgʉ̃ buerire bʉremuma. Gajirã gapʉ neõ pédʉabirima.
25 Irasirirã surosũ gũñabiri, wirianokõãma. Ĩgʉ̃sã wiriaripoe Pablo ãrĩmi:
—Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃ Marĩpʉya kerere weredupiyugʉ Isaías merã marĩ ñekʉ̃sãmarãrẽ diayeta weredi ããrĩmí. Ãsũ ãrĩ weredi ããrĩmí:
26 Masakare ãsũ ãrĩ weregʉ waaka: “Ʉmʉrikʉ mʉsã yaare pékererã: ‘Irasũ ãrĩdʉaro irikoa’, ãrĩ neõ pémasĩbea. Ʉmʉrikʉ yʉ õãrõ iririre ĩãkererã: ‘Irasũ ãrĩdʉaro irikoa’, ãrĩ neõ ĩãmasĩbea”, ãrĩ wereka ĩgʉ̃sãrẽ!
27 Yaa werenírĩrẽ pémerã diayeta pémasĩbema. Irasirirã gãmipũrĩ pémerã, koye ĩãpãmerã irirosũ ããrĩma. Irasũ ããrĩmerã ĩãmasĩ, õãrõ pémasĩbukuma. Irasirirã yʉ pémasĩrĩ sĩrĩrẽ oparã yʉre bʉremubukuma. Irasirigʉ ĩgʉ̃sãrẽ tauboakuyo, ãrĩdi ããrĩmí.✡
28 ’Irasirirã mʉsã yʉre pédʉabiri waja dapagora merã Marĩpʉ masakare tauri kerere judío masaka ããrĩmerã gapʉre wererã waarãkoa. Ĩgʉ̃sã gapʉ pérãkuma, ãrĩmi Pablo judío masaka ĩgʉ̃ pʉro nerẽanerãrẽ.
29 Ĩgʉ̃ irasũ ãrĩmakʉ̃ pérã, ĩgʉ̃sã basi bʉro gãme turi wiriama.
30 Pe bojorigora Pablo iro marã ĩgʉ̃rẽ wayudea wiigue ããrĩmí. Ĩgʉ̃ iri wiigue ããrĩrĩ waja ĩgʉ̃sãrẽ niyeru merã wajarinami. Iri wiigue ããrĩgʉ́, ĩgʉ̃rẽ ĩãrã ejanarãrẽ ʉsʉyari merã bokatĩrĩñeãnami.
31 Güiro marĩrõ Marĩpʉ ĩgʉ̃yarãrẽ doreri kerere, Jesucristoya keredere buenami. Neõ sugʉ ĩgʉ̃rẽ: “Buebirikõãka!” ãrĩbirima.
Iropata ããrã.
Lucas

✡ **28:27** Is 6.9-10

ROMANOS

Pablo Roma marãrẽ õãdoredea

1 Yн Pablo, Jesucristore moãboegн ããrã. Marĩpн yнre ĩgũ masakare tauri kerere buedoregн
beyepími.
2 Iripoegue Marĩpн ĩgũyare weredupuyunerãrẽ iri kerere weredi ããrĩmí. Irasirirã irire
ĩgũya wereníríĩ gojadea pũgue gojanerã ããrĩmá.
3 Ĩgũsã gojadea, Marĩpн magũ marĩ Opн Jesucristoya kere ããrã. Ĩgũta i ũmнguere marĩ
irirosũ dupнkнgн deyoagн, David parãmi ããrĩturiagн ããrĩdi ããrĩmí.
4 Ĩgũ, Õãgũ deyomarĩgũrẽ opagн ããrĩmi. Ĩgũ boadero pнrн, Marĩpн ĩgũ turari merã ĩgũrẽ
masũdi ããrĩmí ããrĩpererãrẽ: “Diayeta yн magũ ããrĩmi”, ãrĩ ĩmugũ.
5 Ĩgũta gнare õãrõ irigн, Jesucristo merã ĩgũyare weredoregн pími, ããrĩpereri buri marãrẽ
ĩgũrẽ bнremurãno ĩgũ dorerire iriburo, ãrĩgũ.
6 Mнsãdere Jesucristoyarã ããrĩburo, ãrĩgũ, beyedi ããrĩmí.
7 Irasirigн yн mнsãrẽ Marĩpн beyenerãrẽ ããrĩpererã Roma marãrẽ õãdorea. Marĩpн
ããrĩnígũ, marĩ Opн Jesucristo mнsãrẽ õãrõ iritamu, siuñajãrĩ merã ããrĩrikнmakũ iriburo.

Pablo: “Romague waadнakoa”, ãrĩ gojadea

8 Ire mнsãrẽ werepнrorigнra. Ããrĩperero marã masaka, mнsã Jesucristore bнremurĩrẽ
wereníperea kõãma. Irire pégн, Jesucristo iritamurĩ merã Marĩpнre нsнyari sĩa.
9 Ããrĩpereri yн turari merã Marĩpн yнre dorerosũta masakare ĩgũ magũya kerere werea.
Irasirigн ĩgũrẽ sẽrẽrikн, mнsãya ããrĩburire sẽrẽbosaníkõãa. Marĩpн irire masĩmi.
10 Irasirigн Marĩpнre: “Mн yнre Romague iriudнagн, yн waaburire ãmuyuka!” ãrĩ sẽrẽnáa.
11 Mнsã pнro ejagн, gũñaturari merã Jesúre bнremunemoburo, ãrĩgũ, ĩgũyare weredнakoa,
Õãgũ deyomarĩgũ yнre iritamurõsũta mнsãdere iritamuburo, ãrĩgũ.
12 Marĩ Jesúre bнremurã ããrã. Irasirirã mнsã, yн ĩgũrẽ bнremumakũ ĩãrã, nemorõ
gũñaturarãkoa. Yнde, mнsã ĩgũrẽ bнremumakũ ĩãgũ, gũñaturagнkoa.
13 Yaarã, yн mнsã pнro waadнarire masĩmakũ gããmekoa. Gajero marã masaka yн Jesúya
kerere weremakũ pérã, ĩgũrẽ bнremuma. Irasirigн mнsãya makã marãdere irire weregн
waadнakoa, ĩgũsãde ĩgũrẽ bнremuburo, ãrĩgũ.
14 Marĩpн yнre ããrĩpererãrẽ iri kerere weredoremi. Paga makãrĩ marãrẽ, mнtã makãrĩ
marãrẽ, masĩrãrẽ, masĩmerãdere weredoremi.
15 Irasirigн mнsãya makã marãrẽ Jesúre bнremumerãrẽ ĩgũya kerere bнro weredнakoa.

Jesúya kerere pérã, ĩgũrẽ bнremunнgãrãkuma, ãrĩ gojadea

16 Masaka iri kerere pérã, ĩgũrẽ bнremunнgãrãkuma. Irasirigн Marĩpн ããrĩpererã Jesúre
bнremurãrẽ ĩgũ turari merã taugнkumi, perebiri peamegue waabirikõãburo, ãrĩgũ. Judío
masaka, judío masaka ããrĩmerãde iri kerere pé, ĩgũrẽ bнremumakũ, Marĩpн ĩgũsãrẽ
taugнkumi. Irasirigн yн, gнyasĩrĩrĩ marĩrõ gũñaturari merã iri kerere werea.
17 Iri kere ãsũ ãrã. Marĩpн Jesucristore bнremurã direta: “Õãrã ããrĩma”, ãrĩ ĩãmi.
Marĩpнya kerere gojadea pũguedere ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: “Marĩpн irasũ bнremurãrẽ:
‘Õãrã ããrĩma’, ãrĩ ĩãmi. Irasirirã ĩgũ merã ããrĩníkõãrãkuma”, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.

Masaka ĩgũsã ñerĩ iriri merã waja opama, ãrĩ gojadea

18-19 Marĩpн masakare ĩgũyamarẽ õãrõ masĩmakũ yámi. Ĩgũ irire masĩmakũ irikerepнrн,
ñerĩrẽ yáma. Irasirirã Marĩpнya diayemarẽ masĩmerã dujama. Irasirigн Marĩpн ũmнgasigue
ããrĩgũ ããrĩpererã diayemarẽ irimerãrẽ, ñerõ irirãrẽ ĩgũ bнro wajamoãburire masĩmakũ yámi.
20 Marĩpн deyomarĩgũ ããrĩkerepнrн, ĩgũ neõgorague i ũmнrẽ ããrĩpereri iridea merã ĩgũ
perebiri turarire, ĩgũyamarẽ masĩsũa. Irasirirã masaka ĩgũrẽ: “Masĩbirisĩã, waja opabea”,
ãrĩmasĩbirikuma.
21 Marĩpнyamarẽ masĩkererã, ĩgũrẽ: “Õãtaria mн”, ãrĩ bнremubema. Ĩgũ õãrõ irikerepнrн,
ĩgũrẽ: “Õãa”, ãrĩ, нsнyari sĩbema. Irasirirã ĩgũyare pémasĩmerã dujama. Ñerĩ direta gũñarĩ
opama. Irasiriro ĩgũsã gũñarĩguere naĩtĩãrõ irirosũ ããrã.
22 “Gнa masĩrã ããrã”, ãrĩkererã, Marĩpнyare neõ pémasĩmerã waama.
23 Irasirirã Marĩpн ããrĩnígũ gapнre bнremubema. Pнrнgue boaburi gapнre: masaka
keorire, mirã, waimнrã paárã, pĩrũa keori ĩgũsã weadeare bнremuma.
24 Irasirigн Marĩpн ĩgũsãrẽ ĩgũsã ñerĩrẽ нaribejari direta irinaburo, ãrĩgũ, béomi. Irasirirã
gнyasĩũrõ ñerĩrẽ gãme iriníkõãma.
25 Marĩpнya diayema gapнre bнremubema. Ãrĩgatori direta õãrõ péma. Irasirirã Marĩpн
ããrĩpereri i ũmнmarẽ iridi gapнre bнremumerã, ĩgũ iridea gapнre bнremuma. Ĩgũsã ĩgũrẽ

bʉremubirikerepʉrʉ, marĩ gapʉ ĩgũrẽ: “Õãtaria mʉ”, ãrĩ, ʉsʉyari sĩníkõãrõ gããmea. Irasũta irirã!

26 Ĩgũsã bʉremubiri waja Marĩpʉ ĩgũsãrẽ béomi, ĩgũsã gããmerõ gʉyasĩũrõ ñerĩrẽ iriburo, ãrĩgũ. Irasirirã nome ʉ̃marẽ marãpʉkʉdʉabema. Nome basita gãme marãpʉkʉdʉarã irirosũ ããrĩma. Irasirirã ĩgũsã nome seyaro ñerõ yáma.

27 Ʉmade irirosũta yáma. Nomerẽ marãpokʉdʉabema. Ʉma basita gãme marãpokʉdʉarã irirosũ ããrĩma. Ĩgũsã ʉ̃ma seyaro ñerõ yáma. Irasirirã ĩgũsã basita ñerõ iriri waja ĩgũsãya dupʉrire poyanorẽma.

28 Ĩgũsã Marĩpʉre masĩdʉabiri waja ĩgũsãrẽ béomi, ñerĩ gũñarĩ direta opaburo, ãrĩgũ. Irasirirã noó gããmerõ ñerĩrẽ iriníkõãma.

29 Ããrĩpereri ñerĩrẽ iririkʉma. Ʉma nome merã, nome ʉ̃ma merã ñerõ iririkʉma. Ñetariro iririkʉma. Gajerãyare bʉro gããmema. Gajerãrẽ ñerõ iridʉama. Gajerã gajino opamakʉ̃ ĩãrã, ĩgũsãrẽ ĩãturima. Gãmewẽjẽrikʉrã, gãmekẽãrikʉrã, ãrĩgatorikʉrã, ñerõ ããrĩrikʉrã, bʉro kerekʉrã ããrĩma.

30 Gajerãrẽ ãrĩgatori merã ñerõ ãrĩ wereníma. Marĩpʉre gããmemerã dooma. Gajerãrẽ ĩãmuĩrikʉma. “Gajerã nemorõ ããrã”, ãrĩ gũñarã: “Õãrõ yáa”, ãrĩ weregorenama. Gajerosũperi ñerĩ iririre iribokadʉama. Ĩgũsã pagʉsãmarãrẽ tarinʉgãrikʉma.

31 Õãrĩrẽ pémasĩdʉabema. Gajerãrẽ: “Ãsũ irirãra”, ãrĩdeare neõ keoro iribema. Neõ sugʉnorẽ maĩrĩ merã ĩãbema. Ĩgũsãrẽ gajerã ñerõ irideare neõ kãtimasĩbema. Gajerãrẽ bopoñabema.

32 Marĩpʉ irasirirãrẽ: “Wajamoãgʉra”, ãrĩderosũta irigʉkumi. Perebiri peamegue béogʉkumi. Ĩgũsãrẽ béoburire masĩkererã, ñerĩrẽ neõ piribema. Gajerã ĩgũsã irirosũ ñerĩrẽ irimakʉ̃ ĩãrã, õãrõ ʉsʉyari merã ĩãma.

2

Ñerĩ irirãrẽ Marĩpʉ diayeta wajamoãgʉkumi, ãrĩ gojadea

1 Irasirirã gajerãrẽ werewʉarã ĩgũsã irirosũ irikererã, mʉsã basita werewʉarã yáa. Ĩgũsãrẽ: “Ĩgũsã ñerõ iriri waja, waja opama”, ãrĩrã, mʉsã basita: “Gʉade waja opáa”, ãrĩrã irirosũ ãrĩrã yáa.

2 Marĩpʉ ñerĩ irirãrẽ: “Ĩgũsã ñerĩ iriri waja, wajamoãgʉra”, ãrĩgũ, diayeta ãrĩgũ yámi. Irire masĩa marĩ.

3 Mʉsã gajerãrẽ: “Ñerõ yáma”, ãrĩ werewʉarã, ĩgũsã irirosũ irikererã: “Marĩpʉ gʉa gapʉre wajamoãbirikumi”, ¿ãrĩ gũñarĩ? Irire irasũ ãrĩ gũñabirikõãka! Marĩpʉ mʉsãdere mʉsã ñerõ iriri waja, wajamoãgʉkumi.

4 Mʉsã ñerĩ irirã: “Marĩpʉ gʉare bʉro bopoñarĩ merã ĩãgũ, mata wajamoãbemi”, ãrĩ gũñabirikõãka! Õãrõ pémasĩka! Mʉsã ñerõ iririre bʉjaweremakʉ̃ ĩãdʉagʉ, mʉsã gũñarĩrẽ gorawayumakʉ̃ ĩãdʉagʉ, mata wajamoãbemi.

5 Mata wajamoãbirikeregʉ, mʉsã ĩgũrẽ neõ pébirimakʉ̃ ĩãgũ, ñerõ iririre neõ piridʉabirimakʉ̃ ĩãgũ, mʉsã merã guanemomi. Irasirigʉ pʉrʉgue ããrĩpererã ñerãrẽ ĩgũ wajamoãrĩnʉ ejamakʉ̃, mʉsãrẽ bʉro wajamoãgʉkumi. Ĩgũ irasirimakʉ̃ ĩãrã, ããrĩpererã: “Diayeta ĩgũsãrẽ wajamoãgũta yámi”, ãrĩ masĩrãkuma.

6 Irinʉrẽ Marĩpʉ masakakʉre ĩgũsã irideare ĩã beye, keoro wajarigʉkumi.

7 Õãrĩrẽ irinírã gapʉ: Marĩpʉ merã ããrĩdʉarã: “Mʉsã õãrõ yáa”, ãrĩmakʉ̃ pédʉarã, ĩgũ pʉrogue perebiri okarire opadʉarã ããrĩma. Irasirigʉ ĩgũsãrẽ perebiri okarire sĩgʉkumi, ĩgũ merã ããrĩníkõãburo, ãrĩgũ.

8 Ĩgũsã gããmerõ irirã gapʉ diayemarẽ iridʉabema. Ñerĩ direta iridʉama. Irasirigʉ Marĩpʉ ĩgũsã merã gua, bʉro ĩgũsãrẽ wajamoãgʉkumi.

9 Ããrĩpererã ñerĩ irirã ñerõ tari, bʉro gũñarikʉrãkuma. Judío masakare waapʉrorirokoa. Judío masaka ããrĩmerãdere irasũta waarokoa.

10 Marĩpʉ ããrĩpererã õãrĩ irirã gapʉre: “Õãrõ yáma”, ãrĩ ĩãgʉkumi. Ĩgũsãrẽ ĩgũ merã õãrõ ããrĩmakʉ̃ irigʉkumi. Irasirigʉ siuñajãrĩ opamakʉ̃ irigʉkumi. Judío masakare irire iripʉrorigʉkumi. Judío masaka ããrĩmerãdere irasũta irigʉkumi.

11 Marĩpʉ marĩ ããrĩpererãrẽ: judío masakare, judío masaka ããrĩmerãdere sʉrosũta ĩãmi.

12 Judío masaka ããrĩmerã, Marĩpʉ Moisére doreri pídeare opabirikererã ñerĩ irimakʉ̃ ĩãgũ, Marĩpʉ ĩgũsãrẽ perebiri peamegue béogʉkumi. Judío masaka ĩgũ doreri pídeare oparãde ñerĩ irimakʉ̃ ĩãgũ, ĩgũsãdere irire tarinʉgãrĩ waja, wajamoãgʉkumi.

13 Ĩgũ Moisére doreri pídeare pékererã irire iribirimakʉ̃ ĩãgũ, ĩgũsãrẽ: “Õãrã ããrĩma”, ãrĩ ĩãbemi. Irire irirã gapʉre: “Õãrã ããrĩma”, ãrĩ ĩãmi.

14 Judío masaka ããrĩmerã Marĩpʉ Moisére doreri pídeare opabirikererã õãrõ irirã, Marĩpʉ
dorederosũta yáma. Irasirirã ĩgʉ̃sã basi Marĩpʉ doredeare oparã irirosũ irire yáma.
15 Marĩpʉ ĩgʉ̃sã gũñarĩgue ĩgʉ̃ doredeare masĩmakʉ̃ iridi ããrĩmí. Irasirirã ĩgʉ̃ dorederosũta
irirã, irire masĩrã irirosũ yáma. Õãrõ irirã, o ñerõ irirã, ĩgʉ̃sã gũñarĩ merã ĩgʉ̃sã irideare
masĩma. Ñerĩrẽ irianerã: “Waja opáa”, ãrĩ gũñama. Irasũta õãrĩrẽ irianerãde: “Waja opabea”,
ãrĩ gũñama.
16 Irasirigʉ Marĩpʉ ããrĩpererã ñerãrẽ wajamoãrĩnʉ ejamakʉ̃, Jesucristore: “Ããrĩpererã
gũñarĩrẽ, ĩgʉ̃sã gajerã ĩãberogue irideare ĩã beyeka!” ãrĩgʉkumi. Irasirigʉ Jesucristo ñerĩ
gũñarĩ oparãrẽ, ñerĩ iririkʉrãrẽ: “Wajamoãgʉra”, ãrĩgʉkumi. Õãrĩ gũñarĩ oparãrẽ, õãrõ
iririkʉrãrẽ: “Wajamoãbirikoa”, ãrĩgʉkumi. Marĩpʉ masakare tauri kerere buegʉ, irireta
buea yʉ.

Marĩpʉ Moisére doreri pídeamarẽ gojadea

17 Mʉsã gapʉ: “Gʉa judío masaka Marĩpʉ Moisére doreri pídeare bʉremusĩã, gajerã
nemorõ Marĩpʉyarã ããrã”, ãrĩ gũñadáa.
18 Gajire ãsũ ãrĩ gũñáa: “Gʉa Marĩpʉ gããmerĩrẽ, ĩgʉ̃ Moisére doreri pídeare masĩrã ããrĩsĩã,
õãrĩ direta beyemasĩa.
19 Irasirirã koye ĩãmerãrẽ tʉ̃ãdupuyuwãgãrã irirosũ Marĩpʉyare masĩmerãrẽ buemasĩa.
Naĩtĩãrõgue ããrĩrãrẽ sĩãgoro irirosũ diayema iririre masĩmerãrẽ diayema gapʉre ĩgʉ̃sãrẽ
iridorea.
20 Marĩpʉ Moisére doreri pídeare opasĩã, diayema iririre õãrõ masĩa. Irasirirã masĩmerãrẽ,
majĩrã irirosũ ããrĩrãrẽ buerimasã ããrã”, ãrĩ gũñadáa mʉsã.
21 Gajerãrẽ irasũ ãrĩ buekererã, ¿nasirirã mʉsã basi bueberi? “Yajabirikõãka!” ãrĩ
buekererã, ¿nasirirã yajari mʉsã?
22 “Gajigʉ marãpo, gajego marãpʉ merã ñerõ iribirikõãka!” ãrĩ buekererã, ¿nasirirã irasũ
yári? Masaka bʉremurĩ keori weadeare dookererã, ¿nasirirã ĩgʉ̃sã bʉremurĩ wiirimarẽ
yajari, irire opamurã?
23 “Marĩpʉ Moisére doreri pídeare opasĩã, gajerã nemorõ ããrã”, ãrĩ gũñakererã, iri dorerire
tarinʉgãrã, gajerãdere ĩgʉ̃rẽ bʉremubirimakʉ̃ irirã yáa.
24 Marĩpʉya wereníri gojadea pũgue mʉsã irasiririre ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbʉ́: “Mʉsã
judío masaka, judío masaka ããrĩmerãrẽ Marĩpʉre ñerõ ãrĩ wereníma kʉ̃ yáa”, ãrĩ gojasũdero
ããrĩbʉ́.
25 Mʉsã judío masaka Marĩpʉ Moisére doreri pídeare irirã, mʉsãya dupʉma gasirogãrẽ*
wiirisũnerã ããrĩmakʉ̃ õãgoráa. Marĩpʉ mʉsãrẽ: “Yaarã ããrĩma”, ãrĩ ĩãmi. Irire tarinʉgãrã,
mʉsãya dupʉma gasirogãrẽ wiirisũbirinerã irirosũ ããrã.
26 Judío masaka ããrĩmerã irasũ wiirisũbirinerã ããrĩkerepʉrʉ, Marĩpʉ Moisére doreri pídeare
irimakʉ̃: “Yaarã ããrĩma”, ãrĩ ĩãgʉkumi. Judío masakadere ĩgʉ̃sã irire irimakʉ̃, irasũta ãrĩ
ĩãgʉkumi.
27 Judío masaka ããrĩmerã gapʉ ĩgʉ̃sãya dupʉma gasirogãrẽ wiirisũbirinerã ããrĩkererã,
Marĩpʉ doredeare irirã, mʉsãrẽ judío masakare iri doredeare oparãrẽ mʉsã irire tarinʉgãrĩ
waja: “Waja opama”, ãrĩrãkuma.
28 Sugʉ judío masakʉ irasũ wiirisũdi: “Marĩpʉyagʉ ããrã”, ãrĩ gũñakegʉ, Marĩpʉre
bʉremubi, diayeta Marĩpʉyagʉ, judío masakʉgora ããrĩbemi.
29 Marĩpʉyarã gapʉ irasũ wiirisũnerã dita ããrĩbema. Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃ ĩgʉ̃sãya gũñarĩgue
õãrĩ merã gorawayumakʉ̃ iridero pʉrʉ, ĩgʉ̃sã Marĩpʉyarã, judío masakagora ããrĩma.
Masaka ĩgʉ̃sãrẽ: “Õãrã ããrĩma”, ãrĩ ĩãbirikerepʉrʉ, Marĩpʉ gapʉ: “Õãrã ããrĩma”, ãrĩ ĩãmi.

3

1 Mʉsã, yʉ irasũ ãrĩmakʉ̃ pérã: “¿Gʉa judío masaka, gʉaya dupʉma gasirogãrẽ wiirisũnerã
ããrĩrĩ wajamarĩkuri?” ¿ãrĩ gũñarĩ?
2 Gʉa judío masaka ããrĩmakʉ̃ õãgoráa. Marĩpʉ gʉare wári õãrĩrẽ sĩdi ããrĩmí. Irasirigʉ gʉare
ĩgʉ̃ya kerere pípʉroridi ããrĩmí, irire gajerãrẽ weredoregʉ.
3 Yʉ irasũ ãrĩmakʉ̃ pérã: “Judío masaka surãyeri Marĩpʉ ĩgʉ̃sãrẽ: ‘Ãsũ irigʉra’, ãrĩdeare
bʉremubirimakʉ̃, irire iribirikumi” ¿ãrĩ gũñarĩ?
4 Neõ irasũ ãrĩ gũñabirikõãka! Ããrĩpererã masaka ãrĩgatokerepʉrʉ, Marĩpʉ gapʉ neõ
ãrĩgatobemi. Ĩgʉ̃ya wereníri gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbʉ́:

---

* **2:25** Gn 17.1-14: Iripoegue Marĩpʉ Abrahãrẽ ĩgʉ̃ pũrã ʉ̃marẽ: “Yaarã ããrĩburo”, ãrĩgʉ̃, ĩgʉ̃sãya dupʉma gasirogãrẽ wiiridoredi ããrĩmí. Pʉrʉ iri dorerire Moisére pídi ããrĩmí. Irasirirã judío masaka Abraham parãmerã ããrĩturiarã iri dorerire irirã, ĩgʉ̃sã pũrã ʉ̃marẽ su mojõma pere gaji mojõ ʉreru pẽrẽbejarinʉrĩ waaró merã ĩgʉ̃sã deyoadero pʉrʉ irasũ yáma.

Gʉapʉ, mʉ werenírĩ merã masakare mʉ diayema iririre masĩmakʉ̃ yáa. Mʉ ãrĩderosũta keoro irimakʉ̃, neõ sugʉ masakʉ mʉrẽ: “Diaye iribemi”, ãrĩmasĩbirikumi, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.✡

5 Gajerã irire pérã, ãsũ ãrĩmoãmabokuma: “Gʉa ñerõ iriri merã Marĩpʉ diaye iriri masakare masĩmakʉ̃ yáa. Gʉa irasirikerepʉrʉ, Marĩpʉ gʉare wajamoãgʉ̃, diaye iribemi”, ãrĩbokuma.

6 Neõ irasũ ããrĩbea. Ĩgʉ̃sã irasũ ãrĩrĩ keoro ããrĩmakʉ̃, Marĩpʉ neõ sugʉnorẽ ĩgʉ̃sã ñerõ irikerepʉrʉ, wajamoãbiribokumi.

7 Gajerã idere ãrĩmoãmabokuma: “Gʉa ãrĩgatori merã Marĩpʉ ãrĩgatobi ããrĩrĩrẽ masakare masĩmakʉ̃ yáa. Irasirirã ĩgʉ̃rẽ: ‘Õãtarimi’, ãrĩ bʉremuma. Gʉa irasirikerepʉrʉ, Marĩpʉ gʉare wajamoãgʉ̃, diaye iribemi”, ãrĩbokuma.

8 Ãsũ ãrĩbokuma doja: “Gʉa ñerĩ irimakʉ̃, gajerã Marĩpʉ õãgʉ̃ ããrĩrĩ gapʉre masĩnemorãkuma”, ãrĩbokuma. Surãyeri gʉare ñerõ gũñarĩ merã: “Pablosãde irasũta ãrĩ buema”, ãrĩ werenírma. Ĩgʉ̃sã irasũ ãrĩrĩ waja Marĩpʉ ĩgʉ̃sãrẽ wajamoãgʉ̃, diayeta irigʉkumi.

Ããrĩpererã masaka waja oparã dita ããrĩma, ãrĩ gojadea

9 ¿Naásũ ãrĩ gũñarĩ? ¿Marĩpʉ ĩũrõ marĩ judío masaka, gajerã nemorõ õãrã ããrĩrĩ? Neõ irasũ ããrĩbea. Marĩ ããrĩpererã judío masaka, judío masaka ããrĩmerãde ñerõ irirã ããrĩsĩã, waja oparã dita ããrã. Irire yʉ mʉsãrẽ weresiabʉ.

10 Marĩpʉya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú:
Neõ sugʉno õãgʉ̃ mámi. Neõ marĩgorakõãmi.
11 Neõ Marĩpʉyare pémasĩgʉ̃ mámi. Neõ sugʉno ĩgʉ̃rẽ masĩdʉagʉ mámi.
12 Ããrĩpererã Marĩpʉyare iritʉyamerã, dedirimurã dita ããrĩma. Neõ sugʉno õãrĩrẽ irigʉ mámi. Neõ marĩgorakõãmi.✡
13 Masãgobe toyori gobe ʉ̃rĩwiurosũ ĩgʉ̃sã ñerĩ werenírĩ ããrã. Ãrĩgatorikʉma. Ãña disigue nima opagʉ irirosũ pũrĩrõ werenírma.✡
14 Ñerĩ direta werení, gajerãrẽ dojama. Bʉro turirikʉma.✡
15 Masakare wẽjẽbéodʉari direta opasʉrima.
16 Noó ĩgʉ̃sã waaró masakare poyanorẽ, ĩgʉ̃sãrẽ ñerõ tarimakʉ̃ yáma.
17 Gajerãrẽ siuñajãrĩ merã ããrĩmakʉ̃ neõ iribema.✡
18 Marĩpʉre goepeyari merã bʉremubema. Irasirirã ĩgʉ̃rẽ güibema, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.✡

19 Marĩ ire masĩa. Ããrĩpererã Moisés doreri gʉa judío masakare: “Ãsũ irika!” ãrĩ pídeare iripeobirisĩã: “Waja opabea”, ãrĩmasĩbema. Irasirirã ããrĩpererã judío masaka, judío masaka ããrĩmerãde waja opasĩã, Marĩpʉ wajamoãsũmurã dita ããrĩma.

20 Neõ sugʉ masakʉ Moisés doredeare iripeomasĩbemi. Irasirigʉ: “Marĩpʉ yʉre: ‘Õãgʉ̃ ããrĩmi’, ãrĩ ĩãgʉkumi”, ãrĩmasĩbirikumi. Marĩpʉ iri dorerire pídea merãta marĩrẽ: “Ñerã ããrã”, ãrĩ masĩmakʉ̃ yámi.

Marĩ Jesucristore bʉremurĩ merã tausũrãkoa, ãrĩ gojadea

21-22 Daporare Marĩpʉ marĩrẽ ire masĩmakʉ̃ yámi. Marĩ Jesucristore bʉremumakʉ̃, ĩgʉ̃ Moisére doreri pídeare iripeobirikerepʉrʉ, marĩrẽ: “Õãrã, waja opamerã ããrĩma”, ãrĩ ĩãmi. Irasirigʉ marĩ ããrĩpererãrẽ Jesucristore bʉremurãrẽ sʉrosũta ĩãmi. Ĩgʉ̃ irasũ ãrĩ ĩãburire Moisés, gajerã ĩgʉ̃yare weredupuyurimasãde ĩgʉ̃ya kerere gojadea pũgue gojanerã ããrĩmá.

23 Marĩ ããrĩpererã ñerĩ irirã dita ããrã. Irasirirã, Marĩpʉ: “Yʉ merã õãrõ ããrĩrãkoa”, ãrĩdeare marĩ basi neõ bokabirikoa.

24 Marĩ irasũ ããrĩkerepʉrʉ, Marĩpʉ marĩrẽ maĩgʉ̃ ĩgʉ̃ magʉ̃ Jesucristore iriudi ããrĩmí, marĩ ñerĩ iridea wajare wajaribosadoregʉ. Irasirigʉ, marĩrẽ Jesucristore bʉremurãrẽ: “Waja opamerã ããrĩma”, ãrĩ ĩãmi.

25 Marĩpʉ Jesucristore ããrĩpererã masakare ĩgʉ̃sã ñerĩ iridea wajare wajaridoregʉ, ĩgʉ̃rẽ iriudi ããrĩmí. Irasirigʉ, Jesucristo boagʉ dí béodea merã ĩgʉ̃rẽ bʉremurãrẽ ĩgʉ̃sã ñerĩ iridea wajare kãtidi ããrĩmí. Bopoñagʉ̃ ããrĩsĩã, iripoegue marãdere ĩgʉ̃sã ĩgʉ̃: “Ãsũ irigʉra”, ãrĩdeare bʉremudea merã ĩgʉ̃sã ñerõ iridea wajare kãtidi ããrĩmí. Irire irigʉ, ĩgʉ̃ diaye irigʉ ããrĩrĩrẽ ĩmudi ããrĩmí.

26 Marĩpʉ dapora marãdere Jesús marĩ ñerĩ iridea wajare wajaribosadea merã ĩgʉ̃rẽ bʉremurãrẽ: “Õãrã, waja opamerã ããrĩma”, ãrĩ ĩãmi. Irasirigʉ marĩrẽ ĩgʉ̃ diaye irigʉ ããrĩrĩrẽ masĩmakʉ̃ yámi.

27 Irasirirã Marĩpʉ ĩũrõ marĩ basita: “Õãrã ããrã, ĩgʉ̃ Moisére doreri pídeare iripeorã yáa”, ãrĩmasĩbea. Ãsũ gapʉ ãrĩ masĩa. Marĩpʉ, Jesúre marĩ bʉremumakʉ̃, marĩrẽ: “Õãrã ããrĩma”, ãrĩ ĩãmi.

✡ **3:4** Sal 51.4 ✡ **3:12** Sal 14.1-3; 53.1-3 ✡ **3:13** Sal 5.9; 140.3 ✡ **3:14** Sal 10.7 ✡ **3:17** Is 59.7-8 ✡ **3:18** Sal 36.1

28 Ire masĩa. Marĩpʉ Moisére doreri pídeare marĩ irimakʉ̃ meta marĩrẽ: “Õãrã ããrĩma”, ãrĩ
ĩãmi. Marĩ Jesúre bʉremumakʉ̃, marĩrẽ: “Õãrã ããrĩma”, ãrĩ ĩãmi.
29-30 ¿Marĩpʉ judío masaka direta Opʉ ããrĩrĩ? Neõ irasũ ããrĩbemi. Judío masaka, judío
masaka ããrĩmerãdere ĩgʉ̃ sugʉta ããrĩpererã Opʉ ããrĩmi. Irasirigʉ, ĩgʉ̃sã Jesúre bʉremumakʉ̃:
“Õãrã, waja opamerã ããrĩma”, ãrĩ ĩãmi.
31 Irasirirã marĩ Jesúre bʉremurã, ¿Marĩpʉ Moisére doreri pídeare béorã yári? Ããrĩbea.
Marĩ ĩgʉ̃rẽ bʉremurã Marĩpʉ dorerire nemorõ irinemowãgãrãkoa.

4

Pablo, Abraham Marĩpʉre bʉremudeare gojadea

1 Irasirirã, ¿naásũ ãrĩrãkuri Abrahãrẽ, marĩ ñekʉ̃ ããrĩpʉroridire? ¿Naásũ waayuri ĩgʉ̃rẽ?
2 Marĩpʉ Abrahãrẽ: “Õãrõ irigʉ ããrĩsĩã, õãgʉ̃ ããrĩmi”, ãrĩ ĩãbodi ããrĩkerepʉrʉ, Abraham ĩgʉ̃
basi: “Marĩpʉ ĩũrõ õãrõ yáa”, neõ ãrĩmasĩbiriunadi ããrĩmí.
3 Marĩpʉya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: “Abraham Marĩpʉre
bʉremumakʉ̃, Marĩpʉ ĩgʉ̃rẽ: ‘Õãgʉ̃ ããrĩmi’, ãrĩ ĩãdi ããrĩmí”, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.
4 Ãsũ ããrã. Sugʉ gajino moãdire wajarirã, irasũ sĩkõãrã meta irikuma. Ĩgʉ̃ moãdea waja
wajarirã irikuma.
5 Marĩpʉ gapʉ irasiribemi. Ñerãrẽ, ĩgʉ̃sã õãrĩrẽ iribirikerepʉrʉ, ĩgʉ̃rẽ bʉremumakʉ̃: “Waja
opamerã ããrĩma”, ãrĩ ĩãmi. Irasirigʉ, marĩ ĩgʉ̃rẽ bʉremumakʉ̃: “Yʉ ĩũrõ õãrã ããrĩma”, ãrĩ
ĩãmi.
6 Iripoeguemʉ Davide yʉ ãrĩrõsũta gojadi ããrĩmí. Marĩpʉ masaka iririre ĩãgʉ̃: “Õãrã
ããrĩma”, ãrĩ ĩãgʉ̃ meta ããrĩmi. Ĩgʉ̃rẽ bʉremurã direta: “Õãrã ããrĩmá”, ãrĩ ĩãgʉ̃ ããrĩmi.
Irasirirã ĩgʉ̃ merã õãrõ ʉsʉyama.
7 Irire ãsũ ãrĩ gojadi ããrĩmí David:
Marĩpʉ dorerire tarinʉgãrãrẽ ĩgʉ̃sã ñerõ iridea wajare ĩgʉ̃ kãtimakʉ̃, õãrõ ʉsʉyama.
8 Marĩpʉ ĩgʉ̃sã ñerõ iridea wajare: “Neõ gũñabirikoa”, ãrĩmakʉ̃, õãrõ ʉsʉyama, ãrĩ gojadi
ããrĩmí David.✡
9 Judío masaka ĩgʉ̃sãya dupʉma gasirogãrẽ wiirisũnerã dita ʉsʉyabirikuma. Judío masaka
ããrĩmerãde ʉsʉyarãkuma. Abrahãrẽ dupaturi gũñaka! Ĩgʉ̃ Marĩpʉre bʉremumakʉ̃, Marĩpʉ
ĩgʉ̃rẽ: “Õãgʉ̃, waja opabi ããrĩmi”, ãrĩ ĩãdi ããrĩmí.
10 ¿Naásũ ããrĩmakʉ̃, Marĩpʉ Abrahãrẽ: “Õãgʉ̃ ããrĩmi”, ãrĩ ĩãyuri? Ĩgʉ̃ya dupʉma gasirogãrẽ
wiiridero pʉrʉ, ¿ĩgʉ̃rẽ irasũ ãrĩ ĩãyuri? Ããrĩbea. Ĩgʉ̃ irire iriburi dupuyurogueta: “Õãgʉ̃
ããrĩmi”, ãrĩ ĩãsiadi ããrĩmí.
11 Marĩpʉ ĩgʉ̃rẽ: “Õãgʉ̃ ããrĩmi”, ãrĩ ĩãdero pʉrʉ, ĩgʉ̃rẽ irasũ wiiridoredi ããrĩmí, ĩgʉ̃yagʉ
ããrĩrĩrẽ ĩmudoregʉ. Irasirigʉ dupuyurogue ĩgʉ̃rẽ: “Õãgʉ̃ ããrĩmi”, ãrĩ ĩãdeare diaye masĩmakʉ̃
iridi ããrĩmí. Sugʉ Abraham bʉremuderosũta Marĩpʉre bʉremumakʉ̃, Marĩpʉ ĩgʉ̃rẽ: “Õãgʉ̃
ããrĩmi”, ãrĩ ĩãmi. Irasirigʉ Abraham ããrĩpererã Marĩpʉre bʉremurã ñekʉ̃ ããrĩpʉroridi
ããrĩmí, ĩgʉ̃sãya dupʉma gasirogãrẽ wiirisũbirikerepʉrʉ.
12 Ããrĩpererã ĩgʉ̃sãya dupʉma gasirogãrẽ wiirisũnerã Marĩpʉre bʉremurã, diayeta Abra-
ham parãmerã ããrĩma. Abraham irasũ wiirisũburi dupuyuro Marĩpʉre bʉremuderosũ
ĩgʉ̃sãde bʉremurã, diayeta Abraham parãmerã ããrĩma.

Marĩpʉ, Abraham ĩgʉ̃rẽ bʉremumakʉ̃: “Ãsũ irigʉra”, ãrĩdeare gojadea

13 Marĩpʉ Abrahãrẽ: “I nikũrẽ mʉrẽ, mʉ parãmerã ããrĩturiarãdere sĩgʉra”, ãrĩdi ããrĩmí. Ĩgʉ̃
doredeare irimakʉ̃ ĩãgʉ̃ meta irasũ ãrĩdi ããrĩmí. Ĩgʉ̃rẽ bʉremumakʉ̃: “Õãgʉ̃ ããrĩmi”, ãrĩ ĩãdi
ããrĩmí. Irasirigʉ ĩgʉ̃rẽ: “I nikũrẽ sĩgʉra”, ãrĩdi ããrĩmí.
14 Marĩpʉ ĩgʉ̃ doredeare irirã direta: “Sĩgʉra”, ãrĩdeare sĩmakʉ̃, marĩ ĩgʉ̃rẽ bʉremurĩ
wajamarĩbokuyo. Irasũ ããrĩmakʉ̃, ĩgʉ̃ Abrahãrẽ: “Sĩgʉra”, ãrĩdea ubu ããrĩrĩta
ããrĩyuwarikʉkõãbokuyo.
15 Marĩpʉ Moisére doreri pídeare masĩkererã, irire tarinʉgãrã, wajamoãsũrãkuma. Iri
doreri marĩmakʉ̃, irire neõ tarinʉgãrĩ marĩbokuyo.
16 Irasirigʉ Marĩpʉ ĩgʉ̃rẽ bʉremurã direta ĩgʉ̃ Abrahãrẽ ãrĩderosũta sĩgʉkumi. Ĩgʉ̃ doreri
pídeare irirã direta: “Sĩgʉra”, ãrĩbirikumi. Abraham Marĩpʉre bʉremuderosũ bʉremurãno
ĩgʉ̃ parãmerã ããrĩturiarã ããrĩma. Irasirigʉ Marĩpʉ Abrahãrẽ ãrĩdeare ĩgʉ̃sãrẽ ããrĩpererãrẽ
wajamarĩrõ sĩgʉkumi. Abraham, marĩ ããrĩpererã Marĩpʉre bʉremurã ñekʉ̃ ããrĩdi ããrĩmí.
17 Marĩpʉ ĩgʉ̃ya werenírĩ gojadea pũgue Abrahãrẽ ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: “Mʉrẽ wári buri marã
ñekʉ̃ ããrĩbure píbʉ”, ãrĩdi ããrĩmí. Marĩpʉ irasũ ãrĩmakʉ̃ pégʉ, Abraham ĩgʉ̃rẽ bʉremudi

✡ **4:8** Sal 32.1-2

ããrĩmí. Irasirigʉ Marĩpʉre bʉremugʉ̃, ĩgʉ̃ ĩũrõ marĩ ñekʉ̃ ããrĩdi ããrĩmí. Marĩpʉ boanerãrẽ masũgʉ̃ ããrĩmi. Ĩgʉ̃ werenírĩ merã dupuyurogue marĩdeare ããrĩmakʉ̃ irimasĩmi.

18 Marĩpʉ Abrahãrẽ: “Mʉ parãmerã ããrĩturiarã wárã ããrĩrãkuma”, ãrĩripoere Abraham gapʉ pũrã marĩdi ããrĩmí. Pũrã marĩkeregʉ: “Marĩpʉ ĩgʉ̃ yʉre ãrĩderosũta irigʉkumi”, ãrĩ bʉremudi ããrĩmí. Irasirigʉ Abraham wári buri marã ñekʉ̃ waadi ããrĩmí.

19 Ĩgʉ̃ cien bojori opakeregʉ, ĩgʉ̃ marãpode búro ããrĩkerepʉrʉ, Marĩpʉre bʉremusĩã: “Neõ pũrãkʉbirikoa”, ãrĩ gũñabiridi ããrĩmí. Ãsũ gapʉ ãrĩ gũñadi ããrĩmí: “Gʉare pẽrãguereta pũrãkʉboadero tarikerepʉrʉ, Marĩpʉ ĩgʉ̃ yʉre ãrĩderosũta irigʉkumi. Yʉ irire masĩa”, ãrĩdi ããrĩmí.

20 “Marĩpʉ ãrĩderosũta irigʉkumi”, ãrĩ bʉremurĩrẽ neõ piribiridi ããrĩmí. Irasirigʉ gũñatura, Marĩpʉre bʉremunemodi ããrĩmí. “Marĩpʉ turatarigʉ ããrĩmi”, ãrĩ, ʉsʉyari sĩdi ããrĩmí.

21 Irasirigʉ Abraham: “Marĩpʉ yʉre ãrĩderosũta diayeta ĩgʉ̃ turari merã iriyuwarikʉgʉkumi. Yʉ irire õãrõ masĩa”, ãrĩ bʉremudi ããrĩmí.

22 Ĩgʉ̃ bʉremumakʉ̃, Marĩpʉ ĩgʉ̃rẽ: “Õãgʉ̃ ããrĩmi”, ãrĩ ĩãdi ããrĩmí.

23 Irire Marĩpʉya werenírĩ gojadea pũguere gojasũdero ããrĩbú. Iri Abrahãyama direta gojadea meta ããrĩdero ããrĩbú.

24-25 Marĩpʉ Abrahãrẽ: “Õãgʉ̃ ããrĩmi”, ãrĩ ĩãderosũta marĩdere: “Õãrã ããrĩma”, ãrĩ ĩãburire gojadea ããrĩdero ããrĩbú. Irasirigʉ Marĩpʉ, marĩ ĩgʉ̃rẽ bʉremumakʉ̃, marĩdere: “Õãrã ããrĩma”, ãrĩ ĩãmi. Marĩ ñerĩ iridea waja Marĩpʉ Jesúre ĩgʉ̃rẽ wẽjẽmurãguere wiadi ããrĩmí, marĩrẽ boabosaburo, ãrĩgʉ̃. Marĩ Opʉ Jesús boadero pʉrʉ, Marĩpʉ marĩrẽ õãrã, waja opamerã ããrĩmakʉ̃ iribu, ĩgʉ̃rẽ masũdi ããrĩmí.

5

Marĩpʉ ĩũrõ waja opamerã ããrã, ãrĩ gojadea

1 Marĩ Opʉre Jesucristore marĩ bʉremumakʉ̃, Marĩpʉ marĩrẽ: “Õãrã, waja opamerã ããrĩma”, ãrĩ ĩãmi. Irasirigʉ Marĩpʉ, Jesús marĩ ñerĩ iridea waja boabosadea merã marĩrẽ ĩgʉ̃ merã siuñajãrĩ opamakʉ̃ iridi ããrĩmí.

2 Marĩ Jesucristore bʉremurã, Marĩpʉ marĩrẽ maĩgʉ̃ merã õãrõ ããrã. Pʉrʉgue Marĩpʉ ĩgʉ̃ irirosũ marĩrẽ õãrã ããrĩmakʉ̃ irigʉkumi. Irasirirã gũñaturari merã, õãrõ ʉsʉyari merã ĩgʉ̃ õãrõ iriburire yúa.

3 Gajire masĩa. Marĩ ñerõ tarirã, Marĩpʉre marĩrẽ iritamugʉ̃rẽ gũñaturanemorãkoa. Irasirirã marĩ ñerõ tarikererã, ʉsʉyamasĩa.

4 Marĩ ĩgʉ̃rẽ gũñaturari merã ñerõ tariri re bokatĩũmakʉ̃, Marĩpʉ marĩrẽ: “Õãrõ yáma”, ãrĩgʉkumi. Irasirirã, ĩgʉ̃ marĩrẽ õãrõ iriburire gũñaturari merã yúa.

5 Marĩpʉ marĩrẽ Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃rẽ iriudi ããrĩmí marĩ merã ããrĩdoregʉ. Irasirigʉ Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃ merã marĩrẽ ĩgʉ̃ maĩrĩrẽ opatarimakʉ̃ yámi. Irasirirã: “Marĩpʉ marĩrẽ: ‘Õãrõ iritamugʉra’, ãrĩdeare keoro irigʉkumi”, ãrĩ masĩa.

6 Marĩ basi peamegue waaburire tarimasĩbirimakʉ̃, Marĩpʉ marĩrẽ tauripoe ejamakʉ̃, Cristo marĩ ñerãrẽ boabosadi ããrĩmí.

7 Marĩ gapʉ sugʉ boaboadeare boabosabirikoa, ĩgʉ̃ diayemarẽ irigʉ ããrĩkerepʉrʉ. Gajipoe irirã sugʉ õãgʉ̃ gapʉre boabosabokoa.

8 Marĩpʉ gapʉ marĩ ñerã ããrĩkerepʉrʉ ĩgʉ̃ marĩrẽ bʉro maĩrĩrẽ masĩmakʉ̃ iribu, Cristore iriudi ããrĩmí. Irasirigʉ Cristo marĩya ããrĩburire boabosadi ããrĩmí.

9 Cristo boagʉ ĩgʉya dí béodea merã Marĩpʉ marĩrẽ waja opamerã ããrĩmakʉ̃ iridi ããrĩmí. Ĩgʉ̃ irasiridero nemorõ ĩgʉ̃ ããrĩpererã ñerãrẽ wajamoãrĩnʉ ejamakʉ̃, Cristo merãta marĩrẽ taugʉkumi.

10 Marĩ Marĩpʉre gããmemerã ããrĩkerepʉrʉ, ĩgʉ̃ magʉ̃ marĩrẽ boabosadea merã ĩgʉ̃ merã siuñajãrĩ opamakʉ̃ iridi ããrĩmí. Ĩgʉ̃ irasiridero nemorõ Cristo marĩrẽ boabosa, dupaturi okadea merã marĩrẽ ĩgʉ̃ merã siuñajãrĩ oparãrẽ taugʉkumi.

11 I gaji ããrĩnemoa. Marĩpʉ, marĩ Opʉ Jesucristo merã marĩrẽ ĩgʉ̃ merã siuñajãmakʉ̃ irideare gũñarã, ĩgʉ̃ merã bʉro ʉsʉyáa.

Adán, irasũ ããrĩmakʉ̃ Cristo iridea

12 Ãsũ ããrã. Neõgoraguere Adán ñerĩ iripʉroridi ããrĩmí. Ĩgʉ̃ ñerĩ iridea waja boadi ããrĩmí. Ĩgʉ̃ sugʉya waja merãta ããrĩpererã ĩgʉ̃ parãmerã ããrĩturiarãde ñerĩ iri, boamurã dita ããrĩma.

13 Marĩpʉ Moisére ĩgʉ̃ doreri píburi dupuyurogueta masaka ñerĩ irisianerã ããrĩmá. Ĩgʉ̃sã ñerĩ irikerepʉrʉ iri doreri marĩmakʉ̃, Marĩpʉ ĩgʉ̃sãrẽ: “Iri dorerire tarinʉgãrĩ waja, waja opama”, ãrĩbiridi ããrĩmí dapa.

14 Irasũ ããrĩkerepʉrʉ, Adán parãmerã ããrĩturiarã Moisés ããrĩdeapoegue ããrĩnerãde boanerã ããrĩmá. Ĩgʉ̃sã Marĩpʉ doredeare Adán tarinʉgãderosũ iribirikererã, ĩgʉ̃sã ñerĩ iridea waja

boanerã ããrĩmá. Adán i ũmʉrẽ ããrĩpʉrorigʉ, Marĩpʉ doredeare tarinʉgãpʉroridi ããrĩmí. Jesucristo gapʉ i ũmʉguere aarigʉ́, Marĩpʉ dorerire tarinʉgãbiripʉroridi ããrĩmí.

15 Marĩ Adán tarinʉgãdeare, Marĩpʉ marĩrẽ maĩgʉ̃ õãrõ irideare masĩa. Adán sugʉya waja merãta masaka ããrĩpererã boamurã dita ããrĩma. Marĩpʉ gapʉ marĩrẽ maĩgʉ̃, marĩrẽ taubure Jesucristore iriudi ããrĩmí. Irasirigʉ Jesucristo sugʉ ããrĩkeregʉ, ããrĩpererãya ããrĩburire wajamarĩrõ boabosadi ããrĩmí. Irasirigʉ Marĩpʉ Jesucristo merã marĩrẽ wáro õãrĩ iridi ããrĩmí.

16 Adán Marĩpʉ doredeare suñarõ tarinʉgãdea waja merãta ããrĩpererã masaka waja opama. Marĩ wári ñerĩ irikerepʉrʉ, Marĩpʉ marĩrẽ maĩgʉ̃, wajamarĩrõ Jesucristore iriudi ããrĩmí, marĩ ñerõ iridea wajare taudoregʉ. Irasirigʉ Jesús merã marĩrẽ waja opamerã ããrĩmakʉ̃ iridi ããrĩmí.

17 Adán sugʉ Marĩpʉ doredeare tarinʉgãdea waja merãta marĩ ããrĩpererã boamurã dita ããrã. Marĩpʉ gapʉ marĩrẽ bʉro maĩgʉ̃ Jesucristore iriudi ããrĩmí, marĩrẽ boabosadoregʉ. Irasirigʉ Jesucristo sugʉ marĩrẽ wajamarĩrõ boabosadea merã Marĩpʉ marĩrẽ: “Õãrã, waja opamerã ããrĩma”, ãrĩ ĩãmi. Ĩgʉ̃ irasiridero nemorõ Jesucristo merã ĩgʉ̃ irasũ ãrĩ ĩãrãrẽ maama okari opamakʉ̃ irigʉkumi, ĩgʉ̃ turari merã ĩgʉ̃yare iriburo, ãrĩgʉ̃.

18 Adán, Marĩpʉ doredeare tarinʉgãdea waja merãta masaka ããrĩpererã ñerĩrẽ iriwekabejama. Irasirirã Marĩpʉ wajamoãsũmurã dita ããrĩma. Jesucristo diayema irigʉ marĩ ñerĩ iridea waja boabosadea merã gapʉ Marĩpʉ marĩrẽ: “Õãrã, waja opamerã ããrĩma”, ãrĩ ĩãmi, ĩgʉ̃ merã ããrĩníkõãburo, ãrĩgʉ̃.

19 Ãsũ ããrã. Adán, Marĩpʉ doredeare tarinʉgãdea waja merãta masaka ããrĩpererã ñerĩrẽ irirã dita ããrĩma. Jesucristo Marĩpʉ dorerire iridea merã ããrĩpererã ĩgʉ̃rẽ bʉremurãnorẽ waja opamerã ããrĩmakʉ̃ iridi ããrĩmí. Irasirigʉ Marĩpʉ ĩgʉ̃sãrẽ: “Õãrã ããrĩma”, ãrĩ ĩãmi.

20 Marĩpʉ ĩgʉ̃ dorerire pídi ããrĩmí, marĩrẽ iri dorerire tarinʉgãrĩrẽ masĩnemomakʉ̃ iribu. Wári ñerĩ marĩ irikerepʉrʉ, Marĩpʉ gapʉ marĩrẽ bʉro maĩgʉ̃, marĩ ñerĩ iriro nemorõ Jesucristo merã marĩrẽ õãtariro iridi ããrĩmí.

21 Marĩ ããrĩpererã ñerĩ iridea waja boamurã dita ããrĩunanerã ããrĩbʉ́. Irasũ ããrĩkerepʉrʉ, Marĩpʉ marĩrẽ maĩgʉ̃, bopoñarĩ merã ĩãsĩã, marĩ Opʉ Jesucristo boabosadea merã marĩrẽ waja opamerã ããrĩmakʉ̃ iridi ããrĩmí, ĩgʉ̃ pʉro perebiri okarire opadoregʉ.

6

Cristo merã õãrõ ããrĩrã, waja opamerã ããrĩrĩmarẽ gojadea

1 Marĩpʉ marĩrẽ bopoñamakʉ̃ ĩãrã, ¿naásũ ãrĩrãkuri? Marĩrẽ ĩgʉ̃ bopoñanemomakʉ̃ ĩãdʉarã, ¿ñerĩrẽ irinemorãkuri?

2 Irasũ neõ ããrĩbea. Marĩ Jesucristo marĩrẽ boabosadi merã boanerã irirosũ ããrã. Irasirirã, boanerã ñerĩrẽ neõ irinemomasĩmerã irirosũ ñerĩrẽ irinemobirikõãrõ gããmea.

3 Mʉsã ire masĩa. Marĩ deko merã wãĩyesũrã, marĩ Jesucristoyarã ããrĩrĩrẽ ĩmubʉ. Marĩ ĩgʉ̃yarã ããrĩsĩã, ĩgʉ̃ boamakʉ̃, marĩde ĩgʉ̃ merã boanerã irirosũ waanerã ããrĩbʉ́.

4 Marĩ wãĩyesũrã, ĩgʉ̃ boadero pʉrʉ yáasũmakʉ̃, marĩde ĩgʉ̃ merã yáasũnerã irirosũ waanerã ããrĩbʉ́. Marĩpʉ ũmʉgasigue ããrĩgʉ́ ĩgʉ̃ turari merã ĩgʉ̃rẽ masãgʉ̃, marĩdere ĩgʉ̃ merã masãnerã irirosũ ããrĩmakʉ̃ iridi ããrĩmí, ĩgʉ̃ merã maama okarire opaburo, ãrĩgʉ̃.

5 Marĩ Cristoyarã ããrĩsĩã, ĩgʉ̃ boaderosũta marĩde ĩgʉ̃ merã boanerã irirosũ waanerã ããrĩbʉ́. Irasirirã, ĩgʉ̃ boadigue masãderosũta marĩde masãrãkoa.

6 Ãsũ masĩa. Cristo curusague boamakʉ̃, marĩ ñerĩ direta iririkʉnerã ĩgʉ̃ merã curusague boanerã irirosũ waanerã ããrĩbʉ́. Irasiriro marĩ ñerĩrẽ ʉaribejari, marĩrẽ tarinʉgãmasĩbirikoa pama.

7 Masaka boadero pʉrʉ, ĩgʉ̃sã ñerĩ iririkʉrire neõ irinemobirikuma.

8 Marĩ Cristo merã boanerã irirosũ ããrĩrã: “Ĩgʉ̃ merã õãrõ ããrĩníkõãrãkoa”, ãrĩ bʉremua.

9 Idere õãrõ masĩa. Cristo boadero pʉrʉ, Marĩpʉ ĩgʉ̃rẽ masũ, dupaturi okamakʉ̃ iridi ããrĩmí. Irasirigʉ Cristo dupaturi neõ boabirikumi pama. Boari neõ dupaturi ĩgʉ̃rẽ tarinʉgãmasĩbirikoa.

10 Ĩgʉ̃ suñarõta boari merã marĩ ñerĩ iridea wajare boa, wajaripeokõãdi ããrĩmí. Ĩgʉ̃ boadero pʉrʉ, Marĩpʉ ĩgʉ̃rẽ masũ, dupaturi okamakʉ̃ iridi ããrĩmí. Ĩgʉ̃rẽ masũ, dupaturi okamakʉ̃ iridero pʉrʉ, Marĩpʉ gããmerõsũta irigʉ Marĩpʉ merã õãrõ ããrĩníkõãmi.

11 Irasirirã mʉsã ãsũ ãrĩ gũñaka! “Gʉa Opʉ Jesucristo merã gʉa boanerã irirosũ ããrĩsĩã, gʉa ñerĩrẽ iriunaderosũ irinemobirikoa”, ãrĩ gũñaka! “Irasirirã ĩgʉ̃yarã ããrĩsĩã, Marĩpʉ gããmerõsũta iri, ĩgʉ̃ merã õãrõ ããrĩníkõãrã!” ãrĩ gũñaka!

12 Irasirirã mʉsãya dupʉ boaburi dupʉ merã ñerĩrẽ neõ irinemobirikõãka, mʉsã ñerĩrẽ ʉaribejari mʉsãrẽ tarinʉgãbirikõãburo, ãrĩrã!

13 Mнsãya mojõrĩ, mнsã gũñarĩ, ããrĩpereri mнsãya dupнgue ããrĩrĩ merã ñerĩrẽ iribirikõãka!
Mнsã Cristo merã boanerã dupaturi okarã irirosũ ããrã. Irasirirã ãsũ gapн irika! Ããrĩpereri
mнsãya dupнgue ããrĩrĩrẽ Marĩpнre wiaka, ĩgũ gããmerõsũta õãrĩ direta irimurã!
14 Marĩ irire irasirimakũ, marĩ ñerĩ iridнari marĩrẽ tarinнgãmasĩbirikoa. Marĩpн marĩrẽ:
"Yн Moisére doreri pídeare iribirimakũ, mнsãrẽ béogнra", ãrĩbemi. Ãsũ gapн marĩrẽ yámi. Ĩgũ
marĩrẽ maĩgũ ããrĩsĩã, marĩrẽ iritamumi, ĩgũ doredeare iriburo, ãrĩgũ.

Marĩ, Cristore moãboerã ããrĩrĩmarẽ gojadea

15 Marĩpн marĩrẽ maĩmakũ ĩãrã: "Marĩ, Marĩpн doreri pídea merã ããrĩbea. Irasirirã ñerĩrẽ
irirã!" ¿ãrĩrĩ? Irire neõ ãrĩbirikõãrã!
16 Mнsã ire õãrõ masĩa. Marĩ sugн dorerire irirã, ĩgũyarã ĩgũrẽ moãboerã ããrĩrãkoa. Ĩgũ
marĩ opн ããrĩgнkumi. Iri irirosũta marĩ ñerĩ iridнari, marĩ opн, marĩrẽ doregн irirosũ
ããrĩrokoa. Irasirirã marĩ ñerĩ iririre pirimerã, Marĩpн merã perebiri okari bokabirikoa. Ĩgũ
doreri gapнre irirã ĩgũrẽ moãboerã diayemarẽ irinírãkoa.
17-18 Iripoegue ñerĩ iridoregнyarã ĩgũrẽ moãboerã irirosũ mнsã ñerĩ iridнarire irinerã
ããrĩbú. Marĩpн mнsãrẽ ĩgũya buerire pémasĩmakũ iridero pнrн, ĩgũ doreri gapнre mнsã
õãrõ iritнyáa. Irasirirã ñerĩ iridoregнyarã ĩgũrẽ moãboerã irirosũ neõ ããrĩbea pama.
Ĩgũrẽ wirinerã irirosũ ããrĩrã, Marĩpнre moãboerã ñajãnerã ããrã, diayema gapнre irimurã.
Irasirirã irire gũñarã: "Mн gнare irasiridea õãtaria", ãrĩ, нsнyari sĩka ĩgũrẽ!
19 Yн ire mнsãrẽ pémasĩmakũ gããmegũ, masaka ĩgũsã gũñarĩ merã wererosũ werea.
Iripoegue ããrĩpereri mнsãya dupнgue ããrĩrĩ merã ũmнrikн ñerĩ direta iriníkõãnerã ããrĩbú.
Daporare ããrĩpereri mнsãya dupнgue ããrĩrĩrẽ Marĩpнre wiaka, ĩgũrẽ moãboerã diayema
direta irimurã! Irasirirã ĩgũ gããmerĩ direta iririkнrãkoa.
20 Iripoegue mнsã ñerĩ iridнari direta irirã, Marĩpнre moãboerã ĩgũ gããmerĩ direta iriro
gããmekoa, ãrĩbirinerã ããrĩbú.
21 Mнsã ñerĩrẽ irasirirã, ¿ñeéno õãrĩrẽ bokari? Dapora mнsã ñerĩ iriunadeare gũñarã, bнro
gнyasĩrĩa. Iri ñerĩrẽ mнsã iridea waja perebiri peamegue waabokuyo.
22 Iripoegue marĩ ñerĩ direta iridoregнre moãboerã irirosũ ããrĩunanerã ããrĩbú. Daporare
Marĩpн marĩrẽ wiudero pнrн, ĩgũrẽ moãboerã ããrã. Irasirirã ĩgũ gããmerĩrẽ iriwãgãrã, ĩgũ
pнro perebiri okarire opamurã ããrã.
23 Ñerĩ irirãno, ĩgũsã ñerĩ iriri waja, perebiri peamegue waaríre wajatarãkuma. Marĩpн,
marĩ Opн Jesucristore bнremurã gapнre wajamarĩrõ ĩgũ pнro perebiri okari opaburire
sĩgнkumi.

7

Mojõsiarima keori merã weredea

1 Yaarã, mнsã Marĩpн Moisére doreri pídeare õãrõ masĩa. Sugн masakн ĩgũ okarinнrĩ direta
iri dorerire irimasĩmi.
2 Marĩpн doreri pídea ãsũ ãrã. Sugo nomeõ igo mojõsiadero pнrн, igo marãpн okaripoere
igo ĩgũ merã ããrĩníkõãkumo. Ĩgũ boamakũ, igo marãpн dagн merã ããrĩdea perekoa. Gajignн
merã mojõsiamasĩkumo doja.
3 Igo marãpн okakerepнrн gajignн merã marãpнkнgo, ĩgũ merã ñerõ irigo Marĩpн dorerire
tarinнgãgõ irikumo. Igo marãpн boadero pнrнgue dita gajignн merã marãpнkнmasĩkumo.
Irasirigo ĩgũ merã ñerõ irigo meta irikumo. Marĩpн dorerire tarinнgãbirikumo.
4 Yaarã, mнsãde ãsũta ããrã. Iripoegue Marĩpн Moisére doreri pídea merã ããrĩnerã ããrĩbú.
Jesucristo boamakũ, ĩgũ merã boanerã irirosũ ããrĩsĩã, daporare iri doreri pídea merã
ããrĩbea. Jesucristo boa, masãrĩ merã Marĩpн marĩrẽ ĩgũyarã ããrĩmakũ iridi ããrĩmí, ĩgũ
gããmerĩrẽ iriburo, ãrĩgũ.
5 Iripoeguere marĩ ñerĩrẽ нaribejari direta iriunanerã ããrĩbú. Marĩpн Moisére doreri
pídeare masĩdero pнrн, iri dorerire tarinнgã, ããrĩpereri marĩya dupнma merã ñerĩrẽ
нaribejanemonerã ããrĩbú. Irasirirã perebiri peamegue waamurã dita ããrĩnerã ããrĩbú.
6 Daporare pama marĩ Cristo merã boanerã irirosũ ããrĩsĩã, Marĩpн Moisére doreri pídea
merã ããrĩbea. Irire tariwerenerãgue ããrã. Irasirignн Marĩpн, Õãgũ deyomarĩgũ merã marĩrẽ
maama okarire opamakũ yámi, ĩgũ gããmerĩrẽ iridoregн.

Marĩrẽ ñerĩ irimakũ iriri marĩguere ããrĩrĩmarẽ weredea

7 Irasirirã, Marĩpн Moisére doreri pídeare: "Ñegoráa", ¿ãrĩrãkuri? Neõ irasũ ãrĩbirikõãrã!
Irita yн ñerĩ iririkнrire masĩmakũ iribн. Iri doreri pídea ãsũ ãrã. "Gajerãyare bнro
нaribejabirikõãka!" Irasirignн, iri doreri marĩmakũ, yн gajerãyare нaribejarire masĩbiribokuyo.
8 Iri doreri: "Ãsũ iribirikõãka!" ãrĩdeare masĩdero pнrн, iri yнre ããrĩpereri ñerĩrẽ
нaribejamakũ iribн. Iri doreri marĩmakũ: "Irire tarinнgãgũ irikoa", ãrĩmasĩbiribokuyo.

9 Yн iri dorerire masĩburi dupuyuro: “Yн, Marĩpн merã õãrõ ããrĩkõãgũ irikoa”, ãrĩ
gũñadibн. Iri dorerire masĩdero pнrн, irire tarinнgãgũ: “Ñerõ irigн irikoa, Marĩpн merã õãrõ
ããrĩbirikoa”, ãrĩ masĩbн pama.
10 Marĩ iri dorerire irirã, Marĩpн merã õãrõ ããrĩkõãbokoa. Yн gapн irire iripeomasĩbirisĩã,
ñerĩ iridea waja, waja opagн, perebiri peamegue waabodi dujabн.
11 “Marĩpн dorerire irigн, ĩgũ merã õãrõ ããrĩkõãgũ irikoa”, ãrĩ gũñakerepнrн, yн ñerĩ
нaribejari, yнre Marĩpн dorerire tarinнgãmakũ iribн. Irasirigн iri dorerire tarinнgãsĩã, ñerĩ
iridea waja, waja opagн peamegue waabodi dujabн.
12 Irasũ ããrĩkerepнrн, Marĩpн Moisére doreri pídea õãrĩ ããrã. Diayema doreri ããrã. Marĩpн
irire pídi ããrĩmí marĩrẽ iritamubu.
13 Iro tamerãrẽ Marĩpн doreri õãrĩ ããrĩkerero, ¿marĩrẽ peamegue waabonerã dujamakũ
irikuri? Neõ irasũ ããrĩbirikoa. Marĩ ñerĩ iriri gapн marĩrẽ peamegue waabonerã dujamakũ
iribн. Irasiriro Marĩpн ĩgũ õãrĩ doreri pídea merã marĩ ñerõ iririre: “Ñegoráa”, ãrĩ masĩsũa.
14 Ire masĩa marĩ. Marĩpн ĩgũ dorerire Õãgũ deyomarĩgũ merã Moisére pídi ããrĩmí.
Irasiriro õãrĩ dita ããrã. Marĩ gapн marĩ ñerĩrẽ нaribejari merã ñerĩ iridoregнre duasũnerã
irirosũ ããrã. Irasirirã ñerĩrẽ iririkнrã ããrã.
15 Õãrĩrẽ iridнakererã, iribea. Ñerĩrẽ iridнabirikererã, iriníkõãa. Marĩ irasiririre
pémasĩbea.
16 “Ñerĩrẽ iridнabirikoa”, ãrĩkererã, irikõãa. Irasirikererã: “Ñerĩrẽ iridнabirikoa”, ãrĩrã,
Marĩpн dorerire: “Õãrĩ ããrã”, ãrĩ masĩa.
17 “Marĩ ñerĩrẽ dupaturi iribea pama”, ãrĩkererã, ñerĩrẽ irirã, marĩ basi meta irire yáa.
Marĩguere ñerĩ ããrĩrĩ gapн marĩrẽ irire irimakũ yáa.
18 Marĩ ñerĩrẽ нaribejari merã ñerĩ direta irirã yáa. Irasirirã: “Marĩguere õãrĩ máa”, ãrĩ
masĩa. Marĩ õãrĩrẽ iridнakererã, bokatĩũbea.
19 Marĩ õãrĩ iridнakererã, iribea. Ñerĩ iridнabirikererã, iri gapнre yáa.
20 Irasirirã marĩ basi: “Ñerĩrẽ dupaturi iribirikoa”, ãrĩkererã, irikõãa doja. Marĩguere ñerĩ
ããrĩrĩ gapн marĩrẽ irire irimakũ yáa.
21 Irasiriro ãsũ waáa marĩrẽ. Õãrĩrẽ marĩ iridнakerepнrн, marĩguere ñerĩ ããrĩrĩ marĩrẽ ñerĩ
direta irimakũ yáa.
22 Marĩ basi marĩ gũñarĩgue: “Marĩpн dorerire iridнakoa”, ãrĩ gũñáa.
23 Iri dorerire iridнakerepнrн, marĩ ñerĩ iridнari gapн marĩ gũñarĩgue õãrĩ iridнarire
tarinнgãa. Irasirirã marĩ basi iri ñerĩ iridнarire tarinнgãmasĩbea.
24 Marĩ basi ñerĩ iridнarire tarinнgãmasĩmerã, bнro bнjawereri merã: “¿Noã marĩrẽ ñerĩ
iridea wajare taugнkuri, Marĩpн merã õãrõ ããrĩburo, ãrĩgũ?” ãrĩ gũñáa.
25 Marĩpн dita Jesucristo marĩ Opн merã marĩrẽ taumasĩmi. Irasirirã Marĩpнre: “Õãtaria
mн”, ãrĩ, нsнyari sĩa. Irasirirã marĩ gũñarĩgue: “Marĩpн dorerire iridнakoa”, ãrĩ gũñáa.
“Gнa Opн ããrã mн”, ãrã ĩgũrẽ. Marĩ irasũ ãrĩkerepнrн, marĩ ñerĩrẽ нaribejari, marĩrẽ ñerĩrẽ
iridoregн irirosũ ããrĩkõãa dapa.

8

Õãgũ deyomarĩgũ iritamurĩ merã õãrõ ããrĩrĩmarẽ gojadea

1 Dapora Marĩpн marĩrẽ Jesucristoyarãrẽ ñerĩrẽ нaribejarire piri, Õãgũ deyomarĩgũ
dorerosũ irirãrẽ: “Wajamoãgнra”, ãrĩrĩno neõ máa.
2 Õãgũ deyomarĩgũ, marĩ Jesucristoyarã ĩgũ dorerosũ irimakũ, marĩ ñerĩ iririkнrire
pirimakũ yámi. Irasirigн marĩrẽ, perebiri peamegue waabonerãrẽ Marĩpн merã õãrõ
ããrĩmakũ yámi.
3 Marĩ ñerĩ iriri direta нaribejasĩã, Marĩpн Moisére doreri pídeare neõ iripeomasĩbirinerã
ããrĩbú. Irasirigн Marĩpн gapн ĩgũ magнrẽ iriudi ããrĩmí, marĩ ñerĩ iridea wajare boa,
wajaribosadoregн. Ĩgũ ñerĩrẽ iribirikeregн, marĩ ñerĩ iridea waja, waja oparã irirosũ
dupнkнgн, marĩrẽ boabosadi ããrĩmí, marĩ ñerĩ iridea waja oparire wajarigн.
4 Marĩpн, marĩrẽ ĩgũ dorerire iriburo, ãrĩgũ, irasiridi ããrĩmí. Irasirirã marĩ ñerĩ iririre
нaribejabea. Õãgũ deyomarĩgũ dorerosũ irirã yáa.
5 Ñerĩ iririre нaribejarã, iri direta gũña, iridнama. Õãgũ deyomarĩgũ dorerosũ irirã gapн,
ĩgũ gããmerĩ direta gũña, iridнama.
6 Ñerĩ direta gũña, iridнarã, perebiri peamegue waarãkuma. Õãgũ deyomarĩgũ gããmerĩ
direta gũña, iridнarã gapн Marĩpн merã perebiri okari oparãkuma. Irasirirã siuñajãrĩ merã
ããrĩrãkuma.
7 Ñerĩ direta gũña, iridнarã, Marĩpнre ĩãturirã ããrĩma. Ĩgũ dorerire iridнabiri, irire neõ
irimasĩbema.
8 Irasirirã ñerĩ iriri direta нaribejarã, Marĩpнre нsнyamakũ irimasĩbema.

9 Mнsã gapн ñerĩ iriri direta нaribejabea. Õãgũ deyomarĩgũ mнsãguere ããrĩmi. Irasirirã
ĩgũ turari merã ĩgũ dorerosũ yáa. Õãgũ deyomarĩgũrẽ opamerã gapн, Cristoyarã ããrĩbema.
10 Marĩ ñerõ iridea waja marĩya dupн boaburi dupн ããrĩkerepнrн, Cristo marĩguere
ããrĩmakũ, Marĩpн marĩrẽ: "Õãrã, waja opamerã ããrĩma", ãrĩ ĩãmi. Irasiriro marĩya dupн
boakerepнrн, marĩya yнjнpũrã ũmнgasigue okaníkõãrokoa.
11 Marĩpн, Õãgũ deyomarĩgũ merã Jesucristore boadiguere masũ, dupaturi okamakũ iridi
ããrĩmí. Õãgũ deyomarĩgũ marĩguere ããrĩmakũ, Marĩpн Jesucristore masũdita marĩya dupн
boadero pнrн, marĩdere masũ, maama okari opamakũ irigнkumi.
12 Yaarã: "Marĩpн marĩrẽ irasũta irigнkumi", ãrĩ masĩrã, ñerĩ iririre нaribejabirikõãrã!
13 Ñerĩ iriri direta нaribejarã, perebiri peamegue waarãkoa. Õãgũ deyomarĩgũ turari
merã marĩ ñerĩrẽ нaribejarire pirirã, Marĩpн merã perebiri okarire oparãkoa.
14 Õãgũ deyomarĩgũ dorerosũ ririrãno, Marĩpн pũrã ããrĩma.
15 Marĩpн marĩrẽ Õãgũ deyomarĩgũrẽ iriudi ããrĩmí. Ĩgũ marĩrẽ Marĩpн pũrã ããrĩmakũ yámi.
Ĩgũ merã Marĩpн marĩrẽ wajamoãburire güiderosũ dupaturi güibea. Irasirirã ĩgũ iritamurĩ
merã güiro marĩrõ Marĩpнre: "Yнpн", ãrĩ masĩa.
16 Õãgũ deyomarĩgũ marĩ gũñarĩgue marĩrẽ: "Diayeta Marĩpн pũrã ããrã", ãrĩ masĩmakũ
yámi.
17 Irasirirã marĩ ĩgũ pũrã ããrĩsĩã: "Ããrĩpererire yн pũrãrẽ sĩgнra", ãrĩdeare Cristo merã irire
oparãkoa. Marĩ Cristoyarã ããrĩsĩã, ĩgũ i ũmнgue ñerõ tariderosũ marĩde ñerõ tarikererã,
pнrнgue ũmнgasigue ĩgũ ããrĩrõsũta ĩgũ merã õãrõ ããrĩrãkoa.
18 Dapora marĩ i ũmнgue ñerõ tarikererã, pнrнgue ũmнgasigue Marĩpн marĩrẽ õãrĩ sĩburire
gũñarã: "Bнro ñerõ taribea", ãrĩ masĩa.
19 Sunн Marĩpн marĩrẽ: "Ĩĩsã yн pũrã ããrĩma", ãrĩ, õãrĩrẽ sĩgнkumi. Ĩgũ marĩrẽ sĩburire
ããrĩpereri ĩgũ i ũmнma iridea, masaka gajinorẽ bнro ĩãdнarã irirosũ yúro yáa.
20 Iripoegue Adán ñerĩrẽ iripнroridea waja i ũmнma poyakõãdero ããrĩbú. Iri gããmerõ
poyabiridero ããrĩbú. Marĩpн dorederosũ poyadero ããrĩbú. Irasirikeregн, pнrнgue õãrĩ
gorawayugнkumi.
21 Irasirigн Marĩpн, i ũmнma boapereburi ããrĩkerepнrн, marĩrẽ ĩgũ pũrãrẽ õãrã gor-
awayurosũ, i ũmнma ããrĩpererire õãrĩ dita gorawayugнkumi doja.
22 Ire marĩ masĩa. Adán ñerĩrẽ iripнroridero pнrн, daporaguedere ããrĩpereri i ũmнma
Marĩpн iridea, nomeõ majĩgũ nijĩwãgũgõ pũrĩsũrõsũ ããrã.
23 I ĩgũ iridea irirosũta marĩde poyari merã ããrã. Marĩ ĩgũyarã ããrĩnнgãmakũ, Õãgũ
deyomarĩgũrẽ marĩrẽ sĩdi ããrĩmí. Daporare bнro ñerõ tarikererã, pнrнgue ĩgũ marĩrẽ: "Yн
pũrã ããrĩma", ãrĩ, boabiri dupнre maama dupнre sĩburire нsнyari merã yúa.
24 "Marĩpн marĩrẽ: 'Taugнra', ãrĩderosũta taugнkumi", ãrĩ yúmasĩa. Ĩgũ marĩrẽ taudero
pнrн, marĩ irire yúderosũ neõ yúnemobirikoa.
25 Marĩ gajinorẽ ĩãbirikererã gũñaturari merã: "Ĩãrãkoa", ãrĩ yúrosũ, Marĩpн pнrнgue ĩgũ
marĩrẽ tauburire gũñaturari merã yúro gããmea.
26 Marĩ Marĩpнre: "¿Naásũ sẽrẽrõ gããmerĩ?" ãrĩ masĩbirimakũ, Õãgũ deyomarĩgũ marĩrẽ
iritamumi. Irasirigн, marĩ Marĩpнre keoro sẽrẽmasĩbirimakũ, Õãgũ deyomarĩgũ marĩya
ããrĩburire Marĩpнre õãrõ sẽrẽbosami. Masaka werenírõsũ sẽrẽbemi. Marĩrẽ bнro bopoñarĩ
merã, õãrõ masĩrĩ merã sẽrẽbosami.
27 Marĩpн gããmerõsũta Õãgũ deyomarĩgũ marĩ ĩgũyarã ããrĩburire sẽrẽbosami. Irasirigн
Marĩpн, ããrĩpereri marĩ gũñarĩrẽ masĩpeogн, Õãgũ deyomarĩgũ marĩrẽ sẽrẽbosaridere õãrõ
masĩmi.

Jesucristo turari merã ñerĩrẽ tarinнgãmasĩa, ãrĩ gojadea

28 Idere marĩ masĩa. Marĩpн ĩgũ gããmederosũta marĩrẽ beyedi ããrĩmí. Irasirigн ããrĩpereri
marĩrẽ ĩgũrẽ maĩrãrẽ waaburire ãmumi õãrĩ direta iribu.
29 Neõgoragueta Marĩpн marĩrẽ ĩgũyarã ããrĩmurãrẽ masĩsiadi ããrĩmí. Marĩ neõ deyoaburo
dupuyurogueta beyesiadi ããrĩmí, marĩrẽ ĩgũ magũ irirosũ ããrĩburo, ãrĩgũ. Irasirigн ĩgũ magũ
marĩ tĩgũ ããrĩmi. Marĩ ĩgũ pagнpũrã wárã ããrã.
30 Neõgoragueta Marĩpн ĩgũyarã ããrĩmurãrẽ: "Yн pũrã ããrĩma", ãrĩ beyesiadi ããrĩmí.
Irasirigн marĩrẽ ĩgũ beyenerãrẽ Jesúre bнremunнgãdoregн siiu: "Õãrã, waja opamerã
ããrĩma", ãrĩ ĩãmi. Ĩgũ marĩrẽ irasũ ãrĩ ĩãrãrẽ ũmнgasigue ĩgũ ããrĩrõsũta ĩgũ merã õãrõ
ããrĩmakũ irigнkumi.
31 Marĩ irire masĩrã, ¿naásũ ãrĩrĩ? Ãsũ ãrã. Marĩpн marĩrẽ iritamumakũ, gajerã marĩrẽ
ĩãturikererã, neõ poyanorẽmasĩbema.

32 Marĩpн marĩ ñerĩ iridea waja boabosabure ĩgũ magũ Jesucristore iriudi ããrĩmí. “Yн magũrẽ maĩsĩã, iriubea”, ãrĩbiridi ããrĩmí. Irasirigн ĩgũ magũrẽ iriudi ããrĩsĩã, ããrĩpereri marĩya ããrĩburire õãrĩ direta sĩgнkumi.
33 Marĩpн marĩrẽ ĩgũ beyenerãrẽ: “Õãrã, waja opamerã ããrĩma”, ãrĩ ĩãmakũ, gajerã marĩrẽ: “Ñerã ããrĩma”, neõ ãrĩ weresãmasĩbema.
34 Cristo marĩ ñerĩ iridea wajare boabosa, masã, ũmнgasigue mнrĩadi ããrĩmí. Irasirigн Marĩpн diaye gapн doami. Marĩya ããrĩburire sẽrẽbosaníkõãmi. Irasirirã gajerã Marĩpнre marĩrẽ: “Ĩĩsã ñerĩ iridea waja ĩgũsãrẽ wajamoãka!” neõ ãrĩmasĩbema.
35 Cristo marĩrẽ bнro maĩmakũ, gajerã ĩgũrẽ: “Neõ maĩnemobirikõãka ĩgũsãrẽ!” ãrĩmasĩbirikuma. Marĩ ñerõ tarikerepнrн, marĩ diasaro péñakerepнrн, gajerã marĩrẽ ñerõ irikerepнrн, marĩ нaboakerepнrн, surí marĩrã ããrĩkerepнrн, goero marĩrẽ ããrĩkerepнrн, gajerã marĩrẽ wẽjẽkerepнrн, Cristo marĩrẽ maĩgũ marĩ merã ããrĩníkõãmi. Ĩgũ marĩrẽ maĩrĩrẽ neõ piribirikumi.
36 Marĩpнya wereníríĩ gojadea pũgue marĩ waaburire ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú:
Gнa mнyarã ããrĩrĩ waja gajerã gнare ũmнrikн wẽjẽdнaníkõãma. Ovejare wẽjẽmurã wẽjẽrõgue ãĩãrã irirosũ gнare yáma, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.✡
37 Marĩ gapн ñerõ tarikererã, Cristo marĩrẽ maĩgũ iritamurĩ merã, marĩ ããrĩpereri ñerĩrẽ tarinнgãa. Irasirirã ĩgũ merãta gũñaturanemoa.
38 Irasirigн ire õãrõ masĩa. Marĩpн marĩrẽ bнro maĩmi. Marĩ Opнre Jesucristore iriugн, ĩgũ marĩrẽ maĩrĩrẽ masĩmakũ iridi ããrĩmí. Marĩ boamakũ, o marĩ yoaripoe okamakũ, marĩrẽ maĩgũ marĩ merã ããrĩníkõãmi. Marĩpнre wereboerã, masaka oparã, wãtẽa oparãde Marĩpнre marĩrẽ maĩrĩrẽ pirimakũ irimasĩbema. Marĩrẽ gajino irimakũ, Marĩpн marĩrẽ maĩgũ marĩ merã ããrĩmi. Daporama ããrĩrĩ, pнrнma ããrĩburide Marĩpнre marĩrẽ maĩrĩrẽ pirimakũ irimasĩbirikoa.
39 Marĩ ũmarõgue waamakũ, o ũkũãrõgue waamakũ, marĩrẽ maĩgũ marĩ merã ããrĩmi. Gajinode Marĩpн iridea ããrã. Irasiriro iride ĩgũrẽ marĩrẽ maĩrĩrẽ pirimakũ irimasĩbea. Marĩrẽ marĩ Opн Jesucristoyarãrẽ ĩgũ maĩrĩ neõ perebirikoa.

9

Israel bumarã Marĩpн beyenerã ããrĩma, ãrĩ gojadea

1 Yн, Cristore bнremugũ ããrĩgṹ, diayeta werea mнsãrẽ. Ãrĩgatobea. Õãgũ deyomarĩgũde yн merã ããrĩgṹ, yн ãrĩrĩrẽ: “Diayeta ããrã”, ãrĩ masĩmakũ yámi.
2 Yaarã Israel bumarã Cristore bнremubirimakũ ĩãgũ, bнro bнjawereri merã gũñarikнa.
3 Ĩgũsã ĩgũrẽ bнremumakũ gããmegũ, yн gapн gorawayudнadáa: “Perebiri peamegue wajamoãsũbokuma”, ãrĩgũ. Yн ĩgũsãrẽ irasiribosagн Cristore dнkawarinнgãjagн, ĩgũrẽ neõ dupaturi ĩãnemobiribokoa.
4 Ĩgũsã, Israel parãmerã ããrĩturiarã ããrĩma. Marĩpн ĩgũsãrẽ: “Yн pũrã ããrã”, ãrĩdi ããrĩmí. Ĩgũ gosewasiriri merã ĩgũsã watope ããrĩdi ããrĩmí. Ĩgũsãrẽ: “Yн, mнsã Opн ããrã. Mнsã, yaarã ããrã”, ãrĩdi ããrĩmí. Ĩgũsãrẽ ĩgũ dorerire masĩburo, ãrĩgũ, Moisére irire pídi ããrĩmí. “Yaa wiigue yнre bнremurã, ãsũ irika!” ãrĩ pídi ããrĩmí. “Mнsã parãmerã ããrĩturiarãrẽ õãrõ iritamugнra”, ãrĩdi ããrĩmí.
5 Israel pũrã pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarãgora, gнa ñekũsãmarã ããrĩnerã ããrĩmá. Cristode marĩ irirosũ dupнkнgн deyoagн ĩgũsã parãmi ããrĩturiagн, Israel bumнta ããrĩdi ããrĩmí. Ĩgũ ããrĩpererã, ããrĩpereri Opн ããrĩmi. Irasirirã ĩgũrẽ: “Õãtaria mн”, ãrĩ, нsнyari sĩnírã! Irasũta irirã!
6 Israel bumarã ããrĩpererã diayeta Marĩpнyarãgora ããrĩbema. Irasirigн Marĩpн Israel bumarãrẽ: “Yaarãrẽ ãsũ irigнra”, ãrĩdeare ĩgũsãrẽ ããrĩpererãrẽ iribirimakũ ĩãgũ: “Marĩpн ĩgũ ãrĩderosũta iribemi”, ãrĩ gũñabea yн.
7 Israel bumarã, ĩgũsã ñekũ Abraham parãmerã ããrĩturiarã ããrĩkerepнrн, Marĩpн ĩgũsãrẽ ããrĩpererãrẽ: “Diayeta yн pũrã ããrĩma”, ãrĩ ĩãbemi. Irasirigн Abrahãrẽ: “Mн magũ Isaac parãmerã ããrĩturiarã dita diayeta mн parãmerã ããrĩturiarã ããrĩrãkuma”, ãrĩdi ããrĩmí.
8-9 Marĩpн Abrahãrẽ ĩgũ magũ Isaac deyoaburire weregн, ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: “Gaji bojori ipapoeta aarigнra doja. Iripoeta mн marãpo Sara majĩgũrẽ pũrãkнgokumo”, ãrĩdi ããrĩmí. Irasirigн Marĩpн ãrĩderosũta Abraham magũ deyoadi ããrĩmí. Irasirirã marĩ ire masĩa. Abraham parãmerã deyoaturiawãgãrã ããrĩpererã Marĩpн pũrã ããrĩbema. Marĩpн ãrĩdeare bнremurã dita diayeta Abraham parãmerã ããrĩturiarã, Marĩpн pũrã ããrĩma.
10 Gaji ãsũ ããrã. Isaac, Rebeca merã marãpokнdero pнrн, igo ũma pẽrãgue pũrãkнdeo ããrĩmó. Ĩgũsã pagн Isaac, gнa ñekũ ããrĩdi ããrĩmí.

✡ **8:36** Sal 44.22

11-13 Ĩgũ pũrã deyoaburi dupuyuro, ĩgũsã õãrĩrẽ, o ñerĩrẽ iriburi dupuyuro Marĩpʉ ĩgũsã pago ããrĩbore ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: "Ĩgũ tĩgũ ĩgũ pagʉmʉrẽ moãboegʉkumi", ãrĩdi ããrĩmí. Ĩgũ igore irire ãrĩderosũta ĩgũya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: "Jacore beyebʉ. Esaú gapʉre beyebiribʉ", ãrĩ gojasũdero ããrĩbú. Irasirigʉ Marĩpʉ Jacore beyederosũta ĩgũyarã ããrĩmurãrẽ beyegʉ, ĩgũsã gajino iriburi dupuyuro ĩgũ gããmederosũta ĩgũsãrẽ: "Yaarã ããrĩma", ãrĩdi ããrĩmí.

14 Irire pérã, ¿naásũ gapʉ ãrĩrãkuri marĩ? "Sugʉ gajino iriburi dupuyuro Marĩpʉ ĩgũrẽ beyegʉ, diaye iribemi", ¿ãrĩrãkuri? Irasũ ãrĩbirikõãrã! Marĩpʉ diayeta irigʉ ããrĩmi.

15 Iripoegue Marĩpʉ Moisédere ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: "Yʉ bopoñarĩ merã ĩãdʉarãrẽ bopoñarĩ merã ĩãgʉra. Yʉ maĩrĩ merã ĩãdʉarãrẽ maĩgʉra", ãrĩdi ããrĩmí.

16 Irasirirã ire masĩa. Marĩpʉ, ĩgũ bopoñadʉarãrẽ bopoñarĩ merã ĩãmi. Masaka ĩgũrẽ bopoñadoremakũ meta, ĩgũsã õãrõ irimakũ meta ĩgũsãrẽ bopoñarĩ merã ĩãmi.

17 Marĩpʉ ĩgũya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩdi ããrĩmí Egipto marã opʉre, faraõrẽ: "Yʉ gããmerõsũta mʉrẽ Egipto marã opʉ ããrĩbure píbʉ, mʉ merã yʉ turarire ããrĩpererãrẽ ĩmubu. Ããrĩperero marãrẽ, yʉ turagʉ ããrĩrĩrẽ masĩdoregʉ, irasiribʉ", ãrĩdi ããrĩmí.

18 Irasirigʉ ĩgũ bopoñadʉarãrẽ bopoñarĩ merã ĩãmi. Ĩgũ dorerire pédʉamerãrẽ nemorõ pédʉabirimakũ yámi.

19 Yʉ irasũ ãrĩrĩrẽ pérã, mʉsã ãsũ ãrĩbokoa: "Marĩpʉ ĩgũ basita masakare ĩgũ dorerire pédʉabirimakũ irikeregʉ, ¿nasirigʉ ĩgũsãrẽ wajamoãgʉkuri? ¿Nasirisĩã, ĩgũ gããmerõ irasiririre kãmutamasĩbokuri marĩ?" ãrĩ pũrĩwisi sẽrẽñabokoa.

20 Irire irasũ ãrĩbirikõãka! Marĩ masaka ubu ããrĩrã, Marĩpʉ irinerã ããrã. Irasirirã ĩgũrẽ: "¿Nasirigʉ yʉre irasũ yári mʉ?" ãrĩ pũrĩwisi sẽrẽñamasĩbea. Diiarisoro irisoro weagore: "¿Nasirigo yʉre irasũ yári mʉ?" ãrĩberosũta marĩde Marĩpʉre irasũ ãrĩmasĩbea.

21 Sorori weago diiari merã igo iridʉaro irikumo. Irasirigo õãrĩ soro iridʉago, õãrĩ soro irikumo. Iri diiari merãta ubu ããrĩrĩ sorodere iridʉago, ubu ããrĩrĩ soro irikumo. Igo diiari merã irirosũta Marĩpʉde masakare ĩgũ iridʉarosũta yámi.

22 Marĩpʉ peamegue ĩgũ béomurãrẽ, ĩgũsãrẽ ĩgũ turari merã bʉro wajamoãburire masĩdoregʉ, ĩgũsã ñerõ iririre gũñatura, mumurõ marĩrõ ĩgũsãrẽ wajamoãbemi.

23 Marĩ ĩgũ bopoñarĩ merã ĩãrã gapʉre ĩgũ õãtarigʉ ããrĩrĩrẽ masĩburo, ãrĩgũ, ĩgũsãrẽ irasirigʉ yámi. Neõgoragueta marĩrẽ ũmʉgasigue ĩgũ ããrĩrõsũta ĩgũ merã õãrõ ããrĩmurãrẽ beyedi ããrĩmí.

24 Marĩrẽ beyegʉ, surãyeri judío masaka watopegue ããrĩrãrẽ, gajerã judío masaka ããrĩmerã watopegue ããrĩrãdere beyedi ããrĩmí, ĩgũyarã ããrĩburo, ãrĩgũ.

25 Marĩpʉya werenírĩ gojadea pũgue ĩgũya kerere weredupuyudi Oseas, judío masaka ããrĩmerãyamarẽ ãsũ ãrĩ gojadi ããrĩmí:

Marĩpʉ ãsũ ãrĩmi: "Yaarã ããrĩbirinerãrẽ: 'Yaarã ããrĩma', ãrĩgʉkoa. Yʉ maĩbirinerãrẽ: 'Yʉ maĩrã ããrĩma', ãrĩgʉkoa", ãrĩmi.

26 Marĩpʉ: "Mʉsã, yaarã meta ããrã", ãrĩdea nikũ marãrẽ: "Yʉ okanígũ pũrãta ããrã", ãrĩsũrãkuma, ãrĩ gojadi ããrĩmí.✡

27-28 Isaías, Israel bumarã gapʉre ãsũ ãrĩ gojadi ããrĩmí: "Marĩ Opʉ ĩgũ ãrĩderosũta i ũmʉ marãrẽ mumurõ merã diayeta wajamoãgʉkumi. Irasirirã Israel bumarã wádiyama ĩmipayeri irirosũ wárã ããrĩkererã, mérãgã tausũrãkuma", ãrĩ gojadi ããrĩmí.

29 Ĩgũta idere ãrĩ gojadi ããrĩmí doja:

Marĩ Opʉ ããrĩpererã nemorõ turagʉ, marĩ ñekũsãmarã ããrĩturiarãrẽ mérãgãrẽ taubirimakũ, marĩ judío masaka ããrĩpererã béosũbonerã ããrĩbú. Sodoma marãrẽ, Gomorra marãrẽ béoderosũta marĩdere béobodi ããrĩmí, ãrĩ gojadi ããrĩmí.✡

Judío masaka Jesucristoya kerere bʉremubiridea

30 Irire pérã, ¿naásũ ãrĩrãkuri? Ãsũ ããrã. Judío masaka ããrĩmerã Marĩpʉ merã ĩgũsã õãrõ ããrĩburire ãmabirikererã, ĩgũsã Jesucristore bʉremurĩ merã irire bokama. Irasirigʉ Marĩpʉ ĩgũsãrẽ: "Õãrã ããrĩma", ãrĩ ĩãmi.

31 Judío masaka gapʉ: "Marĩpʉ Moisére doreri pídeare marĩ irimakũ, marĩrẽ: 'Õãrã, waja opamerã ããrĩma', ãrĩ ĩãgʉkumi", ãrĩ gũñadima. Irasũ ãrĩ gũñakererã, iri dorerire iripeomasĩbirisĩã, Marĩpʉ merã õãrõ ããrĩbema.

32 ¿Nasirirã Marĩpʉ merã õãrõ ããrĩberi? Jesucristore bʉremurõ marĩrõ ĩgũsã basi Marĩpʉ Moisére doreri pídeare iridea merã gapʉ, Marĩpʉ merã õãrõ ããrĩdʉadima. Irasirirã Cristore Marĩpʉ iriudire bʉremumerã, Marĩpʉ pʉrogue neõ waabirikuma. Ĩgũsã ũtãye, maa deko píadeayegue gubu tʉameémejãnerã irirosũ ããrĩrãkuma.

33 Marĩpʉya werenírĩ gojadea pũgue Marĩpʉ ĩgũ magũrẽ iriburire ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú:

✡ **9:26** Os 2.23; 1.10 ✡ **9:29** Is 1.9

Sugɯ yɯ iriubure ũtãye irirosũ ããrĩgṹrẽ Jerusalẽgue pígɯra. Ĩgũrẽ bɯremumerã, iri yegue gubu tɯameémejãrã irirosũ ããrĩrãkuma. Irasirirã yɯ pɯrogue neõ ejabirikuma. Ĩgũrẽ bɯremurã gapɯ: “Ĩgũrẽ ubugorata bɯremukubɯ”, ãrĩbirikuma. Yɯ pɯro ejarãkuma, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.✡

10

1 Yaarã, yɯ Israel bumarãrẽ Marĩpɯ ĩgũ tauburire bɯro gããmea. Irasirigɯ ĩgũrẽ ĩgũsãya ããrĩburire bɯro sẽrẽbosáa.
2 Diayeta ĩgũsã Marĩpɯ gããmerĩrẽ bɯro iridɯakererã, ĩgũ gããmerĩrẽ õãrõ pémasĩbema.
3 Marĩpɯ marĩrẽ Jesucristore bɯremurĩ merã: “Õãrã ããrĩma”, ãrĩ ĩãrĩrẽ masĩbema. Irasirirã ĩgũsã basi õãrĩrẽ iridɯakererã, Marĩpɯ Jesucristore bɯremudoregɯ iriudire bɯremubema. Irasirigɯ Marĩpɯ ĩgũsãrẽ: “Õãrã ããrĩma”, ãrĩ ĩãbemi.
4 Cristo ããrĩpereri Marĩpɯ Moisére doreri pídeare iripeodi ããrĩmí. Irasirigɯ Marĩpɯ ããrĩpererã Cristore bɯremurãnorẽ: “Õãrã, waja opamerã ããrĩma”, ãrĩ ĩãmi.
5 Moisés ãsũ ãrĩ gojadi ããrĩmí: “Marĩ, Marĩpɯ dorerire ããrĩpereri iripeomakũ, Marĩpɯ marĩrẽ: ‘Õãrã, waja opamerã ããrĩma, yɯ merã õãrõ ããrĩrãkuma’, ãrĩ ĩãgɯkumi”, ãrĩ gojadi ããrĩmí.
6 Marĩpɯ marĩrẽ: “Õãrã, waja opamerã ããrĩma”, ãrĩ ĩãrĩ gapɯ ãsũ ããrã. Marĩ Cristore bɯremumakũ, Marĩpɯ marĩrẽ: “Õãrã ããrĩma”, ãrĩ ĩãgɯkumi. Irasirirã ãsũ ãrĩ gũñabirikõãka: “¿Noã Cristore ũmɯgasigue ããrĩgṹrẽ ãĩdijugɯkuri marĩrẽ taudoregɯ?” ãrĩ gũñabirikõãka! Cristo i ũmɯguere marĩrẽ taugɯ ejasiadi ããrĩmí.
7 Irasirirã doja: “¿Noã, boanerã ããrĩrõgue ũkũãrĩ gobegue dijagɯkuri Cristore siiu mɯrĩribu?” ãrĩ gũñabirikõãka! Marĩ basi irire irimasĩña máa. Ĩgũ boa, masã, mɯrĩasiadi ããrĩmí.
8 Marĩpɯya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: “Marĩpɯya kerere mɯsã pésiáa. Irire mɯsãya disi merã werenía. Mɯsãya gũñarĩgue: ‘Diayeta ããrã iri’, ãrĩ gũñáa”, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú. Irire, marĩrẽ Jesucristo tauri kerere diayeta bɯremua. Irasirirã masakare irireta werea.
9 Irasirirã marĩya disi merã: “Jesús, yɯ Opɯ ããrĩmi”, ãrĩ werenímakũ, marĩya gũñarĩgue: “Ĩgũ boadero pɯrɯ, Marĩpɯ ĩgũrẽ masũdi ããrĩmí”, ãrĩ bɯremumakũ, Marĩpɯ marĩrẽ perebiri peamegue waabonerãrẽ taugɯkumi, ĩgũ merã õãrõ ããrĩníkõãburo, ãrĩgũ.
10 Marĩpɯ, marĩ Jesucristore bɯremumakũ, marĩrẽ: “Õãrã, waja opamerã ããrĩma”, ãrĩ ĩãmi. Marĩ gajerãrẽ: “Jesucristo yɯre taugɯ ããrĩmi, ĩgũrẽ bɯremua”, ãrĩ weremakũ, marĩrẽ peamegue waabonerãrẽ ĩgũ taumurã ããrĩmakũ yámi.
11 Marĩpɯya werenírĩ gojadea pũgue: “Neõ sugɯ ĩgũrẽ bɯremugũ: ‘Ĩgũrẽ ubugorata bɯremukubɯ’, ãrĩbirikumi”, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.
12 Marĩpɯ, ããrĩpererã Opɯ ããrĩmi. Irasirigɯ judío masakare, judío masaka ããrĩmerãdere sɯrosũta ĩãmi. Irasirigɯ ããrĩpererãrẽ ĩgũrẽ bɯremurĩ merã sẽrẽrãrẽ õãrĩrẽ wári sĩgɯkumi.
13 Marĩpɯya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: “ ‘Yɯ Opɯ, yɯ ñerõ irideare yɯre kãtika!’ ãrĩ sẽrẽrãno tausũrãkuma. Peamegue wajamoãsũbirikuma”, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.
14 Irasũ ããrĩkerepɯrɯ, marĩ Opɯre: “Diayeta marĩrẽ taugɯ ããrĩmi”, ãrĩ bɯremumerã, ĩgũrẽ sẽrẽmasĩbema. Ĩgũya tauri kerere pémerã, ĩgũrẽ bɯremumasĩbema. Ĩgũya kerere ĩgũsãrẽ weregɯ marĩmakũ, irire masĩbirikuma.
15 Marĩpɯ ĩgũya kerere weremurãrẽ iriubirimakũ, irire wererã waabirikuma. Ĩgũya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: “Marĩpɯya õãrĩ kerere, ĩgũ merã õãrõ siuñajãrĩ opari kerere wererã ejamakũ ĩãrã, marĩ bɯro ɯsɯyáa”, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.
16 Iri Marĩpɯ masakare tauri kere ããrĩkerepɯrɯ, wárã pédɯabema. Isaías ãsũta ãrĩ gojadi ããrĩmí: “Gɯa Opɯ, ĩgũsã gɯa wererire pédɯabema”, ãrĩ gojadi ããrĩmí.
17 Irasirirã Cristoya kerere weremakũ péduripírã, ĩgũrẽ bɯremurãkuma.
18 Irasirigɯ ire sẽrẽñadɯakoa mɯsãrẽ. ¿Israel bumarã iri kerere pébiriyuri? Pénerã ããrĩmá. Marĩpɯya werenírĩ gojadea pũguedere irasũta ãrĩ gojasũdero ããrĩbú:
Marĩpɯyare wererimasã ããrĩpererogue marãrẽ ĩgũya kerere wererã waama. Irasiriro ĩgũsã wereri i ũmɯ ããrĩpererogue seyakõãa, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.✡
19 Dupaturi mɯsãrẽ sẽrẽñadɯakoa doja. ¿Israel bumarã pékererã, õãrõ pémasĩbiriyuri? Pémasĩnerã ããrãdima. Yɯ irire werenemogũ, Moisés ãrĩdeare werepɯrorigɯra. Ãsũ ãrĩ gojadi ããrĩmí:
Marĩpɯ Israel bumarãrẽ ãsũ ãrĩmi: “Ubu ããrĩrãrẽ, yaare pémasĩmerãrẽ yaarã ããrĩmakũ irigɯra. Yɯ irasirimakũ ĩãrã, mɯsã gapɯ ĩgũsãrẽ ĩãturirãkoa. Irasirigɯ mɯsãrẽ ĩgũsã merã guamakũ irigɯkoa”, ãrĩmi, ãrĩ gojadi ããrĩmí Moisés.✡

✡ **9:33** Is 28.16 ✡ **10:18** Sal 19.4 ✡ **10:19** Dt 32.21

20 Pʉrʉ Isaíade: “Irasũ ãrĩbokoa”, ãrĩ, güiri marĩrõ ãsũ ãrĩnemopeodi ããrĩmí:
Ãsũ ãrĩmi Marĩpʉ: “Yʉre ãmamerã gapʉ yʉre bokama. Irasirigʉ yʉre masĩmerãrẽ yʉre masĩmakũ iribʉ”, ãrĩmi, ãrĩ gojadi ããrĩmí Isaías.✡
Judío masaka ããrĩmerã Marĩpʉyarã ããrĩburire weregʉ irasũ ãrĩ gojadi ããrĩmí.
21 Israel bumarã gapʉre ãsũ ãrĩ gojadi ããrĩmí: “Ãsũ ãrĩmi Marĩpʉ: ‘Ʉmʉrikʉ yʉ merã õãrõ ããrĩdʉarã aarika!’ ãrãdibʉ Ĩgũsãrẽ. ‘Ĩgũsã gapʉ yʉ dorerire tarinʉgãrã, yʉre pédʉabirima’, ãrĩmi”, ãrĩ gojadi ããrĩmí Isaías.

11

Marĩpʉ Israel bumarãrẽ beyedeamarẽ gojadea

1 Irasirigʉ mʉsãrẽ ire sẽrẽñagʉra. ¿Marĩpʉ Israel bumarãrẽ: “Yaarã ããrĩma”, ãrĩdero pʉrʉ, ĩgũsãrẽ béokõãyuri? Béobiridi ããrĩmí. Yʉde Israel bumʉ, Abraham parãmi ããrĩturiagʉta Benjamĩya bumʉ ããrã.
2 Iripoegue Marĩpʉ Israel bumarãrẽ ĩgũyarã ããrĩburo, ãrĩgũ, beyedi ããrĩmí. Ĩgũ irasũ beyenerãrẽ béobemi. Mʉsã Marĩpʉya kerere weredupuyudi Elías ĩgũrẽ: “Israel bumarã waja opama”, ãrĩdeare masĩkoa. Irire Marĩpʉya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojadi ããrĩmí:
3 “Yʉ Opʉ, Israel bumarã mʉya kerere weredupuyurimasãrẽ wẽjẽkõãma. Mʉrẽ sĩdea soepeorore tuúmeédijukõãma. Irasirigʉ ĩgũsã watope yʉ sugʉta mʉrẽ bʉremua. Yʉ irasũ ããrĩmakũ ĩãrã, yʉdere wẽjẽdʉama”, ãrĩ gojadi ããrĩmí.
4 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégʉ, Marĩpʉ ãsũ ãrĩ yʉjʉdi ããrĩmí: “Mʉ, sugʉta ããrĩbea. Yaarã siete mil ããrĩma. Ĩgũsãrẽ iritamubʉ. Irasirirã yʉre õãrõ bʉremuma. Baal wãĩkʉgʉ keori weadeare neõ bʉremubema. Irasirigʉ mʉrẽ wẽjẽdʉarãrẽ güibirikõãka!” ãrĩdi ããrĩmí.
5 Elías ããrĩripoe Marĩpʉ ĩgũ beyenerãrẽ iritamuderosũta daporadere Israel bumarã watopere surãyeri ĩgũ beyenerãrẽ iritamumi. Irasirirã ĩgũrẽ bʉremuma. Ĩgũsãrẽ bopoñarĩ merã ĩãsĩã, beyedi ããrĩmí.
6 Ĩgũsã iririkʉrire ĩãgũ meta beyedi ããrĩmí. Ĩgũsãrẽ bopoñagũ beyedi ããrĩmí. Ĩgũsã õãrõ iriadero pʉrʉ ĩgũsãrẽ beyegʉ, bopoñagũ meta iribokumi. Ĩgũsã õãrĩrẽ iridea waja ããrĩbokuyo.
7 Ãsũ ããrã. Israel bumarã ĩgũsã iriri merã, Marĩpʉ ĩgũsãrẽ: “Õãrã ããrĩma”, ãrĩ ĩãmakũ gããmekererã, ĩgũsã Marĩpʉ merã õãrõ ããrĩburire neõ bokabema. Irasirirã Marĩpʉyare neõ pémasĩmerã dujama. Marĩpʉ beyenerã gapʉ ĩgũ merã õãrõ ããrĩma.
8 Marĩpʉya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: “Marĩpʉ ĩgũrẽ gããmemerãrẽ ĩgũyare pémasĩbirimakũ yámi. Irasirirã diayemarẽ pékererã, pémasĩbema. Ĩgũ iririre ĩãkererã, ĩãmasĩbema. Daporaguedere irasũta ããrĩníkõãma”, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.
9 Davide ãsũ ãrĩdi ããrĩmí Marĩpʉre:
Israel bumarã bosenʉrĩ irirã ñerõ yáma. Irasirigʉ, ĩgũsã ñerĩrẽ iriri merã ĩgũsãrẽ wajamoãsũmurã ããrĩmakũ irika!
10 Ĩgũsãrẽ pémasĩmerã, koye ĩãmerã irirosũ waamakũ irika! Ʉmʉrikʉ nʉkũrĩ ũũmarã sũgũ pũrĩsũrã irirosũ ñerõ tarimakũ irika! ãrĩdi ããrĩmí David Marĩpʉre.✡

Marĩpʉ judío masaka ããrĩmerãrẽ taugʉkumi, ãrĩ gojadea

11 Gaji mʉsãrẽ sẽrẽñanemogʉra. ¿Judío masaka Jesucristore bʉremubirimakũ, Marĩpʉ ĩgũsãrẽ béopeokõãyuri? Béopeobiridi ããrĩmí. Ĩgũsã Cristore irasũ bʉremubirimakũ, daporare judío masaka ããrĩmerã gapʉ Marĩpʉ taumurã ããrĩma. Ĩgũsãrẽ ĩgũyarã waamakũ yámi, judío masakade ĩgũsãrẽ ĩãkũĩ, ĩgũsãde Cristore bʉremuburo, ãrĩgũ.
12 Judío masaka Cristore bʉremubirisĩã, Marĩpʉ ĩgũsãrẽ: “Yʉ pũrãrẽ õãrĩ sĩgʉra”, ãrĩdeare opabema. Irasirirã judío masaka ããrĩmerã gapʉ Cristore bʉremurã, irire oparãkuma. Pʉrʉ judío masaka Cristore bʉremumakũ, ããrĩpererãrẽ i ũmʉ marãrẽ nemorõ õãrõ waarokoa.
13 Daporare mʉsãrẽ judío masaka ããrĩmerãrẽ weregʉra. Jesucristo yʉre mʉsãrẽ judío masaka ããrĩmerãrẽ ĩgũya kerere weredoregʉ pími. Ire weregʉ, ubugora irigʉ meta yáa.
14 Ĩgũyare weregʉ, gajipoe irigʉ surãyeri yaarãrẽ judío masakare mʉsãrẽ ĩãkũĩmakũ iribokoa, ĩgũsãde Jesucristore bʉremuburo, ãrĩgũ. Ĩgũrẽ bʉremurã, tausũrãkuma ĩgũ merã õãrõ ããrĩmurã.
15 Marĩpʉ judío masakare Cristore bʉremumerãrẽ béomakũ, gajerã gapʉ ĩgũ merã siuñajãrĩ opama. Judío masakade ĩgũrẽ bʉremumakũ, õãtarirokoa. Ĩgũsã boanerãgue masãnerã irirosũ Marĩpʉ merã perebiri okarire oparãkuma.
16 Ãsũ ããrã. Pã iriri merã suru iripʉroridiru Marĩpʉre sĩmakũ, ããrĩpereri iri pã iriri Marĩpʉya ããrã. Yukʉ nʉgũrĩ Marĩpʉya ããrĩmakũ, irigʉ dʉpʉride ĩgũya ããrã. Gʉa ñekũ Abraham, irigʉ nʉgũrĩ irirosũ ããrĩdi ããrĩmí. Marĩ Jesucristore bʉremurã Abraham parãmerã

✡ **10:20** Is 65.1 ✡ **11:10** Sal 69.22-23

ããrĩturiarã ããrã. Irasirigʉ Marĩpʉ ĩgʉ̃rẽ: “Yaagʉ ããrĩmi”, ãrĩ ĩãderosũta marĩdere: “Yaarã ããrĩma”, ãrĩ ĩãmi.

17 Judío masaka olivogʉ dʉpʉri irirosũ ããrĩma. Ĩgʉ̃sã irasũ ããrĩkerepʉrʉ, su dʉpʉrire ditibéoderosũ Marĩpʉ surãyeri ĩgʉ̃sãrẽ béodi ããrĩmí. Pʉrʉ iri dʉpʉri ããrĩderore gajigʉ olivo makãnúʉmʉma dʉpʉrire puriñeãtuadoregʉ, wiiri, puúñeãturosũ iridi ããrĩmí. Irasiriderosũ mʉsãrẽ judío masaka ããrĩmerãrẽ ĩgʉ̃yarã ñajãmakʉ̃ iridi ããrĩmí. Irasirirã mʉsã judío masaka ããrĩbirikererã, ããrĩpereri Marĩpʉ Abraham parãmerã ããrĩturiarãrẽ õãrĩrẽ sĩgʉra, ãrĩdeare mʉsãde ñeãnerã ããrĩbú.

18 Mʉsãrẽ ĩgʉ̃ irasirimakʉ̃: “Gʉa judío masaka nemorõ õãrã ããrã”, ãrĩ gũñabirikõãka! Ire gũñaka! Judío masaka olivogʉ Marĩpʉ otedi irirosũ ããrĩma. Mʉsã gapʉ irigʉgue ĩgʉ̃ ãĩtúdea dʉpʉri irirosũ ããrã. Irasirigʉ judío masaka merã mʉsãrẽ iritamumi. Mʉsã merã meta ĩgʉ̃sãrẽ iritamumi.

19 Mʉsã judío masaka ããrĩmerã gapʉ ãsũ ãrĩbokoa: “Surãyeri judío masakare, olivogʉ dʉpʉrire ditibéoderosũ Marĩpʉ ĩgʉ̃sãrẽ béodi ããrĩmí. Irasũ béogʉ, gaji dʉpʉrire irigʉgue ĩgʉ̃ ãĩtúderosũ marĩrẽ pídi ããrĩmí, ĩgʉ̃yarã ããrĩmurãrẽ”, ãrĩbokoa mʉsã.

20 Irasũta ããrã. Ĩgʉ̃sã Jesucristore bʉremubiridea waja Marĩpʉ ĩgʉ̃sãrẽ béodi ããrĩmí. Irasirigʉ mʉsãdere Cristore bʉremubirimakʉ̃, ĩgʉ̃yarã ããrĩmakʉ̃ iribiribodi ããrĩmí. Irasirirã: “Gʉa judío masaka nemorõ õãrã ããrã”, ãrĩ gũñabirikõãka mʉsã! Irasũ ãrĩmerãta Marĩpʉre õãrõ goepeyari merã bʉremuka!

21 Pʉrorima dʉpʉri irirosũ judío masaka Marĩpʉyarã ããrĩpʉrorinerã ããrĩmá. Mʉsã gapʉ ĩgʉ̃sã pʉrʉ ĩgʉ̃yarã waanerã ããrĩbú. Irasirigʉ Marĩpʉ ĩgʉ̃yarã ããrĩpʉrorinerã ĩgʉ̃rẽ bʉremubirimakʉ̃, ĩgʉ̃sãrẽ béodi ããrĩmí. Mʉsã ĩgʉ̃rẽ bʉremubirimakʉ̃, ĩgʉ̃sãrẽ béoderosũta mʉsãdere béogʉkumi.

22 Marĩpʉ õãrõ irigʉ bopoñarĩrẽ, ĩgʉ̃ turari merã wajamoãrĩrẽ pémasĩka! Ĩgʉ̃rẽ bʉremumerãrẽ wajamoãgʉkumi. Irasirikeregʉ, mʉsã piriro marĩrõ ĩgʉ̃rẽ bʉremunímakʉ̃, mʉsãrẽ õãrõ irigʉkumi. Ĩgʉ̃rẽ bʉremubirimakʉ̃, ñerĩ dʉpʉrire ĩgʉ̃ ditibéoderosũta mʉsãdere béogʉkumi.

23 Judío masaka ĩgʉ̃ béosũnerã Jesucristore bʉremumakʉ̃, ĩgʉ̃sãrẽ yukʉ dʉpʉrire ditibéodeare dupaturi irigʉgueta ãĩtúro irirosũ irigʉkumi, ĩgʉ̃yarã ñajãmakʉ̃ irigʉ. Ĩgʉ̃ sugʉta ĩgʉ̃ turari merã irire irimasĩmi.

24 Mʉsã judío masaka ããrĩmerã olivo makãnúʉmʉma dʉpʉri irirosũ ããrã. Judío masaka gapʉ ĩgʉ̃ beyepʉrorinerã ããrĩmá. Olivogʉ Marĩpʉ otedi irirosũ ããrĩma. Mʉsã irigʉgue ĩgʉ̃ ãĩtúdea dʉpʉri irirosũ ããrã. Irasirigʉ Marĩpʉ mʉsãrẽ ĩgʉ̃yarã ñajãmakʉ̃ iridi ããrĩmí. Mʉsãrẽ irasirikeregʉ, judío masakare ĩgʉ̃ beyepʉrorinerã gapʉre mʉsã nemorõ ĩgʉ̃yarã dupaturi ñajãmakʉ̃ irimasĩmi.

Pʉrʉgue Israel bumarãrẽ Marĩpʉ taugʉkumi, ãrĩ gojadea

25 Yaarã, masaka iripoegue masĩbirideare, Marĩpʉ ĩgʉ̃ gũñaderosũta iriburire weregʉra mʉsãrẽ: “Gʉa judío masaka nemorõ masĩpeokõãa”, ãrĩ gũñabirikõãburo, ãrĩgʉ̃. Wárã judío masaka Marĩpʉyare pémasĩturabema dapa. Marĩpʉ judío masaka ããrĩmerãrẽ: “Bʉremurãkuma”, ãrĩnerãkʉta Cristore bʉremudero pʉrʉ, judío masakade bʉremurãkuma.

26 Ĩgʉ̃sã irasũ bʉremumakʉ̃, ããrĩpererã Israel bumarãrẽ Marĩpʉ ĩgʉ̃sã peamegue waabonerãrẽ taugʉkumi. Ĩgʉ̃ya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú:

Jerusalẽgue, Sión wãĩkʉri makãgue, judío masakaya makãgue ĩgʉ̃sãrẽ taubu aarigʉkumi.
Ĩgʉ̃sãrẽ Jacob parãmerã ããrĩturiarãrẽ ĩgʉ̃sã ñerĩrẽ béogʉkumi.✡

27 Marĩpʉ ãsũ ãrĩmi: “Ĩgʉ̃sãrẽ ñerĩrẽ béogʉ, yʉ ĩgʉ̃sãrẽ ãrĩdeare irigʉkoa”, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.✡

28 Inʉguere wárã judío masaka Jesucristoya kerere pédʉamerã, Marĩpʉre ĩãturirã ããrĩma. Ĩgʉ̃sã irasũ ããrĩmakʉ̃, mʉsã judío masaka ããrĩmerã gapʉ Cristore bʉremunʉgãbʉ. Irasirigʉ Marĩpʉ judío masaka ñekʉ̃sãmarã ĩgʉ̃ beyenerã ĩgʉ̃sã ããrĩmakʉ̃, ĩgʉ̃sãrẽ ããrĩturiarãdere maĩmi.

29 “Ĩgʉ̃sãrẽ õãrĩrẽ sĩgʉra”, ãrĩ gũñadeare gorawayubemi. Ĩgʉ̃ ãrĩderosũta ĩgʉ̃ beyenerãrẽ õãrĩrẽ diayeta sĩgʉkumi.

30 Iripoeguere mʉsãde Marĩpʉ dorerire tarinʉgãnerã ããrĩbú. Inʉguere judío masaka Marĩpʉ dorerire ĩgʉ̃sã tarinʉgãmakʉ̃ ĩãgʉ̃, mʉsã gapʉre bopoñarĩ merã ĩãmi.

31 Daporare judío masaka ĩgʉ̃ dorerire tarinʉgãrã ããrĩma. Ĩgʉ̃sã irasũ ããrĩkerepʉrʉ, Marĩpʉ mʉsãrẽ bopoñarĩ merã ĩãrõsũta, ĩgʉ̃sãdere bopoñarĩ merã ĩãmi.

32 Ãsũ ããrã. Marĩpʉ ããrĩpererã masakare ĩgʉ̃ dorerire ĩgʉ̃sã tarinʉgãmakʉ̃, ĩgʉ̃sãrẽ peresu irigʉ irirosũ iridi ããrĩmí, pʉrʉgue ĩgʉ̃ ããrĩpererãrẽ bopoñarĩ merã ĩãrĩrẽ masĩburo, ãrĩgʉ̃.

✡ **11:26** Is 59.20 ✡ **11:27** Jer 31.33-34

33 Marĩpʉ marĩrẽ bopoñatarigʉ, turatarigʉ, ããrĩpererire masĩpeogʉ ããrĩmi. Irasirirã marĩ
ĩgũ gũñarĩrẽ, ĩgũ iriburire õãrõ pémasĩbea.
34 Ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú Marĩpʉya werenírĩ gojadea pũgue: “Masaka marĩ Opʉ gũñarĩrẽ
õãrõ pémasĩbema. Irasirirã ĩgũrẽ: ‘Ãsũ irika!’ ãrĩ weremasĩbema.
35 Marĩpʉre gajino sĩ, pʉrʉ: ‘Marĩrẽ wajamomi’, neõ ãrĩmasĩbema”, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.
36 Marĩpʉ ããrĩpererire iridi ããrĩmí. Ĩgũ turari merã ããrĩpererire ããrĩmakũ iridi ããrĩmí.
Irasiriro ããrĩpereri ĩgũya dita ããrã. Irasirirã ããrĩpererã ĩgũrẽ: “Õãtaria mʉ”, ãrĩ, ʉsʉyari
sĩníkõãrã! Irasũta irirã!

12

Marĩpʉ dorerire iriníkõãka! ãrĩ gojadea

1 Yaarã, Marĩpʉ marĩrẽ bʉro bopoñarĩ merã ĩãmi. Irasirirã marĩrẽ ĩgũrẽ bʉremurã waibʉ
sĩunaderosũta daporare marĩ basita sĩrõ gããmea. Irasirirã marĩ okaro bokatĩũrõpã ĩgũyarã
ããrĩrã ĩgũ dorerire õãrõ iriníkõãrã! Ĩgũrẽ marĩ merã ʉsʉyamakũ gããmerã, irasirirãkoa. Ãsũ
iriro gããmea marĩrẽ ĩgũrẽ bʉremurãrẽ.
2 I ũmʉ marã ĩgũsã ñerĩ iririkʉrire neõ irinemobirikõãrã! Ãsũpero gapʉ ãrĩrã! Marĩpʉre:
“Gʉa gũñarĩrẽ õãrĩ gapʉre gorawayuwãgãníkõãka!” ãrĩrã! Ĩgũ marĩrẽ gorawayumakũ, marĩ
ĩgũ gããmerĩrẽ: “Ãsũ ããrã”, ãrĩ masĩrãkoa. Ĩgũ gããmerĩ, õãrĩ dita ããrã. Iri, ñerĩ marĩrĩ ããrã.
Marĩ ĩgũ gããmerĩrẽ irirã, ĩgũrẽ ʉsʉyamakũ irirãkoa.
3 Marĩpʉ yʉre õãrõ irigʉ, mʉsãrẽ ĩgũya kerere weredoregʉ beyedi ããrĩmí. Irasirigʉ mʉsãrẽ
ããrĩpererãrẽ ãsũ ãrĩ weregʉra. Neõ sugʉ irimasĩbirikeregʉ: “Yʉ irikõãmasĩa”, ãrĩ gũñabirikõãrõ
gããmea. Marĩ irimasĩrĩ direta: “Diaye irimasĩa”, ãrĩ gũñarõ gããmea. Irasirirã marĩ masakakʉ
ãsũ ãrĩ gũñarã: “Marĩpʉ yʉre irimasĩrĩ pídeare ĩgũrẽ yʉ bʉremurõ oparosũta yʉ bokatĩũrõ
irimasĩa”, ãrĩ gũñarã!
4 Sugʉ masakʉya dupʉ ãsũ ããrã. Su dupʉ ããrĩkerero, wári opáa. Wári ããrĩkerero, sʉrosũ
moãbea.
5 I irirosũta marĩ Jesucristore bʉremurã wárã ããrĩkererã, ĩgũ merã ããrĩrã sugʉya dupʉ
irirosũ ããrã. Irasirirã marĩ ããrĩpererã su dupʉma moãrõ irirosũ yáa.
6 Irasirigʉ Marĩpʉ marĩrẽ maĩgũ, marĩ masakakʉre gajerosũperi dita marĩ irimasĩburire
pídi ããrĩmí. Irasirirã irire õãrõ iriro gããmea. Marĩrẽ ĩgũya kerere weretaudoregʉ pímakũ,
marĩ ĩgũrẽ bʉremurõ oparosũta ĩgũyare gajerãrẽ õãrõ weretauro gããmea.
7 Marĩrẽ gajerãrẽ iritamudoregʉ pímakũ, ĩgũsãrẽ õãrõ iritamurõ gããmea. Gajerãrẽ ĩgũyare
buedoregʉ pímakũ, ĩgũsãrẽ õãrõ buero gããmea.
8 Marĩrẽ gajerãrẽ gũñaturamakũ irimurãrẽ pímakũ, irire õãrõ iriro gããmea. Marĩrẽ gajerãrẽ
ĩgũsã gããmerĩrẽ sĩmurãrẽ pímakũ, gajinorẽ sĩrã õãrõ ʉsʉyari merã sĩrõ gããmea. Marĩrẽ
gajerãrẽ doremurãrẽ pímakũ, õãrõ merã dorero gããmea. Marĩrẽ gajerãrẽ bopoñarĩ merã
iritamumurãrẽ pímakũ, ĩgũsãrẽ iritamurã ʉsʉyari merã iritamurõ gããmea.

Jesucristore bʉremurã ãsũpero ããrĩdorea, ãrĩ gojadea

9 Gajerãrẽ maĩrã, diayeta maĩka! Ñerĩrẽ dooka! Õãrĩ gapʉ direta iriwãgãníka!
10 Mʉsã Jesucristore bʉremurã, sugʉ pũrã gãme maĩrõsũta mʉsã merãmarã merã gãme
maĩka! Ĩgũsãya ããrĩburire mʉsãya nemorõ gũñaka! Bʉremurĩ merã õãrõ gãme iritamuka!
11 Marĩ Opʉ dorerire irirã, neõ tébori marĩrõ õãrõ ʉsʉyari merã irika!
12 “Marĩpʉ õãrõ iritamugʉkumi yʉre”, ãrĩ, ʉsʉyari merã ĩgũ iritamuburire yúka! Irasirirã
ñerõ tarirã, Marĩpʉre piriro marĩrõ sʉrosũ gũñaturari merã bʉremuníkõãka! Ĩgũrẽ irasũ
sẽrẽníkõãka!
13 Jesucristore bʉremurã gajino gããmemakũ ĩãrã, mʉsã opari merã ĩgũsãrẽ iritamuka!
Mʉsãya wiirigue ejarãrẽ õãrõ bokatĩrĩñeãka!
14 Mʉsãrẽ ñerõ irirãrẽ ĩgũsãya ããrĩburire Marĩpʉre sẽrẽbosaka! “Ĩgũsã yʉre ñerõ iriri waja
ĩgũsãrẽ wajamoãka!” ãrĩ sẽrẽbirikõãka!
15 Gajerã ʉsʉyamakũ ĩãrã, ĩgũsã merã mʉsãde ʉsʉyaka! Gajerã oremakũ ĩãrã, mʉsãde ĩgũsã
merã oreka!
16 Gajerã merã sʉrosũ ʉsʉyari merã ããrĩrikʉka! “Yʉ gajerã nemorõ õãgũ ããrã”, ãrĩ
gũñabirikõãka! Ubu ããrĩrã merãdere õãrõ ããrĩrikʉka! “Masĩtarinʉgãgũ ããrã yʉ”, ãrĩ
gũñabirikõãka!
17 Gajerã mʉsãrẽ ñerõ irikerepʉrʉ, ĩgũsãrẽ ñerõ iri gãmibirikõãka! Ñerĩ gapʉre irirono irirã,
ããrĩpererã masaka ĩũrõrẽ õãrĩ gapʉre irika!
18 Ããrĩpererã merã mʉsã õãrõ ããrĩrikʉburosũta mʉsã bokatĩũrõ õãrĩrẽ irika!
19 Yaarã yʉ maĩrã, gajerã mʉsãrẽ ñerõ irikerepʉrʉ, ñerõ iri gãmibirikõãka! Mʉsã basi
ĩgũsãrẽ wajarãkʉbirikõãka! Marĩpʉ gapʉ mʉsãrẽ ñerõ irinerãrẽ wajamoãgʉkumi. Ĩgũya

werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: “Marĩ Opʉ ãsũ ãrĩmi: ‘Yʉ gapʉ, masaka ñerõ iridea waja ĩgũsãrẽ wajamoãgũ ããrã. Ĩgũsãrẽ diayeta wajamoãgʉra’, ãrĩmi”, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.

20 Gaji ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: “Mʉrẽ ĩãturigʉ ʉaboamakũ ĩãgũ, baari ejoka! Ĩgũ ñemesibusũmakũ ĩãgũ, iiríri tĩãka! Mʉ irasirimakũ, ĩgũ mʉrẽ ñerõ irideare gʉyasĩrĩgʉkumi”.

21 Irasirirã mʉsãrẽ ñerõ irinerãrẽ ñerõ iri gãmibirikõãka! Ñerĩ gapʉre irirono irirã, ĩgũsãrẽ õãrõ irika! Irasiriri merã ñerĩ iririre tarinʉgãrãkoa.

13

1 Marĩpʉ dita i ũmʉ marã oparãrẽ sóomi. Ĩgũ pínerã ããrĩma. Irasirirã ããrĩpererã ĩgũsãrẽ õãrõ yʉjʉka!

2 Sugʉ oparãrẽ tarinʉgãgũno, Marĩpʉ pínerãrẽ tarinʉgãgũ yámi. Marĩpʉ ĩgũsãrẽ tarinʉgãrãrẽ wajamoãgʉkumi.

3 Oparã, õãrõ irirãrẽ güimakũ iribema. Ñerõ irirã gapʉre güimakũ yáma. Güimerãta ããrĩrikʉdʉarã, õãrõ irika! Irasirimakũ, oparã mʉsãrẽ: “Õãrõ yáa”, ãrĩrãkuma.

4 Marĩpʉ ĩgũsãrẽ mʉsãya ããrĩburire iritamudoregʉ pídi ããrĩmí. Irasirirã ñerõ irirã güika! Oparã, ñerĩ irirãrẽ wajamoãrã, Marĩpʉ dorero irirãta yáma. Marĩpʉ ñerõ irirãrẽ wajamoãdoregʉ oparãrẽ pídi ããrĩmí.

5 Irasirirã oparã marĩrẽ doremakũ, bʉremurĩ merã ĩgũsã dorerire õãrõ yʉjʉro gããmea. Wajamoãrĩ, ãrĩrã dita yʉjʉbirikõãrõ gããmea. “Marĩpʉ ĩũrõ ĩgũ gããmerĩrẽ iridʉakoa”, ãrĩ gũñarĩ merã ĩgũsã dorerire õãrõ yʉjʉro gããmea.

6 Oparã ĩgũsã moãrĩrẽ õãrõ irirã, Marĩpʉre moãboerã irirosũ ããrĩma. Irasirirã ĩgũsã wajasearopã keoro wajarika!

7 Ããrĩpererã oparã dorerosũta keoro irika! Ĩgũsã wajaseamakũ wajarika! Ĩgũsã gajinorẽ irimurã wajaseamakũde wajarika! Irasirirã mʉsã oparãrẽ bʉremuka! Ĩgũsãrẽ goepeyari merã ĩãka!

8 Neõ gajerãrẽ wajamorĩrẽ opabirikõãka! Ĩgũsãrẽ wajamorĩrẽ oparono irirã, maĩrĩ gapʉre opaka! Sugʉ ĩgũ bokajagʉnorẽ maĩrĩ merã iritamugũno, Marĩpʉ doreri pídeare keoro irigʉ yámi.

9 Ãsũ ãrã Marĩpʉ doreri pídea: “Gajigʉ marãpo merã, nomede gajego marãpʉ merã ñerõ iribirikõãka! Masakare wẽjẽbéobirikõãka! Yajabirikõãka! Gajerãyamarẽ ãrĩgatori merã werebirikõãka! Gajerãyare ʉaribejabirikõãka!” ãrĩ werea. Gaji ĩgũ doreri pídea ãsũ ãrã: “Mʉ basi maĩrõsũta mʉ pʉro ããrĩrãdere maĩka!” ãrĩ werea. Mʉsã gajerãrẽ maĩrã, Marĩpʉ doreri pídea ããrĩpererire irirã yáa.

10 Gajerãrẽ maĩgũno, ĩgũsãrẽ neõ ñerõ iribemi. Irasirigʉ ĩgũsãrẽ maĩgũno, Marĩpʉ doreri pídeare iripeogʉ yámi.

11 I ããrĩpererire gũñaka! Irasirirã pémasĩka! Kãrĩrã irirosũ ããrĩbirikõãka! Marĩ iripoegue Jesucristoya kerere bʉremupʉrorirã, ũmʉgasigue marĩ waaburi dʉyataria, ãrãdibʉ. Daporare marĩ masĩa. Jesucristo dupaturi aariburo mérõ dʉyáa.

12 Irasiriro boyomʉrĩriro irirosũ ããrã. Irire masĩrã, ñerĩrẽ masaka naĩtĩãrõgue iririre pirirã! Õãrĩrẽ boyorogue masaka ĩũrõ iriri gapʉre irirã! Marĩ irasirirã, Marĩpʉ turari merã ñerĩ iririre pirikõãrãkoa.

13 Irasirirã masaka ũmʉ merã deyorogue õãrĩrẽ irirã irirosũ irirã! Bosenʉrĩ ããrĩmakũ, mejã, gainíbirikõãrã! Nome merã ñerõ iribirikõãrã! Nomede ũma merã ñerõ iribirikõãburo. Gajerã merã gãme guaseobirikõãrã! Gajerãyare ububirikõãrã!

14 Ãsũ gapʉ ããrĩrikʉrã! Marĩ Opʉ Jesucristo iritamurĩ merã ĩgũ irirosũ õãrõ ããrĩrikʉrã! Marĩ ñerĩ ʉaribejarire iridʉarire pirikõãrã!

14

Marĩ Jesucristore bʉremurã gãme werewʉabirikõãrõ gããmea

1 Sugʉ Jesucristore bʉremuturabi ããrĩkeregʉ, ĩgũ mʉsã merã ããrĩdʉamakũ, ĩgũrẽ werewʉaro marĩrõ ñeãka! Ĩgũrẽ ñeãrã, Marĩpʉyare masĩbirimakũ ĩãrã, ĩgũ merã guaseobirikõãka!

2 Gajerã surãyeri Jesucristore bʉremurã: “Marĩ ããrĩpereri baamakũ õãgoráa”, ãrĩma. Gajerã gapʉ Jesucristore bʉremuturamerã: “Marĩ waibʉ dií baarã, Marĩpʉ dorerire tarinʉgãbokoa”, ãrĩ gũñama. Irasirirã oteri direta baarikʉma.

3 Ããrĩpererire baagʉ, oteri direta baagʉre irasũ ĩãbéobirikõãburo. Oteri direta baagʉde ããrĩpererire baagʉre: “Irasũ baamakũ ñegoráa”, ãrĩbirikõãburo. Marĩpʉ ããrĩpereri baagʉdere: “Yaagʉ ããrĩmi”, ãrĩ ĩãsiadi ããrĩmí.

4 Marĩ gajigure moãboegure: “Ñerõ yáa”, ãrĩmasĩbirikoa. Ĩgũ opu dita irasũ ãrĩmasĩmi. Marĩ
Jesucristore buremurãde irasũta ããrã. Irasirirã marĩ gajerã Jesucristore buremurãrẽ: “Ñerõ
yáa”, ãrĩmasĩbirikoa. Marĩpu ĩgũsã Opu ããrĩmi. Ĩgũ suguta ĩgũsãrẽ: “Õãrõ yáa, o ñerõ yáa”,
ãrĩmasĩmi. Ĩgũ turagu ããrĩsĩã, ĩgũyarãrẽ ĩgũrẽ õãrõ buremuturamakũ irigukumi.

5 Gaji werenemogura musãrẽ. Surãyeri: “Sunuta gajinurĩ nemorõ Marĩpure buremurõ
gããmea”, ãrĩ gũñama. Gajerã gapu: “Ããrĩpererinurĩ surosũ, Marĩpuya ããrã”, ãrĩ gũñama.
Irasirirã masakaku: “Marĩpu yure ãsũ irimakũ gããmemi”, ãrĩ gũñarõ gããmea.

6 Sugu: “Irinuno direta nerẽ, Marĩpure buremudorea”, ãrĩ gũñagũ, Marĩpure buremubu
irasũ ãrĩ gũñami. Gajigu ããrĩpererire baagude Marĩpure: “Yu baari, mu sĩdea ããrã”, ãrĩ, usuyari
sĩmi. Irasirigu ĩgũde Marĩpure buremugũta ããrĩmi. Gajigu gajinorẽ baabide Marĩpure
buremumi. Ĩgũde Marĩpure: “Yu baari, mu sĩdea ããrã”, ãrĩ, usuyari sĩmi.

7 Marĩ okarã, boarãde marĩ basi: “Ãsũ irigura”, ãrĩmasĩña máa.

8 Marĩ, Jesucristoyarã marĩ okarinurĩrẽ ĩgũyare irimurã ããrã. Marĩ boadero purguedere
ĩgũyarã ããrĩníkõãrãkoa. Irasirigu marĩ okamakũ, marĩ boamakũdere Cristo marĩ Oputa
ããrĩníkõãgukumi.

9 Irasũta ããrã. Cristo boa, purgu masãdi ããrĩmí ããrĩpererã okarã, boanerã Opu ããrĩbu.

10 Iro merẽ, ¿nasirirã musã gajerã Jesucristore burremurãrẽ: “Ñerõ yáma”, ãrĩ werewuari?
¿Nasirirã ĩgũsãrẽ irasũ ĩãbéokõãrĩ? Cristo marĩ ããrĩpererãrẽ ĩgũ diaye nídoregukumi
marĩ irideare werebu. Irasirirã gajerã Jesucristore burremurãrẽ: “Ñerõ yáma”, ãrĩ
werewuabirikõãrõ gããmea.

11 Marĩpuya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú:

Ãsũ ãrĩmi marĩ Opu: “Yu okagu ããrã. Yu werenírĩ diayeta ããrã. Ããrĩpererã yu ĩũrõ ñaduku puri
merã ejamejãrãkuma. Ããrĩpererã yure: ‘Mu, gua Opu õãgũ, turagu ããrã’, ãrĩrãkuma”, ãrĩ
gojasũdero ããrĩbú.✡

12 Irasirirã, Marĩpu marĩ irideare sẽrẽñamakũ, marĩ masakaku ããrĩpereri marĩ irideare
wererãkoa.

Neõ muusã iriri merã gajerã Jesucristore burremurãrẽ ñerĩ irimakũ iribirikõãka!

13 Irasirirã gãme werewuanemobirikõãrã! Ãsũ gapu ãrĩ gũñarã! “Gua iriri merã gajerã
Jesucristore burremurãrẽ ñerĩ irimakũ iriduabirikoa”, ãrĩ gũñarã!

14 Yu, marĩ Opu Jesucristore burremugũ, ãsũ õãrõ masĩa. Ããrĩpereri Marĩpu baari pídea
õãgoráa yure. Gajigu gapu: “Yu irire baamakũ, ñegoráa”, ãrĩ gũñamakũ, ĩgũrẽ diayeta ñegoráa.

15 I diayeta ããrã. Gajigu Jesucristore burremugũ, ĩgũ baabirire musã baamakũ ĩãgũ: “Iri
Marĩpu baadorebiridea ããrã”, ãrĩ gũñakeregu, musãrẽ ĩãkũĩ, baabokumi. Irasũ baagu: “Ñerõ
iriabu”, ãrĩ gũñarikubokumi. Irasirirã, ĩgũ baabirire dupaturi baarã, ĩgũrẽ maĩrã meta yáa.
Cristo ĩgũdere boabosadi ããrĩmí. Irasirirã musã baari merã gajigu Cristore burremugũrẽ
poyanorẽbirikõãka!

16 Irasirirã: “Gua ãsũ iriri õãgoráa”, ãrĩ gũñakerepurgu, gajerã gapu musãrẽ: “Ñerõ yáma”, ãrĩ
werewuamakũ pérã, dupaturi irire irinemobirikõãka!

17 Marĩpu ĩgũyarãrẽ doreri: baa, iiríri meta ããrã. I gapu ããrã. Diayemarẽ irinírĩ, ĩgũ merã
siuñajãrĩ opari, usuyari merã ããrĩrĩ ããrã. Irire Õãgũ deyomarĩgũ iritamurĩ merã irisũa.

18 Sugu irasũta Cristoyare õãrõ irigu Marĩpure usuyamakũ yámi. Masakade ĩgũ õãrõ
irimakũ ĩãrã, ĩgũrẽ: “Õãrõ yámi”, ãrĩrãkuma.

19 Marĩpu merã siuñajãrĩ opamurã, marĩ basi gãme iritamumurã irasiriro gããmea. Irire
irirã, Jesucristore buremunemowãgãnírãkoa.

20 Marĩpu Jesucristore burremurãnorẽ ĩgũ merã õãrõ ããrĩmakũ yámi. Irasirirã, musã baari
merã Marĩpuyare ĩgũsã iririre pirimakũ iribirikõãka! Diayeta ããrĩpereri Marĩpu baari pídea
õãrĩ dita ããrã. Gajigu ĩgũ baabirire musã baamakũ ĩãgũ: “Iri Marĩpu baadorebiridea ããrã,
irire baagu ñerõ iribokoa”, ãrĩ gũñakeregu, musãrẽ ĩãkũĩ, baagu ñerõ iribokumi. Irasirirã
musã irire baarã, ĩgũrẽ ñerõ irimakũ iribokoa. Musã irasiriri ñegoráa.

21 Gajigu Jesucristore burremugũrẽ marĩ iriri merã ĩgũrẽ ñerĩ irimakũ iribokoa, ãrĩrã,
ãsũpero iriro gããmea. Ĩgũ waibu dií baabirimakũ ĩãrã, irire baabirikõãrõ gããmea.
Igui deko pãmudeare ĩgũ iiríbirimakũ ĩãrã, irire iiríbirikõãrõ gããmea. Ĩgũrẽ Jesucristore
burremuturabirimakũ iribirikõãrõ gããmea.

22 “Marĩpu ĩũrõ yu iriri õãgoráa”, ãrĩ burremugũno irimarẽ gajerã burremuturamerãrẽ
guaseobirikõãburo. Sugu: “Marĩpu ĩũrõ ñerõ iribea, waja opabea, diayeta yáa”, ãrĩ gũñagũ,
usuyari merã ããrĩgukumi.

✡ **14:11** Is 45.23

23 Gajigн gapн: “Iri baarire baagн, ñerõ iribokoa”, ãrĩ gũñarikнkeregн irire baagн, waja opami. Irasirirã: “Marĩ ãsũ irirã, ñerõ iribokoa”, ãrĩ gũñarikнkererã irire irirã, waja opáa. Ããrĩpereri marĩ irasiriri, ñerĩ iriri ããrã.

15

Gajerãya ããrĩburidere gũñarõ gããmea, ãrĩ gojadea

1 Marĩ Jesucristore bнremurã, ĩgũrẽ bнremuturamerãrẽ iritamurõ gããmea. Marĩya ããrĩburi direta iribirikõãrõ gããmea.

2 Marĩ masakakн marĩ pнro ããrĩrãya ããrĩburire gũñarõ gããmea, ĩgũsãde Jesucristore bнremunemowãgãburo, ãrĩrã.

3 Cristode ĩgũyama direta iribiridi ããrĩmí. Marĩpнya gapнre iridi ããrĩmí. Irasiriro ĩgũrẽ waadeare Marĩpнya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: “Mнrẽ ñerõ werenírã, yнguere ãrĩmeétuma”.

4 Ããrĩpereri iripoegue Marĩpнya werenírĩ gojadea marĩrẽ buedorero gojasũdero ããrĩbú. Irire buerã, gũñatura, õãrõ yнjнpũrãkнrãkoa. Irasirirã ñerõ tarirã, Marĩpн iritamuburire нsнyari merã yúa.

5 Marĩpн marĩrẽ gũñatura, õãrõ yнjнpũrãkнmakũ irigн, Jesucristo gããmerõsũta mнsãrẽ sugн pũrã irirosũ sнrosũ ããrĩrikнmakũ iriburo.

6 Irasirirã mнsã ããrĩpererã suro merã Marĩpнre marĩ Opн Jesucristo Pagнre: “Õãtaria mн”, ãrĩ, нsнyari sĩrãkoa.

Jesucristo judío masaka ããrĩmerãrẽ tauburire gojadea

7 Jesucristo ĩgũ marĩrẽ ñeãderosũta marĩde gajerãrẽ õãrõ gãme bokatĩrĩñeãrõ gããmea, ããrĩpererã Marĩpнre: “Õãtaria mн”, ãrĩburo, ãrĩrã.

8 Mнsãrẽ ire werea. Marĩpн gнa ñekũsãmarãrẽ ĩgũ: “Ãsũ irigнra”, ãrĩdeare diaye iridi ããrĩmí. Irasirigн Jesucristo judío masakare iritamugũ i ũmнguere aaridi ããrĩmí. Ĩgũ irasiriri merã ĩgũ Pagн ãrĩdeare iri ímupeodi ããrĩmí.

9 Irasũ ããrĩmakũ, judío masaka ããrĩmerã: “Marĩpн gнadere bopoñagũ õãtarimi”, ãrĩdoregн, aaridi ããrĩmí. Marĩpнya werenírĩ gojadea pũgue gojaderosũta irasiridi ããrĩmí. Ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú:

Marĩpнre ãsũ ãrĩmi: “Judío masaka ããrĩmerã watopegue mнrẽ нsнyari sĩgнra. ‘Turatarigн ããrã’, ãrĩ bayapeogнra mнrẽ”, ãrĩmi, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.✡

10 Gajeroguedere ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú:

Mнsã judío masaka ããrĩmerã Marĩpнyarã judío masaka merã нsнyaka! ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.✡

11 Gajeroguedere ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú:

Ããrĩpererã judío masaka ããrĩmerã Marĩpнre: “Õãtaria mн”, ãrĩ, нsнyari sĩburo. Ããrĩperero marã masaka: “Ĩgũ turatarigн ããrĩmi”, ãrĩburo, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.✡

12 Isaíade ãsũ ãrĩ gojadi ããrĩmí David pagн, Isaí wãĩkнgнre gojagн:

Isaí parãmi ããrĩturiagн aarigнkumi. Irasũ aarigú, judío masaka ããrĩmerã Opн ããrĩgнkumi. Ĩgũsã ĩgũrẽ: “Gнare taubu ããrĩmi”, ãrĩ bнremurãkuma, ãrĩ gojadi ããrĩmí.✡

13 Marĩpн marĩrẽ ĩgũ õãrõ iriburire нsнyari merã yúmakũ irigн, mнsãrẽ ĩgũrẽ bнremurãrẽ нsнyari, siuñajãrĩ sĩnemoburo. Irasirirã mнsã Õãgũ deyomarĩgũ iritamurĩ merã nemorõ нsнyari merã yúrãkoa.

14 Yaarã mнsã, yн péñamakũ, Jesucristore bнremurã, gajerã merã õãrõ ããrĩrikнa. Cristoyare õãrõ masĩa. Irasirirã mнsã basi irire õãrõ gãme weremasĩa.

15 Mнsã irasũ masĩkerepнrн, i papera pũguere güiro marĩrõ irire gojáa, mнsã masĩdeare kãtibirikõãburo, ãrĩgũ. Marĩpн yнre õãrõ irigн, mнsãrẽ Jesucristoyare buedoregн pími.

16 Ĩgũ yнre irasũ pímakũ, paía Marĩpнre gajino sĩrõ irirosũta yн judío masaka ããrĩmerãrẽ ĩgũrẽ wiadнakoa, ĩgũyarã ããrĩburo, ãrĩgũ. Irasirigн ĩgũsãrẽ Jesucristoya kerere buea. Yн irasũ buemakũ pérã, Jesúre bнremurãkuma. Ĩgũsã irasũ bнremumakũ ĩãgũ, Marĩpн ĩgũsãrẽ: “Õãrã ããrĩma”, ãrĩ ĩãgнkumi. Õãgũ deyomarĩgũ ĩgũsãrẽ Marĩpнyarã waamakũ irigнkumi. Irasirigн Marĩpн ĩgũsãrẽ: “Yaarã ããrĩma”, ãrĩ ñeãgнkumi.

17 Yн Jesucristore bнremugũ, ĩgũ iritamurĩ merã Marĩpн yнre pídeare õãrõ yáa. Irasirigн yн moãrĩ merã õãrõ péñáa.

18 Irasirigн Jesucristo yн merã iridea direta mнsãrẽ weregнra. Mнsã judío masaka ããrĩmerãrẽ Marĩpнre bнremumakũ gããmesãgũ, yнre iritamumi. Irasirigн yн bueri merã, yн iriri merã mнsã judío masaka ããrĩmerãrẽ Marĩpнre bнremumakũ irimi.

✡ **15:9** 2 S 22.50; Sal 18.49 ✡ **15:10** Dt 32.43 ✡ **15:11** Sal 117.1 ✡ **15:12** Is 11.10

19 Yн, Marĩpн turari merã iri ĩmurĩ merã, Õãgũ deyomarĩgũ iritamurĩ merã mнsãrẽ buebн.
Irasũ buegн, Jesucristo masakare tauri kerere Jerusalén merã buepнrori, pнrн ããrĩpererogue
buegorena, pнrн Ilírico wãĩkнri nikũgue iri kerere buetũnubн.
20 Gajerã buesũña marĩrõgue Jesucristoyare masĩmerãrẽ bнro buedнari merã buebн.
Irasũ buegн, gajerã ĩgũsã buedeaguere buewekapeobiribн.
21 Irasũ buegн, Marĩpнya werenírĩ gojadea pũgue gojasũderosũta iribн. Ãsũ ãrĩ gojasũdero
ããrĩbú Cristore masĩbirinerã masĩburire:
Ĩgũya kerere neõ pébirinerã weresũrãkuma. Ĩgũyare neõ pébirinerã õãrõ pémasĩrãkuma, ãrĩ
gojasũdero ããrĩbú.✡

Pablo ĩgũ Romague waaburire gojadea

22 Yн gaji makãrĩ marãrẽ buegorenasĩã, wári mнsãrẽ ĩãgũ waadнakeregн, waamasĩbiribн
dapa.
23 Dapagueta iri makãrĩguere yн moãrĩ peoa. Irasirigн iripoegueta mнsã pнrogue
waadнanídi ããrĩsĩã, pнrн weya irogue waagнra, mнsã merã ããrĩbu.
24 Irasirigн Españague waagú, mнsã pнro eja, mнsãrẽ ĩã, нsнya, mнsã merã mérõgã ããrĩ,
pнrн mнsã yнre iritamurĩ merã tariagнra.
25 Daporare Jerusalẽgue waapнroribu yáa dapa. Iro marãrẽ Jesucristore bнremurãrẽ
iritamugũ, niyeru ãĩabu yáa.
26 Jesucristore bнremurã Macedonia, Acaya marã Jerusalẽgue ããrĩrãrẽ boporãrẽ gũña,
niyerure neeõ, iriudнama ĩgũsãrẽ iritamurã. Irasirigн irogue iri niyerure ĩgũsãrẽ sĩgũ
waabu yáa.
27 Judío masaka ããrĩmerã Macedonia, Acayague ããrĩrã, judío masaka Jerusalẽgue ããrĩrãrẽ
gũñama ĩgũsãrẽ iritamumurã. Ĩgũsã irasũ gũñarĩ õãgoráa. Judío masaka, judío masaka
ããrĩmerã gapнre Jesucristoya kerere werepнrorima. Irasirirã judío masaka ããrĩmerã
Jesucristore bнremurã, Marĩpн judío masakare: “Sĩgнra”, ãrĩdeare ĩgũsãde ñeãma. Irasirirã
judío masaka ããrĩmerã ĩgũsã opari merã judío masakare boporãrẽ iritamurõ gããmea.
28 Irasirigн Jerusalén marãrẽ iri niyerure yн sĩ odoadero pнrн, Españague waagú, mнsãrẽ
ĩãtariagнra.
29 Yн mнsã pнrogue waagú, Jesucristoya kerere mнsãrẽ weregнkoa. Irasirirã mнsã iri
merã õãrõ yнjнpũrãkнrãkoa.
30 Yaarã, mнsã marĩ Opнre Jesucristore bнremua. Õãgũ deyomarĩgũ marĩrẽ gãme maĩmakũ
yámi. Irasirigн yн mнsãrẽ ãsũ irimakũ gããmea. Yнre iritamurã, yaa ããrĩburire Marĩpнre
sẽrẽbosaka, yн moãrĩmarẽ!
31 Ĩgũrẽ yaa ããrĩburire ãsũ sẽrẽbosaka! Judea nikũ marã Jesúre bнremumerã yнre ĩgũsã ñerõ
iridнamakũ, Marĩpн yнre iritamuburire sẽrẽka! Jerusalén marãrẽ iri niyerure yн sĩmakũ,
ĩgũsã irire нsнyari merã õãrõ ñeãburire sẽrẽka!
32 Mнsã irasũ sẽrẽmakũ, Marĩpн gããmemakũ, нsнyari merã mнsã pнro waagнkoa. Irasirigн
mнsã merã нsнya, siuñajãgнkoa.
33 Marĩpн marĩrẽ siuñajãrĩ merã ããrĩmakũ irigн, mнsã ããrĩpererã merã ããrĩburo. Irasũta
ããrĩburo.

16

Pablo Romague ããrĩrãrẽ õãdoreri gojadea

1 Gнa merãmo Jesucristore bнremugõ Febe wãĩkнgo mнsã pнrogue waabo yámo. Igo
Cencrea wãĩkнri makãgue Jesucristore bнremurãrẽ iritamugõ ããrĩmo.
2 Mнsã Jesucristore bнremurã нsнyari merã igore bokatĩrĩñeãka! Marĩrẽ Jesucristore
bнremurãrẽ irasũta õãrõ bokatĩrĩñeãrõ gããmea. Igo wárãrẽ iritamudeo ããrĩmo. Yнdere
iritamumo. Irasirirã, igo gajino gããmemakũ iritamuka!
3 Aquila, ĩgũ marãpo Priscilade õãburo. Jesucristoyare yн buemakũ, ĩgũsãde yнre bueta-
muma.
4 Gajerã yнre wẽjẽdнamakũ, ĩgũsã yнre iritamurĩ waja ĩgũsãdere mérõ wẽjẽboyama. Ĩgũsã
yнre irasũ õãrõ iritamurĩrẽ yн dita Marĩpнre нsнyari sĩbea. Judío masaka ããrĩmerã Jesucri-
store bнremurã ããrĩpererã Marĩpнre нsнyari sĩma.
5 Jesucristore bнremurã Aquilaya wiigue nerẽnarãde õãburo. Yн maĩgũ Epenetode õãburo.
Ĩgũta Asiaguere Cristore bнremupнrorinнgãdi ããrĩmí.
6 Maríade õãburo. Igo mнsã merã bнro moãyupo.
7 Yaarã Andrónico, Juniade õãburo. Peresu yн ããrĩmakũ, ĩgũsãta yн merã ããrĩmá. Yн
Cristore bнremuburi dupuyuro ĩgũsã gapн bнremunнgãsianerã ããrĩmá. Jesús buedoregн
pínerã ĩgũsãrẽ: “Diayeta õãrã ããrĩma”, ãrĩ wereníma.

✡ **15:21** Is 52.15

8 Amplias yн maĩgũ Jesúre bнremugũ õãburo.
9 Urbano õãburo. Ĩgũde gнa merã moãmi, Jesucristoya kerere masakare buegн. Yн maĩgũ
Estaquide õãburo.
10 Apelede õãburo. Ĩgũ diayeta Jesucristore õãrõ bнremumi. Ĩgũ iririkнrire ĩãrã: “Cristore
õãrõ bнremugũ ããrĩmi”, ãrĩ masĩa. Aristóbuloya wii marãde õãburo.
11 Gajigн yaagн judío masakн Herodiõde õãburo. Narcisoya wii marã marĩ Opн Jesúre
bнremurãde õãburo.
12 Trifena, Trifosa õãburo. Ĩgũsã nome marĩ Opн Jesúyare moãma. Gнa maĩgõ Pérsidade
õãburo. Igode marĩ Opн Jesucristoyare bнro moãmo.
13 Rufode õãburo. Ããrĩpererã ĩgũrẽ: “Jesucristore õãrõ bнremumi”, ãrĩ ĩãma. Ĩgũ pagode
õãburo. Igo, yнpo irirosũta yнre õãrõ irimo.
14 Asíncrito, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas, gajerã Jesúre bнremurã ĩgũsã merã
ããrĩrãde õãburo.
15 Filólogo, Julia, Nereo, ĩgũ pagнmode Olimpas, gajerã Jesúre bнremurã ĩgũsã merã
ããrĩrãde õãburo.
16 Mнsã gãme õãdorerã, õãrõ нsнyari merã, bнremurĩ merã pábнa õãdoreka! Ããrĩpererã
Jesucristore bнremurã mнsãrẽ õãdoreri iriuma.
17 Yaarã mнsã Jesucristore bнremurã, surãyeri mнsã watopegue ããrĩrã ĩgũsã iriri merã
mнsãrẽ ñerõ irimakũ, mнsãrẽ gãme dнkawarimakũ iridнama. Irasirirã, mнsãrẽ Jesúyare
buedeare goroweodнama. Irasirirã irasũ ããrĩrãrẽ wapikнbirikõãka!
18 Ĩgũsã, marĩ Opн Jesucristo dorerire irirã meta ããrĩma. Ñerĩrẽ ĩgũsã нaribejari direta
irirã ããrĩma. Ĩgũsã õãrõ péma õãrĩ werenírĩ merã pémasĩturamerãrẽ ãrĩgatoma. Ĩgũsã irasũ
ãrĩgatomakũ, ĩgũsãrẽ õãrõ pétнyama. Irasirirã ãrĩgatorimasãrẽ wapikнbirikõãka!
19 Ããrĩpererã masaka mнsã Jesucristoyare õãrõ iririre masĩsiama. Irasirigн yн mнsã merã
bнro нsнyáa. Yн mнsãrẽ õãrĩ gapнre masĩmakũ gããmekoa. Neõ ñerĩ tamerãrẽ gããmesãbirikoa.
20 Marĩpн marĩrẽ õãrõ siuñajãrĩ merã ããrĩmakũ irigн, mérõgã pнrн wãtẽa opн Satanárẽ
béogнkumi, mнsãrẽ neõ tarinнgãnemobirikõãburo, ãrĩgũ. Marĩ Opн Jesucristo mнsãrẽ õãrõ
iritamuníkõãburo.
21 Timoteo yн merã Jesucristoya kerere weretamugorenagũ mнsãrẽ õãdoremi. Yaarã
Lucio, Jasón, Sosípater mнsãrẽ õãdorema.
22 Yн, Tercio wãĩkнgн i pũrẽ Pablore gojabosáa. Ĩgũ yнre gojadorerire gojatúa. Irasirigн
yнde Jesucristore bнremugũ, mнsãrẽ Jesucristore bнremurãrẽ õãdorea.
23 Yн Pablo, Gayoya wii ããrã. Ĩgũya wiigue Jesucristore bнremurã nerẽnama. Ĩgũde mнsãrẽ
õãdoremi. Erasto, i makã marã oparãrẽ niyeru duripíboerimasũ mнsãrẽ õãdoremi. Cuartode
Jesucristore bнremugũ mнsãrẽ õãdoremi.
24 Marĩ Opн Jesucristo mнsãrẽ ããrĩpererãrẽ õãrõ iritamuburo. Irasũta iriburo.

Pablo нsнyari merã gojatũnudea

25 Daporare Marĩpнre: “Õãtaria mн”, ãrĩ, нsнyari sĩrã! Marĩpн, marĩ Opн Jesucristoya kere
merã marĩrẽ ĩgũrẽ nemorõ bнremumakũ yámi. Yн iri kerere, Marĩpн ĩgũ Cristo merã marĩrẽ
tauri kerere werea mнsãrẽ. Neõgoragueta Marĩpн ĩgũ masakare: “Taugнra”, ãrĩdea ããrĩsiadero
ããrĩbú. Irasũ ããrĩkerepнrн, ããrĩpererã masaka gapн irire masĩbirinerã ããrĩmá.
26 Daporare Marĩpнyare weredupuyunerã gojadea kere merã ĩgũ marĩrẽ: “Taugнra”,
ãrĩdeare marĩ masĩa pama. Marĩpн ããrĩnígũ ĩgũ dorerosũta ããrĩpereri buri marãrẽ iri kerere,
masaka iripoegue masĩbirideare masĩmakũ yámi. Ããrĩpererã masakare ĩgũrẽ bнremu, ĩgũ
dorerire iriburo, ãrĩgũ, irasũ yámi.
27 Marĩpн sugнta ããrĩmi. Ĩgũ sugнta ããrĩpererire masĩpeogн ããrĩmi. Irasirirã Jesucristo
iritamurĩ merã ĩgũrẽ: “Õãtaria mн”, ãrĩ bнremuníkõãrã! Irasũta irirã!
Iropãta ããrã.
Pablo

1 CORINTIOS

Pablo Corinto marãrẽ õãdoredea

1 Yʉ Pablo, Sóstenes merã mʉsãrẽ õãdorea. Marĩpʉ gããmederosũta Jesucristo yʉre ĩgũyare
buedoregʉ beyepími. Sóstenes Jesúre bʉremugũ, marĩyagʉta ããrĩmi.
2 Yʉ ĩgũ merã mʉsã Corinto marãrẽ gojáa. Mʉsã Jesucristore bʉremurã, ĩgũ merã õãrõ
ããrĩsĩã, Marĩpʉyarã ããrã. Marĩpʉ mʉsãrẽ, gajerã ããrĩpererogue marã marĩ Opʉ Jesucristore:
“Iritamuka yʉre!” ãrĩ sẽrẽrãrẽ siiudi ããrĩmí Ĩgũyarã ããrĩburo, ãrĩgũ. Jesucristo ĩgũsã Opʉ
ããrĩmi. Irasũ ããrĩmakũ, marĩdere marĩ Opʉta ããrĩmi.
3 Marĩpʉ ããrĩnígũ, marĩ Opʉ Jesucristo mʉsãrẽ õãrõ iritamu, siuñajãrĩ merã ããrĩrikʉmakũ
iriburo.

Marĩpʉ Jesucristo merã mʉsãrẽ õãrõ iritamumi, ãrĩ gojadea

4 Ʉmʉrikʉ yʉ Marĩpʉre ʉsʉyari sĩníkõãa Jesucristo iridea merã ĩgũ mʉsãrẽ õãrõ iritamu-
makũ ĩãgũ.
5 Mʉsã Cristo merã õãrõ ããrĩmakũ, Marĩpʉ mʉsãrẽ ĩgũyamarẽ ããrĩpereri õãrĩrẽ sĩdi ããrĩmí.
Irasirigʉ mʉsãrẽ õãrõ pémasĩrĩ merã ĩgũyare gajerãrẽ weremakũ, irire masĩmakũ yámi.
6 Marĩpʉ irire sĩgũ, yʉ mʉsãrẽ: “Cristo õãrõ iritamugʉkumi”, ãrĩderosũta irire iridi ããrĩmí.
7 Irasirirã marĩ Opʉ Jesucristo dupaturi aariburire yúrã Marĩpʉ sĩrĩrẽ opapeokõãa.
8 I ʉ̃mʉ peremakʉguedere ĩgũ turari merã mʉsãrẽ Jesucristore bʉremunímakũ irigʉkumi.
Irasirigʉ marĩ Opʉ Jesucristo dupaturi aarimakũ, marĩrẽ waja opamerã ããrĩmakũ
irigʉkumi.
9 Marĩpʉ, ĩgũ: “Ãsũ irigʉra”, ãrĩdeare keoro irigʉ ããrĩmi. Ĩgũta mʉsãrẽ beyedi ããrĩmí, ĩgũ
magũ Jesucristo marĩ Opʉ merã õãrõ ããrĩburo, ãrĩgũ.

Pablo Corinto marãrẽ Marĩpʉyarãrẽ: “Gãme dʉkawaribirikõãka!” ãrĩ gojadea

10 Yaarã, yʉ marĩ Opʉ Jesucristo doredérosũta mʉsãrẽ ãsũ ãrĩ weregʉra. Sʉrosũ gũñarĩ
merã wereníka! Mʉsã wereníri merã gãme dʉkawaribirikõãka! Ʉsʉyari merã werení,
sʉrosũ gũñarĩ merã ããrĩrikʉka!
11 Yaarã, Cloéya wii marã yʉre mʉsã gãme werení guaseorire werema.
12 Mʉsã ãsũ ãrĩ gãme guaseoyuro: “Gʉa Pabloyarã ããrã”, ãrĩ guaseoyuro. Gajerã:
“Apoloyarã ããrã”, gajerã: “Pedroyarã ããrã”, gajerã: “Cristoyarã ããrã”, ãrĩ gãme guaseoyuro.
13 Irasũ ãrĩ gãme guaseobirikõãka! Marĩ Cristore bʉremurã ããrã. Irasirirã ĩgũ sugʉyarãta
ããrã. Gãme dʉkawarimasĩña máa. Yʉ, mʉsãya ããrĩburire curusague boabosabiribʉ. Mʉsã,
yʉ wãĩ merã wãĩyesũbiribʉ.
14 Yʉ Marĩpʉre: “Õãa” ãrĩ, ʉsʉyari sĩa. Yʉ mʉsãrẽ deko merã wãĩyebiribʉ. Crispo, Gayosã
direta wãĩyebʉ.
15 Irasirirã mʉsã: “Gʉa Pablo wãĩ merã wãĩyesũnerã ããrã”, ãrĩmasĩbea.
16 Gajerãrẽ Estéfanaya wii marãdere wãĩyebʉ, ãrĩ gũñabʉ. Gajerãgue tamerãrẽ wãĩyebʉ,
ãrĩmasĩbirikoa.
17 Cristo yʉre wãĩyedoregʉ píbirimi. Ĩgũ masakare tauri kere gapʉre weredoregʉ pími.
Irire yʉre pígʉ, masĩrĩmasã werenírõsũ werenídorebirimi. Yʉ, ĩgũsã irirosũ wereníma kũ,
masaka Cristo curusague boabosadeare pémasĩbiribokuma. Irasirirã ĩgũ tauburire neõ
masĩbiribokuma.

Cristo merã Marĩpʉ turarire, ĩgũ masĩrĩrẽ masĩsũa, ãrĩ gojadea

18 Jesucristore bʉremumerã peamegue béosũmurã, ĩgũ curusague boadea kerere pérã:
“Pémasĩmerãya bueri ããrã”, ãrĩma. Marĩ ĩgũ tausũmurã gapʉre i kerere pémakũ, Marĩpʉ ĩgũ
turari merã marĩrẽ ĩgũrẽ bʉremumakũ yámi.
19 Marĩpʉya wereníri gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú:
I ʉ̃mʉ marã masĩrĩmasã ĩgũsã masĩrĩrẽ ubu ããrĩrĩ dujamakũ irigʉra. Gajinorẽ ẽmabéogʉ
irirosũ ĩgũsã pémasĩrĩrẽ ẽmagʉra, ãrĩdi ããrĩmí Marĩpʉ.✡
20 Irasirirã: “Masĩpeokõãa”, ãrĩrã, ubu ããrĩrã dujama. Gajerã ĩgũsã gũñarõ buerimasãde
irasũta dujama. I ʉ̃mʉmarẽ õãrõ wereníma sĩrãde irasũta dujama. I ʉ̃mʉmarẽ: “Õãrõ masĩa”,
ãrĩkerepʉrʉ, Marĩpʉ gapʉ ĩgũsã masĩrĩrẽ ubu ããrĩrĩ dujamakũ yámi.
21 Marĩpʉ masĩgũ ããrĩsĩã, i ʉ̃mʉ marãrẽ ĩgũsã masĩrĩ merã ĩgũrẽ masĩmakũ iribiridi ããrĩmí.
Ãsũ gapʉ ãrĩdi ããrĩmí. Jesucristoya kerere bʉremurãrẽ: “Taugʉra”, ãrĩdi ããrĩmí. Ĩgũrẽ
bʉremumerã gapʉ iri kerere pérã: “Pémasĩmerãya bueri ããrã”, ãrĩma.

✡ **1:19** Is 29.14

22 Judío masaka iri kerere bʉremumerã: “Marĩpʉ turari merã gajino iri ĩmumakʉ̃ ĩãrãgue
bʉremurãkoa”, ãrĩma. Judío masaka ããrĩmerã griego masakade i ʉ̃mʉma ĩgʉ̃sã masĩrĩ direta
masĩdʉama.
23 Gʉa gapʉ Jesucristo curusague boadiya kerere werea. Judío masaka iri kerere
pérã: “Ĩgʉ̃ gʉare taugʉ meta ããrĩmi”, ãrĩma. Judío masaka ããrĩmerãde iri kerere pérã:
“Pémasĩmerãya bueri ããrã”, ãrĩma.
24 Marĩ gapʉ Marĩpʉ beyenerã ããrĩsĩã, iri kerere pérã: “Marĩpʉ masĩgʉ̃, turatarigʉ ããrĩsĩã,
Cristo iridea merã marĩrẽ peamegue waabonerãrẽ taugʉkumi”, ãrĩ masĩa. Marĩ judío
masaka, judío masaka ããrĩmerãde Cristore bʉremurã ããrĩsĩã, irire masĩa.
25 Cristore bʉremumerã gapʉ Marĩpʉ ĩgʉ̃ masĩrĩ merã, ĩgʉ̃ turari merã iririre ãsũ ãrĩ
gũñama: “Ubu ããrĩrĩ ããrã”, ãrĩ gũñama. Ĩgʉ̃sã irasũ ãrĩ gũñakerepʉrʉ, Marĩpʉ masĩrĩ gapʉ
masaka masĩrĩ nemorõ õãrĩ ããrĩtarinʉgãrĩ ããrã. Ĩgʉ̃ turari gapʉ, masaka turari nemorõ ããrã.
26 Yaarã, Marĩpʉ mʉsãrẽ ĩgʉ̃yarã ããrĩdoregʉ siiuburo dupuyuro mʉsã ããrĩrikʉdeare
gũñaka! Mʉsã i ʉ̃mʉ marã masĩrĩmasã, dorerimasã, oparã pũrã irirosũ ããrĩrã mérãgã
ããrĩnerã ããrĩbʉ́.
27 Marĩpʉ, i ʉ̃mʉ marã masĩrãrẽ gʉyasĩũrõ taridoregʉ, ĩgʉ̃sã pémasĩmerã ããrĩma, ãrĩrã
gapʉre beyedi ããrĩmí. Irasũ ããrĩmakʉ̃, i ʉ̃mʉ marã oparãrẽ gʉyasĩũrõ taridoregʉ, ubu ããrĩrã
gapʉre beyedi ããrĩmí.
28 Ubu ããrĩrã gapʉre, masaka ĩãdʉaña marĩrã gapʉre beyedi ããrĩmí ĩgʉ̃yarã ããrĩburo, ãrĩgʉ̃.
Oparã irirosũ ããrĩrã gapʉre ubu ããrĩrã dujaburo, ãrĩgʉ̃, irasiridi ããrĩmí.
29 Irasirigʉ neõ sugʉ masakʉ: “Yʉ gajerã nemorõ masĩtarinʉgãgʉ̃ ããrĩmakʉ̃ ĩãgʉ̃, Marĩpʉ
yʉre beyedi ããrĩmí”, ãrĩmasĩbirikumi.
30 Mʉsãrẽ Marĩpʉ basita Jesucristo merã õãrõ ããrĩmakʉ̃ iridi ããrĩmí. Irasirigʉ Marĩpʉ
Cristo merã marĩrẽ ĩgʉ̃yare masĩmakʉ̃ yámi. Ĩgʉ̃ merã marĩrẽ: “Õãrã, waja opamerã ããrĩma”,
ãrĩ ĩãmi. Irasirirã marĩ ĩgʉ̃yarã, peamegue waabonerã ĩgʉ̃ tausũnerã ããrã.
31 Irasiriro Marĩpʉya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbʉ́: “Neõ sugʉ:
‘Gajerã nemorõ masĩtarinʉgãgʉ̃ ããrã’, ãrĩbirikõãburo. Irasũ ãrĩrõno irigʉ marĩ Opʉ gapʉre:
‘Turatarigʉ ããrĩsĩã, marĩrẽ õãtariro iridi ããrĩmí’, ãrĩburo”, ãrĩ gojasũdero ããrĩbʉ́.

2

Cristo curusague boadea kerere gojadea

1 Yaarã, yʉ mʉsã pʉrogue Marĩpʉya kerere, masaka masĩbirideare buegʉ ejagʉ, masĩrĩmasã
diasari werenírĩ merã buerosũ buebiribʉ.
2 Yʉ mʉsã merã ããrĩgʉ́: “Jesucristoya kerere, irasũ ããrĩmakʉ̃ ĩgʉ̃ curusague boadea direta
buegʉra”, ãrĩ gũñabʉ.
3 Irasirigʉ mʉsã merã ããrĩgʉ́, ubu ããrĩgʉ́ irirosũ péñabʉ. “Gajipoe irigʉ yʉ iri kerere õãrõ
buemasĩbiribokoa”, ãrĩgʉ̃, güi naradari merã ããrĩkubʉ.
4 Yʉ mʉsãrẽ iri kerere bʉremumakʉ̃ gããmegʉ̃, masĩrĩmasã werenírõsũ buebiribʉ. Irasirirã,
Marĩpʉ turari, Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃ iritamurĩ merã yʉ mʉsãrẽ iri kerere buemakʉ̃ pérã:
“Diayeta ããrã”, ãrĩ bʉremubʉ.
5 “Masaka masĩrĩ merã ĩgʉ̃sã gʉare buemakʉ̃ bʉremua”, ãrĩ gũñamakʉ̃ gããmebiribʉ.
“Marĩpʉ, ĩgʉ̃ turari merã gʉare Jesucristoya kerere bʉremumakʉ̃ yámi”, ãrĩ gũñamakʉ̃
gããmegʉ̃, irasũ buebʉ mʉsãrẽ.

Marĩ Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃ iritamurĩ merã Marĩpʉre masĩa, ãrĩ gojadea

6 Gʉa mʉsãrẽ Jesucristore õãrõ bʉremurĩ oparãrẽ buerã, Marĩpʉ wáro masĩrĩ sĩrĩ merã
buea. Iri masĩrĩ i ʉ̃mʉma meta ããrã. Irasũ ããrĩmakʉ̃, i ʉ̃mʉ marã masakare dorerãya meta
ããrã. I ʉ̃mʉma ĩgʉ̃sã basi masĩrĩ pereakõãrokoa.
7 Gʉa, Marĩpʉ ĩgʉ̃ masĩrĩ merã irideare, neõgorague masaka ĩgʉ̃sã masĩbirideare buea. I ʉ̃mʉ
iriburo dupuyuro, Marĩpʉ: “Ãsũ irigʉra”, ãrĩ gũñasiadi ããrĩmí. Irasirigʉ marĩrẽ tauburire,
marĩ ʉ̃mʉgasigue ĩgʉ̃ merã ããrĩníburire gũñasiadi ããrĩmí.
8 Ããrĩpererã i ʉ̃mʉ marã masakare dorerã gapʉ Marĩpʉ õãrõ gũñadeare pémasĩbirinerã
ããrĩmá. Irire õãrõ pémasĩrãno ããrĩrã, marĩ Opʉ Jesucristo õãtarigʉre curusague pábiatú
wẽjẽbiribonerã ããrĩmá.
9 Ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbʉ́ Marĩpʉya werenírĩ gojadea pũgue:
Marĩpʉ ĩgʉ̃rẽ maĩrãya ããrĩburire õãrõ ãmuyusiadi ããrĩmí. I ĩgʉ̃ õãrĩ ãmubosadea, ĩgʉ̃sã neõ
ĩãbiridea, pébiridea, neõ mérõgã gũñabiridea ããrã, ãrĩ gojasũdero ããrĩbʉ́.✡
10 Marĩpʉ ĩgʉ̃ irideare, marĩ masĩbirideare Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃ merã marĩrẽ masĩmakʉ̃ yámi.
Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃ Marĩpʉ gũñarĩrẽ masĩgʉ̃ ããrĩpererire masĩpeokõãmi.

✡ **2:9** Is 64.4

11 Gajigн masakн gũñarĩrẽ marĩ neõ masĩbea. Ĩgũ basi ĩgũ gũñarĩrẽ masĩmi. Ĩgũ irirosũta
Õãgũ deyomarĩgũ sugнta Marĩpн gũñarĩrẽ masĩmi.
12 Marĩrẽ i ũmнma direta gũñabirikõãburo, ãrĩgũ, Marĩpн marĩrẽ Õãgũ deyomarĩgũrẽ sĩdi
ããrĩmí ĩgũ irirosũ gũñaburo, ãrĩgũ. Marĩrẽ maĩgũ, Õãgũ deyomarĩgũ merã ããrĩpereri ĩgũ sĩdeare
masĩburo, ãrĩgũ, irasiridi ããrĩmí.
13 Irasirirã gнa mнsãrẽ Marĩpнyare buerã, Õãgũ deyomarĩgũ masĩrĩ sĩrĩ merã buea. Gнa
basi masĩrĩ merã buebea. Irasirirã, Õãgũ deyomarĩgũ gнare buedorerosũta ĩgũrẽ oparãrẽ
buea.
14 Õãgũ deyomarĩgũrẽ opamerã, Marĩpн Õãgũ deyomarĩgũ masĩrĩ sĩrĩrẽ gããmebema. Irire
gããmemerã: “Ubu ããrĩrĩ ããrã”, ãrĩma. Õãgũ deyomarĩgũ iritamurĩ merãta marĩ ĩgũyare
pémasĩa. Ĩgũrẽ opamerã gapн ĩgũyare neõ pémasĩbema.
15 Marĩ Õãgũ deyomarĩgũrẽ oparã, ĩgũ iritamurĩ merã ããrĩpereri ñerĩrẽ, õãrĩrẽ ĩã beye-
masĩa. Õãgũ deyomarĩgũrẽ opamerã gapн, marĩ ĩgũrẽ oparã iririre neõ ĩã beyemasĩbirikuma.
16 Marĩpнya wereníri gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: “Neõ sugн marĩ Opн
gũñarĩrẽ masĩgũ mámi. Neõ sugнno ĩgũrẽ buemasibirikumi”, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú. Marĩ
gapн Õãgũ deyomarĩgũrẽ oparã ããrĩsĩã, marĩ Opн Cristo gũñarĩrẽ masĩa.

3

Marĩpнyarã ĩgũrẽ moãboerã ããrĩma, ãrĩ gojadea

1 Yaarã, yн Õãgũ deyomarĩgũ doreri irirãrẽ buerosũ mнsãrẽ buebiribн. I ũmн marã
Õãgũ deyomarĩgũrẽ opamerã irirosũ mнsã ããrĩmakũ ĩãgũ, irasiribн. Cristoyare mнsã
bнremuturabirimakũ ĩãgũ, majĩrãgãrẽ buerosũ mнsãrẽ buebн.
2 Irasirigн, majĩrãgã baari baamasĩmerã, ũpĩku dita mirĩrã irirosũ mнsã ããrĩmakũ ĩãgũ,
diasabiri direta mнsãrẽ buebн. Daporadere mнsã diasari buerire pémasĩbea dapa.
3 Mнsã, Õãgũ deyomarĩgũrẽ opamerã irirosũ gãme uburikнrã, gãme ĩãdнamerã, gãme
dнkawaridнarã yáa. Irasirirã i ũmн marã ĩgũsã noó gããmerõ iridнarosũ yáa.
4 Mнsã: “Yн Pabloyagн ããrã”, gajigн: “Yн Apoloyagн ããrã”, ãrĩ werenía. Irasũ ãrĩrã, i ũmн
marã masaka Õãgũ deyomarĩgũrẽ opamerã irirosũ werenía.
5 Gнa Apolos merã, ¿nasirirã ããrĩrĩ mнsã ĩãmakũ? Gнa Marĩpнre moãboerã ããrã. Gнa
ĩgũ iridorederosũta yáa. Irasirirã gнa Jesucristoya kerere weremakũ pérã, mнsã ĩgũrẽ
bнremunнgãbн.
6 Yн neõgoraguere mнsãrẽ buepнroribн. Irasirigн sugн oteri yerire ategн irirosũ iribн.
Irasiriadero pнrн, Apolos mнsãrẽ buenemogũ, oterire koregн irirosũ iridi ããrĩmí. Marĩpн
gapн oteri purimakũ irirosũ mнsãrẽ Jesúre bнremunнgãmakũ iridi ããrĩmí.
7 Irasirirã oteri yerire oterimasã, korerimasãde ubu ããrĩrã ããrĩma. Marĩpн gapн iri
oterire purimakũ irigн ããrĩmi. Ĩgũ sugнta irire irimasĩmi.
8 Otepнroridi, pнrн iri oteadeare koredi ĩgũsã suro merã moãboerimasã ããrĩma. Marĩpн
ĩgũsã moãderopã ĩgũsãrẽ keoro wajarigнkumi.
9 Gнa Marĩpнyarã ĩgũrẽ moãboerã ããrã. Mнsã gнayarã ããrĩbea. Marĩpнyarã ããrã. Irasirirã
mнsã ĩgũya pooere otedea irirosũ ããrã.
Irasũ ããrĩmakũ, mнsã ĩgũ wári wii irimнrĩri wii irirosũ ããrã.
10 Wii irimerẽgũ borari keoro núpнrorigн irirosũ, yн, Marĩpн iritamurõ merã mнsãrẽ
Jesucristoyare keoro buepнroribн. Pнrн gajerã mнsãrẽ buenemorã, iri wiire peomнrĩãrã
irirosũ irirãkuma. Iri wiire odorã irirosũ mнsãrẽ buenemorã, goepeyari merã keoro buero
gããmea.
11 Marĩpн Jesucristore sugнreta pídi ããrĩmí masakare tauburo, ãrĩgũ. Irasirigн yн mнsãrẽ
buegн, Jesucristo masakare tauri kerere buepнroribн. Neõ sugнno iri kerere gorawayu-
masĩbirikumi.
12 Jesucristoyare õãrõ keoro buenemorã, oro, plata, gaji wajapari ũtãyeri merã wii irirã
peomнrĩãrã irirosũ irirãkuma. Gajerã gapн piriri yuku merã, tá merã, mijĩ pũ merã
tiiamнrĩãrã irirosũ irirãkuma. Ĩgũsã irirosũ gajerã mнsãrẽ buenemorã, ubu ããrĩrĩrẽ, mata
pererinorẽ buerãkuma.
13-14 I ũmн peremakũ, Jesucristo masakare ĩgũsã buedeare: “I mнsã buedea õãbн, i
õãbiribн”, ãrĩ weregнkumi. Oro, plata, wajapari ũtãyeri merã iridea gapн peamegue
soemakũ ũjũbirikoa. Yuku, tá, pũrĩ merã iridea gapн ũjũpereakõãrokoa. Irasirigн, gajinorẽ
peamegue soegн, ¿dií ũjũrokuri, dií ũjũbirikuri? ãrĩ beyerosũ, Jesucristo ĩgũsã õãrõ, ñerõ
buedeare beyegнkumi. Õãrõ keoro buedire keoro wajarigнkumi.

15 Õãrõ keoro buebiridi gapнre wajaribirikumi. Gajino ũjũrõsũ ĩgũ buedea waja, wajataboadea pereakõãrokoa. Ĩgũ wajatabirikeregн, peamegue waabirikumi. Tausũgнkumi. Wii ũjũmakũ duriwiriagн irirosũ mérõgã tarigнkumi.

16 ¿Mнsã masĩberi? Õãgũ deyomarĩgũ marĩguere ããrĩmi. Irasirirã Marĩpнya wii irirosũ ããrã.

17 Ĩgũya wii irirosũ ããrĩrã, ĩgũyarã ããrã. Irasirigн Marĩpн ĩgũyarãrẽ poyanorẽrãnorẽ poyanorẽgнkumi.

18 Mнsã basi péwisibirikõãka! "Yн i ũmн marã buerire masĩtarinнgãgũ ããrã", ãrĩbirikõãka! Irire masĩmerã irirosũ ããrĩka! Irasirimakũ, Marĩpн diayeta õãrõ masĩrã dujamakũ irigнkumi.

19 I ũmн marã ĩgũsã masĩrĩ, Marĩpн ĩãmakũ ubu ããrĩrĩ ããrã. Marĩpнya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: "Marĩpн gapн masĩrĩmasã: 'Ãsũ irirãra', ãrĩ gũñaderosũ iridнarire iribirimakũ yámi", ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.

20 Gajeroguedere ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: "Marĩ Opн, i ũmн marã masĩrĩmasã gũñarĩrẽ masĩmi. Irire masĩgũ: 'Ubu ããrĩrĩ ããrã iri', ãrĩ ĩãmi", ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.

21 Irasirirã mнsãrẽ buegнre: "Gajigн nemorõ õãrõ buemi", ãrĩbirikõãka! Marĩpн ããrĩpereri mнsãya ããrĩburire sĩsiadi ããrĩmí.

22 Irasirigн yнre, Apolore, Pedrore iriumi mнsã õãrõ ããrĩburire buedoregн. Irasũ ããrĩmakũ, i ũmнma, mнsãya ããrĩburire sĩdi ããrĩmí. Dapora mнsã ããrĩburire, mнsã boadero pнrнgue ããrĩburidere sĩdi ããrĩmí. I ããrĩpereri mнsãya ããrã.

23 Irasũ ããrĩmakũ, mнsã Cristoyarã ããrã. Cristo Marĩpнyagн ããrĩmi. Irasirirã mнsã Cristo merã Marĩpнyarã ããrã.

4

Pablo, Jesucristo ĩgũyare buedoregн pínerã moãrĩrẽ gojadea

1 Mнsã gнare: "Cristore moãboerimasã ããrĩma", ãrĩ gũñarõ gããmea. Gнare Marĩpнya kerere, masaka masĩbirideare buedoregн pídi ããrĩmí.

2 Moãrĩmasã ĩgũsã opн dorerire keoro irirã irirosũ gнa Cristore moãboerimasãdere ĩgũ dorerire keoro iriro gããmea.

3 Mнsã yнre: "Marĩ Opнyare õãrõ buemi, o õãrõ buebirimi", ãrĩmakũ, neõ bнjawerebirikoa. Gajerã masaka, yн buerire: "Keoro ããrã, o keoro ããrĩbea", ãrĩmakũdere neõ bнjawerebirikoa. Yн baside yн buerire: "I gapнre õãrõ buebн, i gapнre õãrõ buebiribн", ãrĩmasĩbirikoa.

4 Yн buedeare gũñagũ: "Ñerõ buekubн", ãrĩ gũñabea. Irasirigн: "Yн ñerõ buedea waja, waja opáa" ãrĩmasĩbea. Marĩ Opн sugнta yн buerire: "Õãgoráa, o õãbea", ãrĩ masĩmi.

5 Irasirirã marĩ Opн i ũmнgue dupaturi aariburo dupuyuro gajerãrẽ: "Ĩgũ dorederosũ keoro iribema", ãrĩ werewнabirikõãka! Ĩgũ dupaturi aarigú, ããrĩpererãrẽ ĩgũsã iridea gajerã masĩbirideare masĩmakũ irigнkumi. Ĩgũsã gũñarĩgue: "Ãsũ iridнakoa", ãrĩ gũñadeadere masĩmakũ irigнkumi. Irasirigн Marĩpн õãrõ irirãrẽ: "Õãrõ iribн", ãrĩgнkumi. Ĩgũsã õãrõ irideropã ĩgũsãrẽ keoro irigнkumi.

6 Yaarã, mнsãya ããrĩburire gнa Apolos merã iririkнrire werebн, mнsãde gнa irirosũta iriburo, ãrĩgũ. Marĩpнya werenírĩ gojadea pũgue ĩgũ dorerire tarinнgãbirikõãburo, ãrĩgũ, mнsãrẽ irire werebн. Irasirirã mнsã gнare ĩãkũĩrã: "Gнare buegн gapн, mнsãrẽ buegн nemorõ masĩtarinнgãmi", ãrĩbirikoa.

7 Mнsã gajerã nemorõ masĩtarinнgãrã ããrĩbea. Ããrĩpereri mнsã opari, Marĩpн mнsãrẽ sĩdea dita ããrã. Ĩgũ sĩdea ããrĩkerepнrн, iro tamerãrẽ, ¿nasirirã mнsã basi: "Ĩgũyare masĩpeokoa", ãrĩrĩ? Ĩgũ mнsãrẽ masĩrĩrẽ sĩbirimakũ, neõ masĩbiribokoa. Ĩgũ mнsãrẽ masĩmakũ iridea direta masĩa.

8 Mнsã i gapнre ãsũ ãrĩ gũñadáa: "Gнa ããrĩpereri opáa. Marĩpнyare masĩpeokõãa", ãrĩ gũñadáa. Irasirirã gнa mнsãrẽ ĩgũyare buenemomakũ gããmebea. Mнsã oparã irirosũ: "Ããrĩpereri masĩtarinнgãrã ããrã", ãrĩ gũñadáa. Mнsã diayeta oparã irirosũ ããrĩpereri masĩtarinнgãrã ããrĩmakũ õãtaribokoa. Irasirirã gнa mнsãrẽ buerãde mнsã merã oparã irirosũ ããrĩbokoa.

9 Yн ãsũ ãrĩ péñáa: "Marĩpн gнare Jesucristoyare buedoregн pígн, ããrĩpererã nemorõ ubu ããrĩrã irirosũ ããrĩdoregн pídi ããrĩmí", ãrĩ péñáa. Irasirirã gнa wẽjẽbéosũmurã irirosũ ããrã. Ããrĩpererã i ũmн marã masaka, Marĩpнre wereboerã ĩũrõ gнa ñerõ taria.

10 Jesucristoya kerere gнa buemakũ, masaka gнare: "Pémasĩmerã ããrĩma", ãrĩma. Mнsã gapн mнsã basi: "Gнa Cristoyare pémasĩpeorã ããrã", ãrĩkoa. Gнa, mнsã ĩãmakũta ubu ããrĩrã ããrã. Mнsã gapн: "Gнa oparã irirosũ ããrã", ãrĩkoa. Masaka gнa gapнre ubu ĩãbéokõãma. Mнsã gapнre goepeyari merã ĩãma.

11 Gʉa neõgoragueta ñerõ taripʉrorimʉrĩrĩnerã, daporaguedere irasũta ããrĩkõãa. Ʉaboáa, ñemesibua, surí opabea. Jesucristore bʉremumerã gʉare bʉro ñerõ iribirama. Gʉa buegorenasĩã, wiiri opabea.

12 Irasũ ããrĩmakʉ̃, gʉaya ããrĩburire, gʉa baaburidere, gʉa basi moãpoyáa. Gajerã gʉare ñerõ werenímakʉ̃, gʉa gapʉ Marĩpʉre ĩgʉ̃sãya ããrĩburire sẽrẽbosáa. Gajerã gʉa noó waaró gʉare ñerõ irimakʉ̃, ubu péñakõãa.

13 Gajerã gʉare ñerõ ãrĩ werewʉamakʉ̃, gʉa gapʉ ĩgʉ̃sãrẽ ãmudʉarã, ĩgʉ̃sãrẽ õãrõ merã werea. I ʉ̃mʉmarẽ ĩgʉ̃sã gããmebirire ĩgʉ̃sã béodea irirosũ gʉare ĩãma. Neõgoragueta gʉare doopʉrorinerã, daporaguedere irasũta dooníkõãma.

14 Irire gojagʉ, mʉsãrẽ gʉyasĩrĩdoregʉ meta yáa. Yʉ mʉsãrẽ maĩgʉ̃, yʉ pũrãrẽ irirosũ werea.

15 Wárã gajerã diez mil gora mʉsãrẽ Cristoyare buebonerã ããrĩkerepʉrʉ, ĩgʉ̃ masakare tauri kerere buepʉroridi sugʉta ããrĩmi. Iri kerere mʉsãrẽ buepʉroridi yʉta ããrã. Yʉ iri kerere buemakʉ̃ pérã, mʉsã ĩgʉ̃rẽ bʉremunʉgãbʉ. Irasirigʉ yʉ mʉsãpʉ irirosũ ããrã.

16 Irasirigʉ mʉsãrẽ: "Yʉ iririkʉrire, majĩrã ĩgʉ̃sã pagʉre ĩãkʉ̃ĩrõsũ ĩãkʉ̃ĩtʉyaka!" ãrĩ werea.

17 Mʉsã irire irimakʉ̃ gããmegʉ̃, Timoteore mʉsã pʉrogue iriua. Ĩgʉ̃ yʉ buedi yʉ magʉ̃ irirosũ, yʉ maĩgʉ̃ ããrĩmi. Marĩ Opʉ gããmerõsũ keoro iriníkõãmi. Yʉ Cristore bʉremugʉ̃ iririkʉrire mʉsãrẽ gũñamakʉ̃ irigʉkumi mʉsãde irasũta iriburo, ãrĩgʉ̃. Irasirigʉ, ããrĩpererã Cristore bʉremurãrẽ ããrĩpererogue ããrĩrãrẽ yʉ buederosũta mʉsãrẽ buegʉkumi.

18 Surãyeri mʉsã watope ããrĩrã: "Pablo gʉa pʉro aaribirikumi", ãrĩ gũñañurã. Irasirirã ĩgʉ̃sã basi: "Gʉa gajerã nemorõ masĩtarinʉgãrã ããrã", ãrĩ, gũñaníkõãñurã.

19 Yʉ gapʉ ãsũ ãrĩ gũñáa: "Marĩ Opʉ gããmemakʉ̃, mata mʉsã pʉrogue waagʉra", ãrĩ gũñáa. Irogue ejagʉ, masĩtarinʉgãrã ããrã, ãrĩ werenírãrẽ ĩãgʉra. Iri direta ĩãbirikoa. "¿Diayeta ĩgʉ̃sã marĩ Opʉ turari merã ĩgʉ̃yare irirãta yári?" ãrĩ ĩãgʉkoa.

20 Marĩpʉ ĩgʉ̃yarãrẽ doreri ãsũ ããrã. Marĩ ĩgʉ̃yare wereníkererã irire marĩ iribirimakʉ̃, marĩ werenírĩ wajamáa. Ĩgʉ̃ turari merã ĩgʉ̃yare irimakʉ̃ gããmemi.

21 ¿Ñeénorẽ gããmekuri mʉsã? ¿Mʉsã pʉrogue mʉsã ñerõ iriri waja mʉsãrẽ turigʉ waamakʉ̃ gããmekuri, o mʉsã õãrõ iriri waja gapʉre ʉsʉyari merã mʉsãrẽ weregʉ waamakʉ̃ gããmekuri?

5

Ñerõ irigʉre béoka! ãrĩ gojadea

1 Gajerã ãsũ ãrĩ kere werema yʉre. Sugʉ mʉsã merãmʉ ĩgʉ̃ búamorẽta marãpokʉayupʉ. Irire pégʉ, pégʉkakõãbʉ. Gajerã Marĩpʉre masĩmerã ããrĩkererã, irasũgora ñerõ iribema.

2 Ĩgʉ̃ ñerĩ irigʉ mʉsã merã ããrĩkerepʉrʉ, mʉsã gapʉ: "Gʉa gajerã nemorõ õãrã ããrã", ãrĩ gũñadáa. Irasũ gũñarõno irirã, ĩgʉ̃ ñerĩ iriri gapʉre bʉro bʉjawereri merã gũñaka! Irasirirã, ĩgʉ̃ ñerõ iririre piribirimakʉ̃ ĩãrã, ĩgʉ̃rẽ béokõãka! Mʉsã merã nerẽdorebirikõãka!

3 Yʉ gapʉ mʉsã pʉrogue ããrĩbirikeregʉ, yʉ gũñarĩ merã mʉsã merã ããrĩgʉ̃ irirosũ ããrã. Irasirigʉ yʉ gũñarĩgue mʉsãrẽ: "Ĩgʉ̃ ñerõ irigʉre béokõãrõ gããmea", ãrĩ gũñasiáa.

4 Irasirirã mʉsã, marĩ Opʉ Jesucristoyarã, ĩgʉ̃ dorero merã nerẽka! Yʉde, yʉ gũñarĩ merã mʉsã merã nerẽgʉ̃ irirosũ ããrĩgʉkoa. Marĩ Opʉ Jesúde ĩgʉ̃ turari merã mʉsã merã ããrĩgʉkumi.

5 Mʉsã irasũ nerẽrã, ĩgʉ̃ ñerõ irigʉre béokõãka, wãtẽa opʉ Satanás ĩgʉ̃ gããmerõ ĩgʉ̃rẽ iriburo, ãrĩrã! Irasirigʉ ñerõ tarigʉ, ĩgʉ̃ ñerõ iririre pirigʉkumi. Marĩ Opʉ Jesús i ʉ̃mʉgue dupaturi aarigʉ́, ĩgʉ̃rẽ taugʉkumi.

6 Ĩgʉ̃ ñerõ irigʉre béomerã: "Gʉa gajerã nemorõ õãrã ããrã", ãrĩ gũñabirikõãka! Mʉsã ĩgʉ̃ ñerõ iririre ubu ĩãkõãrã, ããrĩpererã mʉsãde ĩgʉ̃ ñerõ iririre pẽrẽbejarãkoa. ¿Mʉsã ãsũ ãrĩ wererire masĩberi? "Pãrẽ irirã, mérõgã pã wemasãrĩ poga merã trigo pogare morẽkuma. Pʉrʉ iri wemasãseyakõãkoa", ãrĩ werea. Iri poga wemasãseyarosũta ñerĩde mʉsãguere õãrõ seyakõãrokoa.

7 Irasirirã ĩgʉ̃ ñerĩ irigʉre béoka, gajerãde ñerõ iriri, ãrĩrã! Gʉayarã, judío masaka pascua bosenʉ irimurã pã wemasãmakʉ̃ iriri pogare béokuma. Irire béorosũta mʉsã ñerĩ iririre béoka, ñerĩrẽ opamerã ããrĩmurã! Pascua bosenʉ ããrĩmakʉ̃, judío masaka ovejare wẽjẽkuma ĩgʉ̃sã ñerĩ iridea wajare Marĩpʉre béodorerã. Oveja boaderosũta Cristo marĩ ñerõ iridea waja boabosadi ããrĩmí Marĩpʉ marĩrẽ: "Ñerĩ marĩrã ããrĩma", ãrĩ ĩãburo, ãrĩgʉ̃.

8 Irasirirã marĩ ñerĩ iririkʉdeare pirikõãrõ gããmea. Ñerĩrẽ iriro marĩrõ ããrĩrõ gããmea. Irigatori marĩrõ, diayema õãrõ werenírĩ merã ããrĩrõ gããmea.

9 Yʉ mʉsãrẽ iripoegue gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojabʉ: "Nomerẽ ñerõ gãmebirarikʉrãrẽ wapikʉbirikõãka!" ãrĩ gojabʉ.

10 Yʉ irasũ gojagʉ: "Ããrĩpererã ñerõ iririmasã i ʉ̃mʉgue ããrĩrãrẽ neõ wapikʉbirikõãka!" ãrĩgʉ̃ meta iribʉ. I ʉ̃mʉguere noó mʉsã waaró Jesúre bʉremumerã ããrĩma. Nomerẽ ñerõ

gãmebirarikʉrã, gajerãyare bʉro gããmerã, yajarimasã, keori weadeare bʉremurĩmasã wárã ããrĩma. Ĩgũsã ããrĩpererogue ããrĩmakũ, ĩgũsãno marĩrõgue waamasĩña máa.

11 Ãsũ gapʉ ãrĩ gojabʉ: “Surãyeri mʉsã merã ããrĩrã: ‘Jesúre bʉremua’, ãrĩkererã ñerĩ iririkʉmakũ ĩãrã, ĩgũsãrẽ wapikʉbirikõãka!” ãrĩ gojabʉ. “Irasirirã nomerẽ ñerõ gãmebirarikʉrãrẽ, gajerãyare bʉro gããmerãrẽ, keori weadeare bʉremurãrẽ, gajerãrẽ ñerõ kere wererãrẽ, mejãrikʉrãrẽ, yajarikʉrãrẽ wapikʉbirikõãka! Irasiririkʉrãno merã neõ baabirikõãka!” ãrĩ gojabʉ.

12-13 Marĩpʉ Jesúre bʉremumerãrẽ ĩgũsã ñerõ iridea waja wajamoãgʉkumi. Irasirigʉ yʉ mʉsãrẽ: “Wajamoãka ĩgũsãrẽ!” ãrĩbea. Mʉsã tamerã mʉsã merã ããrĩrãrẽ ĩgũsã ñerõ irimakũ ĩãrã, ĩgũsãrẽ wajamoãka! Marĩpʉya wereníri gojadea pũgue gojaderosũta irika! Ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: “Sugʉ mʉsã merã ããrĩgṹ ñerõ irimakũ ĩãrã, ĩgũrẽ béokõãka!” ãrĩ gojasũdero ããrĩbú. Irasirirã mʉsã merã ããrĩgṹrẽ ĩgũ búamorẽ ñerõ irigʉre béokõãka!

6

Jesúre bʉremurã gãme weresãrĩrẽ gojadea

1 Mʉsã basi gãme guaseorã, ¿nasirirã weresãrĩrẽ beyerimasã Jesúre bʉremumerã pʉrogue ãmudorerã waari? Jesúre bʉremurãrẽ mʉsã merãmarãrẽ weresãdʉarã, gajerã Jesúre bʉremurãrẽ irire ãmudorerã waaró gããmea.

2 ¿Ire mʉsã masĩberi? I ũmʉ peremakũ, marĩ Jesúre bʉremurã Marĩpʉyarã ããrĩsĩã, Jesús merã i ũmʉ marãrẽ dorerã ããrĩrãkoa. Irasirirã ĩgũsãrẽ doremurã daporadere marĩ gãme guaseorire ãmudoremasĩa.

3 ¿Idere masĩberi mʉsã? Marĩ Jesús merã Marĩpʉre wereboerã ũmʉgasigue ããrĩrãrẽ dorerãkoa. Irasirirã ĩgũsãrẽ doremurã ããrĩsĩã, i ũmʉmadere ãmudoremasĩa.

4 ¿Nasirirã i ũmʉmarẽ gãme guaseorã, Marĩpʉyare masĩmerã pʉrogue irire ãmudorerã waari?

5 Mʉsãrẽ gʉyasĩrĩburo, ãrĩgũ, ire gojáa. ¿Mʉsã watopeguere neõ sugʉ masĩgũ, mʉsã guaseorire ãmugṹno marĩgorakõãrĩ?

6 Mʉsã merãmʉ masĩgũno gapʉre ãmudorerono irirã, gajigʉ Jesúre bʉremugũrẽ weresãdʉarã, Jesúre bʉremumerã pʉrogue ãmudorerã waáa.

7 Irasiriro, mʉsã gãme guaseorã, mʉsã basi ãmumasĩmerã, Jesúre bʉremumerã pʉrogue irire ãmudorerã waamakũ õãbea. Ĩgũsãrẽ weresãrõno irirã, gajerã Jesúre bʉremurã mʉsãrẽ diaye iribirideare, mʉsãrẽ yajadeare irasũ ĩãkõãmakũ nemorõ õãboakuyo.

8 Mʉsã Jesúre bʉremurã ããrĩkererã, gajerã mʉsãyarãrẽ diaye irimerã, mʉsãde ĩgũsãyare yajarã yáa.

9 ¿Ire mʉsã masĩberi? Ñerõ iririkʉrã Marĩpʉ ĩgũyarãrẽ doreroguere waabirikuma. Ire péwisibirikõãka! Ʉma nomerẽ ñerõ gãmebirarikʉrã, keori weadeare bʉremurĩmasã, gajigʉ marãpore ẽma marãpokʉrã, gajego marãpʉ merã ñerõ iririkʉrã, ũma seyaro ĩgũsã dupʉri merã ñerõ iririkʉrã, nomede ĩgũsã seyaro ñerõ iririkʉrã Marĩpʉ pʉroguere neõ waabirikuma.

10 Irasũ ããrĩmakũ, yajarimasã, gajerãyare bʉro gããmerĩmasã, mejãrikʉrã, gajerãrẽ ñerõ kere wererimasã, ãrĩgatori merã gajerãyare yajarimasã neõ Marĩpʉ pʉrogue waabirikuma.

11 Iripoeguere mʉsã surãyeri irasiririkʉrã ããrĩnerã ããrĩbú. Irasiririkʉrã ããrĩkerepʉrʉ, Marĩpʉ mʉsã ñerĩ oparire koedi ããrĩmí ĩgũyarã ããrĩmakũ irigʉ. Irasirigʉ mʉsãrẽ: “Õãrã, waja opamerã ããrĩma”, ãrĩ ĩãmi. Marĩ Opʉ Jesucristo iridea merã, Õãgũ deyomarĩgũ mʉsãguere ããrĩrĩ merã irasũ ãrĩ ĩãmi.

Marĩya dupʉ merã õãrõ iridorea, ãrĩ gojadea

12 Masaka surãyeri ãsũ ãrĩ wereníma: “Marĩ iridʉarire noó gããmerõ irimasĩa”, ãrĩ wereníma. Irasũta ããrã, ãrĩrõ tamerã. Yʉ iridʉari gajerãrẽ iritamubirimakũ ĩãgũ, irire iribea. Irasirigʉ irire piridʉagʉ, pirikõãrõ gããmea.

13 I masaka wereníri diayeta ããrã. Ãsũ ãrĩ wereníma: “Baari, marĩya paruma ããrĩburi ããrã. Marĩya paru, baari baasãdiru ããrã”, ãrĩ wereníma. Marĩpʉ gapʉ i pe wãĩrẽ peremakũ irigʉkumi. Irasiriro baari, marĩya paru irasũ ããrĩkõãrõ yáa. Ãsũ gapʉ ããrã. Marĩpʉ, marĩya dupʉ irigʉ, ñerĩrẽ ʉaribejaburi dupʉre iribiridi ããrĩmí. Marĩ Opʉ Jesucristo gããmerĩ gapʉre iriburi dupʉ ããrã. Ĩgũta marĩ merã ããrĩgṹ marĩya dupʉ Opʉ ããrĩmi irire õãrõ iribu.

14 Marĩpʉ ĩgũ turari merã marĩ Opʉ Jesucristo boadero pʉrʉ, ĩgũya dupʉre masũdi ããrĩmí. Ĩgũrẽ masũderosũta marĩ boadero pʉrʉ, marĩya dupʉdere masũgʉkumi.

15 ¿Ire mʉsã masĩberi? Marĩ Cristoyarã ããrĩmakũ, marĩya dupʉ, ĩgũya dupʉma ããrĩrĩ irirosũ ããrã. Marĩ irasũ ããrĩrã, nomeõ ũma merã ñerõ iririkʉrimasõ merã ñerõ irimakũ õãbirigorakõãa. Irasirirã irinorẽ neõ iribirikõãdorea.

16 ¿Idere ʍʉsã masĩberi? Marĩpʉya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbʉ́: “Ʊmʉ́ʉ, nomeõ merã marãpokʉgʉ, pẽrã ããrĩkererã, Marĩpʉ ĩãmakʉ̃ su dupʉ irirosũta ããrĩrãkuma”, ãrĩ gojasũdero ããrĩbʉ́. Irasirigʉ sugʉ ñegõ merã marãpokʉmakʉ̃, ĩgʉ̃ya dupʉ igoya dupʉ merã ããrĩrõ, su dupʉ irirosũta ããrã.

17 Irasũta sugʉ marĩ Opʉ Jesucristore bʉremugʉ̃ ĩgʉ̃ merã pẽrã ããrĩkererã, su dupʉ irirosũta ããrĩma. Irasirirã su gũñarĩta opama.

18 Irasirirã ʉ̃ma nomerẽ gãmebirarire neõ iribirikõãka! Gaji marĩ ñerõ iririre irirã, marĩya dupʉguere ñerõ iribea. Ʊma ĩgʉ̃sã marãposã nome ããrĩmerã nomerẽ gãmebirarã gapʉ ĩgʉ̃sã basi ĩgʉ̃sãya dupʉre ñetariro irirã yáma. Cristoya dupʉguere ñerõ irirã irirosũ yáma.

19 ¿Mʉsã ire masĩberi? Marĩpʉ marĩrẽ Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃rẽ sĩdi ããrĩmí. Irasirigʉ Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ marĩguere ããrĩmakʉ̃, marĩya dupʉ ĩgʉ̃ya wii irirosũ ããrã. Irasiriro marĩya dupʉ marĩya dupʉgora ããrĩbea.

20 Marĩpʉ marĩrẽ bʉro maĩgʉ̃, Jesucristore iriudi ããrĩmí marĩ ñerĩ iridea wajare wajaridoregʉ. Ĩgʉ̃yarã ããrĩburo, ãrĩgʉ̃, irasiridi ããrĩmí. Irasirirã marĩ ĩgʉ̃ wajarinerã ããrĩsĩã, marĩya dupʉ merã Marĩpʉ gããmerõsũta iriro gããmea gajerãde ĩgʉ̃rẽ bʉremuburo, ãrĩrã.

7

Mojõsiarimarẽ gojadea

1 Daporare mʉsã yʉre sẽrẽña gojadeare yʉjʉgʉra. Marãpokʉbirimakʉ̃, marãpʉkʉbirimakʉ̃, õãgoráa.

2 Irasũ ããrĩkerepʉrʉ, ããrĩpereroguere ʉ̃ma nomerẽ gãmebirari ããrã. Irasirirã ʉ̃ma ĩgʉ̃sãkʉ marãpokʉro gããmea, gajerã nome merã ñerõ iriri, ãrĩrã. Nomede ĩgʉ̃sãkʉ marãpʉkʉro gããmea, gajerã ʉ̃ma merã ñerõ iriri, ãrĩrã.

3 Marãpokʉgʉ ĩgʉ̃ marãpo merã õãrõ ããrĩrikʉro gããmea. Igode marãpʉ merã õãrõ ããrĩrikʉro gããmea.

4 Marãpʉkʉgore igoya dupʉ igoya dita ããrĩbea. Igo marãpʉ gããmerõsũta ĩgʉ̃ merã ããrĩrõ gããmea. Igo marãpʉdere ĩgʉ̃ya dupʉ ĩgʉ̃ya dita ããrĩbea. Ĩgʉ̃ marãpo gããmerõsũta igo merã ããrĩrõ gããmea.

5 Ãsũ iriburo. Igo marãpʉ igo merã ããrĩdʉamakʉ̃ yʉjʉburo. Ĩgʉ̃de igore yʉjʉburo. Ĩgʉ̃sã Marĩpʉre sẽrẽmurã: “Irikʉnʉrĩ marĩ iririkʉrinorẽ iribirikõãrã”, ãrĩ ãmuadero pʉrʉ merẽ irasũ iribirikõãburo. Marĩpʉre sẽrẽ odoadero pʉrʉ, dupaturi ĩgʉ̃sã ããrĩrikʉderosũta ããrĩburo doja. Ĩgʉ̃sã irasiribirimakʉ̃, wãtĩ ĩgʉ̃sãrẽ gajerã merã ñerõ irimakʉ̃ iribokumi.

6 Yʉ mʉsãrẽ ire dorerigora irirosũ werenígʉ̃ meta yáa. Mʉsã irasũ irimakʉ̃ õãrokoa, ãrĩgʉ̃, irasũ ãrã.

7 Yʉ ãsũ ãrĩ gũñáa. Ããrĩpererã mʉsã yʉ irirosũta marãpo marĩrã ããrĩmakʉ̃ gããmeadikoa. Marĩpʉ gapʉ marĩ ããrĩpererãrẽ sʉrosũ píbiridi ããrĩmí. Surãyerire marãpo marĩmurãrẽ, o marãpʉ marĩmurãrẽ pídi ããrĩmí. Gajerã gapʉre marãpokʉmurãrẽ, o marãpʉkʉmurãrẽ pídi ããrĩmí.

8 Irasirigʉ mʉsã marãpo marĩrãrẽ, marãpʉ marĩrãrẽ, wapiweyarã nomerẽ ãsũ ãrã. Yʉ irirosũ mʉsã marãpokʉbirimakʉ̃, o marãpʉkʉbirimakʉ̃ õãgoráa.

9 Ʊma, nome merã ããrĩdʉarire nʉgãmerãno marãpokʉburo. Nomede irasũta iriburo. Ĩgʉ̃sã marãpokʉmakʉ̃, marãpʉkʉmakʉ̃ õãgoráa. Irasirirã ĩgʉ̃sã nome merã, ʉ̃ma merã ããrĩdʉari direta gũñaníbirikuma.

10 Marãpokʉrãrẽ, marãpʉkʉrãrẽ yʉ ãsũ dorea. I yʉ doreri ããrĩbea. Marĩ Opʉ ire doredi ããrĩmí. Ãsũ ãrĩ doredi ããrĩmí: “Nomeõ igo marãpʉre bʉ́obirikõãburo”.

11 Nomeõ igo marãpʉre bʉ́ogo, gajigʉre marãpʉkʉbirikõãrõ gããmea. Igo marãpʉ ããrĩdi merã ãmubeo, sugota ããrĩkõãrõ gããmea. Ʊmʉ́ʉde ĩgʉ̃ marãpore bʉ́obirikõãrõ gããmea. Ĩgʉ̃de ĩgʉ̃ marãpo ããrĩdeo merã ãmubi, marãpo marĩgʉ̃ta ããrĩkõãrõ gããmea.

12 Gajerãrẽ yʉ gũñarĩrẽ weregʉra marĩ Opʉ weredoredea ããrĩbirikerepʉrʉ. Ãsũ ãrã. Sugʉ Jesúre bʉremugʉ̃, Jesúre bʉremubeore marãpokʉadero pʉrʉ, igo ĩgʉ̃ merãta dujadʉamakʉ̃, igore bʉ́obirikõãrõ gããmea.

13 Nomeõde Jesúre bʉremugõ Jesúre bʉremubire marãpʉkʉgo, igo merã ĩgʉ̃ dujadʉamakʉ̃, ĩgʉ̃rẽ bʉ́obirikõãrõ gããmea.

14 Sugʉ Jesúre bʉremubi marãpo Jesúre bʉremugõ ããrĩmakʉ̃ ĩãgʉ̃, Marĩpʉ ĩgʉ̃rẽ: “Yaagʉ irirosũ ããrĩmi”, ãrĩ ĩãmi. Irasũta sugo Jesúre bʉremubeo marãpʉ Jesúre bʉremugʉ̃ ããrĩmakʉ̃ ĩãgʉ̃, Marĩpʉ igore: “Yaago irirosũ ããrĩmo”, ãrĩ ĩãmi. Ĩgʉ̃ irasũ ĩãbirimakʉ̃, ĩgʉ̃sã pũrã Jesúre bʉremumerã pũrã irirosũ ããrĩbokuma. Irasirigʉ ĩgʉ̃sã pũrãdere Jesúre bʉremurã pũrã irirosũ ĩãmi.

15 Jesúre ƀʉremubi gapʉ ĩgʉ̃ marãpo Jesúre ƀʉremugõrẽ ƀéodʉagʉ, ƀéoburo. Irasʉ̃ta Jesúre
ƀʉremubeo igo marãpʉ Jesúre ƀʉremugʉ̃rẽ ƀéodʉago, ƀéoburo. Marĩpʉ marĩrẽ gajerã merã
gãmekẽãrõ marĩrõ ʉsʉyari merã ããrĩmakʉ̃ gããmemi. Irasirirã ĩgʉ̃sã ƀéodʉamakʉ̃ õãgoráa.
16 Jesúre ƀʉremugõ, igo marãpʉ Jesúre ƀʉremubire: “Yʉ merã ããrĩgʉ́, ƀʉremugʉkumi”,
ãrĩmasĩña máa. Irasʉ̃ta Jesúre ƀʉremugʉ̃, ĩgʉ̃ marãpo Jesúre ƀʉremubeore: “Yʉ merã ããrĩgõ,
ƀʉremugokumo”, ãrĩmasĩña máa.
17 Ãsʉ̃ iriro gããmea marĩrẽ ããrĩpererã marĩ Opʉ Jesucristoyarãrẽ. Marĩpʉ marĩrẽ Jesúre
ƀʉremunʉgãdoregʉ siiudeapoe ĩgʉ̃ marĩrẽ: “Ãsʉ̃ irika!” ãrĩ píderosʉ̃ta iriwãgãrõ gããmea. Yʉ
irire ããrĩperero marãrẽ Jesúre ƀʉremurãrẽ dorea.
18 Marĩpʉ sugʉre ĩgʉ̃ya dupʉma gasirogãrẽ* wiirisʉ̃dire siiumakʉ̃, irasʉ̃ta dujaro gããmea.
Irasʉ̃ta wiirisʉ̃bire siiumakʉ̃, wiirisʉ̃bita dujaro gããmea.
19 Daporare wiirisʉ̃nerã ããrĩrĩ, wiirisʉ̃birinerã ããrĩrĩde wajamáa. Marĩpʉ dorerire marĩ
iriri gapʉ wajakʉtarinʉgãa.
20 Irasirirã Marĩpʉ marĩrẽ masakakʉre siiudeapoe ĩgʉ̃ marĩrẽ píderosʉ̃ta iriwãgãrõ
gããmea.
21 Marĩpʉ mʉsãrẽ siiudeapoe surãyeri gajerãrẽ moãƀoerimasã ããrĩƀʉ́. Irasʉ̃ ããrĩkererã,
mʉsã moãƀoerimasã ããrĩrĩrẽ gʉ̃ñarikʉƀirikõãka! Gajipoe mʉsã oparã mʉsãrẽ wiudʉamakʉ̃,
wirika!
22 Marĩpʉ mʉsãrẽ marĩ Opʉ Jesucristore ƀʉremudoregʉ siiudi ããrĩmí. Irasirirã surãyeri
mʉsã gajerãrẽ moãƀoerimasã ããrĩkererã, daporare Jesucristoyarã ĩgʉ̃ wiunerã irirosʉ̃
ããrã ĩgʉ̃yare irimurã. Mʉsã gajerãrẽ moãƀoerimasã ããrĩƀirikererã, daporare Jesucristore
moãƀoerã ããrã.
23 Marĩpʉ marĩrẽ ĩgʉ̃yarã ããrĩburo, ãrĩgʉ̃, ĩgʉ̃ magʉ̃ Jesucristo boagʉ dí ƀéodea merã
wajaridi ããrĩmí. Irasirirã masakare moãƀoerã irirosʉ̃ ããrĩƀirikõãka! Masaka gããmerĩnorẽ
iribirikõãka! Marĩpʉ gããmerĩ gapʉre irika!
24 Irasirirã, Marĩpʉ mʉsãrẽ Jesucristore ƀʉremunʉgãdoregʉ siiudeapoe mʉsãrẽ píderosʉ̃ta
ĩgʉ̃ merã õãrõ ããrĩníkõãka!
25 Daporare mʉsã marãpo marĩrãrẽ, marãpʉ marĩrãdere weredʉakoa. I yʉ wereburi marĩ
Opʉ weredoredea ããrĩƀea. Irasʉ̃ ããrĩƀirikerepʉrʉ, yʉ basi gʉ̃ñarĩ merã mʉsãrẽ weregʉra.
Marĩ Opʉ yʉre ƀopoñarĩ merã ĩãsĩã, yʉre iritamumi. Irasirirã mʉsã yʉ wererire: “Irimakʉ̃
õãgoráa”, ãrĩ masĩrãkoa.
26 Daporare marĩrẽ wári ñerõ tariri ããrã. Irasirirã mʉsã ããrĩrikʉrosʉ̃ta dujamakʉ̃ õãgoráa.
27 Marãpokʉrã, marãpʉkʉrã gãme ƀéobirikõãka! Marãpo marĩrã, marãposã nome
ãmabirikõãka!
28 Yʉ mʉsãrẽ irire werekerepʉrʉ, mʉsã marãpokʉrã, Marĩpʉ dorerire tarinʉgãrã meta
yáa. Nomeõde marãpʉkʉgo, Marĩpʉ dorerire tarinʉgãgõ meta yámo. Irasʉ̃ ããrĩkerepʉrʉ,
marãpokʉrã, marãpʉkʉrã gapʉ ĩgʉ̃sã okarinʉrĩrẽ poyari merã ããrĩrãkuma. Irasirigʉ yʉ irire:
“Poyari merã ããrĩƀokuma”, ãrĩgʉ̃: “Marãpo marĩrã, marãpʉ marĩrã ããrĩkõãka!” ãrã mʉsãrẽ.
29 Yaarã, yʉ mʉsãrẽ irasʉ̃ ãrĩgʉ̃, ãsʉ̃ ãrĩdʉagʉ yáa. Marĩ i ʉ̃mʉgue ããrĩrikʉri pereburo mérõ
dʉyáa. Irasirirã daporare marãpo marĩrã Marĩpʉyare õãrõ moãrõsʉ̃ta marãpokʉrãdere õãrõ
moãrõ gããmea. Marãpʉkʉrã nomede irasʉ̃ta Marĩpʉyare õãrõ iriro gããmea.
30 Marĩ orekererã, ƀujaweremerã irirosʉ̃ ããrĩrõ gããmea. Ʉsʉyakererã, ʉsʉyari merã
ƀosenʉ irimerã irirosʉ̃ ããrĩrõ gããmea. Gajino wajarikererã: “I yaa ããrĩníkõãrokoa”, ãrĩ
gʉ̃ñabirikõãrõ gããmea. Irasirirã, marĩrẽ Marĩpʉyare õãrõ iriro gããmea.
31 I ʉ̃mʉma marĩ ĩãrĩ perewãgãrõ yáa. Irasirirã i ʉ̃mʉmarẽ iridʉarire ƀʉro
gʉ̃ñarikʉƀirikõãrõ gããmea.
32 Yʉ mʉsãrẽ gʉ̃ñarikʉro marĩrõ ããrĩmakʉ̃ gããmea. Marãpo marĩgʉ̃, marĩ Opʉyare õãrõ
gʉ̃ñami. Irasirigʉ ĩgʉ̃rẽ ʉsʉyamakʉ̃ gããmegʉ̃, ĩgʉ̃yare õãrõ yámi.
33 Marãpokʉgʉ gapʉ ĩgʉ̃ marãpo õãrõ ʉsʉyari merã ããrĩmakʉ̃ gããmegʉ̃, i ʉ̃mʉmarẽ gʉ̃ñami.
34 Irasirigʉ marĩ Opʉ gããmerĩrẽ, ĩgʉ̃ marãpo ʉsʉyamakʉ̃ gããmerĩ gapʉdere gʉ̃ñami.
Nomedere irasʉ̃ta ããrã. Marãpʉ marĩgõ marĩ Opʉyare õãrõ gʉ̃ñamo. Igo gʉ̃ñarĩ merã
Marĩpʉyago õãrõ ããrĩdʉago, ĩgʉ̃ gããmerõsʉ̃ta iridʉamo. Marãpʉkʉgo gapʉ igo marãpʉ õãrõ
ʉsʉyari merã ããrĩmakʉ̃ gããmegõ, i ʉ̃mʉmarẽ gʉ̃ñamo.
35 Yʉ mʉsãrẽ õãrõ waaburo, ãrĩgʉ̃, marĩ Opʉ gããmerĩ direta keoro iridoregʉ ire gojáa.
Mʉsãrẽ marãpokʉrire, marãpʉkʉrire kãmutagʉ meta yáa.
36 Sugʉ ĩgʉ̃ magõ ƀʉ́ro waamakʉ̃ ĩãgʉ̃, ãsʉ̃ ãrĩƀokumi: “Yʉ magõrẽ õãrõ iribirikoa. Igo
marãpʉkʉmakʉ̃ õãƀokoa”, ãrĩƀokumi. Irasʉ̃ ãrĩgʉ̃ nomesukõãburo. Irasiriri, ñerõ iriri ããrĩƀea.

---

* **7:18** Gn 17.1-14: Iripoegue Marĩpʉ Abrahãrẽ ĩgʉ̃ pʉ̃rã ʉ̃marẽ: “Yaarã ããrĩburo”, ãrĩgʉ̃, ĩgʉ̃sãya dupʉma gasirogãrẽ wiiridoredi ããrĩmí. Pʉrʉ iri dorerire Moisére pídi ããrĩmí. Irasirirã judío masaka Abraham parãmerã ããrĩturiarã iri dorerire irirã, ĩgʉ̃sã pʉ̃rã ʉ̃marẽ su mojõma pere gaji mojõ ʉreru pẽrẽƀejarinʉrĩ waaró merã ĩgʉ̃sã deyoadero pʉrʉ irasʉ̃ yáma.

37 Gajigн gapн: “Nomesuro gããmekoa”, ãrĩbiribokumi. Ãsũ gapн ãrĩbokumi: “Yн magõ
marãpнkнbirikõãburo”, ãrĩbokumi. Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, igore õãrõ waabokoa. Ĩgũ irasũ iridнari
õãgorabokoa.
38 Magõrẽ marãpнkнdoregн, õãrõ irigн yámi. Irota marãpнkнdorebi gapн nemorõ õãrõ
iritarinнgãgũ yámi. Daporare marĩrẽ wári ñerõ tariri ããrã. Irasiriro marãpнkнbirimakũ,
marãpokнbirimakũ nemorõ õãa.
39 Marĩpн marĩrẽ doreri ãsũ ãrã. Marãpнkнgo igo marãpн okamakũ, ĩgũ merã
ããrĩníkõãburo. Ĩgũ boadero pнrнgue, gajigн igo suyugнre marãpнkнmasĩgokumo ĩgũ Jesúre
bнremugũ ããrĩmakũ.
40 Yн gapн ãsũ ãrĩ gũñáa. Igo dupaturi marãpнkнbeo, nemorõ нsнyabokumo. Yнde, gajerã
mнsãrẽ buerimasã irirosũ Õãgũ deyomarĩgũrẽ opáa. Irasirigн irire werea mнsãrẽ.

8

¿Keori weadea pнro baari pídeare baamakũ õãkuri? ãrĩ gojadea

1 Dapora mнsã: “¿Keori weadea pнro baari pídeare baamakũ õãkuri?” ãrĩ sẽrẽñadeare
yнjнgнra. Mнsã irire masĩa. Ĩgũsã bнremurĩ weadea neõ wajamáa. Irasirirã: “Gнa tamerã
õãrõ masĩa”, ãrĩ gũñarã, gajerãrẽ masĩtarinнgãdнarã irirosũ yáa. Gajerãrẽ maĩrã, ãsũ gapн
iriro gããmea. Nemorõ ĩgũsãrẽ Marĩpнyare bнremunemomakũ iriro gããmea.
2 Sugн: “Masĩpeokõãa”, ãrĩgũno, õãrõ masĩbemi. Wári dнyáa ĩgũ masĩbiri.
3 Marĩpн ĩgũrẽ maĩgũ gapнre masĩmi. “Yaagн ããrĩmi, ĩgũrẽ masĩa”, ãrĩmi.
4 Irasirigн yн mнsãrẽ keori weadea pнro baari pídea baarire weregнra. Diayeta ããrã. Ĩgũsã
bнremurĩ weadea neõ wajamáa. Gajigн, Marĩpн irirosũ ããrĩgṹ neõ mámi. Ĩgũ sugнta ããrĩmi.
5 Gajerã masaka ĩgũrẽ bнremumerã wárã gajerãnorẽ bнremuma. Ʊmarõgue ããrĩrãrẽ, i
ũmнgue ããrĩrãrẽ bнremuma. “Marĩ bнremurã, marĩ oparã ããrĩma”, ãrĩ bнremuma.
6 Marĩpн sugнta ããrĩpererire iridi ããrĩmí. Irasirirã marĩ ĩgũyarã ããrĩsĩã, ĩgũ dorerire
irimurã ããrã. Irasũ ããrĩmakũ, Jesucristo sugнta marĩ Opн ããrĩmi. Ĩgũ merã Marĩpн
ããrĩpererire iridi ããrĩmí. Ĩgũ merã marĩdere ĩgũyarã ããrĩmakũ iridi ããrĩmí. Irasirirã ĩgũ merã
ããrĩníkõãrãkoa.
7 Yн wereri diaye ããrĩkerepнrн, surãyeri Jesúre bнremurã irire masĩbema. Iripoegue keori
weadeare bнremunerã ããrĩsĩã, daporadere iri keori weadea pнro baari pídeare baarã:
“Marĩ bнremunerã keori weadeare bнremurã yáa”, ãrĩ gũñadima. Irasirirã õãrõ masĩmerã
irire baarã: “Ñerõ irirã yáa”, ãrĩ gũñadima. Irasũ gũñakererã, irire baakõãma.
8 Marĩ irire baarã, Marĩpн merã nemorõ õãrõ ããrĩmasĩbirikoa. Gajerã nemorõ õãrã
waabirikoa. Irire baamerãde, gajerã nemorõ ñerã waabirikoa.
9 Irasũ ããrĩkerepнrн, õãrõ pémasĩka! Mнsã noó gããmerõ baarã, gajigн Jesúre
bнremuturabire ñerõ irimakũ iribirikõãka!
10 Ãsũ ããrã. “Ĩgũsã bнremurĩ keori weadea neõ wajamáa”, ãrĩ masĩa. Irasirirã iri keori
weadeare bнremurĩmasã baarogue baarã: “Õãbea”, ãrĩ gũñabea. Jesúre bнremuturabi
gapн, mнsã irogue baamakũ ĩãgũ: “Irogue baarã, Marĩpнre bнremubema”, ãrĩ gũñabokumi.
Irasũ ãrĩ gũñakegн, mнsãrẽ ĩãkũĩ, ĩgũde baakõãbokumi. Irasũ baagн: “Ñerõ irigн yáa”, ãrĩ
gũñabokumi. Ĩgũ irasũ gũñamakũ, mнsã ĩgũrẽ ñerõ irimakũ irirãkoa.
11 Mнsã õãrõ masĩrã irogue baarã, gajigн õãrõ masĩbi gapнre ñerõ irimakũ iribokoa. Cristo
ĩgũdere boabosadi ããrĩmí. Irasirirã mнsã baari merã Cristoyagнre poyanorẽbokoa.
12 Irasũ ããrĩmakũ, gajigн õãrõ masĩbire: “Irire baamakũ ñegoráa”, ãrĩ gũñakegн irire
baamakũ irirã, Cristodere ñerõ irirã yáa.
13 Irasirigн yн baari merã gajigн Cristoyagнre ñerõ irimakũ iribokoa, ãrĩgũ, iri baarire neõ
dupaturi baabirikoa.

9

Jesús buedoregн pídi ĩgũ wajatarimarẽ gojadea

1 Jesucristo yнre ĩgũyare buedoregн pídi ããrĩmí. Irasirigн yнde gajerã ĩgũ buedoregн pínerã
irirosũta irimasĩa. Yнde marĩ Opн Jesúre ĩãdita ããrã. Irasũ ããrĩmakũ, yн mнsãrẽ ĩgũya kerere
buemakũ pérã, ĩgũrẽ bнremunнgãbн.
2 Gajerã yнre: “Ĩgũ Jesús buedoregн pídi meta ããrĩmi”, ãrĩ werewнakerepнrн, mнsã gapн
irasũ ãrĩbea. Yн buemakũ pérã, mнsã Jesúre bнremubн. Irasirirã ĩgũrẽ bнremurã ããrĩsĩã,
yнre: “Ĩgũ Jesús buedoregн pídi ããrĩmi”, ãrĩ masĩa.
3 Yнre werewнarãrẽ ãsũ ãrĩ yнjнgнra.
4 Yн mнsãrẽ bueri waja, mнsã yнre baari ejo, iiríri tĩãmakũ ñeãmasĩa.

5 Gajerã Jesús buedoregн pínerã, ĩgũ pagнpũrã, Pedrosã buegorenarã, ĩgũsã marãposã
nomerẽ ãĩãnama. Ĩgũsã irirosũta yнde Jesucristore bнremugõrẽ marãpokнgн ãĩãnabokoa.
6 ¿Naásũ gũñarĩ mнsã? Gajerã Jesús buedoregн pínerã mнsãrẽ buerã, ĩgũsã baaburire
moã wajatabema. ¿Nasirirã yн, Bernabé mнsãrẽ buerã, gнa baaburire wajatadнarã,
moãduúmasĩbirikuri?
7 Surara ĩgũ baaburi waja ĩgũ basi wajaribirikumi. Ĩgũ surara moãrĩ waja ĩgũ oparã
gapн irire wajaribosakuma. Iguidari otedi, ĩgũ otedea dнkare tea, baamasĩkumi. Ovejare
koregнde, ĩgũsãya ũpĩkure bipi, iirímasĩkumi.
8 Yн mнsãrẽ irasũ ãrĩgũ, masaka gũñarĩ merã werebea. Yн ãrĩrõsũta Marĩpн doreri gojadea
pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú:
9 "Wekн trigo yeri gasirire ĩgũya guburi merã kнra koro, trigore baadнagн baaburo. Ĩgũya
disi túsãrĩ berore túsãbirikõãka!" ãrĩ gojasũdero ããrĩbú. Marĩpн irire doregн, wekнayama
direta ãrĩgũ meta iridi ããrĩmí.
10 Irire doregн, gнa ĩgũya kerere buerãya ããrĩburire ãrĩgũ iridi ããrĩmí. Ãsũ ããrã. Sugн
oteburore ãmukumi. Pнrн gajigн iro otedea dнkare seakumi. Irasirirã iri otedea dнkare
dнkawaburire gũñarã, pẽrãgueta õãrõ moãkuma.
11 Gнa mнsãrẽ Marĩpнya werenírĩrẽ buerã, oterimasũ ĩgũ oteri yerire otegн irirosũ iribн.
Oterimasũ ĩgũ moãrĩ waja, ĩgũ otedea dнkare seamasĩkumi ĩgũya ããrĩburire. Irasiriro, gнa
mнsãrẽ bueri waja, mнsã gнaya ããrĩburire gajino gнare sĩmakũ õãbokoa.
12 Mнsã gнare sĩbirikererã, gajerã buerã mнsãrẽ sẽrẽmakũ, ĩgũsã gapнre sĩyuro. Gнa gapн
ĩgũsã nemorõ sẽrẽmasĩa mнsãrẽ bueri waja.
Gнa mнsãrẽ: "Sĩka!" ãrĩbonerã ããrĩkererã, neõ irasũ ãrĩbea. "Ĩgũsã Cristoya kerere
pédнabiribokuma gнa ĩgũsãrẽ gajinorẽ sẽrẽmakũ", ãrĩ gũñabн. Irasirirã gнa gããmerĩrẽ
opabirikerepнrн, mнsãrẽ neõ sẽrẽbiribн.
13 Mнsã ire masĩa. Marĩpнya wiigue moãrĩmasã, Marĩpнre bнremurã waibн dií ãĩri sĩdeare
baama ĩgũsã irogue moãrĩ waja. Iri wiima waimнrãrẽ wẽjẽ soepeoro pнro moãrãde irireta
baama.
14 I irirosũta marĩ Opн ĩgũya kerere wererãya ããrĩburire ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: "Ĩgũsã moãrĩ merã
ĩgũsã baaburire wajata baaburo", ãrĩdi ããrĩmí.
15 Irasũ ããrĩkerepнrн, yн gapн mнsãrẽ: "Sĩka!" neõ ãrĩbiribн. Daporadere gojagн,
mнsãrẽ gajino sẽrẽgũ meta gojáa. Ʉaboari merã boakeregн, mнsãrẽ buedea waja neõ
wajaseabirikoa. Irasirigн wajamarĩrõ mнsãrẽ нsнyari merã buea. Yн mнsãrẽ buedea waja
merã neõ wajata baabirikoa.
16 Marĩpн yнre ĩgũ masakare tauri kerere weredoregн pídi ããrĩmí. Irasirigн yн iri kerere
weregн: "Gajerã nemorõ masĩtarinнgãgũ ããrã", neõ ãrĩ gũñabea. Iri kerere werebi, bнro
bнjawereri merã ñerõ taribokoa.
17 Iri kerere yн basi yн gũñarĩ merã buegн, wajatabokoa. Marĩpн yнre doredero sũta iri
kerere buegн, ĩgũ yнre pídea gapнre irigн yáa. Ĩgũ yнre píderosũta iriro gããmea. Gaji gapнre
neõ irimasĩña máa.
18 Irasirigн Jesucristoya kerere buegн, yн bueri waja mнsãrẽ: "Wajarika!" ãrĩ sẽrẽbuno
ããrĩkeregн, irire neõ sẽrẽbiribн. Yн irasirimakũ, yн wajatari ãsũ ããrã: "Jesucristo ĩgũrẽ
bнremurãrẽ taugнkumi", ãrĩrĩ kerere wajamarĩrõ buegн, õãrõ нsнyari merã ããrã. Irita ããrã
yн wajatari.
19 Masakare moãboegн neõ ããrĩbirikeregн, ããrĩpererãrẽ moãboegн irirosũ irigн yáa, ĩgũsã
Jesucristoya kerere péburo, ãrĩgũ. Wárã ĩgũrẽ bнremumakũ gããmegũ, irasũ yáa.
20 Irasirigн yaarã judío masaka merã ããrĩgṹ, ĩgũsã õãrĩ iririkнrosũta yáa, ĩgũsã Jesúre
bнremumakũ gããmegũ. Ãsũ ããrã. Ĩgũsã Moisés dorerire bнremuma. Yн Moisés doreri
direta bнremugũ ããrĩbirikeregн, ĩgũsã merã ããrĩgṹ, ĩgũsã iririkнrosũta yáa, yн buerire pémakũ
gããmegũ.
21 Moisés dorerire bнremumerã merã ããrĩgṹ, ĩgũsã õãrĩ iririkнrosũta yáa, ĩgũsãde Jesúre
bнremumakũ gããmegũ. Irasirikeregн, Cristore bнremusĩã, Marĩpн dorerire tarinнgãbea.
22 Jesúre bнremuturamerã merã ããrĩgṹ, ĩgũsã õãrĩ iririkнrosũta yáa, ĩgũsãde Jesúre
bнremunemoburo, ãrĩgũ. "Mнsã nemorõ Jesúre bнremugũ, ĩgũyare masĩpeogн ããrã",
neõ ãrĩbea ĩgũsãrẽ. Irasirigн ããrĩpererã õãrĩ iririkнrosũta yáa: "Surãyeri yн buerire pérã,
tausũrãkuma", ãrĩgũ.
23 I ããrĩpererire irasũ yáa: "Jesucristo ĩgũrẽ bнremurãrẽ taugнkumi", ãrĩrĩ kerere ĩgũsã õãrõ
péburo, ãrĩgũ. Ĩgũsã iri õãrĩ kerere bнremumakũ ĩãgũ, yн ĩgũsã merã bнro нsнyáa.
24 Mнsãrẽ i keori merã ãsũ ãrĩ werea. Ũma birarimasã, ããrĩpererã ũmakererã, wajatapere-
birikuma. Ũmaturagн dita wajatakumi. Irasirirã, wajatadнagн bнro ũmaderosũta mнsãde
Marĩpн gããmerĩrẽ õãrõ irika, ĩgũ sĩburire wajatamurã!

25 Ããrĩpererã ũma biramurã ĩgũsã ũmaburi dupuyuro õãrõ ũma buekuma. Ããrĩpereri ĩgũsãya
dupɯre poyanorẽrĩrẽ pirikõãkuma. Olivo wãĩkɯdima pũrĩ merã iridea berore wajatadɯarã,
irasũ ũma buekuma. Pɯrɯ gajerãrẽ ĩmurã, wajatadiya dipurugue iri berore peokuma. Iri
bero mata boakõãkoa. Marĩde Marĩpɯyare õãrõ buero gããmea. Ñerĩrẽ pirikõã, ĩgũ gããmerĩ
gapɯre iriro gããmea, ĩgũ sĩburire wajatamurã. Ĩgũ sĩrĩ neõ boabirikoa.
26 Irasirigɯ yɯ gapɯ, ũma birarimasũ ĩgũ noó gããmerõ ũmagũ irirosũ iribea. Yɯ gããmerõ
irimoãmabea. Marĩpɯyare masĩsĩã, ĩgũ gããmerĩrẽ irigɯ yáa.
27 Irasirigɯ yɯ iridɯarire, yɯ ɯaribejarire iribea. Yɯ iridɯarire irimakũ, gajerãrẽ
Marĩpɯyare buedi ããrĩkerepɯrɯ, Marĩpɯ yɯre: "Õãrõ iribɯ", ãrĩbiribokumi.

10

Keori weadeare bɯremubirikõãka! ãrĩ gojadea

1 Yaarã, mɯsãrẽ irire masĩmakũ gããmea. Marĩpɯ, gɯa ñekũsãmarã merã ããrĩdi ããrĩmí ĩgũsãrẽ
Egiptogue ããrĩrãrẽ ãĩ wiugɯ. Ĩgũ iriudea mikãyebo merã ĩgũsãrẽ dupuyudi ããrĩmí. Ããrĩpererã
ĩgũrẽ tɯyarã, dia wádiya, deko diiadiya wãĩkɯdiya dekogue, bojori maá ĩgũ iridea maague
taribujanerã ããrĩmá.
2 Ĩgũsã Moisés merã mikãyebo doka, dia wádiyare taribujanerã ããrĩmá. Iro taribujarã,
ããrĩpererã ĩgũ merã wádiya dekogue wãĩyesũrã irirosũ waanerã ããrĩmá. Iri merã ĩgũyarã
ããrĩrĩrẽ ĩmunerã ããrĩmá.
3 Ĩgũsã ããrĩpererã Marĩpɯ sĩdea ũmɯgasima baarire baanerã ããrĩmá.
4 Ããrĩpererã Marĩpɯ ũtãyegue deko wiridoredeare iirínerã ããrĩmá. Cristo iri ũtãye irirosũ
ããrĩdi ããrĩmí. Ĩgũta okari sĩdi ããrĩmí. Irasirigɯ ĩgũta ĩgũsãrẽ wapikɯwãgãdi ããrĩmí.
5 Marĩpɯ ĩgũsãrẽ õãrõ iritamukerepɯrɯ, wárã ĩgũ dorerire tarinɯgãnerã ããrĩmá. Ĩgũsã
irasirimakũ ĩãgũ, Marĩpɯ ĩgũsãrẽ ĩãsuyubiridi ããrĩmí. Irasirigɯ ĩgũsãrẽ masaka marĩrõgue
boamakũ iridi ããrĩmí ĩgũ dorerire tarinɯgãdea waja.
6 Ããrĩpereri ĩgũsãrẽ waadea kere, marĩrẽ ĩgũsã iriderosũ ñerĩrẽ iribirikõãburo, ãrĩ keori
pídea ããrã.
7 Irasirirã, keori weadeare surãyeri ĩgũsã bɯremuderosũ bɯremubirikõãka! Keori wead-
eare ĩgũsã bɯremudeare Marĩpɯya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú:
"Masaka baa, iirí odo, bosenɯ irinɯgãnerã ããrĩmá", ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.
8 Pɯrɯ surãyeri ũma nomerẽ ñerõ iri gãmebiranerã ããrĩmá. Ĩgũsã iriderosũ iribirikõãrõ
gããmea marĩrẽ. Ĩgũsã ñerõ iriri waja, sunɯrẽ veintitrés mil masaka boanerã ããrĩmá.
9 Gajipoe gajerã: "Marĩpɯ gɯare õãrõ korebemi", ãrĩ werewɯanerã ããrĩmá. Ĩgũsã ãrĩderosũ
ãrĩbirikõãrõ gããmea marĩrẽ. Ĩgũsã ñerõ werenírĩ waja ĩgũsãrẽ ãña kũrĩ wẽjẽnerã ããrĩmá.
10 Gajipoe gajerã ĩgũsã Marĩpɯ irideare ñerõ ãrĩ werewɯamakũ, Marĩpɯre wereboegɯ
ĩgũsãrẽ wẽjẽdi ããrĩmí. Ĩgũsã ãrĩderosũ ãrĩbirikõãrõ gããmea marĩrẽ.
11 Marĩrẽ inɯ marãrẽ i ũmɯ pereburo mérõgã dɯyawãgãriro yáa. Irasirigɯ Marĩpɯ
ĩgũya werenírĩ gojadea pũgue gɯa ñekũsãmarãrẽ ĩgũ wajamoãdeare gojadoredi ããrĩmí, ĩgũsã
iriderosũ ñerõ iribirikõãburo, ãrĩgũ.
12 Sugɯ: "Yɯ tamerã Marĩpɯre õãrõ bɯremusĩã, ñerõ iribirikoa", ãrĩ gũñagũno, õãrõ
pémasĩka, iripoegue marã iriderosũ ñerĩrẽ iriri, ãrĩgũ!
13 Gajipoere marĩ ããrĩpererã sugɯ dɯyaro marĩrõ ñerĩrẽ iridɯarã, wãtĩ ñerĩ ãrĩmesãsũrã,
ñerõ tarirã ããrã. Irasũ ããrĩkerepɯrɯ, Marĩpɯ gapɯ ĩgũ ãrĩderosũta marĩrẽ iritamuníkõãmi
ñerĩrẽ tarinɯgãburo, ãrĩgũ. Marĩ ñerĩrẽ tarinɯgãnemomasĩbirimakũ ĩãgũ, gaji ñerĩrẽ tau
kãmutagɯkumi marĩrẽ poyanorẽrĩ, ãrĩgũ. Irasirigɯ marĩrẽ ĩgũ merã gũñaturamakũ irigɯkumi
ñerĩrẽ iribirikõãburo, ãrĩgũ.
14 Yaarã yɯ maĩrã, yɯre péka! Neõ keori weadeare bɯremubirikõãka!
15 Mɯsã õãrõ pémasĩrã ããrĩmakũ, irire mɯsãrẽ werea. Irasirirã yɯ ãrĩrĩrẽ: "Diayeta ããrã",
ãrĩ masĩa.
16 Marĩ nerẽ bokatĩrĩrã Marĩpɯre: "Õãa", ãrĩ, ɯsɯyari sĩ odo, igui deko iiríripare iiría. Irasũ
iirírã: "Cristo boagɯ, marĩ ñerĩ iridea wajare ĩgũ dí béodea merã wajaribosadi ããrĩmí",
ãrĩ ĩmua. Pãrũrẽ marĩ dɯkawa baarã: "Cristo ĩgũya dupɯ curusague boadea merã marĩrẽ
ĩgũyarã ããrĩmakũ iridi ããrĩmí", ãrĩ ĩmua.
17 Marĩ wárã ããrĩkererã, suru pãrũrẽ dɯkawa baarã, ããrĩpererã marĩ Cristoyarã su dupɯta
irirosũ ããrã. Irasirirã sugɯyarãta ããrã.
18 Gɯayarã Israel marã Moisés doredero sũta iririre gũñaka! Marĩpɯre bɯremurã, ĩgũya
wiigue waibɯre ãĩa wẽjẽ soema. Wẽjẽ soe odo, Marĩpɯ ĩũrõ diíre baama. Irasũ baarã:
"Marĩpɯyarã ããrã", ãrĩ ĩmuma.
19 Yɯ ire irasũ ãrĩgũ: "Keori weadea wajakɯa, irasiriro iri keori weadea pɯro waibɯ dií
pídea, gaji waibɯ dií nemorõ ããrã", ãrĩgũ meta yáa.

20 Ãsũ gapн ãrĩ werea. Marĩpнre masĩmerã, keori weadea pнro waibн dií pírã, Marĩpнre
bнremubema. Wãtẽa gapнre bнremurã yáma. Ĩgũsã irasũ bнremumakũ, ĩgũsã bнremurĩ
wiigue mнsã ĩgũsã merã baarã: "Wãtẽayarã ããrã", ãrĩ ĩmurã irirosũ yáa. Mнsã irasirimakũ,
neõ gããmebea.
21 Marĩ Opн Jesucristoyarã ããrĩsĩã, ĩgũrẽ bнremurã nerẽ bokatĩrĩrã, igui deko iiríripare iirí,
pãrũrẽ dнkawa baáa. Gajerã ĩgũsã keori weadeare bнremurã iiríri, waibн dií ĩgũsã baari,
wãtẽaya ããrã. Irasirirã marĩ Opн Jesúyare baarã, wãtẽayare baamasĩbea. Irasũta wãtẽayare
baarã, Jesúyare baamasĩbea.
22 Marĩ Opн ĩgũyarãrẽ ĩgũ direta bнremumakũ gããmemi. Irasirirã marĩ wãtẽãrẽ bнremurã,
marĩ ĩgũrẽ guamakũ iribokoa. Ĩgũ guamakũ, marĩ ĩgũrẽ tarinнgãmasĩbirikoa. Marĩrẽ
wajamoãburire kãmutamasĩbirikoa.

Marĩpн gããmerĩ direta irika! ãrĩ gojadea

23 Masaka surãyeri ãsũ ãrĩ wereníma: "Marĩ iridнarire noó gããmerõ irimasĩa", ãrĩ
wereníma. Ĩgũsã irire irasũ ãrĩkerepнrн, ããrĩpereri marĩ iridнarire irirã, gajerãrẽ iritamurã
meta yáa. Noó marĩ gããmerõ irirã, gajerãrẽ Marĩpнre bнremunemomakũ iribiribokoa.
24 Marĩya ããrĩburi direta gũñabirikõãrõ gããmea. Gajerãya ããrĩburidere gũñarõ gããmea.
25 Irasirirã baari duarogue baarire wajarirã, noó gããmerõ wajari baaka! "¿I baari keori
weadea pнrogue pídea ããrĩrĩ?" ãrĩ sẽrẽñabirikõãka: "Irire baarã, ñerõ irirã yáa", ãrĩ gũñarĩ,
ãrĩrã!
26 Marĩpнya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: "Ããrĩpereri i ũmнma, marĩ
Opнya ããrã", ãrĩ gojasũdero ããrĩbú. Irasirirã ããrĩpereri ĩgũ baari pídeare baamasĩa.
27 Jesúre bнremubi mнsãrẽ baadoregн siiumakũ, waadнarã waaka! Baarã waarã, mнsãrẽ
ĩgũ ejorire baaka! "¿I baari, keori weadea pнrogue pídea ããrĩrĩ?" ãrĩ sẽrẽñabirikõãka: "Irire
baarã, ñerõ irirã yáa", ãrĩ gũñarĩ, ãrĩrã!
28 Gajigн iro ããrĩgũ ãsũ ãrĩbokumi mнsãrẽ: "I baari, keori weadea pнrogue pídea dií ããrã",
ãrĩbokumi. Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ, iri diíre baabirikõãka! Ĩgũ, mнsã baamakũ: "Ñerĩrẽ irirã yáma",
ãrĩ gũñabokumi. Ĩgũ irasũ ãrĩ gũñabirikõãburo, ãrĩrã, irire baabirikõãka!
29 Yн irire ãrĩgũ, ĩgũ gũñarĩrẽ werenígũ yáa. Mнsã gũñarĩrẽ wereníbea.
Mнsã gapн ãsũ ãrĩ sẽrẽñabokoa yнre: "¿Nasirirã, gajigн diaye gũñabiri waja, gнa iridнarire
gorawayubokuri?
30 Gнa baarire Marĩpнre: 'Õãa', ãrĩ, нsнyari sĩmakũ, gajigн gнa baarire werewнamasĩbemi",
ãrĩbokoa mнsã yнre.
31 Yн gapн ãsũ ãrĩ werea mнsãrẽ. Mнsã baa, iirírã, gajinorẽ irirãde, Marĩpн gããmerĩ direta
irika, gajerãde ĩgũrẽ: "Õãtarigн ããrĩmi", ãrĩ bнremuburo, ãrĩrã!
32 Neõ mнsã iriri merã judío masakare, judío masaka ããrĩmerãrẽ, Marĩpнyarãdere ñerõ
irimakũ iribirikõãka!
33 Yн irirosũ irika! Ããrĩpereri yн iriri merã masaka ããrĩpererãrẽ õãrõ iridнáa. Irasirigн
õãrõ yн ããrĩburi direta gũñabea. Gajerãya ããrĩburi gapнre õãrõ gũñáa, ĩgũsãde Jesucristore
bнremuburo, ãrĩgũ. Ĩgũrẽ bнremumakũ, ĩgũsãrẽ taugнkumi, peamegue waabirikõãburo,
ãrĩgũ.

11

1 Irasirirã yн Cristore iritнyarosũta mнsãde yнre iritнyaka!

Jesúre bнremurã nerẽrõgue nome iririmarẽ gojadea

2 Yaarã, yнre mнsã gũñamakũ, ããrĩpereri yн buedeare keoro irimakũ ĩãgũ, mнsãrẽ: "Õãrõ
yáa", ãrĩ, нsнyari merã werea.
3 Gaji mнsãrẽ masĩmakũ gããmea. Cristo, ããrĩpererã ũma dipuru ããrĩmi. Ʊmúн, marãpore
igo dipuru ããrĩmi. Marĩpн, Cristo dipuru ããrĩmi.
4 Mнsã Marĩpнre bнremurã nerẽmakũ, sugн Marĩpнre sẽrẽgũ, Marĩpн ĩgũrẽ weredoredeare
weregн, ĩgũya dipurure bннabirikumi. Ĩgũya dipurure bннagн, gнyasĩũrõ irigн iribokumi.
Cristore ĩgũ Opнre goepeyari merã bнremubiribokumi.
5 Nomeõ gapн Marĩpнre sẽrẽgõ, Marĩpн igore weredoredeare werego, igoya dipurure
bннakumo. Igoya dipurure bннabeo, gнyasĩũrõ irigo iribokumo. Marãpнre igo dipurure
goepeyari merã bнremubiribokumo. Poari pera wннabéodeo irirosũ ããrĩbokumo.
6 Igoya dipurure bннadнabirimakũ, diayeta igoya poarire pera wннabéokõãrõ gããmea.
Igoya poarire pera wннabéodнabeo: "Gнyasĩũgoráa", ãrĩgõ, igoya dipurure bннaburo.
7 Ʊmúн gapн Marĩpн irirosũ opн ããrĩsĩã, ĩgũya dipurure bннabirikõãburo, Marĩpн yн Opн
ããrĩmi, ãrĩ ĩmubu. Nomeõ gapн igoya dipurure bннaburo, ũmúн yн opн ããrĩmi, ãrĩ ĩmubo.
8 Neõgoraguere Marĩpн ũmúнrẽ irigн, nomeõya gõã merã iribiridi ããrĩmí. Nomeõ gapнre
ũmúнya gõã merã iridi ããrĩmí.

9 Irasirigн ũmúнrẽ irigн, nomeõrẽ iritamubure iribiridi ããrĩmí. Nomeõ gapнre, ũmúнrẽ iritamubore iridi ããrĩmí.
10 Irasirirã mнsã Marĩpнre bнremurã nerẽrõguere, nome ĩgũsãya dipure bннaro gããmea. Irasũ bннarã, ũmúн dorerire õãrõ yнjнrire ĩmurãkuma. Ĩgũsã irasiririre Marĩpнre wereboerã ĩãrãkuma.
11 Irasũ ããrĩkerepнrн, marĩ Jesucristore bнremurã gãme iritamua. Ũma, nome iritamurĩ marĩrõ ããrĩmasĩbirikuma. Nomede ũma iritamurĩ marĩrõ ããrĩmasĩbirikuma.
12 Diayeta ããrã. Marĩpн nomeõrẽ ũmúнya gõã merã iridi ããrĩmí. Ide diayeta ããrã. Ũma, nome merã deyoama. Irasirirã ããrĩpererã masaka: ũma, nomede Marĩpн irinerã ããrĩma.
13 I ããrĩpereri diayeta ããrĩmakũ, ¿mнsã basi naásũ gũñarĩ? Mнsã Marĩpнre bнremurã nerẽrõgue, nomeõ igoya dipurure bннabeota, Marĩpнre sẽrẽmakũ ¿õãrĩ, o õãberi?
14 Ũmúн poañapu ũmamakũ gнyasĩũgoráa. Ããrĩpererã masaka irire masĩma.
15 Nomeõ poañapu ũmagõ ããrĩmakũ: "Õãgoráa", ãrã. Igo poañapu ũmamakũ, igoya dipuru bннaro irirosũ ããrã.
16 Yн werenírĩrẽ: "Irasũ ããrĩbea", ãrĩ guaseodнagнnorẽ ãsũ ãrĩ weregнra. Marĩ Jesúre bнremurã, gajerã Marĩpнyarãde irire irasũ dita yáa.

Marĩ Opн Jesucristo boadeare gũñarã, ĩgũ nerẽ baadorederosũ keoro iribiridea

17 Dapora mнsãrẽ gaji gojáa. Irire gojagн, yн mнsãrẽ: "Õãrõ irirã yáa", ãrĩbea. Mнsã nerẽrã, õãrõ iriboanerã, ubu gapн poyanorẽayuro.
18 Irasirigн ãsũ ãrĩ werepнrorigнra mнsãrẽ. Mнsã nerẽrã, gãme guaseo dнkawariayuro. Gajerã yнre irire weremakũ pégн: "Diayeta ããrĩkoa", ãrĩ gũñáa.
19 Mнsã gãme dнkawarirã, ãsũ ãrĩ gũñakoa: "Marĩrẽ gãme dнkawariro gããmea. Irasirirã, ¿noã gapн Jesucristoyarãgora ããrĩrĩ? ãrĩ masĩrãkoa", ãrĩkoa.
20 Irasirirã mнsã gãme dнkawariri waja, mнsã marĩ Opн Jesucristo boadeare nerẽ gũñarã, ĩgũ buerã merã baatũnugũ dorederosũ keoro iirí, baabea.
21 Mнsã nerẽ baarã, surãyeri noó gããmerõ baapнrorikõãa. Gajerã нaboama. Gajerã mejãma.
22 Mнsã noó gããmerõ iirí, baadнarã, ¿nasirirã mнsãya wiirigue baa, iiríberi? Mнsã Marĩpнyarã ããrĩkererã, noó gããmerõ baa, iirírã, mнsã nerẽrĩrẽ wajamarĩrõsũ irirã yáa. Mнsã watopegue ããrĩrã baari opamerãrẽ gнyasĩũrõ tarimakũ irirã yáa. Mнsã irasiriri kerere pégн, ¿naásũ ãrĩ weregнkuri yн mнsãrẽ? "Õãrõ irirã yáa", ãrĩbirikoa.

Marĩ Opн Jesucristo ĩgũ buerã merã baatũnudeare gojadea

23-24 Marĩ Opн Jesucristo yнre buedeare yн mнsãrẽ werebн. Iri ãsũ ããrã. Ĩgũrẽ wẽjẽdнarãguere ĩgũrẽ Judas ĩmuburi dupuyuroma ñamita marĩ Opн Jesucristo pãrũrẽ ãĩ, Marĩpнre: "Mнrẽ нsнyari sĩa", ãrĩ, irirure pea, ĩgũ buerãrẽ: "I yaa dupн ããrã", ãrĩ gueredi ããrĩmí. "Irasirirã yн mнsã merã dapora iriaderosũ nerẽ, pãrũrẽ baarikн, yн mнsãrẽ boabosarire gũñaka!" ãrĩdi ããrĩmí.
25 Ĩgũsã baa odoadero pнrн, pãrũrẽ ãĩderosũta iiríripare ãĩ, ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: "Yн mнsãrẽ boabosagн yaa dí béori merã Yнpн mнsãrẽ: 'Õãrõ irigнra', ãrĩdeare iriyuwarikнgнkumi. Irasirirã mнsã nerẽ, iiríripare iirírikн, yн dí béobosarire gũñaka!" ãrĩdi ããrĩmí.
26 Ĩgũ ãrĩderosũta irirã, marĩ nerẽrã, pãrũrẽ baarikн, iiríripare iirírikн: "Marĩ Opн Jesucristo marĩrẽ boabosadi ããrĩmí", ãrĩ ĩmurãkoa. Irire iriníkõãrõ gããmea. Ĩgũ i ũmнgue dupaturi aarimakũ, irire irinemobirikoa.

Marĩ Opн Jesucristo boadeare gũñarã, ãsũ iridorea, ãrĩ gojadea

27 Marĩ Opн Jesucristo boadeare marĩ nerẽ gũñaripoe Marĩpнre bнremurĩ marĩrõ merã pãrũrẽ baa, iiríripare iiríгнno ñerõ irigн yámi. Jesucristo marĩrẽ boabosagн dí béodeare ubu ããrĩrĩ irirosũ gũñami.
28 Irasirirã pãrũrẽ baa, iiríripare iiríburi dupuyuro masakakн marĩ irideare: "Ñerõ irikubн", ãrĩ gũñapнroriro gããmea.
29 Marĩ Opн Jesucristoya dupн ããrĩrĩrẽ pémasĩrõ marĩrõ merã pãrũrẽ baa, iiríripare iirímakũ, Marĩpн marĩrẽ wajamoãgнkumi.
30 Mнsã irire pémasĩbiridea waja wárã mнsã merãmarã pũrĩrikнrã, turamerã ããrĩma. Surãyeri boakõãsiama.
31 Marĩ baa, iiríburi dupuyuro marĩ irideare: "Ñerõ irikubн", ãrĩ gũñapнrorimakũ, marĩ Opн marĩrẽ wajamoãbirikumi.
32 Mнsã Opн gapн marĩrẽ ĩgũyarãrẽ marĩ ñerĩ iririre piriburo, ãrĩgũ, wajamoãmi. Irasirigн ĩgũrẽ bнremumerãrẽ peamegue waadore, marĩ gapнre ĩgũsã merã wajamoãbirikumi.
33 Irasirirã yaarã, mнsã nerẽ baarã, suro merã baamurã gajerãdere yúka!

34 Ʉaboagɯno ĩgũya wiigue baaburo. Irasirimakũ, mɯsã õãrõ nerẽ baamakũ, Marĩpɯ
mɯsãrẽ wajamoãbirikumi. Gajire mɯsã pɯrogue waagú, õãrõ were ãmugɯra.

12

Õãgũ deyomarĩgũ Marĩpɯyare marĩrẽ irimasĩmakũ iririre gojadea

1 Yaarã, Õãgũ deyomarĩgũ Marĩpɯyare marĩrẽ irimasĩmakũ irigɯ ããrĩmi. Yɯ irire mɯsãrẽ
õãrõ masĩmakũ gããmea.
2 Mɯsã ire õãrõ masĩsiáa. Jesucristore bɯremuburi dupuyuro keori weadeare
bɯremutɯyanerã ããrĩbú. Iri keori weadea okari opabea. Neõ wereníbea.
3 Irasirigɯ daporare yɯ mɯsãrẽ ire masĩmakũ gããmea. Neõ sugɯ Õãgũ deyomarĩgũ
iritamurĩ merã weregɯ: "Jesúre ñerõ waanaburo", ãrĩmasĩbirikumi. Gajigɯ Õãgũ deyomarĩgũ
iritamurĩ marĩrõ merã weregɯ: "Jesús marĩ Opɯ ããrĩmi", neõ ãrĩmasĩbirikumi.
4 Õãgũ deyomarĩgũ Marĩpɯyare marĩrẽ irimasĩmakũ iriri, wári ããrã. Ĩgũ sugɯta irire sĩgũ
ããrĩmi.
5 Marĩ Opɯ Jesucristo marĩrẽ moãdoreri, wári ããrã. Ĩgũ sugɯta irire moãdoregɯ ããrĩmi.
6 Marĩpɯyare iriri, sɯrosũ ããrĩbea. Marĩpɯ sugɯta marĩ ããrĩpererãrẽ ĩgũyare õãrõ iri-
masĩmakũ irigɯ ããrĩmi.
7 Marĩpɯ Õãgũ deyomarĩgũrẽ marĩ masakakɯre sĩrĩ merã ĩgũ marĩ merã ããrĩrĩrẽ ĩmumi,
ããrĩpererã Jesucristore bɯremurãrẽ gãme iritamuburo, ãrĩgũ.
8 Õãgũ deyomarĩgũ surãyerire õãrõ masĩrĩ merã Marĩpɯyare weremakũ yámi. Gajerãdere
õãrõ pémasĩrĩ merã ĩgũyare weremakũ yámi.
9 Gajerãrẽ: "Marĩpɯ iritamurĩ merã marĩ õãrõ irimasĩa", ãrĩ bɯremumakũ yámi. Irasũ
ããrĩmakũ, gajerãrẽ ĩgũ turarire sĩmi pũrĩrikɯrãrẽ tauburo, ãrĩgũ.
10 Gajerãrẽ ĩgũ turari merã iri ĩmurĩrẽ irimasĩmakũ yámi. Gajerãrẽ Marĩpɯ ĩgũsãrẽ were-
dorerire õãrõ weremasĩmakũ yámi. Gajerãrẽ: "Wãtĩ turari merã, o Õãgũ deyomarĩgũ turari
merã ãsũ yámi ĩĩ", ãrĩ masĩrĩrẽ sĩmi. Gajerãrẽ gaji masã ya werenírĩ merã ĩgũsã dupuyurogue
werenímasĩbirideare werenímasĩmakũ yámi. Gajerãrẽ, iri werenírĩrẽ masĩbirikererã, Õãgũ
deyomarĩgũ iritamurĩ merã: "Ãsũ ãrĩdɯaro yáa i", ãrĩ masĩmakũ yámi.
11 Õãgũ deyomarĩgũ marĩ masakakɯre gajerosũperi dita ĩgũ sĩdɯarire sĩmi. Ĩgũ sugɯta
Marĩpɯyare marĩ irimasĩburire sĩgũ ããrĩmi.

Marĩ Cristoyarã ããrĩrã su dupɯta irirosũ ããrã, ãrĩ gojadea

12 Marĩya dupɯma wári ããrã. Wári ããrĩkerero, su dupɯta ããrã. Cristode irasũta ããrĩmi.
Marĩ ĩgũrẽ bɯremurã wárã ããrĩkererã, su dupɯta irirosũ ããrã.
13 Mɯrãrõta marĩ ĩgũrẽ bɯremurã ããrĩpererã: judío masaka, judío masaka ããrĩmerã,
gajerãrẽ moãboerã, moãboemerãde wárã ããrĩkererã, Õãgũ deyomarĩgũ sugɯ merãta
wãĩyesũbɯ. Irasirigɯ marĩrẽ su dupɯta irirosũ ããrĩmakũ yámi. Irasirirã marĩ ããrĩpererã
Õãgũ deyomarĩgũrẽ opáa.
14 Marĩya dupɯma ããrĩrĩ su wãĩta ããrĩbea. Wári ããrĩkõãa.
15 Marĩya gubu werenírĩ gubu ããrĩrõ ãsũ ãrĩbokoa: "Mojõ ããrĩbea. Irasiriro mɯya dupɯma
ããrĩbea", ãrĩbokoa. Marĩya gubu irasũ ãrĩkerero, marĩya dupɯmata ããrã.
16 Marĩya gãmipũ werenírĩ gãmipũ ããrĩrõ ãsũ ãrĩbokoa: "Koyeru ããrĩbea. Irasiriro mɯya
dupɯma ããrĩbea", ãrĩbokoa. Marĩya gãmipũ irasũ ãrĩkerero, marĩya dupɯmata ããrã.
17 Marĩya dupɯ, koyeru dita ããrĩmakũ, ¿nasirisĩã, pébokuri marĩ? Marĩya dupɯ, gãmipũ dita
ããrĩmakũ, ¿nasirisĩã, gajinorẽ wĩjĩbokuri marĩ?
18 Marĩpɯ marĩya dupɯre irigɯ, ããrĩpereri ĩgũ gããmerõsũta keoro iridi ããrĩmí.
19 Ããrĩpereri marĩya dupɯgue ããrĩrĩno su wãĩta ããrĩmakũ, marĩya dupɯ marĩbokuyo.
20 Ãsũ ããrã. Marĩya dupɯgue ããrĩrĩ wári ããrĩkerepɯrɯ, su dupɯta ããrã. I irirosũta marĩ
Jesúre bɯremurã wárã ããrĩkererã, su dupɯta irirosũ ããrã.
21 Irasiriro koyeru, mojõrẽ: "Mɯrẽ gããmebea", ãrĩmasĩbirikoa. Dipuru, guburire: "Mɯrẽ
gããmebea", ãrĩmasĩbirikoa.
22 Ãsũ gapɯ ããrã. Gaji marĩya dupɯgue ããrĩrĩ, turabiri ããrĩkerepɯrɯ, marĩ gapɯ irire bɯro
gããmea.
23 Gaji marĩya dupɯgue ããrĩrĩrẽ: "Ubu ããrĩrĩ ããrã", ãrĩ gũñáa. Irasirirã irire õãrõ
deyoburo, ãrĩrã, õãrõ ãmua. Gaji marĩ gɯyasĩrĩsãrĩrẽ surí sãña kãmutáa masaka ĩãbirikõãburo,
ãrĩrã.
24 Gaji marĩya dupɯgue ããrĩrĩrẽ õãrĩ deyori gapɯre ãmubea. Marĩpɯ marĩya dupɯgue
ããrĩrĩrẽ ããrĩpererire õãrõ ãmudi ããrĩmí, su dupɯta õãrõ dupɯkɯburo, ãrĩgũ. Irasirigɯ: "Ubu
ããrĩrĩ ããrã", marĩ ãrĩrĩ gapɯre õãrõ gããmemakũ yámi. Irasirirã marĩ neõ gajigɯ Jesúyagɯre:
"Ubu ããrĩgú ããrĩmi, irasirirã ĩgũrẽ gããmebea", ãrĩbirikõãrõ gããmea.

25 Ãsũta ããrĩdoredi ããrĩmí, Marĩpн marĩya dupн suro merã iritamuburo, ãrĩgũ.
26 Marĩya dupнgue ããrĩrĩ su wãĩ ñerõ tarimakũ, gajide ããrĩpereri ñerõ taria. Su wãĩrẽ õãrõ ãmumakũ: “Marĩya dupн ããrĩperero õãrõ ããrã”, ãrĩ gũñáa.
27 Yн irire ãrĩgũ, ãsũ ãrĩdнagн yáa. Marĩ Cristore bнremurã ĩgũya dupн irirosũ ããrã. Irasirirã marĩ masakakн ĩgũya dupнgue ããrĩrã irirosũ ããrã.
28 Irasirigн Marĩpн marĩ Jesúre bнremurãrẽ gãme iritamuburire pígн, ãsũ pídi ããrĩmí. Jesucristo buedoregн pínerãrẽ pípнroridi ããrĩmí. Pнrн Marĩpн gajerãrẽ ĩgũ weredorerosũ weremurãrẽ pídi ããrĩmí. Pнrн gajerãrẽ ĩgũyare buemurãrẽ pídi ããrĩmí. Gajerãrẽ ĩgũ turaro merã iri ĩmumurãrẽ, gajerãrẽ pũrĩrikнrãrẽ taumurãrẽ, gajerãrẽ masakare iritamumurãrẽ, gajerãrẽ dorerimasã ããrĩmurãrẽ, gajerãrẽ gaji masã ya merã ĩgũsã dupuyurogue neõ wereníмasĩbirideare wereníмasĩmurãrẽ pídi ããrĩmí.
29 Irasirigн marĩ ããrĩpererãrẽ sнrosũ irimurãrẽ píbiridi ããrĩmí. Irasirirã marĩ ããrĩpererã Jesucristo buedoregн pínerã meta ããrã. Marĩ ããrĩpererã Marĩpн weredorerosũ wererã meta ããrã. Marĩ ããrĩpererã Marĩpнyare buerã meta ããrã. Marĩ ããrĩpererã Marĩpн turaro merã iri ĩmumurã meta ããrã.
30 Marĩ ããrĩpererã pũrĩrikнrãrẽ taumasĩrã meta ããrã. Marĩ ããrĩpererã gaji masã ya werenírĩ merã wereníмasĩrã meta ããrã. Marĩ ããrĩpererã ĩgũsã werenírĩrẽ péadero pнrн: “Ãsũ ãrĩdнaro yáa”, ãrĩ wererã meta ããrã.
31 Irasirirã Õãgũ deyomarĩgũ Marĩpнyare irimasĩrĩ sĩrĩrẽ gããmeka mнsã! Yн mнsãrẽ i ããrĩpereri nemorõ õãrĩrẽ weregнra.

13

Gãme maĩrĩmarẽ gojadea

1 Marĩ gaji masã ya werenírĩrẽ wereníмasĩkererã, Marĩpнre wereboerã ya werenírĩrẽ wereníмasĩkererã, gajerãrẽ maĩbirimakũ, marĩ werenírĩ wajamarĩbokoa. Kõme majĩ pábiramakũ bнsнrosũ marĩ werenírĩ bнsнkõãbokoa.
2 Marĩpн marĩrẽ weredorerosũ õãrõ weremasĩkererã, gajerãrẽ maĩbirimakũ, marĩ wereri wajamarĩbokoa. Ããrĩpererire masĩkererã, Marĩpнyare masaka dupuyurogue masĩbiridea ããrĩpererire pémasĩkererã, gajerãrẽ maĩbirimakũ, marĩ masĩrĩ wajamarĩbokoa. Marĩpнre bнremurĩ marĩrẽ ĩgũ sĩrĩ merã buúrure gajerogue waadoremasĩkererã, gajerãrẽ maĩbirimakũ, marĩ bнremurĩ merã iriri wajamarĩbokoa.
3 Marĩ opari ããrĩpereri boporãrẽ sĩkererã, ĩgũsãrẽ maĩbirimakũ, marĩ iriri wajamarĩbokoa. Marĩpнyare marĩ iridea waja marĩya dupнre masaka soekerepнrн, marĩ gajerãrẽ maĩbirimakũ, Marĩpн marĩrẽ: “Õãrõ iribн”, ãrĩbiribokumi.
4 Marĩ gajerãrẽ maĩrã, mata ĩgũsã merã guaña máa. Ĩgũsãrẽ bopoñarĩ merã õãrõ yáa. Ĩgũsãrẽ ĩãturiña máa. “Ĩgũsã nemorõ õãgũ ããrã”, ãrĩmasĩña máa. “Ĩgũsã nemorõ masĩtarinнgãgũ ããrã”, ãrĩmasĩña máa.
5 Marĩ gajerãrẽ maĩrã, ĩgũsãrẽ bнremurĩ merã keoro werea. Marĩya ããrĩburi direta gũñabea. Ĩgũsãya ããrĩburidere gũñáa. Ĩgũsãrẽ guari merã wereña máa. Ĩgũsã marĩrẽ ñerõ irimakũ, yoaripoe ĩgũsã merã guaníña máa.
6 Gajerãrẽ maĩrã, ĩgũsã ñerõ irimakũ ĩãrã, нsнyamasĩña máa. Diayema gapнre ĩgũsã irimakũ ĩãrã, нsнyáa.
7 Marĩ gajerãrẽ maĩrã, ĩgũsã ñerõ irimakũ ĩãrã, masakare neõ kere werebea. Gajerã ĩgũsãrẽ werewнakerepнrн, marĩ ĩgũsãrẽ bнremurĩrẽ neõ piribirikoa. “Pнrнgue ĩgũsãde õãrĩ gapнre irirãkuma”, ãrĩ gũñáa. Ĩgũsã iriri merã marĩ ñerõ tarikererã, ĩgũsãrẽ maĩsĩã, neõ piribea.
8 Marĩ gãme maĩrĩ neõ perebirikoa. Marĩpн weredorerosũ wereri gapн pererokoa. Gaji masã ya merã marĩ werenírĩde pererokoa. Marĩpнyare masĩrĩ merã õãrõ wereride, pнrнgue pererokoa. Iri irasũ waamakũ, marĩ masĩdero nemorõ ããrĩpererire masĩrãkoa.
9 Daporare marĩ ããrĩpereri Marĩpнyare masĩbea. Ĩgũ weredorerosũta ĩgũ masĩrĩ sĩrĩ merã werekererã, ããrĩpereri ĩgũyare weremasĩbea.
10 Pнrнgue Jesucristo Marĩpнyare masĩpeogн aarimakũ, marĩ masĩbirideare masĩpeorãkoa.
11 Yн majĩgũ ããrĩgṹ, majĩrã irirosũ gũñarĩ marĩrõ werení, ĩgũsã irirosũta iriunabн. Yн bнgнro waagú, majĩrã irirosũ ããrĩdeare pirikõãbн.
12 Daporare Marĩpнyare marĩ õãrõ masĩbea. Diuru bнgнru merã marĩ ãĩñamakũ õãrõ deyomarĩrõ irirosũ ããrã. Õãrõ deyobea. Pнrн õãrõ deyorogue Marĩpнre ĩãrãkoa. Daporare marĩ ĩgũrẽ sĩrũgã masĩa. Pнrн Marĩpн marĩrẽ masĩpeorosũta marĩde masĩpeorãkoa.
13 Daporare нre wãĩ ããrã: Marĩpнre bнremurĩ, ĩgũ marĩrẽ õãrõ irigнkumi, ãrĩ нsнyari, marĩ gãme maĩrĩ ããrã. Iri нre wãĩ neõ perebirikoa. Gãme maĩrĩ gapн gaji nemorõ õãrĩ ããrã.

14

Gaji masã ya werenírĩ merã marĩ werenímasĩbirikererã werenírĩmarẽ gojadea

1 Gajerãrẽ maĩnemoka! Irasũ ããrĩmakũ, Marĩpʉyare Õãgũ deyomarĩgũ mʉsãrẽ irimasĩrĩ
sĩrĩrẽ gããmeka! Ããrĩpereri ĩgũ irimasĩrĩ sĩrĩrẽ gũñarã, gaji nemorõ Marĩpʉ weredorerosũ
weremasĩrĩ gapʉre bʉro gããmeka!
2 Sugʉ gaji masã ya werenírĩ merã werenímasĩbirikeregʉ werenímakũ, Marĩpʉ dita ĩgũ
werenírĩrẽ pémi. Masaka gapʉ ĩgũ werenírĩrẽ pébema. Õãgũ deyomarĩgũ turari merã
Marĩpʉyare masĩña marĩdeare werenímí.
3 Marĩpʉ weredorerosũ weregʉ gapʉ masakare weremi. Ĩgũ wereri pérãrẽ Jesucristore
bʉremunemomakũ yámi. Ĩgũ wereri merã ĩgũsãrẽ õãrõ ããrĩrikʉmakũ, õãrõ yʉjʉpũrãkʉmakũ
yámi.
4 Gaji masã ya werenírĩ merã werenímasĩbirikeregʉ werenígũ ĩgũ basi Jesucristore
bʉremunemogũ yámi. Marĩpʉ weredorerosũ weregʉ gapʉ gajerã Jesucristore bʉremurãrẽ
ĩgũrẽ bʉremunemomakũ irigʉ yámi.
5 Gaji masã ya werenírĩ merã mʉsã werenímasĩbirideare ããrĩpererã mʉsã werenímasĩmakũ
gããmea yʉ. Iri nemorõ Marĩpʉ weredorerosũ mʉsã weremakũ bʉro gããmea. Marĩpʉ
weredorerosũ weregʉ gapʉ, gaji masã ya werenírĩ merã werenígũ nemorõ masakare
iritamugũ ããrĩmi. Irasũ ããrĩkerepʉrʉ, gaji masã ya werenírĩrẽ pégʉ: “Ãsũ ãrĩdʉaro yáa”, ãrĩ
weremakũ õãgoráa. Ĩgũ irasũ ãrĩ weregʉ, Jesucristore bʉremurãrẽ ĩgũrẽ bʉremunemomakũ
irigʉ yámi.
6 Yaarã, yʉ mʉsã pʉrogue waagú, gaji masã ya werenírĩ merã werenígũ, mʉsãrẽ iritamu-
biribokoa. Marĩpʉ ĩgũyare yʉre masĩmakũ irideare weregʉ, ĩgũya diayema kerere masĩrĩ
merã weregʉ, ĩgũ yʉre weredorerire weregʉ, ĩgũyare mʉsãrẽ buegʉ, mʉsãrẽ iritamubokoa.
7 Keori merã mʉsãrẽ weregʉra. Tẽrẽdirure keoro puribirimakũ, o arpa wãĩkʉro
bʉapʉtẽrõde keoro bʉapʉtẽbirimakũ, iri wãĩ bayari ããrĩkoa, ãrĩmasĩña máa.
8 Surara gãmewẽjẽrã waaburi dupuyuro sugʉ ĩgũsã merãmʉ puridirure keoro puribiri-
makũ, gajerã surara ĩgũsã mojõkʉburire ãmubirikuma.
9 Mʉsãde irasũta ããrã. Mʉsã gaji masã ya werenírĩ merã werenímakũ pérã: “Ãsũ ãrĩrã
irikuma ĩgũsã”, ãrĩmasĩbirikuma. Irasirirã mʉsã ubugorata werenímoãmakõãrã irikoa.
10 I ũmʉguere wári buri marã ããrĩma. Ĩgũsã basi ĩgũsã werenírĩrẽ pémasĩma.
11 Yʉ gaji masã ya werenírĩ merã werenígũrẽ pébi: “Gajeromʉ ããrĩmi”, ãrĩ gũñagʉkoa.
Ĩgũde yʉ gaji masã ya werenírĩ merã werenímakũ pébi yʉre: “Gajeromʉ ããrĩmi”, ãrĩ
gũñagʉkumi.
12 Irasũta ããrã mʉsãdere. Mʉsã Õãgũ deyomarĩgũ turaro merã irimasĩrĩ sĩrĩrẽ
gããmea. Irasirirã gajerã Jesucristore bʉremurãrẽ ĩgũrẽ bʉremunemomakũ irimasĩrĩrẽ bʉro
gããmeka!
13 Irasirigʉ sugʉ gaji masã ya werenírĩ merã werenímasĩbirikeregʉ werenígũno Marĩpʉre:
“Yʉ werenírĩrẽ gajerãrẽ: ‘Ãsũ ãrĩdʉaro yáa’, ãrĩ weremakũ iritamuka yʉre!” ãrĩ sẽrẽburo.
14 Yʉ gaji masã ya werenírĩ merã werenímasĩbirikeregʉ werenírĩ merã Marĩpʉre sẽrẽgũ,
Õãgũ deyomarĩgũ gũñarĩ sĩrĩ merã sẽrẽa. Irasũ sẽrẽkeregʉ, gũñarĩ merã yʉ sẽrẽadeare: “Ãsũ
ãrĩdʉaro irikoa”, ãrĩ pémasĩbirikoa.
15 Irasirirã ãsũ iriro gããmea. Õãgũ deyomarĩgũ turari merã gaji masã ya werenírĩ merã
Marĩpʉre sẽrẽrõ gããmea. Irasũ ããrĩmakũ, pémasĩrĩ merã marĩ ya werenírĩ merã Marĩpʉre
sẽrẽrõ gããmea. Õãgũ deyomarĩgũ turari merã gaji masã ya werenírĩ merã Marĩpʉre bayape-
oro gããmea. Irasũ ããrĩmakũ, pémasĩrĩ merã marĩ ya werenírĩ merã Marĩpʉre bayapeoro
gããmea.
16 Marĩ Õãgũ deyomarĩgũ turari merã gaji masã ya werenírĩ merã Marĩpʉre ʉsʉyari
sĩkerepʉrʉ, marĩ merã ããrĩrã pébiribokuma. Ĩgũsã irire pémerã: “Irasũta ããrã”, ãrĩ, marĩ merã
Marĩpʉre ʉsʉyari sĩbiribokuma.
17 Marĩ gaji masã ya werenírĩ merã Marĩpʉre ʉsʉyari sĩrĩ õãgoráa. Irasũ ããrĩkerepʉrʉ, marĩ
merã ããrĩrã gapʉ marĩ werenírĩrẽ pébirimakũ, marĩ ĩgũsãrẽ Jesucristore bʉremunemomakũ
iribirikoa.
18 Gaji masã ya werenírĩ merã werenímasĩbirikeregʉ werenírĩrẽ yʉta mʉsã ããrĩpererã
nemorõ werenía. Irire irisĩã, Marĩpʉre ʉsʉyari sĩa.
19 Irasũ ããrĩkeregʉ, Jesúre bʉremurã nerẽrõgue gaji masã ya werenírĩ merã wári mʉsã
pébirire yʉ weremakũ mʉsãrẽ õãbirikoa. Mʉsã pémasĩrĩrẽ yʉ mérĩgã weremakũ gapʉ, mʉsãrẽ
õãrokoa.
20 Yaarã, majĩrã pémasĩmerã irirosũ gũñabirikõãka! Mʉrã irirosũ õãrõ pémasĩrĩ merã
gũñaka! Ñerõ iriri gapʉre majĩrãgã gũñamerã irirosũ ããrĩka!

21 Marĩpʉya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: “Marĩ Opʉ ãsũ ãrĩmi: ‘Gajero marãrẽ ĩgũsã ya werenírĩ merã i makã marãrẽ weredoregʉra. Yaare ĩgũsãrẽ irasũ weredorekerepʉrʉ, i makã marã yʉre neõ bʉremubirikuma’, ãrĩmi marĩ Opʉ”, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.
22 Irasirigʉ Marĩpʉ gajero marãrẽ ĩgũsã ya werenírĩ merã ĩgũrẽ bʉremurãrẽ weredoregʉ, ĩgũsã ĩgũrẽ bʉremubirire ĩmumi. Ĩgũrẽ bʉremurã gapʉre irasiribemi. Ĩgũyare ĩgũ weredorerosũ wererã merã ĩgũsãrẽ weremi.
23 Irasirirã mʉsã Jesúre bʉremurã nerẽrõgue gaji masã ya werenírĩ merã werenímasĩbirikererã werenírĩrẽ mʉsã ããrĩpererã wereníbokoa. Mʉsã irasũ werenímakũ, Marĩpʉyare masĩmerã, gajerã Jesúre bʉremumerãde ñajãjabokuma. Mʉsã irasũ werenírĩrẽ pérã, mʉsãrẽ: “Niãrĩmasã ããrĩma”, ãrĩbokuma.
24 Mʉsã ããrĩpererã Marĩpʉ weredorerosũ weremakũ Marĩpʉyare masĩbi, Jesúre bʉremubide ñajãri pégʉ, ĩgũ ñerõ irideare masĩgʉkumi. Irasirigʉ ĩgũ ñerĩ irideare bʉjawereguʉkumi.
25 Ĩgũ gũñarĩgue ñerõ: “Ñerĩrẽ gũñayo yʉ”, ãrĩ pémasĩgʉkumi. Irasirigʉ ñadʉkʉpuri merã ejamejã, Marĩpʉre: “Yʉ Opʉ ããrã”, ãrĩ bʉremugʉkumi. Irasũ ããrĩmakũ: “Marĩpʉ diayeta mʉsã merã ããrĩmi”, ãrĩ masĩgʉkumi.

Mʉsã nerẽrã, goepeyari merã õãrõ keoro irika! ãrĩ gojadea

26 Yaarã, mʉsãrẽ ãsũ ãrĩ werea. Mʉsã nerẽmakũ, surãyeri Marĩpʉre bayapeoma. Gajerã Marĩpʉyare buema. Gajerã Marĩpʉ ĩgũyare ĩgũsãrẽ masĩmakũ irideare werema. Gajerã gaji masã ya werenírĩ merã wereníma sĩbirikererã wereníma. Gajerã iri werenírĩrẽ: “Ãsũ ãrĩdʉaro yáa”, ãrĩ werema. Irasirirã ããrĩpereri irire mʉsã Jesúre bʉremurã õãrõ keoro irika, mʉsã ĩgũrẽ bʉremunemoburosũta!
27 Irasirirã gaji masã ya werenírĩ merã wereníma sĩbirikererã wereníra, pẽrã, o ʉrerã wereníburo. Sugʉ werení odoadero pʉrʉ, gajigʉ wereníburo. Pʉrʉ gajigʉ ĩgũsã werenírĩrẽ: “Ãsũ ãrĩdʉaro yáa”, ãrĩ wereburo.
28 Mʉsã nerẽmakũ, ĩgũsã werenírĩrẽ: “Ãsũ ãrĩdʉaro yáa”, ãrĩ werebu marĩmakũ, gaji masã ya merã wereníbirikõãburo. Ĩgũsã seyaro ĩgũsã gũñarĩgue Marĩpʉ merã wereníburo.
29 Marĩpʉ weredorerosũ wererãde, pẽrã, o ʉrerã wereburo. Irasũ keoro weremakũ pérã, gajerã ĩgũsã wererire: “Diayeta Marĩpʉya kereta ããrã”, ãrĩburo.
30 Mʉsã nerẽrõgue sugʉ weremakũ, Marĩpʉ gajigʉre irogue doagʉre weredoremakũ, werepʉroriadi gapʉ toeburo.
31 Mʉsã irasũ irirã, mʉsã ããrĩpererã Marĩpʉ weredorerosũ weremasĩrãkoa. Sugʉ werepʉroriadi were odoadero pʉrʉ, gajigʉ werewãgãnaburo. Irasirimakũ, ããrĩpererã pé, õãrõ yʉjʉpũrãkʉrãkuma.
32 Marĩpʉ weredorerosũ wererã mʉsã wereburi dupuyuro: “¿Naásũ ããrĩmakũ irire wererãkuri?” ãrĩ gũñapʉroriro gããmea.
33 Marĩ nerẽmakũ, Marĩpʉ marĩrẽ keoro irimakũ gããmemi. Noó gããmerõ iriro marĩrõ ʉsʉyari merã nerẽmakũ gããmemi. Ããrĩpererogue Jesúre bʉremurã nerẽrãrẽ irasũ dita irimakũ gããmemi.
34 Jesúre bʉremurã nerẽmakũ, nome wereníbirikõãburo. Nomerẽ werenídoreri máa. Werenírõnorẽ irirã, Marĩpʉya werenírĩ gojadea pũgue dorederosũta õãrõ pére gããmea.
35 Jesúre bʉremurã nerẽmakũ, sugo nomeõ werenígõ, gʉyasĩũrõ iribokumo. Irasirigo igo gajino õãrõ pébiradeare masĩdʉago igoya wiigue igo marãpʉre sẽrẽñaburo.
36 Ire mʉsã masĩka! Mʉsã Marĩpʉya kerere werepʉrorinerã ããrĩbea. Irasũ ããrĩmakũ, mʉsã dita ĩgũyare bʉremurã ããrĩbea. Gajerãde ĩgũrẽ bʉremurã ããrĩma.
37 Sugʉ mʉsã merãmʉ: “Yʉ Marĩpʉ weredorerosũ weregʉ ããrã”, ãrĩ gũñagũ, o gajigʉ: “Yʉ Õãgũ deyomarĩgũ irimasĩrĩ sĩrĩrẽ opáa”, ãrĩ gũñagũ, i yʉ mʉsãrẽ gojarire: “Marĩ Opʉ doreri ããrã”, ãrĩ masĩgʉkumi.
38 Yʉ gojarire: “Marĩ Opʉ doreri ããrĩbea”, ãrĩmakũ, ĩgũrẽ: “Marĩpʉyare weregʉ ããrĩbemi”, ãrĩka!
39 Yaarã, Marĩpʉ weredorerosũ weremasĩrĩrẽ bʉro gããmeka mʉsã! Mʉsã merãmarãrẽ ĩgũsã gaji masã ya merã wereníma sĩbirikererã wereníma kũ: “Wereníma rẽta!” ãrĩbirikõãka!
40 Mʉsã nerẽrã, noó gããmerõ iribirikõãka! Goepeyari merã ããrĩpereri mʉsã iririre õãrõ keoro irika!

15

Cristo masãdeare gojadea

1 Yaarã, yʉ mʉsãrẽ iripoegue weredea, Jesucristo masakare tauri kerere daporare gũñamakũ gããmea. Mʉsã irire pérã, bʉremubʉ. Daporadere irire bʉremuníkõãa.

2 Mнsã iri kerere bнremusĩã, peamegue waamurã meta ããrã. Iri kerere mнsãrẽ yн weredeare bнremurĩrẽ piribirimakũ, Marĩpн mнsãrẽ taugнkumi. Mнsã iri kerere bнremubirinerã, diayeta tausũbiribokoa.

3 Yнre buedeare mнsãrẽ weretaubн. Iri bueri, gaji bueri nemorõ õãtaria. Ãsũ ããrã. Marĩpнya wereníríĩ gojadea pũgue gojaderosũta Cristo marĩ ñerõ iridea waja marĩrẽ boabosadi ããrĩmí.

4 Ĩgũ boadero pнrн, ĩgũrẽ yáanerã ããrĩmá. Pнrн Marĩpнya wereníríĩ gojadea pũgue gojaderosũta нrenн waaró merã Marĩpн ĩgũrẽ masũdi ããrĩmí.

5 Ĩgũrẽ masũdero pнrн, Cristo Pedrore deyoayupн. Pнrн ĩgũ buedoregн pínerã, pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarãrẽ deyoayupн.

6 Pнrн suñarõ wárã quinientos masaka nemorõ ĩgũrẽ bнremurãrẽ deyoayupн. Wárã ĩgũrẽ ĩãnerã okama dapa. Gajerã boasianerã ããrĩmá.

7 Pнrн Santiagore deyoayupн. Iro pнrн ããrĩpererã ĩgũ buedoregн pínerãrẽ deyoayupн.

8 Ããrĩpererã gajerãrẽ ĩgũ deyoadero pнrн, yнdere deyoatũnumi pama. Majĩgũgã keoro deyoabigã deyoadi irirosũ yн ããrĩkeregн, Jesúre bнremutнyáa.

9 Ĩgũ yнre deyoaburi dupuyurogue ĩgũrẽ bнremurãrẽ ñerõ irigorenabн. Irasirigн gajerã Jesús buedoregн pínerã ããrĩpererã dokague ããrã. Masaka yнre: "Ĩgũ Jesús buedoregн pídi ããrĩmi", ãrĩmakũ: "Yн Jesús buedoregн píbodi ããrĩbiradibн", ãrĩ gũñáa.

10 Irasũ ããrĩkerepнrн, Marĩpн yнre õãrõ iritamumi. Irasirigн Jesucristo yнre ĩgũyare buedoregн pími. Marĩpн yнre ubugora õãrõ iritamugũ meta yámi. Yн ããrĩpererã gajerã Jesucristo buedoregн pínerã nemorõ moãa. Yн gũñarĩ merã irasiribea. Marĩpн yнre õãrõ iritamugũ, yн merã ããrĩníkõãmi. Yнre ĩgũ iritamurĩ merã õãrõ moãmakũ yámi.

11 Yн bueri, gajerã Jesucristo buedoregн pínerã bueri irirosũta ããrã. Gнa ããrĩpererã Jesucristo boa, masãdea kerere buea. I kerere pérã, mнsã ĩgũrẽ bнremunнgãbн.

Boanerã masãburire gojadea

12 Gнa, Cristo boa, masãdeare buekerepнrн, gajerã mнsã merã ããrĩrã: "Boanerã neõ masãbirikuma", ãrĩma. ¿Nasirirã irasũ ãrĩrĩ ire?

13 Boanerã masãburi marĩmakũ, Cristode masãbiribodi ããrĩmí.

14 Cristo masãbirimakũ, gнa bueri neõ wajamarĩbokoa. Mнsã ĩgũrẽ bнremurĩde wajamarĩbokoa.

15 Marĩpн boanerãrẽ masũbi, Cristodere masũbiribodi ããrĩmí. Ĩgũ irasũ iribirimakũ, gнa: "Marĩpн Cristore masũdi ããrĩmí", ãrĩrã, ãrĩgatorã iribokuyo.

16 "Boanerã masãbirikuma", ĩgũsã ãrĩrĩ diaye ããrĩmakũ, Cristode masãbiribodi ããrĩmí.

17 Cristo masãbirimakũ, ĩgũrẽ mнsã bнremurĩ wajamarĩbokoa. Irasirirã mнsã ñerĩ iridea waja, waja opakõãbokoa dapa.

18 Diayeta i irasũ ããrĩmakũ, Cristore bнremurã boanerã, ĩgũrẽ bнremubirinerã peamegue waamurã irirosũ ããrĩbokuma.

19 Marĩ Cristore bнremurã: "Marĩ okarinнrĩ dita ĩgũ merã õãrõ ããrĩrãkoa. Marĩ boadero pнrн masãburire masĩña máa", ãrĩ gũñarã, ããrĩpererã masaka nemorõ boporã ããrĩbokoa.

20 "Cristo boadero pнrн, masãdi ããrĩmí", ãrĩrĩ gapн diaye ããrã. Marĩ ããrĩpererã masaka boadero pнrн masãburi dupuyuro masãpнroridi ããrĩmi.

21 Ãsũ ããrã. Neõgorague ããrĩpнroridi Adán ñerĩ iripнroridea waja marĩ masaka ããrĩpererã boamurã dita ããrã. Pнrн Jesucristo õãrĩrẽ iripeodea waja marĩ boadero pнrн masãrãkoa.

22 Marĩ masaka ããrĩpererã Adán parãmerã ããrĩturiarã ããrĩrĩ waja boamurã dita ããrã. Cristoyarã marĩ ããrĩmakũ, marĩ boadero pнrн, Marĩpн marĩ ããrĩpererãrẽ masũgнkumi.

23 Marĩpн marĩrẽ keoro masũgнkumi. Cristo masãsiadi ããrĩmí. Pнrн ĩgũ i ũmнgue dupaturi aarimakũ, marĩ ĩgũyarã ããrĩsĩã, masãrãkoa.

24 Irasũ waamakũ, i ũmн pereakõãrokoa. Irinнrẽ Cristo ããrĩpererã ñerãrẽ: oparãrẽ, dorerãrẽ, turarãrẽ béogнkumi. Ĩgũ irasiriadero pнrн, ĩgũ Pagнre ĩgũ ããrĩpererã Opн ããrĩrĩrẽ wiagнkumi.

25 Ĩgũ wiaburi dupuyuro Marĩpн Cristore ĩãturirã ããrĩpererãrẽ béogнkumi. Ĩgũsãrẽ béoburi dupuyuro Marĩpн gããmederosũta Cristo ããrĩpererã Opн ããrĩgнkumi.

26 Ããrĩpererã ĩgũrẽ ĩãturirãrẽ béodero pнrн, boaridere peremakũ irigнkumi.

27 Marĩpн ĩgũya wereníríĩ gojadea pũgue ãrĩderosũta Cristore ããrĩpererãrẽ doregн, ããrĩpererire opagн ããrĩmakũ iridi ããrĩmí. Irasũ ãrĩrõ: "Marĩpн weka doregн Cristo ããrĩmi", ãrĩdнaro meta yáa. Marĩpнta ããrĩpererire, ããrĩpererãrẽ Cristo dokague pídi ããrĩmí.

28 Marĩpн ĩgũrẽ irasiri ododero pнrн, Cristo Marĩpн magũ ĩgũ ããrĩpererãrẽ doregн, ããrĩpereri opagн ããrĩrĩrẽ Marĩpнre wiagнkumi. Irasirigн Marĩpн ããrĩpereri, ããrĩpererã Opн ããrĩgнkumi.

29 Gaji ããrã. “Boanerã masãbirikuma”, ĩgũsã ãrĩkerepʉrʉ, ¿nasirirã gajerã masaka boanerãya ããrĩburire wãĩyebosayuri? Ĩgũsã: “Boanerã masãbirikuma”, ãrĩrã, ĩgũsãya ããrĩburire wãĩyebosabiribokuma.
30 Gʉa: “Boanerã masãrãkuma”, ãrĩ bueri waja ũmʉrikʉ gajerã gʉare ñerõ iridʉama. Gʉare ĩgũsã ñerõ iridʉakerepʉrʉ, boanerã masãburire masĩsĩã, irire bueníkõãa.
31 Yaarã, i diayeta ããrã. Marĩ Opʉ Jesucristore mʉsã bʉremumakũ ĩãgũ, yʉ bʉro ʉsʉyáa. Ide diayeta ããrã. Ʉmʉrikʉ: “Masaka yʉre wẽjẽkõãrãkuma”, ãrĩ péñáa.
32 Yʉ Jesucristoya kerere bueri waja Efesoguere makãnúʉ marã yéa bʉro guarã irirosũ ããrĩrã, yʉre ñerõ irima. “Boanerã masãbirikuma”, ĩgũsã ãrĩrĩ diaye ããrĩmakũ, yʉ irogue bueri waja ñerõ taridea wajamarĩbokuyo. “Boanerã masãbirikuma”, ĩgũsã ãrĩrĩ diaye ããrĩmakũ, marĩde gajerã irirosũ ãsũ ãrĩ wereníbokoa: “Náka baa, iiríra! Ñamigã boakõãbokoa. Irasirirã marĩ boaburi dupuyuro marĩ gããmerõ irirã!” ãrĩbokoa.
33 Gajerã ãrĩgatorire pébirikõãka! Masaka ãsũ ãrĩ werewʉakuma: “Ñerãrẽ wapikʉrã, mʉsã õãrõ iririkʉrire pirikõãrãkoa”.
34 Irasirirã mʉsã dupuyurogue goepeyari merã keoro iriderosũta irika doja! Ñerĩrẽ irinemobirikõãka! Mʉsã surãyeri Marĩpʉre masĩbea. Mʉsãrẽ gʉyasĩrĩdoregʉ irasũ ãrã.

Boanerã masãburire gojanemodea

35 Gajipoe sugʉ ãsũ ãrĩ sẽrẽñabokumi: “¿Nasiri boanerã masãrãkuri? ¿Naásũperi dupʉ oparãkuri?” ãrĩbokumi.
36 Irasũ sẽrẽñagũ pémasĩbi ããrĩmi. Marĩ oteri yeri otedero pʉrʉ, iri yeri puriburi dupuyuro yeba poekague boakõãkoa. Boa, pʉrʉ puri wirikoa. Boabirimakũ, neõ puri wirimasĩbirikoa.
37 Marĩ oterã, puridiguere ãĩ otebea. Dupayeri direta otea. Iri yeri trigo yeri ããrĩrõ, o gaji yeri ããrĩrõ ããrĩkoa.
38 Iri yerire marĩ otedero pʉrʉ, Marĩpʉ gapʉ ĩgũ gããmederosũta iri yerire purimakũ yámi. Irasirigʉ ojodʉka yerire ojodʉkañu waamakũ yámi. Trigo yerire trigo sari waamakũ yámi. Irasũ dita yámi Marĩpʉ.
39 Ããrĩpererã okari oparã sʉrosũ dupʉkʉrã ããrĩbema. Masakaya dupʉ, waimʉrãya dupʉ irirosũ ããrĩbea. Mirãya dupʉ, waaiya dupʉ irirosũ ããrĩbea.
40 Ʉmarõ marãya dupʉ, i ũmʉ marãya dupʉ irirosũ ããrĩbea. Ʉmarõ marã õãrĩ dupʉ opama. I ũmʉ marã, ũmarõ marã irirosũ ããrĩbirikererã, ĩgũsãde õãrĩ dupʉ opama.
41 Abe ũmʉmʉ kũmijũrĩ merã asimi. Ñamimʉ irirosũ boyobemi. Neñukãde gajerosũperi gosema. Neñukãrẽ marĩ ĩãmakũ, gajerã sĩrũgã goserã deyoma. Gajerã bʉro goserã deyoma.
42 Marĩ boanerã masãrã ãsũ ããrĩrãkoa. Marĩ boamakũ yáadero pʉrʉ, marĩya dupʉ boarokoa. Pʉrʉ masãrã, gaji dupʉ neõ boabiri dupʉ oparãkoa. Irasirirã neõ dupaturi boabirikoa.
43 Marĩya dupʉre yáamakũ, boanerãya dupʉ boari dupʉ, turabiri dupʉ daro ããrã. Marĩpʉ marĩrẽ masũmakũ, marĩya dupʉ õãrĩ dupʉ, turari dupʉ ããrĩrokoa.
44 Marĩya dupʉre yáamakũ, marĩya dupʉ i ũmʉma dupʉ ããrã. Marĩ boanerã masãmakũ, marĩya dupʉ ũmʉgasima dupʉ ããrĩrokoa. Irasirirã ãsũ ãrĩ masĩa. Daporare marĩ i ũmʉma dupʉre opáa. Pʉrʉ ũmʉgasima dupʉre oparãkoa.
45 Marĩpʉya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: “Marĩpʉ ĩgũ iripʉroridi Adãrẽ okarire sĩdi ããrĩmí”, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú. Adán pʉrʉmʉ Jesucristo gapʉ perebiri okarire sĩgũ ããrĩmi.
46 Marĩ i ũmʉma dupʉre opapʉroria. Pʉrʉguere ũmʉgasima dupʉre oparãkoa.
47 I ũmʉgue ããrĩpʉroridi Adán, nikũ merã irisũdi ããrĩmí. Ĩgũ pʉrʉmʉ marĩ Opʉ Jesucristo gapʉ ũmʉgasiguemʉ ããrĩmi.
48 Adán nikũ merã iridea dupʉ dupʉkʉderosũ marĩ ããrĩpererã nikũ merã iridea dupʉ dupʉkʉa. Irasũ ããrĩmakũ, ũmʉgasiguemʉ Jesucristoyarã ããrĩsĩã, ĩgũya dupʉ irirosũ dupʉkʉrãkoa.
49 Adán nikũ merã irisũdi ããrĩmí. Marĩ ĩgũ irirosũ dupʉkʉa. Pʉrʉ ũmʉgasiguemʉ Cristo irirosũ dupʉkʉrãkoa.
50 Yaarã, mʉsãrẽ ire werea. Marĩrẽ i ũmʉma dupʉ merã ũmʉgasigue Marĩpʉ ĩgũyarãrẽ dorerogue neõ waamasĩña máa. I ũmʉma boaburi dupʉ merã ũmʉgasigue perebiri okari ããrĩrõguere neõ waamasĩña máa.
51-52 Masaka masĩbirideare daporare mʉsãrẽ weregʉra. Jesucristo i ũmʉgue dupaturi aariburi dupuyuro ããrĩpererã ĩgũyarã boabirikuma. Jesucristo aariripoe Marĩpʉre wereboegʉ puridiru puritũnugʉkumi. Irasũ puriadero pʉrʉ, mata kãrĩ yoberã irirosũ marĩ ããrĩpererã Jesucristore bʉremurã gorawayurãkoa. Marĩ boanerã gaji dupʉ boabiri dupʉ merã masãrãkoa. Irasirirã neõ dupaturi boabirikoa. Okarãde gaji dupʉ boabiri dupʉ oparãkuma.

53 Marĩpн marĩya dupн pereburi dupнre gorawayugнkumi, perebiri dupнre opaburo,
ãrĩgũ. Marĩya dupн boaburi dupнre gorawayugнkumi, neõ boabiri dupнre opaburo, ãrĩgũ.
54 Marĩya dupн pereburi dupн, neõ perebiri dupнre gorawayumakũ, marĩ boaburi
dupн, neõ boabiri dupнre gorawayumakũ, Marĩpнya werenírĩ gojadea pũgue ãrĩderosũta
waarokoa. Ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú iri pũguere: “Marĩpн boarire béokõãmi, dupaturi marĩrẽ
neõ boabirikõãburo, ãrĩgũ.
55 Marĩ boakõãrãkoa, ãrĩ güidea pereakõãa”, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.
56 Marĩ ñerõ iridea waja boamurã dita ããrã. Marĩpн Moisére doreri pídea merã marĩ ñerõ
irideare masĩa.
57 Irasũ ããrĩkerepнrн, Marĩpн marĩ Opн Jesucristo iridea merã marĩrẽ peamegue waabon-
erãrẽ taumi. Irasirirã Marĩpнre: “Õãtaria mн”, ãrĩ, нsнyari sĩa.
58 Irasirirã, yaarã yн maĩrã, mнsãrẽ ãsũ ãrĩ weregнra. Mнsã marĩ Opн Jesucristore
bнremurĩrẽ neõ piribirikõãka! Gajerã mнsãrẽ ĩgũyare béodoremakũ, neõ béobirikõãka!
Ũmнrikн ĩgũ moãdorerire õãrõ iriníkõãka! Ire marĩ masĩa. Ĩgũ merã marĩ õãrõ ããrĩrã ĩgũ
marĩrẽ moãdorerire irimakũ, marĩ moãrĩ, ubu ããrĩrĩ neõ ããrĩbea.

16

Corinto marã gajerã Jesúre bнremurãrẽ niyeru sĩburi neeõrĩrẽ gojadea

1 Daporare mнsãrẽ niyeru neeõ, mнsã gajerã Jesúre bнremurãrẽ sĩburire weregнra. Yн
gajerã Jesúre bнremurãrẽ Galacia nikũgue ããrĩrãrẽ doredérosũta mнsãde irika!
2 Semanarikн siuñajãrĩnн* ããrĩmakũ, ããrĩpererã mнsã gajerã Jesúre bнremurãrẽ sĩburi
niyerure dнkawa duripíka! Mérõgã oparã mérõgã dнkawa duripíka! Waaweyaro
oparã waaweyaro dнkawa duripíka! Irasirirã, yн mнsã pнrogue ejamakũ, mнsã sĩburire
opasiarãkoa.
3 Yн mнsã pнrogue ejagн, mнsã beyenerãrẽ Jerusalẽgue iriugнkoa. Papera pũgue ãsũ ãrĩ
gojagнkoa: “Ĩĩsã ããrĩma Corinto marã beyenerã”. Irasũ ãrĩ goja odo, ĩgũsã merã iri pũrẽ,
mнsã duripí neeõdea niyerure iriugнkoa, Jesúre bнremurã Jerusalẽgue ããrĩrãrẽ sĩdoregн.
4 Mнsã yнre: “Ĩgũsã merã waamakũ gããmea”, ãrĩmakũ, ĩgũsã yн merã waarãkuma.

Pablo ĩgũ Corintogue waaburire gojadea

5 Yн mнsã pнrogue waagú, Macedonia nikũgue waapнroriginнkoa. Irore tariwãgã, mнsã
pнro waagнkoa.
6 Gajipoe irigн yoaweyaripoe mнsã merã ããrĩgнkoa, o gajipoe irigн puibнre ããrĩpeogн,
ããrĩpeokõãbokoa. Irasirirã mнsã yн gajerogue waaburire iritamumasĩrãkoa.
7 Yн mнsãrẽ ĩãrĩ dita ĩãtariadнabirikoa. Irasirigн marĩ Opн gããmemakũ, yoaripoe mнsã
merã ããrĩgнkoa.
8 Pentecostés bosenн ããrĩmakũ, õõ Efesogueta taugнkoa dapa.
9 Õõguere wári moãrĩ ããrã. Marĩ Opнya kerere pédнarã wárã ããrĩma. Irasũ ããrĩmakũ, yн
irire weremakũ kãmutadнarãde wárã ããrĩma.
10 Timoteo mнsã pнrogue ĩgũ ejamakũ, ĩgũrẽ õãrõ merã bokatĩrĩ, õãrõ нsнyari merã ñeãka!
Mнsã irasirimakũ, ĩgũ mнsã merã bнjawereri marĩrõ ããrĩgнkumi. Ĩgũ yн irirosũ marĩ
Opнyare moãmi.
11 Irasirirã ĩgũrẽ irasũ ĩãbéomerãta õãrõ merã ĩgũrẽ iritamuka! Mнsã irasirimakũ, ĩgũ yн
pнrogue õãrõ нsнyari merã goedujarigнkumi. Gajerã Jesúre bнremurã merã gнa ĩgũrẽ yúrã
yáa. Irasirirã, ĩgũ õõgue aariburire iritamuka!
12 Apolore marĩyagн Jesúre bнremugũrẽ mнsãrẽ ĩãgũ waamakũ bнro gããmeadibн. Irasirigн
ĩgũrẽ gajerã Jesúre bнremurã merã waadoreadibн. Yн waadorekerepнrн, ĩgũ daporare
waadнabemi. Pнrн ĩgũrẽ gajino iriri marĩmakũ, mнsã pнrogue waagнkumi.

Pablo Corinto marãrẽ õãdoretũnudea

13 Õãrõ pémasĩka! Jesucristore bнremurĩrẽ neõ piribirikõãka! Güiri marĩrõ õãrõ gũñaturarã
ããrĩka! Marĩpн turari merã õãrõ ããrĩrikнka!
14 Ããrĩpereri gajinorẽ irirã, gajerãrẽ maĩrĩ merã irika!
15 Yaarã, mнsã masĩa. Acaya nikũguere Estéfanas wãĩkнgнya wii marã, gajerã iro marã
Jesúre bнremupнroriburi dupuyuro ĩgũrẽ bнremupнrorinerã ããrĩma. Ĩgũsã, gajerã Jesúre
bнremurãrẽ õãrõ iritamuníkõãma.
16 Ĩgũsã irirosũ irirãrẽ õãrõ ĩgũsã dorerire iritнyaka! Gajerã ĩgũsã merã Jesucristoyare
moãtamurãrẽ mнsã õãrõ ĩgũsã dorerire iritнyamakũ gããmea yн.

---

* **16:2** Jesúre bнremurãya siuñajãrĩnн, domingo ããrã. Domingo ããrĩmakũ, Jesús boadigue masãdi ããrĩmí. Irasirirã, domingo ããrĩmakũ, ĩgũrẽ bнremurã nerẽnama.

17 Mʉsã merãmarã Estéfanas, Fortunato, Acaico yʉ pʉrogue ejasiama. Ĩgũsã yʉ merã
ããrĩmakũ, bʉro ʉsʉyáa. Ĩgũsã mʉsã yʉre iritamuboadeare iritamuma.
18 Yʉre õãrõ yʉjʉpũrãkʉmakũ yáma. Mʉsãdere irasũta iriñurã. Mʉsãrẽ gajerã pérogue ĩgũsã
irirosũ irirãrẽ: “Õãrõ irirã yáma”, ãrĩ werero gããmea.
19 Asia nikũ marã Jesúre bʉremurã mʉsãrẽ õãdorema. Aquila, Priscila, gajerã Jesúre
bʉremurã ĩgũsãya wiigue nerẽnarãde mʉsãrẽ bʉro õãdorema.
20 Õõ marã Jesúre bʉremurã ããrĩpererã mʉsãrẽ õãdorema. Ʉsʉyari merã gãme bokatĩrĩ,
õãrõ merã mojõ ñeãnaka!
21 Yʉ Pablo, yʉ basi: “Mʉsãrẽ õãdorea”, ãrĩ gojáa.
22 Marĩ Opʉre Jesucristore maĩbino wajamoãsũburo. “Gʉa Opʉ aarika!”
23 Marĩ Opʉ Jesucristo mʉsãrẽ õãrõ iritamuburo.
24 Marĩ ããrĩpererã Jesucristoyarã ããrã. Irasirigʉ yʉ mʉsã ããrĩpererãrẽ bʉro maĩa. Ãsũ ããrã.
Irasũta ããrĩburo.
Iropãta ããrã.
Pablo

2 CORINTIOS

Pablo Corinto marãrẽ õãdoredea

1 Yн Pablo, marĩyagн Timoteo merã mнsã Marĩpнyarã Corinto marãrẽ, irasũ ããrĩmakũ
ããrĩpererã Acaya nikũgue ããrĩrãrẽ õãdorea. Marĩpн gããmederosũta Jesucristo yнre ĩgũyare
buedoregн pími.
2 Marĩpн ããrĩnígũ, marĩ Opн Jesucristo mнsãrẽ õãrõ iritamu, siuñajãrĩ merã ããrĩrikнmakũ
iriburo.

Pablo ĩgũ ñerõ tarideare gojadea

3 Marĩpн, marĩ Opн Jesucristo Pagн marĩrẽ bopoñarĩ merã ĩãmi. Ĩgũ sugнta marĩrẽ
gũñaturamakũ irigн ããrĩmi. Irasirirã ĩgũrẽ: "Õãtaria mн", ãrĩ, нsнyari sĩrã!
4 Marĩ ñerõ tariríkн, Marĩpн marĩrẽ gũñaturamakũ yámi. Irasirirã gajerã ñerõ tarimakũ
ĩãrã, Marĩpн marĩrẽ gũñaturamakũ iriderosũ marĩde ĩgũsãrẽ gũñaturamakũ irimasĩa.
5 Marĩde Cristoyarã ããrĩsĩã, ĩgũ ñerõ tariderosũ bнro ñerõ taria. Marĩ ñerõ tariro nemorõ
Marĩpн Cristo merã marĩrẽ iritamugũ õãrõ gũñaturamakũ irigнkumi.
6 Gнa Marĩpн mнsãrẽ taurire gũñaturaburo, ãrĩrã, ñerõ taria. Gнa ñerõ tarimakũ, Marĩpн
gнare iritamumi gũñaturari merã tariburo, ãrĩgũ. Mнsã, gнa irirosũ ñerõ tarimakũ, Marĩpн
mнsãdere iritamumasĩmi gũñaturari merã tariburo, ãrĩgũ.
7 Gнa ire masĩa. Gнa ñerõ tarirosũ mнsãde gнa merã ñerõ taria. Irasũ ñerõ tarimakũ,
Marĩpн gнare gũñaturamakũ irirosũ mнsãdere õãrõ gũñaturamakũ yámi. Irasirirã mнsã
gũñaturari merã ñerõ tariburire gнa masĩa.
8 Gнayarã, Asia nikũgue gнare waadeare mнsãrẽ masĩmakũ gããmea. Gнa iroguere ããrĩrã
bнro ñerõ tarirã: "I ñerõ tariríre neõ bokatĩũbirikoa. Boarãkoa.
9 Wẽjẽbéokõãrãkuma", ãrĩ gũñadibн. Marĩpн direta gнa gũñaturaburire irasũ ñerõ taribн.
Irasirirã: "Marĩ basi neõ iritamumasĩbirikoa. Marĩpн boanerãrẽ masũgũ sugнta marĩrẽ
taumasĩmi", ãrĩ gũñaturabн.
10 Gнare bнro wẽjẽdнakerepнrн, Marĩpн gнare taumi. Irasirirã: "Daporadere,
pнrнguedere taugнkumi", ãrĩ bнremua.
11 Irasirirã mнsã gajerã merã Marĩpнre gнaya ããrĩburire sẽrẽbosarosũta ĩgũ gнare iritamu-
makũ ĩãrã, wárã ĩgũrẽ: "Pablosãrẽ õãrõ iritamubн", ãrĩ, нsнyari sĩrãkuma.

Pablo ĩgũ Corintogue waadнadideare gojadea

12 Gнa irideare gũñarã, нsнyari merã ãsũ ãrĩ gũñáa: "Gнa i ũmнguere Marĩpн ĩũrõ ãrĩgatori
marĩrõ goepeyari merã masakare buebн", ãrĩ gũñáa. Mнsãdere irasũta iribн. Gнa masĩrĩ
merã buebiribн. Marĩpн gнare maĩgũ ĩgũ turari merã iritamumi.
13 Gнa mнsãrẽ gojarã, pémasĩma õãrõ dita gojabн, õãrõ pémasĩmakũ gããmerã.
14 Irasirirã gнa mнsãrẽ gũñarã: "Gнayamarẽ ĩgũsã pémasĩturabirideare pнrнgue õãrõ
pémasĩrãkuma", ãrĩ gũñáa. Irasirirã, marĩ Opн Jesús dupaturi aarimakũ, gнa mнsã iridea
merã нsнyarosũta, mнsãde gнa iridea merã нsнyarãkoa.
15-16 Irasũ ãrĩ gũñagũ, Macedonia nikũgue waagú mнsãrẽ ĩãgũ waapнroridнadibн.
Irasirigн mнsãrẽ ĩãtariwãgã, gãme dujari, mнsãrẽ dupaturi ĩãbokuyo. Pea yнre mнsã ĩãrĩ
merã нsнyamakũ iridнagн, irasiridнadibн. Mнsã, irasirimakũ, yн Judea nikũgue waaburire
iritamubokuyo.
17 "Yн mнsã pнro waagнra", ãrĩkeregн, ejabirimakũ ĩãrã: "Pablo, gajerã masaka ĩgũsã
gããmerõ irirosũ iriañumi", ¿ãrĩ gũñarĩ? "Ĩgũ ãrĩderosũ iribirañumi", ¿ãrĩ gũñarĩ?
18 Marĩpн ĩgũ: "Ãsũ irigнra", ãrĩdeare yámi. Gнade: "Ãsũ irirãkoa", ãrĩdeare: "Iribirikoa"
ãrĩrã meta yáa. Irire masĩmi Marĩpн.
19 Yн, Silvano, irasũ ããrĩmakũ Timoteo, Marĩpн magũ Jesucristoyare mнsãrẽ werebн.
Marĩpн: "Yн magũ merã ãsũ irigнra", ãrĩgũ, diayeta irigнno ããrĩmi. "Ĩgũ merã ãsũ irigнra",
ãrĩ, pнrн: "Iribirikoa", ãrĩgũ meta yámi.
20 Irasirigн ããrĩpereri Marĩpн masakare: "Ãsũ irigнra", ãrĩdeare Jesucristo ĩgũ magũ merã
iripeokõãdi ããrĩmí. Ĩgũ irasirimakũ ĩãrã, marĩ Jesucristoyarã Marĩpнre: "Irasũta ããrã, mн
magũ Jesucristo merã iridea õãtaria", ãrĩ, нsнyari sĩa.
21 Gнare, irasũ ããrĩmakũ mнsãdere Cristore piriro marĩrõ bнremurã, ĩgũ merã õãrõ
ããrĩmakũ irigн, Marĩpнta ããrĩmi. Ĩgũta marĩrẽ beyepídi ããrĩmí Cristoyarã ããrĩdoregн.
22 Irasirigн marĩrẽ ĩgũyarã ããrĩrĩrẽ masĩmakũ iridoregн, Õãgũ deyomarĩgũrẽ marĩ merã
ããrĩmakũ iridi ããrĩmí. Irasirigн ããrĩpereri ĩgũ marĩrẽ sĩburire ĩgũ merã masĩmakũ yámi.

23 Marĩpн yн wererire, yн gũñarĩrẽ masĩmi. Irasirigн yн mнsã pнrogue Corintoguere waabirideare diayeta weregнra. Mнsã ñerõ iridea waja turidнabi, mнsã pнroguere waabiribн, mнsãrẽ bнjaweremakũ iribokoa, ãrĩgũ.
24 Gнa mнsãrẽ bнro doreri merã: “Jesucristore bнremurã ãsũpero gapн iriro gããmea”, ãrĩrã meta ããrã. Piriro marĩrõ mнsã ĩgũrẽ õãrõ bнremua. Irasirirã, mнsãrẽ ĩgũ merã nemorõ нsнyamakũ gããmerã, õãrõ iritamudнáa.

2

1 Iro dupuyuro yн mнsãrẽ ĩãgũ ejagн, yн wereri merã mнsãrẽ bнjaweremakũ iribн. Irasirigн: “ ‘Dupaturi ĩgũsãrẽ bнjaweremakũ iribokoa’, ãrĩgũ, daporare ĩgũsãrẽ ĩãgũ waabea”, ãrĩ gũñabн.
2 Mнsãrẽ bнjaweremakũ irigн, yнde bнjawerebokoa. Marĩ basi gãme bнjaweremakũ irirã, gãme нsнyamakũ irimasĩña marĩbokoa.
3 Irasirigн irinнgue mнsãrẽ su pũ gojabн yн mнsã pнrogue waaburi dupuyuro iririre ãmudoregн. Irire ãmuburi dupuyuro yн mнsãrẽ ĩãgũ waamakũ, yнre нsнyamakũ iriboanerã, yнre bнjaweremakũ iribokoa. Yн ãsũ ãrĩ gũñáa: Yн mнsã merã нsнyamakũ, mнsãde yн merã нsнyarãkoa. Irasirigн mнsã merã bнjawerednabi: “Waabea dapa”, ãrĩ gojabн.
4 Mнsãrẽ irire gojagн, bнro gũñarikнri merã, õãrõ yнjнpũrãkнri marĩrõ merã, bнro oreri merã mнsãrẽ gojabн. Mнsãrẽ bнjawereburo, ãrĩgũ meta gojabн. Yн mнsãrẽ bнro maĩrĩrẽ masĩmakũ iridнagн, gojabн.

Ñerõ iridi irideare kãtika! ãrĩ gojadea

5 Sugн mнsãyagн ĩgũ ñerõ iridea merã yнre bнjaweremakũ irimi. Yн direta irasũ iribirimi. Mнsãdere ããrĩpererãrẽ bнjaweremakũ iridi ããrĩmí. Ĩgũ yнre mнsã nemorõ bнjaweremakũ irikerepнrн: “Ĩgũrẽ bнro wajamoãka!” ãrĩgũ meta yáa.
6 Mнsã nerẽnarõgue: “Ĩgũ ñerõ iridea waja marĩ merã neõ nerẽnemobirikõãburo”, ãrĩdeare irisiayuro. Irasirigн yн mнsãrẽ: “Iropãta ĩgũrẽ wajamoãka!” ãrĩ gojáa.
7 Ĩgũ ñerõ irideare bнjawerekeregн, ĩgũrẽ mнsã wajamoãnemomakũ, bнro bнjawereri merã dujabokumi. Irasirirã ĩgũ ñerõ irideare kãti, ĩgũrẽ iritamuka, gũñaturari merã ããrĩburo, ãrĩrã!
8 Irasirigн yн mнsãrẽ: “Dupaturi ĩgũrẽ õãrõ bokatĩrĩñeãka, mнsã dupuyurogue maĩderosũta ĩgũrẽ maĩrĩrẽ masĩburo, ãrĩrã!” ãrĩ gojáa.
9 Iro dupuyuro mнsãrẽ gojagн: “¿Diayeta yн dorerire irirãkuri?” ãrĩ masĩdнagн gojabн.
10 Mнsã ĩgũ ñerõ irideare kãtirosũta, yнde irire kãtia. Yнre ñerõ iribirikerepнrн, mнsãrẽ iritamudнagн: “Ĩgũ ñerõ irideare kãtia. Cristo marĩ ñerõ irideare kãtigн ĩũrõ, irasũ yáa”, ãrĩ gojáa.
11 Marĩ ĩgũ ñerõ irideare kãtimakũ ĩãgũ, wãtẽa opн Satanás marĩrẽ ñerõ iridorednagн marĩrẽ tarinнgãmasĩbirikumi. Ĩgũ marĩrẽ ñerĩ irimakũ gããmerĩrẽ õãrõ masĩa.

Pablo: “Troague ããrĩgũ gũñarikнbн”, ãrĩ gojadea

12 Yн Troas wãikнri makãgue Jesucristoya kerere buegн ejamakũ, marĩ Opн Jesucristo wárã irogue ããrĩrãrẽ iri kerere pédнamakũ iridi ããrĩmí.
13 Irasũ ããrĩkerepнrн, marĩyagн Titore bokabirisĩã, bнro bнjawere gũñarikнbн. Irasirigн iro marãrẽ: “Waagú yáa”, ãrĩ, Macedonia nikũgue ĩgũrẽ ãmagṹ waabн.

Cristoyarã wãtĩ ñerõ iridorerire tarinнgãmasĩma, ãrĩ gojadea

14 Yн gũñarikнkeregн, Marĩpнre: “Mн yнre õãrõ iritamunía”, ãrĩ, нsнyari sĩa. Marĩ Jesucristoyarã ããrĩmakũ, Marĩpн marĩrẽ ĩgũ iritamurĩ merã ããrĩpereri wãtĩ ñerõ iridorerire tarinнgãmasĩmakũ yámi. Marĩ Jesucristoya kerere bueri merã masakare ĩgũyamarẽ masĩmakũ yámi. Sũrõrĩ ããrĩpererogue sũrõ seyaro irirosũ ããrĩpererogue marãrẽ masĩmakũ yámi.
15 Ãsũ ããrã. Marĩpн, marĩ Jesucristoya kerere were, ĩgũyare iritнyamakũ ĩãgũ, õãrĩ sũrõrĩ ĩgũrẽ sĩdea soemurĩ merã нsнyarosũ, marĩ merã нsнyami. Sũrõrĩrẽ ĩgũ ĩũrõ soemumakũ sũrõ seyarosũ, marĩ noó waaró marĩ Jesucristoyarã ããrĩrĩrẽ ĩgũ taumurãrẽ, peamegue waamurãdere masĩmakũ yámi.
16 Peamegue waamurã Jesucristoya kerere marĩ weremakũ pérã, ĩgũrẽ gããmebiri waja irogue wajamoãsũburire masĩma. Jesucristo taumurã gapн iri kerere marĩ weremakũ pé bнremurã, Marĩpн pнro ĩgũ merã ããrĩburire masĩma. Marĩ basi iri kerere õãrõ weremasĩbea. Marĩpн iritamurĩ merã irire õãrõ weremasĩa.
17 Wárã gajerã Marĩpнyare buegorenarã, niyeru direta wajatadнama. Gнa gapн ĩgũsã irirosũ iribea. Gнa Cristore moãboerã, Marĩpн iriunerã ĩgũ ĩũrõ ĩgũ weredoredeare goepeyari merã werea.

3

Marĩpʉ Jesucristo iridea merã: "Õãrõ irigʉra mʉsãrẽ", ãrĩrĩrẽ gojadea

1 Gʉa mʉsãrẽ irire ãrĩrã, dupaturi gʉa basi õãrõ werenírã meta yáa. Gajerã buerimasã
mʉsã pʉro ejaburi dupuyuro ĩgũsã buenerãrẽ su papera pũgue ĩgũsã buerire: "Keoro ããrã",
ãrĩrĩrẽ gojadoreñurã. Irasirirã mʉsã pʉro ejarã, iri pũrẽ mʉsãrẽ wiañurã. Mʉsã gʉare
masĩsiáa. Irasirirã gʉa ĩgũsã irirosũ mʉsãrẽ iri pũnorẽ iriubea. Irasũ ããrĩmakũ gajerogue
buerã waamurã, mʉsãrẽ iri pũnorẽ gojabosadorebea.

2 Gʉa iri pũnorẽ gããmebea. Mʉsã, gʉa Jesucristoya kerere weremakũ pérã, ĩgũrẽ
bʉremu, ĩgũyare irinʉgãbʉ. Masaka, mʉsã irasirimakũ ĩãrã, gʉa buerire: "Keoro ããrã",
ãrĩ masĩrãkuma. Gʉade gʉa gũñarĩgue mʉsãrẽ: "Diayeta Jesucristore bʉremu, ĩgũyare
iritʉyarã yáma", ãrĩ masĩa. Mʉsã irasiriri merã masaka gʉare: "Õãgorama", ãrĩ masĩrãkuma.
Gʉayamarẽ gojadea pũ merã masĩrõsũ irire masĩrãkuma.

3 Jesucristo, gʉa ĩgũya kerere weremakũ, mʉsãrẽ ĩgũrẽ bʉremu, ĩgũyare iritʉyamakũ iridi
ããrĩmí. Irasirirã masaka mʉsã ĩgũyare iririre ĩãrã, ĩgũyarã mʉsã ããrĩrĩrẽ gojadea pũ merã
masĩrõsũ masĩrãkuma. Irasirirã mʉsã Cristo gojadea pũ irirosũ ããrã. Irire masĩdoregʉ,
papera pũgue gojadi merã gojabiridi ããrĩmi. Marĩpʉ okanígũ gããmerõsũta Õãgũ deyomarĩgũ
turari merã mʉsãya gũñarĩgue: "Ĩgũ iritamurĩ merã gʉa ãsũ ããrĩrikʉa", ãrĩ masĩmakũ yámi.
Irasirigʉ, iripoegue Marĩpʉ Moisére ĩgũ dorerire pídeare ũtã majĩrĩgue gojaderosũ iribiridi
ããrĩmí.

4 Gʉa Cristo iritamurĩ merã Marĩpʉre gũñaturasĩã, mʉsãrẽ irire gojáa.

5 "Gʉa masĩrĩ merã i moãrĩrẽ yáa", neõ ãrĩmasĩbea. Marĩpʉ iritamurĩ merãta Jesucristoya
kerere werea.

6 Irasirigʉ gʉare iri kerere, ĩgũ masakare: "Õãrõ irigʉra mʉsãrẽ", ãrĩrĩrẽ õãrõ buemakũ
yámi. Iri kere, iripoegue Marĩpʉ Moisére ĩgũ doreri pídea irirosũ ããrĩbea. Marĩpʉ Jesucristo
iridea merã, Õãgũ deyomarĩgũ iritamurĩ merã marĩrẽ ĩgũ merã õãrõ ããrĩmakũ iriri kere
ããrã. Neõ sugʉ ĩgũ dorerire iripeogʉ mámi. Irasirirã marĩ irire iripeobiri waja peamegue
waamurã dita ããrĩbokoa. Õãgũ deyomarĩgũ iritamurĩ merãta Marĩpʉ merã õãrõ ããrĩmasĩa.

7 Marĩpʉ Moisére ĩgũ doreri pídeare ũtã majĩrĩgue gojagʉ, ĩgũ ããrĩrõgue gosewasiriri
waamakũ iridi ããrĩmí. Irasiriro Moiséya diapu Marĩpʉ gosewasiriri merã kũmijũdero ããrĩbú.
Iri gosewasiriri peredijakerepʉrʉ, Israel bumarã ĩgũrẽ ĩãmeétúmasĩbirinerã ããrĩmá. Marĩpʉ
bʉro gosewasiriri merã deyoa, Moisére iri doreri pídea ããrĩkerepʉrʉ, iri doreri, masakare
ĩgũsã irire iripeomasĩbiri waja peamegue waamurã dita ããrĩmakũ iridero ããrĩbú.

8 Irasirigʉ Marĩpʉ iri doreri merã iridea nemorõ, ĩgũ Õãgũ deyomarĩgũ iritamurĩ merã
marĩrẽ ĩgũ merã õãrõ ããrĩmakũ iriri õãtaria.

9 Marĩpʉ, masaka Moisére ĩgũ doreri pídeare iripeobiri waja ĩgũsãrẽ: "Wajamoãgʉra",
ãrĩkerepʉrʉ, õãgoradero ããrĩbú. Iri nemorõ, Marĩpʉ Jesucristo iridea merã marĩrẽ: "Õãrã,
waja opamerã ããrĩma", ãrĩ ĩãrĩ, õãtaria.

10 Irasiriro Marĩpʉ Moisére ĩgũ doreri pídea õãrĩ ããrĩkerepʉrʉ, Jesucristoya kere gapʉ, iri
nemorõ õãtaria. Iri kere, iri dorerire ubu ããrĩrĩ dujamakũ yáa.

11 Marĩpʉ bʉro gosewasiriri merã Moisére ĩgũ dorerire píkerepʉrʉ, iri pereburi ããrĩdero
ããrĩbú. Jesucristo ĩgũ iridea merã marĩrẽ tauri kere gapʉ õãtaria. Neõ ubu ããrĩrĩ ããrĩbirikoa.
Neõ perebirikoa.

12 Irasirirã gʉa irire masĩsĩã, güiro marĩrõ merã pémasĩma õãrõ mʉsãrẽ Jesucristoya kerere
werea.

13 Iri kere, Marĩpʉ Moisére ĩgũ doreri pídea perederosũ neõ perebirikoa. Irasirirã gʉa
iri kerere wererã, Moisés iriderosũ irirã meta yáa. Moisés Marĩpʉ merã ããrĩdero pʉrʉ,
ĩgũya diapu Marĩpʉ gosewasiriri merã kũmijũdero ããrĩbú. Israel bumarã iri gosewasiriri
peredijarire masĩrĩ, ãrĩgũ, ĩgũya diapure suríro gasiro merã bʉʉadi ããrĩmí.

14 Moisés irasirimakũ, iri gosewasiriri peredijarire masĩbiriderosũ, Marĩpʉ doreri ĩgũrẽ
pídeare: "Ãsũ ãrĩdʉaro irikoa", ãrĩ pémasĩbirinerã ããrĩmá. Daporaguedere Israel bumarã irire
buerã, pémasĩbema dapa. Cristoyarã dita irire pémasĩma.

15 Daporaguedere Israel bumarã Marĩpʉ Moisére ĩgũ doreri pídeare buekererã, pémasĩrĩ
marĩrõ buema.

16 Sugʉ masakʉ marĩ Opʉre bʉremunʉgãmakũ, marĩ Opʉta ĩgũyare pémasĩmakũ yámi.

17 Marĩ Opʉ, Õãgũ deyomarĩgũ merã sugʉta ããrĩmi. Irasirirã, Õãgũ deyomarĩgũ marĩ
merã ããrĩmakũ: "Marĩpʉ Moisére ĩgũ doreri pídeare marĩ tarinʉgãdea waja marĩrẽ wa-
jamoãgʉkumi", ãrĩ gũñabea.

18 Irasirirã marĩ Opʉyarã ããrĩsĩã, marĩ Opʉ õãtarigʉ ããrĩrĩrẽ masĩa. Gajerãde marĩ ĩgũyarã
ããrĩrĩrẽ masĩma. Irasirigʉ marĩrẽ ĩgũ õãgũ ããrĩrõsũ ããrĩmakũ gããmegũ, ããrĩpereri marĩ

okarinʉrĩrẽ gorawayumakũ yámi. Marĩ Opʉ, Õãgũ deyomarĩgũ merã sugʉta ããrĩmi. Ĩgũta marĩrẽ irasũ yámi.

4

1 Marĩpʉ gʉare bopoñarĩ merã ĩãgũ, gʉare Jesucristoya kerere weremurãrẽ pídi ããrĩmí. Irasirirã piriro marĩrõ gũñaturari merã masakare iri kerere werea.
2 Gʉyasĩũrõ iririre, masaka ĩãberogue ñerĩ iririre doogoráa. Ãrĩgatori merã buebea. Marĩpʉya werenírĩrẽ gorawayuro marĩrõ buea. Marĩpʉ ĩũrõ diayema ããrĩrĩ direta pémasĩma õãrõ masakare werea, ããrĩpererã gʉare: "Keoro buema", ãrĩburo, ãrĩrã.
3 Peamegue waamurã dita Marĩpʉ Jesucristo iridea merã masakare tauri kerere gʉa wererire pémasĩbema.
4 Ĩgũsã Jesucristore bʉremubiri waja, wãtĩ i ũmʉ marã ñerã opʉ ĩgũsãrẽ iri õãrĩ kerere pémasĩbirimakũ yámi. Koye ĩãmerã sĩãgorire ĩãmasĩmerã irirosũ ããrĩmakũ yámi. Irasirirã Cristo õãtarigʉ ããrĩrĩrẽ ĩãmasĩbema. Cristo, Marĩpʉ ããrĩrikʉrire opagʉ, Marĩpʉta ããrĩmi.
5 Gʉa Jesucristoya kerere wererã, masaka gʉare õãrõ gũñaburo, ãrĩrã meta yáa. Ĩgũsãrẽ: "Jesucristo marĩ Opʉta ããrĩmi. Ĩgũrẽta bʉremurõ gããmea", ãrĩ werea. Gʉayamarẽ wererã: "Jesús gʉare maĩgũ ĩgũyare weredoredea merã gʉa mʉsãrẽ moãboerã irirosũ mʉsãrẽ iritamurã yáa", ãrĩ werea.
6 Neõgoraguere ããrĩperero i ũmʉgue naĩtĩãrõ ããrĩmakũ, Marĩpʉ: "Boyori waaburo", ãrĩrĩ merãta boyori waamakũ iridi ããrĩmí. Ĩgũta iriderosũ marĩya gũñarĩgue boyori ããrĩmakũ yámi. Irasirigʉ marĩrẽ ĩgũ õãtarigʉ ããrĩrĩrẽ masĩmakũ yámi. Marĩ Jesucristo õãtarigʉ ããrĩrĩrẽ masĩrã, Marĩpʉ õãtarigʉ ããrĩrĩdere masĩa.

Jesucristore bʉremurã Marĩpʉ merã õãrõ ããrĩma, ãrĩ gojadea

7 Gʉa Marĩpʉ õãtarigʉ ããrĩrĩrẽ masĩrã, diiarisoro ubu ããrĩrĩ soro, õãtariri opari soro irirosũ ããrã. Irasirirã gajerã, gʉa Marĩpʉya kerere weremakũ pérã: "Marĩpʉ turatarigʉ iritamurĩ merãta marĩrẽ ĩgũyare werema ĩgũrẽ bʉremuburo, ãrĩrã", ãrĩ gũñarãkuma.
8 Gʉa noó waaró ñerõ tarikerepʉrʉ, Marĩpʉ iritamumi, gajerã gʉare ĩgũyare wererire pirimakũ iribirikõãburo, ãrĩgũ. Irasirirã: "¿Naásũ waarokuri?" ãrĩ gũñarikʉkererã: "Marĩpʉ marĩrẽ iritamubirikumi", ãrĩ gũñabea.
9 Gajerã gʉare ñerõ irikerepʉrʉ, Marĩpʉ gʉare koregʉ neõ béowãgãbemi. Ĩgũsã gʉare wẽjẽdʉarã pámeépíkerepʉrʉ, Marĩpʉ ĩgũsãrẽ gʉare wẽjẽdorebemi.
10-11 Jesús i nikũgue ããrĩmakũ, masaka ĩgũrẽ wẽjẽma. Irasirirã gʉa ĩgũyarã ããrĩrĩ waja ããrĩpereri gʉa okarinʉrĩrẽ ããrĩpererogue gʉa noó waaró gʉadere wẽjẽdʉama. Marĩpʉ gapʉ Jesúre dupaturi okamakũ iridi ããrĩmí. Irasirigʉ, gʉa boaburi dupʉre opakerepʉrʉ, gʉare Jesús okari sĩrĩrẽ opamakũ yámi gajerã irire masĩburo, ãrĩgũ.
12 Irasirirã gʉa Jesúya kerere wereri waja gajerã gʉare wẽjẽma goero ããrĩkerepʉrʉ, mʉsã gapʉ iri kerere bʉremurã, Marĩpʉ pʉro perebiri okari opamurã ããrã.
13 Marĩpʉya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: "Yʉ Marĩpʉre bʉremubʉ. Irasirigʉ ĩgũyare werebʉ". Gʉade irasũta bʉremua. Irasirirã ĩgũyare werea.
14 Ire masĩa. Marĩpʉ, marĩ Opʉ Jesúre boadiguere masũdi ããrĩmí. Ĩgũrẽ masũderosũta marĩ Jesúyarã ããrĩmakũ, marĩdere masũgʉkumi. Irasirigʉ marĩrẽ ĩgũ pʉrogue ãĩmʉrĩagʉkumi ĩgũ merã ããrĩdoregʉ. Gʉa irire masĩsĩã, mʉsãrẽ ĩgũyare werea.
15 Irasirirã mʉsãrẽ iritamudʉarã mʉsã õãrõ ããrĩburire i ããrĩpererire irirã ñerõ taria. Wárã gajerãdere gʉa wererire pérã Marĩpʉ Jesús merã õãrõ iririre masĩmakũ gããmerã, irasũ yáa. Irire masĩrã, ĩgũrẽ: "Õãtaria mʉ", ãrĩ, ʉsʉyari sĩrãkuma.
16 Irasirirã gʉa ñerõ tarikererã, piriro marĩrõ gũñaturari merã masakare ĩgũyare werea. Ʉmʉrikʉ gʉaya dupʉma turari perewãgãkerepʉrʉ, Marĩpʉ gʉare gũñaturamakũ yámi.
17 Irasirirã gʉa Jesúya kerere wereri waja gʉa daporare ñerõ tariririe, Marĩpʉ pʉrʉgue gʉare iriburire ãsũ ãrĩ gũñáa: "Marĩ ñerõ tariri, pereburi ããrã. Marĩpʉ pʉrʉgue nemorõ õãrĩ iriburi gapʉ neõ perebirikoa. Bʉro ʉsʉyari merã ĩgũ pʉro ããrĩníkõãrãkoa".
18 Daporare gʉa i nikũmarẽ ĩãrĩrẽ gũñarikʉbea. Ʉmʉgasima ĩãña marĩrĩrẽ, irogue Marĩpʉ merã ããrĩburire gũñáa. Gʉa daporare i nikũmarẽ ĩãrĩ, pereakõãrokoa. Ʉmʉgasima ĩãña marĩrĩ gapʉ ããrĩníkõãrokoa.

5

1 Marĩ ire masĩa. Marĩya dupʉ, marĩya wii irirosũ ããrã. Wii irirosũ marĩya dupʉ boamakũ, Marĩpʉ gaji wii marĩrẽ sĩrõsũ gaji dupʉ ũmʉgasima dupʉre sĩgʉkumi. Iri dupʉ, masaka iridea dupʉ meta ããrĩrokoa. Irasiriro neõ boabiri dupʉ ããrĩrokoa.
2 Marĩ i nikũma dupʉre oparã yʉjʉpũrãkʉturabiri, bʉjawereri merã ñerõ taria. Maama wii marĩ õãrõ ããrĩburi wiire bʉro opadʉarosũ, ũmʉgasima dupʉre bʉro gããmea.

3 Suríro maamañerẽ sãñadнarosũ iri dupнre gããmea. Surí marĩrã ããrĩdнamerã irirosũ, dupн marĩrã ããrĩdнabea.
4 I nikũma dupнre oparã yнjнpũrãkнturabiri, gũñarikн, ñerõ taria. Ñerõ tarikererã, marĩya dupн, boaburi dupнre béodнarã meta yáa. Maama dupн, neõ boabiri dupн gapнre bнro opadнáa. Iri dupнre oparã, Marĩpн pнro ĩgũ merã ããrĩníkõãrãkoa.
5 Marĩpн marĩrẽ maama dupнre opamurã ããrĩmakũ iridi ããrĩmí ĩgũ pнro õãrõ ããrĩburo, ãrĩgũ. Marĩrẽ irire masĩburo, ãrĩgũ, Õãgũ deyomarĩgũrẽ marĩ merã ããrĩdoregн sĩdupuyudi ããrĩmí.
6 Irasirirã Marĩpнre gũñaturaníkõãa. Ire masĩa. Marĩ i nikũma dupнkнrã, marĩ Opн pнro ããrĩbea.
7 Ĩgũrẽ ĩãbirikererã: “Diayeta ĩgũ ãrĩderosũta irigнkumi”, ãrĩ bнremurĩrẽ neõ piribea.
8 Gũñaturari merã marĩya ããrĩburire ãsũ ãrĩ gũñáa: “Marĩ boarã, i nikũma dupнre béorã, marĩ Opн pнro bнro нsнyari merã ããrĩrãkoa. Irire bнro gããmea marĩ”.
9 Irasirirã marĩ Opнre marĩ merã нsнyamakũ iridнarã, i nikũgue ããrĩrã, o ĩgũ pнrogue ããrĩrã, ĩgũ gããmerĩrẽ iridнáa.
10 Marĩ Cristo pнrogue waamakũ, marĩ ããrĩpererãrẽ ĩgũ diaye nídoregнkumi marĩ i nikũgue ããrĩrã irideare werebu. Irasirigн, marĩ õãrĩ irideare, o ñerĩ irideare keoro weregнkumi. Marĩ, ĩgũ irasiriburire masĩrã, ĩgũ gããmerĩrẽ iridнáa.

Marĩpн merã õãrõ ããrĩrĩmarẽ gojadea

11 Irasirirã goepeyari merã marĩ Opн Jesucristore bнremua. Gнa masakare ĩgũsã ĩgũrẽ bнremumakũ gããmerã, ĩgũyare werea. Marĩpн gнa iririre masĩmi. Yн, мнsãdere gнa iririre: “Õãrõ yáma”, ãrĩ masĩmakũ gããmea.
12 Yн мнsãrẽ gojagн, dupaturi gнayamarẽ: “Õãgoráa”, ãrĩ gojagн meta yáa. Gнare õãrõ masĩ, нsнyari merã gũñaburo, ãrĩgũ, мнsãrẽ gojáa. Gajerã buerimasã: “Gajerã nemorõ õãrã ããrã”, ãrĩ gũñarã, masaka ĩũrõ direta õãrã irirosũ ããrĩma. Ĩgũsã ããrĩrikнri gapнre pémasĩbema. Gнare: “Keoro buebema”, ãrĩ werewнamakũ, мнsã ĩgũsãrẽ õãrõ yнjнrãkoa.
13 Gajerã gнa iririre ĩãrã: “Niãsũrã yáma”, ãrĩ ĩãkerepнrн, niãsũrã meta yáa. Marĩpн gããmerĩrẽ irirã, irasũ yáa. Pémasĩrĩ merã мнsãrẽ iritamurã yáa.
14 Cristo sugнta marĩ ããrĩpererãrẽ maĩgũ marĩ ñerĩ iridea waja marĩrẽ boabosadi ããrĩmí. Irasirirã marĩ ããrĩpererã ĩgũ merã boanerã irirosũ dujabн. Gнa irire gũñarã: “Diayeta ããrã”, ãrĩ gũñáa. Irasirirã ĩgũyare piriro marĩrõ yáa.
15 Ããrĩpererã marĩ ñerĩ iridea waja marĩrẽ boabosadi ããrĩmí, marĩ gããmerõ irinemobirikõãburo, ãrĩgũ. Marĩ õãrõ ããrĩburire marĩrẽ boabosa, masãdi ããrĩmí ĩgũ gããmerĩrẽ iridoregн.
16 Irasirirã ĩgũrẽ masĩsĩã, i ũмн marã ĩgũrẽ masĩmerã gajerãrẽ werewнari merã ĩãrã irirosũ neõ ĩãbea. Iripoeguere yн ĩgũrẽ: “Ubu ããrĩgṹ, i nikũмнta ããrĩmi”, ãrĩ ĩãunabн. Dapora gapнre ĩgũrẽ masĩa.
17 Marĩ Cristoyarã ñajãmakũ, Marĩpн marĩrẽ maama ããrĩrikнrire opamakũ iridi ããrĩmí. Irasirirã marĩ ĩgũyarã ããrĩburi dupuyurogue ããrĩrikнunaderosũ neõ ããrĩbea.
18 Marĩpн marĩrẽ iri ããrĩpererire irasiridi ããrĩmí. Iripoeguere marĩ, Marĩpн merã õãrõ ããrĩbiriunanerã ããrĩbú. Irasirigн Marĩpн, Cristo boari merã marĩrẽ ĩgũ merã õãrõ ããrĩmakũ iridi ããrĩmí. Ããrĩpererã irasũ ããrĩmakũ gããmegũ, gнare ĩgũya kerere weredoregн pídi ããrĩmí.
19 Iri kere ãsũ ãrã: “Marĩpн, Cristo boari merã ããrĩpererã i ũмн marãrẽ ĩgũ merã õãrõ ããrĩburire pídi ããrĩmí. Ĩgũsã ñerõ iridea wajare peremakũ iridi ããrĩmí”. Irasirigн ããrĩpererãrẽ ĩgũ merã õãrõ ããrĩmakũ gããmegũ, gнare iri kerere weredoregн pídi ããrĩmí.
20 Irasirirã Cristore wereboerã ĩgũ iriunerã ããrã. Gнa ĩgũyare wererã, Marĩpн ĩgũ basi masakare wereboderosũta gнa ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩ werea: “Cristore wereboerã ĩgũyare wererã yáa. Irasirirã мнsãrẽ: ‘Marĩpн merã õãrõ ããrĩka!’ ” ãrĩ werea.
21 Cristo neõ ñerĩ iribirikerepнrн, Marĩpн, marĩ ñerĩ iridea waja marĩrẽ wajamoãboderosũ ĩgũrẽ iridi ããrĩmí marĩrẽ Cristoyarã ããrĩdoregн. Ĩgũ gããmerõsũta ĩgũ irirosũ marĩrẽ diaye irirã ããrĩdoregн, irasiridi ããrĩmí.

6

1 Gнa Marĩpнyare moãrã ããrĩsĩã, turaro merã мнsãrẽ: “Marĩpн Cristo merã мнsãrẽ õãrõ iritamudeare ubu ããrĩrĩrẽ irirosũ ĩãbéobirikõãburo, ãrĩrã, ĩgũyare iriníkõãka!” ãrĩ werea.
2 Marĩpн ĩgũya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩdi ããrĩmí:

Yн мнsãrẽ: “Õãrõ iritamugнra”, ãrĩdeare iriripoe ããrĩmakũ, мнsã sẽrẽrĩrẽ pébн. Yн tauripoe ããrĩmakũdere мнsãrẽ iritamubн, ãrĩdi ããrĩmí.✡

✡ **6:2** Is 49.8

Irasirirã gʉa wererire õãrõ péka! Daporare masaka Marĩpʉre: “Yʉre iritamuka!” ãrĩ sẽrẽrãrẽ ĩgũ pédʉaripoe ããrã. Daporare ĩgũrẽ: “Yʉre tauka!” ãrĩ sẽrẽrãrẽ ĩgũ taudʉaripoe ããrã, ãrĩ werea.

3 Gʉa Marĩpʉyare buerire ñerõ werenírĩ, ãrĩrã, gʉa neõ sugʉnorẽ ñerõ iribea, ĩgũyare piribokumi, ãrĩrã.

4 Ããrĩpereri gʉa iriri merã Marĩpʉre moãboerã ããrĩrĩrẽ gajerãrẽ masĩmakũ gããmerã, ãsũ gapʉ yáa. Ĩgũyare buegorenarã, ñerõ taririre, gʉa gããmerĩrẽ opabirire, ñerõ gʉare waaríre õãrõ merã gũñatura, bokatĩũa.

5 Gajipoere gajerã gʉare tãrãma. Peresugue biadoboma. Gajipoere wárã masaka nerẽ, guari merã gainíma gʉare wẽjẽdʉarã. Gajipoere bʉro poyari merã moãbʉ. Kãrĩrõ marĩrõ, ʉaboari merã moãbʉ.

6 Gʉa Marĩpʉre moãboerã ããrĩrĩrẽ masakare masĩmakũ gããmerã, idere yáa. Ĩgũsãrẽ ĩgũyare buerã, õãrĩ direta iridʉari merã, diayema ããrĩrĩ masĩrĩ merã, bopoñarĩ merã, iritamudʉari merã, Õãgũ deyomarĩgũ gʉaguere ããrĩrĩ merã, diaye maĩrĩ merã,

7 diayema ããrĩrĩrẽ wereri merã, Marĩpʉ turari merã buea. Sugʉ masakʉ ĩgũ mojõkʉri merã ĩgũ merã gãmekẽãdʉagʉre kãmuta tarinʉgãgũ irirosũ gʉa diayema iriri merã ñerĩrẽ kãmuta tarinʉgãa.

8 Gʉa masakare buemakũ, surãyeri gʉare bʉremurĩ merã ĩãma. Gajerã gʉare bʉremubema. Surãyeri gʉare õãrõ wereníma. Gajerã gʉare ñerõ wereníma. Diayema ããrĩrĩrẽ gʉa werekerepʉrʉ: “Ãrĩgatori merã buema”, ãrĩma.

9 Gajerã gʉare ĩãmasĩkererã: “Ubu ããrĩrã ããrĩma”, ãrĩsĩã, ĩãmasĩmerã irirosũ ĩãma. Gʉa noó waaró gajerã gʉare wẽjẽdʉakerepʉrʉ, okáa dapa. Gʉare bʉro wajamoãkererã, wẽjẽbema.

10 Gʉa bʉjawereri merã ããrĩkererã, ʉsʉyaníkõãa. Boporã ããrĩkererã, gʉa buerire pérãrẽ wajaparire opamakũ irirosũ yáa. Wári i ũmʉmarẽ opabirikererã, Marĩpʉ merã ããrĩpereri õãrĩrẽ opáa.

11 Gʉayarã Corinto marã, gʉa mʉsãrẽ gojarã, gʉa gũñarĩrẽ diayeta gojáa. Mʉsãrẽ gʉa bʉro maĩrĩrẽ masĩmakũ gããmea.

12 Gʉa mʉsãrẽ maĩrĩrẽ neõ piribea. Mʉsã gapʉ gʉare maĩturabea.

13 Irasirigʉ sugʉ ĩgũ pũrãrẽ wererosũ, mʉsãrẽ ãsũ ãrĩ weregʉra. Yʉ mʉsãrẽ diaye maĩrõsũta yʉdere maĩka!

Marĩpʉ okanígũ marĩ merã ããrĩmi, ãrĩ gojadea

14 Cristore bʉremumerã merã sʉrosũ ããrĩbirikõãka! Sugʉ õãrĩrẽ irigʉ, ñerĩrẽ irigʉ merã õãrõ gãmesʉribemi. Boyorogue ããrĩrã irirosũ Marĩpʉre masĩrã, naĩtĩãrõgue ããrĩrã irirosũ Marĩpʉre masĩmerã gãme wapikʉmasĩbema.

15 Cristo, wãtẽa opʉ merã sʉrosũ gũñabemi. Cristore bʉremugũ, Cristore bʉremubi merã sʉrosũ gũñarĩrẽ opabemi.

16 Marĩpʉre bʉremurĩ wii ĩgũ ããrĩrĩ wii, masaka ĩgũsã bʉremurĩ keori weadeare píburi wii ããrĩbea. Marĩ, Marĩpʉ okanígũya wii irirosũ ããrĩsĩã, ĩgũ direta bʉremua. Ĩgũya wiigue ããrĩrõsũta marĩ merã ããrĩmi. Ĩgũya werenírĩ gojadea pũgue irire ãsũ ãrĩ weredi ããrĩmí:

Yʉ ĩgũsã merã ããrĩgũ, ĩgũsã watopegue ããrĩníkõãgʉkoa. Yʉ ĩgũsã Opʉ ããrĩgʉkoa. Ĩgũsã, yaarã ããrĩrãkuma, ãrĩdi ããrĩmí.✡

17 Irasirigʉ marĩ Opʉ ãsũ ãrĩnemodi ããrĩmí:

Ñerõ iririkʉrãrẽ wapikʉnemobirikõãka! Ĩgũsã ñerĩ iririre iribirikõãka! Ĩgũsã irirosũ ñerĩ iribirimakũ, yʉ mʉsãrẽ õãrõ bokatĩrĩñeã, wapikʉníkõãgʉkoa.✡

18 Yʉ, Mʉsãpʉ ããrĩgʉkoa. Mʉsã yʉ pũrã ããrĩrãkoa, ãrĩdi ããrĩmí marĩ Opʉ ããrĩpererã nemorõ turagʉ.✡

7

1 Yaarã yʉ maĩrã, mʉsãrẽ ire werea. Marĩ, i Marĩpʉ ãrĩdeare pérã, ããrĩpereri ñerõ iririre, ñerĩ gũñarĩdere pirirã! Irasirirã goepeyari merã ĩgũrẽ bʉremu, ĩgũ gããmerĩ direta irinírã!

Pablo, Corinto marã gũñarĩ gorawayudeare gojadea

2 Gʉare maĩka! Gʉa mʉsãrẽ neõ poyanorẽbiribʉ. Gʉa bueri merã mʉsãrẽ ñerõ irimakũ iribiribʉ. Neõ sugʉnorẽ mʉsã merãmʉrẽ ãrĩgatori merã ĩgũyare ãĩabiribʉ.

3 Yʉ irire irasũ ãrĩgũ: “Mʉsã gʉare ñerõ werenídea waja opáa”, ãrĩgũ meta yáa. Gʉa mʉsãrẽ bʉro maĩrĩ merã gũñanía. Yʉ irire mʉsãrẽ weresiabʉ. Irasirirã marĩ okarã, o boarã, suro merãta ããrĩnírãkoa.

4 Yʉ, mʉsã õãrõ iriri kerere pégʉ: “Diayeta yáma”, ãrĩ gũñáa. Irasirigʉ ñerõ tarikeregʉ, gũñatura, bʉro ʉsʉyáa.

✡ **6:16** Lv 26.12; Ez 37.27 ✡ **6:17** Is 52.11 ✡ **6:18** 2 S 7.14; 1 Cr 17.13; Is 43.6; Jer 31.9

5 Gʉa Macedonia nikũgue ejarãgueta neõ siuñajãrĩ bokabiribʉ. Noó waaró ñerõ taribʉ.
Gajerã gʉa merã gãme guaseodʉama. Mʉsãrẽ gʉa buenerãrẽ gũñarã, bʉro gũñarikʉbʉ.
6 Marĩpʉ, bʉjawereri merã ããrĩrãrẽ gũñaturamakũ irigʉ gapʉ Tito gʉa pʉrogue ejari merã
gʉare gũñaturamakũ irimi.
7 Ĩgũ gʉa pʉrogue ejari direta ʉsʉyabiribʉ. Mʉsã ĩgũrẽ gũñaturamakũ irideare ĩgũ were-
makũ pérã, bʉro ʉsʉyabʉ. Mʉsã yʉre ĩãdʉarire, mʉsã yʉre werewʉadeare bʉjawereri merã
ããrĩrĩrẽ, mʉsã yʉre gũñarikʉrire gʉare weremi. Yʉ irire pégʉ, bʉro ʉsʉyanemobʉ.
8 Yʉ mʉsã ñerõ irideare mʉsãrẽ gojadupuyudea pũ merã yoaweyaripoe bʉjaweremakũ
iribʉ. Irasirigʉ: "Yʉ gojabirimakũ õãboyo", ãrĩ gũñabʉ. Irasũ ãrĩ gũñakeregʉ, daporare: "Yʉ
irire gojamakũ õãgorabʉ", ãrĩ gũñáa.
9 Irasirigʉ daporare ʉsʉyagʉ, mʉsã bʉjaweredeare ʉsʉyagʉ meta yáa. Yʉ mʉsãrẽ go-
jadea pũrẽ buedero pʉrʉ, mʉsã ñerõ irideare gũña, Marĩpʉ gããmerõsũta bʉjawereyuro.
Mʉsã gũñarĩrẽ gorawayu, ñerõ iririre piriyuro. Iri gapʉ yʉre ʉsʉyamakũ yáa. Mʉsãrẽ
bʉjaweremakũ irikeregʉ, neõ poyanorẽbiribʉ.
10 Marĩ ñerõ irideare gũñarã, Marĩpʉ gããmerõsũta bʉjawere, marĩ gũñarĩrẽ gorawayu, ñerĩ
iririre pirirã, peamegue waabonerã tausũrãkoa. Gajerã i ʉ̃mʉ marã Jesúre bʉremumerã
gapʉ ĩgũsã ñerõ irideare bʉjawerekererã, ĩgũsã gũñarĩrẽ neõ gorawayubema. Ñerĩ iririre
piribema. Irasirirã peamegue waamurã ããrĩma.
11 Mʉsã gapʉ mʉsã ñerõ irideare gũñarã, Marĩpʉ gããmerõsũta bʉjawereyuro. Irasirirã
mʉsã iririre goepeyari merã gũñanʉgãyuro. Mʉsã ñerõ irideare pirirre gajerãrẽ bʉro
masĩmakũ gããmeyuro. Mʉsã ñerõ irideare gũñarikʉ, bʉro bʉjawere, güiyuro. Irasirirã yʉre
bʉro ĩãdʉayuro. Ñerĩ irigʉre wajamoãyuro, ĩgũ ñerõ irideare dupaturi iribirikõãburo, ãrĩrã.
Ããrĩpereri mʉsã irasiriri merã mʉsã daporare diaye irirã ããrĩrĩrẽ gʉare ĩmua.
12 Irasirigʉ yʉ mʉsãrẽ gojadupuyugʉ, ñerõ iridire ĩgũ ñerõ irididere iritamudʉagʉ iribʉ.
Mʉsãdere iritamubu, iri pũrẽ gojabʉ, Marĩpʉ ĩũrõ gʉare mʉsã õãrõ gũñarĩrẽ masĩburo, ãrĩgũ.
13 Irasirirã mʉsã gʉare gũñaturamakũ yáa.
Irasũ ããrĩmakũ mʉsã Titore õãrõ bokatĩrĩñeãrã ĩgũrẽ ʉsʉyamakũ iriyuro. Gʉa irire pérã,
mʉsã merã ʉsʉyadero nemorõ ʉsʉyanemobʉ. Mʉsã ĩgũrẽ õãrõ ããrĩrikʉmakũ iriyuro.
14 Tito mʉsã pʉro waaburi dupuyuro yʉ mʉsã merã ʉsʉyarire ĩgũrẽ werebʉ. Ĩgũ irogue
ejamakũ, yʉ ãrĩderosũta ĩgũrẽ õãrõ iriyuro. Irasirigʉ yʉ ĩgũrẽ weredeare gʉyasĩrĩbea. Gʉa
mʉsãrẽ diayema ããrĩrĩ direta wererosũta gʉa Titore mʉsãyamarẽ weredeade diayeta ããrĩbú.
15 Mʉsã pʉrogue ĩgũ ejamakũ, ããrĩpererã bʉremurĩ merã ĩgũrẽ õãrõ bokatĩrĩñeãyuro.
Goepeyari merã ĩgũ dorerire iriyuro. Mʉsã irasirideare gũñagũ, mʉsãrẽ maĩdero nemorõ
maĩnemomi.
16 Yʉ, mʉsã õãrõ iririre masĩsĩã, "Õãrõ yáma", ãrĩ, bʉro ʉsʉyáa.

8

Gajerãrẽ ĩgũsã gããmerĩrẽ sĩburimarẽ gojadea

1 Gʉayarã, gʉa mʉsãrẽ ire masĩmakũ gããmea. Marĩpʉ Jesúre bʉremurĩ buri marãrẽ
Macedonia nikũgue ããrĩrãrẽ õãrõ iritamumi.
2 Ĩgũsã bʉro ñerõ tarikererã, gajerãrẽ iritamuma. Bʉro bopokererã, ĩgũsãya niyerure
maĩrõ marĩrõ, bʉro ʉsʉyari merã ĩgũsãrẽ sĩburire neeõnama.
3 Ĩgũsã gããmerõ ããrĩpereri ĩgũsã sĩrõ bokatĩũrõ sĩkererã, sĩnemonama. Yʉ, ĩgũsã irasirideare
masĩa. Irasirigʉ mʉsãrẽ irire werea.
4 Marĩpʉyarãrẽ boporãrẽ iritamudʉarã, ĩgũsãrẽ sĩdʉarire gʉare: "Ãĩabosaka!" ãrĩ sẽrẽma.
5 Irasũ ãrĩrã, gʉa gũñadero nemorõ õãrõ yáma. Niyerure ĩgũsã sĩburire neeõburi dupuyuro
marĩ Opʉre: "Mʉ gããmerĩ direta iridʉakoa", ãrĩma. Pʉrʉ gʉare: "Marĩpʉ gããmerõsũta mʉsã
dorerire irirãra" ãrĩma.
6 Ĩgũsã irasirideare ĩãrã, gʉa Titore mʉsã pʉro Corintogue waadorebʉ. Iro dupuyuro
mʉsã pʉrogue ããrĩgṹ, boporãrẽ iritamuburire niyerure sẽrẽ, neeõnʉgãdi ããrĩmí. Irasirirã,
mʉsã õãrõ irinʉgãderosũta irire odonúburo, ãrĩrã, ĩgũrẽ iriua.
7 Mʉsã Marĩpʉyare ããrĩpererire õãrõ yáa. Ĩgũrẽ diayeta bʉremua. Ĩgũya kerere ĩgũ masĩrĩ
sĩrĩ merã keoro buea. Ĩgũ gããmerõsũta gajerãrẽ õãrõ iritamudʉáa. Gʉare bʉro maĩa.
Irasirirã mʉsã i ããrĩpererire õãrõ irirosũta mʉsã boporãrẽ sĩburi neeõrĩdere õãrõ irika!
8 Yʉ irire mʉsãrẽ irasũ ãrĩgũ, turaro merã: "Ĩgũsãrẽ niyeru sĩka!" ãrĩgũ meta yáa.
Macedonia marã boporãrẽ õãrõ iritamudeare werea, ĩgũsã irirosũ mʉsãde diayeta maĩrĩ
merã boporãrẽ iritamudʉarire masĩdʉagʉ.
9 Ire mʉsã masĩa. Marĩ Opʉ Jesucristo marĩrẽ bʉro maĩgũ, marĩrẽ õãrõ iritamudi ããrĩmí.
Ããrĩpereri ʉ̃mʉgasiguema õãrĩrẽ opagʉ ããrĩkeregʉ, marĩya ããrĩburire i nikũguere aarigú,
bopogʉ irirosũ aaridi ããrĩmí, marĩrẽ ããrĩpereri ʉ̃mʉgasiguema õãrĩrẽ opaburo, ãrĩgũ.

10 Irasirigɯ yɯ mɯsãrẽ: “Ãsũ irimakũ õãgorabokoa”, ãrĩ gũñarĩrẽ weregɯra. Mɯsã
gapɯ si bojori merã gaji makã marã dupuyuro boporãrẽ niyeru sĩburire ɯsɯyari merã
neeõpɯrorisiabɯ.
11 Irasirirã mɯsã ɯsɯyari merã neeõpɯroriderosũta daporare sĩyuwarikɯka! Wáro oparã,
wáro sĩka! Mérõgã oparã, mérõgã sĩka!
12 Ʊsɯyari merã mɯsã sĩdɯaropã sĩmakũ, Marĩpɯ mɯsã merã ɯsɯyagɯkumi. Wáro
opamerãrẽ wáro sĩdorebemi.
13 Yɯ mɯsãrẽ: “Boporãrẽ iritamuka!” ãrĩgũ, “Ĩgũsã gapɯ wáro oparã dujaburo, mɯsã gapɯ
boporã dujaka!” ãrĩgũ meta yáa.
14 Ããrĩpererã sɯrosũ ããrĩrikɯburo, ãrĩgũ, irire irasũ ãrã. Daporare mɯsã opari merã ĩgũsãrẽ
iritamumasĩa. Pɯrɯgue mɯsã gããmerĩrẽ opabirimakũ, ĩgũsãde mɯsãrẽ iritamumasĩrãkuma.
Mɯsã irasũ gãme sĩrã, mɯsã gããmerĩrẽ opapeokõãrãkoa.
15 Marĩpɯya werenírĩ gojadea pũgue marĩ gãme sĩrĩrẽ ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú*: “Wáro
opadi gajigɯ nemorõ opabirimi. Mérõgã opadide mérõgã opakeregɯ, ĩgũ gããmerĩrẽ opa-
peokõãmi”, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.

Tito ĩgũ merãmarã merã Corintogue waadea

16 Yɯ mɯsãrẽ bɯro iritamudɯarosũta Marĩpɯ Titore mɯsãrẽ iritamudɯamakũ yámi.
Irasirigɯ Marĩpɯre ɯsɯyari sĩa.
17 Tito, gɯa ĩgũrẽ mɯsã pɯrogue waadoreburi dupuyurogueta mɯsãrẽ iritamugũ
waadɯasiadi ããrĩmí. Irasirigɯ, gɯa ĩgũrẽ waadoremakũ pégɯ: “Jáɯ, waagɯra”, ãrĩ yɯjɯmi.
18 Ĩgũ merã gajigɯ marĩyagɯre iriua. Ããrĩpererogue Jesúre bɯremurĩ buri marã ĩgũrẽ:
“Marĩpɯ masakare Jesucristo iridea merã tauri kerere õãrõ buemi”, ãrĩ wereníñurã.
19 Ĩgũrẽta beyenerã ããrĩmá, niyerure boporã pɯrogue gɯa ãĩãmakũ gɯare wapikɯburo,
ãrĩrã. Iri niyerure mɯsã gajerã merã neeõdeare gɯa boporãrẽ sĩmakũ ĩãrã: “Marĩ Opɯ marĩrẽ
õãrõ iritamugũ yámi”, ãrĩrãkuma. Marĩ ĩgũsãrẽ bɯro iritamudɯarire masĩrãkuma.
20 Gɯa iri niyerure wáro mɯsã neeõdeare õãrõ kore, boporãrẽ keoro sĩrãkoa, gajerã gɯare:
“Keoro iribirima”, ãrĩ werewɯabirikõãburo, ãrĩrã.
21 Gɯa marĩ Opɯ ĩũrõ, masaka ĩũrõdere diayemarẽ iridɯáa.
22 Irasirirã Titosã merã gajigɯ marĩyagɯre iriua. Gɯa, ĩgũ gajerãrẽ õãrõ iritamumakũ
wári ĩãbɯ. Irasirigɯ daporare mɯsã gajerãrẽ iritamudɯarire pésĩã, ĩgũ dupuyuro mɯsãrẽ
iritamudɯadero nemorõ iritamugũ waadɯami.
23 Masaka Titoyamarẽ sẽrẽñamakũ, ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩ yɯjɯka: “Pablo merãmɯ, ĩgũ merã
moãgũ ããrĩmi mɯsãrẽ iritamubu”, ãrĩka! Gajerã ĩgũ merã waamurãrẽ sẽrẽñamakũ, ãsũ ãrĩka:
“Jesúre bɯremurĩ buri marã iriuanerã ããrĩma. Cristoyare iriri merã gajerãrẽ Cristore:
‘Õãtarimi’, ãrĩ, ɯsɯyari sĩmakũ yáma”, ãrĩka!
24 Irasirirã gɯa Titosãrẽ: “Corinto marã mɯsãrẽ õãrõ bokatĩrĩñeãrãkuma”, ãrĩ wererosũta
õãrõ bokatĩrĩñeãka! Mɯsã irasiririre pérã, ĩgũsãrẽ iriuanerã mɯsã ĩgũsãrẽ maĩrĩrẽ
masĩrãkuma.

9

Jesúre bɯremurãrẽ niyeru sĩburi neeõrĩrẽ gojadea

1 Yɯ mɯsãrẽ gojagɯ: “Ĩgũsã gajerã Jesúre bɯremurãrẽ niyeru sĩburi neeõrĩrẽ masĩsiama.
Irasirigɯ irire gojanemobea”, ãrĩ gũñáa.
2 Yɯ, gajerãrẽ mɯsã iritamudɯarire masĩsiáa. Irasirigɯ ɯsɯyari merã Macedonia nikũ
marãrẽ ãsũ ãrĩ werebɯ: “Si bojorire Corinto marã Acaya nikũgue ããrĩrã, gajerã Jesúre
bɯremurãrẽ boporãrẽ iritamudɯasiama”, ãrĩbɯ. Irire pérã, wárã Macedonia nikũ marãde
mɯsã irirosũ ɯsɯyari merã ĩgũsãrẽ iritamudɯama.
3 Yɯ Macedonia nikũ marãrẽ: “Corinto marã niyeru sĩrãkuma”, ãrĩderosũta waamakũ
gããmea. Irasirigɯ iri niyeru mɯsã sĩdɯarire yɯ mɯsã pɯrogue ejaburi dupuyuro neeõ
odosiaburo, ãrĩgũ, Titosãrẽ iriua.
4 Yɯ Macedonia nikũ marã merã mɯsã pɯrogue ejagɯ, mɯsã sĩdɯarire neeõ odobirimakũ
ĩãgũ, gɯyasĩrĩbokoa. Yɯ ĩgũsãrẽ: “Corinto marã boporãrẽ sĩrãkuma”, ãrĩdero pɯrɯ mɯsã
sĩbirimakũ ĩãgũ, gɯyasĩrĩbokoa. Mɯsãde irasũta gɯyasĩrĩbokoa.
5 Irasirigɯ: “Yɯ mɯsã pɯrogue ejaburo dupuyuro Titosãrẽ iriupɯrorigɯra”, ãrĩ gũñáa.
Ĩgũsã irogue ejarã, mɯsãrẽ iritamurãkuma mɯsã: “Sĩrãkoa”, ãrĩdeare iri odoburo, ãrĩrã.
Irasirirã gɯa mɯsã pɯrogue ejamakũ, gɯa mɯsãrẽ sĩdorero marĩrõ mɯsã gajerãrẽ sĩdɯarire
bɯro iritamudɯari merã, neeõ odosiarãkoa.

---

* **8:15** Exodo 16.13-18: Iripoegue Israel bumarã masaka marĩrõgue waagorenamakũ, ũmɯrikɯ Marĩpɯ ĩgũsãrẽ maná wãĩkɯri baari sĩdi ããrĩmí. Irasirigɯ Marĩpɯ doredero sũta Moisés ĩgũsãrẽ irire keoro seadoredi ããrĩmí, ĩgũsãkɯ ĩgũsã baaburire opaburo, ãrĩgũ.

6 Ire gũñaka! Mérĩ yeri otedi, mérĩgã dɯka seagɯkumi. Wári yeri otedi, wári dɯka seagɯkumi. Iri irirosũ marĩ boporãrẽ mérõgã sĩmakũ, Marĩpɯ marĩrẽ mérõgã sĩgɯkumi. Wáro marĩ sĩmakũ, wáro sĩgɯkumi.

7 Irasirirã mɯsã: "Õõpã sĩgɯra", ãrĩ gũñaderosũta sĩka! "Sĩdɯabirikerepɯrɯ, yɯre sĩdorema. Irasirigɯ sĩgɯkoa", ãrĩ gũñarõ marĩrõ sĩka! Marĩpɯ, ɯsɯyari merã sĩrãrẽ maĩmi.

8 Ããrĩpereri õãrĩrẽ mɯsãrẽ sĩmasĩmi mɯsã gããmerĩrẽ opapeokõãburo, gajerãdere mɯsã opari merã õãrõ iritamuníkõãburo, ãrĩgũ.

9 Marĩpɯya wereníĩ gojadea pũgue irire ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú:
Õãgũ boporãrẽ wáro sĩmi. Ĩgũsãrẽ õãrõ iritamurĩ neõ perebirikoa.✡
10 Marĩpɯ, oterimasũrẽ oteri koyere ĩgũ oteburire opamakũ yámi. Oterimasũ irire otedero pɯrɯ, Marĩpɯ ĩgũ otedeare dɯkakɯmakũ yámi masaka baaburire. Irire irirosũ mɯsãrẽ ããrĩpereri mɯsã boporãrẽ sĩburire opamakũ irigɯkumi. Irire sĩdero pɯrɯ, mɯsã opadero nemorõ mɯsã boporãrẽ sĩnemoburire opamakũ irigɯkumi.
11 Marĩpɯ mɯsãrẽ ããrĩpereri õãrĩrẽ opamakũ irigɯkumi gajerãrẽ wáro sĩburo, ãrĩgũ. Irasirirã gɯa iri niyerure mɯsã neeõdeare marĩyarã boporãrẽ sĩmakũ ĩãrã, Marĩpɯre ɯsɯyari sĩrãkuma.
12 Mɯsã ĩgũsãrẽ iritamurã, ĩgũsã gããmerĩ direta sĩrã meta yáa. Marĩpɯre: "Õãtaria, mɯ ĩgũsãrẽ gɯare sĩmakũ iriri", ãrĩ, ɯsɯyari sĩmakũ yáa.
13 Mɯsã ĩgũsãrẽ iritamumakũ ĩãrã: "Corinto marã Cristoyare õãrõ yáma. Gɯare wáro sĩrã, gajerãdere õãrõ sĩma", ãrĩrãkuma. Irasirirã Marĩpɯre bɯro ɯsɯyari sĩrãkuma.
14 Ĩgũ mɯsãrẽ õãrõ iritamurĩrẽ masĩrãkuma. Irasirirã mɯsãrẽ bɯro maĩrĩ merã mɯsãya ããrĩburire ĩgũrẽ sẽrẽbosarãkuma.
15 Marĩpɯ Jesucristo merã marĩrẽ õãtariro iridi ããrĩmí. Ĩgũ irasũ irideare marĩ wereníĩ merã weredɯarã, werepeomasĩña máa. Irasirirã ĩgũrẽ: "Õãtaria mɯ", ãrĩ, ɯsɯyari sĩa.

10

Pablo ĩgũ Jesús buedoregɯ pídi ããrĩrĩrẽ gojadea

1 Yɯ Pablo mɯsãrẽ gaji weregɯra. Ire weregɯ, Cristo turiro marĩrõ bopoñarĩ merã werederosũta mɯsãrẽ weredɯáa. Surãyeri mɯsã pɯro ããrĩrã, yɯre ãsũ ãrĩñurã: "Marĩ merã ããrĩgṹ, turabi ubu ããrĩgṹ irirosũ marĩrẽ weremi. Gajerogue ããrĩgṹ, marĩrẽ bɯro turari merã were gojami", ãrĩñurã.
2 Irasirigɯ mɯsãrẽ ãsũ ãrĩ werea. Yɯ mɯsã pɯrogue ejamakũ, yɯre turaro merã weremakũ iribirikõãka! Gajerã mɯsã watopegue ããrĩrã gɯare: "I ũmɯ marã irirosũ ĩgũsã gããmerĩ direta irirã yáma", ãrĩñurã. Irasũ ãrĩrãrẽ turaro doreri merã weregɯra.
3 Gɯa i ũmɯgue ããrĩkererã, gɯare ĩãturirãrẽ wererã, i ũmɯ marã irirosũ iribea.
4 I ũmɯ marã ĩgũsã turaro merã ĩgũsãrẽ ĩãturirãrẽ tarinɯgãmurã werema. Gɯa gapɯ Marĩpɯ doreri merã ĩgũsãrẽ werea, ĩgũyare ãrĩgatori merã gũñarĩrẽ: "Diaye ããrĩbea", ãrĩ masĩburo, ãrĩrã.
5 Iri doreri merã Marĩpɯyare: "Diaye ããrĩbea", ãrĩrãrẽ diayema ããrĩrĩrẽ masĩmakũ irimasĩa. "Masĩtaria", ãrĩ gũñarãrẽ ããrĩpereri ĩgũsã gajerãrẽ Marĩpɯre masĩbirimakũ iririre pirimakũ irimasĩa. Iri doreri merã ããrĩpereri ĩgũsã gããmerõ gũñarĩrẽ pirimakũ irimasĩa, Cristo gapɯre gũña, ĩgũ gããmerĩ direta iriburo, ãrĩrã.
6 Mɯsã: "Ĩgũ dorerire tarinɯgãbirikoa", ãrĩdero pɯrɯ, iri dorerire tarinɯgãgũnorẽ gɯa wajamoãmasĩa.
7 Mɯsã gajerãrẽ ĩãrã, ĩgũsã iririkɯri direta ĩãrã yáa. Ĩgũsã gũñarĩ gapɯre neõ ĩãmasĩbea. "Cristoyagɯ ããrã", ãrĩgũno gɯadere: "Cristoyarã ããrĩma", ãrĩ masĩdorea.
8 Yɯ mɯsãrẽ: "Marĩ Opɯ gɯare ĩgũyare buedoregɯ pími", ãrĩ werekeregɯ, irire gɯyasĩrĩbea. Gɯare irasũ buedoregɯ, mɯsãrẽ iritamudoregɯ pími. Mɯsãrẽ poyanorẽdoregɯ meta pími.
9 Yɯ mɯsãrẽ gojagɯ, yɯ gojari merã gɯkamakũ iridɯagɯ meta yáa.
10 Surãyeri mɯsã watopegue ããrĩrã ãsũ ãrĩma: "Pablo marĩrẽ gojagɯ, bɯro turari merã doremi. Irasirikeregɯ, marĩ merã ããrĩgṹ, turabi ubu ããrĩgṹ irirosũ marĩrẽ weremi", ãrĩma.
11 Irire irasũ ãrĩgũnorẽ ãsũ ãrĩ weregɯra: "Gɯa gajerogue ããrĩrã, mɯsãrẽ: 'Ãsũ irirãra', ãrĩ gojaderosũta mɯsã pɯrogue ejarã, irire irirãkoa".
12 Surãyeri mɯsã watopegue ããrĩrã ĩgũsã basi: "Marĩ gapɯ õãrõ masĩa, gajerã nemorõ ããrã", ãrĩ gãme wereníma. Irasũ ãrĩ wereníkererã, masĩbema. Gɯa gapɯ ĩgũsã irirosũ gɯa basi gɯa iririre neõ wereníñabea.
13 Irasirirã gɯa mɯsãrẽ wererã, Marĩpɯ gɯare buedoregɯ pídea direta werea. Gajerãrẽ ĩgũ pídeare irirã meta yáa. Ĩgũta gɯare pími mɯsãdere buedoregɯ.
14 Irasirirã, ĩgũ gɯare buedoregɯ píderosũta mɯsãrẽ Cristoya õãrĩ kerere buepɯrorirã ejabɯ. Irogue mɯsãrẽ buerã ejarã, ĩgũ gɯare doredérosũta iribɯ.

✡ **9:9** Sal 112.9

15 Ĩgũ gʉare buedoregʉ píderosũta iririre wererã, keoro werea. Gajerã iririre: “Gʉa
iriri ããrã”, neõ ãrĩbea. Mʉsãrẽ buerã, mʉsãrẽ Cristore bʉremunemomakũ gããmea. Mʉsã
bʉremunemomakũ ĩãrã, Marĩpʉ gʉare dorederosũta irirã, gajerã mʉsã pʉrogue ããrĩrãdere
buerãkoa Cristore bʉremuburo, ãrĩrã.
16 Pʉrʉ yoarogue marãrẽ Marĩpʉ Jesucristo merã masakare tauri kerere pémerãrẽ buerã
waarãkoa. Gajerã iri kerere buederoguere buerã waa: “Gʉa bueri gapʉre pérã, Jesucristore
bʉremunʉgãma”, ãrĩrã meta yáa.
17 Marĩpʉya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: “Neõ sugʉ: ‘Gajerã nemorõ
masĩgũ ããrã’, ãrĩbirikõãburo. Irasũ ãrĩrõno irigʉ marĩ Opʉ gapʉre: ‘Turatarigʉ ããrĩsĩã, marĩrẽ
õãtariro iridi ããrĩmí’, ãrĩburo”, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.
18 Sugʉ ĩgũ basi: “Õãrõ yáa”, ãrĩ werenírĩ wajamáa. Marĩ Opʉ: “Õãrõ yámi”, ãrĩ ĩãsũgũ gapʉ
diayeta õãrõ irigʉ ããrĩmi.

11

Pablo ãrĩgatori merã buerimasãyamarẽ gojadea

1 Daporare mʉsãrẽ mérõgã yaamarẽ ãrĩmoãmagũ irirosũ were gojagʉra. Yʉ irasũ ãrĩ
gojarire gariborero marĩrõ buemakũ gããmekoa.
2 Marĩpʉ mʉsãrẽ maĩrõsũta yʉde bʉro maĩa. Mʉsã yʉ magõ irirosũ ããrã. Cristo mʉsã
marãpʉ ããrĩbu irirosũ ããrĩmi. Irasirigʉ, yʉ magõ gajerã ũma merã neõ ñerõ iribeo sugʉreta
marãpʉkʉmakũ gããmegũ irirosũ, yʉ mʉsãrẽ Cristoyarã dita ããrĩmakũ gããmea.
3 Irasũ gããmekeregʉ: “Evare iripoegue waaderosũ ĩgũsãdere waabokoa”, ãrĩ gũñarikʉa.
Wãtĩ, pĩrũ irirosũ deyoa, ĩgũ masĩrĩ merã ãrĩgatomakũ pégo, Marĩpʉ dorerire tarinʉgãdeo
ããrĩmó. Ĩgũ iriderosũ gajerã mʉsãrẽ ãrĩgatomakũ pérã, mʉsã gũñarĩgue Cristoya direta mʉsã
iridʉarire piribokoa.
4 Mʉsã ãsũ yáa. Gajerã mʉsã pʉro ãrĩgatori merã buerã ejamakũ, ĩgũsã buerire õãrõ
pésuyua. Ĩgũsã Jesúyamarẽ, Õãgũ deyomarĩgũ mʉsã bokatĩrĩñeãdiyamarẽ, Marĩpʉ Jesús merã
masakare tauri kerere gʉa mʉsãrẽ buedea irirosũ ĩgũsã buebirikerepʉrʉ, ĩgũsã buerire pé
bʉremua.
5 Ĩgũsã mʉsãrẽ buerã: “Gʉa gajerã Jesús buedoregʉ pínerã nemorõ masĩa”, ãrĩ péñakuma.
Yʉ gapʉ: “Jesús yʉre ĩgũyare buedoregʉ pími. Irasirirã yʉre masĩtarinʉgãbema”, ãrĩ péñáa.
6 Yʉ õãrõ wererimasũ irirosũ werebirikeregʉ, Marĩpʉ werenírĩrẽ õãrõ masĩa. Yʉ masĩrĩrẽ,
ããrĩpereri yʉ ĩgũyare iriri merã mʉsãrẽ masĩmakũ iribʉ.
7 Yʉ mʉsãrẽ Marĩpʉ Jesús merã masakare tauri kerere buegʉ: “Niyeru sĩka!” neõ ãrĩ
sẽrẽbiribʉ. Ubu ããrĩgṹ irirosũ moã wajata baabʉ, mʉsãrẽ Marĩpʉyare õãrõ masĩburo, ãrĩgũ.
¿Yʉ irasiridea õãberi? ¿Naásũ gũñarĩ?
8 Gajerã Jesúre bʉremurĩ buri marã yʉre niyeru sĩma mʉsãrẽ bueburo, ãrĩrã. Ĩgũsã sĩrĩrẽ
ñeãbʉ mʉsãrẽ iritamubu. Irire ñeãgũ, ĩgũsãya niyerure ẽmawãgãgũ irirosũ péñabʉ.
9 Mʉsã merã ããrĩgṹ, gajino yʉ gããmerĩrẽ opapeobirikeregʉ, mʉsãrẽ niyeru neõ sẽrẽbiribʉ.
Marĩyarã Macedonia nikũ marã yʉ gããmerĩnorẽ ãĩjama. Irasirigʉ mʉsãrẽ: “Niyeru sĩka!” neõ
ãrĩ garibobiribʉ. Pʉrʉguedere mʉsãrẽ neõ garibobirikoa.
10 “Cristo weregʉ, diayeta weredi ããrĩmí”, ãrĩ masĩa. Ĩgũ diaye werederosũta yʉde mʉsãrẽ
niyeru sẽrẽbirideare diayeta werea. Neõ sugʉ ããrĩperero Acaya nikũgue ããrĩgṹno i mʉsãrẽ yʉ
sẽrẽbirideare wererire: “Diaye werebemi”, ãrĩmasĩbirikumi.
11 Mʉsãrẽ yʉ sẽrẽbirideare wererire pérã, ¿naásũ gũñarĩ mʉsã? “Pablo gʉare maĩbirisĩã,
irasũ ãrĩ weremi”, ¿ãrĩ gũñarĩ? Ããrĩbea. Mʉsãrẽ maĩa. Marĩpʉ irire masĩmi.
12 Irasirigʉ yʉ mʉsãrẽ irinʉgãderosũta iriwãgãníkõãgʉra. “Gajerã Jesús buedoregʉ pínerã
nemorõ masĩa”, ãrĩgatorã mʉsãrẽ bueri waja niyeru wajatadʉama. Gʉa gapʉ ĩgũsã irirosũ
wajatadʉabea. Irasirirã ĩgũsã: “Gʉade Pablosã irirosũta yáa”, neõ ãrĩmasĩbema.
13 “Jesús buedoregʉ pínerã ããrã”, ãrĩrã, ãrĩgatorã yáma. “Diayeta Jesús buedoregʉ pínerã
ããrĩma”, ãrĩ gũñamakũ iridʉarã ããrĩsĩã, masakare ãrĩgatoma.
14 Yʉ gapʉ ĩgũsã irasirimakũ ĩãkeregʉ: “¿Nasirimurã irire irasũ yári?” ãrĩ gũñabea. Wãtẽa
opʉ Satanáde Marĩpʉre wereboegʉ irirosũ deyoami masaka ĩgũ ãrĩgatorire: “Diayeta ããrã”,
ãrĩ gũñamakũ iridʉagʉ.
15 Irasirirã ãrĩgatori merã buerimasã wãtĩrẽ moãboerã ĩgũ irirosũ yáma. Ñerã ããrĩkererã,
ĩgũsã irigatori merã masakare: “Marĩpʉre moãboerã ããrĩma, õãrõ yáma”, ãrĩ gũñamakũ
iridʉama. Daporare masaka ĩgũsãrẽ: “Õãrã ããrĩma”, ãrĩ gũñakerepʉrʉ, pʉrʉguere ããrĩpereri
ĩgũsã ñerõ iridea waja bʉro wajamoãsũrãkuma.

Pablo, ĩgũ ñerõ tarideare gojadea

16 Dupaturi mʉsãrẽ ire were gojagʉra. Neõ sugʉ yʉre: “Niãrĩmasʉ̃ ããrĩmi”, ãrĩ
gũñabirikõãka! Irasũ ãrĩ gũñarã: “Niãrĩmasʉ̃ irirosũ wereníburo”, ãrĩka! Irasirigʉ mérõgã yʉ
basi wereníguʉra.
17 Yʉ irasũ wereníguʉ̃, niãrĩmasʉ̃ irirosũ wereníguʉ̃ yáa. Marĩ Opʉ yʉre: “Irire wereka!”
ãrĩbirimi.
18 Wárã masaka i ʉ̃mʉma direta gũñakererã, ĩgʉ̃sã iririre: “Õãrõ yáa”, ãrĩma. Yʉde ĩgʉ̃sã
irirosũ mʉsãrẽ yʉ õãrõ iririre weregʉra.
19 Mʉsã basi: “Masĩtaria”, ãrĩkererã, niãrĩmasã irirosũ wereníra bueri gapʉre gariborero
marĩrõ péa. ¿Nasirirã ĩgʉ̃sãrẽ õãrõ péri?
20 Ĩgʉ̃sãrẽ moãboerãrẽ dorerosũ mʉsãrẽ bʉro dorekerepʉrʉ, ãrĩgatori merã mʉsãyare
ãĩakerepʉrʉ, mʉsãrẽ oparã irirosũ dorerã ĩgʉ̃sã gããmerĩ direta gũñakerepʉrʉ, mʉsãrẽ: “Ubu
ããrĩrã ããrĩma”, ãrĩ ĩãbéokerepʉrʉ, mʉsãrẽ gʉyasĩrĩmakʉ̃ iridʉarã mʉsãya wayupãrãrĩrẽ
pákerepʉrʉ, ããrĩpereri ĩgʉ̃sã irasiririre gariborebirikoa mʉsã.
21 Mʉsãrẽ irasirirã, ñerõ irirã yáma. Gʉa gapʉ ĩgʉ̃sã irirosũ mʉsãrẽ neõ irasiribiribokoa.
Yʉ ĩgʉ̃sã irirosũ mʉsãrẽ ñerõ iribirikeregʉ, niãrĩmasʉ̃ ĩgʉ̃ iririre: “Õãrõ yáa”, ãrĩ wereníguʉ̃
irirosũ mʉsãrẽ ãsũ ãrĩ weregʉra.
22 Ĩgʉ̃sã: “Hebreo masaka ããrã”, ãrĩma. Yʉde hebreo masakʉta ããrã. “Israel bumarã ããrã”,
ãrĩma. Yʉde Israel bumʉta ããrã. Ĩgʉ̃sã: “Abraham parãmerã ããrã”, ãrĩma. Yʉde Abraham
parãmita ããrã.
23 Ĩgʉ̃sã: “Cristore moãboerã ããrã”, ãrĩma. Yʉ tamerã ĩgʉ̃sã nemorõ Cristore moãboegʉ
ããrã. Ĩgʉ̃yare õãrõ yáa. Yʉ basi niãrĩmasʉ̃ irirosũ wereníkeregʉ, yʉ õãrõ iririre ãsũ ãrĩ
werenemogʉra. Yʉ Cristoyare irigʉ, ĩgʉ̃sã nemorõ moãtarinʉgãbʉ. Cristoya kerere wereri
waja ĩgʉ̃sã nemorõ peresugue biadobosũbʉ. Ĩgʉ̃sã nemorõ tãrãsũbʉ. Wári masaka yʉre
wẽjẽboyama. Irasirigʉ mérõgã merã taribʉ yʉ boaboderore.
24 Su mojõmagora judío masaka yʉre ñeãma. Ĩgʉ̃sã yʉre ñeãrikʉ, treinta y nueve gora
tãrãnama.
25 Ʉrea gajerã yʉre ñeã, yuku merã páma. Suñarõ masaka ʉ̃tãyeri merã yʉre deama. Ʉrea
doóriduparu merã mirĩbʉ. Suñarõ mirĩgʉ̃, sunʉ, su ñami taboa majĩ weka wádiyaguere bá
payaníbʉ.
26 Yʉ wári makãrĩguere buegorenagʉ̃ waanabʉ. Yʉ buegorenamakʉ̃, goetaribʉ. Diarigue
yʉ mirĩrĩ, yʉre yajari, yaa nikũ marã judío masaka, judío masaka ããrĩmerãde yʉre ñerõ
iridʉari, makãrĩgue, masaka marĩrõgue yʉre wẽjẽdʉari, wádiyague mirĩboama goetaribʉ. “Mʉ
merãmarã ããrã”, ãrĩgatorãde yʉre ñerõ irima goetarima.
27 Cristoya kerere weregʉ, bʉro moã wajata baabʉ. Irasũ moãgʉ̃, ñerõ taribʉ. Wʉja
pũrĩkerepʉrʉ, irasũ moãníkõãbʉ. Gajipoere ʉaboabʉ. Ñemesibubʉ. Gajipoere baabiri-
taunokõãbʉ. Gajipoere bʉro yʉsamakʉ̃, gaji surí sãñanemoburi marĩbʉ.
28 Irasũ ããrĩmakʉ̃ ʉ̃mʉrikʉ Jesúre bʉremurĩ buri marãrẽ ããrĩpererogue ããrĩrãrẽ gũñarikʉa.
29 Irasirigʉ sugʉ gũñaturabi ããrĩmakʉ̃ ĩãgʉ̃, yʉ basi gũñaturabi irirosũ péñáa. Jesúre
bʉremugʉ̃rẽ ñerõ irimakʉ̃ irirã merã gua, Jesúre bʉremugʉ̃rẽ gʉyasĩrĩsãa.
30 Mʉsãrẽ yaamarẽ werenemogʉ̃, yʉ turabi ããrĩrĩrẽ masĩburo, ãrĩgʉ̃, yʉre waadeare
weregʉra.
31 Marĩ Opʉ Jesús Pagʉ, yʉ mʉsãrẽ ãrĩgatori marĩrõ merã yaamarẽ wererire masĩmi.
Ĩgʉ̃rẽta: “Turatarigʉ ããrã”, ãrĩ, ʉsʉyari sĩníkõãrõ gããmea.
32 Yʉ Damascogue ããrĩmakʉ̃, iro marã opʉ Areta wãĩkʉgʉ dokamʉ yʉre ñeãdʉadi ããrãdimi.
Yʉre ñeãdʉagʉ, iri makã tʉrogue ĩgʉ̃sã ʉ̃tã majĩrĩ merã weadea sãrĩrõma disipʉrorikʉ
surarare koredoredi ããrĩmí.
33 Yʉ merãmarã gapʉ puui wári puui merã iri sãrĩrõ ããrĩrĩ gobegue yʉre yótaudijuma.
Irasirigʉ, ĩgʉ̃sã iritamurĩ merã yʉre ñerõ iridʉarãrẽ duriwãgãkõãbʉ.

12

Pablo kẽrõ irirosũ ĩgʉ̃ ĩãdeare gojadea

1 Marĩ basi: “Õãrõ masĩa”, ãrĩ werenígorenarĩ wajamarĩkerepʉrʉ, marĩ Opʉ Jesús kẽrõ
irirosũ yʉre ĩmudeare, ĩgʉ̃ yʉre masĩmakʉ̃ irideare werenemogʉra.
2 Yʉ Cristore bʉremunʉgãdero pʉrʉ, Marĩpʉ yʉre ʉ̃mʉgasigue ĩgʉ̃ ããrĩrõgue ãĩmʉrĩãmi.
Irogue ãĩmʉrĩadero pʉrʉ, catorce bojorigora taria. Yʉ dupʉ merã, o yʉ yʉjʉpũrã merãta
iroguere waagʉ́ waakuyo, masĩbirikoa. Marĩpʉ dita masĩmi.
3-4 I gapʉre masĩa. Yʉre irogue ãĩmʉrĩagʉ, paraíso wãĩkʉrogue ãĩmʉrĩjami. Yʉ dupʉ merã,
o yʉ yʉjʉpũrã merãta yʉre irogue ãĩagʉ, ãĩagʉkumi, masĩbirikoa. Marĩpʉ sugʉta irire masĩmi.
Yʉ irogue ããrĩgʉ́, ĩgʉ̃ masaka iripoegue neõ masĩbirideare wereníríre pébʉ. Iri, ĩgʉ̃ neõ sugʉ
masakʉre weredoreri meta ããrĩbʉ́.

5 Iroguere ĩgũ yɯre ãĩmɯrĩadeare gɯyasĩrĩrĩ marĩrõ mɯsãrẽ weremasĩa. Yaama gapɯre weregɯ, gɯyasĩrĩbokoa. Irasirigɯ yɯ turabi ããrĩrĩ direta werenemogɯra.
6 Yɯ basi yaamarẽ weredɯamakũ, yɯ werenírĩ diaye ããrĩbokoa. Niãrĩmasũ werenírĩ irirosũ ããrĩbiribokoa. Yaamarẽ weremasĩkeregɯ, werebirikoa mɯsã yɯre: "Gajerã nemorõ õãmi", ãrĩ gũñabirikõãburo, ãrĩgũ. Yɯ iririkɯrire ĩãdero pɯrɯ, yɯ bueri gapɯre pédero pɯrɯ, mɯsã yɯre: "Õãgorami", ãrĩ gũñamakũ gããmea.
7 Marĩpɯ yɯre ĩmudea õãtaribɯ. Yɯ irire gũñagũ: "Gajerã nemorõ masĩa", ãrĩ gũñabokuyo. Marĩpɯ gapɯ irire gũñabirikõãburo, ãrĩgũ, wãtẽa opɯ Satanás yaa dupɯre pũrĩrikɯmakũ iririre kãmutabiridi ããrĩmí. Iri pũrĩrĩ poraru ñajãrõsũ pũrĩa.
8 Ʊrea yɯ marĩ Opɯre: "Yɯre i pũrĩrĩrẽ tauka!" ãrĩ sẽrẽadibɯ.
9 Ĩgũ gapɯ yɯre ãsũ ãrĩmi: "Mɯrẽ maĩsĩã, õãrõ iritamugɯra. Yɯ mɯrẽ iritamurĩ neõ perebirikoa. 'Turabea', ãrĩ gũñagũnorẽ yɯ turari merã õãrõ iritamua gajerã yɯ turarire masĩnemoburo, ãrĩgũ", ãrĩmi. Irasirigɯ yɯ turabi ããrĩrĩrẽ ɯsɯyari merã weregɯkoa Cristo ĩgũ turari merã yɯre õãrõ iritamuníkõãburo, ãrĩgũ.
10 Irasirigɯ Cristoyagɯ yɯ ããrĩrĩ waja pũrĩrĩ merã turabi ããrĩsĩã, ɯsɯyari merã irire bokatĩũa. Gajerã yɯre ñerõ wereníkerepɯrɯ, yɯ gããmerĩrẽ opabirikeregɯ, gajerã yɯre ñerõ irikerepɯrɯ, yɯre ñerõ waakerepɯrɯ, ɯsɯyari merã irire bokatĩũa. Ãsũ ããrã. Yɯ, turari opabirimakũ, Cristo gapɯ yɯre ĩgũ turarire opamakũ yámi ñerõ tariririre bokatĩũburo, ãrĩgũ. Irasirigɯ ɯsɯyáa.

Pablo Corinto marãrẽ Jesúre bɯremurãrẽ ĩgũ gũñarikɯrire gojadea

11 Yɯ basi yaamarẽ wereníg̃ũ: "Niãrĩmasũ irirosũ wereníg̃ũ iribɯ", ãrĩ gũñáa. Mɯsã gapɯ yɯre irasirimakũ iribɯ. Mɯsã yaamarẽ õãrõ wereníma̧kũ, õãgorabokuyo. Mɯsã yɯre õãrõ wereníbirikerepɯrɯ, "Ubu ããrĩg̃ũ ããrĩmi", ãrĩkerepɯrɯ: "Jesús buedoregɯ pínerã ããrã", ãrĩgatorã yɯ nemorõ ããrĩbema.
12 Yɯ mɯsã pɯro ããrĩg̃ũ, mɯsãrẽ bɯro iritamudɯari merã, wári Marĩpɯ turari merã iririre iri ĩmubɯ, diayeta Jesús buedoregɯ pídi ããrĩrĩrẽ masĩburo, ãrĩgũ.
13 Gajerã Jesúre bɯremurĩ buri marãrẽ, mɯsãdere sɯrosũ iribɯ. Yaa ããrĩburire mɯsãrẽ niyeru wajaseabiribɯ. Mɯsã péñamakũ, ¿iri mɯsãrẽ ñegorari? Iri mɯsãrẽ ñemakũ, mɯsãrẽ: "Irire kãtika!" ãrĩ sẽrẽa.
14 Pea mɯsã pɯrogue ejasiabɯ. Daporare dupaturi yɯ irogue waaburire ãmug̃ũ yáa. Irogue ejagɯ, mɯsãrẽ: "Niyeru yɯre sĩka!" ãrĩ sẽrẽbirikoa. Mɯsãyare gããmebea. Cristoya gapɯre mɯsã iritɯyanemomakũ gããmea. Ãsũ ããrã. Pagɯsãmarã ĩgũsã pũrãrẽ masũrã, ĩgũsã gããmerĩrẽ sĩma. Pũrã gapɯ pagɯsãmarãrẽ ĩgũsã gããmerĩrẽ sĩbema.
15 Irasirigɯ mɯsãrẽ yɯ pũrã irirosũ ããrĩrãrẽ iritamugũ ããrĩpereri yɯ oparire sĩmakũ õãrokoa. Mɯsãya ããrĩburire, ããrĩpereri yɯ turari merã mɯsãrẽ bɯro iritamudɯakoa. Mɯsãrẽ yɯ bɯro maĩkerepɯrɯ: "Ĩgũsã gapɯ yɯre sĩrũgã maĩma", ãrĩ gũñáa.
16 Surãyeri mɯsã watopegue ããrĩrã, yɯ mɯsãrẽ sẽrẽbirideare masĩkererã, ãsũ ãrĩma: "Gɯare sẽrẽbirikeregɯ, ãrĩgatori merã gɯayare ãĩadi ããrĩmí", ãrĩma.
17 ¿Mɯsã pɯrogue yɯ iriunerã ãrĩgatori merã mɯsãyare yɯre ãĩriyuri? Mɯsã masĩkoa. Neõ gajino mɯsãyare ãĩribirinerã ããrĩmá.
18 Irinɯgue Titore mɯsã pɯrogue waadorebɯ. Gajigɯ marĩyagɯre ĩgũ merã iriubɯ. Tito mɯsã merã ããrĩg̃ũ, ¿gajino mɯsãyare ãrĩgatori merã ãĩãrĩ? Mɯsã masĩkoa. Neõ ãĩabiridi ããrĩmí. Ĩgũ yɯ irirosũta mɯsãrẽ iritamudɯagɯ ããrĩmi.
19 Gajipoe irirã, yɯ mɯsãrẽ gojarire buerã: "Pablosã ĩgũsãyamarẽ wereri merã gɯare: 'Õãgorama ĩgũsã', ãrĩ gũñadorerã yáma", ãrĩ gũñabokoa. Ããrĩbea. Gɯa Cristoyarã ããrã. Irasirirã Marĩpɯ ĩũrõ mɯsãrẽ diayeta werea. Yaarã yɯ maĩrã, ããrĩpereri gɯa iriri merã mɯsãrẽ iritamudɯáa Cristoyare iritɯyanemoburo, ãrĩrã.
20 Yɯ mɯsãrẽ gũñarikɯa. Gajipoe irirã, yɯ mɯsã pɯrogue ejamakũ, yɯ gããmerõsũ iribiri-bokoa. Irasirigɯ yɯde mɯsã gããmerõsũ iribiribokoa. Gajipoe irirã gãme guaseorikɯrã, gajerãrẽ ĩãturirikɯrã, mata guarikɯrã, mɯsãya ããrĩburi direta gũñarikɯrã, gajerãrẽ ñerõ kere wererikɯrã, ñerõ ãrĩ werewɯarikɯrã, "Gajerã nemorõ ããrã", ãrĩ weregorenarã, mɯsã nerẽrõgue noó mɯsã gããmerõ iririkɯrã ããrĩbokoa. Gajipoe irigɯ irasũ ããrĩrãrẽ bokajabokoa, ãrĩgũ, irasũ ãrĩ gũñarikɯa.
21 Irasirigɯ yɯ mɯsã pɯrogue dupaturi ejamakũ, Marĩpɯ mɯsã ñerõ iririkɯri waja yɯre gɯyasĩũrõ tarimakũ iribokumi. Wárã mɯsã iro dupuyurogue gũñarĩgue ñerĩ opadeare, ũma nome merã, nome ũma merã ñerõ irideare, mɯsã noó gããmerõ gɯyasĩũrĩ ñerĩ irideare piridɯaro marĩrõ iriwãgãmakũ ĩãgũ, bɯro bɯjawereri merã oregɯkoa.

13

Pablo: "Ãsũ irika!" ãrĩ õãdoretũnudea

1 Dapora yн mнsã pнrogue waarí merã нrea waarokoa. Irasirigн mнsãrẽ: “Marĩpнya
werenírĩ gojadea pũgue gojaderosũta ããrĩpererire iriro gããmea”, ãrĩ werea. Iri pũgue ãsũ ãrĩ
gojasũdero ããrĩbú: “Pẽrã, o нrerã sugн ñerõ irideare ĩãnerã oparãguere weresãrõ gããmea”, ãrĩ
gojasũdero ããrĩbú.
2 Iro dupuyuro yн mнsã pнrogue ããrĩgṹ, mнsã ããrĩpererã péurogue ñerõ irirãrẽ: “Wa-
jamoãgнra”, ãrĩ weresiabн. Pнrн ejagн, mнsãrẽ irireta werebн doja. Daporadere yoarogue
ããrĩkeregн, goepeyaro merã irireta were gojáa doja. Mérõgã pнrн mнsã pнro dupaturi
waagú, yн werederosũta ñerõ irirãrẽ diayeta wajamoãgнra pama.
3 Yн irasirimakũ ĩãrã, ire masĩrãkoa. Yн mнsãrẽ Cristo yнre gũñarĩ sĩrĩ merã werea. Cristo
turabi ããrĩbemi. Ĩgũ turari merã mнsã watopegue ñerõ irirãrẽ wajamoãgнkumi, ĩgũsã ñerõ
iririre piriburo, ãrĩgũ.
4 Diayeta ããrã. Ĩgũ turari opabi irirosũ curusague pábiatũsũ, boadi ããrĩmí. Irasũ
boakeregн, daporare Marĩpн turari merã okami. Gнade ĩgũ ããrĩderosũta turamerã ããrã.
Irasũ ããrĩkererã, Cristoyarã ããrĩsĩã, Marĩpнya turari merã okáa ĩgũ turari merã mнsãrẽ
iritamumurã.
5 Irasirirã mнsã basi: “¿Diayeta Jesucristore piriro marĩrõ bнremurĩ yн?” ãrĩ gũñaka!
Diayeta mнsã Jesucristoyarã ããrĩmakũ, ĩgũ mнsã merã ããrĩmi.
6 Diayeta gнa Jesucristoyarã, ĩgũ buedoregн pínerã ããrĩrĩrẽ mнsãrẽ masĩmakũ gããmea.
7 Irasirirã ñerõ iribirikõãburo, ãrĩrã, Marĩpнre mнsãya ããrĩburire sẽrẽbosáa. Ĩgũrẽ sẽrẽrã,
mнsãrẽ gнare õãrõ gũñadorerã meta yáa. Mнsã gнare õãrõ gũñabirikerepнrн, Marĩpнre
mнsãya ããrĩburire sẽrẽbosáa, ĩgũ iritamurĩ merã õãrĩrẽ iriburo, ãrĩrã.
8 Marĩpнya, diayema ããrĩrĩ ããrã. Irasirirã ĩgũyare keoro irimakũ ĩãrã, gнa mнsãrẽ: “Irire
iribirikõãka!” neõ ãrĩmasĩbirikoa. “Diayema direta irika!” ãrĩmasĩa.
9 Irasirirã mнsã õãrõ yнjнpũrãkнturari merã ĩgũyare keoro irimakũ õãgoráa. Gнa bнro
turari merã mнsãrẽ: “Ãsũ gapн irika!” ãrĩmasĩmerã, нsнyáa. Marĩpнre mнsãya ããrĩburire
sẽrẽbosaníkõãa, ĩgũyare keoro iriwãgãnemoburo, ãrĩrã.
10 Irasirigн mнsã pнrogue waaburi dupuyuro mнsãrẽ i pũrẽ gojáa. Irogue ejagн, mнsã
ñerõ iririre piribirimakũ ĩãgũ, marĩ Opн yнre doredеrosũta mнsãrẽ bнro wajamoãgнra.
Pirimakũ ĩãgũ, wajamoãbirikoa. Marĩ Opн yнre: “Yн dorerosũta irika!” ãrĩ pími. Mнsã ĩgũrẽ
bнremunemomakũ gããmegũ, irasirimi. Mнsãrẽ poyanorẽmakũ gããmebemi.
11 Yaarã, iropãta ããrã yн mнsãrẽ gojari. Õãrõ ããrĩrikнka! Yн dorerire õãrõ yнjнpũrãkнri
merã keoro irika! Guaseori marĩrõ suro merã gũña, õãrõ siuñajãrĩ merã ããrĩka! Irasirigн
Marĩpн mнsãrẽ siuñajãrĩ sĩgũ, mнsãrẽ maĩgũ mнsã merã ããrĩgнkumi.
12 Mнsã merãmarã merã õãrõ merã gãme mojõ ñeãka!
13 Ããrĩpererã Jesúre bнremurã õõgue ããrĩrã mнsãrẽ õãdorema.
14 Marĩ Opн Jesucristo marĩrẽ õãrõ iritamugũ, Marĩpн marĩrẽ maĩgũ, Õãgũ deyomarĩgũ
marĩ merã ããrĩnígũ ããrĩpererã mнsã merã õãrõ ããrĩburo.
Iropãta ããrã.
Pablo

GÁLATAS

Pablo Galacia nikũ marãrẽ õãdoredea

1-2 Yн Pablo, ããrĩpererã marĩyarã yн merã ããrĩrã merã mнsãrẽ Galacia nikũgue ããrĩrãrẽ Jesúre bнremurãrẽ õãdore, gojáa. Jesucristo yнre ĩgũyare buedoregн beyepími. Irasũ ããrĩmakũ, Marĩpн ĩgũrẽ boadiguere masũdi yнre pídi ããrĩmí, ĩgũ magũyare bueburo, ãrĩgũ. Masaka yнre beyepíbirima.

3 Marĩpн ããrĩnígũ, marĩ Opн Jesucristo mнsãrẽ õãrõ iritamu, siuñajãrĩ merã ããrĩrikнmakũ iriburo.

4 Jesucristo, Marĩpн gããmederosũta irigн, ĩgũ basi marĩ ñerĩ iridea waja boabosadi ããrĩmí, i ũmн marã ñerĩ irirã irirosũ irinemobirikõãburo, ãrĩgũ.

5 Irasirirã ũmнrikн Marĩpнre: "Õãtaria mн", ãrĩ, нsнyari sĩníkõãrã! Irasũta irirã!

Cristo sugнta marĩrẽ taugн ããrĩmi, ãrĩ gojadea

6 Marĩpн mнsãrẽ maĩgũ, Cristore bнremunнgãdoregн siiudi ããrĩmí mнsãrẽ peamegue waabonerãrẽ taubu. Mнsã gapн, ĩgũ irasirikerepнrн, matagora ĩgũ Cristo merã masakare tauri kerere bнremuduúrã irikoa. Gaji bueri gapнre tнyakoa. Mнsã irasiririre pégн, bнro pégнkáa.

7 Gajerã mнsãrẽ, mнsã Cristoya kerere bнremunнgãdeare bнremuduúdorerã: "Gaji ããrã marĩrẽ tauri kere", ãrĩgato, werema. Marĩrẽ gaji tauri kere máa. Cristore bнremurĩ merãta marĩ tarimasĩa.

8 Gнa mнsãrẽ Marĩpн Cristo merã marĩrẽ tauri kerere werebн. "Gaji ããrã marĩrẽ tauri kere", ãrĩgato, wererãrẽ Marĩpн bнro wajamoãburo. Yн, o Marĩpнre wereboegн ũmнgasiguemн mнsãrẽ irasũ ãrĩgato, weremakũdere wajamoãburo.

9 Mнsãrẽ ire weresiabн. Weredi ããrĩkeregн, dupaturi mнsãrẽ werenemodнakoa doja. Sugн, gнa Marĩpн Cristo merã marĩrẽ tauri kerere mнsãrẽ weredeare: "Diaye ããrĩbea, gaji ããrã marĩrẽ tauri kere", ãrĩgato, weremakũ, Marĩpн ĩgũrẽ perebiri peamegue wajamoãburo.

10 Yн ire weregн, Marĩpн gããmerõsũta buea. Masaka yнre: "Õãrõ weremi", ãrĩdoregн meta buea. Irasũ ãrĩdoregн tamerã Cristoyare iribiribokoa. Ĩgũrẽ moãboegн meta ããrĩbokoa.

Pablo: "Jesucristoya kerere weredoregн Marĩpн yнre pími", ãrĩ weredea

11 Yaarã, mнsãrẽ ire masĩmakũ gããmea. Yн mнsãrẽ Marĩpн Cristo merã marĩrẽ tauri kerere bueri, masaka ĩgũsã basi ĩgũsã gũñarĩ merã bueri meta ããrã.

12 Iri kerere neõ sugн masakн yнre werebirimi. Neõ sugн masakн yнre irire buebirimi. Jesucristo ĩgũ basi yнre irire masĩmakũ irimi.

13 Mнsã, yн iripoegue judío masaka ĩgũsã bнremurĩrẽ iririkнdeare péunakuyo. Yн Marĩpнyarãrẽ Jesúre bнremurãrẽ ñerõ iridнari merã ĩgũsãrẽ bнro ĩãturitнyaunabн. Ĩgũsã Jesúre bнremurĩrẽ peodнagн irasiriunabн.

14 Yн, judío masaka ĩgũsã bнremurĩrẽ õãrõ iririkнunakubн. Gajerã, yн merãmarã nemorõ gнa ñekũsãmarã iririkнunadeare iritarinнgãunakubн.

15 Yн irasiririkнkerepнrн, Marĩpн, yн deyoaburi dupuyuro yнre beyesiadi ããrĩmí ĩgũyagн ããrĩburo, ãrĩgũ. Irasirigн ĩgũ yнre bнro maĩrĩ merã ĩgũ gããmerõsũ iridoregн siiumi.

16 Ĩgũ irasiriderosũta keoro ĩgũ magũrẽ yнre masĩmakũ irimi, judío masaka ããrĩmerãrẽ ĩgũ magũ merã ĩgũsãrẽ tauri kerere weredoregн. I yнre irasũ waadero pнrн, gajerãrẽ: "¿Nasirigнkuri yн?" ãrĩ sẽrẽñagũ waabiribн.

17 Jerusalẽgue ããrĩrãrẽ Jesucristo yн dupuyuro ĩgũyare buedoregн beyepínerãdere sẽrẽñagũ waabiribн. Ubu gapн Arabia nikũgue diaye waakõãbн. Pнrн Damasco goedujáabн doja.

18 Ʉre bojori tariadero pнrн, Jerusalẽgue Pedrore ĩãgũ waabн. Pe semanata ĩgũ merã ããrĩbú.

19 Irogue ããrĩgũ, gajerã Jesucristo ĩgũyare buedoregн beyepínerãrẽ neõ ĩãbiribн. Marĩ Opн Jesucristo pagнmн Santiago direta ĩãbн.

20 Marĩpн ĩũrõ mнsãrẽ gojáa. Yн gojari, ãrĩgatori meta ããrã.

21 Jerusalẽgue ããrĩdi Siria nikũgue, Cilicia nikũgue waabн.

22 Iripoere Judea nikũgue ããrĩrã Jesucristore bнremurĩ buri marã yнre ĩãmasĩbirima.

23 Yaa kere direta pénerã ããrĩmá. Ĩgũsãrẽ yaamarẽ wererã ãsũ ãrĩ werenerã ããrĩmá: "Sõõ ããrĩdeapoeguere marĩrẽ ñerõ iridнari merã bнro ĩãturitнyadi, marĩ Jesucristore bнremurĩrẽ peodнadi daporague masakare: 'Jesucristore bнremuka!' ãrĩ weregorenagũ iriayupн", ãrĩ werenerã ããrĩmá.

24 Irasirirã Judea nikũgue ããrĩrã Jesucristore bʉremurã yʉ ĩgʉ̃rẽ bʉremurĩrẽ pérã,
Marĩpʉre ʉsʉyari sĩnerã ããrĩmá.

2

Jesús buedoregʉ pínerã Pablore õãrõ bokatĩrĩñeãdea

1 Catorce bojori pʉrʉ, dupaturi Jerusalẽgue Bernabé merã waabʉ doja. Tito wãĩkʉgʉdere
ãĩabʉ.
2 Marĩpʉ yʉre irogue waadoremi. Irasirigʉ irogue waabʉ. Iroguere eja, Jesúre bʉremurã
oparã merã dita nerẽ, wereníbʉ. Judío masaka ããrĩmerãrẽ Marĩpʉ Cristo merã marĩrẽ tauri
kerere yʉ buedeare ĩgʉ̃sãrẽ werebʉ. Yʉ neõgorague buenʉgãdeare, dapora yʉ buerire: "Diaye
ããrã, õãgoráa", ãrĩ masĩburo, ãrĩgʉ̃, irasũ ãrĩ werebʉ. Gajerã yʉ buerire: "Wajamáa", ãrĩrĩ,
ãrĩgʉ̃, irasũ ãrĩ werebʉ.
3 Titodere, ĩgʉ̃ judío masakʉ ããrĩbirikerepʉrʉ: "Gʉa judío masaka iririkʉrosũ dupʉma
gasirogãrẽ* wiiriro gããmea", neõ ãrĩbirima.
4 Irire dorebirikerepʉrʉ, gajerã ubu ãrĩboerã gapʉ: "Moisés doredorederosũta dupʉma
gasirogãrẽ wiiriro gããmea", ãrĩma. Ĩgʉ̃sã Jesúre bʉremugatorã, irigatorimasã ããrĩmá.
Irasirirã, gʉa judío masaka ããrĩkererã Jesúre bʉremurã iririre ĩãmurã gʉa nerẽrõgue
gʉa merã nerẽnama. "Gʉare peamegue waabonerãrẽ tausũmurã, Jesucristore bʉremurõ
gããmea. Moisés doredeare iriri merã tausũbirikoa", ãrĩmakʉ̃ ĩãma. Irire ĩãrã: "Moisés
doredeare irirã dita tausũrãkuma, irasirirã ĩgʉ̃ doredeare irika!" ãrĩma. Gʉare irire
bʉremudorerã, irasũ ãrĩma.
5 Ĩgʉ̃sã gʉare irasũ dorekerepʉrʉ, neõ ĩgʉ̃sã dorerire iribiribʉ. Gʉa mʉsãrẽ Jesucristore
bʉremurĩ merã dita tausũrãkoa, ãrĩrĩ kerere: "Diaye ããrã", ãrĩ bʉremunímakʉ̃ gããmea.
Irasirirã ĩgʉ̃sã dorerire neõ iribiribʉ.
6 Jesúre bʉremurã oparã yʉre: "Ãsũ gapʉ wereka!" ãrĩbirima. "Judío masaka ããrĩmerãrẽ:
'Gʉa ñekʉ̃sãmarãrẽ Moisés iridoredeare iriro gããmea', ãrĩ wereka!" ãrĩbirima. Ĩgʉ̃sãrẽ
masaka bʉremukerepʉrʉ, Marĩpʉ ããrĩpererãrẽ sʉrosũ ĩãmi. Irasirigʉ: "Ĩĩsã oparã, yʉ
nemorõ ããrĩma", ãrĩ gũñabiribʉ. "Marĩpʉ Ĩgʉ̃sãrẽ beyederosũta yʉdere beyemi", ãrĩ gũñabʉ.
7 Oparã irasũ yʉre: "Ãsũ gapʉ wereka!" ãrĩrõno irirã, yʉre ĩãmasĩ, ãsũ ãrĩma: "Mʉde,
Marĩpʉ judío masaka ããrĩmerãrẽ Jesucristoya kerere weredoregʉ beyepídita ããrã. Marĩpʉ
Pedrore judío masakare iri kerere weredorederosũta mʉdere iri kerere weredoreñumi",
ãrĩma yʉre.
8 Marĩpʉ Pedrore judío masakare Jesucristoya kerere weredoregʉ iriudi ããrĩmí. Ĩgʉ̃ta
yʉdere judío masaka ããrĩmerã pʉro iri kerereta weredoregʉ iriumi.
9 Jerusalẽgue Jesúre bʉremurã ʉrerã oparã: Santiago, Pedro, Juan wãĩkʉrã ããrĩmá. Gajerã
oparã nemorõ ããrĩmá. Ĩgʉ̃sã yʉre Marĩpʉ ĩgʉ̃ maĩrĩ merã beyepídi yʉ ããrĩmakʉ̃ ĩãmasĩ, yʉre,
Bernabédere õãrõ bokatĩrĩ: "Marĩ sʉrosũ moãrãkoa", ãrĩma. "Mʉsã Jesucristoya kerere judío
masaka ããrĩmerãrẽ wererã waaka!" ãrĩma. "Gʉa gapʉ judío masakare wererãkoa", ãrĩma.
10 Gʉare: "Bopoñarãrẽ iritamuka!" ãrĩrĩ direta werema. I dita ããrĩbú: "Yʉ õãrõ irigʉra",
ãrĩ, bʉro gũñadea.

Pablo Pedrore Antioquíague weredea

11 Pʉrʉ gʉa Antioquía wãĩkʉri makãgue ããrĩripoe Pedro ejami. Ĩgʉ̃ irogue ejadero pʉrʉ
keoro iribirimakʉ̃ ĩã, ĩgʉ̃guereta turaro merã werebʉ.
12 Iro dupuyuro ĩgʉ̃ irogue ããrĩgʉ́, judío masaka ããrĩmerã Jesúre bʉremurã merã baa,
ããrĩrikʉkõãyupʉ. Ĩgʉ̃ irasiriripoe gajerã judío masaka Santiago iriunerã ejañurã. Ĩgʉ̃sã
ejamakʉ̃ ĩã, judío masaka ããrĩmerã merã ããrãdi ããrĩduúkõãyupʉ: "Yʉre turibokuma", ãrĩgʉ̃.
Irogue ejanerã judío masaka ããrĩmerãrẽ: "Moisés doredorosũta dupʉma gasirogãrẽ wiiriro
gããmea", ãrĩ weregorenarã iriñurã. Irasirigʉ Pedro, Antioquía marã ĩgʉ̃sãya dupʉma
gasirogãrẽ wiirisũbirinerã ããrĩmakʉ̃, ĩgʉ̃sã merã baa, ããrĩrikʉadi duúkõãyupʉ.
13 Ĩgʉ̃ irasirimakʉ̃ ĩãrã, gajerã judío masaka Jesúre bʉremurã, ĩgʉ̃ irirosũta irigatori merã
iriñurã. Judío masaka ããrĩmerã merã ããrĩrikʉanerã, ĩgʉ̃sã merã baanerã baanemobiriñurã.
"Ĩgʉ̃sã merã baaduúmakʉ̃ õãbea", ãrĩ masĩkeregʉ, Bernabéde ĩgʉ̃sã irirosũta iriyupʉ.
14 Ĩgʉ̃sã: "Jesucristore bʉremurĩ merã dita tausũrãkoa", ãrĩrĩ kerere masĩkererã, keoro
iribirima. Irasirigʉ, irire ĩã, Pedrore ããrĩpererã Jesucristore bʉremurã ĩũrõgue bʉro turaro
merã ãsũ ãrĩ werebʉ: "Mʉ judío masakʉ ããrĩkeregʉ, judío masaka ããrĩmerã irirosũta ĩgʉ̃sã

---

* **2:3** Gn 17.1-14: Iripoegue Marĩpʉ Abrahãrẽ ĩgʉ̃ pũrã ʉ̃marẽ: "Yaarã ããrĩburo", ãrĩgʉ̃, ĩgʉ̃sãya dupʉma gasirogãrẽ wiiridoredi ããrĩmí. Pʉrʉ iri dorerire Moisére pídi ããrĩmí. Irasirirã judío masaka Abraham parãmerã ããrĩturiarã iri dorerire irirã, ĩgʉ̃sã pũrã ʉ̃marẽ su mojõma pere gaji mojõ ʉreru pẽrẽbejarinʉrĩ waaró merã ĩgʉ̃sã deyoadero pʉrʉ irasũ yáma.

merã baa, ããrĩkõãbʉ. Mʉ irasirigʉ, Moisés marĩrẽ judío masakare iridorederosũ iribiribʉ. ¿Nasirigʉ judío masaka ããrĩmerã gapʉre: ‘Gʉa judío masaka iririkʉrire irika!’ ãrĩdʉari?” ãrĩbʉ ĩgũrẽ.

Ããrĩpererã Jesúre bʉremurã tausũrãkuma, ãrĩ gojadea

15 Gʉa neõ deyoarãgueta judío masaka ããrĩsianerã ããrĩbú. Gaji buri marã irirosũ Marĩpʉ Moisére doreri pídeare tarinʉgãbea.

16 Irasũ ããrĩkererã, ire masĩa. Marĩpʉ Moisére ĩgũ doreri pídeare masaka irimakũ meta ĩgũsãrẽ: “Õãrã, waja opamerã ããrĩma”, ãrĩ ĩãmi. Masaka Jesucristore bʉremumakũ, Marĩpʉ ĩgũsãrẽ: “Õãrã, waja opamerã ããrĩma”, ãrĩ ĩãmi. Irasirirã gʉade Jesucristore bʉremunʉgãbʉ. Ĩgũrẽ bʉremumakũ, Marĩpʉ gʉadere: “Õãrã, waja opamerã ããrĩma”, ãrĩ ĩãmi. Marĩpʉ, iri doreri pídeare gʉa irimakũ meta gʉare irasũ ãrĩ ĩãmi. Neõ sugʉ masakʉ iri doreri pídeare iripeomasĩbemi. Irasirigʉ Marĩpʉ neõ sugʉre: “Yʉ dorerire iripeokõãmi, irasirigʉ ĩgũrẽ: ‘Õãgũ ããrĩmi’, ãrĩ ĩãa”, ãrĩbirikumi.

17 Irasirirã: “Gʉa Jesucristore bʉremumakũ, Marĩpʉ gʉare: ‘Õãrã, waja opamerã ããrĩma’, ãrĩ ĩãmi”, ãrĩrã: “Gʉa judío masakade Marĩpʉ Moisére doreri pídeare iripeobirikoa, irasirirã gʉade ñerõ yáa”, ãrĩ masĩa. ¿Irire irasũ ãrĩ masĩrã: “Jesucristore bʉremusĩã, ñerõ irikerepʉrʉ, õãgoráa”, ãrĩrã yári? Irire neõ ãrĩbea. Jesucristo gʉare ĩgũrẽ bʉremurãrẽ ñerõ siiu irigʉ meta ããrĩmi.

18 Irasirigʉ masakare ãsũ ãrĩ werea. “Jesucristore bʉremumakũ, Marĩpʉ mʉsãrẽ: ‘Õãrã, waja opamerã ããrĩma’, ãrĩ ĩãmi” ãrĩ werea. “Marĩpʉ Moisére ĩgũ doreri pídeare mʉsã irimakũ, mʉsãrẽ: ‘Õãrã, waja opamerã ããrĩma’, ãrĩ ĩãmi”, ãrĩgũ meta yáa. Ĩgũsãrẽ: “Marĩpʉ Moisére doreri pídeare mʉsã iriri merã Marĩpʉ ĩũrõ waja opabirikoa”, ãrĩgũ, yʉde waja opabokoa irire iripeobirisĩã.

19 Iripoeguere: “Yʉ, Marĩpʉ Moisére doreri pídeare irigʉ, ĩgũ ĩũrõ waja opabi ããrĩgʉkoa”, ãrĩ gũñadibʉ. Irasũ ãrĩ gũñakeregʉ, bokatĩũbirikubʉ. Waja opagʉ, peamegue waabodi ããrĩbú. Daporare: “Iri dorerire iriri merã Marĩpʉ merã õãrõ ããrã”, neõ ãrĩ gũñanemobea. “Jesucristore bʉremusĩã, Marĩpʉ merã õãrõ ããrĩ, ĩgũ gããmerĩrẽ yáa”, ãrĩ masĩa.

20 Jesucristo Marĩpʉ magũ yʉre maĩgũ curusague boagʉ, yʉ ñerõ iridea wajare wajaribosadi ããrĩmí. Yʉ ĩgũyagʉ ããrĩsĩã, ĩgũ boaderosũta yʉde ĩgũ merã boadi irirosũ waadi ããrĩbú. Sugʉ boagʉ ĩgũ iridʉarire neõ irinemomasĩbi irirosũ waadi ããrĩbú. Irasirigʉ Cristore bʉremusĩã, yʉ iridʉarire piri, ĩgũ turaro merã ĩgũyare irigʉ yáa.

21 Yʉ: “Marĩpʉ Cristo merã marĩrẽ õãrõ iritamudi ããrĩmí”, ãrĩ bʉremurĩrẽ piridʉabea. Marĩpʉ Moisére ĩgũ doreri pídeare marĩ iriri merã waja opabirimakũ, Cristo marĩ ñerõ iridea waja boabosadea wajamarĩbokuyo.

3

¿Moisés doredeare iriri merã, o Jesucristore bʉremurĩ merã Marĩpʉyarã ããrĩrĩ? ãrĩ gojadea

1 Mʉsã Galacia marã pémasĩmerã irirosũ irirã yáa. ¿Nasirirã ãrĩgatorimasã buerire pénʉgãrĩ? Ĩgũsã buerire pésĩã, Jesucristoya diayema kerere bʉremurĩrẽ pirirã yáa. Gʉa, mʉsã pʉrogue ããrĩrã, mʉsãrẽ Jesucristo curusague boadea kerere diaye werebʉ. Iri gʉa wererire mʉsã õãrõ pébʉ.

2 Irasirigʉ mʉsãrẽ ire sẽrẽñadʉakoa. ¿Mʉsã Moisés doredeare iriri merã Õãgũ deyomarĩgũrẽ opanʉgãrĩ? Ĩgũrẽ opabiribʉ. Jesucristoya kerere pérã, ĩgũrẽ bʉremunʉgãrã, Õãgũ deyomarĩgũrẽ opanʉgãbʉ.

3 ¿Nasirirã daporare pémasĩmerã irirosũ irirã yári? Mʉsã Jesucristore bʉremurã Õãgũ deyomarĩgũ iritamurĩ merã Marĩpʉ dorerire irinʉgãbʉ. ¿Nasirirã daporare ĩgũ iritamurĩ marĩrõ mʉsã basi mʉsã turari merã iri dorerire iripeodʉari?

4 ¿Mʉsã Jesucristore bʉremunʉgãripoe gajerã mʉsãrẽ ñerõ tarimakũ irideare gũñaberi? Daporare ĩgũya kerere bʉremuduúrã: “Ubugora irire bʉremubʉ”, ¿ãrĩ gũñarĩ?

5 Marĩpʉ mʉsãrẽ ĩgũyagʉre Õãgũ deyomarĩgũrẽ iriudi ããrĩmí. Õãgũ deyomarĩgũ mʉsã merã ããrĩmakũ, Marĩpʉ ĩgũ turari merã mʉsã watopeguere wári iri ĩmurĩrẽ irigʉ yámi. Mʉsã Moisés doredeare irimakũ, ¿irasirigʉ yári? Iribemi. Mʉsã Jesucristoya kerere pé bʉremumakũ gapʉ irasũ yámi.

6 Abraham Marĩpʉre bʉremumakũ, Marĩpʉ ĩgũrẽ: “Õãgũ, waja opabi ããrĩmi”, ãrĩ ĩãdi ããrĩmí.

7 Irasirirã mʉsã ire masĩka! Abraham Marĩpʉre bʉremuderosũta bʉremurãno Abraham parãmerãgora ããrĩma.

8 Marĩpʉya werenírĩ gojadea pũgue judío masaka ããrĩmerãdere ĩgũsã Marĩpʉre bʉremumakũ, Marĩpʉ ĩgũsãrẽ: “Õãrã, waja opamerã ããrĩma”, ãrĩ ĩãburire gojasiasũdero

ããrĩbú. Marĩpɯ Abrahãrẽ irire weregɯ, ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: “Yɯ, mɯ merã ããrĩpereri buri marãrẽ
õãrõ irigɯra”, ãrĩdi ããrĩmí.
9 Abraham Marĩpɯre bɯremumakũ, Marĩpɯ ĩgũrẽ õãrõ iridi ããrĩmí. Irasirigɯ daporadere
ããrĩpererã ĩgũrẽ bɯremurãnorẽ õãrõ yámi.
10 “Moisés doredeare irimakũ, Marĩpɯ marĩrẽ: ‘Õãrã, waja opamerã ããrĩma’, ãrĩ
ĩãgɯkumi”, ãrĩ gũñarãnorẽ Marĩpɯ wajamoãgɯkumi. Marĩpɯya werenírĩ gojadea pũgue
irimarẽ ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: “Ããrĩpereri Moisés doredeare iripeomerãno wa-
jamoãsũrãkuma”, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.
11 Neõ sugɯ Moisés doredeare iripeomasĩgũ mámi. Irasirigɯ Marĩpɯ neõ sugɯre: “Yɯ
dorerire iripeokõãmi, irasirigɯ ĩgũrẽ: ‘Õãgũ ããrĩmi’, ãrĩ ĩãa”, ãrĩbirikumi. Irire marĩ masĩa.
Marĩpɯya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: “Marĩpɯ ĩgũrẽ bɯremurãrẽ:
‘Õãrã, waja opamerã ããrĩma’, ãrĩ ĩãmi. Irasirirã ĩgũ merã õãrõ ããrĩníkõãrãkuma”, ãrĩ
gojasũdero ããrĩbú.
12 Moisés doreri gojadea pũgue: “Marĩpɯre bɯremugũno Marĩpɯ ĩũrõ waja opabi ããrĩmi”,
neõ ãrĩ gojasũbiribɯ. Ãsũ gapɯ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: “Ããrĩpereri Moisés doredeare
iripeogɯno, Marĩpɯ merã õãrõ ããrĩníkõãgɯkumi”, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú. Iri dorerire iripeobi
gapɯre Marĩpɯ ĩgũrẽ: “Yɯ ĩũrõ waja opami, yɯ merã neõ õãrõ ããrĩbirikumi”, ãrĩ ĩãgɯkumi.
13 Irasirigɯ, marĩ ããrĩpererã Moisés doredeare iripeobirimakũ, Marĩpɯ marĩrẽ: “Iri
dorerire iripeobema”, ãrĩgũ: “Waja opama”, ãrĩdi ããrĩmí. Irasirigɯ Jesucristo curusague
pábiatúsũgũ, waja opagɯ irirosũ marĩrẽ wajamoãbodeare boa, wajaridi ããrĩmí. Marĩpɯya
werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: “Sugɯ yukɯgue siasiusũadi, Marĩpɯ
wajamoãdoreadi ããrĩmi”, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú. Jesucristo boari merã marĩ ñerõ iridea
wajare taudi ããrĩmí.
14 Ĩgũ marĩ ñerõ iridea wajare boa, wajaribosadea merã Marĩpɯ Abrahãrẽ: “Irasũta
irigɯra”, ãrĩderosũta judío masaka ããrĩmerãdere iridi ããrĩmí. Irasirigɯ ĩgũ ãrĩderosũta marĩrẽ
Jesucristore bɯremurãrẽ: “Õãrã, waja opamerã ããrĩma”, ãrĩ ĩã, Õãgũ deyomarĩgũrẽ sĩdi
ããrĩmí marĩ merã ããrĩburo, ãrĩgũ.

Marĩpɯ: “Abraham merã ãsũ irigɯra”, ãrĩdea

15 Yaarã, masaka ĩgũsã iririkɯrire, su keori merã mɯsãrẽ weregɯra. Ĩgũsã: “Ãsũ irirã!” ãrĩ,
oparã pɯro papera ãmukuma. Ĩgũsã irire ãmuadero pɯrɯ, neõ gajerã ĩgũsãrẽ: “I pũrẽ béokõãka!
Ãsũ gapɯ gojaka!” ãrĩbirikuma.
16 Marĩpɯ Abrahãrẽ ĩgũ ãrĩdea, i irirosũta ããrã. Gajerã ĩgũ ãrĩdeare neõ béomasĩbema. Ãsũ
ãrĩ weredi ããrĩmí ĩgũrẽ: “Mɯ parãmi ããrĩturiagɯ merã ããrĩpereri buri marãrẽ õãrõ irigɯra”,
ãrĩdi ããrĩmí. “Mɯ parãmerã ããrĩturiarã merã õãrõ irigɯra”, ãrĩbiridi ããrĩmí. Ubu gapɯ: “Mɯ
parãmi ããrĩturiagɯ sugɯ merãta irasirigɯra”, ãrĩdi ããrĩmí. Irasũ ãrĩgũ, Jesucristore ãrĩgũ iridi
ããrĩmí.
17 Yɯ mɯsãrẽ wereri ãsũ ãrĩdɯaro yáa. Marĩpɯ Abrahãrẽ masakare ĩgũ õãrõ iriburire
weredi ããrĩmí. Pɯrɯ cuatrocientos treinta bojori pɯrɯ, Marĩpɯ ĩgũ doreri Moisére pídi ããrĩmí.
Irire pígɯ, Abrahãrẽ: “Yɯ irasirigɯkoa”, ãrĩdeare peremakũ iribiridi ããrĩmí.
18 Marĩpɯ, Moisés doredeare irirã direta: “Yɯ merã õãrõ ããrĩrãkuma”, ãrĩmakũ, ĩgũ
Abrahãrẽ ãrĩdea wajamarĩbokuyo. Irasũ ããrĩbea. Marĩpɯ Abrahãrẽ maĩgũ wajamarĩrõ ĩgũ:
“Ãsũ irigɯra”, ãrĩdeare keoro iridi ããrĩmí. ((“Ããrĩpererã mɯ irirosũ yɯre bɯremurãrẽ yɯ merã
õãrõ ããrĩmakũ irigɯra”, ãrĩdi ããrĩmí.))
19 Iro merẽ, ¿nasirigɯ Marĩpɯ ĩgũ dorerire Moisére píyuri? Masaka ñerõ irirã, waja
oparã ããrĩrĩrẽ ĩgũsãrẽ masĩdoregɯ irire pídi ããrĩmí. Abraham parãmi ããrĩturiagɯ Jesucristo
aariripoegue Marĩpɯ masakare: “Ãsũ irika!” ãrĩ pítũnudi ããrĩmí. Jesucristo aarimakũ,
Marĩpɯ Abrahãrẽ: “Mɯ parãmi ããrĩturiagɯ merã ããrĩpereri buri marãrẽ õãrõ irigɯra”, ãrĩdea
keoro waabɯ. Marĩpɯ ĩgũ dorerire ĩgũrẽ wereboerãrẽ Moisére weredoredi ããrĩmí. Irasirigɯ
Moisés irire pégɯ, masakare wereturiadi ããrĩmí.
20 Marĩpɯ Abraham parãmi ããrĩturiagɯ merã masakare õãrõ iriburire gajerãgue merã
Abrahãrẽ weredorebiridi ããrĩmí. Ĩgũ basita weredi ããrĩmí. ((Irasiriro Abrahãrẽ ĩgũ weredea
gapɯ, Moisére ĩgũ dorerire pídea nemorõ ããrã.))

Pablo, Moisés doredeare weredea

21 Iro merẽ, Marĩpɯ Abrahãrẽ weredea, ĩgũ dorerire Moisére pídea nemorõ ããrĩmakũ, ¿ĩgũ
dorerire Moisére pídea gapɯ wajamarĩyuri? Irasũ ããrĩbiridero ããrĩbú. Ãsũ gapɯ ããrã. Masaka
ããrĩpereri Moisés doredeare iripeori merã Marĩpɯ merã õãrõ ããrĩmasĩmakũ, Marĩpɯ irire
iripeorãrẽ: “Õãrã, waja opamerã ããrĩma”, ãrĩ ĩãbodi ããrĩmí.
22 Marĩpɯya werenírĩ gojadea pũgue irimarẽ ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: “Masaka ããrĩpererã
ñerõ irirã, waja oparã ããrĩma”, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú. Irasirigɯ Marĩpɯ Abrahãrẽ:

“Mʉ parãmi ããrĩturiagʉ merã ããrĩpereri buri marãrẽ õãrõ irigʉra”, ãrĩderosũta irigʉkumi. Ããrĩpererã Jesucristore bʉremurãrẽ: “Õãrã, waja opamerã ããrĩma”, ãrĩ ĩãgʉkumi.

23 Marĩ Jesucristoya kerere pé, ĩgũrẽ bʉremuburi dupuyuro Marĩpʉ ĩgũ dorerire Moisére pídea direta masĩnerã ããrĩbú. Irasirirã marĩ ñerõ iridea waja peresugue dobosũnerã marĩrẽ peresu iridi doreri direta masĩrã irirosũ ããrĩnerã ããrĩbú.

24 Marĩpʉ ĩgũ dorerire Moisére pídea merã marĩ iri dorerire iripeomerã ããrĩrĩrẽ masĩmakũ iridi ããrĩmí. Pʉrʉ Cristoyare masĩmakũ iridi ããrĩmí ĩgũrẽ bʉremumakũ, marĩrẽ: “Õãrã, waja opamerã ããrĩma”, ãrĩ ĩãbu.

25 Daporare Jesucristore bʉremua. Irasirirã ĩgũrẽ bʉremusĩã: “Marĩpʉ Moisére ĩgũ doreri pídeare marĩ irimakũ meta marĩrẽ: ‘Õãrã, waja opamerã ããrĩma’, ãrĩ ĩãmi”, ãrĩ masĩa.

26 Irasirirã mʉsã ããrĩpererã Jesucristore bʉremurĩ merã ĩgũyarã ããrĩsĩã, Marĩpʉ pũrã ããrã.

27 Mʉsã ããrĩpererã deko merã wãĩyesũnerã ããrĩbú mʉsã Cristoyarã ããrĩrĩrẽ ĩmumurã. Irasirirã ĩgũyarã ããrĩsĩã, ĩgũ irirosũ ããrĩrikʉa.

28 Marĩ ããrĩpererã ĩgũyarã ããrĩsĩã, sugʉyarãta ããrã. Irasirigʉ Marĩpʉ judío masakare, judío masaka ããrĩmerãdere, moãboerimasãrẽ, moãboemerãdere, ũmarẽ, nomedere sʉrosũta ĩãmi. Irasiriro marĩrẽ Jesucristoyarãrẽ dʉkawari masĩña máa.

29 Marĩ Cristoyarã ããrĩsĩã, Abraham parãmerã ããrĩturiarã ããrã. Irasirigʉ Marĩpʉ Abrahãrẽ: “Mʉrẽ õãrõ irigʉra”, ãrĩderosũta marĩdere irigʉkumi. Marĩ Cristoyarã ããrĩmakũ, marĩrẽ irasirigʉkumi.

4

1 Mʉsãrẽ i keori merã weredʉakoa. Sugʉ majĩgũ ããrĩpereri ĩgũ pagʉyare opaturiabu ããrĩkeregʉ, majĩgũ ããrĩsĩã, sugʉ moãboegʉ irirosũ ããrĩkumi.

2 Gajerã ĩgũrẽ, ĩgũya ããrĩburidere ĩãduripíbosakuma. Irasirigʉ, ĩgũsã doreri doka ããrĩkumi. Sunʉ ĩgũ pagʉ, ĩgũ boaburi dupuyuro ĩgũya ããrãdeare ĩgũ magũrẽ wiaburinʉrẽ werepíkumi. “Inʉ ejamakũ, ããrĩpereri yaa ããrĩdeare yʉ magũrẽ wiaka!” ãrĩkumi. Irasirirã irinʉ ejamakũ, ĩgũrẽ wiakuma pama.

3 Marĩde Jesucristore bʉremuburi dupuyuro marĩ ñekũsãmarã i ũmʉmarẽ buerire iritʉyarã, majĩgũ ĩgũ ããrĩderosũ marĩ ñekũsãmarã doreri doka ããrĩunanerã ããrĩbú. Irasirirã gajerãrẽ moãboerã irirosũ ããrĩnerã ããrĩbú.

4 Irasũ ããrĩkerepʉrʉ, Marĩpʉ gapʉ ĩgũ: “Ãsũ irigʉra”, ãrĩdeanʉ ejamakũ, keoro ĩgũ magũrẽ i ũmʉguere iriudi ããrĩmí. Ĩgũ iriumakũ, sugo nomeõguere deyoadi ããrĩmí. Ĩgũ judío masakʉ ããrĩsĩã, Marĩpʉ doreri Moisére pídeare iridi ããrĩmí.

5 Marĩpʉ ĩgũ magũrẽ, marĩ iri dorerire iripeobiri wajare boa, wajaribosadoregʉ iriudi ããrĩmí ĩgũ pũrã waaburo, ãrĩgũ.

6 Irasirigʉ Marĩpʉ marĩrẽ: “Yʉ pũrã ããrĩsiama”, ãrĩgũ, ĩgũ magũ Jesucristo merã Õãgũ deyomarĩgũrẽ iriudi ããrĩmí. Irasirirã Õãgũ deyomarĩgũ iritamurĩ merã Marĩpʉre: “Gʉapʉ”, ãrĩ masĩa.

7 Marĩ, Marĩpʉ pũrã ããrĩsĩã, moãboerimasã irirosũ ããrĩbea pama. Irasirirã ããrĩpereri Marĩpʉ ĩgũ magũ Cristo iridea merã marĩrẽ ĩgũ pũrãrẽ sĩburire ñeãrãkoa.

Pablo Jesúre bʉremurãrẽ Galaciague ããrĩrãrẽ gũñarikʉdea

8 Iripoeguere mʉsã Marĩpʉre masĩbirisĩã, gajerãnorẽ bʉremunerã ããrĩbú. Ĩgũsãrẽ bʉremurã, ĩgũsã doreri doka ããrĩtuuyanírã irirosũ ããrĩnerã ããrĩbú. Marĩpʉgorare bʉremubirinerã ããrĩbú.

9 Dapora mʉsã Marĩpʉre masĩa. Ĩgũ mʉsãrẽ masĩgũ ĩgũrẽ masĩmakũ iridi ããrĩmí. Mʉsã ĩgũrẽ masĩsĩã, mʉsã iripoegue ubu ããrĩrĩrẽ bʉremudeare bʉremuduúkõãnerã ããrĩbú. Irasirikererã, daporare Moisés doredeare iripeodʉarã, mʉsã ubu ããrĩrĩrẽ bʉremupʉrorideare bʉremurã irirosũ irirã yáa. ¿Nasirirã irire irasirirã yári? ¿Nasirirã dupaturi moãboerimasã irirosũ ããrĩdʉari doja?

10 Mʉsãde, Marĩpʉ merã õãrõ ããrĩdʉarã, judío masaka bosenʉrĩ irinarõsũta iriadikoa. Iri bosenʉrĩrẽ irirã, siuñajãrĩnʉrikʉ, abe deyoarikʉ, gajinʉrĩ bosenʉrikʉ, bojorikʉ bosenʉrĩrẽ irikoa.

11 Mʉsã irasirimakũ pégʉ: “¿Yʉ ĩgũsãrẽ ubugora bueyuri?” ãrĩgũ, bʉro mʉsãrẽ gũñarikʉa.

12 Yaarã, yʉ mʉsãrẽ ãsũ irimakũ gããmea. Mʉsã judío masaka ããrĩbirisĩã, Moisés doredeare iribirinerã ããrĩbú. Yʉde, judío masakʉ ããrĩkeregʉ, mʉsã iriderosũta iri dorerire iribea. Irasirigʉ dupaturi mʉsãdere yʉ irirosũ irimakũ gããmea. Marĩ Jesucristore bʉremusĩã, Marĩpʉ merã õãrõ ããrĩmasĩa. Yʉ mʉsãrẽ Jesucristoyare buemakũ, mʉsã yʉre neõ ñerõ iribiribʉ.

13 Mʉsã masĩa. Yʉ, Jesucristo masakare tauri kerere mʉsãrẽ buepʉrorigʉ, pũrĩrikʉbʉ.

14 Yʉ pũrĩrikʉmakũ mʉsãrẽ diasagorabʉ. Irasũ ããrĩkerepʉrʉ, mʉsã yʉre ĩãturi doobiribʉ.
Ubu gapʉ Marĩpʉre wereboegʉre irirosũ õãrõ bokatĩrĩñeãbʉ. Jesucristore irirosũ yʉre õãrõ
iribʉ.
15 Mʉsã yʉ merã ʉsʉyari opadea, ¿naásũ waáari? Ire yʉ masĩa. Mʉsã irasirimasĩrã, mʉsãya
koyere yʉre wea sĩbokuyo yʉre iritamumurã.
16 Yʉ mʉsãrẽ diayemarẽ weredea waja daporare yʉre: "Gʉare ĩãturigʉ irirosũ irigʉ yámi",
¿ãrĩ ĩãrĩ?
17 Gajerã ãrĩgatori merã buerimasã gapʉ mʉsãrẽ bʉro iritamudʉarã irirosũ irikererã,
õãrõ merã irirã meta ããrĩma. Mʉsãrẽ gʉa buerire iritʉyarire piri, ĩgũsã bueri gapʉre
iritʉyadorerã yáma.
18 Gajerã mʉsãrẽ iritamudʉamakũ õãgoráa. Ĩgũsã mʉsãrẽ iritamudʉarã, õãrõ gũñarĩ merã
iritamuníkõãburo. Yʉ mʉsã merã ããrĩmakũ direta irasiribirikõãburo.
19 Mʉsã yʉ pũrã irirosũ ããrĩrãrẽ mʉsãya ããrĩburire gũñagũ, dupaturi bʉro pũrĩsũrĩ merã
ñerõ tarigʉ irirosũ ããrã. Sugo nomeõ pũrãkʉburi dupuyuro pũrĩrĩ péñarõsũ péñakoa. Mʉsã
Jesucristo irirosũ ããrĩrikʉmakũgue, irasũ poyarikʉtũnugʉkoa.
20 Yʉ mʉsã pʉro mʉsã merã bʉro ããrĩdʉadikoa. Mʉsãrẽ daporata turiro marĩrõ õãrõ
pémasĩma õãrõ weredʉadikoa. Weredʉakeregʉ, ñeéno merã wereníumasĩbirikoa.

Pablo, Agar, Saraya keori merã weredea

21 Mʉsã, Moisés doredeare iridʉakererã, ¿nasirirã iri dorerire õãrõ pémasĩberi?
22 Marĩpʉya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: "Abraham pẽrã ũma
pũrãkʉdi ããrĩmí. Sugʉre ĩgũ marãpore moãboego Agar wãĩkʉgo merã pũrãkʉdi ããrĩmí.
Gajigʉre ĩgũ marãpo diaye Sara merã pũrãkʉdi ããrĩmí. Igo, moãboego meta ããrĩdeo ããrĩmó",
ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.
23 Abraham marãpore moãboego magũ marĩ masaka deyoarosũta deyoadi ããrĩmí. Abra-
ham marãpo magũ gapʉ Marĩpʉ Abrahãrẽ: "Mʉ marãpo sugʉ majĩgũ pũrãkʉgokumo",
ãrĩderosũta deyoadi ããrĩmí.
24-25 Ĩgũsã pẽrã nomeya, pe keori irirosũ ããrã. Saraya: Abraham, Marĩpʉ ĩgũrẽ ãrĩdeare
bʉremuderosũta Jesucristore bʉremurãya keori irirosũ ããrã. Agarya: Marĩpʉ Sinaí wãĩkʉri
buúrugue Arabia nikũgue ĩgũ dorerire Moisére pídeare irirãya keori irirosũ ããrã. Agar,
moãboego ããrĩsĩã, igo magũde moãboegʉ ããrĩdi ããrĩmí. Irasirirã Moisés doredeare irirã igo
magũ irirosũ ããrĩma. Moãboerã irirosũ iri doreri doka ããrĩma. Daporare Jerusalén marã
Moisés doredeare irirã, Agar magũ irirosũ ããrĩma. Irasirirã, moãboerã irirosũ iri doreri
doka ããrĩma.
26 Saraya: Jerusalén ũmʉgasima makã marã Jesucristore bʉremurãya keori irirosũ ããrã.
Sara, moãboego ããrĩbirimakũ, igo magũde, moãboegʉ meta ããrĩdi ããrĩmí. Irasirirã marĩ
Jesucristore bʉremurã, Sara magũ irirosũ ããrã. Moãboerã irirosũ Moisés doreri doka ããrĩrã
meta ããrã.
27 Marĩpʉ ĩgũya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩdi ããrĩmí:

"Nomeõ, mʉ pũrã marĩkerego, ʉsʉyaka! Sugo nomeõ, pũrãkʉgo pũrĩrĩ péñarõsũ
péñabirikerego, bʉro ʉsʉyaka! Mʉ pũrã marĩkerepʉrʉ, pʉrʉguere mʉ parãmerã
ããrĩturiarã wárã ããrĩrãkuma.

Gajego marãpʉkʉgo igo marãpʉ merã ããrĩgõ parãmerã ããrĩturiarã nemorõ wárã
ããrĩrãkuma", ãrĩdi ããrĩmí Marĩpʉ. ((Iri ãrĩdea ãsũ ãrĩdʉaro yáa. Jesucristore bʉremurã
Sara parãmerã ããrĩturiarã ããrĩma. Ĩgũsã, Moisés doredeare irirã nemorõ wárã
ããrĩrãkuma.))✡

28 Irasirirã yaarã, marĩ Sara magũ Isaac irirosũ ããrã. Marĩpʉ pũrã Abrahãrẽ ãrĩderosũta
Sara Isaare pũrãkʉdeo ããrĩmó. Irasirigʉ Marĩpʉ ĩgũ ãrĩderosũta marĩrẽ Jesucristore
bʉremurãrẽ ĩgũ pũrã ããrĩmakũ iridi ããrĩmí.
29 Iripoeguere Agar magũ marĩ masaka deyoaderosũta deyoadi, Sara magũ Õãgũ dey-
omarĩgũ turari merã deyoadire ĩãturi, ñerõ iridi ããrĩmí. Daporadere irasũta ããrã. Moisés
doredeare irirã, marĩrẽ Jesucristore bʉremurãrẽ ĩãturi, ñerõ irirã yáma.
30 Marĩpʉ ĩgũya werenírĩ gojadea pũgue Abrahãrẽ ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: "Moãboego magũ mʉ
sĩburire opabirikumi. Mʉ marãpo diaye moãboego ããrĩbeo magũ gapʉ mʉ sĩburire opagʉkumi.
Irasirigʉ moãboegore, igo magũ merãta béoka!" ãrĩdi ããrĩmí Marĩpʉ.
31 Irasirirã yaarã, marĩ Jesucristore bʉremurã, Sara parãmerã ããrĩturiarã ããrã. Moãboego
parãmerã ããrĩturiarã meta ããrã. Sara magũ ĩgũ pagʉ sĩburire opaderosũta, marĩ Marĩpʉ ĩgũ
pũrãrẽ sĩburire oparãkoa.

✡ **4:27** Is 54.1

5

Pablo: "Jesucristoyare bʉremurĩrẽ piribirikõãka!" ãrĩ gojadea

1 Jesucristo marĩrẽ Moisés doreri doka ããrĩnerãrẽ taudi ããrĩmí. Marĩ ñerõ iridea wajare
ĩgũ boari merã wajaribosadi ããrĩmí, Marĩpʉ merã õãrõ ããrĩburo, ãrĩgũ. Irasirirã mʉsã Marĩpʉ
pũrã ããrĩsĩã, Jesucristoyare gũñaturari merã bʉremuníkõãka! Ãrĩgatori merã buerimasã
mʉsãrẽ Moisés doredeare iridoremakũ, ĩgũsãrẽ pébirikõãka! Iri dorerire irirã, moãboerã
irirosũ ããrĩma. Irasirirã iri doreri doka neõ ããrĩnemobirikõãka!

2 Õãrõ péka yʉre! Yʉ Pablo, mʉsãrẽ ire weregʉra. "Gʉaya dupʉma gasirogãrẽ wiirirã,
Marĩpʉ merã õãrõ ããrĩrãkoa", ãrĩ gũñabirikõãka! Mʉsã irasũ ãrĩ gũñamakũ, mʉsãrẽ Jesucristo
boabosadea wajamarĩboyo.

3 Irasirigʉ goepeyari merã mʉsãrẽ werea doja. Marĩpʉ merã õãrõ ããrĩburire ĩgũsãya
dupʉma gasirogãrẽ wiirirãnorẽ Moisés doredeare ããrĩpererire iripeoro gããmea.

4 Mʉsã: "Moisés doredeare irimakũ, Marĩpʉ gʉare: 'Õãrã, waja opamerã ããrĩma', ãrĩ
ĩãgʉkumi", ãrĩ gũñarã, Jesucristore pirirã yáa. Mʉsã irasirirã, Marĩpʉ mʉsãrẽ maĩgũ õãrõ
iritamurĩdere gããmebea.

5 Marĩ: "Õãgũ deyomarĩgũ iritamurĩ merã Jesucristore bʉremumakũ, Marĩpʉ gʉare:
'Õãrã, waja opamerã ããrĩma', ãrĩ ĩãmi", ãrĩ masĩa.

6 Irasiriro, marĩ Jesucristoyarã ããrĩmakũ, Marĩpʉ ĩũrõ dupʉma gasirogãrẽ wiirisũnerã
ããrĩrĩ, wiirisũbirinerã ããrĩrĩde wajamáa. Marĩpʉ ĩũrõ marĩ Jesucristore bʉremurã ããrĩrĩ
gapʉ wajakʉa. Ĩgũrẽ bʉremusĩã, gajerãrẽ maĩa.

7 Mʉsã Jesucristore bʉremunʉgãrã, ĩgũyare õãrõ iritʉyanerã ããrĩbú. Dapora gapʉre
gajerã mʉsãrẽ ĩgũya diayemarẽ õãrõ iritʉyabirimakũ irirã yáma.

8 Ĩgũsã mʉsãrẽ irasirirã Marĩpʉ gããmerĩ gapʉre irirã meta yáma. Marĩpʉta mʉsãrẽ
Jesucristore bʉremunʉgãdoregʉ siiudi ããrĩmi, Jesucristoyare õãrõ iritʉyaburo, ãrĩgũ.

9 Masaka ãsũ ãrĩ werema: "Pãrẽ irirã, mérõgã pã wemasãrĩ poga merã trigo pogare
morẽkuma. Pʉrʉ iri wemasãseyakõãkoa", ãrĩ werema. I irirosũ, ãrĩgatori merã buerimasã
buerire surãyeri irire iritʉyarã, pʉrʉgue mʉsã ããrĩpererã ãrĩgatori buerire iritʉyarãkoa.

10 Yʉ gũñaturari merã marĩ Opʉ Jesucristore bʉremua. Mʉsãde, yʉ irirosũ ĩgũrẽ
bʉremua. Irasirigʉ mʉsãya ããrĩburire ãsũ ãrĩ gũñáa: "Ĩgũsã ãrĩgatori merã buerimasã buerire
iritʉyarire piri, dupaturi yʉ irirosũ Jesucristoya diayemarẽ iritʉyarãkuma doja", ãrĩ gũñáa.
Marĩpʉ, mʉsãrẽ ãrĩgatori merã buerã gapʉre wajamoãgʉkumi.

11 Yaarã, gajerã yʉre ãsũ ãrĩma: "Pablo masakare: 'Marĩpʉ merã õãrõ ããrĩdʉarã, dupʉma
gasirogãrẽ wiirika!' ãrĩ buemi", ãrĩma. Yʉ irire neõ irasũ ãrĩ buebea. Yʉ irasũ ãrĩ buemakũ,
judío masaka gajerãrẽ irire iridorerã yʉre ñerõ iribiribokuma. Yʉ, Jesucristo ĩgũ curusague
boari merã masakare tauri kere gapʉre buea. Yʉ irire bueri waja judío masaka yʉre ñerõ
tarimakũ yáma.

12 Yʉ, ĩgũsã ãrĩgatori merã buerimasã mʉsãrẽ dupʉma gasirogãrẽ wiiridorerãrẽ mʉsã pʉro
neõ ããrĩnemobirimakũ gããmea. Mʉsãrẽ irasũ wiiridoredʉarã, ĩgũsã basi wiiri, pũrã marĩrã
dujaburo.

13 Yaarã, Marĩpʉ mʉsãrẽ Moisés doreri doka ããrĩburo, ãrĩgũ meta siiudi ããrĩmí. Irasirirã:
"Gʉa gããmerõ ñerĩ ʉaribejarire irimakũ õãrokoa", ãrĩ gũñabirikõãka! Ãsũ gapʉ irika! Maĩrĩ
merã gãme iritamuníka!

14 Mʉsã gajerãrẽ diaye maĩrã, Moisés doredeare ããrĩpererire irirã yáa. Irasũta ãrĩ go-
jasũdero ããrĩbú: "Mʉ basi maĩrõsũta mʉ pʉro ããrĩrãdere maĩka!" ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.

15 Irasirirã pémasĩka! Mʉsã gãme ĩãturiduúmerã, pũrĩsũrĩ sĩtĩrĩ werenídúúmerã, mʉsã basi
gãme dʉkawaripereakõãrãkoa.

Pablo: "Õãgũ deyomarĩgũ gããmerĩrẽ iriníka!" ãrĩ weredea

16 Yʉ mʉsãrẽ ãsũ ãrĩ werea. Õãgũ deyomarĩgũ gããmerĩrẽ iriníka! Mʉsã irasirirã, mʉsã
gããmerõ ñerĩ ʉaribejarire iribirikoa.

17 Marĩ ñerĩ ʉaribejari, Õãgũ deyomarĩgũ gããmerĩ meta ããrã. Irasirirã marĩ ñerĩ
ʉaribejarire irirã, Õãgũ deyomarĩgũ gããmerĩrẽ irirã meta yáa. Õãgũ deyomarĩgũ gããmerĩ
gapʉre irirã, marĩ gããmerõ ñerĩ ʉaribejarire iribirikoa.

18 Marĩ Õãgũ deyomarĩgũ marĩrẽ iridorerire irirã, Moisés doreri doka ããrĩrã meta ããrã.
"Marĩ Moisés doredeare irirã, Marĩpʉ merã õãrõ ããrĩrãkoa", ãrĩ gũñabea.

19 Masaka ĩgũsã ñerĩ ʉaribejarire irimakũ, marĩ õãrõ ĩãmasĩa. Ĩgũsã ñerĩ ʉaribejarire irirã,
ãsũ yáma: Ʉma, ĩgũsã marãposã nome ããrĩmerãrẽ; nomede, ĩgũsã marãpʉsãmarã ããrĩmerãrẽ
ñerõ gãmebiragorenama. Ããrĩpereri gʉyasĩũrĩ, ñerõ iririre yáma. Gʉyasĩrĩrõ marĩrõ ñerõ iririre
taubéokõãma.

20 Keori weadeare bʉremuma. Yéa iririre yáma. Gajerãrẽ ĩãturi dooma. Gãme guaseoma.
Gãme ĩãturima. Gajerã merã mata gua, sĩtĩrĩ wereníma. Ĩgũsãya ããrĩburi direta gũñama. Ĩgũsã
gããmerĩ direta iridʉarã, ĩgũsãya bumarãrẽ gãme dʉkawarimakʉ̃ yáma.
21 Gajerãrẽ gajinorẽ ĩgũsã opamakʉ̃, ĩãturima. Masakare wẽjẽbéoma. Mejãrikʉrã ããrĩma.
Bosenʉrĩrẽ ririã, mejãrã ñerĩrẽ yáma. Irasũ ããrĩmakʉ̃, wári gajino ñerĩdere yáma. Irasirigʉ
yʉ mʉsãrẽ ãrĩderosũta goepeyari merã werea doja. Iri ñerĩrẽ iriníg̃ũno, Marĩpʉ ĩgũyarãrẽ
doreroguere waabirikumi.
22 Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃ gapʉ marĩrẽ ĩgũyare irimakʉ̃ yámi. Irasirirã ĩgʉ̃ iritamurĩ merã
masakare maĩa. Ʉsʉyari opáa. Siuñajãrĩ merã ããrĩrikʉa. Gajerã marĩrẽ ñerõ irikerepʉrʉ,
ĩgũsã merã guabea. Masakare bopoñarĩ merã ĩãa. Ĩgũsãrẽ õãrõ gũñarĩ merã iritamua. Piriro
marĩrõ Marĩpʉ gããmerõsũ gajerãrẽ keoro õãrõ yáa.
23 "Gajerã nemorõ ããrã", ãrĩ péñabea. Marĩ ñerĩ ʉaribejarire iridʉakererã, iribea. Õãgʉ̃
deyomarĩgʉ̃yare irirã, irasũta yáa. Gajigʉ irasirirãnorẽ: "Irire irasiribirikõãka!" neõ ãrĩbemi.
24 Marĩ Jesucristoyarã ããrĩsĩã, marĩ ñerĩ ʉaribejarire piribʉ. Irasirirã marĩ gããmerĩrẽ,
marĩ ñerõ iridʉarire iribea.
25 Marĩ, Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃ iritamurĩ merã Marĩpʉ merã õãrõ ããrĩrikʉa. Irasirirã Õãgʉ̃
deyomarĩgʉ̃ marĩrẽ iridorerire ĩgʉ̃ iritamurĩ merã iriníkõãrõ gããmea.
26 Irasirirã marĩ: "Gajerã nemorõ ããrã", ãrĩbirikõãrã! Marĩ wereníri merã gajerãrẽ gãme
ĩãturimakʉ̃ iribirikõãrã! Gajerã õãrõ ããrĩrikʉrire ĩãturibirikõãka!

6

Pablo: "Mʉsã Jesucristore bʉremurã gãme iritamuka!" ãrĩ gojadea

1 Yaarã, sugʉ Jesúre bʉremugʉ̃ ñerĩrẽ irimakʉ̃ ĩãrã, mʉsã Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃ iridorerire
ririã ĩgũrẽ iritamuka, ĩgʉ̃ iri ñerõ iririre piriburo, ãrĩrã! "Gʉa, ĩgʉ̃ nemorõ ããrã", ãrĩ gũñarõ
marĩrõ õãrõ merã ĩgũrẽ wereka! Irasũ iritamurã, õãrõ pémasĩka, mʉsãde ĩgʉ̃ irirosũta ñerĩrẽ
iriri, ãrĩrã!
2 Mʉsã bʉjawererãnorẽ, gũñaturamerãnorẽ, ñerĩ ʉaribejarire tarinʉgãmasĩmerãnorẽ irita-
muka! Mʉsã irasũ iritamurã, Jesucristo doredererosũta ririãkoa.
3 Sugʉ õãrĩrẽ iribirikeregʉ: "Yʉ õãrĩrẽ irigʉ ããrã", ãrĩ gũñagʉ̃, ĩgʉ̃ basi ãrĩgatogʉ yámi.
4 Marĩ masakakʉ: "¿Õãrõ irigʉ yári?" ãrĩrã, marĩ basi marĩ iririre pémasĩrĩ merã gũñarõ
gããmea. Irasiridero pʉrʉ, marĩ iriri õãrĩ ããrĩmakʉ̃: "Gajerã nemorõ ããrã", ãrĩ gũñarõ marĩrõ
ʉsʉyari merã: "Yʉ õãrĩrẽ yáa", ãrĩ masĩrãkoa.
5 Irasirirã marĩ masakakʉ, Marĩpʉ ĩũrõ ĩgʉ̃: "Yaare ririã, ãsũ irika!" ãrĩ pídeare õãrõ iriro
gããmea.
6 Mʉsã Jesúya kerere buerimasãrẽ iritamuka! Ĩgũsã mʉsãrẽ bueri waja, mʉsã õãrĩ oparire
ĩgũsãrẽ dʉkawaka, ĩgũsã gããmerĩrẽ opaburo, ãrĩrã!
7 Mʉsã basi ãrĩgatobirikõãka! Marĩpʉre goepeyari marĩrõ merã: "Yʉ ñerõ irimakʉ̃, yʉre
wajamoãbirikumi", ãrĩ gũñabirikõãka! Marĩ õãrĩ oterã, pʉrʉgue õãrĩ dʉkare bokarosũ marĩ
õãrĩ ririã, pʉrʉgue õãrĩrẽ bokarãkoa. Ñerĩrẽ ririã, pʉrʉgue ñerĩrẽ bokarãkoa.
8 Sugʉ ĩgʉ̃ ñerĩ ʉaribejarire iriníg̃ũno, ĩgʉ̃ ñerĩ iridea waja ñerĩrẽ bokagʉkumi. Perebiri
peamegue wajamoãsũgʉkumi. Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃ gããmerĩrẽ irigʉ gapʉ õãrĩrẽ bokagʉkumi.
Marĩpʉ pʉro perebiri okari opagʉkumi.
9 Irasirirã Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃ gããmerõsũ gariborero marĩrõ õãrĩrẽ iriníkõãrã! Marĩpʉ
iridʉarinʉ ejamakʉ̃, marĩrẽ õãrĩ ririre pirimerãrẽ õãrĩrẽ sĩgʉkumi.
10 Irasirirã noó waaró ããrĩpererã marĩ bokajarãnorẽ õãrĩrẽ ririã! Marĩyarãrẽ Jesucristore
bʉremurãrẽ neõ piriro marĩrõ ĩgũsãrẽ õãrĩrẽ iriníkõãrã!

Pablo weretũnudea

11 Ĩãka! Yʉ basi mʉsãrẽ ire gojadʉakoa. Irasirigʉ i pagari gojari merã mʉsãrẽ ãsũ ãrĩ gojagʉ
yáa.
12 Ĩgũsã mʉsãrẽ dupʉma gasirogãrẽ wiiridorerimasã, ĩgũsãrẽ gajerã judío masaka õãrõ
gũñamakʉ̃ gããmerã, irasũ wiiridorema. Marĩ Jesucristo ĩgʉ̃ curusague boadea merã
masakare tauri kerere bueri waja judío masaka marĩrẽ turi, ñerõ yáma. Mʉsãrẽ dupʉma
gasirogãrẽ wiiridorerimasã gapʉ gajerã ĩgũsãrẽ turi, ñerõ irimakʉ̃ gããmemerã, mʉsãrẽ irasũ
wiiridorema.
13 Ĩgũsã ĩgũsãya dupʉma gasirogãrẽ wiirisũnerã ããrĩkererã, ããrĩpereri Moisés doredeare
iripeobema. Iri dorerire iripeobirikererã, gajerã judío masaka péuro: "Gʉa Moisés
doredeare iridoremakʉ̃, Galacia marã, gʉa iridorederosũta irima", ãrĩdʉarã, mʉsãrẽ irasũ
wiiridorema.
14 Yʉ tamerã ĩgũsã irirosũ irasũ ãrĩrĩrẽ gajerã péuro neõ ãrĩbirikoa. Marĩ Opʉ Jesucristo
ĩgʉ̃ curusague boari merã marĩ ñerõ iridea wajare wajaribosadea kere direta masakare

weregʉkoa. Jesucristo yʉre yʉ ñerõ iridea wajare taudi ããrĩmakʉ̃, i ʉ̃mʉma ñerĩ ʉaribejari iririre piribʉ. I ʉ̃mʉ marã yʉre ĩgʉ̃sã irirosũ ñerĩ ʉaribejarire iridoremakʉ̃, neõ iribea.

15 Irasiriro, marĩ Jesucristoyarã ããrĩmakʉ̃, Marĩpʉ ĩũrõ dupʉma gasirogãrẽ wiirisũnerã ããrĩrĩ, wiirisũbirinerã ããrĩrĩde wajamáa. Marĩ Jesucristoyarã ñajãmakʉ̃, Marĩpʉ marĩrẽ maama ããrĩrikʉrire opamakʉ̃ iridi ããrĩmí. Iri maama ããrĩrikʉrire opari dita wajakʉa.

16 Marĩpʉ ããrĩpererãrẽ yʉ Jesucristoyare buerire iritʉyarãrẽ bopoñarĩ merã ĩã, siuñajãrĩ merã ããrĩrikʉmakʉ̃ iriburo. Marĩpʉ ããrĩpererãrẽ ĩgʉ̃yarãrẽ irasiriburo.

17 Yʉ Jesucristoyare buedea waja gajerã yʉre pá, yaa dupʉre kãmitú, ñerõ tarimakʉ̃ irima. Ĩgʉ̃sã irasiridea merã yʉ Jesucristore moãboegʉ ããrĩrĩrẽ masĩsũa. Irasirirã dapora merã neõ sugʉ yʉre garibonemobirikõãburo. Yʉ buerire: “Diaye ããrĩbea”, ãrĩ, yʉre ñerõ werenínemobirikõãburo.

18 Yaarã, marĩ Opʉ Jesucristo mʉsãrẽ ããrĩpererãrẽ õãrõ iriburo. Irasũta iriburo.

Iropãta ããrã.

Pablo

EFESIOS

Pablo Efeso marãrẽ õãdoredea

1 Yɯ Pablo, mɯsãrẽ õãdorea. Marĩpɯ gããmederosũta Jesucristo yɯre ĩgũyare buedoregɯ pími. Irasirigɯ mɯsãrẽ Efeso marãrẽ Marĩpɯyarãrẽ Jesucristore bɯremurãrẽ gojáa.

2 Marĩpɯ ããrĩnígũ, marĩ Opɯ Jesucristo mɯsãrẽ õãrõ iritamu, siuñajãrĩ merã ããrĩrikɯmakũ iriburo.

Marĩpɯ, Cristo merã marĩrẽ õãrõ iritamumi, ãrĩ gojadea

3 Ʊsɯyari sĩrã marĩ Opɯ Jesucristo Pagɯre! Ĩgũ marĩrẽ Cristoyarãrẽ ããrĩpereri ũmɯgasimarẽ, marĩya yɯjɯpũrãrĩma õãrĩrẽ sĩdi ããrĩmí.

4 I ũmɯ iriburi dupuyuro marĩrẽ Cristoyarã ããrĩmurãrẽ beyedi ããrĩmí ĩgũ ĩũrõ õãrã, waja opamerã ããrĩburo, ãrĩgũ.

5 Neõgoragueta ĩgũ marĩrẽ maĩgũ ĩgũ gããmederosũta Jesucristo iridea merã marĩrẽ: "Yɯ pũrã ããrĩmakũ irigɯra", ãrĩ beyepísiadi ããrĩmí.

6 Marĩpɯ marĩrẽ bɯro bopoñarĩ merã ĩãsĩã, ĩgũ magũ ĩgũ maĩgũ merã marĩrẽ ĩgũyarãrẽ õãrõ iridi ããrĩmí. Irasirirã ĩgũrẽ ɯsɯyari sĩníkõãrã!

7 Ĩgũ magũ boagɯ, ĩgũ dí béori merã marĩ ñerĩ iridea wajare wajaribosadi ããrĩmí. Irasirigɯ Marĩpɯ marĩrẽ bɯro maĩgũ, marĩrẽ bopoñarĩ merã ĩãgũ, marĩ ñerĩ irideare kãtidi ããrĩmí.

8 Marĩrẽ irire masĩburo, ãrĩgũ, ããrĩpereri masĩrĩ, pémasĩrĩdere sĩdi ããrĩmí.

9 Ĩgũ iriburire marĩ dupuyurogue masĩbirideare marĩrẽ masĩmakũ iridi ããrĩmí. Irasirigɯ marĩrẽ: "Yɯ gããmerõsũta ɯsɯyari merã ãsũ irigɯra", ãrĩdeare masĩmakũ iridi ããrĩmí.

10 Ĩgũ: "Ãsũ irigɯra", ãrĩdeare iriripoe ejamakũ, ããrĩpereri irigɯkumi. Irasirigɯ ããrĩpererã ũmɯgasi ããrĩrãrẽ, i nikũ ããrĩrãdere Cristore ĩgũsã Opɯ ããrĩmakũ irigɯkumi.

11 Iripoegueta Marĩpɯ gɯare Cristo merã õãrõ ããrĩmurãrẽ beyesiadi ããrĩmí ĩgũ sĩgɯra, ãrĩdeare opaburo, ãrĩgũ. Ĩgũ gããmederosũta i ããrĩpererire õãrĩ irigɯra, ãrĩdeare irisiadi ããrĩmí.

12 Gɯare Cristore bɯremupɯrorinerãrẽ irasiridi ããrĩmí. Ĩgũ gɯare wári õãrĩrẽ irimakũ ĩãrã, ĩgũrẽ: "Õãtaria mɯ", ãrĩ, ɯsɯyari sĩa.

13 Marĩpɯ, Cristo merã masakare tauri kerere mɯsãde pébɯ. Iri diayema kerere pérã, Cristore bɯremunɯgãbɯ. Irasirigɯ Marĩpɯ mɯsãrẽ Cristo merã õãrõ ããrĩmakũ iridi ããrĩmí. Ĩgũ iripoegue ãrĩderosũta Õãgũ deyomarĩgũrẽ mɯsãrẽ iriudi ããrĩmí ĩgũ merã ĩgũyarã ããrĩrĩrẽ masĩdoregɯ.

14 Irasirigɯ Marĩpɯ marĩrẽ ĩgũyarãrẽ tariwereperemakũ iridero pɯrɯ, ĩgũ iripoegue: "Sĩgɯra", ãrĩdeare sĩgɯkumi. Õãgũ deyomarĩgũ marĩ merã ããrĩgṹ, Marĩpɯ marĩrẽ: "Sĩgɯra", ãrĩdeare marĩ opaburire masĩmakũ yámi. Irasirirã Marĩpɯre: "Õãtaria mɯ", ãrĩ, ɯsɯyari sĩníkõãrã!

Pablo Marĩpɯre: "Cristore bɯremurãrẽ mɯyare masĩburo", ãrĩ sẽrẽbosarire gojadea

15 Yɯ mɯsã õãrõ iririkɯrire masĩa. Mɯsã marĩ Opɯ Jesúre õãrõ bɯremua. Mɯsã ããrĩpererã gajerã Marĩpɯyarãrẽ maĩa.

16 Irasirigɯ yɯ mɯsãrẽ gũñagũ, Marĩpɯre: "Õãtaria ĩgũsã irasũ ããrĩmakũ", ãrĩ, ĩgũrẽ mɯsãya ããrĩburire sẽrẽníkõãa.

17 Marĩpɯ, marĩ Opɯ Jesucristo Pagɯ õãtarimi. Irasirigɯ yɯ ĩgũrẽ mɯsãya ããrĩburire ãsũ ãrĩ sẽrẽbosáa: "Gɯapɯ, Õãgũ deyomarĩgũ masĩrĩ sĩka, ĩgũsã mɯyamarẽ pémasĩrĩ merã masĩnemoburo, ãrĩgũ!"

18 Marĩpɯ, ĩgũyarã ããrĩmurãrẽ iripoegue ãrĩderosũta mɯsãrẽ ĩgũ beyepínerãrẽ sĩgɯkumi. Õãtaria ĩgũ mɯsãrẽ sĩburi. Irasirigɯ yɯ Marĩpɯre: "Ĩgũsã gũñarĩgue ĩgũsãrẽ irire õãrõ pémasĩmakũ irika!" ãrĩ sẽrẽa.

19-20 Gajidere mɯsã õãrõ pémasĩburire sẽrẽbosáa. Marĩpɯ ããrĩpererã nemorõ turagɯ ããrĩmi. Ĩgũ turari merãta marĩ Jesucristore bɯremurãrẽ ĩgũ merã õãrõ ããrĩmakũ yámi. Ĩgũ iri turari merãta Cristo boadiguere masũ, ũmɯgasigue ĩgũ diaye gapɯ doamakũ iridi ããrĩmí ĩgũrẽ ããrĩpererã Opɯ ããrĩdoregɯ.

21 Ĩgũrẽ irogue doamakũ irigɯ, ããrĩpererã ũmɯgasi, i nikũgue turarãrẽ, dorerãrẽ, oparãrẽ, noó gajerãrẽ dorerãnorẽ doregɯ wekamɯ ããrĩmakũ iridi ããrĩmí. Irasirigɯ Cristo ããrĩpererã dapora marã oparãrẽ, pɯrɯgue marã oparãdere doregɯ ããrĩmi.

22 Marĩpɯ ããrĩpererire, ããrĩpererãrẽ Cristo doka dujamakũ iridi ããrĩmí. Irasirigɯ Cristo, ããrĩpererã marĩ ĩgũrẽ bɯremurĩ bumarã Opɯ, marĩ dipuru ããrĩmi.

23 Marĩ ĩgũrẽ bɯremurĩ bumarã, sugɯyarãta ããrĩsĩã, ĩgũya dupɯ irirosũ ããrã. Ĩgũ ããrĩpererogue marĩ ããrĩpererã merã ããrĩnígũ marĩrẽ ããrĩpereri ĩgũyare opamakũ yámi.

2

Marĩpн marĩrẽ maĩgũ taurimarẽ gojadea

1 Iripoeguere Jesucristore bнremuburo dupuyuro mнsã ñerõ iririkн, Marĩpн dorerire
tarinнgãnerã ããrĩbú. Irasirirã, Marĩpн ĩũrõrẽ boanerã irirosũ ĩgũ merã õãrõ ããrĩbirinerã
ããrĩbú.
2 Mнsã i ũmн marã irirosũ ñerõ iriunanerã ããrĩbú. Wãtẽa opн dorerire iriunanerã ããrĩbú.
Ĩgũta i ũmн marã ããrĩpererã Marĩpн dorerire tarinнgãrãrẽ doregн ããrĩmi.
3 Iripoeguere marĩ ããrĩpererã ñerĩ direta iriunanerã ããrĩbú. Irasirirã marĩ noó gããmerõ
iridнarire, ñerĩ gũñarĩrẽ iriunanerã ããrĩbú. Irasirirã marĩde Marĩpнre bнro wajamoãsũmurã
ããrĩbonerã ããrĩbú. Gajerã peamegue wajamoãsũmurã irirosũ marĩde wajamoãsũmurã
ããrĩbonerã ããrĩbú.
4 Marĩpн gapн marĩrẽ bнro maĩgũ, bopoñarĩ opatarigн ããrĩmi.
5 Marĩ ñerõ iridea waja ĩgũ ĩũrõrẽ marĩ boanerã irirosũ ããrĩkerepнrн, marĩrẽ Cristo merã
õãrõ ããrĩmakũ iridi ããrĩmí. Ĩgũ Cristore masũ, dupaturi okamakũ iriderosũta marĩdere ĩgũ
pнro perebiri okari sĩdi ããrĩmí. Irasirigн marĩrẽ bopoñarĩ merã ĩãsĩã, taudi ããrĩmí.
6 Marĩpн Jesucristo boadiguere masũdi ããrĩmí. Masũ, ũmнgasigue ĩgũ merã doamakũ
iridi ããrĩmí ããrĩpererãrẽ doregн ããrĩburo, ãrĩgũ. Ĩgũrẽ masũderosũta marĩdere Cristoyarãdere
masũ: "Ʊmнgasigue doarã ĩgũ merã doerã ããrĩma", ãrĩ ĩãdi ããrĩmí.
7 Ĩgũ, Jesucristo merã marĩrẽ wáro maĩrĩrẽ ĩmudi ããrĩmí. Pнrнguere ããrĩpererãrẽ ĩgũ marĩrẽ
bopoñarĩrẽ masĩmakũ gããmegũ, irasiridi ããrĩmí.
8 Marĩpн marĩrẽ bopoñagũ, Cristore bнremumakũ, marĩrẽ taudi ããrĩmí. Marĩ basi marĩ
iridea merã neõ taribirikoa. Marĩpн marĩrẽ taudea: ĩgũ marĩrẽ wajamarĩrõ sĩdea, ĩgũ marĩrẽ
iribosadea ããrã.
9 Marĩ õãrõ iririre ĩãgũ meta taudi ããrĩmí marĩrẽ. Irasirirã marĩ basi: "Yн õãrõ iridea waja
Marĩpн yнre taumi", ãrĩmasĩbirikoa.
10 Marĩ, Marĩpн irinerã ããrã. Ĩgũ marĩrẽ Jesucristoyarã ããrĩdoregн, irasiridi ããrĩmí.
Iripoegue marĩ õãrõ iriburire gũñasiadi ããrĩmí. Irasirigн marĩrẽ Jesucristoyarãrẽ ire pídi
ããrĩmí õãrĩrẽ iridoregн.

Marĩ, Jesucristo merã õãrõ нsнyari opáa, ãrĩ gojadea

11 Mнsã iripoegue ããrĩrikнdeare õãrõ gũñaka! Gнa mнsãrẽ, judío masaka ããrĩmerãrẽ, mнsã
ũmaya dupнma gasirogãrẽ wiiribiri waja: "Marĩpнyarã ããrĩbea", ãrĩ ĩãturiunanerã ããrĩbú.
Gнa judío masaka gapн irasũ wiirisũnerã: "Marĩpнyarã ããrã", ãrĩ gũñakerepнrн, iri wiiridea
marĩrẽ ĩgũyarã waamakũ iribea.
12 Iripoeguere Marĩpн iriudi Cristore mнsã bнremubirinerã ããrĩbú. Irasirirã mнsã Israel
bumarã merã ããrĩbirinerã ããrĩbú. Marĩpн Israel bumarãrẽ: "Ĩgũsãrẽ õãrõ irigнra. Ĩgũsã Opн
ããrĩgнra. Yaarã ããrĩrãkuma", ãrĩ pídeare opabirinerã ããrĩbú. Irasirirã mнsã: "Marĩpн gнare
taugнkumi", ãrĩmasĩbirinerã ããrĩbú. Marĩpн merã õãrõ ããrĩbirinerã ããrĩbú.
13 Mнsã iripoegue Marĩpнre masĩbirinerã ããrĩkererã, daporare mнsã Jesucristore
bнremurã ĩgũyarãta ããrã. Ĩgũ boari, ĩgũ dí béori merã Marĩpн mнsãrẽ ĩgũrẽ masĩrã, ĩgũyarã
waamakũ iridi ããrĩmí.
14 Gнa judío masaka, mнsã judío masaka ããrĩmerã merã pe bumarã ããrĩkerepнrн, Cristo
iridea merã marĩrẽ sugн pũrãta ããrĩmakũ iridi ããrĩmí. Irasirigн marĩ basi gãme ĩãturideare
pirimakũ iridi ããrĩmí. Irasirigн Cristo marĩrẽ ĩgũyarãrẽ siuñajãmakũ yámi.
15 Cristo curusague boagн: "Marĩpн merã õãrõ ããrĩdнarã, ããrĩpereri ĩgũ Moisére doreri
pídeare iripeoka!" ãrĩdeare peremakũ iridi ããrĩmí. Irasirigн Cristo marĩrẽ ĩgũyarãrẽ pe
bumarã ããrĩnerãrẽ su bumarãta ããrĩmakũ iridi ããrĩmí. Iri merãta marĩrẽ siuñajãrĩ merã õãrõ
ããrĩmakũ iridi ããrĩmí.
16 Ĩgũ curusague boari merã marĩ pe bumarã gãme ĩãturideare pirimakũ iridi ããrĩmí.
Irasirigн marĩrẽ pe bumarã ããrĩnerãrẽ, Marĩpнyarã ĩgũ merã õãrõ ããrĩmakũ iridi ããrĩmí.
17 Cristo, Marĩpн merã marĩ õãrõ ããrĩburi kerere weregн aaridi ããrĩmí. Mнsãrẽ judío
masaka ããrĩmerã Marĩpнre masĩbirinerãrẽ, gнare judío masaka Marĩpн Moisére doreri pídea
oparãdere weregн aaridi ããrĩmí, marĩ ããrĩpererã Marĩpн merã siuñajãrĩ bokaburo, ãrĩgũ.
18 Irasirirã Cristo merã, irasũ ããrĩmakũ Õãgũ deyomarĩgũ iritamurĩ merã marĩ ããrĩpererã
judío masaka, judío masaka ããrĩmerãde Marĩpн marĩ merã ããrĩmakũ ĩgũrẽ sẽrẽmasĩa.
19 Irasirirã daporare mнsã gajero marã irirosũ ããrĩbea. Mнsãya nikũrẽ ããrĩmerã irirosũ
ããrĩbea. Mнsã, gнa merã su makã marã irirosũ, Marĩpнyarãta ããrã. Irasirirã sugн pũrãta
ããrã marĩ.
20 Mнsã, gнa merã Jesucristore bнremurã, Marĩpн moãrĩ wii irirosũ ããrã. Iripoegue
Marĩpнya kerere weredupuyurimasã ĩgũyare gojapнrorinerã ããrĩmá. Pнrн Jesucristo
buedoregн pínerã ĩgũyare werenerã ããrĩmá. Mнsã, ĩgũsã gojadeare buedero pнrн,

ĩgũsã weredeare pédero ɒɒrɒ, Jesucristore bɒremunɒgãbɒ. Jesucristo, Marĩpɒya wiima weanúpɒroridea ũtãye irirosũ ããrĩmi. Marĩpɒyare gojapɒrorinerã, Jesucristo buedoregɒ pínerã, gaji weanúdea ũtãyeri irirosũ ããrĩma.

21 Jesucristo gajerãdere ĩgũrẽ bɒremumakũ yámi Marĩpɒyarã ããrĩburo, ãrĩgũ. Ũtãyeri merã wiire peoturiamɒrĩagɒ keoro weanúrĩ wiire irirosũ irigɒ yámi. Irasirigɒ marĩrẽ gajerã Marĩpɒyarã merã õãrõ gãmesɒrimakũ yámi. Ããrĩpererã marĩ, ĩgũsã merã Marĩpɒyarã ããrĩsĩã, ĩgũ ããrĩrĩ wii irirosũ ããrĩrãkoa.

22 Irasũ ããrĩmakũ mɒsãde, gajerã Jesucristore bɒremurã ããrĩpererã merã Marĩpɒyarã ããrã. Irasirirã Marĩpɒ moãrĩ wii, ĩgũ ããrĩrĩ wii irirosũ marĩ ããrã. Marĩpɒ, Õãgũ deyomarĩgũ merã marĩ merã ããrĩmi.

3

Pablo judío masaka ããrĩmerãrẽ Jesucristoya kerere weredea

1 Yɒ Pablo, Jesucristoya kerere mɒsãrẽ judío masaka ããrĩmerãrẽ weredea waja peresugue ããrã. Marĩpɒ, Jesucristo merã mɒsãdere ĩgũyarã ããrĩmakũ yámi. Irasirigɒ yɒ mɒsãya ããrĩburire sẽrẽbosáa ĩgũrẽ.

2 Mɒsã ire masĩsiáa. Marĩpɒ mɒsãrẽ bopoñagũ, Jesucristoya kerere buedoregɒ yɒre pími mɒsã õãrõ irigɒ.

3 Marĩpɒ, ĩgũ Cristo merã iriburire, iripoegue marã masĩbirideare yɒre masĩmakũ irimi. Mɒsãrẽ irire mérõ gojasiabɒ.

4 Yɒ gojadeare buerã, Marĩpɒ, ĩgũ Cristo merã iriburire yɒ masĩdeare mɒsãde masĩrãkoa.

5 Marĩpɒ, ĩgũ Cristo merã iriburire iripoegue marã gapɒre masĩmakũ iribiridi ããrĩmí. Dapora gɒa gapɒre Jesucristoyare wererimasãrẽ, ĩgũya kerere weredupuyurimasãdere Õãgũ deyomarĩgũ merã masĩmakũ yámi.

6 Ãsũ ããrã Marĩpɒ iriburi, iripoegue marã masĩbiridea. Gɒa judío masaka, mɒsã judío masaka ããrĩmerãde Marĩpɒ masakare tauri kerere bɒremumakũ, gɒare, mɒsãdere Jesucristoyarã ããrĩmakũ yámi. Marĩrẽ sugɒ pũrãta ããrĩmakũ yámi. Irasirigɒ Marĩpɒ judío masakare: “Ãsũ sĩgɒra”, ãrĩpɒroriderosũta marĩrẽ ããrĩpererã Cristoyarãrẽ õãrĩrẽ sĩgɒkumi.

7 Marĩpɒ Jesucristoya kerere buedoregɒ yɒre pídi ããrĩmí. Yɒre õãrõ iri, ĩgũ turarire sĩdi ããrĩmí iri kerere õãrõ wereburo, ãrĩgũ.

8 Ããrĩpererã gajerã Marĩpɒyarã yɒ nemorõ ããrĩma. Irasũ ããrĩkerepɒrɒ, Marĩpɒ yɒre õãrõ iri, judío masaka ããrĩmerãrẽ Jesucristoya kerere buedoregɒ pími. Irasirigɒ: “Cristo õãtarigɒ ããrĩmi, ĩgũ marĩrẽ sĩburi õãtariri ããrã”, ãrĩ werea ĩgũsãrẽ. Ire neõ pémasĩbokajaya máa marĩrẽ.

9 Marĩpɒ yɒre pígɒ: “Ãsũ taugɒkoa judío masaka ããrĩmerãdere”, ãrĩ gũñadupuyudeare yɒre weredoremi. Ĩgũta ããrĩpereri i ũmɒmarẽ iridi, iripoegue marãrẽ ĩgũ judío masaka ããrĩmerãrẽ Cristo merã tauburire werebiridi ããrĩmí. Daporague yɒre weredoremi ããrĩpererã masakare irire masĩdoregɒ.

10 Marĩpɒ marĩrẽ Jesucristore bɒremurãrẽ su bumarã ĩgũyarãta ããrĩmakũ iririre ĩãrã, ũmarõ marã dorerã ĩgũrẽ wereboerã, wãtẽade, ĩgũ ããrĩpereri masĩpeogɒ ããrĩrĩrẽ masĩrãkuma. Ĩgũsãrẽ irire masĩmakũ gããmemi Marĩpɒ.

11 I ũmɒ iriburo dupuyurogueta Marĩpɒ ĩgũ gããmederosũta marĩrẽ: “Yaarã ããrĩmurã ããrĩma”, ãrĩdeare marĩ Opɒ Jesucristo merã iriyuwarikɒdi ããrĩmí.

12 Marĩ Cristore bɒremurã ĩgũ merã õãrõ ããrĩsĩã, güiro marĩrõ gũñaturari merã Marĩpɒre sẽrẽmasĩa.

13 Yɒ mɒsãrẽ Jesucristoya kerere weredea waja peresugue poyari merã ããrã. Mɒsã õãrõ ããrĩburire iri kerere werebɒ. Irasirirã mɒsã yɒ poyarire gũñarã, bɒjawereri merã ããrĩbirikõãka! Poyakeregɒ, Marĩpɒ mɒsãrẽ õãrõ irideare gajerãrẽ masĩmakũ yáa.

Cristo marĩrẽ bɒro maĩgũ ããrĩmi, ãrĩ gojadea

14 Irasirigɒ Marĩpɒ, marĩ Opɒ Jesucristo Pagɒ ããrĩpereri irideare yɒ gũñagũ, ĩgũ ĩũrõrẽ yaa ñadɒkɒpuri merã ejamejã, ĩgũrẽ: “Õãtaria mɒ”, ãrĩ, ɒsɒyari sĩa.

15 Ĩgũta ããrĩpererã ĩgũyarã ũmɒgasigue ããrĩrã, i nikũgue ããrĩrã Pagɒ ããrĩmi.

16 Ĩgũta turatarigɒ ããrĩmi. Irasirigɒ yɒ mɒsãya ããrĩburire ĩgũrẽ sẽrẽbosáa mɒsãguere Õãgũ deyomarĩgũ merã ĩgũ turarire opaburo, ãrĩgũ.

17 Mɒsã Cristore bɒremumakũ, ĩgũ mɒsãguere õãrõ ããrĩníkõãburo, ãrĩgũ, sẽrẽa. Gaji sẽrẽbosáa Cristo mɒsãrẽ bɒro maĩrĩrẽ masĩsĩã, gajerãrẽ maĩburo, ãrĩgũ.

18 Irasirigɒ mɒsãrẽ, ããrĩpererã gajerã ĩgũrẽ bɒremurãdere Cristo marĩrẽ bɒro maĩrĩrẽ pémasĩdoregɒ, sẽrẽbosáa. Cristo marĩrẽ maĩrĩrẽ neõ keomasĩña máa. “Õõpã eyaro, yoaro, ũmarõ, ũkũãrõ ããrã”, neõ ãrĩ masĩña máa.

19 Cristo marĩrẽ maĩrĩrẽ marĩ neõ masĩpeobirikerepʉrʉ, yʉ mʉsãya ããrĩburire Marĩpʉre
sẽrẽbosagʉ: “Ire ĩgũsãrẽ õãrõ masĩnemomakũ irika!” ãrĩ sẽrẽa. Irasirirã marĩ ire masĩpeorã,
Marĩpʉyamarẽ masĩpeorãkoa.
20 Irasirirã Marĩpʉre: “Ãsũ iribosaka gʉare!” ãrĩ sẽrẽmakũ, marĩ sẽrẽrĩ nemorõ irimasĩmi.
Marĩ basita: “Ãsũpero iriburo ĩgũ”, ãrĩ gũñamakũ, marĩ gũñarĩ nemorõ irimasĩmi. Ĩgũ turagʉ
ããrĩsĩã, ĩgũ turari marĩrẽ sĩdea merã irire iribosami.
21 Irasirirã Jesucristoyamarẽ, ĩgũrẽ bʉremurĩ bumarã marĩ ããrĩrĩrẽ masĩrã, ããrĩpererinʉrĩ
ããrĩpererã Marĩpʉre: “Õãtaria mʉ”, ãrĩ, ʉsʉyari sĩburo. Ããrĩpererã dapora marã, pʉrʉgue
marãde neõ ĩgũrẽ ʉsʉyari sĩrĩrẽ piribirikõãburo. Irasũta ããrã.

4

Marĩ Cristoyarã Õãgũ deyomarĩgũ merã su bumarãta ããrã, ãrĩ gojadea

1 Yʉ marĩ Opʉya kerere weredea waja peresugue ããrĩgṹ, turaro merã ãsũ werea mʉsãrẽ
doja. Marĩpʉ mʉsãrẽ siiudi ããrĩmí ĩgũyarã ããrĩburo, ãrĩgũ. Irasirirã ĩgũ mʉsãrẽ: “Ãsũ irika,
yaarã ããrĩsĩã!” ãrĩdeare õãrõ irika!
2 “Gajerã nemorõ ããrã”, ãrĩ gũñabirikõãka! Gajerãrẽ õãrõ merã irika! Guari marĩrõ
gajerãrẽ bopoñarĩ merã ĩãka! Gajerã mʉsãrẽ garibokerepʉrʉ, ĩgũsãrẽ maĩrĩ merã ĩãka!
3 Õãgũ deyomarĩgũ iritamurĩ, ĩgũ mʉsãrẽ siuñajãrĩ píri merã suro merã õãrõ ããrĩrikʉka!
Mʉsã irasũ ããrĩrĩrẽ piriro marĩrõ ããrĩníkõãka!
4 Marĩ Jesucristoyarã su bumarã ããrĩsĩã, ĩgũya dupʉ irirosũ ããrã. Õãgũ deyomarĩgũ
sugʉta ããrĩgṹ, ĩgũ sugʉ masakʉ merã ããrĩrõsũ marĩ ããrĩpererã merã ããrĩmi. Marĩpʉ marĩ
ããrĩpererãrẽ ũmʉgasigue perebiri okari sĩbu, siiudi ããrĩmí.
5 Marĩ Opʉ Jesucristo marĩ bʉremugũ sugʉta ããrĩmi. Marĩrẽ deko merã wãĩyeride su wãĩta
ããrã marĩ ĩgũyarã ããrĩrĩrẽ ĩmuburi.
6 Marĩpʉ sugʉta marĩrẽ iridi ããrĩmi. Ĩgũta marĩ ããrĩpererã Opʉ ããrĩmi. Marĩ ããrĩpererã
merã ããrĩmi. Irasirigʉ ĩgũ gããmederosũta marĩ ããrĩpererã merã ããrĩpererire õãrõ yámi.
7 Marĩ su bumarã ããrĩkerepʉrʉ, Cristo marĩ ĩgũyarãrẽ masakakʉre Marĩpʉyare iri-
masĩburire dʉkawa pídi ããrĩmí. Irasirigʉ ĩgũ dʉkawa píderosũta keoro marĩ gãme iritamu-
makũ yámi.
8 Cristo ĩgũ i nikũgue aariburo dupuyuroguere ãsũ gojasũdero ããrĩbʉ́ Marĩpʉya wereníri
gojadea pũgue:
Ĩgũrẽ ĩãturirãrẽ tarinʉgãdero pʉrʉ, ũmʉgasigue mʉrĩãkõãgʉkumi. Irasirigʉ masakare i
nikũgue ããrĩrãrẽ õãrĩrẽ sĩgʉkumi, ãrĩ gojasũdero ããrĩbʉ́.✡
9 Ĩgũ ũmʉgasigue mʉrĩarire ãrĩ gojadea, ãsũ ãrĩdʉaro yáa. Jesucristo ũmʉgasigue mʉrĩaburi
dupuyuro i nikũgue dijari, õõgue ããrĩdi ããrĩmí.
10 Ĩgũta i nikũgue ããrĩdi, ũmʉgasigue Marĩpʉ ããrĩrõgue mʉrĩãkõãdi ããrĩmí. Irasirigʉ
ããrĩpererogue ããrĩgṹ, ããrĩpererãrẽ doregʉ ããrĩmi.
11 Irasirigʉ marĩ ĩgũyarãrẽ masakakʉre Marĩpʉyare irimasĩburire pídi ããrĩmí õãrõ gãme
iritamuburo, ãrĩgũ. Surãyerire beyepídi ããrĩmí ĩgũyare buedoregʉ. Gajerãrẽ Marĩpʉ
weredoredeare wererimasã ããrĩmurãrẽ, ĩgũ masakare tauri kerere weregorenarĩmasã
ããrĩmurãrẽ, ĩgũyarãrẽ korerimasã ããrĩmurãrẽ, ĩgũyarãrẽ buerimasã ããrĩmurãrẽ beyepídi
ããrĩmí.
12 Irasũ beyepídi ããrĩmí marĩ ĩgũyarã gãme iritamuburo, ãrĩgũ. Irasirirã marĩ ĩgũyarã su
bumarã, ĩgũya dupʉ irirosũ õãrõ turarã masãrõsũ ĩgũrẽ bʉremuturawãgãnemorãkoa.
13 Irasirirã marĩ ããrĩpererã sʉrosũ Cristore bʉremurã, masã odorã irirosũ ããrĩpereri ĩgũ,
Marĩpʉ magũ ããrĩrĩrẽ nemorõ õãrõ masĩrãkoa. Irasirirã marĩde Cristo irirosũ ããrĩrikʉrãkoa.
14 Majĩrãgã irirosũ ããrĩrã meta, pémasĩrãkoa. Irasirirã marĩrẽ ãrĩgatomerẽrã buemakũ
pérã, diayema ããrĩrĩrẽ bʉremurĩrẽ pirimerã: “Ĩgũsã maama bueri, diaye ããrã”, ãrĩ
bʉremubirikoa.
15 Marĩ gãme maĩrĩ merã diayema ããrĩrĩrẽ werero gããmea. Irasirirã majĩrãgã
masã pémasĩrõsũta marĩde marĩ Opʉ Cristo marĩ dipuru ããrĩgṹ merã Marĩpʉyare õãrõ
pémasĩrãkoa.
16 Marĩ ĩgũyarã su bumarã ããrĩsĩã, ĩgũya dupʉ irirosũ ããrã. Sugʉ masakʉ turagʉ masã,
ããrĩpereri ĩgũya dupʉma merã õãrõ irimasĩmi. I irirosũ, Cristo marĩ masakakʉre: “Ãsũ
iriburo”, ãrĩ dʉkawa pídeare irirã, marĩ ããrĩpererã õãrõ gãme iritamumasĩa. Irasirirã gãme
maĩrã, gãme iritamurã, nemorõ turaro merã Cristoyare õãrõ iriwãgãnemorãkoa.

Marĩpʉ Cristoyarãrẽ maama ããrĩrikʉrire opamakũ iridi ããrĩmí, ãrĩ gojadea

✡ **4:8** Sal 68.18

17 Irasirigн yн marĩ Opн Cristo dorero merã mнsãrẽ ãsũ ãrĩ werea. Marĩpнre masĩmerã
gapн noó gããmerõ gũñamoãmakõãma. Ĩgũsã irirosũ neõ irinemobirikõãka!
18 Ĩgũsã Marĩpнyare pédнabema. Irasirirã irire neõ pémasĩbirigorakõãma. Ĩgũsãya
gũñarĩguere bнro naĩtĩãrĩ oparã irirosũ ããrĩma. Irasirirã Marĩpн merã õãrõ ããrĩburire ĩgũ
sĩrĩrẽ neõ opabema.
19 Ñerĩrẽ irirã, neõ gнyasĩrĩbirigorakõãma. Ããrĩpereri ñerĩ нaribejarire neõ piridнaro marĩrõ
ñerĩ direta iririkнrã yáma.
20 Cristoya bueri gapн, mнsãrẽ ĩgũsã irirosũ ñerõ iririre iridoreri máa.
21 Mнsã ĩgũya diayema buerire pérã: "Jesús diayeta ãsũ ããrĩmi, diayema ããrĩrĩrẽ buemi",
ãrĩ masĩkuyo.
22 Iripoeguere mнsã ñerĩ нaribejari iririre: "Õãgoráa", ãrĩ gũñarã, mнsã basita ãrĩgatonerã
ããrĩbú. Iri ñerĩrẽ irirã, mнsã basita poyanorẽnerã ããrĩbú. Irasirirã mнsã iripoegue
ããrĩunaderosũta ããrĩnemobirikõãka!
23 Mнsã ñerĩ direta gũñaunadeare pirikõãka! Õãrĩ gũñarĩ gapнre gorawayuro gããmea
mнsãrẽ.
24 Marĩpн ĩgũ gããmederõsũta marĩrẽ maama ããrĩrikнrire opamakũ iridi ããrĩmí ĩgũ irirosũ
diayema irirã, ĩgũ ĩũrõ õãrã ããrĩburo, ãrĩgũ. Irasirirã, suríro boari dariñe béo, maama
suríro õãrĩñe gorawayu sãñarã irirosũ, iripoegue ñerĩ iriunadeare piri, maama iririkнrire
gorawayu irika!
25 Marĩ Cristoyarã ĩgũ dupн irirosũ ããrĩrã, su bumarã ããrã. Irasirirã marĩ basi neõ gãme
ãrĩgatonemobirikõãrã! Marĩ merãmarãrẽ ãrĩgatoro marĩrõ diaye wererã!
26 Gajerã merã guarã, ĩgũsãrẽ ñerõ iribirikõãka! Irinн merãta ĩgũsã merã guarire
pirikõãka!
27 Wãtĩ mнsãrẽ gajerã merã guamakũ iririre kãmutaka!
28 Yajarikнgн ããrĩdi neõ dupaturi yajabirikõãburo. Õãrĩ moãrĩ gapнre moãburo, ĩgũ moã
wajatari merã gajerã boporãrẽ iritamubu.
29 Neõ ñerõ werenírírẽ wereníbirikõãka! Õãrĩ gapн direta wereníka! Mнsã wereníríĩ merã
gajerãrẽ iritamuka! Irasirirã mнsã õãrĩ werenírírẽ pérã, ĩgũsãde õãrõ ããrĩrikнrãkuma.
30 Marĩ ñerĩrẽ irirã, ñerõ werenírã, Õãgũ deyomarĩgũrẽ bнjaweremakũ irirãkoa. Irire
iribirikõãka! Õãgũ deyomarĩgũ marĩrẽ: "Marĩpнyarã ããrã", ãrĩ masĩmakũ yámi. Irasirirã
marĩ masĩa. Marĩpн, Jesucristo merã marĩrẽ taurinн ejamakũgue õãrõ taugorakõãgнkumi.
31 Irasirirã mнsã gajerã merã suyubirire, ĩgũsã merã guataririre, ñerõ gainíríĩ merã gãme
turirire, ñerõ ãrĩ bнridarire pirikõãka! Irasirirã ããrĩpereri ñerõ iririre pirika!
32 Ãsũ gapн irika! Bopoñarĩ merã gãme õãrõ iritamuka! Marĩpн marĩrẽ Cristo merã marĩ
ñerĩ irideare kãtiderosũta mнsãde gajerã mнsãrẽ ñerõ irideare kãtika!

5

Marĩpн pũrã ããrĩrã ãsũ ããrĩrikнro gããmea, ãrĩ gojadea

1 Mнsã Marĩpн pũrã, ĩgũ maĩrã ããrã. Irasirirã ĩgũ irirosũ ããrĩrikнro gããmea.
2 Cristo marĩrẽ maĩrõsũta mнsãde gajerãrẽ maĩka! Ĩgũ marĩrẽ maĩgũ ĩgũ basita ĩgũrẽ
wẽjẽdнarãguere wiadi ããrĩmí marĩrẽ boabosabu. Ĩgũ boabosagн, judío masaka oveja
majĩgũrẽ wẽjẽ, Marĩpн ĩũrõrẽ soepeosũdi irirosũ ããrĩdi ããrĩmí. Irasirigн ĩgũ irasiriri merã
Marĩpнre нsнyamakũ iridi ããrĩmí.
3 Irasirirã Marĩpнyarã ããrĩrã, mнsã marãposã nome ããrĩmerãrẽ, marãpнsãmarã ããrĩmerãrẽ
neõ ñerõ gãmebiragorenabirikõãka! Ããrĩpereri gнyasĩũrĩ ñerõ iririre neõ iribirikõãka!
Gajerãyare нaribejabirikõãka! Neõ mérõgã ñerõ iririre iribirikõãka!
4 Gнyasĩũrõ werenírírẽ wereníbirikõãka! Pémasĩmerã irirosũ werenímoãmabirikõãka!
Ñerĩrẽ ãrĩ bнridabirikõãka! Ãsũpero gapн wereníka! Marĩpнre: "Õãrõ yáa mн gнare", ãrĩ,
нsнyari sĩka!
5 Ire õãrõ masĩka mнsã! Gajigн marãpo merã ñerõ iririkнrã, gajego marãpн merã ñerõ
iririkнrã, gнyasĩũrõ ñerĩrẽ iririkнrã, Marĩpнyarã ããrĩbema. Gajerãyare нaribejarikнrãde
Marĩpнyarã ããrĩbema. Ĩgũsã gajino gapнre Marĩpнre gããmerõ nemorõ gããmerã, keori
weadeare bнremurã irirosũ yáma. Marĩpн gapнre bнremubema. Irasirirã Marĩpн ĩgũyarãrẽ
doreroguere neõ waabirikuma. Irogue Cristo merã neõ ããrĩbirikuma.
6 Gajerã mнsãrẽ ĩgũsã ñerõ irideare: "Ãsũ irimakũ õãgoráa", ãrĩgatorire pébirikõãka!
Marĩpн, ĩgũsã irasũ ñerõ iri, ĩgũ dorerire tarinнgãrĩ waja ĩgũsãrẽ perebiri peamegue
wajamoãgнkumi.
7 Ĩgũsã ñerĩ irirã merã neõ ñerĩrẽ iriwekabejabirikõãka!

8 Marĩ Opʉyarã mʉsã ããrĩburo dupuyuro ñerĩrẽ irirã, ĩgʉ̃rẽ masĩmerã naĩtĩãrõgue ããrĩrã
irirosũ ããrĩnerã ããrĩbʉ́. Dapora gapʉre ĩgʉ̃rẽ masĩrã ĩgʉ̃yarã ããrĩsĩã, boyorogue ããrĩrã
irirosũ ããrã. Irasirirã ĩgʉ̃ ĩũrõ õãrĩrẽ iririkʉka!
9 Boyorogue ããrĩrãno, õãrĩrẽ, Marĩpʉ dorerire, diayemarẽ irirãkuma.
10 Irasirirã marĩ Opʉyare õãrõ bueka, ĩgʉ̃rẽ ʉsʉyamakʉ̃ iririre irimurã!
11 Ñerĩ iririkʉrã, naĩtĩãrõgue ããrĩrã irirosũ ããrĩma. Ĩgʉ̃sã irirosũ neõ iribirikõãka! Ãsũ
gapʉ irika! Ĩgʉ̃sã ñerõ iririre: “Ñegoráa”, ãrĩ wereka, ĩgʉ̃sãrẽ irire masĩdorerã! Mʉsã wererire
pérã, boyorogue ããrĩrã irirosũ ñerõ irideare piri, õãrĩ gapʉre irirã dujarãkuma.
12 Masaka ĩãberogue ĩgʉ̃sã ñerõ iriboedeare marĩ werenímakʉ̃ gʉyasĩũgoráa.
13 Boyorore ããrĩpereri ĩãmasĩsũa. Marĩ ĩgʉ̃sã ñerõ iririre: “Ñegoráa”, ãrĩmakʉ̃, ĩgʉ̃sã ñerõ
iririkʉrire masĩrãkuma.
14 Irasirirã gajerã sugʉ ñerõ iririkʉgʉnorẽ ãsũ ãrĩ werema:
Mʉ pémasĩbi, kãrĩgʉ̃ irirosũ ããrã. Yobe, pémasĩka! Cristo merã õãrõ ããrĩbi, boanerã merã
ããrĩgʉ́ irirosũ ããrã.
Irasirigʉ wãgãnʉgã, ĩgʉ merã õãrõ ããrĩka! Mʉ irasirimakʉ̃, Cristo mʉrẽ boyorogue ããrĩmakʉ̃
irirosũ ĩgʉ̃yare masĩmakʉ̃ irigʉkumi.
15 Irasirirã õãrõ pémasĩka, õãrĩrẽ irimurã! Marĩpʉyare masĩmerã irirosũ iribirikõãka!
Ĩgʉ̃ya gapʉre õãrõ masĩka!
16 Dapora marã masaka ñerĩ iririkʉma. Irasirirã mʉsã okarinʉrĩrẽ Marĩpʉ gããmerĩ direta
irika, gajerãde ĩgʉ̃yare masĩburo, ãrĩrã!
17 Pémasĩmerã irirosũ iririkʉbirikõãka! Marĩpʉ gããmerĩrẽ õãrõ pémasĩdʉaka, irire irimurã!
18 Irasirirã mejãbirikõãka! Mejãrã ĩgʉ̃sã basita poyanorẽma. Mejãrõnorẽ irirã, Õãgʉ̃
deyomarĩgʉ̃rẽ opatarirã ããrĩka!
19 Mʉsã ĩgʉ̃rẽ opatarirã, Marĩpʉya bayari merã mʉsã basi gãme werenírãkoa. Salmos
gojadea pũgue bayarire, gaji marĩ Opʉre bʉremu bayaridere ĩgʉ̃rẽ bayapeorãkoa. Mʉsãya
yʉjʉpũrãrĩgue õãrõ ʉsʉyari merã bayapeorãkoa ĩgʉ̃rẽ: “Õãtaria mʉ”, ãrĩ bʉremurã.
20 Marĩpʉ ããrĩpererire marĩrẽ õãrõ yámi. Irasirirã marĩ Opʉ Jesucristoyarã ããrĩsĩã, ĩgʉ̃ wãĩ
merã Marĩpʉre: “Mʉ iridea õãtaria”, ãrĩníkõãka!

Su wii marã Cristoyarã ãsũ ããrĩrõ gããmea, ãrĩ gojadea

21 Mʉsã ããrĩpererã Cristore goepeyari merã bʉremurã ããrĩsĩã, õãrõ gãme pé bʉremuka!
22 Mʉsã marãposã nomerẽ ãsũ ãrĩ weregʉra. Cristo marĩ Opʉre marĩ pé bʉremurõsũta
mʉsã marãpʉsãmarãrẽ õãrõ pé bʉremuka!
23 Cristo marĩrẽ ĩgʉ̃yarãrẽ oparosũta, marãpʉsãmarã mʉsãrẽ ĩgʉ̃sã marãposã nomerẽ
opama. Cristo marĩrẽ ĩgʉ̃rẽ bʉremurĩ bumarãrẽ taudi ããrĩmí. Irasirigʉ ĩgʉ̃ marĩ Opʉ ããrĩmi.
Marĩrẽ doregʉ, marĩ dipuru ããrĩmi. Marĩ, ĩgʉ̃ya dupʉ irirosũ ããrã.
24 Irasirirã marĩ Cristore bʉremurĩ bumarã ĩgʉ̃rẽ pé bʉremurõsũta mʉsã marãpʉkʉrã
nome mʉsã marãpʉsãmarãrẽ õãrõ pé bʉremuka!
25 Mʉsã marãpʉsãmarãdere weregʉra. Cristo marĩrẽ ĩgʉ̃yarãrẽ maĩgʉ̃, marĩya ããrĩburire
boabosadi ããrĩmí. Irasirirã marĩrẽ ĩgʉ̃ maĩrõsũta mʉsãde mʉsã marãposã nomerẽ maĩka!
26 Cristo marĩrẽ boabosadi ããrĩmí ĩgʉ̃yarã ããrĩmakʉ̃ irigʉ. Irasirigʉ, marĩ ĩgʉ̃ werenírĩrẽ
bʉremumakʉ̃, deko merã gʉrarire koebéoro irirosũ marĩrẽ ñerĩ opamerã ããrĩmakʉ̃ iridi
ããrĩmí.
27 Ĩgʉ̃ irire irasirimakʉ̃, marĩ ĩgʉ̃ ĩũrõrẽ neõ mérõgã ñerĩ opamerã, gʉrari marĩrã õãrõ
deyorã irirosũ ããrĩrãkoa. Ĩgʉ̃yarã õãrã dita ããrĩrãkoa. Irasirigʉ: “Yaarã ããrĩma”, ãrĩ, ʉsʉyari
merã marĩrẽ opagʉkumi.
28 Mʉsã marãpokʉrã mʉsã marãposã nomerẽ maĩrõ gããmea. Sugʉ ĩgʉ̃ marãpore maĩgʉ̃, ĩgʉ̃
baside maĩmi. Irasirigʉ Cristo marĩrẽ ĩgʉ̃ya dupʉ irirosũ ããrĩrãrẽ maĩrĩ merã korerosũta
mʉsã marãposã nomerẽ maĩrĩ merã õãrõ koreka!
29-30 Neõ marĩya dupʉre ñerõ waamakʉ̃ gããmebea. Marĩ basi marĩya dupʉre korea. Marĩ
Cristoyarã ããrĩrã ĩgʉ̃ya dupʉ irirosũ ããrã. Irasirigʉ Cristo marĩrẽ õãrõ koremi.
31 Marĩpʉya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbʉ́: “Sugʉ ʉ̃mʉ́ʉ nomeõrẽ
marãpokʉgʉ, ĩgʉ̃ pagʉsãmarãrẽ wirigʉkumi ĩgʉ̃ marãpo merã ããrĩbu. Ĩgʉ̃sã pẽrã ããrĩkererã,
Marĩpʉ ĩũrõrẽ su dupʉta ããrĩrãkuma”, ãrĩ gojasũdero ããrĩbʉ́.
32 Iri gojadeare õãrõ pémasĩdʉamakʉ̃, diasagoráa marĩrẽ. Irasũ ããrĩkerepʉrʉ, yʉ irire: “Ãsũ
ãrĩdʉaro yáa”, ãrĩ werea. Cristoyarã Marĩpʉ ĩũrõrẽ su dupʉta ããrĩma.
33 Gaji i marẽ mʉsãrẽ ãrĩ werenemogʉra doja. Mʉsã basi korerosũta mʉsã marãposã
nomedere maĩrĩ merã koreka! Mʉsã nomede mʉsã marãpʉsãmarãrẽ õãrõ goepeyaro merã
pé bʉremuka!

6

1 Mʉsã majĩrãrẽ ãsũ weregʉra. Mʉsã marĩ Opʉre bʉremurã mʉsã pagʉsãmarãrẽ õãrõ yʉjʉka! Irasiriri, õãrĩ ããrã.
2-3 Iripoegue Marĩpʉ ĩgũ pe mojõma dorerire pígʉ, su dorerire ãsũ ãrĩ pídi ããrĩmí: "Mʉsã pagʉsãmarãrẽ õãrõ bʉremuka!" ãrĩ pídi ããrĩmí. I dorerireta pígʉ, gajidere pídi ããrĩmí. "Ĩgũsãrẽ irasũ bʉremurã, i nikũguere yoaripoe ʉsʉyari merã ããrĩrãkoa", ãrĩdi ããrĩmí.
4 Mʉsã pagʉsãmarãdere ãsũ ãrĩ weregʉra. Mʉsã pũrãrẽ bʉro turiri merã ĩgũsãrẽ guamakũ iribirikõãka! Ãsũ gapʉ irika! Ĩgũsãrẽ marĩ Opʉyare bueka, ĩgũrẽ bʉremuburo, ãrĩrã! Ĩgũsã, ĩgũ dorerire iribirimakũ ĩãrã, ĩgũsãrẽ: "Ãsũ gapʉ irika!" ãrĩ bueka! Irasirirã ĩgũsãrẽ õãrã masãmakũ irirãkoa.
5 Moãboerimasãdere ãsũ ãrĩ weregʉra. Mʉsã i nikũgue ããrĩrãrẽ mʉsã oparãrẽ õãrõ yʉjʉka! Õãrõ bʉremurĩ, goepeyari merã moãboeka! Irasũ moãboerã, Cristore moãboerã irirosũ yáa.
6 Mʉsã oparã ĩũrõ moãrõsũta, ĩgũsã ĩãberoguedere moãka! Ĩgũsã ĩũrõ direta õãrõ moãrã, ĩgũsã mʉsãrẽ: "Õãrõ moãma", ãrĩ gũñamakũ iridʉarã dita ããrĩbokoa. Irasirirã ĩgũsã ĩãberoguedere õãrõ moãka! Cristore moãboerã irirosũta Marĩpʉ gããmerõsũ õãrõ merã moãka!
7 Mʉsã masakare moãboerã ããrĩkererã: "Cristore moãboerã irirosũ ããrã", ãrĩ gũñaka! Irasirirã ʉsʉyari merã moãboeka mʉsã oparãrẽ!
8 Irire masĩsiáa mʉsã. Marĩ Opʉ Cristo marĩrẽ õãrõ moãrãkʉre õãrĩ wajatamakũ irigʉkumi. Irasirigʉ moãboerimasã ããrĩrãrẽ, ããrĩmerãdere marĩ õãrõ moãderopãta marĩrẽ õãrĩ wajatamakũ irigʉkumi.
9 Oparãdere ãsũ ãrĩ weregʉra. Mʉsãrẽ moãboerãrẽ õãrõ irika! Ĩgũsãrẽ wajamoãdʉari merã dorebirikõãka! Ire õãrõ pémasĩka! Marĩ Opʉ Cristo ũmʉgasigue ããrĩgṹ, mʉsã Opʉ ããrĩmi. Ĩgũta mʉsãrẽ moãboerã Opʉ ããrĩmi. Marĩ ããrĩpererã ĩgũrẽ moãboerã ããrã. Irasirigʉ oparã ããrĩrãrẽ, ããrĩmerãdere sʉrosũta ĩãmi marĩ ããrĩpererãrẽ.

Cristoyarã wãtĩrẽ tarinʉgãrĩmarẽ gojadea

10 Mʉsãrẽ ãsũ ãrĩ weretũnugʉra. Mʉsã, marĩ Opʉyarã ããrĩsĩã, ĩgũ merã õãrõ ããrã. Irasirirã ĩgũya turari merã ĩgũrẽ gũñaturaka!
11 Wãtĩ ãrĩgatori merã mʉsãrẽ ñerõ iridoremakũ, Marĩpʉ iritamurĩ merã ĩgũ ñerĩ ãrĩmesãrĩrẽ kãmutaka! Sugʉ surara kãmutari kõme suríro sãñadi irirosũ ããrĩka!
12 Marĩrẽ Marĩpʉ dorerire tarinʉgãmakũ iridʉarã, masakagora meta ããrĩma. Wárã ñerã: ũmarõ marã, oparã, turarã, i ũmʉma ñerĩrẽ iridorerã ããrĩma. Deyomarĩrã, masakare gũñarĩgue ñerõ iridorerã ããrĩma.
13 Irasirirã mʉsã, surara ĩgũya kõme suríro sãñadero pʉrʉ, ĩgũ merã gãmekẽãdʉarãrẽ kãmuta tarinʉgãmasĩgũ irirosũ ããrĩka! Irasirirã, Marĩpʉ iritamurĩ merã wãtĩrẽ kãmuta tarinʉgãrãkoa. Ĩgũrẽ tarinʉgãrã, gũñaturarã dujarãkoa.
14 Ãsũ irika, wãtĩrẽ tarinʉgãmurã! Marĩpʉya werenírĩ diayema ããrĩrĩrẽ õãrõ péduripíka! Irasirirã mʉsã surara ĩgũya surírore yʉjʉwẽñarĩda merã õãrõ yʉjʉwẽñadi irirosũ ããrĩrãkoa. Marĩpʉ iritamurĩ merã diayema irika! Irasirirã mʉsã surara ĩgũya koretibi kãmutari kõme suríro sãñadi irirosũ ããrĩrãkoa.
15 Marĩpʉ masakare siuñajãrĩ sĩburi kerere weregorenarã waamurã õãrõ ãmuyuka! Irasirirã mʉsã surara sapatu sãñadero pʉrʉ, ĩgũ waaburire õãrõ ãmu ododi irirosũ ããrĩrãkoa.
16 I ããrĩpererire iri odo, gajidere irika, wãtĩrẽ tarinʉgãmurã! Mʉsã Cristore bʉremurĩrẽ neõ piribirikõãka! Irasirirã mʉsã surara ĩgũ kãmutari kõmeti opagʉ, iriti merã gãrũyuku peame opari yukure kãmutagʉ irirosũ ããrĩrãkoa. Irasirigʉ wãtĩ mʉsãrẽ bokatĩũbirikumi mʉsã Cristore bʉremumakũ ĩãgũ.
17 "Cristo marĩrẽ taugʉkumi", ãrĩ gũñaníkõãka! Irasirirã mʉsã surara ĩgũya dipurugue kõme pero peyarosũ ããrĩrãkoa. Gajidere irika! Marĩpʉ werenírĩrẽ Õãgũ deyomarĩgũ mʉsãrẽ masĩrĩ sĩrĩ merã wereka! Irasirirã mʉsã surara ĩgũya sareri majĩ opagʉ irirosũ ããrĩrãkoa. Iri merã wãtĩrẽ tarinʉgãrãkoa.
18 Irasirirã ũmʉrikʉ Õãgũ deyomarĩgũ gããmerõsũta Marĩpʉre sẽrẽníkõãka! Õãrõ gũñaka! Ĩgũrẽ sẽrẽrĩrẽ neõ piribirikõãka! Ããrĩpererã ĩgũyarãya ããrĩburidere sẽrẽbosaníkõãka!
19 Yʉdere Marĩpʉre ãsũ ãrĩ sẽrẽbosaka! "Ĩgũ weremakũ iritamuka, ĩgũ mʉyare güiro marĩrõ õãrõ wereburo, ãrĩgũ", ãrĩ sẽrẽka! Irasirigʉ Marĩpʉ masakare Cristo merã tauburire yʉ õãrõ weregʉkoa ĩgũsã iripoegue masĩbirideare masĩburo, ãrĩgũ.
20 Marĩpʉ yʉre iriumi Cristoya kerere weredoregʉ. Yʉ irire weredea waja peresugue ããrã. Irasirirã Marĩpʉre: "Irogue ããrĩgṹ, güiro marĩrõ mʉyare wereburo", ãrĩ sẽrẽka!

Pablo, Efeso marãrẽ õãdoretũnudea

21 Tíquico, marĩyagʉ marĩ maĩgʉ̃, yʉ merã ããrĩmi. Ĩgʉ̃ marĩ Opʉyare õãrõ iritamuníkõãmi.
Mʉsã pʉrogue ejagʉ, yʉ iririre mʉsãrẽ weregʉkumi. Irasirirã mʉsã yʉre: “Irasũta iriñumi”,
ãrĩrãkoa.
22 Irasirirã gʉa ããrĩrikʉrire mʉsãrẽ weredorerã ĩgʉ̃rẽ iriua. Ĩgʉ̃ irire weregʉ, mʉsãrẽ
ʉsʉyari merã ããrĩmakʉ̃ irigʉkumi.
23 Marĩpʉ ããrĩnígʉ̃, marĩ Opʉ Jesucristo ããrĩpererãrẽ mʉsãrẽ siuñajãmakʉ̃ iriburo. Mʉsãrẽ
Cristore bʉremurĩ merã õãrõ gãme maĩmakʉ̃ iriburo.
24 Marĩpʉ ããrĩpererã marĩ Opʉ Jesucristore maĩnírãrẽ õãrõ iriburo. Irasũta iriburo.
Iropãta ããrã.
Pablo

FILIPENSES

Pablo peresugue ããrĩgṹ Filipos marãrẽ õãdoredea

1 Yн Pablo, Timoteo merã Jesucristore moãboerã ããrã. Irasirirã ããrĩpererãrẽ mнsãrẽ
Filipos marãrẽ Jesucristore bнremurãrẽ õãdorea. Mнsã oparãdere, ĩgũsãrẽ iritamurãdere
õãdorea.
2 Marĩpн ããrĩnígũ, marĩ Opн Jesucristo mнsãrẽ õãrõ iritamu, siuñajãrĩ merã ããrĩrikнmakũ
iriburo.

Pablo Marĩpнre Jesúre bнremurãya ããrĩburire sẽrẽbosadea

3 Yн mнsãrẽ gũñarikн, Marĩpнre yн Opнre нsнyari sĩa.
4 Irasũ ããrĩmakũ, yн mнsãya ããrĩburire sẽrẽbosarikн, Marĩpнre нsнyari merã sẽrẽa.
5 Mнsã neõgoragueta yн Jesúya kerere weremakũ pé bнremunнgãdero pнrн, yнre irita-
munнgãbн. Dapaguedere irasũta õãrõ iritamuníkõãa.
6 Irasirigн ire õãrõ masĩa. Marĩpн mнsãrẽ õãrĩrẽ iridнamakũ irinнgãdi irasirigн yámi.
Mнsãrẽ ĩgũ irinнgãderosũta Jesucristo i ũmнgue dupaturi aarimakũgue iriyuwarikнgнkumi.
7 Yн mнsãrẽ ããrĩpererãrẽ õãrõ gũñarĩ merã gũñamakũ õãgoráa. Mнsãrẽ bнro maĩa. Marĩpн
yнre iritamurõsũ mнsãdere iritamumi. Irasirirã, yн oparãrẽ Jesús masakare tauri kerere:
"Diayeta ããrã", ãrĩ weremakũ, mнsã yнre iritamubн. Peresu yн ããrĩmakũdere iritamubн.
Irasirirã marĩ suro merã Marĩpн iritamurĩrẽ opáa.
8 Marĩpн ire masĩmi. Jesucristo mнsãrẽ gũña maĩrõsũ yнde mнsãrẽ gũña maĩa.
9 Marĩpнre mнsãya ããrĩburire ãsũ ãrĩ sẽrẽbosáa. "Gнapн, ĩgũsã mнyare õãrõ masĩrĩ merã
õãrõ pékũĩnúpeoburo, gajerãrẽ maĩdero nemorõ maĩnemoburo", ãrĩ sẽrẽbosáa.
10 Irire irasirirã: "Marĩpн gããmerĩrẽ irirã, gajino nemorõ iririre irirã yáa", ãrĩ, õãrĩrẽ
beyemasĩrãkoa. Mнsã irire beyemasĩrã, Cristo i ũmнgue dupaturi aarimakũ, õãrĩrẽ irinínerã,
waja opamerã ããrĩrãkoa.
11 Jesucristo mнsãrẽ Marĩpн gããmerĩ direta irimakũ irigнkumi. Irasirirã õãrĩrẽ irinínerã
ããrĩrãkoa. Gajerã ĩgũrẽ: "Marĩpн õãtarigн, turatarigн ããrĩmi", ãrĩ, bнremumakũ irirãkoa.

Pablo ĩgũ Cristoyagн ããrĩrĩrẽ gojadea

12 Yaarã, ire mнsã masĩmakũ gããmea. Daporare yн peresugue ããrĩkerepнrн, Jesucristo
masakare tauri kere gapн pénemosũa.
13 Irasirirã ããrĩpererã surara romano marã opнya wii korerã yн Cristoyagн ããrĩrĩ waja
peresugue dobobiarire masĩperekõãma. Ããrĩpererã gajerãde irire masĩma.
14 Yн peresugue ããrĩkeregн marĩ Opн Jesúre gũñaturari merã bнremumakũ ĩãrã, wárã
marĩyarãde gũñaturari merã ĩgũrẽ bнremunemoma. Irasũ bнremurã, güiro marĩrõ Marĩpнya
kerere gajerãrẽ werema.
15 Surãyeri Cristoyare buerã ããrĩkererã, yнre ĩãturima. Masakare yн buerire tнyabirimakũ
iridнama. Gajerã gapн õãrõ gũñarĩ merã Cristoyare buema.
16-17 Jesucristo masakare tauri kerere: "Diaye ããrã", ãrĩ wereburire Marĩpн yнre pídeare
õãrõ masĩma. Irasirirã yнre maĩrã Cristoyare buema. Gajerã gapн yнre ĩãturirã, masakare
ĩgũsã gapнre tнyamakũ gããmerã ĩgũsãde Cristoyare buema. Yн peresugue ããrĩmakũ, ĩgũsã
yнre bнjaweremakũ iridнarã, irasũ yáma.
18 Ĩgũsã yнre maĩbirikerepнrн õãrokoa. Õãrõ gũñarĩ marĩrõ Cristoyare buekerepнrн õãgoráa.
Gajerã õãrõ gũñarĩ merã ĩgũyare buemakũdere õãgoráa. Ããrĩpererã ĩgũsã Cristoyareta buerã
yáma. Irasirigн нsнyáa. Irasũ нsнyaníkõãgнkoa.
19 Ire masĩa. Marĩpнre yaa ããrĩburire mнsã sẽrẽbosadea merã, Jesucristo yнre Õãgũ
deyomarĩgũ sĩdi iritamurĩ merã Marĩpн yнre õãrõ tarimakũ irigнkumi.
20 Marĩpн iritamurĩ merã ãsũta iriníkõãdнáa dapa. Yн irideare gнyasĩrĩrõ marĩrõ
gũñadнáa. Irasirigн doyaro marĩrõ yн iriderosũta dapaguedere masaka Cristore: "Õãtarigн,
turatarigн ããrĩmi", ãrĩ bнremumakũ iriníkõãdнáa. Boagн, o okagнgora yн boari merã, o yн
okari merã irasũta iridнakoa.
21 Yн okaro bokatĩũrõ Cristoyare iriníkõãgнkoa dapa. Boagн, Cristo pнro ĩgũ merã
ããrĩmakũ õãtarirokoa. Yн okagн ããrĩdero nemorõ ããrĩgнkoa.
22 Okagн, marĩ Opн Cristoyamarẽ irinemomasĩa. Irasirigн: "Boamakũ, o okamakũ
õãgorarokoa", ãrĩmasĩbirikoa.
23 "Yн boadнakoa, o okadнakoa", ãrĩ beyemakũ diasagoráa yнre. Irasũ ããrĩkerepнrн,
boadнakoa Cristo pнro ĩgũ merã ããrĩbu. Irasirigн: "Yн boamakũ õãtarirokoa", ãrĩ gũñáa.
24 Irasũ ããrĩkerepнrн: "Okagн gapн mнsãrẽ nemorõ iritamugнkoa, irasiriro gããmea", ãrĩ
gũñáa.

25 Irire masĩgũ, mʉsã merã yʉ ããrĩburidere masĩa. Mʉsã merã ããrĩgṹ, mʉsãrẽ iritamugʉkoa
Cristoyare bʉremunemoburo, ãrĩgũ. Irasirirã bʉremurĩ merã nemorõ ʉsʉyarãkoa.
26 Yʉ, mʉsã pʉrogue mʉsã merã dupaturi ããrĩmakũ, ʉsʉyarãkoa. Irasirirã, Jesucristo yʉre
iritamurĩrẽ masĩrã, ĩgũrẽ: “Turataria mʉ”, ãrĩ, ʉsʉyari sĩrãkoa.
27 I direta irika! Cristoya bueri ãrĩrõsũta ããrĩrikʉka! Gũñaturarã ããrĩka! Irasirirã
gãme dʉkawariro marĩrõ ĩgũ masakare tauri kerere suro gũñarĩ merã bueka, gajerã ĩgũrẽ
bʉremuburo, ãrĩrã! Yʉ mʉsã pʉro ĩãgũ waabirimakũ, o yʉ ĩãgũ waamakũdere mʉsã
irasirimakũ gããmea. Mʉsã suro gũñarĩ merã õãrõ ããrĩrikʉmakũ pédʉáa.
28 Mʉsãrẽ ĩãturirãrẽ neõ güibirikõãka! Mʉsã güibirimakũ ĩãrã, mʉsã Marĩpʉyarã ããrĩrĩrẽ
masĩrãkuma. Irasirirã, Marĩpʉ ĩgũsãrẽ peamegue béoburire, ĩgũ mʉsãrẽ tauburidere
masĩrãkuma. Marĩpʉ masakare ãsũta irire masĩmakũ yámi.
29 Marĩpʉta mʉsãrẽ Cristore bʉremudoregʉ pídi ããrĩmí. Irasũ ããrĩmakũ: “Cristoyare mʉsã
wereri waja ñerõ tarirãkoa”, ãrĩ pídi ããrĩmí.
30 Irasirirã marĩ Cristoyarã ããrĩrĩ waja gajerã marĩrẽ ñerõ yáma. Mʉsã merã yʉ ããrĩmakũ,
yʉre ĩgũsã ñerõ irasirimakũ ĩãbʉ. Daporadere ĩgũsã yʉre irasiririre pékoa mʉsã.

2

Cristo i ʉ̃mʉgue marĩ irirosũ dupʉkʉgʉ ããrĩpererã Opʉ ããrĩrĩmarẽ gojadea

1 Cristo mʉsãrẽ ĩgũyarãrẽ gũñaturamakũ yámi. Ĩgũ mʉsãrẽ maĩgũ õãrõ yʉjʉpũrãkʉri merã
ʉsʉyamakũ yámi. Õãgũ deyomarĩgũ mʉsã merã ããrĩmi. Marĩpʉ ĩgũ mʉsãrẽ maĩrĩrẽ, ĩgũ
mʉsãrẽ bopoñarĩ merã ĩãrĩrẽ masĩmakũ yámi.
2 Irasirirã yʉre ʉsʉyari opatarimakũ irika! Sʉrosũ gũñarĩ merã õãrõ ããrĩrikʉka! Sʉrosũ
gãme maĩka! Sʉrosũ õãrõ yʉjʉpũrãkʉri merã õãrõ ããrĩka!
3 Mʉsãyama direta gũñarikʉri marĩrõ: “Gajerã nemorõ ããrã”, ãrĩ gũñarĩ marĩrõ masakare
õãrõ irika! Gajerã gapʉre: “Ĩgũsã nemorõ ããrĩbea”, ãrĩ gũñaka! Bʉremurĩ merã ĩgũsãrẽ: “Gʉa
nemorõ õãrã ããrĩma”, ãrĩ gũñaka!
4 Mʉsãya ããrĩburi direta gũñabirikõãka! Gajerãya ããrĩburidere gũñaka! Gãme iritamuka!
5 Jesucristo ĩgũyamarẽ gũñaderosũta mʉsãde mʉsãyamarẽ gũñaka!
6 Ĩgũ Marĩpʉ ããrĩrikʉrire opakeregʉ, i ʉ̃mʉgue aarigʉ́, Marĩpʉre: “Yʉ ʉ̃mʉgasigue
ããrĩrikʉrire piribirikoa”, ãrĩbiridi ããrĩmí.
7 Irasirigʉ ĩgũ Opʉ ããrĩrĩrẽ piri, i ʉ̃mʉgue aarigʉ́ marĩ irirosũ dupʉkʉgʉ deyoa, moãrĩmasũ
irirosũ ããrĩdi ããrĩmí.
8 Irasirigʉ marĩ irirosũ dupʉkʉgʉ ubu ããrĩgṹ irirosũ waadi ããrĩmí. Ĩgũ Pagʉ ĩgũrẽ
masakare boabosabu iriudeare masĩgũ, ĩgũ Pagʉre yʉjʉgʉ tarinʉgãbiridi ããrĩmí. Curusague
gʉyasĩũrõ boakeregʉ, ĩgũ Pagʉre tarinʉgãbiridi ããrĩmí.
9 Ĩgũ irasirimakũ, Marĩpʉ ĩgũrẽ: “Ããrĩpererã Opʉ ããrĩbure sóobʉ, ĩgũ wãĩ yʉ ĩgũrẽ sĩdea wãĩ,
ããrĩpererã gajerã wãĩ nemorõ ããrã”, ãrĩ pídi ããrĩmí.
10 Irasirirã ããrĩpererã ʉ̃mʉgasi marã, i nikũ marã, boanerã ããrĩrõgue ããrĩrãde Jesús wãĩrẽ
pérã, ñadʉkʉpuri merã ejamejã, ĩgũrẽ bʉremurãkuma.
11 Ĩgũsã ããrĩpererã: “Jesucristo marĩ Opʉ ããrĩmi”, ãrĩrãkuma. Irasirirã Marĩpʉre
bʉremurãkuma.

Jesucristore bʉremurã ĩgũyare iriro gããmea, ãrĩ gojadea

12 Irasirirã yʉ maĩrã, mʉsã merã yʉ ããrĩmakũ, mʉsã Marĩpʉ dorerire iriderosũta dapo-
radere yʉ yoarogue ããrĩmakũdere irire õãrõ irika! Marĩpʉ mʉsãrẽ peamegue waabonerãrẽ
taudi ããrĩmí. Irasirirã, ĩgũ tausũnerã ããrĩsĩã: “Gajerã nemorõ ããrã”, ãrĩ gũñarõ marĩrõ
goepeyari merã ĩgũyare iriníkõãka!
13 Ãsũ ããrã. Marĩpʉ mʉsãrẽ ĩgũ gããmerĩrẽ iridʉamakũ yámi. Irasũ ããrĩmakũ, mʉsãrẽ
iritamuníkõãmi, ĩgũ gããmerõsũta iriburo, ãrĩgũ. Irasirirã, ĩgũ: “Ãsũ irika!” ãrĩderosũta
irimasĩa.
14 Ããrĩpererire gajerãrẽ guaseoro marĩrõ ʉsʉyari merã irika!
15 Mʉsã Marĩpʉ pũrã irasirirã, waja opamerã, ñerĩrẽ irimerã ããrĩrãkoa. I ʉ̃mʉ marã ñerã,
Marĩpʉya diayemarẽ irimerã watopegue mʉsã ããrã. Ĩgũsã ñerã i ʉ̃mʉ marã naĩtĩãrõgue
ããrĩrã irirosũ ããrĩma. Ĩgũsã watopegue mʉsã Marĩpʉyare irirã, neñukã naĩtĩãrõgue boy-
orosũ irirã yáa. Ĩgũsãrẽ mʉsã Marĩpʉyarã ããrĩrĩrẽ masĩmakũ yáa.
16 Irasirirã Cristore bʉremurã Marĩpʉ merã perebiri okari opaburire ĩgũsãrẽ wererã yáa.
Yʉ, mʉsã irire weremakũ ĩãgũ: “Mʉsãrẽ buegʉ, ubugorata buebirikuyo”, ãrĩ masĩgʉkoa.
Cristo i ʉ̃mʉgue dupaturi aarimakũ, mʉsã merã ʉsʉyagʉkoa.
17 Yʉ mʉsãrẽ Cristoyare bueri waja yʉre ĩgũsã wẽjẽdʉakerepʉrʉ, ʉsʉyáa. Cristore mʉsã
bʉremuturamakũ, ĩgũyare irimakũ ĩãgũ, Marĩpʉ, mʉsã ĩgũrẽ gajinorẽ sĩrĩ merã ʉsʉyarosũ
mʉsã merã ʉsʉyami. Irasirigʉ yʉde mʉsã merã ʉsʉyáa.

18 Mʉsãde yʉre ʉsʉyatamuka!

Pablo Timoteoyamarẽ, Epafroditoyamarẽ weredea

19 Marĩ Opʉ Jesús gããmemakʉ̃, mata Timoteore mʉsã pʉrogue iriugʉra mʉsã ããrĩrikʉrire masĩbu. Mʉsã õãrõ ããrĩrĩ kerere pégʉgueta ʉsʉyagʉkoa.

20 Timoteo yʉ irirosũta mʉsã õãrõ ããrĩburire bʉro gũñami. Gajigʉ ĩgʉ̃ irirosũ mʉsã õãrõ ããrĩburire gũñagʉ̃ mámi.

21 Gajerã gapʉ ĩgʉ̃sã ããrĩburi direta gũñarikʉma. Jesucristo gããmerĩ gapʉre gũñabema.

22 Mʉsã, Timoteo õãrõ irinírĩrẽ masĩa. Sugʉ, pagʉ merã moãgʉ̃ irirosũ ĩgʉ̃ yʉ merã Jesucristoya kerere weretamumi.

23 Irasirigʉ: "Yʉre waaburire õãrõ masĩadero pʉrʉ, ĩgʉ̃rẽ mʉsã pʉrogue iriugʉra", ãrĩ gũñáa.

24 Ĩgʉ̃rẽ iriudʉakeregʉ: "Marĩ Opʉ Jesús yʉdere iriugʉkumi, irasirigʉ mata mʉsã pʉrogue waagʉkoa", ãrĩ gũñáa.

25 Idere ãrĩ gũñáa: "Epafroditodere mʉsã pʉrogue iriugʉra", ãrĩ gũñáa. Mʉsã ĩgʉ̃rẽ yʉre iritamudorerã, yʉ pʉrogue iriunerã ããrĩbú. Ĩgʉ̃, yaagʉ yʉ merã moãgʉ̃, Marĩpʉyare yʉre weretamugʉ̃ ããrĩmi.

26 Ĩgʉ̃ mʉsãrẽ ããrĩpererãrẽ bʉro ĩãdʉami. Ĩgʉ̃ pũrĩrikʉdeare mʉsã masĩmakʉ̃ pégʉ: "Ĩgʉ̃sã yʉre gũña, bʉjawerekuma", ãrĩ gũñarikʉmi.

27 Diayeta ããrã. Ĩgʉ̃ bʉro pũrĩrikʉmi. Mérõgã boaboyatarimi. Ĩgʉ̃ irasũ pũrĩrikʉkerepʉrʉ, Marĩpʉ ĩgʉ̃rẽ bopoña, tarimakʉ̃ irimi. Yʉdere: "Ĩgʉ̃ boamakʉ̃ bʉro bʉjawerebokumi", ãrĩgʉ̃, Marĩpʉ bopoñarĩ merã ĩãmi. Irasirigʉ ĩgʉ̃rẽ tarimakʉ̃ irimi.

28 Irasirigʉ, ĩgʉ̃rẽ ĩã, ʉsʉya, gũñaturaburo, ãrĩgʉ̃, mʉsã pʉrogue dupaturi bʉro iridʉari merã iriua. Mʉsã ʉsʉyari kerere pégʉ, yʉde ʉsʉyagʉkoa.

29 Ĩgʉ̃ mʉsã pʉro ejamakʉ̃, ĩgʉ̃rẽ marĩ Opʉ Jesúyagʉre õãrõ ʉsʉyari merã bokatĩrĩñeãka! Gajerãrẽ ĩgʉ̃ irirosũ ããrĩrãrẽ bʉremurĩ merã ĩãka!

30 Ĩgʉ̃ Cristoyare iridʉagʉ boakõãdimi. Mʉsã yʉre iritamumasĩbirire iridʉagʉ, irasũ waami. Irasirirã ĩgʉ̃rẽ õãrõ bokatĩrĩñeãka!

3

Pablo: "Ãsũ ããrĩrikʉka!" ãrĩ gojadea

1 Yaarã, daporare mʉsã marĩ Opʉyarã ããrĩsĩã, ʉsʉyaka! Yʉ iro dupuyurogue mʉsãrẽ gojadeare dupaturi mʉsãrẽ gojamakʉ̃ õãgoráa, ãrĩ gũñáa. Ire dupaturi gojanemogʉ̃, mʉsãrẽ iritamugʉ̃ yáa.

2 Ñerõ irirãrẽ pémasĩka! Ĩgʉ̃sã ñerã keoro buemerã ããrĩma. Ããrĩpererãrẽ ĩgʉ̃sãya dupʉma gasirogãrẽ wiiridorema.

3 Irasũ wiiridorerã: "Iri merã Marĩpʉre bʉremusĩã, peamegue waabirikoa", ãrĩ gũñadima. Marĩ gapʉ Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃ iritamurĩ merã diayeta Marĩpʉre bʉremua. "Marĩ Jesucristoyarã ããrĩsĩã, peamegue waabirikoa", ãrĩ ʉsʉyáa.

4 Irasũ ããrĩkerepʉrʉ, yaamarẽ ĩgʉ̃sã irirosũ ãrĩdʉagʉ, ĩgʉ̃sãrẽ tarinʉgãkõãbokuyo. Gajerã ãsũta ãrĩ tarinʉgãkõãdʉama. Yʉ gapʉ ĩgʉ̃sã nemorõ ãrĩmasĩa.

5 Ãsũ ãrã yʉre. Su mojõma pere gaji mojõ ʉreru pẽrẽbejanʉrĩ waaró merã yʉ deyoadero pʉrʉ, yaa dupʉma gasirogãrẽ wiirinerã ããrĩmá. Yʉ Israemʉ, Benjamĩya bumʉ ããrã. Yʉ pagʉsãmarãde hebreo masaka ããrĩnerã ããrĩmá. Irasirigʉ hebreo masakʉta ããrã. Moisés dorerire iripeodʉagʉ fariseo bumʉ ããrĩbú.

6 Iri dorerire tarinʉgãrõ marĩrõ iriunabʉ. Neõ sugʉ yʉre: "Iri dorerire keoro iribemi", ãrĩmasĩbirimi. Irasirigʉ Jesúre bʉremurã gapʉre: "Moisés dorerire bʉremubema", ãrĩ gũña, ĩgʉ̃sãrẽ ñerõ iriunabʉ.

7 Iripoeguere: "Yʉ ããrĩrikʉrire õãgoráa", ãrĩ gũñaunadibʉ. Daporare: "Jesucristore bʉremusĩã, ããrĩpereri yʉ iripoegue iriunadeama wajamáa", ãrĩ gũñáa.

8 Jesucristore yʉ Opʉre yʉ masĩmakʉ̃ õãtaria. "Gajino ããrĩpereri gapʉ wajamáa", ãrĩ gũñáa. Irasirigʉ, masaka gajino gããmebirire béorosũ iri ããrĩpereri yʉ iriunadeare béobʉ. Cristore õãrõ masĩbu, ĩgʉ̃yagʉ ããrĩbu irasiribʉ.

9 Jesucristo yʉ merã ããrĩnímakʉ̃ gããmea. Marĩpʉ ĩgʉ̃ Moisére doreri pídeare yʉ iridea merã yʉre: "Waja opabi, õãgʉ̃ ããrĩmi", ãrĩ ĩãbemi. Jesucristo gapʉre yʉ bʉremumakʉ̃: "Waja opabi, õãgʉ̃ ããrĩmi", ãrĩ ĩãmi. Marĩ ĩgʉ̃rẽ bʉremumakʉ̃, Marĩpʉ marĩrẽ waja opamerã õãrã ããrĩmakʉ̃ yámi.

10 Irasirigʉ Cristore õãrõ masĩdʉakoa. Cristo ñerõ tarikeregʉ, Marĩpʉ gããmerĩrẽ iridi ããrĩmí. Irasirigʉ curusague boadi ããrĩmí. Ĩgʉ̃ iriderosũta yʉde ñerõ tarikeregʉ, Marĩpʉ gããmerĩrẽ iridʉakoa. Boagʉgue irire iridʉakoa. Marĩpʉ ĩgʉ̃ turari merã Cristo boadiguere masũdi ããrĩmí. Irasirigʉ iri turari merã Marĩpʉ gããmerĩrẽ iridʉakoa.

11 “Marĩpн ĩgũ boanerãrẽ masũrĩnн ejamakũ, Cristore masũderosũta, yнdere
masũgнkumi”, ãrĩ gũñáa. Yнre irasirimakũ bнro gããmea.
12 I ããrĩpereri irasũ ãrĩgũ: “Cristo irirosũ Marĩpн gããmerĩrẽ iripeosiáa”, ãrĩgũ meta yáa.
Yн irasiribirikerepнrн, Cristo yнre ĩgũyagн ããrĩmakũ irisiadi ããrĩmí. Irasirigн ĩgũ irirosũ
ããrĩdнagн turaro merã ĩgũyare yáa.
13 Yaarã, yн mнsãrẽ irasũ ãrĩgũ: “Cristo irirosũ ããrĩgṹ ĩgũyare iripeosiáa”, ãrĩgũ meta yáa.
Ãsũ gapн ãrĩgũ yáa. Yн iripoegue iriunadeare gũñabea. “Yн Opн, ¿naásũ irimakũ gããmerĩ
yнre?” ãrĩgũ, bнro ĩgũyare iritнyáa.
14 Ũma birarimasũ ejapнrorigн wajatadнarosũ ĩgũyare bнro iripeodнáa. Marĩpн ĩgũ
gããmerĩ direta iriburo, ãrĩgũ, yнre Jesucristoyagнre ũmнgasigue ĩgũ merã ããrĩdoregн siiudi
ããrĩmí. Irasirigн irire bнro iridнagн Cristoyare turaro merã yáa.
15 Ããrĩpererã Cristore õãrõ bнremurã yн ãrĩrõsũta gũñarõ gããmea. Mнsã yн weredeare
pédнabirimakũ, gajerosũ mнsã gũñamakũ, Marĩpн mнsãrẽ diaye gũñamakũ iritamugнkumi.
16 Irasirirã Cristoyare marĩ iritнyaderosũta õãrõ gũña, iritнyarã!
17 Yaarã, mнsã ããrĩpererã yн iririkнrire ĩãkũĩtнyaka! Gajerã gнa irirosũ ririrãrẽ ĩgũsã
iriridere ĩãkũĩka!
18 Yн mнsãrẽ wári gajerã ñerõ iririre weresiabн. Daporadere oreri merã ĩgũsãrẽta werea
mнsãrẽ doja. Ĩgũsã ñerõ iriri merã: “Cristo, marĩ ñerõ iridea waja curusague boabosadi
ããrĩmí”, ãrĩ buerire bнremumerã ããrĩma.
19 Ĩgũsã pнrнguere peamegue waadedirirãkuma. Marĩpнre bнremumerã ĩgũsã нaribejari
direta irirã yáma. Gнyasĩrĩrõ marĩrõ: “Marĩ iriri õãrĩ ããrã”, ãrĩtarinнgãma. I ũmнma direta
gũñama.
20 Marĩ gapнre marĩya makã ũmнgasigue ããrã. Irogue merãta marĩrẽ taugн marĩ Opн
Jesucristo dupaturi aarigнkumi. Irasirirã ĩgũ aariburire нsнyari merã yúrã yáa.
21 Marĩrẽ ĩgũ turari merã marĩya dupнre ubu ããrĩrĩ dupнre ĩgũya dupн irirosũ õãrĩ
ũmнgasima dupн gorawayugнkumi. Iri turari merã ããrĩpererãrẽ, ããrĩpererire doregнkumi.

4

Marĩ Opн Jesucristo merã нsнyaníkõãka! ãrĩ gojadea

1 Irasirirã yaarã yн maĩrã, bнro yн gũñarã, yнre нsнyamakũ irirã, neõ piriro marĩrõ
gũñaturari merã marĩ Opнre bнremuníkõãka!
2 Evodiare, Síntiquere ire weregнra: “Mнsã Jesúyarã nome ããrã. Irasirirã mнsã gãme
guaseorire piri, õãrõ sнrosũ gũñarĩ merã ããrĩrikнka!”
3 Yн merãmн, mнdere yн merã õãrõ moãgũrẽ weregнra: “Ĩgũsã nomerẽ iritamuka!” Yн,
Clemente merã, gajerã yн wapikнrã merã Jesús masakare tauri kerere weremakũ, ĩgũsã
nome gнare õãrõ iritamuma. Ĩgũsã wãĩrẽ, Marĩpн merã perebiri okari opamurã wãĩrẽ
gojatúri pũgue gojatúsũnerã ããrĩma.
4 Mнsã marĩ Opнyarã ããrĩsĩã, ĩgũ merã нsнyaníkõãka! Dupaturi werenemogнra doja.
Piriro marĩrõ нsнyaníkõãka!
5 Mнsã gajerãrẽ bopoñarĩ merã õãrõ iritamurĩrẽ ããrĩpererã masaka ĩãmasĩburo. Marĩ Opн
Jesucristo i ũmнgue dupaturi aariburo mérõ dнyáa.
6 Mнsãrẽ gajerosũ waaríre bнjawereri merã gũñarikнbirikõãka! Ãsũ gapн irika! Ããrĩpereri
mнsãrẽ waaríre Marĩpнre werepeokõãka! Mнsã gããmerĩrẽ ĩgũrẽ sẽrẽka! Ĩgũrẽ sẽrẽrã: “Õãa”,
ãrĩ, нsнyari sĩka!
7 Mнsã irasirimakũ, Marĩpн mнsãrẽ siuñajãrĩ merã ããrĩrikнmakũ irigнkumi. Ĩgũ irasũ iriri
õãtaria. Marĩ irire neõ pémasĩpeobirikoa. Marĩ Jesucristoyarã ããrĩmakũ, Marĩpн ĩgũ siuñajãrĩ
sĩrĩ merã marĩrẽ õãrõ yнjнpũrãkнmakũ irigнkumi. Irasũ ããrĩmakũ, marĩ gũñarĩguere õãrĩ
gũñamakũ irigнkumi.

Õãrĩ direta gũñarõ gããmea, ãrĩ gojadea

8 Yaarã, mнsãrẽ ire weretũnugнra. Ããrĩpereri diayema ããrĩrĩrẽ, Marĩpнyare goepeyari
merã bнremurĩrẽ, diayemarẽ iririre, õãrĩrẽ, Marĩpн: “Õãrĩ ããrã”, ãrĩ ĩãrĩrẽ, ĩgũ ĩũrõ keoro
iririre, ĩgũrẽ: “Mн iriri, õãtariri ããrã”, ãrĩ, нsнyari sĩrĩrẽ gũñaka! I ããrĩpererire gũñaka irire
irimurã!
9 Yн mнsã merã ããrĩgṹ, mнsãrẽ yн buederosũta, yн werederosũta, yн iriderosũta ir-
iníkõãka! Mнsã irasirimakũ, Marĩpн mнsãrẽ siuñajãrĩ merã ããrĩrikнmakũ irigн mнsã merã
ããrĩgнkumi.

Filipo marã Pablore iritamudea

10 Mнsã yoadero pнrнgue dupaturi yнre gũñarã, mнsã iritamurĩrẽ bнro нsнyagн, marĩ Opн
Jesucristore: “Õãa”, ãrĩ, нsнyari sĩa. “Mнsã yнre kãtiakõãbн”, ãrĩgũ meta yáa. Mнsã yнre
iritamudнakerepнrн, iritamumasĩña marĩbн.
11 Mнsãrẽ irasũ ãrĩgũ: “Gajino yн gããmerĩrẽ opabea”, ãrĩgũ meta yáa. Yн opari merã
нsнyamasĩa.
12 Gajinorẽ opabide, wári opagнde õãrõ нsнyari merã ããrĩmasĩa. Noó waaró õãrõ нsнyari
merã ããrĩmasĩa. Ʉaboagнde, yapigнde, wári opatarigнde, opabide нsнyamasĩa.
13 Cristo yнre turamakũ irigн merã ããrĩpererire yн irasũ waaríre bokatĩũmasĩa.
14 Yн irasũ ããrĩkerepнrн, yн ñerõ tariripoe mнsã yнre iritamurã, õãrõ iribн.
15 Mнsã Filipo marã ire masĩa. Yн Macedonia nikũ mнsãya nikũ ããrĩdi Jesús masakare
tauri kerere weregн waagorenanнgãmakũ, mнsã dita yнre iritamubн. Mнsãrẽ yн Jesúyare
buemakũ, нsнyari merã pébн. Irasirirã yнre iritamubн.
16 Mнsã, yн Tesalónicague ããrĩmakũ, yнre iritamunabн. Irasirirã gajino yн gããmerĩrẽ
iriunabн.
17 Yн mнsãrẽ gajino sĩuro dita gããmegũ meta yáa. Marĩpн ĩũrõ gajerãrẽ mнsã iritamudea
merã nemorõ ĩgũya õãrĩ opanemomakũ gããmea. Mнsã irasũ iritamumakũ, Marĩpн mнsãrẽ
õãrõ iritamugнkumi.
18 Mнsã yнre yн gããmerĩ ããrĩpereri sĩbн. Mнsã Epafrodito merã yнre iriudero pнrн, nemorõ
yн gããmerĩ ããrĩpererire opáa. Mнsã yнre sĩdea, Marĩpнre sĩdea irirosũ ããrã. Mнsã irasiriri
merã Marĩpнre õãrõ нsнyamakũ yáa.
19 Marĩpн yн Opн ããrĩpereri mнsã gããmerĩnorẽ mнsãrẽ sĩgнkumi. Ĩgũ wári õãrĩ oparire
Jesucristo merã mнsãrẽ sĩgнkumi. Ĩgũ mнsãrẽ sĩburi õãtaria.
20 Ʉmнrikн piriro marĩrõ marĩ Opн Marĩpнre нsнyari sĩnírã! Irasũta irirã!

Pablo õãdoretũnudea

21 Ããrĩpererã Marĩpнyarã Jesucristore bнremurã õãburo. Marĩyarã Jesúre bнremurã yн
merã ããrĩrã mнsãrẽ õãdorema.
22 Ããrĩpererã õõ marã Marĩpнyarã mнsãrẽ õãdorema. Marĩpнyarã romano marã opнya wii
ããrĩrãde bнro õãdorema.
23 Marĩ Opн Jesucristo mнsã ããrĩpererãrẽ õãrõ iritamuburo.
Iropãta ããrã.
Pablo

COLOSENSES

Pablo Colosas marãrẽ õãdoredea

1 Yн Pablo, marĩyagн Timoteo merã mнsãrẽ õãdorea. Marĩpн gããmederosũta Jesucristo yнre
ĩgũyare buedoregн pími.
2 Irasirigн mнsãrẽ Colosas marãrẽ Marĩpнyarãrẽ Jesúre gũñaturari merã bнremurãrẽ
gojáa. Marĩpн ããrĩnígũ mнsãrẽ iritamu, siuñajãrĩ merã ããrĩrikнmakũ iriburo.

Pablo Jesúre bнremurãya ããrĩburire Marĩpнre sẽrẽbosadea

3 Marĩpнre marĩ Opн Jesucristo Pagнre mнsãya ããrĩburire sẽrẽbosarikн нsнyari sĩa.
4 Gнa, mнsã Jesucristore bнremurĩ kerere, gajerãrẽ Marĩpнyarãrẽ ããrĩpererãrẽ maĩrĩ
kerere pébн.
5 Iripoegue mнsã Jesucristo masakare tauri kerere õãrõ péduripíbн. I diayema kerere
pérã: "Marĩpн Jesucristo merã marĩrẽ taugнkumi. Marĩrẽ taugн, ũmнgasigue ĩgũ merã õãrõ
ããrĩmakũ irigнkumi", ãrĩ masĩbн. Irasirirã Jesúre bнremurã, gajerãrẽ Marĩpнyarãrẽ maĩa.
6 Ããrĩpererogue Jesúya kerere weremakũ pérã, gajerãde mнsã iriderosũta Jesúre
bнremunнgãma. Irasirirã ĩgũyare irinнgãma. Mнsã iri kerere pépнrorirãgueta: "Marĩpн
marĩrẽ maĩsĩã, Jesús merã marĩrẽ taugнkumi", ãrĩ masĩbн. Irasirirã: "Iri kere diayeta ããrã",
ãrĩ masĩa.
7 Gнa maĩgũ Epafras mнsãrẽ iri kerere weremi. Ĩgũ, gнare moãtamugũ, Cristore moãboegн,
ĩgũyamarẽ mнsãrẽ weregн ããrĩmi. Iri moãrĩrẽ neõ piribemi.
8 Ĩgũta gнare mнsã gajerã Jesúyarãrẽ Õãgũ deyomarĩgũ iritamurĩ merã maĩrĩ kerere
weremi.
9 Irasirirã Epafras mнsãya kerere gнare weredeanн merãta Marĩpнre mнsãya ããrĩburire
sẽrẽbosanerã, inнguedere ãsũ ãrĩ sẽrẽbosaníkõãa: "Gнapн, ĩgũsãrẽ Õãgũ deyomarĩgũ mн
gããmerĩrẽ masĩpeomakũ iriburo, mнyare pémasĩpeomakũ iriburo", ãrĩ sẽrẽbosáa.
10 Marĩpнre mнsã marĩ Opн Cristoyarã ããrĩsĩã, ĩgũ gããmerõsũta õãrõ iriníburire sẽrẽbosáa.
Ĩgũ gããmerĩrẽ irirã, õãrĩ direta irirãkoa. Marĩpнre masĩnemorãkoa. Mнsã irasirimakũ ĩãgũ,
нsнyagнkumi.
11 Marĩpнre turatarigнre ĩgũ turari merã mнsã õãrõ yнjнpũrãkнturarã ããrĩburidere
sẽrẽbosáa. Irasirirã, ñerõ tarikererã, ããrĩpereri mнsãrẽ waaburire gũñaturari merã, нsнyari
merã ããrĩrikнrãkoa.
12 Marĩpн marĩrẽ ĩgũyarã ããrĩmakũ iridi ããrĩmí. Irasirigн ĩgũyarãrẽ: "Yн gosewasiriri
ããrĩrõgue ãsũ sĩgнra", ãrĩdeare marĩrẽ opamurã ããrĩmakũ iridi ããrĩmí. Irasirirã, mнsã
Marĩpнre: "Mн gнare irasiriburi, õãtaria", ãrĩ, нsнyari sĩburidere ĩgũrẽ sẽrẽa.
13 Ĩgũta marĩrẽ naĩtĩãrõgue ããrĩrã irirosũ ããrĩnerãrẽ taudi ããrĩmí, wãtĩ doresũnerã
ããrĩnemobirikõãburo, ãrĩgũ. Ĩgũ magũrẽ ĩgũ maĩgũrẽ marĩ Opн ããrĩburo, ãrĩgũ, irasiridi ããrĩmí.
14 Ĩgũ magũ boari merã marĩ ñerõ iridea wajare taudi ããrĩmí. Irasirigн marĩ ñerĩ irideare
kãtidi ããrĩmí.

Cristo boagн, marĩrẽ Marĩpн merã siuñajãrĩ bokamakũ iridea

15 Marĩpнre ĩãña máa. Cristo ĩgũ magũ, ĩgũ Pagн ããrĩrikнrire ĩmudi ããrĩmí masakare. Ĩgũ
magũ ããrĩpererã dupuyuro, ããrĩpereri dupuyuro ããrĩsiadi ããrĩmí. Irasirigн ããrĩpererã Marĩpн
irinerã nemorõ Opн ããrĩmi.
16 Cristo merã Marĩpн ããrĩpererã ũmнgasigue, i nikũgue ããrĩrã, marĩ ĩãrãrẽ, marĩ
ĩãmerãdere iridi ããrĩmí. Gaji marĩ ĩãrĩrẽ, marĩ ĩãbiridere iridi ããrĩmí. Oparãrẽ, dorerãrẽ,
turarãrẽ, ũmнgasigue ããrĩrãrẽ, i nikũgue ããrĩrãdere ããrĩpererãrẽ iridi ããrĩmí. Irasiriro
ããrĩpererã, ããrĩpereri ĩgũ iridea ããrã. Irire irigн: "Yн magũya ããrã", ãrĩdi ããrĩmí.
17 Cristo ããrĩpererã, ããrĩpereri dupuyuro ããrĩsiadi ããrĩmí. Irasirigн ĩgũ turari merã
ããrĩpererãrẽ, ããrĩpereridere i ũmнguere ĩgũ gããmerõsũta keoro ããrĩmakũ iriníimi.
18 Marĩ ĩgũrẽ bнremurĩ bumarã, ĩgũyarã ããrĩsĩã, ĩgũya dupн irirosũ ããrã. Irasirigн marĩ
dipuru, marĩ Opн ããrĩmi. Ĩgũ boadero pнrн, marĩ ããrĩpererã dupuyuro ũmнgasigue masã
mнrĩapнroridi ããrĩmí ããrĩpererire, ããrĩpererãrẽ dorebu.
19 Marĩpн ĩgũ gããmederosũta ĩgũrẽ ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: "Yн magũ, yн irirosũta ããrĩburo", ãrĩdi
ããrĩmí. Irasirigн Cristo ããrĩpereri Marĩpн ããrĩrikнrire opami.
20 Marĩpн ããrĩpereri i ũmнmarẽ, ããrĩpererã i ũmнgue ããrĩrãdere ĩgũ merã õãrõ ããrĩmakũ
gããmegũ, Cristore iriudi ããrĩmí. Ĩgũ gããmederosũta Cristo curusague boagн dí béori merã
ũmнgasi marãrẽ, i nikũ marãdere: "Yн merã õãrõ ããrĩburo", ãrĩgũ, irasiridi ããrĩmí.
21 Iripoegue mнsãde ñerĩrẽ iririkнsĩã, Marĩpн merã õãrõ ããrĩbiri, ĩgũrẽ ĩãturi, ñerõ
gũñaunanerã ããrĩbú.

22 Mʉsã irasũ ããrĩkerepʉrʉ, Marĩpʉ, Cristo boadea merã mʉsãrẽ ĩgũ merã õãrõ ããrĩmakũ
iridi ããrĩmí. Cristo, marĩ irirosũ dupʉkʉgʉ ñerõ tari, boadi ããrĩmí. Irasirigʉ Cristo boadea
merã Marĩpʉ mʉsãrẽ ĩgũ pʉrogue ĩgũyarã õãrã, waja opamerã ããrĩburire ãmudi ããrĩmí.
23 Mʉsã piriro marĩrõ gũñaturari merã Cristore bʉremumakũ, ĩgũ mʉsãrẽ tauri kerere
kãtibirimakũ, Marĩpʉ mʉsãrẽ ĩgũ pʉrogue ĩgũ merã ããrĩmakũ irigʉkumi. Iri kerere mʉsã
pédeare ããrĩperero i ũmʉ marã pépereakõãma. Yʉ Pablode iri kerere weretamugũta ããrã.

Marĩpʉ Pablore Jesúre bʉremurãrẽ iritamudoredea

24 Cristo marĩ ĩgũyarã ããrĩburire curusague boagʉ, bʉro ñerõ taridi ããrĩmí. Marĩ Cristore
bʉremurĩ bumarã, ĩgũyarãta ããrĩsĩã, ĩgũya dupʉ irirosũ ããrã. Irasirirã ĩgũyarã ããrĩrĩ waja
ñerõ taria. Marĩ ñerõ tariburo dʉyáa dapa. Irasirigʉ yʉde ĩgũrẽ bʉremurãrẽ iritamudʉagʉ,
ñerõ taria. Ñerõ tarikeregʉ, ʉsʉyáa. Pʉrʉgue marĩ ñerõ tariri pererokoa.
25 Marĩpʉ yʉre Jesúre bʉremurãrẽ iritamubure, mʉsãya ããrĩburire ĩgũya kerere mʉsãrẽ
werepeobure pími.
26 Iripoeguere wári buri marãrẽ iri kerere masĩpeomakũ iribiriunadi ããrĩmí. Dapora
marãrẽ ĩgũyarãrẽ irire õãrõ masĩpeomakũ yámi.
27 Irasirigʉ iri kerere iripoegue marã masĩbirideare mʉsã judío masaka ããrĩmerãdere
masĩmakũ gããmemi. Iri kere ãsũ ãrã: “Cristo ĩgũyarãguere ããrĩmi. Irasirirã ũmʉgasigue ĩgũ
õãtariro ããrĩrõgue ĩgũ merã ããrĩrãkuma”.
28 Gʉa Cristoyamarẽta werea. Ããrĩpererãrẽ ĩgũyare pémasĩdorerã, ããrĩpereri Marĩpʉ gʉare
masĩrĩ sĩrĩ merã buea. Ĩgũ gããmerõsũta iridorerã, ĩgũ merã õãrõ ããrĩburo, ãrĩrã, werea.
29 Irita ããrã yʉ moãrĩ. Cristo turari sĩdero bokatĩũrõ masakare ĩgũyare bue, ĩgũsãya
ããrĩburire Marĩpʉre sẽrẽbosáa.

2

1 Ire mʉsã masĩmakũ gããmea. Mʉsãya ããrĩburire, Laodicea marãya ããrĩburire, ããrĩpererã
yʉre ĩãmerãya ããrĩburidere bʉro gũña, Marĩpʉre sẽrẽbosáa.
2 Ãsũ ãrĩ sẽrẽa Marĩpʉre: “Gʉapʉ, ĩgũsãrẽ õãrõ yʉjʉpũrãkʉmakũ irika! Õãrõ gãme maĩrĩ
merã ããrĩrikʉmakũ irika! Ĩgũsãrẽ mʉ magũyamarẽ õãrõ pémasĩmakũ irika! Mʉ magũyamarẽ
pémasĩrã, gũñaturari merã ããrĩrikʉrãkuma. Iripoegue marã masĩbirideare õãrõ masĩrãkuma”,
ãrĩ sẽrẽbosáa.
3 Cristo dita ããrĩpererire õãrõ masĩgũ, õãrõ pémasĩgũ ããrĩmi. Ĩgũ dita marĩrẽ ĩgũyamarẽ
masĩmakũ irigʉ ããrĩmi. Irire masĩrã, õãtaririre masĩa.
4 Gajerã mʉsãrẽ õãrõ pésuyuri wereníríĩ merã ãrĩgatobokuma, ãrĩgũ, irire werea.
5 Yʉ mʉsã watopegue ããrĩbirikeregʉ, mʉsã merã ããrĩgṹ irirosũ péñáa. Mʉsãrẽ bʉro gũñáa.
Mʉsã Cristore gũñaturari merã õãrõ bʉremurĩrẽ mʉsã õãrõ ããrĩrikʉrire pégʉ, ʉsʉyáa.
6 Irasirirã marĩ Opʉ Jesucristore bʉremurã ĩgũrẽ mʉsã bʉremunʉgãderosũta: “Yʉre
iritamugʉkumi”, ãrĩ bʉremuní, ũmʉrikʉ ĩgũ merã õãrõ ããrĩníkõãka!
7 Ĩgũrẽ õãrõ masĩrã, ĩgũyare irirã ããrĩka! Gajerã mʉsãrẽ buederosũta piriro marĩrõ
gũñaturari merã ĩgũrẽ bʉremunemoka! Ʉmʉrikʉ Marĩpʉre: “Õãa”, ãrĩ, ʉsʉyari sĩka!

Jesúre bʉremurã Marĩpʉ merã õãrõ ããrĩrĩmarẽ gojadea

8 Õãrõ pémasĩka! Masaka ĩgũsã gããmerõ buerire, ĩgũsã ãrĩgatorire pébirikõãka! Ĩgũsã
iripoegue marã ããrĩrikʉdeare, ĩgũsã basi i ũmʉmarẽ ĩgũsã gũñarĩrẽ buema. Gajerãrẽ
Jesucristoyare buerã meta ããrĩma. Ĩgũsã ĩgũyare pirimakũ iridʉarã, irasũ buema.
9 Cristo, marĩ irirosũ dupʉkʉgʉ ããrĩgṹ ããrĩpereri Marĩpʉ ããrĩrikʉrire opagʉ ããrĩmi.
10 Mʉsã Cristoyarã ããrĩmakũ, Marĩpʉ mʉsãrẽ ĩgũ irirosũ õãrã ããrĩmakũ yámi. Cristota
ũmʉgasi marã, i nikũ marã, deyorã, deyomarĩrã ããrĩpererã oparã nemorõ Opʉ ããrĩmi.
Irasirirã ãrĩgatori merã buerãrẽ pébirikõãka!
11 Cristoyarã ããrĩsĩã, dupʉma gasirogãrẽ wiirisũbirikererã, wiirinerã irirosũ ããrã. Masaka
mʉsãrẽ irasũ ããrĩmakũ iribirima. Marĩpʉ gapʉ mʉsã Cristoyarã ããrĩmakũ, mʉsãrẽ ĩgũ merã
taudi ããrĩmí, mʉsã ñerĩ ʉaribejarire piriburo, ãrĩgũ.
12 Mʉsã Cristoyarã ããrĩsĩã, deko merã wãĩyesũrã, Cristo boa, yáasũderosũta mʉsãde ĩgũ
merã boa, yáasũnerã irirosũ waabʉ. Boanerã ñerĩrẽ neõ irinemomasĩbema. Irasirirã mʉsã
wãĩyesũrã, mʉsã iripoegue ñerõ iriunadeare pririre ĩmurã iribʉ. Mʉsã irasũ wãĩyesũmakũ,
Marĩpʉ Cristo boadiguere masũderosũta mʉsãdere ĩgũ merã masũnerã irirosũ ããrĩmakũ iridi
ããrĩmí. “Marĩpʉ ĩgũ turari merã Cristore masũdi ããrĩmí”, ãrĩ bʉremumakũ, mʉsãrẽ irasiridi
ããrĩmí õãrĩ gapʉre iriburo, ãrĩgũ.
13 Iripoeguere mʉsã ñerõ iridea waja peamegue waabonerã ããrĩnerã ããrĩbú. Marĩpʉyarã
ããrĩbirisĩã, irasũ ããrĩnerã ããrĩbú. Ĩgũ dorerire opabirisĩã, irire iribirinerã ããrĩbú. Daporare

pama Marĩpʉ marĩrẽ ĩgũ merã irasũ õãrõ ããrĩnímurã ããrĩmakũ yámi. Cristo boadea merã irasũ yámi. Ĩgũ boadea merãta ããrĩpereri marĩ ñerĩ irideare kãtidi ããrĩmí.

14 Iripoegue Marĩpʉ ĩgũ dorerire marĩrẽ: "Ãsũ irika!" ãrĩ pídi ããrĩmí. Marĩ iri dorerire tarinʉgãnerã ããrĩkerepʉrʉ, Cristo curusague boadea merã marĩ ñerĩ iridea wajare kãtipeokõãdi ããrĩmí.

15 Irasũ ããrĩmakũ, Cristo curusague boari merã wãtẽa oparãrẽ, ĩgũsãrẽ dorerã turarãrẽ tarinʉgãkõãdi ããrĩmí. Irasirigʉ ĩgũ ĩgũsãrẽ tarinʉgãdeare gajerãrẽ masĩmakũ iridi ããrĩmí.

Ʉmʉgasimarẽ, Marĩpʉyare iritʉyaka! ãrĩ gojadea

16 Irasirirã gajerã mʉsãrẽ doredʉarã: "Irire baarã, irire iirírã ñerĩrẽ irirã yáa", ãrĩ werewʉamakũ irasũ pékõãka! Bojorikʉ, abe deyoanarikʉ, semanarikʉ bosenʉrĩ ããrĩrĩnʉrĩrẽ ĩgũsã judío masaka irirosũ mʉsã iridʉabirimakũ werewʉaridere irasũ pékõãka!

17 Iripoegue Marĩpʉ marĩrẽ ĩgũ dorerire pídi ããrĩmí, ĩgũ marĩrẽ Cristo merã iritamuburire pémasĩburo, ãrĩgũ. Daporare Cristo iri dorerire iripeogʉ ejadigue ããrĩmí marĩ ñerõ iridea wajare taubu.

18 Ĩgũsã mʉsãrẽ doredʉarã: "Gajerã nemorõ ããrã", ãrĩ gũñakererã, masaka péurogue: "Gajerã nemorõ ããrĩbea", ãrĩ weregorenama. Marĩpʉre wereboerãrẽ bʉremurã, ĩgũsãrẽ: "Iritamuka gʉare!" ãrĩ sẽrẽma. "Kẽrõ irirosũ Marĩpʉ gʉare ĩmudeare ĩãbʉ", ãrĩmoãmarã: "Masĩtarinʉgãrã ããrã", ãrĩ gũñadima. Ĩgũsã basi gũñarõsũ yáma. Irasirirã mʉsãrẽ: "Gʉa irirosũ iribirimakũ, diayemarẽ iribea", ãrĩ werewʉamakũ irasũ pékõãka!

19 Ĩgũsã Cristore bʉremubema. Marĩ gapʉ ĩgũrẽ bʉremurĩ bumarã, ĩgũyarã ããrĩsĩã, ĩgũya dupʉ irirosũ ããrã. Ĩgũta marĩrẽ doregʉ, marĩ dipuru ããrĩmi. Irasirigʉ, Marĩpʉ gããmerõsũta marĩrẽ ĩgũya dupʉ irirosũ ããrĩrãrẽ gãme iritamu, ĩgũrẽ bʉremunemomakũ yámi.

20 Mʉsã, Cristo boaderosũta ĩgũ merã boanerã irirosũ waanerã ããrĩsĩã, mʉsãrẽ doredʉarã i ũmʉmarẽ ĩgũsã gũñarõsũ buerire bʉremubirikõãka! Mʉsã ñerõ iririre pirikererã, Cristoya buerire bʉremukererã, ¿nasirirã ĩgũsã dorerire iridʉari dapa?

21 Ĩgũsã gããmerõsũ ãsũ ãrĩ buema: "Irinorẽ baabirikõãka! Irinorẽ ñeãbirikõãka!" ãrĩma. Ĩgũsã irire irasũ ãrĩmakũ, ¿nasirirã ĩgũsã dorerire yʉjʉri?

22 Ĩgũsã doreri: i ũmʉma pereburi, masaka ĩgũsã gũñarĩ merã bueri ããrã. Irasiriro wajamáa.

23 Ĩgũsã dorerire irirã: "Marĩpʉyare õãrõ masĩrĩ merã ĩgũrẽ bʉremurã yáa", ãrĩ gũñadima. Ĩgũsã dupʉre ñerõ tarimakũ irirã, "Goepeyari merã Marĩpʉre bʉremurã yáa", ãrĩ gũñadima. Ĩgũsã dorerire irirã, masaka péurogue: "Gajerã nemorõ ããrĩbea", ãrĩ weregorenakererã, diayemarẽ irirã irirosũ iriadima. Ĩgũsã dorerire irikererã, ĩgũsã ñerĩ ʉaribejarire piribema. Irasiriro ĩgũsã doreri wajamáa.

3

1 Marĩpʉ Cristore boadiguere masũderosũta mʉsãdere ĩgũ merã masũnerã irirosũ ããrĩmakũ iridi ããrĩmí õãrĩ gapʉre iriburo, ãrĩgũ. Irasirirã mʉsã iro dupuyuro ñerĩ irideare piri, ũmʉgasimarẽ Cristoyare gããmeka! Irogue Cristo ĩgũ Pagʉ diaye gapʉ doagʉ ããrĩpererãrẽ doregʉ ããrĩmi.

2 Ʉmʉgasimarẽ gũñaníka! I ũmʉmarẽ gũñaníbirikõãka!

3 Mʉsã Cristoyarã ããrĩsĩã, ĩgũ boaderosũta mʉsãde ĩgũ merã boanerã irirosũ waanerã ããrĩbʉ́. Irasirirã boanerã ñerĩrẽ neõ irinemomasĩmerã irirosũ mʉsã iripoegue ñerõ iriunadeare piribʉ. Daporare Cristo merã Marĩpʉ pʉrogue masaka ĩãberogue perebiri okari opamurã ããrã.

4 Irasirirã, Cristo marĩrẽ okari sĩgũ i ũmʉgue dupaturi aarimakũ, ũmʉgasigue ĩgũ gosewasiri ããrĩrõgue ĩgũ merã waarãkoa.

Iro dupuyuro ñerĩ irideare pirika! ãrĩ gojadea

5 Irasirirã i ũmʉma ñerĩ iririre pirikõãka! Neõ sugʉ mojõsiabirikeregʉ, nomeõ merã ããrĩbirikõãka! Neõ sugo mojõsiabirikerego, ũmúʉ merã ããrĩbirikõãka! Ñerã seyaro ñerõ irirã irirosũ iribirikõãka! Ñerĩ ʉaribejarire iribirikõãka! Gajinorẽ opadʉarã, bʉro gããmebirikõãka! Masaka Marĩpʉre gããmerõ nemorõ gajino gapʉre gããmerã, keori weadeare bʉremurã irirosũ yáma.

6 Iri ñerĩrẽ irirã, Marĩpʉ dorerire tarinʉgãrã ããrĩma. Irasirigʉ ĩgũsãrẽ bʉro wajamoãgʉkumi.

7 Iripoeguere iri ñerĩrẽ irirã irirosũ mʉsã ããrĩunanerã ããrĩbʉ́.

8 Dapora ããrĩpereri i ñerĩrẽ pirika! Guarire, sĩtĩrĩrẽ, gajerãrẽ ñerõ gũñarĩrẽ, gajerãrẽ ñerõ kere werenírĩrẽ, ñerĩ gʉyasĩũrĩ werenírĩrẽ pirikõãka!

9 Gãme ãrĩgatobirikõãka! Mʉsã Cristoyarã ããrĩsĩã, mʉsã ĩgʉ̃yarã ããrĩburi dupuyurogue
ããrĩrikʉunaderosʉ̃ neõ ããrĩbea. Mʉsã ñerĩ iririkʉunadeare pirinerã ããrã.
10 Mʉsã Cristoyarã ñajãmakʉ̃, Marĩpʉ mʉsãrẽ maama ããrĩrikʉrire opamakʉ̃ iridi ããrĩmí.
Irasirigʉ mʉsãrẽ ĩgʉ̃ õãgʉ̃ ããrĩrõsʉ̃ ããrĩmakʉ̃ yámi. Mʉsãrẽ ĩgʉ̃rẽ õãrõ masĩnemoburo, ãrĩgʉ̃,
irasʉ̃ yámi.
11 Irasirirã marĩ Cristoyarã ããrĩrã: judío masaka, judío masaka ããrĩmerãde, dupʉma
gasirogãrẽ wiirisʉ̃nerã, wiirisʉ̃birinerãde, gaji nikʉ̃ marã, masĩmerãde, moãboerimasã,
moãboerimasã ããrĩmerãde, Marĩpʉ ĩʉ̃rõrẽ sʉrosʉ̃ ããrã. Cristo marĩ ããrĩpererã Opʉ ããrĩmi.
Irasirigʉ ããrĩpererã ĩgʉ̃yarã merã ããrĩmi.
12 Irasirirã mʉsã Marĩpʉ beyenerã, õãrã, ĩgʉ̃ maĩrã ããrĩrã ãsʉ̃ ããrĩrikʉka! Gajerãrẽ
bopoñarĩ merã ĩãka! Ĩgʉ̃sãrẽ õãrõ ʉsʉyari merã iritamuka! “Gajerã nemorõ ããrã”, ãrĩ
gʉ̃ñabirikõãka! Mʉsãrẽ ñerõ irikerepʉrʉ, irasʉ̃ péñakõãka! Gʉ̃ñaturaka!
13 Guari marĩrõ gajerãrẽ bopoñarĩ merã ĩãka! Gajerã merã gãme turianerã, ĩgʉ̃sã mʉsãrẽ
ñerõ irideare ĩgʉ̃sãrẽ kãtika! Marĩ Opʉ mʉsã ñerĩ irideare kãtidi ããrĩmí. Ĩgʉ̃ kãtiderosʉ̃ta
mʉsãde mʉsã merãmarã mʉsãrẽ ñerõ irideare kãtika!
14 I doreri nemorõ mʉsãrẽ: “Gajerãrẽ bʉro maĩ bʉremuka!” ãrã. Mʉsã irasirirã ããrĩpererã
gajerã merã õãrõ ããrĩrãkoa.
15 Marĩpʉ marĩrẽ siuñajãrĩ merã ããrĩrikʉmakʉ̃ yámi. Irasirirã mʉsã merãmarã merã õãrõ
ããrĩka! Marĩ ĩgʉ̃yarã su bumarãta ããrã. Marĩpʉ marĩrẽ irasʉ̃ ããrĩmurãrẽ pídi ããrĩmí. Irasirirã
ĩgʉ̃rẽ: “Õãa”, ãrĩ, ʉsʉyari sĩníkõãka!
16 Cristoya kerere gʉ̃ñaníkõãka, irire masĩnemomurã! Õãrõ pémasĩrĩ merã ĩgʉ̃yare gajerãrẽ
bueka! Goepeyari merã wereka, ĩgʉ̃sãde ĩgʉ̃yare õãrõ iriburo, ãrĩrã! Irasirirã Salmos
wãĩkʉri gojadea pʉ̃gue Marĩpʉya bayarire, gaji ĩgʉ̃rẽ bʉremurĩ bayarire ĩgʉ̃rẽ bayapeoka!
Õãrõ gʉ̃ña bʉremurĩ merã bayapeoka! Irasirirã Marĩpʉre: “Õãa”, ãrĩ, ʉsʉyari sĩka!
17 Marĩ Opʉ Jesús ʉsʉyaburosʉ̃ta ããrĩpereri mʉsã iririre, ããrĩpereri mʉsã werenírĩrẽ õãrõ
yʉjʉpʉ̃rãkʉri merã irika! Irasirirã, Jesús iritamurĩ merã Marĩpʉre: “Õãa”, ãrĩ, ʉsʉyari sĩka!

Pablo Jesúre bʉremurãrẽ: “Ãsʉ̃ irika!” ãrĩ gojadea

18 Mʉsã marãpʉkʉrã nome, Cristo marĩ Opʉyarã nome ããrĩsĩã, mʉsã marãpʉsãmarãrẽ
õãrõ yʉjʉka!
19 Mʉsã marãpokʉrã, mʉsã marãposã nomerẽ maĩ bʉremuka! Ĩgʉ̃sãrẽ turibirikõãka!
20 Mʉsã ĩgʉ̃sã pʉ̃rãde ããrĩpereri mʉsã pagʉsãmarã dorerire tarinʉgãbirikõãka! Mʉsã
irasirimakʉ̃, marĩ Opʉ õãrõ ʉsʉyagʉkumi.
21 Mʉsã ĩgʉ̃sã pagʉsãmarãde mʉsã pʉ̃rãrẽ turi, ĩgʉ̃sãrẽ guamakʉ̃ iribirikõãka, bʉjawereri
merã yʉjʉpʉ̃rãkʉri, ãrĩrã!
22 Moãboerimasã, ããrĩpereri mʉsã oparã i ʉ̃mʉ marã dorerire yʉjʉka! Ĩgʉ̃sã ĩʉ̃rõrẽ, ĩgʉ̃sã
ĩãberoguedere õãrõ moãka! Ĩgʉ̃sã mʉsãrẽ õãrõ gʉ̃ñaburire ĩgʉ̃sã ĩʉ̃rõ direta õãrõ moãmakʉ̃
õãbea. Mʉsã, marĩ Opʉre goepeyari merã bʉremurã ããrĩsĩã, mʉsã oparãdere õãrõ merã
yʉjʉka!
23 Ããrĩpereri mʉsã iririre, õãrõ yʉjʉpʉ̃rãkʉri merã irika! Masakare moãboekererã, diayeta
marĩ Opʉre Cristore moãboerã ããrã. Irasirirã mʉsã oparãrẽ õãrõ moãboeka! Irasʉ̃ moãboerã,
Cristore moãboerã irirosʉ̃ yáa.
24 Mʉsã irasirimakʉ̃, Cristo mʉsãrẽ wajarigʉkumi. Ĩgʉ̃yarãrẽ: “Ãsʉ̃ sĩgʉra”, ãrĩdeare
mʉsãrẽ sĩgʉkumi. Mʉsã irire masĩa. Mʉsã marĩ Opʉre Cristore moãboerã ããrã. Ĩgʉ̃ta mʉsã
Opʉgora ããrĩmi.
25 Marĩpʉ ñerõ irirãrẽ ĩgʉ̃sã ñerõ iridea waja wajamoãgʉkumi. Ĩgʉ̃sãrẽ ããrĩpererãrẽ sʉrosʉ̃
ĩãgʉ̃, keoro wajamoãgʉkumi. Neõ sugʉ tariwerebirikumi.

4

1 Mʉsã oparã, mʉsãrẽ moãboerimasãrẽ diayemarẽ irika! Ĩgʉ̃sãrẽ õãrõ opaka! Ire mʉsã
masĩa. Mʉsãde Opʉ opáa. Mʉsã Opʉ ʉ̃mʉgasigue ããrĩgʉ́ Marĩpʉ ããrĩmi.
2 Ʉmʉrikʉ õãrõ gʉ̃ña pémasĩ, Marĩpʉre sẽrẽníkõãka! Ĩgʉ̃rẽ: “Õãa”, ãrĩ, ʉsʉyari sĩka!
3 Marĩpʉre gʉaya ããrĩburidere sẽrẽbosaka! Gʉa Cristoya kerere iripoegue marã
masĩbirideare gajerãrẽ buedʉakoa. Irasirirã Marĩpʉre gʉa ĩgʉ̃sãrẽ iri kerere õãrõ bueburire
sẽrẽbosaka! Yʉ iri kerere wereri waja daporare peresugue ããrã.
4 Irasirigʉ Marĩpʉre yaa ããrĩburire mʉsã sẽrẽbosamakʉ̃ gããmea. Marĩpʉre ĩgʉ̃ dorederosʉ̃ta
Cristoya kerere gajerãrẽ pémasĩma õãrõ yʉ wereburire sẽrẽbosamakʉ̃ gããmea.
5 Jesúre bʉremumerãrẽ pémasĩrĩ merã õãrõ irika! Ĩgʉ̃sãrẽ ĩgʉ̃yare wereka! Ĩgʉ̃sã merã
mʉsã ããrĩrõpã ĩgʉ̃sãrẽ õãrõ irika, ĩgʉ̃sãde Jesúre bʉremuburo, ãrĩrã!

6 Gajerã merã weretamurã, õãrõ merã weretamuka! Õãrĩ direta wereníka! Mʉsã irasirirã
gajerã ĩgũsã Jesúyamarẽ mʉsãrẽ sẽrẽñamakũ, õãrõ masĩrĩ merã yʉjʉrãkoa ĩgũsãrẽ.

Pablo õãdoretũnudea

7 Tíquico, marĩyagʉ marĩ maĩgũ, Jesúre bʉremugũ ããrĩmi. Ĩgũ yʉ ããrĩrikʉrire mʉsãrẽ
weregʉkumi. Marĩ Opʉyare buegʉ, yʉ merã moãgũ ããrĩmi. Neõ iri moãrĩrẽ piribemi.
8 Mʉsã pʉrogue ĩgũrẽ iriua, gʉa ããrĩrikʉrire masĩ, mʉsãrẽ gũñatura, ʉsʉyamakũ iriburo,
ãrĩgũ.
9 Onésimo merã ĩgũrẽ iriua. Ĩgũde Jesúyare neõ piribemi. Mʉsãya makãmʉ, marĩyagʉ marĩ
maĩgũ ããrĩmi. Ĩgũsã pẽrã gʉa naásũ waadeare ããrĩpererire wererãkuma mʉsãrẽ.
10 Aristarco yʉ merãmʉ, yʉ merã peresugue ããrĩgṹ mʉsãrẽ õãdoremi. Marcode õãdoremi.
Ĩgũ Bernabé pagʉmʉ ããrĩmi. Mʉsã pʉrogue ĩgũ ejamakũ, õãrõ merã ĩgũrẽ bokatĩrĩñeãka, yʉ
mʉsãrẽ werederosũta!
11 Jesús wãĩkʉgʉ, gajerã "Justo" wãĩyedi mʉsãrẽ õãdoremi. Ĩgũ, Marcos, Bernabé merã yʉre
moãtamurã ããrĩma. Ĩĩsã ʉrerãta gajerã judío masaka Jesúre bʉremurã watopeguere yʉre
moãtamuma, masaka Marĩpʉ ĩgũyarãrẽ doreri kerere péburo, ãrĩrã. Ĩgũsã yʉre iritamurĩ
merã gũñatura, ʉsʉyáa.
12 Epafras mʉsãya makãmʉde mʉsãrẽ õãdoremi. Ĩgũ Cristoyagʉ ĩgũrẽ moãboegʉ ããrĩmi.
Marĩpʉre sẽrẽgũ, turaro mʉsãya ããrĩburire sẽrẽbosaníkõãmi. Marĩpʉre õãrõ gũñaturaní, ĩgũ
gããmerõsũ iriburo, ãrĩgũ, irasũ sẽrẽbosami.
13 Ĩgũ Marĩpʉre mʉsãya ããrĩburire turaro sẽrẽbosamakũ ĩãa. Laodicea marãya ããrĩburire,
Hierápolis marãya ããrĩburidere turaro sẽrẽbosami. Ĩgũ irasirimakũ ĩãgũ, mʉsãrẽ irire diaye
werea.
14 Duturu Lucas, marĩ maĩgũ mʉsãrẽ õãdoremi. Demade õãdoremi.
15 Õãburo marĩyarã Laodicea marã. Ninfa wãĩkʉgode õãburo. Jesúre bʉremurã igoya
wiigue nerẽrãde õãburo.
16 I pũrẽ yʉ gojadea pũrẽ mʉsã nerẽrõgue bue ĩmu odo, Laodicea marãdere iriuka, ĩgũsãde
ĩgũsã nerẽrõgue bue ĩmuburo, ãrĩrã! Irasirirã ĩgũsãrẽ gaji yʉ gojadea pũrẽ ñeãrã, mʉsãde iri
pũrẽ bue ĩmuka!
17 Ãsũ ãrĩka Arquipore: "Marĩ Opʉ Jesúyagʉ mʉ ããrĩmakũ, mʉrẽ ĩgũ moãrĩrẽ pídi ããrĩmí.
Irasirigʉ irire õãrõ moãyuwarikʉka!" ãrĩka ĩgũrẽ!
18 Yʉ Pablo, yaa mojõ merã ire gojáa: "Mʉsãrẽ õãdorea". Peresugue yʉ ããrĩrĩrẽ gũña,
Marĩpʉre yaa ããrĩburire sẽrẽbosaka! Õãrõ ããrĩka mʉsã! Marĩpʉ mʉsãrẽ õãrõ iritamuburo.
Iropãta ããrã.
Pablo

1 TESALONICENSES

Pablosã Tesalónica marãrẽ õãdoredea

1 Yн Pablo, yн merãmarã Silvano, Timoteo merã mнsã Tesalónica marãrẽ Jesúre bнremurãrẽ õãdorea. Mнsã Marĩpнyarã, marĩ Opн Jesucristoyarã ããrã. Irasirigн mнsãrẽ i papera pũrẽ gojáa. Marĩpн ããrĩnígũ, marĩ Opн Jesucristo mнsãrẽ õãrõ iritamu, siuñajãrĩ merã ããrĩrikнmakũ iriburo.

Pablo, Tesalónica marã Jesúre bнremurĩrẽ gojadea

2 Gнa Marĩpнre mнsãya ããrĩburire sẽrẽbosarã, mнsã õãrõ iririre gũñáa. Irasirirã ĩgũrẽ: "Mн iritamurĩ merã õãrõ yáma", ãrĩ, нsнyari sĩníkõãa.

3 Ĩgũrẽ sẽrẽrã, ãsũ ãrĩ sẽrẽa: "Gнapн, Tesalónica marã mн magũ Jesucristore bнremusĩã, ĩgũyare õãrõ irirã yáma. Maĩrĩ merã gajerãrẽ õãrõ iritamuma. Marĩ Opн Jesucristo dupaturi aariburire нsнyari merã yúsĩã, ñerõ tarikererã gũñaturama. Irasirigн ĩgũsãrẽ irire iriduúbirimakũ irika!" ãrĩ sẽrẽa.

4 Gнayarã, Marĩpн mнsãrẽ maĩmi. Ĩgũta mнsãrẽ beyedi ããrĩmí, ĩgũyarã ããrĩburo, ãrĩgũ. Gнa irire masĩa.

5 Mнsãrẽ Jesús masakare tauri kerere wererã, gнa masĩrĩ merã werebiribн. Õãgũ deyomarĩgũ turari merã gapн mнsãrẽ iri kerere werebн. Gнa mнsãrẽ õãrõ iritamudeare masĩsĩã, gнa iri kerere weremakũ pérã: "Diayeta ããrã", ãrĩ masĩbн.

6 Irasirirã, gнa irideare ĩãnerã ããrĩsĩã, gнa iriderosũ, irasũ ããrĩmakũ Jesucristo iriderosũ irirã dujabн. Ñerõ tarikererã, Õãgũ deyomarĩgũ iritamurĩ merã Jesúya kerere нsнyari merã pé, bнremunнgãbн.

7 Mнsã irasirideare pérã, ããrĩpererã Jesúre bнremurã, Macedonia nikũ marã, õõ Acaya nikũ marã: "Marĩdere ĩgũsã irirosũta ããrĩrikнro gããmea", ãrĩma.

8 Mнsã merãta ããrĩpererogue marã marĩ Opн Jesúya kerere pépereakõãñurã. Macedonia marã, Acaya marã dita iri kerere pérã meta iriñurã. Ããrĩpererogue marã mнsã Marĩpнre bнremurĩrẽ masĩsiañurã. Irasirirã gнa ĩgũsãrẽ irire werenemobirikoa.

9 Ĩgũsã gapн gнa mнsã pнro ejamakũ, mнsã gнare õãrõ bokatĩrĩñeãdeare gajerãguere werema. Gaji mнsã keori weadeare bнremurĩrẽ pirikõã, Marĩpн gapнre bнremu, ĩgũ gããmerĩ direta irinнgãdeare werema. Ĩgũ diayeta Marĩpн okanígũ ããrĩmi.

10 Mнsã, ĩgũ magũ Jesús ũmнgasigue ããrĩgṹ i ũmнgue dupaturi aariburire õãrõ нsнyari merã yúrã iriayuro. Marĩpн Jesúre boadiguere masũdi ããrĩmí. Jesúta marĩrẽ peamegue bнro wajamoãsũbonerãrẽ taugн ããrĩmi.

2

Pablo Tesalónicague ĩgũ buedeare gojadea

1 Gнayarã, mнsã ire õãrõ masĩa. Gнa mнsã pнro ããrĩrã, ubu ããrĩrĩrẽ irirã meta iribн. Gнa buerire pérã, wárã mнsã Jesúre bнremunнgãbн.

2 Gнa mнsã pнro waaburi dupuyuro Filipogue ããrĩbú. Gнa irogue ããrĩmakũ, iro marã gнare ñerõ iri, ñerõ ãrĩ bнridama. Mнsã irire masĩa. Mнsãya makã marãde gнare ñerõ iridнakerepнrн, Marĩpн gнare iritamumi. Irasirirã güiro marĩrõ gũñaturari merã ĩgũ masakare tauri kerere mнsãrẽ werebн.

3 Gнa mнsãrẽ: "Iri kerere bнremuka!" ãrĩ wererã, diayema ããrĩrĩrẽ bнremumakũ gããmebн. Mнsãrẽ ñerõ iridнarã, ãrĩgatori merã buerire bнremumakũ iridнarã meta iribн.

4 Marĩpн ĩgũ gããmederosũta gнare ĩgũ masakare tauri kerere weremurãrẽ beyepídi ããrĩmí. Irasirirã, masaka gнa merã нsнyaburo, ãrĩrã meta iri kerere werea. Marĩpн gããmerĩ gapнre iridнarã, irire werea. Ĩgũta ããrĩpereri marĩ gũñarĩrẽ ĩãmasĩgũ ããrĩmi.

5 Mнsã masĩa. Gнa mнsã pнro ããrĩrã, mнsãrẽ õãrõ wereníga tori merã gнa gããmerĩrẽ irimakũ iridнarã meta iribн. Mнsãrẽ niyerure ãĩdнarã ãrĩgatori merã wererã meta iribн. Marĩpнde irire masĩmi.

6 Gнa Marĩpнya kerere wererã, mнsã gнare: "Õãrõ buema", ãrĩmakũ iridнarã meta yáa. Gajerãde gнare irasũ ãrĩmakũ neõ gããmebea.

7 Gнa, Cristo buedoregн beyepínerã ããrĩsĩã, mнsãrẽ: "Gнare iritamuka!" ãrĩbonerã ããrĩkererã, neõ irasũ ãrĩbiribн. Sugo pago igo pũrãrẽ maĩrĩ merã õãrõ korerosũta mнsãrẽ maĩrĩ merã õãrõ korebн.

8 Mнsãrẽ bнro maĩsĩã, Marĩpнya kerere õãrõ iridнari merã buebн. Ããrĩpereri gнa irimasĩrĩ merã mнsãrẽ iritamubн. Mнsãrẽ maĩsĩã, irasiribн.

9 Mʉsã gʉayarã, gʉa mʉsã merã ããrĩrã bʉro moãdeare gũñakoa. Mʉsãrẽ Marĩpʉya kerere
buerã: "Gʉare iritamuka!" ãrĩdʉabirisĩã, gʉa baaburire wajarimurã ũmʉrĩ, ñamirĩ moãbʉ.
10 Gʉa iririkʉrire mʉsã masĩa. Marĩpʉde masĩmi. Gʉa, mʉsã Jesúre bʉremurã merã ããrĩrã,
gʉa mʉsãrẽ õãrõ irirã, diayema iribʉ. Irasirirã gajerã gʉare: "Ñerõ yáma, waja oparã
ããrĩma", neõ ãrĩmasĩbirima.
11 Idere mʉsã masĩa. Sugʉ pagʉ ĩgũ pũrãrẽ õãrõ wereri merã ĩgũsãrẽ gũñaturamakũ
irirosũta gʉa mʉsãdere ããrĩpererãrẽ irasiribʉ.
12 Marĩpʉ mʉsãrẽ ĩgũyarãrẽ dorerogue ĩgũ õãrõ gosewasirirogue mʉsã ããrĩmurãrẽ beyedi
ããrĩmí. Irasirirã mʉsãrẽ ĩgũyarãrẽ: "Ĩgũyare õãrõ iriníkõãka!" ãrĩ werebʉ.
13 Gʉa mʉsãrẽ Marĩpʉya kerere weremakũ pérã, mʉsã: "I Marĩpʉya werenírĩgora ããrã", ãrĩ
bʉremubʉ. "Masakaya werenírĩ meta ããrã", ãrĩbʉ. Gʉa, mʉsã irasirideare gũñarã, Marĩpʉre
ʉsʉyari sĩníkõãa. Ĩgũ mʉsãrẽ ĩgũya kerere bʉremurãrẽ iri merã mʉsã gũñarĩrẽ, mʉsã iririre
õãrĩ gapʉre gorawayumakũ yámi.
14 Gʉayarã, mʉsã Jesucristore bʉremurã ããrĩmakũ ĩãrã, mʉsãya nikũ marã mʉsãrẽ ñerõ
tarimakũ iriañurã. Mʉsãrẽ waarósũta Judea nikũ marãdere Marĩpʉyarãdere waaró iriayuro.
Ĩgũsã Jesucristore bʉremurã ããrĩmakũ ĩãrã, ĩgũsãya nikũ marã judío masaka ĩgũsãrẽ ñerõ
tarimakũ iriañurã. Judío masaka Jesúre gããmemerã ããrĩsĩã, ĩgũrẽ bʉremurãrẽ ñerõ tarimakũ
iriañurã.
15 Ĩgũsã ñekũsãmarã Marĩpʉya kerere weredupuyunerãrẽ wẽjẽderosũ, marĩ Opʉ Jesúdere
wẽjẽnerã ããrĩmá. Gʉadere gʉa mʉsãya makãgue ããrĩmakũ, ñerõ iri, béowiuma. Marĩpʉ, ĩgũsã
irasirideare neõ gããmebemi. Ĩgũsã ããrĩpererãrẽ gããmebema.
16 Judío masaka ããrĩmerãrẽ peamegue waabirikõãburo, ãrĩrã, gʉa ĩgũsãrẽ Jesúyare
buedʉamakũ, judío masaka Jesúre gããmemerã gʉare kãmutadʉadima. Gʉare ĩgũyare were-
dorebirima. Irasirirã ĩgũsã ñerõ iririre nemorõ irisĩã, wáro waja opama. Ĩgũsã daporata
Marĩpʉ bʉro wajamoãsũmurã dujasiama.

Pablo Tesalónica marãrẽ ĩgũ dupaturi ĩãgũ waadʉarire gojadea

17 Gʉayarã, gʉa mʉsã pʉrogue ããrãnerã wiridero pʉrʉ mérõgã tarikerepʉrʉ, mʉsãrẽ
gũñaníkõã, dupaturi bʉro ĩãrã waadʉadibʉ.
18 Wári gʉa mʉsãrẽ ĩãrã waadʉadibʉ. Yʉ Pablo wári: "Irogue waagʉra", ãrĩnadibʉ. Gʉa
waadʉarikʉ, wãtĩ gapʉ gʉa waadʉarire kãmutanami.
19-20 Mʉsãta gʉare ʉsʉyamakũ irirã, gʉare mʉsã õãrõ iriburimarẽ gũñaturamakũ irirã ããrã.
Irasirirã mʉsãrẽ ĩãrã waadʉadibʉ. Marĩ Opʉ Jesucristo i ũmʉgue dupaturi aarimakũ, mʉsã
õãrõ irideare gũñarã, gʉa ĩgũrẽ: "Ĩgũsãta ããrĩma, gʉare bʉro ʉsʉyamakũ irinerã. Gʉa mʉyare
buemakũ pérã, mʉrẽ bʉremunʉgãma. Mʉyare õãrõ iritʉyaníkõãma", ãrĩ wererãkoa. Irasirirã
mʉsã merã bʉro ʉsʉyáa.

3

1-2 Mʉsãya kerere pédʉarã bokatĩũbirikubʉ. Irasirirã, Timoteore: "Ĩgũsãrẽ ĩãgũ waaka!" ãrĩ
iriubʉ. "Gʉa gapʉ Atenague dujarãkoa", ãrĩbʉ. Timoteo marĩyagʉ, Marĩpʉre moãboegʉ, gʉa
merã Jesucristoya kerere buegʉ ããrĩmi. "Ĩgũ Jesúyare buemakũ pérã, gũñaturari merã ĩgũrẽ
bʉremunemorãkuma", ãrĩrã, ĩgũrẽ iriubʉ.
3 Mʉsã Jesucristore bʉremurĩ waja gajerã mʉsãrẽ ñerõ iriañurã. Irasirirã, mʉsã Jesúyare
neõ piribirikõãburo, ãrĩrã, Timoteore mʉsã pʉrogue iriubʉ. Marĩ Jesúre bʉremurĩ waja
gajerã marĩrẽ ñerõ irirãkuma. Irire masĩa mʉsã.
4 Iro dupuyuro gʉa irogue mʉsã merã ããrĩrã, irire ãsũ ãrĩ weresiabʉ: "Marĩ Jesúre
bʉremurĩ waja ñerõ tarirãkoa", ãrĩbʉ. Gʉa ãrĩderosũta gajerã marĩrẽ ñerõ irirã yáma. Mʉsã
irire masĩsiáa.
5 Irasirigʉ, mʉsãrẽ: "¿Jesúre gũñaturari merã bʉremuníkõãkuri?" ãrĩ sẽrẽña, mʉsãya kerere
pédʉagʉ bokatĩũbirisĩã, Timoteore iriubʉ. "Gũñaturanerãrẽ gajipoe irigʉ wãtĩ ĩgũsãrẽ Jesúya
buerire bʉremuduúmakũ irikumi, gʉa irire ubugora bueyo", ãrĩ gũñarikʉbʉ. Irasirigʉ
Timoteore mʉsã pʉrogue iriubʉ.
6 Daporare, Timoteo, mʉsãrẽ ĩãgũ ejadi õõguere goejasiami. Ĩgũ õãrĩ mʉsãyare kerekʉ
goejami. Mʉsã piriro marĩrõ Jesúre õãrõ gũñaturari merã bʉremurĩrẽ, mʉsã gãme maĩrĩrẽ,
gʉare were goejami. Gʉare maĩrĩ merã gũñaníkõãyuro. Gʉa mʉsãrẽ ĩãdʉarosũta, mʉsãde
gʉare bʉro ĩãdʉayuro.
7 Irasirirã, mʉsã Jesúre bʉremurĩrẽ pérã, gʉa ñerõ tarikererã, õãrõ yʉjʉpũrãkʉri merã
ʉsʉyáa.
8 Marĩ Opʉ Jesúre mʉsã bʉremunímakũ pérã, dapagueta siuñajãrĩ opáa.
9 Irasirirã mʉsãrẽ gũñarã, Marĩpʉre bʉro ʉsʉyari sĩa. Nasiri ʉsʉyari sĩbokatĩũmasĩña máa.

10 Ʊmʉrĩ, ñamirĩ Marĩpʉre: “Gʉa ĩgʉ̃sãrẽ ĩãrã waaburire ãmubosaka!” ãrĩ, bʉro sẽrẽa.
Mʉsãrẽ Jesúya kerere wereyuwarikʉrã waadʉakoa, ĩgʉ̃rẽ õãrõ bʉremunemoburo, ãrĩrã.
11 Marĩpʉ ããrĩnígʉ̃, marĩ Opʉ Jesucristo gʉare iritamuburo. Gʉare mʉsãrẽ ĩãrã waaburire
ãmu, iriuburo.
12 Marĩ Opʉ mʉsãrẽ nemorõ gãme maĩwãgãnímakʉ̃ iriburo. Gʉa mʉsãrẽ maĩrõsʉ̃ta mʉsãde
gajerã ããrĩpererãrẽ gãme maĩnemomakʉ̃ iriburo.
13 Mʉsãrẽ ĩgʉ̃rẽ piriro marĩrõ õãrõ gʉ̃ñaturari merã bʉremunímakʉ̃ iriburo. Irasirirã, marĩ
Opʉ Jesús ããrĩpererã ĩgʉ̃yarã merã i ʉ̃mʉgue dupaturi aarimakʉ̃, Marĩpʉ ããrĩnígʉ̃ ĩʉ̃rõgue ĩgʉ̃
iritamurĩ merã ñerĩ marĩrã, waja opamerã ããrĩrãkoa.

4

Pablo Jesúre bʉremurãrẽ: “Marĩpʉ gããmerĩ direta irika!” ãrĩ gojadea

1 Daporare marĩ Opʉ Jesús doreri merã mʉsãrẽ ãsʉ̃ ãrĩ werea: “Gʉa mʉsãrẽ: ‘Ãsʉ̃
iriro gããmea’, ãrĩ buederosʉ̃ta irika, Marĩpʉ gããmerĩ direta irimurã! Daporare mʉsã ĩgʉ̃
gããmerĩrẽ irirã iriayuro. Irasirirã: ‘Irire nemorõ irinemoka!’ ” ãrĩ werea.
2 Gʉa buedeare mʉsã masĩa. Irire buerã, marĩ Opʉ Jesús doreri merã mʉsãrẽ buebʉ.
3 Marĩpʉ mʉsãrẽ ñerĩ marĩrã ããrĩmakʉ̃ gããmemi. Irasirirã: marãpo marĩrã, marãpokʉrã,
marãpʉ marĩrã, marãpʉkʉrã gãmebirabirikõãka!
4 Mʉsãkʉ ñerõ iri ĩmurõ marĩrõ goepeyari merã mʉsã marãposã nomerẽ opaka! Gajerã
mʉsã irasirimakʉ̃ ĩãrã: “Õãrõ yáma”, ãrĩ ĩãrãkuma.
5 Marĩpʉre masĩmerã irirosʉ̃, nomerẽ ñerõ iridʉari merã ʉaribejabirikõãka!
6 Mʉyagʉ marãpore gãmebirarã, igo marãpʉdere ñerõ irikoa. Irinorẽ iribirikõãka! Marĩpʉ
irasirirãnorẽ bʉro wajamoãgʉkumi. Gʉa mʉsãrẽ irire weresiabʉ.
7 Marĩpʉ marĩrẽ ñerĩrẽ iriburo, ãrĩgʉ̃ meta beyepídi ããrĩmí. Ĩgʉ̃ gããmerĩ direta iridoregʉ,
marĩrẽ beyepídi ããrĩmí.
8 I buerire gããmemerã, gʉa direta gããmemerã meta yáma. Marĩpʉdere gããmebema. Marĩpʉ
marĩrẽ ĩgʉ̃ gããmerĩ direta iridoregʉ, Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃rẽ iriudi ããrĩmí. Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃
ñerĩ opabi ããrĩmi.
9 Mʉsã sugʉ pũrã irirosʉ̃ gãme maĩrĩ tamerãrẽ gojabea. Marĩpʉ ĩgʉ̃ basi mʉsãrẽ gãme
maĩdoresiadi ããrĩmí.
10 Mʉsã irasʉ̃ta iriayuro. Marĩpʉ mʉsãrẽ dorederosʉ̃ta ããrĩperero Macedoniague
ããrĩpererã Jesúre bʉremurãrẽ maĩayuro. Mʉsã gãme maĩrĩ merã ããrĩkerepʉrʉ: “Nemorõ gãme
maĩnemoka!” ãrĩ werea.
11 Gãme ĩãturiro marĩrõ õãrõ ããrĩrikʉka! Gajerãya ããrĩrĩnorẽ gʉ̃ñarikʉ, ĩgʉ̃sãrẽ
werewʉabirikõãka! Mʉsãyama ããrĩburi gapʉre gʉ̃ña, õãrõ moãrikʉ, ããrĩkõãka! Gʉa mʉsã
pʉrogue ããrĩrã, ire mʉsãrẽ weresiabʉ.
12 Mʉsã õãrõ moãrã, gajerãrẽ baari sẽrẽbirikoa. Mʉsã moãrĩ merã mʉsã baaburire
oparãkoa. Mʉsã irasirimakʉ̃ ĩãrã, Jesúre bʉremumerã goepeyari merã mʉsãrẽ ĩãrãkuma.

Pablo marĩ Opʉ dupaturi i ʉ̃mʉgue aariburire gojadea

13 Gʉayarã, mʉsãrẽ boanerã waaburire weredʉakoa, irire masĩburo, ãrĩgʉ̃. Jesúre
bʉremurã boarã, ĩgʉ̃ merã ããrĩnírã waarãkuma. Mʉsã irire masĩrã, mʉsãyarã Jesúre
bʉremurã boamakʉ̃, bʉro bʉjawerebirikoa. Jesúre bʉremumerã gapʉ, ĩgʉ̃sãyarã boamakʉ̃,
bʉro bʉjawererãkuma. Ĩgʉ̃sã irirosʉ̃ bʉro bʉjawerebirikoa.
14 Marĩ ire bʉremua. Jesús boadigue masãdi ããrĩmí. Ĩgʉ̃ dupaturi i ʉ̃mʉgue aarimakʉ̃,
ĩgʉ̃rẽ bʉremurã boanerãrẽ Marĩpʉ ĩgʉ̃rẽ masʉ̃derosʉ̃ta ĩgʉ̃sãrẽ masʉ̃gʉkumi. Masʉ̃ odo, ĩgʉ̃
ããrĩrõgue ãĩmʉrĩagʉkumi.
15 Marĩ Opʉ Jesús weredeare mʉsãrẽ werea. Jesús dupaturi i ʉ̃mʉgue aarimakʉ̃, ĩgʉ̃rẽ
bʉremurã boanerã masã, ãĩmʉrĩãsʉ̃rãkuma. Ĩgʉ̃sã pʉrʉ, marĩ Jesúre bʉremurã okarãde
ãĩmʉrĩãsʉ̃rãkoa.
16 Ãsʉ̃ waarokoa. Marĩ Opʉ Jesús ĩgʉ̃ basita ʉ̃mʉgasigue ããrĩdi bʉro turaro wereníri
merã aarigʉkumi. Ĩgʉ̃ aarimakʉ̃, Marĩpʉre wereboerã opʉde werenígʉkumi. Marĩpʉyaru
puridirude bʉsʉrokoa. Irasʉ̃ waamakʉ̃, Jesúre bʉremurã boanerã masãpʉrorirãkuma.
17 Ĩgʉ̃sã pʉrʉ, marĩ okarãde Jesúre bʉremurã, ĩgʉ̃sã merã mikãyeborigue mʉrĩa, irogue
Jesúre bokatĩrĩrãkoa. Ʊmʉgasigue ĩgʉ̃ merã ããrĩníkõãrãkoa.
18 Mʉsã basi irire gãme wereníka! Irasirirã gãme gʉ̃ñaturamakʉ̃ irirãkoa.

5

1 Irinʉ, iropã ããrĩmakʉ̃, Jesús dupaturi aarigʉkumi, ãrĩrĩ tamerã masĩña máa. Irasirigʉ iri
tamerãrẽ gojabea.

2 Mʉsã masĩsiáa. Sugʉ yajarimasʉ̃ ñami merã gũñaña marĩrõ yajagʉ ejarosũ, Jesúde marĩ
gũñabiriripoe ejagʉkumi.
3 Jesúre bʉremumerã ĩgʉ̃ dupaturi aariburi dupuyurogãrẽ: "Gʉa güiro marĩrõ õãrõ
ããrĩkõãa", ãrĩ gũñarãkuma. Ĩgʉ̃sã irasũ gũñaripoere ĩgʉ̃sãrẽ wári ñerĩ waarokoa. Sugo nomeõ
nijĩpo ããrĩgõ, majĩgʉ̃ nijĩwãgũgõ pũrĩsũrõsũ, Jesúre bʉremumerã irasũta gũñaña marĩrõ bʉro
ñerõ tarirãkuma. Neõ sugʉ taribirikumi.
4 Masaka Jesúre bʉremumerã, naĩtĩãrõgue ããrĩrã irirosũ ããrĩma. Mʉsã gapʉ ĩgʉ̃sã
irirosũ ããrĩbea. Irasirirã Jesús dupaturi i ʉ̃mʉgue aarimakʉ̃, yajarimasʉ̃rẽ ĩãgʉkarã irirosũ
waabirikoa.
5 Mʉsã ããrĩpererã Jesúyarã ããrã. Irasirirã ʉ̃mʉ boyorogue ããrĩrã ĩãmasĩrõsũ Jesús
aariburire masĩa. Jesúre bʉremumerã gapʉ naĩtĩãrõgue ããrĩrã irirosũ ããrĩma. Irasirirã ñami
merã ĩãmasĩberosũ Jesús aariburire masĩbema.
6 Irasirirã ñami merã kãrĩrã irirosũ ããrĩbirikõãrã marĩ! Jesús dupaturi aariburire
gũñamerã, kãrĩrã irirosũ ããrĩma. Marĩ gapʉ ĩgʉ̃ aariburire pémasĩrĩ merã gũñaníkõãrã!
Mejãrã irirosũ iribirikõãrã! Diayema gapʉre irirã!
7 Masaka ñamirẽ kãrĩkuma. Mejãrĩmasã ñamirẽ mejãkuma.
8 Marĩ Jesúyarã gapʉ ʉ̃mʉ boyorogue ããrĩrã irirosũ ããrã. Irasirirã õãrõ pémasĩrĩ merã
diayemarẽ iriníkõãrã!
Sugʉ surara gãmewẽjẽrõgue waabu, ĩgʉ̃ya koretibire kãmutagʉ, kõme surírore sãñakumi.
Ĩgʉ̃ irirosũta marĩde Jesúre bʉremurĩ merã, marĩ gãme maĩrĩ merã, wãtĩrẽ ĩgʉ̃ marĩrẽ irire
pirimakʉ̃ iridʉarire kãmutarã! Surara ĩgʉ̃ya dipurure kãmutagʉ, kõme perore peyakumi.
Ĩgʉ̃ irirosũta marĩde, Jesús marĩrẽ taugʉ aariburire: "Diayeta aarigʉkumi", ãrĩ masĩrĩ merã
wãtĩrẽ ĩgʉ̃ marĩrẽ: "Irasũ waabirikoa", ãrĩgatorire kãmutarã!
9 Marĩpʉ marĩrẽ wajamoãbu meta beyepídi ããrĩmí. Marĩ ñerõ iridea wajare marĩ Opʉ
Jesucristo merã taubu, marĩrẽ beyepídi ããrĩmí.
10 Jesús ĩgʉ̃ merã ããrĩníkõãburo, ãrĩgʉ̃, marĩrẽ boabosadi ããrĩmí, marĩ ñerõ iridea wajare
wajarigʉ. Irasirirã ĩgʉ̃ dupaturi aarimakʉ̃, ĩgʉ̃rẽ bʉremurã boanerã, marĩ okarãde ĩgʉ̃ merã
ããrĩníkõãrãkoa.
11 Irire gũñarã, mʉsã irinírõsũ nemorõ gãme iritamu, gũñaturamakʉ̃ irika! Irasirirã Jesúre
bʉremunemorãkoa.

Pablo Jesúre bʉremurãrẽ weretũnudea

12 Gʉayarã, mʉsãrẽ turaro merã ãsũ ãrĩ weredʉakoa. Marĩ Opʉya kerere mʉsãrẽ wererãrẽ
goepeyari merã ĩãka! Marĩ Opʉ ĩgʉ̃sãrẽ mʉsãrẽ õãrõ doreburo, ãrĩgʉ̃, beyepídi ããrĩmí,
mʉsãrẽ õãrõ ããrĩrikʉburire, õãrõ iririkʉburire buedoregʉ.
13 Ĩgʉ̃sã mʉsãrẽ irire buerã, marĩ Opʉyare õãrõ irirã yáma. Ĩgʉ̃sã irasirimakʉ̃ ĩãrã, ĩgʉ̃sãrẽ
bʉro bʉremurĩ merã, bʉro maĩrĩ merã ĩãka! Gãme turiro marĩrõ õãrõ ããrĩrikʉka!
14 Gʉayarã, gaji mʉsãrẽ ãsũ ãrĩ weredʉakoa doja. Moãdʉamerãrẽ moãdoreka!
Gũñaturamerãrẽ gũñaturamakʉ̃ irika! Jesúre bʉremuturamerãrẽ iritamuka, ĩgʉ̃rẽ
bʉremunemoburo, ãrĩrã! Ããrĩpererã merã guaro marĩrõ bopoñarĩ merã õãrõ irika!
15 Mʉsãrẽ gajerã ñerõ irimakʉ̃, ĩgʉ̃sãrẽ gãmibirikoaka! Õãrĩ gapʉre mʉsãyarãrẽ, ããrĩpererã
gajerãdere õãrõ iriníkõãka!
16 Mʉsã Jesúyarã ããrĩsĩã, ʉsʉyari merã ããrĩníkõãka!
17 Mʉsã noó waaró, mʉsã noó ããrĩrõ, Marĩpʉre gũña, ĩgʉ̃rẽ mʉsãya ããrĩburire sẽrẽníkõãka!
18 Mʉsãrẽ gajinʉ ñerõ waamakʉ̃, õãrõ waamakʉ̃dere Marĩpʉre ʉsʉyari sĩníkõãka! Marĩpʉ,
marĩ Jesucristore bʉremurãrẽ irire irimakʉ̃ gããmemi.
19 Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃, mʉsã gũñarĩgue ĩgʉ̃ weremakʉ̃, irire kãmutabirikõãka! Ĩgʉ̃ dorerire
õãrõ yʉjʉka!
20 Sugʉ Jesúre bʉremugʉ̃ Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃ masĩrĩ sĩrĩ merã, Marĩpʉ weredoredeare
weremakʉ̃ pérã, irire doo bʉridabirikõãka!
21 Ubu gapʉ ĩgʉ̃sã weremakʉ̃, õãrõ pékũĩnú, gũñaka! "¿Diayeta wereri?" ãrĩ masĩdʉarã,
irasirika! Õãrĩ bueri ããrĩmakʉ̃, iri gapʉre irika!
22 Noó ñerĩ ããrĩmakʉ̃, irire iribirikõãka!
23 Marĩpʉ siuñajãrĩ merã ããrĩrikʉmakʉ̃ irigʉ mʉsãrẽ õãrõ, ñerĩ marĩrõ, ĩgʉ̃ gããmerĩ direta
iririkʉmakʉ̃ iriburo. Mʉsã ñerĩ opabirimakʉ̃, mʉsãya gũñarĩgue õãrĩ direta opamakʉ̃,
mʉsãya dupʉri merã ñerõ iribirimakʉ̃ iriburo. Mʉsãrẽ waja opamerã ããrĩmakʉ̃ iriburo.
Ĩgʉ̃ irasirimakʉ̃, marĩ Opʉ Jesucristo dupaturi aarigʉ́, mʉsãrẽ waja opamerã ããrĩmakʉ̃
bokajagʉkumi.
24 Marĩpʉ mʉsãrẽ ĩgʉ̃yarã ããrĩburo, ãrĩgʉ̃, beyepídi, i ããrĩpereri ĩgʉ̃ mʉsãrẽ: "Ãsũ irigʉra",
ãrĩdeare diayeta irigʉkumi.

Pablo õãdoretũnudea

25 Gʉayarã, mʉsãde Marĩpʉre gʉaya ããrĩburire sẽrẽbosaka!
26 Ããrĩpererã iro marã Jesúre bʉremurãrẽ, ĩgũ marĩrẽ maĩrõsũta maĩrĩ merã õãdoreka!
27 Marĩ Opʉ Jesucristo doreri merã i pũrẽ ããrĩpererã ĩgũrẽ bʉremurãrẽ siiu neeõ, bue ĩmuka!
28 Marĩ Opʉ Jesucristo mʉsãrẽ õãrõ iritamuburo.
Iropãta ããrã.
Pablo

2 TESALONICENSES

Pablo Tesalónica marãrẽ õãdoredea

1 Yн Pablo, yн merãmarã Silvano, Timoteo merã mнsã Tesalónica marãrẽ Jesúre
bнremurãrẽ õãdorea. Mнsã Marĩpнyarã, marĩ Opн Jesucristoyarã ããrã. Irasirigн mнsãrẽ i
papera pũrẽ gojáa.
2 Marĩpн ããrĩnígũ, marĩ Opн Jesucristo mнsãrẽ õãrõ iritamu, siuñajãrĩ merã ããrĩrikнmakũ
iriburo.

Pablo, Jesucristo ñerõ irirãrẽ wajamoãgũ aariburire gojadea

3 Gнayarã, mнsã Jesucristore bнremudero nemorõ ĩgũrẽ bнremunemo, gãme maĩnemo
iriayuro. Irasirirã gнa mнsãrẽ gũñarã, diayema irirã Marĩpнre нsнyari sĩníkõãrõ gããmea.
Gнa irasirimakũ õãrokoa.
4 Gнa noó waaró, mнsãyamarẽ gajerãrẽ Marĩpнyarãrẽ ĩgũsã nerẽrõgue нsнyari merã werea.
Mнsã Jesúre bнremurĩ waja masaka mнsãrẽ ñerõ irikerepнrн, neõ ĩgũrẽ bнremuduúbea.
Mнsãrẽ ñerõ waamakũdere gũñaturakõãa. Irire ĩgũsãrẽ werea.
5 I merãta marĩ masĩa. Mнsã Marĩpнyarã ããrĩrĩ waja gajerã mнsãrẽ ñerõ irikerepнrн,
gũñaturaníkõãa. Irasirigн Marĩpн diayema irigн mнsãrẽ: "Yaarãrẽ dorerogue aarika! Yaarã,
õãrã ããrã", ãrĩgнkumi.
6 Marĩpн diayema irigн ããrĩsĩã, mнsãrẽ ñerõ tarimakũ irinerãrẽ ñerõ tarimakũ irigнkumi.
7-8 Mнsãrẽ ñerõ tarinerãrẽ, gнadere õãrõ siuñajãrĩ bokamakũ irigнkumi. Marĩ Opн Jesús
aaririnн ããrĩmakũ irasirigнkumi. Jesús ũmнgasigue merã aarigú, ĩgũrẽ wereboerã turarã
merã, peame ũjũrĩ pũrã watopegue dijarigнkumi. Ĩgũya kerere pédнamerãrẽ, Marĩpнre
gããmemerãrẽ bнro wajamoãgũ aarigнkumi.
9 Ĩgũsã ñerõ iridea waja perebiri peamegue béosũrãkuma. Irasirirã, marĩ Opн turagн
ããrĩrõgue neõ waabirikuma. Ĩgũ gosewasiririre neõ ĩãrõ marĩrõgue béodijusũrãkuma.
10 Ĩgũ aaririnнrẽ ĩgũyarã ĩgũrẽ bнremurã ããrĩpererã ĩgũrẽ ĩãrãkuma. Ĩgũrẽ ĩãrã: "Diayeta
õãtarigн, turatarigн, ããrĩpererã oparã nemorõ Opн ããrĩmi", ãrĩ, ĩãgнka, bнro нsнyarãkuma.
Mнsãde, gнa mнsãrẽ ĩgũyare buedeare bнremusĩã, ĩgũsã merã нsнyarãkoa.
11 Gнa irire gũñarã, Marĩpнre mнsãya ããrĩburire ãsũ ãrĩ sẽrẽbosanía: "Gнapн, mн ĩgũsã yн
gããmerĩ direta irirã ããrĩburo, ãrĩgũ, ĩgũsãrẽ beyepídi ããrĩbú. Irasirigн ĩgũsãrẽ mн gããmerõsũta
ããrĩrikнmakũ irika! Ĩgũsã ããrĩpereri mнrẽ bнremurĩ merã õãrõ iridнarire iriyuwarikнburo.
Ĩgũsãrẽ mн turari merã irasirimakũ irika!" ãrĩ sẽrẽbosáa.
12 Mнsã irire irimakũ ĩãrã, gajerã, marĩ Opн Jesúre goepeyari merã ĩãrãkuma. Ĩgũ mнsãrẽ:
"Yaarã ããrĩma, õãrõ yáma", ãrĩ ĩãgнkumi. Marĩpн, marĩ Opн Jesucristo mнsãrẽ iritamu, bнro
maĩmakũ, irasũ waarokoa.

2

Pablo, ñegũ aariburire gojadea

1 Gнayarã, daporare marĩ Opн Jesucristo aariburire, ĩgũ marĩrẽ neeõnú, ĩgũ pнrogue
ãĩmнrĩaburire weregнra.
2 Gajerã mнsãrẽ: "Marĩ Opн i ũmнgue dupaturi aaririnн ejasiáa", ãrĩmakũ
gũñarikнbirikõãka! Irire péwisibirikõãka! Gajerã: "Irire Õãgũ deyomarĩgũ yнre irasũ ãrĩ
wereami", gajerã: "Sugн gнare irasũ ãrĩ wereami", gajerã: "Pablosã irasũ ãrĩ gojanerã
ããrĩmá", ãrĩbokuma. Irire pérã, gũñarikнbirikõãka!
3 Ãrĩgatosũbirikõãka! Marĩ Opн Jesús aariburinн dupuyuro ãsũ waarokoa. Wárã masaka
Marĩpн dorerire tarinнgãrãkuma. Irasiriripoe sugн ñerõ iri, tarinнgãgũgora deyoagнkumi.
Ĩgũta perebiri peamegue béosũbu ããrĩgнkumi.
4 Ĩgũ Marĩpнre ĩãturigн, ããrĩpereri masaka Marĩpнyare bнremurĩrẽ ñerõ ãrĩ werenígнkumi.
Ĩgũ direta bнremumakũ gããmegнkumi. Irasirigн ĩgũrẽ bнremudoregн: "Yнta ããrã,
ũmнgasiguemн mнsã Opн", ãrĩgũ, Marĩpнya wiigue ñajãa, doanagнkumi.
5 Yн, mнsã pнrogue ããrĩgú, irire mнsãrẽ werebн. ¿Mнsã irire gũñaberi?
6 Mнsã ĩgũ ñegũ aariburire kãmutagнre masĩa. Ĩgũ aariburire kãmutanemobirimakũ
arigнkumi.
7-8 Ĩgũ wári ñerĩ iriburire marĩ masĩbirikerepнrн, ñerĩ ĩgũ iririno ããrĩsiáa. Ĩgũ aariburire
kãmutagн gajerogue ãĩãsũgнkumi. Ĩgũrẽ ãĩadero pнrн, ñegũ gapн arigнkumi. Ĩgũ ñerõ iriri
masĩsũrokoa. Pнrн marĩ Opн Jesucristo dupaturi i ũmнgue aarigú, puriri merã, ĩgũ turari
merã ñegũrẽ wẽjẽgнkumi. Ĩgũ gosewasiriri merã aarigú, ĩgũrẽ béodediugнkumi.

9 Ñegũ aarigú, wãtẽa opн Satanás iritamurĩ merã ejagнkumi. Irasirigн wãtĩ turari merã
wári iri ĩmugнkumi. “Ʊmнgasiguema turari merã iri ĩmugũ yáa”, ãrĩgatogнkumi.
10 Wári ĩgũ ñerõ iriri merã perebiri peamegue waamurãrẽ ĩgũ ãrĩgatorire bнremumakũ
irigнkumi. Ĩgũsã Marĩpнya diayema ããrĩrĩrẽ bнremubirisĩã, iri ãrĩgatorire bнremurãkuma.
Irasirirã tausũbirikuma.
11 Ĩgũsã diayema ããrĩrĩrẽ bнremudнabiri waja, Marĩpн ĩgũsãrẽ irire masĩbirimakũ
irigнkumi, ãrĩgatori gapнre bнremuburo, ãrĩgũ.
12 Irasirirã ããrĩpererã ĩgũsã Marĩpнya diayema ããrĩrĩrẽ bнremudнamerã ããrĩsĩã, ñerõ
iririre bнro iridнanemorãkuma. Irasirigн Marĩpн ĩgũsãrẽ wajamoãdediugнkumi.

Pablo, Marĩpн ĩgũ beyenerãrẽ tauburire gojadea

13 Gнayarã, mнsã marĩ Opн Jesús maĩrã, Marĩpн beyenerã ããrã. Irasirirã gнa mнsãrẽ
gũñarã, Marĩpнre нsнyari sĩníkõãrõ gããmea. Neõgoragueta mнsãrẽ beyedi ããrĩmí peamegue
waabonerãrẽ taugн. Õãgũ deyomarĩgũ turari merã mнsãrẽ ĩgũyarã ããrĩmakũ iribu, mнsã
diayema ããrĩrĩrẽ bнremuburo, ãrĩgũ, beyedi ããrĩmí. Irasirirã tausũmurã ããrã.
14 Marĩpн ĩgũ tauri kerere gнa mнsãrẽ buedea merã mнsãrẽ siiudi ããrĩmí, marĩ Opн
Jesucristo õãrĩ oparire ĩgũ merã opaburo, ãrĩgũ.
15 Irasirirã piriro marĩrõ gũñaturaka! Gнa mнsã pнrogue ããrĩrã buedeare, irasũ ããrĩmakũ
gнa mнsãrẽ gojadeare gũña, irire iritнyaka!
16-17 Marĩ Opн Jesucristo basita, irasũ ããrĩmakũ Marĩpн ããrĩnígũ mнsãrẽ ããrĩpereri mнsã
werenírĩ, mнsã iririkнrire gũñaturari merã õãrõ ããrĩrikнmakũ iriburo. Marĩpн marĩrẽ
bopoñarĩ merã maĩgũ, perebiri gũñaturari opamakũ irigн, ĩgũ õãrĩ sĩburire: “Oparãkoa”, ãrĩ
masĩmakũ irigн ããrĩmi.

3

Pablo: “Gнaya ããrĩburire Marĩpнre sẽrẽbosaka!” ãrĩ gojadea

1 Gнayarã, mнsãrẽ ãsũ ãrĩ gojatũnua. Gнaya ããrĩburire Marĩpнre sẽrẽbosaka! Mнsã, gнa marĩ
Opнya kerere buedeare pé bнremubн. Irasirirã, wárã masaka mнsã iriderosũta gнa buerire
pé bнremuburire, ĩgũsã gнare õãrõ bokatĩrĩñeãburire Marĩpнre sẽrẽbosaka!
2 Surãyeri masaka Jesúya kerere bнremubema. Irasirirã masaka diayema irimerã ñerã
gнare ñerõ iribirikõãburo, ãrĩrã, Marĩpнre serebosaka!
3 Marĩ Opн: “Ãsũ irigнra”, ãrĩderosũta mнsãrẽ gũñaturamakũ irigнkumi. Ñegũrẽ, mнsãrẽ ĩgũ
ñerõ iridнarire kãmutagнkumi.
4 Gнa mнsãrẽ iridorederosũta irirã irikoa. “Irire marĩ Opн iritamurĩ merã õãrõ ir-
iníkõãrãkuma”, ãrĩ bнremua.
5 Marĩ Opн Jesucristo, Marĩpн mнsãrẽ maĩrĩrẽ masĩnemomakũ iriburo. Ĩgũ ñerõ tarigн
gũñaturaderosũta mнsãdere gũñaturamakũ iriburo.

Pablo moãdoredea

6 Gнayarã, Jesucristo marĩ Opн wãĩ merã ĩgũ dorero merã mнsãrẽ werea. Gajerã Jesúre
bнremurã moãdнamerãrẽ, gнa mнsãrẽ buedeare iritнyamerãrẽ wapikнnemobirikõãka!
7 Mнsã masĩa. Mнsãdere gнa iriderosũta iriro gããmea. Gнa mнsã merã ããrĩrã, gajino iriro
marĩrõ ããrĩbiribн.
8 Neõ sugнre wajamarĩrõ sẽrẽ, baabiribн. Mнsãrẽ garibodнamerã, ũmнrĩ, ñamirĩ gнa
baaburire moã wajatabн.
9 Gнa mнsãrẽ bueri waja: “Gнare baari ejoka!” ãrĩbonerã ããrĩkererã, neõ irasũ ãrĩbiribн.
Mнsãrẽ: “Ãsũ iriro gããmea”, ãrĩ ĩmudнarã gнa basi moã wajata baabн.
10 Gнa mнsã merã ããrĩrã, mнsãrẽ ãsũ ãrĩbн: “Baaburi moã wajatadнabino
baabirikõãburo”, ãrĩbн.
11 Gajerã mнsã iriri kerere gнare ãsũ ãrĩ werema: “Surãyeri ĩgũsã merã moãmerã ããrĩma.
Moãbirikererã, wári irimoãmarĩ merã gajerãrẽ garibogorenarã yáma”, ãrĩma.
12 Gнa marĩ Opн Jesucristo wãĩ merã ĩgũ dorero merã irasirirãnorẽ: “Irimoãmarĩrẽ iropãta
irika! Mнsã baaburire, mнsã gããmerĩnorẽ moã wajataka!” ãrĩ werea.
13 Gнayarã, gariborero marĩrõ õãrĩrẽ iriníkõãka!
14 Gнa dorerire i pũgue gojarire tarinнgãgũnorẽ ĩãmasĩ, ĩgũrẽ gнyasĩũrõ tariburo, ãrĩrã,
wapikнbirikõãka!
15 Ĩgũrẽ wapikнbirikererã, mнsãrẽ ĩãturigнre irirosũ ĩãbirikõãka! Mнsã pagнmнrẽ
wererosũ ĩgũrẽ wereka, õãrĩrẽ iriburo, ãrĩrã!

Pablo õãdoretũnudea

16 Marĩ Opʉ ĩgʉ̃ basi marĩrẽ siuñajãrĩ merã õãrõ ããrĩrikʉmakʉ̃ irigʉ mʉsãrẽ ãsʉ̃ iriburo.
Mʉsã noó waaró, mʉsãrẽ gajerosʉ̃ waamakʉ̃, siuñajãrĩ sĩníkõãburo. Mʉsã ããrĩpererã merã
ããrĩburo.
17 Yʉ Pablo, yʉ basita i õãdorerire gojáa. Yʉ mʉsãrẽ gojanarõsʉ̃ta gojáa. Irasirirã mʉsã:
"Ĩgʉ̃ta gojañumi", ãrĩ ĩãmasĩrãkoa.
18 Marĩ Opʉ Jesucristo mʉsã ããrĩpererãrẽ õãrõ iritamuburo. Irasʉ̃ta iriburo.
Iropãta ããrã.
Pablo

1 TIMOTEO

Pablo Timoteore õãdoredea

1 Yн Pablo mнrẽ õãdorea. Jesucristo, Marĩpн marĩrẽ peamegue waabonerãrẽ taugн
doderosũta yнre pídi ããrĩmí ĩgũyare buedoregн. Ĩgũrẽta, ĩgũ marĩrẽ õãrõ iriburire yúrã
yáa.
2 Mн diayeta yн magũ irirosũ ããrĩgũ̃ ããrã. Irasirigн mнrẽ ire gojáa. Marĩpн ããrĩnígũ, marĩ
Opн Jesucristo mнrẽ iritamu, bopoñarĩ merã ĩã, siuñajãrĩ merã ããrĩrikнmakũ iriburo.

Pablo ãrĩgatori merã buerire pédorebiridea

3 Yн Macedonia nikũgue waagú, mнrẽ Efesogue dujadorebн, irore surãyeri ãrĩgatori merã
buerãrẽ: "Iropãta bueka!" ãrĩ weredoregн.
4 Ĩgũsãrẽ: "Iripoegue marã ĩgũsã basi ĩgũsã gũñarĩ merã kere wereunadeare, mнsã
ñekũsãmarã iririkнunadeare gũñanírbirikõãka!" ãrĩ wereka! Marĩ irire gũñanírã, iri merã
gãme guaseo, Marĩpн marĩrẽ iridorerire iribea. "Marĩpн yнre iritamugнkumi", ãrĩ bнremurĩ
merãta ĩgũ marĩrẽ dorerire irimasĩa.
5 Marĩpн marĩrẽ: ñerĩrẽ opamerã, ĩgũ ĩũrõ waja opamerã ããrã, ãrĩ gũñarã, diaye Jesu-
cristore bнremurã ããrĩmakũ gããmemi. Irasirigн õãrĩrẽ doremi. Marĩ irasũ ããrĩrã, ĩgũrẽ,
gajerãdere õãrõ maĩrãkoa.
6 Surãyeri irire tнyanemobema. Irasirirã gaji ubu ããrĩrĩrẽ gãme guaseoma.
7 Marĩpн Moisére doreri pídeare gajerãrẽ buerimasã ããrĩdнakererã: "I ãsũ ãrĩdнaro yáa",
ãrĩ buekererã, ĩgũsã buerire pémasĩbema.
8 Marĩ masĩa. Marĩpн Moisére doreri pídeare diaye buemakũ õãgoráa. Marĩpн, masakare
iri dorerire tarinнgãrĩrẽ masĩdoregн, irire pídi ããrĩmí.
9 Iri dorerire buerã, ire masĩrõ gããmea. Marĩpн iri dorerire pígн, diayema irirãrẽ diayema
iridoregн meta pídi ããrĩmí. Iri dorerire irimerã gapнre irire pídi ããrĩmí, diayema gapнre
masĩburo, ãrĩgũ. Iri dorerire tarinнgãrãrẽ, ñerãrẽ, ñerõ iririkнrãrẽ, ĩgũrẽ bнremumerãrẽ,
ĩgũya buerire gããmemerãrẽ, ĩgũsã pagнsãmarãrẽ wẽjẽrãrẽ, masakare wẽjẽbéorãrẽ,
10 nome merã ñerõ iririrẽ, ũma merã ñerõ irirã nomerẽ, ũma seyaro ñerõ iririrẽ, nome
seyaro ñerõ iririrẽ, masakare ñeã gajerãguere duarãrẽ, ãrĩgatorikнrãrẽ, ãrĩgatori merã:
"Ãsũ iririrãkoa", ãrĩdeare irimerãnorẽ, ããrĩpererã õãrĩ buerire kãmutadнarãrẽ iri dorerire pídi
ããrĩmí.
11 I õãrĩ bueri, Marĩpн masakare tauri kerere wereri ããrã. Marĩpн õãtarigн yнre i kerere
masakare weredoregн pídi ããrĩmí.

Pablo, Marĩpн ĩgũrẽ bopoñarĩ merã ĩãrĩrẽ gojadea

12 Yн marĩ Opн Jesucristore нsнyari sĩa. Ĩgũ yнre: "Õãrõ buegнkumi", ãrĩ gũñagũ ĩgũyarãrẽ
iritamudoregн beyepídi ããrĩmí. Irasirigн ĩgũ turarire yнre sĩdi ããrĩmí.
13 Iro dupuyurogue yн Jesucristore ñerõ werení, ĩgũrẽ bнremurãrẽ ñerõ iri: "Ĩgũ õãbemi",
ãrĩnabн. Yн ĩgũrẽ bнremubirisĩã, yн ñerõ iririre: "Ñerõ irigн irikoa", ãrĩ gũñabirisĩã, irasiribн.
Irasirikerepнrн, Marĩpн yнre bopoñarĩ merã ĩãgũ, beyedi ããrĩmí.
14 Marĩ Opн yнre bнro maĩgũ õãrõ irimi. Ĩgũ yнre Jesucristore bнremumakũ, gajerãdere
maĩmakũ irimi. Marĩrẽ Jesucristo merã ĩgũrẽ bнremumakũ, gajerãdere maĩmakũ irimi.
15 I yн wereburi diayeta ããrã. Ããrĩpererã irire bнremurõ gããmea. Jesucristo ñerõ iririrẽ
ĩgũsã ñerĩ iridea wajare taugн, i ũmнguere aaridi ããrĩmí. Yнta ããrĩpererã nemorõ ñerõ
iritarinнgãdi ããrã.
16 Yн irasũ ããrĩkerepнrн, Marĩpн yнre bopoñarĩ merã ĩãmi. Irasirigн, Jesucristo yнre
neõ perebiri bopoñarĩrẽ masĩmakũ irimi. Gajerãrẽ Jesucristore bнremurãrẽ ĩgũ yнre
bopoñarõsũta ĩgũsãdere bopoñarĩrẽ masĩmakũ irigнkumi. Pнrн ĩgũsãrẽ ĩgũ pнro perebiri okari
opamakũ irigнkumi.
17 Irasirirã Marĩpнre: "Õãtarigн, turatarigн ããrã", ãrĩ, нsнyari sĩníkõãrã! Ĩgũta marĩ Opн
ããrĩníkõãgнkumi. Ĩgũ neõ boabirikumi. Ĩgũ sugнta Marĩpн ããrĩmi. Deyomarĩgũ, masĩtarigн
ããrĩmi. Irasũta ããrĩmi.
18-19 Timoteo, mн yн magũ irirosũ ããrã. Irasirigн yн mнrẽ: "Ãsũ irika!" ãrĩ werea.
Iro dupuyuro Marĩpн marĩyarãrẽ mн iriburire mнrẽ weredoredi ããrĩmí. Irasirigн, ĩgũsã
mнrẽ: "Marĩpнyare ĩgũ turaro merã ãsũ irigнkoa", ãrĩ wererderosũta ĩgũrẽ bнremurĩrẽ piriro
marĩrõ gũñaturari merã irika! "Marĩpн ĩũrõ ñerõ iridea waja opabea", ãrĩ, õãrõ gũñagũ
ããrĩka! Surãyeri: "Ñerĩrẽ iribirikõãrõ gããmea", ãrĩ gũñakererã, ñerõ irima. Irasirirã Jesúyare
bнremurĩrẽ poyanorẽma.

20 I, Himeneorẽ, Alejandrore irasũta waabʉ. Irasirigʉ ĩgũsã pẽrãrẽ wãtẽa opʉ Satanás
ĩgũ gããmerõ iriburo, ãrĩgũ, Jesúre bʉremurã merã ããrĩnemodorebiribʉ. Marĩpʉre ñerõ ãrĩ
wereníneme birikõãburo, ãrĩgũ, irasiribʉ.

2

Marĩpʉre sẽrẽrã ãsũ iriro gããmea, ãrĩ gojadea

1 Mʉsãrẽ ãsũ iridorepʉroria. Ããrĩpererãya ããrĩburire Marĩpʉre sẽrẽbosaka! Ĩgũsãrẽ õãrõ
iritamu, bopoñarĩ merã ĩãburo, ãrĩrã, ĩgũsãrẽ sẽrẽbosaka! Ĩgũrẽ: "Mʉ merã ʉsʉyáa", ãrĩka!
2 Oparãya ããrĩburire, masakare dorerã ããrĩpererãya ããrĩburidere Marĩpʉre sẽrẽbosaka, õãrõ
doreburo, ãrĩrã! Ĩgũsã õãrõ doremakũ, goepeyari merã Marĩpʉre bʉremu, ĩgũ gããmerĩ direta
iri, õãrõ siuñajãrĩ merã ããrĩrikʉrãkoa.
3 Marĩ gajerãya ããrĩburire Marĩpʉre sẽrẽbosamakũ õãgoráa. Irire marĩ irimakũ ĩãgũ, Marĩpʉ
marĩrẽ taugʉ ʉsʉyari merã marĩrẽ ĩãmi.
4 Ĩgũta ããrĩpererã masakare perebiri peamegue waabirimakũ gããmemi. Diayema
ããrĩrĩdere masĩmakũ gããmemi.
5 Ĩgũ sugʉta Marĩpʉ ããrĩmi. Jesucristo, Marĩpʉ merã marĩ masakare õãrõ ããrĩmakũ
ãmubosagʉ sugʉta ããrĩmi. Ĩgũ marĩ irirosũ dupʉkʉgʉ ããrĩmi.
6 Ĩgũ curusague boari merã ããrĩpererã masakare ĩgũsã ñerĩ iridea wajare wajaribosadi
ããrĩmí ĩgũsãrẽ taugʉ. Irasirigʉ Marĩpʉ ĩgũ masakare irire masĩmakũ iriripoe ejamakũ, iri
kerere wererãrẽ weredoremi ããrĩpererã masĩburo, ãrĩgũ.
7 Jesucristo judío masaka ããrĩmerãrẽ iri kerere weredoregʉ, ĩgũsãrẽ ĩgũrẽ bʉremurĩrẽ,
ĩgũyama diaye ããrĩrĩrẽ yʉre buedoregʉ pími. Irire diayeta mʉrẽ werea. Ãrĩgatogʉ meta yáa.
8 Yʉ ããrĩperero marã ũmarẽ guaro marĩrõ, gãme guaseoro marĩrõ Marĩpʉyare õãrõ ririrãrẽ
mojõrĩ soemu, Marĩpʉre sẽrẽmakũ gããmea.
9 Nomerẽ, ũma merã ñerõ ririrã nome sãñarõsũpero sãñabirimakũ gããmea. Õãrõ keoro
ĩgũsãrẽ ejari suríre sãñaburo. Gajerã ĩgũsãrẽ: "Õãrõ deyoma", ãrĩ gũñamakũ iridʉarã, ĩgũsãya
poañapure wʉʉapuwea nome ããrĩdʉari direta gũñarikʉbirikõãburo. Ĩgũsãya dupʉridere oro
merã, perla wãĩkʉri yeri wajapari yeri merã iridea merã mamubirikõãburo. Wajapari
suríde re sãñabirikõãburo.
10 Masaka ĩgũsãrẽ: "Õãrã ããrĩma", ãrĩ gũñaburo, ãrĩrã, ãsũ gapʉ iriburo. Gajerã nome:
"Marĩpʉre bʉremua", ãrĩrã nome irirosũta õãrĩrẽ iriburo.
11 Jesúre bʉremurã nerẽrõgue nerẽrãrẽ Marĩpʉyare buerimasã bueripoere nome
wereníro marĩrõ bʉremurĩ merã pé buro.
12 Mʉsã nerẽrõgue nerẽmakũ, nome ũmarẽ buebirikõãburo. Ĩgũsãrẽ dorebirikõãburo.
Wereníro marĩrõ buerimasã buerire pé buro.
13 Ãsũ ããrã. Marĩpʉ Adãrẽ iripʉroridi ããrĩmí. Pʉrʉ Evare iridi ããrĩmí.
14 Adán, wãtĩ ãrĩgatosũdi meta ããrĩdi ããrĩmí. Eva gapʉ wãtĩ ãrĩgatorire bʉremusĩã, Marĩpʉ
dorerire tarinʉgãdeo ããrĩmó.
15 Irasũ ããrĩkerepʉrʉ, igo pũrãkʉdea merã* Jesúre bʉremu, gajerãrẽ maĩ, ñerõ iribiri,
diayema gapʉre ririrãno tausũrãkuma.

3

Jesúre bʉremurã oparãyamarẽ gojadea

1 I yʉ wereburi diayeta ããrã. Sugʉ Jesúre bʉremurã opʉ ããrĩdʉagʉ, õãrĩ moãrĩrẽ iridʉagʉ
ããrĩmi.
2 Irasiridʉagʉno ãsũ ããrĩburo. Masaka: "Ñerõ irigʉ ããrĩmi", ãrĩsũña marĩgũ, sugoreta
marãpokʉgʉ, pémasĩrĩ merã iririkʉgʉ, diayemarẽ irigʉ, masaka bʉremusũgũ, ĩgũya wii
gãmeñajãrã ejarãrẽ õãrõ bokatĩrĩñeãgũ, gajerãrẽ õãrõ buegʉ ããrĩburo.
3 Neõ mejãbi, gãmekẽãdʉabi, gajerã merã guaseobi, ñerõ iriri merã niyeru wajatadʉabi
ããrĩburo. Irasirirono irigʉ: masakare bopoñarĩ merã iritamugũ, niyerure ʉaribejabi
ããrĩburo.
4 Ĩgũya wii marãrẽ õãrõ doremasĩgũ, ĩgũ pũrãrẽ bʉremurĩ merã ĩgũrẽ õãrõ yʉjʉmakũ irigʉ
ããrĩburo.
5 Ĩgũya wii marãrẽ doremasĩbi, Marĩpʉre bʉremurĩ bumarãrẽ irota nemorõ kore-
masĩbirikumi.

---

* **2:15** Génesis 3.15: Eva Marĩpʉ dorerire tarinʉgãdero pʉrʉ, Marĩpʉ ããrĩnígũ pĩrũrẽ ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: "Igo nomeõ mʉrẽ ĩãdʉabirikumo. Dapagã merã igo parãmerã ããrĩturiarãde mʉ parãmerã ããrĩturiarãrẽ ĩãdʉabirikuma. Mʉ, sugʉ igo parãmerã ããrĩturiagʉya gubure kũrĩmakũ, ĩgũ gapʉ mʉya dipurure kʉramutũgʉkumi", ãrĩdi ããrĩmí. Irasirigʉ Jesús, Eva pũrãkʉdi parãmerã ããrĩturiagʉta, marĩ ĩgũrẽ bʉremurãrẽ taugʉ ããrĩmi.

6 Sugɯ Jesúre bɯremurã opɯ ããrĩdɯagɯ maama bɯremunɯgãgũ ããrĩbirikõãburo. Maama
bɯremunɯgãgũ gajipoe irigɯ ĩgũ: “Gajerã nemorõ ããrã yɯ”, ãrĩ gũñabokumi. Irasũ ãrĩ gũñagũ,
wãtĩ gũñaderosũ gũñabokumi. Irasirigɯ Marĩpɯ wãtĩrẽ wajamoãderosũ ĩgũrẽ iribokumi.
7 Irasirigɯ Jesúre bɯremurã opɯ ããrĩbu Jesúre bɯremumerã: “Õãgũ ããrĩmi”, ãrĩsũgũ
ããrĩburo. Ĩgũ õãrĩrẽ iribirimakũ ĩãrã, ĩgũrẽ ñerõ wereníbokuma. Wãtĩ ĩgũrẽ ñerĩ iridorerire
iribokumi.

Jesúre bɯremurã oparãrẽ iritamurãyamarẽ gojadea

8 Jesúre bɯremurã oparãrẽ iritamurãde masaka bɯremusũrã ããrĩburo. Ãrĩgatori marĩrõ
wererã, mejãmerã, ñerõ iriri merã niyerure wajatadɯamerã ããrĩburo.
9 Jesúya diayema ããrĩrĩrẽ Marĩpɯ marĩrẽ ĩmudeare piriro marĩrõ bɯremurã: “Marĩpɯ ĩũrõ
waja opabea”, ãrĩ gũñarã ããrĩburo.
10 Ĩgũsãrẽ sóoburi dupuyuro ĩgũsã ããrĩrikɯrire õãrõ ĩãburo. Pɯrɯ ĩgũsã õãrõ ããrĩrikɯrire ĩã
odo: “Waja opabema”, ãrĩ, ĩgũsãrẽ sóoburo.
11 Jesúre bɯremurã oparãrẽ iritamurã nomede irasũta masaka bɯremusũrã ããrĩburo.
Gajerãrẽ ñerõ kere ãrĩ weremerã nome, pémasĩrĩ merã irirã nome, õãrĩrẽ irinírã nome
ããrĩburo.
12 Sugɯ Jesúre bɯremurã oparãrẽ iritamugũ sugoreta marãpokɯgɯ, ĩgũ pũrãrẽ, gajerãrẽ
ĩgũya wii marãrẽ õãrõ doremasĩgũ ããrĩburo.
13 Jesúre bɯremurã oparãrẽ iritamurã õãrõ iritamumakũ ĩãrã, gajerã ĩgũsãrẽ: “Õãrõ
yáma”, ãrĩrãkuma. Irasirirã güiro marĩrõ gɯyasĩrĩrĩ marĩrõ gũñaturari merã ĩgũsã Jesucristore
bɯremurĩrẽ gajerãrẽ wererãkuma.

Jesúyamarẽ gojadea

14-15 Mata yɯ mɯ pɯrogue waadɯadáa. Waadɯakeregɯ, gajipoe irigɯ waamasĩbiribokoa.
Irasirigɯ i pũ merã mɯrẽ: “Marĩpɯ pũrã ãsũ iriburo”, ãrĩ were gojáa. Marĩpɯ pũrã Jesúre
bɯremurĩ bumarã Marĩpɯ okanígũyarã ããrĩma. Ĩgũsãta Marĩpɯya diayemarẽ bɯremurã,
gajerãrẽ irire buerã ããrĩma.
16 Marĩ: “I diayeta ããrã”, ãrĩ masĩa. Marĩpɯya diayema, marĩ dupuyuro masĩbiridea, ĩgũ
marĩrẽ ĩmudea õãtaria. I ãsũ ããrã:
Marĩpɯ magũ marĩ irirosũ dupɯkɯgɯ deyoadi ããrĩmí. Õãgũ deyomarĩgũ: “Ĩgũ diayema irigɯ
ããrĩmi”, ãrĩrĩrẽ marĩrẽ masĩmakũ iridi ããrĩmí.
Marĩpɯre wereboerã ĩgũrẽ ĩãnerã ããrĩmá. Ĩgũyarã ĩgũya kerere ããrĩperero marãrẽ werenerã
ããrĩmá. Irasirirã i ũmɯguere masaka ĩgũrẽ bɯremunerã ããrĩmá. Pɯrɯ Marĩpɯ
ũmɯgasigue ĩgũrẽ ãĩmɯrĩadi ããrĩmí.

4

Pablo Timoteore Jesúre bɯremudinerã ĩgũrẽ bɯremuduúrãyamarẽ gojadea

1 Õãgũ deyomarĩgũ ire pémasĩma õãrõ marĩrẽ weremi. I ũmɯ pereburi dupuyuro surãyeri
masaka Jesúre bɯremudinerã ĩgũrẽ bɯremuduúrãkuma. Wãtẽa ãrĩgatorire, wãtẽaya buerire
pétɯyarãkuma.
2 Irigatorikɯrã irire buemakũ pérã: “Õãrĩ bueri ããrã”, ãrĩ gũñarãkuma. Ãrĩgatori merã
buekererã, ĩgũsã basi: “Ñerõ irirã yáa”, neõ ãrĩ gũñabirikuma.
3 Masakare: “Marãpokɯbirikõãka! I baarire baabirikõãka!” ãrĩma. Marĩpɯ ããrĩpereri marĩ
baaburire iridi ããrĩmí. Irasirirã marĩ Jesúre bɯremurã diayemarẽ masĩrã, ĩgũrẽ: “Õãa”, ãrĩ,
ɯsɯyari sĩ odo, baarire baamasĩa.
4 Ããrĩpereri Marĩpɯ iridea õãrĩ ããrã. Irasirirã ĩgũ irideare: “Gããmebea”, ãrĩbirikõãrã! Ĩgũrẽ:
“Õãa”, ãrĩ, ɯsɯyari sĩ odo, baaro gããmea.
5 Marĩpɯ ĩgũ irideare: “Õãa”, ãrĩ weresiadi ããrĩmí. Irasirirã marĩ baaburi dupuyuro ĩgũrẽ:
“Õãa”, ãrĩ, ɯsɯyari sĩmakũ, marĩ baarire õãrĩ waamakũ yámi.

Pablo Jesúre moãboegɯyamarẽ weredea

6 Mɯ, i yɯ weredeare Jesúre bɯremurãrẽ buegɯ, Jesucristore õãrõ moãboegɯ ããrĩgɯkoa.
Irasirigɯ Marĩpɯya werenírĩ marĩ bɯremurĩrẽ, ĩgũyare õãrĩ buerire mɯ õãrõ iritɯyarire
gũñaturari merã bɯremunemogɯkoa.
7 Masaka i ũmɯmarẽ ĩgũsã basi ĩgũsã gũñarĩ merã kere wererire pébirikõãka! Iri Marĩpɯya
ããrĩbea. Marĩpɯ gããmerĩ direta iritɯyawãgãníka!
8 Marĩ õãrõ moãpaumakũ õãgoráa. I nemorõ Marĩpɯ gããmerĩrẽ õãrõ irimakũ õãtaria. Ĩgũ
gããmerĩrẽ iripaurã, i ũmɯguere marĩ ĩgũ merã õãrõ ããrã. Pɯrɯ ũmɯgasiguedere ĩgũ merã
ããrĩrãkoa.
9 Iri yɯ wereri diayeta ããrã. Ããrĩpererã irire: “Diayeta ããrã”, ãrĩ bɯremurõ gããmea.

10 Irasirirã marĩ gajerãrẽ Marĩpʉyare buerã, ñerõ tari, bʉro moãa. Marĩpʉ okanígũ marĩrẽ
õãrõ iriburire ʉsʉyari merã yúsĩã, irasũ yáa. Ĩgũ ããrĩpererãrẽ taugʉ ããrĩmi. Jesúre bʉremurã
direta taugʉkumi ĩgũ pʉro ããrĩburo, ãrĩgũ.
11 Jesúre bʉremurãrẽ iri ããrĩpereri yʉ ãrĩrĩrẽ iridore, bueka!
12 Gajerã, mʉ maamʉ ããrĩmakũ ĩãrã, mʉrẽ pédʉabiribokuma. Irasirigʉ, Jesúre
bʉremurãrẽ mʉrẽ péburo, ãrĩgũ, õãrĩrẽ wereníka! Õãrõ iriníka! Gajerãrẽ maĩka! Jesúre
bʉremutʉyaníkõãka! Marĩpʉ ĩũrõ ñerĩ marĩgũ ããrĩka! Mʉrẽ ĩãkũĩburo, ãrĩgũ, irasirika!
13 Yʉ, mʉ pʉrogue ejaburo dupuyuro Jesúre bʉremurã nerẽrãrẽ Marĩpʉyare gojadea pũrẽ
bue ĩmuka! Ĩgũsãrẽ: "Ãsũ ããrĩrikʉka!" ãrĩ wereka! Marĩpʉyare õãrõ bueka, ĩgũsã irire
masĩnemoburo, ãrĩgũ!
14 Iro dupuyuro Marĩpʉ Jesúre bʉremurã oparã mʉrãrẽ mʉrẽ weredoredi ããrĩmí.
Irasirigʉ, ĩgũsãya mojõrĩ merã mʉrẽ ñapeomakũ, ĩgũ turarire sĩdi ããrĩmí, ĩgũ were-
doderedosũta mʉ ĩgũyare irimasĩburo, ãrĩgũ. Irasirigʉ, ĩgũ mʉrẽ irimasĩrĩ sĩrĩrẽ kãtibirikõãka!
15 Irire gũña, iriníka, ããrĩpererã mʉ Marĩpʉyare irimasĩnemowãgãrire ĩãburo, ãrĩgũ!
16 "¿Õãrõ irigʉ yárĩ?" ãrĩ gũñagũ, mʉ iririkʉrire, gajerãrẽ mʉ buerire gũñaka! Õãrĩ direta
iriníka! Irasirirã mʉ, mʉrẽ pénerãde tausũrãkoa.

5

Pablo Timoteore: "Jesúre bʉremurãrẽ ãsũ irika!" ãrĩ gojadea

1 Mʉrãrẽ turibirikõãka! Mʉpʉre mʉ õãrõ irirosũta mʉrãdere õãrõ bʉremurĩ merã wereka!
Mʉ pagʉpũrãrẽ mʉ õãrõ irirosũta maamarãdere bʉremurĩ merã wereka!
2 Mʉpore mʉ õãrõ irirosũta mʉrã nomedere õãrõ bʉremurĩ merã wereka! Mʉ pagʉpũrã
nomerẽ mʉ õãrõ irirosũta nóomedere ñerõ ʉaribejaro marĩrõ õãrõ bʉremurĩ merã wereka!
3 Wapiweyarã nome iritamusũña marĩrãrẽ iritamuka!
4 Wapiweyo pũrãkʉdeo ããrĩmakũ, parãmerãkʉdeo ããrĩmakũdere ĩgũsã igore iritamuburo,
igo ĩgũsãrẽ masũdea waja. Irasũ iritamurã, Marĩpʉ ĩgũsãyarãrẽ iritamudorederosũta irirã
yáma. Ĩgũsã irasiriri merã Marĩpʉre ʉsʉyari merã ĩãmakũ yáma.
5 Bopogo wapiweyo igoyarã marĩgõ: "Marĩpʉ yʉre iritamugʉkumi", ãrĩ gũñamo. Irasirigo
ũmʉrĩ, ñamirĩ Marĩpʉre: "Iritamuka yʉre!" ãrĩ sẽrẽníkõãmo.
6 Gajego wapiweyo igo gããmerĩ direta irimoãmagõ, okago ããrĩkerego, boadeo irirosũ
Marĩpʉ gããmerĩrẽ irimasĩbeo ããrĩmo.
7 Iri ããrĩpereri wapiweyarã nomerẽ iritamurĩmarẽ yʉ mʉrẽ gojarire Jesúre bʉremurãrẽ
wereka, gajerã ĩgũsãrẽ: "Ñerõ yáma, ĩgũsãyarãrẽ iritamubema", ãrĩ werewʉabirikõãburo,
ãrĩgũ!
8 Sugʉ ĩgũyarãrẽ, ĩgũya wii marãdere õãrõ korebi: "Jesúre bʉremubea", ãrĩgũ irirosũ yámi.
Jesúre bʉremumerã nemorõ ñerõ irigʉ ããrĩmi.
9 Wapiweyarã nomerẽ iritamuburi dupuyuro, papera pũgue ãsũ ããrĩrã nomerẽ gojatúka!
Búro, sesenta bojori nemorõ opago, sugʉreta marãpʉkʉdeo ããrĩburo.
10 Masaka: "Igo õãrĩrẽ irigo ããrĩmo", ãrĩsũgõ, igo pũrãrẽ õãrõ masũdeo, igoya wiire
gãmeñajãrã ejarãrẽ õãrõ bokatĩrĩñeãgõ, moãboego irirosũ Jesúre bʉremurãrẽ iritamugõ,
ñerõ tarirãrẽ iritamugõ, ããrĩpererãrẽ bopoñarĩ merã ĩãgõ, gajino õãrĩrẽ irinígõ ããrĩburo.
11 Wapiweyarã nome, nóomeweya nome ããrĩmakũ, i papera pũgue gojatúbirikõãka! Ĩgũsã
Cristoyare iridʉaro nemorõ ũma merã ããrĩdʉarã, dupaturi marãpʉkʉdʉabokuma.
12 Irasũ ĩgũsã dupaturi marãpʉkʉrã, ĩgũsã: "Marãpʉ marĩgõ, Cristoya direta irigokoa",
ãrĩdeare iribiribokuma. Irire iribiridea waja, waja opabokuma.
13 Ĩgũsã dupaturi marãpʉkʉmerã, térikʉrã, gajerãya wiirigue gãmeñajãgorenarã, gajerãrẽ
ñerĩ kerere werenírã, gajerãrẽ ĩgũsãyamarẽ sẽrẽñarikʉrã, gajerã ĩgũsãrẽ weredorebiri-
deareta masakare weregorenarã dujabokuma.
14 Irasirigʉ: "Ĩgũsãrẽ, gajerã wapiweyarã nome mʉrãrẽ iritamurõsũ iritamubirikõãrõ
gããmea", ãrĩ werea. Dupaturi marãpʉkʉ, pũrãkʉburo doja. Ĩgũsãya wii marãrẽ õãrõ
koreburo. Ĩgũsã irasirimakũ, ñegũ marĩrẽ ĩãturigʉ masakare ĩgũsãrẽ: "Ñerĩrẽ irirã yáma",
ãrĩ werewʉamakũ iribiribokumi.
15 Surãyeri wapiweyarã nome Cristoyare pirikõã, wãtẽa opʉ Satanáya gapʉre
iritʉyasiama.
16 Jesúre bʉremurã, ĩgũsãyarã wapiweyarã nome ããrĩmakũ ĩgũsãrẽ iritamuburo. Jesúre
bʉremurĩ bumarãguere ĩgũsãrẽ iritamudorebirikõãburo. Irasirirã Jesúre bʉremurĩ bumarã
gajerã wapiweyarã nome iritamuña marĩrã gapʉre iritamumasĩma.
17 Jesúre bʉremurã oparã mʉrã ĩgũsãyarãrẽ õãrõ dorerãrẽ gajerãrẽ bʉremurõ nemorõ
bʉremurõ gããmea. Ĩgũsã õãrõ moãrĩ waja õãrõ wajariburo. Surãyeri Marĩpʉyare wererã,
ĩgũsãyarãrẽ buerã ããrĩma.

18 Marĩpʉya wereníríĩ gojadea pũgue, sugʉ moãgʉ̃rẽ marĩ wajariburire ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: “Wekʉ trigo yeri gasirire ĩgʉ̃ya guburi merã kʉra koro, trigore baadʉagʉ baaburo. Ĩgʉ̃ya disi túsãrĩ berore túsãbirikõãka!” ãrĩ gojasũdero ããrĩbú. Gajero ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: “Moãgʉ̃rẽ ĩgʉ̃ moãrĩ wajare wajariro gããmea”.

19 Sugʉta Jesúre bʉremurã opʉre: “Ñerĩrẽ iriami”, ãrĩ werewʉamakʉ̃ pébirikõãka! Pẽrã o ʉrerã ĩgʉ̃ irideare ĩãnerã ĩgʉ̃rẽ werewʉarire péka!

20 Jesúre bʉremurã nerẽrõgue ããrĩpererã péurogue ñerõ irigʉre: “Irire neõ irinemobirikõãka!” ãrĩ wereka, gajerã güirã, ĩgʉ̃ irirosũ iribirikõãburo, ãrĩgʉ̃!

21 Yʉ, Marĩpʉ ĩĩũrõ, Jesucristo ĩĩũrõ, irasũ ããrĩmakʉ̃ Marĩpʉre wereboerã ĩgʉ̃ beyenerã ĩĩũrõguedere mʉrẽ ãsũ ãrĩ weregʉra. Yʉ mʉrẽ dorerire irigʉ, ããrĩpererã Jesúre bʉremurãrẽ bʉremurĩ merã sʉrosũ ĩãka! Mʉsã surãyeri ĩgʉ̃sãrẽ õãrõ irirosũ, gajerã ĩgʉ̃sã watope marãdere sʉrosũ õãrõ irika!

22 Gajerãrẽ Jesúre bʉremurã oparã ããrĩmurãrẽ mʉya mojõrĩ merã ñapeo, ĩgʉ̃sãrẽ sóoburi dupuyuro ĩgʉ̃sã ããrĩrikʉrire õãrõ ĩãpʉrorika! Ñerĩrẽ irirãrẽ sóogʉ, ĩgʉ̃sã irirosũta mʉde ñerõ irigʉ ããrĩbokoa. Ããrĩpereri ñerĩrẽ iribita ããrĩrikʉka!

23 Mʉ paru pũrĩrĩ opagʉ ããrã. Irasirigʉ irire kúkʉgʉ, deko direta iiríbirikõãka! Mérõgã igui deko pãmudeadere iiríka!

24 Mʉ Jesúre bʉremurã oparã ããrĩmurãrẽ ĩgʉ̃sã ããrĩrikʉrire ĩãgʉ̃, ire õãrõ masĩka! Marĩpʉ ñerãrẽ wajamoãburi dupuyuro surãyeri masaka ĩgʉ̃sã ñerĩrẽ iririre marĩ ĩãmasĩa. Gajerã gapʉre ĩgʉ̃sã ñerĩ iririre ĩãmasĩbea. Marĩpʉ ããrĩpererã ñerãrẽ wajamoãrĩnʉ ããrĩmakʉ̃, ĩgʉ̃sã ñerĩ irideare masĩrãkoa.

25 Irasũta masaka ĩgʉ̃sã õãrĩ iririre ĩãmasĩsũa. Gajerã ĩgʉ̃sã õãrĩrẽ iririre daporare ĩãmasĩbirikererã, pʉrʉgue masĩrãkoa.

6

1 Moãrĩmasã Jesúre bʉremurã ĩgʉ̃sã oparã dorerire goepeyari merã iriburo. Ĩgʉ̃sã irasirimakʉ̃ ĩãrã, gajerã Marĩpʉre, marĩ bueridere ñerõ ãrĩ wereníbirikuma.

2 Ĩgʉ̃sã oparã Jesúre bʉremurã ããrĩmakʉ̃: “Ĩgʉ̃sã gʉare dorebirikõãrõ gããmea”, ãrĩ gũñabirikõãburo. Irasũ gũñarõno irirã ĩgʉ̃sã dorerire bʉremurĩ merã iriburo. “Marĩ oparã Jesúre bʉremurã ããrĩmakʉ̃, ĩgʉ̃sãrẽ maĩa, irasirirã ĩgʉ̃sãrẽ õãrõ moãboerãkoa”, ãrĩ gũñaburo. I yʉ were gojarire Jesúre bʉremurãrẽ bueka!

Marĩpʉre bʉremurĩmarẽ, õãrõ ããrĩrikʉrimadere gojadea

3 Masakare ãrĩgatori merã buerã marĩ Opʉ Jesucristoya diayema ããrĩrĩrẽ buedeare bʉremubema. Marĩpʉyare marĩ bʉremurĩrẽ gããmemerã ããrĩma.

4 “Gajerã nemorõ masĩa”, ãrĩ gũñakererã, diayemarẽ neõ masĩbema. Pémasĩmerã irirosũ masaka werenírĩrẽ gãme guaseodʉarã ããrĩma. Irasirirã gajerãrẽ gãme ĩãturi, gãme ĩãdʉabiri, ñerõ kere gãme ãrĩ were, ñerõ gãme gũñamakʉ̃ yáma.

5 Diaye gũñamerãrẽ gãme guaseonímakʉ̃ yáma. Ĩgʉ̃sã diayema ããrĩrĩrẽ masĩmerã ããrĩmakʉ̃, ĩgʉ̃sãrẽ: “Marĩpʉyare iritʉyarã, wáro niyerure wajatarãkoa”, ãrĩ gũñamakʉ̃ yáma. Ĩgʉ̃sãnorẽ wapikʉbirikõãka!

6 Marĩ, Marĩpʉyare bʉremurĩrẽ õãrõ iritʉyarã, wári õãrĩ oparã irirosũ ããrã. I merã ʉsʉyáa.

7 Marĩ i ʉ̃mʉguere deyoarã, neõ gajino merã deyoabiribʉ. Boarãde neõ gajinorẽ ãĩabirikoa.

8 Irasirirã surí, baari marĩ dapora opari merãta ʉsʉyaro gããmea.

9 Gajerã gapʉ wári opadʉasĩã, ĩgʉ̃sã ñerĩ iridʉarire pirimerã, pémasĩrĩ marĩrõ ñerĩrẽ ʉaribejarã dujama. Irasirirã iri merã ĩgʉ̃sã basita poyanorẽsĩã, peamegue béosũrãkuma.

10 Niyeru maĩrĩ, masakare ããrĩpereri ñerĩrẽ irinʉgãmakʉ̃ iriri ããrã. Surãyeri niyerure bʉro gããmerã, Jesúyare bʉremuadideare piri, ĩgʉ̃sã basita bʉro bʉjawereri bokama.

Pablo Timoteore: “Mʉ Jesúre bʉremurĩrẽ neõ piribirikõãka!” ãrĩ gojadea

11 Mʉ tamerã Marĩpʉyagʉ i ããrĩpereri ñerĩrẽ ʉaribejabirikõãka! Diayema irigʉ, Marĩpʉ gããmerĩrẽ irigʉ, ĩgʉ̃yare: “Diaye ããrã”, ãrĩ bʉremugʉ̃, gajerãrẽ maĩgʉ̃, ñerõ tarikeregʉ gũñaturari merã Marĩpʉyare irigʉ, “Gajerã nemorõ ããrã”, ãrĩ gũñarõ marĩrõ ĩgʉ̃sãrẽ iritamugʉ̃ ããrĩka!

12 Marĩpʉ mʉrẽ siiudi ããrĩmí, ĩgʉ̃ pʉro perebiri okari opaburo, ãrĩgʉ̃. Irasirigʉ Jesucristore mʉ bʉremurĩrẽ wárã masaka péurogue werebʉ. Iri okarire opabu, ñerõ tarikeregʉ, ĩgʉ̃rẽ bʉremurĩrẽ piribirikõãka!

13 Yʉ, Marĩpʉ ããrĩpererãrẽ okari sĩgʉ̃ ĩĩũrõ, Jesucristo ĩgʉ̃yamarẽ Poncio Pilatore diaye weredi ĩĩũrõ ire mʉrẽ iridorea.

14 Jesucristo i ʉ̃mʉguere dupaturi aarimakʉ̃guedere ñerĩ marĩgʉ̃, masaka werewʉasũña marĩgʉ̃ ĩgʉ̃ doredeare gorawayuro marĩrõ iriníkõãka!

15 Marĩpʉ ĩgũ: “Ãsũ irigʉra”, ãrĩdeare iririnʉ ejamakũ, Jesucristore dupaturi iriugʉkumi.
Ĩgũ sugʉta õãtarigʉ, turagʉ, ããrĩpererã oparã nemorõ Opʉ, ããrĩpererã dorerã nemorõ Doregʉ
ããrĩmi.
16 Ĩgũ sugʉta neõ boabi ããrĩmi. Boyorogue neõ sugʉ masakʉ ejamasĩberogue ããrĩmi. Neõ
sugʉ masakʉ ĩgũrẽ ĩãdi, ĩgũrẽ ĩãgũde mámi. Irasirirã neõ piriro marĩrõ ããrĩpererinʉrĩ ĩgũrẽ:
“Turataria mʉ”, ãrĩ bʉremurã! Irasũta ririrã!
17 I ũmʉmarẽ wári oparãrẽ ãsũ ãrĩ wereka: “ ‘Gajerã nemorõ ããrã’, neõ ãrĩ gũñabirikõãka!
Mʉsã opari pereakõãrokoa. Irasirirã: ‘Yʉ wári opari merã õãrõ ããrĩgʉkoa’, ãrĩ gũñabirikõãka!
‘Marĩpʉ yʉre sĩrĩ merã õãrõ ããrĩgʉkoa’, ãrĩ gũñaka!” ãrĩka ĩgũsãrẽ! Marĩpʉ marĩrẽ ããrĩpereri
marĩ oparire sĩmi, iri merã ʉsʉyaburo, ãrĩgũ.
18 Wári oparã õãrĩrẽ iriburo. Ĩgũsã wári opari merã opamerãrẽ iritamuburo. Ĩgũsãrẽ
iritamurã, ĩgũsã oparire õãrõ merã sĩburo.
19 Ĩgũsã irasirirã, wári ũmʉgasimarẽ opasiarãkuma. Irogue ããrĩrĩ neõ perebirikoa.
Irasirirã irogue Marĩpʉ merã perebiri okari opaníkõãrãkuma.

Pablo Timoteore doretũnudea

20 Timoteo, Marĩpʉ mʉrẽ weredoregʉ pídeare piribirikõãka! Marĩpʉre gããmemerã i
ũmʉma ubu ããrĩrĩ werenírĩrẽ, ĩgũsã noó gããmerõ werenímoãmarĩdere pétʉyabirikõãka!
“Marĩ werenírĩ, masĩrĩmasã werenírĩ ããrã”, ãrĩkererã, Marĩpʉyare masĩrã irirosũ werenírã
meta yáma.
21 Surãyeri ĩgũsã werenírĩrẽ pétʉyarã, Marĩpʉyare ĩgũsã bʉremuadideare pirinokõãma.
Marĩpʉ mʉrẽ õãrõ iritamuburo. Irasũta iriburo.
Iropãta ããrã.
Pablo

2 TIMOTEO

Pablo Timoteore õãdoredea

1 Yн Pablo mнrẽ õãdorea. Marĩpн gããmederosũta Jesucristo yнre beyepídi ããrĩmí. Marĩpн:
"Jesucristore bнremurã yн merã õãrõ ããrĩrãkuma", ãrĩdeare yнre masakare buedoregн
beyepídi ããrĩmí.
2 Mн diayeta yн magũ irirosũ ããrĩgṹ ããrã. Irasirigн mнrẽ ire gojáa. Marĩpн ããrĩnígũ, marĩ
Opн Jesucristo mнrẽ iritamu, bopoñarĩ merã ĩã, siuñajãrĩ merã ããrĩrikнmakũ iriburo.

Pablo Timoteore: "Masakare Cristoyare wereka!" ãrĩ gojadea

3 Yн Marĩpнre sẽrẽrikн, mнrẽ gũñáa. Ʉmнrikн, ñamirikн ĩgũrẽ: "Õãa", ãrĩ, нsнyari sĩ, mнya
ããrĩburire sẽrẽbosaníkõãa. Yн ñekũsãmarã ĩgũrẽ bнremuderosũta: "Yн, ĩgũ ĩũrõ waja opabi
ããrã", ãrĩ masĩrĩ merã yнde ĩgũrẽ bнremua.
4 Yн, mн pнrogue ããrãdi waamakũ mн oredeare gũñanísĩã, mнrẽ ĩãdнakoa doja, mн merã
bнro нsнyadнagн.
5 Mн Jesúre diayeta bнremurĩrẽ gũñáa. Mн ĩgũrẽ bнremuburi dupuyuro mн ñekõ Loida,
mнpo Eunicede Jesúre bнremupнrorima. Daporare yн õãrõ masĩa. Ĩgũsã ĩgũrẽ bнremurĩ
oparosũta mнde opáa.
6 Irasirigн ire mнrẽ gũñamakũ iridнáa. Iro dupuyuro yaa mojõrĩ merã mнrẽ yн
ñapeomakũ, Marĩpн ĩgũ turarire mнrẽ sĩmi, ĩgũyare irimasĩburo, ãrĩgũ. Daporare ĩgũ mнrẽ
iridorederosũta ĩgũ turari merã ĩgũyare iriwãgãníka!
7 Marĩpн marĩrẽ Õãgũ deyomarĩgũrẽ sĩmi. Õãgũ deyomarĩgũ marĩrẽ güimakũ irigн meta
ããrĩmi. Marĩpнyare ĩgũ turari merã irirã, masakare maĩrã, pémasĩrĩ merã irirã ããrĩmakũ
irigн ããrĩmi.
8 Irasirigн marĩ Opнyare gajerãrẽ weregн, gнyasĩrĩbirikõãka! Ĩgũyare gajerãrẽ yн weredea
waja peresugue ããrĩmakũ, yнre gнyasĩrĩsãbirikõãka! Mн Marĩpн masakare tauri kerere
wereri waja yн irirosũ ñerõ tarigн: "Õãrokoa", ãrĩ gũñaka! Marĩpн mнrẽ turaro sĩrõpã
irasirika!
9 Marĩpн marĩrẽ perebiri peamegue waabonerãrẽ taudi ããrĩmí. Õãrã ĩgũyarã ããrĩburo,
ãrĩgũ, marĩrẽ siiudi ããrĩmí. "Õãrĩrẽ yáma, irasirigн ĩgũsãrẽ siiubн", ãrĩ gũñagũ meta siiudi
ããrĩmí. Ĩgũ marĩrẽ Jesucristoyarãrẽ maĩgũ i ũmн iriburi dupuyuro: "Ĩgũsãrẽ taugнra", ãrĩ
gũña, marĩrẽ beyedi ããrĩmí.
10 Irasirigн Jesucristore marĩrẽ taugнre iriugн, ĩgũ marĩrẽ diayeta maĩrĩrẽ masĩmakũ iridi
ããrĩmí. Jesucristo marĩrẽ ĩgũrẽ bнremurãrẽ perebiri peamegue waamurã ããrĩmakũ neõ
iribiridi ããrĩmí. Ĩgũ marĩrẽ tauri kerere weredeare bнremurĩ merã marĩrẽ Marĩpн pнro ĩgũ
merã ããrĩníburire masĩmakũ iridi ããrĩmí.
11 Marĩpн yнre iri kerere weredoregн beyedi ããrĩmí judío masaka ããrĩmerãrẽ Jesucristo-
yare buedoregн.
12 Irire bueri waja yн bнro ñerõ taria. Ñerõ tarikeregн, Jesúre yн gũñaturari merã
bнremugũrẽ masĩa. Irasirigн peresugue ããrĩkeregн, gнyasĩrĩrõ marĩrõ ããrĩkõãa. Jesúta
turagн, yнre ĩgũyare buedoregн pídi, yнre õãrõ koregн ããrĩmi. Irasirigн dupaturi aarigú,
ĩgũ yнre buedoredea merã: "Ãsũ irigнra", ãrĩdeare iriyuwarikнgнkumi. Irire masĩa.
13 Yн mнrẽ diayema buedeare: "Ãsũ iriro gããmea yнre", ãrĩ, Jesúre bнremurĩ merã,
gajerãrẽ maĩrĩ merã iriníkõãka! Marĩ Jesúyarã ããrĩsĩã, irasirimasĩa.
14 Õãgũ deyomarĩgũ marĩguere ããrĩgṹ iritamurĩ merã Marĩpн mнrẽ ĩgũya kerere were-
doredeare gorawayuro marĩrõ wereka!
15 Mн masĩsiáa. Yн peresugue ããrĩmakũ ĩãrã, ããrĩpererã Asia nikũ marã Jesúre bнremurã
yнre béowãgãpereakõãma. Ĩgũsã watope ããrĩnerãde Figelo, Hermógenesãde béowãgãkõãma.
16 Onesíforo gapн irasiribirimi. Marĩ Opн ĩgũya wii marãrẽ bopoñarĩ merã ĩãburo. Wári
Onesíforo yнre gũñaturamakũ irimi. Yн peresugue ããrĩmakũ ĩãgũ, yнre gнyasĩrĩsãbirimi.
17 Irasirigн Romague ejagн, yнre ãmaníkõãdi ããrĩmí. Yнre bokagнgue ãmuduúmi.
18 Marĩ Opн dupaturi aarigú, ĩgũrẽ bopoñarĩ merã ĩãburo. Efesoguedere ĩgũ marĩrẽ
iritamudeare mн õãrõ masĩsiáa.

2

Pablo Timoteore õãrõ iridorerimarẽ gojadea

1 Mн, Jesucristoyagн diayeta yн magũ irirosũ ããrĩgṹ ããrã. Irasirigн Jesucristo iritamurĩ
merã ĩgũrẽ gũñaturari merã bнremuníkõãka!

2 Yн wárã masaka péurogue buemakũ mн pédeare Jesucristoyare gũñaturarãrẽ bueturiaka!
Irasirirã irire gajerãrẽ keoro buemasĩrãkuma.
3 Surara ñerõ tarikeregн gũñaturakumi. Ĩgũ irirosũ mн Jesucristoyagн gajerã ĩgũyarã merã
ñerõ tarikeregн gũñaturaka!
4 Surara ĩgũ opн gããmerõsũ doreri direta irikumi. Surara ããrĩbi moãrõsũ iribirikumi.
Irasirigн mн ĩgũ irirosũ marĩ Opн doreri direta irika!
5 I irirosũ ũma birarimasũde gajerã nemorõ ũmakeregн, oparã dorerire keoro iribi, ĩgũsã
ĩgũrẽ sĩboadeare wajatabirikumi. Irasirigн marĩ Opн dorerire õãrõ irika, ĩgũ õãrĩ sĩburire
wajatabu!
6 Pooere õãrõ moãgũ ĩgũ moãdea waja iri pooema oteri dнkare opapнrorikumi. Irasirigн
ĩgũ irirosũ marĩ Opнyare õãrõ moãgũ, gajerãrẽ ĩgũyare bueri waja ĩgũ mнrẽ sĩrĩrẽ opagнkoa.
7 Yн wererire õãrõ gũñaka! Mн irasirimakũ, marĩ Opн i ããrĩpererire masĩmakũ irigнkumi.
8 Jesucristore gũñaka! Ĩgũ, opн David parãmi ããrĩturiagн ããrĩmi. Ĩgũta boadigue masãdi
ããrĩmí marĩrẽ peamegue waabonerãrẽ taugн. Iri marĩrẽ tauri kerereta yн werea.
9 Iri kerere wereri waja ñerõ taria. Masaka yнre ñerõ irigн irirosũ kõme dari merã
sia, peresugue biadoboma. Ĩgũsã yнre peresu irikerepнrн, Marĩpнya kerere ããrĩpererogue
pésũrokoa.
10 Irasirigн yн ñerõ tarikeregн, gũñaturaníkõãa, Marĩpн beyenerã ĩgũ merã õãrõ ããrĩburo,
ãrĩgũ. Ĩgũsãde marĩ irirosũta Jesucristoyarã ããrĩma. Irasirigн, ĩgũsãde peamegue
waabirikõãburo, ãrĩgũ, irasũ yáa.
11 I diayeta ããrã:
Marĩ Jesucristore bнremurĩ waja gajerã marĩrẽ wẽjẽmakũ, ũmнgasigue ĩgũ merã
ããrĩníkõãrãkoa.
12 Marĩ ñerõ tarikererã gũñaturari merã marĩ ĩgũrẽ bнremurĩrẽ pirimerã, ĩgũyarãrẽ
dorerogue ĩgũ merã dorerã ããrĩrãkoa. Marĩ Jesúre masĩkererã gajerãrẽ: “Ĩgũrẽ
masĩbea”, ãrĩmakũ, ĩgũde marĩrẽ: “Mнsãrẽ masĩbea”, ãrĩgнkumi.
13 Marĩ, ĩgũ: “Ãsũ irigнra”, ãrĩdeare bнremubirikerepнrн, ĩgũ ãrĩdeare diayeta irigнkumi.
Ããrĩpereri ĩgũ ãrĩrĩ, diayeta ããrã. Neõ ãrĩgatomasĩbirikumi.

Pablo Timoteore keoro buerimarẽ gojadea

14 I yн were gojarire mн buerãrẽ gũñanímakũ irika! Marĩ Opн ĩũrõrẽ ĩgũsãrẽ turaro merã
ãsũ ãrĩ wereka! Masaka werenírĩrẽ mнsã gãme guaseori wajamáa. Irire pérãrẽ diaye
gũñamerã dujamakũ yáa.
15 Mн gapн Marĩpн ĩũrõ ĩgũya direta bнro iridнagн ããrĩka! Ĩgũya diayema kerere pémasĩrĩ
merã gajerãrẽ keoro bueka! Ĩgũ mнrẽ: “Õãrõ yámi”, ãrĩ ĩãburo, ãrĩgũ, õãrõ moãgũ ĩgũ
moãdeare gнyasĩrĩberosũ ããrĩbu, irasirika!
16 Masaka i ũmнma ubu ããrĩrĩ werenírĩrẽ pébirikõãka! Irire irasũ werenírã nemorõ ñerĩrẽ
iriwãgãnemorãkuma.
17 Ĩgũsã bueri, dupнre kãmirõ boawãgãrõ irirosũ gajerãrẽ poyanorẽa. Ĩgũsã watopere
Himeneo, Fileto ããrĩma.
18 Ĩgũsã Marĩpнya diayemarẽ buebema. “Jesúre bнremurã boanerã ĩgũsã dupн merã
masã, mнrĩasianerã ããrĩmá, irasirirã i ũmн peremakũ, ĩgũsã dupaturi masãbirikuma”, ãrĩ
buema. Irasũ ãrĩrã, surãyeri Jesúre bнremurãrẽ ĩgũya diayema buerire bнremuduúmakũ
yáma.
19 Marĩpнya werenírĩ, ĩgũ marĩrẽ pídea neõ gorawayubea. Wii neõ boabiriburi borari
merã õãrõ núdea wii irirosũ ããrã. Neõ perebirikoa. Ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: “Marĩ Opн
ĩgũyarãrẽ masĩmi. Ããrĩpererã: ‘Ĩgũyarã ããrã’, ãrĩrã ñerĩ iririre pirikõãburo”.
20 I keori merã ãsũ ãrĩ weregнra. Sugн wári opagнya wiiguere wári soropari ããrĩkoa.
Bosenн ããrĩmakũ oro merã irideapari, plata merã irideapari baarogue peokuma. Diiari
merã irideaparire, o kooáre ubu ããrĩrĩnнrĩrẽ peokuma.
21 Marĩ õãrĩ pari irirosũ ããrĩdнarã, ããrĩpereri ñerĩrẽ opamerã ããrĩníkõãrõ gããmea.
Irasirirã, marĩ Opнyarã ĩgũ irisũnerã ããrĩsĩã, ããrĩpereri ĩgũ iridorerire õãrõ irirã ããrĩrãkoa.
22 Irasirigн, maamarã ñerĩ нaribejarire iribirikõãka! Diayemarẽ iriníka! Jesúre
bнremuníka! Masakadere maĩka! Gajerã merã õãrõ ããrĩrikнka! Irasũta ããrĩpererã ñerĩ
opamerã marĩ Opнre sẽrẽnírã merã ããrĩka!
23 Pémasĩmerã ubu ããrĩrĩrẽ gãme guaseorire pébirikõãka! Mн masĩa. Ĩgũsã irasũ gãme
guaseo, pнrн gãme turirãkuma.
24 Mн, marĩ Opнre moãboegн ããrã. Irasirigн gajerã merã gãme turibirikõãka! Ãsũ gapн
ããrĩka! Ããrĩpererã merã õãrõ ããrĩgṹ, ĩgũsãrẽ õãrõ buegн, bopoñarĩrẽ opagн ããrĩka!

25 Gajerã mɯ buerire gããmebirimakũ, ĩgũsãrẽ bɯremurĩ merã õãrõ wereka! Marĩpɯ ĩgũsãrẽ
ĩgũsã ñerĩ iririre bɯjawere, õãrĩ gapɯre gorawayumakũ irigɯkumi, ãrĩgũ, irasirika! Irasirirã
diayema ããrĩrĩrẽ masĩnɯgãrãkuma.
26 Irire masĩrã, pémasĩrãkuma. Wãtĩ ĩgũsãrẽ ĩgũ gããmerĩrẽ iridorerire pirirãkuma.

3

Pablo Timoteore i ũmɯ pereburi dupuyuro ñerõ waaburire gojadea

1 Ire masĩka! I ũmɯ pereburi dupuyuro wári ñerĩ aarirokoa.
2 Masaka ãsũ ããrĩrãkuma. Ĩgũsãya ããrĩburi direta gũñarã, niyerure ɯaribejarã: "Gajerã
nemorõ ããrã", ãrĩ werenírã, gajerãrẽ ñerõ turirã, Marĩpɯre ñerõ ãrĩ werenírã, pagɯsãmarãrẽ
tarinɯgãrã, gajerã ĩgũsãrẽ sĩkerepɯrɯ: "Ĩgũsã gɯare õãrõ iriabɯ", neõ ãrĩ, ɯsɯyari sĩmerã,
goepeyari merã Marĩpɯyare bɯremumerã ããrĩrãkuma.
3 Gajerãrẽ maĩrĩ merã iritamumerã, bopoñarĩ merã ĩãmerã, ñerĩ kere wererã, ñerĩ
ɯaribejarire pirimasĩmerã, gajerãrẽ ñerõ tarimakũ irirã, ããrĩpereri õãrĩrẽ doorã ããrĩrãkuma.
4 Ĩgũsã merãmarãrẽ ĩgũsãrẽ ñerõ iridɯarãguere wiarã, pémasĩrĩ marĩrõ ĩgũsã noó gããmerõ
irirã, "Masĩpeorã ããrã", ãrĩ gũñarã ããrĩrãkuma. Marĩpɯre gããmerõnorẽ irirã, ĩgũsã gããmerõ
ɯaribejarire iri, ɯsɯyarã ããrĩrãkuma.
5 Masaka ĩũrõ Marĩpɯre bɯremurã irirosũ irikererã: "Marĩpɯ gããmerĩrẽ ĩgũ turari merãta
irimasĩa", ãrĩ gũñamerã ããrĩrãkuma. "Yɯ basi irire irimasĩa", ãrĩ gũñarãkuma.
Ĩgũsãnorẽ neõ wapikɯbirikõãka!
6 Ĩgũsãno ãsũ yáma. Masakaya wiirigue õãrõ werenígato, ñajãa, pémasĩmerã nomerẽ ĩgũsã
ãrĩgatorire pé bɯremumakũ yáma. Ĩgũsã nome bɯro ñerĩrẽ irirã nome ããrĩsĩã, ããrĩpereri ñerĩ
ɯaribejarire iridɯarã ããrĩma.
7 Gajino buerire bueníkererã, Marĩpɯya diayema gapɯre neõ pémasĩbema.
8 Iripoegue marã Janes, Jambres yéa ããrĩnerã Moisés weredeare pédɯabiriderosũ,
ĩgũsã ãrĩgatori merã buerã diayemarẽ neõ pédɯabema. Ñerĩ direta gũñapausĩã, Jesúre
bɯremumerã ããrĩma.
9 Irasũ ããrĩkererã, wárã masakare ĩgũsã ãrĩgatori merã buerire pé bɯremumakũ iri-
masĩbirikuma. Moisére pédɯabirinerã Janes, Jambrere waaderosũ ĩgũsãdere waarokoa.
Irasirirã, ĩgũsãrẽ ãrĩgatorikɯrã, pémasĩmerã ããrĩrĩrẽ ããrĩpererã ĩãmasĩrãkuma.

Pablo Timoteore doretũnudea

10 Mɯ gapɯ yɯ buedeare õãrõ iriníkõãa. Yɯ ããrĩrikɯrire, yɯ: "Ãsũ irigɯra", ãrĩ gũñarĩrẽ,
Jesúre yɯ bɯremurĩrẽ, masakare bopoñarĩ merã yɯ iritamurĩrẽ, ĩgũsãrẽ yɯ maĩrĩrẽ, ñerõ
tarikeregɯ yɯ gũñaturarire mɯ masĩa.
11 Jesucristoyare yɯ iridea waja masaka yɯre ñerõ irima. Bɯro ñerõ taribɯ. Yɯ Antio-
quíague, Iconiogue, Listrague ããrĩmakũ, ããrĩpereri yɯre waadeare, iri makãrĩ marã yɯre ñerõ
tarimakũ irideare mɯ masĩa. Yɯ ñerõ taririki, marĩ Opɯ gapɯ yɯre iritamumi.
12 I diayeta ããrã. Ããrĩpererã Jesucristoyarã Marĩpɯ gããmerĩrẽ irinídɯarãnorẽ gajerã ĩgũsãrẽ
ñerõ tarimakũ irirãkuma.
13 Ñerã, ãrĩgatorikɯrã, ĩgũsã ñerõ iridero nemorõ ñerõ irinemonírãkuma. Gajerãrẽ ĩgũsã
ãrĩgatorire pé bɯremumakũ irirã, ĩgũsãde gajerã ãrĩgatorire pé bɯremurã ããrĩma.
14 Mɯ gapɯ yɯ mɯrẽ buedeare iriníkõãka! Mɯ Marĩpɯyare: "Diayeta ããrã", ãrĩ
bɯremudeare piriro marĩrõ bɯremuníkõãka! Mɯ masĩa mɯrẽ buenerãrẽ.
15 Mɯ majĩgũgueta, Marĩpɯya werenírĩ gojadeare masĩnɯgãyuro. Irasirigɯ ĩgũyare masĩgũ:
"Marĩpɯ Jesucristore bɯremurãrẽ taumi, perebiri peamegue waabirikõãburo, ãrĩgũ", ãrĩ
masĩa.
16 Ããrĩpereri Marĩpɯya werenírĩ gojadea, ĩgũ masĩrĩ sĩrĩ merã gojadea ããrã. Iri gojadeare
buerã, diayemarẽ marĩ masĩa. Marĩ ñerõ irideare: "Ñegorabɯ", ãrĩ, "Õãrĩ gapɯre iriro
gããmea", ãrĩ masĩa. Irasirirã iri pũgue gojadeare buerã, diayemarẽ irimasĩa.
17 Marĩpɯ ĩgũyarãrẽ ĩgũyare õãrõ masĩdoregɯ, ĩgũya werenírĩ gojadeare marĩrẽ pídi ããrĩmí,
ããrĩpereri õãrĩrẽ irimasĩburo, ãrĩgũ.

4

1 Jesucristo ããrĩpererã Opɯ i ũmɯguere dupaturi aarigɯkumi. Irasũ aarigú, masaka
okarãrẽ, boanerãdere: "¿Níísã waja oparã, níísã gapɯ waja opamerã ããrĩrĩ?" ãrĩ
beyegɯkumi, waja oparãrẽ wajamoãbu. Irasirigɯ ĩgũ ĩũrõ, Marĩpɯ ĩũrõdere turaro merã
mɯrẽ dorea.
2 Marĩpɯya kerere masakare ĩgũsã pédɯamakũ, pédɯabirimakũdere wereka! Ĩgũsãrẽ ĩgũsã
ñerĩ irideare masĩ, piridoregɯ, iri kerere wereka, õãrĩ gapɯre iriburo, ãrĩgũ! Bɯro bopoñarĩ
merã pémasĩma õãrõ ĩgũsãrẽ irire bueka!

3 Pʉrʉguere masaka Marĩpʉya õãrĩ buerire pédʉabirikuma. Irasirirã ĩgũsã gããmerĩrẽ
irirã, ĩgũsã pédʉari direta buemurãrẽ wárã ãmarãkuma.
4 Marĩpʉya diayema ããrĩrĩrẽ béo, masaka ĩgũsã basi ĩgũsã gũñarĩ merã wererire
pétʉyarãkuma.
5 Mʉ gapʉ pémasĩrĩ merã diayemarẽ iriníkõãka! Ñerõ tarikeregʉ, gũñaturaka! Õãrõ iridʉari
merã Jesús masakare tauri kerere bueka, peamegue waabirikõãburo, ãrĩgũ! Marĩpʉ mʉrẽ
moãdoredeare õãrõ iri odonúkõãka!
6 Yʉ Marĩpʉyare iridea waja okanemosũbirikoa, yʉ boaburo mérõ dʉyáa, ãrĩ péñáa.
7 Yʉ Jesucristo yʉre buedoregʉ pídeare õãrõ bueyuwarikʉbʉ. Ĩgũ yʉre iridorerire õãrõ iri
odonúbʉ. Ñerõ tarikeregʉ, ĩgũrẽ bʉremurĩrẽ neõ piribiribʉ.
8 Irasirigʉ dapora yʉ diayema iridea waja marĩ Opʉ yʉre yʉ wajatadeare sĩburire ʉsʉyari
merã yúa. Ĩgũta diayemarẽ irigʉ masakare: “¿Niísã waja oparã, niísã gapʉ waja opamerã
ããrĩrĩ?” ãrĩ beyerinʉ ããrĩmakũ, yʉ wajatadeare sĩgʉkumi*. Yʉ direta sĩbirikumi. Ããrĩpererã
ĩgũ aariburire bʉro ĩãdʉari merã, ĩgũrẽ maĩrĩ merã yúrãrẽ irire sĩgʉkumi.

Pablo Timoteore iridorenemodea

9 Mʉ aariró bokatĩũrõ yʉre ĩãgũ aarika!
10 Demas i ũmʉmarẽ gããmesĩã, yʉre béo, Tesalónicague waakõãmi. Crescente Galacia
nikũgue, Titode Dalmaciague marĩ Opʉyare buerã waama.
11 Lucas dita yʉ merã ããrĩmi. Irasirigʉ Marcore ãma, ĩgũrẽ ãĩrika! Ĩgũ yʉre iritamugʉkumi,
marĩ Opʉyare õãrõ moãburo, ãrĩgũ.
12 Yʉ Tíquicore Efesogue iriubʉ.
13 Mʉ õõgue aarigú, yʉ weka sãñarĩ surírore, Troas wãĩkʉri makã Carpoya wiigue yʉ
pídeañerẽ ãĩrika! Yaa papera tũrũrĩrẽ ãĩrika! Waimʉrãya gasiri merã iridea tũrũrĩdere bʉro
gããmea. Irasirigʉ iridere ãĩrika!
14 Alejandro kõme merã moãrĩmasũ yʉre ñetariro irimi. Ĩgũ yʉre irasiridea waja marĩ Opʉ
ĩgũrẽ wajamoãgʉkumi.
15 Ĩgũ marĩ buerire neõ gããmebirigorami. Irasirigʉ ĩgũrẽ pémasĩka!
16 Oparã yʉre peresugue biadoborã yʉ irideare sẽrẽñapʉrorimakũ, neõ sugʉ yʉre irita-
mubirimi. Ããrĩpererã yʉre béowãgãpereakõãma. Marĩpʉ ĩgũsã yʉre irasirideare kãtiburo.
17 Ĩgũsã yʉre béowãgãkerepʉrʉ, marĩ Opʉ yʉre iritamumi. Yʉre turari sĩmi, ĩgũ masakare
tauri kerere õãrõ wereburo, ãrĩgũ. Ããrĩpererã judío masaka ããrĩmerã iri kerere péburo,
ãrĩgũ, irasirimi. Ẽõkaye yʉre baabéobodire tariweremakũ irirosũ ñegũ yʉre wẽjẽbéobodire
tariweremakũ irimi.
18 Irasũ ããrĩmakũ, ããrĩpereri ñerã yʉre ñerõ iriburire yʉre tariweremakũ irigʉkumi.
Ʉmʉgasigue ĩgũyarãrẽ dorerogue waaburo, ãrĩgũ, yʉre õãrõ koregʉkumi. Marĩ Opʉre:
“Õãtarigʉ, turatarigʉ ããrã”, ãrĩ, ʉsʉyari sĩníkõãrã! Irasũta irirã!

Pablo õãdoretũnudea

19 Priscila, igo marãpʉ Aquila, Onesíforoya wii marãde õãburo.
20 Erasto Corintogue dujami. Trófimo pũrĩrikʉakõãmi. Irasirigʉ Miletogue ĩgũrẽ píbʉ.
21 Mʉ puibʉ dupuyuro aaripurumuka! Eubulo, Pudente, Lino, Claudia, ããrĩpererã
marĩyarã mʉrẽ õãdorema.
22 Marĩ Opʉ Jesucristo mʉ merã ããrĩburo. Marĩpʉ ããrĩpererãrẽ mʉsãrẽ õãrõ iritamuburo.
Irasũta iriníkõãburo.
Iropãta ããrã.
Pablo

---

* **4:8** Sugʉ ũma birarimasũ gajirã nemorõ õãrõ ũmagũ, olivo wãĩkʉdima pũrĩ merã iridea berore wajatakumi. Masaka iri berore ĩgũya dipurugue peokuma, gajerãrẽ ĩgũ wajatadeare ĩmumurã. I irirosũ, sugʉ Jesúre bʉremugũ ĩgũ diayema iridea waja ũmʉgasigue perebiri okari wajatagʉkumi. Iri ũmʉgasigue perebiri okari wajatari, i berore wajatari irirosũ ããrã.

TITO

Pablo Titore õãdoredea

1 Yн Pablo, mнrẽ õãdorea. Yн Marĩpнre moãboegн ããrã. Jesucristo yнre ĩgũya kerere
buedoregн pími. Marĩpн beyenerãrẽ ĩgũrẽ õãrõ bнremumakũ gããmegũ, ĩgũsãrẽ ĩgũyare õãrõ
irimakũ gããmegũ, yнre iriumi, ĩgũya diayema kerere masĩburo, ãrĩgũ.
2 Irasirirã iri kerere masĩrã, ĩgũsã ũmнgasigue perebiri okari opaburire masĩma. Marĩpн
i ũmнrẽ iriburo dupuyuro: “Perebiri okari sĩgнra”, ãrĩdi ããrĩmí. Ĩgũ ãrĩgatobi ããrĩsĩã, ĩgũ
ãrĩderosũta marĩrẽ sĩgнkumi.
3 Daporare Marĩpн: “Ãsũ irigнra”, ĩgũ ãrĩdeare iriripoe ejasiáa. Irasirigн ĩgũya kerere
wererãrẽ weredoremi marĩrẽ irire masĩburo, ãrĩgũ. Ĩgũ marĩrẽ taugн, yнdere iri kerere
weredoregн pími.
4 Tito, yн mнrẽ gojáa. Yн Jesúyare weremakũ pégн, mн ĩgũrẽ bнremunнgãbн. Irasirigн
yн magũ irirosũ ããrã. Daporare marĩ pẽrãgueta Jesúre bнremurã ããrã. Marĩpн ããrĩnígũ,
Jesucristo marĩrẽ taugн mнrẽ õãrõ iritamu, siuñajãrĩ merã ããrĩrikнmakũ iriburo.

Pablo Titore Creta marãrẽ buedoredea

5 Yн mнrẽ Creta wãĩkнri nнgũrõgue píwãgãribн, mнrẽ Jesúre bнremurãrẽ yн iripeo-
birideare õãrõ ãmupeokõãburo, ãrĩgũ. Irasirigн iri nнgũrõma makãrĩrẽ waagorenagũ, iri
makãrĩkн yн mнrẽ doderosũta Jesúre bнremurãrẽ ĩgũsã oparã ããrĩmurãrẽ sóoka!
6 Sugн ĩgũsã opн ããrĩbure sóogн, ãsũpero ããrĩgṹrẽ sóoka! Masaka: “Ñerõ irigн ããrĩmi”,
ãrĩ werewнasũña marĩgũrẽ, sugoreta marãpokнdire sóoka! Ĩgũ pũrãde Jesúre bнremurãta
ããrĩburo. Masaka ĩgũ pũrãrẽ: “Ñegorama, ĩgũsã pagнsãmarãrẽ tarinнgãgorama”, ãrĩ
werewнasũña marĩrã ããrĩburo.
7 Sugн Jesúre bнremurã opн Marĩpнre moãboegн ããrĩmi. Irasirigн masaka werewнasũña
marĩgũ ããrĩburo. Ĩgũ gããmerĩ direta gajerãrẽ iridorebino, mata gajerã merã guarikнbi,
mejãbi, gãmekẽãdнabi, ñerõ iriri merã niyeru wajatadнabi ããrĩburo.
8 Ãsũ gapн irigн ããrĩburo. Ĩgũya wiigue gãmeñajãrã ejarãrẽ õãrõ bokatĩrĩñeãgũ, õãrĩ gapнre
gããmegũ, pémasĩrĩ merã iririkнgн, diayemarẽ irigн, Marĩpнyagн, noó gããmerõ iridнarire
iribi ããrĩburo.
9 Marĩpнya diayema kerere, marĩ ĩgũrẽ buedea bнremurĩrẽ piribi ããrĩburo. Irasirigн,
ĩgũde gajerã Jesúre bнremurãrẽ õãrĩ bueri merã ĩgũsãrẽ Marĩpнyare gũñatura, õãrõ
ããrĩrikнmakũ irigнkumi. Irire buegн, diayema buerire werewнarãrẽ õãrõ yнjнmasĩgнkumi,
ĩgũsãde diaye gũñanнgãburo, ãrĩgũ.
10 Wárã ããrĩma Marĩpн dorerire tarinнgãrã. Ĩgũsã noó gããmerõ werenímoãmarĩ merã
masakare ĩgũsã ãrĩgatorire bнremumakũ yáma. Judío masaka surãyari irasũgora yáma.
11 Niyeru direta wajatadнarã, ĩgũsã gããmerõ buemoãmakõãma. Irasirirã wiiri marãrẽ
poyanorẽma. Irasirigн mн ĩgũsãrẽ kãmutakõãka! “Irire iropãta buenemoka!” ãrĩka ĩgũsãrẽ!
12 Iripoegue sugн iro Creta nнgũrõmн õãrõ wererimasũ ãsũ ãrĩ wereyupн iro marãrẽ:
I nнgũrõ marã bнro ãrĩgatorikнma. Makãnнн marã waimнrã bнro goerã irirosũ ããrĩma.
Baaparã, baari direta gũñarikнrã, moãdнamerã, bнro térikнrã ããrĩma, ãrĩyupн.
13 Ĩgũ irasũ ãrĩgũ, diayeta ãrĩ werenídi ããrĩmí. Daporare Creta marã iripoegue irid-
erosũta yáma. Irasirigн Tito, turaro merã ĩgũsãrẽ wereka, Marĩpнya diayema buerire õãrõ
gũñaturari merã bнremuburo, ãrĩgũ!
14 Ĩgũsãrẽ õãrõ bueka, judío masaka noó gããmerõ gũñaboka, weremoãmadea kerere,
Marĩpнya diayema kerere gããmemerã dorerire pénemobirikõãburo, ãrĩgũ!
15 Marĩpнyare bнremurãrẽ õãrĩ gũñarĩ oparãrẽ, ããrĩpereri gajino ĩgũsãrẽ ñerĩrẽ gũñamakũ
iribirikoa. Marĩpнyare bнremumerã gapнre ñerĩ gũñarĩ direta oparãrẽ, ããrĩpereri
gajino ĩgũsãrẽ ñerĩrẽ gũñamakũ yáa. Irasirirã ñerĩrẽ irirã: “Ñerõ iriakubн yн”, neõ ãrĩ
bнjawerebema.
16 “Marĩpнre masĩa gнa”, ãrĩkererã, ĩgũrẽ masĩbema. Ĩgũsã ñerõ iriri merã ĩgũrẽ masĩbema,
ãrĩ masĩsũa. Gajerãrẽ ĩãturi dooma. Marĩpн dorerire tarinнgãgorama. Ããrĩpereri õãrĩrẽ neõ
irimasĩmerã, ñerãgora ããrĩma.

2

Keoro buedorerimarẽ gojadea

1 Irasirigн Marĩpнya diayema ããrĩrĩrẽ masakare keoro bueka!

2 Ãsũ ãrĩ wereka, mʉrã ʉ̃marẽ: “Mʉsã pémasĩrĩ merã iririkʉrã, masaka bʉremusũrã,
diayemarẽ irirã, Marĩpʉre gũñaturari merã bʉremurã, gajerãrẽ maĩrã ããrĩka! Mʉsãrẽ ñerõ
waamakʉ̃, gũñaturaníkõãka!” ãrĩ wereka ĩgʉ̃sãrẽ!
3-4 Mʉrã nomedere: “Mʉsã Marĩpʉre goepeyari merã bʉremuka! Gajerãrẽ ñerõ ãrĩ
werewʉamerãta, wáro mejãrĩnorẽ iirímerãta ããrĩka! Maamarã nomerẽ õãrĩrẽ bueka, ĩgʉ̃sãrẽ
irire irimasĩburo, ãrĩrã! Mʉsã irasũ buemakʉ̃ péduripírã, ĩgʉ̃sã marãpʉsãmarãrẽ, ĩgʉ̃sã
pũrãdere õãrõ maĩrãkuma.
5 Diayemarẽ irirã, õãrĩ gũñarĩ oparã, ĩgʉ̃sãya wiirigue ããrĩrãrẽ õãrõ korerã, gajerãrẽ
iritamurã, ĩgʉ̃sã marãpʉsãmarãrẽ tarinʉgãmerã ããrĩrãkuma. Irasirirã ĩgʉ̃sã maamarã nome
irire õãrõ irimakʉ̃ ĩãrã, gajerã Marĩpʉya kerere ñerõ werenímasĩbirikuma. ‘Iri kerere
bʉremurã ñerõ yáma’, ãrĩ masĩbirikuma”, ãrĩ wereka ĩgʉ̃sãrẽ!
6 Maamarã ʉ̃madere: “Mʉsãde diayemarẽ irika!” ãrĩ wereka!
7 Mʉ õãrĩ direta irika! Mʉ irasirimakʉ̃ ĩãrã, gajerãde õãrĩrẽ irirãkuma. Masakare goepeyari
merã diayema ããrĩrĩrẽ keoro bueka!
8 Õãrõ pémasĩrĩ merã wereníka, gajerã mʉrẽ werewʉabirikõãburo, ãrĩgʉ̃. Mʉ werenírĩrẽ
pérã, mʉrẽ gããmemerã: “I diaye ããrĩbea”, ãrĩmasĩbirikuma. Irasirirã marĩrẽ werewʉanerã
gʉyasĩrĩrãkuma. Marĩrẽ ñerĩ werenírĩ merã werewʉamasĩbirikuma.
9 Moãboerimasãdere: “Mʉsã oparã dorerire tarinʉgãbirikõãka! Ĩgʉ̃sã doremakʉ̃, ããrĩpereri
ĩgʉ̃sã dorerire irika! Ĩgʉ̃sãrẽ mʉsã merã ʉsʉyamakʉ̃ irika! Ĩgʉ̃sã mʉsãrẽ doremakʉ̃: ‘Iribea’,
ãrĩbirikõãka!
10 Ĩgʉ̃sã oparire neõ yajabirikõãka! Ĩgʉ̃sã oparire mʉsã õãrõ koremakʉ̃ ĩãrã: ‘Õãrõ yáma’,
ãrĩrãkuma. Gajerãde mʉsã õãrõ iririre ĩãrã, marĩrẽ taugʉ Marĩpʉyare buerire: ‘Õãrĩ ããrã’,
ãrĩ gũñarãkuma”, ãrĩ wereka ĩgʉ̃sãrẽ!
11 Marĩpʉ marĩrẽ maĩgʉ̃ ããrĩpererã i ʉ̃mʉ marã ĩgʉ̃sã ñerõ iridea wajare taudʉagʉ, Jesucri-
store iriudi ããrĩmí.
12 Marĩrẽ ĩgʉ̃ gããmebirinorẽ, i ʉ̃mʉma ñerõ ʉaribejarire piriburo, ãrĩgʉ̃, irasiridi ããrĩmí.
Marĩ i ʉ̃mʉgue ããrĩrãde õãrõ pémasĩrĩ merã diayemarẽ irirã, Marĩpʉ gããmerĩrẽ irirã ããrĩrõ
gããmea.
13 Marĩ Opʉ turatarigʉ marĩrẽ taugʉ Jesucristo dupaturi aariburire ʉsʉyari merã yúrã
yáa. Ĩgʉ̃ ãrĩderosũta aarigʉkumi marĩrẽ õãrĩrẽ irigʉ aarigʉ́. Ire marĩ masĩsĩã, ĩgʉ̃ gããmerĩrẽ
iriro gããmea.
14 Marĩ ñerõ iridea wajare wajaribosabu, ĩgʉ̃rẽ wẽjẽrãrẽ kãmutaro marĩrõ boadi ããrĩmí.
Irasirigʉ ããrĩpereri marĩ ñerõ iridea wajare taudi ããrĩmí, marĩrẽ neõ ñerĩrẽ opabirikõãburo,
ãrĩgʉ̃. Marĩrẽ ĩgʉ̃yarã ããrĩburo, õãrĩrẽ õãrõ iriburo, ãrĩgʉ̃, irasiridi ããrĩmí.
15 Mʉ Jesúre bʉremurãrẽ irire õãrõ bueka, õãrĩrẽ ʉsʉyari merã iriburo, ãrĩgʉ̃! Marĩpʉ
mʉrẽ irire weredoredi ããrĩmí. Irasirigʉ ĩgʉ̃ dorero merã irire iridʉamerãrẽ: “Ãsũ irika!”
ãrĩ wereka! Neõ sugʉ masakʉ, mʉ weremakʉ̃, mʉrẽ irasũ ĩãbéobirikõãburo.

3

Pablo Jesúre bʉremurãrẽ: “Ãsũ irika!” ãrĩ gojadea

1 Irogue marã Jesúre bʉremurãrẽ ãsũ ãrĩ wereka: “Mʉsã oparãrẽ, mʉsãrẽ dorerãrẽ
tarinʉgãbirikõãka! Ĩgʉ̃sã dorerire õãrõ péka! Õãrõ iririre irirã ããrĩka!
2 Neõ sugʉ masakʉre ñerõ ãrĩ werewʉabirikõãka! Masaka merã gãme turimerãta, ĩgʉ̃sã
merã õãrõ ʉsʉyari merã ããrĩrikʉka! Gajerãrẽ maĩrĩ merã iritamuka! Ããrĩpererãrẽ bʉremurĩ
merã gũña maĩka!” ãrĩ wereka ĩgʉ̃sãrẽ!
3 Iripoegue marĩ Jesúre bʉremubirisĩã, Marĩpʉyare pémasĩbiri, ĩgʉ̃ dorerire tarinʉgã,
ãrĩgatorire bʉremu, dedirinerã ããrĩbʉ́. Ããrĩpereri noó gããmerõ ʉaribejarire, ñerĩ iridʉarire
pirimasĩbirinerã ããrĩbʉ́. Gajerãrẽ uburikʉrã, ĩgʉ̃sãrẽ ñerõ irirã ããrĩnerã ããrĩbʉ́. Gajerã
marĩrẽ ĩãturi doonerã ããrĩmá. Marĩ baside gãme ĩãturi doonerã ããrĩbʉ́.
4 Marĩ irasũ ããrĩkerepʉrʉ, Marĩpʉ marĩrẽ taugʉ gapʉ ĩgʉ̃ marĩrẽ maĩrĩrẽ, ĩgʉ̃ marĩrẽ
iritamudʉarire marĩrẽ masĩmakʉ̃ iridi ããrĩmí.
5 Irasirigʉ marĩrẽ taudi ããrĩmí. Marĩ õãrĩrẽ neõ iribirikerepʉrʉ, marĩrẽ bʉro bopoñarĩ
merã ĩãsĩã, marĩrẽ taudi ããrĩmí, perebiri peamegue waabirikõãburo, ãrĩgʉ̃. Marĩ ñerĩ
oparire koedi ããrĩmí, Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃ merã marĩrẽ majĩrã maama deyoarã irirosũ
ããrĩburo, ãrĩgʉ̃. Irasirigʉ marĩrẽ maama okarire sĩdi ããrĩmí ĩgʉ̃ pũrã ããrĩburo, ãrĩgʉ̃.
6 Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃rẽ Jesucristo marĩ ñerõ iridea wajare taugʉ merã marĩrẽ iriudi ããrĩmí
ĩgʉ̃ turarire opatarikõãburo, ãrĩgʉ̃.
7 Irasirigʉ marĩrẽ maĩgʉ̃: “Õãrã, waja opamerã ããrĩma”, ãrĩ ĩãdi ããrĩmí. Irasirirã
gũñaturari merã: “Ĩgʉ̃ marĩrẽ ĩgʉ̃ pũrãrẽ: ‘Ʉmʉgasigue perebiri okarire sĩgʉra’, ãrĩdeare
oparãkoa”, ãrĩ masĩa.

8 Iri yн mнrẽ wereri, diayema kere ããrã. Irasirigн Marĩpнre bнremurãrẽ irire õãrõ
gũñaturari merã bueka, piriro marĩrõ õãrĩrẽ iriníkõãburo, ãrĩgũ! I bueri õãgoráa. Irire
péduripírãnorẽ õãrõ ããrĩrikнmakũ iriri ããrã.
9 Gajerã merã ubu ããrĩrĩrẽ, gнa ñekũsãmarã iriunadea kerere, Marĩpн Moisére doreri
pídeare: "¿Naásũ ãrĩdнaro yári?" ãrĩ sẽrẽñarĩrẽ gãme guaseobirikõãka! Irire gãme guaseori
ñegoráa. Masakare õãrõ ããrĩrikнmakũ iriri ããrĩbea.
10 Sugн masakн Jesúre bнremurĩ bumarãrẽ gãme guaseo, dнkawarimakũ irigнnorẽ: "Irire
iribirikõãka!" ãrĩ wereka! Mн suñarõ o péa ĩgũrẽ wereadero pнrн ĩgũ pébirimakũ ĩãgũ, Jesúre
bнremurã nerẽrõgue ĩgũsã merã ããrĩgṹrẽ béowiuka!
11 Ĩgũsãrẽ gãme guaseo, dнkawarimakũ iriri merã: "Ñegũ, waja opagн ããrĩmi", ãrĩ masĩsũa.

Pablo iritamudoredea

12 Yн Artemarẽ o Tíquicore mн pнrogue iriugнkoa. Mн pнro ejamakũ, Nicópolis wãĩkнri
makãgue yнre bokatĩrĩgũ waapurumuka! Yн: "Irogue puibн tamugнkoa", ãrĩ gũñáa.
13 Mн iritamurõ bokatĩũrõ Zenas masakare wereníbosarimasũrẽ, Apolodere iritamuka!
Ĩgũsã gajerogue waaburi dupuyuro ĩgũsã gããmerĩrẽ sĩka, iri ããrĩpererire opaburo, ãrĩrã!
14 Mн irasũ iritamumakũ ĩãrã, marĩyarãde õãrĩ iri, ĩgũsã basi gãme iritamurãkuma ĩgũsã
gããmerĩrẽ opamurã. Irasirirã irimoãmamerãta ããrĩrãkuma.

Pablo õãdoretũnudea

15 Ããrĩpererã yн merã ããrĩrã mнrẽ õãdorema. Marĩyarã Jesúre bнremurãrẽ marĩrẽ maĩrãrẽ
mн pнro ããrĩrãrẽ õãdoreka! Marĩpн mнsãrẽ ããrĩpererãrẽ õãrõ iritamuburo.
Iropãta ããrã.
Pablo

FILEMÓN

Pablo Filemórẽ õãdoredea

1 Yн Pablo, Jesucristoya kerere weredea waja peresugue ããrã. Marĩyagн Timoteo merã
мнrẽ õãdorea. Filemón, мн gнa maĩgũ, gнa merã moãgũ ããrã.
2 Yн gajerã Jesúre bнremurã мнya wiigue nerẽrãrẽ, marĩyago Apia wãĩkнgore, irasũ
ããrĩmakũ Arquipodere õãdorea. Arquipo gнa merã moãmi, gajerã Jesucristoya kerere
péburo, ãrĩgũ.
3 Marĩpн ããrĩnígũ, marĩ Opн Jesucristo мнsãrẽ õãrõ iritamu, siuñajãrĩ merã ããrĩrikнmakũ
iriburo.

Filemón gajerãrẽ maĩgũ Jesúre bнremugũ ããrĩmi, ãrĩ gojadea

4-5 Yн Marĩpнre sẽrẽrikн мнya ããrĩburire sẽrẽbosáa. Marĩ Opн Jesúre мн maĩrĩrẽ, ĩgũrẽ мн
bнremurĩrẽ, gajerã Marĩpнyarãrẽ мн maĩrĩrẽ pébн. Irasirigн Marĩpнre: "Õãa", ãrĩ, нsнyari
sĩa.
6 Мн Jesúre bнremusĩã, ĩgũrẽ bнremurĩrẽ gajerãrẽ werea, ĩgũsãde ĩgũrẽ bнremuburo,
ãrĩgũ. Irasirigн yн Marĩpнre: "Ĩgũsãrẽ weregн, ããrĩpereri Jesucristo marĩrẽ õãrõ iririre
masĩpeogн waaburo", ãrĩ sẽrẽa.
7 Yaagн, мн Marĩpнyarãrẽ õãrõ yнjнpũrãkнmakũ iribн. Мн ĩgũsãrẽ maĩrĩrẽ pégн, yн мн
merã õãrõ yнjнpũrãkн, нsнyáa.

Pablo Filemórẽ: "Onésimo мнrẽ moãboegнre õãrõ bokatĩrĩñeãka!" ãrĩ sẽrẽdea

8 Irasirigн yн Jesucristo buedoregн pídi ããrĩsĩã, мнrẽ doremasĩkeregн: "Ãsũ iriro gããmea,
irasirigн irire irika!" ãrĩbirikoa.
9 Maĩrĩ merã gapн мнrẽ sẽrẽdнakoa. Yн Pablo bнgнro ããrã. Jesucristoya kerere weredea
waja peresugue ããrã.
10 Irasirigн Onésimõyamarẽ мнrẽ sẽrẽdнakoa. Ĩgũ, yн peresugue ããrĩgṹ pнro eja, yн
Jesúyare weremakũ pégн, ĩgũrẽ bнremunнgãmi. Irasirigн yн magũ irirosũ ããrĩmi.
11 Jesúre bнremuburi dupuyuro Onésimo мнrẽ õãrõ moãboebirisĩã, béowãgãdi ããrĩmí.
Dapora tamerãrẽ marĩ pẽrãguereta iritamumi. Yнre õãrõ iritamugũ yámi. Мнdere õãrõ
iritamugнkumi.
12 Irasirigн daporare мн pнrogue ĩgũrẽ yн bнro maĩgũrẽ iriua. Ĩgũrẽ õãrõ bokatĩrĩñeãka!
13 Yн Jesucristoya kerere weredea waja peresu ããrĩripoe мн yнre iritamuboadeare
iritamudoregн, õõgue ĩgũrẽ yн merã dujamakũ gããmeadáa.
14 Ĩgũ, yн merã dujamakũ gããmekeregн, мн gããmerĩ direta iridнakoa. Irasirigн мн yнre:
"Jáн", ãrĩmakũ tamerãrẽ yн doreri meta ããrĩrokoa. Мн gããmerõsũ waarokoa.
15 "Gajipoe irigн Onésimo мнrẽ béowãgãgũ yoaripoe ããrĩbu meta waakumi. Dupaturi мн
merã õãrõ ããrĩníkõãbu irasirikumi", ãrĩ gũñáa. Irasirigн ĩgũrẽ yн merã dujadorebirikoa.
16 Ĩgũ мнrẽ moãboegн ããrĩkeregн, daporare Jesúre bнremumi. Мнya weregн irirosũ ããrĩmi.
Yн ĩgũrẽ bнro maĩa. Мн gapн yн nemorõ ĩgũrẽ maĩrõ gããmea. "Yнre moãboegн ããrĩkeregн,
Jesúre bнremusĩã, yaa weregн irirosũ ããrĩmi, irasirigн ĩgũrẽ bнro maĩa", ãrĩ gũñarõ gããmea.
17 Irasirigн мн yнre: "Yн merã moãgũ ããrĩmi gajerã Jesúyare péburo, ãrĩgũ", ãrĩ gũñagũ,
yнre bokatĩrĩñeãrõsũta Onésimorẽ õãrõ bokatĩrĩñeãka!
18 Ĩgũ gajino мнyare poyanorẽdi, o мнrẽ wajamomakũ, yнre wereka! Yн мнrẽ wa-
jarigнkoa.
19 Yн Pablo, yн basi ire мнrẽ ãrĩ gojáa: "Yн wajarigнra". Irire irasũ ãrĩ gojakeregн, мнrẽ
gaji gũñamakũ irimasĩa. Jesúyare yн мнrẽ weremakũ pégн, ĩgũrẽ bнremunнgãbн. Irasirigн,
yн мнrẽ weredea waja yнre wáro wajamogũ irirosũ ããrã.
20 Irasirigн мнrẽ yaagнre ãsũ ãrĩ sẽrẽa: "Мн marĩ Opн Jesucristore bнremugũ ããrĩsĩã,
Onésimorẽ õãrõ bokatĩrĩñeãka!" Marĩ Cristoyarã ããrã. Irasirigн yнre õãrõ yнjнpũrãkнmakũ
irika!
21 I yн мнrẽ sẽrẽrĩrẽ: "Irigнkumi", ãrĩ masĩa. Irasirigн ire мнrẽ gojáa. Idere masĩa. Yн
sẽrẽrĩrẽ nemorõ мн õãrõ irigнkoa.
22 Мнrẽ gojagн, gajidere sẽrẽa. Yнre wiuadero pнrн, мнsã pнrogue waadнakoa. Irasirigн
yн irogue ejaburi dupuyuro yн kãrĩburi taribure ãmuyuka! Marĩpн мнsã ĩgũrẽ sẽrẽrĩrẽ: "Jáн",
ãrĩmakũ, мнsã pнrogue waagнkoa.

Pablo Filemórẽ gojatũnudea

23 Epafras мнrẽ õãdoremi. Ĩgũ Jesucristoya kerere weredea waja yн merã peresugue
ããrĩmi.

24 Yʉ merã moãrã Marcos, Aristarco, Demas, irasũ ããrĩmakʉ̃ Lucas mʉrẽ õãdorema.
25 Marĩ Opʉ Jesucristo mʉsãrẽ õãrõ iritamuburo. Irasũta iriburo.
Iropãta ããrã.
Pablo

HEBREOS

Marĩpʉ ĩgũ magũ Jesucristo merã weredeamarẽ gojadea

1 Iripoegue Marĩpʉ ĩgũya kerere weredupiyunerã merã marĩ ñekũsãmarãrẽ werenʉgãdi ããrĩmí. Yoaripoe wári ĩgũ turari merã iri ĩmurĩ, ĩgũ weredoreri, kẽrõgue ĩmurĩ merã ĩgũsãrẽ ĩgũyare masĩmakũ iridi ããrĩmí.

2 Dapagorare i ũmʉ pereburi dupiyuro ĩgũ magũ Jesucristo merã marĩrẽ ĩgũyare weremi. Neõgoraguere Marĩpʉ ĩgũ magũ merã i ũmʉrẽ iridi ããrĩmí, ããrĩpereri ĩgũ gããmerõsũta ããrĩburo, ãrĩgũ. Irire iriburo dupiyuro ĩgũ magũrẽ pídi ããrĩmí, iri ããrĩpererire opabure.

3 Jesucristo, Marĩpʉ gosesiririre opagʉ, turatarigʉ, õãtarigʉ, Marĩpʉ ããrĩrikʉrire opagʉ ããrĩmi. Ĩgũ turaro doreri merã ããrĩpereri i ũmʉmarẽ ããrĩníkõãmakũ yámi. Marĩ ñerõ iridea wajare tau odo, pʉrʉ ũmʉgasigue Marĩpʉ turatarigʉ diaye gapʉ eja doadi ããrĩmí, ããrĩpererãrẽ doregʉ ããrĩbu.

Marĩpʉ magũ, Marĩpʉre wereboerã nemorõ turagʉ ããrĩmi, ãrĩ gojadea

4 Irasirigʉ Marĩpʉ magũ Jesucristo, Marĩpʉre wereboerã nemorõ turagʉ ããrĩmi. Marĩpʉ ĩgũrẽ: “Makʉ, mʉ yʉ magũ ããrã”, ãrĩdi ããrĩmí. Ángeles gapʉre: “Yʉre wereboerã ããrã”, ãrĩdi ããrĩmí.

5 Ĩgũ magũrẽ ãsũ ãrĩdi ããrĩmí:
Yʉ magũ ããrã mʉ. Dapagã merã mʉ, yʉ magũ ããrĩrĩrẽ masakare masĩmakũ yáa, ãrĩdi ããrĩmí.✡
Neõ sugʉ ĩgũrẽ wereboegʉre irasũ ãrĩbiridi ããrĩmí. Ĩgũ magũyamarẽ ãsũ ãrĩdi ããrĩmí doja:
Yʉ, ĩgũ pagʉ ããrã. Ĩgũ, yʉ magũ ããrĩmi, ãrĩdi ããrĩmí.✡
Neõ sugʉ ĩgũrẽ wereboegʉre irasũ ããrĩbiridi ããrĩmí.

6 Ĩgũ magũrẽ sugʉ ããrĩgṹrẽ i ũmʉgue iriugʉ, ãsũ gapʉ ãrĩdi ããrĩmí:
Ããrĩpererã yʉre wereboerã, yʉ magũrẽ ejamejã, bʉremuburo, ãrĩdi ããrĩmí.✡

7 Ĩgũrẽ wereboerãyamarẽ ãsũ ãrĩdi ããrĩmí:
Yʉre wereboerãrẽ mirũ wẽjãpu taurosũ, peame ũjũrĩ pũrã irirosũ waamakũ yáa, ãrĩdi ããrĩmí.✡

8 Ĩgũ magũ gapʉre ãsũ ãrĩdi ããrĩmí:
Mʉ ããrĩpererã Opʉ ããrĩnígũ ããrã. Mʉyarãrẽ diayeta dorea.

9 Diayema iririre gããmea. Ñerõ iririre dooa. Irasirimakũ ĩãgũ, yʉ mʉpʉ mʉrẽ ããrĩpererã Opʉ ããrĩbure beyebʉ.
Irasirigʉ mʉrẽ ããrĩpererã mʉ merãmarã nemorõ ʉsʉyari merã ããrĩmakũ iribʉ, ãrĩdi ããrĩmí.✡

10 Idere ãrĩdi ããrĩmí Marĩpʉ ĩgũ magũrẽ:
Mʉ ããrĩpererã Opʉ, neõgoragueta i nikũ, ũmʉgasidere iribʉ.

11 Gajipoe i ũmʉ mʉ iridea pereakõãrokoa. Mʉ gapʉ ããrĩníkõãgʉkoa. Ããrĩpereri mʉ iridea gapʉ suríro boarosũ, boapereakõãrokoa.

12 Irasirigʉ suríro bʉguñerẽ túwea béo, gajiñe maamañe gorawayurosũ, ããrĩpereri õãrĩ ditare gorawayugʉkoa. Mʉ gapʉ neõ gorawayubirikoa. Mʉrãrõta ããrĩníkõãgʉkoa, ãrĩdi ããrĩmí.✡

13 Irasirigʉ ĩgũ magũrẽ ãsũ ãrĩdi ããrĩmí doja:
Yʉ diaye gapʉ doaka! Mʉ doaripoe mʉrẽ ĩãturirãrẽ mʉ dorerire neõ tarinʉgãnemobirimakũ irigʉra, ãrĩdi ããrĩmí.✡
Ĩgũrẽ wereboerã gapʉre neõ irasũ ãrĩbiridi ããrĩmí.

14 Ããrĩpererã Marĩpʉre wereboerã deyomarĩrã, ĩgũrẽ moãboerã ããrĩma. Marĩpʉ Jesucristo taurãrẽ iritamudoregʉ ĩgũsãrẽ iriumi.

2

Marĩpʉ ĩgũ masakare tauri kerere õãrõ pémakũ gããmemi, ãrĩ gojadea

1 Irasirirã Marĩpʉ magũ Jesucristoya kerere marĩ pédeare irasũ gũñaníkõãrõ gããmea, ĩgũrẽ bʉremurĩrẽ piriri, ãrĩrã.

2 Iripoegue Marĩpʉ ĩgũrẽ wereboerãrẽ ĩgũya kerere weredoredi ããrĩmí. Irasirigʉ: “Ñerõ irirãnorẽ, yʉ dorerire tarinʉgãrãrẽ wajamoãgʉra”, ãrĩderosũta ĩgũsãrẽ diayeta wajamoãdi ããrĩmí.

✡ **1:5** Sal 2.7 ✡ **1:5** 2 S 7.14; 1 Cr 17.13 ✡ **1:6** Dt 32.43 ✡ **1:7** Sal 104.4 ✡ **1:9** Sal 45.6-7 ✡ **1:12** Sal 102.25-27
✡ **1:13** Sal 110.1

3 Marĩpн masakare tauri kere õãtaria. Marĩ gapн irire pémerã, ĩgũ wajamoãrĩrẽ
tausũbirikoa. Marĩ Opн Jesucristo iri kerere werepнroridi ããrĩmí. Ĩgũ weredeare pérã:
“Diayeta ããrã”, ãrĩ masĩnerã ããrĩmá. Irasirirã marĩdere wereturiama, irire masĩburo, ãrĩrã.
4 Marĩpн gaji irinemodi ããrĩmí. Iri kerere wererãrẽ ĩgũ turari merã wári iri ĩmurĩrẽ
irimakũ iridi ããrĩmí. Irasũ ããrĩmakũ ĩgũ gããmederosũta ĩgũsãrẽ wári Õãgũ deyomarĩgũ
iritamurĩ merã irimasĩrĩrẽ sĩdi ããrĩmí, iri kerere weremakũ pérã: “Diayeta ããrã”, ãrĩ
masĩburo, ãrĩgũ.

Jesucristo, marĩ irirosũ dнpнkнgн deyoadi ããrĩmi, ãrĩ gojadea

5 Marĩpн ĩgũrẽ wereboerãrẽ: “I ũmн peredero pнrнguere oparã ããrĩrãkoa mнsã”, ãrĩ, neõ
píbiridi ããrĩmí.
6 Ĩgũyare weredupiyudi ãsũ gapн ãrĩ gojadi ããrĩmí:
Gнa Opн, masaka ubu ããrĩrã ããrĩkeremakũ, ¿nasirigн ĩgũsãrẽ gũñarĩ mн? Ĩgũsã boamurã dita
ããrĩkeremakũ, ¿nasirigн ĩgũsãrẽ iritamurĩ mн?
7-8 Yoabiripoegãta ĩgũsãrẽ mнrẽ wereboerã doka ããrĩmakũ iridi ããrĩbú. Irasirikeregн,
pнrнguere ĩgũsãrẽ oparã sóogн, mн turarire sĩbн, ĩgũsãrẽ ããrĩpereri opaburo, ãrĩgũ, ãrĩ
gojadi ããrĩmí.✡

Marĩpн masakare irasũ sĩgũ: “Ããrĩpererire dorerãkuma”, ãrĩ pídi ããrĩmí. Ĩgũsãrẽ irire
píkeremakũ, ããrĩpererire dorebema dapa.
9 Marĩ Jesúyama gapнre: “Ããrĩpererã Opн ããrĩmi”, ãrĩ masĩa. Yoabiripoegãta ĩgũdere
Marĩpн ĩgũrẽ wereboerã doka pídi ããrĩmí, ããrĩpererãya ããrĩburire boabosabure. Jesús marĩrẽ
boabosamakũ, Marĩpн ĩgũrẽ maĩgũ, õãrõ iritamudi ããrĩmí. Irasirigн ĩgũ boadigue masãdero
pнrн, Marĩpн ĩgũrẽ turarire sĩ, Opн sóodi ããrĩmí, ããrĩpererã ĩgũrẽ bнremuburo, ãrĩgũ.
10 Marĩpн ĩgũ gããmederosũta ããrĩpereri i ũmнmarẽ iridi ããrĩmí. Ããrĩpereri ĩgũya dita ããrã.
Ĩgũ pũrã ããrĩpererã ũmнgasigue ĩgũ ããrĩrõgue ĩgũ merã ããrĩmakũ gããmemi. Irasirigн ĩgũ magũ
Jesúre iriudi ããrĩmí, marĩrẽ ĩgũ ñerõ tariri merã taubure. Ĩgũrẽ iriudi ããrĩmí, marĩ Opн
ããrĩbure, marĩrẽ ũmнgasigue ãĩmнrĩabure.
11 Jesús marĩrẽ taugн, Marĩpнyarã ããrĩmakũ iridi ããrĩmí. Irasirirã marĩ ĩgũyarã ããrĩsĩã,
sugн pũrã irirosũ, Jesús marĩ tĩgũ merã Marĩpн pũrã ããrã. Irasirigн Jesús marĩrẽ: “Yн
pagнpũrã ããrĩma”, ãrĩgũ, neõ gнyasĩrĩbemi.
12 Marĩpнya werenírĩ gojadea pũgue Jesús ĩgũ Pagнre weredeare gojasũdero ããrĩbú. Ãsũ
ãrĩdi ããrĩmí ĩgũrẽ:
Mн ããrĩrikнrire, mнyamarẽ weregнkoa yн pagнpũrãguere. Ĩgũsã nerẽnarõgue nerẽmakũ,
ĩgũsã merã: “Õãtaria mн”, ãrĩ bayapeogнkoa mнrẽ, ãrĩdi ããrĩmí.✡
13 Gaji ãrĩdi ããrĩmí doja:
Yнde mнrẽ yн Opнre bнremuníkõãgнra.✡
Idere ãrĩdi ããrĩmí doja:
Õõta ããrã Yнpн pũrã ĩgũ yнre pínerã merã, ãrĩdi ããrĩmí.✡
14 Marĩ, Marĩpн pũrã, dнpнkнrã ããrã. Irasirigн Jesúde marĩ irirosũta dнpнkнgн aaridi
ããrĩmí. Ĩgũ curusague boari merã wãtĩrẽ, boarire güirã opнre tarinнgã béodi ããrĩmí.
15 Jesús ĩgũrẽ irasũ tarinнgãgũ, marĩ boaburire güiníkõãnerãrẽ taudi ããrĩmí.
16 Ãsũ ããrã. Jesucristo Marĩpнre wereboerãrẽ iritamugũ meta aaridi ããrĩmí. Marĩ,
Abraham parãmerã gapнre ĩgũ Marĩpнre bнremuderosũta bнremurãrẽ iritamugũ aaridi
ããrĩmí.
17 Irasirigн marĩ irirosũta dнpнkнgн aaridi ããrĩmí, ĩgũ boari merã marĩ ñerĩ iridea wajare
wajaribosabu. I merã Marĩpнre: “Waja opamerã ããrĩma”, ãrĩ ĩãmakũ iridi ããrĩmí. Paía
opн marĩya ããrĩburire Marĩpнre sẽrẽbosarosũ, ĩgũde marĩrẽ õãrõ sẽrẽbosami. Irasirigн marĩrẽ
bopoñarĩ merã ĩãgũ marĩrẽ õãrõ iritamuníkõãmi.
18 Wãtĩ ĩgũrẽ ñerõ iridoremakũ, Jesús bнro ñerõ tarikeregн, ĩgũ dorerire iribiridi
ããrĩmí. Irasirigн wãtĩ marĩdere ñerĩ iridoremakũ ĩãgũ, Jesús marĩrẽ iritamumasĩmi, ñerĩ
iribirikõãburo, ãrĩgũ.

3

Jesús, Moisés nemorõ ããrĩmi, ãrĩ gojadea

1 Yaarã, mнsã Marĩpн beyenerã, ĩgũyarã ããrã. Irasirirã Jesucristore: “Bнremua mнrẽ”,
ãrĩnerã ããrĩsĩã, ĩgũrẽ õãrõ gũñaníkõãka! Marĩpн ĩgũrẽ iriudi ããrĩmí, ĩgũya kerere werebure,
paía opн irirosũ marĩya ããrĩburire sẽrẽbosabure.

✡ **2:7-8** Sal 8.4-6 ✡ **2:12** Sal 22.22 ✡ **2:13** Is 8.17 ✡ **2:13** Is 8.18

2 Marĩpʉ ĩgũrẽ beyepídi ããrĩmí irire iribure. Irasirigʉ Moisés, Marĩpʉ ĩgũrẽ: “Ãsũ iridoreka
yaarãrẽ!” ãrĩ pídeare õãrõ iriderosũta Jesúde Marĩpʉ ĩgũrẽ pídea ããrĩpererire õãrõ iridi ããrĩmí.
3 Irasirirã Moisére bʉremudero nemorõ Jesús gapʉre bʉremurõ gããmea marĩrẽ. Iri ãsũ
ããrã. Wiire: “Õãrĩ wii ããrã”, ãrĩ ĩãrõ nemorõ iri wiire iridi gapʉre: “Õãtarimi”, ãrĩ bʉremurõ
gããmea marĩrẽ.
4 Masaka gapʉ wiiri irirã ããrĩma. Marĩpʉ gapʉ ããrĩpereri i ũmʉmarẽ iridi ããrĩmí.
5 Moisés gapʉ Marĩpʉyarãrẽ doregʉ, ĩgũsãrẽ õãrõ iritamudi ããrĩmí. “Ãsũ irika, Marĩpʉre
bʉremurã!” ãrĩ weredi ããrĩmí, pʉrʉgue marã Marĩpʉya kerere pémasĩburo, ãrĩgũ.
6 Cristo, Marĩpʉ magũ gapʉ Moisés nemorõ Marĩpʉyarãrẽ õãrõ doregʉ ããrĩmi. Irasirirã
marĩ Marĩpʉyarã, gũñaturarire piriro marĩrõ ĩgũ tauburire ʉsʉyari merã yúnírã, ĩgũya wii
marã ããrã.

Marĩpʉ ĩgũyarãrẽ ĩgũ merã õãrõ siñajãmakũ gããmemi, ãrĩ gojadea

7 Irasirigʉ Õãgũ deyomarĩgũ ire ãsũ ãrĩ weredi ããrĩmí, Marĩpʉya werenírĩ gojadea pũgue:
Dapagãrẽ mʉsã Opʉ mʉsãrẽ weremakũ, pédʉamerã irirosũ ããrĩbirikõãka!
8 Õãrõ péka ĩgũrẽ! Iripoegue Israel bumarãrẽ masaka marĩrõgue ããrĩrãrẽ ĩgũ werek-
eremakũ, ĩgũ dorerire tarinʉgãma. “Marĩrẽ iritamumasĩbirikumi”, ãrĩrã, ĩgũrẽ
bʉremubirima.
9 Irasirigʉ ãsũ ãrĩmi: “Iroguere cuarenta bojorigora yʉ turaro merã iririre iri ĩmuadibʉ
ĩgũsãrẽ iritamugũ. Yʉ irasirikeremakũ: ‘Ĩgũ marĩrẽ iritamumasĩbirikumi’, ãrĩ
gũñanama yʉre.
10 Irasirigʉ ĩgũsã merã gua, ãsũ ãrĩbʉ: ‘Yaa gapʉre neõ gũñatʉyabema. Yʉ dorerire
iridʉabema’, ãrĩbʉ.
11 Irasirigʉ ĩgũsã merã guagʉ, goepeyaro merã ãsũ ãrĩ werebʉ: ‘Yʉ merã õãrõ siñajãrĩ
bokabirikoa mʉsã yʉre bʉremubiri waja’ ”, ãrĩmi.✡
12 Irasirirã yaarã, õãrõ pémasĩka! Neõ sugʉ mʉsã watopemʉ ñerõ gũña, bʉremubi
ããrĩbirikõãburo. Irasũ ããrĩgũno, Marĩpʉ ããrĩnígũrẽ béogʉ iribukumi.
13 Ãsũ gapʉ iriro gããmea. Ʉmʉrikʉ mʉsã basi Marĩpʉyare gãme wereníka, ñerĩrẽ iriri,
ãrĩrã! Dapagã merã Marĩpʉya werenírĩ gojadea pũgue dorederosũta gãme wereníka! “Ñerĩ
gapʉre irirã, ʉsʉyáa gʉa”, ãrĩ gũñarã, mʉsã basita ãrĩkatorã yáa. Ñerĩrẽ irirã, Marĩpʉ dorerire
tarinʉgãrãkoa.
14 Cristore bʉremunʉgãderosũta marĩ okaro bokatĩũrõ bʉremuníkõãrã, ĩgũ ããrĩrõgue ĩgũ
merã ããrĩrãkoa.
15 Yʉ wererosũta Marĩpʉya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú:
Dapagãrẽ Marĩpʉ mʉsãrẽ weremakũ, ĩgũrẽ õãrõ péka! Iripoegue Israel bumarã ĩgũ dorerire
tarinʉgãderosũ iribirikõãka! ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.✡
16 Ĩgũsã Marĩpʉya werenírĩrẽ pékererã, ĩgũ dorerire tarinʉgãnerã ããrĩmá. Ããrĩpererã Egip-
togue ããrĩrãrẽ Moisés ãĩãsũnerã ããrĩkererã, Marĩpʉ dorerire tarinʉgãnerã ããrĩmá.
17 Ĩgũsã tarinʉgãdea waja cuarenta bojorigora Marĩpʉ ĩgũsã merã guadi ããrĩmí. Masaka
marĩrõgue ĩgũsãrẽ ããrĩdoredi ããrĩmí. Irogueta boanerã ããrĩmá.
18 Ĩgũ dorerire tarinʉgãmakũ ĩãgũ, goepeyaro merã ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩ weredi ããrĩmí: “Yʉ merã
õãrõ siñajãrĩ bokabirimakũ irigʉra”, ãrĩdi ããrĩmí.
19 Irasirirã ire masĩa marĩ. Ĩgũsã Marĩpʉre bʉremubiridea waja ĩgũ merã õãrõ siñajãrĩ
bokabirinerã ããrĩmá.

4

1 Marĩpʉ iripoegue marãrẽ: “Yʉ merã siñajãrĩ bokarãkoa”, ãrĩ píderosũta marĩdere pídi
ããrĩmí. Irasirirã marĩde goepeyaro merã Marĩpʉre yʉjʉro gããmea, ĩgũ merã õãrõ siñajãrĩ
bokamurã.
2 Marĩpʉ masakare tauri kerere iripoegue marã péderosũta marĩde pébʉ. Ĩgũsã gapʉ iri
kerere pékererã, bʉremurĩ merã pébirinerã ããrĩmá. Irasirirã irire ubugorata péunanerã
ããrĩmá.
3 Marĩ gapʉ Marĩpʉre bʉremurã ĩgũ merã õãrõ siñajãrĩ bokarãkoa. Ĩgũrẽ bʉremumerã
gapʉre ãsũ ãrĩdi ããrĩmí:
Yʉre bʉremubiri waja ĩgũsã merã guabʉ. Irasirigʉ ĩgũsãrẽ goepeyaro merã ãsũ ãrĩ werebʉ:
“Yʉ merã õãrõ siñajãrĩ bokabirikuma”, ãrĩdi ããrĩmí.✡
I ũmʉrẽ iri odo, siñajãdi ããrĩmí. Irasirigʉ masakadere ĩgũ merã siñajãburire pídi ããrĩmí.
4 Gaji ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú, ĩgũya werenírĩ gojadea pũgue:
I ũmʉma ããrĩpererire iripeo odogʉ, su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejarinʉrĩ waaró
merã ĩgũ moãrĩrẽ piri, siñajãdi ããrĩmí.✡

✡ **3:11** Sal 95.7-11 ✡ **3:15** Sal 95.7-8 ✡ **4:3** Sal 95.11 ✡ **4:4** Gn 2.2

5 Ĩgũrẽ bʉremumerã gapʉre ãsũ ãrĩdi ããrĩmí doja ĩgũya werenírĩ gojadea pũgue:
Yʉ merã õãrõ siñajãrĩ bokabirikuma, ãrĩdi ããrĩmí.✡
6 Iripoegue marã, ĩgũ masakare tauri kerere pépʉrorinerã, ĩgũ dorerire tarinʉgãdea waja ĩgũ
merã õãrõ siñajãrĩ bokabirinerã ããrĩmá. Gajirã gapʉ ĩgũrẽ bʉremurã ĩgũ merã õãrõ siñajãrĩ
bokarãkuma.
7 Irasirigʉ Marĩpʉ masakare ĩgũ merã siñajãburire pígʉ: "Dapagorare yʉre õãrõ péka!" ãrĩdi
ããrĩmí. Israel bumarã ĩgũ dorerire tarinʉgãdero pʉrʉ, yoaripoe pʉrʉ irire Davire gojadoredi
ããrĩmí. Irasirigʉ mʉsãrẽ dupaturi irire weregʉra doja. Ãsũ ãrĩ gojadi ããrĩmí David:
Dapagorare Marĩpʉ mʉsãrẽ weremakũ, õãrõ péka! Ĩgũrẽ pédʉamerã irirosũ ããrĩbirikõãka!
ãrĩ gojadi ããrĩmí.✡
8 Iripoegue David irire gojaburi dupiyuro Josué Israel bumarãrẽ Marĩpʉ ĩgũsãrẽ sĩdea
nikũgue ãĩjadi ããrĩmí. Iro gapʉre siñajãrĩ bokabirinerã ããrĩmá. Irasirigʉ Marĩpʉ ĩgũyarãrẽ
gaji siñajãrĩ sĩburire weredi ããrĩmí.
9 Irasirirã, Marĩpʉ i ʉ̃mʉrẽ iri odo, ĩgũ siñajãderosũta marĩ ĩgũyarãde ĩgũ merã õãrõ siñajãrĩ
bokarãkoa.
10 Marĩpʉ merã siñajãrã, marĩ gããmerõ moãrĩrẽ piri, ĩgũ gããmerĩ gapʉre iripʉrorirã, ĩgũ merã
õãrõ siñajãníkõãrãkoa, ĩgũ i ʉ̃mʉmarẽ iri odo siñajãderosũta.
11 Irasirirã ĩgũrẽ õãrõ bʉremurõ gããmea, ĩgũ merã siñajãrĩ bokamurã. Iripoegue marã
ĩgũrẽ bʉremubiridea waja ĩgũ merã neõ siñajãrĩ bokabirinerã ããrĩmá. Ĩgũsã iriderosũ
iribirikõãrõ gããmea marĩrẽ.
12 Marĩpʉya werenírĩrẽ pérã, ĩgũ merã õãrõ ããrĩníkõãa. Sareri majĩ pe gapʉ usiri majĩ
sareñajãrõ nemorõ Marĩpʉya werenírĩ marĩya yʉjʉpũrãrĩgue, marĩ gũñarĩgue ñajãrokoa.
Irasirirã ĩgũya werenírĩrẽ pérã, marĩya yʉjʉpũrãrĩmarẽ marĩ gũñarĩdere: "I gapʉ õãgoráa, o
i gapʉ ñegoráa", ãrĩ masĩrãkoa.
13 Marĩ masaka ããrĩpererã Marĩpʉ irinerã dita ããrã. Ĩgũ ĩãberogue neõ ããrĩbea. Ããrĩpereri
marĩ ããrĩrikʉrire marĩ iririkʉrire masĩmi. Irasirirã õãrĩ gũñarĩ oparã õãrõ irirã, ĩgũ ĩũrõ marĩ
irideare, marĩ gũñadeare weredoremakũ, gʉyasĩrĩrõ marĩrõ weremasĩrãkoa.

Jesús paía opʉ nemorõ ããrĩmi, ãrĩ gojadea

14 Jesús, Marĩpʉ magũ, paía opʉ nemorõ marĩya ããrĩburire Marĩpʉre sẽrẽbosagʉ ããrĩmi. Ĩgũ
Marĩpʉ pʉrogue ããrĩmi. Irasirirã neõ piriro marĩrõ ĩgũrẽ bʉremuníkõãrã!
15 Jesús paía opʉ nemorõ, marĩ turamerãrẽ bopoñarĩ merã ĩãgũ marĩrẽ iritamugũ ããrĩmi.
Wãtĩ marĩrẽ ñerĩrẽ iridorerosũta Jesúdere ããrĩpereri ñerĩrẽ iridoredi ããrĩmí. Jesús gapʉ ñerĩrẽ
neõ iribiridi ããrĩmí.
16 Ĩgũ marĩya ããrĩburire sẽrẽbosagʉ ããrĩmakũ ĩãrã, Marĩpʉre güiri marĩrõ marĩ sẽrẽmasĩa. Ĩgũ
ããrĩrõgue ĩgũ merã ããrĩrã irirosũ sẽrẽmasĩa. Ĩgũ marĩrẽ maĩgũ, marĩrẽ bopoñarĩ merã ĩãsĩã,
marĩ ñerõ tariripoere diayeta iritamugʉkumi.

5

1 Marĩ ire masĩa. Sugʉ paía opʉ, masaka watope Marĩpʉ beyepísũdi ããrĩmi. Masakaya
ããrĩburi ããrĩpererire Marĩpʉre sẽrẽbosagʉ ããrĩmi. Irasirigʉ Marĩpʉre ĩgũsã sĩdʉarire sĩbosagʉ
ããrĩmi. "Ĩgũsã ñerĩ iridea waja ĩgũsãrẽ wajamoãbirikõãka!" ãrĩ sẽrẽgũ, Marĩpʉ ĩũrõ waibʉre
wẽjẽ soepeobosagʉ ããrĩmi.
2 Paía opʉ marĩ irirosũta ĩgũ turari merã ĩgũ ñerĩ iridʉarire tau kãmutamasĩbemi. Irasirigʉ
pémasĩmerãrẽ, ñerõ irirãrẽ bopoñarĩ merã ĩãmasĩmi.
3 Turabi ããrĩsĩã, gajirãrẽ iribosarosũta ĩgũ basi ñerõ iridea waja Marĩpʉ ĩũrõ waibʉre wẽjẽ
soepeomi.
4 Neõ sugʉ ĩgũ gããmerõ paía opʉ ñajãmasĩbemi. Marĩpʉ gapʉ ĩgũrẽ beyepími, iripoeguemʉ
Aarõrẽ ĩgũ beyepíderosũta.
5 Cristode ĩgũ gããmerõ paía opʉ ñajãbiridi ããrĩmí. Marĩpʉ ĩgũrẽ Opʉ pídi ããrĩmí. Ãsũ ãrĩdi
ããrĩmí ĩgũrẽ:
Yʉ magũ ããrã mʉ. Dapagã merã mʉ, yʉ magũ ããrĩrĩrẽ masakare masĩmakũ yáa, ãrĩdi ããrĩmí.✡
6 Gajirogue ĩgũya werenírĩ gojadea pũgue ĩgũ magũrẽ ãsũ ãrĩdi ããrĩmí:
Melquisedec paí ããrĩderosũta mʉ ããrĩníkõãgʉkoa, ãrĩdi ããrĩmí.✡
7 Cristo i ʉ̃mʉgue ããrĩgṹ, bʉro oreri gaguinírĩ merã Marĩpʉre ĩgũ turari merã ĩgũ boaburire
taumasĩgũrẽ sẽrẽdi ããrĩmí. Ĩgũ, Marĩpʉ gããmerĩ ditare iridʉamakũ ĩãgũ, ĩgũ sẽrẽrĩrẽ pé, ĩgũrẽ
gũñaturamakũ iridi ããrĩmí.
8 Cristo, Marĩpʉ magũ ããrĩkeregʉ, bʉro ñerõ taridi ããrĩmí. Ñerõ tarikeregʉ, Marĩpʉ dorerire
tarinʉgãrõ marĩrõ ĩgũrẽ õãrõ yʉjʉri merã irire iritariweredi ããrĩmí.

✡ **4:5** Sal 95.11 ✡ **4:7** Sal 95.7-8 ✡ **5:5** Sal 2.7 ✡ **5:6** Sal 110.4

9 Ĩgũ curusague boagɯ, ããrĩpereri Marĩpɯ ĩgũrẽ iridoredeare iripeodi ããrĩmí. Irasirigɯ
ããrĩpererã marĩrẽ ĩgũrẽ yɯjɯrãrẽ taudi ããrĩmí, ĩgũ pɯro perebiri okari opaburo, ãrĩgũ.
10 Irasirigɯ Marĩpɯ ĩgũrẽ: "Melquisedec paí ããrĩderosũta mɯ ããrĩníkõãgɯkoa", ãrĩ pídi ããrĩmí,
marĩya ããrĩburire sẽrẽbosabure.

Jesucristore bɯremurĩrẽ piriri, ãrĩrã, ĩgũrẽ gũñaturaníkõãrõ gããmea, ãrĩ gojadea

11 Cristo paía opɯ nemorõ ããrĩrĩrẽ wári werenemodɯadáa. Mɯsã pémasĩturabirimakũ, irire
weremasĩbirikoa.
12 Mɯsã yoaripoe Cristore bɯremubɯ. Irasirirã dapagoraguere gajirãrẽ Marĩpɯyare
buerimasã ããrĩbukoa. Mɯsã irasũ ããrĩbonerã, dapagoraguedere neõ buepɯrorirã irirosũta
ããrĩkõãa. Õpĩkũ mirĩrã, baari baagamasĩmerã, majĩrãgã irirosũta ããrĩkõãa. Irasirirã gajirã
buerimasã mɯsãrẽ buepɯrorideare dupaturi buero gããmea.
13 Õpĩkũ mirĩrã majĩrãgã irirosũ ããrĩrãno, "I ñerĩ, i gapɯ õãrĩ ããrã", ãrĩ beyemasĩbema.
14 Baari bɯriri gapɯ mɯrã baari ããrã. Mɯrã ããrĩrãno, õãrõ buenerã, õãrĩrẽ, ñerĩrẽ
beyemasĩrãgue ããrĩma.

6

1 Irasirirã mɯrã pémasĩrã irirosũ Cristoyamarẽ õãrõ pémasĩrã dujarã, irire buenemorõ
gããmea. Neõgorague ĩgũyare buepɯrorirã, marĩ ñerõ irideare bɯjawere, gũñarĩ gor-
awayurire buebɯ, Marĩpɯ marĩrẽ perebiri peamegue béori, ãrĩrã. Marĩ ñerõ iririkɯdeare
piri, Marĩpɯre õãrõ bɯremurĩdere buebɯ.
2 Gajidere, deko merã, Õãgũ deyomarĩgũ merã wãĩyerire buebɯ. Marĩ oparã ĩgũsãya mojõrĩ
merã marĩrẽ: "Marĩpɯ mɯrẽ iritamuburo", ãrĩ ñapeoridere buebɯ. Boanerã masãburire,
Marĩpɯ Cristore bɯremumerãrẽ perebiri peamegue wajamoãburidere buebɯ.
3 Irasirirã marĩ Cristore bɯremurã ĩgũyare buenemowãgãníkõãrãkoa, Marĩpɯ gããmemakũ
ĩgũ iritamurĩ merã masĩnemorã.
4 Ãsũ ããrã. Masaka Jesucristoya kerere pémasĩkererã, Marĩpɯ ĩgũyarãrẽ õãrĩ sĩburire
masĩkererã, Õãgũ deyomarĩgũrẽ opakererã,
5 Marĩpɯ õãrĩ werenírĩrẽ pékererã, i ũmɯ peredero pɯrɯ ĩgũ turari merã iriburire
masĩkererã,
6 iri gapɯre gããmemerã, neõ dupaturi ĩgũsã ñerõ irideare bɯjawereri merã piri-
masĩbirikuma. Neõ dupaturi ĩgũsã gũñarĩrẽ õãrĩ gapɯ gorawayumasĩbirikuma. Irasirirã
Marĩpɯyare gããmebiri waja, Marĩpɯ magũ Cristore bɯremumerã, ĩgũrẽ dupaturi curusague
pábiatú wẽjẽrã irirosũ ããrĩrãkuma. Gajirãrẽ ĩgũrẽ masaka ĩũrõgue bɯridamakũ irirãkuma.
7 Ãsũ ããrã. Marĩ, su pooema nikũ irirosũ ããrã. Õãrĩ nikũrẽ ũmɯrikɯ deko merẽmakũ, sibi
ñajãnakoa. Irasiriro iri pooe opɯ otedea õãrõ puri dɯkakɯkoa. Irasirigɯ iri pooe opɯ dɯkare
opakumi ĩgũ baaburire. Gajirã iri yebare õãrĩ dɯkakɯmakũ ĩãrã: "Marĩpɯ õãrõ dɯkakɯmakũ
irikumi", ãrĩkuma. Irasũta yámi Marĩpɯ ĩgũyare pérãrẽ. Gajirã ĩgũsã ĩgũyare õãrõ irimakũ
ĩãrã: "Marĩpɯ ĩgũsãrẽ õãrõ iritamumi, irasirirã õãrõ yáma", ãrĩrãkuma.
8 Iri pooere pora, ñerĩ tá dita puri dɯkakɯmakũ, béokõãrõ gããmea. Irasũta yámi Marĩpɯ
ĩgũyare pékererã irimerãrẽ. Perebiri peamegue béogɯkumi ĩgũsãrẽ wajamoãgũ.

Jesucristore bɯremurĩrẽ piriro marĩrõ marĩ ũmɯgasigue waaburire yúro gããmea, ãrĩ go-
jadea

9 Yɯ, Marĩpɯ ĩgũsãrẽ béoburire weregɯ, mɯsãrẽ yɯ maĩrãrẽ: "Ĩgũ béosũmurã ããrã", ãrĩgũ
meta yáa. Marĩpɯ mɯsãrẽ Cristo merã taudi ããrĩmí, ĩgũyarã ããrĩburo, ãrĩgũ. Irasirirã mɯsã
õãrĩ yebague otedea õãrõ dɯkakɯrosũta õãrĩrẽ yáa. Irire yɯ masĩa.
10 Marĩpɯ diayema irigɯ ããrĩmi. Irasirigɯ ĩgũyare mɯsã õãrõ iririre kãtibirikumi. Mɯsã
ĩgũrẽ maĩsĩã, gajirã ĩgũyarãrẽ iritamurĩdere kãtibirikumi.
11 Yɯ, mɯsã okaropa ɯsɯyari merã gajirãrẽ iritamunímakũ gããmea. Irasirirã Marĩpɯ
ĩgũyarãrẽ: "Õãrĩrẽ sĩgɯra", ãrĩdeare mɯsã yúrire, pɯrɯgue diayeta oparãkoa.
12 Irasirigɯ mɯsã Marĩpɯyare téri merã iritɯyamakũ gããmebea. Gajirã Marĩpɯ Jesucristo
merã tauri kerere bɯremurã ñerõ tarikererã, Marĩpɯre: "Diayeta yɯre iritamugɯkumi", ãrĩ
bɯremuníkõãma. Ĩgũsã irasirimakũ ĩãgũ, Marĩpɯ ĩgũyarãrẽ: "Õãrĩrẽ sĩgɯra", ãrĩdeare ĩgũsãrẽ
sĩgɯkumi. Irasirirã mɯsãde ĩgũsãrẽ ĩãkũĩ, ĩgũsã irirosũta iriníkõãka!
13-14 Iripoegue Marĩpɯ Abrahãrẽ ãsũ ãrĩ pídi ããrĩmí: "Diayeta mɯrẽ õãrĩrẽ irigɯra yɯ
ãrĩderosũta. Mɯ parãmerã ããrĩturiarãrẽ wárã ããrĩmakũ irigɯra", ãrĩ pídi ããrĩmí. Irasũ ãrĩ pígɯ,
ĩgũ wãĩ merã wãĩpeodi ããrĩmí. Gajigɯ ĩgũ nemorõ ããrĩgũ neõ marĩmakũ, ĩgũ wãĩ merã wãĩpeodi
ããrĩmí.
15 Abraham, Marĩpɯ ĩgũrẽ ãrĩ pídeare õãrõ bɯremurĩ merã yúdi ããrĩmí. Irasirigɯ Marĩpɯ
ĩgũ ãrĩderosũta ĩgũrẽ õãrõ iridi ããrĩmí.

16 Sugн masakн gajirã péuro: “Diayeta ãrĩgũ yáa”, ãrĩgũ, ĩgũ nemorõ ããrĩgṹya wãĩ merã
wãĩpeokumi. Ĩgũ irasũ ãrĩ wãĩpeomakũ pérã: “Diayeta werekumi”, ãrĩ, ĩgũ merã neõ
guaseomasĩbirikuma.
17 Irasirigн Marĩpн Abrahãrẽ: “Diayeta mнrẽ õãrĩrẽ irigнra”, ãrĩ pígн, ĩgũ wãĩ merã
wãĩpeodi ããrĩmí. Marĩ ĩgũ irasũ wãĩpeo weredeare pérã: “Ĩgũ ãrĩderosũta diayeta irigнkumi”,
ãrĩ masĩa. “Ĩgũ ãrĩdeare neõ gorawayubirikumi”, ãrĩ masĩa. Irasirigн irire marĩrẽ õãrõ
masĩburo, ãrĩgũ, Abrahãrẽ ãrĩ pídeare weregн, ĩgũ wãĩ merã wãĩpeodi ããrĩmí.
18 Marĩpн neõ ãrĩkatobi ããrĩmi. Irasirigн ĩgũ ãrĩ pídea merã, ĩgũ wãĩpeodea merã, ĩgũ ãrĩdea
neõ gorawayubiriburire marĩrẽ masĩmakũ iridi ããrĩmí. Marĩ irasirigнre masĩrã, marĩ ñerõ
irideare piri, ĩgũ marĩrẽ tauburire gũñaturari merã yúa. “Irasũta irigнkumi”, ãrĩ masĩa.
19 Irasirigн Marĩpн marĩrẽ ĩgũ õãrõ iriburire yúrãrẽ ũmнgasigue ĩgũ merã ããrĩmakũ
irigнkumi. Ĩgũ turatarigн ããrĩsĩã, irire diayeta irigнkumi. Irire õãrõ masĩa marĩ.
Ãsũ ããrã. Sugн paía opн Marĩpн ããrĩrĩ taribu poekague ñajãgũ, iri taribu makãpнro
kãmutari gasiro tariñajãmi. Irasũ ñajãgũ, masakaya ããrĩburire sẽrẽbosami Marĩpнre.
20 Marĩpн ããrĩrĩ taribugorague ñajãrõsũ Jesús ũmнgasigue Marĩpн ããrĩrõgue ñajãdi ããrĩmí.
Marĩ irogue ñajãburi dupiyuro ñajãsiadi ããrĩmí, paía opн nemorõ Marĩpнre marĩya ããrĩburire
sẽrẽbosaníkõãbu. Melquisedec paí ããrĩderosũta ããrĩníkõãgнkumi.

7

Melquisedec paí ããrĩderosũta Jesús ããrĩmi, ãrĩ gojadea

1 Iripoegue Melquisedec wãĩkнgн Salem* wãĩkнri makã marã opн ããrĩdi ããrĩmí. Ĩgũ
paí ããrĩgṹ, masakaya ããrĩburire Marĩpнre ããrĩpererãrẽ doregнre sẽrẽbosagн ããrĩdi ããrĩmí.
Abraham gajirã oparãrẽ wẽjẽ tarinнgãgũ ejadi goedujáamakũ, Melquisedec ĩgũrẽ bokatĩrĩgũ
waadi ããrĩmí. Ĩgũrẽ bokatĩrĩgũ, Marĩpнre: “Gнapн, ĩĩrẽ õãrõ irika!” ãrĩ sẽrẽbosadi ããrĩmí.
2 Abraham gajirã oparãrẽ wẽjẽ tarinнgãsĩã, ĩgũsãya ããrĩdeare ãĩadi ããrĩmí. Irasirigн ĩgũ
ãĩdeare pe mojõma buri dнkawa pí, subu sĩdi ããrĩmí Melquisedere. “Melquisedec”, ãrĩrõ:
“Opн diayeta irigн”, ãrĩdнaro yáa. Ĩgũ Salem marãrẽ doregн ããrĩdi ããrĩmí. Ĩgũyarãrẽ õãrõ
siñajãrĩ merã ããrĩmakũ iridi ããrĩmí. Irasiriro: “Salem”, ãrĩrõ: “Siñajãrĩ”, ãrĩdнaro yáa.
3 Melquisedec pagнsãmarãrẽ, ĩgũ ñekũsãmarãrẽ ĩgũsã were gojatúdea neõ máa. Ĩgũ deyoad-
eare, ĩgũ boadeare, ĩgũrẽ gorawayubure were gojatúdea neõ máa. Irasirigн ĩgũ, Marĩpн magũ
Jesucristo paí ããrĩníkõãgũ irirosũ ããrĩdi ããrĩmí.
4 Irasirirã Melquisedere gũñaka! Ubu ããrĩgṹ meta ããrĩdi ããrĩmí. Marĩ ñekũ Abraham
marĩya bumн ããrĩpнroridi ããrĩkeremakũ, Melquisedec, Abraham nemorõ ããrĩdi ããrĩmí.
Irasirigн Abraham Melquisedere, gajirã oparãrẽ wẽjẽ tarinнgãsĩã, ĩgũsãya ããrĩdea ãĩadeare
pe mojõma buri dнkawa pí, subu sĩdi ããrĩmí.
5 Ãsũ ããrã. Moisés doredero sũta ããrĩpererã gajirã Israel bumarã ĩgũsãyare, Leví parãmerã
ããrĩturiarãrẽ paía ããrĩrãrẽ keoro sĩma. Abraham Levíya bumarã ñekũ ããrĩdi ããrĩmí. Ĩgũ
ããrĩpererã gajirã Israel bumarã ñekũ ããrĩdi ããrĩmí. Ĩgũ, ĩgũsã ñekũ ããrĩdi ããrĩkeremakũ, ĩgũsã
gapн Moisés doredero sũta irirã, Leví parãmerã ããrĩturiarã ditare sĩma.
6 Melquisedec gapн Leví parãmi ããrĩturiagн ããrĩbiridi ããrĩmí. Abraham gapн Marĩpн: “Õãrõ
irigнra”, ãrĩ písũdi ããrĩkeregн, Melquisedere sĩdi ããrĩmí. Irasirigн Melquisedec Abrahãrẽ:
“Marĩpн mнrẽ õãrõ iriburo”, ãrĩdi ããrĩmí.
7 Irasirirã marĩ ire masĩa. Melquisedec Abrahãrẽ: “Marĩpн mнrẽ õãrõ iriburo”, ãrĩgũ,
Abraham nemorõ ããrĩdi ããrĩmí.
8 Gajire masĩa. Paía, marĩ watope ããrĩrã, marĩ irirosũta masaka ããrĩma. Irasirirã
boamurãta ããrĩma. Moisés doredero sũta irirãno, ĩgũsãyare pe mojõma buri oparire subu
sĩma paíare. Abraham Melquisedere sĩgũ, ããrĩnígũ irirosũ ããrĩgṹrẽ sĩdi ããrĩmí. Marĩpнya
werenírĩ gojadea pũgue Melquisedere: “Boakõãdi ããrĩmí”, ãrĩ gojadea neõ máa.
9-10 Masaka Moisés doredero sũta irirã, ĩgũsãyare pe mojõma buri oparire subu sĩma, Leví
parãmerã ããrĩturiarãrẽ paíare. Iripoegue Leví deyoaburi dupiyuro Melquisedec Abrahãrẽ
bokatĩrĩgũ waadi ããrĩmí. Ĩgũ bokatĩrĩmakũ, Abraham ĩgũ ãĩdeare pe mojõma buri dнkawa
pí, subu sĩdi ããrĩmí Melquisedere. Leví, Abraham parãmi ããrĩdi ããrĩmí. Ĩgũ parãmerã
ããrĩturiarãde Abraham parãmerãta ããrĩnerã ããrĩmá. Irasirirã, Abraham Melquisedere sĩdea
merã ĩgũsãde ĩgũrẽ sĩnerã irirosũ ããrĩnerã ããrĩmá. Irasirigн Melquisedec ĩgũsã nemorõ ããrĩdi
ããrĩmí.
11 Marĩpн Israel bumarãrẽ ĩgũ dorerire pígн, Aarón parãmerã ããrĩturiarã Levíya bumarãrẽ:
“Paía ããrĩma”, ãrĩ pídi ããrĩmí. Irasirirã ĩgũ dorederosũta paía waimнrãrẽ wẽjẽ soepeo,

* **7:1** Salem wãĩkнri makã, Jerusal'ẽta ããrĩyuro.

Marĩpʉre masakaya ããrĩburire sẽrẽbosanerã ããrĩmá. Ĩgũsã irasiridea gapʉ masakare Marĩpʉ ĩũrõ õãrã waamakũ irimasĩbea. Irasirigʉ Marĩpʉ ĩgũsãrẽ gorawayubure Cristore iriudi ããrĩmí, paí ããrĩbure, marĩrẽ õãrã ããrĩmakũ iribure. Cristo gapʉ Levíya bumʉ, Aarón parãmi ããrĩturiagʉ ããrĩbemi. Melquisedec ããrĩderosũta paí ããrĩmi.

12 Irasirigʉ Marĩpʉ Cristore paíare gorawayubure iriugʉ, ĩgũ iripoegue doredeadere gorawayudi ããrĩmí.

13-14 Marĩpʉ ĩgũ iripoegue doredererosũta Levíya bumarã ditare paía sóounadi ããrĩmí. Marĩ Opʉ Jesucristo gapʉ Israel bumʉ ããrĩkeregʉ, Levíya bumʉ meta ããrĩmi. Judáya bumʉ ããrĩmi. Marĩpʉ Moisére ĩgũ dorerire pígʉ, neõ Judáya bumarãrẽ: "Paía ããrĩrãkuma", ãrĩbiridi ããrĩmí. Irire masĩa marĩ.

15 Irire masĩrã, idere õãrõ pémasĩa. Cristo, Marĩpʉ paí sóodi, gajirã paíare gorawayugʉ, Melquisedec irirosũ ããrĩgṹ ããrĩmi.

16 Marĩpʉ iripoegue doredererosũta Levíya bumarã dita paía ñajãunanerã ããrĩmá. Jesucristo gapʉ Marĩpʉ pídi gajirã paía irirosũ paí ñajãbiridi ããrĩmí. Marĩpʉ turari merã ããrĩnígũ ããrĩsĩã, paí ñajãdi ããrĩmí.

17 Marĩpʉ ĩgũ werenírĩ gojadea pũgue ĩgũ magũrẽ irire ãsũ ãrĩdi ããrĩmí:

Melquisedec paí ããrĩderosũta mʉ ããrĩníkõãgʉkoa, ãrĩdi ããrĩmí.✡

18 Marĩpʉ Moisére doreri pípʉroridea marĩrẽ Marĩpʉ merã õãrõ ããrĩmakũ irimasĩbea. Irasirigʉ Marĩpʉ iri dorerire bojepíkõãdi ããrĩmí.

19 Marĩpʉ Moisére doreri pídea merã marĩ ĩgũ ĩũrõ õãrã neõ ããrĩmasĩbea. Irasirigʉ Marĩpʉ Jesucristo merã marĩrẽ õãrã ããrĩmakũ iriburire pídi ããrĩmí. Irasirirã marĩ Cristore bʉremurã, Marĩpʉ pʉrogue ñajãrã irirosũ ĩgũrẽ diayeta sẽrẽmasĩa.

20 Marĩpʉ Cristore paí sóogʉ: "Yʉ wãĩ merã mʉrẽ wãĩpeo pía", ãrĩdi ããrĩmí.

21 Gajirã paía gapʉre ĩgũ wãĩ merã wãĩpeo píbiridi ããrĩmí. Cristo gapʉre wãĩpeo, paí pídi ããrĩmí. Ãsũ ãrĩ weredi ããrĩmí Marĩpʉ Cristore:

Yʉ, mʉ Opʉ ããrã. Irasirigʉ yʉ wãĩ merã mʉrẽ wãĩpeogʉ, diayeta weregʉra.

Irasirigʉ neõ gorawayuro marĩrõ mʉrẽ ãsũ ãrĩ werea: "Melquisedec paí ããrĩderosũta mʉ ããrĩníkõãgʉkoa", ãrĩdi ããrĩmí Marĩpʉ ĩgũ magũrẽ.✡

22 Marĩpʉ irasũ ãrĩ weregʉ, ĩgũ Jesucristo merã marĩrẽ õãrã ããrĩmakũ iriburire pídi ããrĩmí. Iri ĩgũ Moisére doreri pípʉroridea nemorõ, marĩ õãrõ ããrĩburire pídea ããrã.

23 Ããrĩpʉrorinerã paía boamakũ, gajirã gorawayu ñajãnerã ããrĩmá doja. Irasirirã wárã paía ñajãnanerã ããrĩmá.

24 Jesús gapʉ irasũ ããrĩníkõãmi. Irasirirã ĩgũrẽ gorawayurã paía neõ máma.

25 Irasirigʉ Marĩpʉre marĩya ããrĩburire sẽrẽbosaníkõãmi. Marĩpʉre masĩrãno, Jesúre bʉremurã ããrĩma. Irasirigʉ ããrĩpererã marĩrẽ ĩgũrẽ bʉremurãrẽ taumasĩmi, Marĩpʉ merã õãrõ ããrĩníkõãburo, ãrĩgũ.

26 Irasirigʉ Jesús paía opʉ nemorõ, ããrĩpereri marĩya ããrĩburire keoro iritamugũ ããrĩmi. Ĩgũrẽta marĩ bʉro gããmea. Ĩgũ õãtarigʉ, neõ ñerĩrẽ iribi, ñerĩ opabi ããrĩmi. Irasirigʉ Marĩpʉ ĩgũrẽ ñerã watope ããrĩdire ãĩ, ũmʉgasigue ããrĩpererã gajirã nemorõ Opʉ pídi ããrĩmí.

27 Gajirã paía oparã irirosũ ããrĩbemi. Ĩgũsã gapʉ ũmʉrikʉ waimʉrãrẽ wẽjẽ soepeo sẽrẽbosama, Marĩpʉre masaka ñerĩ iridea waja ĩgũsãrẽ wajamoãbirikõãburo, ãrĩrã. Paíade ĩgũsã ñerĩ iridea waja Marĩpʉ ĩũrõ ĩgũsã basi waimʉrãrẽ wẽjẽ soepeopʉrorima. Pʉrʉ gajirã ñerĩ ĩgũsã iridea waja waimʉrãrẽ wẽjẽ soepeobosama. Ʉmʉrikʉ irasirinama. Jesús gapʉ paía opʉ nemorõ ããrĩgṹ, marĩ ñerĩ iridea waja waimʉrãrẽ wẽjẽ soepeobiridi ããrĩmí. Suñarõta marĩ ããrĩpererãrẽ boabosadi ããrĩmí, marĩ ñerĩ iridea wajare taugʉ.

28 Marĩpʉ Moisére doreri pídea merã paía oparã sóosũma. Ĩgũsã irasũ sóosũkererã, õãrĩ ditare irimerã ããrĩma. Iri dorerire pídero pʉrʉ, Marĩpʉ ĩgũ magũ gapʉre ĩgũ wãĩ merã wãĩpeo, paía opʉ nemorõ sóodi ããrĩmí. Irasirigʉ ĩgũrẽ sóogʉ, ĩgũ gããmerõsũta õãrĩ iripeogʉ ããrĩnímakũ iridi ããrĩmí.

8

Jesús marĩya ããrĩburire Marĩpʉre sẽrẽbosagʉ ããrĩmi, ãrĩ gojadea

1 Ããrĩpereri yʉ mʉsãrẽ wererire pérã, ire õãrõ pémasĩka! Jesucristo paía opʉ nemorõ ããrĩgṹ ũmʉgasigue Marĩpʉ turatarigʉ diaye gapʉ doami ĩgũrẽ marĩya ããrĩburire sẽrẽbosabu.

2 Ʉmʉgasigue marĩ Opʉ iridea wii ĩgũya wiigora ããrã. Iri wii, masaka iridea wii meta ããrã. Irasirigʉ Jesucristo irogue marĩya ããrĩburire Marĩpʉre sẽrẽbosagʉ, iri wiigueta sẽrẽbosami.

✡ **7:17** Sal 110.4 ✡ **7:21** Sal 110.4

3 Marĩpн i nikũ marã paía oparãrẽ sóogн, ĩgũ ĩũrõ waimнrãrẽ wẽjẽ soepeomurãrẽ, gajino
ĩgũrẽ sĩmurãrẽ sóomi. Irasirigн Jesucristode ĩgũsã Marĩpнre gajino sĩrã irirosũ irigн, ĩgũ basi
marĩrẽ boabosadi ããrĩmí.
4 Jesucristo i nikũgue ããrĩgṹ, paí ããrĩbiribukumi. Gajirã paía Moisés dorederosũta Marĩpн
ĩũrõ ĩgũrẽ gajinorẽ sĩrã ããrĩsiama.
5 I nikũ marã paía Marĩpнya wiigue ĩgũ ĩũrõ moãma. Iri wii i nikũma wii ããrã. Marĩpнya
wiigora ũmнgasigue ããrã. Irasiriro Marĩpнya wii i nikũma wii, ũmнgasima wii keori ããrã.
Moisés i nikũma wiire iriburo dupiyuro Marĩpн ãsũ ãrĩdi ããrĩmí ĩgũrẽ: "Yн mнrẽ ũtãũgue
ĩmuderosũta yaa wiire irigнkoa. Yн dorederosũta yaa wiire keoro irika!" ãrĩdi ããrĩmí.
6 Jesús gapнre: "Paía opн nemorõ ããrã mн", ãrĩ pídi ããrĩmí. Irasiriro Jesús ũmнgasigue
paí moãrĩ, i nikũ marã paía moãrĩ nemorõ õãrĩ ããrã. Iripoegue Marĩpн masakare:
"Moisére yн doreri pídeare iripeorãrẽ õãrõ irigнra", ãrĩ werepídi ããrĩmí. Pнrн Jesucristore
iriugн: "Ĩgũrẽ bнremurãrẽ yн merã õãrã ããrĩmakũ irigнra", ãrĩ werepídi ããrĩmí. Irasiriro
ĩgũ iripoegue werepídea nemorõ õãrĩ ããrã. Irasirigн Jesucristo Marĩpн merã marĩ õãrõ
ããrĩburire ãmubosagн ããrĩsĩã, paía opн nemorõ ããrĩmi.
7 Moisére Marĩpн doreri pídea, marĩrẽ Marĩpн merã õãrõ ããrĩmakũ iribiridero ããrĩbú. Iri
doreri marĩrẽ õãrõ irimakũ tamerãrẽ Marĩpн dupaturi gaji werepíbiribodi ããrĩmí.
8 Ĩgũyarã, Israel bumarã ĩgũ doredeare iribiri waja ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩdi ããrĩmí ĩgũya wereníri
gojadea pũgue:
Yн mнsã Opн, ãsũ ãrã: "Õãrõ péka! Mнsã Israel bumarãrẽ, Judáya bumarãdere pнrнguere gaji
maama werepígнkoa.
9 Iri, yн mнsã ñekũsãmarãrẽ iripoegue werepídea irirosũ neõ ããrĩbirikoa. Yн basi ĩgũsãrẽ
Egipto nikũgue ããrĩrãrẽ õãrõ koreri merã wiubн. Wiu: 'Yн dorerire irimakũ, mнsãrẽ
õãrõ irigнra', ãrĩ werepíbн. Yн irasũ ãrĩdeare ĩgũsã gapн tarinнgãma. Ĩgũsã tarinнgãrĩ
waja ĩgũsãrẽ béobн, ĩgũsã gããmerõ iriburo, ãrĩgũ.
10 Irasirigн pнrнguere Israel bumarãrẽ ãsũ ãrĩ weregнra: Yн dorerire ĩgũsãrẽ gũña
pémasĩmakũ irigнkoa. Yн dorerire ĩgũsãrẽ iridнamakũ irigнkoa. Irasirigн yн, ĩgũsã Opн
ããrĩgнkoa. Ĩgũsã, yaarã yн ditare bнremurã ããrĩrãkuma.
11 Neõ sugн ĩgũyarãrẽ ĩgũ merãmarãrẽ, ĩgũ pagнpũrãrẽ: 'Marĩ Opнre masĩka mнsã!' ãrĩ
buebirikuma. Ããrĩpererẽ yнre masĩrãkuma. Majĩrã, irasũ ããrĩmakũ mнrã yнre masĩrã
dita ããrĩrãkuma.
12 Irasirigн ĩgũsã ñerĩ irideare kãtigнkoa. Ĩgũsã ñerĩ irideare neõ gũñanemobirikoa. Ĩgũsãrẽ
wajamoãbirikoa", ãrĩdi ããrĩmí Marĩpн Israel bumarãrẽ.✡
13 Irasũ ãrĩ weregн, maama werepíri merã iripoegue ĩgũ masakare werepípнrorideare pere-
makũ iridi ããrĩmí. Gajino bнgнre béo gorawayurosũ, maama merã ĩgũ werepípнrorideare
gorawayudi ããrĩmí.

9

Marĩpнre bнremurĩ wiimarẽ gojadea

1 Iripoegue Marĩpн Moisére ĩgũ dorerire pípнrorigн, masaka ĩgũrẽ bнremuburidere pídi
ããrĩmí. Irasirigн ĩgũsãrẽ ĩgũrẽ bнremuburi wii i nikũma wiire iridoredi ããrĩmí.
2 Iri wii waimнrã gasiri merã ĩgũsã iridea wii, pe taribu opari wii ããrĩdero ããrĩbú.
Ñajãnнgãpнroriri taribu Marĩpнya taribu wãĩkнdero ããrĩbú. Iri taribure sĩãgori yukн peodi,
irasũ ããrĩmakũ baari peyaro ããrĩdero ããrĩbú. Iri peyaro weka Marĩpн ĩũrõ pã duparu
peyadero ããrĩbú.
3 Iri taribu korema taribu suríro gasiro merã kãmutadea taribu ããrĩdero ããrĩbú. Iri taribu
Marĩpн ããrĩrĩ taribugora wãĩkнdero ããrĩbú.
4 Iri taribugue ñajãrõ pнro sũrõrĩ soemurõ oro merã iridero ããrĩdero ããrĩbú. Iri taribu
poekague oro merã õmabiadea kũma, Marĩpн ĩgũ doreri gojadea ũtã majĩrĩ opari kũma
ããrĩdero ããrĩbú. Gaji soro oro merã iridea soro Marĩpн masakare ejodea maná wãĩkнri poga
oparisoro, irasũ ããrĩmakũ Aarõyagн tuadi ñasãtuadi iri kũmague ããrĩdero ããrĩbú.
5 Marĩpн iri kũma bннari majĩ weka pẽrã ĩgũrẽ wereboerã kẽdнpнrikнrã keori weadea
merã ĩgũ iri taribugue ããrĩrĩrẽ ĩmudi ããrĩmí. Ĩgũsãya kẽdнpнri merã iri kũma bннari
majĩrẽ sẽẽ kãmutadero ããrĩbú. Iri bннari majĩ, Marĩpн masakare: "Ĩgũsã ñerõ iridea
waja wajamoãbirikoa", ãrĩdeare keori ããrĩdero ããrĩbú. Dapagorare ããrĩpereri iri wiimarẽ
werenemomasĩbirikoa.
6 Iri wiimarẽ ãmu ododero pнrн, ũmнrikн paía ããrĩpнroriri taribure ñajãunanerã ããrĩmá
Marĩpн ĩũrõ ĩgũsã moãrĩrẽ irirã.

✡ **8:12** Jer 31.31-34

7 Paía opн dita gaji taribuguere ñajãunadi ããrĩmí. Bojorikн iri taribuguere suñarõta
waimнrã díre ãĩ ñajãunadi ããrĩmí. Dí marĩrõ neõ ñajãbiridi ããrĩmí. Ĩgũ basi ñerĩ iridea
waja, irasũ ããrĩmakũ masaka ĩgũsã masĩña marĩrõ ñerõ iridea waja iri díre ãĩ ñajãdi ããrĩmí,
Marĩpнre: “Wajamoãbirikõãka gнare! Gнa ñerõ irideare kãtika!” ãrĩ sẽrẽgũ.
8 I ããrĩpereri merã Õãgũ deyomarĩgũ marĩrẽ ire pémasĩmakũ yámi. Iri wii ããrĩdeapoe
masaka Marĩpнre bнremurã, ĩgũ ããrĩrĩ taribugue ñajãbirinerã ããrĩmá.
9 I ããrĩpereri Marĩpн ĩgũrẽ bнremurĩ wiimarẽ pídeare marĩ buesĩã: “Dapagoraguere marĩ
ĩgũrẽ bнremurĩ ãsũ ãrĩdнaro yáa”, ãrĩ pémasĩa. Iro dupiyuro paía gajino Marĩpнre sĩrĩ,
waimнrãrẽ wẽjẽ soepeori, masakare: “Marĩpн ĩũrõ waja opamerã ããrã gнa”, neõ ãrĩ
masĩmakũ iribiridero ããrĩbú.
10 Ãsũ ããrã. Marĩpн Moisére doreri pídea ĩgũ masakare baadoreri, iirídoreri, ĩgũ ĩũrõ
koedoreri dita ããrã. Ĩgũsãya yнjнpũrãrĩma ããrĩbea. Irasiriro iri doreri marĩrẽ õãrã waamakũ
iribea. Marĩpн iri dorerire masaka ĩgũsã iriburire pídi ããrĩmí. Irire Jesucristo merã
gorawayuburo dupiyuro pídi ããrĩmí.
11 Cristo gapн paía opн nemorõ ããrĩgṹ aarisiadi ããrĩmí. Irasirigн ĩgũ boadea merã marĩrẽ
õãrõ iridi ããrĩmí. Marĩpн ĩũrõ marĩ ñerĩ iridea wajare peredoregн, Marĩpн ããrĩrõgue
ũmнgasima wiigue ñajãdi ããrĩmí. I nikũma wiire ñajãbiridi ããrĩmí. Ʊmнgasima wii, i nikũma
wii nemorõ õãtariri wii, masaka iridea wii meta ããrã.
12 Irasirigн Cristo, Marĩpн ããrĩrõgue ũmнgasima wiigue suñarõta ñajãdi ããrĩmí. Irogue
ñajãgũ, paía oparã i nikũma wiigue Marĩpн ããrĩrĩ taribuguere cabraya díre, wekнa majĩrãya
díre ãĩ ñajãderosũ ãĩ ñajãbiridi ããrĩmí. Ĩgũ basi marĩ ñerĩ iridea waja boagн, ĩgũya dí merã
Marĩpн ããrĩrõgue ñajãdi ããrĩmí, marĩrẽ Marĩpн merã õãrõ ããrĩníkõãburo, ãrĩgũ.
13 Paía oparã cabraya, wekнaya dí merã, wekнgo majĩgõrẽ ĩgũsã soedea nitĩ merã
masakare ĩgũsã ñerĩ iridea waja Marĩpнya wiigue ñajãmasĩmerãrẽ wẽãsiripeoma. Ĩgũsãrẽ
wẽãsiripeomakũ, Marĩpн ĩũrõ ñerĩrẽ opamerã duja, Marĩpнya wiigue dupaturi ñajãmasĩma
doja.
14 Paía oparã wekнaya dí merã, cabraya dí merã masakare iritamuma. Cristo gapн
ĩgũsã nemorõ ĩgũya dí merã marĩrẽ õãrõ iritamutarigн yámi. Ĩgũ ñerĩ marĩgũ, Õãgũ
deyomarĩgũ ããrĩnígũ iritamurĩ merã ĩgũ basi Marĩpнre wiadi ããrĩmí curusague boabu. Paía
waimнrã Marĩpнre wia, ĩgũ ĩũrõrẽ soepeorosũ ĩgũ basi irasũ wiadi ããrĩmí. Irasirigн marĩrẽ
Marĩpн merã neõ õãrõ ããrĩbonerãrẽ taudi ããrĩmí, Marĩpн okanígũ dorerire õãrõ irimasĩburo,
ãrĩgũ. Irasirigн marĩ gũñarĩgue: “Marĩpн gнare wajamoãgнkumi gнa ñerõ iridea waja”, ãrĩ
gũñarikнnemobirimakũ iridi ããrĩmí.
15 Irasirigн Jesucristo, Marĩpн ĩgũ beyenerãrẽ maama werepíderosũta iridi ããrĩmí marĩrẽ
taubu. Marĩrẽ taugн, Marĩpнyarã ĩgũ merã õãrõ ããrĩnímakũ iridi ããrĩmí. Irasirirã Marĩpн
ĩgũyarãrẽ sĩburire oparãkoa. Moisés doreri dita ããrĩmakũ, marĩ ñerĩ iridea waja, waja oparã
dita ããrĩbukoa dapa. Cristo marĩrẽ curusague boabosadi ããrĩmí, marĩ ñerĩ iridea waja, waja
opabonerãrẽ taubu.
16-17 Ãsũ ããrã. Sugн masakн ĩgũ boaburo dupiyuro ĩgũyarãrẽ: “Yн opari mнsãrẽ du-
jarokoa”, ãrĩkumi. Irasirigн ĩgũ boaburo dupiyuro sĩbirikumi dapa. Ĩgũ boadero pнrн,
ĩgũyarãrẽ: “Mнsãrẽ dujarokoa”, ãrĩderosũta ĩgũ opadeare ãĩkuma.
18 Irasiriro Marĩpн masakare: “Ãsũ irigнra”, ãrĩ werepípнroridea, waimнrãrẽ wẽjẽ,
ĩgũsãya dí béoro marĩrõ wajamarĩdero ããrĩbú. Waimнrãrẽ wẽjẽ, ĩgũsãya díre béodero pнrн,
Marĩpн dorerire diayeta irinerã ããrĩmá.
19 Irasirigн Moisés, Marĩpн ĩgũ doreri pídeare masakare werepeodi ããrĩmí. Pнrн cabraya
díre, wekнa majĩrãya díre deko merã morẽdi ããrĩmí. Morẽ odo, hisopo wãĩkнdi dнpн merã
oveja poarire diiari merã ñimudea merã tũrãdi ããrĩmí. Iri dнpн merã díre yosa, Marĩpн
dorerire ĩgũ gojadea pũ weka, ããrĩpererã masaka wekadere wẽãsiripeodi ããrĩmí.
20 Pнrн ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: “Marĩpн marĩrẽ ĩgũ doreri pídea, i dí merã diaye ããrĩmakũ
masĩa. I díre ĩãrã, diayeta ĩgũ ãrĩderosũta ĩgũ marĩrẽ iriburire masĩa. Irasirigн Marĩpн: ‘Yн
dorerire õãrõ irika!’ ãrĩmi”, ãrĩdi ããrĩmí Moisés.
21 Pнrн masakare ĩgũ iriderosũta Marĩpнre bнremurĩ wii wiamнrã gasiri merã ĩgũsã iridea
wiire, ããrĩpereri iri wiigue ããrĩrĩdere wẽãsiripeodi ããrĩmí.
22 Ãsũ ããrã. Ĩgũ doredero sũta Marĩpнre bнremurĩ wiimarẽ dí merã wẽãsirimakũ, Marĩpн
irire: “Yн ĩũrõ õãrĩ ããrã”, ãrĩ ĩãdi ããrĩmí. Irasũ wẽãsiribirimakũ: “Õãrĩ ããrã”, ãrĩ ĩãbiribodi
ããrĩmí. Irasirigн dí béoro marĩrõ, marĩ ñerĩ iridea wajare marĩrẽ kãtimasĩbirikumi.

Jesucristo, ĩgũ boari merã marĩ ñerõ iridea wajare taudi ããrĩmí, ãrĩ gojadea

23 Irasirirã i nikũma wiire, iri wiigue ããrĩrĩdere paía: “Marĩpн ĩũrõ õãrĩ ããrã”, ãrĩrã,
waimнrã dí merã wẽãsiripeonerã ããrĩmá. I nikũma wii, ũmнgasima wii keori dita ããrĩdero

ããrĩbú. Irasiriro ũmʉgasima wiire, iri wiigue ããrĩrĩdere: “Marĩpʉ ĩũrõ õãrĩ dita ããrã”, ãrĩ, waimʉrã dí nemorõ Cristoya dí merã wẽãsiripeoro gããmea.

24 Irasirigʉ Cristo marĩya ããrĩburire Marĩpʉre sẽrẽbosagʉ, Marĩpʉre bʉremurĩ wii masaka iridea wiire ñajãbiridi ããrĩmí. Iri wii, ũmʉgasima wii keori ããrĩdero ããrĩbú. Marĩpʉya wiigora ũmʉgasigue ããrã. Irasirigʉ Cristo ũmʉgasima wiigue ñajãdi ããrĩmí, Marĩpʉ ĩũrõ marĩya ããrĩburire sẽrẽbosabu.

25 Bojorikʉ sugʉ paía opʉ i nikũma wiigue, Marĩpʉ ããrĩrĩ taribugue waimʉrã dí merã ñajãnadi ããrĩmí. Cristo gapʉ marĩrẽ boabosagʉ, suñarõta ũmʉgasima wiigue, Marĩpʉ ããrĩrõgue ĩgũya dí merã ñajãdi ããrĩmí.

26 Paía opʉ dí merã ñajãnaderosũ irigʉ, i ũmʉ ããrĩnʉgãdeapoegueta boa, masãdi tamerã irasũta boa, masãníkõãbodi ããrĩmí. Suñarõta i ũmʉ pererinʉ ejaburi dupiyuro i nikũguere deyoadi ããrĩmí, ĩgũ suñarõta boari merã marĩ ããrĩpererã ñerĩ iridea wajare béobu.

27 Ããrĩpererã marĩde suñarõta boarãkoa. Marĩ boadero pʉrʉ, Marĩpʉ ĩgũ ĩũrõrẽ marĩrẽ nídoregʉkumi ĩgũrẽ bʉremurãrẽ õãrõ iri, ĩgũrẽ bʉremubirinerãrẽ wajamoãbu.

28 Marĩ suñarõta boarosũ, Cristode suñarõta boadi ããrĩmí. Irasirigʉ ĩgũ boari merã wárã masaka ñerõ iridea wajare béobosadi ããrĩmí. Irasiri odo, ũmʉgasigue mʉrĩa, pʉrʉ i nikũgue dupaturi aarigʉkumi doja. Irasũ aarigʉ́, masaka ñerõ iridea wajare béogʉ aarigʉ́ meta irigʉkumi. Ĩgũrẽ ʉsʉyari merã yúrãrẽ taugʉ aarigʉkumi, ũmʉgasigue ĩgũ merã ããrĩburo, ãrĩgũ.

10

1 Marĩpʉ Moisére ĩgũ doreri pídea, pʉrʉgue ĩgũ Cristo merã masakare õãrõ iriburi keori dita ããrĩdero ããrĩbú. Cristo masaka ñerĩ iridea wajare béodi ããrĩmí. Marĩpʉ Moisére doreri pídea gapʉ ĩgũsã ñerĩ iridea wajare béomakũ irimasĩbiridero ããrĩbú. Irasiriro iri doredérosũta paía bojorikʉ Marĩpʉ ĩũrõ waimʉrãrẽ wẽjẽ soepeorire irinakeremakũ, masaka ñerĩ iridea wajare béomakũ irimasĩbiridero ããrĩbú. Ĩgũsãrẽ Marĩpʉ ĩũrõ õãrã ããrĩmakũ irimasĩbiridero ããrĩbú.

2 Iri doreri masakare õãrã ããrĩmakũ irimasĩmakũ, suñarõta waimʉrã wẽjẽ soepeori merãta ĩgũsã ñerĩ iridea wajare béosũbonerã ããrĩmá. “Waja opamerã ããrã”, ãrĩ gũñabonerã ããrĩmá. Irasirirã, Marĩpʉ ĩũrõ ĩgũsã waimʉrã wẽjẽ soepeorire pirikõãbonerã ããrĩmá.

3 Ãsũ gapʉ ããrĩdero ããrĩbú. Marĩpʉ, bojorikʉ ĩgũsã waimʉrãrẽ wẽjẽ soepeodea merã ĩgũsã ñerõ irideare gũñamakũ iridi ããrĩmí.

4 Irasirirã wekʉaya dí, cabraya dí merã marĩ ñerĩ iridea wajare neõ béomasĩbea.

5 Irasirigʉ Cristo i nikũguere aariburo dupiyuro ĩgũ Pagʉre ãsũ ãrĩdi ããrĩmí:

Mʉ ĩũrõ ĩgũsã waimʉrãrẽ wẽjẽ soepeorire, gajino ĩgũsã mʉrẽ sĩrĩdere gããmebea. Irasirigʉ yʉre dʉpʉkʉgʉ deyoamakũ irigʉkoa, ĩgũsã ñerõ iridea waja ĩgũsãrẽ boabosadoregʉ.

6 Masaka ĩgũsã ñerõ irideare kãtidoredʉarã, mʉ ĩũrõ ĩgũsã waimʉrãrẽ wẽjẽ soepeorire, gajino ĩgũsã mʉrẽ sĩrĩdere ʉsʉyari merã ĩãbea.

7 Irasirigʉ yʉ ãsũ ãrĩbʉ: “Mʉ, yʉ Opʉ ããrã. Irasirigʉ mʉya wereníríĩ gojadea pũgue gojaderosũta mʉ gããmerĩrẽ irigʉ waagʉra”, ãrĩdi ããrĩmí Cristo ĩgũ Pagʉre.✡

8 Irire ãrĩgũ, ire ãrĩpʉroridi ããrĩmí Marĩpʉre: “Mʉ ĩũrõ ĩgũsã waimʉrãrẽ wẽjẽ soepeorire, gajino ĩgũsã mʉrẽ sĩrĩdere gããmebea. Ĩgũsã irasũ iririre ʉsʉyari merã ĩãbea”, ãrĩdi ããrĩmí Marĩpʉ doredérosũ ĩgũsã irikeremakũ.

9 Pʉrʉ ãsũ ãrĩnemodi ããrĩmí: “Mʉ, yʉ Opʉ ããrã. Irasirigʉ mʉ gããmerĩrẽ irigʉ waagʉra”, ãrĩdi ããrĩmí. Irasirigʉ Marĩpʉ ĩgũ masakare waimʉrãrẽ wẽjẽ soepeodoredeare béodi ããrĩmí. Irire béogʉ: “Cristo boari merã gapʉ masakare ĩgũsã ñerĩ iridea wajare taugʉra”, ãrĩ werepídi ããrĩmí.

10 Jesucristo, Marĩpʉ gããmederosũta ĩgũ basita Marĩpʉre wiadi ããrĩmí, marĩ ããrĩpererãrẽ suñarõta boabosagʉ. Irasirigʉ ĩgũ boari merã Marĩpʉ marĩrẽ ĩgũyarã õãrã, waja opamerã ããrĩmakũ iridi ããrĩmí.

11 Ããrĩpererinʉrĩ Marĩpʉ ĩũrõ judío masaka paía waimʉrãrẽ wẽjẽ soepeoníkõãma. Irasirikeremakũ, marĩ ñerĩ iridea wajare neõ béomakũ irimasĩbea.

12 Jesucristo gapʉ suñarõta marĩrẽ boabosadi ããrĩmí, marĩ ñerĩ iridea wajare béobu. Irire irasiri odo, ũmʉgasigue Marĩpʉ diaye gapʉ doadi ããrĩmí marĩ Opʉ ããrĩgṹ.

13 Iroguere doagʉ, ĩgũrẽ ĩãturirãrẽ Marĩpʉ tarinʉgãbosaburire yúgʉ yámi.

14 Ĩgũta suñarõta boari merã ĩgũyarãrẽ õãrã, waja opamerã ããrĩnímakũ iridi ããrĩmí.

15 Jesucristo irasũ irideare Õãgũ deyomarĩgũ marĩrẽ: “Irasũta ããrã”, ãrĩ masĩmakũ yámi. Ãsũ ãrĩ weredi ããrĩmí:

✡ **10:7** Sal 40.6-8

16 Mʉsã Opʉ ãsũ ãrĩmi: “Pʉrʉguere yaarãrẽ ãsũ ãrĩ weregʉra: ‘Yʉ dorerire ĩgʉ̃sãrẽ
iridʉamakʉ̃ irigʉkoa. Yʉ dorerire gũña pémasĩmakʉ̃ irigʉkoa’ ”.✡
17 Idere ãrĩnemomi: “Ĩgʉ̃sã ñerõ irideare dupaturi neõ gũñanemobirikoa”, ãrĩmi, ãrĩ weredi
ããrĩmí Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃.✡
18 Irasirirã marĩ ñerĩ irideare Marĩpʉ kãtisũnerã ããrã. Dupaturi marĩ ñerĩ iridea wajare
waimʉrã wẽjẽ soepeorire gããmenemobea.

Marĩpʉ ããrĩrõgue ñajãrã irirosũ marĩya ããrĩburire ĩgʉ̃rẽ sẽrẽrõ gããmea, ãrĩ gojadea

19 Irasirirã dapagorare marĩ ʉ̃mʉgasigue Marĩpʉya wiigue ĩgʉ̃ ããrĩrĩ taribugorague ñajãrã
irirosũ güiro marĩrõ ĩgʉ̃rẽ diaye sẽrẽmasĩa. Jesucristo marĩrẽ boabosagʉ dí béodea merã
irasirimasĩa.
20 Jesucristo boaburi dupiyuro Marĩpʉ ããrĩrĩ taribugoraguere paía opʉ dita iri taribu
makãpʉro kãmutari gasirore tariñajãdi ããrĩmí, masakaya ããrĩburire Marĩpʉre sẽrẽbosabu.
Jesucristo gapʉ ĩgʉ̃ boadea merã Marĩpʉ merã marĩ õãrõ ããrĩrĩrẽ kãmutadeare béodi ããrĩmí.
Irasirirã dapagorare marĩ Jesucristo marĩrẽ boabosadea merã Marĩpʉ ããrĩrõguere ñajãrã
irirosũ marĩya ããrĩburire Marĩpʉre diaye sẽrẽmasĩa.
21 Jesucristo paía opʉ nemorõ paí ããrĩgʉ́ Marĩpʉ ããrĩrõgue marĩya ããrĩburire sẽrẽbosagʉ
ããrĩmi. Irogue ĩgʉ̃ marĩrẽ Marĩpʉyarãrẽ õãrõ doregʉ ããrĩmi.
22 Irasirirã diaye gũñarĩ merã, bʉremurĩrẽ neõ piriro marĩrõ merã Marĩpʉ ããrĩrõgue
ñajãrã irirosũ marĩ ĩgʉ̃rẽ diaye sẽrẽrõ gããmea. Cristo ĩgʉ̃ boadea merã marĩrẽ waja
opamerã ããrĩmakʉ̃ iridi ããrĩmí: “Ñerĩ iridea waja, waja oparã ããrã gʉa”, ãrĩ neõ
gũñarikʉnemobirikõãburo, ãrĩgʉ̃. Irasirirã gʉrari marĩrĩ deko merã marĩya dʉpʉre túkoenerã
irirosũ Marĩpʉ ĩũrõ õãrã ããrã.
23 Marĩpʉ marĩrẽ: “Taugʉra”, ãrĩderosũta irigʉkumi. Irasirirã marĩrẽ ĩgʉ̃ ãrĩdeare
bʉremupʉroriderosũta piriro marĩrõ õãrõ ʉsʉyari merã bʉremuwãgãníkõãrã!
24 Gajirã Jesúre bʉremurãdere gũñarã! Irasirirã gãme iritamurã! Gãme maĩrĩ merã õãrõ
irirã!
25 Piriro marĩrõ merã Marĩpʉyare nerẽ buerã! Surãyeri marĩ merã nerẽ buemerã irirosũ
iribirikõãrã! Marĩ Opʉ i nikũguere dupaturi aariburo mérõ dʉyáa. Irasirirã irire masĩrã,
gãme iritamurõ gããmea ĩgʉ̃rẽ bʉremunemomurã.
26 Marĩpʉ marĩrẽ Jesúya kerere: “Diayeta ããrã”, ãrĩ masĩmakʉ̃ iridero pʉrʉ, marĩ ñerĩ
iridʉarire piriro marĩrõ iriwãgãníkõãrã, marĩ ñerõ iridea waja Jesucristo ĩgʉ̃ boadea merã
marĩrẽ taudeare béobukoa. Irire béomakʉ̃, dupaturi ĩgʉ̃ marĩrẽ boabosari neõ máa.
27 Marĩ ĩgʉ̃ taudeare béomakʉ̃ ĩãgʉ̃, Marĩpʉ ããrĩpererã ĩgʉ̃rẽ ĩãturirãrẽ bʉro wajamoãgʉ̃,
marĩdere ĩgʉ̃sã merã perebiri peamegue béogʉkumi. Irasirirã marĩrẽ gajirã ĩgʉ̃yare béonerã
merã ĩgʉ̃ wajamoãburire bʉro güiri merã ããrĩbukoa.
28 Iripoegue marã Moisés dorerire tarinʉgãgʉ̃rẽ wajamoãnerã ããrĩmá. Ĩgʉ̃ ñerõ irideare
pẽrã, o ʉrerã ĩã, ĩgʉ̃rẽ weresãdero pʉrʉ, Marĩpʉ dorederosũta neõ bopoñarĩ merã ĩãrõ marĩrõ
ĩgʉ̃rẽ wẽjẽnerã ããrĩmá.
29 ¿Naásũ gũñarĩ mʉsã? Ĩgʉ̃rẽ wajamoãdero nemorõ Marĩpʉ magʉ̃rẽ ĩãturigʉnorẽ bʉro
wajamoãgʉkumi. Ĩgʉ̃ magʉ̃ya dí béodea merã Marĩpʉ marĩrẽ: “Õãrã, waja opamerã
ããrĩma”, ãrĩ ĩãdi ããrĩmí. Iripoegue irire werepídi ããrĩmí. Irasirigʉ Jesucristoya dí béodeare:
“Wajamáa”, ãrĩrãrẽ, Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃rẽ Marĩpʉ marĩrẽ maĩrĩrẽ masĩmakʉ̃ irigʉre ñerõ
werenírãrẽ bʉro wajamoãgʉkumi.
30 Marĩ Opʉ ãrĩdeare masĩa marĩ. Ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: “Yʉ ããrã, waja oparãrẽ wajamoãbu.
Ĩgʉ̃sã ñerĩ iridea waja ĩgʉ̃sãrẽ wajamoãgʉra”, ãrĩdi ããrĩmí. Ãsũ ãrĩnemodi ããrĩmí doja: “Yaarã
iririre ĩãgʉ̃, ĩgʉ̃sãrẽ diayemarẽ irigʉra”, ãrĩdi ããrĩmí.
31 Marĩpʉ okanígʉ̃ masakare wajamoãrĩ bʉro goeri ããrã.
32 Mʉsã iripoegue ããrĩdeare gũñaka! Marĩpʉ mʉsãrẽ Jesucristoya kerere masĩnʉgãmakʉ̃
iridero pʉrʉ, gajirã mʉsãrẽ ñerõ tarimakʉ̃ irinerã ããrĩmá. Irasirikeremakʉ̃, mʉsã gapʉ ĩgʉ̃rẽ
bʉremurĩrẽ neõ piribirinerã ããrĩbʉ́.
33 Masaka ĩũrõ gajirã surãyeri mʉsãrẽ ñerõ werení, ñerõ iribiranerã ããrĩmá. Gajipoe
mʉsã merãmarãrẽ gajirã ñerõ iribiramakʉ̃ ĩãrã, ĩgʉ̃sãrẽ béobiri, mʉsãde ĩgʉ̃sã merã ñerõ
iribirasũnerã ããrĩbʉ́.
34 Surãyeri mʉsã merãmarã peresugue ããrĩmakʉ̃ ĩãrã, bopoñarĩ merã ĩã, ĩgʉ̃sãrẽ irita-
munerã ããrĩbʉ́. Gajirã mʉsãyare ẽmakeremakʉ̃, ʉsʉyari merã: “Õãrokoa”, ãrĩnerã ããrĩbʉ́.
I nikũma nemorõ õãrĩ perebiriburire ʉ̃magasiguere mʉsã opaburire masĩnerã ããrĩbʉ́.
Irasirirã mʉsã oparire ĩgʉ̃sã ẽmamakʉ̃, bʉjawerebirinerã ããrĩbʉ́.

✡ **10:16** Jer 31.33 ✡ **10:17** Jer 31.34

35 Irasirirã Jesucristore gũñaturaníkõãka! Ĩgũrẽ bʉremurĩrẽ neõ piribirikõãka! Ĩgũrẽ bʉremurã, wári õãrĩrẽ wajatarãkoa.
36 Mʉsãrẽ õãrõ gũñaturari merã Marĩpʉ gããmerĩrẽ iriníkõãrõ gããmea. Irasirirã, ĩgũ: "Õãrĩrẽ sĩgʉra", ãrĩdeare oparãkoa.
37 Marĩpʉ ãsũ ãrĩdi ããrĩmí ĩgũya werenírĩ gojadea pũgue:
Mérõ dʉyáa yʉ iriudi i ũmʉguere dupaturi aariburo. Yooboro marĩrõ ejagʉkumi.
38 Ĩgũrẽ bʉremurãrẽ: "Õãrõ irirã, yaarã ããrĩma", ãrĩ ĩãa. Yʉ merã ããrĩníkõãrãkuma. Ĩgũrẽ bʉremurĩrẽ pirirã gapʉre suyubirikoa, ãrĩdi ããrĩmí Marĩpʉ.✡
39 Marĩ gapʉ ĩgũrẽ bʉremurĩrẽ pirirã irirosũ ããrĩbea. Irasirirã perebiri peamegue waamurã ããrĩbea. Marĩ Jesucristore bʉremua. Irasirirã ĩgũ taunerã, ĩgũ pʉro waamurã ããrã.

11

Marĩpʉre bʉremurĩmarẽ gojadea

1 Marĩpʉre bʉremurã: "Ĩgũ marĩrẽ: 'Õãrĩrẽ sĩgʉra', ãrĩdeare diayeta sĩgʉkumi", ãrĩ bʉremua. Irire ĩãbirikererã, ĩãrã irirosũ: "Diayeta ããrã, ĩgũ ãrĩdeare oparãkoa", ãrĩ bʉremua.
2 Iripoeguere marĩ ñekũsãmarã ĩgũrẽ bʉremumakũ, ĩgũsãrẽ: "Õãrã ããrĩma", ãrĩ ĩãdi ããrĩmí.
3 Marĩpʉre bʉremurĩ merã: "Ĩgũ werenírĩ merã i ũmʉma ããrĩpereri ããrĩmakũ iridi ããrĩmí. Irasirigʉ iro dupiyuro neõ marĩdeare i ũmʉmarẽ ããrĩpereri marĩ dapagora ĩãrĩrẽ iridi ããrĩmí", ãrĩ masĩa.
4 Iripoeguemʉ Abel Marĩpʉre bʉremusĩã, ĩgũ ĩũrõ oveja majĩgũrẽ wẽjẽ soepeogʉ, ĩgũ tĩgũ Caín sĩdea nemorõ sĩdi ããrĩmí. Marĩpʉ, Abel ĩgũrẽ bʉremurĩrẽ ĩãgũ, ĩgũ sĩdeare: "Õãgoráa", ãrĩdi ããrĩmí. Irasirigʉ ĩgũrẽ: "Õãgũ ããrĩmi", ãrĩ ĩãdi ããrĩmí. Abel iripoegue boadi ããrĩkeremakũ, ĩgũ Marĩpʉre bʉremurĩ merã irideare marĩde gũñáa. Irasirirã ĩgũ bʉremuderosũta marĩdere Marĩpʉre bʉremurõ gããmea.
5 Enoc Marĩpʉre bʉremusĩã, boabiridi ããrĩmí. Ĩgũ boabirikeremakũ, Marĩpʉ ĩgũrẽ ãĩmʉrĩãkõãdi ããrĩmí. Masaka ĩgũrẽ ãmakererã, neõ bokabirinerã ããrĩmá. Marĩpʉya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: "Marĩpʉ Enorẽ ãĩmʉrĩaburi dupiyuro ʉsʉyari merã ĩãdi ããrĩmí".
6 Marĩpʉre marĩ bʉremumerã ĩgũrẽ ʉsʉyamakũ irimasĩbea. Ĩgũrẽ sẽrẽgũno: "Diayeta ĩgũ Marĩpʉgora ããrĩmi", ãrĩ gũñarõ gããmea. "Marĩ ĩgũrẽ bʉremurĩ merã sẽrẽrĩrẽ õãrõ pémi", ãrĩ gũñarõ gããmea. Marĩ irire gũñamerã ĩgũrẽ sẽrẽmasĩbea.
7 Noé Marĩpʉre bʉremusĩã, Marĩpʉ ĩgũrẽ: "Mʉ neõ ĩãbiridea merã i nikũ marãrẽ ĩgũsã yʉre bʉremubiri waja bʉro wajamoãgʉra", ãrĩdeare bʉremudi ããrĩmí. Irasirigʉ, Marĩpʉ dorederosũta wádiru doódiru iridi ããrĩmí, ĩgũyarã merã dia mirĩburire taribu. Marĩpʉre bʉremusĩã, i nikũ marãrẽ ĩgũsã ĩgũrẽ bʉremubirire masĩmakũ iridi ããrĩmí. Marĩpʉ, ĩgũrẽ bʉremumakũ: "Õãgũ ããrĩmi", ãrĩ ĩãdi ããrĩmí.
8 Abraham Marĩpʉre bʉremusĩã: "Gaji nikũ yʉ mʉrẽ sĩburi nikũgue waaka!" ãrĩmakũ pégʉ, ĩgũrẽ yʉjʉdi ããrĩmí. "Irogue waagú irikoa", ãrĩmasĩbirikeregʉ, ĩgũya nikũrẽ wiriwãgãdi ããrĩmí.
9 Marĩpʉ ĩgũrẽ: "Iri nikũrẽ sĩgʉra", ãrĩdeare bʉremugũ, iri nikũgue eja, ããrĩmejãjadi ããrĩmí. Iro ããrĩmejãjakeregʉ, gaji nikũmʉ irirosũ surí gasiri merã iridea wiiri merã naaunadi ããrĩmí mʉrãrõ ããrĩbirisĩã. Marĩpʉ ĩgũ magũ Isaare, ĩgũ parãmi Jacore: "Iri nikũrẽ sĩgʉra mʉsãdere", ãrĩmakũ, ĩgũsãde Abraham irirosũta iri nikũgue naaunanerã ããrĩmá.
10 Abraham iri nikũrẽ naagũ, makãrĩ iribiridi ããrĩmí. Gaji makãgue Marĩpʉ ããrĩrĩ makãgue ũmʉgasigue ĩgũ waaburire yúgʉ iridi ããrĩmí. Iri makã Marĩpʉ iridea makã neõ perebiri makã ããrã.
11 Abraham marãpo Sara pũrã marĩdeo Marĩpʉre bʉremusĩã, búrogora ããrĩkerego: "Marĩpʉ ãrĩderosũta yʉre irigʉkumi", ãrĩ bʉremurĩ merã pũrãkʉdeo ããrĩmó.
12 Irasirigʉ Abraham bʉgʉrogora ããrĩkeregʉ, Sara merã majĩgũrẽ pũrãkʉdi ããrĩmí. Ĩgũ parãmerã ããrĩturiarã wárã ããrĩnerã ããrĩmá. Neñukãrẽ, ĩmipa yerire keo bokatĩũña marĩrõ irirosũ ĩgũsãrẽ keo bokatĩũmasĩña máa.
13 Ããrĩpererã, Marĩpʉ ĩgũsãrẽ: "Sĩgʉra", ãrĩdeare neõ opamerãgue boanerã ããrĩmá. Irire opabirikererã, gũñaturari merã: "Marĩpʉ ĩgũ ãrĩderosũta pʉrʉgue sĩgʉkumi gʉare", ãrĩ, ĩgũrẽ bʉremuníkõãnerã ããrĩmá. Irasirirã gajirãrẽ: "Gaji nikũ marã irirosũ i nikũgue naarã dita ããrã", ãrĩ werenerã ããrĩmá.
14 Ĩgũsã irirosũta irire ãrĩrãno, gaji nikũ, ĩgũsãya nikũ ããrĩburire ãmarã yáma. Irire õãrõ masĩa marĩ.
15 Marĩ ñekũsãmarã: "Gaji nikũ marã ããrã", ãrĩrã, ĩgũsã béowãgãdea nikũrẽ gũñabirinerã ããrĩmá. Irasũ ãrĩ gũñarã, goedujáakõãbonerã ããrĩmá.

✡ **10:38** Hab 2.3-4

16 I nikũ nemorõ ũmʉgasigue õãrĩ nikũ gapʉre: “Bʉro waadʉakoa”, ãrĩ gũñanerã ããrĩmá.
Irasirigʉ Marĩpʉ ĩgũsã ĩgũrẽ: “Gʉa Opʉ ããrĩmi”, ãrĩmakũ pégʉ, gʉyasĩrĩrĩ marĩrõ: “Ĩgũsã Opʉ
ããrã”, ãrĩdi ããrĩmí. Ĩgũ pʉro ĩgũsãya makã ããrĩburore ãmubosasiadi ããrĩmí.
17 Marĩpʉ Abrahãrẽ: “¿Diayeta yʉre bʉremugũ yári?” ãrĩ gũñagũ, ĩgũrẽ: “Yʉ ĩũrõ mʉ magũ
Isaare wẽjẽ soepeoka!” ãrĩdi ããrĩmí. Abraham gapʉ Marĩpʉre bʉremusĩã: “Neõ yʉ magũ
sugʉ ããrĩgṹrẽ wẽjẽ soepeobirikoa”, ãrĩbiridi ããrĩmí.
18 Iro dupiyurogue Marĩpʉ ĩgũrẽ: “Mʉ magũ Isaac merã mʉ parãmerã ããrĩturiarãrẽ
opagʉkoa”, ãrĩsũdi ããrĩkeregʉ, Abraham Marĩpʉre: “Yʉ magũrẽ neõ wẽjẽ soepeobirikoa”,
ãrĩbiridi ããrĩmí.
19 Abraham: “Marĩpʉ ĩgũ turari merã boanerãrẽ masũmasĩsĩã, yʉ magũrẽ wẽjẽkeremakũ,
masũgʉkumi”, ãrĩ gũñadi ããrĩmí. Irasirigʉ, Marĩpʉ Abrahãrẽ kãmutagʉ: “Mʉ magũrẽ
wẽjẽbirikõãka!” ãrĩdi ããrĩmí. Irasirirã ire masĩa. Abraham ĩgũ magũrẽ boadigue masãdi
irirosũ dupaturi opadi ããrĩmí.
20 Isaac Marĩpʉre bʉremusĩã, ĩgũ pũrã Jacore, Esaúre: “Pʉrʉgue Marĩpʉ mʉsãrẽ õãrõ
irigʉkumi”, ãrĩdi ããrĩmí.
21 Jacob Marĩpʉre bʉremusĩã, ĩgũ boaburo dupiyurogã ĩgũ tuadi merã tuawãgãnʉgãja,
Marĩpʉre sẽrẽ bʉremudi ããrĩmí. Irasirigʉ ĩgũ magũ José pũrãrẽ: “Marĩpʉ mʉsãrẽ õãrõ
iritamuburo”, ãrĩdi ããrĩmí.
22 José Marĩpʉre bʉremusĩã, ĩgũ boaburo dupiyurogã ĩgũ pũrãrẽ ãsũ ãrĩ weredi ããrĩmí:
“Marĩ parãmerã ããrĩturiarã Egiptogue ããrĩrã pʉrʉ wirirãkuma”, ãrĩdi ããrĩmí. “Irore wirirã,
yaa gõãrĩrẽ ãĩaburo, ĩgũsã ejari nikũgue yáamurã”, ãrĩdi ããrĩmí.
23 Moisés pagʉsãmarã Marĩpʉre bʉremusĩã, Moisés deyoadero pʉrʉ, ĩgũ õãgũ ããrĩmakũ
ĩãrã, ʉrerã abegora ĩgũrẽ duripínerã ããrĩmá. Egipto marã opʉ: “Israel bumarã majĩrã
ũmarẽ wẽjẽburo”, ãrĩ doregʉ ããrĩdi ããrĩmí. Moisés pagʉsãmarã gapʉ: “Marĩpʉ marĩrẽ
iritamugʉkumi”, ãrĩ gũñarã, iri dorerire güiri marĩrõ tarinʉgãnerã ããrĩmá.
24 Pʉrʉ Moisés Egipto marã opʉ magõ masũdi ããrĩkeregʉ, Marĩpʉre bʉremusĩã: “Igo magũ
ããrĩmi”, ĩgũsã ãrĩmakũ pédʉabiridi ããrĩmí.
25 Ãsũ gapʉ iridʉadi ããrĩmí. Marĩpʉyarã Israel bumarã merã ñerõ taridʉadi ããrĩmí.
Egipto marã merã wári opakeregʉ, ĩgũsã merã ããrĩdʉabiridi ããrĩmí. Ĩgũsã ñerĩ iriri gapʉ
iridʉabiridi ããrĩmí.
26 Irasirigʉ ñerõ tarikeregʉ, Egipto marã opari nemorõ Cristo Marĩpʉ iriubuyarã merã
ñerõ tariburire suyudi ããrĩmí. Pʉrʉgue Marĩpʉ ĩgũrẽ õãrĩrẽ sĩburire masĩgũ, ĩgũsã merã ñerõ
taridʉadi ããrĩmí.
27 Moisés Marĩpʉre bʉremusĩã, Egipto marã opʉ ĩgũ merã guamakũ ĩãgũ: “Marĩpʉ yʉre
iritamugʉkumi”, ãrĩ, irore ããrĩdi güiri marĩrõ wiridi ããrĩmí. Irasirigʉ Marĩpʉ deyomarĩgũrẽ
ĩãgũ irirosũ ĩgũ: “Marĩpʉ iritamurĩ merã ãsũ irigʉra”, ãrĩrĩrẽ neõ gorawayuro marĩrõ iridi
ããrĩmí.
28 Moisés Marĩpʉre bʉremusĩã, Israel bumarãrẽ Egiptogue ããrĩrãrẽ ãĩwiuburi dupiyuro
pascua wãĩkʉri bosenʉ iripʉroridi ããrĩmí. Irasirigʉ Marĩpʉ doredérosũta Moisés Israel
bumarãrẽ oveja majĩrãrẽ wẽjẽdore, ĩgũsãya dí merã makãpʉrorire wũkãdoredi ããrĩmí. Irire
ĩãgũ, Marĩpʉre wereboegʉ Egipto marã masã tĩrã ũmarẽ wẽjẽgũ, Israel bumarã masã tĩrã
gapʉre wẽjẽbiridi ããrĩmí.
29 Israel bumarã Marĩpʉre bʉremusĩã, dia wádiya deko diiadiya deko dʉkawanʉgãdea
maa bojoñajãri maarẽ taribujanerã ããrĩmá. Ĩgũsã irasũ taribujamakũ ĩãrã, Egipto marã
gapʉ ĩgũsãrẽ tʉya taribujanerã, mirĩ boakõãnerã ããrĩmá.
30 Israel bumarã Marĩpʉre bʉremusĩã, Jericó tʉroma sãrĩrõrẽ ũtã majĩrĩ merã iridea
sãrĩrõrẽ su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejarinʉrĩ iri makãrẽ ĩgũsã gãmegorodero pʉrʉ,
iri sãrĩrõ meémejãdero ããrĩbú.
31 Iro dupiyuro iri makãmo ũma merã ñerõ irideo, Rahab wãĩkʉgo Marĩpʉre bʉremusĩã,
Israel bumarã iri makãrẽ ĩãdurirã ejarãrẽ iritamudeo ããrĩmó. Irasirigo iri makã marã
Marĩpʉ dorerire tarinʉgãrã merã boabirideo ããrĩmó.
32 ¿Ñeénorẽ werenemogʉkuri yʉ? Gajirã Marĩpʉre bʉremurã: Gedeón, Barac, Sansón,
Jefté, David, Samuel irideare, irasũ ããrĩmakũ Marĩpʉya kerere weredupiyunerã irideare
weregʉ, werepeobiribukoa.
33 Ĩgũsã Marĩpʉre bʉremusĩã, gaji nikũgue ããrĩrĩ makãrĩ marãrẽ gãmewẽjẽ, tarinʉgãnerã
ããrĩmá. Ĩgũsãyarã masakare diaye dorenerã ããrĩmá. Marĩpʉ: “Mʉsãrẽ õãrõ iritamugʉra”,
ãrĩderosũta ĩgũsãrẽ õãrõ iritamudi ããrĩmí. Ẽõkayea ĩgũsãrẽ baabonerãrẽ disirire biamakũ
irinerã ããrĩmá.
34 Surãyeri peame bʉro asirogue béosũkererã, ũjũbirinerã ããrĩmá. Gajirã, sareri majĩrĩ
merã sare wẽjẽdʉamakũ, tarinerã ããrĩmá. Turamerã ããrĩkererã, Marĩpʉre bʉremusĩã,

turarã waanerã ããrĩmá. Irasirirã gaji nikũ marã ĩgũsãrẽ ĩãturirãrẽ gãmewẽjẽ tarinɯgãnerã ããrĩmá.

35 Surãyeri nome ĩgũsãyarã boanerãgue dupaturi okamakũ ĩãnerã ããrĩmá.

Gajirã Marĩpɯre ĩgũsã bɯremurĩrẽ piridɯabiri waja peresugue bɯro ñerõ iribirari merã boanerã ããrĩmá. Ĩgũsã pɯrɯgue masã, Marĩpɯ merã ũmɯgasigue õãrõ ããrĩburire gããmesĩã, ĩgũrẽ bɯremrĩrẽ piridɯabirinerã ããrĩmá.

36 Gajirã Marĩpɯre bɯremurã, bɯridari merã bɯro tãrãsũnerã ããrĩmá. Gajirã ĩgũsãya guburi, mojõrĩrẽ kõme dari merã sɯa, peresugue biadobosũnerã ããrĩmá.

37 Gajirã ũtãyeri merã dea wẽjẽsũnerã ããrĩmá. Gajirã ĩgũsãya dɯpɯre wiiriro merã wiritá wẽjẽsũnerã ããrĩmá. Gajirã sareri majĩrĩ merã wẽjẽsũnerã ããrĩmá. Gajirã surí marĩrã, oveja gasiri, cabra gasiri merã suríkɯrã waagorenanerã ããrĩmá. Bɯro boporo tarinerã ããrĩmá.

38 I nikũgue ããrĩkererã, i nikũ marã ñerã irirosũ neõ ããrĩbirinerã ããrĩmá. Õãrã ããrĩnerã ããrĩmá. Surãyeri wiiri marĩrã, masaka marĩrõgue, ũtãyukugue waagorenanerã ããrĩmá. Ũtãyukugue ããrĩrĩ goberigue, yebague ããrĩrĩ goberiguedere kãrĩgorenanerã ããrĩmá.

39 Marĩpɯ ĩgũrẽ bɯremurãrẽ ããrĩpererãrẽ: "Õãrõ yáma", ãrĩ ĩãdi ããrĩmí. Ĩgũrẽ õãrõ bɯremukererã, ĩgũ ããrĩpereri ĩgũsãrẽ: "Ãsũ irigɯra", ãrĩdeare ĩgũsã boaburi dupiyuro bokabirinerã ããrĩmá dapa.

40 Marĩpɯ ãsũ ãrĩ gũñasiadi ããrĩmí: "Ĩgũsãrẽ, pɯrɯgue marã yɯre bɯremurãdere suro merã yɯ merã õãrõ ããrĩmakũ irigɯra", ãrĩdi ããrĩmí. Ĩgũ ãrĩderosũta irigɯkumi. Irasiriro ĩgũ iro dupiyuro iridero nemorõ, ĩgũ Jesucristo merã iridea ĩgũsãrẽ, marĩdere õãtariro ããrĩrokoa.

12

Jesúre ĩãkũĩ gũñanídorerimarẽ gojadea

1 Iripoegue marã wárã yɯ werenerã ĩgũsã iridea merã ĩgũsã Marĩpɯre bɯremurĩrẽ ĩmunerã ããrĩmá. Irasirirã marĩ, ĩgũsã ĩãnígãmegorosũrã irirosũ sugɯ ũma birarimasũ õãrõ ũmadɯagɯ ããrĩpereri nɯkũrĩrẽ piriros ũ, õãrõ iridɯarã ããrĩpereri ñerõ iririre piriro gããmea. Irire pirirã, Marĩpɯ gããmederosũta õãrĩ gapɯre gũñaturari merã iriwãgãníkõãrõ gããmea.

2 Irasirirã Jesúre ĩãkũĩ gũñaníkõãrã! Ĩgũta marĩrẽ Marĩpɯre bɯremunɯgãmakũ iridi, marĩrẽ piriro marĩrõ ĩgũrẽ bɯremuwãgãníkõãmakũ irigɯ ããrĩmi. Bɯro poyari merã ñegũ irirosũ curusague boagɯ, gɯyasĩrĩbodi ããrĩkeregɯ, ĩgũ pɯrɯgue ɯsɯyaburire masĩsĩã, gɯyasĩrĩbiridi ããrĩmí. Masã mɯrĩadero pɯrɯ, dorebu Marĩpɯ diaye gapɯ doadi ããrĩmí.

3 Irasirirã Jesús waadeare gũñaka! Ñerã ĩgũrẽ bɯro ñerõ tarimakũ irinerã ããrĩmá. Irasirirã mɯsãde ñerõ tarirã, õãrõ yɯjɯpũrãkɯ, piriro marĩrõ ĩgũrẽ gũñaturaníkõãka!

4 Ñerã ñerĩrẽ iridorerire mɯsã tarinɯgãdɯamakũ ĩãrã, mɯsãrẽ wẽjẽñabema dapa.

5 ¿Marĩpɯ mɯsãrẽ ĩgũ pũrãrẽ weredeare kãtiakõãrĩ? Ĩgũya wereníri gojadea pũgue ãsũ ãrĩdi ããrĩmí:

Yɯ magũ, yɯ mɯ Opɯ, mɯrẽ õãrõ iriburo, ãrĩgũ, wajamoãrĩrẽ pémasĩka! Mɯrẽ: "Ñerĩrẽ iropata irika!" ãrĩmakũ pégɯ, bɯjawerebirikõãka!

6 Ãsũ ããrã. Yɯ maĩrãrẽ: "Ñerĩrẽ irimerãta!" ãrĩ, pũrĩrõ páro irirosũ werea. Yɯ pũrã ããrĩpererãrẽ wajamoãa õãrõ iridoregɯ, ãrĩdi ããrĩmí.✡

7 Marĩpɯ mɯsãrẽ wajamoãmakũ ĩãrã, ĩgũrẽ õãrõ yɯjɯka! Sugɯ pagɯ ĩgũ magũ ñerõ irimakũ ĩãgũ, ĩgũrẽ wajamoãkumi. Irasũta Marĩpɯ, marĩ ñerõ irimakũ ĩãgũ, marĩrẽ ĩgũ pũrãrẽ pũrĩrõ páro irirosũ weregɯkumi õãrõ iriburo, ãrĩgũ.

8 Marĩpɯ ããrĩpererã ĩgũ pũrãrẽ ĩgũsã ñerõ iridea waja pũrĩrõ páro irirosũ weremi. Ĩgũ werebirimakũ, mɯsã ĩgũ pũrã ããrĩbiribukoa. Pagɯ marĩrã, ñerõ irisĩã bokasũnerã irirosũ ããrĩbukoa.

9 Marĩ majĩrã ããrĩmakũ, marĩ pagɯsãmarã marĩ ñerõ iriri waja pũrĩrõ páro irirosũ weremakũ, ĩgũsãrẽ bɯremubɯ. Irasirirã marĩ pagɯsãmarãrẽ bɯremurĩ merã yɯjɯro nemorõ, Marĩpɯ ũmɯgasigue ããrĩgũrẽ bɯremurĩ merã õãrõ yɯjɯro gããmea. Ĩgũrẽ bɯremurã, ĩgũ merã õãrõ ããrĩrãkoa.

10 Marĩ ñerõ irimakũ, marĩ pagɯsãmarã ĩgũsã gããmerõsũ yoabiripoe wajamoãma. Marĩpɯ gapɯ diayema merã wajamoãmi, marĩrẽ ĩgũ irirosũ õãrã ããrĩmakũ irigɯ.

11 Diayeta ããrã. Marĩpɯ marĩrẽ wajamoãmakũ, ɯsɯyabea. Marĩ bɯjawerekererã, ĩgũ marĩrẽ wajamoãdero pɯrɯ, marĩ ĩgũrẽ õãrõ yɯjɯrã, diayema iririre iri, ĩgũ merã siñajãrĩ oparãkoa.

Marĩpɯ wereníri pédɯabirimakũ goegoráa marĩrẽ, ãrĩ gojadea

12 Irasirirã mɯsã Marĩpɯre bɯremuturamerã ããrĩbirikõãka! Ĩgũrẽ õãrõ gũñaturanemoka! Ĩgũyare piriro marĩrõ õãrõ iritɯyaka!

✡ **12:6** Job 5.17; Pr 3.11-12

13 Õãrõ diayema irika! Gajirã Marĩpʉre gũñaturamerã, mʉsã irasirimakʉ̃ ĩãkʉ̃ĩrã, gũñaturari merã ĩgʉ̃yare iritʉyarãkuma.
14 Ããrĩpererã masaka merã gãmekẽãrõ marĩrõ õãrõ ããrĩrikʉka! Ñerõ iriro marĩrõ ããrĩka! Ñerĩ marĩrã dita marĩ Opʉ Jesucristore ĩãrãkuma.
15 Õãrõ pémasĩka! Marĩpʉ mʉsãrẽ iritamurĩrẽ: "Gããmebirikoa", ãrĩbirikõãka! Ñerĩ tá puri masã, õãrĩ oteri gapʉre poyanorẽrokoa. Mʉsãde ñerĩrẽ irirã, gajirãrẽ poyanorẽrãkoa. Irasirirã ñerĩrẽ iribirikõãka!
16 Sugʉ ĩgʉ̃ marãpo ããrĩbeo merã, neõ sugo igo marãpʉ ããrĩbi merã ñerõ iribirikõãburo. Marĩpʉyadere gããmemerã irirosʉ̃ neõ ããrĩbirikõãka! Iripoeguemʉ Esaú Marĩpʉyare gããmebiridi ããrĩmí. Ĩgʉ̃ masã tĩgʉ̃ ããrĩsĩã, ĩgʉ̃ pagʉyare ĩgʉ̃ boadero pʉrʉ opabu ããrĩkeregʉ, sunʉ bʉro ʉaboa, baari merã ĩgʉ̃ pagʉmʉrẽ ĩgʉ̃ opabodeare gorawayudi ããrĩmí.
17 Ĩgʉ̃ irasiridero pʉrʉ waadeare masĩa mʉsã. Esaú, ĩgʉ̃ pagʉ ĩgʉ̃rẽ: "Yʉ sĩburi merã õãrõ ããrĩgʉkoa", ãrĩburire pédʉakeremakʉ̃, ĩgʉ̃ pagʉ gapʉ ĩgʉ̃rẽ: "Mʉ pagʉmʉrẽ sĩsiabʉ irire", ãrĩdi ããrĩmí. Ĩgʉ̃ irasʉ̃ ãrĩmakʉ̃ pégʉ, Esaú bʉro oreri merã ĩgʉ̃ pagʉre: "Sĩka yʉre!" ãrĩ sẽrẽkeregʉ, ĩgʉ̃ pagʉ ĩgʉ̃rẽ sĩmakʉ̃ neõ irimasĩbiridi ããrĩmí.
18 Marĩpʉ ĩgʉ̃ dorerire Moisére pímakʉ̃guere marĩ ñekʉ̃sãmarã Israel bumarã Marĩpʉ ããrĩrõgue ejanʉgãmakʉ̃ goegoradero ããrĩbú. Dapagorare mʉsã gapʉre irasʉ̃ ããrĩbea. Marĩpʉ ĩgʉ̃ dorerire Moisére pígʉ, Sinaí wãĩkʉdi ʉ̃tãʉ̃gue ããrĩdi ããrĩmí. Irasiriro irogue ĩgʉ̃sã ejanʉgãburipoe iri ʉ̃tãʉ̃guere peame bʉro ʉ̃jʉ̃rõ, naĩtĩãrõ, ĩĩmikãyebori, mirʉ̃ bʉro wẽjãpuro ããrĩdero ããrĩbú.
19-20 Irogue puridiru bʉro bʉsʉmakʉ̃ pénerã ããrĩmá. Pʉrʉ Marĩpʉ ĩgʉ̃sãrẽ werenímakʉ̃ pénerã ããrĩmá. Marĩpʉ goero merã ãsʉ̃ ãrĩdi ããrĩmí ĩgʉ̃sãrẽ: "Iri ʉ̃tãʉ̃rẽ ñapeorãnorẽ ʉ̃tãyeri merã dea wẽjẽka, o sareri majĩ merã sare wẽjẽka!" ãrĩdi ããrĩmí. "Waimʉrãdere irasʉ̃ta irika!" ãrĩdi ããrĩmí. Ĩgʉ̃ irasʉ̃ ãrĩ werenímakʉ̃ pérã, güiri merã Moisére: "Iropata gʉare wereburo", ãrĩ, bʉro sẽrẽnerã ããrĩmá.
21 Moisés ããrĩpererire ʉ̃tãʉ̃guere goero ããrĩrĩrẽ ĩãgʉ̃: "Bʉro güiri merã naradagʉ yáa", ãrĩdi ããrĩmí.
22 Mʉsã gapʉ iripoegue marã Sinaí wãĩkʉdi ʉ̃tãʉ̃gue ejanʉgãnerã irirosʉ̃ ããrĩbea. Ʉ̃mʉgasigue Marĩpʉ ããrĩrõgue Sióη wãĩkʉdi ʉ̃tãʉ̃gue mʉrĩjarosʉ̃ diaye ĩgʉ̃ merã werenímasĩa. Irogue Marĩpʉ okanígʉ̃ya makã, Jerusalén wãĩkʉri makã ããrã. Iroguere Marĩpʉre were-boerã wárãgora ããrĩma.
23 Ĩgʉ̃sã ʉsʉyari merã nerẽrã, Marĩpʉre: "Õãtaria mʉ", ãrĩ bʉremuma. Irogue Marĩpʉ pũrãde ʉ̃mʉgasima gojadea pũgueta ĩgʉ̃sã wãĩrẽ gojatúsũnerã nerẽma. Marĩpʉ ããrĩpererã iririre: "I gapʉ õãa, i gapʉ õãbea", ãrĩ weregʉ ããrĩmi. Marĩde ĩgʉ̃ merã õãrõ ããrã. Irasirirã irogue marã merã nerẽrãsʉ̃ta ããrã. Marĩpʉ ĩgʉ̃sãrẽta ñerĩ opamerã ããrĩmakʉ̃ irisiadi ããrĩmí.
24 Marĩ Jesúre bʉremurã ããrã. Iripoegue Marĩpʉ marĩrẽ: "Õãrõ irigʉra", ãrĩ werepídi ããrĩmí. Ĩgʉ̃ irasʉ̃ ãrĩ werepíderosʉ̃ta Jesús iridi ããrĩmí. Ĩgʉ̃ya díre béo boadea merã marĩrẽ taudi ããrĩmí. Iripoeguemʉ Abel ĩgʉ̃ya dí béodeare ĩãgʉ̃, Marĩpʉ ĩgʉ̃rẽ wẽjẽdire wajamoãdi ããrĩmí. Jesucristoya dí béodea gapʉre ĩãgʉ̃, marĩrẽ waja opamerã ããrĩmakʉ̃ iridi ããrĩmí. Irasiriro Cristo dí béodea, Abel dí béodea nemorõ wajakʉa.
25 Irasirirã õãrõ pémasĩka! Marĩpʉyare weregʉre pédʉamerã irirosʉ̃ ããrĩbirikõãka! Iripoegue i nikʉ̃mʉ Moisés Marĩpʉyare weremakʉ̃ pérã, wárã irire pédʉabirinerã ããrĩmá. Ĩgʉ̃sã irire pédʉabiridea waja Marĩpʉ ĩgʉ̃sãrẽ wajamoãdi ããrĩmí. Ĩgʉ̃sã nemorõ Cristore pédʉamerã gapʉre bʉro wajamoãgʉkumi. Cristo ʉ̃mʉgasiguemʉ Marĩpʉyare weregʉ ããrĩmi.
26 Iripoegue Marĩpʉ ĩgʉ̃ dorerire Moisére pígʉ, ĩgʉ̃ werenírĩ merã nikʉ̃ ñomemakʉ̃ iridi ããrĩmí. Dapagorare ãsʉ̃ ãrĩmi: "Sunʉ i nikʉ̃ ñomemakʉ̃ irigʉ, suñarõta gajino irinemogʉra. I nikʉ̃ dita ñomemakʉ̃ iribi meta ããrĩgʉkoa. Ʉ̃mʉgasiguedere ñomemakʉ̃ irigʉra", ãrĩmi.
27 "Sunʉ i nikʉ̃ ñomemakʉ̃ irigʉ, suñarõta gajino irinemogʉra", ãrĩgʉ̃: "Ããrĩpereri yʉ irideare béogʉkoa", ãrĩgʉ̃ yámi. Ĩgʉ̃yarãrẽ doregʉ ããrĩrĩ gapʉre béobirikumi. Irasiriro ĩgʉ̃ irideare béomakʉ̃, ĩgʉ̃yarãrẽ doregʉ ããrĩrĩ dita dujarokoa.
28 Marĩpʉ ĩgʉ̃yarãrẽ dorerogue marĩrẽ ĩgʉ̃ merã ããrĩmakʉ̃ irigʉkumi. Irasirirã ĩgʉ̃yarẽrẽ doregʉ ããrĩrĩrẽ béosʉ̃birimakʉ̃ ĩãrã, Marĩpʉre: "Mʉ merã ʉsʉyáa", ãrĩrõ gããmea. Irasirirã bʉremurĩ, goepeyaro merã ĩgʉ̃yare iritʉyaro gããmea. Irasʉ̃ irirã, marĩ ĩgʉ̃rẽ ʉsʉyamakʉ̃ irirãkoa.
29 Peame ʉ̃jʉ̃rõ goerosʉ̃ Marĩpʉ goero wajamoãgʉ̃ ããrĩmi. Irasirirã ĩgʉ̃rẽ goepeyaro merã bʉremurã!

13

Marĩpʉ suyuri ditare iriro gããmea, ãrĩ gojadea

1 Marĩ Jesucristore bʉremurã sugʉ pũrã irirosũ ããrã. Irasirirã gãme maĩrĩrẽ neõ
piribirikõãka!
2 Mʉsã pʉro ejarãrẽ õãrõ merã mʉsãya wiirigue ñajãridoreka! Irire kãtibirikõãka! Iripoegue
gajirã irasirirã, Marĩpʉre wereboerãrẽ ĩgũsãya wiigue ñajãdorenerã ããrĩmá. “Marĩpʉre
wereboerã ããrĩma”, ãrĩmasĩbirinerã ããrĩmá.
3 Peresugue ããrĩrãrẽ bopoñarĩ merã gũñaka! Ĩgũsã merã peresugue ããrĩrã irirosũ péñaka!
Gajirã ñerõ tarirãdere bopoñarĩ merã gũñaka! Ĩgũsã merã mʉsãde ñerõ tarirã irirosũ péñaka!
Iritamuka ĩgũsãrẽ!
4 Ããrĩpererã marãpokʉrã, marãpʉkʉrã gãme goepeyari merã ĩãburo. Ʉma ĩgũsã marãposã
nome merã õãrõ ããrĩrikʉburo. Nomede ĩgũsã marãpʉsãmarã merã õãrõ ããrĩrikʉburo.
Marãpʉ marĩrã, marãpʉkʉrãde gajirã ʉma merã ñerõ irimakʉ̃ ĩãgʉ̃, marãpo marĩrã,
marãpokʉrãde gajirã nome merã ñerõ irimakʉ̃ ĩãgʉ̃, Marĩpʉ ĩgũsãrẽ wajamoãgʉkumi.
5 Niyerure maĩbirikõãka! Mʉsã opari merã ʉsʉyaka! Marĩpʉ ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: “Mʉsãrẽ neõ
béobirikoa. Mʉsã merã ããrĩníguʉkoa mʉsãrẽ iritamubu”, ãrĩdi ããrĩmí.
6 Irasirirã gũñaturari merã ãsũ ãrĩ masĩa:
Marĩ Opʉ yʉre iritamugʉ̃ ããrĩmi. Neõ sugʉ masakʉ yʉre ñerõ iridʉarire güibea, ãrĩ masĩa.✡
7 Mʉsãrẽ õãrõ siiu, Marĩpʉya kerere werenerãrẽ gũñaka! Ĩgũsã okaro bokatĩũrõ õãrõ
ããrĩrikʉdeare gũñaka! Irasũ gũñarã, Jesucristore ĩgũsã bʉremuderosũta mʉsãde bʉremuka!
8 Jesucristo marĩrẽ iritamugʉ̃, neõ gorawayubirikumi. Iripoegue, dapagoradere,
pʉrʉguedere ĩgʉ̃ ããrĩderosũta ããrĩníkõãgʉkumi.
9 Gajirã gajirosũ buerire pénemobirikõãka, Marĩpʉya diayema buerire béori, ãrĩrã! Ĩgũsã
marĩrẽ: “Ire baaka! I gapʉre baabirikõãka!” ãrĩ buemoãmakõãma. Iri buerire tʉyamakʉ̃
marĩrẽ iritamubea. Marĩpʉyare marĩrẽ gũñaturamakʉ̃ iribea. Marĩpʉ dita ĩgʉ̃ marĩrẽ maĩrĩ
merã marĩrẽ gũñaturamakʉ̃ yámi.
10 Iripoegue Marĩpʉya wiigue paía waimʉrãrẽ wẽjẽ soepeonerã ããrĩmá. Irasirikererã, iri
merã masakare ĩgũsã ñerõ iridea wajare neõ taumasĩbirinerã ããrĩmá. Jesucristo gapʉ ĩgʉ̃
boari merã marĩ ñerõ iridea wajare taudi ããrĩmí.
11 Paía opʉ waimʉrã wẽjẽ, Marĩpʉ ããrĩrĩ taribugorague ĩgũsãya díre ãĩ ñajãdi ããrĩmí. Irogue
Marĩpʉre masaka ĩgũsã ñerõ iridea wajare: “Béoka!” ãrĩ sẽrẽbosadi ããrĩmí. Ĩgʉ̃ wẽjẽnerã
waimʉrãya dʉpʉri gapʉre makã tʉrogue soebéokõãdi ããrĩmí.
12 Irire iriderosũta Jesúdere makã tʉrogue wẽjẽbéonerã ããrĩmá. Irasirikeremakʉ̃, ĩgũya dí
béori merã marĩrẽ waja opamerã ããrĩmakʉ̃ iridi ããrĩmí.
13 Jesús makã tʉrogue curusague boari: “Gʉyasĩũgoráa”, ãrĩsũdero ããrĩbú. Ĩgʉ̃ boa-
makʉ̃, masaka ĩgũrẽ turi, bʉridanerã ããrĩmá. Ĩgũrẽ irasiriderosũta masaka marĩdere turi,
bʉridakeremakʉ̃, piriro marĩrõ ĩgũrẽ tʉyaro gããmea.
14 I nikũgue marĩ ããrĩburi makã máa. Gaji makã, marĩ pʉrʉgue ããrĩburi makãrẽ
ʉmʉgasima makãrẽ yúrã yáa.
15 Irasirirã Jesucristo iritamurĩ merã Marĩpʉre bʉremurã, iro dupiyuro ĩgũrẽ gajino
sĩunaderosũ, dapagorague ĩgũrẽ ʉsʉyari sĩníkõãrã! Ĩgũrẽ: “Gʉapʉ, õãtarigʉ ããrã”, ãrĩ
bʉremurã!
16 Gajirãrẽ õãrõ irika! Mʉsã oparire opamerãrẽ guereka! Irire kãtibirikõãka! Mʉsã
irasirirã, Marĩpʉre sĩrã irirosũ irirãkoa. Ĩgũrẽ ʉsʉyamakʉ̃ irirãkoa.
17 Mʉsã oparãrẽ õãrõ péka! Ĩgũsã dorerire bʉremurĩ merã iritʉyaka! Marĩpʉ pídi
ããrĩmí, Ĩgũsãrẽ mʉsãrẽ õãrõ koredoregʉ. Irasirirã mʉsãrẽ ĩgũyare õãrõ bueníkõãma, Ĩgũrẽ
bʉremurĩrẽ piribirikõãburo, ãrĩrã. Pʉrʉgue Marĩpʉ ĩgũsãrẽ: “Wereka yʉre! ¿Naásũ bueri?”
ãrĩ sẽrẽñamakʉ̃, Ĩgũrẽ yʉjʉrãkuma. Irire masĩsĩã, õãrõ buedʉama. Irasirirã ĩgũsã buerire
mʉsã õãrõ pémakʉ̃, ʉsʉyari merã moãrãkuma. Mʉsã pébirimakʉ̃ gapʉ bʉjawererãkuma. Mʉsã
ĩgũsãrẽ tarinʉgãrã, õãrõ ããrĩrikʉbirikoa.
18 Mʉsã Marĩpʉre sẽrẽrã, gʉaya ããrĩburire sẽrẽbosaníka! Gʉa õãrĩ ditare iridʉáa. Marĩpʉ
ĩũrõ: “Õãrĩrẽ irirã, waja opamerã ããrã”, ãrĩ péñáa.
19 Yʉre Marĩpʉre sẽrẽbosarã, ãsũ ãrĩ sẽrẽka: “Mérõgã pʉrʉta ĩgʉ̃ gʉa pʉrogue dupaturi
aariburire ãmuka!” ãrĩ sẽrẽka!

Õãdoretũnudea

20 Marĩpʉ marĩrẽ ĩgʉ̃ merã õãrõ siñajãrĩ sĩgʉ̃ marĩ Opʉ Jesucristo boadiguere masũdi
ããrĩmí. Jesucristo ovejare korerimasʉ̃ irirosũ marĩrẽ õãrõ koregʉ ããrĩmi. Iripoegue Marĩpʉ
marĩrẽ: “Õãrõ irigʉra”, ãrĩ werepídi ããrĩmí. Ĩgʉ̃ werepídeare Jesús boagʉ ĩgʉ̃ya dí béodea merã
marĩrẽ iriyuwarikʉdi ããrĩmí. Irire neõ béobirikumi.

✡ **13:6** Sal 56.3-4, 9-11; 118.6

21 Irasirigʉ Marĩpʉ mʉsãrẽ iritamuníkõãburo. Iri iritamunírĩ merã ããrĩpereri õãrĩrẽ,
ĩgũ gããmerĩ ditare irimakũ iriburo. Ĩgũ gããmerõsũta Jesucristo merã marĩ ããrĩpererãrẽ
irasiriburo. Irasirirã Cristore: "Õãtaria mʉ", ãrĩ bʉremuníkõãrã! Irasũta irirã!
22 Yaarã, i pũgue yʉ mʉsãrẽ: "Ãsũ irika!" ãrĩ gojarire õãrõ merã péka! Yʉ mʉsãrẽ wárigora
gojabodi ããrĩkeregʉ, mérĩgã were gojabʉ. Irasirirã irire õãrõ bueka!
23 Idere mʉsãrẽ weregʉra. Marĩyagʉ Timoteore peresugue ããrãdire wiuañurã. Dapago-
rare ĩgũ aarimakũ, yʉ ĩgũ merã mʉsãrẽ ĩãgũ waagʉra.
24 Mʉsã oparãrẽ, gajirã Jesucristore bʉremurãrẽ ããrĩpererã iro ããrĩrãrẽ õãdorea gʉa. Gʉa
merãmarã Italia marã mʉsãrẽ õãdorema.
25 Marĩpʉ mʉsã ããrĩpererãrẽ õãrõ iritamuburo. Irasũta iriburo.
Iropata ããrã.

SANTIAGO

Santiago Marĩpʉyarã ããrĩpererogue waasirinerãrẽ gojadea

1 Yʉ Santiago i pũ merã mʉsãrẽ õãdorea. Yʉ Marĩpʉre, irasũ ããrĩmakʉ̃ marĩ Opʉ Jesucristore moãboegʉ ããrã. Mʉsãrẽ Israel bumarãrẽ pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejari buri marãrẽ ããrĩpererogue waasirinerãrẽ gojáa.

Marĩpʉ masĩrĩ sĩrĩmarẽ gojadea

2 Yaarã, mʉsãrẽ wári gajirosũperi ñerĩ waamakʉ̃, gajipoe gũñaña marĩrõ ñerõ tarirã, õãrõ ʉsʉyari merã ããrĩníkõãka!

3 Mʉsã ire masĩa. Ñerõ tarirã: "Marĩpʉ yʉre iritamugʉkumi", ãrĩ bʉremurĩrẽ pirimerã, gũñaturari merã ĩgʉ̃rẽ bʉremunemorãkoa.

4 Mʉsãrẽ Marĩpʉre bʉremurĩrẽ neõ piriro marĩrõ gũñaturaníkõãrõ gããmea. Gũñaturanírã, õãrõ pémasĩrã, Marĩpʉ ĩgʉ̃ masĩrĩ sĩrĩrẽ oparã ããrĩrãkoa.

5 Mʉsã masĩrĩrẽ opamerã, Marĩpʉre sẽrẽka! Mʉsã sẽrẽmakʉ̃ pégʉ, mʉsãrẽ sĩgʉkumi. Neõ turiro marĩrõ merã ããrĩpererã ĩgʉ̃rẽ sẽrẽrãrẽ wári masĩrĩ sĩgʉkumi.

6 Irasirirã irire sẽrẽrã: "¿Yʉre sĩgʉkuri?" ãrĩ gũñamerãta bʉremurĩ merã sẽrẽka! Sugʉ: "¿Yʉre sĩgʉkuri, o sĩbirikuri?" ãrĩ gũñarikʉgʉ, dia wádiyama makũrĩ gorawayuro irirosũ ĩgʉ̃ gũñarĩrẽ gorawayunakumi.

7 Irasirigʉ: "¿Yʉre sĩgʉkuri, o sĩbirikuri?" ãrĩ gũñagʉ̃: "Marĩ Opʉre sẽrẽrĩrẽ opagʉkoa", neõ ãrĩ gũñabirikõãburo.

8 Sunʉrẽ gajirosũ, gajinʉrẽ gajirosũ gũñami. Irasirigʉ: "Ãsũ irigʉra", ãrĩ gũñabirisĩã, keoro neõ irimasĩbemi.

9 Sugʉ ubu ããrĩgʉ́ ããrĩkeregʉ, Jesúre bʉremusĩã, Marĩpʉ ĩũrõrẽ ubu ããrĩgʉ́ meta ããrĩmi. Ĩgʉ̃yagʉ ããrĩmi. Irasirigʉ ʉsʉyaburo.

10 Gajigʉ wári doebiri opagʉ, ĩgʉ̃ya doebiri peremakʉ̃ ĩãkeregʉ, Jesúre bʉremusĩã, ʉsʉyaburo. Marĩpʉ ĩũrõrẽ ĩgʉ̃ya doebiri ubu ããrĩrĩ ããrã. Tá goori irirosũ pererokoa.

11 Abe mʉrĩja, bʉro asimakʉ̃, tá ñaĩa, iri gooride ñaĩdijakoa. Iri goori õãrĩ ããrĩkerero, pereakõãkoa. Ãsũta waakoa doebiri opagʉre. Ĩgʉ̃ moãrĩ merãta boakumi.

Ñerõ taririre, irasũ ããrĩmakʉ̃ ñerõ iridʉarire gojadea

12 Jesúre bʉremugʉ̃ ñerõ tarikeregʉ: "Marĩpʉ yʉre iritamugʉkumi", ãrĩ bʉremurĩrẽ piribi, ʉsʉyami. Ĩgʉ̃ gũñaturari merã tariweredero pʉrʉ, Marĩpʉ ĩgʉ̃rẽ: "Õãrõ irimi", ãrĩgʉkumi. Irasirigʉ ĩgʉ̃rẽ ʉ̃mʉgasigue perebiri okari sĩgʉkumi*. Ããrĩpererã ĩgʉ̃rẽ maĩrãrẽ: "Iri okarire sĩgʉra", ãrĩdi ããrĩmí.

13 Sugʉ ñerĩrẽ iridʉagʉ: "Marĩpʉ yʉre ñerõ iridʉamakʉ̃ yámi", ãrĩ gũñabirikõãburo. Marĩpʉ neõ ñerĩrẽ iridʉabemi. Irasũ ããrĩmakʉ̃, neõ marĩrẽ ñerõ iridʉamakʉ̃ iribemi.

14 Ãsũ gapʉ ããrã. Masaka ĩgʉ̃sã ñerĩ ʉaribejari gũñarĩrẽ piribirimakʉ̃, iri gũñarĩ ĩgʉ̃sãrẽ ñerõ iridʉamakʉ̃ yáa.

15 Irasirirã ĩgʉ̃sã ñerĩ ʉaribejari gũñarĩrẽ pirimerã, pʉrʉ iri ñerĩ ʉaribejarire irirãkuma. Iri ñerĩ iririre pirimerã, pʉrʉ perebiri peamegue waarãkuma.

16 Yaarã yʉ maĩrã, diayeta gũñaka! "Marĩpʉ yʉre ñerõ iridʉamakʉ̃ yámi", neõ ãrĩ gũñabirikõãka!

17 Marĩpʉ ʉ̃mʉgasigue ããrĩgʉ́ marĩrẽ õãrĩ, diayema ditare sĩmi. Ĩgʉ̃ abe ʉ̃mʉmʉrẽ, ñamimʉrẽ, neñukãdere iridi ããrĩmi. Neõ gorawayubemi. Irasirigʉ ĩgʉ̃ ããrĩderosũta ããrĩníkõãgʉkumi.

18 Ĩgʉ̃ gããmederosũta ĩgʉ̃ya kere diayema ããrĩrĩ merã marĩrẽ ĩgʉ̃yarã ããrĩmakʉ̃ iridi ããrĩmí, ĩgʉ̃ pũrã ããrĩpʉroriburo, ãrĩgʉ̃.

Marĩpʉya kerere pérã, ĩgʉ̃ dorerosũta irika! ãrĩ gojadea

19 Yaarã yʉ maĩrã, ire masĩka! Mʉsã ããrĩpererãrẽ Marĩpʉya kerere õãrõ péro gããmea. Gajirã mʉsãrẽ weremakʉ̃ pérã, õãrõ gũña odorãgue ĩgʉ̃sãrẽ wereka! Mata guabirikõãka!

20 Sugʉ noó gããmerõ guagʉ, Marĩpʉ gããmerĩrẽ iribemi.

21 Irasirirã ããrĩpereri mʉsã ñerõ gũñarĩrẽ, ñerĩ iririre pirikõãka! Marĩpʉya kerere mʉsã pédeare bʉremurĩ merã õãrõ irika! Ĩgʉ̃ya kerere pémakʉ̃, ĩgʉ̃ turari merã mʉsãrẽ peamegue waabonerãrẽ taugʉkumi.

---

* **1:12** Sugʉ ũma birarimasʉ gajirã nemorõ õãrõ ũmagʉ̃, olivo wãĩkʉdima pũrĩ merã iridea berore wajatakumi. Masaka iri berore ĩgʉ̃ya dipurugue peokuma, gajirãrẽ ĩgʉ̃ wajatadeare ĩmurã. I irirosũ, sugʉ Jesúre bʉremugʉ̃ ñerõ tarikeregʉ: "Marĩpʉ yʉre iritamugʉkumi", ãrĩ bʉremurĩrẽ piribi, ʉ̃mʉgasigue perebiri okari wajatagʉkumi. Iri ʉ̃mʉgasigue perebiri okari wajatari, i berore wajatari irirosũ ããrã.

22 Ĩgũya kere pédeare õãrõ irika! Iri kerere pékererã, irire irimerã, mʉsã basi ãrĩkatori merã:
"Õãrõ yáa", ãrĩ gũñarãkoa.
23 Mʉsã Marĩpʉya kerere pékererã, irire irimerã, sugʉ masakʉ ĩgũya diapure diuru merã
ãĩñagũ irirosũ ããrã.
24 Ĩgũya diapure ãĩñadero pʉrʉ, gajirogue waa, ĩgũ deyorire mata kãtiakõãkumi. Irasirirã,
ĩgũ kãtiderosũta Marĩpʉya kerere péadero pʉrʉ, mata kãtikõãa.
25 Gajigʉ gapʉ Marĩpʉya kere péadeare gũñanígũ, kãtibirikumi. Irasirirã, ĩgũ irirosũ irirã,
marĩ péadeare kãtibirikoa. Marĩpʉ dorerire irinírãkoa. Irasirigʉ Marĩpʉ marĩrẽ marĩ iriri
merã ʉsʉyamakũ irigʉkumi. Ĩgũ doreri keoro ããrã. Irire marĩrẽ pídi ããrĩmí, iri merã ĩgũ
gããmerĩrẽ irimasĩburo, ãrĩgũ.
26 Sugʉ: "Marĩpʉre bʉremua", ãrĩ gũñakeregʉ, gajirãrẽ werewʉarire, ĩgũsãrẽ ñerõ
werenírĩrẽ piribirimakũ, ĩgũ: "Marĩpʉre bʉremua", ãrĩrĩ wajamáa. Ĩgũ basita ãrĩkatogʉ yámi.
27 Marĩ diayeta Marĩpʉ ããrĩnígũrẽ bʉremurã, ãsũ iriro gããmea. Pagʉsãmarã marĩrãrẽ,
wapiweyarãdere ĩgũsã ñerõ tarimakũ ĩãrã, ĩgũsãrẽ iritamurõ gããmea. I ũmʉ marã ñerĩ irirã
irirosũ iribirikõãrõ gããmea.

2

Masakare surosũ ĩãka! ãrĩ gojadea

1 Yaarã, mʉsãrẽ Jesucristo marĩ Opʉ õãtarigʉre bʉremurã masakare surosũ ĩãrõ gããmea.
Surãyeri masakare õãrõ irirã, gajirãdere õãrõ irika!
2-3 Mʉsãrẽ i keori merã weregʉra. Wári doebiri opagʉ oro merã iridea mojõsũrĩ túsãrĩ
beroríre opagʉ õãrĩ surí sãñagũ, mʉsã Jesúre bʉremurã nerẽrõgue aarimakũ ĩãrã, ĩgũrẽ õãrõ
merã: "Õõ, i õãrĩ doaripẽrõgue doaka!" ãrĩbukoa. Gajigʉ bopogʉ boaro daro suríro sãñagũ
aarimakũ ĩãrã, ĩgũ gapʉre õãrõ bokatĩrĩñeãbiribukoa. Gajipoe irirã ĩgũrẽ: "Irota dujaka!" o
"Õõ yebague doaka!" ãrĩbukoa.
4 Mʉsã ĩgũsãrẽ surosũ ĩãmerã, ñerõ gũñarĩ merã: "Wári doebiri opagʉ, bopogʉ nemorõ
ããrĩmi", ãrĩrã yáa.
5 Yaarã yʉ maĩrã, yʉre péka! Marĩpʉ i ũmʉgue: "Boporã ããrĩma", masaka ãrĩrãrẽ
beyedi ããrĩmí, ĩgũrẽ wáro bʉremurĩ opamurãrẽ. Ĩgũrẽ maĩrãrẽ: "Sĩgʉra", ãrĩdeare ĩgũyarãrẽ
dorerogue opaburo, ãrĩgũ, ĩgũsãrẽ beyedi ããrĩmí.
6 Marĩpʉ boporãrẽ beyekeremakũ, mʉsã gapʉ ĩgũsãrẽ bʉremubea. Doebiri oparã gapʉ
mʉsãrẽ bʉro poyari merã moãdorenama. Ĩgũsãta mʉsãrẽ weresãrĩrẽ beyerimasã pʉroguere
weresãmurã ãĩwãgãnama.
7 Mʉsã: "Jesús õãgũyarã ããrĩma", ãrĩsũrã ããrã. Doebiri oparã gapʉ ĩgũyamarẽ ñerõ
werenírã ããrĩma.
8 Marĩpʉ marĩrẽ doregʉ ĩgũ dorerire gojadea pũgue ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: "Mʉ basi maĩrõsũta
mʉ pʉro ããrĩrãdere maĩka!" Mʉsã i dorerire irirã, õãrĩrẽ irirã yáa.
9 Mʉsã gajirãrẽ surosũ ĩãmerã ñerõ irirã yáa. Marĩpʉ doreri gojadea pũgue irasirirãrẽ ãsũ
ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: "Marĩpʉ dorerire tarinʉgãrã ããrĩma".
10 Sugʉ ããrĩpereri Marĩpʉ dorerire irikeregʉ, su wãĩrẽ tarinʉgãgũ, ñerõ iridea wajare
opami. Irasirigʉ ããrĩpereri Marĩpʉ dorerire tarinʉgãgũ irirosũ ããrĩmi.
11 Marĩpʉ ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: "Gajigʉ marãpo merã ñerõ iribirikõãka!" Gajidere ãrĩdi ããrĩmí:
"Masakare wẽjẽbirikõãka!" Irasirigʉ sugʉ, gajigʉ marãpo merã ñerõ iribirikeregʉ, masakʉre
wẽjẽgũ, Marĩpʉ dorerire tarinʉgãgũ ããrĩmi. Ñerõ iridea waja, waja opami.
12 Marĩpʉ ĩgũ dorerire marĩrẽ pídi ããrĩmí, iri merã ĩgũ gããmerĩrẽ irimasĩburo, ãrĩgũ.
Ĩgũ masakare ĩgũsã ñerõ iridea waja, wajamoãgũ ããrĩmi. Ĩgũ dorerire marĩ irideare:
"Õãgorabʉ", marĩ iribirideare: "Ñegorabʉ", ãrĩ beyegʉkumi. Irasirirã ĩgũ dorerire irika! Ĩgũ
gããmerõsũta wereníka!
13 Marĩpʉ ĩgũ ããrĩpererã ñerãrẽ peamegue wajamoãrĩnʉ ejamakũ, masakare bopoñarĩ
merã ĩãmerãrẽ bopoñarĩ merã ĩãbirikumi. Gajirãrẽ bopoñarĩ merã ĩãrã gapʉre bopoñarĩ merã
ĩãgʉkumi. Ĩgũsãrẽ wajamoãbirikumi.

Jesúre bʉremurĩrẽ, irasũ ããrĩmakũ õãrĩ iririre gojadea

14 Yaarã, ire péka! Sugʉ õãrĩrẽ iribi: "Jesúre bʉremua", ãrĩrĩ wajamáa. Irire ãrĩrĩ merã dita
tausũbirikumi. Peamegue waagʉkumi.
15 Jesúre bʉremugũ, o Jesúre bʉremugõ, surí gorawayumerã, baari mérõgã opamakũ ĩãrã,
¿nasirirãkuri mʉsã?
16 Ĩgũsãrẽ: "Õãrõ waaburo mʉsãrẽ. Õãrĩ surí bokarã, baayapirã waaka!" ãrĩrã, ĩgũsã
gããmerĩ gapʉre sĩbirimakũ, mʉsã ãrĩrĩ neõ wajamáa.

17 I irirosũ ããrã. Sugɯ: “Jesúre bɯremua”, ãrĩgũ, õãrĩ gapɯre iribirimakũ, ĩgũ: “Jesúre bɯremua”, ãrĩrĩ neõ wajamáa.
18 Gajipoe irigɯ yɯ wererire pédɯabi gapɯ yɯre ãsũ ãrĩbukumi: “Sugɯ Jesúre bɯremurĩ opami. Gajigɯ gapɯ Jesúre bɯremubirikeregɯ, õãrĩrẽ yámi”, ãrĩbukumi. Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɯ, yɯ ĩgũrẽ ãsũ ãrĩbukoa: “Masaka sugɯ õãrĩ iririre neõ ĩãbirikererã, ĩgũrẽ: ‘Jesúre bɯremugũ ããrĩmi’, ãrĩmasĩbirikuma. Gajigɯ gapɯ ĩgũ õãrĩ iriri merã gajirãrẽ ĩgũ Jesúre bɯremugũ ããrĩrĩrẽ masĩmakũ yámi”, ãrĩbukoa.
19 Mɯsã: “Marĩpɯ sugɯta ããrĩmi”, ãrĩ bɯremua. Mɯsã irasũ ãrĩ bɯremumakũ õãgoráa. Wãtẽa õãrĩrẽ neõ irimerãde irire bɯremuma. Ĩgũsã Marĩpɯ ããrĩrikɯrire masĩma. Irasirirã ĩgũrẽ güirã, naradama.
20 Mɯsã pémasĩmerã ããrã. Irasirigɯ ire mɯsãrẽ werenemogɯra, pémasĩdoregɯ. Sugɯ: “Jesúre bɯremua”, ãrĩgũ õãrĩ gapɯre iribirimakũ, ĩgũ: “Jesúre bɯremua”, ãrĩrĩ neõ wajamáa. Jesúre bɯremugũ meta ããrĩmi.
21 Iripoeguemɯ marĩ ñekũ Abraham irideare gũñaka! “¿Diayeta ĩgũ yɯre bɯremurĩ?” ãrĩgũ, Marĩpɯ ĩgũ magũ Isaare ũtãyeri merã iridea soepeorogue wẽjẽ soepeodoredi ããrĩmí. Irasirigɯ Abraham Marĩpɯ doredero sũta ĩgũ magũrẽ ãĩ wẽjẽbu iridi ããrãdimi. Marĩpɯ ĩgũ dorerire Abraham tarinɯgãbirimakũ ĩãgũ, ĩgũrẽ: “Mɯ magũrẽ wẽjẽbirikõãka!” ãrĩdi ããrĩmí. Irasirigɯ ĩgũrẽ: “Diayeta yɯre bɯremumi, õãgũ ããrĩmi”, ãrĩ ĩãdi ããrĩmí.
22 Irasirirã mɯsã ire masĩa. Abraham Marĩpɯre bɯremusĩã, ĩgũ doredeare iridi ããrĩmí. Irasũ ããrĩmakũ ĩgũ doredeare irisĩã, Marĩpɯre bɯremurĩ opatarigɯ dujadi ããrĩmí.
23 Irasiriro Marĩpɯya werenírĩ gojadea pũgue Abraham irideare gojaderosũta waadero ããrĩbú. Ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: “Abraham Marĩpɯre bɯremudi ããrĩmí. Ĩgũ bɯremumakũ ĩãgũ: Marĩpɯ ĩgũrẽ: ‘Õãgũ ããrĩmi’, ãrĩ ĩãdi ããrĩmí”, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú. Irasũ ããrĩmakũ, Marĩpɯ ĩgũrẽ: “Abraham, yɯ merãmɯ ããrĩmi”, ãrĩdi ããrĩmí.
24 Irasirirã Abrahãyamarẽ gũñarã, mɯsã ire masĩa. Sugɯ: “Marĩpɯre bɯremua”, ãrĩgũ, õãrĩ gapɯre iribirimakũ ĩãgũ, Marĩpɯ ĩgũrẽ: “Õãgũ ããrĩmi”, ãrĩ ĩãbemi. Gajigɯ gapɯ diayeta Marĩpɯre bɯremugũ õãrĩrẽ yámi. Irasirimakũ ĩãgũ, Marĩpɯ ĩgũrẽ: “Õãgũ ããrĩmi”, ãrĩ ĩãmi.
25 Gaji iripoeguemo ũma merã ñerõ irideo Rahab wãĩkɯgo irideare gũñaka! Josué iriunerã igoya makãgue ĩãdurirã ejamakũ, ĩgũsãrẽ iritamudeo ããrĩmó. Igoya makã marã ĩgũsãrẽ boka wẽjẽrĩ, ãrĩgõ, igoya wiigue ĩgũsãrẽ duúdeo ããrĩmó. Pɯrɯ ĩgũsã duri dujariri maarẽ ĩmudeo ããrĩmó. Igo Marĩpɯyarãrẽ iritamurĩ merã Marĩpɯre igo bɯremurĩrẽ ĩmudeo ããrĩmó. Irasirimakũ ĩãgũ, Marĩpɯ igore: “Õãgõ ããrĩmo”, ãrĩ ĩãdi ããrĩmí.
26 Ãsũ ããrã. Masakɯ yɯjɯpũrã marĩmakũ, ĩgũya dɯpɯ okabirikoa. Sugɯ: “Marĩpɯre bɯremua”, ãrĩgũ, õãrĩ gapɯre iribi, diayeta Marĩpɯre bɯremubemi. Irasiriro ĩgũ: “Marĩpɯre bɯremua”, ãrĩrĩ neõ wajamáa. Yɯjɯpũrã marĩrĩ dɯpɯ, boari dɯpɯ irirosũ ããrã.

3

Marĩya disi wiririre gojadea

1 Yaarã, ire mɯsã masĩa. Marĩpɯ gɯa ĩgũyare buerimasã buerire, gajirã moãrĩmasã iriri nemorõ ĩã beyegɯkumi. Ĩgũyare keoro buebirimakũ ĩãgũ, gajirã nemorõ gɯare wajamoãgɯkumi. Irasirirã mɯsã watopegue ããrĩrã mérãgã dita gajirãrẽ buerimasã ããrĩburo.
2 Marĩ ããrĩpererã wári õãrõ iribirire yáa. Sugɯ ñerĩ neõ wereníbi: õãgũ Marĩpɯ gããmerĩ ditare irigɯ ããrĩmi. Gaji ñerõ iriridere neõ iribemi. Ĩgũ ñerĩ werenírĩ ĩgũya disi wiririre kãmutamasĩgũ, ããrĩpereri ĩgũya dɯpɯgue ããrĩrĩ merã gaji ñerõ iriridere kãmutamasĩmi.
3 Marĩ werenírĩmarẽ keori merã weremakũ i irirosũ ããrã. Marĩ kõme berore caballuya disire túsãkoa. Irasirirã i berogã merã, ĩgũ wágɯ waibɯ ããrĩkeremakũ, tũãgãmenú, marĩ waadɯaro waamakũ irikoa.
4 Doódirude irasũta ããrã. Iriru wádiru ããrĩkeremakũ, mirũ bɯro wẽjãpukeremakũ, wejatugɯ mérĩ majĩgã merã dita iriru waaróre wejatukumi.
5 Marĩ werenírĩ irasũta ããrã. Marĩya nediru médirugã ããrĩkeremakũ, marĩya disi wári: “Masĩtaria”, ãrĩ werenírĩ wiria. Ãsũ ããrã. Peame marĩ mérĩmegã diiukeremakũ, wári makãnúɯrẽ ũjũmakũ irikoa.
6 Irasiriro marĩya disi nediru merã ñerĩ werenírĩ, i peame irirosũ ããrã. Marĩya dɯpɯgue, marĩya nediru su wãĩgã ããrĩkeremakũ, marĩ ñerĩ werenírĩ marĩrẽ ããrĩpereri gajirosũperi ñerĩrẽ irimakũ irikoa. Irasiriro peame gajinorẽ ũjũwãgã, poyanorẽrõ irirosũ, marĩ ñerĩ werenírĩ, marĩ i ũmɯgue okarinɯrĩrẽ õãrõ ããrĩrĩrẽ poyanorẽmakũ yáa. Marĩ ñerĩ werenírã, wãtĩ ñerĩ iridorerire irirã yáa.
7 Masaka ĩgũsãyarã ejorãrẽ kãmutarosũ ããrĩpererã makãnúɯ marã waimɯrãrẽ, wúrãrẽ, pĩrũãrẽ, dia marãrẽ kãmutamasĩma. Neõgoraguedere ĩgũsãnorẽ kãmutamasĩsianerã ããrĩmá.

8 Ĩgũsãrẽ kãmutamasĩkeregɯ, neõ sugɯ masakɯ ĩgũ basi ĩgũ werenírĩrẽ kãmutamasĩbemi.
Irasirirã marĩ ñerĩrẽ werenídɯabirikererã, ñerĩ werenía. Ãña kũrĩmakũ ĩgũya nima merã
masakare wẽjẽrõ ririosũ, marĩ ñerĩ werenírĩ merã gajirãrẽ ñetariro yáa.
9 Marĩ werenírĩ merã Marĩpɯ marĩ Opɯre: "Õãtaria", ãrĩ, ɯsɯyari sĩa. Marĩ werenírĩ merãta
masakare: "Ñerõ waaburo ĩgũsãrẽ", ãrĩ werenía. Marĩpɯ marĩ masaka ããrĩpererãrẽ ĩgũ
ririosũ ããrĩmakũ irikeremakũ, marĩ gãme ñerõ werenía.
10 Su disita õãrĩ werenírĩ, irasũ ããrĩmakũ ñerĩ werenírĩ wiria. Yaarã, irasiribirikõãrõ
gããmea.
11 Deko wiriri gobere õãrĩ wiriro, ñerĩ wiribirikoa.
12 Yaarã, mɯsã ire masĩa. Higueragɯ, igui dɯkakɯbirikoa. Iguigɯ, higuera dɯkakɯbirikoa.
Misõrĩ deko wiriri gobere moãkɯri dekode wiribirikoa. Marĩde i ririosũ õãrĩ ditare
werenírõ gããmea.

Diayema masĩrĩ ãsũ ããrã, ãrĩ gojadea

13 Mɯsã watopegue sugɯ õãrõ masĩgũ ããrĩgṹno, õãrĩrẽ iriníkõãburo. "Gajirã nemorõ
masĩtarinɯgãa", ãrĩbi, ĩgũ masĩrĩ merã õãrĩrẽ iriburo. Irasirimakũ ĩãrã, gajirã ĩgũrẽ: "Õãrõ
masĩmi", ãrĩrãkuma.
14 Mɯsã gajinorẽ oparãrẽ bɯro ubu ĩãturirã, ĩgũsã nemorõ ããrĩdɯarã, mɯsãya ããrĩburi
ditare iridɯarã: "Masĩtarinɯgãa", ãrĩ gũñabirikõãka! Mɯsã irasũ ãrĩ gũñarã, ãrĩkatorikɯrã,
diayema ããrĩrĩrẽ keoro werenírã meta yáa.
15 Mɯsã: "Masĩtarinɯgãa", ãrĩ gũñarĩ, Marĩpɯ gũñarĩ sĩrĩ ããrĩbea. I ũmɯ marã gũñarĩ, wãtĩya
ããrã.
16 Masaka gajirãrẽ ubu ĩãturi, ĩgũsãya ããrĩburi ditare iridɯarã, gãme guaseonírã ããrĩma.
Ããrĩpereri gajirosũperi ñerĩrẽ yáma.
17 Marĩpɯ masĩrĩ sĩrĩ oparã gapɯ õãrã ããrĩma. Gãme guaseodɯamerã, gajirãrẽ iritamurã,
gajirã wererire bɯremurĩ merã pérã, bopoñarĩ merã ĩãrã, õãrĩrẽ irirã, masakare surosũ ĩãrã,
irikatoro marĩrõ irinírã ããrĩma.
18 Gajirã merã õãrõ ããrĩdɯarã, gãmekẽãrõ marĩrõ õãrõ siñajãrĩ merã ããrĩmakũ iridɯarã,
diayema iririre irinírã ããrĩma.

4

I ũmɯmarẽ gããmerã, Marĩpɯre gããmebema, ãrĩ gojadea

1 ¿Nasirirã gãme guaseo, gãmekẽãrĩ mɯsã? Ãsũ ããrã. Mɯsã gũñarĩgue mɯsã ñerĩrẽ iridɯari,
õãrĩrẽ iridɯari merã gãmekẽãrĩ ririosũ ããrã.
2 Gajinorẽ mɯsã gããmea. Irasirirã irire opabirisĩã, masakare wẽjẽa, ĩgũsãyare ẽmadɯarã.
Gajigɯ gajinorẽ opamakũ ĩãrã, ĩgũrẽ ubu ĩãturia. Irasirirã ĩgũyare opabirisĩã, gãme guaseo,
gãmekẽãa. Mɯsã Marĩpɯre sẽrẽbirisĩã, mɯsã gããmerĩrẽ opabea.
3 Gajipoere gajinorẽ sẽrẽkererã, ñerõ gũñarĩ merã sẽrẽa. Mɯsã basi mɯsã ñerĩ ɯaribejari
ditare iridɯarã sẽrẽa. Irasirigɯ Marĩpɯ mɯsã sẽrẽrĩrẽ sĩbemi.
4 Mɯsã sugo nomeõ marãpɯkɯgo ããrĩkerego gajigɯre gããmegõ ririosũ ããrã. ¿Mɯsã ire
masĩberi? Sugɯ i ũmɯ marã ñerĩrẽ irirã ririosũ iridɯagɯ, Marĩpɯre gããmebemi. I ũmɯ marã
ñerĩrẽ irimakũ ĩãgũ: "Ĩgũsã ririosũ irigɯra", ãrĩ gũñagũ, Marĩpɯre ĩãturigɯ dujami.
5 Marĩpɯya werenírĩ gojadea pũgue irire ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: "Marĩpɯ Õãgũ dey-
omarĩgũrẽ marĩrẽ pídi ããrĩmí marĩ merã ããrĩbure. Õãgũ deyomarĩgũ marĩrẽ maĩgũ, marĩ
ñerĩrẽ iridɯamakũ gããmebemi", ãrĩ gojasũdero ããrĩbú. Iri gojadea ubu ããrĩrĩ meta ããrã.
Ããrĩrõma ããrã.
6 Irasirigɯ Marĩpɯ marĩ ñerĩrẽ irinemobirikõãburo, ãrĩgũ, marĩrẽ bopoñarĩ merã ĩã, õãrõ
iritamumi. Irasiriro ĩgũya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: " 'Gajirã
nemorõ ããrã', ãrĩ gũñagũrẽ Marĩpɯ iritamubemi. 'Yɯ ubu ããrĩgṹ ããrã, yɯre iritamuka!' ãrĩgũ
gapɯre õãrõ iritamumi", ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.
7 Irasirirã Marĩpɯ dorerire bɯremurĩ merã irika! Wãtĩ dorerire iribirikõãka! Mɯsã ĩgũrẽ
pébirimakũ ĩãgũ, mɯsãrẽ piri, duriwãgãkõãgɯkumi.
8 Marĩpɯ pɯrogue ĩgũrẽ: "Yɯ merã ããrĩka!" ãrĩ ejanɯgãrã ririosũ irika, ĩgũrẽ
masĩnemodɯarã! Irasirimakũ ĩãgũ, mɯsã pɯrogue ejanɯgãgũ ririosũ irigɯkumi mɯsãrẽ
iritamunemobu. Mɯsã ñerõ irirã ããrã. Irasirirã ñerõ iririre pirika! Mɯsã Marĩpɯyare irirã,
o i ũmɯ marã ririosũ irirã: "Õãgoráa", ãrĩ gũñadáa. Ire irasũ ãrĩ gũñabirikõãka! I ũmɯ marã
ririosũta ñerĩrẽ irimakũ, ñegoráa. Marĩpɯya ditare irimakũ, õãa.
9 Mɯsã ñerõ iririre gũñarã, ɯsɯyari merã bɯrirono irirã, bɯjawereri merã oreka! Mɯsã
ñerõ iririre gɯyasĩrĩrĩ merã, bɯjawereka!

10 Marĩ Opʉre: “Mʉ ĩũrõrẽ yʉ ñegũ, ubu ããrĩgṹ ããrã, irasirigʉ yʉre iritamuka!” ãrĩ sẽrẽka! Mʉsã irasũ ãrĩ sẽrẽmakũ: “Mʉrẽ iritamugʉra, yaagʉ, õãgũ ããrã”, ãrĩ ĩãgʉkumi.

Mʉsã Jesúre bʉremurã mʉsã basi gãme werewʉabirikõãka! ãrĩ gojadea

11 Yaarã, mʉsã Jesúre bʉremurã mʉsã basi gãme werewʉabirikõãka! Gajirãrẽ ñerĩ werenírã, o ĩgũsãrẽ werewʉarã, Marĩpʉ marĩrẽ gãme maĩdoredeare tarinʉgãrã yáa. Irire tarinʉgãrã: “Iri doreri õãbea”, ãrĩrã irirosũ yáa. Irasirirã Marĩpʉ dorerire: “Õãbea”, ãrĩ werewʉarã: “Yʉ Marĩpʉ nemorõ doremasĩa”, ãrĩrã irirosũ yáa.

12 Marĩpʉ sugʉta masakare ĩgũ dorerire pídi ããrĩmí. Ĩgũ sugʉta ĩgũsã iririre ĩã beyemasĩmi. Masakare taumasĩmi, o peamegue béomasĩmi. Irasirirã mʉsã gapʉ: “Gajirã masakare werewʉamasĩa”, ãrĩ gũñabirikõãka!

Ñamigãgue marĩ iriburire masĩbirimarẽ gojadea

13 Dapagorare gajire weremakũ, õãrõ péka! Mʉsã surãyeri: “Dapagã, o ñamigã gaji makãgue su bojori moã, wáro niyeru wajatarãkoa”, ãrĩ werenía. Irasũ ãrĩ werenírãrẽ ãsũ ãrĩ weregʉra.

14 Mʉsãrẽ ñamigãgue waaburire neõ masĩbea. Marĩ i ũmʉgue okari, ĩĩmikã boyoripoe duji, mérõgã pʉrʉ perero irirosũ ããrã. Marĩ i ũmʉgue ããrĩ, mérõgã pʉrʉ boakõãrãkoa.

15 Irasirirã mʉsãrẽ ãsũ ãrĩ werenírõ gããmea: “Marĩpʉ gããmemakũ, okarãkoa ire, o gajire irimurã”.

16 Mʉsã gapʉ: “Marĩ masĩa, irasirirã marĩ gããmerõ ãsũ irirãkoa”, ãrĩ werenía. Iri ããrĩpereri mʉsã irasũ ãrĩ werenírĩ, ñegoráa.

17 Irasirirã: “Marĩ ãsũ irirã, õãrĩrẽ irirãkoa”, ãrĩ masĩkererã, irire irimerã, ñerĩrẽ irirã yáa.

5

Wári doebiri oparãrẽ waaburire gojadea

1 Mʉsã wári doebiri oparã yʉre péka! Mʉsã ñerõ tarirãkoa. Irasirirã ire gũña, bʉro bʉjawereri merã gaguiní oreka!

2 Mʉsãya doebiri boakõãrokoa. Mʉsãya suríre burua baarãkuma.

3 Mʉsã niyeru koeri, oro, plata merã iridea koeri mʉsã duripídea gʉrawijiakõãrokoa. Irasũ waamakũ, mʉsã niyerure maĩsĩã, duripídeare masĩsũrokoa. I niyeru mʉsã maĩrĩ, peame gajinorẽ soebéorosũ mʉsãrẽ poyanorẽmakũ irirokoa. Dapagorare mʉsã, i ũmʉ pererinʉ ejaburo dupiyuro, wáro niyerure duripírã yáa. Irire duripíri waja bʉro wajamoãsũrãkoa.

4 Mʉsãya pooerire moãnerãrẽ wajaribea. Irasirirã mʉsãrẽ: “Gʉare mʉsã ãrãderosũta wajarika!” ãrĩ gaguiníma. Ĩgũsã irasũ ãrĩ gaguinírĩrẽ marĩ Opʉ ĩgũrẽ wereboerãrẽ doregʉ pémi.

5 Mʉsã i ũmʉgue okarã, wári doebiri opáa. Mʉsã opari merã mʉsã gããmerĩ ditare yáa. Mʉsã irasiriri waja wajamoãsũrãkoa. Wekʉre ĩgũsã wẽjẽburi dupiyuro õãrõ baa, diíkʉgʉ irirosũ ããrã.

6 Mʉsã ñerõ irimerãrẽ: “Ñerõ yáma”, ãrĩ, peresugue ãĩwãgã: “Wẽjẽka!” ãrã, mʉsã ĩgũsãrẽ iririre kãmutamasĩña marĩrõ.

Jesucristo i ũmʉgue dupaturi aariburire marĩrẽ õãrõ yúro gããmea, ãrĩ gojadea

7 Irasirirã yaarã, marĩ Opʉ Jesucristo i ũmʉgue dupaturi aariburire gũñaturari merã õãrõ yúka! Pooe opʉ ĩgũ otedea dʉkakʉburire õãrõ yúkumi. Ĩgũya pooere otedero pʉrʉ, deko merẽburire, irasũ ããrĩmakũ ĩgũ otedea puri, masãburire õãrõ yúkumi.

8 Mʉsãde ĩgũ irirosũta õãrõ yúka! Marĩ Opʉ dupaturi aariburo mérõ dʉyáa. Irasirirã gũñaturari merã ĩgũrẽ bʉremurĩrẽ neõ piriro marĩrõ merã ĩgũ aariburire õãrõ yúníkõãka!

9 Yaarã, Marĩpʉ mʉsãrẽ wajamoãrĩ, ãrĩrã, gãme turibirikõãka! Ĩgũ ããrĩpererã ñerãrẽ wajamoãgũ aariburo mérõ dʉyáa.

10 Yaarã, iripoegue marãrẽ marĩ Opʉya kerere weredupiyunerãrẽ gũñaka! Marĩ Opʉyare weredea waja gajirã ĩgũsãrẽ ñerõ irinerã ããrĩmá. Ĩgũya kerere weredupiyunerã gapʉ ñerõ tarikererã, ĩgũyare wereduúbirinerã ããrĩmá. Ĩgũsãrẽ ñerõ irirãrẽ ñerõ iribirinerã ããrĩmá. Irasirirã mʉsãde ĩgũsã iriderosũta irika!

11 Ñerõ tarikererã marĩ Opʉre bʉremurĩrẽ neõ piribirinerãrẽ gũñarã: “Marĩ Opʉ õãrõ iritamunerã, ʉsʉyari bokanerã ããrĩma”, ãrĩ gũñáa. Iripoeguemʉ Job wãĩkʉgʉ ñerõ taridea kerere mʉsã pébʉ. Ĩgũ bʉro ñerõ tarikeregʉ, marĩ Opʉre bʉremurĩrẽ piribiridi ããrĩmí. Irasirigʉ ĩgũ ñerõ taridero pʉrʉ, marĩ Opʉ ĩgũrẽ maĩgũ ĩgũrẽ bopoñarĩ merã ĩãsĩã, wári õãrĩrẽ iridi ããrĩmí. Irasirirã, ĩgũ marĩdere maĩrĩrẽ, ĩgũ marĩdere bopoñarĩ merã ĩãrĩrẽ mʉsã masĩa.

12 Yaarã, gaji yʉ wererire goepeyari merã õãrõ péka! Mʉsã gajirãrẽ wererã, ãsũ ãrĩ werebirikõãka: “Ʉmʉgasima merã ãsũ irigʉra”, o “I nikũma merã ãsũ irigʉra”, ãrĩbirikõãka! Mʉsã gajirãrẽ wererã, ãrĩkatori marĩrõ su diayeta wereka! Gajinorẽ irianerã: “Iriabʉ”, ãrĩka!

“Ãsũ irirãra”, ãrĩrã, irika! “Ãsũ iribirikoa”, ãrĩrã, iribirikõãka! Marĩpʉ wajamoãbirikõãburo, ãrĩrã, irasirika!

13 Mʉsã ñerõ tarirã, Marĩpʉre: “Iritamuka yʉre!” ãrĩ sẽrẽka! Ʉsʉyari merã ããrĩrã, bayapeori merã ĩgũrẽ: “Õãtaria mʉ”, ãrĩ, ʉsʉyari sĩka!

14 Sugʉ pũrĩrikʉgʉ, Jesúre bʉremurã oparãrẽ siiuburo. Ĩgũsã ĩgũrẽ ʉye merã piupeo, marĩ Opʉre: “Jesús, ĩĩ mʉrẽ bʉremugũrẽ tauka!” ãrĩ sẽrẽbosarãkuma.

15 Ĩgũsã marĩ Opʉre bʉremurĩ merã sẽrẽmakũ, marĩ Opʉ ĩgũrẽ taugʉkumi. Irasirigʉ ĩgũrẽ pũrĩrĩ marĩgũ dujamakũ irigʉkumi. Pũrĩrikʉadi ñerõ iridi ããrĩmakũ, Marĩpʉ ĩgũ ñerõ irideare kãtigʉkumi.

16 Irasirirã mʉsã ñerõ irideare gãme weretarika! Irasũ ããrĩmakũ, Marĩpʉre mʉsãya ããrĩburire gãme sẽrẽbosaka! Irasirika, Marĩpʉ mʉsãrẽ pũrĩrĩ marĩrã ããrĩburo, ãrĩrã! Õãrĩrẽ iririkʉgʉ bʉro bʉremurĩ merã gajirãya ããrĩburire Marĩpʉre sẽrẽbosamakũ, Marĩpʉ ĩgũ sẽrẽrõsũta irigʉkumi.

17 Iripoeguemʉ Marĩpʉya kerere weredupiyudi Elías wãĩkʉgʉ marĩsũta masakʉ ããrĩdi ããrĩmí. Ĩgũ ããrĩdeapoegue marã ñerõ irimakũ ĩãgũ, Marĩpʉre: “Deko merẽbirimakũ irika!” ãrĩ, bʉro bʉremurĩ merã sẽrẽdi ããrĩmí. Marĩpʉ ĩgũ sẽrẽrĩrẽ pé, ʉre bojori gaji bojori dekogora, ĩgũsãya nikũrẽ deko merẽbirimakũ iridi ããrĩmí.

18 Pʉrʉ Marĩpʉre: “Deko merẽmakũ irika doja!” ãrĩ sẽrẽdi ããrĩmí. Ĩgũ sẽrẽmakũ, deko merẽdero ããrĩbú. Irasũ waamakũ, ĩgũsãya nikũrẽ dupaturi oteri puri dʉkakʉdero ããrĩbú.

19 Yaarã, sugʉ mʉsã merãmʉ diayema ããrĩrĩrẽ irinemobirimakũ ĩãrã, dupaturi Marĩpʉyare irimakũ irirã, ĩgũrẽ õãrõ irirã irikoa.

20 Ire masĩka! Mʉsã sugʉ ñerõ irigʉre ĩgũ ñerõ iririre pirimakũ irirã, ĩgũrẽ õãrõ irirã irikoa. Marĩpʉ ĩgũrẽ peamegue waabodire taugʉkumi. Ĩgũ wári ñerĩ irideare kãtigʉkumi.

1 SAN PEDRO

Pedro Jesúre bʉremurã waasirinerãrẽ gojadea

1 Yʉ Pedro mʉsãrẽ õãdorea. Jesucristo yʉre ĩgũyare buedoregʉ beyemi. Irasirigʉ mʉsãrẽ,
mʉsãya nikũrẽ wiri, gajirogue Ponto, Galacia, Capadocia, Asia, Bitinia wãĩkʉri nikũgue
waasirinerãrẽ i pũrẽ gojáa.
2 Marĩpʉ ããrĩnígũ dupiyurogue mʉsãrẽ: "Yaarã ããrĩma", ãrĩderosũta beyedi ããrĩmí. Õãgũ
deyomarĩgũ merã mʉsãrẽ ĩgũyarã ããrĩmakũ iridi ããrĩmí, Jesucristo gããmerĩrẽ iriburo, ãrĩgũ.
Jesucristo dí béori merã ñerĩrẽ koesũnerã ããrĩburo, ãrĩgũ, irasiridi ããrĩmí. Mʉsãrẽ õãrõ
iritamu, siñajãrĩ merã ããrĩdero nemorõ ããrĩrikʉmakũ iriburo.

Jesúre bʉremurã Marĩpʉ merã õãrõ ããrĩníburire gojadea

3 Marĩpʉre, marĩ Opʉ Jesucristo Pagʉre: "Õãtaria mʉ", ãrĩ, ʉsʉyari sĩrã! Ĩgũ marĩrẽ bʉro
bopoñasĩã, Jesucristore boadiguere masũrĩ merã marĩrẽ dupaturi deyoarã irirosũ ĩgũ pũrã
ñajãmakũ iridi ããrĩmí. Irasirigʉ ĩgũ merã marĩ õãrõ ããrĩníkõãburire masĩmakũ yámi.
4 Irasirirã, ĩgũyarãrẽ: "Õãrĩrẽ sĩgʉra", ãrĩdeare marĩ opaburire ʉsʉyari merã yúrã yáa. Ĩgũ
marĩrẽ sĩburi: ĩgũ ũmʉgasigue õãrĩ opari, neõ pereburi, boaburi meta ããrã.
5 Marĩpʉ marĩrẽ ĩgũrẽ bʉremurãrẽ ĩgũ turari merã koremi. Irasirigʉ, i ũmʉ pere-
makũ, ĩgũ marĩrẽ peamegue waabonerãrẽ: "Taugʉra, yʉ merã ããrĩníkõãrãkuma", ãrĩdeare
iriyuwarikʉrire masĩmakũ irigʉkumi.
6 Marĩ mérõgã i ũmʉgue ããrĩrõpa wári gajirosũperi ñerõ tarikererã, ũmʉgasigue Marĩpʉ
marĩrẽ sĩburire gũñarã, bʉro ʉsʉyari merã ããrã.
7 Ñerõ tarikererã, marĩ diayeta Marĩpʉre õãrõ bʉremunírĩ, oro nemorõ wajakʉa. Oro
wajakʉkerero, pereburi ããrã. Masaka irire peamegue soekuma õãrĩ oro dita dujaburo,
ãrĩrã. Irasũta marĩ ñerõ tariri merã diayeta Marĩpʉre õãrõ bʉremunírã dujarãkoa. Irasirigʉ,
Jesucristo dupaturi aarimakũ, Marĩpʉ marĩrẽ: "Õãrõ iribʉ, irasirirã yʉ pʉro yʉ merã
ããrĩníkõãrãkoa", ãrĩgʉkumi.
8-9 Mʉsã Jesucristore ĩgũ i ũmʉgue ããrĩmakũ ĩãbirinerã ããrĩkererã, ĩgũrẽ maĩa. Dapago-
radere ĩgũrẽ ĩãbirikererã, gũñaturari merã ĩgũrẽ bʉremua. Mʉsã ĩgũrẽ irasũ bʉremunímakũ,
Marĩpʉ mʉsãrẽ peamegue waabonerãrẽ tarimakũ irigʉkumi. Irasirirã mʉsã Marĩpʉ
pʉrogue waaburire gũñarã, irogue eja, ʉsʉyarosũ bʉro ʉsʉyáa. I ʉsʉyari oparire werenírĩ
merã weremasĩña máa.
10 Iripoegue Marĩpʉya kerere weredupiyunerã ĩgũ mʉsãrẽ õãrõ iritamugũ tauburire
werenerã ããrĩmá. Irire werekererã, pémasĩbirinerã ããrĩmá. Irasirirã irire masĩdʉarã, bue,
gũñamanerã ããrĩmá.
11 Õãgũ deyomarĩgũ Cristo ĩgũsãrẽ iriudi iritamurĩ merã Cristo ñerõ tari, boadigue masã,
ũmʉgasigue mʉrĩa, pʉrʉ ããrĩpererã Opʉ ããrĩburire weredupiyunerã ããrĩmá. Irasirirã: "¿Noã
irasũ waagʉkuri, ñaásũ ããrĩmakũ irasũ waarokuri?" ãrĩ masĩdʉarã, irire bue, gũñamanerã
ããrĩmá.
12 Marĩpʉ ĩgũsã masĩmakũ gããmegũ, ĩgũsãrẽ ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: "Mʉsã ããrĩripoe i irasũ
waabirikoa dapa. Pʉrʉ marã gapʉ irire ĩãrãkuma", ãrĩdi ããrĩmí. Dapagorare Marĩpʉ marĩrẽ
tauri kerere wererã ĩgũsã iripoegue weredeareta mʉsãrẽ werema. Õãgũ deyomarĩgũ
Marĩpʉ ũmʉgasigue merã iriudi iritamurĩ merã mʉsãrẽ irire werema. Marĩpʉ Jesucristo
iridea merã marĩrẽ taurire Marĩpʉre wereboerãde bʉro masĩdʉama.

Marĩpʉ marĩrẽ ñerĩ marĩrã ããrĩdoremi, ãrĩ gojadea

13 Irasirirã mʉsã iriburire õãrõ pémasĩrĩ merã gũñaka! Jesucristo i ũmʉgue dupa-
turi aarimakũ, Marĩpʉ mʉsãrẽ õãrõ iritamugũ mʉsã peamegue waabonerãrẽ tauburire
gũñaníkõãka! Irire gũñarã, bʉro ʉsʉyari merã yúka!
14 Iripoegue mʉsã Marĩpʉre masĩburi dupiyuro ñerõ ʉaribejarire iriunaderosũta dapago-
rare neõ irinemobirikõãka! Majĩrã ĩgũsã pagʉsãmarã dorerire tarinʉgãmerã irirosũ Marĩpʉ
dorerire tarinʉgãbirikõãka!
15 Marĩpʉ mʉsãrẽ ĩgũyarã ããrĩdoregʉ siiudi, ñerĩ marĩgũ ããrĩmi. Irasirirã, ĩgũ irirosũ
mʉsãde ñerĩ marĩrãta õãrĩ ditare irika!
16 Marĩpʉya werenírĩ gojadea pũgue irasũta ãrĩ gojasũdero ããrĩbú. Ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: "Yʉ
õãgũ, ñerĩ marĩgũ ããrã. Irasirirã mʉsãde ñerĩ marĩrã ããrĩka!" ãrĩdi ããrĩmí.
17 Marĩpʉ ããrĩpererãrẽ surosũ ĩãgũ, ĩgũsã irideare: "Iri õãbʉ, iri õãbiribʉ", ãrĩ weregʉ
ããrĩmi. Irasirirã ĩgũrẽ: "Gʉapʉ", ãrĩrã, i ũmʉgue mʉsã ããrĩrõpa goepeyari merã ĩgũyare
irika!

18 Mʉsã ñekũsãmarã Marĩpʉyare iribirinerã ããrĩmá. Mʉsã ĩgũsã iriderosũ iriri wajamáa.
Irasirigʉ Marĩpʉ mʉsãrẽ ĩgũsã iriderosũ iriunanerãrẽ taudi ããrĩmí ĩgũyare iriburo, ãrĩgũ.
Mʉsã ire masĩa. Marĩpʉ marĩrẽ taugʉ, marĩ ñerõ iridea wajare wajaribosadi ããrĩmí. Irasũ
wajaribosagʉ, niyeru, oro merã wajaribosabiridi ããrĩmí. Niyeru, oro pereburi ããrã.
19 Irasirigʉ iri wajakʉro nemorõ marĩ ñerĩ iridea wajare wajaribosadi ããrĩmí. Ĩgũ magũ
Cristo boagʉ dí béodea merã gapʉ marĩ ñerĩ iridea wajare wajaribosadi ããrĩmí. Oveja majĩgũ
masaka Marĩpʉre bʉremurã wẽjẽ soepeobu õãgũ ããrĩderosũta Cristo õãgũ ñerĩ marĩgũ
ããrĩmi.
20 Marĩpʉ i ũmʉrẽ ĩgũ iriburo dupiyurogueta Cristo ĩgũ boagʉ dí béoburire masĩsiadi ããrĩmí.
Ipapoere i ũmʉ pereburi dupiyuro Cristore i ũmʉgue iriudi ããrĩmí, ĩgũya dí béori merã
mʉsãrẽ iritamuburo, ãrĩgũ.
21 Irasirirã Cristo iritamurĩ merã Marĩpʉre bʉremua. Marĩpʉ Cristore boadiguere masũ,
ũmʉgasigue ãĩmʉrĩa, ããrĩpererã Opʉ sóodi ããrĩmí. Irasirirã Marĩpʉre: "Gʉare õãrõ irigʉ
ããrĩmi", ãrĩ bʉremu, ĩgũ merã õãrõ ããrĩníburire õãrõ masĩa.
22 Cristoya diayema kerere pé bʉremusĩã, mʉsã ñerĩ iririkʉrire pirinerã ããrĩbú. Dapago-
rare diayeta mʉsãyarãrẽ maĩmasĩa. Irasirirã mʉsãya yʉjʉpũrãrĩ, ããrĩpereri mʉsã turari merã
gãme maĩka!
23 Mʉsã Marĩpʉya werenírĩrẽ bʉremurã, dupaturi deyoarã irirosũ waabʉ. Irasirirã ĩgũ
pũrã waabʉ. Marĩ pagʉsãmarã merã deyoa, pʉrʉ boakõãrãkoa. Iri irirosũ ããrĩbea Marĩpʉ
pũrã waamakũ. Ĩgũya werenírĩ, perebiri werenírĩ ããrã. Irasirirã iri werenírĩ merã ĩgũ pʉro
ĩgũ merã ããrĩníkõãrãkoa.
24 Ĩgũya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú:
Ããrĩpererã masaka tá irirosũ ããrĩma. Ĩgũsã õãrĩ oparide tá goori irirosũ ããrã. Tá masã,
boakõãa. Gooride boakõãa. Iri irirosũta marĩ masakade boarãkoa.
25 Marĩ Opʉ werenírĩ gapʉ neõ perebirikoa. Ĩgũ ãrĩderosũta waarokoa. Ããrĩpereri ĩgũ: "Ãsũ
irigʉra", ãrĩdeare iriyuwarikʉgʉkumi, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.✡
Iri õãrĩ bueri, mʉsãrẽ ĩgũsã weredea, Jesucristo marĩrẽ tauri kerere bueri ããrã.

2

1 Irasirirã ããrĩpereri gajirosũperi ñerĩ iririre: ãrĩkatorire, irikatorire, gajirã gajino opamakũ
ĩãturirire, gajirãrẽ ñerõ ãrĩ werewʉarire pirika!
2-3 Mʉsã, marĩ Opʉ mʉsãrẽ õãrõ iririre sĩrũ masĩsiáa. Irasirirã neõ deyoarãgã
õpĩkũrẽ gããmerõsũ mʉsãde marĩ Opʉyare diayemarẽ bʉro gããmeka! Irire gããmerã, ĩgũrẽ
bʉremunemorãkoa. Mʉsã irasirimakũ, mʉsãrẽ taugʉkumi.

Cristo masakare okari sĩgũ ũtãye irirosũ ããrĩmi, ãrĩ gojadea

4 Cristo marĩrẽ okari sĩgũ suye ũtãye masaka ĩgũsã béoadeaye irirosũ ããrĩgṹããrĩmi. Ĩgũsã
ĩgũrẽ gããmebirikeremakũ, Marĩpʉ ĩgũ Pagʉ gapʉ ĩgũrẽ: "Õãtarigʉ, ããrĩpererã Opʉ ããrĩmi", ãrĩ
beyedi ããrĩmí. Irasirirã ĩgũrẽ: "Õãgũ ããrĩmi", ãrĩ bʉremua.
5 Marĩde Cristo merã okari oparã ũtãyeri irirosũ ããrã. Marĩpʉ, sugʉ ũtãyeri merã wii irigʉ
irirosũ marĩ merã irigʉ yámi. Irasirigʉ marĩrẽ ĩgũyarãrẽ ĩgũya wiima irirosũ ããrĩmakũ yámi.
Ĩgũyarã paía ĩgũrẽ bʉremurã, ĩgũ doredérosũta gajino sĩma. Marĩrẽ ĩgũsã irirosũ ããrĩmakũ
yámi, Jesucristo iritamurĩ merã ĩgũrẽ ʉsʉyari sĩburo, ãrĩgũ. Irasirirã ĩgũyare irirã, ĩgũrẽ
ʉsʉyamakũ irirãkoa.
6 Marĩpʉ ĩgũya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩdi ããrĩmí:
Yʉ beyedire yaa wiima weanúpʉroridea ũtãye irirosũ ããrĩgṹrẽ Jerusalẽgue píguʉra. Ĩgũ,
yʉ beyedi õãtarigʉ, ããrĩpererã Opʉ ããrĩmi. Ĩgũrẽ bʉremurãno, bʉro ʉsʉyarãkuma.
"Ubugorata ĩgũrẽ bʉremukubʉ", ãrĩ gũñabirikuma, ãrĩdi ããrĩmí.✡
7 Mʉsãde ĩgũrẽ bʉremurã: "Õãtarigʉ ããrĩmi", ãrĩ ĩãa. Ĩgũrẽ bʉremumerã gapʉre Marĩpʉya
werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú:
Marĩpʉ beyedi suye ũtãye wii iririmasã béoadeaye irirosũ ããrĩkeremakũ, Marĩpʉ gapʉ ĩgũrẽ iri
wiima weanúpʉroridea ũtãye irirosũ ããrĩmakũ iridi ããrĩmí. Irasirigʉ ĩgũrẽ ããrĩpererã
Opʉ pídi ããrĩmí, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.✡
8 Gaji Marĩpʉya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú:
Marĩpʉ beyedire bʉremumerã, iri ũtãyegue gubutʉameémejãnerã irirosũ ããrĩma. Irasirirã
Marĩpʉ pʉrogue neõ waabirikuma, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.✡
Ĩgũya kerere bʉremubiri waja ũtãyegue gubutʉameémejãnerã irirosũ ããrĩma. Marĩpʉ
pʉrogue ejabirikuma. Ĩgũsãrẽ irasũ waaburire Marĩpʉ iripoegueta: "Irasũ waarokoa",
ãrĩsiadi ããrĩmí.

✡ **1:25** Is 40.6-8 ✡ **2:6** Is 28.16 ✡ **2:7** Sal 118.22 ✡ **2:8** Is 8.14-15

Marĩpʉyarã ãsũ ããrĩma, ãrĩ gojadea

9 Mʉsã gapʉ Marĩpʉ pũrã ĩgũ beyenerã ããrã. Marĩ Opʉyarã paía irirosũ ĩgũyare moãrã, Marĩpʉya bumarã ĩgũ ĩũrõ ñerĩ marĩrã ĩgũyarã ããrã. Mʉsãrẽ naĩtĩãrõ ããrĩrã irirosũ ĩgũyare neõ masĩbirinerãrẽ masĩdoregʉ siiudi ããrĩmí. Irasirigʉ mʉsãrẽ boyorogue ããrĩrã irirosũ irire õãrõ masĩrã ããrĩmakũ iridi ããrĩmí. Mʉsãrẽ ĩgũ õãrõ irideare gajirãrẽ weredoregʉ, irasiridi ããrĩmí.

10 Mʉsã iro dupiyurogue Marĩpʉ pũrã ããrĩbiribʉ. Dapagorare Marĩpʉ pũrã ããrã pama. Mʉsã iro dupiyurogue bopoñarĩ merã ĩãsũña marĩbʉ. Dapagorare mʉsãrẽ Marĩpʉ bopoñarĩ merã ĩãmi.

Marĩpʉyare irirã ããrĩka! ãrĩ gojadea

11 Yaarã yʉ maĩrã, mʉsã i ũmʉrẽ naagorenarĩmasã mʉsãya makãgue ããrĩmerã irirosũ, Marĩpʉ pʉro waamurãta ããrã. Irasirigʉ mʉsãrẽ ire turaro werea. Mʉsã ñerĩ ʉaribejarire iribirikõãka! Mʉsãrẽ ñerõ irimakũ iridʉarã irirosũ mʉsã ñerĩ ʉaribejari mʉsãrẽ ñerõ irimakũ iridʉaro yáa.

12 Marĩpʉre masĩmerã watopegue ããrĩrã õãrõ irirã ããrĩka, mʉsãrẽ werewʉari, ãrĩrã! Mʉsã irasirimakũ mʉsãrẽ werewʉadʉakererã, Marĩpʉ ĩgũsãrẽ ĩgũyare masĩmakũ iriripoe mʉsã õãrõ iririre ĩãnerã ããrĩsĩã, ĩgũrẽ: “Õãgũ, turagʉ ããrĩmi”, ãrĩ bʉremurãkuma.

13 Marĩ Opʉre bʉremusĩã, ããrĩpererã i nikũ marã oparãrẽ õãrõ merã yʉjʉka! I nikũ marã oparã opʉ ããrĩgṹdere yʉjʉka!

14 Ĩgũ dokamarã oparãdere yʉjʉka! Ĩgũsãrẽ ĩgũ doreri tarinʉgãrãrẽ wajamoãmurãrẽ pídi ããrĩmí. Ĩgũ dorerire irirãrẽ: “Õãrõ iriabʉ mʉsã”, ãrĩdoregʉ pídi ããrĩmí. Irasirirã ĩgũsãrẽ yʉjʉka!

15 Marĩpʉ, mʉsã õãrõ irimakũ gããmemi. Mʉsã irasirimakũ ĩãrã, pémasĩmerã mʉsãrẽ werewʉadʉakererã, werewʉamasĩbema.

16 Mʉsã, Marĩpʉ tausũnerã ããrĩsĩã, gajirãrẽ moãboerimasãgora ããrĩbea. Marĩpʉ tausũnerã ããrĩkererã, “Gʉare doreri máa. Irasirirã gʉa gããmerõ ñerĩrẽ irirãkoa”, ãrĩ gũñabirikõãka! Ãsũ gapʉ irika! “Marĩpʉre moãboerã ããrã gʉa”, ãrĩ gũñaka! Irasũ ãrĩ gũñarã, ĩgũ dorerire irika!

17 Ããrĩpererã masakare bʉremurĩ merã ĩãka! Marĩyarãrẽ Jesúre bʉremurãrẽ maĩka! Marĩpʉre goepeyari merã bʉremuka! I nikũ marã opʉdere bʉremurĩ merã ĩãka!

Cristo ñerõ tarigʉ ĩgũ bokatĩũderosũ mʉsãde bokatĩũka! ãrĩ gojadea

18 Moãboerimasã, õãrõ bʉremurĩ merã mʉsã oparãrẽ yʉjʉka! Mʉsãrẽ õãrõ irirã ditare yʉjʉbirikõãka! Mʉsãrẽ turaro merã dorerãdere yʉjʉka!

19 Mʉsã ñerõ iribirikeremakũ, mʉsã oparã mʉsãrẽ wajamoãbukuma. Mʉsã, Marĩpʉ ĩũrõ diayemarẽ iridʉamakũ, ĩgũsã wajamoãrĩrẽ bokatĩũmakũ, Marĩpʉ mʉsãrẽ: “Õãrõ yáma”, ãrĩ ĩãgʉkumi.

20 Mʉsã ñerõ iriri waja gapʉ ĩgũsã mʉsãrẽ wajamoãmakũ, irire mʉsã bokatĩũkeremakũ, Marĩpʉ mʉsãrẽ: “Õãrõ yáma”, ãrĩ ĩãbirikumi. Mʉsã õãrõ irikeremakũ ĩgũsã mʉsãrẽ wajamoãmakũ, mʉsã õãrõ merã guaro marĩrõ bokatĩũmakũ, Marĩpʉ mʉsãrẽ: “Õãrõ yáma”, ãrĩ ĩãgʉkumi.

21 Irasiriburo, ãrĩgũ, Marĩpʉ mʉsãrẽ ĩgũyarã ããrĩdoregʉ siiudi ããrĩmí. Cristode mʉsãya ããrĩburire ñerõ tarimi, mʉsãde ĩgũ iriderosũ iritʉyaburo, ãrĩgũ.

22 Ĩgũ neõ suñarõ ñerõ iribirimi. Gajirãrẽ ãrĩkatori merã neõ wereníbirimi.

23 Masaka ĩgũrẽ turimakũ, ĩgũsãrẽ neõ turi gãmibirimi. Ĩgũrẽ ĩgũsã ñerõ irikeremakũ: “Mʉsãrẽ ñerõ irigʉra”, neõ ãrĩbirimi. Ĩgũ Pagʉ gapʉre: “Yʉpʉ diayemarẽ irigʉ, yʉre ñerõ irirãrẽ diayeta wajamoãgʉkumi. Ĩgũgue ãmugʉkumi”, ãrĩ gũñadi ããrĩmí. Irasirirã marĩdere ĩgũ ãrĩderosũ ãrĩrõ gããmea.

24 Cristo, marĩ irirosũ dʉpʉkʉgʉ ĩgũ basi marĩ ñerĩ iridea wajare wajaribosagʉ curusague boami. Marĩ okaropa ñerĩ iririre piri, Marĩpʉya diayema gapʉre iriburo, ãrĩgũ, boami. Ĩgũ marĩrẽ peamegue waabonerãrẽ taugʉ, bʉro kãmikʉ, bʉro ñerõ tarimi.

25 Oveja dederinerã irirosũ mʉsãde peamegue dederibonerã ããrĩbú. Dapagorare Cristore bʉremusĩã, ĩgũyarã ããrã. Irasirigʉ ovejare koregʉ irirosũ Cristo mʉsãrẽ koremi. Mʉsã õãrõ ããrĩrikʉburo, ãrĩgũ, mʉsãrẽ õãrõ koremi.

3

Mojõsʉanerã ãsũ irika! ãrĩ gojadea

1-2 Moãboerimasãrẽ yʉ weredorosũta mʉsã marãposã nomerẽ weregʉra. Mʉsã marãpʉsãmarãrẽ õãrõ merã yʉjʉka! Ĩgũsã dorerosũ irika! Surãyeri mʉsã marãpʉsãmarã Marĩpʉya kerere bʉremumerã ããrĩma. Irasirirã ĩgũyare mʉsã ĩgũsãrẽ werebirikererã,

ĩgũyare õãrõ iririkɯka! Õãrĩ ditare irika! Mɯsã marãpɯsãmarã mɯsãrẽ dorerire bɯremurĩ merã yɯjɯka! Mɯsã irasirimakũ ĩãrã, ĩgũsãde Marĩpɯya kerere bɯremubukuma.

3 Mɯsãya dɯpɯre wári mamarikɯbirikõãka! Mɯsãya dɯpɯre gajirãrẽ ĩãsuyumakũ iribirikõãka! Mɯsãrẽ: "Õãrõ deyoma", ãrĩ ĩãmakũ iribirikõãka! Irasirirã mɯsãya poañapure wɯɯapuwea mamuanerã nome, oro merã iridea dari bɯyanerã nome, wajapari surí sãñanerã nome ããrĩdɯari ditare gũñarikɯbirikõãka!

4 Ãsũ gapɯ ããrĩka, õãrã, õãrõ deyorã nome ããrĩdɯarã! Õãrĩ gũñarĩ oparã nome, gajirãrẽ turiro marĩrõ goepeyaro merã weretamurã nome, siñajãrĩ merã ããrĩrikɯrã nome ããrĩka! Õãrõ ããrĩrikɯri, dɯpɯre mamarĩ õãrõ deyori pereburosũ neõ perebirikoa. Mɯsã õãrõ ããrĩrikɯri, Marĩpɯ ĩũrõrẽ õãtariri ããrã.

5 Iripoeguere Marĩpɯyarã nome ãsũta ããrĩunanerã ããrĩmá. Ĩgũsã nome: "Marĩpɯ ãrĩderosũta yɯre õãrõ irigɯkumi", ãrĩ bɯremurã, ĩgũsã marãpɯsãmarã dorerire õãrõ yɯjɯnerã ããrĩmá.

6 Ãsũta Sara igo marãpɯre Abrahãrẽ õãrõ merã yɯjɯdeo ããrĩmó. Irasirigo ĩgũrẽ: "Yɯ opɯ", ãrĩunadeo ããrĩmó. Irasirirã mɯsã õãrõ irirã, güiro marĩrõ ããrĩrikɯrã, Sara ããrĩderosũ ããrĩrãkoa.

7 Ãsũta mɯsã marãpokɯrãde mɯsã marãposã nomerẽ pémasĩrĩ merã õãrõ irika! Nome, marĩ ũma irirosũ turarã ããrĩbema. Irasirirã ĩgũsãrẽ bɯremurĩ merã iritamuka! Marĩpɯ mɯsãrẽ bopoña, ĩgũ pɯro perebiri okari sĩburosũta nomedere bopoña, perebiri okari sĩgɯkumi. Irasirirã mɯsã marãposã nomerẽ õãrõ koreka! Marĩpɯ mɯsã sẽrẽrĩrẽ yɯjɯburosũta ĩgũsã nomerẽ õãrõ irika!

Õãrõ ĩgũsã irikeremakũ, gajirã ĩgũsãrẽ ñerõ iririre weredea

8 I merã mɯsã ããrĩpererãrẽ weretũnugɯra. Suro merã õãrõ ããrĩrikɯka! Mɯsã merãmarãrẽ bopoñarĩ merã ĩãka! Sugɯ pũrã irirosũ gãme maĩrikɯka! Õãrõ merã gãme iritamuka! "Gɯa, gajirã nemorõ ããrĩbea", ãrĩ gũñaka!

9 Gajirã mɯsãrẽ ñerõ irimakũ, ĩgũsãrẽ gãmibirikõãka! Mɯsãrẽ ĩgũsã ñerõ ãrĩ werenímakũ, ĩgũsãrẽ ñerõ ãrĩ gãmibirikõãka! Ãsũ gapɯ irika! Ĩgũsãya ããrĩburire Marĩpɯre sẽrẽbosaka! Marĩpɯ mɯsãrẽ õãrõ iribu, irire irimurãrẽ pídi ããrĩmí.

10 Marĩpɯya werenírĩ gojadea pũguere ãsũta ãrĩ gojasũdero ããrĩbú:
Mɯsã okaropa õãrõ ɯsɯyari merã ããrĩdɯarã, neõ ñerõ werenírbirikõãka! Neõ ãrĩkatobirikõãka!

11 Ããrĩpereri ñerĩ iririre pirikõãka! Õãrĩ gapɯre irika! Gãme ĩãturiro marĩrõ siñajãrĩ merã ããrĩrikɯka! Irire bɯro gããmeka!

12 Diayemarẽ irirãrẽ marĩ Opɯ irasũ koreníkõãmi. Ĩgũsã ĩgũrẽ sẽrẽrĩrẽ irasũ pénikõãmi. Ñerõ irirã gapɯre gããmebemi, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.✡

13 Õãrĩ ditare iridɯamakũ, ¿noã mɯsãrẽ poyanorẽbukuri?

14 Diayemarẽ mɯsã irikeremakũ, gajirã mɯsãrẽ ñerõ irimakũ, Marĩpɯ gapɯ mɯsãrẽ õãrõ yámi. Irasirirã ɯsɯyáa. Mɯsãrẽ ñerõ iridɯarãrẽ güibirikõãka! Ĩgũsã mɯsãrẽ iriburire gũñarikɯbirikõãka!

15 Ãsũ gapɯ irika! Cristore: "Gɯa Opɯ ããrĩmi", ãrĩ bɯremuka! Mɯsãrẽ: "¿Nasirirã Cristore bɯremurĩ?" ãrĩ sẽrẽñarãnorẽ pémasĩrĩ merã õãrõ yɯjɯka! Ĩgũsã mɯsãrẽ sẽrẽñaburo dupiyuro ĩgũsãrẽ yɯjɯburire õãrõ gũñayuka! Irasirirã ĩgũsãrẽ Cristo mɯsãrẽ tauburire õãrõ yɯjɯrãkoa.

16 Turiro marĩrõ õãrõ bɯremurĩ merã ĩgũsãrẽ yɯjɯka! Õãrõ irika! Irasirirã: "Marĩpɯ ĩũrõ waja opabea", ãrĩ gũñarãkoa. Cristore mɯsã bɯremurã ĩgũyare õãrõ irirã ããrĩmakũ gajirã mɯsãrẽ: "Ñerõ yáma", ãrĩ werewɯanerã ĩgũsã mɯsãrẽ werewɯadea diaye ããrĩbirimakũ ĩãrã, gɯyasĩrĩrãkuma.

17 Marĩ ñerõ iriri waja gajirã marĩrẽ ñerõ tarimakũ iribukuma. Marĩpɯ gããmemakũ, marĩ õãrõ iriri waja gajirã marĩrẽ ñerõ tarimakũ iriri gapɯ õãgoráa.

18 Irasũta Cristo õãgũ ããrĩkeregɯ, ñerõ tarimi. Suñarõta ããrĩpererã ñerĩ iridea wajare boa, wajaribosadi ããrĩmí. Marĩ ñerã ããrĩmakũ, marĩya ããrĩburire ñerõ tarimi, marĩrẽ Marĩpɯyarã waamakũ iribu. Ĩgũ, marĩ irirosũ dɯpɯkɯgɯ ããrĩsĩã, ĩgũya dɯpɯgora tamerã boakõãmi. Ĩgũ boakeremakũ, ĩgũya yɯjɯpũrã merã okakõãdi ããrĩmí.

19 Irasirigɯ ĩgũya yɯjɯpũrã merã boanerã ĩgũsã peresu irisũnerã ããrĩrõgue waa, ĩgũsãya yɯjɯpũrãrĩrẽ Marĩpɯyare weredi ããrĩmí.

20 Ĩgũsã iripoeguere Marĩpɯ dorerire tarinɯgãunanerã ããrĩmá. Noé ããrĩdeapoeguere ĩgũ wádiru doódirure dooripoe Marĩpɯ ĩgũrẽ bɯremumakũ gããmedi ããrãdimi. Irasirigɯ: "Gajipoe irirã yɯre bɯremubukuma", ãrĩ, ĩgũsãrẽ yoaripoe yúdi ããrãdimi. Ĩgũsã gapɯ neõ bɯremubiriunanerã ããrĩmá. Irasirigɯ Marĩpɯ ĩgũsãrẽ wajamoãdi ããrĩmí. Noé ĩgũya wii marã merã dita: su mojõma pere gaji mojõ ɯreru pẽrẽbejarã dia mirĩrĩrẽ tariweredi ããrĩmí.

✡ **3:12** Sal 34.12-16

21 Marĩpн i nikũrẽ miũgũ ĩgũsãrẽ taudea, marĩrẽ deko merã wãĩyeri irirosũ ããrã. Irasiriro
marĩ peamegue waabonerãrẽ tauburire ĩmua. Deko merã marĩrẽ wãĩyemakũ, marĩya dнpнre
gнrarire koerosũ ããrĩbea. Marĩ wãĩyesũrã, Marĩpнre: "Gнare mн ĩũrõ ñerĩ marĩrã ããrĩmakũ
irika!" ãrĩ sẽrẽa. Irasirirã, Jesucristo masãdea merã marĩ peamegue waabonerã tarimurã
ããrã.
22 Jesucristo masãdero pнrн, ũmнgasigue mнrĩadi ããrĩmí. Irasirigн Marĩpн diaye gapн
doami ĩgũ merã dorebu. Ĩgũ Marĩpнre wereboerã nemorõ, ũmarõ marã oparã nemorõ,
ããrĩpererã dorerã nemorõ doregн ããrĩmi.

4

Marĩpн iritamurĩ merã ĩgũyare irimasĩrãkoa, ãrĩ weredea

1 Jesucristo, marĩ irirosũ dнpнkнgн ñerõ tarimi. Irasirirã: "Ĩgũ ñerõ tarikeregн Marĩpн
gããmerĩrẽ iriderosũ marĩde ñerõ tarikererã Marĩpн gããmerĩrẽ ririrãkoa", ãrĩ gũñarõ gããmea.
Marĩde, ĩgũ ñerõ tariderosũ ñerõ tarirã, ñerõ iririre pirikõãa.
2 Irasũ pirirã, i ũmн marĩ ããrĩrõpa dupaturi ñerĩ нaribejarire iribirikoa. Marĩpн gããmerĩrẽ
irinírãkoa.
3 Iripoegue, Marĩpнre masĩmerã ñerĩrẽ iridнarire iriderosũta mнsãde ñerĩrẽ iriunanerã
ããrĩbú. Irasirirã gнyasĩrĩrõ marĩrõ ñerĩrẽ ririkнrã, ñerĩ нaribejarire ririkнrã, mejãrikнrã,
bosenнrĩ irirã mejã, gaguinírikнrã ããrĩnerã ããrĩbú. Marĩpн dorerire tarinнgãrã keori
weadeare bнremunerã ããrĩbú. Irasirirã iropata iri ñerĩrẽ irika!
4 Dapagorare irire mнrãrõta ririrã gapн mнsã iri ñerĩrẽ ĩgũsã merã iribirimakũ ĩãrã,
ĩãgнkakõãma. Irasirirã mнsãrẽ ĩãturi, ñerõ wereníma.
5 Marĩpн ĩgũsãrẽ: "Mнsã irasũ ñerĩ irideare werepeoka!" ãrĩgнkumi. Ĩgũta okarãrẽ,
boanerãdere: "Ire irimakũ õãgorabн, iri gapнre irimakũ õãbiribн", ãrĩ beyebu ããrĩmi.
6 I ũmнrẽ ããrĩpererã masaka boamurã dita ããrĩkeremakũ, Marĩpн ĩgũya kerere wererãrẽ
ĩgũsãrẽ irire weredoredi ããrĩmí, boadero pнrн ĩgũ ririrosũ ĩgũ pнro okaníkõãburo, ãrĩgũ.
7 Ããrĩpereri i ũmнma pereburo mérõ dнyanнgãwãgãrisiáa. Irasirirã õãrõ pémasĩrĩ merã
diayemarẽ iriníkõãka! Irasirirã Marĩpнre bнremurĩ merã sẽrẽrãkoa.
8 Ããrĩpereri gajino iriri nemorõ diayeta gãme maĩka! Neõ gãme maĩduúbirikõãka! Marĩ
gajirãrẽ maĩrã, marĩrẽ ĩgũsã ñerõ irikeremakũ, mata ĩgũsã ñerõ iriadeare kãtiakõãkoa.
9 Mнsã merãmarã mнsãya wiirigue ejamakũ, õãrõ нsнyari merã ĩgũsãrẽ bokatĩrĩñeãka!
10 Marĩpн ĩgũyarãkнre ĩgũyare irimasĩburire pídi ããrĩmí. Irasirirã iri merã õãrõ gãme
iritamuka! Marĩpн mнsãkнre mнsã ĩgũyare irimasĩburire pídea merã ĩgũ gããmerõsũ gãme
iritamurã, õãrõ gãme iritamurã yáa.
11 Irasirirã Marĩpнyare wererã, ĩgũ weredorederosũta wereka! Gajirãrẽ iritamurãde ĩgũ
turari sĩrõ bokatĩũrõ iritamuka! Ããrĩpereri mнsã iririre Marĩpнre masaka нsнyari sĩburosũ
irika! Jesucristo iritamurĩ merã irasirika! Marĩpнre ããrĩpererinнrĩ bнremuka! Marĩ
ããrĩpererã ĩgũrẽ: "Õãtarigн, turatarigн ããrã", ãrĩ, нsнyari sĩrã! Irasũta ririrã!

Jesúre bнremurĩ waja ñerõ tariririre gojadea

12 Yaarã yн maĩrã, mнsã Jesúre bнremurĩ waja ñetariro tarirã, diayeta ĩgũrẽ bнremurĩrẽ
masĩsũa. Irasirirã: "¿Nasiriro yнre irasũ waari? Gajirosũ waakoa", ãrĩ gнkabirikõãka!
13 Ãsũ gapн irika! Ñerõ tarirã: "Cristo ñerõ tariderosũ gнade ñerõ taria", ãrĩ нsнyaka!
Irasirirã Cristo dupaturi i ũmнgue ĩgũ gosesiriri merã, ĩgũ turari merã aarimakũ ĩãrã, bнro
нsнyarãkoa.
14 Cristoyarã mнsã ããrĩrĩ waja gajirã mнsãrẽ ñerõ ãrĩ bнridamakũ, mнsãrẽ ñerõ
werenímakũdere ire masĩka! Marĩpнyagн Õãgũ deyomarĩgũ mнsã merã ããrĩmi. Ĩgũ tu-
ratarigн mнsãrẽ iritamumi. Irasirirã нsнyáa.
15 Masakare wẽjẽbéorimasã, yajarimasã, noó waaró ñerõ iririmasã, gajirãrẽ ĩgũsãyamarẽ
sẽrẽñarikнrã ñerõ tarirãkuma. Ĩgũsã ririrosũ iribirikõãka! Õãrĩ iridea waja merã gapн ñerõ
tarimakũ õãgoráa.
16 Cristoyarã mнsã ããrĩrĩ waja gajirã mнsãrẽ ñerõ tarimakũ ririrã yáma. Ĩgũsã irasirimakũ,
gнyasĩrĩbirikõãka! Ubu gapн Marĩpнre: "Mн gнare Jesucristoyarã ããrĩmakũ iridi ããrã,
irasirirã mнrẽ нsнyari sĩa", ãrĩka!
17 Marĩpн marĩrẽ ĩgũyarãrẽ marĩ irideare: "I gapнre irimakũ õãgorabн, i gapнre irimakũ
õãbiribн", ãrĩ beyeripoe ejasiáa. Ããrĩpererãrẽ marĩrẽ ĩgũyarãrẽ marĩ irideare irasũ ãrĩ
beyepнroriginкumi. Ĩgũyarãrẽ irasũ beyepнroriginкumi, ¿nasirigнkuri ĩgũyarã ããrĩmerã gapнre?
Ĩgũya kerere gããmebiri waja ĩgũsãrẽ bнro wajamoãgнkumi.

18 Marĩpʉya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: “Õãrã Marĩpʉyarã bʉro ñerõ taridero pʉrʉ, Marĩpʉ ĩgũsãrẽ tau, ĩgũ pʉro ãĩagʉkumi. Ñerã ĩgũrẽ gããmemerã gapʉ ñetariro tarirãkuma. Peamegue waadederirãkuma”, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.
19 Irasirirã Marĩpʉ gããmerõsũ marĩ ñerõ tarirã, õãrĩ iririre iriníkõãrõ gããmea. Marĩya ããrĩburire Marĩpʉre marĩrẽ iridire wiaro gããmea. Ããrĩpereri ĩgũ: “Mʉsãrẽ õãrõ irigʉra”, ãrĩdeare diayeta irigʉkumi. Irasirirã ĩgũrẽ: “Mʉ gããmerõ yʉre irika!” ãrĩrõ gããmea.

5

Pedro, Jesúre bʉremurã iriburire gojadea

1 Dapagorare mʉsãrẽ Jesúre bʉremurã oparã mʉrãrẽ weregʉra. Yʉde Jesúre bʉremurãrẽ doregʉ ããrã. Cristo ñerõ tarimakũ ĩãbʉ. Ĩgũ gosesiri merã, ĩgũ turari merã dupaturi i ũmʉgue aarimakũ, yʉde ããrĩpererã ĩgũrẽ bʉremurã merã ĩãgʉkoa.
2 Marĩpʉyarã oveja irirosũ ããrĩma. Mʉsã ĩgũyarãrẽ dorerã ovejare korerã irirosũ ããrã. Irasirirã Marĩpʉ mʉsãrẽ ĩgũ pínerãrẽ ĩgũyarãrẽ õãrõ koreka! Marĩpʉ gããmerõsũ õãrõ yʉjʉpũrãkʉri merã ĩgũsãrẽ koreka! Ĩgũsãrẽ korerã: “Niyerure wajatarãkoa”, ãrĩ gũñabirikõãka!
3 Ĩgũsãrẽ korerã, pũrĩrõ merã dorebirikõãka! Õãrõ iririkʉka! Irasirirã mʉsã iririkʉrire ĩãkũĩrã, ĩgũsãde õãrõ iririkʉrãkuma.
4 Mʉsã irasũ õãrõ iririkʉrã, Cristo marĩrẽ ããrĩpererã korerã Opʉ dupaturi i ũmʉgue aarigú, mʉsãrẽ: “Õãrõ iribʉ”, ãrĩgʉkumi. Irasirirã, ĩgũ pʉro gosesirirogue ĩgũ õãtariri sĩburire* wajatarãkoa. Iri neõ perebirikoa.
5 Yʉ mʉsã oparãrẽ wererosũ mʉsã maamarãdere weregʉra. “Mʉrãrẽ bʉremurĩ merã yʉjʉka!” ãrĩ werea. Irasirirã mʉsã Jesúre bʉremurã ããrĩpererã: “Gajirã nemorõ ããrã”, ãrĩ gũñarõ marĩrõ gãme iritamuka! Marĩpʉya werenírĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbú: “Gajirã nemorõ ããrã”, ãrĩ gũñagũrẽ Marĩpʉ iritamubemi. “Yʉ ubu ããrĩgú ããrã, yʉre iritamuka!” ãrĩgũ gapʉre õãrõ iritamumi, ãrĩ gojasũdero ããrĩbú.✡
6 Irasirirã: “Gajirã nemorõ ããrã”, ãrĩ gũñabirikõãka! Marĩpʉ turagʉ mʉsãrẽ doremakũ, yʉjʉka! Mʉsã irasirimakũ, Marĩpʉ ĩgũ: “Ãsũ irigʉra”, ãrĩrĩnʉ ejamakũ, masaka ĩũrõ mʉsãrẽ: “Yʉ maĩrã, yʉ iritamurã ããrĩma”, ãrĩ ĩmugʉkumi.
7 Marĩpʉ bʉro maĩrĩ merã mʉsãrẽ koremi. Irasirirã ããrĩpereri mʉsã gũñarikʉrire ĩgũrẽ wereka! Ĩgũ mʉsãrẽ iritamugʉkumi.
8 Õãrõ pémasĩrĩ merã diaye gũñaka! Wãtĩ mʉsãrẽ ĩãturigʉ mʉsãrẽ ñerĩ irimakũ iridʉagʉ ẽõkaye guagʉ waibʉre baadʉagʉ ãmagorenagũ irirosũ mʉsãrẽ poyanorẽdʉagʉ ãmagorenami.
9 Ire masĩa. Mʉsã ñerõ tarirosũta ããrĩpererogue gajirã Jesúre bʉremurã ñerõ tarirã yáma. Irasirirã ñerõ tarikererã, wãtĩrẽ neõ yʉjʉbirikõãka! Jesús gapʉre gũñaturaníkõãka! Ĩgũrẽ bʉremurĩrẽ neõ piribirikõãka!
10 Mʉsã i ũmʉgue ããrĩrõpa dita ñerõ tarirãkoa. Pʉrʉ Marĩpʉ mʉsãrẽ gũñaturarã, õãrã, turarã ããrĩmakũ irigʉkumi. Marĩpʉta neõ piriro marĩrõ marĩrẽ iritamunígũ Jesucristore bʉremunʉgãdoregʉ siiudi ããrĩmí, marĩrẽ ĩgũ merã ĩgũ gosesirirogue ããrĩníkõãburo, ãrĩgũ.
11 Irasirirã ĩgũrẽ: “Mʉ turatarigʉ, ããrĩpererã Opʉ ããrã”, ãrĩ, ʉsʉyari sĩnírã! Irasũta irirã!

Pedro õãdoretũnudea

12 Silvano iritamurĩ merã i pũguere yʉ mʉsãrẽ mérĩgã gojáa. Ĩgũ, yʉ ĩãmakũ, Jesúre bʉremugũ marĩyagʉ diayemarẽ irigʉ ããrĩmi. Irasirigʉ ĩgũ iritamurĩ merã mʉsãrẽ gũñatura, ʉsʉyamakũ irigʉ, Marĩpʉ marĩrẽ diayeta maĩgũ ããrĩmi, ãrĩgũ, i pũrẽ mʉsãrẽ gojáa. Marĩpʉ marĩrẽ maĩrĩrẽ masĩrã ĩgũrẽ irasũ bʉremuníkõãka!
13 Babilonia marã Jesúre bʉremurã mʉsãrẽ õãdorema. Ĩgũsãde, mʉsã irirosũta Marĩpʉ beyenerã ããrĩma. Marcos yʉ magũ irirosũ ããrĩgúde mʉsãrẽ õãdoremi.
14 Mʉsã merãmarãrẽ bokatĩrĩrã, maĩrĩ merã, õãrõ ʉsʉyari merã mojõ ñeãka!
Marĩpʉ ããrĩpererã mʉsãrẽ Jesucristoyarãrẽ õãrõ siñajãrĩ merã ããrĩrikʉmakũ iriburo. Irasũta iriburo.
Iropata ããrã.
Pedro

---

* **5:4** Sugʉ ũma birarimasũ gajirã nemorõ õãrõ ũmagũ, olivo wãĩkʉdima pũrĩ merã iridea berore wajatakumi. Masaka iri berore ĩgũya dipurugue peokuma, gajirãrẽ ĩgũ wajatadeare ĩmurã. I irirosũ, sugʉ Jesúre bʉremugũ ñerõ tarikeregʉ: “Marĩpʉ yʉre iritamugʉkumi”, ãrĩ bʉremurĩrẽ piribi, ũmʉgasigue perebiri okari wajatagʉkumi. Iri ũmʉgasigue perebiri okari wajatari, i berore wajatari irirosũ ããrã. ✡ **5:5** Pr 3.34

2 SAN PEDRO

Pedro Jesúre bʉremurãrẽ gojadea

1 Yʉ Simón Pedro, Jesucristore moãboegʉ, ĩgũ buedoregʉ pídi, mʉsãrẽ i pũrẽ gojáa. Marĩ Opʉ Jesucristo marĩrẽ taugʉ diayemarẽ irigʉ ããrĩmi. Irasirigʉ Marĩpʉ Jesucristo merã gʉare iriderosũta mʉsãdere ĩgũrẽ bʉremumakũ iridi ããrĩmí. Marĩ Jesucristore bʉremurĩ opamakũ õãtaria.

2 Mʉsã Marĩpʉre, irasũ ããrĩmakũ marĩ Opʉ Jesúre masĩa. Irasirigʉ Marĩpʉ ĩgũ mʉsãrẽ õãrõ iritamurĩrẽ, ĩgũ mʉsãrẽ siñajãrĩ sĩrĩrẽ masĩnemomakũ iriburo.

Jesucristoyarã ãsũ ããrĩma, ãrĩ gojadea

3 Marĩpʉ marĩrẽ ĩgũrẽ masĩmakũ iridi ããrĩmí. Irasirigʉ ĩgũ turari merã marĩrẽ ããrĩpereri õãrĩrẽ sĩdi ããrĩmí ĩgũ merã õãrõ ããrĩ, ĩgũ gããmerĩrẽ iriburo, ãrĩgũ. Ĩgũ õãtarigʉ, ããrĩpereri õãrõ irigʉ marĩrẽ siiudi ããrĩmí, ĩgũyarã ããrĩdoregʉ.

4 Ĩgũ õãgũ, õãrõ irigʉ ããrĩsĩã, marĩrẽ: “Yʉ turari merã mʉsãrẽ wári õãtaririre irigʉra”, ãrĩdi ããrĩmí. Irasirigʉ ĩgũ ãrĩderosũta marĩrẽ yámi, ĩgũ irirosũ õãrĩrẽ iriburo, ãrĩgũ. Marĩrẽ i ũmʉma ñerĩrẽ ʉaribejarire piriburo, ãrĩgũ, irasirimi.

5 Ĩgũ marĩrẽ irasirimakũ ĩãrã, mʉsã Jesúre bʉremurã ããrĩpereri mʉsã turari merã ire irinemoka! Õãrĩ irika! Õãrĩ irirã, õãrõ pémasĩrĩ merã irika!

6 Pémasĩrĩ merã irirã, mʉsã ñerõ iridʉarire iribirikõãka! Ñerõ iridʉarire irimerã ñerõ tarikererã, Marĩpʉre gũñaturaníkõãka! Irasũ gũñaturanírã, Marĩpʉre bʉremurĩ merã ĩgũ gããmerĩrẽ iririkʉka!

7 Ĩgũ gããmerĩrẽ iririkʉrã, sugʉ pũrã irirosũ mʉsã basi gãme iritamuka! Gãme iritamurã ããrĩpererã gajirãdere maĩ bʉremuka!

8 Mʉsã irasiriwãgãrã, õãrõ irirãkoa. Irasirirã marĩ Opʉ Jesucristore masĩrã, ĩgũ gããmerĩrẽ õãrõ irinírãkoa. Ubu ããrĩrĩrẽ iribirikoa.

9 Sugʉ õãrõ iriwãgãbi gapʉ koye ĩãbi, o koye õãrõ ĩãjabi ĩgũ waaburire masĩbi irirosũ ããrĩmi. Marĩpʉyare masĩbi: “Ĩgũyare iriro gããmea”, ãrĩ gũñabemi. Ĩgũ ñerõ iridea wajare Marĩpʉ koebéodeare gũñabemi.

10 Yaarã, ire péka! Marĩpʉ mʉsãrẽ siiu, beyedi ããrĩmí, ĩgũyarã ããrĩburo, ãrĩgũ. Irasirirã ĩgũyarã ããrĩsĩã, ĩgũ gããmerĩrẽ neõ piriro marĩrõ merã iridʉarã ããrĩka! Irasiridʉarã, ĩgũyarã ããrĩmerã ñerĩrẽ iririkʉrã irirosũ neõ ããrĩbirikoa.

11 Marĩpʉ ĩgũ gããmerĩrẽ marĩ irimakũ ĩãgũ, marĩ Opʉ marĩrẽ taugʉ Jesucristo ĩgũyarãrẽ perebiri dorerogue marĩrẽ õãrõ bokatĩrĩñeã: “Õõ, yʉ merã õãrõ ããrĩníkõãka!” ãrĩ ñajãdoregʉkumi.

12 Mʉsã yʉ wererire masĩsiáa. Irasũ ããrĩmakũ, diayema ããrĩrĩrẽ mʉsã pédeare piriro marĩrõ õãrõ yáa. Mʉsã irire masĩkeremakũ, yʉ wererire kãtiri, ãrĩgũ, gũñanímakũ irigʉra.

13-14 Marĩ Opʉ Jesucristo yʉre: “Mérõgã dʉyáa mʉ boaburo”, ãrĩ weresiami. Irasirigʉ yʉ okaro ejatuaro mʉsãrẽ: “Ãsũ irika!” ãrĩ weredeare mʉsãrẽ gũñamakũ irigʉra. “Irasiriro gããmekoa yʉre”, ãrĩ gũñáa.

15 Irasirigʉ yʉ boadero pʉrʉ, yʉ weredeare neõ kãtibirikõãburo, ãrĩgũ, ããrĩpereri yʉ iridʉaropa merã mʉsãrẽ irire gojapígʉra.

Gʉa Jesucristo ĩgũ turagʉ ããrĩrĩrẽ ĩãbʉ, ãrĩ gojadea

16 Gʉa marĩ Opʉ Jesucristo turarire, irasũ ããrĩmakũ ĩgũ dupaturi i ũmʉgue aariburire mʉsãrẽ weresiabʉ. Irire wererã, sugʉ masakʉ ĩgũ gããmerõ gũñaboka weredeare wererã meta iribʉ. Gʉa basi ĩgũ turagʉ ããrĩrĩrẽ ĩãbʉ. Irasirirã ire mʉsãrẽ werebʉ.

17 Marĩpʉ ããrĩnígũ Jesucristo turatarigʉ, gosesirigʉ ããrĩrĩrẽ gʉare ĩmumakũ ĩãbʉ. Irire ĩmugũ, ũmʉgasigue merã ãsũ ãrĩ wereními: “Ĩĩ yʉ magũ, yʉ maĩgũ ããrĩmi. Ĩgũ merã bʉro ʉsʉyáa”, ãrĩmi.

18 Ʉmʉgasigue merã irasũ ãrĩ werenímírĩrẽ pérã, ũtãũ wekague marĩ Opʉ Jesús merã ããrĩbú. Irigʉgue ããrĩgṹta ũmʉgasiguema gosesiriri merã ĩgũ deyomakũ ĩãbʉ.

19 Gʉa irire ĩãnerã ããrĩsĩã: “Marĩpʉya kerere weredupiyunerã gojadea diayeta ããrã”, ãrĩ masĩa. Irasirirã mʉsã ĩgũsã gojadeare õãrõ péka! Ĩgũsã gojadea mʉsãrẽ sĩãgodiru irirosũ ããrã. Naĩtĩãrõgue sĩãgodiru merã marĩ waaróre sĩãgowãgãrã irirosũ ĩgũsã gojadea merã Marĩpʉyare masĩa. Irasirirã Jesucristo dupaturi aarimakũguedere irire bueníkõãka! Ĩgũ neñukãmʉ boyodiru õãrõ boyoro irirosũ ããrĩgṹ, marĩrẽ maama ũmʉrẽ píbu ããrĩmi. Irasirigʉ aarigú, marĩrẽ Marĩpʉyare masĩbirideare õãrõ masĩmakũ irigʉkumi.

20 I gapɯre masĩpɯrorika! Marĩpɯya kerere weredupiyunerã ĩgũya werenírĩ gojadea
pũgue ĩgũyare gojarã, ĩgũsã masĩrĩ merã ĩgũsã basi gũñarĩ merã gojarã meta irinerã ããrĩmá.
21 Ĩgũsã Marĩpɯya kerere weredupiyudea, ĩgũsã gããmerõ ĩgũsã gũñarĩ merã weredea meta
ããrã. I ĩgũsã weredupiyudea, Marĩpɯ ĩgũsãrẽ weredoredea ããrã. Irasirirã ĩgũsã Marĩpɯyarã,
Õãgũ deyomarĩgũ iritamurĩ merã Marĩpɯyare were, irire gojanerã ããrĩmá.

2

Ãrĩkatori merã buerimasãyamarẽ gojadea
(Jud 4-13)

1 Iripoegue Israel bumarã surãyeri: "Marĩpɯya kerere weredupiyurimasã ããrã",
ãrĩkatonerã ããrĩmá. Ĩgũsã iriderosũta dapagoradere ãrĩkatori merã buerimasã mɯsã pɯro
aarirãkuma. Mɯsãrẽ masĩña marĩrõ diayema ããrĩbirire buerãkuma. Marĩ Opɯ Jesucristore
ĩgũsã ñerõ iridea waja ĩgũ boari merã wajaribosadire: "Gɯa Opɯ ããrĩbemi", ãrĩrãkuma. Ĩgũsã
irasiriri waja gũñaña marĩrõ Marĩpɯ ĩgũsãrẽ peamegue béogɯkumi.
2 Ĩgũsã ãrĩkatori merã buerire pérã, ĩgũsã ñerĩ ɯaribejari iririre ĩãrã, wárã mɯsã watopegue
ããrĩrã ĩgũsãrẽ ĩãkũĩrãkuma. Ĩgũsãrẽ ĩãkũĩmakũ ĩãrã, gajirã mɯsã Jesúre bɯremurã watopegue
ããrĩmerã Jesúyamarẽ ñerõ ãrĩ werenírãkuma.
3 Ãrĩkatori merã buerimasã niyerure bɯro gããmesĩã, mɯsãrẽ ãrĩkatori bueri merã mɯsã
ĩgũsãrẽ niyeru sĩmakũ irirãkuma. Iripoegue Marĩpɯ gapɯ: "Ĩgũsã irasiriri waja ĩgũsãrẽ
wajamoãgɯra", ãrĩsiadi ããrĩmí. Irasirigɯ ĩgũ ãrĩderosũta ĩgũsãrẽ peamegue béogɯkumi.
4 Irasirigɯ yɯ mɯsã masĩdeare dupaturi gũñamakũ iridɯáa. Iripoegue Marĩpɯ ĩgũrẽ were-
boerã ããrãdinerã ĩgũsã ñerõ irimakũ peamegue peresu iribéodi ããrĩmí. Naĩtĩãrõgue kõmedari
merã siadobobéodi ããrĩmí. Ããrĩpererã ñerãrẽ wajamoãrĩnɯ ejamakũ, ĩgũsã ñerõ iridea waja
ĩgũsãrẽ wajamoãgoragɯkumi.
5 Noé ããrĩdeapoegue marãrẽ ĩgũsã ñerõ iridea waja ĩgũsãrẽ wajamoãdi ããrĩmí. Irasirigɯ i
nikũ ããrĩperero miũgũ, ĩgũsãrẽ mirĩboaperemakũ iridi ããrĩmí. Noé ditare, marãpo, ĩgũ pũrã
ũma ɯrerã, ĩgũsã marãposã nomerẽ taudi ããrĩmí. Noé masakare: "Diayemarẽ irika!" ãrĩ
weregɯ ããrĩdi ããrĩmí.
6 Marĩpɯ Sodoma, Gomorra wãĩkɯri makãrĩ marãdere wajamoãdi ããrĩmí. Ĩgũsã ñetariro
iriri waja ĩgũsãya makãrĩrẽ peame merã soebéogɯ, nitĩ poga dita dujamakũ iridi ããrĩmí.
Pɯrɯgue gajirã ñerãrẽ wajamoãburire masĩburo, ãrĩgũ irasiridi ããrĩmí.
7 Iri makãrĩ marãrẽ wajamoãgũ, Lot diayema irigɯ ditare taudi ããrĩmí. Lot Sodomamɯ,
gajirã ĩgũya makã marã Marĩpɯ dorerire irimerã ñerĩ iririkɯmakũ ĩãgũ, bɯro gariboredi
ããrĩmí.
8 Ĩgũ õãgũ, ĩgũsã watope ããrĩgṹ, ũmɯrikɯ ĩgũsã ñerõ iririre ĩãgũ, ĩgũsã ñerõ werenírĩrẽ pégɯ,
ĩgũya yɯjɯpũrãgue bɯro bɯjawereri merã poyadi ããrĩmí.
9 Irasirirã, iripoegue marã waadeare marĩ masĩsĩã, idere masĩa. Marĩ Opɯ ĩgũrẽ
gããmerãrẽ ñerõ tarimakũ taumasĩmi. Ñerã gapɯre: "Wajamoãgɯra", ãrĩdeare pídi ããrĩmí.
Irasirigɯ ããrĩpererã ñerãrẽ wajamoãrĩnɯ ejamakũ, ĩgũsãrẽ wajamoãgɯkumi.
10 Gajirã ñerã nemorõ ñerĩ ɯaribejari iririkɯrãrẽ, ĩgũ Opɯ ããrĩrĩrẽ gããmemerãrẽ wa-
jamoãgɯkumi. Ĩgũsã mɯsãrẽ ãrĩkatori merã buerã noó gããmerõ yáma. "Gajirã nemorõ õãrõ
masĩa", ãrĩ gũñama. Güiri marĩrõ turari oparãrẽ ñerõ ãrĩ bɯridama.
11 Marĩpɯre wereboerã gapɯ ãrĩkatori merã buerimasã nemorõ turarã ããrĩkererã, Marĩpɯ
ĩũrõ neõ ñerõ ãrĩ bɯridari merã turari oparãrẽ: "Ñerã ããrĩma", ãrĩ weresãbema.
12 Ãrĩkatori merã buerimasã gapɯ waimɯrã pémasĩmerã iririkɯrosũ noó gããmerõ iridɯari
ditare yáma. Ĩgũsã pémasĩbirideare ñerõ wereníma. Masaka waimɯrãrẽ ñeã, wẽjẽkuma.
Ãrĩkatori merã buerimasã, waimɯrã irirosũ boamurã dita ããrĩma. Boadero pɯrɯ peamegue
béosũrãkuma.
13 Irasirirã gajirãrẽ ñerõ tarimakũ iriri waja, ñerõ tarirãkuma. Ʊmɯrĩ, masaka ĩũrõgue noó
gããmerõ ĩgũsã ñerĩ ɯaribejarire iri, ɯsɯyama. Mɯsã merã bosebaarã, ñerõ gɯyasĩũrĩ iririkɯrã
ããrĩma.
14 Nomerẽ ĩãrã, ĩgũsã merã ñerõ iridɯama. Ĩgũsã merã ñerõ iririre neõ piribema.
Marĩpɯyare gũñaturamerãrẽ ĩgũsã irirosũ ñerõ iridɯamakũ yáma. Ĩgũsã bɯro opadɯarire:
"Ãsũ irirãra opamurã", ãrĩ gũñarã ããrĩma. Irasirirã Marĩpɯ wajamoãsũmurã ããrĩma.
15 Diayemarẽ piri, iripoeguemɯ Balaam iriderosũ ñerõ yáma. Balaam, Beor wãĩkɯgɯ magũ
ããrĩdi ããrĩmí. Ĩgũ ñerĩ iriri merã niyerure wajatadɯagɯ ããrĩdi ããrĩmí.
16 Ĩgũ irasiribu maague waamakũ, ĩgũyago burra ĩgũrẽ turideo ããrĩmó. Marĩpɯ igore
masako irirosũ wereníma kũ iridi ããrĩmí. Igo wereníma kũ pégɯ, Balaam ĩgũ pémasĩbi irirosũ
iriboadideare pirikõãdi ããrĩmí.

17 Masaka deko ããrĩrĩ gobegue deko bokarãkoa, ãrĩ gũñama. Ãrĩkatori merã buerimasã
gapʉ deko ããrĩrĩ gobegue deko marĩrõ irirosũ ããrĩma. Ĩĩmikãyebori mirũ wẽjãpuri merã
eja, otederogue deko merẽrõ marĩrõ tariaro irirosũ neõ masakare iritamubema. Irasirigʉ
Marĩpʉ: "Ĩgũsãrẽ ãsũ wajamoãgʉra", ãrĩderosũta gajiro nemorõ naĩtĩãrõgue ããrĩnímakũ
irigʉkumi.
18 Ãrĩkatori merã buerimasã werenírĩ, ĩgũsã: "Masĩtarinʉgãa", ãrĩrĩ neõ wajamáa. Jesúre
bʉremunʉgãrãrẽ ñerõ iririkʉrã iririre piriwãgãrãrẽ: "Marĩ noó gããmerõ irimakũ õãgoráa",
ãrĩ buema. Irire irasũ ãrĩ buerã, Jesúre bʉremunʉgãrãrẽ ñerõ ʉaribejarire dupaturi
iridʉamakũ yáma.
19 Ĩgũsãrẽ: "Marĩ noó gããmerõ irimasĩa", ãrĩ buema. Irasũ ããrĩkeremakũ, ĩgũsã ñerõ
ʉaribejari, ĩgũsãrẽ ñerõ irimakũ yáa. Ñerõ iririre neõ pirimasĩbema. Irasirirã ñerõ iri-
doregʉre moãboerã, ĩgũ doreri ditare irirã irirosũ ããrĩma.
20 Marĩ Opʉ Jesucristore marĩrẽ taugʉre masĩnʉgãrã i ũmʉma ñerĩrẽ pirikõãma. Iri ñerĩrẽ
piridero pʉrʉ, dupaturi piriro marĩrõ irinemomakũ, ñegorakoa. Ĩgũsã Jesucristore masĩburo
dupiyuro ĩgũsã ããrĩpʉroridero nemorõ ñerõ dujama.
21 Ñerĩrẽ irasiririkʉrãrẽ diayeta Jesucristoyare diayema iririre masĩbirimakũ õãbukuyo.
Marĩpʉ doreri ĩgũsãrẽ ĩgũ pídeare masĩdero pʉrʉ irire gããmemerã, ñetariro dujama.
22 Irasirirã dupaturi ñerĩrẽ piriro marĩrõ irinemorã, masaka ãrĩnarõsũ irirã yáma. Ãsũ
ãrĩnama: "Diayée doka, pʉrʉ ĩgũ dokadeareta baakumi doja. Irasũ ããrĩmakũ yesede guua,
pʉrʉ ñerĩ sóoberogue oyakumi doja", ãrĩma.

3

Marĩ Opʉ Jesucristo dupaturi i ũmʉgue aariburire gojadea

1 Yaarã yʉ maĩrã, mʉsãrẽ su pũ gojasiabʉ. Yʉ iri dupiyurogue gojadea pũ, irasũ ããrĩmakũ
i pũ merã mʉsãrẽ: "Ãsũ irika!" ãrĩrĩrẽ õãrõ gũñamakũ iridʉagʉ yáa.
2 Iripoegue marã õãrã Marĩpʉya kerere weredupiyunerã gojadeare, irasũ ããrĩmakũ marĩ
Opʉ marĩrẽ taugʉ dorerire gũñaka! Iri dorerire gʉa ĩgũ buedoregʉ pínerã mʉsãrẽ buebʉ.
3 Ire gũñapʉrorika! I ũmʉ pereburi dupiyuro masaka Marĩpʉyare bʉridarãkuma. Ñerõ
ʉaribejarire iririkʉrãkuma.
4 Bʉridari merã: "Cristo: 'Dupaturi aarigʉra', ĩgũ ãrĩdea, ¿naásũ waari? Marĩ ñekũsãmarã
boanerã ããrĩmá. Neõgorague i ũmʉ ããrĩnʉgãdero pʉrʉ, ããrĩpereri mʉrãrõta ããrĩníkõãa.
Irasirigʉ Cristo neõ aaribirikumi", ãrĩrãkuma.
5 I gapʉre neõ gũñadʉabema. Iripoeguere Marĩpʉ i nikũ, ũmʉgasire ããrĩmakũ iridi
ããrĩmí. Ĩgũ werenírĩ merã doredero sũta deko ããrĩrõgue nikũ deyoamakũ iridi ããrĩmí. Irasũ
ããrĩmakũ deko merã i nikũ ããrĩmakũ iridi ããrĩmí.
6 Pʉrʉ deko merãta i nikũrẽ miũdi ããrĩmí. Irire miũgũ, i nikũma ããrĩdeare peremakũ iridi
ããrĩmí.
7 Dapagorare ĩgũ werenírĩ merã dorerosũta ũmʉgasi, i nikũ ããrĩnímakũ yámi. Pʉrʉguere
ããrĩpererã ñerãrẽ wajamoãrĩnʉ ejamakũ, i ããrĩpererire peame merã peremakũ irigʉkumi.
Irinʉ ããrĩmakũ, ñerãrẽ peamegue béogʉkumi ĩgũsãrẽ wajamoãgũ.
8 Yaarã yʉ maĩrã, i gapʉre gũñaka! Marĩ: "Mil bojori tariri yoataria", ãrĩ gũñáa. Marĩ Opʉ
gapʉ gũñamakũ, mil bojori tariri, sunʉ tariro irirosũ ããrã. Sunʉ tariride mil bojori tariri
irirosũ ããrã ĩgũrẽ.
9 Surãyeri masaka marĩ Opʉ ĩgũ: "Dupaturi aarigʉkoa", ãrĩdeare gũñarã: "Yoobotarimi,
aaribiribukumi", ãrĩ gũñama. Ĩgũsã irasũ gũñarĩ diaye ããrĩbea. Masakare bopoñarĩ merã
ĩãsĩã, mata aaribirikumi. Neõ sugʉ masakʉre peamegue waamakũ gããmebemi. Ããrĩpererã
ĩgũsã ñerõ iririre bʉjawere, gũñarĩrẽ gorawayumakũ gããmemi. Irasirigʉ aaribemi dapa.
10 Marĩ Opʉ dupaturi i ũmʉgue aaririnʉ ããrĩmakũ, yajarimasũ gũñaña marĩrõ yajagʉ
arigú irirosũ gũñaña marĩrõ arigʉkumi. Ĩgũ aarimakũ, bʉro bʉsʉro merã ũmʉgasi
pereakõãrokoa. I ũmʉma ũjũpereakõãrokoa. Nikũ, irasũ ããrĩmakũ ããrĩpereri i nikũgue ããrĩrĩ
ũjũpereakõãrokoa.
11 Marĩpʉ i ããrĩpereri peremakũ iriburire pérã, marĩ ñerõ iririre piri, Marĩpʉ gããmerĩ
gapʉre iriro gããmea marĩrẽ.
12 Marĩ Opʉ dupaturi i ũmʉgue aaririnʉrẽ yúrãta Marĩpʉ gããmerĩrẽ iriri merã ĩgũ aari-
makũ iriyuwarikʉpurumurã! Irinʉrẽ ũmʉgasima ũjũpereakõãrokoa. I ũmʉgue ããrĩrĩ ũjũ
sebepereakõãrokoa.
13 Marĩ gapʉ Marĩpʉ ĩgũ: "Maama ũmʉgasi, maama nikũrẽ irigʉra", ãrĩderosũta ĩgũ
iriburire yúa. Ĩgũ maama dita iriadero pʉrʉguere õãrã diayema irirã dita ããrĩrãkuma.

14 Irasirirã mʉsã yʉ maĩrã, marĩ Opʉ aariburire yúrãta, bʉro iridʉari merã õãrĩ ditare
irika! Irasirimakʉ̃, ĩgʉ̃ aarigʉ́, mʉsãrẽ ĩgʉ̃ merã õãrõ siñajãrĩ oparã, Marĩpʉ ĩũrõ ñerĩ marĩrã,
waja opamerãrẽ bokajagʉkumi.
15 Mʉsã ire masĩka! Marĩ Opʉ masakare bopoñarĩ merã ĩãgʉ̃, ĩgʉ̃sã peamegue waabir-
imakʉ̃ gããmegʉ̃, mata aaribirikumi. Ĩgʉ̃sã ñerõ iririre bʉjawereri merã gũña, ĩgʉ̃rẽ
bʉremunʉgãmakʉ̃ yámi. Marĩyagʉ Pablo marĩ maĩgʉ̃, Marĩpʉ masĩrĩ sĩrĩ merã ãsũta mʉsãrẽ
gojadi ããrĩmí.
16 Ããrĩpereri ĩgʉ̃ gojadea pũgue marĩ Opʉ dupaturi aariburimarẽ gojadi ããrĩmí. Irire
marĩ pémasĩdʉamakʉ̃ diasagoráa marĩrẽ. Marĩpʉyare masĩmerã, irasũ ããrĩmakʉ̃ ĩgʉ̃yare
gũñaturamerã: “Pablo gojadea ãsũ ãrĩdʉaro yáa”, ãrĩ buerã, keoro buebema. Ãrĩkatori merã
buema. Gaji Marĩpʉya wereníri gojadea pũgue gojadeare buerãde irasũta yáma. Irasiriri
waja peamegue béosũrãkuma.
17 Yaarã yʉ maĩrã, yʉ mʉsãrẽ ãrĩkatori merã buerimasã iririre weresiabʉ. Irasirirã ñerã
mʉsãrẽ ãrĩkatori merã buerire pémasĩka! Ĩgʉ̃sã Marĩpʉ dorerire irimerã ririrosũ ããrĩbirikõãka!
Irasũ ããrĩmakʉ̃, mʉsã ĩgʉ̃yare gũñaturari merã bʉremurĩrẽ neõ piribirikõãka!
18 Marĩ Opʉ Jesucristo marĩrẽ taugʉ gapʉre, irasũ ããrĩmakʉ̃ ĩgʉ̃ marĩrẽ maĩrĩ gapʉre
masĩnemoka! Dapagorare, pʉrʉguedere neõ piriro marĩrõ marĩ ĩgʉ̃rẽ bʉremuníkõãrã!
“Õãtaria mʉ”, ãrĩrã ĩgʉ̃rẽ! Irasũta ãrĩrã!
Iropata ããrã.
Pedro

1 SAN JUAN

Juan Jesucristoyamarẽ gojadea

1 Gʉa mʉsãrẽ Jesucristoyamarẽ gojáa. Neõgoragueta i ʉ̃mʉ ããrĩburi dupiyuro ããrĩsiadi
ããrĩmí. I ʉ̃mʉgue deyoadero pʉrʉ, ĩgʉ̃rẽ gʉaya koye merã ĩã, ĩgʉ̃ werenírĩrẽ pébʉ. Ĩgʉ̃
ããrĩrĩrẽ ĩãmasĩ, gʉaya mojõrĩ merã ĩgʉ̃rẽ moãñabʉ. Ĩgʉ̃ marĩrẽ Marĩpʉ merã ããrĩnímakʉ̃ irigʉ
Marĩpʉya werenírĩrẽ weregʉ ããrĩmi.

2 Ĩgʉ̃, Marĩpʉ merã ããrĩnígʉ̃, i ʉ̃mʉgue deyoadi ããrĩmí, marĩrẽ Marĩpʉ merã ããrĩnímakʉ̃
iribu. Ĩgʉ̃ deyoadero pʉrʉ, gʉare ĩgʉ̃ Pagʉ merã perebiri okarire sĩgʉ̃ ããrĩrĩrẽ masĩmakʉ̃
irimi. Gʉa ĩgʉ̃rẽ ĩãsĩã, gʉa ĩãdeare mʉsãrẽ werea.

3 Gʉa Marĩpʉ merã, irasũ ããrĩmakʉ̃ ĩgʉ̃ magʉ̃ Jesucristo merã õãrõ ããrã. Irasirirã gʉa ĩã,
pédeare mʉsãrẽ werea, mʉsãde gʉa irirosũta Marĩpʉ merã, Jesucristo merã õãrõ ããrĩ, gʉa
merãdere õãrõ ããrĩburo, ãrĩrã.

4 Irireta gʉa mʉsãrẽ gojáa, bʉro ʉsʉyari opaburo, ãrĩrã.

Marĩpʉ ããrĩrĩ, boyorigora ããrã, ãrĩ gojadea

5 Jesucristo gʉare ĩgʉ̃ya kere buedeare mʉsãrẽ werea. Ãsũ ãrĩmi: "Marĩpʉ ããrĩrĩ, boyorig-
ora ããrã. Ĩgʉ̃guere naĩtĩãrĩ neõ máa. Irasirigʉ õãrĩ ditare opagʉ, ñerĩrẽ neõ opabi ããrĩmi".

6 Ñerĩrẽ irirã naĩtĩãrõgue ããrĩrã irirosũ ããrĩma. Marĩ, ĩgʉ̃sã irirosũ ñerĩrẽ iririkʉkererã,
"Marĩpʉ merã õãrõ ããrĩ, õãrõ yáa", ãrĩrã, ãrĩkatorã yáa. Diayemarẽ iribea.

7 Marĩpʉ õãrĩ ditare irigʉ irirosũ marĩ õãrĩrẽ iririkʉrã, boyorogue ããrĩrã irirosũ ããrã.
Irasirirã, Marĩpʉ merã õãrõ ããrĩrã, marĩ baside õãrõ ããrĩrã yáa. Jesucristo, Marĩpʉ magʉ̃
curusague boagʉ ĩgʉ̃ya dí béodea merã marĩ ñerĩ opari ããrĩpererire koeníkõãmi.

8 Marĩ ñerĩrẽ irirã: "Ñerĩrẽ irirã meta ããrã", ãrĩrã, marĩ basita ãrĩkatorã yáa. Diayema
ããrĩrĩrẽ masĩbea.

9 Marĩ ñerõ irideare Marĩpʉre weretaripeomakʉ̃, ĩgʉ̃ ãrĩderosũta diayemarẽ irigʉ ããrĩsĩã,
marĩ ñerõ irideare kãtipeokõãgʉkumi. Ããrĩpereri marĩ ñerĩ oparire koepeokõãgʉkumi.

10 Marĩpʉ: "Ããrĩpererã masaka ñerĩrẽ irirã ããrĩma", ãrĩdi ããrĩmí. Irasirirã marĩ: "Neõ
ñerĩrẽ iribea", ãrĩrã: "Marĩpʉ ãrĩkatogʉ ããrĩmi", ãrĩrã irirosũ ããrã. Ĩgʉ̃ werenírĩrẽ gããmemerã
irirosũ ããrã.

2

Juan: "Cristo ĩgʉ̃ Pagʉre marĩya ããrĩburire sẽrẽbosami", ãrĩ gojadea

1 Yaarã, mʉsã yʉ pũrã irirosũ ããrã. Yʉ mʉsãrẽ ire gojáa, ñerĩrẽ iribirikõãburo, ãrĩgʉ̃. Marĩ
ñerõ irimakʉ̃, Jesucristo diayemarẽ irigʉ ĩgʉ̃ Pagʉre marĩya ããrĩburire ãsũ ãrĩ sẽrẽbosami:
"Ĩgʉ̃sã ñerõ irideare kãtika, ĩgʉ̃sãrẽ wajamoãbirikõãka!" ãrĩmi.

2 Jesucristo ĩgʉ̃ boari merã marĩ ñerõ iridea wajare marĩrẽ wajaribosadi ããrĩmí. Marĩ
ñerõ iridea waja ditare wajaribosabiridi ããrĩmí. Ããrĩpererã i ʉ̃mʉ marãrẽ ĩgʉ̃sã ñerõ iridea
wajare wajaribosadi ããrĩmí.

3 Marĩpʉ dorerire marĩ irirã: "Marĩpʉre diayeta masĩa", ãrĩ masĩa.

4 Sugʉ Marĩpʉ dorerire iribi: "Yʉde Marĩpʉre masĩa", ãrĩgʉ̃, ãrĩkatogʉ yámi. Diayema
ããrĩrĩrẽ masĩbemi.

5 Marĩpʉ dorerire irigʉ gapʉ Marĩpʉre bʉro maĩmi. Irasirigʉ: "Yʉ Marĩpʉ merã õãrõ ããrã",
ãrĩ masĩmi.

6 Irasirirã marĩ: "Marĩpʉ merã õãrõ ããrã", ãrĩrã, Jesucristo ĩgʉ̃ iririkʉderosũta iriro
gããmea.

Juan, Marĩpʉ dorerimarẽ gojadea

7 Yaarã, yʉ mʉsãrẽ dapagora gojari, maama doreri meta ããrã. I doreri, mʉsã Jesúya kerere
bʉremunʉgãdeapoegue pédeata ããrã. Irasirirã mʉsã iri dorerire pésiabʉ.

8 Iri doreri: "Gãme maĩka!" ãrã. Irasiriro iri doreri, iripoeguema doreri ããrĩkerero, maama
doreri irirosũ ããrã. Iri dorerire irimerã naĩtĩãrõgue ããrĩrã irirosũ ããrĩma. Iro dupiyuro
mʉsã iri dorerire iribirinerã ããrĩbʉ́. Dapagorare Cristo irirosũ mʉsãde irire irirã yáa.
Irasirirã naĩtĩãrõgue ããrĩrã irirosũ ããrĩbea. Boyorogue ããrĩnʉgãrã irirosũ irirã yáa.

9 Sugʉ gajigʉ ĩgʉ̃yagʉre ĩãturi dookeregʉ: "Marĩpʉ dorerire irigʉ ããrã", ãrĩgʉ̃, naĩtĩãrõgue
ããrĩgʉ́ irirosũ ããrĩmi dapa.

10 Gajirãrẽ ĩgʉ̃yarãrẽ maĩgʉ̃ gapʉ boyorogue ããrĩgʉ́ irirosũ ããrĩmi. Ĩgʉ̃guere neõ ñerĩ opari
ĩgʉ̃rẽ ñerõ irimakʉ̃ iriri máa.

11 Gajirãrẽ ĩgũyarãrẽ ĩãturi doorikɯgɯ gapɯ naĩtĩãrõgue waagorenagũ irirosũ ñerĩrẽ
iririkɯgɯ ããrĩmi. Ĩgũ ñerĩrẽ iririkɯri waja, koye ĩãbi ĩgũ waaburore masĩbi irirosũ Marĩpɯ
dorerire neõ masĩbi ããrĩmi.
12 Yɯ mɯsãrẽ yɯ pũrã irirosũ ããrĩrãrẽ gojáa. Marĩpɯ, Jesucristo ĩgũ boari merã mɯsã ñerõ
iridea wajare wajaribosari merã mɯsã ñerĩ irideare kãtidi ããrĩmí. Irasirigɯ mɯsãrẽ gojáa.
13 Mɯsã pagɯsãmarã, mɯsã Cristore neõgoragueta ããrĩdire masĩa. Irasirigɯ mɯsãdere gojáa.
Mɯsã maamarã, wãtĩrẽ tarinɯgãnerã ããrã. Irasirigɯ mɯsãrẽ gojáa.
14 Mɯsã Marĩpɯre masĩa. Irasirigɯ mɯsãrẽ yɯ pũrã irirosũ ããrĩrãrẽ gojáa. Mɯsã
pagɯsãmarã, mɯsã Cristore neõgoragueta ããrĩdire masĩa. Irasirigɯ mɯsãrẽ gojáa. Mɯsã
maamarã, Marĩpɯre gũñaturarã ĩgũ wereníríre gããmerã, wãtĩrẽ tarinɯgãnerã ããrã. Irasirigɯ
mɯsãrẽ gojáa.
15 I ũmɯrẽ, i ũmɯma ñerĩrẽ maĩbirikõãka! Sugɯ i ũmɯmarẽ maĩgũno, Marĩpɯre maĩbemi.
16 I ũmɯma ãsũ ããrã. Masaka noó gããmerõ ñerĩ ɯaribejari, gajinorẽ ĩã bɯro gããmerĩ, gajirã
nemorõ opari merã ɯsɯyari ããrã. Iri Marĩpɯyama ããrĩbea. I ããrĩpereri i ũmɯma dita ããrã.
17 I ũmɯ pereburo yáa. Ããrĩpereri masaka ĩgũsã i ũmɯma ñerĩ ɯaribejaride pereakõãrokoa.
Marĩpɯya gapɯ neõ perebirikoa. Irasirirã, Marĩpɯ gããmerĩrẽ irirã ĩgũ merã ããrĩníkõãrãkuma.

Juan: "Diayema ããrĩrĩ, diayema ããrĩbiri ããrã", ãrĩ gojadea

18 Mɯsã yɯ pũrã irirosũ ããrĩrã, i ũmɯ pereburo mérõ dɯyáa. I ũmɯ pereburo dupiyuro
Cristore ĩãturigɯ aarigɯkumi. Mɯsã irire pésiabɯ. Dapagoradere gajirã Cristore ĩãturirã wárã
ããrĩsiama. Irasirirã marĩ i ũmɯ pereburo mérõ dɯyarire masĩa.
19 Ĩgũsã Cristore ĩãturirã marĩ merã ããrĩnerã ããrĩkererã, marĩyarã diaye ããrĩbema. Irasirirã
ããrĩpererã marĩrẽ béo wiriama. Ĩgũsã irasirimakũ ĩãrã, masĩa. Ĩgũsã marĩyarã ããrĩnerã, marĩ
merã dujabonerã ããrĩmá.
20 Cristo mɯsãrẽ Õãgũ deyomarĩgũrẽ sĩsiadi ããrĩmí masĩrĩ opadoregɯ. Irasirirã mɯsã
ããrĩpererã Õãgũ deyomarĩgũ merã Jesucristoya kere diayema ããrĩrĩrẽ masĩa.
21 Irasirigɯ yɯ mɯsãrẽ gojagɯ: "Diayema ããrĩrĩrẽ masĩbea mɯsã", ãrĩ gojagɯ meta yáa. Mɯsã
diayema ããrĩrĩrẽ masĩsĩã: "Jesucristoya kere, diayema ããrĩrĩ, neõ ãrĩkatori kere meta ããrã",
ãrĩ masĩa. Irasirigɯ mɯsãrẽ gojáa.
22 Ãrĩkatorikɯrã gapɯ ãsũ ãrĩma: "Jesús, Marĩpɯ iriudi Cristo ããrĩbemi", ãrĩma. Irire irasũ
ãrĩrã Cristore ĩãturirã ããrĩma. Ĩgũrẽ Marĩpɯ magũ ããrĩrĩrẽ bɯremubirisĩã, ĩgũ Pagɯdere
bɯremubema.
23 Noó: "Jesús, Marĩpɯ magũ ããrĩbemi", ãrĩrãno ĩgũ Pagɯ merãdere õãrõ ããrĩbema. "Jesús,
Marĩpɯ magũ ĩgũ iriudi Cristo ããrĩmi", ãrĩrã gapɯ ĩgũ Pagɯ merãdere õãrõ ããrĩma.
24 Irasirirã, Jesucristoya kerere mɯsã bɯremunɯgãdeapoegue pédeare õãrõ gũñaduripíka!
Irire gũñaduripírã, Jesucristo merã, ĩgũ Pagɯ merãdere neõ piriro marĩrõ õãrõ ããrĩníkõãrãkoa.
25 Jesucristo marĩrẽ ãsũ ãrĩ weresiami: "Yɯpɯ merã perebiri okari sĩgɯkoa mɯsãrẽ", ãrĩmi.
26 Gajirã mɯsãrẽ ãrĩkatori merã buedɯama. Irasirigɯ mɯsãrẽ irire gojáa, ĩgũsã ãrĩkatorire
péri, ãrĩgũ.
27 Ĩgũsã mɯsãrẽ irasũ ãrĩkatokeremakũ, Jesucristo gapɯ mɯsãrẽ Õãgũ deyomarĩgũrẽ sĩsiadi
ããrĩmí masĩrĩ opadoregɯ. Irasirigɯ Õãgũ deyomarĩgũ mɯsã merã ããrĩnísĩã, neõ ãrĩkatori
marĩrõ ããrĩpereri diayema ããrĩrĩrẽ mɯsãrẽ masĩmakũ yámi. Irasirimakũ ĩãrã: "Gajirã gɯare
diayema ããrĩrĩrẽ buemakũ gããmea", ãrĩbirikõãdorea. Irasirirã, Õãgũ deyomarĩgũ mɯsãrẽ
buerosũta Cristo merã õãrõ ããrĩníkõãka!
28 Irasirigɯ yɯ mɯsãrẽ yɯ pũrã irirosũ ããrĩrãrẽ: "Cristo merã õãrõ ããrĩníkõãka!" ãrĩ werea.
Marĩ irasirirã, Cristo i ũmɯgue dupaturi aarimakũ, neõ güiri marĩrõ ĩgũ ĩũrõrẽ gɯyasĩrĩrĩ
marĩrõ gũñaturari merã ĩgũrẽ õãrõ bokatĩrĩñeãrãkoa.
29 Jesucristo Marĩpɯ magũ diayemarẽ irigɯ ããrĩrĩrẽ mɯsã masĩa. Irasirirã, ããrĩpererã
diayemarẽ irirãno Marĩpɯ pũrã ããrĩma. Idere mɯsã masĩa.

3

Mɯsã Marĩpɯ pũrã ããrã, ãrĩ gojadea

1 Marĩpɯ marĩrẽ maĩtarimi. Irasirigɯ marĩrẽ: "Yɯ pũrã ããrĩma", ãrĩmi. Irasirirã ĩgũ pũrã
ããrã marĩ. I ũmɯ marã ñerã Marĩpɯre masĩbema. Irasirirã marĩdere ĩgũ pũrãdere masĩbema.
2 Yaarã yɯ maĩrã, yɯ mɯsãrẽ werea. Marĩpɯ pũrã ããrã marĩ. Pɯrɯgue marĩ ããrĩburire marĩ
õãrõ masĩbea dapa. Cristo dupaturi aarimakũgue diayeta irire masĩrãkoa. Ĩgũ aarimakũ
ĩãrã: "Ãsũta ããrĩmi", ãrĩ masĩrãkoa. Irasirirã, Cristo aarimakũgue, marĩ ĩgũ irirosũ ããrĩrãkoa.
3 Ĩgũ irirosũ ããrĩburire gũñarãno: "Ĩgũ irirosũta õãrĩrẽ iriro gããmea marĩrẽ", ãrĩrã, ñerĩ
iririre piri, õãrĩ gapɯre irirã yáma.

4 Ããrĩpererã ñerĩrẽ irirã, Marĩpʉ dorerire tarinʉgãrã ããrĩma. Ñerõ iriri, Marĩpʉ dorerire
tarinʉgãrĩ ããrã.
5 Jesucristo marĩ ñerõ iridea wajare peremakʉ̃ iribu i ʉ̃mʉgue aaridi ããrĩmí. Ĩgʉ̃rẽ ñerĩ
opari neõ máa. Mʉsã irire masĩa.
6 Irasirirã ããrĩpererã ĩgʉ̃ merã õãrõ ããrĩnírã, ñerĩrẽ irinírã meta ããrĩma. Ñerĩrẽ irinírã gapʉ
ĩgʉ̃rẽ neõ masĩbiri, ĩgʉ̃ ããrĩrikʉridere masĩbema.
7 Yaarã, yʉ pũrã irirosũ ããrĩrã, õãrõ pémasĩka! Gajirã mʉsãrẽ ãrĩkatomakʉ̃, ĩgʉ̃sãrẽ
pébirikõãka! Sugʉ diayemarẽ irigʉno, Jesucristo irirosũ õãgʉ̃ ããrĩmi.
8 Ñerĩrẽ irinígʉ̃ wãtĩyagʉ ããrĩmi. Wãtĩ neõgoragueta ñerĩrẽ irinʉgãdi ããrĩmi. Irasirigʉ
Marĩpʉ magʉ̃ Jesucristo wãtĩ ñerĩ iririre béogʉ i ʉ̃mʉgue aaridi ããrĩmí.
9 Marĩpʉ ĩgʉ̃ pũrãrẽ ĩgʉ̃ irirosũ ããrĩrikʉmakʉ̃ iridi ããrĩmí. Irasirirã ñerĩrẽ iriníbema. Marĩpʉ
pũrã ããrĩsĩã, ñerĩ ditare irinímasĩbema.
10 Marĩpʉ pũrãrẽ, wãtĩ pũrãdere ãsũ ĩãmasĩa. Wãtĩ pũrã, Marĩpʉ pũrã irirosũ ããrĩbema.
Diayemarẽ irinímerã, gajirã ĩgʉ̃sãyarãrẽ maĩmerã, Marĩpʉ pũrã ããrĩbema.

Gãme maĩdoredea

11 "Marĩrẽ gãme maĩrõ gããmea", ãrĩ bueri, mʉsã Jesúya kerere bʉremunʉgãdeapoegue
pédeata ããrã.
12 Irasirirã marĩ Caín iripoeguemʉ iriderosũ iribirikõãrã! Caín wãtĩyagʉ ããrĩsĩã, ĩgʉ̃
pagʉmʉrẽ wẽjẽbéokõãdi ããrĩmí. ¿Nasirigʉ ĩgʉ̃rẽ wẽjẽyuri? Ĩgʉ̃ ñerĩrẽ irinídi ããrĩmí. Ĩgʉ̃ pagʉmʉ
gapʉ diayemarẽ irinídi ããrĩmí. Ĩgʉ̃ irasũ iriri waja, Caín ĩgʉ̃rẽ ĩãturi doo, wẽjẽbéokõãdi ããrĩmí.
13 Yaarã, i ʉ̃mʉ marã ñerõ iririkʉrã marĩ õãrĩrẽ iriri waja marĩrẽ ĩãturi doomakʉ̃ ĩãrã:
"¿Nasiriro irasũ waáari yʉre?" ãrĩ gũñabirikõãka!
14 Iripoeguere marĩ peamegue waamurã dita ããrĩnerã ããrãdibʉ. Dapagora gapʉre
marĩyarãrẽ maĩsĩã: "Marĩpʉ marĩrẽ ĩgʉ̃ ããrĩrõgue waamurã ããrĩmakʉ̃ iridi ããrĩmí", ãrĩ masĩa.
Sugʉ gajigʉ ĩgʉ̃yagʉre maĩbino, peamegue waabu ããrĩmi dapa.
15 Ĩgʉ̃sãyarãrẽ ĩãturi doorãno Marĩpʉ ĩũrõrẽ masakare wẽjẽbéorã irirosũ ããrĩma. Masakare
wẽjẽbéorã Marĩpʉ merã perebiri okari opamerã ããrĩma. Irire mʉsã masĩa.
16 Jesucristo marĩya ããrĩburire marĩrẽ boabosadeare gũñarã, ĩgʉ̃ marĩrẽ bʉro maĩrĩrẽ
masĩa. Irasirirã marĩde marĩyarãrẽ maĩrã, ĩgʉ̃sãya ããrĩburire boamurã ããrĩkererã, ĩgʉ̃sãrẽ
iritamurõ gããmea.
17 Sugʉ wári ĩgʉ̃ ããrĩburire opagʉ gapʉ ĩgʉ̃yagʉre bopogʉre ĩãkeregʉ, ĩgʉ̃rẽ bopoña sĩbi,
Marĩpʉ maĩrõsũ maĩbemi.
18 Yaarã yʉ maĩrã: "Marĩ gajirãrẽ maĩa", ãrĩ werenírã, ĩgʉ̃sãrẽ iritamurõ gããmea. Ĩgʉ̃sãrẽ
iritamurã, marĩ ĩgʉ̃sãrẽ diaye maĩrĩrẽ masĩmakʉ̃ yáa.

Marĩpʉ ĩũrõ güiro marĩrõ ããrĩrĩrẽ gojadea

19 Gajirãrẽ maĩrã: "Marĩ diayeta Marĩpʉ pũrã ããrã", ãrĩ masĩa. Irasirirã, ĩgʉ̃ ĩũrõ güiro
marĩrõ ããrĩmasĩa.
20 Marĩ basi: "Ñerõ iriakubʉ, irasirigʉ waja opakoa", ãrĩ gũñarikʉkeremakʉ̃, Marĩpʉ
ããrĩpererire masĩgʉ̃, marĩ nemorõ marĩ ããrĩrikʉrire masĩmi. Irasirigʉ marĩrẽ õãrõ
ããrĩrikʉmakʉ̃ irimasĩmi.
21 Yaarã yʉ maĩrã: "Marĩpʉ ĩũrõ marĩ ñerĩ iridea wajare opabea", ãrĩ gũñarã, ĩgʉ̃ ĩũrõ güiro
marĩrõ gũñaturari merã ããrĩmasĩa.
22 Irasũ ããrĩmakʉ̃ ĩgʉ̃ dorerire ĩgʉ̃ gããmerĩrẽ marĩ irimakʉ̃ ĩãgʉ̃, ĩgʉ̃rẽ marĩ sẽrẽrĩrẽ
sĩgʉkumi.
23 Ĩgʉ̃ marĩrẽ doregʉ, ãsũ ãrĩmi: "Yʉ magʉ̃ Jesucristore bʉremuka! Irasũ ããrĩmakʉ̃, ĩgʉ̃
mʉsãrẽ doredero sũta gãme maĩka!" ãrĩmi.
24 Marĩ ĩgʉ̃ dorerire irirã, ĩgʉ̃ merã õãrõ ããrĩníkõãa. Ĩgʉ̃de marĩguere ããrĩníkõãmi. Ĩgʉ̃
marĩrẽ Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃rẽ sĩsiami. Irasirigʉ ĩgʉ̃ marĩguere ããrĩnírĩrẽ Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃ merã
marĩrẽ masĩmakʉ̃ yámi.

4

"Marĩpʉ weredorederosũta wererã ããrã", ãrĩrãyamarẽ masĩdorea, ãrĩ gojadea

1 Yaarã yʉ maĩrã, mʉsãrẽ werea. Dapagorare i ʉ̃mʉrẽ wárã: "Marĩpʉ weredorederosũta
wererã ããrã", ãrĩkererã, ãrĩkatorã ããrĩma. Irasirirã, ããrĩpererã mʉsã masĩmerã mʉsã pʉrogue
buerã ejamakʉ̃, mata ĩgʉ̃sã buerire bʉremubirikõãka! Ĩgʉ̃sã buerire pérã: "¿Diayeta Marĩpʉ
buedoreri ããrĩrĩ? ¿Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃rẽ oparã ããrĩrĩ irasũ ãrĩ wererã?" ãrĩ gũñaka!
2 Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃rẽ oparãno, ãsũ ãrĩma: "Jesucristo marĩ irirosũ dʉpʉkʉgʉ i ʉ̃mʉguere
aaridi ããrĩmí". Mʉsã, ĩgʉ̃sã irire irasũ ãrĩmakʉ̃ pérã: "Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃rẽ oparã, Marĩpʉ
doredero sũta werema", ãrĩ masĩrãkoa.

3 “Jesús marĩ irirosũ dʉpʉkʉgʉ i ũmʉguere aaridi ããrĩmí”, ãrĩrĩrẽ bʉremumerã gapʉ Õãgũ
deyomarĩgũrẽ opabema. Cristore ĩãturigʉre doregʉta ĩgũsãdere doremi. Mʉsã, Cristore
ĩãturigʉ aariburire pésiabʉ. Dapagoradere ĩgũrẽ doregʉta i ũmʉguere ããrĩsiami.
4 Mʉsã yʉ pũrã irirosũ ããrĩrã, Marĩpʉyarã ããrã. Õãgũ deyomarĩgũ mʉsãguere ããrĩmi. Wãtĩ
ĩgũyarãrẽ i ũmʉgue ããrĩrãrẽ doregʉ ããrĩmi. Õãgũ deyomarĩgũ gapʉ, wãtĩ nemorõ turagʉ
ããrĩmi. Irasirirã, ãrĩkatori merã wererã wererire bʉremubiri, ĩgũsãrẽ tarinʉgãsiabʉ.
5 Ãrĩkatori merã wererã i ũmʉ marã ããrĩma. I ũmʉma ditare werema. Gajirã i ũmʉ marã
ĩgũsã irirosũ ããrĩrãta ĩgũsã wererire péma.
6 Marĩ gapʉ Marĩpʉyarã ããrã. Marĩpʉre masĩrãno, marĩ wererire péma. Gajirã ĩgũyarã
ããrĩmerã gapʉ, marĩ wererire pébema. Irasirirã marĩ ãsũ ãrĩ masĩa: “Marĩpʉyarã ããrĩrãno,
Õãgũ deyomarĩgũ dorerosũta diayema ããrĩrĩrẽ wererãrẽ péma. Marĩpʉyarã ããrĩmerã gapʉ,
wãtĩ dorerosũta ãrĩkatori merã wererãrẽ péma”, ãrĩ masĩa.

Marĩpʉ diayeta ããrĩpererãrẽ maĩgũ ããrĩmi, ãrĩ gojadea

7 Yaarã yʉ maĩrã, mʉsãrẽ werea. Marĩ gãme maĩmakũ, Marĩpʉta irasirimakũ yámi.
Irasirirã marĩ gãme maĩrã! Gajirãrẽ maĩrãno, Marĩpʉ pũrã, ĩgũrẽ masĩrã ããrĩma.
8 Marĩpʉ diayeta ããrĩpererãrẽ maĩgũ ããrĩmi. Irasirirã gajirãrẽ maĩmerãno ĩgũrẽ masĩbema.
9 Marĩpʉ ĩgũ magũ sugʉ ããrĩgṹrẽ i ũmʉgue iriudi ããrĩmí, marĩrẽ ĩgũ merã perebiri okarire
opaburo, ãrĩgũ. Ĩgũrẽ iriugʉ, ĩgũ marĩrẽ maĩrĩrẽ masĩmakũ iridi ããrĩmí.
10 Ĩgũ marĩrẽ maĩrĩ, marĩ ĩgũrẽ maĩrĩ irirosũ meta ããrã. Ĩgũ gapʉ marĩrẽ diayeta maĩsĩã, ĩgũ
magũrẽ iriudi ããrĩmí, ĩgũ boari merã marĩ ñerõ iridea wajare wajaribosadoregʉ. Irasirigʉ
iri merã marĩ ñerõ irideare kãtimi.
11 Yaarã yʉ maĩrã, mʉsãrẽ werea. Marĩpʉ marĩrẽ maĩmakũ ĩãrã, marĩde gãme maĩrõ
gããmea.
12 Neõ sugʉ masakʉ Marĩpʉre ĩãdi mámi. Ĩgũrẽ ĩãbirikeremakũ, marĩ gãme maĩmakũ, marĩ
merã ããrĩníkõãmi. Irasirigʉ, ĩgũ maĩrõsũta marĩrẽ gajirãrẽ õãrõ maĩmakũ yámi.
13 Marĩpʉ Õãgũ deyomarĩgũrẽ marĩrẽ sĩdi ããrĩmí. Irasirirã, Õãgũ deyomarĩgũ merã Marĩpʉ
marĩ merã ããrĩnírĩrẽ, marĩde ĩgũ merã ããrĩnírĩrẽ masĩa.
14 Gʉa, Marĩpʉ magũrẽ ĩãnerã ããrĩsĩã, gajirãrẽ: “Marĩpʉ ĩgũ magũrẽ iriudi ããrĩmí, i ũmʉ
marãrẽ ĩgũsã ñerõ iridea wajare taudoregʉ”, ãrĩ werea.
15 “Jesús, Marĩpʉ magũ ããrĩmi”, ãrĩrãno, Marĩpʉ merã ããrĩníma. Ĩgũde ĩgũsã merã
ããrĩníkõãmi.
16 Irasirirã: “Marĩpʉ marĩrẽ maĩmi”, ãrĩ masĩa. “Ĩgũta marĩrẽ maĩmi”, ãrĩ bʉremua. Ĩgũ
diayeta ããrĩpererãrẽ maĩgũ ããrĩmi. Sugʉ gajirãrẽ maĩgũno, Marĩpʉ merã ããrĩními. Marĩpʉde
ĩgũ merã ããrĩníkõãmi.
17 Irasirigʉ ĩgũ marĩ merã ããrĩnísĩã, ĩgũ maĩrõsũta marĩrẽ gajirãrẽ õãrõ maĩmakũ yámi.
Ĩgũ ããrĩpererã ñerãrẽ peamegue wajamoãrĩnʉ ejamakũ, marĩrẽ güiri marĩrõ ããrĩburo, ãrĩgũ,
irasũ yámi. Marĩ güiri marĩrõ ããrĩrã, Jesucristo i ũmʉgue ããrĩgṹ Marĩpʉ merã õãrõ
ããrĩderosũta marĩde ĩgũ merã õãrõ ããrã.
18 Marĩpʉre maĩrã, ĩgũ marĩrẽ maĩrĩrẽ masĩrã, güiri marĩrõ ããrã. Irita marĩrẽ neõ
güibirimakũ yáa. Sugʉ: “Marĩpʉ yʉre wajamoãgʉkumi”, ãrĩ gũñagũno, güimi. Ĩgũrẽ õãrõ
maĩbi, ĩgũ ĩgũrẽ bʉro maĩrĩrẽ masĩbi ããrĩmi.
19 Marĩpʉ, marĩ ĩgũrẽ maĩburi dupiyuro marĩrẽ maĩpʉroridi ããrĩmi. Irasirirã marĩde ĩgũrẽ
maĩa.
20 Sugʉ masakʉ gajigʉre ĩgũyagʉre ĩãturi doogʉ: “Yʉde Marĩpʉre maĩa”, ãrĩgũ, ãrĩkatogʉ
ããrĩmi. Gajigʉre ĩgũ ĩãgũrẽ maĩbi, Marĩpʉre ĩgũ ĩãbire maĩmasĩbemi.
21 Jesucristo i doreri marĩrẽ pími: “Marĩpʉre maĩrã, gajirãdere maĩrõ gããmea”, ãrĩmi.

5

Marĩpʉ pũrã ããrĩrã ñerĩ iririre piri, õãrĩ gapʉre yáma, ãrĩ gojadea

1 “Jesús, Marĩpʉ magũ ĩgũ iriudi Cristo ããrĩmi”, ãrĩ bʉremurãno, Marĩpʉ pũrã ããrĩma.
Marĩpʉre maĩrãno, ĩgũ pũrãdere maĩma.
2 Marĩ, Marĩpʉre maĩrã, ĩgũ dorerire irirã, ĩgũ pũrãdere maĩa. Irire marĩ masĩa.
3 Marĩpʉre maĩrã, ĩgũ dorerire irirã yáa. Ĩgũ dorerire irimakũ diasãbea. Nʉkũrĩrẽ ũũmarõ
irirosũ ããrĩbea.
4 Irasirirã ããrĩpererã Marĩpʉ pũrã i ũmʉma ñerĩ iririre piri, irire iriníbema. Marĩ Jesucristore bʉremurĩ merã i ũmʉma ñerĩ iririre piri, õãrĩ gapʉre irimasĩa.
5 “Jesús, Marĩpʉ magũ ããrĩmi”, ãrĩ bʉremurã dita i ũmʉma ñerĩ iririre piri, õãrĩ gapʉre
irimasĩma.

Marĩpʉ magũyamarẽ gojadea

6 Jesucristo i ũmʉgue ããrĩgṹ, deko merã wãĩyesũmi. Pʉrʉ boagʉ, ĩgũya dí béomi. Irasirirã
marĩ, ĩgũ deko merã wãĩyesũdeare, ĩgũya dí béodeadere masĩrã: “Jesús, Marĩpʉ magũ ããrĩmi”,
ãrĩ masĩa. Ĩgũ deko merã wãĩyesũdea ditare masĩrĩ merã irire masĩbea. Õãgũ deyomarĩgũ
marĩrẽ i Jesucristoyamarẽ masĩmakũ yámi. Ĩgũta marĩrẽ diayema ããrĩrĩrẽ masĩmakũ irigʉ
ããrĩmi.
7 Ʉmʉgasiguedere: “Jesús, Marĩpʉ magũ ããrĩmi”, ãrĩ wererã, ʉrerã ããrĩma. Marĩpʉ, ĩgũ
magũ, Õãgũ deyomarĩgũ ããrĩma. Ĩgũsã ʉrerã ããrĩkererã, sugʉta ããrĩmi.
8 I nikũguedere Õãgũ deyomarĩgũ marĩrẽ Jesús, Marĩpʉ magũ ããrĩrĩrẽ masĩmakũ yámi.
Irasũ ããrĩmakũ, marĩ Jesús deko merã wãĩyesũdeare, ĩgũya dí béodeadere masĩrĩ merã: “Jesús,
Marĩpʉ magũ ããrĩmi”, ãrĩ masĩa. Iri merã marĩ õãrõ masĩa.
9 Masaka marĩrẽ ĩgũsã ĩãdeare weremakũ pérã, ĩgũsã wererire bʉremua. Marĩpʉ marĩrẽ
wereri gapʉre, masaka wereri nemorõ bʉremurõ gããmea. Irasirirã, ĩgũ magũyamarẽ
wererire bʉremurõ gããmea.
10 Marĩpʉ magũrẽ bʉremurãno, ĩgũyamarẽ wererire: “Diayeta ããrã”, ãrĩ gũñama. Ĩgũ
magũyamarẽ wererire: “Diaye ããrĩbea”, ãrĩ gũñarã gapʉ: “Marĩpʉ ãrĩkatogʉ ããrĩmi”, ãrĩrã
irirosũ ããrĩma.
11 Marĩpʉ ĩgũ magũyamarẽ ãsũ ãrĩ weredi ããrĩmí: “Yʉ magũrẽ bʉremurãrẽ yʉ pʉro
perebiri okarire opamurã ããrĩmakũ iribʉ”, ãrĩdi ããrĩmí.
12 Ĩgũ magũrẽ bʉremurĩ oparãno, ĩgũ pʉro i perebiri okarire oparãkuma. Ĩgũrẽ bʉremurĩ
opamerã gapʉ iri okarire opabirikuma.

Juan gojatũnudea

13 Yʉ mʉsãrẽ Marĩpʉ magũrẽ bʉremurãrẽ irire gojáa, Marĩpʉ pʉro perebiri okari
opaburire masĩburo, ãrĩgũ.
14 Marĩpʉre ĩgũ gããmerõsũta marĩ sẽrẽmakũ, ĩgũ marĩrẽ pémi. Irasirirã irire masĩrã, güiro
marĩrõ gũñaturari merã ĩgũrẽ sẽrẽmasĩa.
15 Irasũ sẽrẽrã, ĩgũ marĩrẽ périre, marĩ sẽrẽrõsũta ĩgũ sĩburidere masĩa.
16 Mʉsã, sugʉ mʉsãyagʉre ñerĩ irimakũ ĩãrã, ĩgũya ããrĩburire Marĩpʉre sẽrẽbosaka! “Ĩgũ
ñerõ iridea, ĩgũrẽ peamegue béomakũ iriri ããrĩbea”, ãrĩ masĩrã, ĩgũya ããrĩburire sẽrẽbosaka!
Irasirigʉ Marĩpʉ ĩgũrẽ ĩgũ pʉro perebiri okari opabu ããrĩmakũ irigʉkumi. Gaji ñerõ iriri
gapʉ, masakare peamegue béomakũ iriri ããrã. Sugʉ masakʉ irireta irimakũ ĩãrã: “Ĩgũya
ããrĩburire Marĩpʉre sẽrẽbosaro gããmea”, ãrĩbea yʉ mʉsãrẽ.
17 Ããrĩpereri ñerõ iriri, Marĩpʉ dorerire tarinʉgãrĩ ããrã. Irasũ ããrĩkerero, ããrĩpereri ñerĩ
iriri, masakare peamegue béomakũ iribea. Marĩpʉ ããrĩpereri ñerĩ iririre: “Neõ kãtibirikoa”,
ãrĩbemi.
18 Ire marĩ masĩa. Marĩpʉ magũ marĩrẽ ĩgũ Pagʉ pũrã ããrĩrãrẽ õãrõ koreri merã
iritamumi. Irasirirã marĩ ñerĩrẽ iriníbea. Wãtĩ marĩrẽ ñerõ iridʉakeregʉ, marĩrẽ poy-
anorẽmasĩbemi.
19 Marĩ, Marĩpʉ pũrã ããrã. Wãtĩ ããrĩpererã i ũmʉ marã ñerãrẽ doregʉ ããrĩmi. Irire masĩa
marĩ.
20 Gajidere masĩa. Marĩpʉ magũ marĩrẽ pémasĩrĩ sĩgũ, i ũmʉgue aaridi ããrĩmí: “Marĩpʉ
diayeta ããrĩnígũ ããrĩmi”, ãrĩ masĩburo, ãrĩgũ. Jesucristo merã õãrõ ããrĩnísĩã, ĩgũ Pagʉ
merãdere õãrõ ããrĩníkõãrã yáa. Jesucristo diayeta Marĩpʉ ããrĩmi. Ĩgũta marĩrẽ ĩgũ pʉro
perebiri okari sĩgũ ããrĩmi.
21 Irasirigʉ mʉsãrẽ yʉ pũrã irirosũ ããrĩrãrẽ werea. Gajirã masaka bʉremurã keori
weadeare bʉremubirikõãka! Marĩpʉ ditare bʉremuka! Irasũta iriro gããmea.
Iropata ããrã.
Juan

2 SAN JUAN

Juan gãme maĩrĩmarẽ gojadea

1 Yн bнgнro, mнrẽ Marĩpн beyedeore mн pũrãdere i pũrẽ gojáa. Yн mнsãrẽ diayeta maĩa.
Yн dita mнsãrẽ maĩbea. Ããrĩpererã mнsã pнro ããrĩrã Jesúya diayema ããrĩrĩrẽ masĩrã mнsãrẽ
maĩma.
2 Marĩ ĩgũya diayema ããrĩrĩrẽ marĩya yнjнpũrãrĩgue masĩa. Ĩgũ neõ piriro marĩrõ marĩ
merã ããrĩnísĩã, marĩrẽ irire masĩmakũ yámi. Irasirirã gнa mнsãrẽ maĩa.
3 Marĩpн ããrĩnígũ, ĩgũ magũ Jesucristo marĩ Opн merã mнsãrẽ õãrõ iritamu, bopoñarĩ merã
ĩã, siñajãrĩ merã ããrĩrikнmakũ iriburo. Irire irigн, diayema ããrĩrĩ, maĩrĩ merã irasiriburo.
4 Surãyeri mн pũrã Marĩpн marĩrẽ doredеrosũta Jesúyare irirã ããrĩma, ãrĩrĩ kerere pégн,
bнro нsнyabн.
5 Dapagora mнrẽ ire gojagнra. Marĩ gãme maĩrõ gããmea. I yн gojari, maama doreri
ããrĩbea. I doreri, marĩ Jesúre bнremunнgãdeapoegue masĩdeata ããrã.
6 Marĩ gãme maĩrã, Marĩpн doredеrosũta yáa. I doreri, mнsã Jesúre bнremunнgãdeapoegue
pédeata ããrã. Ãsũ ãrã. Gajirãrẽ maĩníkõãka!

Wárã ãrĩkatorikнrã ããrĩma, ãrĩ gojadea

7 I ũmнguere wárã ãrĩkatorikнrã waagorenama. “ ‘Jesucristo marĩ irirosũ dнpнkнgн i
ũmнguere aaridi ããrĩmí’, ãrĩrĩ, diaye ããrĩbea”, ãrĩma. Ĩgũsãta ãrĩkatorikнrã, Cristore ĩãturirã
ããrĩma.
8 Irasirirã õãrõ pémasĩka mнsã! Ĩgũsã ãrĩkatorire bнremubirikõãka! Ĩgũsã ãrĩkatorire
bнremurã, mнsã Marĩpнyare iridea waja ĩgũ mнsãrẽ wajariburire dedeubukoa. Ĩgũsã
ãrĩkatorire bнremubirimakũ, mнsã ĩgũyare iridea waja mнsãrẽ wajariburire sĩpeogнkumi.
9 Sugн Cristo buedeare béo, ĩgũ gããmerõ gajire buegнno, Marĩpн merã õãrõ ããrĩbemi. Cristo
buedeare bнremugũ ĩgũyare iritнyagн gapн Marĩpн merã õãrõ ããrĩmi. Irasũ ããrĩmakũ, ĩgũ
magũ Cristo merã õãrõ ããrĩmi.
10 Irasirirã, sugн Cristo buedeare buebi, gaji buerire buegнno mнsã pнro ejamakũ, ĩgũrẽ
bokatĩrĩsẽrẽ, mнsãya wiigue ñajãdorebirikõãka!
11 Mнsã ĩgũrẽ bokatĩrĩñeãrã, ĩgũrẽ iritamubukoa. Irasirirã ĩgũrẽ iritamurã ĩgũ irirosũ ñerõ
irirã ããrĩbukoa.

Juan gojatũnudea

12 Yн gaji wári mнsãrẽ weredнakeregн, i pũguere gojabirikoa. Yн basita mнsã pнrogue
mнsã merã werenígũ waagнkoa. Marĩ basi weretamurã, õãrõ нsнyari merã ããrĩrãkoa.
13 Mн pagнmo pũrã mнrẽ õãdorema. Igode Marĩpн beyedeota ããrĩmo.
Iropata ããrã.
Juan

3 SAN JUAN

Juan, Gayo wãĩkɯgɯyamarẽ gojadea

1 Yɯ bɯgɯro, mɯrẽ Gayore diayeta yɯ maĩgũrẽ i pũrẽ gojáa.
2 Ire gojáa mɯrẽ yɯ maĩgũrẽ. Yɯ mɯya ããrĩburire Marĩpɯre sẽrẽbosáa. Mɯ Marĩpɯ merã õãrõ
ããrĩrõsũta ããrĩpereri mɯyare õãrõ waaburire, pũrĩrĩ marĩrõ merã mɯ ããrĩburire sẽrẽbosáa.
3 Gajirã Jesúre bɯremurã yɯ pɯro ejarã, mɯ ããrĩrikɯrire yɯre werema. "Jesúyare irinígũ, i
diayema ããrĩrĩrẽ iriwãgãgũ yámi", ãrĩ werema. Ĩgũsã irire weremakũ pégɯ, bɯro ɯsɯyáa.
4 Jesúre bɯremurã yɯ buerã ĩgũya diayema ããrĩrĩrẽ irinírã yáma, ãrĩrĩ kerere pégɯ,
ɯsɯyataria. Yɯ i kerere péri, ããrĩpereri gaji nemorõ yɯre ɯsɯyamakũ yáa.
5 Mɯ Jesúre bɯremurãrẽ õãrõ iritamunígũ iriayuro. Gajiro marã mɯ ĩãmasĩmerã
ããrĩkeremakũ, ĩgũsãrẽ õãrõ iritamugũ iriayuro.
6 Ĩgũsã gɯare, Jesúre bɯremurã nerẽnarõgue gajirãrẽ mɯ maĩrĩrẽ werema. Irasirigɯ, ĩgũsã
mɯ pɯrogue ejarãrẽ ĩgũsã gajirogue õãrõ waaburire iritamuka! Mɯ ĩgũsãrẽ iritamugũ, õãrõ
irigɯkoa. Marĩpɯ marĩrẽ irasirimakũta gããmemi.
7 Ĩgũsã Jesucristoya kerere werewãgãrã, Jesúre bɯremumerãrẽ: "Gɯare iritamuka!" neõ
ãrĩ sẽrẽbema.
8 Irasirirã marĩ Jesúre bɯremurã ĩgũsãrẽ iritamurõ gããmea. Ĩgũsãrẽ iritamurã, marĩ ĩgũsã
merã moãrã yáa, gajirã Jesúya diayema ããrĩrĩrẽ péburo, ãrĩrã.

Diótrefes ñerõ irideare gojadea

9 Yɯ mɯsãrẽ Jesúre bɯremurã irogue ããrĩrãrẽ su pũ gojabɯ. Diótrefes gapɯ mɯsãrẽ
doredɯagɯ ããrĩsĩã, gɯa mɯsãrẽ: "Ãsũ irika!" ãrĩ weredeare pédɯabirayupɯ.
10 Yɯ mɯsã pɯrogue waagú, ĩgũrẽ mɯsã péurogue ĩgũ irideare: Ĩgũ gɯare ñerõ kere
ãrĩdeare, ĩgũ ãrĩkatodeare weregɯra. Ĩgũ i ditare iribirayupɯ. Jesúya kerere wererã
waagorenarãrẽ bokatĩrĩñeãbirayupɯ. Gajirã mɯsã merãmarã ĩgũsãrẽ bokatĩrĩñeãdɯamakũ
ĩãgũ: "Bokatĩrĩñeãbirikõãka!" ãrãyupɯ. Ĩgũsãrẽ bokatĩrĩñeãrãrẽ Jesúre bɯremurã nerẽnarõgue
ñajãdorebirayupɯ.
11 Mɯ, yɯ maĩgũ, ñerõ irirãrẽ ĩãkũĩbirikõãka! Õãrõ irirã gapɯre ĩãkũĩka! Õãrĩrẽ irirã
Marĩpɯyarã ããrĩma. Ñerĩrẽ irirã gapɯ Marĩpɯre masĩbema.

Demetrio õãrõ irideare gojadea

12 Ããrĩpererã: "Demetrio õãgũ ããrĩmi", ãrĩma. Irasirirã masaka ĩgũ iririre ĩãrã: "Marĩpɯ
doredɯrosũta Jesúyare yámi", ãrĩma. Gɯade: "Ĩgũ õãrõ irigɯ ããrĩmi", ãrã. Mɯsã masĩa. Gɯa
diayeta werea.

Juan Gayore gojatũnudea

13 Yɯ gaji wári mɯrẽ weredɯakeregɯ, i pũguere gojabirikoa.
14 Mérõgã pɯrɯ mɯrẽ ĩãgũ waadɯakoa. Irasirigɯ mɯ pɯrogue waagú, mɯ merã
wereníguɯkoa.
15 Õãrõ siñajãrĩ opaka! Õõ marã marĩ merãmarã Jesúre bɯremurã mɯrẽ õãdorema.
Ããrĩpererã irogue ããrĩrã marĩ merãmarã õãburo.
Iropata ããrã.
Juan

SAN JUDAS

Judas Jesúre ьremurãrẽ gojadea

1 Yн Judas*, Santiago pagнmн Jesucristore moãboegн mнsãrẽ i pũrẽ gojáa. Marĩpн mнsãrẽ maĩgũ beyedi ããrĩmí, ĩgũyarã ããrĩburo, ãrĩgũ. Jesucristo mнsãrẽ koremi, ĩgũrẽ ьremurĩrẽ piribirikõãburo, ãrĩgũ.

2 Marĩpн mнsãrẽ ьro bopoña, maĩrĩ merã ĩãburo. Mнsãrẽ siñajãrĩ sĩburo.

Ãrĩkatori merã buerimasãyamarẽ gojadea
(2 Pe 2.1-17)

3 Marĩpн marĩrẽ peamegue waabonerãrẽ taurire mнsãrẽ, yн maĩrãrẽ ьro gojadнadiьн. Irire gojadнakeregн, dapagorare gaji gapнre gojaro gããmea, ãrĩ gũñáa. Marĩpн ããrĩpererã ĩgũyarãrẽ Jesucristoya kerere: "Ãsũ ããrã, irire neõ gorawayubirikõãka!" ãrĩ pídi ããrĩmí. Marĩ ĩgũyarã iri kerere ьremua. Gajirã ãrĩkatori merã buerimasã gapн iri kerere gorawayudнama. Irasirigн yн mнsãrẽ: "Ĩgũsã ãrĩkatori merã buerire pébirikõãka!" ãrĩ gojáa. Ĩgũsãrẽ: "Marĩpн gнare pídea diayeta ããrã, mнsã bueri gapн ãrĩkatori merã bueri ããrã", ãrĩka!

4 Ĩgũsã ñerã, masĩña marĩrõ mнsã pнro ejanerã mнsã merã ããrĩma. Ĩgũsã ãrĩkatori merã: "Marĩpн marĩ ñerõ irideare kãtimi, irasirirã noó gããmerõ irimasĩa", ãrĩ buema mнsã, ĩgũsã ñerĩ iririkнrire: "Õãa", ãrĩ gũñaburo, ãrĩrã. "Jesucristo marĩrẽ doregн, marĩ Opн sugн ããrĩgũ ããrĩbemi", ãrĩ buema. Iripoegue Marĩpн ĩgũya werenírĩ gojadea pũgue ĩgũsã irirosũ ãrĩkatori merã buerãrẽ: "Wajamoãgнra", ãrĩdi ããrĩmí.

5 Irasirigн yн mнsã masĩdeare dupaturi gũñamakũ iridнáa. Iripoegue Marĩpн gнa ñekũsãmarã Israel bumarãrẽ Egiptogue ããrĩrãrẽ wiudi ããrĩmí. Ĩgũsãrẽ wiukeregн, ĩgũrẽ ьremumerã gapнre wẽjẽdi ããrĩmí.

6 Marĩpнre wereboerã ããrãdinerãdere gũñaka! Ĩgũsã Marĩpн doreri pídeare tarinнgãnerã ããrĩmá. Ĩgũsãrẽ ĩgũ ããrĩdorederore ããrĩdнabirinerã ããrĩmá. Irasirigн Marĩpн ĩgũsãrẽ kõmedari merã naĩtĩãrõgue sнapíkõãdi ããrĩmí. Ĩgũ ããrĩpererã ñerãrẽ wajamoãrĩnн ejamakũ, ĩgũsãrẽ ьro wajamoãgнkumi.

7 Iripoegue Sodoma, Gomorra wãĩkнri makãrĩ marã, irasũ ããrĩmakũ iri makãrĩ pнro ããrĩrĩ makãrĩ marãde, Marĩpнre wereboerã ããrãdinerã irirosũ ñerõ irinerã ããrĩmá. Ʉma, nome merã ñerõ irinerã ããrĩmá. Irasũ ããrĩmakũ ũma seyaro ñerõ irinerã ããrĩmá. Nomede irasũta irinerã ããrĩmá. Irasirigн, ĩgũsã ñerõ iridea waja Marĩpн ĩgũsãrẽ soebéodi ããrĩmí. Ããrĩpererã ĩgũsã iriderosũ ĩgũ dorerire tarinнgãrã perebiri peamegue wajamoãburire masĩburo, ãrĩgũ, irasiridi ããrĩmí.

8 Ĩgũsã Marĩpн dorerire tarinнgãderosũ, ãrĩkatori merã buerimasã mнsã watope ããrĩrã ñerõ yáma. Ĩgũsã kẽrõgue ĩãrĩ merã ĩgũsã ñerõ iridнarire: "Õãa", ãrĩ gũñama. Irasirirã ĩgũsã ñerõ iriri merã ĩgũsãya dнpнre poyanorẽma. Marĩ Opн dorerire tarinнgãma. Turari oparãrẽ ñerõ werenírma.

9 Marĩpнre wereboerã opн Miguel wãĩkнgн iriderosũ iribema. Miguel Moiséya dнpн darore ãĩadнagн, wãtĩ merã gãme guaseodi ããrĩmí. Irasirikeremakũ, Miguel gapн neõ suñarõ ñerõ werenírĩ merã wãtĩrẽ: "Iropata irika! Peamegue waaka!" ãrĩ turibiridi ããrĩmí. Ãsũ gapн ãrĩdi ããrĩmí: "Yн Opн mнrẽ: 'Iropata irika!' ãrĩburo", ãrĩdi ããrĩmí.

10 Ãrĩkatori merã buerimasã mнsã watope ããrĩrã gapн ĩgũsã masĩbirideare ñerõ werenírĩ merã werema. Waimнrã pémasĩmerã iririkнrosũ ĩgũsã noó gããmerõ iridнari ditare yáma. Irasirirã peamegue béosũrãkuma.

11 Ĩgũsãta neõ нsнyari bokabirikuma. Caín wãĩkнgн Marĩpнyare ьremubi, ĩgũ pagнmнrẽ ĩãturi, wẽjẽderosũ ñerõ yáma. Balaam wãĩkнgн ĩgũ niyeru wajataburire, Marĩpнyarãya ããrĩburi nemorõ gũñasĩã, ĩgũsãrẽ ãrĩkatori merã buederosũ ñerõ yáma. Gajigн Coré wãĩkнgн ĩgũya bumarã oparã Marĩpн pínerãrẽ tarinнgãdi ããrĩmí. Ĩgũ tarinнgãrĩ waja Marĩpн ĩgũrẽ wajamoãgũ, boamakũ iridi ããrĩmí. Ãrĩkatori merã buerimasã, Coré iriderosũ ñerõ yáma. Irasirigн Marĩpн ĩgũrẽ wajamoãderosũ ĩgũsãdere wajamoãgнkumi.

12 Mнsãrẽ ãrĩkatori merã buerimasã, mнsã Jesúre ьremurã nerẽ, bosebaaripoe ьremurĩ marĩrõ noó gããmerõ yáma. Mнsã merã baa, iirírã, ĩgũsãyama ditare gũñama. Ñerã oveja korerimasã ovejare baari ejomerã irirosũ yáma. Ĩĩmikãyebori mirũ wẽjãpuri merã otederogue deko merẽrõ marĩrõ tariaro irirosũ neõ mнsãrẽ iritamubema. Yuku dнkakнripoe

---

* **1:1** Mt 13.55; Mr 6.3: I pũ gojadi Judas Iscariote meta ããrĩyupн. Ĩgũ tĩgũ Santiago wãĩkнyupн. Peamasãya merã gajirã Santiagore "Jacobo" wãĩyenerã ããrĩmá.

bнgн yukн dнkamarĩ yukн irirosũ yáma. Masaka irigнre nugũrĩgue merãta duuadero pнrн ñaĩpereakõãkoa. Irigн irirosũ ããrĩma. Õãrõ iririre neõ irimasĩbema.

13 Ĩgũsã ñerõ gнyasĩũrĩ iririkнri, sũmu gнrarikнrire makũrĩ pámujũpídea irirosũ ããrã. Neñukã ĩgũsã keoro waanarõgue merã yuridijanerã irirosũ ããrĩrã, gajirãrẽ diaye buerire tнyamakũ neõ iribema. Irasirigн Marĩpн: "Ĩgũsãrẽ ãsũ wajamoãgнra", ãrĩderosũta gajiro nemorõ naĩtĩãrõgue ããrĩnímakũ irigнkumi.

14 Iripoeguemн Enoc wãĩkнgн Adán parãmerã ããrĩturiagн ããrĩdi ããrĩmí. Adán merã marĩ keopнrori, Enoguere keotũnumakũ, ããrĩpererã Adán parãmerã ããrĩturiarã su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejari burigora masãporewãgãnerã ããrĩmá. Marĩpн ãrĩkatori merã buerimasãrẽ ĩgũ wajamoãburire Enorẽ weredoredi ããrĩmí. Irasirigн Enoc ãsũ ãrĩ weredupiyudi ããrĩmí: "Péka yнre! Marĩ Opн wárã ĩgũyarã merã aarigнkumi.

15 Ããrĩpererã masaka ĩgũsã irideare ĩã beyegн aarigнkumi. Ããrĩpererã ñerãrẽ ããrĩpereri ĩgũsã ñerĩ iridea waja, irasũ ããrĩmakũ ããrĩpereri ĩgũrẽ ñerõ werenídea waja ĩgũsãrẽ wajamoãgũ aarigнkumi", ãrĩdi ããrĩmí Enoc iripoeguere.

16 Irasirirã ãrĩkatori merã buerimasã wajamoãsũrãkuma. Ããrĩpererãrẽ werewнarikнrã, gajirã iririre: "Õãbea", ãrĩ gũñarã ããrĩma. Ĩgũsã ñerĩ нaribejari ditare yáma. "Masĩtarinнgãa", ãrĩ weregorenama. Ĩgũsãya ditare gããmesãrã, gajirãrẽ õãrõ wereníkatoma.

Judas Jesúre bнremurãrẽ gojanemodea

17 Mнsã yн maĩrã, marĩ Opн Jesucristo buedoregн pínerã mнsãrẽ buedeare gũñaka!

18 Ĩgũsã mнsãrẽ ãsũ ãrĩnerã ããrĩmá: "I ũmн pereburi dupiyuro masaka noó gããmerõ Marĩpнyare bнridarãkuma. Marĩpнre gããmemerã, ñerĩ нaribejarire irirãkuma".

19 Irire irasirirã Jesúre bнremurãrẽ gãme dнkawarimakũ yáma. Ĩgũsã iridнarire irirã Õãgũ deyomarĩgũrẽ neõ opabema.

20 Mнsã yн maĩrã gapн, õãrĩ Jesúyare bнremurĩrẽ neõ piribirikõãka! Gũñaturaníkõãka! Õãgũ deyomarĩgũ iritamurĩ merã Marĩpнre sẽrẽka!

21 Marĩpн mнsãrẽ maĩgũrẽ piribirikõãka! Marĩ Opн Jesucristo marĩrẽ bopoñarĩ merã ĩãgũ ũmнgasigue perebiri okari sĩgнkumi. Irasirirã ĩgũ sĩburire: "Oparãkoa", ãrĩ gũñaturari merã yúka!

22 Gajirã Jesúyare: "¿Diayeta ããrĩrĩ?" ãrĩ bнremuturamerãrẽ bopoñarĩ merã ĩãka! Ĩgũsãrẽ Jesúyare: "Diayeta ããrã", ãrĩ wereka!

23 Wii ũjũrĩ wii poekague ããrĩrãrẽ taurã irirosũ ĩgũsãrẽ iritamuka, peamegue waabonerãrẽ waabirikõãburo, ãrĩrã! Gajirãrẽ ñerõ irimakũ, bopoñarĩ merã ĩãka! Ĩgũsã ñerĩ iriri gapнre dooka, ĩgũsãrẽ ĩãkũĩrĩ, ãrĩrã! Suríro gнrarikнrore gããmemerã irirosũ ĩgũsã ñerĩ iririre gããmebirikõãka, irire pẽrẽrĩ, ãrĩrã!

Judas Marĩpнre bнremurĩmarẽ gojadea

24-25 Marĩpн sugн ããrĩgṹ, marĩ Opн Jesucristo merã marĩ peamegue waabonerãrẽ taugн ããrĩmi. Ĩgũ turari merã marĩrẽ koremasĩmi, ñerĩrẽ iribirikõãburo, ãrĩgũ. Irasũ ããrĩmakũ ĩgũ pнroguere marĩ ñerĩ opamerã õãrõ нsнyari merã ããrĩmakũ irimasĩmi. Irasirirã ããrĩpererã ĩgũrẽ: "Mн õãtarigн, turatarigн, ããrĩpererãrẽ doregн, gнa Opн ããrã", ãrĩburo. "Neõgoragueta ããrĩníkõãdi ããrĩmí. Dapagoradere ããrĩníkõãmi. Pнrнguedere irasũta ããrĩníkõãgнkumi", ãrĩburo. Marĩde irasũta ãrĩrã!

Iropata ããrã.

Judas

EL APOCALIPSIS

Jesucristo Juãrẽ i ũmʉ waaburire weredea

1 I papera pũ Marĩpʉ ĩgũ mérõgã pʉrʉ iriburire Jesucristore wereri pũ ããrã. Jesucristo-
yarãrẽ irire masĩdoregʉ ĩgũrẽ weredi ããrĩmí. Jesucristo sugʉ Marĩpʉre wereboegʉre iriudi
ããrĩmí yʉre irire weredoregʉ. Yʉ Juan, Jesucristore moãboegʉ ããrã.
2 Irasirigʉ i pũguere ããrĩpereri yʉ ĩãdeare, yʉ pédeare, Marĩpʉya kerere, Jesucristo yʉre
weredeadere gojáa.
3 I pũgue gojaderosũ waaburo, mérõ dʉyáa. I pũrẽ gajirãrẽ buerãno ʉsʉyari bokarãkuma.
Marĩpʉya kerere i pũgue gojadeare buemakũ péduripírãnode ʉsʉyari bokarãkuma.

Juan su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejari makãrĩ marãrẽ Jesucristore bʉremurãrẽ gojadea

4 Yʉ, mʉsã Asiague ããrĩrãrẽ su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejari makãrĩ marãrẽ
Jesucristore bʉremurãrẽ gojáa. Marĩpʉ mʉsãrẽ õãrõ iritamuburo. Mʉsãrẽ ĩgũ siñajãrĩ sĩrĩrẽ
opaka! Marĩpʉ neõgoragueta ããrĩsiadi ããrĩmí. Dapagoradere ããrĩníkõãmi. Pʉrʉguedere
irasũta ããrĩníkõãgʉkumi. Opʉ doarogue doami. Ĩgũ diaye, Õãgũ deyomarĩgũ su mojõma pere
gaji mojõ peru pẽrẽbejari turari* opagʉ ããrĩmi. Ĩgũde mʉsãrẽ õãrõ iritamuburo.
5 Jesucristode mʉsãrẽ õãrõ iritamuburo. Ĩgũ Marĩpʉya kerere diayeta weregʉ ããrĩmi. Ĩgũ
ããrĩpererã boanerã masãburi dupiyuro boadigue masãpʉroridi, neõ dupaturi boabi ããrĩmi.
Irasirigʉ, i ũmʉgue ããrĩrã ããrĩpererã masaka oparãrẽ doregʉ ããrĩmi. Marĩrẽ maĩgũ ĩgũya dí
béori merã marĩ ñerĩ iridea wajare taudi ããrĩmí.
6 Irasirigʉ marĩrẽ oparã ããrĩmakũ iridi ããrĩmí. Irasũ ããrĩmakũ marĩrẽ paía masakaya
ããrĩburire Marĩpʉre sẽrẽbosarã ããrĩmakũ iridi ããrĩmí, ĩgũ Pagʉyare iriburo, ãrĩgũ. Irasirirã
ĩgũrẽ: “Õãtarigʉ, ããrĩpererã nemorõ turagʉ ããrã mʉ”, ãrĩ bʉremurã! Irasũta ããrĩburo.
7 Mʉsã õãrõ pémasĩka! Jesucristo ĩĩmikãyeborigue dijarigʉkumi. Ĩgũ dijarimakũ, ããrĩpererã
ĩãrãkuma. Ĩgũrẽ curusague pábiatú wẽjẽnerãde ĩãrãkuma. I ũmʉ marã ããrĩpereri buri marã,
ĩgũ aarimakũ ĩãrã, ĩgũ ĩgũsãrẽ wajamoãburire gũñarã, orerãkuma. Irasũta waarokoa.
8 Marĩpʉ marĩ Opʉ ããrĩpererã nemorõ turagʉ ãsũ ãrĩmi: “Yʉ neõgoragueta ããrĩpereri i
ũmʉmarẽ iridi, pʉrʉguedere i ããrĩpererire peremakũ iribu ããrã”, ãrĩmi. “I ũmʉ ããrĩburo
dupiyuro ããrĩsiabʉ. Dapagoradere irasũta ããrĩníkõãa. Pʉrʉguedere irasũta ããrĩníkõãgʉkoa”,
ãrĩmi.

Juan kẽrõ irirosũ Jesucristore ĩãdea

9 Yʉ Juan, mʉsãyagʉ Jesucristore bʉremugũ ããrĩsĩã, mʉsã irirosũta yʉde ñerõ taria.
Marĩpʉ, marĩ Opʉ ããrĩmi. Marĩ ñerõ tarimakũ, Jesucristo marĩrẽ gũñaturamakũ yámi. Yʉ
Patmos wãĩkʉri nʉgũrõgue peresu ããrĩbú. Marĩpʉya kerere Jesucristo weredeare gajirãrẽ
yʉ buedea waja irogue ããrĩbú.
10 Irinʉ siñajãrĩnʉ ããrĩmakũ, Õãgũ deyomarĩgũ ĩgũ turaro merã kẽrõ irirosũ yʉre ĩmumi.
Irasũ waaripoe yʉ pʉrʉpʉ gapʉ turaro wereníri, suru puridiru turaro bʉsʉro irirosũ
bʉsʉmakũ pébʉ.
11 Turaro werenígũ yʉre ãsũ ãrĩmi:
—Yʉ neõgoragueta ããrĩpereri i ũmʉmarẽ ããrĩmakũ iridi ããrã. Yʉta pʉrʉguedere i ããrĩpererire
peremakũ iribu ããrã. Dapagora ããrĩpereri mʉ ĩãrĩrẽ, papera pũgue gojatúka! Pʉrʉ iri pũrẽ
Asiague ããrĩrãrẽ yʉre bʉremurãrẽ iriuka! Ĩgũsã su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejari
makãrĩ marã ããrĩma. Efeso marã, Esmirna marã, Pérgamo marã, Tiatira marã, Sardis marã,
Filadelfia marã, Laodicea marã ããrĩma, ãrĩmi.
12 Ĩgũ wereníri bʉsʉmakũ pégʉ, gãmenʉgãbʉ ĩgũrẽ ĩãbu. Irasũ gãmenʉgã ĩãgũ, su mojõma
pere gaji mojõ peru pẽrẽbejari sĩãgori yukure oro merã iridea yukure ĩãbʉ.
13 Iri yuku watopegue sugʉ masakʉre ĩãbʉ. Ĩgũ yoaro suríro ĩgũya guburigue
ããrĩdijimejãrĩñerẽ sãñami. Ĩgũya koretibire oro merã iridea yʉjʉwẽñarĩdare sʉatúadi ããrĩmí.
14 Ĩgũya poari õãrõ boreri ããrĩbú. Ĩgũya koye peame ũjũrĩ pũrã irirosũ gosesiribʉ.
15 Ĩgũya guburi bronce wãĩkʉri kõme tĩmudea irirosũ gosesiribʉ. Ĩgũ wereníri wári
ũtãdupabu irirosũ bʉsʉbʉ.

---

* **1:4** “Õãgũ deyomarĩgũ su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejari turari opagʉ ããrĩmi”, ãrĩrõ: “Õãgũ deyomarĩgũ ããrĩpereri turari opagʉ ããrĩmi”, ãrĩdʉaro yáa. Iri pũgue “su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejari”, ãrĩrõ: “ããrĩpereri”, ãrĩdʉaro yáa.

16 Ĩgũya mojõ diayema mojõ gapʉ su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejarãgora neñukã
opami. Ĩgũya disire sareri majĩ pe gapʉ õãrõ usiri majĩ wiribʉ. Ĩgũya diapu abe ũmʉmʉ
kũmijũrõsũ gosesiribʉ.
17 Irasirigʉ yʉ ĩgũrẽ ĩãgʉka, kõmogũ irirosũ ĩgũya guburi pʉro meémejãbʉ. Yʉ meémejãmakũ
ĩãgũ, ĩgũya mojõ diayema mojõ merã yʉre ñapeo, ãsũ ãrĩmi:
—Gũibirikõãka! Yʉ neõgoragueta ããrĩpereri i ũmʉmarẽ ããrĩmakũ iridi, pʉrʉguedere i
ããrĩpererire peremakũ iribu ããrã.
18 Okanígũ ããrã. Iripoegue boabʉ. Dapagorare okaníkõãa. Masakare boadoregʉ, ĩgũsãrẽ
boanerã ããrĩrõgue waadoregʉ ããrã.
19 Dapagora ããrĩrĩ, pʉrʉgue waaburidere mʉ ĩãrĩrẽ gojatúka!
20 Yʉ masakare neõ dupiyuro werebirideare, mʉ ĩãrĩrẽ weregʉra. Ĩgũsã su mojõma pere
gaji mojõ peru pẽrẽbejarã neñukã, yaa mojõ diayema mojõ gapʉ yʉ oparã, yʉre bʉremurãrẽ
yaare wererã keori irirosũ ããrã. Iri su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejari sĩãgori yuku
oro merã iridea yuku, yʉre bʉremurĩ buri marã keori irirosũ ããrã, ãrĩmi yʉre.

2

Jesucristo Juãrẽ Efeso marãrẽ gojadoredea

1 Jesucristo irire ãrĩ odo, ãsũ ãrĩnemomi:
—Efeso marã yʉre bʉremurãrẽ, ĩgũsãrẽ yaare weregʉdere ãsũ ãrĩ gojaka!
Yʉ, yaa mojõ diayema mojõ gapʉ su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejarã neñukãrẽ
opagʉ, su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejari sĩãgori yuku watope waagorenagũ ããrã.
2 Yʉ, ããrĩpereri mʉsã iririre masĩpeokõãa. Mʉsã bʉro moãrĩrẽ, ñerõ tarikererã mʉsã yʉre
gũñaturarire, ñerãrẽ mʉsã ĩãdʉabirire masĩa. Gajirã ĩgũsã basi: “Jesús buedoregʉ beyenerã
ããrã”, ãrĩkererã, keoro buebema. Mʉsã ĩgũsã iririre ĩãrã: “Ãrĩkatori merã buema”, ãrĩ masĩa.
3 Yaare mʉsã moãrĩ waja ñerõ tarikererã, yʉre neõ piribea. Irire gariborero marĩrõ yáa.
4 Mʉsã õãrõ irikeremakũ, gajire mʉsãrẽ ãsũ ãrĩ weregʉra. Mʉsã yʉre neõgorague
maĩnʉgãderosũ iribea.
5 Irasirirã dapagorare mʉsã ñerõ waadeare gũñaka! Mʉsã ñerĩ iririre bʉjawereka!
Mʉsã gũñarĩrẽ gorawayuka! Õãrĩ gapʉre irika doja, mʉsã iripʉroriderosũta! Mʉsã ñerĩ
iririre piribirimakũ ĩãgũ, mʉsãyagʉ sĩãgodire ãĩkõãgʉra.
6 Mʉsã yʉre neõgorague maĩnʉgãderosũ iribirikererã, i õãrĩ gapʉre iribʉ. Nicolaita
wãĩkʉri bumarã ñerõ iririre mʉsã neõ gããmebea. Yʉde irire neõ gããmebea.
7 Mʉsã gãmipũrĩ oparã, Õãgũ deyomarĩgũ yʉre bʉremurĩ buri marãrẽ wererire õãrõ
péka! Ãsũ ãrĩmi Õãgũ deyomarĩgũ yʉre bʉremurãrẽ: “Ããrĩpererã Jesúre bʉremurĩrẽ
pirimerãrẽ ũmʉgasigue paraíso wãĩkʉrogue Marĩpʉya pooemʉ dʉkare baadoregʉra”,
ãrĩmi. Irigʉ perebiri okari sĩdi* ããrã. I ããrĩpererire gojaka, yaarã Efesogue ããrĩrãrẽ! ãrĩmi
yʉre Jesucristo.

Juan Esmirna marãrẽ gojadea

8 Jesucristo irire ãrĩ odo, ãsũ ãrĩnemomi:
—Esmirna marã yʉre bʉremurãrẽ, ĩgũsãrẽ yaare weregʉdere ãsũ ãrĩ gojaka!
Yʉ neõgorague ããrĩpereri i ũmʉmarẽ ããrĩmakũ iridi, pʉrʉguere i ããrĩpererire peremakũ
iribu ããrã. Yʉ boa, dupaturi masãgũ ããrã.
9 Yʉ, ããrĩpereri mʉsã ñerõ tariririe, boporã ããrĩrĩrẽ masĩpeokõãa. Irasũ boporã ããrĩkererã,
Marĩpʉyare masĩsĩã, wári ũmʉgasima õãrĩrẽ opáa. Gajire yʉ masĩa. Gajirã mʉsãrẽ ĩãturirã
mʉsãrẽ ñerĩ kere ãrĩma. Ĩgũsã: “Gʉa judío masaka ããrĩsĩã, Marĩpʉyarã ããrã”, ãrĩma. Irasũ
ãrĩkererã, ĩgũyarã ããrĩbema. Wãtẽa opʉ Satanárẽ bʉremurĩ bumarã ããrĩma.
10 Mʉsã ñerõ tariburire gũibirikõãka! Wãtĩ mʉsãrẽ yʉre bʉremurĩrẽ pirimakũ iridʉagʉ
surãyeri mʉsãrẽ peresugue biadobomakũ irigʉkumi. Pe mojõma nʉrĩta ñerõ tarirãkoa. Ĩgũrẽ
bʉremurã mʉsãrẽ wẽjẽkeremakũ, yʉre bʉremurĩrẽ neõ piribirikõãka! Pʉrʉ yʉ pʉrogue
mʉsãrẽ yʉ merã perebiri okarire sĩgʉkoa.
11 Mʉsã gãmipũrĩ oparã, Õãgũ deyomarĩgũ yʉre bʉremurĩ buri marãrẽ wererire õãrõ
péka! Ãsũ ãrĩmi Õãgũ deyomarĩgũ yʉre bʉremurãrẽ: “Ããrĩpererã yʉre bʉremurĩrẽ pir-
imerã, perebiri peamegue neõ waabirikuma”, ãrĩmi. Irasirigʉ iri ããrĩpererire gojaka,
yaarã Esmirnague ããrĩrãrẽ! ãrĩmi yʉre.

Juan Pérgamo marãrẽ gojadea

---

* **2:7** Sugʉ ũma birarimasũ gajirã nemorõ ũmagũ, olivo wãĩkʉdima pũrĩ merã iridea berore wajatakumi. Masaka iri berore ĩgũya dipurugue peokuma, gajirãrẽ ĩgũ wajatadeare ĩmumurã. I irirosũ, sugʉ Jesúre bʉremugũ masaka ĩgũrẽ wẽjẽkeremakũ, Jesúre bʉremurĩrẽ neõ piribi, ũmʉgasigue perebiri okari wajatagʉkumi. Iri ũmʉgasigue perebiri okari wajatari, i berore wajatari irirosũ ããrã.

12 Jesucristo irire ãrĩ odo, ãsũ ãrĩnemomi doja:

—Pérgamo marã yɯre bɯremurãrẽ, ĩgũsãrẽ yaare weregɯdere ãsũ ãrĩ gojaka!
Yɯ sareri majĩ, pe gapɯ usiri majĩrẽ opagɯ ããrã.

13 Mɯsã ããrĩrõrẽ masĩpeokõãa. Satanás mɯsãya makã marã opɯ ããrĩmi. Ĩgũsã Satanárẽ bɯremukeremakũ, mɯsã gapɯ yɯre bɯremua. Ĩgũsã mɯsã merãmɯ Antipare Marĩpɯya kerere õãrõ weredire wẽjẽma. Ĩgũrẽ wẽjẽmakũ ĩãkererã, mɯsã yɯre bɯremurĩrẽ neõ piribea.

14 Mɯsã yɯre bɯremurĩrẽ piribirikeremakũ, gajino mɯsãrẽ ãsũ ãrĩ weregɯra. Surãyeri mɯsã merãmarã Balaãya buedeare iritɯyama. Iripoegue Balaam ãsũ ãrĩdi ããrĩmí, Israel bumarãrẽ ĩãturirã opɯre Balac wãĩkɯgɯre: “Israel bumarãrẽ tarinɯgãdɯagɯ, ĩgũsãrẽ mɯsã merã gãmesɯrimakũ irika, mɯsã irinarĩrẽ iritɯyaburo, ãrĩgũ!” ãrĩdi ããrĩmí. Irasirirã Israel bumarã ĩgũsã merã gãmesɯrirã, keori weadea pɯro baari pídeare baanerã ããrĩmá. Ñerõ gãmebiranerã ããrĩmá.

15 Ĩgũsã irirosũta gajirã mɯsã merãmarã Nicolaita wãĩkɯri bumarã buerire iritɯyama. Iri buerire neõ piridɯabema. Yɯ gapɯ irire neõ gããmebea.

16 Irasirirã mɯsã ñerĩ iririre bɯjawereka! Mɯsã gũñarĩrẽ gorawayuka! Mɯsã gorawayubirimakũ ĩãgũ, gũñaña marĩrõ mɯsã pɯrogue waa, yaa disigue sareri majĩ opari majĩ merã mɯsãrẽ wajamoãgɯra.

17 Mɯsã gãmipũrĩ oparã, Õãgũ deyomarĩgũ yɯre bɯremurĩ buri marãrẽ wererire õãrõ péka! Ãsũ ãrĩmi Õãgũ deyomarĩgũ yɯre bɯremurãrẽ: “Ñerõ iridorerãnorẽ tarinɯgãgũrẽ maná wãĩkɯri ũmɯgasima baarire sĩgɯra. Ʊtãye boreriyedere sĩgɯra ĩgũrẽ. I ũtãye maama wãĩrẽ yɯ gojatúdeaye ããrĩrokoa. Gajirã iri wãĩrẽ neõ masĩbirikuma. Iri ũtãyere ãĩgũ dita masĩgɯkumi”, ãrĩmi. Irasirigɯ iri ããrĩpererire gojaka, yaarã Pérgamogue ããrĩrãrẽ! ãrĩmi yɯre.

Juan Tiatira marãrẽ gojadea

18 Jesucristo irire ãrĩ odo, ãsũ ãrĩnemomi doja:

—Tiatira marã yɯre bɯremurãrẽ, ĩgũsãrẽ yaare weregɯdere ãsũ ãrĩ gojaka!
Yɯ, Marĩpɯ magũ ããrã. Yaa koye peame ũjũrĩ pũrã irirosũ gosea. Yaa guburi bronce wãĩkɯri kõme tĩmudea irirosũ gosea.

19 Yɯ ããrĩpereri mɯsã iririre masĩpeokõãa. Mɯsã yɯre maĩrĩ, yɯre bɯremurĩ, gajirãrẽ iritamurĩ, ñerõ tarikererã mɯsã yɯre gũñaturarire masĩa. Neõgoraguere mɯsã õãrõ iridero nemorõ dapagorare õãrõ irirã yáa.

20 Mɯsã õãrõ irikeremakũ, gajino mɯsãrẽ ãsũ ãrĩ weregɯra. Jezabel wãĩkɯgo: “Marĩpɯyare werego ããrã”, ãrĩkatogo mɯsã watopegue ããrĩmo. Mɯsãrẽ igo ñerõ buemakũ pékererã, igore: “Gɯa merã ããrĩbirikõãka!” neõ ãrĩbea. Igo ãrĩkatori merã buego, yɯre moãboerãrẽ ñerõ gãmebiramakũ yámo. Keori weadea pɯro baari pídeare ĩgũsãrẽ baamakũ yámo.

21 Irinɯgue igore, igo ñerõ iririre bɯjawere, gorawayudoreadibɯ. Igo gapɯ neõ gorawayudɯabemo. Igo ñerõ gãmebirarire neõ piridɯabemo.

22 Irasirigɯ igore, igo merã ñerõ irinerãdere pũrĩrikɯmakũ irigɯra. Igo merã ñerõ irideare ĩgũsã bɯjawere, piribirimakũ, ĩgũsãrẽ bɯro ñerõ tarimakũ irigɯkoa.

23 Igo pũrãdere wẽjẽgɯra. Yɯ irasũ irimakũ ĩãrã, ããrĩpererã yɯre bɯremurã: “Ĩgũ marĩ gũñarĩrẽ, marĩ ɯaribejaridere masĩpeokõãmi”, ãrĩrãkuma. “Ããrĩpereri marĩ iririkɯrire ĩã, keoro irigɯkumi. Ñerõ irirãrẽ wajamoãgɯkumi. Õãrõ irirã gapɯre õãrõ irigɯkumi”, ãrĩ masĩrãkuma.

24 Surãyeri mɯsã Tiatira marã igoya buerire, wãtẽa opɯ Satanáyama yayeridere gããmebea. Irasirigɯ yɯ mɯsãrẽ gajino dorenemobirikoa.

25 I ditare dorea mɯsãrẽ. Yɯ buerire mɯsã masĩdeare neõ mérõgã piribirikõãka! Yɯ mɯsã pɯro aarimakũguedere õãrõ iriníkõãka!

26 Yɯ mɯsã pɯrogue aarigú, õãrĩrẽ irirãrẽ, yɯ dorerire irinírãrẽ i ũmɯ marãrẽ dorerã ããrĩmakũ irigɯra.

27 Yɯpɯ yɯre, Opɯ sóoderosũta, yɯde mɯsãrẽ, oparã sóogɯra. Irasirirã kõmegũ merã, sorori diiari merã weadea sororire pámutũrõsũ i ũmɯ marãrẽ turaro merã dorerãkoa. Irasirirã mɯsã dorerire neõ tarinɯgãbirikuma.

28 Yɯ gajidere ãsũ irigɯra. Neñukãmɯ boyodiru õãrõ boyoro irirosũ ããrĩgú, mɯsãrẽ maama perebiri ũmɯ pígɯkoa.

29 Mɯsã gãmipũrĩ oparã, Õãgũ deyomarĩgũ yɯre bɯremurĩ buri marãrẽ wererire õãrõ péka! ãrĩ gojaka, yaarã Tiatirague ããrĩrãrẽ! ãrĩmi yɯre.

3

Juan Sardis marãrẽ gojadea

1 Jesucristo irire ãrĩ odo, ãsũ ãrĩnemomi doja:
—Sardis marã yʉre bʉremurãrẽ, ĩgũsãrẽ yaare weregʉdere ãsũ ãrĩ gojaka!

Yʉ, Õãgũ deyomarĩgũ su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejari turari* opáa. Irasũ ããrĩmakʉ̃, su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejarã neñukãdere opáa. Ããrĩpereri mʉsã iririre masĩpeokõãa. Mʉsã: "Marĩpʉyare õãrõ yáma", ãrĩsũrã ããrã. Irasũ ããrĩkererã, boanerã irirosũ, ĩgũyare neõ koero iribea.

2 Irasirirã õãrõ pémasĩka! Mʉsã õãrĩ iriri dʉyarigãrẽ piriro marĩrõ õãrõ irika! Irire iribirimakʉ̃, mʉsã õãrĩ iriri pereakõãrokoa. Yʉ, mʉsã iririre ĩãa. Yʉpʉ ĩũrõguere õãrõ iripeobea.

3 Yʉpʉyare gajirã mʉsãrẽ buedeare gũñaka! Irireta dupaturi iritʉyaka doja! Mʉsã ñerĩ iririre pirika! Irasũ iribirimakʉ̃, gũñaña marĩrõ yajarimasʉ̃ aarirósũ, gũñaña marĩrõ mʉsãrẽ wajamoãgʉ̃ aarigʉkoa.

4 Irasũ ããrĩkeremakʉ̃, surãyeri mʉsã watopere ñerõ irirãrẽ ĩãkũĩbema. Marĩpʉyare iritʉyarã ããrĩsĩã, ĩgũsãya surí gʉraritúmerã irirosũ ããrĩma. Irasirirã ñerõ iridea wajare opamerã, boreri surí sãñarã yʉ merã waagorenarãkuma.

5 Ããrĩpererã piriro marĩrõ Marĩpʉyare irirã irasũta surí õãrõ boreri sãñarã yʉ pʉro ããrĩrãkuma. Yʉ merã perebiri okari opamurã wãĩrẽ gojatúri pũgue ĩgũsã wãĩrẽ gojatúdeare neõ koebirikoa. Koeronorẽ irigʉ, Yʉpʉ, ĩgũrẽ wereboerã ĩũrõguere: "Yaarã ããrĩma", ãrĩgʉkoa.

6 Mʉsã gãmipũrĩ oparã, Õãgũ deyomarĩgũ yʉre bʉremurĩ buri marãrẽ wererire õãrõ péka! ãrĩ gojaka, yaarã Sardigue ããrĩrãrẽ! ãrĩmi yʉre.

Juan Filadelfia marãrẽ gojadea

7 Jesucristo irire ãrĩ odo, ãsũ ãrĩnemomi doja:
—Filadelfia marã yʉre bʉremurãrẽ, ĩgũsãrẽ yaare weregʉdere ãsũ ãrĩ gojaka!

Yʉ ñerĩ opabi, diayeta weregʉ ããrã. Yʉ, iripoeguemʉ opʉ David doderosũ turari merã doregʉkoa. Iri turaro merã doreri, sawire opari irirosũ ããrã. Irasirigʉ, yʉ tũpãmakʉ̃ neõ gajigʉ biamasĩberosũ, yʉ iridoremakʉ̃ kãmutamasĩbemi. Yʉ biamakʉ̃dere neõ gajigʉ tũpãmasĩberosũ, yʉ iridorebirimakʉ̃ irimasĩbemi.

8 Yʉ ããrĩpereri mʉsã iririre masĩpeokõãa. Mʉsã mérõgã turari opakererã, yaa buerire õãrõ iritʉyáa. Gajirã, mʉsã yaarã ããrĩrĩ waja mʉsãrẽ ñerõ iridʉakeremakʉ̃: "Jesúre masĩbea", neõ ãrĩbea. Irasirigʉ yʉ mʉsãrẽ su makãpʉro tũpãnúmakʉ̃, neõ sugʉ biamasĩberosũ, yʉ mʉsãrẽ yaamarẽ iridoremakʉ̃, mʉsãrẽ kãmutamasĩbemi.

9 Gajirã mʉsã pʉro ããrĩrã: "Gʉa judío masaka ããrĩsĩã, Marĩpʉyarã ããrã", ãrĩkererã, ĩgũyarã ããrĩbema. Ãrĩkatorimasã, wãtẽa opʉ Satanárẽ bʉremurĩ bumarã ããrĩma. Irasirigʉ ĩgũsãrẽ mʉsãya guburi pʉro bʉremurĩ merã ejamejãjamakʉ̃ irigʉra. Yʉ irasirimakʉ̃ ĩãrã, yʉ mʉsãrẽ maĩrĩrẽ ĩãmasĩrãkuma.

10 Yʉ mʉsãrẽ: "Neõ piriro marĩrõ yaare irika!" ãrĩdeare õãrõ irirã yáa. Irasirigʉ, ããrĩpererã i ʉ̃mʉgue ããrĩrã iririkʉrire ĩãbu, ĩgũsãrẽ ñerõ tarimakʉ̃ irigʉ, mʉsãrẽ õãrõ koregʉra.

11 Mérõ dʉyáa, yʉ i ʉ̃mʉgue dupaturi aariburo. Irasirirã yaare mʉsã masĩdeare neõ kãtibirikõãka! Piriro marĩrõ irire iriníkõãka, mʉsã wajataburire ẽmarĩ, ãrĩrã!

12 Õãrõ yaare iritariwere, irire pirimerãnorẽ Yʉpʉ pʉrogue ããrĩmakʉ̃ irigʉra. Ĩgũsã ĩgũya wiima borari ããrĩrõsũ ĩgũ pʉro ããrĩníkõãrãkuma. Yʉpʉ wãĩrẽ ĩgũsãguere gojagʉkoa, ĩgũyarã ããrĩrĩrẽ ĩmubu. Ĩgũya makã wãĩdere gojagʉkoa. Ĩgũya makã, maama makã Jerusalén wãĩkʉa. Iri makã ʉ̃mʉgasigue merã dijariri makã ããrĩrokoa. Yʉde ĩgũsãrẽ yʉ wãĩ, maama wãĩrẽ gojagʉkoa.

13 Mʉsã gãmipũrĩ oparã, Õãgũ deyomarĩgũ yʉre bʉremurĩ buri marãrẽ wererire õãrõ péka! ãrĩ gojaka, yaarã Filadelfiague ããrĩrãrẽ! ãrĩmi yʉre.

Juan Laodicea marãrẽ gojadea

14 Jesucristo irire ãrĩ odo, ãsũ ãrĩnemomi doja:
—Laodicea marãrẽ yʉre bʉremurãrẽ, ĩgũsãrẽ yaare weregʉdere ãsũ ãrĩ gojaka!

Yʉ ãrĩrõsũta irigʉ ããrã. Irasirigʉ diayeta weregʉ, Yʉpʉya kerere keoro weregʉ ããrã. Yʉpʉ, yʉ merã ããrĩpereri i ʉ̃mʉmarẽ iridi ããrĩmí.

---

* **3:1** "õãgũ deyomarĩgũ su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejari turari opagʉ ããrĩmi", ãrĩrõ: "õãgũ deyomarĩgũ ããrĩpereri turari opagʉ ããrĩmi", ãrĩdʉaro yáa. Iri pũgue "su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejari", ãrĩrõ: "ããrĩpereri", ãrĩdʉaro yáa.

15 Yн ããrĩpereri mнsã iririre masĩpeokõãa. Mнsã yнre bнremumerã, õãrõ bнremurã
ããrĩbea. Mérõgã yнre bнremurĩ opáa. Irasirigн yн mнsãrẽ irasũ ããrĩnemobirimakũ gããmea.
16 Yн, mнsã mérõgã bнremurĩ oparire doogoráa. Irasirigн gajino ñerĩrẽ dokabéodнagн
irirosũ mнsãrẽ béodнagн ããrã.
17 Yн mнsãrẽ irasũ iridнakeremakũ, mнsã gapн ãsũ ãrĩ werenía: “Wári opáa”, ãrã.
“Ããrĩpereri õãrõ waáa, ããrĩpereri gнa gããmerĩrẽ opakõãa”, ãrã. Irasũ ãrĩkererã, yн ĩũrõ neõ
gajino opamerã, boporã, surí marĩrã, koye ĩãmerã irirosũ ããrã. Mнsã bнremurĩ opamerã
ããrĩrĩrẽ masĩbea.
18 Irasirigн mнsãrẽ: “Wári oparã ããrã”, ãrĩ péñarãrẽ ãsũ ãrĩ weregнra. Oro peamegue
soe ãmuadea yн oparire wajarika, wári opamurã! Iri õãrĩ oro oparã irirosũ ããrĩrã, yнre
õãrõ bнremurĩ oparãkoa. Surí boreri yн oparidere wajarika, surí marĩrõ ããrĩbukoa, ãrĩrã!
Mнsã irire sãñarã irirosũ ããrĩrã, mнsã ñerĩ irideare pirirã, gнyasĩrĩrõ marĩrõ ããrĩrãkoa. Irasũ
ããrĩmakũ, koye piuri kúdere wajarika, õãrõ ĩãmurã. Mнsã irire piuanerã irirosũ ããrĩrã,
Marĩpнyare õãrõ ĩãmasĩrãkoa.
19 Mнsãrẽ ããrĩpererã yн maĩrãrẽ ñerĩrẽ irinemobirikõãburo, ãrĩgũ, pũrĩrõ páro irirosũ
werea. Irasirirã yaare bнro gããmeka! Mнsã ñerĩ irideare bнjawere, irire pirika!
20 Õãrõ péka! Yн mнsã merã ããrĩdнagн, sugн makãpнro ejanнgã oenígũ irirosũ ããrã.
Sugн yнre pégн, õãrõ merã makãpнro tũpãsóogн irirosũ ããrĩmi. Irasirigн yн ĩgũ merã õãrõ
нsнyaníkõãgнkoa. Ĩgũde yн merã нsнyanígнkumi.
21 Õãrĩrẽ iritariwererãnorẽ yн doaro tнrogue doamakũ irigнra, yн merã doreburo,
ãrĩgũ. Yн õãrĩrẽ iritariwere, Yнpн merã Opн doarogue doarosũ, yнde õãrĩrẽ irirãrẽ irogue
doamakũ irigнra.
22 Mнsã gãmipũrĩ oparã, Õãgũ deyomarĩgũ yнre bнremurĩ buri marãrẽ wererire õãrõ
péka! ãrĩ gojaka, yaarã Laodiceague ããrĩrãrẽ! ãrĩmi Jesucristo yнre.

4

Juan ũmнgasigue Marĩpнre bнremurãrẽ ĩãdea

1 Pнrн ũmнgasigue ĩãmu, tũpãdea makãpнrore ĩãbн. Puridiru turaro bнsнro irirosũ
werenípнroridi dupaturi turaro werenírĩ bнsнrore pébн. Ãsũ yнre ãrĩmi:
—Õõgue mнrĩrika! Pнrнgue yн waamakũ iriburire mнrẽ ĩmugнra. Yн ãrĩderosũta waarokoa,
ãrĩmi.
2 Ĩgũ irasũ ãrĩ wereadero pнrн, mata Õãgũ deyomarĩgũ ĩgũ turari merã yнre ũmнgasigue
ãĩmнrĩãmi. Irogue mнrĩjagн, sugн Opн doarogue doagнre ĩãbн.
3 Ĩgũ, jaspe, cornalina wãĩkнri yeri ũtãyeri goserosũ õãrõ gosesirigн ããrĩmí. Õãrõ gosesiriri
bero, esmeralda wãĩkнriye irirosũ gosesiri bero dekogue doami.
4 Ĩgũ doaro tнrore su bero veinticuatro oparã doari ããrĩrĩ berore ĩãbн. Iri doariguere
veinticuatro gora oparã mнrã doama. Boreri surí sãñama. Ĩgũsã peyari beroríde oro berorí
ããrĩbú.
5 Opн doarogue merã bupu miã, bнro pámi. Iro doaro diaye su mojõma pere gaji mojõ
peru pẽrẽbejari sĩãgori yuku ããrĩbú. Iri yukukнta, Õãgũ deyomarĩgũ turari keori ããrĩbú.
6 Gaji iro doaro diaye dia wádiya diumajĩ gosesirirosũ ããrĩbú. Õãrõ deko sнridiya irirosũ
ããrĩbú.
Iro doaro pнro gajirã wapikнrã okarã ããrĩmá. Ĩgũsãya diapure, ĩgũsãya pнrнpнrire wári
koye opama.
7 Yн ĩãpнroridi, ẽõkaye irirosũ deyogн ããrĩmí. Ĩgũ pнrнmн, wekн irirosũ deyogн ããrĩmí. Ĩgũ
pнrнmн, masakн irirosũ diapukнgн ããrĩmí. Ĩgũsã нrerã pнrнmн, gapáн ĩgũ kẽdнpнri sẽẽgũ
irirosũ deyomi.
8 Ĩgũsã wapikнrãgueta su mojõma pere gaji mojõ suru pẽrẽbejari kẽdнpнri oparã ããrĩmá.
Ĩgũsãya kẽdнpнri pe gapнgueta wári koye opabн. Ũmнrikн, ñamirikн bayama. Ãsũ ãrĩ
bayama:
“Õãgũ, õãgũ, õãgũ Marĩpн ããrĩpererã nemorõ turagн, marĩ Opн ããrĩmi.✡
Ĩgũ neõgoragueta ããrĩsiadi ããrĩmí.
Dapagoradere irasũta ããrĩníkõãmi.
Pнrнguedere irasũta ããrĩníkõãgнkumi”, ãrĩ bayanama.
9 Irasũ bayarã, Marĩpн turarire bayarã irima. Ĩgũrẽ ããrĩpererinнrĩ ããrĩnígũrẽ: “Bнro нsнyáa
mн merã”, ãrĩ bнremurã irima.

✡ **4:8** Is 6.2-3

10 Ĩgũsã irasũ baya bʉremumakʉ̃ ĩãrã, veinticuatro oparã mʉrã, ĩgʉ̃ doarogue doagʉ diaye ñadʉkʉpuri merã ejamejã, ĩgʉ̃rẽ bʉremuma. Ĩgʉ̃ ããrĩpererinʉrĩ ããrĩnígʉ̃ ããrĩmi. Irasũ bʉremurã, ĩgʉ̃sã peyari beroríre ĩgʉ̃ diaye meépeo, ãsũ ãrĩma:

11 "Mʉ, gʉa Opʉ turatarigʉ, õãtarigʉ ããrã. Gʉa bʉremugʉ̃ ããrĩkõãgʉ̃ta yáa. Mʉrẽ irasũta bʉremuníkõãrõ gããmea. Ããrĩpererire iridi ããrã. Mʉ gããmerõsũta i ããrĩpererire iribʉ", ãrĩma Marĩpʉre.

5

Jesucristo oveja majĩgʉ̃ irirosũ ããrĩgʉ́ su papera tũrũrẽ kuraburi

1 Marĩpʉre Opʉ doarogue doagʉre ĩgʉ̃ya diayema mojõ gapʉ papera tũrũrẽ opagʉre ĩãbʉ. Iri tũrũ, pe gapʉ gojadea tũrũ, su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejarigora õãrõ wĩtãbiadea tũrũ ããrĩbʉ́.

2 Marĩpʉre wereboegʉ turagʉdere ĩãbʉ. Ĩgʉ̃ bʉro bʉsʉro merã ãsũ ãrĩ sẽrẽñami:

—¿Noã ããrĩrĩ, gajirã nemorõ õãgʉ̃ i papera tũrũ wĩtãbiadeare kurabu? ãrĩmi.

3 Ʉmʉgasigue, i nikũgue, i nikũ poeka boanerã ããrĩrõguedere neõ sugʉ iri tũrũrẽ kura, iri tũrũma gojadeare ĩãgʉ̃ mámi.

4 Irasirigʉ iri tũrũrẽ kurabure ĩgʉ̃sã bokabirimakʉ̃ ĩãgʉ̃, yʉ bʉro orebʉ.

5 Yʉ irasũ oremakʉ̃ ĩãgʉ̃, sugʉ, oparã mʉrã watopemʉ ãsũ ãrĩmi yʉre:

—Iropata oreka! Iripoeguemʉ opʉ David parãmi ããrĩturiagʉ iri tũrũrẽ su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejarigora wĩtãbiadeare kuramasĩmi. Ĩgʉ̃ Judáya bumʉ, ẽõkaye irirosũ turatarigʉ ããrĩmi. Ĩgʉ̃rẽ ĩãturirãrẽ tarinʉgãdi ããrĩmi, ãrĩ weremi yʉre.

6 Ĩgʉ̃ irasũ ãrĩmakʉ̃ pégʉ, Opʉ doarogue doagʉ diaye Jesucristo oveja majĩgʉ̃ irirosũ ããrĩgʉ́ nímakʉ̃ ĩãbʉ. Ĩgʉ̃ wapikʉrã okarã, oparã mʉrã watopegue nímí. Oveja majĩgʉ̃ wẽjẽsũdi dupaturi okagʉ irirosũ deyogʉ ããrĩmí. Su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejari kúsari, irikʉta koyedere opami. Iri kúsari, koye: Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃ turari, ĩgʉ̃ masĩpeori keori ããrã. Marĩpʉ, Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃rẽ ããrĩperero i nikũguere iriudi ããrĩmi.

7 Jesucristo oveja majĩgʉ̃ irirosũ ããrĩgʉ́, Opʉ doaro pʉrogue ejagʉ, iro doagʉre ĩgʉ̃ya diayema mojõ gapʉ opadea tũrũrẽ ãĩmi.

8 Ĩgʉ̃ irire ãĩmakʉ̃ ĩãrã, wapikʉrã okarã, veinticuatro oparã mʉrãde ĩgʉ̃ oveja majĩgʉ̃ irirosũ ããrĩgʉ́ diaye ĩgʉ̃sãya ñadʉkʉpuri merã ejamejã, ĩgʉ̃rẽ bʉremuma. Ĩgʉ̃sãkʉ arpa wãĩkʉri bʉapʉtẽrĩrẽ, oro merã iridea paridere opama. Iri pari sʉ̃rõrĩ ʉtʉriripari dita ããrĩbʉ́. Iri sʉ̃rõrĩ Marĩpʉyarã ĩgʉ̃rẽ sẽrẽdea ããrĩbʉ́.

9 Irasũ ĩgʉ̃rẽ bʉremurã, maama bayarire ãsũ ãrĩ bayapeoma:

Mʉ wẽjẽsũdi ããrã. Boagʉ, mʉya dí béori merã masaka ñerĩ iridea wajare wajaribosabʉ, ĩgʉ̃sã Marĩpʉyarã ããrĩburo, ãrĩgʉ̃. Ããrĩpereri buri marãrẽ, ĩgʉ̃sã ya werenírãrẽ, ããrĩpererogue ããrĩpereri nikũ marãrẽ ĩgʉ̃sã ñerõ iridea wajare wajaribosabʉ. Irasirigʉ iri tũrũrẽ ãĩ, wĩtãbiadeare kuramasĩa.

10 Marĩpʉyarãrẽ: oparã, paía masakaya ããrĩburire ĩgʉ̃rẽ sẽrẽbosarã ããrĩmakʉ̃ iribʉ, ĩgʉ̃ dorerire iriburo, ãrĩgʉ̃. Irasirirã i ʉ̃mʉ ããrĩpererogue ããrĩrãrẽ dorerãkuma, ãrĩma.✡

11 Pʉrʉ ʉ̃mʉgasigue ĩãmu, Marĩpʉre wereboerã wárã werenímakʉ̃ pébʉ. Opʉ doaro, irasũ ããrĩmakʉ̃ wapikʉrã okarã, veinticuatro oparã mʉrã tʉro nígoroama. Ĩgʉ̃sãrẽ keo bokatĩũña marĩbʉ.

12 Turaro merã ãsũ ãrĩ bayapeoma:

Oveja majĩgʉ̃, ĩgʉ̃sã wẽjẽdi, dupaturi okagʉ, õãtarigʉ ããrĩmi. Irasirirã ĩgʉ̃rẽ: "Ããrĩpererãrẽ doregʉ, ããrĩpererire opagʉ, masĩpeogʉ, turatarigʉ, marĩ goepeyari merã bʉremugʉ̃, gosesiriri merã deyogʉ, õãtarigʉ ããrĩmi", ãrĩ, ʉsʉyari sĩburo, ãrĩma.✡

13 Pʉrʉ gajirã bayapeomakʉ̃ pébʉ. Ĩgʉ̃sã ããrĩpererã Marĩpʉ irinerã ããrĩmá: Ʉmʉgasigue ããrĩrã, i nikũgue ããrĩrã, i nikũ poeka boanerã ããrĩrõgue ããrĩrã, dia wádiyague ããrĩrã ããrĩmá. Ããrĩperero i ʉ̃mʉguere ããrĩrã ããrĩmá. Ãsũ ãrĩ bayapeoma:

Opʉ doarogue doagʉre: "Õãtarigʉ, marĩ goepeyari merã bʉremugʉ̃, gosesiriri merã deyogʉ, turatarigʉ ããrĩmi", ãrĩ bʉremuburo.

Irasũ ããrĩmakʉ̃, oveja majĩgʉ̃ irirosũ ããrĩgʉ́dere irasũta piriro marĩrõ ããrĩpererinʉrĩ bʉremuburo, ãrĩma.

14 Ĩgʉ̃sã irasũ ãrĩmakʉ̃ pérã, wapikʉrã okarã: "Irasũta ãrĩburo", ãrĩma. Irasirirã veinticuatro oparã mʉrã ñadʉkʉpuri merã ejamejã, ĩgʉ̃rẽ ããrĩnígʉ̃rẽ ããrĩpererinʉrĩ ʉsʉyari sĩma.

✡ **5:10** Ex 19.6; Ap 1.6; 20.6 ✡ **5:12** Jn 1.29; 1 Co 5.7

6

Jesucristo oveja majĩgũ irirosũ ããrĩgṹ papera tũrũ wĩtãbiadeare kurawãgãdea

1 Ꝑɯɾɯ Jesucristo oveja majĩgũ irirosũ ããrĩgṹ papera tũrũ ĩgũ ãĩdea tũrũ wĩtãbiaꝑɯroriderore kuramakũ ĩãbɯ. Ĩgũ kuradero ꝑɯɾɯ, sugɯ, wapikɯrã okarã watopemɯ yɯre: “Ĩãgũ aarika!” ãrĩmakũ pébɯ. Irasũ ãrĩgũ, bupu bɯro bɯsɯrosũ wereními.

2 Ĩgũ irasũ ãrãdero ꝑɯɾɯ, caballu boregɯre ĩãbɯ. Ĩgũ weka peyagɯ sĩrĩturore opami. Marĩꝑɯ ĩgũrẽ oꝑɯ peyari berore sĩmi. Irasirigɯ ĩgũrẽ ĩãturirãrẽ gãmekẽã tarinɯgãgũ ããrĩsĩã, dupaturi gãmekẽã tarinɯgãgũ waami doja.

3 Ꝑɯɾɯ Jesucristo oveja majĩgũ irirosũ ããrĩgṹ gajiro wĩtãbiaderore kurami doja. Ĩgũ kuradero ꝑɯɾɯ, gajigɯ wapikɯrã okarã watopemɯ yɯre: “Ĩãgũ aarika!” ãrĩmakũ pébɯ.

4 Ĩgũ irasũ ãrãdero ꝑɯɾɯ, gajigɯ caballu diiagɯ wirimi. Marĩꝑɯ ĩgũ weka peyagɯre turarire sĩmi. Iri turari merã i ũmɯgue ããrĩrãrẽ ĩgũsã basi siñajãrĩ opanemobirimakũ irimi. Wári majĩ sareri majĩrẽ ĩgũrẽ sĩmi. Irasirigɯ ĩgũsãrẽ gãmewẽjẽmakũ irimi.

5 Ꝑɯɾɯ Jesucristo oveja majĩgũ irirosũ ããrĩgṹ gajiro wĩtãbiaderore kurami doja. Ĩgũ kuradero ꝑɯɾɯ, gajigɯ wapikɯrã okarã watopemɯ yɯre: “Ĩãgũ aarika!” ãrĩmakũ pébɯ doja. Ĩgũ irasũ ãrãdero ꝑɯɾɯ, gajigɯ caballu ñígũrẽ ĩãbɯ. Ĩgũ weka peyagɯ nɯkũrĩ keorore opami.

6 Ꝑɯɾɯ wapikɯrã okarã watopegue sugɯ ãsũ ãrĩ wereními kũ pébɯ:

—Baari pereakõãrokoa. Irasirirã masaka trigo yerire su kilota, sunɯ moãrĩ waja merã wajarirãkuma. Sunɯ moãrĩ waja merã cebada yeridere ɯre kilota wajarirãkuma. Ʊye, igui deko* gaꝑɯre peremakũ iribirikõãburo, ãrĩmi.

7 Ꝑɯɾɯ Jesucristo oveja majĩgũ irirosũ ããrĩgṹ gajiro wĩtãbiaderore kurami. Ĩgũ kuradero ꝑɯɾɯ, gajigɯ wapikɯrã okarã watopemɯ yɯre: “Ĩãgũ aarika!” ãrĩmakũ pébɯ.

8 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɯ, diiaweya borewijigɯ caballure ĩãbɯ. Ĩgũ weka peyagɯ masakare boamakũ irigɯ ããrĩsĩã: “Boari” wãĩkɯmi. Ĩgũ ꝑɯɾɯ gajigɯ “Boanerã ããrĩrõ” wãĩkɯgɯ aarimí. Jesucristo oveja majĩgũ irirosũ ããrĩgṹ ĩgũsã pẽrãrẽ ããrĩperero i nikũguere surãyeri masakare wẽjẽdoremi. Gãmewẽjẽrĩ merã, ɯaboari merã, pũrĩrikɯri merã, waimɯrã makãnúɯ marã guarã merã, surãyeri masakare wẽjẽburire pími. Ããrĩpererã masaka wapikɯri buri dɯkawa, keomakũ, su bumarã keoropa ããrĩrãrẽ wẽjẽdoremi.

9 Ꝑɯɾɯ Jesucristo oveja majĩgũ irirosũ ããrĩgṹ gajiro wĩtãbiaderore kurami doja. Ĩgũ kuradero ꝑɯɾɯ, Marĩꝑɯre sĩdea soepeoro doka, Jesucristore bɯremurã wẽjẽsũnerãya yɯjɯpũrãrĩrẽ ĩãbɯ. Ĩgũsã ĩgũya kerere weredea waja, irasũ ããrĩmakũ ĩgũyare piribiridea waja wẽjẽsũnerã ããrĩmá.

10 Ĩgũsã turaro merã Marĩꝑɯre ãsũ ãrĩma:

—Gɯa Oꝑɯ, mɯ õãtarigɯ, ñerĩ marĩgũ ããrã. Mɯ: “Ãsũ irigɯra”, ãrĩdeare diayeta irigɯ ããrã. ¿Naásũ ããrĩmakũ i ũmɯ marãrẽ wajamoãgɯkuri, ĩgũsã gɯare wẽjẽdea waja? ãrĩma.

11 Ꝑɯɾɯ ĩgũsãrẽ boreri surí, yoarire sĩmi. Ãsũ ãrĩmi:

—Siñajãka dapa! Gajirã mɯsãyarã Jesucristore bɯremurã ĩgũya kere wereri waja mɯsã irirosũ wẽjẽsũrãkuma. Ĩgũsãrẽ wẽjẽpeoburo mérõ dɯyáa, ãrĩmi.

12 Ꝑɯɾɯ Jesucristo oveja majĩgũ irirosũ ããrĩgṹ gajiro wĩtãbiaderore kuramakũ ĩãbɯ doja. Irore kuramakũ, nikũ bɯro ñomebɯ. Abe ũmɯmɯ goero ñígũ waami. Kó suríro ñírõ sãñarõ irirosũ deyogɯ waami. Abe ñamimɯ goero diiagɯ, dí irirosũ deyogɯ waami.

13 Neñukãde ũmɯgasigue ããrãnerã, nikũgue yuridijakõãma. Yukɯbɯ dɯkare mirũ bɯro wẽjãpu bura dijurosũ yuridijama.

14 Irasiriro papera pũrẽ tũrãbéo dedeurosũ, ũmɯgasi dederiakõãbɯ. Ããrĩpereri ũtãyuku, nɯgũrĩde gajirogue waabɯ.

15 Irasũ waamakũ ĩãrã, i ũmɯ marã oparã ũtãyukuma goberigue, ũtãyeri watopegue durirã waama. Gajirã: surara oparã, wári doebiri oparã, turari merã dorerã, ããrĩpererã moãrĩmasã, moãrĩmasã ããrĩmerãde irogueta duriadima.

16 Irasũ durirã, ũtãyukure, ũtãyeridere ãsũ ãrãdima:

—Gɯa weka yuridijarikõãka! Kãmutaka, Oꝑɯ doarogue doagɯ gɯare bokabirikõãburo. Kãmutaka, oveja majĩgũ irirosũ ããrĩgṹ gɯare bɯro wajamoãbirikõãburo.

17 Ĩgũ gɯare wajamoãrĩnɯ ejasiáa. ¿Noã bokatĩũbukuri ire? ãrĩ gaguiníma.

---

* **6:6** Masaka olivo wãĩkɯdima dɯka aceitunas wãĩkɯri dɯkare bipirã, ɯye opakuma ĩgũsã baaburire. Iguida dɯkare kɯrabipirã, igui deko opakuma ĩgũsã iiríburire. Irasirigɯ sugɯ wapikɯrã okarã watopeguemɯ: “ɯye, igui deko gaꝑɯre peremakũ iribirikõãburo”, ãrĩgũ: “Olivo wãĩkɯri yuku, iguidarire poyanorẽbirikõãburo”, ãrĩ wereními.

7

Israel bumarãya diapuserorire Marĩpʉ wãĩ tuusũnerãyare weredea

1 Pʉrʉ wapikʉrã Marĩpʉre wereboerãrẽ ĩãbʉ. Sugʉ norte gapʉ, gajigʉ sur gapʉ, gajigʉ abe
mʉrĩriro gapʉ, gajigʉ abe ñajãrõ gapʉ níma, mirũ wẽjãpubirimakʉ̃ irimurã. Irasiriro i nikũgue,
dia wádiyaguedere neõ mirũ wẽjãpubiribʉ. Neõ sugʉ yukʉre mirũ wẽjãpubiribʉ.
2 Ĩgʉ̃sã i nikũrẽ, dia wádiyadere poyanorẽdoresũnerã ããrĩmá. Pʉrʉ gajigʉ Marĩpʉre were-
boegʉre ĩãbʉ doja. Ĩgʉ̃ abe mʉrĩriro gapʉ aarimí. Marĩpʉ okanígʉ̃ya wãĩ tuuyariñerẽ opami.
Gajirã Marĩpʉre wereboerã wapikʉrãrẽ turaro merã ãsũ ãrĩ wereními:
3 —I nikũ, dia wádiya, yukure poyanorẽbirikõãka dapa! Marĩ Opʉre moãboerãrẽ ĩgʉ̃sãya
diapuserorire ĩgʉ̃ wãĩ tuuadero pʉrʉ, irire poyanorẽka! ãrĩmi.
4 Pʉrʉ ĩgʉ̃ wereními kʉ̃ pébʉ. Ãsũ ãrĩmi: “Ciento cuarenta y cuatro mil masaka Israel
parãmerã ããrĩturiari buri marã ĩgʉ̃sãya diapuserorire Marĩpʉ wãĩ tuusũnerã ããrĩmá”, ãrĩmi.
5 Ĩgʉ̃sã ããrĩnerã ããrĩmá:
Judáya bumarã doce mil, Rubẽya bumarã doce mil,
Gadya bumarã doce mil,
6 Aserya bumarã doce mil,
Neftalíya bumarã doce mil, Manaséya bumarã doce mil,
7 Simeõya bumarã doce mil, Levíya bumarã doce mil,
Isacarya bumarã doce mil,
8 Zabulõya bumarã doce mil,
Joséya bumarã doce mil, Benjamĩya bumarã doce mil
ããrĩnerã ããrĩmá.

Wárã surí boreri sãñarãyare weredea

9 Pʉrʉ wárã masakare ĩãbʉ. Surãyeri ããrĩpereri buri marã, ĩgʉ̃sã ya werenírã, ããrĩpererogue
ããrĩpereri nikũ marã ããrĩmá. Ĩgʉ̃sã, Marĩpʉ, Opʉ doarogue doagʉ diaye, Jesucristo oveja
majĩgʉ̃ irirosũ ããrĩgʉ́ diaye níma. Ĩgʉ̃sãrẽ keo bokatĩũña marĩbʉ. Surí borerire sãñama. Mujĩ
pũrĩrẽ opama.
10 Ĩgʉ̃sã ããrĩpererã turaro merã ãsũ ãrĩ gaguiníma:
Marĩpʉ marĩrẽ taugʉ ããrĩmi. Ĩgʉ̃, Opʉ doarogue doagʉ ããrĩmi. Jesucristo oveja majĩgʉ̃
irirosũ ããrĩgʉ́de marĩrẽ taugʉ ããrĩmi, ãrĩma.
11 Ããrĩpererã Marĩpʉre wereboerã Opʉ doaro tʉro, irasũ ããrĩmakʉ̃ oparã mʉrã, wapikʉrã
okarã tʉro nígoroama. Marĩpʉre irogue doagʉre bʉremurã, ĩgʉ̃ diaye ñadʉkʉpuri merã
ejamejã, ĩgʉ̃sãya diapurire yebague moomejãma.
12 Ãsũ ãrĩma:
Marĩ Opʉre: “Õãtarigʉ, gosesiriri merã deyogʉ, masĩpeogʉ ããrã, gʉa mʉ merã ʉsʉyáa”, ãrĩ,
ʉsʉyari sĩrã!
“Mʉ, gʉa goepeyari merã bʉremugʉ̃, turatarigʉ, ããrĩpererãrẽ doregʉ ããrã”, ãrĩrã ĩgʉ̃rẽ!
Ããrĩpererinʉrĩ irasũ ãrĩnírã! Irasirirã: “Irasũta ãrĩburo”, ãrĩ bʉremuma ĩgʉ̃rẽ.
13 Pʉrʉ sugʉ, oparã mʉrã watopemʉ yʉre sẽrẽñami:
—¿Ñeémarãno ããrĩrĩ ĩĩsã surí boreri sãñarã? ¿Noógue aarayuri? ãrĩmi.
14 Ĩgʉ̃ irasũ ãrĩmakʉ̃ pégʉ, yʉ gapʉ ĩgʉ̃rẽ yʉjʉbʉ:
—Yʉ opʉ, mʉ masĩkoa, ãrĩbʉ.
Yʉ irasũ ãrĩmakʉ̃ pégʉ, ãsũ ãrĩmi:
—I ʉ̃mʉ marã bʉro ñerõ tariripoere ĩgʉ̃sãde ñerõ tarima. Ĩgʉ̃sã Jesucristo oveja majĩgʉ̃
irirosũ ããrĩgʉ́ya dí béori merã ĩgʉ̃sãya suríre koe, boreri surí waamakʉ̃ irinerã irirosũ
ããrĩma. Irasũ ããrĩrã, Jesucristore ĩgʉ̃sãrẽ boabosa, ĩgʉ̃ya dí béodire bʉremusĩã, Marĩpʉ
ĩũrõrẽ ñerĩrẽ opamerã ããrĩma.
15 Irasirirã, Marĩpʉ, Opʉ doarogue doagʉ diaye níma, ĩgʉ̃ gããmerõsũ irimurã. Ʉ̃mʉrikʉ,
ñamirikʉ ĩgʉ̃ya wii ʉ̃mʉgasima wiigue ĩgʉ̃rẽ bʉremuma. Ĩgʉ̃, ĩgʉ̃sã merã irasũ ããrĩníkõãmi
ĩgʉ̃sãrẽ koregʉ.
16 Irasirirã neõ dupaturi ʉaboanemobirikuma. Neõ ñemesibusũnemobirikuma. Neõ abe
ʉ̃mʉmʉ ĩgʉ̃sãrẽ bʉro asinemobirikumi. Gaji asiri ĩgʉ̃sãrẽ neõ ñerõ tarimakʉ̃ irinemobirikoa.

17 Oveja majĩgũ irirosũ ããrĩgṹ, ĩgũ doarogue doagɯ diaye nígũ, ovejare korerimasũ irirosũ
ĩgũsãrẽ koregɯkumi. Perebiri okari sĩrĩ deko* wiriri gobegue ãĩagɯkumi. Irasirirã ɯsɯyari
merã ããrĩníkõãrãkuma. Marĩpɯ ããrĩpereri ĩgũsã kódeko wiririre niũgɯkumi. Irasirirã neõ
dupaturi bɯjawereri merã ããrĩbirikuma.

8

Papera tũrũrẽ wĩtãbiatũnudea, sũrõrĩ soemudiru oro merã irideare weredea

1 Jesucristo oveja majĩgũ irirosũ ããrĩgṹ, su mojõma pere gaji mojõ suru pẽrẽbejari papera
tũrũrẽ wĩtãbiadeare kura odoadero pɯrɯ, iri tũrũrẽ wĩtãbiatũnuderore kurami. Irore kura-
makũ, ããrĩperero ũmɯgasigue gajino neõ bɯsɯbiriakõãbɯ. Su hora deko irasũ waabɯ.
2 Pɯrɯ su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejarã Marĩpɯre wereboerãrẽ ĩgũ pɯro nímakũ
ĩãbɯ. Ĩgũsãkɯre puririduparure sĩmi.
3 Pɯrɯ gajigɯ Marĩpɯre wereboegɯ sũrõrĩ soemudiru oro merã iridirure opagɯ, Marĩpɯre
sĩdea soepeoro pɯrogue waa ejanɯgãjami. Ĩgũ irogue nímakũ, wáro sũrõrĩrẽ sĩma. Iri sũrõrĩ,
ããrĩpererã Marĩpɯyarã ĩgũrẽ sẽrẽdea merã morẽ soemuburi ããrĩbú. Irasirigɯ, Marĩpɯ, Opɯ
doarogue doagɯ diaye, oro merã iridea soepeorogue irire soemumi.
4 Iri sũrõrĩ, soepeoro weka poósiri peo soemumakũ, Marĩpɯ pɯrogue ĩĩmikã, ĩgũyarã ĩgũrẽ
sẽrẽdea merã mɯrĩãkõãbɯ.
5 Pɯrɯ Marĩpɯre wereboegɯ i soepeoroma peamerẽ ĩgũ soemudirugue ãĩ poósã odo, i
nikũgue poómeédijukõãmi. Ĩgũ irasũ poómeédijumakũta, bupu miã, bɯro pámi. Irasũ ããrĩmakũ,
nikũde ñomebɯ.

Marĩpɯre wereboerã puririduparure puridea

6 Pɯrɯ su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejarã Marĩpɯre wereboerã ĩgũsãya puriridu-
parure ãmurã irima.
7 Ããrĩpɯrorigɯ Marĩpɯre wereboegɯ ĩgũyarure purimi. Ĩgũ puriadero pɯrɯ, deko yeri
yɯsari yeri peame merã, dí merã morẽrĩ yeri nikũgue yuribɯ. Iri yeri yurimakũta, i nikũ
ũjũãkõãbɯ. I nikũ deko ejaburogora ũjũtũnubɯ. Yukude, tá yasaride iropata ũjũbɯ.
8 Pɯrɯ gajigɯ Marĩpɯre wereboegɯ ĩgũyarure purimi doja. Ĩgũ purimakũ, wádi ũtãũ irirosũ
deyodi, peame merã ũjũnídi, dia wádiyague mirũa dijabɯ. Irasiriro i nikũ ũjũderopata
wádiyama deko, dí poyakõãbɯ.
9 Irasirirã ããrĩpererã wádiya marã ɯre bu dɯkawamakũ, su bumarã boakõãma.
Doóriduparu wádiyague ããrĩrĩde, iropata ũjũbɯ.
10 Pẽrã Marĩpɯre wereboerã ĩgũsãya puririduparu puriadero pɯrɯ, gajigɯ Marĩpɯre
wereboegɯ ĩgũyarure purimi doja. Ĩgũ purimakũ, wágɯ neñukãmɯ sĩãgori turu ũjũrĩ irirosũ
deyogɯ ũjũ, mɯtãdi nikũguere dijijami. Ĩgũ diariguere, deko wiriri goberiguere deko
ejaburogora meémejãmi.
11 Ĩgũ: “Sũĩgũ” wãĩkɯmi. Deko ĩgũ meémejãdero ejatuaro sũĩrĩ deko waabɯ. Irasũ waadero
pɯrɯ, iri dekore iirírã, wárã masaka boama.
12 Ʊrerã Marĩpɯre wereboerã ĩgũsãya puririduparu puriadero pɯrɯ, gajigɯ Marĩpɯre
wereboegɯ ĩgũyarure purimi doja. Ĩgũ purimakũ, abe ũmɯmɯ, ñamimɯde deko ejaburogora
poyanorẽma. Neñukãde iropata poyanorẽma. Irasirigɯ abe, ũmɯrẽ wapikɯri horagora neõ
boyobirimi. Ñamidere wapikɯri horagora abe ñamimɯ, neñukã neõ boyobirima.
13 Pɯrɯ ũmarõgue ĩãmugũ, gapáɯ wɯ́wãgãgũrẽ ĩãbɯ. Ĩgũ turaro merã ãsũ ãrĩ werenímakũ
pébɯ:
—Ayó! Ayó! Ayó! Gajirã ɯrerã Marĩpɯre wereboerã ĩgũsãya puririduparure puribema
dapa. Ĩgũsã irire puriadero pɯrɯ, ñetariro waarokoa i nikũgue ããrĩrãrẽ, ãrĩmi.

9

1 Pɯrɯ wapikɯrã Marĩpɯre wereboerã ĩgũsãya puririduparu puriadero pɯrɯ, gajigɯ
Marĩpɯre wereboegɯ ĩgũyarure purimi doja. Ĩgũ purimakũ, neñukãmɯ irirosũ deyogɯ
ũmɯgasigue ããrãdi i nikũgue yuriadire ĩãbɯ. Bɯro ũkũãrĩ gobema sawire ĩgũrẽ sĩma.
2 Ĩgũ iri gobere tũpãmakũ, wári peamema ĩĩmikã wiribɯ. Iri ĩĩmikã abe ũmɯmɯrẽ tuúbiatobɯ.
Irasiriro ũmarõgue naĩtĩãrõ waabɯ.

---

* **7:17** San Juan 11.25: Jesús ãrĩmi: —Yɯ boanerãrẽ masãmakũ irigɯ, ĩgũsãrẽ okari sĩgũ ããrã. Yɯre bɯremugũ boadigue ããrĩkeregɯ, okagɯkumi, ãrĩmi. San Juan 14.6: Jesús ãrĩmi doja: —Yɯ dita Yɯpɯ pɯrogue waarí maa irirosũ ããrã. Yɯ diayema ããrĩrĩrẽ masakare masĩmakũ irigɯ, ĩgũsãrẽ okamakũ irigɯ ããrã. Yɯ merãta Yɯpɯ pɯrogue waarãkuma, ãrĩmi. Irasirigɯ Jesús deko wiriri gobema perebiri okarire sĩrĩ deko irirosũ ããrĩmi. ĩgũ merã ĩgũrẽ bɯremurã ĩgũ Pagɯ pɯro i perebiri okarire opamurã ããrĩma.

3 Poreroa, ĩĩmikã watopegue ããrãnerã, i nikũgue wʉ́dijarima. Korebaba irirosũ toarã
ããrĩmá.
4 Marĩpʉ ĩgũsãrẽ táre, yukure, gaji otedeare poyanorẽdorebirimi. “Ĩgũsãya diapuserorire yʉ
wãĩ tuuña marĩrãno ditare ñerõ tarimakʉ̃ irirãkoa”, ãrĩmi.
5 Ĩgũsãrẽ toawẽjẽdorebirimi. Su mojõmarã abegora ĩgũsãrẽ bʉro pũrĩmakʉ̃ iridoremi.
Irasirirã korebaba toari pũrĩrõsũ ĩgũsãrẽ pũrĩmakʉ̃ irima.
6 Ĩgũsãrẽ pũrĩripoere masaka bʉro boadʉadima. Ĩgũsã boadʉakeremakʉ̃, boamasĩña
marĩbʉ.
7 Poreroa, caballua gãmekẽãburi dupiyuro ãmu odoanerã irirosũ deyoma. Ĩgũsãya dipure
oparã peyari berorí, oro merã iridea berorí irirosũ deyorire peyama. Ĩgũsãya diapuri
masakaya diapu irirosũ deyobʉ.
8 Ĩgũsãya poari, nomeya poañapu irirosũ ããrĩbʉ́. Ĩgũsãya guika, õõkayea guika irirosũ
ããrĩbʉ́.
9 Ĩgũsãya koretibirire kõme merã iridea kãmutari suríro sãñanerã irirosũ ããrĩmá. Ĩgũsã
wʉ́makʉ̃, ĩgũsãya kẽdʉpʉri bʉro bʉsʉbʉ. Wárã caballua tũrũrĩduparure ĩgũsã gãmewẽjẽrõgue
mumurõ merã tũãwãgãrã irirosũ bʉsʉbʉ.
10 Korebaba irirosũ ĩgũsãya pore merã toarã, masakare su mojõmarã abegora pũrĩmakʉ̃
irima.
11 Poreroa opʉ, bʉro ʉ̃kʉ̃ãrĩ gobe opʉ ããrĩmi. Ĩgʉ̃ Marĩpʉre wereboegʉ ããrĩdi ããrãdimi.
Hebreo ya merã “Abadón” wãĩkʉmi. Griego ya merã “Apolión” wãĩkʉmi. “Apolión”, ãrĩrõ:
“Ñerõ poyanorẽrĩmasʉ̃”, ãrĩdʉaro yáa.
12 Poreroa masakare ñerõ pũrĩmakʉ̃ iriadero pʉrʉ, ñerõ taripʉroridea pereakõãbʉ. Iri
pʉrʉ, pero ñerõ tariri dʉyáa dapa.
13 Pʉrʉ su mojõmarã Marĩpʉre wereboerã ĩgũsãya puririduparu puriadero pʉrʉ, gajigʉ
Marĩpʉre wereboegʉ ĩgʉ̃yarure purimi doja. Ĩgʉ̃ purimakʉ̃, sugʉ werenímakʉ̃ pébʉ. Marĩpʉ
ĩũrõ ĩgũsã ĩgʉ̃rẽ sĩdea soepeoro, oro merã iridea soepeorogue ĩgʉ̃ werenírĩ bʉsʉbʉ. Iri
soepeoroma wapikʉri kúsari watopegue ĩgʉ̃ werenírĩ bʉsʉbʉ.
14 Irasũ werenígʉ̃, puridiru puriadire ãsũ ãrĩmi:
—Wapikʉrã Marĩpʉre wereboerã ããrãdinerãrẽ wiuka! Ĩgũsã dia wádiya Eufrates
wãĩkʉdiyague sʉadobosũnerã ããrĩma, ãrĩmi.
15 Irasũ ãrĩmakʉ̃ pégʉ, Marĩpʉre wereboegʉ ĩgũsã wapikʉrãrẽ wiumi, wárã masakare
wẽjẽmurãrẽ. Irasirigʉ Marĩpʉ ĩgũsãrẽ: “I hora, inʉ, ĩĩ abe, i bojori ããrĩmakʉ̃, wiusũrãkuma”,
ãrĩderosũta keoro waabʉ. Irasirirã ããrĩpererã i nikũgue masakare ʉre bu dʉkawamakʉ̃, su
bumarãrẽ wẽjẽrã waama.
16 Ĩgũsã merã wárã surara caballua weka peyarã ããrĩmá. “Ĩgũsã ããrĩpererã doscientos
millones surara ããrĩma”, ãrĩrĩrẽ pébʉ.
17 Yʉ kẽrõsũgue caballuare, ĩgũsã weka peyarãdere ĩãbʉ. Ãsũ deyoma: Ĩgũsãya koretibirire
kõme merã iridea kãmutari suríro sãñanerã ããrĩmá. Iri kãmutari surí, diiari, yasari, boreri
surí deyobʉ. Irasiriro peame ʉ̃jʉ̃rĩ, ʉ̃tãye jacinto wãĩkʉriye, azufre wãĩkʉri poga irirosũ
deyori ããrĩbʉ́. Caballuaya dipu õõkayea dipu irirosũ deyobʉ. Ĩgũsãya disirigue peame,
ĩĩmikã, azufre wãĩkʉri poga ʉ̃jʉ̃rĩ ĩĩmikãde wiribʉ.
18 Irasirirã caballua ĩgũsãya disi wiriri: peame, ĩĩmikã, azufre ʉ̃jʉ̃rĩ merã ããrĩpererã
masakare ʉre bu dʉkawamakʉ̃ su bumarãrẽ wẽjẽma.
19 Ĩgũsãya disi wiriri merã, ĩgũsãya pore merã wẽjẽma. Ĩgũsãya pore yuwari, ãña dipu
irirosũ deyobʉ. Iri merã masakare kãmitúma.
20 Gajirã masaka peame, ĩĩmikã, azufre ʉ̃jʉ̃rĩ merã boamerã gapʉ irire waamakʉ̃ ĩãkererã,
ĩgũsã ñerõ iririre neõ piribirima. Wãtẽãrẽ bʉremurĩrẽ neõ piribirima. Ĩgũsã bʉremurã
keori weadea: oro, plata, bronce, ʉ̃tãyeri, yuku merã irideare bʉremurĩrẽ neõ piribirima.
Iri keori weadea neõ ĩãbiri, neõ pébiri, neõ naabiri ããrĩkeremakʉ̃, ĩgũsã irire soebuima.
21 Irasũ ããrĩmakʉ̃, ĩgũsã masakare wẽjẽdeare, ĩgũsã yéa ããrĩrã irideare, ĩgũsã kõãbiradeare,
ĩgũsã yajadeadere neõ bʉjawerebirima. Iri ããrĩpererire neõ piribirima.

10

Marĩpʉre wereboegʉ papera tũrũgãrẽ opadea

1 Pʉrʉ gajigʉ turagʉ Marĩpʉre wereboegʉ ʉ̃mʉgasigue merã ĩĩmikãyebo dekogue dijari-
makʉ̃ ĩãbʉ. Ĩgũya dipuru wekare buida ããrĩbʉ́. Ĩgʉ̃ya diapu abe ʉ̃mʉmʉ irirosũ gosesiribʉ.
Ĩgʉ̃ya ñigãrĩ peame irirosũ gosebʉ.
2 Ĩgʉ̃ya mojõgue papera pũ kuradea tũrũgãrẽ opami. Ĩgʉ̃ya diayema gubu merã dia
wádiyague tãpími, kúgapʉma gubu merã nikũgue tãpími.

3 Irogue nígũ, turaro ẽõkaye gaguinírõsũ gaguiními. Ĩgũ irasũ gaguinímakũ, su mojõma pere
gaji mojõ peru pẽrẽbejarã bupua wereníma.
4 Ĩgũsã wereníadero pɯrɯ, ĩgũsã wereníadeare gojanɯgãbɯ. Yɯ gojanɯgãmakũ, sugɯ
ũmɯgasigue ããrĩgṹ yɯre ãsũ ãrĩ weremi:
—Bupua wereníadeare gajirãrẽ werebirikõãka! Irire gojabirikõãka! ãrĩmi.
5 Pɯrɯ yɯ wádiyague, nikũgue nímakũ ĩãdi, ĩgũya diayema mojõrẽ ũmɯgasigue soemumi.
6 Irasũ soemugũ, Marĩpɯ okanígũ, ũmɯgasi, i nikũ, dia wádiya ããrĩpererã irogue ããrĩrãrẽ
iridi wãĩ merã wãĩpeo, ãsũ ãrĩmi:
—I ũmɯ pereakõãa. Iropata ããrã.
7 Su mojõma pere gaji mojõ suru pẽrẽbejarã Marĩpɯre wereboerã ĩgũsãya puririduparure
purisiama. Gajigɯ ĩgũyarure purimakũ, Marĩpɯ ĩgũ: “Ãsũ irigɯra”, ãrĩdeare, iripoegue
marã masĩbirideare iriyuwarikɯgɯkumi. Irasiriro iri, ĩgũrẽ moãboerãrẽ, ĩgũya kerere
weredupiyunerãrẽ ĩgũ: “Ãsũ irigɯra”, ãrĩdea keoro waarokoa, ãrĩmi.
8 Ĩgũ irasũ ãrãdero pɯrɯ, ũmɯgasigue ããrĩgṹ yɯre werenídi, dupaturi ãsũ ãrĩ wereníme:
—Sĩĩ Marĩpɯre wereboegɯ, wádiyague, nikũgue nígũ pɯrogue waaka! Ĩgũya mojõgue papera
pũ kuradea tũrũgãrẽ opami. Iri pũgãrẽ ãĩka! ãrĩmi.
9 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɯ, ĩgũ pɯrogue waabɯ. Ĩgũrẽ yɯ papera pũgãrẽ sẽrẽmakũ pégɯ, ãsũ
ãrĩ yɯjɯmi yɯre:
—Ãĩ, baaka! Mɯ baamakũ, mume irirosũ õãrõ misõrokoa. Mɯya paru gapɯ, pɯrɯ bɯro
sũĩrokoa, ãrĩmi.
10 Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pégɯ, iri pũgãrẽ ĩgũrẽ ãĩ, baabɯ. Yɯ baamakũ, mume irirosũ misõbɯ.
Baa odoadero pɯrɯ, yaa paruguere sũĩrõ péñabɯ.
11 Pɯrɯ ãsũ ãrĩmi yɯre:
—Dupaturi wári buri marãrẽ, wári nikũ marãrẽ, ĩgũsã ya werenírãrẽ, ĩgũsã oparãdere
Marĩpɯ ĩgũsãrẽ: “Ãsũ irigɯra”, ãrĩdeare weregɯ waaka! ãrĩmi.

11

Pẽrã Marĩpɯyare wererimasã weredea

1 Pɯrɯ Marĩpɯ yɯre keodi, tuadi irirosũ deyodire sĩmi. Sĩ odo, yɯre ãsũ ãrĩmi:
—Igɯ merã yaa wiire keogɯ waaka! Iri wiimarẽ yɯ ĩũrõ ĩgũsã yɯre sĩdea soepeorodere
keoka! Iri wiiguere masakare yɯre bɯremurãdere: “¿Niísãkɯ ããrĩrĩ?” ãrĩ keoka!
2 Iri wii tɯroma gapɯre keobirikõãka! Iri gajiro marã masakare wiadea nikũ ããrã. Ĩgũsã
cuarenta y dos abegora yaa makãrẽ* poyanorẽgorenarãkuma.
3 Irasirigɯ yaare weremurãrẽ pẽrã iriugɯra. Yoaripoe mil doscientos sesenta nɯrĩgora
yaare wererãkuma. Ĩgũsã bɯjawereri ĩmurã, kó surí sãñanerã ããrĩrãkuma, ãrĩmi.
4 Ĩgũsã pẽrã Marĩpɯyare weremurã, pegɯ olivo wãĩkɯri yuku, irasũ ããrĩmakũ pegɯ sĩãgori
yuku irirosũ ããrĩma. Marĩpɯ i nikũ Opɯ ĩũrõ níma.
5 Ĩgũsãrẽ ĩãturirã ĩgũsãrẽ ñerõ iridɯamakũ, ĩgũsãya disigue peame ũjũrĩ pũrã wiriri merã
ĩgũsãrẽ soe wẽjẽpeokõãrãkuma. Irasirirã ããrĩpererã ĩgũsãrẽ ñerõ iridɯarãrẽ iri merã boamakũ
irirãkuma.
6 Ĩgũsã Marĩpɯyare wererinɯrĩrẽ deko merẽdorebirimakũ merẽbirikoa. Irasũ ããrĩmakũ
dekore dí poyadoremakũ dí poyarokoa. I nikũ ããrĩpererogue ããrĩrãrẽ ããrĩpereri gajirosũperi
ñerõ taridorerãkuma. Ĩgũsã iridɯaropa ñerõ tarimakũ irirãkuma.
7 Marĩpɯyare were odomakũ, bɯro ũkũãrĩ gobegue ããrĩgṹ, ñegũ gajirosũ deyogɯ
wirigɯkumi, ĩgũsã pẽrã merã gãmekẽãbu. Ĩgũsãrẽ gãmekẽã, ĩgũsãrẽ tarinɯgã,
wẽjẽkõãgɯkumi.
8 Ĩgũsãrẽ wẽjẽadero pɯrɯ, ĩgũsãya dɯpɯri dari wári makãma maague oyarokoa. Iri makã,
marĩ Opɯre Jesucristore ĩgũsã curusague pábiatú wẽjẽdea makã ããrã. Iri makã marã ñerã
ããrĩrã, Sodoma marã, Egipto marã ñerã ããrĩnerã irirosũ ããrĩma.
9 Ʉrenɯ gajinɯ dekogora ĩgũsãya dɯpɯri dari iri maarẽ oyarokoa. Ããrĩpereri nikũ marã,
ããrĩpereri buri marã, ĩgũsã ya werenírã ĩgũsãya dɯpɯri darire ĩãrãkuma. Gajirãrẽ iri dɯpɯri
darire yáadorebirikuma.
10 Ĩgũsã pẽrã okarã, i ũmɯ marã masakare bɯro ñerõ tarimakũ irinerã ããrĩma. Ĩgũsã
boamakũ ĩãrã, ɯsɯyarãkuma. Bosenɯ iri, gajinorẽ gãme sĩrãkuma.
11 Ĩgũsã boadero pɯrɯ, ɯrenɯ gajinɯ deko pɯrɯ, Marĩpɯ ĩgũsãrẽ masũ, dupaturi okamakũ
irimi doja. Ĩgũsã wãgãnɯgãmakũ ĩãrã, ããrĩpererã bɯro güima.
12 Pɯrɯ sugɯ ũmɯgasigue ããrĩgṹ ĩgũsã pẽrãrẽ turaro merã ãsũ ãrĩ wereníma:

* **11:2** Marĩpɯya makã, Jerusal'ẽta ããrã.

—Õõgue mɯrĩrika mɯsã! ãrĩmi.

Ĩgũ irasũ ãrĩmakũ pérã, ĩĩmikãyebo merã mɯrĩãkõãma. Ĩgũsã mɯrĩãmakũ, ĩgũsãrẽ ĩãturirã ĩãma.

13 Ĩgũsã mɯrĩaripoe nikũ bɯro ñomebɯ. Iri makãma wiiri wári mirũadijabɯ. Wárã siete mil masaka boama. Gajirã dɯyarã gapɯ bɯro güima. "Marĩpɯ ũmɯgasigue ããrĩgṹ turatarigɯ ããrĩmi", ãrĩma.

14 I ããrĩpereri irasũ waadero pɯrɯ, pero ñerõ tariri waasiabɯ. Irasũ waakeremakũ, mérõgã pɯrɯ masaka dupaturi ñerõ tarirãkuma doja.

Marĩpɯre wereboegɯ puridiru puritũnudea

15 Pɯrɯ su mojõma pere gaji mojõ suru pẽrẽbejarã Marĩpɯre wereboerã ĩgũsãya puririduparure puriadero pɯrɯ, gajigɯ ĩgũrẽ wereboegɯ ĩgũyarure purimi. Ĩgũ purimakũ, ũmɯgasigue ããrĩrã turaro merã ãsũ ãrĩ werenĩma:

Dapagorare Marĩpɯ, ĩgũ iriudi Cristo merã ããrĩpererã i ũmɯ marãrẽ doregɯ ñajãmi. Ĩgũ doreri neõ perebirikoa, ãrĩma.✡

16 Irasũ ãrĩmakũ pérã, Marĩpɯ diaye oparã doarigue doarã veinticuatro oparã mɯrã Marĩpɯ ĩũrõ ñadɯkɯpuri merã ejamejãja, ĩgũsãya diapure yebague moomejã, ĩgũrẽ bɯremu,

17 ãsũ ãrĩma:

Gɯa Opɯ, ããrĩpererã nemorõ turagɯ ããrã. Mɯ merã ɯsɯyáa. I ũmɯrẽ iriburo dupiyuro ããrĩsiabɯ. Dapagoradere ããrĩníkõãa. Pɯrɯguedere irasũta ããrĩníkõãgɯkoa. Mɯ turari merã masakare dorenɯgãa. Irasirirã mɯrẽ ɯsɯyari sĩa.

18 I ũmɯ marã mɯrẽ gããmemerã, mɯ merã guatarima. Mɯ ĩgũsãrẽ wajamoãrĩnɯ, irasũ ããrĩmakũ boanerãdere mɯ wajamoãripoe ejasiáa. Ããrĩpererã mɯyarã gapɯre õãrĩrẽ sĩgɯkoa.✡

Mɯya kerere weredupiyurimasãrẽ, mɯrẽ õãrõ goepeyari merã bɯremurãrẽ, oparãrẽ, ubu ããrĩrãdere õãrĩrẽ sĩgɯkoa. I ũmɯ marãrẽ poyanorẽrã gapɯre béoripoe ejasiáa, ãrĩma.✡

19 Ĩgũsã irasũ ãrãdero pɯrɯ, Marĩpɯya wii ũmɯgasigue ããrĩrĩ wii makãpɯro tũpãsũbɯ. Iri wii poekague su kũmarẽ ĩãbɯ. Iri kũma, Marĩpɯ masakare werepíri gojadea opari kũma ããrĩbú. Iri kũmarẽ ĩãmakũta, bupu miã, bɯro pámi. Irasũ ããrĩmakũ, i nikũ ñomebɯ. Wári deko yeri yɯsari yeri nikũgue yuribɯ.

12

Nomeõya, irasũ ããrĩmakũ pĩrũ irirosũ deyogɯya kerere weredea

1 Pɯrɯ ũmɯgasigue gajirosũperi bɯro goeri deyoamakũ ĩãbɯ. Irasũ waaripoe sugo nomeõrẽ ĩãbɯ. Igoya suríro abe ũmɯmɯ irirosũ gosesiribɯ. Abe ñamimɯ weka nímo. Opɯ peyari berore, pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarã neñukã opari berore peyamo.

2 Igo pũrãkɯburo mérõgã dɯyabɯ. Irasirigo igo nijĩwãgũgõ pũrĩrõ merã gaguinímo.

3 Pɯrɯ gaji ũmɯgasigue deyoamakũ ĩãbɯ. Wágɯ pĩrũ diiagɯ diakẽã irirosũ deyogɯre ĩãbɯ. Ĩgũ su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejari dipu opagɯ ããrĩmí. Dipukɯ, oparã peyari berorĩre peyami. Pe mojõma kúsari opagɯ ããrĩmí.

4 Ʊmɯgasigue ããrĩrã neñukãrẽ ɯre bu dɯkawamakũ, su bumarãrẽ ĩgũya pore merã wẽjãsiri meédijumi. Ĩgũ, nomeõ pũrãkɯbo pɯro nímí, majĩgũ deyoamakũ baabu.

5 Mérõgã pɯrɯ, majĩgũrẽ pũrãkɯmo. Ĩĩ majĩgũta ããrĩpereri nikũ marã Opɯ ããrĩbu ããrĩmí. Wári turari merã, opɯ kõme merã iridea yukɯ opagɯ masakare dorebu ããrĩmí. Pɯrɯ Marĩpɯ ĩgũ doaro pɯrogue ĩgũrẽ ãĩmɯrĩãmi.

6 Nomeõ masaka marĩrõ Marĩpɯ ãmuyuderogue duriwãgãkõãmo. Irogue igore mil doscientos sesenta nɯrĩgora baari sĩmi.

7 Pɯrɯ ũmɯgasigue gãmewẽjẽrĩ waabɯ. Marĩpɯre wereboerã opɯ Miguel wãĩkɯgɯ, ĩgũyarã Marĩpɯre wereboerã, pĩrũ merã gãmekẽãma. Pĩrũ, ĩgũyarã merã Miguesã merã gãmekẽãmi.

8 Miguesã pĩrũrẽ tarinɯgãma. Irasirigɯ pĩrũ, ĩgũyarã merã ũmɯgasiguere ĩgũsã ããrĩrõ neõ bokanemobirimi.

9 Irasirigɯ Marĩpɯ pĩrũrẽ béokõãmi. Ĩgũ wágɯ pĩrũ, neõgoraguere deyoadi, Satanás wãĩkɯgɯ, wãtĩ ããrĩmi. Ĩgũ ããrĩpererã i ũmɯ marã masakare ãrĩkatorikɯgɯ ããrĩmi. Marĩpɯ ĩgũrẽ, ĩgũyarã merã i nikũgue béodijumi.

10 Pɯrɯ sugɯ ũmɯgasigue ããrĩgṹ turaro merã ãsũ ãrĩ werenímakũ pébɯ:

—Marĩpɯ marĩrẽ tauri, ĩgũ turari merã marĩ Opɯ ããrĩrĩ, ĩgũ iriudi Cristo marĩrẽ doreri ejasiáa. Irasirigɯ Marĩpɯ wãtĩrẽ ũmɯgasigue ããrĩdire i nikũgue béodijumi. Ʊmɯrikɯ, ñamirikɯ wãtĩ Marĩpɯre, marĩyarã Jesúre bɯremurãrẽ: "Ñerõ irirã ããrĩma", ãrĩ weresãgũ iriadimi.

✡ **11:15** Ex 15.18; Dn 2.44; 7.14, 27 ✡ **11:18** Sal 2.5; 110.5 ✡ **11:18** Sal 115.13

11 Marĩyarã wãtĩrẽ tarinɯgãma. Jesucristo oveja majĩgũ irirosũ ããrĩgṹrẽ, ĩgũ dí béori merã ĩgũsãrẽ taurire bɯremusĩã, irasirima. Jesúya kerere weredea waja gajirã ĩgũsãrẽ wẽjẽdɯakeremakũ, ĩgũsã okarire maĩbirima. Neõ piriro marĩrõ ĩgũya kerere weresĩã, wãtĩrẽ tarinɯgãma.

12 Irasirirã mɯsã ũmɯgasigue ããrĩrã ããrĩpererã ɯsɯyaka! Wãtĩ nikũgue béodijusũadi ããrĩmi. Mɯsã i nikũ ããrĩrãrẽ, dia wádiyague ããrĩrãrẽ wãtĩ dijajamakũ, mɯsãrẽ ñetariro waanɯgãbɯ. Ĩgũrẽ wajamoãburo mérõ dɯyáa. Irire masĩmi. Irasirigɯ guatarikõãmi, ãrĩ weremi.

13 Irasirigɯ pĩrũ, nikũgue béodijumakũ ĩãgũ, majĩgũ pagore nɯrũtɯyawãgãmi.

14 Marĩpɯ gapɯ igore gapáɯ kẽdɯpɯrire sĩmi. Iri merã igo, pĩrũrẽ masaka marĩrõgue wú duriwãgãmo. Irogue ɯre bojori gaji bojori dekogora Marĩpɯ igore baari sĩmi.

15 Igo irogue ããrĩmakũ ĩãgũ, pĩrũ igore miũdɯagɯ, wáro dekore dokabéomi.

16 Irasirikeremakũ, i nikũ gapɯ igore iritamubɯ. Pĩrũya disi wiriri dekore yeteoma, uju ãĩpeokõãbɯ.

17 Irasũ waamakũ ĩãgũ, pĩrũ igo merã guatarimi. Irasirigɯ igo parãmerã ããrĩturiarã merã gãmewẽjẽgũ waami. Ĩgũsã, Marĩpɯ dorerire irirã, Jesucristoya diayema buerire neõ pirimerã ããrĩma.

18 Pĩrũ dia wádiya tɯro eja, irogue yúmi.

13

Pẽrã gajirosũ deyorãyare gojadea

1 Pɯrɯ gajirosũ deyogɯ dia wádiyague ããrãdi wãgãpamakũ ĩãbɯ. Ĩgũ su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejari dipu, pe mojõma kúsari opagɯ ããrĩmí. Ĩgũya kúsarigue oparã peyari beroríre peyami. Ĩgũya dipure Marĩpɯre ñerõ doori wãĩ gojatúdea ããrĩbú.

2 Ĩgũ, yé dorogɯ guagɯ irirosũ deyomi. Buguya guburi irirosũ opagɯ ããrĩmí. Ẽõkaye irirosũ disikɯgɯ ããrĩmí. Pĩrũ ĩgũ turarire sĩmi ĩgũrẽ. Irasũ sĩgũ, ĩgũrẽ opɯ doarogue dobomi, ĩgũ irirosũta masaka wárãrẽ doreburo, ãrĩgũ.

3 Gajirosũ deyogɯ dipuru su dipuru kãmirõkɯri dipurusũ deyobɯ. Iri kãmirõ ĩgũrẽ wẽjẽboyadea kãmirõ, yaridea kãmirõgue ããrĩbú. Irire ĩãrã, i ũmɯ marã ããrĩpererã ĩãgɯkakõãma. Irasirirã ĩgũrẽ: “Turagɯ ããrĩmi”, ãrĩ, ĩgũyare iritɯyama.

4 Pĩrũ ĩgũ turarire gajirosũ deyogɯre sĩmakũ ĩãrã, masaka pĩrũrẽ: “Õãtarigɯ ããrĩmi”, ãrĩ bɯremuma. Gajirosũ deyogɯdere ãsũ ãrĩ bɯremuma:

—Neõ gajigɯ mɯ irirosũ turagɯ mámi. Gajigɯ mɯrẽ neõ tarinɯgãmasĩbemi, ãrĩma.

5 Pĩrũ doredero sũta gajirosũ deyogɯ: “Yɯ, gajirã nemorõ ããrĩtarinɯgãgũ ããrã”, ãrĩ weregorenami. Marĩpɯre ñerõ ãrĩ doogorenami. Masakare cuarenta y dos abegora doremi. Marĩpɯ ĩgũrẽ: “Iropata irika!” ãrĩmakũgue duúmi.

6 Irasirigɯ masakare doregɯ, ãsũ irimi. Marĩpɯre, ĩgũ wãĩrẽ, ĩgũ ããrĩrõrẽ, ããrĩpererã ĩgũ pɯro ããrĩrãdere ñerõ ãrĩ doomi.

7 Marĩpɯyarã merã gãmewẽjẽ, ĩgũsãrẽ tarinɯgãmi. Ããrĩpererogue ããrĩpereri buri marãrẽ, ĩgũsã ya werenírãrẽ, ããrĩpereri nikũ marãrẽ doremi. Marĩpɯ ĩgũrẽ: “Iropata irika!” ãrĩbirimi dapa. Irasirigɯ ñerĩrẽ irimi.

8 Ããrĩpererã i nikũ marã Marĩpɯyarã ããrĩmerã gajirosũ deyogɯre bɯremuma. Marĩpɯ ĩgũ i ũmɯrẽ iriburo dupiyuro ĩgũyarã ããrĩmurã ĩgũ merã perebiri okari opamurã wãĩrẽ su papera pũgue gojatúsiadi ããrĩmí. Iri pũ Jesucristo oveja majĩgũ irirosũ ããrĩgṹ wẽjẽsũdiya pũ ããrã.

9 Gãmipũrĩ oparã, ire péka!

10 Peresugue waaró gããmea, ãrĩsũnerã irogue waarãkuma. Sareri majĩ merã gajirãrẽ wẽjẽrã, sareri majĩ merã wẽjẽsũrãkuma. Iri irasũ waaripoe Marĩpɯyarã ããrĩrã gũñaturari merã ĩgũrẽ bɯremurĩrẽ neõ piribirikõãrõ gããmea.

11 Pɯrɯ gajigɯ gajirosũ deyogɯre ĩãbɯ doja. Nikũ poekague ããrãdi wiri mɯrĩrĩmi. Ĩgũ oveja majĩgũ irirosũ pe kúsa opagɯ ããrĩmí. Irasũ ããrĩkeregɯ, pĩrũ irirosũ wereními.

12 Gajirosũ deyogɯ ããrĩpɯroriadiya turarire opami. Iri turari merã ããrĩpererã i nikũ marãrẽ gajirosũ deyogɯ ããrĩpɯroriadire wẽjẽsũboyadi kãmirõ yarisũadire bɯremumakũ irimi.

13 Wári deyoromurĩrẽ iri ĩmumi. Masaka ĩũrõ peame ũmɯgasigue ããrãdeare nikũgue dijarimakũ irimi.

14 Ĩgũ, gajirosũ deyogɯ ããrĩpɯroriadiya turari ĩgũrẽ sĩrĩ merã wári deyoromurĩrẽ iri ĩmumi. Iri merã masakare ãrĩkatomi: “Ĩĩ mɯsã bɯremugũ ããrĩmi”, ãrĩgũ. Irasirigɯ ĩgũsãrẽ gajirosũ deyogɯ ããrĩpɯroriadi keorire weadoremi. Gajirõsũ deyogɯ ããrĩpɯroriadi sareri majĩ merã saresũadi ããrĩkeregɯ okami.

15 Gajirosũ deyogɯ pɯrɯ aaradi, gajirosũ deyogɯ ããrĩpɯroriadiya turari merã ĩgũ keori weadeare okamakũ irimi. Irasirigɯ iri keori weadeare masakɯ irirosũ werenímakũ, ããrĩpererã irire bɯremumerãrẽ wẽjẽmakũ irimi.

16 Ããrĩpererãrẽ ĩgũsãya diayema mojõ gapɯre, o ĩgũsãya diapuserorire gajino gojatúdoremi. Ubu ããrĩrãrẽ, oparãrẽ, wári doebiri oparãrẽ, boporãrẽ, moãboerimasãrẽ, moãboerimasã ããrĩmerãrẽ, ããrĩpererãrẽ irasũ gojatúdoremi.

17 Gojatúsũña marĩrã neõ wajarimasĩbiri, neõ duamasĩbirima. Iri gojatúdea, gajirosũ deyogɯ ããrĩpɯroriadi wãĩ, o ĩgũ wãĩ keori ããrã.

18 Irire õãrõ pémasĩrõ gããmea. Pémasĩrã, gajirosũ deyogɯ wãĩ keorire masĩburo. Ĩgũ wãĩ keori, masakɯ wãĩ keori, seiscientos sesenta y seis ããrã.

14

Marĩpɯ taunerã ciento cuarenta y cuatro mil masaka ĩgũrẽ bayadea

1 Pɯrɯ Jesucristo oveja majĩgũ irirosũ ããrĩgṹrẽ ũtãũ Sión* wãĩkɯdigue nígũrẽ ĩãbɯ. Ĩgũ merã ciento cuarenta y cuatro mil masaka ããrĩmá. Ĩgũsã, ĩgũ wãĩrẽ, ĩgũ Pagɯ wãĩdere ĩgũsãya diapuserorire gojatúsũnerã ããrĩmá.

2 Pɯrɯ ũmɯgasigue merã bɯro bɯsɯdijaririre pébɯ. Wádibu ũtãmu irirosũ, bɯro bupu páro irirosũ bɯsɯbɯ. Wárã arpa wãĩkɯri bɯapɯtẽrõ irirosũ bɯsɯbɯ.

3 Ĩgũsã ciento cuarenta y cuatro mil masaka, Marĩpɯ, Opɯ doarogue doagɯ diaye, irasũ ããrĩmakũ wapikɯrã okarã, oparã mɯrã ĩũrõ bayama. Maama bayarire bayama. Ĩgũsã dita iri bayarire masĩma. Ĩgũsã i nikũ marã watopegue ããrĩrã, Marĩpɯ tausũnerã ããrĩmá.

4 Neõ ĩgũsã suñarõ nome merã ñerõ iribirinerã, neõ sugo nomeõrẽ marãpokɯbirinerã ããrĩmá. Jesucristo oveja majĩgũ irirosũ ããrĩgṹyare iritɯyama. I nikũ marã masaka watopeguere Marĩpɯ tausũnerã ããrĩmá. Ĩgũsã Marĩpɯyarã, irasũ ããrĩmakũ Jesucristo oveja majĩgũ irirosũ ããrĩgṹyarã ããrĩpɯrorirã ããrĩnerã ããrĩmá.

5 Ĩgũsã watopere neõ sugɯ ãrĩkatogɯ mámi. Marĩpɯ ĩũrõrẽ ñerĩrẽ opamerã ããrĩma.

Ʊrerã Marĩpɯre wereboerã weredea

6 Pɯrɯ gajigɯ Marĩpɯre wereboegɯ ũmarõgue wúgɯre ĩãbɯ. Ĩgũ ããrĩpererã i nikũgue ããrĩrãrẽ Marĩpɯ masakare tauri kerere wererimasũ ããrĩmí. Ããrĩpererogue ããrĩpereri nikũ marãrẽ, ããrĩpereri buri marãrẽ, ĩgũsã ya werenírãrẽ iri kerere weregɯ ããrĩmí. Iri kere, neõ gorawayubiri, perebiri kere ããrã.

7 Turaro merã ãrĩmi:

—Marĩpɯre goepeyari merã ãsũ ãrĩ bɯremuka: “Turatarigɯ, õãtarigɯ ããrĩmi”, ãrĩka! Ĩgũ ããrĩpererã ñerãrẽ peamegue béoripoe ejasiáa. Ĩgũ ũmɯgasire, i nikũrẽ, dia wádiyare, ããrĩpereri deko wiriri goberidere iridi ããrĩmi. Irasirirã ĩgũrẽ bɯremuka! ãrĩmi.

8 Ĩgũ pɯrɯmɯ, gajigɯ Marĩpɯre wereboegɯ ãsũ ãrĩmi doja:

—Wári makã Babilonia wãĩkɯri makã pereakõãbɯ. Iri makã marã ããrĩnerã ããrĩpereri nikũ marãrẽ ñerõ irimakũ irima. Masaka ĩgũsãrẽ ĩãkũĩrã, mejãrikɯrã igui deko pãmudeare turaro ɯaribejarosũta ĩgũsã ñerĩ iriridere turaro ɯaribejama, ãrĩmi.

9-10 Pẽrã Marĩpɯre wereboerã irasũ ãrãdero pɯrɯ, gajigɯ Marĩpɯre wereboegɯ turaro merã ãsũ ãrĩnemomi doja:

—Ããrĩpererã gajirosũ deyogɯre, ĩgũ keori weadeare ejamejã bɯremurãrẽ ĩgũsãya diapuserorire, o ĩgũsãya mojõrĩrẽ ĩgũ wãĩ gojatúsũnerãrẽ Marĩpɯ bɯro wajamoãgɯkumi. Ĩgũsã merã bɯro guagɯ, turaro wajamoãnígɯkumi. Azufre wãĩkɯri poga bɯro asiri ũjũrĩ, peame merã ñerõ tarimakũ irigɯkumi. Ĩgũrẽ wereboerã, Jesucristo oveja majĩgũ irirosũ ããrĩgṹ ĩũrõ, ĩgũsãrẽ wajamoãgɯkumi.

11 Iri peame irasũ ĩĩmikakɯníkõãrokoa. Neõ yaribirikoa. Ĩgũsãrẽ irasũ pũrĩnímakũ irirokoa. Ããrĩpererã gajirosũ deyogɯre, ĩgũ keori weadeare ejamejã bɯremurãrẽ, ĩgũ wãĩ gojatúsũnerãrẽ irasũ pũrĩnírokoa. Ʊmɯrĩ, ñamirĩ pũrĩníkõãrokoa, ãrĩmi.

12 Irasirirã mɯsã Marĩpɯyarã, ĩgũ dorerire irirã, Jesúre bɯremurĩrẽ neõ pirimerã ããrĩrã, gũñaturaka!

13 Pɯrɯ sugɯ ũmɯgasigue ããrĩgṹ werenímakũ pébɯ doja. Yɯre ãsũ ãrĩmi:

—Ire gojaka: “Marĩ Opɯre bɯremurã boadero pɯrɯguedere ɯsɯyari bokarãkuma”, ãrĩmi. Õãgũ deyomarĩgũde: “Irasũta ããrã”, ãrĩmi. “Ĩgũsã turaro moãrĩrẽ pirikõã, siñajãrãkuma. Ʊmɯgasigue ĩgũsã waamakũ, Marĩpɯ ĩgũsã õãrõ irideare gũñagɯkumi. Irasirigɯ ĩgũsãrẽ õãrõ irigɯkumi”, ãrĩmi Õãgũ deyomarĩgũ.

---

* **14:1** Jerusalén, Sión wãĩkɯdigue ããrĩyuro.

I nikũma otedea dʉkakʉrimarẽ weredea

14 Pʉrʉ ĩĩmikãyebo boreri yebore ĩãbʉ. Iri yebo weka sugʉ masakʉ doami. Ĩgũya dipurugue oro merã iridea berore peyami. Dʉka diti ãĩri usiri berore opami.

15 Pʉrʉ gajigʉ Marĩpʉre wereboegʉ Marĩpʉya wiigue ããrãdi wirijami. Ĩĩmikãyebo weka doagʉre turaro merã ãsũ ãrĩ gaguiními:

—Mʉya usiri bero merã i nikũma otedea dʉkare diti ãĩkõãka! Irire diti ãĩripoe ejasiáa. Dʉka boresiabʉ, ãrĩmi.

16 Irasũ ãrĩmakʉ̃ pégʉ, ĩĩmikayebo weka doadi ĩgũya usiri bero merã i nikũma otedea dʉkare wãjĩ ãĩmi.

17 Pʉrʉ gajigʉ Marĩpʉre wereboegʉ ʉ̃mʉgasigue ããrĩrĩ wii Marĩpʉya wiigue ããrãdi wirijami. Ĩgũde dʉka diti ãĩri usiri berore opami.

18 Pʉrʉ gajigʉ Marĩpʉre wereboegʉ Marĩpʉre sĩdea soepeoro pʉrogue ããrãdi wirijami. Ĩgʉ̃ peame opʉ ããrĩmí. Irasũ wirijagʉ, dʉka diti ãĩri usiri bero opagʉre turaro merã ãsũ ãrĩmi:

—Mʉya usiri bero merã i nikũma igui tõrĩrẽ diti ãĩka! Iri igui ñísiabʉ, ãrĩmi.

19 Ĩgʉ̃ irasũ ãrĩmakʉ̃ pégʉ, ĩgũya usiri bero merã i nikũma igui tõrĩrẽ wiiritá ãĩmi. Irire ãĩ, igui kʉrabipiri gobe miẽgue sãmi. Iri gobegue kʉrabipiri, Marĩpʉ ĩgũrẽ gããmemerãrẽ bʉro wajamoãrõ irirosũ ããrã.

20 Makã tʉrogue iri igui kʉrabipisũbʉ. Igui kʉrabipisãripoere iri gobeguere wáro dí wiribʉ. Iri dí merã wádiya, caballuya disire túsãrĩ berogue mirĩtuúnujãbʉ. Trescientos kilómetros yoadiya waabʉ.

15

Marĩpʉre wereboerã masakare ñerõ tarimakʉ̃ iritũnuburire weredea

1 Pʉrʉ ʉ̃mʉgasigue gajirosũperi bʉro goeri deyoamakʉ̃ ĩãbʉ doja. Su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejarã Marĩpʉre wereboerãrẽ ĩãbʉ. Marĩpʉ ĩgũsãrẽ masakare wajamoãtũnudoregʉkumi. Irasirirã, ĩgʉ̃ wajamoãdoregʉ pínerã ããrĩmá. Iri wajamoãrĩ merã Marĩpʉ i ʉ̃mʉ marã merã guari pererokoa.

2 Pʉrʉ dia wádiyare õãrõ deko sʉridiya peame merã morẽadiya irirosũ ããrĩdiyare ĩãbʉ. Iriya tʉro nírãrẽ, gajirosũ deyogʉ dorerire iribiri, ĩgʉ̃ keori weadeare bʉremubirinerãrẽ ĩãbʉ. Ĩgũsã gajirosũ deyogʉya wãĩrẽ gojatúdorebirinerã ããrĩmá. Irogue nírã, arpa wãĩkʉri bʉapʉtẽrĩrẽ opama. Iri bʉapʉtẽrĩ Marĩpʉ sĩdea ããrĩbú.

3 Ĩgũsã Marĩpʉre moãboegʉ Moiséya bayarire, Jesucristo oveja majĩgʉ̃ irirosũ ããrĩgʉ́ya bayaridere bayapeoma. Ãsũ ãrĩ bayama:

Gʉa Opʉ, mʉ ããrĩpererã nemorõ turagʉ ããrã. Ããrĩpereri mʉ iridea õãtaria. Irire ĩãrã, ĩãgʉkakõãa. Mʉ ããrĩpererã i nikũ marã Opʉ ããrã. Ãrĩkatori marĩrõ, diayemarẽ õãrõ yáa.

4 Ããrĩpererã mʉrẽ güirãkuma. Ããrĩpererã mʉrẽ: “Turatarigʉ ããrĩmi”, ãrĩrãkuma. Mʉ dita ñerĩ marĩgʉ̃ ããrã.

Ããrĩpereri nikũ marã mʉ pʉrogue eja, mʉ ĩũrõ ñadʉkʉpuri merã ejamejã, mʉrẽ bʉremurãkuma. Mʉ diayema irideare ĩãnerã ããrĩsĩã, irire irasũ irirãkuma, ãrĩ bayama.

5 Pʉrʉ Marĩpʉya wii, ʉ̃mʉgasigue ããrĩrĩ wii tũpãmakʉ̃ ĩãbʉ. Iri wii poekague Marĩpʉ ããrĩrĩ taribu ĩgʉ̃ doreri gojadea majĩrĩ ʉ̃tã majĩrĩ ããrĩbú.

6 Iri wii poekague ããrãnerã, su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejarã Marĩpʉre wereboerã wirijama. Ĩgũsã Marĩpʉ wajamoãdoregʉ pínerã ããrĩmá. Ĩgũsãkʉ masakare ñerõ tarimakʉ̃ iriburire opama. Ĩgũsã boreri, gʉrari marĩrĩ surí, bʉro gosesiriri surí sãñarã ããrĩmá. Ĩgũsãya koretibirire oro merã iridea yʉjʉwẽñarĩdarire sʉatúanerã ããrĩmá.

7 Ĩgũsã wirijamakʉ̃, wapikʉrã okarã merãmʉ ĩgũsãkʉ Marĩpʉre wereboerãrẽ oro merã irideaparire sĩmi. Iripari Marĩpʉ ããrĩnígʉ̃ bʉro wajamoãburi õãrõ ʉtʉribʉ.

8 Ĩgʉ̃ iriparire ĩgũsãrẽ sĩmakʉ̃, Marĩpʉya wii poekague ĩgʉ̃ gosesiriri merã, ĩgʉ̃ turari merã ĩĩmikãkʉseyakõãbʉ. Irasũ ĩĩmikãkʉseyamakʉ̃, iri wiire neõ sugʉno ñajãmasĩbirimi. Marĩpʉre wereboerã ĩgʉ̃ wajamoãdoregʉ píderosũta ĩgũsã masakare wajamoãtũnuadero pʉrʉgue dupaturi iri wiire ñajãmasĩrãkuma doja. Ĩgʉ̃ wajamoãburo dupiyuro ñajãmasĩña máa dapa.

16

Juan Marĩpʉ masakare wajamoãburire gojadea

1 Pʉrʉ Marĩpʉya wii ʉ̃mʉgasigue ããrĩrĩ wiigue ããrĩgʉ́ turaro merã werenímakʉ̃ pébʉ. Su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejarã Marĩpʉre wereboerãrẽ ãsũ ãrĩmi:

—Marĩpн wajamoãdoredeare irirã waaka! Irasirirã mнsãya parimarẽ nikũgue písiridijurã waaka! ãrĩmi.
2 Irasũ ãrĩmakн pégн, ããrĩpнrorigн Marĩpнre wereboegн ĩgн oparipamarẽ nikũgue písiridijumi. Ĩgн irasirimakн, gajirosũ deyogн wãĩ gojatúsũnerã, ĩgн keori weadeare bнremurã ñerõ kãmikн, bнro pũrĩsũma.
3 Ĩgн irasũ písiridijuadero pнrн, gajigн Marĩpнre wereboegн ĩgн oparipamarẽ dia wádiyague písiridijumi. Ĩgн irasirimakн, deko, dí poyabн. Boadiya dí irirosũ ããrĩbú. Irasũ waamakн, wádiyague ããrĩrã boapereakõãma.
4 Pẽrã písiridijuadero pнrн, gajigн Marĩpнre wereboegн ĩgн oparipamarẽ diarigue, deko wiriri goberigue písiridijumi. Ĩgн irasirimakн, diari, wiriri goberima deko, dí poyabн.
5 Pнrн gajigн Marĩpнre wereboegн ããrĩpererogue dekore doregн ãsũ ãrĩmakн pébн:
—Gнa Opн, mн ñerĩ marĩgн ããrã. Dapagoradere irasũta ããrĩníkõãa. Iripoeguedere irasũta ããrĩníkõãbн. Irasirigн wajamoãgн, diayeta irigн yáa.
6 Gajirosũ deyogнyarã, mнyarãrẽ, mнya kerere weredupiyunerãrẽ wẽjẽrã dí béomakн irima. Ĩgнsã dí béomakн iridea waja, deko dí poyamakн iribн ĩgнsãrẽ iirídoregн, ãrĩmi.
7 Ĩgн irasũ ãrãdero pнrн, Marĩpнre sĩdea soepeoro pнrogue sugн werenímakн pébн doja:
—Irasũta ããrã. Gнa Opн, mн ããrĩpererã nemorõ turagн ããrã. Ĩgнsãrẽ keoro wajamoãdoregн, diayeta irigн yáa, ãrĩmi.
8 Ѫrerã Marĩpнre wereboerã ĩgнsã opariparimarẽ písiridijuadero pнrн, gajigн Marĩpнre wereboegн ĩgн oparipamarẽ písiridijumi doja. Abe нmнmн weka písiridijumi. Ĩgн irasirimakн, abe bнro asimi. Ĩgн asiri merã masakare soemi.
9 Ĩgнsã bнro нjнrĩ merã wajamoãsũkererã, ĩgнsã ñerõ iririre bнjawerebirima. Ĩgнsã gũñarĩrẽ neõ gorawayubirima. Irasirirã, Marĩpнre ĩgнsãrẽ wajamoãgнrẽ ñerõ doo wereníma. “Õãgн ããrĩmi”, neõ ãrĩ bнremubirima.
10 Wapikнrã Marĩpнre wereboerã ĩgнsã opariparimarẽ písiridijuadero pнrн, gajigн Marĩpнre wereboegн ĩgн oparipamarẽ písiridijumi doja. Gajirosũ deyogн, opн doarogue písiridijumi. Ĩgн irasiriadero pнrн, gajirosũ deyogнyarã ããrĩrõgue naĩtĩãrõ waabн. Irasirirã ĩgнyarã masaka ñerõ pũrĩmakн, ĩgнsãya nedeare bнro sĩrĩtu kũrĩdiuma.
11 Ĩgнsãrẽ ñerõ pũrĩkeremakн, ñerõ kãmikнkererã, Marĩpнre нmнgasigue ããrĩgнrẽ ñerõ doo wereníma. Ĩgнsã ñerõ iriri gapнre bнjawerebirima. Irasirirã ñerĩrẽ neõ piribirima.
12 Su mojõmarã Marĩpнre wereboerã ĩgнsã opariparimarẽ písiridijuadero pнrн, gajigн Marĩpнre wereboegн ĩgн oparipamarẽ Eufrates wãĩкнdiya wádiyague písiridijumi. Ĩgн irasirimakн, iriya bojomejãkõãbн. Abe mнrĩriro marã oparã ĩgнsãyarã surara gãmewẽjẽrã waarã taribujaburore irasũ irimi.
13 Pнrн нrerã wãtẽãrẽ tárua irirosũ deyorãrẽ ĩãbн. Sugн táru, pĩrũya disigue wirimi. Gajigн, gajirosũ deyogнya disigue wirimi. Gajigн: “Ѫmнgasigue marã Opнyare weregн ããrã”, ãrĩkatogнya disigue wirimi.
14 Ĩgнsã нrerã wãtẽa, tárua irirosũ deyorã deyoromurĩrẽ iri ĩmuma. Irasirirã ããrĩperero marã oparãrẽ neeõma, Marĩpн merã gãmewẽjẽdorerã. Ĩgнsã gãmewẽjẽrĩnн, Marĩpн ããrĩpererã nemorõ turagнyanн* ããrĩrokoa.
15-16 Ѫrerã wãtẽa ããrĩperero marã oparãrẽ hebreo ya merã Armagedón wãĩкнrogue siiu neeõma. Iro dupiyuro Jesús ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: “Ire õãrõ pémasĩka mнsã! Yajarimasн gũñaña marĩrõ aarirósũ yнde gũñaña marĩrõ aarigнkoa. Sugн yн aariburore õãrõ yúgнno, yaare iritнyagн, Marĩpн ĩũrõ waja opabi нsнyagнkumi. Õãrõ yobegнno suríro sãñadi irirosũ ããrĩgнkumi. Masaka ĩũrõ suríro marĩgн gнyasĩrĩgн irirosũ ããrĩbirikumi”, ãrĩdi ããrĩmí.
17 Su mojõma pere gaji mojõ suru pẽrẽbejarã Marĩpнre wereboerã ĩgнsã opariparimarẽ písiridijuadero pнrн, gajigн Marĩpнre wereboegн ĩgн oparipamarẽ ĩĩmikãyebori wekague písiridijumi doja. Ĩgн irasiriadero pнrн, Marĩpнya wii нmнgasigue ããrĩrĩ wii poekague ĩgн Opн doarogue doagн turaro merã ãsũ ãrĩ wereníma:
—Iropata ããrã. Ããrĩpereri iri odosiabн, ãrĩmi.
18 Ĩgн irasũ ãrĩmakн, bupu miã, bнro bнsнro, páro, goero nikũ ñomebн. I nikũgue masaka ĩgнsã ããrĩnнgãdero pнrн, i nikũ iropa neõ ñomebiribн.
19 Irasũ ñomemakн, wári makã Babilonia wãĩкнri makãrẽ нrema yeteomakõãbн. Paga makãrĩ i nikũ ããrĩrĩ makãrĩ dijakõãbн. Marĩpн Babilonia wãĩкнri makã marãrẽ gũñami ĩgнsãrẽ wajamoãbu. Ĩgнsã ñerĩrẽ iriri waja ĩgнsã merã bнro guami. Irasirigн ĩgнsãrẽ bнro wajamoãmi.

---

* **16:14** ‘ĩgнsã gãmewẽjẽrĩnн, Marĩpнyanн”, ãrĩrõ: “Marĩpн ĩgнsãrẽ tarinнgãrĩnн, ããrĩpererã ñerãrẽ wajamoãrĩnн ããrĩrokoa”, ãrĩdнaro yáa.

20 Ããrĩpereri nɯgũrĩ, ũtãyukude dederidijakõãbɯ.
21 Irasũ ããrĩmakũ, masaka weka deko yɯsari yeripa dijaribɯ. Surãyeri deko yeri cuarenta kilo nɯkũrĩ yeri ããrĩbú. Ĩgũsã weka irasũ dujirimakũ, Marĩpɯ ĩgũsãrẽ bɯro wajamoãmakũ ĩãrã, ĩgũrẽ ñerõ doo wereníma masaka.

17

Ũma merã kõãbirarimasõrẽ wajamoãdea

1 Pɯrɯ su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejari parire oparã Marĩpɯre wereboerã merãmɯ yɯ pɯrogue eja, ãsũ ãrĩmi:

—Ĩãgũ aarika! Paga diari weka doagore ũma merã kõãbirarikɯgore Marĩpɯ wajamoãburire mɯrẽ ĩmugɯkoa.
2 I ũmɯ marã oparã igo merã ñerõ gãmebirarikɯma. Irasũ ããrĩmakũ, i nikũ marã, mejãrikɯrã igui deko pãmudeare bɯro ɯaribejarosũta ĩgũsã igo merã ñerõ gãmebirarire bɯro ɯaribejama, ãrĩmi.
3 Ĩgũ irasũ ãrãdero pɯrɯ, Õãgũ deyomarĩgũ yɯre kẽrõgue irirosũ gajinorẽ ĩãmakũ irimi. Irasirigɯ Marĩpɯre wereboegɯ masaka marĩrõgue yɯre ãĩãmi. Irogue igo nomeõrẽ ĩãbɯ. Igo gajirosũ deyogɯ diiagɯ weka peyamo. Ĩgũya dɯpɯgue wári wãĩ gojatúsũdero ããrĩbú. Iri wãĩ, Marĩpɯre doo werenírĩ ããrĩbú. Su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejari dipukɯgɯ, pe mojõmagora kúsarikɯgɯ ããrĩmí.
4 Nomeõ diiañiweyari surírore sãñamo. Igoya suríro oro, wáro wajapari ũtãyeri, perla wãĩkɯri yeri merã mamudeañe ããrĩbú. Igoya mojõgue iiríripa oro merã irideapare opamo. Iripa igo ñetariro iridea ɯtɯriripa, igo ũma merã ñerõ kõãbirari oparipa ããrĩbú.
5 Igoya diapuserore igo wãĩ gojatúsũbɯ. Marĩ iri wãĩrẽ õãrõ pémasĩbea. Ãsũ ãrĩ gojatúsũbɯ: “Wári makã Babiloniamo, ããrĩpererã ũma merã kõãbirarikɯrã, irasũ ããrĩmakũ ããrĩpereri ñetariro ririkɯrã pago ããrĩmo”, ãrĩ gojatúsũbɯ.
6 Pɯrɯ igo mejãmakũ ĩãbɯ. Wárã Marĩpɯyarã Jesúya kerere wererã wẽjẽsũnerãya dí merã irasũ waamo. Mejãrã ɯsɯyarosũ igo ĩĩsã wẽjẽsũnerãrẽ ĩãgõ, ɯsɯyamo. Yɯ igore ĩãgũ, ĩãgɯkakõãbɯ.
7 Irasirigɯ Marĩpɯre wereboegɯ yɯre ãrĩmi:

—¿Nasirigɯ ĩãgɯkari? Mɯ masĩbirideare mɯrẽ masĩmakũ irigɯra. Igo nomeõrẽ, igo peyagɯdere weregɯra. Igo peyagɯ, gajirosũ deyogɯ ããrĩmi. Su mojõ pere gaji mojõ peru pẽrẽbejari dipukɯgɯ, pe mojõma kúsarikɯgɯ ããrĩmí.
8 Ĩgũ gajirosũ deyogɯ mɯ ĩãdi, dupiyurogue ããrĩdi ããrĩmí. Dapagorare mámi. Pɯrɯ bɯro ũkũãrĩ gobegue ããrãdi wiri, dupaturi deyoagɯkumi doja. Ĩgũ wiriadero pɯrɯ, peamegue béosũgɯkumi. I ũmɯ marã ĩgũ deyoamakũ ĩãgɯkakõã, ĩgũrẽ bɯremurãkuma. I ũmɯ ããrĩburo dupiyuro Marĩpɯ su papera pũgue ĩgũ merã perebiri okari opamurã wãĩrẽ gojatúdi ããrĩmí. Ĩgũ gojatúbirinerã gajirosũ deyogɯre bɯremurã ããrĩma. Gajirosũ deyogɯ dupiyurogue ããrĩdi, dapagorare mámi. Pɯrɯ dupaturi deyoagɯkumi doja. Irasirirã masaka ĩgũ deyoamakũ ĩãrã, ĩãgɯkakõãrãkuma.
9 ’Dapagorare yɯ wererire õãrõ masĩdɯarã, õãrõ pémasĩrĩ merã gũñarõ gããmea. Gajirosũ deyogɯya dipu, su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejari dipu, ũtãyuku irirosũ ããrã. Iri ũtãyuku weka peyamo, ũma merã kõãbirarikɯgo.
10 Iri diputa, oparã irirosũ ããrã. Su mojõmarã oparã béosũsiama. Gajigɯ ĩgũsã pɯrɯ ããrĩgṹ opɯ ããrĩmi dapagorare. Ĩgũ pɯrɯ gajigɯ gapɯ opɯ ñajãgɯkumi. Ĩgũ yoaweyaripoeta opɯ ããrĩgɯkumi.
11 Irasirigɯ gajirosũ deyogɯ dupiyuro ããrĩdi, dapagorare marĩgũ, ĩgũsã su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejarã oparã pɯrɯ opɯ ããrĩgɯkumi. Ĩgũsã oparã merãmɯ ããrĩmi. Pɯrɯ peamegue béosũgɯkumi.
12 ’Gajirosũ deyogɯya kúsari, mɯ ĩãdea, pe mojõmarã oparã irirosũ ããrã. Ĩgũsã oparã ñajãbema dapa. Pɯrɯ oparã ñajãrã, yoaweyaripoe oparã ããrĩrãkuma. Irasirirã gajirosũ deyogɯ merã dorerãkuma.
13 Ĩgũsã pe mojõmarã oparã surosũ gũñarã ããrĩrãkuma. Irasirirã gajirosũ deyogɯre: “Gɯare doregɯ ããrĩka!” ãrĩ, ĩgũsã opɯ pírãkuma.
14 Irasirirã Jesucristo oveja majĩgũ irirosũ ããrĩgṹ merã gãmewẽjẽrã waarãkuma. Jesucristo oveja majĩgũ irirosũ ããrĩgṹ gapɯ ĩgũsãrẽ tarinɯgãgɯkumi. Ĩgũ ããrĩpererã oparã nemorõ Opɯ, ããrĩpererã dorerã nemorõ Doregɯ ããrĩmi. Ĩgũrẽ neõ béobirinerã Marĩpɯ siiu, beyenerã ĩgũ merã ããrĩrãkuma, ãrĩmi Marĩpɯre wereboegɯ yɯre.
15 Pɯrɯ Marĩpɯre wereboegɯ ire yɯre werenemomi doja:

—Igo kõãbirarikɯgo paga diari weka doamo. Iri diari mɯ ĩãdea: wári makãrĩ marã, wári buri marã, ĩgũsã ya werenírã, wári nikũ marã irirosũ ããrã. Igo, ĩgũsã wekamo, ĩgũsãrẽ dorego ããrĩmo.

16 Gajirosũ deyogɯ, irasũ ããrĩmakũ pe mojõmarã oparã, ũma merã kõãbirarikɯgore doo, igoyare ẽmapeo, surí marĩgõ béorãkuma. Irasirirã, igoya diíre baa, pɯrɯ dɯyarire soebéokõãrãkuma.

17 Pɯrɯ ĩgũsã pe mojõmarã oparã surosũ gũñarã, gajirosũ deyogɯre ĩgũsã opɯ pírãkuma. Marĩpɯ ĩgũ gããmerõsũta ĩgũsãrẽ irasirimakũ irigɯkumi. Irasirigɯ gajirosũ deyogɯ ĩgũsã opɯ ããrĩgɯkumi. Marĩpɯ ããrĩpereri ĩgũ iripoegue ãrĩderosũta iriyuwarikɯdero pɯrɯ, gajirosũ deyogɯre béogɯkumi.

18 Igo, mɯ ĩãdeo, wári makã Babilonia wãĩkɯri makã irirosũ ããrĩmó. Iri makãta ããrĩpererã i ũmɯ marã oparãrẽ doreri makã ããrã, ãrĩmi Marĩpɯre wereboegɯ yɯre.

18

Babilonia marãrẽ wajamoãdea

1 Pɯrɯ gajigɯ Marĩpɯre wereboegɯre ũmɯgasigue merã dijarimakũ ĩãbɯ. Wári turari opami. Ĩgũ gosesiriri ããrĩperero i nikũguere õãrõ boyoro waabɯ.

2 Turaro merã ãsũ ãrĩ gaguinímí:

—Babilonia wári makã pereakõãa. Dapagorare wãtẽa iri makã darore ããrĩma. Gajirã ñerã deyomerãde, irasũ ããrĩmakũ ããrĩpererã mirã masaka doo, baaya marĩrã iri makã darore biadobosũanerã ããrĩma.

3 Iri makã pereburi dupiyuro ããrĩpereri nikũ marã, mejãrikɯrã igui deko pãmudeare bɯro ɯaribejarosũ i makã marã merã ñerõ gãmebirarire bɯro ɯaribejanerã ããrĩmá. I ũmɯ marã oparã, i makã marã merã ñerõ gãmebirarikɯnerã ããrĩmá. I makã marã wári gajinorẽ wajapari wajarinerã ããrĩmá. Irasirirã i ũmɯ marã duarimasã ĩgũsãrẽ dua, wári wajatanerã ããrĩmá, ãrĩmi.

4 Pɯrɯ gajigɯ ũmɯgasigue ããrĩgṹ ãsũ ãrĩ werenímakũ pébɯ:

—Yaarã, iri makã marã merã ããrĩbirikõãka! Ĩgũsã ñerõ iririre ĩãkũĩbirikõãka! Mɯsã, ĩgũsã merã gãmesɯrirã, mɯsãde ĩgũsã merã wajamoãsũrãkoa.

5 Ĩgũsã wári ñerõ yáma. Marĩpɯ ũmɯgasigue ããrĩgṹ, ĩgũsã wári ñerĩ iririre masĩmi.

6 Gajirãrẽ ĩgũsã ñerõ iridero nemorõ ĩgũsãrẽ ñerõ iriburo. Gajirãrẽ ĩgũsã ñerõ tarimakũ iridero nemorõ ĩgũsãrẽ ñerõ tarimakũ iriburo.

7 Ĩgũsã gajino wajaparire gããmerã, wajarima. “Gajirã nemorõ ããrã”, ãrĩ gũñadima. Ĩgũsã irasiriropa ĩgũsãrẽ wári ñerõ tari, bɯro ñerõ waamakũ iriburo. Ĩgũsã basi: “Gɯa i ũmɯ marã oparã ããrã. Boporã ããrĩbea. Irasirirã neõ ñerõ taribirikoa”, ãrĩ gũñadima.

8 Irasiriro sunɯ ĩgũsãrẽ gũñaña marĩrõ wajamoãburinɯ ããrĩrokoa. Boari, pũrĩrikɯri, kó oreri, ɯaboari ããrĩrokoa. Iri makã soebéosũrokoa. Marĩpɯ ããrĩpererã Opɯ iri makã marãrẽ wajamoãgũ turatarigɯ ããrĩmi.

9 Iri makã ũjũ ĩĩmikakɯmakũ ĩãrã, i ũmɯ marã oparã bɯro bɯjawereri merã orerãkuma. Ĩgũsã iri makã marã wajaparire opari merã ɯsɯya, ĩgũsã merã ñerõ gãmebirarã ããrĩnerã ããrĩmá.

10 Iri makã ũjũmakũ ĩãrã, bɯro güiri merã yoarogue ĩũ nírã, ãsũ ãrĩrãkuma:

—Ayó, bopori makã ããrã Babilonia. Wári makã, turari makã ããrãdabɯ. Gũñaña marĩrõ merã iro marã wajamoãsũma, ãrĩrãkuma.

11 I ũmɯ marã doebiri duarimasã iri makã ũjũmakũ ĩãrã, bɯro bɯjawereri merã orerãkuma. Iri makã peremakũ ĩãrã, ĩgũsãya doebirire wajarirã marĩmakũ ĩãrã, dɯjaritua orerãkuma.

12 Ĩgũsã ãĩwãgã duadɯarire: orore, platare, wajapari ũtãyerire, perla wãĩkɯri yeridere wajarirã marĩrãkuma. Gaji ĩgũsã ãĩwãgã duadɯarire: wáro wajapari suríre, oparã sãñarĩ diiañiweyari suríre, seda wãĩkɯri dari merã suadea suríre, diiari surídere wajarirã marĩrãkuma. Gaji ĩgũsã ãĩwãgã duadɯarire: yukɯ sũrõrĩ yukɯre, marfil wãĩkɯri merã irideare, wajapari yukɯ merã irideare, bronce merã irideare, hierro merã irideare, mármol merã irideare wajarirã marĩrãkuma.

13 Gaji ĩgũsã ãĩwãgã duadɯarire: canela wãĩkɯrire, gaji baari ɯsɯrimakũ iririre, incienso, mirra wãĩkɯri sũrõrĩrẽ, gaji sũrõrĩdere wajarirã marĩrãkuma. Gaji: igui deko pãmudeare, ɯyere, trigo pogare, trigo yerire, wekɯare, ovejare, caballuare, ĩgũsã tũãrĩduparure, moãboerimasã opamurãrẽ wajarirã marĩrãkuma. Irasirirã doebiri duarimasã bɯro bɯjawererãkuma.

14 Irasirirã, iri makã ũjũadero pɯrɯ, ãsũ ãrĩrãkuma:

—Ñetariro waabʉ ĩgũsãrẽ. Ããrĩpereri ĩgũsã maĩdea, ĩgũsã õãrĩ wajapari opadea pereakõãbʉ. I ããrĩpereri dupaturi neõ marĩrokoa, ãrĩrãkuma.

15 Ĩgũsã iri makã marãrẽ doebiri duarimasã wáro wajataunanerã ããrĩmá. Irasirirã, iri makã marã wajamoãsũmakʉ̃ ĩãrã, bʉro güiri merã yoarogue ĩũ nírãkuma. Dʉjaritua ore,

16 ãsũ ãrĩrãkuma:

—Ayó, ñetariro waabʉ i makã wári makã. Iri makã marã õãrĩrẽ opaunadima. Nomeõ õãrĩ suríro, wajapari diiañiweyariñerẽ sãñadeo irirosũ ããrãdima. Oro, wajapari ʉ̃tãyeri, perla wãĩkʉri yeri mamudea surírore sãñadeo irirosũ ããrãdima.

17 Gũñaña marĩrõ wári doebirikʉri opadea makã pereakõãbʉ, ãrĩrãkuma.

Ããrĩpererã doóriduparu merã naarã, iri duparu oparã, ĩgũsãyarã ʉ̃ma, gajirã dia wádiyague moã wajatarãde iri makãrẽ yoarogue ĩũ nírãkuma.

18 Iri makã ʉ̃jʉ̃ ĩĩmikakʉmakʉ̃ ĩãrã, ãsũ ãrĩ gaguinírãkuma:

—I makã irirosũ ããrĩrĩ makã, neõ gaji makã máa, ãrĩrãkuma.

19 Irasũ bʉjawererã, ĩgũsãya dipu weka nikũwera mápeorãkuma. Dʉjaritua ore, ãsũ ãrĩrãkuma:

—Ayó, ñetariro waabʉ i makã daro. Õãrĩ makã ããrãdibʉ. Ããrĩpererã marĩ doóriduparu oparã dia wádiyague naarã iri makãma doebiri merã õãrõ wajatadibʉ. Gũñaña marĩrõ iri makã pereakõãbʉ, ãrĩrãkuma.

20 Mʉsã ʉ̃mʉgasigue ããrĩrã gapʉ, iri makã béosũmakʉ̃ ĩãrã, ʉsʉyaka! Mʉsã Marĩpʉyarã, Jesús buedoregʉ beyenerã, ĩgũyare weredupiyunerã ããrĩpererã ʉsʉyaka! Iri makã marã mʉsãrẽ ñerõ tarimakʉ̃ irima. Ĩgũsã irasiridea waja, Marĩpʉ ĩgũsãrẽ wajamoãmi.

21 Pʉrʉ turagʉ Marĩpʉre wereboegʉ wáriye trigo yeri ĩgũsã oeri ʉ̃tãyere ãĩwãgũ, dia wádiyague meéyo, ãsũ ãrĩmi:

—I ye ʉ̃tãye meébiaderosũta wári makã Babilonia wãĩkʉri makã béodijusũrokoa. Mʉsã iri makãrẽ neõ dupaturi ĩãbirikoa.

22 Iri makã béodijusũdero pʉrʉ, neõ bayarire péña marĩrokoa. Arpa wãĩkʉri bʉapʉtẽrĩrẽ, tẽrẽ duparure, puririduparudere neõ dupaturi péña marĩrokoa. Irore moãnerã dupaturi neõ moãnemobirikuma. Trigo yeri ʉ̃tãyeri merã ĩgũsã oedeade neõ péña marĩrokoa.

23 Iri makãrẽ neõ suru sĩãgodiru boyobirikoa. Mojõsʉarã bosenʉ irirã ʉsʉyari merã ĩgũsã werenírĩrẽ neõ dupaturi péña marĩrokoa. Iri makã marã doebiri duarimasã, gajirã i ʉ̃mʉ marã nemorõ oparã ããrĩmá. Iri makã marã yéa iriri merã ããrĩperero marãrẽ ĩgũsã ãrĩkatorire bʉremumakʉ̃ irima.

24 'Marĩpʉya kerere weredupiyunerãrẽ, gajirã ĩgũyarãdere, irasũ ããrĩmakʉ̃ i ʉ̃mʉgue ããrĩpererã masaka wẽjẽsũnerãrẽ i makã marã wẽjẽnerã ããrĩmá, ãrĩmi yʉre turagʉ Marĩpʉre wereboegʉ.

19

1 Babilonia béodijusũdero pʉrʉ, ʉ̃mʉgasigue wárã turaro merã ãsũ ãrĩ werenímakʉ̃ pébʉ:

Aleluya, Marĩpʉre ʉsʉyari sĩrã! Ĩgʉ̃ marĩrẽ taugʉ ããrĩmi. Ĩgũrẽ bʉremurã! Turatarigʉ ããrĩmi.

2 Masakare keoro wajamoãgʉ̃, diayeta irigʉ ããrĩmi. Iri makã Babilonia, nomeõ ʉ̃ma merã kõãbirarikʉgo irirosũ ããrĩbú. Iri makã marãrẽ ĩãkũĩrã, i ʉ̃mʉ marã ñerõ irima.

Irasirigʉ Marĩpʉ, ĩgũrẽ moãboerãrẽ ĩgũsã wẽjẽdea waja iri makã marãrẽ wajamoãmi, ãrĩma.✡

3 Dupaturi ãsũ ãrĩma doja:

Aleluya, Marĩpʉre ʉsʉyari sĩrã! Iri makã neõ piriro marĩrõ ʉ̃jʉ̃ ĩĩmikãkʉníkõãrokoa, ãrĩma.✡

4 Veinticuatro oparã mʉrã, wapikʉrã okarã merã ejamejãja, ĩgũsãya diapuserorire yebague moomejã, Marĩpʉre Opʉ doarogue doagʉre ãsũ ãrĩ bʉremuma:

—Irasũta ããrã. Aleluya, Marĩpʉre ʉsʉyari sĩrã! ãrĩma.

5 Pʉrʉ Opʉ doaro pʉro ããrĩgʉ́ ãsũ ãrĩmi:

Marĩ Opʉre ʉsʉyari sĩka! Ããrĩpererã ĩgũrẽ moãboerã goepeyari merã ĩgũrẽ bʉremurã: oparã, ubu ããrĩrã irasũ irika! ãrĩmi.✡

Jesucristore bʉremurã mojõsʉari bosenʉrẽ ʉsʉyarãkuma, ãrĩ weredea

6 Pʉrʉ yʉ wárã masaka werenímakʉ̃ pébʉ. Ĩgũsã wádibu ʉ̃tãmu irirosũ, bʉro bupu páro irirosũ bʉsʉma. Ãsũ ãrĩma:

Aleluya, Marĩpʉre ʉsʉyari sĩrã! Ĩgʉ̃ marĩ Opʉ, turatarigʉ, dapagorare ããrĩpererãrẽ doregʉ ñajãsiami.✡

7 Ʉsʉyarã! Yʉjʉpũrãrĩgue wári ʉsʉyari merã ããrĩrã! Marĩpʉre: "Õãtaria mʉ", ãrĩ, ʉsʉyari sĩrã! Jesucristo oveja majĩgʉ̃ irirosũ ããrĩgʉ́ ĩgũrẽ bʉremurã merã ããrĩnʉgãrĩnʉ, ĩgʉ̃

✡ **19:2** Dt 32.43; 2 R 9.7 ✡ **19:3** Is 34.10 ✡ **19:5** Sal 115.13 ✡ **19:6** Sal 93.1; 97.1; 99.1

mojõsʉari bosenʉ ejasiáa. Ĩgũrẽ bʉremurã, ĩgũ merã mojõsʉabo, iri bosenʉrẽ õãrõ ãmuyudeo irirosũ ããrĩma.✡

8 Ĩgũsã õãrĩ surí, gʉrari marĩrĩ, bʉro gosesiriri surí Marĩpʉ ĩgũsãrẽ sĩdea sãñarã ããrĩma. Iri surí, Marĩpʉyarã õãrĩrẽ iridea irirosũ ããrã, ãrĩma.✡

9 Pʉrʉ Marĩpʉre wereboegʉ yʉre ãrĩmi:

—Ire gojaka: "Jesucristo oveja majĩgũ irirosũ ããrĩgṹ mojõsʉari bosenʉrẽ ĩgũ siiunerã ʉsʉyarã ããrĩma", ãrĩ gojaka! ãrĩmi.

Yʉre ãrĩnemomi doja:

—Diayeta ããrã yʉ wereri. I Marĩpʉya werenírĩ ããrã, ãrĩmi.

10 Irasũ ãrĩmakũ pégʉ, ñadʉkʉpuri merã ejamejã, ĩgũrẽ bʉremubu iriadibʉ. Yʉ ejamejãmakũ ĩãgũ, ãsũ ãrĩmi:

—Irire irasiribirikõãka! Mʉ, mʉyarã Jesúre bʉremurã ĩgũ diaye weredeare iritʉyarã irirosũta yʉde Marĩpʉre moãboegʉ ããrã. Irasirigʉ Marĩpʉ gapʉre ejamejã, bʉremuka!

Jesús diaye weredeare wereturiarã Õãgũ deyomarĩgũ iritamurĩ merã wererosũta, Marĩpʉ weredoredeare wereturiarã werema.

Juan, caballu boregʉ weka peyagʉyare weredea

11 Pʉrʉ ʉ̃mʉgasi tũpãmakũ ĩãbʉ. Iro caballu boregʉ ããrĩmí. Ĩgũ weka peyagʉ* ãsũ wãĩkʉmi: "Ĩgũ ãrĩrõsũta keoro irigʉ, diaye irigʉ ããrĩmi". Ĩgũ masakare ĩgũsã ñerõ iriri waja wajamoãgũ, ĩgũrẽ ĩãturirã merã gãmewẽjẽgũ, diayeta yámi.

12 Ĩgũya koye peame ũjũrĩ pũrã irirosũ gosebʉ. Ĩgũya dipurure wári oparã peyari berorí peyami. Ĩgũ wãĩrẽ ĩgũrẽ gojatúsũdero ããrĩbú. Iri wãĩrẽ ĩgũ dita masĩmi.

13 Ĩgũ sãñarĩñe yoariñe dí merã dibuadeañe ããrĩbú. Ĩgũ ãsũ wãĩkʉmi. "Marĩpʉya werenírĩrẽ weregʉ" wãĩkʉmi.

14 Ĩgũyarã surara ʉ̃mʉgasigue marã ĩgũrẽ tʉyama. Caballua borerã weka peyama. Õãrĩ surí boreri, gʉrari marĩrĩ suríre sãñarã ããrĩmá.

15 Ĩgũya disigue sareri majĩ usiri majĩ wiribʉ. Iri majĩ merã i nikũ marãrẽ tarinʉgãgʉkumi. Ĩgũ turari merã, kõme merã iridea yukʉ merã ĩgũsãrẽ doremakũ, neõ sugʉ ĩgũrẽ tarinʉgãgũno bokatĩũbirikumi. Marĩpʉ ããrĩpererã nemorõ turagʉ i ʉ̃mʉ marã ñerã merã guatarimi. Irasirigʉ caballu boregʉ weka peyagʉ, sugʉ ĩgũ turari merã igui kʉrabipisãrõsũ ĩgũsãrẽ ĩgũ turari merã wajamoãgʉkumi.

16 Ĩgũya suríro, ĩgũya ñugãdere i wãĩrẽ gojatúsũdero ããrĩbú: "Ĩgũ ããrĩpererã oparã nemorõ Opʉ, ããrĩpererã dorerã nemorõ Doregʉ ããrĩmi", ãrĩ gojatúsũdero ããrĩbú.

17 Pʉrʉ Marĩpʉre wereboegʉ abe ʉ̃mʉmʉgue nígũrẽ ĩãbʉ. Ããrĩpererã mimua ʉ̃marõgue wʉ́rãrẽ turaro merã ãsũ ãrĩmi:

—Nerẽrã aarika! Marĩpʉ baari ãmurĩrẽ baarã aarika!

18 Wári nikũ marã oparãya diíre baarãkoa. Surara oparã, surara turarã, caballua, ĩgũsã weka peyarãya diíre baarãkoa. Ããrĩpererãya diíre: moãboerã, moãboerã ããrĩmerã, oparã, ubu ããrĩrãya diíre baarã aarika! ãrĩmi.

19 Pʉrʉ gajirosũ deyogʉre, i ʉ̃mʉ marã oparã ĩgũsãyarã surara merã nerẽnerãrẽ ĩãbʉ. Ĩgũsã nerẽnerã ããrĩmá, caballu boregʉ weka peyagʉ merã, ĩgũyarã surara merã gãmewẽjẽmurã.

20 Caballu boregʉ weka peyagʉ gapʉ gajirosũ deyogʉre peresu irimi. Gajigʉ: "Ʉ̃mʉgasigue marã Opʉyare weregʉ ããrã", ãrĩ ãrĩkatodidere peresu irimi. Ĩgũ ãrĩkatodi gapʉ gajirosũ deyogʉ ĩũrõ deyoromurĩrẽ iridi ããrĩmí. Ĩgũ deyoromurĩrẽ iridea merã gajirosũ deyogʉ wãĩ gojatúsũnerãrẽ, ĩgũ keori weadeare bʉremurãrẽ ĩgũ ãrĩkatorire pémakũ iridi ããrĩmí. "Yʉ wereri ʉ̃mʉgasigue marã Opʉya ããrã", ãrĩ ãrĩkatodi ããrĩmí. Caballu boregʉ weka peyagʉ ĩgũsã pẽrãrẽ peresu iriadero pʉrʉ, ĩgũsãrẽ okarãrẽta peamegue béomi. Iri peame dia wádiya irirosũ wári peame azufre wãĩkʉri poga merã ʉ̃jũrĩme ããrĩbú.

21 Pʉrʉ ĩgũsãyarã surara dʉyarãrẽ sareri majĩ ĩgũya disigue wiriri majĩ merã wẽjẽmi. Irasũ ĩgũ wẽjẽadero pʉrʉ, mimua ĩgũsãya dʉpʉrima diíre baayapitariakõãma.

20

Mil bojorigora Cristo ĩgũyarã merã masakare doregʉkumi, ãrĩ gojadea

1 Pʉrʉ gajigʉ Marĩpʉre wereboegʉ ʉ̃mʉgasigue merã dijarimakũ ĩãbʉ. Bʉro ʉ̃kʉ̃ãrĩ gobema sawire, wárida kõmedadere opami.

2 Irasũ dijarigʉ, pĩrũrẽ ñeãmi. Ĩgũ pĩrũ neõgoraguere deyoadi, Satanás wãĩkʉgʉ, wãtĩ ããrĩmi. Ĩgũrẽ ñeã, kõmeda merã sʉami, mil bojorigora peresu iribu.

✡ **19:7** Ef 5.23-32 ✡ **19:8** Ap 7.14 * **19:11** Caballu boregʉ weka peyagʉ, Jesucristota ããrĩmi.

3 Sʉa odo, bʉro ʉ̃kʉ̃ãrĩ gobegue béodijumi, i ʉ̃mʉ marãrẽ mil bojorigora ãrĩkatobirikõãburo, ãrĩgʉ̃. Irasũ béodiju odo, iri gobema makãpʉrore sawi merã bia, wĩtãbiatokõãmi. Irasirigʉ mil bojori tariadero pʉrʉ, dupaturi ĩgʉ̃rẽ mérĩnʉrĩgãta wiugʉkumi dapa.
4 Pʉrʉ oparã doarigue doarãrẽ ĩãbʉ. Marĩpʉ ĩgʉ̃sãrẽ masaka irideare: “I gapʉ õãbʉ, i gapʉ õãbiribʉ”, ãrĩ weremurãrẽ pídi ããrĩmí. Gajirãdere ĩãbʉ. Ĩgʉ̃sã Jesúya kerere, Marĩpʉyare weredea waja ĩgʉ̃sãya dipure diti béosũnerã ããrĩmá. Gajirosũ deyogʉre, ĩgʉ̃ keori weadeadere neõ bʉremubirinerã ããrĩmá. Ĩgʉ̃sãya diapuserorire, o mojõrĩrẽ ĩgʉ̃ wãĩrẽ gojatúdorebirinerã ããrĩmá. Irasirirã gajirã ĩgʉ̃sãrẽ wẽjẽnerã ããrĩmá. Ĩgʉ̃sãrẽ wẽjẽdero pʉrʉ masã, dupaturi okarã ããrĩnerã ããrĩmá. Mil bojorigora Cristo merã dorenerã ããrĩmá.
5-6 Iri masãrĩ, ããrĩpʉroriri masãrĩ ããrã. Ããrĩpererã masãpʉrorirã, Marĩpʉyarã bʉro ʉsʉyarã ããrĩrãkuma. Neõ dupaturi boabiri, perebiri peamegue waabirikuma. Marĩpʉ, irasũ ããrĩmakʉ̃ Cristo ĩũrõ paía ããrĩrãkuma. Mil bojorigora Cristo merã masakare dorerã ããrĩrãkuma. Iri mil bojori tariadero pʉrʉ, gajirã boanerã masãrãkuma.

Wãtẽa opʉ béosũgʉkumi, ãrĩ gojadea

7 Iri mil bojori tariadero pʉrʉ, wãtẽa opʉ peresugue ããrĩgʉ́ wiusũgʉkumi.
8 Ĩgʉ̃ wiriadero pʉrʉ, ããrĩperero i ʉ̃mʉ marãrẽ ãrĩkatogʉ waagʉkumi. “Náka, gãmewẽjẽrã”, ãrĩgʉ̃, Gog wãĩkʉro marãrẽ, Magog wãĩkʉro marãdere ãrĩkatogʉ waagʉkumi. Irasirirã, ĩgʉ̃ ãrĩkatorire pérã, ĩgʉ̃sãyarã surarare siiu neeõrãkuma gãmewẽjẽmurã. Dia wádiyama ĩmipa yerire keo bokatĩũña marĩrõ irirosũ, ĩgʉ̃sãyarã surarare keo bokatĩũña marĩrokoa. Wárãgora ããrĩrãkuma.
9 Irasirirã i nikũ ããrĩpereroguere ããrĩseyanʉgã, Marĩpʉyarã ããrĩrĩ makã ĩgʉ̃ maĩrĩ makãrẽ kãmutabianʉgãjarãkuma. Ĩgʉ̃sã irasũ kãmutabianʉgãjadero pʉrʉ, Marĩpʉ ĩgʉ̃sãrẽ ʉ̃mʉgasima peame merã soepeogʉkumi.
10 Irasũ waadero pʉrʉ, wãtĩrẽ ĩgʉ̃sãrẽ ãrĩkatodire perebiri peamegue béogʉkumi. Iri peame, dia wádiya irirosũ ããrĩrĩ peame azufre merã ʉ̃jʉ̃rĩme ããrã. Irogue gajirosũ deyogʉre, gajigʉ: “Ʉ̃mʉgasigue marã Opʉyare weregʉ ããrã”, ãrĩkatodire béosiami. Irogue ããrĩrã, ʉ̃mʉrĩ, ñamirĩ neõ perero marĩrõ bʉro pũrĩrikʉrãkuma.

Masakare wajamoãtũnurĩmarẽ gojadea

11 Pʉrʉ wáro Opʉ doaro borerore ĩãbʉ. Iro doarogue doagʉdere ĩãbʉ. Ĩgʉ̃ ĩũrõrẽ i nikũ, ʉ̃mʉgaside dederipereakõãbʉ. Neõ deyobiribʉ.
12 Pʉrʉ boanerã iro doarogue doagʉ ĩũrõ nímakʉ̃ ĩãbʉ. Ubu ããrĩrã, oparãde ããrĩmá. Irogue ĩgʉ̃sã níripoeta Marĩpʉ ĩgʉ̃ gojadea pũrĩrẽ tũpãmi. Iri pũrĩgue masaka irideare gojatúdea ããrĩbú. Gaji pũ ĩgʉ̃ merã perebiri okari opamurã wãĩrẽ gojatúdea pũ ããrĩbú. Irasirigʉ iri pũrĩgue gojatúdeare ĩã odo, boanerãrẽ ĩgʉ̃sã irideare keoro wajarimi.
13 Dia wádiyague mirĩnerã, boanerã ããrĩrõgue ããrĩnerãde ĩgʉ̃ ĩũrõ ããrĩmá. Irasirigʉ Marĩpʉ, Opʉ doarogue doagʉ ããrĩpererãrẽ ĩgʉ̃sã irideare keoro wajarimi.
14 Pʉrʉ boarire, boanerã ããrĩrõdere perebiri peamegue béokõãmi. Iri peame, wádiya irirosũ ããrĩrĩ peame ããrĩbú. Irasirirã irogue béosũrãno dupaturi boarã irirosũ dujama. Marĩpʉ merã neõ ããrĩbirikuma.
15 Irasirirã ããrĩpererã Marĩpʉ merã perebiri okari opamurã wãĩrẽ gojatúdea pũgue gojatúsũña marĩnerã perebiri peamegue béosũma.

21

Ʉ̃mʉgasi, i nikũde maama dita gorawayurimarẽ gojadea

1 Pʉrʉ yʉ Juan, ʉ̃mʉgasi, i nikũde maama ããrĩrĩrẽ ĩãbʉ. Ããrĩpʉroridea dari ʉ̃mʉgasi, i nikũ dederidijapereakõãbʉ. Dia wádiya marĩbʉ pama.
2 Neõ ñerĩ marĩrĩ makã, ʉ̃mʉgasi Marĩpʉ pʉrogue ããrĩrĩ makã dijarimakʉ̃ ĩãbʉ. Iri makã, maama makã, Jerusalén wãĩkʉri makã ããrĩbú. Õãrõ deyori makã, mojõsʉabo igo marãpʉ suyuburo, ãrĩgõ, suríro õãrõ sãñadeo irirosũ ããrĩbú. Marĩpʉ ãsũta i makãrẽ ãmuyudi ããrĩmí.
3 Pʉrʉ Opʉ doaro pʉro ããrĩgʉ́, turaro merã ãsũ ãrĩ werenímakʉ̃ pébʉ:
—Õãrõ péka! Dapagora Marĩpʉ masaka watope ããrĩmi. Ĩgʉ̃sã merã ããrĩgʉkumi. Ĩgʉ̃sã ĩgʉ̃yarã ããrĩrãkuma. Ĩgʉ̃ta ĩgʉ̃sã merã ããrĩ, ĩgʉ̃sã Opʉ ããrĩgʉkumi.
4 Ããrĩpereri ĩgʉ̃sãya kódeko wiririre niũgʉkumi. Boari, bʉjawereri, kó oreri, pũrĩrikʉride neõ marĩrokoa. I ʉ̃mʉma ããrãdea ããrĩpereri pereakõãbʉ, ãrĩmi.
5 Pʉrʉ Marĩpʉ, Opʉ doarogue doagʉ ãsũ ãrĩmi:
—Ããrĩpererire maama dita gorawayumakʉ̃ yáa, ãrĩmi.
Pʉrʉ ãsũ ãrĩmi doja:
—Yʉ ãrĩrĩrẽ gojaka! Yʉ ãrĩrĩ diayeta ããrã. Irasiriro yʉ ãrĩrõsũta waarokoa, ãrĩmi.
6 Pʉrʉ yʉre ãsũ ãrĩmi doja:

—Iropata ããrã. Yʉ neõgoraguere ããrĩpereri i ũmʉmarẽ ããrĩmakũ iridi, i ããrĩpererire peremakũ iribu ããrã. Yʉre gããmerã, ñemesiburã bʉro iiríduarã irirosũ ããrĩma. Irasirigʉ ĩgũsãrẽ perebiri okari sĩrĩ deko*, ũmawiuroma dekore tĩãgʉkoa. Wajamarĩrõ iri dekore iiríãkuma.

7 Ããrĩpererã ñerõ tarikererã yʉre bʉremuduúmerãrẽ ããrĩpereri yʉ: “Sĩgʉra”, ãrĩdeare sĩgʉkoa. Ĩgũsã Opʉ ããrĩgʉkoa. Ĩgũsã, yʉ pũrã ããrĩrãkuma.

8 Gajirã gapʉ masakare güisĩã, yaare pirirã, yʉre bʉremumerã, ñetariro irirã, wẽjẽrĩmasã, ũma, nome merã, nome ũma merã ñerõ kõãbirarikʉrã, yéa ããrĩrã iririkʉrã, keori weadeare bʉremurã, ããrĩpererã ãrĩkatorikʉrã peamegue waarãkuma. Iro dia wádiya irirosũ ããrĩrĩ peame azufre merã ũjũrĩme ããrã. Irogue waarã, yʉ merã neõ ããrĩbirikuma. Irasirirã dupaturi boarã irirosũ dujarãkuma, ãrĩmi.

Maama makã Jerusalẽmarẽ weredea

9 Pʉrʉ sugʉ Marĩpʉre wereboegʉ yʉ pʉrogue ejami. Ĩgũ su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejari pari opanerã merãmʉ, Marĩpʉ masakare wajamoãdoregʉ pínerã merãmʉ ããrĩmí. Ãsũ ãrĩmi yʉre:

—Ĩãgũ aarika! Jesucristo oveja majĩgũ irirosũ ããrĩgṹ mojõsʉabore† ĩmugʉkoa mʉrẽ, ãrĩmi.

10 Irasirigʉ Õãgũ deyomarĩgũ, kẽrõ irirosũgue yʉre Marĩpʉya makãrẽ ĩãmakũ irimi. Ʉmadi ũtãũ wekague yʉre ãĩmʉrĩa, irogue Marĩpʉya makãrẽ Jerusalẽrẽ neõ ñerĩ marĩrĩ makãrẽ, Marĩpʉ pʉrogue ũmʉgasigue merã dijariri makãrẽ ĩmumi.

11 Marĩpʉ gosesiriri merã, jaspe wãĩkʉriye, wajapariye, õãrõ deko sʉririye irirosũ deyoriye gosesirirosũ gosesiribʉ.

12 Iri makã tʉro wári sãrĩrõ ũmarĩ sãrĩrõ ããrĩbʉ́. Iri sãrĩrõrẽ pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarigora makãpʉrori ããrĩbʉ́. Iri makãpʉrorikʉ sugʉ Marĩpʉre wereboegʉ koremi. Iri makã makãpʉroriguere Israel bumarã pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejari buri marã wãĩrẽ gojatúsũbʉ.

13 Iri sãrĩrõrẽ abe mʉrĩriro gapʉ ʉre makãpʉro ããrĩbʉ́. Sur gapʉ ʉre makãpʉro, norte gapʉ ʉre makãpʉro, abe ñajãrõ gapʉ ʉre makãpʉro ããrĩbʉ́.

14 Iri sãrĩrõ pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejari paga ũtã majĩrĩ weka peyabʉ. Iri ũtã majĩrĩkʉ Jesucristo oveja majĩgũ irirosũ ããrĩgṹ buedoregʉ beyenerã wãĩrẽ gojatúsũbʉ.

15 Marĩpʉre wereboegʉ yʉre weregʉ keodi oro merã iridire opami. Iri makãrẽ, iri makãma makãpʉroridere, iri sãrĩrõdere keobu irimi.

16 Ĩgũ keodi merã iri makãrẽ keo odomakũ, dos mil doscientos kilómetros yoari makã, iropata eyari makã, iropata ũmarõde ããrĩbʉ́.

17 Pʉrʉ iri makãma sãrĩrõrẽ keomi. “Sesenta y cinco metros ããrã”, ãrĩmi. Marĩ masaka keorosũta keomi.

18 Iri sãrĩrõ jaspe wãĩkʉri ũtãye merã iridea sãrĩrõ ããrĩbʉ́. Iri makã oro merã iridea makã ããrĩbʉ́. Iri oro gajino morẽña marĩrĩ, õãrõ deko sʉriri irirosũ deyobʉ.

19 Iri sãrĩrõ doka ããrĩrĩ ũtã majĩrĩrẽ ããrĩpereri wajapariyeri merã mamudea ããrĩbʉ́. Ããrĩpʉroriri majĩ jaspe wãĩkʉriye ããrĩbʉ́. Iriye pʉrʉma majĩ zafiro wãĩkʉriye ããrĩbʉ́. Peye pʉrʉma majĩ ágata wãĩkʉriye, ʉreye pʉrʉma majĩ esmeralda wãĩkʉriye ããrĩbʉ́.

20 Wapikʉriyeri pʉrʉma majĩ ónice wãĩkʉriye ããrĩbʉ́. Su mojõma pʉrʉma majĩ cornalina wãĩkʉriye, su mojõma pere gaji mojõ suru pẽrẽbejari pʉrʉma majĩ crisólito wãĩkʉriye ããrĩbʉ́. Su mojõma pere gaji mojõ peru pẽrẽbejari pʉrʉma majĩ berilo wãĩkʉriye ããrĩbʉ́. Su mojõma pere gaji mojõ ʉreru pẽrẽbejari pʉrʉma majĩ topacio wãĩkʉriye ããrĩbʉ́. Su mojõma pere gaji mojõ wapikʉdiru pẽrẽbejari pʉrʉma majĩ crisoprasa wãĩkʉriye ããrĩbʉ́. Pe mojõma pʉrʉma majĩ acinto wãĩkʉriye ããrĩbʉ́. Pe mojõma pere su gubu suru pẽrẽbejari pʉrʉma majĩ amatista wãĩkʉriye ããrĩbʉ́.

21 Iri sãrĩrõrẽ pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejari makãpʉrori, perla merã iridea seri ããrĩbʉ́. Iri serikʉ suye perlaye merã iridea dita ããrĩbʉ́. Iri makã deko waarí maa, oro gajino morẽña marĩrĩ merã iridea maa, õãrõ deko sʉriri irirosũ deyori maa ããrĩbʉ́.

22 Iri makãrẽ Marĩpʉya wiire ĩãbiribʉ. Iri makã ããrĩpererogue Marĩpʉ turatarigʉ, irasũ ããrĩmakũ Jesucristo oveja majĩgũ irirosũ ããrĩgṹde ããrĩrõ ããrĩbʉ́. Irasiriro iri makã ããrĩperero Marĩpʉya wii irirosũ ããrĩbʉ́.

---

* **21:6** San Juan 11.25: Jesús ãrĩmi: —Yʉ boanerãrẽ masãmakũ irigʉ, ĩgũsãrẽ okari sĩgũ ããrã. Yʉre bʉremugũ boadigue ããrĩkeregʉ, okagʉkumi, ãrĩmi. San Juan 14.6: Jesús ãrĩmi doja: —Yʉ dita Yʉpʉ pʉrogue waarí maa irirosũ ããrã. Yʉ diayema ããrĩrĩrẽ masakare masĩmakũ irigʉ, ĩgũsãrẽ okamakũ irigʉ ããrã. Yʉ merãta Yʉpʉ pʉrogue waarãkuma, ãrĩmi. Irasirigʉ Jesús perebiri okarire sĩrĩ deko irirosũ ããrĩmi. Ĩgũrẽ bʉremurã ĩgũ Pagʉ pʉro i perebiri okarire opamurã ããrĩma. † **21:9** Jesucristo oveja majĩgũ irirosũ ããrĩg'ũrẽ bʉremurã maama makã Jerusalén marã ããrĩmurã ĩgũ mojõsʉabo irirosũ ããrĩma.

23 Iri makã abe ũmɯmɯ, ñamimɯde boyoro gããmebea. Marĩpɯ gosesiriri merã õãrõ boyoa.
Jesucristo oveja majĩgũ irirosũ ããrĩgṹde iri makãrẽ sĩãgodiru irirosũ boyomi.
24 Irasirirã i ũmɯ marã Marĩpɯ taunerã iri makãma boyori merã ããrĩrãkuma. I ũmɯ
marã oparã iri makãgue ĩgũsã õãrĩ oparire sĩrã ãĩjarosũ Marĩpɯre: “Õãtaria mɯ”, ãrĩ, ɯsɯyari
sĩrãkuma.
25 Ũmɯrẽ iri makãma makãpɯrori tũpãdea ããrĩrokoa. Iroguere neõ ñami marĩrokoa.
26 Wári nikũ marã ĩgũsã õãrĩ oparire iri makãgue sĩrã ãĩjarosũ Marĩpɯre bɯremurã
ejarãkuma.
27 Ñerĩ ããrĩrĩ gapɯre iri makãguere neõ ãĩñajãbirikuma. Ñerõ iririkɯrã, ãrĩkatorikɯrãde neõ
iri makãguere ñajãbirikuma. Jesucristo oveja majĩgũ irirosũ ããrĩgṹ merã perebiri okari
opamurã ĩgũya gojadea pũgue ĩgũsã wãĩ gojatúsũnerã ããrĩma. Ĩgũsã dita iri makãguere
ñajãrãkuma.

22

1 Pɯrɯ Marĩpɯre wereboegɯ diare yɯre ĩmumi. Iriyama deko perebiri okari sĩrĩ deko*
ããrĩbɯ́. Õãrõ deko sɯridiya, diumajĩ irirosũ ããrĩbɯ́. Marĩpɯ, Jesucristo oveja majĩgũ irirosũ
ããrĩgṹya doaro doka wiribɯ.
2 Iri makã dekoma maa, wári maague ũmayobɯ. Iriya pe gapɯ tɯrorire perebiri okari
sĩrĩ yukɯ níbɯ. Iri yukɯ aberikɯ dɯkakɯa. Su bojorire, pe mojõma pere su gubu peru
pẽrẽbejarigora dɯkakɯa. Irigɯma pũrĩ i ũmɯ marã masaka pũrĩrikɯrire tauri pũrĩ ããrã.
3 Irasiriro neõ pũrĩrĩ marĩrokoa. Iri makãgue Marĩpɯ, Jesucristo oveja majĩgũ irirosũ
ããrĩgṹya doaro ããrĩrokoa. Ĩgũyarã ĩgũrẽ bɯremurãkuma.
4 Ĩgũya diapure ĩãrãkuma. Ĩgũsãya diapuserorire ĩgũ wãĩrẽ tuuyasũrã ããrĩrãkuma.
5 Iroguere ñami neõ marĩrokoa. Irasirirã iro ããrĩrã sĩãgoriduparure, abe boyoridere
gããmebirikuma. Marĩpɯ boyori merã ããrĩrãkuma. Ĩgũ merã neõ piriro marĩrõ dorenírãkuma.

Jesucristo i ũmɯgue dupaturi aariburo mérõ dɯyáa, ãrĩ gojadea

6 Pɯrɯ Marĩpɯre wereboegɯ yɯre ãrĩmi:
—Yɯ wereri diaye ãrĩrĩ ããrã. Irasiriro yɯ ãrĩrõsũta waarokoa. Marĩpɯ ĩgũya
kerere weredupiyurãrẽ ĩgũyare masĩmakũ irigɯ ããrĩmi. Ĩgũrẽ wereboegɯre iriumi ĩgũrẽ
moãboerãrẽ mérõgã pɯrɯ waaburire masĩdoregɯ, ãrĩmi.
7 Irasirigɯ Jesús ãsũ ãrĩmi:
—Mérõgã pɯrɯ aarigɯkoa. Irasirirã, Yɯpɯya kere i papera pũgue gojadeare iritɯyarã
ɯsɯyarãkuma, ãrĩmi.
8 Yɯ Juan, i ããrĩpererire pé, ĩãbɯ. Irasirigɯ irire pé, ĩãdero pɯrɯ, yɯre ĩmuadi Marĩpɯre
wereboegɯya guburi pɯro ñadɯkɯpuri merã ejamejãjabɯ ĩgũrẽ bɯremubu.
9 Yɯre ĩgũ gapɯ ãrĩmi:
—Irire irasiribirikõãka! Mɯ, mɯyarã Marĩpɯya kerere weredupiyurã, ããrĩpererã i papera
pũma dorerire irirã irirosũta yɯde Marĩpɯre moãboegɯ ããrã. Irasirigɯ Marĩpɯ gapɯre
ñadɯkɯpuri merã ejamejã, bɯremuka! ãrĩmi.
10 Pɯrɯ yɯre ãrĩnemomi:
—I pũgue: “Ãsũ waarokoa”, ãrĩ gojadea keoro waaburo, mérõ dɯyáa. Irasirigɯ, Marĩpɯya
kere i pũgue gojadeare duúrogue opabirikõãka! Yayeri ããrĩbea.
11 Irasirirã ñerã i kerere pédɯamerã mɯrãrõta ĩgũsã gããmerõ iriníkõãburo. Ñerĩrẽ
iririkɯrãde mɯrãrõta ñerĩrẽ iriníkõãburo. Õãrõ irirã gapɯ mɯrãrõta õãrõ iriníkõãburo. Marĩpɯ
gããmerĩrẽ iririkɯrãde mɯrãrõta irire iriníkõãburo, ãrĩmi.
12 Pɯrɯ Jesús ãsũ ãrĩmi:
—Ãsũta ããrã. Gũñaña marĩrõ aarigɯra. Masakakɯre yɯ sĩburire opáa. Ĩgũsã iriderosũta
ĩgũsãrẽ keoro sĩgɯra.
13 Yɯ neõgoraguere ããrĩpereri i ũmɯmarẽ ããrĩmakũ iridi, i ããrĩpererire peremakũ iribu ããrã.
Yɯ i ũmɯrẽ iriburo dupiyuro ããrĩsiabɯ. Iri pereadero pɯrɯ, ããrĩníkõãgɯkoa, ãrĩmi.
14 ’Ããrĩpererã ĩgũsã ñerĩ irideare pirirã ɯsɯyarãkuma. Surí koe odo, gɯrari marĩrĩ sãñanerã
irirosũ ããrĩma. Irasirirã iri makãma makãpɯrorire tariñajãrãkuma. Iri makãma yukɯ
perebiri okari sĩrĩ yukɯ dɯkare baarãkuma.

---

* **22:1** San Juan 11.25: Jesús ãrĩmi: —Yɯ boanerãrẽ masãmakũ irigɯ, ĩgũsãrẽ okari sĩgũ ããrã. Yɯre bɯremugũ boadigue ããrĩkeregɯ, okagɯkumi, ãrĩmi. San Juan 14.6: Jesús ãrĩmi doja: —Yɯ dita Yɯpɯ pɯrogue waarí maa irirosũ ããrã. Yɯ diayemarẽ masakare masĩmakũ irigɯ, ĩgũsãrẽ okamakũ irigɯ ããrã. Yɯ merãta Yɯpɯ pɯrogue waarãkuma, ãrĩmi. Irasirigɯ Jesús perebiri okarire sĩrĩ deko, perebiri okarire sĩrĩ yukɯ irirosũ ããrĩmi. Ĩgũ merã ĩgũrẽ bɯremurã ĩgũ Pagɯ pɯro i perebiri okarire opamurã ããrĩma.

15 Gajirã ñerõ iririmasã gapʉ iri makãgue ñajãbirikuma. Ĩgʉ̃sã yéa ããrĩrã̃ iririkʉrã, ʉ̃ma,
nome merã, nome ʉ̃ma merã ñerõ kõãbirarikʉrã, wẽjẽrĩmasã, keori weadeare bʉremurã,
ãrĩkatorikʉrã ããrĩma.
16 'Yʉ Jesús, yʉre wereboegʉre iriubʉ, mʉsã yʉre bʉremurãrẽ i papera pũmarẽ werebure.
Opʉ David parãmi ããrĩturiagʉ ããrã. Neñukãmʉ boyodiru õãrõ boyoro irirosũ ããrĩgʉ́, maama
perebiri ʉ̃mʉrẽ pígʉ ããrã, ãrĩmi.
17 Õãgʉ̃ deyomarĩgʉ̃, irasũ ããrĩmakʉ̃ Jesucristo oveja majĩgʉ̃ irirosũ ããrĩgʉ́yarãde ĩgʉ̃
mojõsʉabo irirosũ ããrĩrã̃ ĩgʉ̃rẽ ãsũ ãrĩma: "Aarika!" ãrĩma. Ããrĩpererã irire ãrĩmakʉ̃
pérãde: "Aarika!" ãrĩburo. Ñemesiburã iirídʉarã, perebiri okari sĩrĩ dekore iirírã aariburo.
Wajamarĩrõ iri dekore iirírãkuma.
18 Yʉ Juan, ããrĩpererã Marĩpʉya kere i pũgue gojadeare pérãrẽ goepeyari merã ãsũ
ãrĩ weregʉra: "I pũgue gojadeare gaji bueri merã morẽsóo werenemorãrẽ Marĩpʉ wa-
jamoãgʉkumi. I pũgue wajamoãburire gojaderosũta ĩgʉ̃sãrẽ wajamoãgʉkumi.
19 Gajirã Marĩpʉya kere i pũgue gojadeare gorawayurãrẽ ãsũ irigʉkumi. Ĩgʉ̃sãrẽ perebiri
okari sĩrĩ yukʉ dʉkare sĩboadeare sĩbirikumi. Irasirirã Marĩpʉ merã neõ ñerĩ marĩrĩ makãgue
ããrĩníkõãbirikuma. Irire i pũgue gojasũa", ãrĩmi.
20 Jesús irire weregʉ, ãsũ ãrĩmi:
—Irasũta ããrã. Mérõ dʉyáa yʉ aariburo, ãrĩmi.
Irasũta waaburo. Gʉa Opʉ Jesús aarika!
21 Marĩ Opʉ Jesús mʉsã ããrĩpererãrẽ õãrõ iritamuburo. Irasũta ããrĩburo.